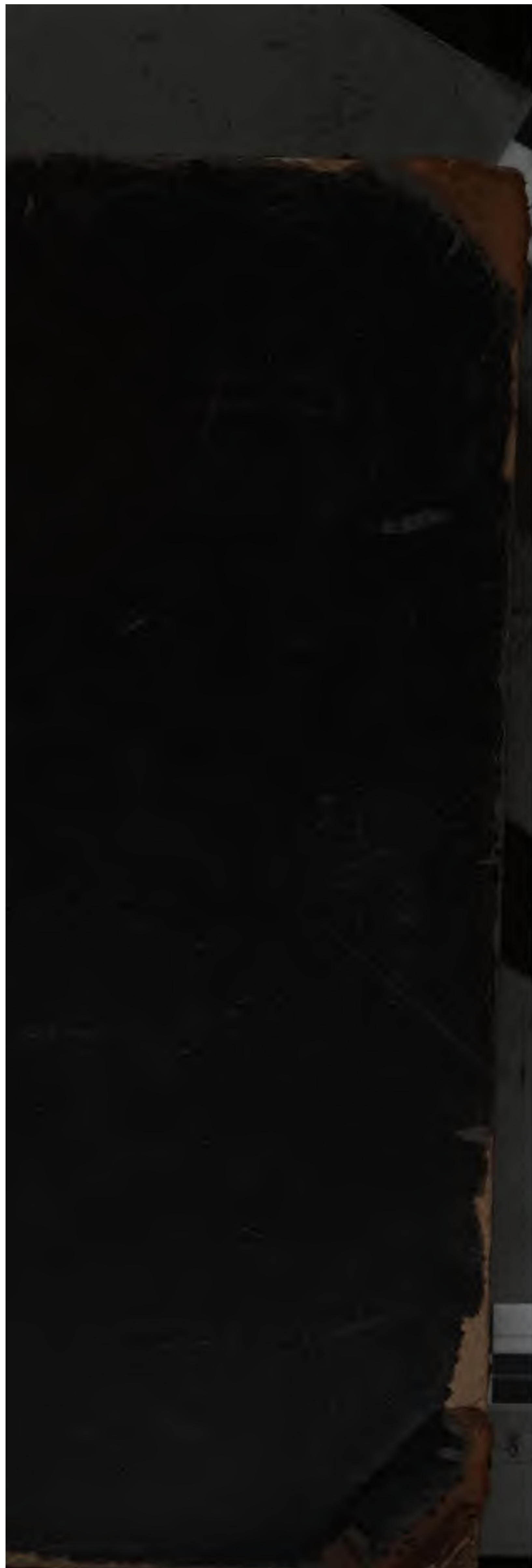

REGNI BOHEMIAE

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES

FONTES RERUM BOHEMICARUM.

TOMUS V.

PRZIBICONIS DE RADENIN DICTI PULKAVÆ CHRONICON BOHEMIÆ. — LAURENTII DE BRZEZOWA HISTORIA HUSSITICA. — EXCERPTA EX HISTORIA LAURENTII DE BRZEZOWA. — LAURENTII DE BRZEZOWA CARMEN DE VICTORIA BOHEMORUM APUD DOMAZLITZ. — CHRONICON UNIVERSITATIS PRAGENSIS. — CHRONICON BARTOSSEK DE DRAHONICZ. — ADDITAMENTUM AD CHRONICON BARTOSSEK DE DRAHONICZ.

PRAMENY DĚJIN ČESKÝCH.

VYDÁVANÉ

Z NADÁNÍ PALACKÉHO

PÉČÍ

„SPOLKU HISTORICKÉHO V PRAZE“

POŘÁDÁNÍM

JOSEFA EMLERA.

DÍL V.

PŘIBÍKA Z RADENÍNA ŘEČENÉHO PULKAVY KRONIKA ČESKÁ.

VYDALI **JOSEF EMLER A JAN GEBAUER.**

KRONIKA VAVŘINCE Z BŘEZOVÉ. — VÝTAH Z KRONIKY VAVŘINCE Z BŘEZOVÉ. — VAVŘINCE Z BŘEZOVÉ PÍSEŇ O VÍTĚZSTVÍ U DOMAŽLIC. — TAK ZVANÁ KRONIKA UNIVERSITY PRAŽSKÉ. KRONIKA BARTOŠKA Z DRAHONIC. — PŘÍDAVEK KRONIKY BARTOŠKA Z DRAHONIC.

VYDAL **JAROSLAV GOLL.**

V PRAZE 1893.

NÁKLADEM NADÁNÍ FRANTIŠKA PALACKÉHO

KOMISÍ KNIHKUPECTVÍ EDV. VALEČKY

FONTES RERUM BOHEMICARUM.

TOMUS V.

PRZIBICONIS DE RADENIN DICTI PULKAVÆ CHRONICON BOHEMIÆ. — LAURENTII DE BRZEZOWA HISTORIA HUSSITICA. — EXCERPTA EX HISTORIA LAURENTII DE BRZEZOWA. — LAURENTII DE BRZEZOWA CARMEN DE VICTORIA BOHEMORUM APUD DOMAZLITZ. — CHRONICON UNIVERSITATIS PRAGENSIS. — CHRONICON BARTOSSEK DE DRAHONICZ. — ADDITAMENTUM AD CHRONICON BARTOSSEK DE DRAHONICZ.

PRAMENY DĚJIN ČESKÝCH.

VYDÁVANÉ

Z NADÁNÍ PALACKÉHO

PÉČÍ

„SPOLKU HISTORICKÉHO V PRAZE"

POŘÁDÁNÍM

JOSEFA EMLERA.

DÍL V.

PŘIBÍKA Z RADENÍNA ŘEČENÉHO PULKAVY KRONIKA ČESKÁ.

VYDALI **JOSEF EMLER A JAN GEBAUER.**

KRONIKA VAVŘINCE Z BŘEZOVÉ. — VÝTAH Z KRONIKY VAVŘINCE Z BŘEZOVÉ. — VAVŘINCE Z BŘEZOVÉ PÍSEŇ O VÍTĚZSTVÍ U DOMAŽLIC. — TAK ZVANÁ KRONIKA UNIVERSITY PRAŽSKÉ. — KRONIKA BARTOŠKA Z DRAHONIC. — PŘÍDAVEK KRONIKY BARTOŠKA Z DRAHONIC.

VYDAL **JAROSLAV GOLL.**

V PRAZE 1893.

NÁKLADEM NADÁNÍ FRANTIŠKA PALACKÉHO.

V KOMISSI KNIHKUPECTVÍ EDV. VALEČKY.

FONTES RERUM BOHEMICARUM.

TOM. V.

PRZIBICONIS DE RADENIN DICTI PULKAVÆ CHRONICON BOHEMIÆ. — LAURENTII DE BRZEZOWA HISTORIA HUSSITICA. — EXCERPTA EX HISTORIA LAURENTII DE BRZEZOWA. — LAURENTII DE BRZEZOWA CARMEN DE VICTORIA BOHEMORUM APUD DOMAZLITZ. — CHRONICON UNIVERSITATIS PRAGENSIS. — CHRONICON BARTOSSEK DE DRAHONICZ. — ADDITAMENTUM AD CHRONICON BARTOSSEK DE DRAHONICZ.

PRAMENY DĚJIN ČESKÝCH,

VYDÁVANÉ

Z NADÁNÍ † PALACKÉHO

PÉČÍ

„SPOLKU HISTORICKÉHO V PRAZE“,

POŘÁDÁNÍM

JOSEFA EMLERA.

DÍL V.

PŘIBÍKA Z RADENÍNA ŘEČENÉHO PULKAVY KRONIKA ČESKÁ.

VYDALI **JOSEF EMLER** A **JAN GEBAUER.**

KRONIKA VAVŘINCE Z BŘEZOVÉ. — VÝTAH Z KRONIKY VAVŘINCE Z BŘEZOVÉ. — VAVŘINCE Z BŘEZOVÉ PÍSEŇ O VÍTĚZSTVÍ U DOMAŽLIC. — TAK ZVANÁ KRONIKA UNIVERSITY PRAŽSKÉ. — KRONIKA BARTOŠKA Z DRAHONIC. — PŘÍDAVEK KRONIKY BARTOŠKA Z DRAHONIC.

VYDAL **JAROSLAV GOLL.**

V PRAZE 1893.

NÁKLADEM NADÁNÍ FRANTIŠKA PALACKÉHO.

V KOMISSI KNIHKUPECTVÍ EDV. VALEČKY.

Knihtiskárna J. Otty v Praze.

ÚVOD.

I. Pulkavova kronika česká.

Nikdy nekvetlo dějepisectví české v dobách předhusitských tak jako za času císaře Karla IV, který sám jsa dějepiscem dějepravu všemožně podporoval. Jeho době náležejí kronika Františka Pražského, kronika Jana z Marignoly, neznámá kronika jakéhosi notáře Oty, kronika Neplacha, opata opatovického, kronika Beneše Krabice z Weitmile a kronika Přibislava čili Přibíka z Radenína řečeného Pulkava. Mimo to sepsal Karel IV sám osudy svého mládí, stručnou legendu o sv. Václavu a byl původcem „Řádu korunování krále Českého". Všecky práce tuto vytknuté jsou vesměs v jakémsi spojení s osobou tohoto výtečného panovníka: bylyť mu buď věnovány anebo z podnětu, ano i pomocí jeho sepsány. K poslednějším náleží kronika česká Přibíka Pulkavy, která sepsána jsouc za času Karla IV dlouho byla pokládána za přední příruční složení dějepisu českého od nejstarší doby až na tehdejší časy.

Kdo spisovatelem kroniky té byl, o tom zachovaly se nám zprávy v některých rukopisech jejích; ale ty se mezi sebou různí. Nejstarší z nich jest v čele kroniky té první recense rukopisu universitní knihovny vratislavské I. F. 108 a zní: „Incipit cronica serenissimi principis Karoli, regis Boemorum et imperatoris Romanorum et semper Augusti, quam *ipse composuit et diligenter compilavit*."

Od ní liší se však zpráva latinského rukopisu pražské knihovny universitní (I. D. 10), který psán byl v druhé polovici patnáctého století, kde zakončení kroniky naší takto se děje: „Explicit chronica Boemorum, quam de anno Domini MCCCLXXIIII° ad mandatum serenissimi ac invictissimi principis et domini, dom. Karoli IV divina favente clemencia Romanorum imperatoris ac Boemie regis Przibico de Tradenina, arcium liberalium doctor congregavit ac composuit ab origine terre Boemie, omnium ducum et regum, qui suis temporibus ipsam gubernaverunt et in ea regnaverunt, ex omnibus chronicis omnium monasteriorum et quorundam baronum, ubicumque potuit conquirere. Scitoque tamen istud" atd., jako na str. 207 našeho vydání jest položeno. Z ostatních latinských rukopisů nám nyní známých a též i německých nemá žádný nějaké zprávy, jež by se spisovatele kroniky naší týkala. V rukopisech českých, a to téměř ve všech, potkáváme se však hned na počátku kroniky s následujícími poznamenáními, která v rozličných exemplářích jen stilisticky málo od sebe se liší: „Tato kronika jest od počátku České země i o všech kniežatech i králích, ježto sú (ji) spravovali svými časy; a takž pak k přikázání slavného Karla IV, ciesaře

římského, ze všech kronik všech klášteróv, ježto shledány mohly býti, skrze Přibíka, syna Dluhojova z Tradenína, mistra školnieho od sv. Jiljie, řečeného Pulkava, v český hlahol z latinského, jakž nejlépe mohlo býti, jest přeložena. Item jest znamenati, že všecky věci básnivé a nepravé jsú opuštěny a což pravého a jistého jest položeno; neb ty všecky věci řečený ciesař s velikú pilností v latinskú velmi krásnú řeč shromážditi kázal."

Toto poznamenání čili spíše tento úvod do českých textů naší kroniky založen jest nepopíratelně na latinské zprávě na konci první knihy druhé recense Pulkavovy kroniky položené, jak jsme znění její z rukopisu univ. knihovny Pražské výše uvedli, od níž se však hlavně rozeznává tím, že Přibíka Pulkavu jmenuje jen překladatelem českého textu z latinského, jehož spisovatelem byl by tedy někdo jiný. Ze tří zpráv tuto položených lze dovoditi, že buď byl císař Karel IV sám spisovatelem latinského textu kroniky, dosud Pulkavovi připisované, aneb že přikázal Přibíkovi Pulkavovi z kronik prý všech klášterů a i pánův, jež byl sám viděl a co nejpilněji pročetl, sestaviti kroniku jednu pravdivou, což tento i r. 1374 vykonal, aneb konečně, jak české texty vypravují, kázal ji někomu latinsky sestaviti, a Přibík Pulkava že ji na jazyk český přeložil.

Zprávu rukopisu universitní knihovny vratislavské možno si tak vyložiti, že pisatel její, znaje účastenství císaře Karla IV při sestavování kroniky naší, jehož se jak latinský rukopis universitní knihovny pražské (I, D, 10) tak i rukopisy české tak určitě dotýkají, pokládal Karla IV nejen za původce, nýbrž i za spisovatele jejího. Nesnáz vzcházející z toho, že rukopisové čeští Přibíka Pulkavu jmenují jen překladatelem naší kroniky, kdežto latinský rukopis pražské university (I, D, 10) jmenuje jej spisovatelem, chce Palacký ve výtečném svém pojednání o Přibíkovi Pulkavovi z Radenína a jeho kronice české tím odstraniti, že má za to, že Pulkava byl i spisovatelem i překladatelem jejím, proti čemuž mluví jen ta okolnost, že by v případě takovém český překlad nebyl snad vypadl místy tak otrocky. Nelze sice pochybovati o tom, že latinský text jest původní, avšak těžko si mysliti, že by skladatel nějakého díla vlastní práci svou na jazyk svůj mateřský, tedy vlastní, tak nedostatečně, místy i bez řádného smyslu převedl. Zůstává tedy neshoda, že rukopis universitní knihovny pražské I, D, 10 má Přibíka Pulkavu za spisovatele latinského textu, rukopisové čeští pak jen za pouhého překladatele do češtiny, na ten čas dle mínění mého neuklizena.

Také ještě některé jiné věci v těchto svědectvích výše položených vytýká Palacký vším právem za nepřípadné; tak zvláště jméno z Tradenína, jež chce míti čteno z „Radenína“ nebo z „Hradenína“, a jméno Dluhoj místo „Dluhovoj“ a titul „artium liberalium doctor“ má Palacký, poněvadž neobvyklý, také za nesprávný.

Nyní nelze pochybovati o tom, že kronika v našich svědectvích Přibíkovi Pulkavovi připisovaná složena býti mohla od osoby téhož jména, a to za účastenství císaře Karla IV sama. Když však Palacký r. 1829 ve znamenitém spisu svém „Würdigung der alten böhm. Geschichtschreiber“ o kronice Pulkavově pojednával, byly zprávy o osobnosti spisovatele kroniky té velmi nedostatečné i nespolehlivé, i samo jméno, jak praví, nebylo zjištěno. Od té doby podařilo se však jemu a zvláště prof. Tomkovi dodělati se v příčině té zpráv určitých a spolehlivých, které shrnouti se dají stručně v tom, že Přibík nebo Přibislav Pulkava byl školním mistrem čili rektorem školy u kollegiatního kostela sv. Jiljí v Praze r. 1373—1378, že posledního léta stal se farářem v Chudenicích a že r. 1380 v hodnosti této zemřel; neboť v září tohoto léta ustanovuje se k faře té farář jiný a připomíná se zřejmě, že to bylo po smrti Přibíka (post mortem b. memorie Przibikonis). Palacký také vyslovuje

a odůvodňuje domněnku, že Přibík Pulkava ani knězem nebyl, ale laikem a světským učeným, jakých za jeho času ještě málo bylo, a že náleželje k učenému stavu vynikal způsobilostí svou ku pracem učeným, a tudy že asi na sebe obrátil pozornost i samého císaře Karla IV.

O účastenství císaře Karla IV při spisování kroniky Pulkavovy pojednal Palacký obšírněji již r. 1829 [1]) a opět r. 1869 [2]), i nemíníme se tedy tím zabývati, i přistoupíme hned k stručnému uvážení díla samého, které zajímavo jest i tou okolností, že se nám zachovalo v jazyku latinském, českém a německém.

Abychom všecka udání o spisovateli kroniky Pulkavovy a o době, kdy se složení její stalo, probrali, zbývá nám jen ještě zjistiti, že se to stalo skutečně buď r. 1374, jak rukopis knihovny university pražské poznamenal, anebo aspoň brzy potom. Že aspoň recense druhá až čtvrtá čili druhá v širším slova smyslu kroniky Pulkavovy dříve sepsány nebyly nežli r. 1374, potvrzuje se těmito okolnostmi. Pulkava mluvě při r. 1297 o smrti Jitky (Guty), manželky krále Václava II, připomíná zároveň přenesení jejích ostatků do kaple ss. Šimona a Judy v novém kůru kostela Pražského, které se stalo v prosinci r. 1373 od Beneše z Weitmile, a čině při roce 1222 zmínku o biskupovi Ondřejovi v Italii zemřelém poznamenává, že hlava jeho ve zdi kaply sv. Václava uložena byla nad oltářem sv. Kříže, kde jest zlatý kříž namalován, což se stalo dle Beneše z Weitmile teprve r. 1374, tušim asi v měsíci červenci. A poněvadž v druhé knize kroniky Pulkavovy o Karlovi IV mluví se co o žijícím, možno složení kroniky té položiti, aspoň v řečených recensích jejích, do r. 1374, čímž ovšem není vyloučeno, že se od skladatele tu i tam změny i později státi mohly.

Co do obsahu počíná se kronika Pulkavova hned od rozejití se lidstva při stavění věže babylonské. Čině zmínku o rozejití tom, dotýká se několika slovy jedné z 72 větví, na něž prý se lidstvo rozdělilo, totiž Slovanů, a o jejich stěhování se a usazení jedné části jich v Čechách. Odtud pak zabývá se až do konce svého díla, do roku 1330, vypravováním osudů jejich, především však osudů a skutků panovníků jejich, tak že se vším právem dle Meinerta s Palackým říci může, že vypravování to jest vlastně kronika českých panovníků „gesta principum Bohemiae", k čemuž jen málo zpráv, jiných věcí se týkajících, bylo přibráno. V druhé recensi vyniká tato okolnost ještě větší měrou nežli v recensi první. Kronika Pulkavova jest jen sestavení zpráv z kronik jiných v chronologickém postupu beze všeho seřadění dle jiných hledišť, tak že, jak Palacký trefně praví, mohla by sloužiti za vzor tak zvané historické objektivnosti, kdyby nebyla Pulkavova latina tak barbarská a kdyby on vůbec byl míval jen zdání o povolání a umění historika.

Pulkavova kronika má v první recensi za základ kroniku Kosmovu, staré legendy o českých svatých, tak zvané prodloužitele neb pokračovatele kroniky Kosmovy v té způsobě, jak v rukopisech svatovítském, musejním pražském a donaueschingském přicházejí, listiny archivu korunního, jež mu patrně poskytl císař Karel IV, kroniku Dalimilovu, kroniku Petra opata Zbraslavského, Františka Pražského, Beneše z Weitmile, nějaký brevíř kostela Pražského [3]) a některé zprávy zvláštní

---

[1]) Würdigung der alten böhm. Geschichtschreiber str. 176—178.

[2]) Sitzungsber. der k. böhm. Gesellschaft der Wissenschaften in Prag. Jahrgang 1869. str. 39—50; Radhošt II, str. 476.

[3]) Viz zprávu k r. 1112 na str. 73 našeho vydání, která však k r. 1212 náleží, tak že u Pulkavy dvakráte přichází.

původu dosud neznámého, týkající se na př. Velkomoravské říše a hlavně posledních let věku XII a počátku století XIII. V recensi druhé přibyly k tomu ještě kronika Vinceciova a Jarlochova.

Jak Pulkava pramenů svých užil, o tom pojednal Palacký ve spisu svém „Würdigung der alten böhm. Geschichtschreiber“ na str. 189—192. K omylům a nedopatřením dosti četným a tu vytknutým dalo by se jich ještě celá řada přičiniti; mají větším dílem základ svůj ve snaze, aby se vypravování dle možnosti zkrátilo. Avšak jsou někde i jména pochybena a mimo to dopouštěl se Pulkava chyb i tím, že události rozličné za jednu pokládal a je spojoval, jako na př. v první recensi vpád Kumanů do Moravy r. 1253 se vpádem Tatarů, které teprv z Moravy do Slezska vpadnouti nechává, místo jak se věc obráceně zběhla. V druhé recensi zase bitvu u Lávy stáhl v jedno s bitvou na Moravském poli roku 1260 bojovanou. S takovými a podobnými poklesky potkáváme se v kronice Pulkavově častěji; i musíme říci, že kronika ta jest historický pramen dosti pochybné ceny.

Kronika Pulkavova zachovala se nám v jazyku latinském, českém a německém a prvnější text v několika recensích. O rozličných recensích kroniky té mluvil nejdříve Palacký, a sice již ve svém proslulém spisu „Würdigung der alten böhm. Geschichtschreiber“, rozeznávaje tu sepsání starší a pozdější, čili recensi první a druhou; český text měl tenkráte (r. 1829) za překlad recense druhé. Recensí první byl mu text Pulkavy, jak jej u Menkena [4]) a Ludewiga [5]) před sebou máme, který se v několika rukopisech zachoval a jejž Dobner měl za výtah recense druhé. Druhou recensí byl Palackému text Pulkavův, jak se v rukopisu universitní knihovní I, D. 10 nalézá a od Gelasia Dobnera ve třetím dílu publikace jeho „Monumenta hist. Bohemiae“ (str. 63—290) byl vydán. Když Palacký po čtyřiceti letech (1869) opět pojednával o naší kronice, podržel recensi první a druhou latinskou, a český překlad měl jaksi za recensi třetí a překlad německý za recensi čtvrtou. Dle látky, kterou tenkráte Palacký měl před sebou, bylo rozdělení jeho co do textů latinských zcela případné, nyní však, když nám nové rukopisy latinského textu přibyly, dlužno rozdělení toto poněkud poproměniti. Přibylými texty dá se totiž nyní postupný vývin proměn textu kroniky té zcela určitě vytknouti.

Císař Karel IV chtěl míti stručnější, možno snad říci příruční knihu dějepisu českého od nejstarších dob až na své časy. K tomu konci sebral kroniky v rozličných klášteřích i u panstva, jichž se jen mohl dopíditi, prohledl a pročetl je prý co nejpilněji a rozkázal z nich, ať to bylo již Přibíkovi Pulkavovi anebo jinému, kroniku jednu pravdivou a jistou složiti a v jeden svazek uvésti, a vypustiti prý vše, co básnivé a nepravé bylo. Jakých pramenů a jak při tom použito bylo, vytkli jsme již výše. Celé dílo mělo míti jeden svazek a mělo jíti zajisté až na časy Karla IV, avšak zatím bylo sestaveno do r. 1330, do smrti královny Elišky, posledního potomka rodu Přemyslova. Poněvadž dílo pojaté takto činiti mělo jediný celek, rozděleno bylo na kapitoly, které v jednom šly až do r. 1330. V té způsobě dáno bylo dílo to i u veřejnost, jak o tom svědectví dává více rukopisů až dosud zachovaných. [6])

---

[4]) Scriptores rer. Germanic. praecipue Saxon. III, 1617 sq.

[5]) Reliquiae manuscr. IX, p. 128 sq.

[6]) Dobner a v nejnovější době Lorenz (Deutschlands Geschichtsquellen 3c I, 312) znají jen jednu recensi kroniky té, prvnější má recensi první jen za výtah (epitome) z recense druhé (případně třetí); ale tím ona naprosto není. Jsouť v recensi první zprávy, které v recensi druhé nejsou a zase naopak. Stalo se tedy každé spracování za zvláštních okolností samostatně a ovšem s odchylkami v druhé polovici velmi značnými. Důvod k tomu bere se ze

Císaři Karlovi IV dostala se do rukou později kronika Vincenciova a Jarlochova, a poněvadž právě v té době, o které kroniky tyto jednají, dílo k jeho rozkazu a za jeho spolupůsobení sestavené nejvíce potřebovalo doplnění, přistoupeno bylo k přepracování jeho na základě letopisu Vincenciova a Jarlochova. Při tom zůstala dosavadní kronika Pulkavova až na malé odchylky a vypuštění některých zpráv (na př. legendy o sv. Vojtěchu) téměř nezměněna, tak že až do r. 1142, čili až pokud šel první pokračovatel kroniky Kosmovy, při našem vydání mohlo se podáním toliko jednoho textu a připojením příslušných variantů učiniti za dost oběma recensím. Ale odtud se obě recense liší. V druhé recensi vzaty byly totiž po roce 1142 za základ vypravování kroniky Vincenciova a Jarlochova, a to od r. 1142—1198, a v pozdějších dobách, kde opět oběma recensím prameny byly stejné, jest vypravování v recensi druhé obšírnější nežli v recensi první. V přepracování tomto čili v recensi druhé přiléhá po r. 1198 vypravování ku pramenům svým mnohem více, ano často skoro doslovně, kdežto recense první jest stručnější, jen jako by činila rámec státních listin tu položených. Recense první pro tu dobu zprávy své tak podává, že asi jako u Dalimila nemají valné ceny co pramen, kdežto zpráv recense druhé, kdybychom neměli původních pramenů, z nichž od Pulkavy čerpáno, do jisté míry přece by se užiti mohlo.

Při tomto přepracování prvního složení kroniky Pulkavovy staly se také i některé změny zevnější. Původní složení kroniky Pulkavovy činilo jen jedinou knihu; jdouť čísla kapitol od počátku až do konce v jednom. Při přepracování první recense rozdělen byl spis na dvě knihy, z nichž první vyměřena byla doba do vymření Přemyslovců, vlastně do smrti římského krále Albrechta I., které se brzy potom událo, a od skladatele kroniky bylo považováno za vyplnění toho, co prý od Přemysla oráče bylo předpověděno, že totiž když mužský rod jeho pohyne, vnuk pomstí děda. Jen až sem, tedy do konce první knihy stalo se také přepracování první recense kroniky Pulkavovy, k přepracování dalšího textu tohoto díla nepřišlo. A proto se také nalezlo více rukopisů kroniky Pulkavovy, které jen do vymření Přemyslovců jdou a recensi druhou její představují. Jest to rukopis nyní kapitoly krakovské, druhdy pulawský, bez Brandenburgik, rukopis mnichovský lat. 476 a takový byl i rukopis, jenž vzat byl za základ kroniky Mikuláše Čecha asi r. 1434 sestavené. Z kroniky Pulkavovy takto upravené spořízeny byly oba její překlady německé, vratislavský i mnichovský, s kterýmžto pesledním jest i stejný zlomek wolfenbüttelský. Kroniku Pulkavovu v této spůsobě nazvati dlužno druhou recensí její.

Později dal císař Karel IV nabyv Braniborska k druhé recensi kroniky Pulkavovy připojiti kroniku této země dle chronologického postupu let, a v této formě můžeme ji poznamenati co třetí recensi. Zachovala se nám ve zmíněném již rukopisu nyní kapitoly krakovské, kdež jsou k recensi druhé tak zvaná Brandenburgica po straně v rukopisu tom skoro současně připsaná. Konečně byla tato Brandenburgica do textu vtažena a z první recense připojeno to, co v ní od r. 1307 do roku

---

znění správy k r. 1323, kde se vypravuje o přeměnění jména královice Václava na jméno Karel a kde v druhé recensi čteme: Unde idem Venceslaus *fuit et est usque nunc Karolus nominatus*, což ukazuje k tomu, že když zpráva tato byla psána, Karel IV ještě žil, což i s tím se snáší, když se čte, že kronika Pulkavova byla sepsána r. 1374. V rukopisech první recense praví se „*fuit usque eius obitum Karolus nominatus*,“ z čehož by šlo, že by první recense textu psána byla teprv po smrti Karlově, tedy pozdější že jest, tedy že by recense, již Palacký první nazval, pozdější byla nežli již druhou nazval. Ale to dá se i tak vyložiti, že některý přepisovatel textu první recense kroniky Pulkavovy po smrti Karlově proměnu onu způsobil, jak se i často podobné změny textu toho rázu vyskytují, a potom přešla ta změna i do jiných rukopisů téže recense.

1380 následovalo, a od nás knihou druhou bylo nazváno, avšak v žádném rukopisu latinském nebo některém překladu českém není tato část kroniky Pulkavovy jako druhá kniha zvláště poznamenána.

Recensi druhou v užším slova smyslu, třetí a čtvrtou mohli bychom také nazvati recensí druhou v širším smyslu.

Mimo tyto čtyry recense latinského textu kroniky Pulkavovy máme ještě jedno dílo sem náležející, kteréž se může míti za práci samostatnou, jejíž základem sice jest kronika Pulkavova v doslovném znění druhé recense v užším slova smyslu, ale s mnohými příčavky z jiných kronik, ano i s přidáním některých listin. Jest to zvláštní dílo pro Jana markraběte mantovanského od nějakého minority Mikuláše složené, který v Čechách se narodil, na Moravě byl odchován a napotom v Norimberce v klášteře minoritů byl živ.

Práce tohoto muže jest Pulkavova kronika recense druhé, tedy beze zpráv přijatých z kroniky braniborské a dle psaní vlastních jmen a všelijakých drobností v ní se vyskytujících jest nejpříbuznější Pulkavovu textu rukopisu pulawského čili krakovského kapitulního, ale s četnými přídavky a menšími proměnami, tak že i za dílo nové považována býti může.

Tyto přídavky jsou jednak zprávy o událostech mimočeských, avšak též i některé přídavky ke kronice Pulkavově samé a proměny v ní, ovšem menší a nepodstatné. Podivuhodno jest, jak mnohých pomůcek Mikuláš Čech čili Minorita při práci své měl po ruce.

Dá se ukázati, že do kroniky Pulkavovy přibral zprávy z kroniky Widukindovy, z letopisu hildesheimských a jich pokračování, z letopisů Heřmana Chromého, letopisů Ekkhartových, z Otova života sv. Wolfganga, z Křišťanova života sv. Lidmily a sv. Václava, z Gumpoldovy legendy o sv. Václavu, z legendy o sv. Vojtěchu Jana Canaparia, z letopisce Saského (Annalista Saxo), z Adalbertova života císaře Jindřicha II, z krátké historie knížat durynských, z letopisů melických, erfurtských, Heřmana Altaichského, z letopisů salcpurských, řezenských, z kronik Siegbertovy, Oty biskupa Frisinského, urspergenské, legendy blahoslavené Anežky a jiných. Mikuláš Čech také přímo užil kroniky Kosmovy, což viděti z poznámky u monogramu listiny Jindřicha IV z r. 1086, který v jiných rukopisech Pulkavovy kroniky nepřichází, ale tu položen jest s přípisem: „quod signum Cosmas decanus vidit ipsum cesarem suis manibus annotantem in privilegio Pragensis episcopatus“. Mikuláš Čech měl dále před sebou nějaká „Gesta Moravorum“ nyní neznámá, a i tak zvanou Markovu obrázkovou kroniku uherskou. Když totiž nesprávně Pulkava vypravuje o příbuzenstvu krále Václava III s vymřelým rodem Arpadovců, poznamenává Mikuláš Čech: Hec asserit cronica Bohemie, sed tu dic cum cronica Ungarie... a při srovnání té zprávy s Markovou obrázkovou kronikou uherskou viděti, že tuto kroniku míní Mikuláš Čech a jmenuje kronikou uherskou.

Velezajímavou vložkou do kroniky té jsou listy týkající se sporu mezi králem Přemyslem Otakarem I a biskupem Ondřejem. Bylo by velmi zajímavo věděti, odkud je vzal. Některé z nich přišly ve známost naši teprv bádáním Palackého v regestech vatikánských, jiné ani tam se nezachovaly a jedině, pokud nám známo, v tomto přídavku minority Mikuláše Čecha. Použitím jich bylo Dudíkovi možno př. tu v dějinách Moravy řádněji objasniti, než se to před ním stalo.*)

Ve vydání našem položili jsme zprávy od Mikuláše Čecha do kroniky Pulkavovy od jinud pojaté nad čáru pod text kroniky této.

*) Listy ty viz na str. [illegible] našeho vydání pod čarou.

Druhou knihou kroniky Pulkavovy nazvali jsme ve vydání našem — snad bez příčiny — zprávy začínající se povoláním Jindřicha Korutanského za krále českého a jdoucí až do smrti královny Elišky, poslední Přemyslovny. Jest to jen jakýsi material, který ani co takový nebyl ukončen a kromě genealogických zpráv k rodině královské se táhnoucích vzat jest zvláště z kroniky zbraslavské a z archivu královského, odkud podává četné listiny hlavně Slezska se týkající. Z tohoto materialu dovídáme se též, že kronika Pulkavova měla jíti aspoň až přes dobu, kdy Jan, bratr Karla IV, stal se markrabím moravským, tedy aspoň do roku 1350, jak jde ze zprávy při roku 1322 položené, kde se mluví o narození tohoto Jana a při tom přidává: „qui post lapsum aliquot annorum marchio Moravie est creatus, *prout in sequentibus suo loco patebit*". Ale tak daleko se s kronikou Pulkavovou nikdy nepřišlo; práce ta dovedena byla jen do r. 1330, kde se začínal život Karla IV, který však také, jak jsme jinde ukázali, [8]) nikdy nebyl dokončen, nýbrž v druhé části zůstal jen materialem, a to dosti hubeným. Že ukončení jak kroniky Pulkavovy tak i autobiografie Karlovy bylo přerušeno, toho příčinu přičísti dlužno asi předčasnému úmrtí Karla IV, jehož vznešené snahy, mající na zřeteli pozvednutí dějepisectví českého, úplně sice se nezdařily, ale jemu přece velmi na prospěch byly.

Výše jsme řekli, že se nám kronika Pulkavova kromě textu latinského zachovala též v jazyku českém a německém. O obou textech může se říci, že to jsou volnější, místy formálně rozšířené překlady z latinského, které věcně nic nového neposkytují. Poměr textu českého k latinskému vytkl již Palacký ve svém spisu často jmenovaném „Würdigung der alten böhm. Geschichtschreiber (na str. 175 a 183), což s některými přídavky našimi shrnouti se dá asi v následujícím: Překlad český spořízen jest dle textu čtvrté recense, jak se nám asi jeví v rukopisu knihovny universitní (I, D, 10), ale není, jak to tak často v oné době bývalo, otrocký, nýbrž dosti volný. Přiléhá sice dosti těsně k latinské předloze své, ale při tvoření vět nedrží se přísně latinského textu a obratů jeho, nýbrž tu jej stahuje, tu zase rozvádí, některé věci přidává, jiné zase vypouští, a to jak jednotlivá slova tak také i jednotlivé věty, zvláště vsuté. Překlad jest často nezdařený, chybný, ano někdy podává i opak latinského textu. [9])

---

[8]) Viz Fontes rer. Boh. III, str. 329 a 330.

[9]) Některé příklady nám poměr českého překladu k latinskému textu nejlépe objasní. Vypravuje o zázracích při hrobě sv. Vojtěcha po dobytí Hnězdna, užil Pulkava v latinském textu následujícího znění: De cuius corpore miri odoris fragrancia non solum totam Gnesnensem replevit ecclesiam, ymo ducem Boemie et eius exercitum mirifice confortavit. Ubi stupenda valde res accidit, puta, quod ante lapsum trium dierum nemo sacri corporis sarcofagum tangere potuit; sed elapso triduo et oracionibus multiplicatis capsam attingunt sancto cum corpore et ipsam in altaris arce collocant. (Str. 41.)

V českém textu máme to místo takto přeloženo: Z jehožto těla předivné vóně drahé i převelmi rozkošná pochutnost vyšla jest, že netoliko kostel ten hnězdenský, ale i všecken zástup vévody českého i samého vévodu Břečislava objala byla a jich divným posílila a pochotnost rozkošné vóně dala. O Hospodine, divná moc tvá, jenž tolik divóv činíš svými svatými. Divná, ne, i strašlivá věc se přihodila byla, že před třetím dnem nižádný hrobu tohoto těla svatého nemohl sě dotknúti. Ale když pak bylo po třech dnech po těch, že již modlitby k Hospodinu viec se rozmnožichu, mošničky té jisté s tiem svatým tělem dotknúti jsú sě mohli. (Str. 237 a 238.)

Zaznamenávaje zprávu o výpravě císaře Jindřicha III do Čech proti Břetislavovi položil tato slova v textu latinském:

At sic cum principibus suis pro tunc per fugam liquit Boemiam, qui pridem sub imperiali victrice aquila

V textu českém převedena jest ta zpráva následovně: Tu příhodu .... vzvěděv ciesař v brzké rychlosti z toho pohromu s některými svými s nemnohem preč utekl, jimžto

Zvláště pochybeno bývá v českém překladu datování. Překladatel neuměl zacházeti při práci své se starořímským způsobem datování a proto přečasto místo určitého dne měsíce udával jen měsíc vůbec nebo převedl datum v měsíci chybně (zvláště kde se jednalo o nony a ídy), neb pochybil i v udání měsíce sama, jmenovité bylo-li datum kalendami vytknuto, naznačil místo určitý den

---

victoriam speraverat reportare. Ex adverso vero ab ea parte . . . (Str. 43.)

jest před tiem dřieve dobrú naději dával, že pod korúhví této silné orlice ciesařské boj nad Čechy obdržie, snad onoho starého přislovie nevěda, ješto lidé múdří pravie a řkúc: Nechval, kmotře, hodóv, až s nich pojedeš se ctí domóv.

O výpravě králeviče Břetislava, syna krále Vratislava I, do Míšně ke Hvozdku a o osudném koupání se jeho, když se z ní vraceli, čteme

v latinském textu kroniky Pulkavovy: Quod audiens iuvenis advertere noluit, asserens plus iuvenibus plurimum pavidos esse senes. Quo facto subito visi sunt aliquot armati de hostibus gentes bohemicas provocantes ad bellum. (Str. 57.)

a v českém: A když ten jistý mládenec královic rady jeho poslúchati nechtěl a řka: I co ty? Stařít jsú vždy strašivějšé než mladí na všě strany. To snad mluvieše, že onoho slova neslýchal byl, co múdří lidé staří pravie a řkúc: Synu mój, drž se starých rady, jich poslúchaje, nedojdeš brzo vády: ktož jezdí cěstami starými od dávna utlačenými, ten nezablúdí, takéž když starý múdrý radí, poslúchaj jeho rady, poslúchaj jeho pilně, zvítězíš ne jednikrát silně; i budeš múdrým tak slúti, když mladým vichróm v uši sobě nedáš dúti. Toho když ten mladý jinoch nerodil uposlúchati, aj toť ihned skoro potom ukáza sě kolikos oděncóv s nepřátelské strany pozovujíc a povabujíc Čechóv ku pobití, pro něžto ihned sta sě, že každý i s Břecislavem k svému odění a k svým koňóm řítichu sě.

Jednajíc o založení kapituly Vyšehradské a příčinách k tomu praví kronika naše o tom

v latinském textu:

ut eciam quandoque in festivitatibus summis, quibus rex regalibus insigniis decoratus interesse consueverat, in presencia regis Pragenses canonici divinorum solempnia sine presule celebrarent. Et unde rex talem elacionem eius sapienter tollerans in castro suo Wyssegradensi ad honorem S. Petri Wyssegradensem fundavit ecclesiam. (Str. 58.)

a v českém překládá to místo:

tak že častokrát bez biskupa v královej přípravě na božie službě jest býval jako muž pokorný a všie šlechetnosti plný nechtě v nenávisť toho hnáti. Pro něžto uzřěv tak velikú pýchu a vzdoru bratra svého, trpěl jí jest velmi múdře, múdrosť na tom zvláštní ukazuje; neb pravie staří takto: Lépe jest krvi svéj v čas bláznovstvie přetrpěti, nežli s ním boj podjieti. Neb ać s bláznem co kdy uhoníš, rádoť bývá, že s ním toho rovně nerozděliš. Bezpotřebné pýchánie jest pravého bláznovstvie znamenie, tak jakž všichni múdří pravie. Tak pak mezitiem založil sobě kostel na Vyšehradě . . . (Str. 248 a 249.)

K r. 1101 vypravuje nám Pulkava o vrácení se Vršovců z Polska

v latinském textu takto:

Eodem eciam tempore Wrsowicenses de Polonia redeunt, quibus dictus Borziwoy civitates eorum Bozei Sacz, Mutine Leuthomerzicz non ex affeccione cordis sed pro necessitate temporis et eventus restituit. Predictus eciam Odalricus filius quondam Conradi prefati . . . . . (Str. 65.)

a v českém překladu následovně:

Toho jistého také času Vršovčané, to ohavné pokolenie, z Polsky, tam lotrovavše do Čech sú sě vrátili, jimžto Bořivoj města jich navrátil Žatec, Mýto a Litoměřice (místo Žatec Božejovi, Mutinovi Litoměřice). A to jest učinil ne z žádosti srdečné, ale pro potřěbie toho času. Tociš potřebie bylo, aby to učinil pro některú příteč jemu potřebnú. Neb múdří řiekají: když vlky chceš zlapati, dajž jim mrchu najprv sápati; a když mnohokrát bez přiekazy budú žráti, hybieť, ano kóži dolóv musie dáti. Oldřich tento jistý, syn Konradóv, . . .

Zvláštní příklad vyložení slova máme k slovu Alamania na str. 62, kde na konci druhého sloupce se čte v latinském textu: Eodem anno per totam Alamaniam maxima et prius inaudita fuit mortalitas, v českém překladu

měsíce předcházejícího, jak to při kalendách vždy jest, den měsíce následujícího, t. j. toho, který při kalendách se jmenuje. [10])

Velké nesnáze činilo mu často přeložení vlastních jmen. Při tom pomáhal si buď tím, že podržel tvar latinský (u př. na str. 40, kde latinský text má „urbem Strigoniensem", přeložil místo „Ostřihom" „město Stříkonské"), nebo vynechal v překladu českém jméno takové docela (tak u př. když neuměl přeložiti na str. 68 „Posonium", řekl jen „u jednoho města ležiechu" str. 257). Takovéto vynechávání jmen vlastních přichází zvláště často v překladu listin do kroniky pojatých, tak jmenovitě v listině císaře Jindřicha IV, dané o biskupství Pražském (str. 56 a v překladu 247), kde udání hranic tohoto biskupství vlastními místními jmény docela jest vypuštěno. Podobně jest tomu i v listinách Fridricha II, daných králi Přemyslovi I r. 1212 (str. 123—125 a 291—292). Za nedopatření možno míti snad přeložení jména „Pipinus" slovem „Filip" (Pipini filius — syn Filipóv str. 42 a 239) jakož i „Ratispona" místo Řezno slovem „Řím" a více jiných.

O překladu českém může se také říci, že si jej překladatel často upravoval volně dle svého pojmutí událostí, ano i dle svého smýšlení a cítění o věci. V posledním ohledu jest zajímavé zakončení knihy první. Vypravuje se totiž o zavraždění římského krále Albrechta I od bratrovce jeho Jana a dokládá se, že ti, které Albrecht v Čechách zanechal, po zavraždění jeho z Čech utekli. V latinském textu praví se: „Sed Deo permittente preventus est morte et per Johannem prefatum, ut prefertur, occisus; sui autem, quos reliquerat, de Boemia fugierunt." Český překladatel však podává místo to slovy následujícími: „Ten jistý Albrecht na léto umyslil jest byl do země vtrhnúti a ještě věčší škodu Čechóm učiniti; ale zatiem pak hanebně byl zabit, a tak jeho lidé, jenž v zemi byl ustavil, *ke všem čertóm preč utekli.*"

Listiny čili handfesty bývají v českém překladu kroniky Pulkavovy položeny často jen u výtahu, jaksi jen regesta jejich.

---

však jest položeno (na str. 253): Téhož léta po všech zemiech kromě zemí vlaských a oněch tam zámorských byl jest mor velmi veliký, a dřieve před tiem nikdy neslýchán. Znamenaj to, že Almania českým jazykem sytost sě vykládá. Protož Čechy i Morava i všecky ty země Vlachóv nedochodiec slovú země Almanské, a lidé, ješto v nich bydlé, slovú Almanové.

Příkladů o menších přídavcích v českém textu, srovnáme-li jej s textem latinským, jest dosti mnoho, my spokojujeme se vytknutím takového místa na str. 33., kde čteme: „ab hospite suo prefato nequiter capitur et oculis privatur", v českém pak překladu stojí: „od nectného toho hospodáře a *nevěrného Jidáše* byl jest nectně jat a očí svú zbaven."

Také příkladů vynechání jednotlivých slov, frasí atd. dala by se celá řada uvésti, my dovolujeme si jen naznačiti místo na str. 73 textu latinského. „Deinde ad castrum Burgleins alias Krziwoklat iuxta fluvium Misam deducitur", kde do českého textu slova proložená nebyla přeložena.

[10]) Místa o neúplném nebo pochybeném přeložení dat dala by se počítati na desítky, my jen ke každému druhu náležejících sem poklesků chceme jeden příklad uvésti.

Text latinský:	Překlad český:
Facta est autem hec translacio sanctarum reliquiarum huiusmodi a D. MXXXVIII, kal. Sept. IX°. (Str. 41, druhý sloupec.)	To jisté přenesenie těchto svatých těl stalo sě jest léto od narozenie božieho po tisíci po třech dcětech a po osmi toho měsiece zářijě (místo 24 srpna). (Str. 238.)
A. Dom. MXLVI° dedicata est ecclesia s. Wenceslai in Boleslavia XV kal. Junii per Severum sextum Prag. episcopum. (Str. 45.)	L. b. po tisíci čtyřidceti a šest let kostel sv. Václava v Starém Boleslavi od Severa biskupa posvěcen jest toho měsiece červencě. (Str. 240.)
A. Dom. DCCCCXCVI° nono kal. Maii . . . S. Adalbertus passus est. (Str. 31.)	Léto od naroz. syna božieho po devieti stech letech po devadesáti a po šesti devátého dne toho měsiece máje (místo 23 dubna) sv. Vojtěch umučen jest. (Str. 231.)

Ještě jednu zvláštnost má český překlad kroniky Pulkavovy. Latinský text kroniky této jest v první recensi rozdělen na kapitoly, z nichž každá má přiměřený nápis. V jiných recensích latinského textu není rozdělení textu na kapitoly; také nápisy scházejí buď docela, neb jsou jen tu a tam, jmenovitě v rukopisu Mikuláše Čecha a v rukopisu mnichovském (Lat. 476). V překladu českém jest také naznačení kapitol čísly a příslušnými nadpisy, ale jen až do r. 1141 čili až tam, pokud se první recense s druhými srovnává; odtud dále jsou sice v textu nadpisy táhnoucí se k následujícímu vypravování, avšak čísel kapitoly znamenajících tu není. Také naznačují takové nápisy často jen odstavec slovem „přiemluva“ anebo podobně a jest jich více, nežli kapitol v textu latinském.

Palacký poznamenal překlad česky jako *recensi třetí* a překlad německý jako *recensi čtvrtou;* dle našeho roztřídění recensí překlad český kroniky Pulkavovy nazvati by se musil *recensí pátou* a překlad německý *recensí šestou.*

Německý text kroniky Pulkavovy máme ve dvou samostatných překladech,[11]) shotovených však dle téže recense, totiž dle druhé recense v užším slova smyslu čili dle toho spracování, dokud ještě v kronice té zpráv o Brandenbursku nebylo. Oba tyto překlady mají jen knihu první, jsou volné, vynechávají zhusta vlastní jména, nebo převádějí je do němčiny často nesprávně, vypouštějí zhusta vedlejší věty, tak že se říci může, že místy jen smysl podávají a ne věrný překlad. Jinde zase přiléhá německý překlad k latinskému originálu až příliš doslovně, následkem čehož jest místy i temný, bez srovnání s originálem nesrozumitelný. Brandenburgica nejsou v žádném z obou německých překladů; určení časové děje se v překladu mnichovském po způsobu latinském, avšak někdy s užitím některých slov německých, bohužel že i nepřípadných. V překladu vratislavském bývává bližší vytknutí datum v roce vypuštěno jako často v překladu českém. Překlad vratislavský nemá v textu ani nadpisů ani naznačení kapitol, ale překlad mnichovský má v textu sice červené nadpisy, obsah následujícího

---

[11]) Již počátky obou německých překladů ukazují nám, že oba byly shotoveny samostatně, jak tuto vedle sebe položené znění jich ukazuje:

Rukopis mnichovský:

Do die kinder der menschen in dem acker Senar noch dem syntflutt nicht bedachten noch in irm mut betrachtenn das geschehen gelubde zw Noe irem vater, das do sprach, mit nicht werd ich verliessen furpass mit den wassern der sintflutt alles fleysch vnd wirt setzen meinen pogen in die wolckenn des hymels vnd wirt ein tzeychen des gelubdes tzwischen mir vnd dem ertrich, aber mer misstrawten sy got von forchte, aber pawten sy von der tzukunftigen syndflutt wegen eyn stat vnd einen duren in die allergrosten hohe der almechtig gott, was ir vnweyssheyt straffende vnd betzayget dy grosheyt seyner gotlichen almechtigkeit. Und an der selben stat teylet er ir tzungen in tzwovndsybentzig sprachen, vnd von dem yst genannt derselbig thurm Babel, das do lautet noch der ausslegung schendung der tzungen. Doselbst nam auch eynen vrsprunck dye sprach Slowanica, das do mit verstortem wort yst geheyssen Slawonicum, von dem das volck der selben sprach heysenn Slawoni.

Rukopis vratislavský:

Noch deme als dy kinder der menschen, die do wonthen off dem felde gennauth Sennor, noch der synthfluth bedochten noch betrachten nicht, was got gelobeth hatte hern Noe vnde seynen vetern, do her sprach: mit nichte wil ich vorbas vortherben den menschen noch alles fleisch mit der synthflut, des czu eynem czeichen wil ich setczen meynen regenbogen yn dy wolken des hymels, das frede czwischen mir vnde der erden sey; sunder dasselbige volk missetrawthe vnde czweyfelte an gotes rede vnde gelobde vnde forchten aber dy zcukunftige synthfluth vnde huben an zcu bawen eyne veste stath vnde darynne eynen groszen vesten vnde hochen torm. Der almechtige got strofthe ere unweisheyt vnde torstikeit vnde beweisthe seyne gotliche macht vnde theylte an derselbigen stath dy czunghen vnde rede yn LXXII sprochen, vnde von dem wart der thorm genannt Babel, das alzo vil gesprochen ist als eyne beschemunghe der czungen. Vnde aldo bleib dye windische sprache, von dannen dy Wenden genannt sind.

Podobně, když zvolíme které koli místo obou překladů, viděti jest ihned, že každý z nich samostatně byl pořízen.

textu naznačující, ale poznamenání kapitol čísly nemá. V překladu vratislavském jsou listiny z pravidla jen u výtahu podány; jak výslovně na několika místech poznamenáno, stalo se to k vůli zkrácení.[12])

V překladu vratislavském jest vypuštěn odstavec o udělení hodnosti královské Vladislavovi v Řezně roku 1158 i s privilegiem, čili to, co na str. 91. našeho vydání obsaženo jest od slov A. Dom. 1159 až assistunt; v překladu mnichovském schází zase zpráva o výpravě Vladislava krále do Uher (str. 103—105), která však přeložena byla do kroniky Jindřicha Mügelnského v témže rukopisu mnichovském obsažené, k čemuž v kronice Pulkavově poukázáno jest slovy „als ir oben in derr vngrischen cronicken hubsch vnd clerlich vindet dauon“.

Co se dějepisné *ceny* kroniky Pulkavovy dotýče, o tom pojednal Palacký ve spise již často jmenovaném „Würdigung der alten böhm. Geschichtschreiber“ (str. 186—192); my chceme z toho jen podotknouti, že rukopisy, kterých se dosud mnoho zachovalo, dávají tím množstvím svědectví o tom, že se jí hodně užívalo. Také k ní při pracích svých přihlíželi pozdější kronikáři Eneáš Sylvius, Hájek a Dubravius, ano čerpali hlavně z ní. Ale z dějepisců novějších sáhne k ní zajisté každý jen, kde ho všecky prameny opouštějí, a sáhne k ní jen s největší opatrností, a může se říci, že každý lépe učiní, když k ní vůbec co k pramenu nesáhne; nebo přese všechno tvrzení, že „všecky věci básnivé a nepravé jsú opuštěny a což pravého a jistého jest položeno“, jest v práci té tolik poklesků, že každému se odporučuje sáhnouti k pramenu původnímu, a že tam, kde něco přidáno, neradno věřiti, nemůže-li se pravděpodobnost zprávy odjinud doložiti. Tím ovšem nechceme se nijakž dotknouti ceny kroniky Pulkavovy co památky jazyka českého, kterážto cena zajisté jest značná.

Rukopisů kroniky Pulkavovy zachovalo se nám, jak právě bylo povědíno, dosti mnoho, i rozdělíme je při vyčtení svém dle řeči na latinské, české a německé.

Latinské rukopisy rozpadají se na dvě skupení dle recensí, jež podávají. *Recense první* známe na ten čas následující rukopisy:

1. *Rukopis universitní knihovny vratislavské* I, F, 108, o 373 listech; pochází dle tištěného lístku na vnitřní straně první desky přilepeného z kollegiatní knihovny hlohovské. Psán jest na papíře ve dvou sloupcích rukou z první polovice XV. století. Na lístech 1—267 jest „Cronica veteris testamenti“, na listech 268—275 stať: De impietate Antiochi; na listech 276—300: „Speculum aureum, scriptum pape Bonifacio IX[o] per modum dyalogi contra symoniam et alia ecclesie scandala a. MCCCCIIII“; na listech 301—369 Chronicon Pulkavae, načež od listu 369—371 následují seznamy biskupů pražských a panovníků českých, jak více méně podobně i v jiných rukopisech přicházejí a od Dobnera v třetím svazku díla jeho „Mon. hist. Boemiae“ uveřejněny byly. Při vydání svém znamenáme varianty z tohoto rukopisu vzaté č. 4.

2. *Rukopis knihovny děčínské č. 82.* Rukopis tento čítá 242 listů papírových, jest asi z polovice 15. věku, a obsaženy jsou v něm následující kusy: Chronicon Martinianum, Cronica Boemicalis (t. j. Pulkava); Vita Caroli IV., Romanorum imperatoris, náboženské rozjímání při

---

[12]) U př. při listině o volbě královice Václava za krále českého, kde ve vratisl. překladu čteme: Desze erwelunge bestetigete der keyszer Fredericus mit keyszerlichen brieffen, den tenorem ich awszsene losze durch der kortze welle. Totéž jest při listině Kazimíra Opolského z r. 1289, „die ich vnderwegen lossze durch der kortcce wille“. A tak i při listech Rudolfa I ddto 25 září 1290, a krále Albrechta I v Norimberce r. 1298.

spisech Karla IV. častěji přicházející, mající počátek „Sedechias primus fuit“ etc., Ordo ad coronandum regem Boemorum, Sermo post mortem imperatoris Caroli factus per Johannem, archiepiscopum Prag., Fragmentum de rege Ladislao, Satyra in Pragam, Vita et res gestae Caroli Magni, bulla Caroli IV. a tu a tam všelijaké přípisky.

3. *Rukopis c. k. univ. knihovny Pražské* (I, C, 24) papírový o 394 listech ve folio čítající 14 kusů rozličného obsahu, z nichž kronika Pulkavova jest na prvním místě položena a zaujímá 83 listů; první list jest však vyříznut. Text kroniky Pulkavovy končí se r. 1329. Červeným písmem připsáno jest napotom ještě: „Is, qui conscripsit hec, cronicam eam hucusque dumtaxat perduxit.“ Písmo náleží také 15 století jako při rukopisu předcházejícím. Při našem vydání znamenali jsme varianty z něho číslem 5.

4. *Rukopis městské knihovny vratislavské č. 199.*, psaný roku 1467. Je papírový ve folio, čítá 201 list. Kronika Pulkavova jest na listech 1—53. V rukopisu tomto jest též druhá recense kroniky Františka Pražského (na listu 61—119) a kronika Vavřince z Březové a seznamy biskupů pražských a panovníků českých s kratičkými daty historickými, jak vydány jsou u Dobnera Mon. hist. Boh. III., 32—42, a počátek Starých letopisů českých. Text kroniky Pulkavovy v rukopisu tomto jde jako v rukopisu knihovny pražské I. C, 24 jen do r. 1329. Dle tohoto rukopisu, ale dle opisů méně správných, spořídili asi svá vydání Menken a Ludewig. Při svém vydání znamenali jsme varianty z rukopisu tohoto č. 6.

5—8. *Rukopis vyšehradský, Stehlíkovský, někdy v Dobnerově pozůstalosti, a Nostitzký v Praze.* Rukopisů těch jakož i *rukopisu ve Františkově Museu v Brně* neměl jsem v ruce, ač jsem potřebné kroky k ohledání jich učinil. Rukopis Pulkavy v knihovně vyšehradské kapitoly nebyl tam již k nalezení, v pozůstalosti Dobnerově jsou po Stehlíkovském rukopisu jen desky a v knihovně Nostitzké byl asi přestaven, když jsem jej hledal. O rukopisu Musea Františkova v Brně přesvědčil se p. Josef Müller, že tam z Třebíče dodán nebyl, jak se státi mělo. V Rajhradě jest opis první recense kroniky Pulkavovy, zhotovený od Bonav. Pitera, tohoto přehorlivého sběratele starých památek dějepisných. Varianty z rukopisu Stehlíkova, jež Dobner ve svém vydání Pulkavy poznamenal jako proměny epitomatorovy, vytkli jsme jen na počátku svého vydání, naznačujíce je č. 7., později jsme v tom nepokračovali, poněvadž nic zvláštního neposkytovaly a v Dobnerovi obsaženy jsou.

Z rukopisů latinských recense druhé v širším slova smyslu jest ovšem nejdůležitější

9. *rukopis pulawský* nyní *knihovny kapituly krakovské*. Jest celý pergamenový, jednou rukou čistě a úhledně psaný ještě ve XIV stol., bezpochyby ještě před r. 1374. Rukopis ten obsahuje kromě kroniky Pulkavovy též „Ordo ad coronandum regem Boh.“. Zajímavý je tím, že tak zv. Brandenburgica jsou po straně připsána, ale ještě rukou 14 věku, tedy současnou. Palacký vším právem se domnívá, že se tak stalo brzy po roce 1374, kdy Karel IV vrátiv se z Branibor do Čech přinesl kroniku této země, jíž právě nabyl, a do kroniky Pulkavovy dle postupu časového k příslušným létům vložiti ji kázal. Titulu anebo nějaké počáteční zprávy o obsahu svém rukopis ten nemá, nýbrž začíná se hned textem samým slovy: Cum filii hominum in agro Sennar post diluvium a končí se při r. 1307 slovy: „sed Deo permittente preventus est morte et per Johannem prefatum, ut prefertur, occisus; sui autem, quos reliquerat, de Boemia fugierunt. Hic finis est primi libri huius cronice . . . . impletum.“ Po straně jaksi mezi obě ty věty položena jest poslední zpráva braniborské kroniky, čímž původní zakončení textu kroniky Pulkavovy a tohoto „explicit“ od sebe bylo pošinuto. O zvláštní

cené rukopisu tohoto, jakož i o přípiscích v něm se nalézajících pojednal Palacký ve stati „O Přibíkovi Pulkavovi z Radenína a jeho kronice české", k němuž v příčině té dovolujeme si čtenáře své odkázati.[13]) Zde zmíniti se jen ještě chceme, že facsimile první strany rukopisu tohoto podal p. Jos. Müller při pojednání svém „O rukopisech kroniky Přibíka z Radenína, příjmím Pulkavy". Z facsimile tohoto, ale lépe ještě z originálu, dá se souditi, že rukopis určen byl pro osobu velmi vznešenou, nám se dle vyobrazení mladistvého korunovaného krále a českého lva zdá, že pro krále Václava IV ještě za živobytí otcova. Při vydání svém vzali jsme rukopis tento za základ a znamenali jsme varianty z něho č. 1.

10. *Rukopis král. dvorní a státní knihovny mnichovské lat. 476* v malém čtverci o 260 listech papírových. Rukopis tento r. 1476, aspoň v druhé své části, od Hartmanna Schedela z Norimberka psaný obsahuje na počátku stať: De situ Bohemie, aquis et civitatibus in ea atque successione ducum et regum per figuras (na prvních 10 listech zvláště poznamenaných), pak kroniku Pulkavovu, nazvanou na prvním předložním listu tohoto rukopisu „Vetus historia bohemicalis" na dalších 148 listech o sobě foliovaných, pak kroniku Eneáše Sylvia (na listech 156—240) a některé drobnější historické zprávy z let 1419—1437, na listu 249 epilog na Ladislava krále o 14 verších a na listu 250 verše „De Boemorum presule". Kronika Pulkavova psána jest jinou rukou nežli kronika Eneáše Sylvia a stať „de situ Bohemie" zdá se mi, že jest psána touže rukou jako německý text Pulkavovy kroniky mnichovské č. 1112. V textu jsou tu a tam červené nadpisy, zvláště na 100 prvních listech, psané tou rukou, od které byla napsána kronika Eneáše Sylvia téhož rukopisu. Text tohoto rukopisu podává kroniku Pulkavovu v druhé recensi, dokud ještě neměl Brandenburgik. Více okolností tomu nasvědčuje, že rukopis tento opsán byl asi z téže předlohy, kterou měl za základ Mikuláš Čech, když kompiloval svou práci.

11. *Rukopis universitní knihovny v Praze* I, D, 10 z druhé polovice 15 věku. Jest papírový ve folio, čítá 363 listů a obsahuje kromě kroniky Pulkavovy též kroniku Jana z Marignoly, kroniku Vavřince z Březové, život Karla IV, píseň na vítězství Čechů nad vojskem křižáků u Domažlic, a na více místech historické připisky v 17 věku učiněné, ale ovšem i starších dob se týkající. Rukopis ten náležíval Jiřímu Šotnovskému ze Závořic, od něhož snad ty připisky pocházejí, pak Křižovníkům s červeným srdcem v Starém městě Pražském, odkud se dostal při vyzdvižení kláštera jejich do knihovny universitní. Kronika Pulkavova začíná se na listu 109 a má červený nadpis: Cronica Przibiconis de Tradenina per eundem de gestis incliti regni Boemie compilata feliciter incipit de anno Domini 1374. „Explicit" její položené v rukopisu na listu 212 vytištěno jest v našem vydání na str. 207. Tento rukopis poskytuje nám text kroniky Pulkavovy recense druhé v širším slova smyslu nebo případně recense čtvrté, totiž v největší její úplnosti, k níž v rozličných proměnách svých dospěl a dle něhož i český překlad byl spořízen. Dle něho učinil Dobner své vydání kroniky Pulkavovy ve třetím dílu své sbírky hostorických pramenů „Monumenta hist. Boemiae". Při vydání svém znamenali jsme varianty z rukopisu tohoto č. 2.

K latinským rukopisům Pulkavovy kroniky druhé recense náleží též *rukopis kroniky minority Mikuláše Čecha,* o níž jsme již výše jednali, a sice k recensi druhé v užším slova smyslu. Text

---

[13]) Viz „Sitzungsberichte der k. böhm. Gesellschaft der Wissenschaften in Prag" Jahrgang 1869 na str. 39—50 a „Radhost" na str. 471 a násl.

Pulkavy, jenž, jak povědíno, jest základem díla Mikuláše Čecha, rovná se docela textu rukopisu mnichovského lat. 476. Rukopis tento nalézá se v zemském archivu moravském v Brně a náležíval někdy sbírce rukopisů Ceroniho. Jest v menším kvartu na papíře psán, čítá 352 stran a končí se zprávou k r. 1310 položenou a v našem vydání pod čarou na str. 191—193 vytištěnou slovy: „qui secus civitatem Saacz omnes fere occisi sunt". Ve vydání našem znamenáme varianty z rukopisu tohoto č. 3. Přídavky z jiných letopisů a pramenů dali jsme vytisknouti nad čáru pod hlavní text Pulkavův. [14])

Rukopisů kroniky Pulkavovy *českých* jest celá řada. Nejstarší z nich jest

17. *rukopis rajhradský, dříve Ceronský;* byl Volným zakoupen od dědiců Ceroniho pro knihovnu rajhradskou a čítá 96 listů. Ozdoben byl 13 miniaturami, ze kterých však 11 bylo vyříznuto, čímž na druhé straně i text byl porouchán. P. Vojtěch Hauk pokusil se o restaurování miniatur dle dvou zbylých a nahradil dle rukopisu starobrněnského i text, kde vyřezán byl. Rukopis rajhradský psán byl buď v posledních letech XIV neb v letech prvních XV věku, nemá žádného nápisu ani úvodu a jest rozdělen jako ostatní české rukopisy kroniky Pulkavovy na kapitoly, které až do 74 jdou, totiž až tam, pokud se recense první s druhou srovnává. Text sahá až do smrti královny Elišky r. 1330. Ve vydání tomto znamenal p. prof. Gebauer varianty z rukopisu toho písmenem R.

18. *Rukopis kláštera Augustinského na Starém Brně* dopsaný roku 1407 od Petra z Horšova Týna bezpochyby pro arcibiskupa Zbyňka Zajíce z Hasenburka. („Explicit cronica Boemie scripta per manus Petri de Thyn Horschoviensi; finita a Dom. MCCCCVII° fer. secunda ante festum S. Wenceslai in castro Rudnicensi, domino ipsius reverendo tunc ibi existente. Finis adest, mercedem posco." Rukopis tento na papíře psaný čítá 101 list ve velkém kvartu a má předmluvu, jak ve vydání tomto na str. 211 jest položena.

19. *Rukopis knihovny Lobkovické v Praze,* dopsaný 5. pros. roku 1426 na hradě Hasištejně, z něhož otištěna byla část kroniky té ve „Výboru staré literatury české" na straně 427—498, a sice od r. 1260 až do konce. Varianty z rukopisu toho znamenány jsou ve vydání tomto písmenem L.

20. *Rukopis někdy knihovny štokholmské,* nyní *moravského archivu zemského v Brně* R. IV, 17, papírový ve fol. asi r. 1434 psaný, 229 listů čítající, obsahuje na prvních 163 listech kroniku Pulkavovu, dále (l. 164—202) Život Karla IV, potom chronologickou posloupnost římských králů a císařů od Romula až do smrti Karla IV. (l. 202—204) a konečně na listech 209—229 kompilaci z letopisů českých mající nápis: „Počíná se chronika česká od počátku sepsaná, z jiných mnohých kronik vybraná té vlasti, kteráž tak ukrácená uvodí potomním, kteříž sú byli nalezačové té země, súdcové, vévody, kniežata, králi, biskupi, arcibiskupi atd. Obsahuje zprávy od přijití Čechů do země, které z počátku krátké jsou, ale od r. 1333 obšírnější a bitvou u Lipan se končí. Text kroniky Pulkavovy podobá se velmi textu rukopisu rajhradského čili Ceroniho, tak že možno míti za to, že měli stejný základ, avšak jazyk rukopisu štokholmského jest mladší. [15])

21. *Rukopis městské knihovny vratislavské č. 1306* čítá 365 listů popsaných a tři prázdné na konci. Také napřed byly původné dva listy prázdné. Na prvním z obou počátečních prázdných

---

[14]) Obšírnější zprávu o rukopisu tomto a kronice Mikuláše Čecha podal Dudík ve své práci: „J. P. Ceronis Handschriftensammlung", str. 418—439.

[15]) Viz Dudík: „Forschungen in Schweden für Mährens Geschichte". Str. 166 a 389 a násl.

listů jest pozdější přípisek: „Tato kronika jest od počátku knížat českých.“ Na listu 366[b] jest rukou XVI věku napsáno: „Synu můj, pomni na čas poslední a tak na věky nezhřešíš,“ a níže pod tím: „Urozenému pánu, panu Ladislavovi mladšímu z Lobkovic.“ Na vrchu první desky jest v kůži vytlačen obraz sv. Trojice a v rámečku jej obklopujícím nahoře slovo Kronika a dole Czeska, a v druhém vnitřním rámečku nahoře Martin a dole Pernyczek. Kronika Pulkavova jde až na list 188[b], odtud až do listu 216 jest kronika Beneše z Hořovic, načež se začínají Staří letopisové čeští, jichž text se končí rokem 1471. Rukopis tento náležel někdy knihovně gymnasia u sv. Magdaleny ve Vratislavi. Při vydání tomto naznačeny jsou varianty z tohoto rukopisu *Vrat.*

22. *Rukopis biskupské knihovny litoměřické*, na konci XV neb na počátku věku XVI psaný, čítá 240 listů menšího folia, z nichž posledních 20 obsahuje rejstřík jmen vlastních a věcí pamětihodných v kronice Pulkavově obsažených abecedně srovnaný s poukázkou na list rukopisu, kde se jméno neb věc vyskytují. Rukopis tento obsahuje kroniku Pulkavovu na prvních 123 listech, k čemuž však hned na nejbližším listu připojeno několik letopisných poznámek, jež se končí slovy: Et sic est finis kronicze istius per me Johannem Tschauderman nacione de Brumow post Nachod tria miliaria. Et est finita a Dom. MCCCCLXVI sabbato post Corporis Christi amen. K tomu připojen na listu 124 žalozpěv na pana Viléma Zajíce, který se končí na listu následujícím. Kromě několik drobnějších zpráv dějepisných jsou tu obsaženy Staré letopisy české až do r. 1471 na l. 127—154, pak život Karla IV (l. 161—197), skládání císaře Karla IV „Sedechiáš první byl“ a jiné duchovní naučení od téhož (l. 201—202) a konečně „Řád korunování krále českého (l. 203—220). Varianty z rukopisu tohoto ve vydání našem naznačeny jsou písmeny *Lit.*

23. *Rukopis knihovny křižovnické v Praze* o 316 listech v nevelkém čtverci obsahuje kroniku Pulkavovu, pak zprávy z doby Karla IV jako v rukopise litoměřickém, potom text **H** Starých letopisů českých až do r. 1470 a konečně text **h** téchže letopisů. Pulkava a text **H** psány byly od Jana z Jansstorffa r. 1525. Rukopis tento náležel někdy Beckovskému, po němž zůstal v knihovně křižovnické. Pulkava jde od listu 1—182; text kroniky té má předmluvu v českých rukopisech obvyklou a končí se slovy: Téhož léta umřela jest královna Alžběta . . . pochována. Pán Buoh se smiluj nad duší. Amen. W. M. P.

24. *Rukopis drážďanský, druhdy olešnický*; 25. *ruk. krakovské knihovny universitní*; 26. *ruk. vídeňského archivu dvorního (u Böhmera č. 192) a* 27. *jiný (č. červené 454) tamtéž.* Všecky čtyry rukopisy jsou téhož původu. Nejstarší z nich jest drážďanský; z něho přímo opsány byly universitní knihovny krakovské a dvorského archivu vídeňského (Böhmer č. 192); o rukopisu č. červ. 454, který r. 1875 darován byl od pruské vlády dvornímu archivu, podána mi byla zpráva od p. Václava Kratochvíla, že jest to opis rukopisu u Böhmera č. 192 poznamenaného. První tři exempláře jsou psány na pergameně a miniaturami ozdobeny, poslední jest papírový malého folia; všecky obsahují jako pokračování Pulkavy Staré letopisy české, které tu jdou až do roku 1470. Text kroniky Pulkavovy podobá se ve všech rukopisech těch nejvíce textu rukopisu křižovnického, s nímž má i stejné zakončení, avšak jest „opravován a v češtinu lepší na mnohých místech změněn“, jak tu v úvodu čteme. Ale věcných oprav jest jen málo, a nalézají se jen na počátku kroniky do počátku věku dvanáctého, asi pokud šla kronika Kosmova, ostatek srovnává se až na některé změny slovné s texty jiných českých rukopisů. Širší zprávy o rukopisech těchto, jakož i popsání jich nalezneš ve stati Josefa Müllera: „O rukopisech kroniky Přibíka z Radenína, příjmím Pulkavy, zvláště pak o ruko-

pisu krakovském“, a v pojednání Ferd. Tadry, nadepsaném „Žaltář Poděbradský“ a „Kronika česká“, rukopisy bývalé knihovny olešnické.[16])

28. *Rukopis knihovny Musea král. Českého v Praze*, někdy č. 365 nyní 2, G, 3, psaný na počátku XVII. století, má jen nápis na Pulkavu připomínající, vše ostatní ani stručným výtahem z něho nazvati se nemůže. Jedině zajímavé jest v titulním listu to, že se tu praví, že „tato kronika česká skrze Přibíka jinak Přibislava Dluhojova z Radonína, mistra školského u sv. Jiljí v Starém městě Pražském z *slovanského* hlaholu v český přeložena“. Kromě prvních desíti listů jest vše ostatní „Staří letopisové čeští“, a to ve vydání Palackého text L.

29. *Rukopis děčínský hrabat z Thunu* T, 2 ve folio, mající 457 listů. Rukopis tento obsahuje kroniku Pulkavovu až do r. 1330 na listech 1—134, počátek života císaře Karla IV, výpisky z letopisů rozličných, hlavně z kroniky Beneše z Weitmile, a od listu 185 jsou Staří letopisové čeští, v něž rozličné zprávy a listiny jsou vsuty, i celý český překlad kroniky Vavřince z Březové. Rukopis ten byl aspoň částečně r. 1619 psán od Jakuba Brazidyna, souseda a horníka na Horách Kutnách.

30. *Rukopis universitní knihovny pražské XV, D, 6*, čítající 879 stran ve folio. Jest snůška rozličných kronik, učiněná od Balbina samotného a od něho skoro celá psaná. Pulkava jest od str. 300 až do str. 508, načež následují až do strany 555 Staří letopisové čeští, podávající zprávy až do roku 1470.

Překladu německého kroniky Pulkavovy zachovaly se nám, pokud dosud známo, tři rukopisy, a to jeden v knihovně dvorní a státní mnichovské, druhý (ale jen zlomek) v knihovně wolfenbüttelské a třetí v městské knihovně vratislavské.

31. *Rukopis dvorní a státní knihovny mnichovské č. 1112*, čítající 169 listů ve folio a obsahující tak zvané provinciale, totiž seznam duchovních a světských hodností (l. 1—12),[17]) pak kroniku uherskou Jindřicha z Mügeln (list 14—52)[18]) a konečně od listu 53 německý překlad kroniky Pulkavovy,[19]) která se končí jako latinský text druhé recense r. 1307 na listu 166, načež ještě následuje německý překlad vypravování toho, co v našem latinském textu na str. 191—193 pod čarou jest položeno. Na první desce rukopisu zevnitř jest písmem asi téže doby napsán nápis: „Das puchlein von allen geistlichen ständen genant provinciale. Die Cronica von Hungern.“ Celý rukopis psán jest jednou rukou, písmo jest pěkné, úhledné, čitelné a náleží asi poslední čtvrti věku XV. Kapitoly kroniky Pulkavovy čísly naznačeny nejsou, ale odstavce jsou vytknuty červenými nadpisy touže rukou psanými jako jest text rukopisu. Zakončení celého vypravování i s přídavkem po r. 1307 o svatbě krále Jana s Eliškou zní: „die Ding sein geschehen zu der glorien vnd eren der newen prewt vnd czu abent mit vorgender benedeyung derr Brewtigam vnd dy brawt... Et sich est finis, si non vis credere, tunc accipe cinis.“

32. *Zlomek wolfenbüttelské knihovny* německého překladu kroniky Pulkavovy jde jen do r. 946, jest dle Palackého dosti nesprávně psán na počátku XVI. věku, jak viděti z několika řádků, jež Palacký položil na str. 479 do svého pojednání „O Přibíkovi Pulkavovi z Radenína a jeho kronice české“ (Radhost II, str. 479).

---

16) „Zprávy o zasedáních Král. české společnosti nauk“ r. 1886.

17) Hie hebet sich an das buch genant provinciale.

18) Hie hebet sich an die vorrede der vngerischen cronicken.

19) Hie hebet sich an die cronicka des kunigrichs czu Behemen und sagt wie sy zum ersten wurden genennet.

33. *Rukopis městské knihovny vratislavské č. 304* popsal jsem ve „Zprávách král. české společnosti nauk“ r. 1877 na str. 359, k čemuž odkazuji. Tu dovoluji si toliko poznamenati, že po ukončení kroniky Pulkavovy jest ještě přípisek zvláštní.[20])

Vydání kroniky Pulkavovy máme následující. Dle *první* recense:

1. *Menkenovo* ve Ss. rer. Germanicarum III, str. 1618—1766 z r. 1730.

2. *Ludewigovo* z r. 1737 v „Reliquiae manuscriptorum“ XI, str. 128—383.

Dle *druhé* (případně čtvrté) recense:

3. *Dobnerovo* ve sbírce: Monum. hist. Boemiae III, str. 63—290.

4. *Františka Faust Procházky* textu českého pod názvem: „Kronyka Česká od Přibíka Pulkavy z Tradenína, v Praze 1786 v jazyku poopraveném.“

5. Část textu českého od r. 1260 dle rukopisu Lobkovického ve „*Výboru z literatury české*“ I, 427—498.

6. Tak zvaná Brandenburgica u Riedla „Codex dipl. Brandenburgensis“ IV, 1 na str. 1—22 pod názvem: „Bruchstücke einer Brandenburgischen Chronik in Pulkawas Böhmischer Chronik.“ a u Kętrzyńského Roczniki towarzystwa Pol. V, 315 a násl. V Poznani 1869.

Co se *pomocné* literatury týče, musíme ukázati k úvodům připojeným k vydáním právě vytčeným, pak k *Palackého* stati „der sogenannte Pulkawa“ ve spise „Würdigung der alten böhm. Geschichtschreiber“ str. 175 a násl. a jeho pojednání „O Přibíkovi Pulkavovi z Radenína a jeho kronice české“. (Zprávy o zasedáních král. české společnosti nauk r. 1869 na str. 39—50, a Radhost II, 471 a násl.) Dále psal o kronice té *Dudík*, P. Ceronis Handschriftensammlung str. 418 a násl. a týž ve spise „Forschungen in Schweden“ na str. 166 a 389—402. Viz též *Böhmer*: Die Handschriften des k. u. k. Haus-, Hof- und Staatsarchives str. 77 (č. 192); *Tadra* Ferd. „Žaltář Poděbradský“ a „Kronika česká“, rukopisy bývalé knihovny olešnické ve „Zprávách král. české spol. nauk“ ročník 1886; *Lorenz* Ottakar, Deutschlands Geschichtsquellen I, 311—313 a Josef *Müller*: „O rukopisech kroniky Přibíka z Radenína, příjmím Pulkavy, zvláště pak o rukopisu krakovském.“ V Praze 1887.

Při našem vydání textu latinského kroniky Pulkavovy podány jsou recense první i druhá, a sice pokud značněji obě recense od sebe se neodchylují, tedy do r. 1141, podán jest text recense druhé co hlavní text, recense první při tom jako varianty pod čarou v poznámkách, odkud však obě recense značněji od sebe se liší, podány jsou texty každé z obou recensí vedle sebe, a to tak, že nad text recense druhé všude postaveno jest písmeno A, nad text recense první písmeno B. V knize druhé čili správněji řečeno v materialiích k ní užito opět prvnějšího způsobu, poněvadž odchylky jsou opět nepatrnější.

---

[20]) Přípisek tento zní: Noch Christi gebort MCCC vnde ym XVI jore an sinte Bonifacius tage warth geboren Karolus, der do was eyn son Johannis, der wart erweld zcu romischen konighe von den czwen erteзbischoffen, von dem von Trire vnde von dem von Collen, vnde von den herczog Rudolff von Sachszen vnde wart gecronet yn dem XXIX jore seynes alders yn aller heiligen tage. Vnde dornoch obir eyn jor do wart her gecronet zcu dem behemischen reiche zcu Proge czwischen den achten daghe vnszer lieben frawen erer gebort. Item yn dem virczigisten jore wart Karolus yn Rome gecronet zcu eyme keyszer yn sinthe Peters kirche von Ostiensi dem cardinalen von lawbe vnde gehaysze des bobistes Inocency des sechsthen. Vnde her hirschete an dem keyszerthum XXXIII jore; do starb her zcu Proge off dem slosze zeliger gedachtenisz vnde wart herlich begangen mit den leichczech XVI tage, do seyn leichnam kegenwertig stund; dornoch wart her herlich begraben yn der Pregischen kirchen. Hye endit sich das erste buch der behemischen cronica vnde hebit sich an dasz ander von konig Wenczeslao Karolus genant.

Přídavky minority Mikuláše Čecha z jiných kronik položeny jsou nad čáru, ale písmem drobnějším, tak že tato kronika celá ve vydání našem jest obsažena.

Z přečetných rukopisů překladu českého vzali jsme nejstarší (nyní rajhradský) za základ, za jehož laskavé zapůjčení veledůstojnému p. bibliotekáři P. Kinterovi díky vzdáváme, dále užili jsme Lobkovického, litoměřického a vratislavského, jako representantů zvláštních skupin. Uváděti varianty z četných ostatních rukopisů, celkem nepatrné a přepisovateli buď náhodou neb nedopatřením způsobené, nezdálo se býti potřebno, a při rukopisech 24—27 nemožno, anoť by to bylo spíše na obtíž nežli ku prospěchu. Brandenburgica poznamenána jsou položením jich v rohaté závorky [ ]. Vydání českého textu obstaral prof. dr. Jan Gebauer, textu latinského

Josef Emler.

II. Mistr Vavřinec z Březové a jeho spisy.[1]

Že nejznamenitější český dějepisec doby husitské[2]) slul Vavřinec z *Březové*, a nikoli, jak později nazýván byl, Vavřinec z *Březiny*, dokazují prameny nejstarší a rozhodující.[3]) V pamětech pražské university zapsán jest k r. 1393 a 1394 jako Laurentius de Brzyezowa; Vavřinci z Březové (L. de Brziezowa) svědčily bully papežské z r. 1391 a 1403; totéž příjmí vyskytuje se v zápise desk dvorských a v jiných pramenech o deset let a více pozdějších.[4])

Zbývalo by jen vysvětliti, od které doby a z jaké příčiny toto pravé příjmí ustoupilo jinému podobně znějícímu, totiž z Březiny. A tu vidíme, že již v 15 století, jak se zdá, někteří přednost dávali příjmí druhému. V 16 století sluje Vavřincem z Březiny Václ. Hájkovi, v 17 Balbinovi,[5]) v 18 Dobnerovi. Vydání několika zlomků kroniky jeho od Ludewiga r. 1724 (Reliquiae Manuscriptorum VI) přineslo zkaženou formu tohoto druhého příjmí *Byzynius*. Teprve Palacký (Würdigung 202) M. Vavřincovi pravé příjmí vrátil a není žádných platných důvodů, proč bychom přednost dávali jinému nebo je za stejně oprávněné pokládali, třeba bychom nedovedli vyložiti, proč se toto vedle a na místě onoho vyskytlo.

V matrice právníků r. 1394 zapsán jest Vavřinec jako „vir nobilis“, i byla vyslovena domněnka, že pocházel z vladycké rodiny, které patřila Březová blíže Kutné Hory.[6]) Otec jeho slul Václav.[7])

---

1) Srov. *Palacký* Würdigung 202—217; Kobrův *Slovník Naučný* I, 891; *Jirečkovu* Rukověť I, 97; Fr. v. *Bezold* K. Sigmund und die Reichskriege gegen die Hussiten I, 11—14; *Lorenz* Deutschlands Geschichtsquellen[3] I, 322; Ottův *Slovník Naučný* IV, 663 (od *J. Emlera*).

2) Dle Bezolda „der bedeutendste böhmische Geschichtsschreiber des Hussitenkriegs oder vielmehr der einzige, der diesen Namen verdient“.

3) Palacký Die Geschichte des Hussitenthums und Prof. Const. Höfler 51.

4) Mon. Univ. Prag. I, 289; III, 45; Palacký Formelbücher II, 192; Tingl Libri Quinti Confirmationum A. 1391 et 1392 pag. 76: Laurencium Wenceslai de Ruziezowa (sic); Archiv Český III, 483; Tomkovy Základy starého místopisu Pražského I, 67. — O rukopisech spisů Vavřincových v. n. On sám sebe jmenuje jako M. Vavřince beze všeho příjmí v úvodech ke Kronice světové a k Cestám Mandevillovým.

5) Bohemia Docta II 72, 233; II, 94 se uvádí Vavřinec z Březové, avšak jako osoba od Vavřince z Březiny rozdílná.

6) Kobrův Sl. N. I, 191. Viz proti tomu Ottův Sl. N. IV, 663.

7) Bulla z r. 1391 a Libri Conf.

[redacted] [redacted]

[illegible]

Nevíme [illegible] M. Vavřinec [illegible] ve službě dvorské [illegible] až do smrti jeho [illegible] psal [illegible] Sigmunda Korybuta [illegible]

umiet písmo přeložiti,
z pravdy křivdu učiniti

naráží na jeho spisovatelskou činnost a právnické vědění [11]

Naposledy se M. Vavřinec z Březové připomíná k r. 1436. V bouři r. 1434 [illegible] byly od Staroměstských originály privilejí Nového města. Když potom po uznání krále Sigmunda Novoměstští vyžádali si na tomto stvrzení privilejí, prospělo jim nemálo svědectví Mistra Vavřince. Přeloživ v předešlých letech privileje z latiny do řeči české, [illegible]

---

[8]) Bulla z r. 1391 svědčí dvacitiletému. Bakalářem dle dotčené bully stal se nejpozději r. 1391.

[9]) Libri Conf. Annus 1391 et 1392, p. 75. Jako plebanus in Laun zapsán byl r. 1394 na tabulu [illegible] (Mon. Un. III, 45); důchodu této fary požíval také ještě 1406 (Základy místopisu Pražského [illegible]).

[10]) O tom se dovídáme z dosud neznámé bully Bonifacia IX., zapsané v registrech vatikánských, která zní takto: Bonifacius papa IX dilecto filio Laurentio de Braiesowa, rectori plebano [illegible] parochialis in Biechars Pragensis diocesis salutem etc. Vite ac morum honestas aliaque probitatis et virtutum merita, super quibus apud nos fidedignorum testimonio commendaris, nos inducunt, ut tibi reddamur ad [illegible] te etc. fauoribus prosequi graciosis, tuis in hac parte supplicationibus inclinati [illegible] asseris, constitutus es et parochialem ecclesiam in Biechars Pragensis diocesis, [illegible] marchas argenti secundum communem existimacionem ualorem annuum non excedunt, obtines, [illegible] ecclesiasticum curatum seu alias cum dicta ecclesia incompatibile, etiam si parochialis ecclesia aut dignitas [illegible] aut administratio seu officium cum cura vel sine cura in metropolitana, cathedrali seu collegiata [illegible] metropolitana seu cathedrali, non tamen maior post pontificalem, in collegiata ecclesia huiusmodi [illegible] ad eam consueuerit quis per electionem assumi etc., recipere et usque ad [illegible] et beneficium huiusmodi simul vel successiue ex causa permutationis vel alias [illegible] et loco dimissi vel dimmissorum aliud vel alia simile vel dissimile aut similia [illegible] incompatibilia recipere et per huiusmodi triennium duntaxat [illegible] aliquos superiores ordines interim promoveri minime tenearis etc. [illegible] Kal. Decembris anno quarto decimo.

[11]) V předmluvách k Cestám Mandevillovým [illegible] zove se Vavřinec služebníkem krále Václava [illegible] písařské v královské kanceláři. — R. 1413 [illegible] po Jiřím z Roztok 93 kopy [illegible]

[12]) [illegible]

[13]) [illegible] Tomek, Dějepis Prahy [illegible]

Nové město „nikdy takových listův nemělo“.[4]) Později se nám o něm již žádných zpráv nedostává; i lze s Palackým za to míti, že nedlouho potom zemřel. Narozen byv r. 1370, byl by dosáhl nejméně 67 roku věku svého.[5])

Spisovatelská činnost Vavřince z Březové počíná se již v té době, kdy ve službě královské se nacházel. Avšak obmezovala se zprvu na překlady a spracování spisů cizích.

Pro krále Václava a ku přání jeho složil neb přeložil snář či *Knihy snového vykládání*[6]) a ku požádání komorníka královského Jana z Risenberka[7]) jal se skládati *Kroniku světovou*, ve které však nedospěl než k druhé polovici 7 století, ač-li od něho nebylo více sepsáno, než nás došlo.[8]) Soudě podle dosti značného počtu rukopisů a potom (od r. 1510 začínaje) tištěných vydání, velmi oblíbeným a rozšířeným byl Vavřincův překlad *Cest Mandevillových* (podle německého spracování).[9])

Obsahem i objemem nepatrný jest latinský spisek, který v rukopise kapituly Pražské (z druhé pol. 15 století, sign. O 74) má nadpis: *Commentum reverendi Magistri Laurencii de Brzezowa super VII psalmos penitenciales.*[10])

Dle Václava Hájka z Libočan „také nějaký Vavřinec z *Březiny*, mistr učení Pražského, o slávě Čechuov, Boemuov a Slovákuov mnoho vyhledav z starých kronikářuov sepsal, a to tak pořádně, že každý člověk najhloupější to čta aneb slyše, tomu víru dáti musí“. Jest tím míněn spis latinský či český? K otázce té i jiným, které by položiti se mohly, odpovědí a domněnek, nemajíce jiného svědectví, odvážiti se nechceme.

---

[4]) Viz o tom St. Let. a srovn. obě listiny Sigmundovy v Čelakovského Cod. juris mun. I, 230 a 233. — Že Vavřinec z Březové byl ve službách obce Nového města jako její „kancléř“ (srov. o tomto názvu Tomkův DP. VIII, 286) či nejvyšší písař, o tom není dokladu, leda že v nadpise těch zlomků, které Ludewig vydal, se uvozuje jako *cancellarius Novae Urbis Pragensis*, což vydavatel jistě již ve své předloze našel. Také rukopis, o kterém se v r. 1556 zmínil Bruschius Kašparovi z Nydbrucka, měl nadpis: Chronika Laurentii de B., *supremi cancellarii* Novae civitatis Pragensis (F. Menčík v ČČM. 1884 str. 220) Avšak zůstali-li nepřetržitě ve svých úřadech nejvyšší písaři Diviš 1420—1430 a Ondřej z Myslibořic 1430—1439, pro Vavřince mezi nimi místa nenajdeme. K úřadu takovému neb podobnému by se byl ovšem jako muž učený a v právech zběhlý dobře hodil a snad náležel mezi *radní* písaře (podřízené nejvyššímu) obce Novoměstské. Název *radního* písaře se mu dává ve starém českém překladě jeho kroniky.

[5]) Odkud se v Jungmannově Hist. lit. české na str. 32 vzal r. 1455 jako rok úmrtí Vavřince z Březové, nevím. Jest to bezpochyby výsledek nějaké kombinace. Sr. Hanuš Písemnictví české hvězdoslovné v ČČM. 1862, str. 240.

[6]) Dle rukopisu mikulovského (Dudík Handschriften . . . in Nikolsburg 48). V rukopise štokholmském spisek sluje „Knihy snové“.

[7]) Omyl, že to byl Jan z Eyzemberka (sic), vyskytuje se nejdřív u Jungmanna.

[8]) Viz rukopis (15 století) v univ. knihovně Pražské 17 F 47. Že by také rukopis jiný (17 J 47) tutéž kroniku obsahoval, jest omyl Jungmannův, který Hanuš v Dodatcích str. 12 opravil. V rukopise spis, který Jungmannovi (str. 32) „Kronikou o římských císařích“, Jirečkovi „Kronikou světa“ sluje, nemá žádného titulu. Předmluva zní: „Ke cti a chvále otce všemohúcieho, ot něhožto všecka moc, a syna jeho jednorozeného, ot něhož všecka múdrost, a ducha svatého, otci i synu ovšem rovného, ot něhožto všecka dobrota do tvora vydaného i nevydaného pramenně pocházie; a ku požádání slovutné vzácnosti muže Jana z Ryzemberka, komorníka přejasného a pána Václava, Římského krále, vždy rozmnožitele, a Českého krále, já Mistr Vavřinec, toho duostojného krále služebník, tuto kroniku z křesťanských, z židovských kronik s robotnú pilností a pilnú robotností sebral sem, aby českého jazyka zveličená obec v ní čtúci moc, múdrost a dobrotu božskú světlejie v skutciech poznajíc, jenž jest tomu všemu lidu, křesťanóm, židóm i pohanóm jasně okázána, bál se té všemocie moci a ji ctě hodně divil se té nesmierné múdrosti a jie pilně pozoroval . . .“

[9]) Srov. Výbor II, 587.

[10]) Srov. *Höfler*, Geschichtsschreiber der Hus. Bewegung I, 110. Podle toho, co tu řečeno, čtenář by, ač mylně, se domnívati mohl, že spisovatel sluje na tom místě Vavřinec z *Březiny*. — Viz též *Lorenz* Deutschl. Geschichtsquellen I, 322, jenž zmiňuje se ještě o rukopise kláštera ve Vyšším Brodě, ve kterém čteme: Incipiunt *hore canonice* congeste ad laudem dei per mag. *Laurencium de Brziezowa.* Sr. *J. Jireček* v ČČM. 1887 str. 564.

K dosti hojné básnické, lze-li tak říci, literatuře své doby rázu nejvíce satirického Vavřinec z Březové přispěl písní či *veršovaným skládáním o vítězství u Domažlic* (1431). Zachovalo se v rukopise universitní knihovny Pražské 1 D 10 (l. 353—363), o kterém dále řeč bude.[1] Jeden list, a to ten, na kterém napsán byl titul a začátek, teprve v novější době byl vytržen. Dobner (Monum. I, 168) z rukopisu ještě neporušeného otiskl nadpis[2]) takto: *Carmen insignis Corone Boemie pro tropheo sibi divinitus concesso circa Ryzmberg et Domazlitz in anno Domini Millesimo quadringentisimo tricesimo primo in vigilia assumtionis gloriosae semperque Virginis Dei genitricis Marie feria tercia, quarta decima mensis Augusti per Laurencium de Brezina Arcium liberalium Inclite Universitatis studii Pragensis Magistrum congestum.*

Podobně jako nadpis Kroniky Husitské v témž rukopise obsažené, tak nejspíše také nadpis básně není původní, t. j. nepochází od spisovatele samého, nýbrž přidán byl touž pozdější rukou.[3])

Celý ráz skládání svědčiti se zdá, že píseň sepsána byla nedlouho po události samé, kterou oslavuje. Jak nás po ztrátě začátku, ve kterém se nejspíše vypisovalo řádění křižáků v Čechách, došla, líčí se v ní nejprve útěk těchto. K tomu předmětu se i potom zas a zase vrací, avšak hlavní věcí jsou řeči, které se rozličným osobám do úst kladou, nejprve kardinálu Julianovi před papežem, ve které se průběh nešťastné výpravy vypisuje a ke konci pronáší rada, že by ze čtyř artikulův tři povoleny býti měly, ten totiž vyjímaje, který kněžstvu světskou vládu nad zbožím odnímá, s čímž i papež sám, vida ve vítězství Čechův prst boží, se srovnává. Potom následuje posměšné oslovení těch, kdo z Čech utekli, od přátel a manželek i odpověď oněch, kterou podrážděn král Sigmund zbabělost jim vyčítá. Káraní se hájí, že útěk způsobili zlí duchové (demones) Čechům pomáhající; i připomínají králi, kolikrát on sám i jiní v předešlých letech poraženi byli a utíkali. Vzpomínka na to, co sám zkusil, umirňuje hněv jeho; avšak již také on se vzdává naděje, že by Čechy kdy zbraní pokořil. Tu vystupuje nejvyšší vojenský velitel nezdařilé výpravy, kurfirst braniborský Fridrich. On prý sám, tak zní jeho strojená neb, jak se v básni praví, sofistická omluva, k útěku radil, vida, že odolati nelze; tím aspoň pro budoucnost větší část vojska zachráněna. Naději na přemožení Čechův válkou také on již neměl žádných a proto rada jeho zní, by jich články za platné prohlášeny byly, a to pro církev celou. Právě čtvrtý artikul o světském panování kleru nachází v něm horlivého obránce, jako by on sám k husitským Čechům patřil aneb od nich proti bohatému kleru, který laiky za sebe do boje posílá, kázati a disputovati se byl naučil. Králi, jemuž Fridrich slibuje, že tak bez dalších bojů získá své dědičné panství, své „hnízdo", rada se líbí, ač on, že by i čtvrtý článek provésti se dal, pochybuje. Potom ozývají se lid, kněží i mniši: odkud ty neustálé porážky? Není-li to snad znamením, že za dobrou a spravedlivou věc Čechové bojují? Známé důvody pro kalich slyšíme nyní z úst dosavadních jeho protivníkův; také apoštolská chudoba kněžstva od nich se schvaluje. Ovšem právě tento článek klerus sotva povolí! Kdyby Čechové se ho vzdali, o tři ostatní dohodnutí jistě se podaří! Potom přichází k slovu básník sám, vyzývaje knížata, pány a rytíře, by, až zase prelátové jich do boje volati budou, odpověděli, ať oni sami napřed jdou, za ně že se již dále obětovati nemíní; Čechům že dlužno povoliti slyšení, za které žádají, a schváliti

---

[1]) Mínění Hőflerovo (I, 540) o dvojím rukopise zakládá se na omylu.

[2]) Kromě toho zachoval Dobner první 4 verše.

[3]) Tu i tam Vavřinec se nazývá arcium liberalium inclite universitatis studii Pragensis Magister. Kronika jedná „de gestis ... invictissime regni Boemie *corone*", báseň pak nadepsána jako carmen insignis *corone* Boemie.

„některé“ jich články. Na konec obrací se básník k národu českému, aby Nejvyššímu vzdal díky za darované vítězství, i předříkává hymnus díkučinění nesoucí se básnickým vzletem. Hymnus a tím celá píseň se bezpochyby prvotně končila verši:

Da et cunctis cognoscere,
que tu iubes, diligere,
opere perficere,
in finem persistere.

Co dále ještě následuje, Vavřinec, jak se domnívati lze, připojil později, když přišly nové zprávy z Moravy o ústupu vévody Albrechta a ze Slezska, že obléhání města Němčí bez boje zrušeno, jakmile vojsko Táborských se přiblížilo. [4])

Píseň Vavřincova jest nejspíše výrazem té nálady, jež zavládla v Čechách po vítězství u Domažlic, těch nadějí, které potom, ač v míře mnohem skrovnější, v kompaktátech se splnily. Mezi podobnými veršovanými skladbami oné doby sluší jí vykázati místo neposlední; verše svrchu vytčené nejsou jediné, kde k vyššímu vzletu se povznáší. Líčení jest někdy dosti výrazné, satira ostrá a trefná.[5]) I verš, často sice neobratný, někdy dosti hladce plyne. Jest to zároveň apologie hnutí husitského, pokud toto svůj výraz našlo ve společném všem stranám programu, čtyřech artikulech,[6]) apologie sepsaná po události, která i protivníkům slibovati se zdála konec dosavadních bojův a s nimi spojených strastí. Událost sama, vítězství či lépe řečeno utíkání a stíhání utíkajících u Domažlic, v básni se vypisuje z části tak, že by se líčení hodilo také na mnohé jiné podobné události, z části však se v něm vyskytují podrobnosti a rysy svědčící, že spisovatel měl známost o nejedné věci, jak se tehda skutečně sběhla.[7]) Patří tedy báseň Vavřincova také k pramenům o vítězství u Domažlic, ze kterého i dějepisci událost tu vypisující právem některé podrobnosti, třeba jen vedlejší, čerpati mohli.

Tiskem vydána byla píseň o vítězství u Domažlic od Höflera r. 1856 ve sbírce *Geschichtsschreiber der hus. Bewegung* I, 540 sl. ponejprv; na tomto místě vychází podruhé. V rukopise po straně připsány jsou hojné citáty, nejvíce z bible; ve vydání tomto, podobně jako v Höflerově, umístěny jsou pod čarou mezi poznámkami k úpravě textu se vztahujícími.

Jestliže sluší Vavřinci z Březové v dějinách literární produkce v Čechách v první polovici 15 století místo neposlední, děkuje to ne tak tomu všemu, o čem již zmínka se stala: Vavřince z Březové vzpomínáme především jako dějepisce doby husitské, třeba jen několik málo let od něho

[4]) Datum této události (8 září 1431) vyskytuje se teprve v pozdějších pramenech. Grünhagen, Die Hussitenkämpfe der Schlesier 125.

[5]) Besold podotýká: ... ein Gedicht, welches trotz der rohen Form doch eine gewisse Lebendigkeit und manche äusserst charakteristische Bemerkung hat.

[6]) Mínění své vlastní o tom, jak by se čtvrtý provésti dal, vložil Vavřinec do úst kurfirstovi Fridrichovi. Sr. Höfler LXI; Besold III, 156.

[7]) Sr. hned na počátku písně verše, kde se určitá čísla uvodí, u př.:

septem quippe descenderunt
seque uni subdiderunt;

a dále: tres detenti a puero. — O jiných podrobnostech Bezold III. 153. — Verše:

ad meos redeunt reliqui
putantes, se aufugere

připomínají vypravování v Starých Letopisech, že „jiní sú se do Čech obrátili mniece, by domóv utiekali“.

pro nás vypsáno bylo. Jeho latinským jazykem složená *Kronika od 1414—1421* zachovala se v několika rukopisech. Jsou to následující:

1. (W) Rukopis městské knihovny ve Vratislavi (čís. 199), o kterémž srovn. článek *Loserthův* „Varianten der Breslauer Handschrift des Domherrn Franz von Prag“ v *Neues Archiv* der Gesellschaft für ältere deutsche Geschichtskunde V, 217. [8])

Kronika Vavřincova čte se v tomto rukopise od l. 121^{a}—199^{b} beze zvláštního nadpisu. Po slovech „*Prologus huius libri*“ následuje prolog sám, jehož začátek zní: „*Licet michi contemplanti*...“ Na str. 199^{b} se končí text kroniky slovy „*Et facto mane* etc.“ Potom ještě písař poznamenal: „*1467 post Margarethe f(eria) II.*“ Toho roku a dne tedy kroniku Vavřincovu dopsal. Mezi rukopisy obsahujícími toto dílo vratislavský jest jediný, o kterém zcela určitě víme, kdy napsán byl. A jest mezi všemi, které nás došly, nejstarší.

Marginalia, která se v rukopise vyskytují a v nichž se obsah některých odstavců udává psána jsou červeně, a to touž rukou jako text.

Zvláštností a to dosti důležitou rukopisu vratislavského jest, že v něm po prologu následuje začátek vypravování, jenž zní jináče, nežli čteme v rukopisech ostatních. A sice takto:

Anno[9]) *incarnacionis dominice M°CCCCXIIII° Cum misericors et miserator dominus ps 110 veritatem salutarem que sacerdotum ignawa insidia*[10]) *erat in practicam per multa annorum curricula perniciose obmissa suis fidelibus reuelaret ac releuaret deiectam Cuidam honeste vite viro Magistro petro de Drazdyan tunc ante ea multis annis in Ciuitate pragensi moram trahi*[11]) *miraculose patefecit Vnde Magistri pragenses eidem consencientes istas scripturas collegerunt et collectas ad Constanciense concilium transmiserunt Venerabilis ac diuinissima* .... [1])

2. (A)[2]) Rukopis universitní knihovny pražské sign. 1 D 10 z konce 15 století, ne-li ještě něco mladší, náleževší kdysi Křižovníkům s červeným srdcem v Praze, který obsahuje též kroniky Marignolovu a Pulkavovu, jakož i život Karla IV. Více o tomto rukopise pověděl J. Emler Fontes III, 332 a IV, 491. Kroniku Vavřincovu čteme v něm na l. 258^{a}—344^{b}; počínať se jako ve vratislavském rukopise prologem *Licet michi contemplanti*... Před tímto však čteme touž rukou (červeně):

---

8) Novější opis, který se dříve dle Höflera (I, 109, 323) v Museu nacházel, nyní již se nenašel. Ostatek v. níže.

9) Otištěno věrně dle předlohy, i co se nedostatku interpunkce týče.

10) Tak v rukopise místo *desidia*.

11) Tak v rukopise místo *trahenti*.

1) Srovn. Höfler 323—324. — Jinde se vypravování počíná: Anno dominice incarnacionis MCCCCXIV venerabilis ac divinissima communio eukaristie sub utraque specie... per Jacobellum... et aliquos sibi tunc in hac materia assistentes sacerdotes est inchoata ... Podle znění kroniky Vavřince z Březové, které ve vratislavském rukopise čteme, byl by první popud k rozdávání podobojí nevyšel od Jakoubka, nýbrž od Petra Drážďanského, o němž všecky správy, které se zachovaly, v. sebrané ve spisku *Meltzer*ově Die Kreuzschule zu Dresden (Dresden 1886) 54—59. (Srovn. též *Döllinger*, Beiträge zur Sektengeschichte des Mitt. I, 6?8.) Naší úlohou na tom místě není kontroversu řešiti, avšak dotknouti se třeba otázky v té příčině ovšem také důležité, zdali místo dotyčné rukopisu vratislavského jest pozdější interpolací, jak Böhringer (Die Kirche Christi und ihre Zeugen 1858; v životopisu Husově) a Palacký (Die Gesch. des Huss. 111) za to měli. Mínění, že slova vyskytující se jen ve vratisl. rukopise do původního textu kroniky Vavřincovy později od někoho jiného vložena byla, pravděpodobným se objeví, když uvážíme, že toto místo se nevyskytuje v obou rukopisech Pražské universitní knihovny, které ostatek s vratislavským podstatně se shodují, a že místem tím, ať se již o jakoukoli interpunkci pokusíme, souvislost nápadně se porušuje. Nesnadno je ovšem si vysvětliti, proč by byl někdo na tom jediném místě něco do textu kroniky Vavřince z Březové vložil.

2) Ponechávám při tomto i následujícím rukopise zkratku, které již Höfler užil. Rukopis Č. Musea od tohoto (I, 109) vzpomenutý není než opis rukopisu A.

Hoc opus licet imperfectum cronice huius est compositum seu collectum per egregium virum Laurencium de Brezina, arcium liberalium inclite universitatis studii Pragensis magistrum, de gestis et variis accidentibus invictissime regni Boemie corone adhuc vivente serenissimo rege Wenceslao et post mortem ipsius, que et quanta in eo dampna seu incommoda ac enormia sunt peracta per Sigismundum, regem Ungarie, et pessimam sectam Thaboritarum, prout per ordinem patebit. Cuius prologus sequitur in hunc modum.

Že tento nadpis nepochází od spisovatele kroniky, že slovo „*imperfectum*“ znamená na tomto místě „nedokončené“, a nikoli „nedokonalé“, poznamenal Palacký (Würdigung 207). Jako v rukopise vratislavském, tak i v tomto končí se kronika slovy „*Et facto mane*“. I to zpozoroval již Palacký, že příjmí spisovatele prvotně v rukopise znělo *Brzezowa* a potom změněno bylo v *Brezina.* [3])

Jako v rukopise vratislavském tak také v tomto se v první části kroniky obsah jednotlivých odstavců (červeným písmem) krátce označuje buď v textu samém na způsob nadpisu nad dotyčnými odstavci anebo in margine. Marginalia rukopisu vratislavského se s těmito nadpisy a marginaliemi jen částečně kryjí, t. j. některé z nich jsou oběma rukopisům společné, některé v každém zvláštní.[4])

3. (B) Rukopis universitní knihovny pražské sign. 11 D 8 z konce 15 neb z počátku 16 století. Obsahuje:

a) kompilaci tak zvaného *Beneše Minority* tištěnou v Dobnerových Mon. IV, 23—78, kde končí se r. 1487. V rukopise, o kterém řeč jest, v části této první a poslední list jest vytržen. Že však v něm tato kompilace přestávala rokem 1492, patrno z rukopisu wolfenbüttelského, o kterém hned více pověděno bude;

b) (touž rukou) *kroniku Vavřince z Březové.* Vytrženy jsou první list a potom některé listy uprostřed i na konci. Text se nyní počíná slovy *excommunicantibus et interdictum per totam Pragam ponentibus* a končí se (ve vypravování událostí z konce roku 1421) uprostřed věty slovy *Et cum Zizka cum suis prope Zluticz ad montem dictum Wladarz perveniret et cum suis*... K roku 1421 po článcích Adamitův vloženy do textu kroniky Vavřincovy ještě články jiné, do ní nepatřící, po každé se zvláštními nadpisy, a sice: 1. *Secuntur articuli ad idem de Pikardis.* 2. *Articuli hereticorum Waldensium et decardorum* (sic). 3. *Articuli sacerdotum hereticorum et Pikardicorum isti sunt.* První články vztahují se k Valdenským, druhé a třetí k Táborským a Bratřím. [5])

Obsahy odstavcův se v tomto rukopise nikde neudávají, ani v textu ani na kraji.

Týž text kroniky Vavřince z Březové, který čteme v rukopise právě zmíněném, najdeme také v rukopise knihovny ve Wolfenbüttlu (Extrav. 154) značně mladším, psaném totiž teprve v 17 neb

---

[3]) So (totiž Brzezowa) war der Name ursprünglich im Codex geschrieben: aber ein Corrector änderte ihn in Brezina (ruk. má Brezina) um. Würdigung 207. — Změnu provedl sám písař, a to tak obratně, že na první pohled hned patrna není. Srov. Wattenbach v (Pertzově) Archivu X. 660. Také v nadpise písně o vítězství u Domažlic jistě prvotně psáno bylo Brzezowa.

[4]) V Děčíně v knihovně hrabat z Thunů nachází se opis kroniky Vavřincovy, na jehož desce poznamenáno: *Sum Francisci Martini Pelzel, qui me ex autographo describendum curavit a. 1775.* Avšak není to než opis rukopisu A.

[5]) Srovn. Palacký, Die Gesch. des Huss. 9. — Ve vydání Höflerově jsou pojaty do textu kroniky Vavřincovy (503—511), ovšem nepatřičně. Avšak ne, jak dle Palackého čtenář by se domnívati mohl, z nějakého rukopisu, který kroniky Vavřincovy ani neobsahuje.

18 století, o kterém zprávu dává J. Emler ve Fontes IV, str. XVI.[6]) Obsahuje tento rukopis *a*) kompilaci tak zv. *Beneše Minority* končící se rokem 1492; *b*) (touž rukou) kroniku Vavřince z Březové (s nadpisem *Historia Hussitarum*); 3. (jinou rukou a na jiném papíru) druhou knihu *Kroniky Zbraslavské*. S prvníma dvěma tato třetí část rukopisu spojena byla bezpochyby teprve při vazbě. Nelze pochybovati, že první a druhá část opsána byla podle téhož rukopisu, který v pražské universitní knihovně má signaturu 11 D 8, dříve než tento vytržením listů ještě poškozen byl, což patrno i z toho, že také v rukopise wolfenbüttelském není žádných nadpisů neb marginalií obsah některých odstavcův udávajících, že slova v B písařem přeskočená obyčejně v něm se také nečtou a že konečně chyby písařské jen onomu zvláštní také v tomto se skoro vždycky vracejí.[7])

Rukopis wolfenbüttelský, ač pouhý opis, bez ceny není, a to proto, že nahrazuje mezery, jež v B vytržením některých listů povstaly. Poučuje nás zejména, že také rukopis *B* počínal se prologem *Licet michi contemplanti*, že počátek vypravování se kryl s textem v *A*, nemaje místa o Petru Drážďanském, a že konečně se končil slovy: „*Et facto mane*“.

4. (Lobk.) Z rukopisu knihovny knížat z *Lobkovic* v Praze vybral Höfler ve svém vydání kroniky Vavřincovy některá různočtení (viz Geschichtsschreiber I, 109 a pojednání o bitvě na Žižkově SB. der Wiener Akademie XCV[8]). Tento rukopis byl nyní k mé prosbě v řečené knihovně sice hledán, ale nebylo možno jej nalézti.

5. Ve sbírce *Ludewigově Reliquiae Manuscriptorum*, a sice v 6 svazku vydaném r. 1724 na str. 124—216 otištěna jest, ne sice celá kronika Vavřincova, jak se v dosud zmíněných rukopisech nachází, nýbrž jen dva zlomky, z nichž první sahá od počátku až k 3 dubnu 1420, kdežto druhý, počínaje se při 25 červnu 1420 u prostřed věty (... deponi mandavit), episodou o Táborských, která přerušuje chronologicky postupující vypravování kroniky, se končí, a sice jako se byl počal, uprostřed věty (daboque terram tibi ...).[9]) Více vydavatel, jak výslovně poznamenal, ve své rukopisné předloze nenašel.[10])

---

6) Do rukopisu wolfenbüttelského vložen jest lístek, na kterém čteme tuto vlastnoruční poznámku Fr. Palackého: „Extravag. N. 154. cod. Ms. chart. in 4° seculi XVI. N. 2. 60—222. *Historia Hussitarum* ist das noch nicht ganz edirte, aber aus anderen guten Handschriften wohlbekannte Werk des Mag. Laurenz von Březowa über den Hussitenkrieg. Die gegenwärtige Abschrift bietet nichts Eigenthümliches dar. Sie beginnt, wie alle anderen, mit der Vorrede, und schliesst im J. 1422 mit den Worten „Et facto mane“. Fr. Palacký. — K mínění Palackého, že by rukopis napsán byl již v 16 století, nemohu se přidati.

7) Mínění, že písař rukopisu wolfenb. opisoval podle B, tím se nevyvracuje, že tu a tam něco vynechal, u př. deklamaci po vypravování o upálení arnoštovického faráře Václava (v červenci 1421), že někdy něco málo přidal, u př. před písní Čapkovou (Dietky, bohu zpievajme) slova *in haec verba*, anebo že konečně doplnil, co v B sice schází, než snadno doplniti se dalo, jako jen v B scházející *post* na počátku odstavce (1420): Item feria V *post* Assumpcionem beate Marie Virginis, alias die XVII mensis Augusti. Snadný byl zde doplněk proto, že předcházející odstavec se počíná: Item anno eodem feria IV *post* Assumpcionem beate Virginis Marie, que erat dies XVI mensis Augusti. — Také články k Valdenským, Táborským a Bratřím se vztahující a do textu kroniky Vavřincovy nepatřící písař rukopisu wolfenbüttelského měl ve své předloze a je do svého opisu v překladu latinském, tu i tam zkracuje, přijal. I jinde kusy české v kronice Vavřincově překládal. Že to překlad novověký, patrno z výrazů v něm užitých i ze slohu; že písař sám překládal, o tom svědčí četné korrektury: mezi překládáním a psaním škrtal a opravoval na mnohých místech.

8) Zde se udává i číslo rukopisu (N. 363) i nadpis: Magistri Laurentii Brezina chronica Bohemiae ex antiquissimo manuscripto desumtum.

9) V Höflerově vydání Gesch. I, 408 konec druhého zlomku není správně udán.

10) Reliquiae str. 163, kde se končí první zlomek: Desunt hic aliquae schedae in codice Mscto; a na konci druhého zlomku: Reliqua desunt in Mscto volumine.

Vydání Ludewigovo, jehož předloha nám se ztratila neb aspoň do té doby nalezena nebyla, zastupuje rukopis (L),[1] jenž nehledě k tomu, že jen 2 zlomky kroniky obsahoval, od rukopisů dosud vypočtených, mnohými zvláštními různočteními se lišil a také tím, že místo prologu *Licet michi contemplanti* jiným se počínal, který ve vydání Ludewigově takto jest vytištěn: *Supremae Trinitatis nomine inuocato,*[2]) *ad cuius gloriam hanc congeriem cursuum, in Regno christianissimo Boemiae et Marchionatu Moraviae circa annum domini MCCCCXIV et deinceps gestorum, pro futura rei memoria; quae relatorum*[3]) *Legis Dei et ipsius sacratissimae ueritatis impugnatorum ac persequutorum detestandam malignitatis improbitatem denunciet; duxi exarandum operis laborem ac desudationem subire curaui.*[4]) *Ipse ergo me adiuuare dignetur, de quo omnia sunt. Cui est honor et gloria per infinita secula seculorum. Amen.*

Potom následuje začátek vypravování, a sice týž jako v obou rukopisech knihovny universitní. Marginalia text až do konce druhého zlomku provázející liší se od těch, jež v rukopisech W a A čteme, pocházejíce od vydavatele.

6. (P) Kompilace, které se dostalo nezcela vhodného jména *Chronicon universitatis Pragensis*, z části vydaná od Höflera v Gesch. I, 13—47, obsažena jest v rukopise c. kr. dvorní bibliotheky *ve Vídni*, psaném, co se týče té části, o kterou tu běží, někdy v první polovici 16 století rukou písaře nevždy dosti pečlivého a pozorného. (*Codex Palatinus, N 7650.*) [5])

Hned při r. 1414 v této kompilaci užito bylo kroniky Vavřince z Březové a také na několika místech potom; od května r. 1420 začínaje máme před sebou přepracování, od 6 července 1420 začínaje v podstatě již jen opis kroniky Vavřince z Březové. Text, který tu čteme, nekryje se úplně ani s textem rukopisů napřed uvedených, ani s textem tištěným u Ludewiga. Nehledě k chybám písařským, některé nedůležité odchylky nejspíše vznikly libovolným měněním a slov přestavováním, avšak, když ty odečteme, zbude dosti hojný počet odchylek, jež k tomu ukazují, že v kompilaci této užito textu kroniky, jenž vynikal mnohými zvláštními různočteními, na mnoze takými, jež proti čtení jiných textů se jeví jako lepší, ba nejednou jako jediné možná, u př. (k 2 červenci 1421): „Et sic Magistro Jacobello et pretacto Johanni commiserunt, ut alios presbiteros introducerent legitimis *exclusis*; proti ex causis (str. 481), které jinde čteme. Na některých místech jen v P se zachovala slova nezbytná, která jinde se vytratila; na př. (strana 494) slovo *conveniant*, kde se vypravuje, že dle snesení sněmu kutnohorského r. 1421 branná moc se měla shluknouti dne 18 září u Českého Brodu. Pozoruhodna jsou dále v P některá místa, obsahující více než ostatní rukopisy, jako ve vypravování o dobývání Mostu roku 1421, kde slovy jen v tomto rukopise se objevujícími *tocius communitatis Pragensis quasi capitaneus et director* nabýváme úplné jistoty, že zmíněný tu kněz Jan (dominus Johannes predicator) jest Jan ze Želiva. [6])

---

[1]) O stáří rukopisu Ludewig nic nepřipomenul.

[2]) Srovn. předmluvu ke Kronice světové, jež se také vzýváním Trojice počíná.

[3]) Tak tištěno; má býti zelatorum.

[4]) Interpunkce, kterou smysl vyžaduje, zdá se býti: Supremae Trinitatis nomine invocato, ad cuius gloriam hanc congeriem cursuum ... duxi exarandum, operis laborem ac desudationem subire curavi.

[5]) Srovn. moje pojednání Tak zv. Chronicon Universitatis Pragensis a poměr jeho k Vavřincovi z Březové ve Zprávách kr. české společnosti nauk r. 1884 a spisek *Rustlerův* Das sogenannte Chronicon Universitatis Pragensis. V Lipsku 1886.

[6]) Palacký (III, 2 str. 106) o tom pochyboval.

Na dvou místech v rukopise vídeňském čteme značně více než jinde. 1. K roku 1420 mezi smlouvou zavřenou s posádkou vyšehradskou a vypravováním o bitvě pod Vyšehradem (str. 438) nacházíme sedm menších odstavců, ve kterých jeden vyjímaje se vypravuje o věcech Žižky a Táborských se týkajících. — 2. Kdežto v rukopisech WAB vypravování Vavřincovo o posledních osudech kněze Martina Húsky, řečeného Loquis, se končí větou: „Iste enim Martinus . . . cum in prima domini Ulrici de Nova domo fuisset captivitate, literam ad fratres suos Thaboritas aliquos scripsit multa erronea et heretica documenta continentem", v rukopise vídeňském po slově *scripsit* následuje dotčený list v plném znění (str. 495).

Palacký se domníval, že kompilator na takových místech kroniku Vavřincovu doplnil čili interpoloval z pramenů jiných. [7]) Avšak s mnohem větší pravděpodobností lze za to míti, že měl před sebou text kroniky v podstatě takový, jako nyní v rukopise vídeňském čteme, tedy vykazující nejeden důležitý variant a přinášející zvláště na obou vytčených místech značně více. Mínění toto i v tom podporu nachází, že na onom jediném místě, kde Vavřinec také o sobě něco vypravuje, znění rukopisu vídeňského má do sebe ráz ještě subjektivnější. [8])

Rukopis vídeňský čili tak zvané Chronicon Universitatis Pragensis v druhé své části a zvláště od 6 července 1420 zastupuje zvláštní text kroniky Vavřincovy (P). Jakým prologem se kronika v tomto textu počínala a zdali na počátku vypravování se shodovala s textem rukopisu vratislavského, obsahujíc místo o Petru Drážďanském, k tomu určité odpovědi dáti nelze. Pravděpodobnější jest při otázce druhé odpověď záporná. [9])

Rukopis vídeňský končí se uprostřed věty (se cum suis cingens curribus . . .), avšak dříve než rukopisy W, A a také B, když tento podle Wolf. doplníme, totiž uprostřed vypravování o Žižkovi, jak na hoře Vladaři proti nepříteli se postavil a vozy otočil (ke konci 1421). Že také předloha na tom místě přestávala, z toho ovšem nutně nenásleduje.

Kdy sepsal Vavřinec z Březové svou Kroniku? Že nebyla skládána současně s událostmi na způsob nějakého denníku, patrno z takových míst, kde spisovatel, vypravuje o některé události, hned také na mysli má události pozdější. [10]) Z toho, že rukopisy — z vypočtených WAB(Wolf) — na stejném místě uprostřed věty se končí, již Dobner (I 141) soudil, že Vavřinec na tomto místě smrtí překvapen přestal, k čemuž Palacký (Würdigung 206) přidal, že bylo-li tomu tak, před r. 1437 neb 1438 práce své nepočal. Byl by tedy své nejdůležitější dílo počal, ale pak nedokončil, na

---

[7]) Würdigung 208, Die Geschichte des Huss. 18.

[8]) Když v říjnu 1420 jednáno bylo s posádkou vyšehradskou o smlouvu, objevila se na obloze duha. Někteří mistři a bakaláři, na to se dívajíce, spatřovali v ní znamení připovídající příznivý konec počatého jednání. V rukopise vídeňském se čte: Sedente *me* cum quibusdam arcium liberalium magistris et baccalariis . . . cum sic mutuo . . . *loqueremur* etc.; jinde: Sedentibus quibusdam . . . magistris et baccalariis . . . . cum sic mutuo . . . . loquerentur . . . Ostatek všude něco dále nacházíme: . . . . in hoc iocose *resedimus* (str. 436).

[9]) V tak zv. Chron. Univ. Prag. jest s ce také řeč o Petru Drážďanském (Eodem anno — dle souvislosti byl by to rok 1416 — magister Jacobellus cum magistro Petro Theutonico de Drazdian incepit communicare populum laicalem sub utraque specie contra consuetudinem Romane ecclesie et contra preceptum sacri concilii Constanciensis . . .). Avšak nic k tomu nepoukazuje, že by tu pramenem byla kronika Vavřincova v tom znění, které čteme v rukopise vratislavském. Chron. Un. v té části, před dotčeným odstavcem i po něm, čerpá z kroniky Vavřincovy a z pramenů jiných. Z těchto nejspíše pochází zpráva o počátku rozdávání pod obojí. Srovn. podobně znějící zprávu v kompilaci tištěné u Dobnera IV, 135: Eodem anno Mag. Jacobellus heresiarcha cum magistris Theutonicis de Drazdan incepit communicare . . . Sr. Höfler Gesch. I, 77.

[10]) Tak k r. 1419 se předpovídá pokuta, jež po dvou letech Kutnou Horu potkala (str. 352).

samém sklonku života. Dle Bezolda složena byla kronika Vavřincova v létech 1434—1436, poněvadž prý převaha radikálních Táborův za spisovatelem v minulosti ležeti se zdá. [11])

Otázka, *kdy* sepsána byla kronika Vavřince z Březové, náleží k těm, ke kterým zcela určitá odpověď sotva se najde a při nichž s domněnkami více nebo méně pravděpodobnými se spokojiti třeba.

Že smrt Vavřince zastihla píšícího, ani to s plnou bezpečností říci nelze, ač domněnku tu za velmi pravděpodobnou uznati musíme. Že by však byl teprv r. 1437 neb 1438 psáti *počal*, tedy po uznání Sigmunda a za vlády jeho, proti tomu svědčiti se zdá nenávist, která k němu v celé kronice až do konce se jeví. Pohled na budoucnost, ve které Sigmund přece za krále ode všech v zemi uznán bude, zdá se, že by byl tuto nenávist poněkud umírnil a péru spisovatelovu zdrželivost uložil. Anebo snad tento sám a dobrovolně péro tentokráte odložil, když onen nenáviděný „král uherský" také králem českým se stal?... Důvody Bezoldovy neuspokojují; jestli že Vavřinec původ a povahu Táborů „pro budoucí" (pro posteris) vypisuje, následuje z toho, že v té chvíli, kdy tak učinil, moc jejich již zlomena byla?

Při uvažování těchto otázek bude třeba i k tomu přihlížeti, že k témuž dílu, kronice Vavřincově, máme dvojí předmluvu, jednu ve vydání Ludewigově, počínající se vzýváním svaté Trojice, druhou v rukopisech WAB, jejíž počátek zní *Licet michi contemplanti*... V oné, která také do starého českého překladu kroniky přešla, spisovatel, pohlížeje před sebe na dobu, o které psáti bude, vidí na jedné straně horlivce (zelatores) za zákon boží a kalich, na druhé jich protivníky a nepřátely. Jaký konec zápas jejich míti bude, předmluva nepředpovídá. Avšak spisovatel, zdá se, pln naděje do budoucnosti pohlíží. Dílo jeho má posloužiti k oslavě Trojice, kterou o pomoc prosí. S docela jinou náladou setkáváme se v předmluvě druhé. S žalostí pohlíží spisovatel do vzdálenější doby nazpět, na šťastnější chvíle země České, jež minuly, sám stoje uprostřed neštěstí a vnitřního sváru. [12])

O tom sotva lze pochybovati, že první předmluva jest starší, t. j. že skutečně byla sepsána na počátku díla a před ním, později však že zaměněna byla předmluvou jinou. V oné starší ozývá se ještě prvotní nadšení a zápal, v této již dostavilo se sklamání a ochlazení. Starší doba, kdy v zemi ještě sporů nebylo žádných, objevuje se tu ve světle zaniklého štěstí, přítomnost neposkytuje útěchy žádné... Avšak tak určitě se stav věcí ani v jedné, ani v druhé neodráží, abychom na rok a den uhodnouti mohli, kdy složena byla předmluva první a kdy později ustoupila druhé;[1]) nicméně zdá se tato změna prologu, prozrazující změnu v mysli spisovatelově, k tomu ukazovati, že nesepsal svého díla ani rázem, ani vůbec v době krátké. Že znenáhla povstala kronika, že spisovatel psal po kusech a po delších přestávkách, že co již hotovo bylo, potom měnil, prozrazuje se, nemýlím-li se, v díle jeho také ještě jiným způsobem.

---

[11]) Nun lässt aber die ganze Darstellung des Taboritentums auf eine Entstehungszeit schliessen, in welcher die Herrschaft der Radicalen bereits gebrochen war (nach der Schlacht von Lipan 30 Mai 1434); zwischen dieser Katastrophe und dem endlichen Abschluss zu Iglau (Juni—Juli 1436) dürfte das Werk am Wahrscheinlichsten verfasst worden sein. K tomu v. pozn. na str. 12.

[12]) Licet michi contemplanti favsti olim ac celebris regni Bohemie tam multiplicem quam vastam calamitatis in presenciarum perniciem, qua passim serpente depascitur et intestine litis discordia devastatur, sensus abeat...

[1]) K době 1434—1436 druhý prolog proto hoditi se nezdá, že tu země byla po předešlých bouřích upokojenější.

Začátek kroniky od r. 1414, kdy počalo se rozdávání podobojí, až do r. 1419, do bouří, které v Praze vznikly ještě za živobytí krále Václava a hned po smrti jeho (16 srpna), jest jen stručný úvod k následujícímu obšírnějšímu a podrobnějšímu vypravování; a to tak, že se čím dále tím obšírnějším a podrobnějším stává. Náladu, s kterou jsme se setkali v prvním prologu (L), také tu poznati lze v tom, že kromě narážky na spor o rozdávání dítkám, kterou v úvodní části čteme, mezi přívrženci kalicha strany skorem ani nevystupují. I když se tyto, mírnější kališníci a chiliastickým blouzněním zachvácená část Táborův, ve vypravování Vavřincově patrněji od sebe lišiti počínají,[2]) on sice učení a počínání těchto neschvaluje, nýbrž za bludné a zhoubné je prohlašuje, avšak děje se to s jakýmsi epickým klidem, který vůbec v této části kroniky převládá. Hlavní věcí jest tu vždy nebezpečenství, která hrozí horlitelům za kalich od Sigmunda, krále uherského, a nepřátel pravdy, ačkoli řádění Táborův, boření klášterů a ukrutnosti od nich páchané se také již kárají; jest to z jména ničení knih, které politování učeného spisovatele vzbuzuje.

Dospěv k bitvě na Žižkově a k tomu, co následovalo, když ono nebezpečenství na ten čas minulo, avšak také Táboři s rozličnými požadavky mimo program všem společný, který vysloven byl ve 4 artikulech, vystoupili a konečně nespokojeni z hlavního města, ač zde četní přívrženci k nim se hlásili, odešli (22. srpna 1420), Vavřinec přerušuje vypravování dosud chronologickým postupem pokračující, a sice episodou o Táborech, o vzniku a povaze této strany.[3])

Shromáždění lidu, která se již za krále Václava byla počala, zejména pak velké shromáždění na hoře Tábor zvané u Bechyně (22. července 1422), se zde zase a to obšírně vypisují a líčí. Co se tu dálo, vždy ještě s chválou Vavřincovou se potkává.[4]) A přece již v té době vidí klíčiti pozdější zlo, když někteří spustivše se spisů „svatých doktorův" od církve schvalovaných, podle svých vlastních smyslů jali se písmo vykládati...[5]) Minulost Vavřincovi jeví se již v jiném poněkud, než před tím, světle. I první zpustošení klášterů hned po smrti krále Václava připisuje Táborům, kterých ještě tehdy vlastně nebylo.[6]) A zde se již dostavuje táž nálada a dochází i ve slovech výrazu podobného jako v prologu *Licet michi contemplanti.*[7]) V té chvíli *snad*,[8]) když Vavřinec tuto episodu, ve které Táboři v tak nepříznivém se objevili světle, složil, anebo později, přehlížeje svou kroniku, starší prolog nahradil jiným.

Mezi textem tištěným u Ludewiga a tím, který v rukopisech čteme, na mnohých místech objevují se rozdíly, které sotva mimovolným neb libovolným měněním skrze písaře lze vysvětliti. Spíše možno za to míti, že spisovatel sám přehlížeje později, co napsal, mnohá místa

---

[2]) Na počátku r. 1420: Item hiisdem temporibus sacerdotes quidam Thaborienes novum Christi adventum predicabant populo (str. 355).

[3]) Et quia sepius habita est memoria Thaboritarum, utile erit pro posteris ritus, originem, moresque eorundem describere... (str. 400).

[4]) ... omnium more apostolorum fuit unum cor et una voluntas, nichil aliud tractantes, nisi que forent de animarum salute et de cleri ad pristinum, primitive scilicet ecclesie, statum reduccione.

[5]) Fundamentum omnium malorum sequencium fuit erroneus scripturarum intellectus (str. 403). Ovšem podobně již před tím (na str. 355).

[6]) Viz seznam zpustošených klášterů (str. 409), kde na prvním místě se klade klášter Kartouský, vypálený hned po smrti krále Václava.

[7]) Item hiis malis *celebre* quondam nomen regni Bohemie defendentibus (str. 413)... Sr. fausti olim ac *celebris* regni Bohemie... A dále: quod gloriosum quondam Bohemie regnum datum fuit cunctis nacionibus in spectaculum... (str. 424).

[8]) Vyslovuje se domněnka, nic více.

z příčin nám ovšem již nejasných pozměnil, tu přidávaje, tu vynechávaje, jinde výrazy a fráse zaměňuje jinými, tak že by text u Ludewiga či spíše ten, který Ludewig v rukopise měl před sebou, platiti mohl za *první* recensi kroniky Vavřince z Březové, která však později od něho samého přehlédnuta a na mnohých místech pozměněna byla. A snad tato první recense nesáhala dále, než až do konce episody o Táborech jednající.[9])

Bylo již řečeno, že také v tom textu kroniky Vavřincovy, s kterým se setkáváme v tak zv. Chronicon Universitatis Pragensis, vyskytují se mnohé zvláštnosti. Vyloučíme-li změny, jaké všude, kde více rukopisů téhož díla míváme, bývají, odečteme-li dále odchylky takové, které snad teprv od původce kompilace (neb této části kompilace) pocházejí, zvláštnosti i potom ještě zbývající nejsnadněji si vysvětlíme předpokládajíce, že také v P máme před sebou zvláštní recensi kroniky Vavřincovy, a to druhou, jak od textu první recense (L) odchylnou, tak též od té, kterou representují rukopisy ostatní, jež nás došly.[10])

Nesnadno jest ovšem při každém jednotlivém místě rozhodnouti, co by spisovateli samému a co by pozdějším přičísti se mělo.[1]) To platí i potom dále po episodě o Táborech, pokud P nás

---

[9]) Rozdíly — nejvíce jich jest ve druhém zlomku — jsou rozličné. 1. U Ludewiga čteme více u př.: Reliquiae p. 169 propugnaculum *sic exiliter structum* (jinde jen propugnaculum), p. 171 civitatem *Pragensem*; Muldaviae *fluminis*, p. 172 et *statim* inimici, p. 204 fideles *domini*. — 2. Aneb jinde najdeme něco více, sr. u př. in campis *cum ipsis* iacentes (Rel. p. 169 cum ipsis schází), ad mortem *multos* sepe prosternendo (sr. Rel. p. 169), velut heretici *ambo* presentantur (sr. Rel. p. 170), rex cum omni exercitu *silenter* ad tentoria rediit (sr. Rel. p. 172). — 3. Hojně se vyskytují u L. čtení jiná než jinde, avšak i onde možná u př. *ratione* et modis (Rel. p. 131) proti *viis* et modis; cum aliis fratribus communioni calicis *adhaerentibus* (p. 160) proti *faventibus*; acceptis secum... equitibus (p. 163) proti *assumptis*; ut patebit *inferius* (p. 164) proti *in subsequentibus*; versus Hradecz (p. 165) proti Grecz; diligen*ter* custodientes (p. 166) proti diligencius custodiendo; per *Barones* (p. 168) proti Boemos; Wenceslaum, eiusdem *ville* plebanum (p. 169) proti *ecclesie*; evangelii *doctrinam* (p. 170) proti *veritatem*; *quatenus haberent* se Pragenses ad defensam (p. 171) proti *qualiter ponerent*...; et cum de civitate multitudo *occurrisset, tunc* hostes *inceperunt fugere* (p. 171) proti ... *advenisset, tum* hostes *cedunt*; *paratus* fuit ... exercitas (ib.) proti *aptus*; qui ipsis adhaerebant (p. 174) proti qui *cum* ipsis erant; et nisi rex *se interposuisset* (ib.) proti *intervenisset*; *infinita* damna (p. 186) proti *innumerabilia*; tentorium ... *expandunt* (p. 187) proti *extendunt*; ut sic ad eorum *mores* observandos eis adversos ... declinarent (p. 196) proti ritus v P., kdežto jinde na tom místě slovo schází: sr. před tím Et quia sepius habita est memoria Thaboritarum, utile erit pro posteris *ritus*, originem, *moresque* eorundem describere. — Na některých místech odchylky pocházejí snad od vydavatele, jenž (Praefatio p. 10) na barbarskou latinu Vavřincovu si stěžuje, u př. cum tribus *antiquis* rusticis (Rel. p. 169) proti *inveteratis*; innocentiam suam *ostendere* (p. 175) proti *propalare*, stultamque et *inane* est pro fidelibus defunctis exorare (p. 193) proti *vacuum*. — 4. Na mnohých místech jest odchylný slovosled. — 5. Někdy L proti ostatním rukopisům má čtení jedině možné, u př. na str. 390 se non posse sive *consensu* aliarun civitatum ... aliquam inire concordiam, kde *consensu* všude jinde schází (sr. v překladě bez *vůle* jiných měst). Srov. následující poznámku ke konci.

[10]) Varianty, které L a P proti WAB mají společné, jsou tyto: 1. Hned v odstavci před 6 červencem: Zizka ... disposuit fieri *lignea* propugnacula v L i P, kdežto jinde *lignea* schází (str. 385). Srovn. dále (387 a 383): *ligneum* propugnaculum. Také v starém českém překladě čteme: sruby dřevěné. — 2. K 14 červenci (str. 387): Hec cum sic disponerentur, procedunt *multa* millia equitum LP, kdežto jinde *multa* schází. — 3. (Str. 390 po 15 červenci) ... *exurunt* (LP proti exierunt v WAB) circumquaque villas et castella mulieres cum parvulis ... ad ignem proicientes (proiiciunt v L zavinil jistě teprve vydavatel). Sr. v překladě: *pálili* sú. — 4. (něco dále str. 390) Quam quidem audienciam ... licet poterat *civitas* obtinere, kdežto jinde *civitas* schází. — Dále se jen ještě dvakráte L a P shodují: homini viventi proti vianti; penitus (str. 409) proti funditus jinde. Na obou místech obojí čtení jest možné. Při četných odchylkách jiných stojí P vždy na straně ostatních rukopisů. Najdeme i chyby PWAB společné Srovn. (k 5 srpnu 1420): ... Thaborienses presbyteri ... articulos communitati Pragensi presentarunt optantes, ut prefata communitas ad eos consentiret ... alias *nollent* (L proti nollet všude jinde) ... in Praga permanere (str. 397); (v témž odstavci) Mag. Petrus Anglicus in presencia consulum et seniorum (L proti senioribus všude jinde).

[1]) Na některých místech bylo by se domnívati, že Vavřinec z Březové jim při třetí revisi vrátil znění, které již prvotně (v L) měla. Za nemožný takový návrat k první recensi skrze spisovatele samého prohlásiti nelze.

provází, a proto padají na váhu při otázce, třeba-li text P považovati za novou (druhou) recensi kroniky Vavřincovy, hlavně zvláště patrné a důležité odchylky již před tím vytčené. Že na př. Vavřinec oněch sedm odstavců, ve kterých řeč jest větším dílem o Táborských, později odstranil, vysvětlíme si snadno tím, že se jimi souvislé vypravování o obléhání Vyšehradu a bitvou pod Vyšehradem dosti citelně přerušovalo a že v nich z části věci již před tím vypravované se vypravovaly podruhé, kdežto vynechání listu Martina Húsky vyložiti lze tím, že položen byl na nevhodném místě, protože o prvním zajetí pisatele, za kterého složen byl, již dříve zmínka se byla stala. Slova konečně *„et tocius communitatis Pragensis quasi capitaneus et director“* mohl Vavřinec sám odstraniti bez obavy, že čtenář bude pochybovati, míněn-li na tom místě Jan ze Želiva či jiný kazatel téhož jména.[2])

Jak Vavřinec z Březové dílo své nazval neb nazvati mínil, nevíme. U Ludewiga čteme nadpis *Origo et diarium belli Hussitici*,[3]) který nejspíše teprv od vydavatele pochází. Avšak i kdybychom za to míti mohli, že tento jej v rukopise našel, což za možné uznati lze, nenásledovalo by z toho ještě, že původcem jeho byl spisovatel díla sám. V nadpise předeslaném před dílem Vavřincovým v rukopise A nazývá se toto prostě *Kronikou* (Hoc opus licet imperfectum *cronice* huius . . .).[4]) A tím příkladem i my říditi se můžeme mluvíce, když by bližšího určení třeba bylo, o Vavřince z Březové Kronice *Husitské.*

Z jakého *pramene* Vavřinec z Březové skládaje svou kroniku hlavně a především čerpal, naznačil sám v předmluvě, jež se počíná *Licet michi contemplanti.*[5]) Byla to vlastní zkušenost a pamět jeho. Lze se domnívati, že mnohé události, jak se sběhly, sám si zaznamenával a že později vedle toho, co mu pamět poskytovala, takových zápiskův užíval, ač určitý doklad, že tomu tak bylo, v kronice jeho se nenachází.[6]) Co se psaných pramenů od jiných pocházejících týče, kromě četných listin, psaní, článků a p., které do své kroniky vložil, Vavřinec z Březové na počátku svého díla při smrti Husově a Jeronymově (str. 338 a 344) dokládá se vypravování od jiných složeného; míněny jsou tím spisy Petra z Mladenovic. S nimi kronika na počátku nejednou doslovně se shoduje. Dále Vavřinec již nikde pramenův žádných toho druhu neb podobných nejmenuje, vyjma

---

[2]) Mínění Palackého (D III, 2 str. 106), že tu rozumĕn jiný kněz Jan, zakládá se na chybném čtení *quidam* (místo *quidem*) dominus Johannes predicator.

[3]) *Laurentii Byzynii Cancellarii Novae Urbis Pragensis Sub Wenceslao Imperatore Origo Et Diarium Belli Hussitici Ab An. MCCCCXIV ad MCCCCXXIII (sic).* — Na titulu 6 svazku Reliquií jen: *„Diarium belli Hussitici“*. V předmluvě (p. 10) Ludewig praví: Laudat hunc Byzynii libellum saepius ac iterum Balbinus in Bohemicis. Verum sub nomine Magistri Laurentii . . . Nos secuti sumus fidem MSCti. Ubi is dicitur cancellarius Novae Urbis Pragensis. Byzynii nomen huic a loco datum, eidem patrio. Inde quandoque audit Laurentius de Byzyn . . . Z toho následuje, že udání, že spisovatel díla byl Novoměstský kancléř, vydavatel v rukopise našel; zda také název *Diarium*, nelze ani tvrditi ani popírati určitě.

[4]) Z téhož nadpisu vyňat jest titul, který dílo Vavřincovo od Höflera ve vydání jeho obdrželo, totiž *De gestis et variis accidentibus regni Boemiae.*

[5]) ea, que *fidelibus oculis et auribus* in veritate percepi, presenti pagine duxi scriptotenus fideliter commendandum.

[6]) Der Verfasser schöpfte meist aus seiner eigenen reichen Erinnerung, jedenfalls unterstützt durch gleichzeitige Aufzeichnungen von seiner Hand. Bezold 13. — Bei der ausserordentlichen Reichhaltigkeit der Nachrichten, welche die Chronik enthält, ist klar, dass nur der geringste Theil aus der Erinnerung aufgeschrieben sein kann. Vom Jahre 1419, eben wo sein Buch so reichhaltig wird, ist es durchaus eigenständig; der Verfasser schrieb mithin oder redigirte vielmehr sein Werk auf Grund seiner eigenen Tagebücher und Sammlungen. Lorenz 323. — Otázku, zdali i po r. 1419 neužil hojněji, než tuto se tvrdí, pramenův od jiných pocházejících za vyřízenou pokládati nelze. Sr. níže.

astrologický spis nějaký, jehož spisovatel mu znám nebyl.[7]) Nicméně mezi jeho kronikou a některými jinými prameny té doby, kterou v oné vypisuje, tu a tam lze pozorovati nějakou souvislost, kterou vystopovati snad se podaří, až k takému podrobnému rozboru a srovnání pramenů základ položen bude jich dostatečným vydáním.

K tomu, co od jiných o ceně díla Vavřincova řečeno bylo, nevím, co bych přidal.[8]) Ji nejlépe poznáváme v té chvíli, kdy se s ním rozloučiti musíme. Pro bouřlivou dobu, která se počala smrtí krále Václava, až do r. 1421, nemáme žádného pramene, který by se kronice Vavřince z Březové vyrovnal. Neb chválíce jeho, máme na zřeteli vždy jiné spisovatele a prameny doby této a měříme podle nich jej a dílo jeho. Avšak i tak nezůstane tato chvála bez některých výminek. Často bychom rádi od něho uslyšeli více, a to o věcech, o kterých více, než vypravuje, věděl neb dozvěděti se mohl.[9]) Stopuje výpravy válečné často jednostranně pozornost věnuje vojsku pražskému,[10]) i o Žižkovi přinášeje často zprávy kusé a nedostatečné. Události vypravuje Vavřinec obyčejně podle postupu časového; avšak tím, že se ho nejednou mechanicky přidržuje i tam, kde by souvislost věcná odchylku vyžadovala, stává se, že věci k sobě patřící v jeho vypravování od sebe se oddělují a souvislost věcná někdy jen proto na nevhodném místě přerušována bývá, že datum některého příběhu k tomu spisovatele svádí.[1]) Než tento nedostatek nejeví se všude: zejména v poslední části kroniky, událostem r. 1421 věnované, ve které vůbec Vavřincovo umění spisovatelské výše se povznáší — nejvýše na samém konci — najdeme četné a vhodné odchylky od pořádku chronologického. Odpovídá dále tomu, co již řečeno bylo, že při vypravování o událostech pražskych neb Pražanův se týkajících, najdeme v kronice hojnost udajův časových a to zcela určitých, kdežto jinde, na př. čtouce o válčení Táborských, spokojiti se musíme s datováním často méně určitým. Data, která kronika Vavřince z Březové přináší, mimo nečetné některé výminky jsou správná.[2])

---

[7]) Viz k 2 červenci 1421 (str. 496): *Hec ille, cuius nomen ignoratur*. Že to byl spis s událostmi samými současný, ve kterém se budoucnost předpovídala, patrno z předcházejícího. — K pramenům Vavřincovým by dle Lorenze 323 náležely též současné noviny (Zeitungen), zejména by to platilo o vypravování jeho o bitvě pod Vyšehradem. „Der Berichtstatter ist doch,“ podotýká Lorenz, „auf Seite des Königs.“ Avšak k tomu, co zde praví Lorenz, nenalézám důvodů dostatečných. O tom, co se událo ve vojště královském, nemohl zprávy ovšem podati než někdo, kdo na té straně stál, ale nemusila to býti zpráva písemná. Také není vypravování jednostranné: Vavřinec obrací pozornost k oběma stranám.

[8]) Viz zvláště Palacký, Würdigung 210; Bezold 13.

[9]) Sr. k 14 listopadu 1420 (str. 457): .... concludunt, ut legacio solempnior, *quam ante missa fuerat*, ad regem Polonie pro acceptando regno ... expediatur. Avšak o tomto prvním poselství Vavřinec nic nám nepověděl, jakož vůbec o jednání s Vladislavem Polským a Vitoldem Litevským málo se od něho dozvíme. Velmi nedostatečné jest též vypravování, týkající se slyšení o čtyři artikuly v červenci 1420.

[10]) Bezold 13. Viz u př., jak nedostatečné jsou zprávy o válečných událostech v květnu 1421 od té chvíle, kdy Pražané od Jaroměře domů se vrátili. Jest to též doklad, že Vavřinec v Praze meškal.

[1]) Nápadný toho příklad poskytuje odstavec k 27 září 1420 (str. 432), kde se vypravuje, že v ten čas, kdy Vyšehrad byl obléhán, s hradu Pražského jediným výstřelem několik osob najednou na rynku Staroměstském zabito bylo. Sr. konec předcházejícího a začátek následujícího odstavce. V P onen odstavec obdržel místo vhodnější, jak za to mám, teprv od kompilatora či přepisovače.

[2]) Nesprávných několik udajův vyskytuje se na samém počátku kroniky, jako 6 místo 26 července 1415, 25 (30 v A) místo 23 května, 28 místo 26 května, 1 června (což nehodí se k sabbato post Ascensionem domini) místo 30 května 1416, tak že všecka data o posledních dnech Jeronyma Pražského jsou nesprávna (sr. Würdigung 210). Později se vyskytuje něco málo dat pochybných; čtyři artikulové z r. 1420 mají ve všech rukopisech letopočet 1421, z čehož, jakož i z jiných důvodů souditi lze, že Vavřinec z Březové artikuly nepřijal do své kroniky v té formě, jak r. 1420 vyhlášeny byly. Sr. poznámku k dotyčnému místu.

Že Vavřinec z Březové náležel k straně kališníků rázu mírnějšího a při tom k rozhodným odpůrcům Táborů i jiných stran radikálních, všude v díle jeho patrno. Odpor proti těmto však mlčí v básni opěvající vítězství, před kterým společné nebezpečenství bylo Pražany i Tábory sjednotilo; v kronice pak, když líčí ukrutenství od Táborů páchaná, hana jeho nikdy se nedotýká Jana Žižky ani tam, kde on při tom, co se dělo, účastenství měl.[3]) Vysvětliti to lze z části ovšem tím, že Žižka zcela ryzím Táboritou nebyl: avšak ozývá se v tom bezpochyby také osobní známost a snad i přátelská náklonnost, jež se počíti mohla již tehda, kdy oba, Vavřinec z Březové i Jan Žižka, setkávali se na dvoře krále Václava. Táborské líčí Vavřinec často nepříznivě, a ovšem jednostranně: úplné nestrannosti nelze ani žádati ani očekávati při dějepisci, jenž o své době píše a k jedné straně určitě a rozhodně se přiznává.[4]) Nespravedlivo by též bylo žádati na Vavřinci, aby předstihuje daleko svou dobu poskytoval již to vše, co my při dějepisci novověkém, o dějinách husitství píšícím, žádáme. Co především a zvláště u něho hledáme, jest hojnost fakt a podrobností; v té příčině, jak již naznačeno bylo, nás nejednou neuspokojuje úplně. Jaký byl zevnější průběh věcí, ani to v jeho vypravování nebývá vždy dostatečně objasněno. Tak o bitvě na Žižkově v červenci 1420 a o tom, jak to vítězství dobyto bylo, očekávali bychom obraz určitější. Než hlavní věc Vavřinec přece pověděl a nelze mu zcela právem vyčítati, že nedosti si vážil zásluh válečníkův českých, přičítaje vše zázračnému působení vyšších mocí.[5]) K takovým vyšším mocem patří jemu také vliv hvězd nebeských: avšak i když na tento upozorňuje, přece nemíní, že by jím samým vše vysvětleno bylo. Ostatek hvězdám obyčejně v jeho vypravování jen ta úloha připadá, že budoucnost napřed zvěstují.[6])

Tiskem vydána byla kronika Vavřince z Březové před tímto vydáním dvakráte. Vydání *Ludewigovo*, jak již řečeno bylo, přináší toliko dva zlomky, které vydavatel v rukopise za předlohu jemu sloužícím našel. Že v textu, jak otištěn byl ve sbírce *Reliquiae Manuscriptorum VI*, vyskytují se četné chyby, které zavinil buď již písař rukopisu, buď teprve vydavatel, zpozoroval již Palacký (Würdigung 209). V čem cena tohoto vydání pro nás záleží, bylo již řečeno.[7])

Úplný text od r. 1414 do konce vydal r. 1856 *K. Höfler* ve sbírce *Geschichtsschreiber der Husitischen Bewegung in Böhmen* (Fontes Rerum Austriacarum. Herausgegeben von der Historischen Commission der k. Akademie der Wissenschaften in Wien. Erste Abtheilung. Scriptores. II Band) ve svazku 2 na str. 321—527. Jestliže vydavatel nás poučuje, že při jeho vydání základem byl rukopis universitní knihovny pražské 1 D 10 (A),[8]) nesmíme tomu tak rozuměti, že bychom ve vydání jeho před sebou měli vždy text, který čteme v tomto rukopise, a v poznámkách různočtení v ostatních rukopisech se vyskytující. Někdy vydavatel opustil svou předlohu (A) docela,

---

[3]) Bezold 13.

[4]) Sr. Palackého Würdigung 210, kde taková nestrannost, co se Táborů týče, se vlastně přece žádá.

[5]) Palackého D. III, 1 str. 389. Podobnou výčitku v. v Höflerově pojednání WSB, str. 34.

[6]) Viz v episodě o Táborských o náboženských táborech r. 1419, kde se vypravuje, že lid venkovský hromadně k nim se dostavoval, i když mnozí pánové to pod přísnými tresty zakazovali. Jestliže dále Vavřinec podotýká: cuius causam dicebant periti astrologi illius anni fore specialem celi et astrorum, Saturni cum ceteris, influenciam: vlastní příčinu těchto shromáždění právě on před tím dobře vyložil.

[7]) Bohemia Docta II, 233 podotýká o Ludewigovi: Agendae sunt viro eruditissimo gratiae, quod Germanus id praestiterit, quod Bohemi hucusque neglexere. Podobně lze říci též o novějším vydání Höflerově.

[8]) Geschichtsschreiber I, 109. Sr. pojednání o bitvě na Žižkově str. 27.

přidržuje se textu tištěného ve sbírce Ludewigově, [9]) ačkolí tomuto vydání žádné ceny přiznati nechce. Různočtení ostatních rukopisů přináší vydání toto v míře nehojné a ve výboru jen nahodilém; a to z rukopisů B a Lobk., někdy také z vydání Ludewigova (L). [10]) Vydání Höflerovo i při těchto a jiných nedostatcích [1]) již jako první vydání celého díla Vavřincova vítáno bylo těm, kdo v posledních letech o dějinách doby husitské badali a psali.

Jest-li správné mínění před tím vyslovené, že máme rozeznávati trojí recensi kroniky Vavřince z Březové, bude třeba nové vydání tak zaříditi, aby v něm rozdíly těchto recensí patrny byly. A to v tom způsobu, aby text poskytoval recensi třetí, poznámky pak aby přinášely zvláštnosti recense první a druhé. Při redakci textu nebude však lze přihlížeti toliko k rukopisům třetí recense, když, jak řečeno bylo, někdy L a P čtení jedině možná přinášejí. [2])

Z rukopisů třetí recense, jak již řečeno bylo, wolfenbüttelský jen na několika místech ceny nabývá, kde mezery jiného (B) se jím doplňují. O rukopise knihovny knížat z Lobkovic v Praze, nyní

---

[9]) Sr. zvláště o bitvě na Žižkově.

[10]) I chyby, jako (str. 372) *venerabilis* (místo nobilis) dominus Alsso Wrzesstiow, které se v žádném rukopise nevyskytují, přejaty od Ludewiga. — Dle Geschichtsschreiber I, 109 užito při redakci textu 5 rukopisů. Z nich však jeden musejní není než novověký opis rukopisu A. O kopii vratislavského rukopisu, který dříve Museum snad mělo, v. svrchu. Co ostatek o této v Geschichtsschreiber I, 109 řečeno (sr. též str. 323, kde začátek vypravování, jak jej čteme v rukopise vratislavském, ne bez chyb, otištěn „ex copia Musei Bohemici"), nesrovnává se s tím, co čteme v pojednání o bitvě na Žižkově str. 27. Při redakci textu tištěného k rukopisu vratislavskému ve vydání Höflerově přihlíželo se v míře nepatrné.

[1]) Srovn. Palacký, Die Geschichte des Hussitenthums 50; Lorenz I, 322. Že články týkající se Valdenských a Bratří přijaty byly do textu kroniky (str. 503—511), právem jako chybu vytkl Palacký. Avšak nebyly vloženy do něho z „cizího rukopisu" teprv od vydavatele, nýbrž tento se zde přidržel rukopisu B. — V Tomkově Dějepisu Města Prahy často cituje se kronika Vavřincova dle rukopisu A bez těch chyb, které teprve ve vydání Höflerově přibyly. — Chyby takové výslovně opravovati nemůže býti úlohou následujícího nového vydání. Jestliže tedy vydání Höflerovo (str. 326) k „vitam apostolicam" přináší různočtení „simplicem Cod. A", v našem vydání však toto se nenajde, nech čtenář si pomyslí, že také v A čteme apostolicam. Na str. 327 najdeme v textu u Höflera „fidelis et catholici evangelii *predicationis*" a k tomu v pozn. predicatoris L. Avšak také rukopisy mají predicatoris. Na str. 386 k „immitationem" přibráno různočtení mutationem z Cod. Un. B, kterého však v tomto rukopise není. Na str. 445 *applicatis* laboratoribus zavinil vydavatel; všude čteme appreciatis. Pestis „ignivaria" (nikoli igniaria) najdeme všude, a ne toliko v B, jak bychom se dle str. 457 domnívali. Omni *postea gratia* institia (str. 408, sr. Palacký, Gesch. des Huss. 50) nenajdeme nikde; všude čteme postergata atd. — Jestliže ve vydání Höflerově se najde (str. 490): pars exercitus in castrum faciens impetum *ante* (*unam*) castri partem comburit; v novém vydání: antecastri, snadno čtenář pozná, že unam jest zbytečný, ba nemožný doplněk vydavatelův.

[2]) Jen v L u př. najdeme k 4 listopadu 1410 (str. 349): communitas Pragensis vi *valva* (jinde valvam) iuxta domum ducis Saxonie expugnata . . . civitatem Parve partis ingreditur. K 29 prosinci 1419 (str. 354) jen v L čteme správně: Pragenses ambasiatores venientes ipsum (scil. regem) . . . *salutaverunt* (salutatur jinde). K červenci 1420 (v odstavci před 4 artikuly) jen v L čteme sine *consensu* (jinde toto slovo schází) aliarum civitatum atd. — Co se týče P, ku příkladům již uvedeným přidávám z episody o Tábořich (str. 427): fideles plebani . . . Pragam, infideles vero . . . ad Montes . . . Budwais ceterasque civitates, qui (Höfler chybně: que) eorum (scil. Thaboritarum) blasphemiis *non* (jinde non schází) fuerunt consentanei (Höfler má chybně consentanee) fugierunt. K 5 červnu 1421, kde se vypočítávají pánové, kteří k sněmu čáslavskému přišli (str. 485), jen v P čteme: . . . et barones Moravie venere, capitaneus scilicet eorum Perssteynsky, Petrus de Straznicz, Johannes de Lompnicz cum pluribus aliis (jinde Petrus Perssteynsky de Str.). A hned něco dále (str. 486) jen v P řečeno správně, že týž sněm zvolil 20 osob, qui *sede vacante* (jinde sede vacantis) regni regia negocia prout rex potestatem habeant pertractare. Jen v P správně se praví (str. 491), že v červnu 1421 Slezané pustošili krajinu kolem *Polıce* (circa Politz, jinde Policzkam), Náchoda a Trutnova. — K 2 červenci 1421 v. větu (str. 496): ut rei exitus *acta* (jinde schází) probent. — K 30 červnu 1421: Et sic magistro Jacobello et pretacto Johanni (t. Želivskému) commiserunt, ut allos introducerent legitimis *exclusis* (jinde ex causis; sr. překlad); huic conclusioni seniores et civitatis notabiliores (tak všude, podle čehož opraviti třeba vydání Höflerovo i moje pojednání o tak zv. Chron. univ. Prag.) contrarium dicere propter metum de pretorio proieccionis non audebant. Příklady, kde právě na takových místech L a P se shodují, v. svrchu.

ztraceném aneb aspoň nenalezeném, velmi málo víme. Různočtení z něho ve vydání Höflerově otištěná z velké části jsou bez ceny: dostačí, když nové vydání z tohoto jen několik málo pozoruhodnějších si vypůjčí. Co se tkne rukopisů WAB, z těchto W a A sobě blíže stojí, jak také marginalia a věty obsah naznačující, jež oběma jsou z části společné, okazují.[3]) Žádný však z těchto rukopisů jednostranně za základ zvoliti nelze. V každém najdeme místa, kde více slov neb celé věty vynechány byly nepozorností písaře, ač-li tento nedostatek již v předloze jeho se nenacházel,[4]) každý má své přednosti, t. j. čtení lepší, ne-li jedině možná.

Ve přibírání různočtení v poznámkách bude třeba uložiti si jistou míru. Přibrati vše, co rukopisy poskytují, jak často při podobných vydáních se děje, bylo by zbytečným břemenem. Beze škody lze zejména často pominouti různočtení, jež jen v jednom rukopise se vyskytují a patrně jako chyby písařské se ohlašují. [5])

Nedokončená kronika Vavřince z Březové nenašla žádného pokračovatele; avšak i v té formě, ve které zůstala, šířila se známost její. Z ní čerpal při skládání svých letopisů Prokop, nejvyšší písař Nového města;[6]) z pozdějších kroniku Vavřincovu znali Hájek, Theobald, Balbin, Lenfant[7]) a j. V druhé polovici 15 století do rukopisu (nyní v universitní knihovně, sign. 3 G 16), obsahujícího rozličné kusy, kdosi nám neznámý na místech, která prázdná zůstávala, jal se vypisovati kroniku Vavřincovu u volném, co do obsahu i co do formy, *výtahu*, avšak při tom nedospěl daleko.[8])

---

[3]) Tato udání obsahu najdou se v našem vydání v poznámkách úpravy textu se týkajících.

[4]) Dostačí jen málo příkladů uvésti. V W (květen 1419, str. 368) scházejí tiskem naznačená slova ve větě: et altera die monasterium *Cruciferorum in pede pontis, cellas monasterii* sancti Thome... per ignis consumunt voraginem. V A vynecháno několik slov ve vypravování o obležení Mostu r. 1421, str. 306. Sr. ve vydání Höflerově str. 490, kde místo, tak jak dle A otištěno, nesrozumitelným zůstává.

[5]) Někdy bylo třeba chyby vytknouti proto, že ve vydání Höflerově do textu se dostaly. — Co se týče L, mnohé chyby jistě zavinil teprv Ludewig, u př. forensi (vždy místo feria), o jiných lze se domnívati, že je již ve svém rukopise našel. Nesnadno při L někdy bývá rozhodnouti, zdali různočtení, jež mezi chyby nenáleží, již v rukopise byla či zdali vyskytla se teprve v tisku jako oprava vydavatelova. Do poznámek by ovšem náležela jen různočtení první třídy. Avšak při obtíži stanoviti hranici přijato zde různočtení snad hojněji, než třeba bylo. — Při rozdílech nedůležitých, jako Bohemia a Boemia, řídí se toto vydání obyčejně rukopisem vratislavským, jiných si nevšímajíc.

[6]) „Kroniky“, jimiž se dokládá Koranda ve spise „proti jednomu pikúsovi“ (Manualník vyd. J. Truhlář, str. 179), jsou kronika Vavřincova.

[7]) Lenfant, jak patrno z jeho *Histoire de la guerre des Hussites* (1731), znal kroniku v rukopise vratislavském.

[8]) Fol. 30 b—32 a; fol. 165 a—fol. 166 b. — Sr. Wattenbach v (Pertzově) Archivu X. 563. — Touž rukou zapsáno o témže rukopise (f. 98 a): Anno domini MCCCCX proxima feria IV post festum sancte Margarethe virginis hora terciarum vel quasi in curia archiepiscopi Pragensis astante domino Sbynkone, episcopo ecclesie Pragensis, una cum pluribus fide dignis combusti sunt quam plures libri Johannis Wikleff et per doctores quosdam reprobati. Sed universitas Pragensis tali combustioni librorum non consensit, ut patet in uno statuto eorum in parva matrica, unde et layci de Sbynkone cantabant: Sbyniek abcda spalil kniehy a newieda, czo ge wnich napsano. Item, ut fatur, nescimus tamen, si sit sic, quod anno domini MCCCCXIV combusti sunt libri Magistri Johannis Wikleff in Roma ante gradus ecclesie sancti Petri in die Scolastice virginis. Non est mirum, quia bene descripsit antichristum cum sua synagoga et fratribus cappatis ipsum protegentibus. — Na jiném místě (fol. 636) touž rukou pod zvláštním nadpisem: *De rege Bohemie Georgio* čteme zápisek tento: Anno domini MCCCCLXII die III post Laurencii congregacio magna Prage convenit dominorum, baronum, civitacium etc., ubi rex Georgius audito legato pape respuentis obedienciam regis tamquam periuri, eo quod non extirparet communionem utriusque speciei de regno, quod se, ut dixit, facturum iuraverat, respondit clare coram omni congregacione regni, quod hoc nunquam iuraverit (in marg. iuravit), sed hereses omnes et errores, quos inveniret, eicere vellet, sed non hanc veritatem evangelicam. Deinde Fantinum legatum captivitate vinxit, eo quod existens procurator regis in curia pape plura infideliter egit in factis Bohemorum et regis, de quibus et convictus est publico ordine iudicii et processus publici. Item ibidem rex coram omni congregacione declaravit fidem suam esse de communione utriusque speciei et quod pater suus et cognacio eius, pueri (in marg. principes), et uxor (in m. regina) stare firmiter proponunt in hac fide et tandem et mori in eadem. Item quesivit rex ab universa multitudine, si volunt tenere

Palacký ve svých Dějinách (III, 1 str. 275) tyto výpisky citoval jako „Kroniku českou z r. 1414 do 1420“, tedy jako nějaké dílo samostatné. Avšak právě na místě od něho citovaném ozývají se k nám slova Vavřincova (str. 334) zase beze změn značnějších, jak z následujícího patrno:

Vavřinec z Březové.	Výtah.
... propter quam quidem infancium communionem scisma grave inter magistros et sacerdotes veritati dei et Magistro Johanni Hus adherentes in Praga et in regno Bohemie est exortum. Nam quidem ex eis infancium communionem fore erroneam et ad baptismi confirmacionem non necessariam asserebant, alii e contrario propter dicta beati Dyonisii et aliorum primitive ecclesie doctorum hanc sentenciancium communionem ipsam katholicam et salutiferam astruebant affirmando, quod omne ecclesie sacramentum eukaristie divinissime sacramento perficiendum est et roborandum.	... pro qua quidem infancium communione factum est scisma grave inter magistros et plebanos, legis dei defensores, ita quod quidam ex eis infancium communionem dicebant fore erroneam et pro confirmacione baptismi non necessariam, alii vero propter dicta beati Dyonisii constanter asserebant, quod omne sacramentum ecclesie sacramento eukaristie perficitur et roboratur, nam idem dicit: Nullum rite sacramentum peragitur, ubi sacra communio non adhibetur ɔc.

A tak i jinde: výtah bývá obyčejně kratší, co do slovného znění, více nebo méně pozměněný. Avšak někdy přináší více; a pro takové přídavky následuje v tomto vydání (str. 537—541) po kronice samé tento výtah z první části její, a to tak, že přídavky a odchylky tiskem patrnými se staly. Mnoho nového, co by již Vavřinec z Březové byl nepověděl, v nich ovšem nepřibývá. —

Starý český *překlad* kroniky Vavřince z Březové zachoval se v rukopise někdy Pelclově v knihovně hrabat z Thunův v Děčíně, jehož ostatní obsah udal Palacký v úvodě k svému vydání *Starých Letopisů* (XI—XII). Rukopis pochází ze 17 století,[9]) avšak překlad sám jest mnohem starší, což na přečetných místech v ohledu hláskoslovném a tvaroslovném, jakož i syntaktickém a lexikálním prozrazuje, kdežto jinde starší ráz jazyka setřen. Lze za to míti, že učiněn byl již v 15 století. Překladatel zůstává nám neznámým. Jazyka latinského nebyl tou měrou mocen, aby byl své předloze všude porozuměl. Překládal, jak a pokud uměl přečísti a porozuměl, s neporozuměním často až směšným, podobně, jako nacházíme v starém překladu Života císaře Karla IV. Kde jej obtíže přemáhaly, místo překladu položil výtah [10]) anebo, co se mu přeložiti nedalo, přeskočil. [1]) Překlad jest někdy otrocky věrný, až i slovo od slova bez ohledu na smysl předlohu sledující, někdy velice volný. Nicméně některá místa dosti dobře se zdařila. I lze říci, že tento starý překlad kroniky Vavřincovy jako památka staršího jazyka bezcenný není právě proto, že se tento v něm do forem daných latinskou předlohou vtěsnati nechtěl.

---

compactata. Nostri responderunt, qui fuerunt pro veritate, quod volunt et tenent. Adversarii vero contradixerunt et noluerunt dicentes: quid et quantum boni potestis vobis per ea disponere, nos vobis favemus, sed nobis non sunt necessaria. Et per hoc facta est magna divisio in regno, quidam regi Georgio fideliter adherentes et alii sicut Conopisky cum aliis dominis partis adverse contra regem insurgendo et bella contra se mutuo levando.

9) Na pokraji prvního listu poznamenáno *Ex libris Joan. de Neuberg.* Rukopis čítá 456 listů ve folio. Na listě 1 čteme: *Tato kronika až pod Léto 1426 přepsána jest skrze Jakuba Brazydyna, souseda a horníka na Horách Kutnách.* Druhé podobné připomenutí na l. 390 zní: *Tato kronika přepsána jest skrze Jakuba Brazydyna, souseda a horníka na Horách Kutnách. L. P. 1619.* — Překlad kroniky Vavřincovy napsán na l. 201 a—277 b.

10) Viz u př. str. 340, 350 atd.

1) U př. str. 349 ke konci Fuit ergo nox illa ... str. 418 atd.

Nadpis překladu kroniky Vavřincovy, který jistě nepřibyl teprve v rukopise děčínském, zní takto: *Totoť jest kronyka, kterauž jest sepsal Mistr Vavřinec z Březové někdy písař radní Nového města Pražského, za času krále Václava Českého, které se věci dály v království Českém před spálením božské paměti Mistra Jana Husi a po smrti jeho za času Žižky, kterýžto lituje jeho smrti s jinými bratřími veliké škody znamenité učinil v zemi České s záhubem duchovenství.* — Předmluva, která se počíná slovy *Ve jméno svaté a svrchované a nerozdílné Trojice*, jest překlad oné, kterou čteme u Ludewiga. S textem od něho vydaným se překlad nejednou shoduje také na místech, kde onen vykazuje čtení zcela zvláštní;[2]) podobně se stýká častěji s textem, který jsme písmenou P označili.[3]) Z ostatních rukopisů některé pozoruhodnější shody má s rukopisem B,[4]) někdy také s A.[5])

Na jednom místě (str. 358), totiž ve vypravování o měšťanu pražském Krásovi, který r. 1420 byl ve Vratislavi pro kalich upálen, místo překladu čteme líčení této události, která veřejné mínění v Čechách nemálo pobuřovala, jiné, od kroniky Vavřincovy odchylné a podrobnější. Nevíme, bylo-li již od překladatele do ní vloženo neb od někoho jiného později.[6])

Rovněž nesnadno jest rozeznati původ dosti četných přídavků a přípisků v textu překladu. Jsou to glossy buď již překladatelovy neb pěkterého pozdějšího přepisovače. Pochodí-li od onoho poznámka ve vypravování o velikém hádání v domě Zmrzlíkově (strana 463), mohla by sloužiti k určení času, kdy kronika přeložena byla. Po prohlášení totiž, které Mikuláš z Pelhřimova učinil proti sloužení mše v ornátech, v překladě přidáno: „Bohpomozi, milý bratře, *ačs na onom světě, z toho ohlášení.*“[7]) Mikuláš dostal se, jak známo, roku 1453 do vězení v Poděbradech, ze kterého již nevyšel; v něm zemřel některého roku potom. V té době, jak se zdá, napsána ona věta, kdy se totiž nevědělo, zdali ještě jest na živu. Zároveň se tu prozrazuje podobně jako také v některých jiných přídavcích smýšlení straně táborské nepříznivé.[8]) Jsou to nejspíše vesměs glossy překladatelovy. Jemu lze také připsati takové přídavky, kterými se předloha věcně doplňuje neb vykládá, ač-li aspoň někdy nepřekládal z textu stejného znění.[9]) Pozdějšího původu by byly jiné, v nichž se sympathie k Táboritům objevuje; jich původce snad náležel k jednotě bratrské.[10])

---

2) V. u př. str. 336 prelatorum, str. 344 papam, str. 354 salutaverunt; zvláště často vyskytují se tyto shody tam, kde L nejvíce zvláštních čtení vykazuje, totiž ve vypravování o obléhání Prahy v červenci 1420 (str. 382—390); sr. též str. 397, str. 400 (v seznamu klášterů).

3) Viz zvláště str. 376, 408, 409 (v seznamu klášterů), 417 (kde jen P má nezbytné *domo*, jež také v překladě se vyskytuje), 427 (kde třeba za to míti, že překládáno dle správného textu, který má na tom místě jen P), 435 (Johannes Všembera), 438 (omnes), 460 (postillaciones), 477 (clientibus), 476 (populus laycalis); 483, 493 (dominus Martinus = kněz M.); 506. — Na některých místech jest patrno, že překladatel měl text správnější, nežli nyní máme ve všech rukopisech. Viz u př. str. 339, kde překlad má správný datum 26 července, str. 433 (utrisque, quivis), str. 440 (se dvěma rytíři proti cum duobus milibus), str. 456 (villani = sedláci); str. 478, kde v překladě správné datum 13 dubna, podobně jako str. 496. — Str. 459 v článku 40 třeba za to míti, že překladatel měl před sebou *mutare* ritum, ale četl chybně *imitare* a proto přeložil *následovati*. Někdy se shoda s P nedostavuje, kde bychom ji očekávali, u př. na str. 497.

4) Viz zvláště str. 333, 335, 389 (píseň Dietky bohu zpievajme), 431, 452 (cum *ceteris* sibi iunctis), 469, 470 a 471 (ut supra), 474.

5) Str. 348, 397, 469 (unam), 501, 527.

6) Sr. poznámku k tomu místu. Též Grünhagen Hussitenkämpfe der Schlesier 19.

7) Věta tato neměla, jako se stalo na str. 463, odkázána býti do poznámky.

8) Str. 411, 417, 462.

9) Srovn. str. 343, 356 (první přídavek), 369, 376, 379, 386, 396, 406, 408, 427, 453, 454, 459, 466, 485, 494, 505, 507, 508, 510, 515, 521, 529, 531, 533. Že str. 371 Mikuláš z Husi se nazývá „měštěnín novoměstský veliké rady“ zavinil nejspíše překladatel, neporozuměv předloze.

10) Viz zvláště str. 356, 407, 474 475, 476, 501, 503, 505, 521, 529, 530.

Od té doby, kdy vyšel z neobratného péra překladatelova, než se dostal do rukopisu děčínského, tento starý překlad kroniky Vavřincovy, jak se zdá, několikráte byl přepsán a tím nemálo utrpěl, neb sotva lze vše, co nezavinil hned překladatel, dáti na vrub posledního písaře. Na mnohých místech toto vydání o nápravu ani se nepokouší, jinde provedena neb naznačeno, odkud se chyba vzala. [1])

Něco ukázek tohoto starého překladu vydáno bylo r. 1844 v Čas. Českého Mus.; tamtéž r. 1843 uveřejnil V. V. Tomek několik vybraných míst kroniky Vavřince z Březové v překladě vlastním.

Jaroslav Goll.

III. Tak zvaná Kronika university pražské. [1])

Rukopis dvorní knihovny ve Vídni č. 7650, který kdysi náležel biskupu vídeňskému Janu Fabrovi a od něho kolleji sv. Mikuláše byl darován, skládá se ze dvou částí, které teprve vazbou dohromady se dostaly. Druhá část, napsaná někdy v první polovici 16 století a nejspíše hned na počátku jeho, obsahuje historické skládání počínající se od založení vysokého učení v Praze r. 1348, kterému se od Meinerta ve vídeňských „Jahrbücher der Literatur" r. 1825 (sv. 23 str. 165—174) dostalo názvu, jenž potom se udržel, *Chronicon universitatis*, nezcela případného, protože jen k některé části se hodí. Na tom místě otištěna také bezmála všecka místa, která se skutečně university týkají. Místa, ve kterých se vypravuje o sporu o hlasy, na novo vydal r. 1827 J. Held ve svém „Tentamen historicum illustrandis rebus anno 1409 in universitate Pragena gestis". Později od Tomka (v Dějinách university pražské) a od Palackého kroniky této vydatně užito a také z ní mnoho doslovně citováno. R. 1869 Palacký některá místa vydal také v „Documenta Mag. Joh. Hus" (Additamentum IV). V souvislosti otiskl tak zv. Kroniku university C. Höfler r. 1856 v 1 svazku str. 13—47 své sbírky *Geschichtsschreiber der hussitischen Bewegung*, od r. 1348 do konce června 1420. [2]) Něco málo přidal ještě M. Rustler na str. 29—32 svého v poznámce jmenovaného spisu.

Palacký již r. 1830 (Würdigung 300) tak zvanou Kroniku university prohlásil za *kompilaci* a při tomto mínění i později setrval (Die Gesch. des Hussitenthums 17). A vším právem. Nejpatrněji o tom, že máme před sebou kompilaci, svědčí, jak také již Palacký upozornil, ona místa (tohoto vydání str. 571), [3]) kde se vypočítávají rozliční protivníci Husovi v duchovenstvu pražském a při jednom z nich, kanovníku Jiřím z Bora, se podotýká: nec *hodie* desistit. Ježto tento zemřel r. 1413 neb 1414 (Tomkův DP. V, str. 182 a 190), nemohlo to místo později napsáno býti, kdežto místo jiné (str. 577) jednající o Stanislavu ze Znojma a j., kteří r. 1413 Prahu opustili, slovy *et amplius Pragam usque mortem regis non venerunt* svědčí, že spisovatel zde psal nejdříve na konci r. 1419.

---

[1]) Ve vydání tomto hoví se oblíbenému zvyku, totiž transkripci, jež by se bylo mělo ovšem zachovati všude.

[1]) *Palacký* Würdigung str. 208 a 300; *Höfler* I, 13; *Palacký* Die Gesch. des Hussitenthums und Prof. C. Höfler 17—19; *Bezold* K. Sigmund 4—5; *Lorenz* I, 321. — *Goll* Tak zvané Chronicon Univ. Prag. a poměr jeho k Vavřincovi z Březové ve Zprávách o zasedáních kr. české společnosti nauk 1884. — *M. Rustler* Das sogenannte Chron. Univ. Pragens. Leipz. 1886.

[2]) Opravy k vydání Höflerovu viz u Palackého Die Gesch. 18—19 a u Rustlera 39—44.

[3]) Na tomto místě se přehlížejí události z r. 1409—1412.

Dále při r. 1417 (str. 580) setkáváme se s hrubým omylem, neb co se zde vypravuje — jest to čtvrtá křížácká výprava do Čech — událo se o 10 let později (1427) a tu na nepravém místě vřazeno bylo, jak pochybovati nelze, rukou kompilatora, událostí oněch již dosti vzdáleného (Palacký Die Gesch. 18). Co by dále se vyšetřiti mělo, naznačil Palacký (tamtéž 17): kdo a kdy tuto kompilaci snesl a z jakých se ona částí skládá.

Že kompilace nevznikla záhy po událostech v ní vypravovaných, prozrazuje, jak již řečeno bylo, ono místo k r. 1417; blíže se doba ovšem určiti nedá.[4]) A také na této otázce nejméně záleží, neb cenu této kompilace nelze hledati v celku, nýbrž v dílech jejích. Že by však onen celek pocházel od jednoho a téhož kompilatora, z toho, co řečeno bylo, ještě neplyne.

Bezold rozeznává spisovatele a kompilatora, kroniku 1348—1413 složenou po smrti krále Václava od některého člena vysokých škol ze strany husitské a kompilaci, kterou později někdo jiný přidal. Avšak není-li, třeba se tázati dále, ona první část 1348—1413 také jen kompilací? Nesvědčí o tom ona již vytčená místa, z nichž jedno, vypravující o událostech do r. 1409—1413 spadajících, nebylo napsáno později než r. 1413 neb 1414, kdežto druhé k r. 1413 poukazuje dále nejdříve ke konci r. 1419? A také hned na počátku místo k r. 1379, kde při vzniku dvojice papežské již také se předvídá konec její po 36 letech, poukazuje nejméně k r. 1415. O rozbor této první části tak zv. Kroniky universitní pokusil jsem se na jiném místě;[5]) ovšem, jako při takových rozborech často bývá, bez plné bezpečnosti a určitosti, s výsledkem jen více nebo méně pravděpodobným, podle kterého by kompilator byl sloučil v celek tyto části:

1. Letopisy 1378—1403 složené od spisovatele králi Václavovi oddaného;

2. Kroniku university 1348—1412 složenou od některého člena jejího fakulty artistické neb theologické národnosti české;

3. vypsání sporů o učení Viklefovo 1403—1412 složené nejspíše hned r. 1412 od přívržence Husova.[6])

Z těchto tedy pramenů by byla nedlouho po smrti krále Václava vznikla kompilace, kterou by byl kompilator, přičiniv snad na nejednom místě leccos ze svého, zejména kde, jako při 1400, vypravování rok, při kterém jest vřazeno, předbíhá, zakončil přidáním akt o jednání r. 1413 (str. 575—579), prozradiv se jako pozdější v tomto přídavku nejen známým již místem, kde se na smrt krále Václava naráží, nýbrž také tím, že jedné listině (str. 576) nevhodné vykázal místo.[7])

Od r. 1414 se počíná práce jiného (druhého) kompilatora. Že máme před sebou kompilaci, to, nehledě k tomu, co již bylo řečeno, poznáváme také podle toho, že k nám mluví spisovatel tu

---

[4]) Palacký str. 18 určuje dobu na konec 15 století. Srov. též Bezold 5.

[5]) K týmž neb podobným výsledkům při podrobnějším výkladu dospěl také Rustler. Místo neužitečné polemiky budiž dovoleno se zmíniti, že o jeho spisku mimo mne v Mitth. des Instituts für österr. Geschichtsforschung VII psali A. Rezek ve Sborníku Historickém 1886 a J. Loserth v Hist. Zeitschrift 1888. — Při mnohém, co Rustler pověděl (u př. na str. 16), dostačí nahlednouti do tohoto vydání. Neužitečné by také bylo chyby v jeho citátech výslovně opravovati.

[6]) Od něho pochází snad také k r. 1393 vypravování o jubileu. Dle domněnky Rustlerovy byl by to Vavřinec z Březové; avšak více než domněnku Rustler vysloviti nechce.

[7]) Náležela by na samý konec. Ve svém pojednání určil jsem počátek tohoto přídavku dříve (dle tohoto vydání od samého konce str. 571, odkud již převládají nad vypravováním akta), připouštěje ostatek možnost, že by tato část od 1410—1412 pocházela od skladatele vypravování o sporech, jež se 1403 byly počaly. Podobné bylo mínění Rustlerovo (14—18). Nyní jest mi podobnější výklad nahoře podaný.

Husovi a husitům příznivý, onde nepříznivý. Vlastní smýšlení kompilatorovo objevuje se tam, kde, vypisuje pramen strané husitské přející, jej, co se této stránky jeho týče, seslabil anebo ráz jeho setřel. Tak naložil na některých místech s Kronikou Vavřince z Březové, která od r. 1414 počínajíc k jeho pramenům náležela.[8]) Jiné prameny vyšetřiti, budiž zůstaveno budoucímu badání,[9]) při čemž se nejspíše, jak Palacký (Gesch. des Huss. 18) předpověděl, objeví, že nejedna zpráva jen jeho zásluhou se nám zachovala.

Od str. 583 našeho vydání se povaha kompilace mění. Kdežto právě před tím události na hradě pražském od 15 dubna do 7 května a jiné příběhy byly vypravovány neodvisle od Kroniky Vavřincovy, potom tato zůstává pramenem hlavním, ba jediným. Na místo kompilace následuje již jen spracování řečené kroniky, ve kterém se znění její často krátí[10]) neb ve vazbě vět a slovosledu více nebo méně pozměňuje. Změny vypisovačovy se někdy jeví jako zcela vhodné opravy, zvláště tam, kde uspořádání látky skrze kompilace jest lepší než v předloze samé, která, přidržujíc se přílišně postupu časového, věci souvislé často od sebe dělí.[1])

Od 6 července 1420 začínaje odchylky od znění Kroniky Vavřincovy, kromě některých a to nepatrných, jako že někdy zbytečné slovo vynecháno, přestávají. V čem cena této části tak zv. Kroniky universitní (lze-li vůbec zde ještě tento název přijmouti) záleží, bylo řečeno jinde.[2])

Jaroslav Goll.

IV. Kronika Bartoška z Drahonic.[1])

O skladateli kroniky 1419—1443 Bartoškovi z Drahonic víme bezmála jen to, co vybrati lze z kroniky samé a přídavku jejího. Správněji by slul z Drahenic (Drahynic), měl-li rod jeho, jak domnívati se můžeme, příjmí svoje od Drahenic u Březnice.[2]) Zdali však otec jeho Jan Drahenice ještě držel, známo nám není. Víme o něm jen tolik, že zemřev r. 1401 pohřben byl v Příbrami,[3]) kdežto matka jeho Anna, která se r. 1420 dožila, pochována byla ve Skřipli.[4]) O Bartoškovi samém se dovídáme, že r. 1408 byl v Italii,[5]) z čehož souditi lze, že v té době již chlapcem nebyl; bližších okolností ovšem neznáme.

---

[8]) Srov. u př. zprávu o zatmění slunce 7 června 1414 zde (str. 579) a v kronice Vavřincově (str. 338).

[9]) Viz ostatek, co již nyní o tom poznamenal Bezold na str. 4.

[10]) Jestliže výminkou na jednom místě ve vypravování o tom, co se událo v Slaném po příchodu legátově (str. 585), najdeme více než v textu kroniky tištěném na str. 376, lze za to míti, že text kroniky, ze kterého kompilator vypisoval a opisoval, obsahoval více.

[1]) Viz u př. str. 583 o příchodu Táborův do Prahy v květnu 1420.

[2]) Následující vydání nepřidržuje se ve všem a všudy rukopisu, co se způsobu psaní týče, zejména ve vlastních jménech. Tak místo Paletz, Politzka, Botzkones vytištěno Palecz, Policzka, Boczkones.

[1]) *Palacký* Würdigung 218—229; *Bezold* K. Sigmund 9—11; *Lorenz* 324—325; *F. L. Rieger* v Kobrově Slovn. N. I, 506; *J. Jireček* v Rukověti I, 169—170; *J. Goll* O kronice Bartoška z Drahynic. Zprávy o zasedáních kr. české společnosti nauk 1884; *J. Emler* v Ottově Slovn. N. III, 394.

[2]) V pramenech, jak v kronice a přídavku jejim, tak v deskách dvorských vyskytuje se oboje: z Drahonic i z Drahynic.

[3]) V přídavku str. 628.

[4]) Tamtéž. Sestra Bartoškova Markéta, která zemřela r. 1433, byla provdána za Přecha Hříče z Nehasic na Skřipli. (Str. 611.)

[5]) Tamtéž.

R. 1421 Bartošek náležel k posádce hradu Pražského, která ho pro krále Sigmunda hájila.[6]) Před tím[7]) a zase potom, když hrad se byl vzdal, účastnil se válečných podniků pana Hanuše z Kolovrat,[8]) ač nevíme určitě, stál-li k němu v poměru služebném.[9]) Nejisto jest také, v jakém potom poměru byl ke Karlštejnu a Karlštejnským. Od r. 1426 začínaje zaznamenal hojně zpráv, Karlštejna neb okolí se týkajících; v jedné z nich (k r. 1432) sám ke Karlštejnským se počítá.[10]) Spisovatele kroniky sotva lze jinak si představiti než na Karlštejně neb v okolí jejím, kde snad statek nějaký držel;[1]) Palacký (Würdigung 233) vyslovil domněnku, že náležel k manům Karlštejnským.

Kronika Bartoškova vypravuje hlavně o událostech válečných s těmi podrobnostmi, jako počet lidu branného, počet padlých a zajatých i jich jména, které tehdy zvláště válečníka zajímati mohly. Byltě Karlštejn místo velice vhodné, kde o takových a jiných novinách se poučiti lze bylo. Na některých místech kroniky jest zjevno, jakou cestou se tam dostaly. Tak o vskočení pana Hynka z Kolštejna do Prahy r. 1427 přinesli zprávy ti z lidí jeho, kteří útěkem se zachránili;[2]) o sjezdě ve Prešpurce r. 1429 mohl nejlépe pověděti purkrabí karlštejnský Tluksa z Buřenic, když se z Uher navrátil;[3]) že pak v kronice čteme obšírné a cenné vypravování o bitvě u Lipan, snadno si vyložíme čtouce, že v ní pod místopurkrabím Vilémem z Jaroslavic mezi jinými Karlštejnskými byl také *Leonardus, famulus Bartosskonis de Drahonicz.*[4])

Také příběhů válečných, při kterých měl účastenství pan Hanuš z Kolovrat, si Bartošek i potom všímá; zpravodajem při tom byl mu nejspíše pan Hanuš sám.[5]) Jeho Bartošek ani slovem nepokáral, když po r. 1430 byl nucen k Táborským se přidati. Bratra Hanušova Fridricha, jenž byl nepřítel Karlštejnských, však nenáviděl.[6])

Kronika Bartoškova nejobšírněji píše o letech, kdy hluk válečný nejhlasitěji se ozýval. Události válečné spisovatele nejvíce zajímaly; ve zprávách o nich záleží hlavně cena její. Že byl církvi katolické, že byl králi Sigmundovi a jeho nástupcům oddán, patrno všude; nicméně píše klidně a objektivně; co jej zajímá, jest právě akce válečná sama. Všude znamenati válečníka z povolání a řemesla, kterému však líto obecného lidu, když tento bez viny trpí.[7]) Že tento katolík a royalista dobrým byl Čechem, prozrazuje krátký nekrolog, který věnoval králi Albrechtovi: cuius anima requiescat in sancta pace, quia fuit bonus, *licet Theutunicus*, audax et misericors!

---

6) Str. 592 (8 června 1421); v přídavku str. 626 k r. 1421.

7) V přídavku str. 625 v březnu 1421, když p. Hanuš ponejprv Příbram přepadl. Jest to první *samostatný* válečný podnik tohoto pána, jenž byl r. 1420 bojoval v bitvě u Sudoměře. Snad byl Bartošek starší a zkušenější válečník a proto jemu rádcem; tak by se vysvětlilo, že napsal: p. Hanuš *při mně* B(artoškovi) dobyl městečka Příbramě.

8) Str. 592, 593, 602, 604, 605, 617, 625, 626 (kde při bitce u Hluboče chybný letopočet 1424 místo 1422), 627.

9) Viz v přídavku str. 626 v druhém sloupci odstavec první a druhý. V prvním aspoň stojí Bartošek vedle lidu páně Hanušova.

10) Přídavek str. 626 k r. 1432.

1) V listině z r. 1435, z níž výtah vydán v Archivu III, 512, jmenují se jako svědkové kromě Mikše z Lidic, tenkráte purkrabí na Karlštejně, a Bartoška ještě tři jiní, kteří měli statky v okolí Karlštejna.

2) Str. 597.

3) Str. 599.

4) Str. 614.

5) Viz str. 605—606.

6) Viz nekřesťanský nekrolog, jemu věnovaný na str. 607; ovšem i z jiné příčiny. Zde také pan Hanuš se kárá.

7) Str. 607.

Kronika Bartoškova počíná se r. 1419; avšak nezdá se, že by ji byl od toho roku počínaje postupně s událostmi samými skládal. Neb r. 1425 se vypravuje netoliko o zajetí hraběte z Hardeka skrze Táborské, nýbrž také hned o úmrtí jeho ve vazbě v Praze po *dvou letech*; [8]) místo toto, jak je nyní v kronice čteme, nemohlo tedy před r. 1427 napsáno býti.

Pojav úmysl psáti kroniku, nevíme určitě kterého roku, [9]) šel Bartošek nazpět k r. 1419, napsal, co v paměti své choval o příbězích válečných, v nichž sám on neb také pan Hanuš z Kolovrat byl měl účastenství, z toho však do kroniky k r. 1419—1423 jen málo přijal, tak že počátek její se vydařil dosti chudě. Od r. 1424, zvláště pak od r. 1427 následuje vypravování obšírnější, které v podstatě za současné, t. j. brzy po událostech samých složené pokládati lze, ačkoli nevíme, zdali do kroniky vše hned v té formě, jak nyní čteme, vepsáno bylo či zdali i později tu a tam něco přidáno nebylo. [10]) Někdy při pořádku, ve kterém se události některého roku vypravují, spisovatel na mysli měl také již souvislost jich s tím, co následovalo roku nejbližšího, opouštěje takto pořádek mechanický dle postupu časového, [1]) který u něho převládá. Avšak chválu, kterou v příčině všech udání Palacký (Würdigung 299) Bartoškovi vzdává, třeba přece obmeziti, co se týče udání časových. Mimo jediný omyl od něho vytčený nachází se v kronice jiných mylných udání dosti značný počet. [2])

Poslední důležitější událost v kronice zaznamenaná jest úmrtí vdovy Albrechtovy, královny Alžběty, v prosinci 1442, zanechavší syna Ladislava, „*merito* (který by měl býti) Ungarie et Boemie regem et heredem legittimum“, kterýžto přídavek svědčí, že toto místo napsáno bylo v době, kdy Ladislav ještě v Čechách uznán nebyl, tedy nedlouho po smrti matky jeho. Zprávou, že po sv. Václavě 1443 vypravilo se poselstvo do Vídně „ad regem Romanorum pro rege Boemie tractando“, se kronika potom končí, o výsledku tohoto jednání se již nezmiňujíc. Tento náhlý konec a kromě toho také jiný od kroniky neodvislý pramen, [3]) opravňují mínění, že Bartošek z Drahonic roku posledně jmenovaného neb následujícího zemřel.

Jest-li toto mínění správné, pak ovšem v přídavku, po kronice následujícím, všecky odstavce pozdějšího datum (po r. 1443 neb 1445) od Bartoška, skladatele kroniky, napsány nebyly.

Tento přídavek následující po kronice [4]) jest směsice ze 72 odstavců se skládající, vypravujících o událostech od r. 1310—1464, avšak následujících po sobě v nejhorším nepořádku. V rukopise, někdy Balbinově, o kterém hned více pověděno bude, k jednotlivým odstavcům pozdější rukou připsána byla běžná čísla; teprve Dobner ve svém vydání tento přídavek či appendix chronologickým

---

[8]) Str. 594.

[9]) Ve svém pojednání jsem vyslovil domněnku, že choroba oční, jež stihla Bartoška r. 1426 (str. 595), nezůstala pro něho bez následků, které ho snad ku klidu přinutily a z rytíře a bojovníka učinily spisovatele a kronikáře. Mimo jedno místo (v přídavku str. 626 k r. 1432) potom nic k tomu nepoukazuje, že by byl Bartošek dále válečných podniků se osobně účastnil. Avšak „convicimus“ by zde mohlo znamenati „my Karlštejnští“. Srovn. obšírnější zprávu o bitce u Chrustenic v kronice samé (str. 607), kde o osobním účastenství Bartoškově nic neslyšíme.

[10]) Poslední odstavec k r. 1426 (str. 595) snad byl někdy později přidán, čímž by se vysvětlilo, že v něm smíšeny jsou události do dvou let (1421 a 1426) patřící.

[1]) Srovn. na str. 599 konec r. 1428 a počátek 1429.

[2]) Viz poznámky a v nich zvláště odkazy k Tomkovu Děj. Pr.

[3]) Jest to zápis v deskách zemských, o jehož obsahu v. Rukověť I, 170; podle něho J. Jireček soudí, že r. 1445 Bartošek žíti přestal.

[4]) V rukopise děčínském ničím naznačeno není, že kronika přestala a něco jiného následuje. Po posledním letopočtu v oné (MCCCCXLIII) přídavek se počíná letopočtem MCCCCXLIV, omylem písařským místo MCCCXCIV.

postupem uspořádal a otiskl, avšak tak, že každý odstavec svoje číslo podržel. Přidržujíce se původního pořádku či nepořádku, rozeznáme přece několik skupin neb řad:

1. První 4 odstavce s letopočty 1444 (chybně místo 1394), 1397, 1401, 1399 (chybně místo 1402) obsahu také odjinud dobře známého.

2. 10 odstavců k letům 1451, 1464, 1450, 1452, 1453, 1457; v nich většinou vypravuje se o událostech pražských.

3. Odstavce 15–33 z části bez letopočtů. Když je dodáme, vidíme, že se tu vypravují válečné příběhy z r. 1421—1432, většinou takové, ve kterých vystupuje p. Hanuš z Kolovrat a také Bartošek sám, třikráte začáteční literou B. uvedený. Chronologický pořádek v této řadě porušen tím, že po událostech z roku 1421 a 1422 (tomuto roku náleží neméně než 12 odstavců) následují příběhy z r. 1421, 1432, 1424. První odstavec této skupiny jest český.

4. Tato řada se skládá z odstavců 34—64, veskrz česky psaných od roku 1310—1399. Co do obsahu známe je odjinud; v latinském jazyku je zejména najdeme v Dobnerových Monum. IV, 131—146; VI, 484—491; srovn. též Höfler I, 3. [5])

5. Sedm posledních odstavců, z nichž dva složeny jazykem českým, k letům 1404, 1401, 1407 a 1408, 1411, 1409, 1410, 1420. Zde nacházíme zmínku o otci Bartoškově, o matce jeho, o něm samém.

Že odstavce skupiny třetí a páté od Bartoška, skladatele předcházející kroniky, pochodí, o tom pochybovati nelze. Skupina třetí se skládá ze zápisků, kterých potom při skládání kroniky neužil. [6]) Skupinu či řadu třetí (1310—1399) lze také jemu přičísti, aspoň jako sběrateli. Snad kroniku svou prvotně nemínil začíti teprv rokem 1419, nýbrž dříve, asi od prvního zajetí krále Václava r. 1394, kterým se zmatky v zemi počaly. Z připravované části by byly nám zbyly odstavce první skupiny 1394—1402. [7])

V skupině druhé jeden odstavec, totiž o výpravě do Míšně r. 1450 připomíná slohem kroniku Bartoškovu, avšak abychom ji také jemu přiřkli, vadí její lokální ráz pražský, i kdybychom zapomněli, co svrchu o době, kdy nejspíše život Bartoškův se skončil, řečeno bylo.

Jakým způsobem tyto skupiny se dostaly do toho pořádku či nepořádku, v jakém je nyní v rukopise Balbinově čteme, o tom bez velkého užitku leccos by se domnívati lze bylo. Dostačí věděti, že jako kronika, tak i z větší části přídavek její lze přisouditi Bartoškovi z Drahonic jako spisovateli neb jako sběrateli. [8])

Před Balbinem a Pešinou nevíme o žádném dějepisci, který by byl z Bartoškovy kroniky čerpal. [9])

Balbinovi náležel jediný nyní známý starý rukopis z konce 15 století; později s ostatní literární pozůstalostí Pelclovou se dostal do knihovny hrabat z Thunu v zámku Děčínském, kde dosud

---

[5]) *Město Agnensis* poukazuje k latinské předloze (civitas Ag(au)nensis).

[6]) Dle mínění Dobnerova (Mon. I, 208) vznikly tyto zápisky po složení kroniky a měly později v ní umístěny býti.

[7]) Latinský odstavec k r. 1401 na počátku (str. 625) a český k témuž roku na konci přídavku (str. 658) se bezmála kryjí.

[8]) Palacký byl toho mínění, že Bartoškovi náleží jen část přídavku (od 34 odstavce do konce). Viz, co proti tomu řečeno od Bezolda a v mém pojednání.

[9]) Sr. Palackého Würdigung 219. — Ponejprv Balbin jej mezi svými prameny jmenuje v Epitome na str. 440. Na str. 484 delší výňatek o bitvě u Lipan se uvádí těmito slovy: „Juvabit hoc loco narrationem Catholici Equitis Bartholomaei de Drahonicz . . . ad verbum exscribere ex Codice Manuscripto, quem auro pretiosius servo.

se chová.[10]) Podle něho jest pořízeno toto vydání, při kterém bylo úlohou opraviti četné chyby písařské, pokud se to nebylo stalo již od jiných, zejména od Palackého (Würdigung 223—227). Avšak při tom se nesmělo jíti příliš daleko, totiž nesměly se opravovati chyby Bartoška samého jako spisovatele, jenž jazykem latinským nedostatečně vládl, i co do tvarů mluvnických. Proto ponecháno několikráte se opakující cum ducentibus, sepis (místo sepibus) atd. Bartošek si pomáhal, jak mohl; někdy si dělal slova sám (lutositates na straně 602); jednou kdy žádného ve své zásobě nenašel, položil české (quandam mrzize na straně 623). Bohemismů a barbarismů všude plno, kterých se Dobner později tak zhrozil. Avšak i tu platí pro nás, co bylo řečeno o starém překladě kroniky Vavřince z Březové. Můžeme se těšiti z toho, že Bartošek, když již psal latinsky, psal latinou, lze-li tak říci, českou. V ní nám pověděl více, než bychom našli ve vypravování slepeném z frasí od klassiků vypůjčených.

Gel. Dobner při svém vydání kroniky Bartoškovy (Monumenta I, 143—218; roku 1764) užil dvou rukopisů, mezi kterými nebyl však nejcennější neb vlastně jedině cenný, totiž Balbinův.[1]) Za základ mu sloužil rukopis někdy vrstevníka Balbinova a Pešinova, dějepisce českého Matěje Boleluckého († 1690), to jest rukopis od něho samého napsaný,[2]) který později náležel J. Berghauerovi, děkanu kapitoly vyšehradské († 1760), a za Dobnera na Vyšehradě se choval. Berghauer byl rukopis někdy Boleluckého, dosti chybný, na mnohých místech opravil podle rukopisu někdy Pešinova v knihovně duchcovské,[3]) k čemuž přistoupily ještě opravy jiných pozdějších. Teprve po vytištění kroniky, než před tiskem přídavku dostalo se Dobnerovi také exempláře Pešinova.[4]) Mimo to měl Dobner ještě rukopis jiný, který mu z Litoměřic půjčen byl, obsahující jen část kroniky (do r. 1431).

Že tyto rukopisy vedle rukopisu někdy Balbinova nemají ceny samostatné, ukázal dostatečně Palacký. Ve všech totiž jsou opsány také poznámky od Balbina v exempláři někdy jeho na pokraji přidané a většinou osoby Bartoškovy se týkající.[5]) Byl jim tedy rukopis Balbinův pramenem společným, ze kterého vyplynuly, ač jak se zdá, ne bezprostředně, nýbrž pomocí nějakého jiného opisu téhož rukopisu; podle něho nejspíše opsány byly rukopisy Dobnerovi známé. Jich cena, jako již naznačeno, záleží v opravách chyb písařských; vedle toho vyskytly se v nich a přešly do vydání Dobnerova chyby, kterých rukopis Balbinův ještě neměl.[6])

Jaroslav Goll.

---

10) O ostatním obsahu viz Palackého předmluvu (str. IX) k jeho vydání Starých Letopisů. Dle Palackého (tamtéž a Würdigung 220) měl by rukopis Boleluckého nyní býti v universitní knihovně. Avšak v rukopise, o kterém řeč jest v předmluvě k St. L., Bartoškovy kroniky nenajdeme. — R. 1761 byla kronika Bartoškova z rukopisu tehdy vyšehradského opsána pro opata Bon. Pitra; tento opis jest dosud v knihovně klášterské v Rajhradě (srovn. Pertzův Archiv X, 690).

1) Viz o tom Palackého Würdigung.

2) Dobner Mon. I, 131.

3) Tam dle zprávy p. Paterovy se chová dosud.

4) Viz Observationes str. 209.

5) Otištěny jsou ve vydání Dobnerově, který ovšem jich původce neznal.

6) Srovn. opravy Palackého 223 – 227.

postupem uspořádal a otiskl, avšak tak, že každý odstavec svoje číslo podržel. Přidržujíce se původního pořádku či nepořádku, rozeznáme přece několik skupin neb řad:

1. První 4 odstavce s letopočty 1444 (chybně místo 1394), 1397, 1401, 1399 (chybně místo 1402) obsahu také odjinud dobře známého.

2. 10 odstavců k letům 1451, 1464, 1450, 1452, 1453, 1457; v nich většinou vypravuje se o událostech pražských.

3. Odstavce 15-33 z části bez letopočtů. Když je dodáme, vidíme, že se tu vypravují válečné příběhy z r. 1421—1432, většinou takové, ve kterých vystupuje p. Hanuš z Kolovrat a také Bartošek sám, třikráte začáteční literou B. uvedený. Chronologický pořádek v této řadě porušen tím, že po událostech z roku 1421 a 1422 (tomuto roku náleží neméně než 12 odstavců) následují příběhy z r. 1421, 1432, 1424. První odstavec této skupiny jest český.

4. Tato řada se skládá z odstavců 34—64, veskrz česky psaných od roku 1310—1399. Co do obsahu známe je odjinud; v latinském jazyku je zejména najdeme v Dobnerových Monum. IV, 131—146; VI, 484—491; srovn. též Höfler I, 3. [5])

5. Sedm posledních odstavců, z nichž dva složeny jazykem českým, k letům 1404, 1401, 1407 a 1408, 1411, 1409, 1410, 1420. Zde nacházíme zmínku o otci Bartoškově, o matce jeho, o něm samém.

Že odstavce skupiny třetí a páté od Bartoška, skladatele předcházející kroniky, pochodí, o tom pochybovati nelze. Skupina třetí se skládá ze zápisků, kterých potom při skládání kroniky neužil. [6]) Skupinu či řadu třetí (1310—1399) lze také jemu přičísti, aspoň jako sběrateli. Snad kroniku svou prvotně nemínil začíti teprv rokem 1419, nýbrž dříve, asi od prvního zajetí krále Václava r. 1394, kterým se zmatky v zemi počaly. Z připravované části by byly nám zbyly odstavce první skupiny 1394—1402. [7])

V skupině druhé jeden odstavec, totiž o výpravě do Míšně r. 1450 připomíná slohem kroniku Bartoškovu, avšak abychom ji také jemu přiřkli, vadí její lokální ráz pražský, i kdybychom zapomněli, co svrchu o době, kdy nejspíše život Bartoškův se skončil, řečeno bylo.

Jakým způsobem tyto skupiny se dostaly do toho pořádku či nepořádku, v jakém je nyní v rukopise Balbinově čteme, o tom bez velkého užitku leccos by se domnívati lze bylo. Dostačí věděti, že jako kronika, tak i z větší části přídavek její lze přisouditi Bartoškovi z Drahonic jako spisovateli neb jako sběrateli. [8])

Před Balbinem a Pešinou nevíme o žádném dějepisci, který by byl z Bartoškovy kroniky čerpal. [9])

Balbinovi náležel jediný nyní známý starý rukopis z konce 15 století; později s ostatní literární pozůstalostí Pelclovou se dostal do knihovny hrabat z Thunu v zámku Děčínském, kde dosud

---

5) *Město Agnensis* poukazuje k latinské předloze (civitas Ag(au)nensis).

6) Dle mínění Dobnerova (Mon. I, 208) vznikly tyto zápisky po složení kroniky a měly později v ní umístěny býti.

7) Latinský odstavec k r. 1401 na počátku (str. 625) a český k témuž roku na konci přídavku (str. 658) se bezmála kryjí.

8) Palacký byl toho mínění, že Bartoškovi náleží jen část přídavku (od 34 odstavce do konce). Viz, co proti tomu řečeno od Bezolda a v mém pojednání.

9) Sr. Palackého Würdigung 219. — Ponejprv Balbin jej mezi svými prameny jmenuje v Epitome na str. 440. Na str. 484 delší výňatek o bitvě u Lipan se uvádí těmito slovy: „Juvabit hoc loco narrationem Catholici Equitis Bartholomaei de Drahonicz . . . ad verbum exscribere ex Codice Manuscripto, quem auro pretiosius servo.

Cronica *) Przibiconis dicti Pulkaua. [1])

Cum [2]) filii [3]) hominum in agro Sennar [4]) post diluvium non recolentes nec mente pertractantes sponsionem factam a Deo ad Noe, patrem eorum, dicentem: Nequaquam perdam ultra aquis diluvii omnem carnem et [5]) ponam arcum meum in nubibus celi, et erit signum federis inter me et terram: sed pocius [6]) diffisi de Deo pre timore iterum futuri diluvii civitatem et turrim in alti-

*) V ruk. brněnském (3) předchází následující připsání: Ex Bohemorum regum spectabili ac illustri prosapia oriundo sibique plurimum serenissimo principi domino Johanni, marchioni Mantuano, frater Nicolaus natus de Bohemia, educatus in Morauia ordinis Minorum de obseruancia minimus, promptam ad sua beneplacita voluntatem. Dum serenissime princeps causa deuocionis pridem conventum nostrum in urbe imperiali Nurenberg visitastis, interrogatus ego minimus a dominacione vestra de Kunsza seu Kunsack, quod consistit in provincia Bohemie. Sed quia propter perfidiam Hussitarum situs civitatum Bohemie et similiter castrorum et opidorum nomina sunt immutata et eciam aliqua in regno Bohemie loca et ciuitates desolate et presertim monasteria olim a regibus fundata funditus eciam eversa, ideo statui modernum situm breviter in hanc cartam redigere. Suscipiat ergo dominacio vestra non historiam prosecutam universalem, sed tantum nomina pro nunc in nostra lingwa pronunciata, que valde dissona sunt ab Italorum lingua. Ideo raro Italiorum historiographi concordant cum Alemanis, quia nomina ipsorum ignorant, quapropter sepe a veritatis tramite propter similitudinem verborum vel apparenciam deviant. Sed nunc redeo ad narracionem ipsius situs terre, de quo sic legimus.

De provincia Bohemia.

Bohemia est pars Mesie ad plagam orientalem iuxta Germaniam posita in Europa, trans Danubium sita versus aquilonarem plagam, cuius ad orientem vergens latus Moraui obtinent et Slezitarum nacio, septe[n]trionem idem Slezite ac Saxones, qui et Misnenses et Thuringi appellantur, ac occidentem Advocatorum terra, Baioariorum seu Bauarorum regio, meridionalem plagam tum Bauari tum Australes habent, qui ripas Danubii utrasque accolunt. Nec alia Bohemie quam Theutonum terra coniungitur, regionis longitudo latitudoque pene parem formam rotundam tenere dicitur, cuius dyametrum trium dierum itinere expedito patet. Hec regio a montibus maximis et silvis densissimis et altis undique circumsepta — et hanc silvam Hercinam veteres vocavere — dividitur a Germania et Pannonia et nacionibus prescriptis solum per montes et siluas et flumina; propter enim moncium altitudinem in plurimis sui partibus valde firma regio est; camporum eciam et pratorum planicie conspicua, facie celi saluberrima, gleba fertilissima, ha-

---

[1]) Ruk. 1 nemá žádného nápisu; ruk. 2: Cronica Przibiconis de Tradenina per eandem de gestis incliti regni Boemie compilata feliciter; incipit de anno Domini 1374; ruk. 3: Incipit maior cronica Boemorum moderna; ruk. 4: Incipit cronica serenissimi principis Karoli, regis Boemorum et imperatoris Romanorum et semper Augusti, quam ipse composuit et diligenter compilavit. Poněvadž první list v ruk. 5 Pulkavovy kroniky schází, neznámo, jaký nápis měla. Ruk. 6 má nápis: Incipit chronica Bohemicalis. — [2]) Rukopisy recense první mají před slovem tímto naznačenou první kapitolu, a sice 4 s nápisem: De nomine Slowany sive Boemi, unde venerunt et unde dicantur; 6 má vyznačenou jen kapitolu a 7 (Stehlíkův někdy): Capitulum de nomine; unde Slowani sive Bohemi venerint et unde dicantur, a po straně připsáno: Capitulum primum. — [3]) Cum homines et filii hominum cepissent multiplicari super terram in agro 2, ale tak, že slova homines et jakož i cepissent — terram připsána jsou při zvláštních znameních menším písmem, ale touže rukou. — [4]) Senaar 2, 4, 6 a tak níže. — [5]) sed 4, 6, 7. — [6]) Místo sed pocius mají 4, 6, 7 ac penitus.

tudinem maximam construere niterentur; omnipotens Deus insipienciam eorum redarguens et magnificenciam sue divine potestatis ostendens in eodem loco linguas eorum divisit in LXXII ydiomata. Et inde nominata est turris eadem Babel, quod interpretatur linguarum confusio. Ibi eciam unum ydioma slouanicum,[7]) quod corrupto vocabulo slauonicum[8]) dicitur, sumpsit inicium, de quo gentes eiusdem ydiomatis Slouani[9]) sunt vocati. In lingua enim eorum *slowo*[10]) verbum, *slowa*[11]) verba dicuntur, et sic a verbo vel verbis dicti ydiomatis vocati sunt Slouani.[12])

Igitur[1]) prefati Slowani recedentes de campo Sennar transeuntesque per Caldeam venerunt[2]) in terram, ubi nunc habitant Greci, deinde progredientes quoddam brachium maris intrans mare maius prope Bisanciam, que Bisancia nunc Constantinopolis nuncupatur, intraverunt terras, videlicet Bulgariam, Rasiam,[3]) Seruiam, Dalmaciam, Charuaciam,[4]) Bosnam,[5]) Carinthiam,[6]) Istriam, et Corniolam, quas in hodiernum diem possident. Tandem in Charuacia[7]) fuit quidam homo nomine Czech,[8]) qui propter homicidium perpetratum in quendam magnatem parcium earundem Caruaciam[9]) derelinquens cum fratribus et consortibus suis ivit querere, in qua securus posset existere, patriam sibi novam. Et de loco in locum progrediens transivit Danubium. Abinde venit in patriam, que modo Boemia in latino et in theutonico[10]) Bemen[11]) vocatur. Dicitur enim Boemia a *boh*,[12]) quod Deus[13]) interpretatur in lingua slouanica.[14]) Hac[15]) itaque interpretacione a nomine Dei Boemi dicti sunt. Boemia vero in lingua slowanica Czechy secundum nomen primi habitatoris dicta est. Qui Czech cum fratribus et consortibus suis dictam[16]) terram absque habitatore[17]) et incola, ymo[18]) patriam eandem repletam nemoribus et feris reperiens, locavit se super quendam montem, qui communi vocabulo Rzip[19]) nominatur, quod in latino, respiciens dicitur. Nam ab eodem monte[20]) magna terrarum circumquaque planicies cernitur. Estque*) situs montis inter flumina Albeam, Wltauiam[21]) et

bundans in annona, in auro et argento et ferro et aliis ditissima, fontibus et fluviis irrigua, aque illic nimis perspicue et ad humanos usus sane; similiter et pisces suaves et ad comedendum sulubres. Nam terram irrigat Albea, fluvius nobilissimus, qui in montibus oritur Bohemorum, qui Boemiam Morauiamque disterminant, mediam ferme provinciam perlabitur primo in occidentem deinde in septentrionem, ubi provinciam relinquit per angustias moncium et abrupta vallium preceps Saxoniam petit. Alii ampnes in Bohemia Orlicze, quod aquilam signat, Egra, qui ex nomine opidi, quod aluit, vocitatur — opidum autem Egra in boemica lingua Cheb dicitur et est in terra Advocatorum — et apud Littomericiam Albi inmiscetur. Sed cunctos Multaua excedit, que preterfluit Pragam, regiam civitatem et metropolim regni, et Saczanam et Lusnicam (Lusinicium ruk.) et Misam et Albim secum trahit. Habundant eciam in Boemia herbe innumerabiles non solum pascuales verum eciam medicinales, ibique diversorum generum fere, scilicet ursi, apri, cervi, capriole etc. Opida autem et civitates toto regno memorabilia: Praga, regi pontificique honesta sedes; et est in tres partes divisa: Paruam Pragam, Veterem ac Nouam. Post Pragam Luthomisle, altera in Boemia pontificalis civitas; sed hanc civitatem perfidia Hussitarum alienavit a cultu divino et facta est inhabitacio latronum et raptorum, videlicet Kostka, qui ecclesiam et episcopatum retinet, et ubi olim erat monasterium et ecclesia canonicorum regularium, ubi olim deguit sanctus Victorinus, modo est castrum factum equorum et porcorum, et ubi ara domini extructa fuit, modo est coquorum habitacio et hominum non timencium Deum, sicut ego propriis oculis vidi. Cuthna quoque alia non parva civitas, ubi argenti vene fodiuntur.

---

*) Srovnej letopis Kosmův, Prameny děj. č. II, str. 5 a 6.

[7]) slauonicum 4, 6; slowonicum 7. — [8]) slouanicum 4, 6, 7. — [9]) Slowani 2; Slouany 4. — [10]) slawa 1. — [11]) slowi 1, 3, 7. — [12]) Slowany 4, 6; Slowani 2, 3 a tak níže.

[1]) Rukopisy první recense mají před slovem tím naznačení kapitoly druhé s nápisy: De progressione eorum et adepcione regionum. — [2]) deveniunt 3. — [3]) Rusiam 1; Russiam 4, 6. — [4]) Charwaciam 4, 6. — [5]) Bossnam 7. — [6]) Karinthiam 3, 6; Korinthiam 7. — [7]) Charwacia 4, 6. — [8]) Czhech 3. — [9]) Charuaciam 2, 3; Charwaciam 4, 6. — [10]) teutunico 4, 6. — [11]) vocatur Bemen 2. — [12]) buoh 2. — [13]) quod est Deus interpretatum 4; quod est Deus, interpretatur 3. — [14]) slawonica 4, 6, 7. — [15]) Místo hac — Boemi mají rukopisy první recense: et ideo a nomine dei hac interpretacione Boemi. — [16]) totam 4, 6, 7. — [17]) habitatore et nemají 4, 6. — [18]) nemaji 4, 6. — [19]) Rzyp 4, 6. — [20]) monte respici potest magna terrarum circumquaque planicies 4, 6, 7. — [21]) Multauiam sive Wltauam 2.

Egram. Ibi primum[22]) inceperunt colere[23]) et inhabitare terram Boemie.[24]) Dicti vero habitatores in primordiis ibi comedebant[25]) glandes et fructus silvestres, feras et pisces, frumentum[26]) et semina non habentes, neque vinum aut siceram sed limpham potabant. Omnia erant eis communia, eciam et uxores, lini[27]) laneque vestitum ignotum ferebant, ac hyeme ferinis aut ovinis pellibus pro vestibus utebantur. Nichil penitus[28]) de aliqua particulari[29]) lege sciebant, sed vivebant solum[30]) lege nature.

Frater autem[31]) seu consors eius nomine Lech, qui secum venerat, transivit Alpes nivium, que dividunt Boemiam et Poloniam. Et cum vidisset planiciem maximam usque fines maris tendentem, ibi se locavit et eam de[32]) suo genere populavit. Sciendum enim[33]) est, quod[34]) in lingua Slouanica campi plani pole[35]) nuncupantur. Et inde nominatur[36]) Polonia, quasi[37]) campestris planicies. Preterea[38]) quidam de suo genere transiverunt Rusiam,[39]) Pomeraniam, Cassubiam usque ad regnum Dacie et confinia maritima septentrionis, totamque terram Rusie impleverunt, et eandem[40]) similiter coluerunt. Alii vero[41]) de Boemia transverunt super flumen Morauie, et ibi regionem, que terra Morauia dicitur,[42]) nec non similiter Misnam, Budissinensem, Brandemburgensem,[43]) et Lusaciam principatus inhabitare ceperunt. Iste autem omnes regiones erant silvestres[44]) et sine habitatore quocunque, quas Slouani predicti omnes coluerunt, et[45]) in eis ad diem habitant hodiernum.

Postquam[1]) Slowani[2]) sive Czechy per multa tempora sic vixissent, ut simplices homines in paupertate sua,[3]) in agris et bonis ditari ceperunt: unde cupiditas corda eorum involvit atque eos ad rixas, homicidia multaque alia inter se mutuo provocavit. Sicque necesse fuit, quod taliter discordantes equitate[4]) ad aliquem recurrerent, qui eos sedaret. Elegerunt[5]) itaque sibi quemdam virum sapientem et probum, et in iudiciis veracem et complanatoren rixarum, divitem et opulentum Crok[a]) nominatum, qui primum fortalicium fecit in Boemia in loco, qui dicitur Stebna. Aliqui eciam ferunt, quod habuerit fratrem seu parentem Crak[6]) nuncupatum, qui[7]) Crak castrum et civitatem Cracouiensem edificavit,[8]) quibus Cracow nomen suum imposuit. Iste itaque[9]) prenominatus Crok rexit[10]) non tanquam princeps sed ut[11]) judex electus a populo omnibus diebus vite sue feliciter terram Boemie. Qui[12]) post obitum reliquit tres filias: primogenitam Byelam,[13]) que secundum[14]) quosdam Kazi vocatur. Hec edificavit castrum Byelin, eandemque[15]) provinciam exaltavit. Hec[16]) Byela fuit in omni medicina perita et cognoscens[17]) omnium herbarum naturas ab[18]) infirmitatibus variis[19]) homines curabat. Quam[20]) ob rem omnis eger[21]) dicte provincie ad eandem Byelam tanquam famosissimum medicum

---

[a]) Srovnej Let. Kosmův, Prameny děj. č. II, 7.

[22]) primo 4, 6, 7. — [23]) nemá 4, 6, 7. — [24]) nemají tytéž. — [25]) Místo dicti — comedebant mají 4, 6, 7 ipsi vero in primor. com. — [26]) frum. nec sem. hab. vinum et siceram non bib. sed 4, 6, 7. — [27]) Místo lini — utebantur mají 4, 6 a 7 et perisomatibus erant induti. — [28]) nemá 4, 6, 7. — [29]) nemají tytéž. — [30]) nemají tytéž. — [31]) vero 7; nemají 6, 7. — [32]) nemá 6. — [33]) nemají 4, 6. — [34]) nemá 6. — [35]) polie 6; poly 4; polye 7. — [36]) nominantur 4, 6. — [37]) quod c. plan. interpretatur 4, 6, 7. — [38]) Deinde suo genere cresc. transeunt 4, 6; Deinde de genere suo transmiserunt 7. — [39]) Russiam a níže Russie 4, 6, 7. — [40]) eas locaverunt 4, 6, 7. — [41]) nemá 4, 6. — [42]) dic. colere cep. et sim. Misnam, Bud. et Lus. principatus locaverunt 4, 6, 7. — [43]) nemá 3; v 1 po straně připsáno. — [44]) silve et inculte hominibus 4, 6. — [45]) et sic hodierna die in eis habitant 4, 6.

[1]) Před slovem tímto mají ruk. první recense naznačenou kapitolu třetí (Capitulum III) s nápisem: De sublimacione principum seu rectorum. — [2]) Sl. s. Cz. nemají 4, 6, 7. — [3]) sua, invidia diaboli cum eos vidisset ditari, posuit cupiditatem et maliciam in cordibus eorum, ita quod pro agris et aliis bonis inceperunt rixari et homicidia et alia mala perpetrare. Et sic necesse fuit, quod ad aliquem recurr. nemají tytéž. — [4]) ab equit. 3. — [5]) Tunc recep. quendam virum 4, 6. — [6]) qui Crak (Erak 4) nominabatur 4, 6. — [7]) qui in Pol. 4, 5, 6, 7. — [8]) et nomine suo Cracow 5 (Crakaw 4) nominavit. — [9]) nemá 4, 5, 6. — [10]) r. diebus suis non tamquam 5; rexit diebus suis feliciter terram Boemie non tanquam princeps sed tanquam iudex electus a populo 4, 6. — [11]) tanquam 5. — [12]) Post ob. vero rel. 4, 5, 6. — [13]) Bielam a níže Bielin 2, 6. — [14]) sec. — vocatur nemají 4, 5, 6, 7. — [15]) et illam prov. 4, 5, 6. — [16]) Illa fuit perita in omni med. 4, 5, 6. — [17]) cog. omnes herbas 4, 5, 6. — [18]) de 2, 3, 4, 5, 6. — [19]) nemají tytéž. — [20]) Quam ob rem — rec. habebat nemají 4, 5, 6. — [21]) omnes egri . . . habebant 2.

recursum habebat. Secunda[22]) vero filia Tetka nomine castrum Tethin[23]) secundum suum nomen edificavit; sortilega[24]) et augur maxima fuit. Nam[25]) furta et ea, que casu ex perdicionibus rerum hominibus accidebant, suis divinacionibus demonstrabat. Et[26]) ideo [de] tota illa patria, dum quis aliquid furto perdebat vel alias,[27]) recurrebant ad eam, et illa eis deperdita[28]) totaliter indicabat. Tercia autem[29]) Libussa[30]) vocata est; illa alias ingenio[31]) precellebat. Nam erat Sibilla, spiritum[32]) habens phitonicum et presciens ac narrans ex divinacione futura. Hec erat aliis[33]) in iudicio sapiencior,[34]) mitis moribus et opere. Hanc[35]) sibi patria Boemica judicem constituit loco Crok,[36]) patris sui. Que edificavit castrum Wyssegradense primo et rexit totam terram Boemie multa per tempora.

Postea*) vero[37]) accidit, quod duo magnates Boemie pro quibusdam possessionibus suis inter se mutuo dissensionem et rixam moventes coram dicta Libussa in judicio astante populo[38]) convenerunt, petentes causam justo judicio diffiniri. Que[39]) Libussa causam propositam debita maturitate perscrutans uni eorum justiciam attribuit, alterum iusta sentencia condempnando. Tunc alter, qui condempnatus fuerat, sed potencior in amicis,[40]) exclamavit:[41]) Heu miserie populi[42]) nostri, quod omnia regna et principatus reguntur per viros, nos autem per mulierem! Tunc omnis astans[43]) populus exclamavit: Principem postulamus virum, qui nos regat, sicut[44]) reguntur alie naciones. Quod[45]) Libussa audiens silencium eis imposuit et ait: Ad[46]) me die crastina venietis, et vestrum desiderium adimplebo. Qui die altera coram Libusse presencia venientes iterum sibi virum dari principem postulaverunt. Quos ipsa sic allocuta est: In pietate et amicicia vos molliter et svave rexi sicut mulier, nunc autem habebitis principem, sicut[47]) postulastis,[48]) virum, qui domabit capita vestra in virga ferrea et judicabit vos secundum voluntatem suam: cuius voluntati ausi non eritis contraire. Exaltabit[49]) enim inter vos, quos voluerit, et alios deprimet. Quod[50]) magnates et populi audientes, unanimiter exclamabant: Volumus principem habere virum! Et[51]) quia dicta Libussa Sibilla erat,[52]) ut predicitur, spiritum phitonicum habens, rogaverunt ipsam, ut eis principem et judicem deputaret. Que[53]) dixit: Accipite equum meum album et imponite sibi[54]) vestimenta regalia, deponentes[55]) frenum. Et ad quemcunque virum ibit ibique[56]) steterit, illum recipite vobis in principem et[57]) michi in maritum. Et hoc vobis do signum: dum[58]) ad virum eundem veneritis, videbitis eum super mensam ferream comedentem. Qui[59]) magnates Libusse jussum implentes missis nunciis de Wyssegrado secuti sunt equum, qui ivit per campos,[60]) montes et valles discurrens venit altera die prope villam Stadicz, quod interpretatur locus gregum,[61]) et stetit ibidem. Distat enim hec villa de Wyssegrado quasi decem miliaribus et[62]) sita est super flumen Byelin.[63]) Ibi invenerunt hominem nomine Przemysl,[64]) quod interpretatur *Premeditans*, arantem in agro cum duobus bobus

---

*) **Srovnej Let. Kosmův, Prameny dějin č. II, str. 9—14.**

[22]) Sec. T. nominata erat, que 4, 5, 6. — [23]) Tetin 2, 6; Tetyn 4, 5; Thetin 3. — [24]) et illa s. et augura (augur 5, auguria 4, 6) m. 4, 5, 6, 7. — [25]) ita ut furta et alia et ea, que accid. hominibus, s. div. resciebat 4, 5, 6, 7. — [26]) nemají ruk. 4, 5, 6, 7. — [27]) aliter 4, 5, 6. — [28]) perdita tytéž. — [29]) nemají tytéž. — [30]) Libusse 5.; Lybussa 4. — [31]) nemají 4, 5, 6. — [32]) S. et sp. ph. habebat, et presciebat et narrabat futura 4, 5, 6. — [33]) nemají 4, 5, 6. — [34]) sap. omnibus 4, 5, 6. — [35]) illam p. B. sibi jud. 4, 5, 6. — [36]) Krok 4; Krock 6. — [37]) postea d. mag. B. hab. inter se rixam m. pro quib. poss. et sic venerunt coram d. L. in jud. ast. populo. — [38]) nemá 1 a 2. — [39]) Ipsa vero perscrutans factum iuste iudicavit et uni e. iust. a. Tunc alter, qui . . . 4, 5, 6. — [40]) diviciis tytéž ruk. — [41]) excl. voce magna tytéž ruk. — [42]) populo 4 a 5. — [43]) nemají 4, 5, 6. — [44]) sicut et alie nat. reg. 4, 5, 6. — [45]) Ipsa vero sil. imponens ait. — [46]) cr. die ad me venietis et fiet voluntas vestra. Tunc cr. die convenientes venerunt ante eam, ipsaque eos sic alloquuta est 4, 5, 6. — [47]) prout tytéž ruk. — [48]) postulatis 2, 3. — [49]) et exalt. 4, 5, 6. — [50]) Ipsi autem un. clam. 4, 5, 6. — [51]) sed tytéž ruk. — [52]) erat et phitonissa rog. eam, ut consilium eis daret, quem in principem eligere deberent. Ipsa vero ait eis: accipite 4, 5, 6. — [53]) nemá 4, 5, 6. — [54]) ei 5. — [55]) et deponite fr. 4, 5, 6. — [56]) et ibi st. 5. — [57]) et — mar. nemá 4, 6. — [58]) dum — veneritis nemají 4, 5, 6. — [59]) Feceruntque iussa domine (domini 5), et recedentes de Wissegrado 4, 5, 6. — [60]) c. et montes et venerunt secunda 4, 5, 6. — [61]) gr. a Wyss. distantem quasi 4, 5, 6. — [62]) et sita est nemají 4, 5, 6. — [63]) Bielin 2, 6; Byelin 4; Bielyn 5; Belin 3. — [64]) Przyemisl 4; Prziemysl 5.

— variis, qui ager[65]) continet in longitudine et latitudine duodecim passus.[66]) Estque ager ille rotundus et niger in totum albo agro circumferencialiter circumdatus.[67]) Et tunc siquidem locuti sunt ad virum arantem: Princeps noster es, solve boves, ascende equum et vade ad solium, quod tibi preparatum est. Nam populus Boemorum te[68]) in principem sibi eligit. Qui[69]) huiuscemodi verbis auditis solvit boves, qui statim evanuerunt[70]) et amplius non sunt visi. Vir itaque taliter vocatus ab aratro in principem electus subito virgam, cum qua stimulabat boves, fixit in terram, que statim floruit et tres ramos de se emisit portantes fructum maturum nucum.[71]) Ex quibus ramis duo mox arefacti sunt et tercius crevit ac[72]) dilatatus est valde, *prout usque in presentem*[73]) *diem videri potest, fructum*[74]) *nucum annis singulis producens, cuius fructus per multos annos non deperit nec putrescit, nec eciam*[75]) *unquam vermis in eisdem nucibus invenitur.* Quibus[76]) sic actis prefatus Prziemisl[77]) recepit aratrum et posuit super vomere panem et caseum comeditque[78]) desuper. Quod cum vidissent magnates[79]) nunccii, qui venerant, recordati sunt eius,[80]) quod Libussa dixerat de mensa ferrea et de bobus, qui evanuerunt, ac[81]) de virga florente et[82]) fructum portante. Et licet de hoc in admiracionem ducerentur, de nullo tamen postulatum principem quesierunt. Et postquam comedisset Prziemisl, ascendit equum et ivit cum eis. Prefati itaque nunccii cum essent in via, interrogaverunt eum, si fas esset, ut diceret eis, quidnam esset, quod virga sua floruerit, tres ramos emiserit, et quod duobus arefactis tercius creverit et[83]) dilatatus valde fuerit nucesque produxerit. Respondit:[84]) Tres principes descendent de lumbis meis: duo arefient cito, tercius vero princeps et principatus eius in altitudine[85]) et latitudine gloriose florebit et fructus magnificos faciet. Eciam dico vobis, quodsi permisissetis me agrum, in quo arabam, perarasse:[86]) genus meum masculinum[87]) in isto principatu jugiter[88]) remansisset;[89]) sed quia ante tempus venistis, genus meum masculinum deficiet. Et in hoc vobis do signum: quando[90]) genus tale deperiet, nepos vindicabit avum. Tulerat eciam[91]) secum dictus princeps calceos et coturnum de subere factos.[92]) De quibus interrogatus, cur secum duceret, respondit:[93]) ea volo facere servari in perpetuum in castro Wyssegradensi, nec putrescent, ut videant posteri mei, quod sint de paupertate in principatus solio locati, ne superbiant, quia superbi propter demerita humiliantur, et humiles propter virtutem exaltantur. *Que hodierna die in Wyssegradensi ecclesia diligencius*[94]) *conservantur. Nam in vigilia coronacionis regum Boemie processionaliter obviam dantes*[95]) *canonici et prelati futuro regi calceamenta sibi ostendunt et coturnum humeris suis imponunt, ut memoriam habeant, quod de paupertate venerunt*[96]) *et nequaquam superbiant.* Et sic transeuntes princeps Prziemysl cum comitiva sua[97]) venit in Wyssegradum, ubi solempniter a Libussa et omnibus baronibus in principatus solio collocatus est et Libusse per matrimonium copulatus.

Preterea[1]) quadam[a]) die Libussa predicta Sibilla coram[2]) marito suo et magnatum astante

[a]) Srovnej Let. Kosmův, Prameny dějin česk. II, str. 13.

[65]) nemá 4, 5, 6. — [66]) passus, rotundus et niger in totum albus (albo 4, 6) agro 4, 5, 6. — [67]) circ. et locuti sunt ad virum — paratum 2. — [68]) te et tuos posteros in principes 4, 5, 6. — [69]) Ipse itaque hiis auditis solvens boves 4, 5, 6. — [70]) evan. quasi intrarent in terram (in quandam rupem integram 4, 6) absque omni scissura. Et statim fixit in terram virgam, cum qua st. b., que subito floruit 4, 5, 6. — [71]) nucum. Duo vero rami statim exarefacti sunt tytéž ruk. — [72]) et 2, 4, 5, 6. — [73]) hodiernum 4, 5, 6. — [74]) fructus 2. — [75]) eciam nucibus unquam in eisdem vermis inv. 4, 5, 6. — [76]) Tunc eciam pref. 4, 5, 6. — [77]) Przemysl 2, 4, 6; Przyemysl a tak níže 5. — [78]) et com. 4, 5, 6. — [79]) Místo mag. nun. mají 4, 5, 6 barones. — [80]) de hoc, quod eis L. 4, 5, 6. — [81]) et 4, 5, 6. — [82]) et port. nuces, admirati sunt, sed subticuerunt. Et postquam 4, 5, 6. — [83]) et dilatatus est valde et nuc. 4, 5, 6. — [84]) Resp. princeps: descendent de lumbis meis tres, duo . . . 4, 5, 6. — [85]) altitudinem et latitudinem 2. — [86]) parasse 4, 5, 6. — [87]) masc. semper 4, 5, 6. — [88]) nemají tytéž ruk. — [89]) perman. 3. — [90]) nemají 4, 5, 6. — [91]) enim 4, 6. — [92]) factum 4, 5, 6. — [93]) ut vid. posteri mei — locati, et illud volo facere (loc. ea volo f. servari) in perp. in c. Wyss., nec putrescent et ne superbient (superbiant 4, 6) quia 4, 5, 6. — [94]) nemají 4, 5, 6. — [95]) euntes 6. — [96]) venerit et non sup. 4, 5, 6. — [97]) sua usque in W. 4, 5, 6.

[1]) Ruk. 4, 5, 6, 7 mají naznačenou před slovem tímto Cap. IV s nápisem: De edificacione castri Prag. — [2]) cum 4, 5, 6.

— multitudine in castro Wyssegradensi vaticinata est sub hiis versibus:

Urbem conspicio, fama cuius sidera tangit,
Est locus in silva, villa qui[3]) distat ab ista
Ter denis stadiis, quem Wltawa terminat undis.

Hunc quidem[4]) locum ab aquilonari parte munit[5]) valde profundus rivulus Brusca[6]) nomine, et ex australi parte quidam altus et latus mons, petrosus valde, a petris Petrzin[7]) nuncupatus; qui altitudine sua super alia loca ibidem eminet. Cuius loci mons curvatur in modum delphini, marini porci, tendens usque ad predictum ampnem.[8]) Ad quem locum cum perveneritis, primum hominem, quem inveneritis, alloquamini, et id,[9]) quod vobis pro primo verbo responderit, ex eiusdem verbi nomine locum eundem vocabitis, idemque[10]) castrum eodem nomine instaurabitis et edificiis consumare debetis. Qui[11]) missi implentes domine sue iussa pervenerunt ad dictum locum, in[12]) quo invenerunt hominem lignum fabricantem, quem,[13]) quid operaretur, interrogare ceperunt, qui respondens dixit: Limen. Nunccii vero missi locum statim signantes eundem, preparaverunt edificia castri, quod Prag,[14]) id est limen lingua slauonica,[15]) vocaverunt. Reversi itaque[16]) ad dominam suam Libussam, nuncciaverunt ei, que facta[17]) fuerant. Illa autem[18]) ait: Bene actum est, nam ad humile limen eciam magni domini se inclinant. Sicque ex eventu rei edificatum castrum Praha[19]) vocatum est. Vaticinavitque eciam dicta Lybussa de huiusmodi castro dicens: de hoc castro in futurum ascendent due olive auree, quarum cacumina penetrabunt septimum celum, et per totum mundum signis et miraculis coruscabunt. Has[20]) in hostiis et muneribus adorabunt[21]) omnes tribus terre Boemie et relique naciones. Una ex hiis vocabitur Maior gloria, altera Exercitus consolacio. Quod in futurum evenit post multa tempora. Nam gloriosus princeps regni Boemie inclitus martir Wenceslaus, quod Waczlaw[22]) lingua slavonica[23]) dicitur et interpretatur magna gloria; et beatus Woytiech[24]) martir, secundus Pragensis presul, cuius nomen interpretatur Consolacio exercitus, in dicto castro floruerunt: tam presul in spiritualibus, quam princeps in temporalibus, sic pertranseuntes temporalia, quod cum palma martirii adepti sunt regna celestia. In dicto eciam castro tot corpora et reliquie sanctorum apostolorum, martirum, confessorum et virginum ac[25]) alie reliquie passionis dominice et gloriose virginis matris Marie recondita sunt et devocius venerantur, quod Christi fideles ad limina eorundem sanctorum, et ad illud limen, ubi pontificalis et regalis president[26]) dignitates, tam in iudicio spirituali, quam eciam temporali, ex regno et multis provinciis ac universo orbe concurrunt. Ideo non immerito castrum predictum limen vocatum est, quod lingua slowanica[27]) *prah*[28]) dicitur et corrupto vocabulo ab alienis Praha vocatur.

Consilium[1]) inivit Przemisl princeps, magnus vates, cum Lybussa Sibilla phitonissa, coniuge sua, et condiderunt[2]) leges et statuta, *quibus hodierna die Boemia regitur.*

Postea[1]) *edificavit Lybussa castrum Lybuss*[a]) *prope Albeam, prope*[2]) *castrum, quod nunc Colonia*[3]) *super Albea vocatur. Ibi*[4]) *post obitum suum sepulta est.*[b]) *Quod castrum Lybuss*[5]) *post multa curricula temporum fuit nobilis comitis*

---

[a]) T. j. Libošín. Srovnej Let. Kosmův, Pram. dějin č. II, str. 8. V následujícím děje se však narážka na Libici, což ovšem teprv pozdější smyšlénka. — [b]) Viz Kroniku Dalimilovu, Pram. děj. č. III, str. 18.

[3]) que 4, 5, 6. — [4]) quippe loc. 4, 5, 6. — [5]) munivit 5. — [6]) Bruska 4, 6; Brusska 5. — [7]) Petrzyn 4, 5, 6. — [8]) a. Wltaue 4, 5, 6. — [9]) Místo et id — consumare debetis mají 4, 5 a 6 et quidquid vobis de primo verbo responderit, sic dictum locum appellabitis et ibi castrum michi edificabitis eiusdem nominis. — [10]) ibique 3. — [11]) Tunc m. iussa d. s. impl. 4, 5, 6. — [12]) et ibi inv. 4, 5, 6. — [13]) quem interrogaverunt: quid operaris? Qui respondens dixit: Limen. Qui locum sig. 4, 5, 6. — [14]) Prah 2; Praha ostatní. — [15]) slowanica 4, 5. — [16]) autem 4, 5, 6. — [17]) acta 2, 3. — [18]) nemá 1, 2. — [19]) Prah 1. — [20]) Has eciam 4, 5, 6. — [21]) venerabuntur 2 po straně. — [22]) Waczslaw 2. — [23]) slowanica 4, 5. — [24]) Woityech 1. — [25]) et 1, 2. — [26]) dignitas presidet 4, 5, 6. — [27]) slowanica 4, 5. — [28]) Praha 2.

[1]) Rnk. recense první mají před slovem tímto naznačení kapitoly páté s nápisem: De legibus et statutis Boemie, 5 pak Boemorum et Boemie. — [2]) condiderant 4, 6.

[1]) Rukopisy první recense mají před slovem tímto naznačení kapitoly šesté s nápisem: De edificacione castri Libuch (Libicz 6). — [2]) prope castrum nemá 5. — [3]) Colonea 1, 2. — [4]) ibique 2. — [5]) Libuch 4, 5, 6.

nomine Slawnik,[6]) *patris beati Woytiech*[7]) *alias*[8]) *Adalberti, qui ibidem cum uxore sua,*[9]) *matre dicti sancti Adalberti,*[10]) *sepultus est.*

Defuncta[1]) Libussa[a]) et[2]) in castro Wissegradensi sepulta, elevavit se in fastu[3]) quedam virgo nomine Wlasta, que cupiditate dominandi, prout quondam[4]) Libussa, domina sua, rexerat, secrete[5]) convocavit ad se alias virgines et puellas[6]) dicens eis: Domina nostra Libussa rexit istud[7]) regnum, dum viveret; cur[8]) ego non regerem una vobiscum terram et regnum Boemie?[9]) Nam omnia secreta sua scio, et sortilegia et auguria sororis sue Tetcze,[10]) ac[11]) medicinas suas et herbas, sanitates et infirmitates agnosco velud Biela, soror eius,[12]) ex quo intelligo pre omnibus viventibus earum artes. Si[13]) igitur nunc mecum volueritis coniurare meque iuvare, spero, quod dominabimur[14]) viris in omnibus. Tunc singule responderunt: Placet nobis summe, quod dicis. Que[15]) Wlasta debitum nacta tempus virginibus propinavit potum artificiose confectum, cuius saporis virtute omnes eedem virgines quosque viros, fratres, consanguineos et amicos, quidquid masculini sexus[16]) erat, immaniter[16*]) usque ad mortem odire ceperunt. Illo eciam tempore equitabant mulieres et virgines ad venaciones et ad[17]) alia loca[18]) ac ut viri exercicia quelibet faciebant. Quodam[19]) itaque tempore vidit Prziemysl, princeps[20]) et vates, in visione, quod quedam[21]) puella cum multis puellis astantibus sibi calicem plenum sanguine ministrabat. Propter[22]) quam rem convocavit magnates, seniores populi, quibus visionem eandem revelans dixit, quod timeret a mulieribus et puellis talibus magnum scandalum evenire ex eo, quod nimis eis de libertate darent nec actus viriles prohibere curarent. Cuius verba magnates predicti minime advertentes mulieres et puellas permiserunt ad libitum lascivire.

Denique post non longum temporis spacium predicta puellarum rectrix Wlasta puellas et feminas Boemie adversus viros[23]) cupiens forcius concitare, ipsis potum huiusmodi per omne regnum Boemie sic confectum iterum ministrabat. cuius gustu ad extinguendum viros sevissimis insidiis anhelabant. Et hoc facto cum puellis et mulieribus dolosum iniit consilium, ut videlicet circa noctis horam viris dormientibus per totum regnum Boemie in eos armate undique irruerent et quosque viros occiderent, eorum auferrent equos et arma, et eis se cingerent. Ac ad expugnandum castrum Wissegradense, in quo dux Prziemysl re-

---

[a]) Viz kroniku Dalimilovu, Pram. děj. č. III, str. 18—21.

[6]) Slawnyk 4. — [7]) Woityech 1; Woytyech 4, Boytiech 6. — [8]) alias Adalberti nemá 4, 5, 6. — [9]) sua eque nobili 4, 5, 6. — [10]) Woytiech 6.

[1]) Ruk. recense první naznačenou mají před slovem tímto kapitolu sedmou s nápisem: De vesania (vasania 5) mulierum et virginum Boemie 4, 5, 6. — [2]) et sep. in dicto castro 4, 5, 6. — [3]) in fastum 2. — [4]) condam 5. — [5]) nemají 4, 5, 6. — [6]) dominas 4, 5, 6. — [7]) illud 5. — [8]) quare 4, 5, 6. — [9]) nemají tytéž ruk. — [10]) sor. Tecze 5; sor. sue Tecze 4, 6. — [11]) et 4, 5, 6. — [12]) quia valde eis cubicularia (in cubicularia 6) 4, 5, 6. — [13]) Si nunc vultis mecum coniurare et me iuvare spero 4, 5, 6. — [14]) dominabimini 4, 6. — [15]) Místo Que Wl. — ceperunt mají 4, 5, 6: Tunc dedit eisdem virginibus confectum potum, ut odio haberent maritos, fratres et amicos et quidquid masculini sexus esset. — [16]) generis 3. — [16*]) inhumaniter 2. — [17]) nemají 4, 5, 6; quedam puellarum 2. — [18]) l. se exercitantes ut viri. — [19]) Místo Quodam — tempore mají 4, 5, 6 tunc. — [20]) nemá 5. — [21]) nemají tytéž. — [22]) Místo propter quam až do konce kapituly mají 4, 5, 6: Et cum vidisset hanc visionem, convocavit magnates, sen. pop. dicens eis visionem asserens, quod timeret magnum scandalum evenire a mul. et p. adiungens, quod nimis dabant eis debilitatem (bezpochyby místo de libertate). Cuius verba ipsi pro ridiculo habuerunt (habuerant 4, 6), ideo non curaverunt nec eis prohibuerunt (prohibuerant 4, 6) exercicia virilia. Tunc dicta Wlasta timens, ne negocium proderetur, convocavit iterato virgines et mulieres et dedit eis iterato potum confectum bibere, cuius protextu (sic) adeo oderunt masculinum genus, quod eis de vita amplius non favebant. Hec eciam (omnia 5) Wlasta per ministras suas talem potum ministravit per totam terram et consilio postea habito cum aliis virginibus et mulieribus tractaverunt, quod certa die et hora de nocte (de nocte 6 nemá), cum (dum 6) viri dormirent, omne genus masculinum interficerent et equos eorum reciperent et armis eorum se precingerent et postea convenirent in campo eis prefixo simul omnes. Quod et factum est. Et cum se congregassent armate, postquam interfecissent viros, obsederunt ducem Prziemysl in castro Wyssegradensi et castrum ex opposito super forti cacumine montis, quod Diewin vocaverunt suo nomine. Puelle enim nominantur diewicze et ex nomine puellarum vocatum est (nemá 5) castrum Diewin. Ipse autem ita fortes et potentes fuerunt, quod viri in campis eis non poterant obviare nec earum potencie resistere. — [23]) maritos má po straně opraveno 2.

sidebat, virorum armis protecte transirent. Unde factum est, quod postquam iuxta votum suum viros, senes et iuvenes occidissent, congregaverunt se simul in campis et adversus ducem Przjemysl transeuntes castrum Wissegradense obsederunt et ex opposito eiusdem Wissegradensis castri super forti montis cacumine castrum firmissimum construentes, cui nomen Dyewin imposuerunt, ex eo, quod in boemico sive slawonico puelle *dyewicie* dicuntur. Et sic castrum Dyewin vocatum est ex nomine puellarum. Eciam pro tunc dicte puelle adeo fortes et potentes fuerunt, virosque multo numero precellebant, quod viri ipsis in campis occurrere vel earum multitudini resistere penitus non valebant.

Postquam [1]) autem Wlasta [*]) edificasset iam [2]) dictum castrum Dyewin et se cum puellis suis congregasset ibidem et [3]) locum eundem armis, scutis, gladiis et arcubus munivisset, [4]) viri, magnates terre Boemie, cum comilitonibus suis venerunt coram duce Przjemysl in Wissegradum dicentes: [5]) Utquid patimur dominacionem talium feminarum! deliberavimus [6]) enim vel cum eis campestre bellum inire vel castrum earum Dyewin [7]) armata [8]) potencia viriliter obsidere. Quibus respondens [9]) Przjemysl, [10]) qui spiritum vaticinativum [11]) habebat, ait: Absit, [12]) ut vobiscum vadam, quoniam omnes debellabimini, et ego cum generacione [13]) mea, si interessem, eodem bello perirem. Tamen [14]) prefati magnates non attendentes verba ducis predicti [15]) cum omni eorum potencia adversus puellas predictas ad [16]) castrum Dyewin improvide processerunt. Quod [17]) cum vidisset Wlasta, dictarum puellarum princeps et domina, suas magnanimiter est allocuta puellas dicens: Consortes karissime, scio, quod olim Amasones contra Cirum et Alexandrum victricia bella moverunt. Inde accidit, quod adhuc in regno Saba et aliis provinciis Amasonum puelle et femine viris et maribus triumphaliter dominantur, quod procul dubio nullatenus factum fuisset, nisi femine viris strennuis actibus restitissent. Igitur animum viresque sumite, arma capite ac mortem eligite, ut viros nostro imperio resistentes duris ictibus subiugemus. Cui unanimiter consencientes puelle ad arma ruunt, se parant ad prelium, castri portas aperiunt, exeunt [18]) ad campos velut [19]) leene famelice humanum sanguinem sicientes. Et sic cum impetu [20]) protecte tutissimis armis incautos ruunt in viros. Ubi Wlasta, siquidem gladio suo septem viros prior [21]) in prelio interfecit. [22]) Quam secute sunt capitanee cohortis [23]) eiusdem Mlada, Hodka, Swatawa, Wraczka [24]), Radka, Czastawa, [25]) Trztawa [26]) alias Ssarka. Ille similiter in virorum exercitum [27]) fecere cohortem, et omnes viros, quos non salvavit fuge presidium, in ore gladii perdiderunt. Et sic devictis viris mulieres regionem et villas [28]) potenter sine quovis [29]) obstaculo devastabant. In illo eciam [30]) tempore sub fraude subdola invitabant in treugis viros in castro suo Dyewin pulchre et astute puelle dicentes iuvenibus et nobilibus viris, quelibet per se, altera ad alterum: In amore tuo lanqueo; unde si me concupiscis habere consortem [31]) et sociam, tibi utique sociabor. Ecce etenim secretum tibi pando, quod capitanea mea Wlasta [32]) tali certa die talem viam equitare sola [33]) disposuit, ubi, si forte [34]) potenter [35])

---

[*]) Srovnej kron. Dalimilovu, Pram. děj. č. III, str. 22—29.

[1]) Rukopisy recense první naznačují před slovem tímto kapitolu osmou (cap. VIII) s nápisem: De regimine feminarum in regno Boemie (in r. B. nemá 6) et de (nemají 4, 6) interfeccione virorum. — [2]) iam dictum nemají 4, 5, 6. — [3]) ac 4, 5. — [4]) munisset 2; munivissent 4, 6. — [5]) aiantes 4, 5, 6. — [6]) del. cum eis pugnare vel 4, 5, 6. — [7]) Diewin 2, 3, 4, 6; Diewym 5. — [8]) arm. — viril. nemají 4, 5, 6. — [9]) respondit 4. — [10]) P. dux 4; P. dixit 6. — [11]) vaticinatum 5. — [12]) Vobiscum non vadam, quia om. 4, 5, 6. — [13]) cognacione 6. — [14]) Ipsi autem pref. 2; ipsi tam. pref. 4, 6. — [15]) nemají 4, 5, 6. — [16]) ante 4, 5, 6. — [17]) Místo Quod — subiugemus mají 4, 5, 6: Cum hec vidisset Wl., princeps earum, allocuta est alias puellas rememorans, quomodo Am. contra Cyrum bella obtin. et quod puellaris potencia adhuc vigeret in regno Saba et a. prov. A. sub quarum potestate viri adhuc essent in illis regionibus constituti. Et hec talia proferens pocius hortabatur eas mortem subire, quam in potestate virorum subsistere. Cui ... — [18]) et exeunt 4, 5, 6. — [19]) tamquam 6. — [20]) imp. armis prot. inc. 4, 5, 6. — [21]) nemá 6; prior et 5. — [22]) peremit inpr. 4, 6. — [23]) exercitus 4, 5, 6. — [24]) Wniczka 4, 5; nemá 6. — [25]) Czastwa 4, 6. — [26]) Trstina 4, 6; Trstawa 5. — [27]) exerc. impetum facientes eos omnes in ore ... 4, 5, 6. — [28]) campos 4, 5, 6. — [29]) nemají tytéž. — [30]) nemají 4, 5, 6. — [31]) cons. et soc. nemají 4, 5, 6. — [32]) nemají tytéž. — [33]) nemají 4, 5, 6. — [34]) nemají 4, 5, 6 — [35]) potencior 4, 6.

adveneris, poteris [36]) eam devincere et me tibi pro tuis amplexibus sociare. Talibus itaque verbis et machinamentis [37]) fraudulenter viris magnas insidias preparabant. Nam, cum designata pervenissent ad loca, per dictas [37*]) puellas crudeliter trucidati sunt. Quod in multis baronibus et eorum familiaribus [38]) est compertum. [39]) Quadam vero vice simulata fide miserunt ad proceres regni [40]) dicentes: Tedet nos talibus amplius vivere laboribus atque bellis; femine quidem sumus, quas non decet maribus imperare. Ecce castrum Dyewin securis gressibus accedite et de nobis disponite, sicut vultis. Que verba dicti magnates ad ducem Prziemisl deduxerunt. Quibus ille respondit: Nolite, inquit, nolite eis credere; sub falso tegmine alarum vos decipient. Sed [41]) dicti magnates consilia sui principis deserentes congregaverunt omnes viros, quos [42]) poterant, et noctis tempore per locum, quem eis dicte puelle monstraverant, castrum Dyewin intrantes omnes ibidem per puellas prefatas, que ex latentibus insidiis [43]) irruerunt in eos, crudeliter sunt occisi.

Preterea [1]) post [*]) tantas mortiferas [2]) puellarum predictarum insidias non remanserat baro [3]) pro tunc nobilis in Boemia [4]) vivus, Styrad [5]) solummodo duntaxat excepto, viro [6]) provido et multa probitate preclaro. Qui dum ad quandam discordiam complanandam ire debebat, [7]) et hoc dicte femine missis speculatoribus [8]) prescivissent, magnum et crudele facinus ordinaverunt. Nam quandam pulcherrimam puellam nomine Ssarkam [9]) in quadam [10]) silva maxima pro [11]) tunc, cui valles inerant maxime, ligaverunt ad arborem, ponentes vasculum medonis ad latus eius cum tuba venatica, [12]) ut [13]) dum dictus Styrad iter suum faciens ad [14]) locum declinaret eundem, ligate puelle verbis fallacibus tam ob liberacionem eius quam medonis haustum [15]) ad moram traheretur ibidem, ac per cornu flatum et sonitum versutis earum fallaciis ex latentibus insidiis, quibus adventum eius ferocius expectabant, [16]) puellis prorumpentibus supradictis, hunc famosum procerem, quem solum timebant superstitem, occiderent. [17]) Ex [18]) qua re factum est, cum Styrad prefatus predictum pervenisset ad locum, puella ligata vociferans exclamavit: [19]) Mi domine! en crudeles huius terre puelle eo, [20]) quod earum nolui consorcio ceteris [21]) paribus adherere, me istam impie ligaverunt ad arborem. [22]) Tuam ergo, quatenus me solvas et de manibus earum eripias, moneo probitatem; nam audito tuo potenti transitu fugerunt [23]) ex metu, et sic sola diris [24]) crucior ligaturis. Dictus itaque [25]) Styrad misericordia motus suo descendit ab equo, et eam disligans compaciendo sibi, spondebat, quod ipsam [26]) ad parentes eius reduceret, prout ipsa rogabat. Que taliter liberata rogavit [27]) eum callide, ut parum quiesceret et de apposito medone potaret. Quo facto rogavit iterum, [28]) ut et tubam ibi repertam solaciose sufflaret. Qui recipiens tubam [29]) ipsam intonuit, et sic femine, que erant in abscondito, resciverunt

---

*) Srovnej Dalimilovu kroniku, Prameny dějin česk. III, 29–31.

36) pot. me recipere et eam dev. 4, 5, 6. — 37) terminis 4, 5, 6. — 37*) predictas 2. — 38) familia 3, 4, 5, 6. — 39) perfectum 5. — 40) regni dic., quod essent attediate talis vite et quod vellent eis introitum castri Diewin dare. Et sic proceres predicti venerunt ad ducem Prziemysl, predicta insinuantes eidem. Quibus resp. 4, 5, 6. — 41) Ipsi vero cons. 4, 5, 6. — 42) prout 1. — 43) nemají 4, 6.

1) Ruk. první recense mají před slovem tímto naznačení deváté kapitoly s nápisy v ruk. 4 a 5: De traditoria et inaudita feminarum astucia, quam feruntur (referuntur 4) miraculose demones derisisse; v ruk. 6: De trad. et inaud. fem. ast.; ruk. 3 má též nápis: De morte Stirad, ale bez naznačení kapitoly. — 2) nemá 4 a 6. — 3) b. notabilis in B. 4, 6; baro notabilis pro tunc in B. 5. — 4) B. nisi unus, St. videlicet solummodo 5; B. n. uno Styrad d. exc. 4, 6. — 5) Sceztyrad 2. — 6) vir prov. et m. prob. preclarus 4, 5, 6. — 7) deberet 4, 5, 6. — 8) spic. 5. — 9) Sarcham 4, 5; Scharcam 3. — 10) quandam silvam maximam 5. — 11) Místo pro tunc — maxime mají 4, 5, 6: cui inerant quam plurime. — 12) venaticia 4, 5, 6. — 13) et 4, 6. — 14) nemají 4, 5, 6. — 15) haust. ex mora retractus ib. ac per earum flatum (tractatum 5) et son. versutis (versuciis 4, 6) ear. fal. . . . 4, 5, 6. — 16) exp. ut hunc fam. 4, 5, 6. — 17) interimerent tytéž ruk. — 18) Místo Ex — est mají 4, 5, 6: Et sic. — 19) excl. dicens 3. — 20) p. ex eo 4, 5, 6. — 21) nemají tytéž ruk. — 22) te tua, ut me solvas earum de manibus moneo pietate (probitate 4, 6) 4, 5, 6. — 23) fugierunt rukopisy. — 24) Ruk. první recense duris. — 25) autem 4, 5, 6. — 26) eam tytéž. — 27) rogat 4; rogabat 5. — 28) nemají 4, 5, 6. — 29) t. ibi repertam 5.

— dictum Styrad iam, prout conceperant, advenisse, et[30]) super ipsum protinus de latibulis irruerunt et[31]) omnes, qui secum tunc aderant, crudeliter necaverunt, ipsumque Styrad captum penes suburbium castri Wyssegradensis duxerunt et in conspectu sui ducis Przieмysl rote supplicio turpiter occiderunt. In dicta vero stricta valle auditi sunt illa hora, qua per dictas puellas tam impium facinus est commissum, multi demones ridere de magna malicia puelle Ssarka et complicum eius, et ideo dicta vallis, que sita est retro Brzewnow[32]) cenobium, hodierna die Ssarka a[33]) dicte puelle nomine nuncupatur.[34])

Cum[1]) itaque[2]) iam[*]) nullum amplius haberent femine potens obstaculum, convocaverunt omnes natu maiores inter eas et edictum fecerunt, quod omnis masculus statim, dum nasceretur in mundum, pollice truncaretur, et similiter sentencie orbacionis dextri oculi subiaceret, ut abscisso pollice vibrare gladium impotens existeret, et eciam privato[3]) oculo ad omnem defensionem et invasionem redderetur ineptus. Insuper statuerunt, ut[4]) earum quelibet virilibus amplexibus pro sue voluntatis libito uti posset, et ad modum prout olim Amasones ad beneplacitum suum in regno Saba viros traducere[5]) consueverunt. Quas sentencias et edicta viri pro tunc superstites audientes recurrebant[6]) ad Przieмysl, principem suum, petentes eius[7]) desuper consilium et iuvamen dicentes, quod nisi consuleret in talibus et eciam opportuno remedio provideret, de cetero se dictarum feminarum subicerent totaliter dicioni. Prefatus itaque Przieмysl hiis auditis inito consilio misit in castrum Dyewin ad puellas prefatas,[8]) ipsis hec verba notificans: Iam tempus est, ut dominio vestro subiciar et castrum Wyssegrad tradam in vestri regiminis potestatem; quamobrem ad accipiendam possessionem eius placeat vobis puellas mittere, prout vobis videbitur expedire. Quod cum prefate puelle audissent, subito meliores[9]) puellas cum multa potencia Wyssegradense miserunt ad castrum. Que, dum ibidem[10]) venissent, parata quelibet[11]) victui necessaria invenerunt ac[12]) cibum et potum avide valde sumentes ebrietatis sunt vicio pregravate.[13]) Quo facto dictus Przieмysl statim[14]) de latibulis suis[15]) ibidem dispositis viros emisit et eas omnes occidi mandavit. Viri vero, qui hoc fecerant, acceperunt earum equos et arma, ad[16]) aliarum interitum[17]) fortiter animati. Quod[18]) cum audisset[19]) Wlasta, princeps earum, furia accensa exivit de castro Dyewin, cum illis duntaxat, que eam velocius[20]) sunt secute. Et cum venisset[21]) ante castrum Wissegrad, viri armis puellarum muniti[21*]) sibi intrepide restiterunt.[22]) Ipsa vero credens,[23]) quod cunei armatarum feminarum eam absque medio sequerentur, cum sequacibus suis irruunt[24]) audacter in viros, et ibi ipsa[25]) una cum suis puellis interfecta est in acie belli prima. Ac dum alie feminarum turme huiusmodi pervenissent ad locum, videntes primam aciem bellatam,[26]) vecordes sunt effecte. Quas viri viriliter insequentes converterunt in fugam, et eas persequentes[27]) usque[28]) castrum Dyewin, et cum eis intrantes castrum,[29]) quotquot invenerunt, gla-

*) Viz Dalimilovu kroniku, Pram. dějin česk. III, str. 31—35.

[30]) et statim super ipsum irruerunt et omnes quoslibet occiderunt ipsumque Styrad captivum (captum 4, 6) ad propria reduxerunt. In dicta v. str. valle a. s. illa h. m. demones ridere . . . 4, 5, 6. — [31]) et omnes — necaverunt nemá 2. — [32]) Brewnowyense 4, 5, 6; Brzewa. 3. — [33]) id est d. 5. — [34]) Tu kladou teprv rukopisy 4, 5, 6 správu: Deinde pessime puelle prefate duxerunt dictum ante castrum Wissegr. in conspectu principis Prziemysl crudeliter eum rothe supplicio necaverunt.

[1]) Ruk. první recense mají před slovem tím naznačení kapituly desáté s nápisem: De inhumana feminarum sevicia, quam in viros exercebant (exercuerunt 6, exercebat [!] 4) et qualiter earum (eorum 4, 6) infaustum regimen in (nemá 6) Boemia exspiravit. — [2]) ita 6. — [3]) eciam oculo privatus 5. — [4]) quod 5. — [5]) habere 4, 5, 6. — [6]) recurrerunt 5. — [7]) nemají 4, 6. — [8]) pref. p. aiens: Jam oportet me subici vestro dominio et castrum Wyssegradense in vestram tradere potestatem. Ideo ad accipiendum possessionem eius placeat vobis p. mittere, quas videbitis expedire 4, 5, 6. — [9]) mel. de suis cum . . . 4, 5, 6. — [10]) nemaji 4, 5, 6; que cum ibi ven. 4, 6. — [11]) quel. ibi vic. 5. — [12]) que 4, 5, 6. — [13]) preoccupate 4. — [14]) nemá 2. — [15]) suis ibidem nemají 4, 5, 6. — [16]) et ad 4, 6. — [17]) interitum se for. animaverunt 5. — [18]) que 4, 6. — [19]) audiisset 5. — [20]) nemají 4, 6; subito 5. — [21]) venissent 3, 4, 5, 6. — [21*]) induti po straně 2. — [22]) resisterunt 6. — [23]) attendens 4, 5, 6. — [24]) irruit 4, 5, 6. — [25]) cum eis interfecta est in prima acie et cum alie . . . 4, 5, 6. — [26]) debellatam 4, 5, 6. — [27]) sequentes 4, 6. — [28]) usque ad castrum 2, 6. — [29]) in cast. 4, 5, 6.

dio necaverunt. Sicque [30]) in Boemia fatua gwerra feminarum finem et exitum funestum [30*]) accepit. Septem [31]) annis autem regnaverunt puelle in Boemia, sicut premittitur. Quarum tamen crudelis impietas multis honestis matronis, virginibus et mulieribus displicebat, que eciam plurimum detestabantur enormitantes earum; quibus nullus imputet sapiens huiusmodi furiosam predictarum vesaniam mulierum.

Przіemysl, [1]) princeps [a]) primus et magnus vates, cum per multa tempora rexisset populum Boemicum, mortuus est. Cui successit filius suus Nezamysl, [2]) quod nomen Nezamysl nichil excogitans interpretatur. Ipse enim nichil excogitavit novi, sed in lege paterna mansit diebus vite sue in paceque populum suum rexit. Cuius [3]) filius Mnata sibi successit, qui et similiter in pace regens defunctus est. Cui eciam successit filius eius Woyn, qui Woyn filios duos habuit, videlicet Wnislaum [4]) et Wlastislaum, [5]) inter quos Boemie terram dividens. Wnislao [6]) Pragam et Boemie ducatum donavit, Wlastislao [7]) vero Lucensem alias Zatensem [7*]) provinciam distribuit. De [8]) quo Wladislao postea Wlastislaus [9]) processit, qui successu temporis cum Neclan, duce Boemie, [10]) plura, ut in sequentibus tractabitur, bella commisit. Huic itaque [11]) Wnislao [12]) filius eius successit [13]) Cresomysl. [14]) Isti omnes rexerunt in pace terram Boemie [15]) nec inveniuntur [16]) in cronicis acta eorum quecunque magnalia conscripta. Postea vero filius Cresomysli [17]) Neklan dictus rexit terram, cuius nomen, non punctus interpretatur. Et [18]) quidem nomini suo bene competebat talis interpretacio; nam adeo timidus erat, quod in nullo usu armorum interesse poterat vel volebat. Ipso [19]) itaque in ducatus regimine presidente Wlastislaus, dux Luczensis, que provincia nunc Zatensis nuncupatur, maximas gwerras Boemis fecit et multa prelia contra eos obtinuit, quamvis esset de genere Boemie principum et ducatum suum in Boemia obtineret, inter que bella ultimum bellum suum subsequenter describitur. [b])

Inter [1]) Luczanos [2]) et Boemos in campo, qui dicitur Turzko, [3]) factum est bellum. Unde sciendum est, [4]) quod tunc Luczana provincia, que nunc Zaczensis vocatur, distincta fuit quinque provinciis locorum. Prima situm habuit circa rivum, vocatum ex nomine Bynuria; [5]) secunda ex utraque parte Vska; [6]) tercia per circuitum torrentis Bruzinka; [7]) quarta silvana dicta fuit sita inter terminos fluminis Mza; quinta in medio eorum Luca dicebatur: pulcherrima visu et usu fertilis, [7*])

---

[a]) Viz kron. Kosmovu, Prameny dějin česk. II, 17; kron. Dalimilova, Prameny děj. č. III, 35. — [b]) Srovnej kroniku Kosmovu, Prameny dějin č. II, str. 18—24. — Kron. Dalimilova, Prameny dějin č. III, str. 36 a násl.

[30]) Et sic fat. guerra fem. in Boemia defecit 5. — [30*]) funeste 1. — [31]) Septem autem a. femine reg. in B., sed multis hon. m. virg. et mul. ista displicebant et det. en. earum, quibus nullus imp. sap. prefatarum furiosam vesaniam (insaniam 6) feminarum 4, 5, 6.

[1]) Ruk. první recense mají před slovem tímto naznačení jedenácté kapitoly s nápisem: De successione generacionis Przіemysl (Przymisl 4, Przemisl 6), primi principis Boemie (nemá 4) 4, 5, 6; Genealogia ducum gentilium 3. — [2]) Nasam. 1. — [3]) cui f. Mn. sibi successit, et in p. r. d. est 5; c. f. Mn. successit, in pace r. d. e. 4, 6. — [4]) Wneslaum 4, 5, 6. — [5]) Wladislaum 3, 4, 5, 6. — [6]) Vnislao 3. — [7]) Tak 2, ostatní (též 1) Wladislao, a tak i níže. — [7*]) Saczen 5. — [8]) De Wl. vero postea 4, 5, 6. — [9]) Wladislaus 5; Wlatislaus 4. — [10]) Boemorum bella commisit, prout in seq. tr. 5. — [11]) iterato 4, 5, 6. — [12]) Vneslao 4, 5; Wneslao 6; Vnislao 3. — [13]) successit, postquam successit Cr. 3. — [14]) Ciresomysl 2; Grziesomysl 5; Grzyesomisl 4; Grzesomysl 6. — [15]) nemá 4, 6. — [16]) inven. acta eorum magnalia conscripta 4, 5, 6. — [17]) Gresomysli 3; Cyresomysli 2; Gresomisl 4; Grziesomysl 5; Grzesomysl 6. — [18]) Nam nomen bene comp., quia adeo tim. . . . 4, 5, 6. — [19]) Místo Ipso — describitur mají 4, 5, 6: Ipso vero presidente in reg. duos filios habuit, unum Hostwik (Hostwyk 4, Hostwicz 6) et alium Diepoldum. Hostwik (Hostwit 4, Hostwicz 6) post mortem assignavit ducatum Boemie; Diepoldo vero provinciam Zliczensem, que Gurimensis dicitur, deputavit. Cuius eciam tempore Wlastislaus, dux Luczensis, que provincia nunc Sacensis nuncupatur, maximas gwerras Boemie fecit et multa prelia contra eos obtinuit, quamvis esset de genere principum Boemie et ducatum suum in Boemia obtineret. Et inter alia bella ultimum bellum suum sequitur.

[1]) Ruk. první recense mají před slovem tímto naznačení kapitoly dvanácté s nápisem: De ultimo bello Wlastislay (Wlastislai 4, 6), ducis Lucensis. — [2]) Lucenos 4, 6. — [3]) Trczko 1, 2; Crczko 3; Turczko 4; Turzko 5. — [4]) nemají 4, 6. — [5]) Rymma 4, 5, 6; Kosmův let. má Gutna, Guntna, Buntna. — [6]) Uzna 5. — [7]) Brusynka 2; Brotnica 4, 5, 6. — [7*]) sterilis 2.

nomen traxit a re, quia *luca* boemice latine pratum dicitur. Huius itaque [8]) regionis homines, antequam civitas Saczensis [9]) edificata fuisset, Luczani vocabantur. Illis prefuit dux nomine Wlastislaus, vir bellicosus ac in consiliis multum dolosus. Hic condidit urbem, quam appellavit nomine suo Wlastislaw, inter duos montes Mednecz [10]) et Przipek [11]) in confinio duarum provinciarum, videlicet Byeline [12]) et Leutomirzicz, [13]) quam precinxit muro et firmavit valde. Hic movit bellum contra Boemos et inter suos tale statutum fecit, ut quicunque de suis gentibus habens in statura ultra longitudinem gladii et iussus non veniret ad pugnam, capite truncaretur. Deinde suos hiis verbis allocutus est: O milites, quibus ultima est in manibus victoria, olim non semel vicistis, iam actum agitis, non opus est armis, aut arma ad speciem [14]) milicie iam [15]) portari: sed pocius falcones, nisos et herodios, aliaque volatilium genera, que ad ludum et iocunditatem pertinent, vobiscum tollite, quibus carnes inimicorum nostrorum, si forte sufficient, dabimus ad edendum. Nam sine dubio ad ubera matrum [16]) inimicorum meorum loco filiorum catulos ponam et infelices exterminabo vicinos.

Interea quedam mulier, habens privignum filium, illum sic alloquitur: Scio Boemorum gentem obtinere debere victoriam, et ad finem, ut tu solus possis evadere, dabo consilium tibi: primum, quem in bello adversantem hostem habueris, interfice, et abscissis utrisque auribus eius ipsas in peram tuam mitte, et inter utrosque pedes equi tui in modum crucis evaginato ense tuo terram linire. Et hoc faciens equum ascendas, et terga vertas retro nullatenus respiciens. Sic [17]) vix solus poteris aliis omnibus interfectis evadere. Ille vero sciens novercam suam plenam esse spiritu phitonico, hoc ipsum se facturum promisit et fecit.

Erat eciam eodem tempore quedam mulier phitonissa, que Neklan duci Boemie et gentibus suis consuluit, ut placarent deos per immolacionem asini, quem persuasit interfici et in multas dividi pecias [18]) atque ab universo exercitu sic consumi, quod ad persuasionem mulieris factum est.

Interea idem dux Boemorum Neklan ob nimiam pusillanimitatem nec bello interesse nec eciam certari videre ausus, vocavit ad se secrete quemdam militem suum nomine Sder, probum, bellicosum et fortem, illumque armis suis paucis scientibus induit et ipsum super equo suo posuit, iniungens sibi, quod adversus hostes in persona sua bellaret suosque ad pugnam precederet. Quod ille gratanter facere promisit et fecit. Precessitque exercitum suum et venit ad campum condictum prior cum suis ad quemdam collem eminentem in medio campi. Dux vero Wlastislaus similiter venit ab alia parte cum exercitu suo. Et [19]) ipse quidem et sui solutis volatilibus cum eorum multitudine aërem impleverunt. [20]) Deinde [21]) inter se bellare incipiunt. At miles strennuus, qui sub armis et persona Neklan, ducis sui, ad bellandum venerat, suos, ut fortiter se defenderent, admonuit et, si contingeret eum interfici, in colle eiusdem campi se sepelire [22]) precepit. Et sic fortissimus [23]) in hostes sevit et omnibus interfectis cum suis victor extitit, ac in eodem bello multis sauciatus vulneribus mortuus est et in dicto loco sepultus. Qui locus hodierna die nominatur bustum [24]) robusti militis. Ab [25]) alia parte autem omnes interfecti sunt, illo solum excepto, qui ad informacionem noverce sue de bello fugerat. Qui eciam domum suam rediens invenit mulierem suam mortuam esse, quam cum [26]) diligencius conspexisset, comperit ipsam vulneratam in pectore et auribus carere, ac recipiens de pera auriculas, eiusdem uxoris sue fuisse reperiit, eius quidem, quem in bello primum suum adversarium occiderat.

Boemi *) vero intrantes terram illam devastaverunt eam et destruxerunt civitates eius ni-

---

*) Srovnej kron. Kosmovu, Prameny dějin č. II, 24—26.

[8]) nemají 4, 5, 6. — [9]) Zacensis 2. — [10]) Menducz 4, 5, 6; Medrez 7. — [11]) Prypek 4, 5, 6; Pripek 7. — [12]) Bieline 2, 6; Beline 3; Belyne 4; Bielyne 5. — [13]) Leutomierzicz 2; Leuthomericz 3; Lithomerzicz 4; Lithomyerzicz 5; Lithmierzicz 6; Luthomierzicz 7. — [14]) spem 3. — [15]) nemá 2. — [16]) matrum suarum loco 4, 5, 6. — [17]) nemají 4, 5, 6. — [18]) partes 4, 5, 6. — [19]) Místo Et ipse — solutis mají 4, 5, 6: et solutis vol. — [20]) implevit 4, 5, 6. — [21]) Deinde bellare inter se incip. et miles quidem, qui sub a. et pers. N. ducis. — [22]) sepeliri 4, 5, 6. — [23]) sevissimus 4, 5, 6. — [24]) buzkum 1; buskum 2. — [25]) Et sic ab illa p. omnes interf. 4. 5, 6. — [26]) quam dum inspexisset 4, 5, 6.

chil in ea penitus dimittentes, auferentesque ab eadem terra spolia multa. Et inter cetera[27]) invenerunt apud quandam vetulam filium dicti Wlastislai, Lucensis ducis, et attulerunt eum Neklan, principi suo. Qui pietate motus super puero eum occidi noluit, sed urbem nomine Dragus in plano loco construens super ripam fluvii Ohrzie,[28]) id est Egre, iuxta pagum Postoloprth, ubi nunc est cenobium sancte Marie virginis, tradidit eundem puerum cuidam nominato Duringo,[29]) qui fuit de Srbia[30]) genere, eiusque curam sibi gerendam[30*]) commisit. Nam et idem Duringus vivente Wlastislao, patre suo, eiusdem pueri curam gessit. Postea vero Duringus predictus credens duci Neklan acceptum prestare[31]) servicium puerum sibi commissum duxit super flumen predictum Ohrzie,[32]) qui fluvius tunc congelatus fuit glaciemque perspicuam habuit. Et dum ad locum aptum voluntati sue venisset, dixit puero: Conspice domicelle sub glacie multos pisciculos. Puero vero se[33]) incurvante et conspiciente ipsum securi, quam latenter sub pallio portaverat, interfecit et caput eius amputavit et involvit sindone munda portavitque principi suo dicens: Facere volui te et tuos securos, ne puer michi commissus, postquam per[34]) etatem crevisset adultam,[35]) recordatus mortis patris sui ipsum forsitan vindicasset. Ecce hoc caput suum tibi presento et mercedem inde postulo. Princeps vero Neklan cum suis magnatibus eodem tempore sedens in mensa, dum tam grande scelus esse factum audisset et caput filii prefati Wlastislai conspexisset, obstupuit et una cum magnatibus suis dictum Duringum reum mortis propterea iudicavit et dixit ad eum: De commisso facinore tuo hoc tibi sit premium: vel te de alta rupe precipites, vel suspendas in arbore vel tuo gladio interficias temet ipsum. Qui Duringus audiens sentenciam principis sui, statim desperatus se ipsum in alno arbore suspendit. Que alnus, quamdiu stetit, et ex hac re alnus seu arbor Duringi nominata fuit. Sicque principatus et genus dicti Wlastislai funestum[36]) exitum habuerunt.

Postquam[1]) dictus dux Neklan[a]) dies suos complesset, mortuus est. Cui successit filius eius Hostiwit,[2]) cui similiter successit filius suus Borziwoy,[3]) primo paganus sed postea cristianus.

Usque huc kronika presens tamquam de gentibus scripta, que nondum fidem catholicam habuerunt, per annos Domini distincta non est; que tamen inantea per annos Domini prout melius fieri poterit, distinguetur.*)

[Sicut[4]) cronice Brandeburgensis marchie testantur historie cronica quoque Martini concordat, anno Domini DCCCXVII,[4*]) cum in dicta marchia gens adhuc permixta Slavonica et Saxonica gentilitatis ritibus deserviret et coleret ydola, rex Romanorum Henricus, filius ducis Ottonis Saxonie, castris positis in glacie potenter Brandeburg expugnavit et omnes provincias trans Albeam sue dicioni subiecit.]

Anno[b]) Domini DCCCXCIIII dux Borziwoy[5]) baptisatus est cum uxore sua beata Ludemila a beato Metudio, archiepiscopo Morauie, sub temporibus Arnolphi[6]) imperatoris, induccione Swatopluk, Morauie regis, in civitate Welegradensi, cui regi Morauie temporibus illis dux Boemie suberat.

*) Ruk. 3 má tu rodokmen Přemyslovců od Neklana až do Boleslava I (Ukrutného), skládající se z koleček, v nichž jsou jména knížat a jich synů a kratičké poznámky. Vedle toho jsou nad sebou ještě dvě kolečka, z nichž do prvního hořejšího jest vepsáno: Swatopluk, rex Moravie, compater Arnolphi imperatoris, a do druhého dolejšího: Swatopluk, iunior rex Moravie, quem sanctus Metodius excommunicavit.

---

a) Srovnej Kosmův Let., Pram. děj. č. II, str. 18. — b) Srov. Let. Kosmův, Pram. děj. č. II, str. 18 a 27.

27) alia 4, 5, 6. — 28) Ohrze 2, 3; Ohrzye 5. — 29) Durinko 4, 6. — 30) Rzijbia 5; Rzybia 4; Rzibia 6. — 30*) regendam 2. — 31) facere acc. ser. 4, 5, 6. — 32) Ohrze 2, 3. — 33) nemají 4, 5, 6. — 34) ad etatem pervenisset 3, 4. — 35) adultam, mortem patris sui forsitan veudicasset 4, 5, 6. — 36) funestem 1, 2, 3.

1) Rukopisy první recense mají před slovem tímto naznačení kapitoly třinácté s nápisem: De successione principum et baptismo primi ducis Boemie et de Svatopluk, rege Moravie. — 2) Hostiwicz 3; Hostwyk 4; Hostwik 5, 6. — 3) Místo Borziwoj — Arnolphi mají 4, 5, 6: B., qui primo paganus sed a d. DCCCXCIV° baptizatus cum uxore sua b. Ludmila a b. Metodio, archiepiscopo Moravie, sub temporibus Arnolphi. — 4) Sicut — subiecit nemá ruk. 3, jakož i žádné zprávy táhnoucí se k Braniborsku. — 4*) DCCCXVII ruk. 2. — 5) B. Bohemie 3. — 6) Arnohohi 1; Arnohohy 2.

Eidem eciam regi suberant terre, videlicet Polonia et Rusia,[7] et erat caput regni Moravie civitas Welegradensis. Accidit autem eodem anno, quod rex Swatopluk contra dominum suum et compatrem Arnolphum imperatorem iniuste arma moveret.[8] Quamobrem idem imperator, dominus et compater suus, cum tota Germania ab una parte, et Hunis sive Ungaris ab alia adversus eum congregavit exercitum. Rex vero Swatopluk videns, quod imperatori resistere non potest,[9] in campis in medio exercitus sui se furtim abstulit et secrete equum ascendens abinde[10] aufugit, veniens[11] ad quendam locum in vertice[12] cuiusdam montis Sombor[13] nominati, in quo loco tres heremite pro tunc habitabant. Ipse vero rex Swatopluk ad finem, ut maneret incognitus, equum suum interfecit et gladium humo abscondit ac dictos heremitas accedens ignotus, ab ipsis in socium receptus[14] et coheremitam tonsus est, habitum assumpsit; et mansit ibidem cum ipsis, usque dum sensisset sibi imminere periculum mortis et horam. Tunc rex prefatus primo eisdem[15] heremitis manifestavit se, quis esset, et postea protinus[16] expiravit. Cuius regnum filii eius pauco tempore et minus feliciter tenuerunt. Nam filius suus,[17] qui regnum post eum gubernavit, quadam[18] die festiva volens venari prope civitatem Welegradensem in silva, que Greczen vocatur, intimavit archiepiscopo sancto Metudio, ut ipsum cum missa solempni expectaret, quousque rediret. Qui beatus archiepiscopus expectavit usque prope meridiem: et cum timuisset negligi[19] divinum officium, missam celebravit, rege minime expectato. Rex autem cum[20] a venacione venisset et audisset, quod archiepiscopus missam celebraret et iam corpus dominicum consecrasset, indignatus cum canibus et venatoribus ecclesiam intrans fecit magnum sonitum et[21] tumultum cum tubis venatorum et latratu canum. Sicque usque ad altare venit derisitque[22] archiepiscopum sanctum Metudium et recessit de ecclesia supradicta. Ob quem despectum et blasfemiam finita missa archiepiscopus excommunicavit dictum regem et posuit interdictum et[23] anathema per totum regnum Morauie. Et hoc facto se recepit Boemiam[24] ad ducem Borziwoy, quem baptisaverat. Quem tunc eciam in fide confirmans abinde ivit Romam, ubi fratrem suum sanctum Cirilum[25] invenit, qui prius quondam Swatoplucum, regem Morauie predictum, et totum regnum Morauie baptisaverat et eundem[26] sanctum Metudium post se archiepiscopum ibidem dimiserat. Ille beatus Cirillus Morauiam ad fidem converterat et multas alias Slowanicas[27] regiones. Ipse eciam corpus beati Clementis pape, discipuli sancti Petri apostoli, de marmorea ecclesia, quam angeli sibi olim in mari edificaverant, iam propter peccata hominum mari exsicato, corpus sancti Clementis de tumba eius recipiens, secum Moraviam attulit; et deinde,[28] cum de Morauia recederet, ivit Boemiam corpus sancti Clementis secum portans. Quod quidem sanctum corpus in castro Wyssegradensi in ecclesia beati Clementis per triennium conservavit. Deinde Romam adiit cum corpore supradicto et ab apostolico impetrata licencia ecclesiam fundavit in urbe Romana in honore beati Clementis, ibique sancti Clementis corpus recondidit. In eadem eciam ecclesia ipse cum fratre suo sancto Metudio sepultus est, et ab ipsa ecclesia in hodiernum diem titulus unius cardinalis describitur. Ille eciam beatus Cirillus olim videns duriciam et incredulitatem Morauorum et Slowanorum, postulavit ab apostolico, quod indulgere et concedere dignaretur, ut missam[29] et alia divina officia possent in lingua slowanica[30] celebrare;[31] nam non credebat aliter eos in fide confirmari posse. Qui papa petita huiusmodi habuit pro ridiculo, et dum in consilio cardinalium et multorum presulum desuper tractatum et deliberacionem haberet,[32] subito vox de celis insonuit dicens: Omnis spiritus laudet Dominum, et omnis

---

[7]) Russia 3, 4, 5, 6. — [8]) movisset 4, 5, 6. — [9]) posset 3. — [10]) inde 4, 5, 6. — [11]) et veniens 4, 5, 6. — [12]) latere 4, 5, 6. — [13]) Sembor 4, 5, 6. — [14]) acceptus 3. — [15]) nemá 5. — [16]) subito decessit 4, 5, 6. — [17]) fil. eius iunior Swatopluk 3. — [18]) semel die festivo 5; s. d. festiva 4, 6. — [19]) negligere 4, 5, 6. — [20]) postquam 4, 5, 6. — [21]) et tum. nemá 4, 6. — [22]) derisit arch. 4, 5, 6. — [23]) nemají 4, 5, 6. — [24]) ad B. 3. — [25]) Cyr. 4, 6. — [26]) ipsum 4, 5, 6. — [27]) Tak 1, slawonicas neb Slawonicas ostatní. — [28]) demum 3, 4, 5, 6. — [29]) missa 4, 6. — [30]) slauonica 2; sclauonica 3 a tak níže. — [31]) Tak 3, ostatní celebrari. — [32]) baberent 6.

lingua confiteatur ei. Tunc papa hoc audito miraculo in perpetuum statuit, quod in[33]) lingua slovanica possint[34]) misse et alia divina officia celebrari. Et sic per archiepiscopatus et provincias Spaletensem, Ragusinensem,[35]) et[36]) Iadriensem[37]) et aput omnes suffraganeos eorum, et multos alios episcopatus tam per presules quam per[38]) sacerdotes misse et alia divina[39]) usque hodie in slovanico[40]) celebrantur.

Postquam[1]) prefatus rex, filius dicti quondam Swatopluk regis Moravie, excommunicatus a sancto Metudio, archiepiscopo supradicto, ut premittitur, modicum temporis vixisset,[2]) perdidit regnum suum Moravie, quod taliter exterminatum est. Nam partim Ungaris, partim Theutonicis orientalibus alias[3]) Australibus partimque Polonis diripientibus membratim illud inter se valida potencia diviserunt, sicque regnum Moravie totaliter exterminatum, depopulatum, dilaniatum et dimembratum est et[4]) civitas Welegradensis diruta funditus,[5]) et[6]) deinceps rex et regnum et archiepiscopatus Moravie penitus[7]) defecerunt et esse amplius cessaverunt.*) Quod[8]) tamen regnum Moravie postea post CXCII annos, videlicet anno Dom. MLXXXVI per Henricum tercium huius nominis imperatorem de consensu principum imperii reintegratum[9]) est et in Boemiam translatum. Nam idem imperator ducem Boemie Wratislaum sublimavit in regem et Boemiam[10]) regnum constituit, faciens de regno Moravie marchionatum, et eundem marchionatum cum principatibus et terris, videlicet[11]) Polonia, Russia et multis aliis ducatibus et terris, que prius, temporibus Swatopluk, ultimi regis Moravie, ad regnum Moravie pertinebant, regno et corone Boemie subiecit, prout reintegracio et translacio huiusmodi in sequentibus, videlicet in[12]) capitulo de vita et regimine Wratislai, primi regis Boemie, plenius fideliter declarantur.

Dux[1]) Borziwoy*) fideliter[2]) servavit et adauxit[3]) una cum beata Ludemila[4]) martire, uxore sua, filia comitis Slawiborii de castello Bzew,[5]) quod modo Mielnyk[6]) dicitur, fidem catholicam, in quantum potuit, in principatu suo et feliciter regnavit temporibus suis[7]) post adepcionem baptismatis. Genuit[8]) eciam dictus[9]) Borziwoy duos filios, Spitingneum[10]) et Wratislaum,[11]) ex dicta uxore sua beata Ludemila.

Post obitum Borziwogii[12]), primi christiani ducis Boemie, Spitingneus, filius eius, obtinuit principatum, et post eiusdem Spitingnei obitum Wratislaus, frater suus, ducatum rexit, qui et fundavit ecclesiam sancti Georgii in castro Pragensi, ubi[13]) sepultus est. Qui Wratislaus accepit uxorem nomine Drahomirz de durissima gente Luticensi, saxis in credendo duriorem, ex provin-

*) Za cessaverunt dokládá ještě 3: ita ut in loco illo, ubi civitas Welehrad erat, nichil nisi monasterium Cisterciensis ordinis sit, quod Wladislaus, marchio Moravie, filius quondam Wladislai, regis Bohemie, qui fratri suo Przemisloni cessit de regno, propriis sumptibus ad honorem Dei et matris eius construxit et copiose dotavit; et ibidem est sepultus anno Domini MCCXXIIII°, ut infra dicetur. Vedle této doložky jest po straně poznámka připsána: addicio, a sice při řádku prvním addi a posledním cio.

---

*) Srovnej Letopis Kosmův, Prameny děj. č. II, str. 27 a 28.

[33]) nemá 3. — [34]) possent 4, 5, 6 — [35]) Ragnuns 1, 2. — [36]) nemaji 4, 5, 6. — [37]) Madnensem 4; Modriensem 5; Nadnensem 6. — [38]) nemají 4, 5, 6. — [39]) div. officia 4, 5, 6. — [40]) slavonico 2, 4, 6; sclav. 3.

[1]) Ruk. první recense mají před slovem tím naznačeni čtrnácté kapitoly s nápisem: De exterminio et fine regni Moravie et eius metropoli ac (et 4) dicti regni reintegracione eiusque in Boemiam translacione; ruk. 3: De translacione regni Moravorum in Boemie. — [2]) Tu vkládá 3: sine prole obiens. — [3]) aut 4, 5, 6. — [4]) ac 3, 4, 5, 6. — [5]) fun. est — 4, 5, 6. — [6]) ac 3. — [7]) nemá 3. — [8]) Quod — Mor. schází v 5. — [9]) redint. 3. — [10]) Boemie 4, 5, 6. — [11]) nemají 4, 5, 6. — [12]) nemá 5.

[1]) Rukopisy první recense mají naznačení kapitoly XVté a sice 4 a 5 s nápisem: De successione ducis Borziwoy, primi christiani ducis Boemie a 6: De suc. primi ducis chr. Boemie Borziwoy; a 3: De augmento fidei in Boemia, však bez vytknutí kap. — [2]) feliciter 1. — [3]) dilatavit 4, 5, 6. — [4]) Ludmilla 2, 5, 6; Ludmila 3; Ludimilla 4 a tak níže. — [5]) Bzow 4, 6; Bzowo 5. — [6]) Melnik 3, 4, 5, 6; Mielnik 2. — [7]) nemá 5. — [8]) Habuit 4, 5, 6. — [9]) dictus Bor. nemají 4, 5, 6. — [10]) Sptigneum 5; Spitigneus ostatní. — [11]) Wratyslaum 1. — [12]) Borziwoy 4, 5, 6. — [13]) et ibi 2.

cia [14]) nominata Stodor. Eadem Drahomirz peperit duos filios, sanctum Wenceslaum Deo et hominibus propter [15]) virtutem eximiam acceptabilem, Boleslaum vero toti mundo propter maliciam et necem fratris sui odibilem et execrabilem.*)

Crescente [1]) itaque *) religione christiana in Boemia postquam prefatus Wratislaus [2]) pro Spitingneo, fratre suo, ab hoc seculo decedente regimen ducatus Boemie assumpsisset et ex Drahomirz, uxore sua prefata, beatum Wenceslaum et impium Boleslaum filios genuisset, Drahomirz eadem idolorum sectis se per omnia implicabat. Dum itaque obiisset clarissimus princeps [3]) Wratislaus, matri sue beate Ludemile reliquit gloriosum puerum Wenceslaum, et gubernacionem patrie. Drahomirz autem, uxor sua, nutriebat secundum filium Boleslaum Impium et ad ritus gentilium eum frequencius [4]) incitabat. Gloriosissima [5]) igitur matrona et patrona Boemorum, prima margaritha nec non primus flos in Boemia carptus, beata scilicet Ludemila, nepotem suum beatum Wenceslaum in fide christiana ac [6]) sacris literis et eloquiis ewangelicis imbuebat. Tandem pius consolator Spiritus sanctus liquefecit cor pueri et interiora eius inflammavit in tantum, quod ab extra scintille sue erudicionis fulgerent sicut lampades inter pios et iustos et fructus eternitatis florerent ex melifluo ore eius. Nam ex predicacione sua illuminata est [7]) patria Boemorum; virginitatem seu castitatem portavit mente et corpore; martirium siciens pro Christo non palliabat veritatem fidei christiane, sed palam predicabat, oracionibus, vigiliis, elemosinis et aliis piis operibus semper intentus et humilis super omnes coëtaneos suos. Accidit autem, quod invida Drahomirz appetens extolli pre socru in ducatus regimine, tirranos pessimos Tunnam [8]) et Cumonem [9]) misit in castrum Tetyn, [10]) qui beatam Ludemilam strangulantes martirio extinxerunt, quam Christus torquatam torque aurea assumpsit in celum.

Deinde [1]) pessima tiranna fremens fremuit in Christi fideles; filius autem ipsius primogenitus beatus Wenceslaus doctrinam et legem christianam, scilicet avie [2]) sue beate Ludemile, firmiter tenebat, revocans christianos expulsos et dispersos et eis omnibus pia opera impendebat. Panem et vinum ad sacrificia missarum proprio labore et manibus excollebat, ligna et alia necessaria orphanis, viduis et pupillis propriis humeris noctis tempore deportabat. Interea dux Curimensis [3]) viri sancti humilitatem despiciens terram et ducatum suum cepit opprimere et vastare, [4]) ita quod coactus beatus Wenceslaus congregato exercitu obviam sibi in campum occurrit ad defensionem gentis sue. Quem dux Curimensis sprevit cum exercitu suo et occurrens ei sibi bellum indixit. Cui beatus Wenceslaus legaciones misit dicens: Si cupis ducatum meum, cur hii interficerentur in bello, quibus appetis dominari. Ego enim sanguinem tuorum non desidero effundi. [5]) Sed si appetis bellum, me vince solum et omnibus meis dominare in pace. Si autem te vincam, similiter sint tui mee dominacioni subiecti. Audiens hoc dux Curimensis letanter sub tali pacto condixit secum duellum, caucione firmata de predictis ex

*) Tu vkládá 3 ještě: filiamque nomine Przibislavam devotam fratri suo sancto Wenceslao, que eius auriculam post martirium in Boleslaviensi ecclesia reperit et devote custodivit. (Srov. Prameny děj. česk. I, 222.)

---

*) Viz Dalimilovu kroniku, Pram. děj. č. III, 51 a násl. a legendy příslušné v prvnim dílu této publikace.

[14]) ex prov. nomine sive nominata 2. — [15]) propter virtutes acc. 4, 6; propter virtutem 5.

[1]) Rukopisy recense prvni maji tu naznačenou kapitolu XVI s nápisy: De passione s. Ludmile 4, 5, 6, k čemuž 4 a 5 ještě dokládaji Boemorum matrone gloriose, načež 5 přidává ještě slovo: sequitur; ruk. 3 má nápis: De vita et principatu s. Wenceslai. — [2]) Wr. qui . . . assumpsit, et ex . . . 4, 5, 6. — [3]) nemá 3. — [4]) semper 4, 5, 6. — [5]) gloriosa 3. — [6]) et 4, 5, 6. — [7]) nemají 4, 5, 6. — [8]) V 2 mohlo by se čísti i Turmam. — [9]) Cunonem 3; Gomonem 4, 6; Gwinonem 5. — [10]) Tetin 2, 5, 6; Thetyn 3; Tyetyn 4.

[1]) Ruk. recense první mají naznačenou tu kapitolu sedmnáctou s nápisy: De vita et regimine ac passione s. Wenceslai 5; De regim. vita ac passione s. Wenceslai 4; De reg. de vita ac pass. s. Wenc. 6. — [2]) ave 4, 5, 6. — [3]) Gurim. 4, 5, 6 a tak níže. — [4]) devastare 4, 6. — [5]) effundere 4, 5, 6.

utraque parte exercituum. Cum autem processissent duces predicti ad duellum stantibus ad spectaculum exercitibus ex utraque parte, angeli celestes comitabantur beatum Wenceslaum et crux fulgurans precedebat faciem eius. Cum autem hoc vidisset Curimensis dux, prostratus coram eo peciit veniam. Cui beatus Wenceslaus ait: Remeare ad propria et contentus tuis esto, tua autem non desidero; vade in pace.

Deinde beatus Wenceslaus vocatus ad imperialem curiam ab imperatore et principibus est honorifice receptus, et ad colloquia et consilia imperatoris invitatus tardabat quodam mane venire propter labores et fatigas nocturnas, quas faciebat in vigiliis et oracionibus, ita quod imperator cum principibus putarent eum arroganter pigritare. Et decrevit imperator cum principibus ob hanc causam eum, cum tarde veniret, in consilio non honorare. Postquam [6]) autem venit beatus Wenceslaus ad consilium imperatoris et principum, imperator vidit [7]) angelos eum ducentes et crucem auream in fronte ipsius maximo splendore nitentem. Tunc imperator procidens *) ad pedes eius cum principibus veniam peciit. Postea rogans eum, ut iuberet seu peteret, quidquid vellet, tunc peciit brachium beati Viti martiris, quod imperator sibi dedit. Quo **) allato Pragam edificavit ecclesiam sub titulo ipsius gloriosi martiris, petens a beato Wolfgango, Ratisponensi episcopo, tunc Boemorum diocesano, ut non pigritaret [8]) venire ad consecracionem dicte basilice. Cui beatus Wolfgangus ait: Nunquid fili indiges de me? Nam tuam ecclesiam, quam consecrari desideras, in metropolitanam vidi erectam et sublimatam coram Deo. Sed nutu tuo ad consecrandam ipsam libenter mittam. [9]) Cum quadam vice iret beatus Wenceslaus nocturno tempore nudipes ad ecclesiam hiemali [10]) tempore, dum [11]) nives et glacies campos et viam occuparent, miles suus secretarius nomine Podywen [12]) eum sequebatur et [13]) in eius pedibus frigus invaluit, quamvis esset calciatus, ut tollerare non [14]) posset. Cui beatus Wenceslaus aiens dixit: Pone pedes tuos in vestigiis pedum meorum. Quod et fecit et calefacti sunt pedes militis, ita ut nullum frigus deinceps sentiret. Vestigia autem pedum [15]) gloriosi martiris cruentata fortiter apparebant.

Dederat [16]) se itaque gloriosus princeps beatus [17]) Wenceslaus caritative largitati, ut infantes serviles emeret libertati et Christo faceret heriles, vincula et patibula destruens, timens, ne sanguis proximi iniuste [18]) condempnaretur. Multa veridica futura predicebat seu innuebat, unde inter alia revelata ei extitit translacio gloriose avie [19]) sue [20]) beate Ludemile martiris, cuius corpus, prout revelatum sibi fuerat, reperit [21]) incorruptum. Quod ipse cum magna devocione honorifice transtulit in ecclesiam beati Georgii castri Pragensis.

Deinde ***) beatus Wenceslaus appetens celestia despiciensque terrena misit legacionem apostolico, ut monachalem habitum accipiendi licenciam sibi daret secundum ordinem beati Benedicti, principatum resignare [22]) desiderans fratri suo Boleslao. Ipse vero frater suus Boleslaus bonis eius actibus invidens, terrena concupiscens et celestia despiciens, eius principatum desiderans, celeriter se sceleri inmiscuit et ipsum gloriosum principem ad convivium in castro Boleslawiensi, quod construxerat, invitavit. Ipse vero mortis sue prescius tamquam ovis ad occisionem permisit se ducere, qui seductus a fratre mundano ducebatur ad celestem palmam martirii, gaudens et gracias Deo agens. Nam dum in cena recubuisset cum commilitibus [23]) suis, aiens dixit:

*) procidens ad pedes eius cum principibus nemá ruk. 3.

**) Po slovech Quo allato vkládá doslovně ruk. 3 z Gumpoldova Života sv. Václava druhou polovici kapitoly 14té a první třetinu kapitoly 15té, a sice slova: *vir Deo carus — signo corruscant.* (Viz Pram. děj. č. I, str. 157.)

***) Ruk. 3 má tu červený nápis: Quomodo voluit deserere mundum.

[6]) post 4, 5, 6. — [7]) vid. duos ang. 4, 5, 6. — [8]) pigritaretur 2, 5. — [9]) veniam 5. — [10]) yem. 4, 6. — [11]) cum 5. — [12]) Podiwen 2, 5, 6. — [13]) in cuius pedibus 4, 5, 6. — [14]) cum non poterat 5 — [15]) nemají 4, 5, 6. — [16]) Ded. enim se 4, 5, 6. — [17]) nemají 4, 5, 6. — [18]) iniustus 6. — [19]) Tak 1, ave ostatní. — [20]) nemají 4, 6. — [21]) reperiit 1, 2. — [22]) designare 6. — [23]) comilitonibus 4, 5, 6.

935 Cras in vigilia prepositi paradisi calicem passionis amore Domini bibam, qui animam meam representabit Deo meo. Nunc autem mecum bibite et epulamini; nam de genimine huius vitis amodo non [24]) bibam vobiscum. Tunc a cena surgens oracionibus se dedit, gracias agens Deo, puram confessionem faciens contrito et compuncto corde cum desiderio satisfaciendi a sacerdote veniam peciit, et cum amaro fletu pro peccatis tam suis quam proximorum usque ad gallicinium exoravit. Devotissime autem in matutinis horis perseverans et in aurora verum solem rutilantem anime, scilicet [25]) corpus Domini, sumpsit. Et sic illuminatus et procuratus, tamquam jubar matutinum nocturnis insidiis obvians de potestate tenebrarum, fratrem suum procedentem, sevum et [26]) impium, dulci affatu salutans velud alter Abel a Cayn [27]) wlneratur. Et [28]) cum eum percussit, abiit retro et cecidit non habens potestatem in viro Dei. Sanctus autem Wenceslaus [29]) optans voluntarie offerre sacrificium Deo et ponere animam suam pro Christo, restituit sibi gladium aiens: Voluntas tua sit in manibus tuis. Qui accumulans peioribus pessima sicut ursus insidians de spelunca iterato in eum irruit cum suis complicibus, [30]) et sicut vippera carnem et sanguinem suum lacerare desiderans in proprium germanum gladium extendit cum suis complicibus, ita ut morte eum affligerent, [31]) animam Deo, corpus terre relinquentes. [32]) Cuius sanguis fratricidium ante Deum proclamans abstergi nulla humana arte unquam potuit. Tempore autem gloriose passionis sue Christus regi Dacie apparens 935
in cruce eum hortatus est, ut ecclesiam sub titulo martiris sui [33]) Wenceslai construeret, prout veniam ab eo appeteret obtinere, quod et fecit.*) Illo eciam tempore pessima et ignominiosa Drahomirz, mater sua, velud altera Iezabel [34]) sequens crudelitatem impiissime Athalie, que in proprium sanguinem suum regalem seviit [35]) et procuratrix extitit effusionis innocentis sanguinis martiris, primogeniti sui beati Wenceslai, velut Datan et Abiron absorpta est a terra in publica strata ante castrum Pragense versus occidentalem plagam, prout vestigia telluris usque [36]) in hodiernum diem cernuntur. Complices autem interfeccionis fratricide beati Wenceslai tam rabidis quam pessimis plagis percussi sunt. Passus autem et interfectus est sanctus [37]) Wenceslaus a fratre suo Boleslao in urbe Boleslaw predicta anno Dominice incarnacionis DCCCCXXIX, IIII kalendas Octobris.

Anno [38]) Domini DCCCCXXX post passionem dicti sancti Wenceslai, ducis Boemie, regente Boemiam Boleslao Sevo consecrata est ecclesia Pragensis per Michaelem, Ratisponensem episcopum.

Anno Domini DCCCCXXXI Boleslaus Sevus filium suum Strachquas Ratisponam misit [39]) monasterio sancti Emerammi liberalibus studiis imbuendum. **)

Anno [1]) Domini DCCCCXXXII, IV nonas 93
Marcii translacio gloriosi martiris de Boleslau

*) Ruk. 3 klade za slovem fecit ještě toto: Sed alii historiographi verius asserunt, quod hic Wenceslaus post CCC annos passionis sue regi Dacorum Henrico (t. j. Erico), qui eidem per visum apparuit et ei, quod suo genere mortis debere mori, revelavit, precipiens sibi, ut in honore ipsius, qui Wenceslaus dicebatur, monasterium construeret. Qui rex a sompno consurgens stupefactus de visione cepit de sancto Wenceslao, de quo nunquam audiverat, ab episcopis et aliis, quis esset, perquirere et certificatus, quod fuisset princeps Boemie et a fratre occisus, cepit ad honorem ipsius nominis . . . ordinis monasterium magnarum possessionum extruere, sed antequam consumasset, fratre suo Abel dicto procurante, sicut sanctus revelaverat, peremptus est simili morte.

**) Tu připojuje ruk. 3. ještě zprávu: Eodem anno Henricus rex Bohemiam petit et adiit Pragam, Bohemorum urbem, ducemque eius Boleslaum accepit in dedicionem, qui dum rex vixit, regi fidelis fuit et utilis. Boemia itaque tributaria facta rex reversus est in Saxoniam et Boleslaus post mortem regis Henrici rebellavit filio eius Ottoni regi et imperatori. (V. Widukind, Pertz Mon. V, 432 a 433.)

[24]) nemá 1. — [25]) nemá 3. — [26]) ac 4, 6. — [27]) Caym 5. — [28]) Et tamen cum 5, 6. — [29]) nemá 5. — [30]) nemají 4, 5, 6. — [31]) affigerent 1, 3; afficerent 4, 5, 6. — [32]) delinquentes 5. — [33]) sancti 5. — [34]) Jesabel 5. — [35]) sevit 4, 5, 6. — [36]) nemá 5. — [37]) beatus 4, 5, 6. — [38]) Anno — imbuendum nemají rukopisy první recense 4, 5, 6. — [39]) misit temporibus sancti 1, 2.

[1]) Ruk. 3 mají tu nápis: Translacio sancti Wenceslai; ruk. první recense, které tu naznačují osmnáctou kapitolu, mají nápisy své takto 4 a 6: De translatione s. Wenceslai ad Pragensem ecclesiam; ruk. 5 pak: De transl. s.

932 wiensi ad Pragensem ecclesiam ex mandato impii principis Boleslai fratricide ad occultacionem fame miraculorum ex ipsius meritis a Deo prodiencium obduratam mentem fratricide prostravit, dum lux lucis in sua allacione tenebras illustravit nocturnas et obscuros Pragenses carceres illuminavit [2]) et captivos liberavit. Nam vehiculum cum sequacibus torrenta fluviorum Rokytnice [3]) et Wltave [4]) pertransivit. Terra autem Christi militi applaudens contremuit aerque suavissimum odorem de corpore suo [5]) dedit. Et sic Deus in sua allacione per quatuor elementa eum honorare voluit. Et ita in optatam sue sepulture felicem ecclesiam, quam edificaverat, adductum corpus suum omnibus vulneribus sanatum est, preterquam wlnere auricule, quam frater sibi [6]) propria manu absciderat, quam et soror sua Przibislawa [7]) in Boleslaviensi ecclesia inter hostium et limen inventam post triennium suo capiti applicavit [8]) cum integritate sanitatis, sic quod in eo cicatrix vulneris [9]) nulla apparebat. Aput autem gloriosissimum corpus ipsius tam in allacione quam eciam post sepulturam in Pragensi ecclesia per ipsius merita Dominus multa miracula in multis infirmitatibus operatus est et adhuc in Christi fidelibus operatur, sicut scriptum est: Nimis honorati sunt amici tui Deus, nimis confortatus est principatus eorum. Nam per preces et merita eorum [10]) sive ipsius Deus exaltavit et honoravit principatum suum, videlicet Boemorum.

Memorie [1]) namque dignum putamus describi veritatem miraculorum predicti sanctissimi martiris a Deo misericorditer prodiencium in suis fidelibus et devotis. Nam ex antiquis scripturis et veridicis relatibus invenimus, quod cliens ipsius nomine Podiwen, qui ante in multis bonis operibus sibi comes affuit, scilicet in vigiliis, peregrinacionibus et laboribus, ex iussu Boleslai Impii, fratricide predicti, suspensus est patibulo, quia zelator et relator bone et sanctissime vite ipsius sancti Wenceslai eciam [2]) post mortem extiterat. Et post biennium incorrupta barba et unguibus crescentibus est in patibulo inventus, et abinde receptus [3]) in ecclesia Pragensi honorifice sepultus. [4])

Invenimus eciam in ipsius miraculis descriptum, quod multi captivi eum invocantes per merita eius ex diris carceribus sunt liberati. Inter quos gentilis quidam liberatus graciam Dei et martiris miraculo expertus baptismi sacramentum est adeptus cum unico filio suo, quem obtulit Deo ad clericatum in laudem Dei et martiris, [5]) qui deinde provectus est ad sacerdotalem dignitatem, Deo [6]) suoque martiri serviens usque ad vite consumacionem. Mulier eciam quedam visu orbata [7]) manuum recurva [8]) inflexione ab ipsa nativitate contracta: que videlicet [9]) ad ecclesiam sancti Viti martiris ingressa et ante sepulchrum beati [10]) Wenceslai adducta orans intime cum lacrimis lumen oculorum et manuum recepit sanitatem. [11])

Vir quidam de Franconia ab adolescencia sua ex natali [12]) defectu contractus pedibus, ita quod [13]) solo reptando [14]) graderetur, in sopore nocturno vidit virum venerandum [15]) albis indutum dicentem sibi: Duci te facias ad civitatem Pragensem ad ecclesiam sancti Viti, ubi requiescit corpus sancti Wenceslai martiris, cuius meritis perfectam recipies sanitatem. Qui sompniasse se putans iussa implere neglexit. Nocte autem secunda ab eodem sene cum maxima claritate sibi apparente iterato monitus, quod nequaquam dimitteret, quin monita predicta per-

---

Wenc., ducis Boemie, ad Prag. eccl., que facta est a. D. DCCCCXXXII°, IIII non. Marcii, načež v textu letopočet schází, a to jak v ruk. 5, tak i 4 a 6, tak že kapitola v rukopisech těchto začíná: Translacio autem gl. m. — [2]) illustravit měl 2. — [3]) Rokytnycze 4; Rokytnicze 5; Rokytniczye 6; Rokytnycze 3. — [4]) Wultave 3; Wltavie 5, 6; Wltawye 4. — [5]) suo triennio (terennio 5) emisit 4, 5, 6. — [6]) nemá 1. — [7]) Przybyslaua 5. — [8]) alligavit, que illico sanata corpori sancto adhesit 4, 5, 6. — [9]) nemají 4, 5, 6. — [10]) eorum sive nemají 4, 5, 6.

[1]) Rukopisy první recense mají před slovem tímto naznačení devatenácté kapitoly s nápisy: De miraculis sancti Wenceslai, k čemuž 5 dokládá ještě slovo martyris; ruk. 3 má nápis: De miraculis aliquibus, ale ovšem bez naznačení kapitoly. — [2]) nemá 5. — [3]) rec. et in eccl. 4, 5, 6. — [4]) Tu vkládají 4 a 6: aliud miraculum a 5 item aliud miraculum. — [5]) martyris sui 4, 6. — [6]) Deo et suo 2. — [7]) orbata et 2. — [8]) incurva 4. — [9]) nemají 4, 5, 6. — [10]) sancti 5. — [11]) Tu vkládají ruk. 4 a 6 slova: aliud miraculum a 5 item aliud mir. — [12]) naturali 4, 5, 6. — [13]) ut 4, 5, 6. — [14]) reptatu 2. — [15]) venerabilem 4, 5, 6.

ficeret. Qui iussis venerabilis [16]) senis apparentis obtemperans tandem Pragam delatus, prostratus solo ante sepulchrum martiris gloriosi in dicta basilica sancti Viti nervis extensis, basibus consolidatis et plantis recepit perfectam sanitatem, et ad propria remeavit laudans et glorificans Deum et gloriosum martirem beatum Wenceslaum. [17])

Multa [18]) quidem alia miracula Deus omnipotens per hunc sanctum martirem suum Wenceslaum operatus est, que in libro passionis sue plenius sunt descripta, et que longum nimis foret presentibus per ordinem enarrare; supra scripta enim de sancto Wenceslao taliter, ut apparet, ad honorem eiusdem nostri patroni et merito [19]) presenti cronice sunt inserta.

Anno Domini DCCCCXXXIII.
Anno Domini DCCCCXXXIIII.
Anno Domini DCCCCXXXV.
Anno Domini DCCCCXXXVI.
Anno Domini DCCCCXXXVII. *)
Anno Domini DCCCCXXXVIII.
Anno Domini DCCCCXXXIX.
Anno Domini DCCCCXL. **)
Anno Domini DCCCCXLI.
Anno Domini DCCCCXLII. ***)
Anno Domini DCCCCXLIII.
Anno Domini DCCCCXLIIII. †)
Anno Domini DCCCCXLV. ††)
Anno Domini DCCCCXLVI.
Anno Domini DCCCCXLVII. †††)
Anno Domini DCCCCXLVIII. †*)
Anno Domini DCCCCXLIX. †**)

Sub dictis annis de Boleslao Sevo nichil notabilis in cronicis scriptum invenimus, nisi quod urbem Boleslawiensem muro vallavit.

950 Item †***) anno domini DCCCCL. dux Boleslaus Henrico, regi Romanorum, rebellat, ††*) quem rex adiit et eum sibi, sicut decuit, subiugavit.

*) Tu vkládá ruk. 3 zprávu: obiit Henricus primus rex Romanorum, cui Otto primus, filius eius, in regno successit et ei Boleslaus Sevus, dux Boemie, rebellavit.

**) K tomu roku připojuje ruk. 3: Otto, rex Romanorum, in Alsaciam perrexit, quia Ludovicus, rex Gallie, invasit Galliam.

***) Ruk. 3 připojuje tu: Otto, rex Romanorum, et Ludowicus, rex Francie, per legatorum interventum pacificantur et conciliantur.

†) Týž ruk. má tu zprávu: Ungari cum Bawariis pugnant et interimuntur.

††) Ruk. 3 při roku tomto přidává: in Italia cometa mire magnitudinis apparuit pretendens famem, que secuta est. Et legati Grecorum primum venerunt ad regem Ottonem.

†††) K roku tomu jest v ruk. 3 zpráva: Edith regina, prima uxor Ottonis primi, VII kal. Februarii defuncta est.

†*) V ruk. 3 jest při létě tomto zpráva: Synodus magna in Ingelheim a XXX episcopis habitata est et eodem anno presente Conrado, episcopo Constanciensi, XVIII kal. Octobris capella s. Marie ad heremitas angelica est consecracione sublimata.

†**) Ruk. 3 má tu zprávu: A. D. Hermannus, dux Alemanorum seu Suevorum, moritur, pro quo Leutolfus, filius Ottonis regis, qui habuit Idam, filiam eius, in uxorem, constituitur.

†***) Tu v ruk. 3 předchazí červený připisek: Boleslaus obedit.

††*) Za slovem tímto následuje v ruk. 3 místo quem — subiugavit: Ideo Otto rex proficiscitur in miliciam contra predictum Boleslaum, ducem Boemorum, qui hactenus rebellis regi erat. Et cum capienda esset urbs, que dicebatur Nova, in qua clausus obsidebatur Boleslai filius, prudenti rex consilio diremit prelium, ne miles in capiendis hostium spoliis aliquod incideret periculum. Considerata itaque regis virtute et innumera exercitus multitudine Boleslaus Sevus egressus urbe maluit tante maiestati subici quam ultimam perniciem pati. Sub signis igitur stans et regem audiens responsaque reddens veniam tandem promeruit et regi se subiciens, qui per XIIII annos rebellavit, iam necessitate et potestate regia pressus, sicut decuit, regi totaliter se subiugavit et ex tunc usque ad mortem utilis regno fuit. Inde rex plena victoria gloriosus factus in Saxoniam est reversus. (Viz Widuk., Pertz, Mon. V, str. 452.)

[16]) ven. sen. obtemp. a parentibus tandem 4, 5. 6. — [17]) Tu vkládají rukopisy první recense ještě: Aliud miraculum (ruk. 5 item aliud miraculum). Dále A. Christi (Domini 6) MXCII in nativitate s. Marie (schází v 6) Dei genitricis, virginis gloriose. — [18]) Multa — sunt inserta schází v ruk. recense první (4, 5, 6). — [19]) meritoorum 3.

Anno Domini DCCCCLI.
Anno Domini DCCCCLII.
Anno Domini DCCCCLIII. *)
Anno Domini DCCCCLIIII. **)
Anno Domini DCCCCLV. ***)
Anno Domini DCCCCLVI.
Anno Domini DCCCCLVII. †)
Anno Domini DCCCCLVIII. ††)
Anno Domini DCCCCLIX.
Anno Domini DCCCCLX.
Anno Domini DCCCCLXI.
Anno Domini DCCCCLXII.
Anno Domini DCCCCLXIII.
Anno Domini DCCCCLXIIII.
Anno Domini DCCCCLXV.
Anno Domini DCCCCLXVI.

Hiis eciam annis suprascriptis de dicto Boleslao Sevo nichil aliud scribitur, quam quod ipse rexit, ut voluit, Boemie principatum. †††)

Anno[1]) Domini[a]) DCCCCLXVII, ydus[2]) Julii 967
Sevus Boleslaus, sancti Wenceslai fratris sui interfector[3]) relictis[4]) duobus filiis Boleslao Pio et Strachquas[5]) morte[6]) preventus suum Boemie ducatum et vitam amisit. Qui Boleslaus Sevus post fratricidium perpetratum rexit Boemiam XXXVII annis, mensibus IX, diebus XVII.

Anno[7]) igitur Domini DCCCCLXVII[b]) Boleslaus Pius, Boleslai Sevi filius, vir christianissimus et multarum virtutum[8]) et operum plenus, XX ecclesias in Boemia de novo construxit, et sufficienter dotavit, inter quas principalem et

*) Ruk. 3 má při roce tomto zprávu: Liutolfus dux, filius regis, et Chunradus, gener ipsius regis, nova quedam moliuntur contra regem et rebellant propter patruum suum, videlicet Henricum, fratrem regis Noricorum, ducem per instigacionem sathane et malignorum hominum persuasionem. (Widuk., Pertz, Mon. V, str. 456.)

**) Týž rukopis připojuje k roku tomuto zprávu: Beatus Udalricus, episcopus Augustensis, assumpto Hartbertho, Curiensis ecclesie episcopo religioso, inter Henricum, ducem Noricorum, patruum Liutolfi, et ipsum Leutolfum concordiam fecit, cum prius cum patre pax facta fuit.

***) Při roce tom má ruk. 3 zprávu: Ungari totam Baioariam depopulantes iuxta Augustam, Alemannie urbem, ab Ottone rege pugna victi inmensa cede necantur. Ad cuius auxilium regi Ottoni Boleslaus, dux Boemie, misit milites, ut exercitus faceret octo legiones; prima[m] et secundam et terciam legionem direxerunt Baioarii, quibus prefuerunt prefecti ducis Henrici. Nam ipse bello aberat eo, quod valitudine corporis laborasset, qua et mortuus est. Quartam legionem ordinaverunt Franci, quorum rector ac procurator erat dux Chunradus, gener regis; in quinta, que erat maxima et que dicebatur regia, ipse princeps erat vallatus lectis ex omnibus militum milibus alacrique iuventute coramque eo angelus — sicque vocabatur vexillum eius. Sextam et septimam legionem constituerunt Suevi, quibus prefuit Burchardus comes, cui nupserat filia fratris regis; in octava erant Boemi electi milites mille armis bene instructi. In qua et sarcine omnes ac impedimenta queque, quasi ipsa esset tutissima, que et novissima. Et hanc hostes primum invaserunt et Chunrado duce cum quarta legione eis succurrente ac rege arrepto clipeo ac sacra lancea hostes prostraverunt. Presul venerandus Vdalricus Deo et omnibus gracias agens, quod inimici Christi victi fuerunt, et rex triumpho celebri gloriosus factus ab exercitu pater patrie ac imperator est appellatus. (Widuk., Pertz, Mon. V, str. 458.)

†) Při tom roce má 3 zprávu: Leutolfus, regis filius, Adelbertum, filium Bernigarii, vincit et ipse eodem anno moritur. (Ekkeh. Chron., Pertz, Mon. VIII, str. 190.)

††) Týž rukopis má tu zprávu: Cruces in vestibus hominum apparuerunt, que prodigiosa res multos terruit et a viciis coercuit, in quorundam autem vestibus quasi lepra fuit. (Widukind, Pertz, Mon. V, str. 462.)

†††) Po slově tomto má ruk. 3 přídavek: postquam prestitit iuramentum Ottoni magno, regni Romanorum, et misit in adiutorium milites contra Vngaros infideles et paganos.

[a]) Srovnej Let. Kosmův, Prameny dějin česk. II, str. 34. — [b]) Tamže II, 35.

[1]) Tu naznačuji ruk. první recense kapitolu dvacátou s nápisy: De morte Sevi Boleslai et successione filii Pii Boleslai ac sublimacione ecclesie Pragensis ac (nec non 6) monasterii s. Georgii (ac monasterii sanctimonialium s. G. in castro Pragensi). — [2]) XIII Julii 5. — [3]) interf. postquam urbem Boleslaviensem muro vallasset rel. rukop. 4, 5, 6. — [4]) sed rel. 4, 6. — [5]) Starquas 1, 3; Straquas 5; Strackquas 4, 6. — [6]) St. duc. suum B. crudeliter et vitam amisit, cui successit idem filius suus Bol. Pius. Hic Bol. vir christ. . . . 4, 5. — [7]) Tu má ruk. 3 nápis: De regimine pii Boles[l]ai. — [8]) et bonorum operum 4, 5, 6.

973 primam ecclesiam sancti Viti, quam pridem sanctus Wenceslaus in castro Pragensi edificaverat,*) sublimavit in ecclesiam kathedralem. Quod sic accidit et ad effectum perductum[9]) est. Habuit enim sororem germanam nomine Mladam, devotissinam virginem et sanctis scripturis et literis eruditam,**) que dum causa oracionis[10]) Romam venisset, a[11]) Johanne papa benigne suscipitur,***) et ab eodem[12]) obtinuit ereccionem monasterii sancti Georgii[13]) in castro Pragensi et se ibidem in abbatissam consecrari. Qui papa eandem Mladam taliter in abbatissam consecrans mutavit nomen eius[14]) vocavitque eam Mariam et instituit in dicto monasterio regulam sancti Benedicti. Quo facto eadem abbatissa sancti Georgii castri Pragensis Maria induccione fratris sui prefati Pii Boleslai, ducis Boemie, a dicto papa Johanne obtinuit ecclesiam sancti Viti, quam olim sanctus Wenceslaus in castro Pragensi fundaverat, ut premittitur, in kathedralem ecclesiam sublimari. Et tam super sublimacione eiusdem Pragensis ecclesie quam eciam ereccione et confirmacione abbacie et monasterii sanctimonialium beati Georgii in castro Pragensi predicto[15]) fratri suo Pio Boleslao, duci Boemie, apostolicas portavit literas sub his verbis:

Johannes,[1]) servus[2]) servorum Dei, Boleslao, catholice fidei alumpno, salutem et apostolicam benediccionem. Justum est benivolas aures accomodare iustis peticionibus, quia Deus est iusticia, et qui diligunt Deum, iustificabuntur, et omnia dili-

*) Tu vkládá ruk. 3 ještě následující přídavek: et mittens Ratisponam nuncios petens a beato Wolfgango, Ratisbonensi episcopo, tunc Boemorum diocesano, ut non pigritaret venire ad consecracionem dicte basilice. Cui beatus Wolfgangus ait: Num quid fili indiges de me? Nam tuam ecclesiam, quam consecrari desideras, in metropolitam vidi erectam et sublimatam coram Deo, sed nutu tuo ad consecrandum mittam. Sanctus etenim Wolfgangus considerans, quod gens Boemorum noviter per christianam imbuta fidem sacrilega ydola, licet tepide, abiecit, sed quomodo catholicam exequeretur religionem, quando caruit pastore, prorsus ignoravit. At melius Otto cesar, dive cultor precipuus religionis, a glorioso duce Henrico ceterisque fidelibus est interpellatus, scilicet ut quod apud ipsam gentem inchoatum esset, pro Dei amore regali potestate perageret. Talibus igitur peticionibus cesar libenter assensum prebuit, sed quomodo Boemia provincia sub Ratisbonensis ecclesie parochia extitit, peragi non potuit, nisi ipsius Wolfgangi antistitis presedio. Unde rex legacione missa ad episcopum peciit, ut acceptis pro parrochia prediis in Boemia, sibi liceret episcopatum efficere. Tunc vir Dei nimium letatus in hiis, que dicta sunt, sibi primates suos convocavit, exquirens ab eis consilium, quomodo cesari conveniens rederet responsum. Illis autem, ne peticioni tali consentiret, unanimiter consiliantibus — dixerunt: Preciosam margaritham sub predicte provincie terra latentem conspicimus, quam nisi venditarum comparacione rerum non acquirimus. Ideoque audite, que dico: Ecce, ego me meaque omnia libenter impendo, ut ibi domus Domini per corroboratam scilicet ecclesiam stabiliatur. Hec ergo memorans consensurum se cesari remandavit. Cumque tempus peragendi concambii venisset, tanta favit alacritate, ut ipse privilegium componeret. Et quoniam iste princeps secundus Boleslaus, vir fide katholicus, pater orphanorum, defensor viduarum, gemencium consolator, clericorum et peregrinorum pius susceptor, ecclesiarum Dei precipuus fundator extitit et ut in privilegio ecclesie sancti legimus Georgii, XX ecclesias, ut supradictum est, religioni credulus erexit et sancti Viti . . .

**) Ruk. 3 vkládá tu ještě dle let. Kosmova slova: christiane religioni deditam, humilitate preditam, alloquio blandam, pauperibus et orphanis fautricem largam ac omnium morum honestate decoratam.

***) Místo suscipitur má rukopis 3 dle Kosmy: suscipitur. Ubi tempore aliquanto degens monasticis disciplinis imbuitur et ad ultimum dominus papa suorum cardinalium consilio imo volens nove ecclesie benigno subvenire suffragio consecrat eam abbatissam, dans ei s. Benedicti regulam et abbacialem virgam. Et ipsa ab eodem obtinuit erreccionem monasterii s. Georgii in castro Pragensi. Post hec nova abbatissa novam et sanctam illatura Bohemie terre monachicam regulam accepta licencia et benediccione apostolica equitat in dulcem patriam cum suo comitatu valde letificato. Ventum erat ad urbem Pragam et

---

*) Viz Kosmův let. č., Prameny dějin česk. II, 36.

[9]) productum 5, 6. — [10]) devocionis 2, 4. — [11]) et a Joh. 5. — [12]) Místo ab eodem obtinuit mají 4, 5, 6 a quo obtinuit. — [13]) Georii 1. — [14]) eius nemá 5. — [15]) prefato 4, 5, 6.

[1]) Rukopisy první recense mají před slovem tím naznačení kapitoly XXI[ní] a při ní tento nápis: De littera pape Johannis super ereccione ecclesie Pragensis et monasterii s. Georgii, missa Pio Boleslao, duci (duce 4) Boemie 4, 5, 6, kromě posledních dvou slov, které v 6 scházejí.

973 gentibus Dei iusticia cooperabuntur[2]) in bonum. Filia nostra, tua relativa nomine Mlada, que et Maria, inter ceteras haud abnegandas peticiones cordi nostro dulces intulit ex parte tui preces, scilicet ut nostro assensu in tuo principatu ad laudem et gloriam Dei ecclesie liceret fieri episcopatum. Quod nos utique leto animo suscipientes Deo grates[3]) retulimus, qui suam ecclesiam semper et ubique dilatat et magnificat in omnibus nacionibus. Unde apostolica auctoritate et sancti Petri, principis apostolorum, potestate, cuius licet indigni tamen[4]) sumus vicarii, annuimus et collaudamus atque canonisamus, ut quoad ecclesiam sanctorum Viti et Wenceslai martirum fiat sedis episcopalis, ad ecclesiam vero sancti Georgii martiris sub regula sancti Benedicti et obediencia filie nostre abbatisse Marie constituatur congregacio sanctimonialium. Verumptamen non secundum ritus aut sectam Bulgarie[5]) gentis[6]) vel Rusie[7]) aut[8]) slovanice[9]) lingue, sed magis sequens instituta et decreta apostolica, unum pociorem tocius ecclesie ad placitum eligas in hoc opus clericum, latinis ad primum[10]) literis eruditum, qui verbi vomere novalia cordis gentilium scindere, et triticum bone operacionis serere[11]) sufficiat et valeat.

Et statim, ut iussum fuerat a papa prefato Johanne XII consilio ducis et abbatisse ecclesia sancti Viti decernitur[12]) futuro Pragensi episcopo, ecclesia vero sancti Georii martiris sorori dicti ducis Boleslai Marie.*) 973

Anno[1]) Domini[2]) DCCCCLXVIII*) fuit quidam presbyter professione monachus de Saxonia, vir eloquens et magne sciencie nomine Ditmarus,[3]) qui pridem ad Pragensem urbem oracionis causa venerat, et qui postea Pii Boleslai, tunc ducis Boemie, noticiam adeptus, presertim quia linguam slovanicam[4]) bene scivit. Hunc dictus Boleslaus dux valde dilexit et cum communi consensu clericorum suorum eundem Dytmarum[4*]) monachum in primum episcopum Pragensem elegit et cum literis suis Ottoni imperatori, quondam Henrici imperatoris filio, ad approbandum et instituendum transmisit. Qui imperator viso eleccionis decreto et literis dicti ducis Boemie prefatum Dytmarum Pragensem episcopum approbavit et mandavit Maguntinensi[5]) archiepiscopo,[6]) qui tunc curie sue prefuit, ut eundem Dytmarum in episcopum consecraret. Qui iuxta mandatum imperatoris taliter[7]) consecratus[8]) Pragam ad ducem suum Boleslaum Pium revertitur et inthronisatus 974

dux Boleslaus Pius diu desideratam honorifice recipit sororem amantissimam et inter se manibus consertis subeunt regalia tecta, ubi simul residentes diu mutuis alternatim sermonibus dum fruuntur, dum multa, que vidit in sanctis locis Rome, fratri refert et se ibidem pro ecclesia s. Viti (sic) abbatissam consecrari permisit. Cui papa nomen Marie dedit, taliter in abbatissam consecratam nomen Mlada commutavit et extunc semper Mariam vocavit. Et tunc dux instituit in dicto monasterio cum sorore regulam sancti Benedicti. Quo eciam facto . . .

*) Tu vkládá ruk. 3 ještě: O mira Dei clemencia, o quam incomprehensibilia sunt eius iudicia! Ecce de rubo uva, de spinis rosa, de tribulis ficus gignitur; generoso videlicet de fratricida prodiit christicola, de lupo agnus, de tyranno modestus, de impio Boleslao pius nascitur secundus Boleslaus dux, nulli probitate secundus. Neque enim eum contaminat iniqui patris equivocacio, in quo verus Christi fervebat amor et pura dileccio. Nam sicut multi nomina sanctorum sorciuntur, nec tamen sanctitatem assequuntur, quoniam neque sanctitas, neque iniquitas ex nomine sed pro merito hec utraque dinoscuntur in homine, ut modo Boleslao et eius sorore Mlada, que et virgo Maria, sanctimonialium abbatissa dignissima.

---

*) Srovn. Let. Kosmův, Pram. děj. č. II, 37.

[2]) cooperantur 4, 5, 6. — [3]) gracias 3. — [4]) tam 5. — [5]) Wulgare 5. — [6]) aut 5. — [7]) Russie 4, 5, 6. — [8]) vel 5. — [9]) Slauonice 5; Slawonice 4, 6; Sclauonice 3. — [10]) adprimis 6; apprime 4; adprimem 3. — [11]) serere sufficiat. Vale 4, 5, 6; serere atque manipulos vestre fidei Christo reportare suff. et val. 2; serere — reportare studeat. Vale 3. — [12]) decernuntur 4, 5, 6.

[1]) Rukopisy první recense naznačují před slovem tímto kapitolu XXII[cu] s nápisem: De eleccione et institucione primi Prag. episcopi 4, 5, 6 a 4 a 5 dokládají ještě et eiusdem regimine. Ruk. 3 má nápis: De primo Pragensi episcopo. — [2]) Místo Anno — quidam mají 4, 5, 6 fuit illis temporibus quidam. — [3]) Diethmarus 3, 5; Dietmarus 2, 4, 6. — [4]) slouonicam 3; slawonicam 4. — [4*]) Dyet. 2 a tak níže. — [5]) Magunt. 4, 6; Maguntino 3. — [6]) episcopo 4, 6. — [7]) taliter nemá 5. — [8]) consecrans dictum episcopum Pragam ad ducem suum pium Boleslaum remissus et inthron. 4, 5, 6.

984 ad ecclesiam sancti Viti Pragensem *) cathedralem,[9]) presulatum suum rexit utiliter, et non post multa tempora feliciter vitam finivit et mortuus est anno Domini DCCCCLXIX. IV nonas Januarii, et in ecclesia sua Pragensi sepultus.**)

Defuncto [1]) itaque *) primo episcopo Pragensi Dithmaro (Dyetmaro 2) eligitur sanctus Woytiech (Woytyech 1) nacione Boemus illustris. Nam pater eius Slawnik, comes Zlicensis, nobilis genere, vita et moribus, locuples valde fuit, multas urbes habens. Qui eciam sanctus Adalbertus matrem habuit Zczesislawam multis pollentem virtutibus. Habuit eciam quinque fratres, qui a nobilibus sue Pragensis diocesis***) in urbe Luticensi in odium sancti Adalberti crudeliter interfecti sunt. Quorum hec sunt nomina: Sobebor, Spitimir, Bohraslaw, Porzey (Porzyez 3), Czaslaw. Hii fratres sancti viri una cum patre et matre suis predictis sepulti sunt in ecclesia urbis eorum Lubisch (Libuss 2, Libisch 3).†) Prefatus vero sanctus Adalbertus in subdiaconatus existens ordine exigentibus multis virtutibus et sanctis operibus suis per Boleslaum Pium, ducem Boemie, et clerum Pragensem, quasi coactus in episcopum eligitur et mittitur per eos ad Ottonem imperatorem,††) filium Ottonis primi, qui tunc fuit in civitate Veronensi, ut eum in episcopum appro-

*) Cathedralem presulatum suscepit clero modulante: Te Deum laudamus; dux autem et primates: *Boh sweho* ɔc., simpliciores autem et ydiote clamabant: *chwala Boha*. Et sic secundum morem suum totam diem illam hilarem faciunt. Et ex tunc Dithmarus presulatum a. t. d. —

**) Tu vkládá ruk. 3 výňatek z legendy Jana Kanaparia, začínaje následujícími slovy: In legenda sancti Adalberti scribitur, quod alumnus Christi Albertus patriam carosque a t. d., jako v Pramenech dějin českých I, str. 239 řád. 6 až na konec strany 240 jest položeno, a to jen asi s 5 odchylkami tak nepatrnými, že nebylo ani potřebí zvláště se o nich zmiňovati.

***) Tu vkládá 3: Dum Rome in monasterio moraretur.

†) Rukopis 3 přidává tu ještě z legendy Jana Kanaparia, Prameny děj. č. I, 259: Nam hos fratres fratrumque filios masculum unacum insonte temina omnes morte sevissima dampnarunt, civitates quoque eorum igne ac ferro devastantes omnia eorum bona in captivitatem redegerunt. Unus autem ex suis fratribus, dum hec mala domi geruntur cum Bolazlavo, Poloniorum duce, foras in expedicione imperatoris erat. Dux vero ille pro amore sancti fratris magnis promissis opibus eum solatur.

††) Tu vkládá 3 ještě slova: secundum, Ottonis filium, qui de sarracenico bello rediit et tunc fuit . . .

---

*) Srovnej Let. Kosmův, Pram. děj. č. II, str. 38 a násl.

[9]) cathedram 2, 4, 5, 6.

[1]) Před tímto slovem mají rukopisy první recense naznačení kapitoly dvacáté třetí a místo textu: Defuncto itaque primo — Bohemie XXXI annis, mensibus VI, XX diebus následující znění textu: *De ortu et vita s. Adalberti, Pragensis episcopi.* — Erat hiis diebus quidam comes Libicensis nomine Slawnik, prepotens diviciis, nobilis genere, qui Henrico imperatori extitit proximus nepos. Huic coniunx sua eque nobilissima nomine Strzyezyslawa (Strygyslawa 4), genuerat sex filios: primogenitum Sobiebor, deinde Spitimir et tercium Pobraslaw, quartum Porey, quintum vero dictum Czaslaw, sextum autem inter ceteros pulchrioris forme nomine Woytiech, qui hiis diebus de studio reversus fuerat. Cuius studii occasio hec fuit. Nam parentes ipsum carnali amore ducti et propter nimiam pulchritudinem, quam habuit, destinaverunt eum seculo. Sed quidquid pius error parentum in hoc deliquit, mox culpe proditor celestis ire gladius correxit. Nam subita infirmitate puer corripitur, sicque de die in diem maiori dolore addito periculum mortis puero imminere cepit (ceperit 6). Turbantur parentes, decurrunt ubertim lacrime patris et matris. Tandem sub ipsa morte confugiunt ad pium et misericordem Dominum, et que in hominum necessitate plus omnibus sanctis valens succurrere solet, matrem Domini exorant, venientesque ad templum cum magna humilitate ac devocione cordis, ponentesque puerum super altare sancte Marie (votum 4, 6 vkládá), placabile voverunt eum Domino, dicentes: Non nobis, Domine, non nobis (poslední tři slova nemají 4, 6) vivat puer iste, sed clericus in beate Virginis honore portet iugum tuum pulchra cervice. Sic dum ponunt eum super altare beate Marie virginis, recessit in ictu oculi vis doloris. Sicque sanum eum recipientes tradunt salutiferis scolis et post breve tempus transmittunt (transivit 4, 6 místo mittunt eum) eum ad archiepiscopum Albertum Maydeburgensem, qui eum cum gaudio suscipiens aput se retinuit, nomen ei Adalbertus imponens. Commendavit eum cuidam philosopho nomine Othrico, ubi plus quam novem annis studuit et diligenter instructus hiis diebus dulces parentes inviserat. Boleslaus itaque Pius dux cum plebe desolata in unum conveniunt, ut sibi de pastore provideant. Tandem unanimi consensu Adalbertum alias Woytiech in pastorem eligunt anno Dominice incarnacionis nongentesimo LXIX° principante tunc in Boemia pro duce Boleslao secundo, anno ducatus ipsius tercio. Eligitur XI° kal. Marcii; consecratus autem est a Maguntino archiepiscopo (episcopo 4, 6) in die apostolorum Petri et Pauli. Prefuit autem idem Christi electus Adalbertus in episcopatu

baret. Qui imperator peticioni eorum consenciens ipsum Maguntino archiepiscopo direxit in episcopum consecrandum. Et taliter consecratus ab eo induccione Alberti, Magdeburgensis archiepiscopi, tunc presentis sibi nomen imponitur Adalbertus quasi alter Albertus, tunc archiepiscopi Magdeburgensis Alberti equivocus et consocius. Hic beatus Adalbertus, secundus Pragensis episcopus, sanctissimam vitam duxit; quomodo et qualiter, hec in legenda, vita et passione sua ad plenum videri potuerunt (poterunt 3; potuerint 2). Qui beatus Adalbertus, postquam sensisset incre-

---

Pragensi XXIX annis. — *Capitulum XXIIII. — De habitu monachico, quem assumpsit.* — Cumque videret, quod grex sibi commissus eum audire nollet, episcopatui cessit et Romam ivit, ibique ordinem monachalem ordinis sancti Benedicti a venerabili abbate monasterii sancti Allexii, nomine Augustino, accepit sub anno Domini nongentesimo LXXXVIII°. Fuitque ibi in monasterio quinque annis, Deo laudabiliter serviens die ac nocte. Sed post hec compulsus est per dominum apostolicum monasterium relinquere et ad gregem sibi commissum redire. Denique Christi servus Adalbertus fratres suos, cum quibus Deo omnipotenti sub regulari disciplina servierat, cum uberrimis relinquens lacrimis, disciplinisque regularibus perfecte eruditus, cum aliquantis ex ipsa congregacione fratribus comitatus est. Ut autem gloriosus princeps Boleslaus cognovit intra terminos suos episcopum sanctum cum religiosis ac monastice vite viris advenisse, cum summa reverencia ei occurrit ac honorifice susceptum, ut curam sibi commissam ammodo non relinquat, rogabat intime. Ipse autem fratres suos, cum quibus venerat, in Plznensi provincia reliquit interim, edificavitque eis pulcherrimam ecclesiam sub honore Dei genitricis virginis Marie in eadem provincia, quam ecclesiam Kostelecz nuncupavit (nominavit 6). Eodem tempore episcopus Adalbertus cepit cogitare, ut monasterium aliquod in Boemia cum summa diligencia in honore sancti Benedicti, sub cuius regula Deo militabat, construeret, in quo eciam congregacionem monachorum ipsius (nemají 4, 6) sancti Benedicti, quousque (nemají 4, 6) secum de Roma adduxerat, locaret. Deo itaque revelante silvam, que Sarka dicitur, dato precio redemit, ibique divina adiuvante gracia et pii ducis Boleslai suffragio monasterium cepit edificare anno Dominice incarnacionis nongentesimo XCII°, dedicataque est XIX° kal. Februarii ab ipso beate memorie Adalberto, episcopo Pragensi secundo, ordinacionis sue anno XXIIII in honore sancte Dei genitricis semperque virginis Marie et in honore beati Benedicti et sanctorum Allexii et Bonifacii, presente memorato duce Boleslao multisque principibus terre astantibus. Et Anastasium abbatem cum duodenis monachis de supradicta ecclesia advocans, eisdem imperavit, ut ab eis incoleretur locus sive monasterium Brewnow appellatum (nemají 4, 6), dans ipsum abbatem in manus ducis Boleslai sub testimonio atque adiutorio Dei. Sicque totam diem illam hilarem duxerunt. Contulitque eidem monasterio de patrimonio suo multa bona. Montem quoque, qui est ad austrum a bivio quodam, ubi preciduntur molares, quantum et hec eidem monasterio ipsa latitudo moncium demonstrat. Hec omnia et alia quam plura ad peticionem beati Adalberti Boleslaus pius dux eisdem fratribus et monasterio eidem perpetue (perpetuo 4, 6 a tak níže) contulit et donata suo privilegio confirmavit. Beatus quoque Adalbertus de suo patrimonio contulit eidem quam plura, scilicet villas Brziestie (Brzyesey 4, Brzesey 6) et Wikanie (Wykanye 4, Wykanie 6) et alias villas et possessiones multas. Insuper famulos et servitores, scilicet pistores, sutores, coquos necnon famulos ad calefaciendas stubas, aliosque operatores diversorum operum, que longum esset per singula enarrari. Et hec omnia, ut perpetuo eidem monasterio ipsi et heredes eorum subservirent. Insuper ipse dux et beatus Adalbertus episcopus ipsum monasterium multis libertatibus privilegiaverunt, ita ut per totam terram Boemie per terras et aquas sine solucione cuiuscunque precii vel thelonei libertate perpetua fruerentur et secure ducant vel vehant. Que omnia predictus episcopus Adalbertus cartham manu tenens primum quomodo hoc totum, quod scriptum est, antea preordinatum a duce fuisset, astante Cristanno, qui alio nomine Strachquas dicebatur, quia binomius fuit, qui fuit frater ducis Boleslai pii, Anastasio, primo abbate, et multis canonicis de sancto Wenceslao, cum preposito ipsorum nomine Rech et Bolen milite, eciam alio nomine Bosan, iussit confirmare predictas libertates, solusque basilicam introivit, et hanc breve[m] subattestacionem posuit in altari, dicens: Quicunque tam contumax aut avarus vel invidus aliquid ab omnibus supra collatis nostra auctoritate servis Dei omnipotentis ab ipsa ecclesia temere presumpserit alienare, sciat se auctoritate nostra in districto iudicis examine cum impiis condempnandum. Non solum autem hec omnia ipse dux, verum eciam ipse Cristannus sigillo fratris sui hec omnia confirmavit. Boleslaus itaque piissimus dux ad festivitatem beati Benedicti occurrens Deo et sanctis ad peticionem humilem sancti patris Adalberti hec omnia et multa alia fratribus ibidem obtulit et donavit, deditque eis privilegia in hec verba: Sciant omnes Christi fideles presentis et futuri temporis, quod ego Boleslaus, gracia Dei Boemorum dux, ad poticionem venerabilis Adalberti episcopi et Anastasii, abbatis Brewnowiensis monasterii, de redditibus nostri ducatus, quousque mundus volvitur, duo milia quingentos denarios per diversa tempora contuli solvendos: In Pascha videlicet quingentos et in Penthecosten totidem et in festo sancti Emerammi, episcopi Ratisponensis, residuum. Si quis autem hoc decretum violaverit, sciat se eternaliter dampnandum. Facta est autem hec donacio anno Domini[ce] incarnacionis nongentesimo nonagesimo tercio. Hiis itaque peractis abbas Anastasius cum fratribus sibi commissis locum sanctum sibi commissum ceperunt excolere suisque manibus laborabant ecclesiam et alias officinas, que nondum erant perfecte sive constructe, in

dulitatem et duriciam plebis sibi conmisse, plus voluit se salvare quam una cum ipsis Altissimo displicere, deliberavitque dimissa ecclesia et grege suo Romam adire. Et cum iter arripere vellet, casu contigit, quod Starchquas (Straquas 1; Starquas 3 a tak níže) frater Pii Boleslai, ducis Boemie, ad cuius natale sanctus Wenceslaus olim invitatus per fratrem suum Boleslaum Sevum, de quo supra fit mencio, martirium subiit, de Ratispona veniens, in qua civitate Ratisponensi idem Strachquas dudum ante in monasterio sancti Emerammi ordinis sancti Benedicti habi-

---

brevi tempore tamen Dei adiutorio et ipsius beati Adalberti suffragio construebantur, qui eciam suis manibus in eodem monasterio et ecclesia secundum regularem institucionem quottidie cum fratribus laborabat. In cuius evidenciam cyroteca valde simplicis ope is et texture facta, in qua laborabat, in eodem monasterio diligenter reservatur pro testimonio in eadem ecclesia, que modo parrochialis facta est, fratres Deo laudes persolvebant devote die ac nocte, quia nondum maior ecclesia, in qua nunc fratres Deo laudes persolvunt, erat edificata. Beatus igitur Adalbertus cum videret, quod populus ab asuetis viciis non cessaret, sed semper ad deteriora rueret, maxime, quia nolebant ex contemptu ipsius mandata servare, sed secundum gentilitatis errores volebant semper vivere, timensque, ne et se perderet et illos non luc[ra]retur, iterum reliquit eos, et dulcis Rome menia revisit. Quapropter populus cum duce commotus, quia se in ipso vindicare non poterant, in parentela ipsius, id est in fratribus vindicare se parant, quia eos omnes propter suam inobedienciam excommunicaverat. In festo ergo gloriosi martyris Wenceslai civitatem fratrum et castrum Liblicz (Libuch 4, nomine Libuss 6) obsident et expugnata civitate omnes pariter capite truncantur. Erant autem quinque germani ipsius beati Adalberti videlicet Sobiebor, Spytymir, Pobraslaw, Porey et Czaslaw. Patrato hoc scelere et flagicio veniunt Pragam et unanimi consensu fratrem ducis Boleslai nomine Cristanum (Christanum 4, 6), qui alio nomine Strachquas dicebatur, in episcopum Pragensem eligunt ipsumque transmittunt ad Magutinum archiepiscopum ad consecrandum. Qui dum consecraretur, mox a demone arripitur, qui tamdiu eum vexavit, quousque ei animam extorqueret. Predixerat enim ei hoc beatus Adalbertus, priusquam Romam iret, quia noluit episcopatum suscipere, ipso humiliter rogante. Cui et prophetica voce dixit: „Fili, modo quidem non vis, sed postmodum cum volueris, cum tua dampnacione et periculo tue anime assequi temptabis.“ — *Capitulum XXV. — De martyrio sancti Adalberti.* — Non est pretermittendum, quomodo idem beatus Adalbertus Rome existens, fratres suos supradictos miraculose sepelierit. Nam cum in monasterio, ubi professus fuerat, moraretur, dominus Joanes, papa quintus decimus, audiens ipsius laudabilem conversacionem, ipsum de monasterio recepit et capellanum suum fecit. Quodam ergo tempore cum solito more missam celebraturus esset, ante eum, cum cappam, in qua erat, deposuisset et circumspiciens neminem de suis adesse videret, vidit radium solis per fenestram procedere et estimans lignum fore, ibidem cappam suam appendit, que miro modo sic appensa in solis radio permansit, quousque vir Dei officium misse complevit. Quod videntes multi in magna eum reverencia postea habuerunt una cum apostolico. Ipso quoque die, quo in Boemia exequie parabantur fratribus ipsius suprascriptis, rogatus missam ante apostolicum celesti virtute preditus solito more celebraturus accessit. Qui cum divinum officium devote persolveret, venissetque in canone, ubi (ubi def. mem. agitur, mox 4, 6) habetur defunctorum memoria, mox in spiritu raptus in ecclesia, ubi fratres ipsius sepeliendi essent (nemaji 4, 6) vel erant, apparuit eisque exequias honorifice peregit. Interim murmur et strepitus exoritur, cur pontifex sanctus tam diu officium protraheret. Et cum prospiceret, post aliquot horarum spacia iubente apostolico accesserunt eum quasi excitaturi. Qui mox ad se reversus officium, quod ceperat, coram apostolico perfecit. Quem post missarum solempnia dominus Johanes papa advocans et, cur in missa dormiret (dormierit 4, 6), interrogat. Vir autem Dei se non dormisse affirmabat. Papa autem interrogabat, cur officium suum more solito prolongaverit? Qui cum sibi (diu sibi 4, 6) nollet rem secum gestam dicere, ex vera humilitate tandem mandato ipsius coactus dixit, se in exequiis fratrum suorum occisorum interfuisse. Et si, inquit, mihi non creditis, mittite in Liblicz (Libuch 4, Libucz 6) et cyrotecam, quam vobis excitantibus recipere non potui, ibi invenietis. Quod apostolicus audiens, nuncios suos illuc dirigit et ita, sicut vir Dei dixerat, invenit. Unde usque hodie in eadem ecclesia pro testimonio eadem ciroteca servatur. Princeps Boleslaus post mortem Cristani siue Strachquas, cum clericis inito consilio Magutinum archipresulem solicitat hiis verbis: Aut nostrum pastorem Adalbertum ad nos revocetis, vel populus ad pristinos errores revertetur. Qui archipresul hoc audiens, mox apostolicum aggressus, et quid inde senciat, sciscitatur. Et convocantes ad se servum Dei Adalbertum, talibus verbis eum alloquuntur: Te modo obtestamur, ut ad tibi commissam diocesim redeas, regimenque tuarum ovium diligenter recipias, ipsi autem ut te non ad tuam, sed pocius ad suam salutem audiant, Deum exoramus. Porro idem apostolicus populum dure sciens esse cervicis, patris Adalberti condescendit labori et veluti iugum sibi impositum relaxans, precepit, ut, si in Boemia ferocissima antiqui hostes satellitibus rebellantibus proficere non posset, de virtute Dei presumens, verbum predicacionis aliis terris et gentibus assumeret. Cum igitur pater Adalbertus tantam in apostolico graciam pietatis intellexisset, humiliter, quod sibi iniungebatur, suscepit. Eodem tempore pius pontifex supplicavit domino apostolico, ut monasterium Brewnowiense, quod ipse suo studio in Boemia construxerat, ut pius pater sub manu sua teneret et omnia predia et decimas vel qualescunque

tum monachalem assumpserat, de licencia abbatis sui Pragam venit ad dictum fratrem suum ducem Boemie Boleslaum Pium. Quem Strachquas monachum dum sanctus Adalbertus esse fratrem ducis Boemie cognovisset, ipsum ad se secrete recipiens allocutus est: Ex quo te video virum illustris generis, germanum ducis Boemie, scire velis tot esse scelera gregis michi commissi, quod singula corrigere non valeo, sed neque hic facere fructum bonum. Nam infidelitas, nequicia populi, incesta copula et inconstantis (inconstans 3) coniugii scelus, inobediencia et negligencia cleri, superbia et intollerabilis potencia comitum et magnatum in plebe mee Pragensis diocesis adeo et taliter excreverunt, quod ad eorum emendam et correccionem debitam sufficere non valeo. Igitur decrevi Romam ire, apostolicum consulere et ad perversum populum nunquam redire. Tu igitur cum sis frater principis huius terre, forsitan plebs ista tibi magis quam mihi obediet, et tu consilio et auxilio fratris tui superbos domare, inobedientes corrigere et infideles poteris increpare ac ecclesie et gregi suo prodesse utiliter et preesse. Ecce, pastoralem baculum meum

---

eiusdem domus collaciones sua auctoritate confirmaret. Cuius supplicacioni dominus apostolicus libenter assensum prebuit et pro suo rogatu privilegium conscribi iussit, quod more solito sigillo suo auctorisavit; quod privilegium licet sit vetustate consumptum et in iuncis marinis (tu vkládá 4 conscriptum), tamen cum summa reverencia in eodem monasterio usque hodie pro testimonio servatur (reservatur 4, 6). Hiis ita omnibus rite peractis beatus Adalbertus, cum videret populum sibi commissum a consuetis viciis nolle quiescere, reliquit eos et migravit Ungariam, eosque ab infidelitate convertit, et confirmans eos in fide Christi, venit Poloniam, ibique ducem Meskonem cum tota gente sua ad fidem Christi convertit. (Tu vkládají 4, 6: Et perambulans circumiacentes provincias multos eorum ab errore gentilitatis convertit.) Tandem venit ad partes Prussie, ibique fidem Christi predicans felici martyrio septem lanceis perfossus feliciter ad Dominum migravit. Impii autem, qui hoc fecerunt, caput ei eo iam mortuo absciderunt et in quodam palo fixerunt. Post recessum autem ipsorum divina virtute corpus surgens sine capite arrepto palo, in quo caput ipsius fixum erat, in aliam partem stagni ivit ibique requievit. Digittus autem dextre manus ipsius impiorum vesania abscisus et in stagnum proiectus est, quem piscis avide (avida 6) mox glutivit. Moxque lumen celicum piscem ipsum irradiavit, ita ut ubicunque et quocunqqe se in aqua verteret, lumen celi super ipsum et de ipso splendens ipsum prodebat. Piscator autem quidam videns ipsum piscem et lumen, quod de ipso procedebat, suspicatus aliquam gemmam preciosam et magni precii esse in pisce, ipsum cum labore prendidit et exenteravit, nichilque aliud in pisce recepit nisi digitum sancti Adalberti, quem mox ut manui ipsius, unde abscisus fuerat, applicuit (appl. ita unitum et sanatum reperit, acsi) et unitum et sanum reperit, ac si nunquam inde abscisus fuisset. — *Cap. XXVI. — De morte Pii Boleslai ducis Boemie et eius successoribus.* — Dux Boleslaus Pius, de quo supra fit mencio, post obitum patris sui Sevi Boleslai, rexit ducatum Boemie XXXII annis. Hic Boleslaus Pius pollebat multis virtutibus, victoriosus in preliis et pacis maximus amator fuit, multis habundans diviciis. Habuit uxorem legitimam nobilem genere, vita et moribus, nomine Hemmam, ex qua duos filios procreavit Wenceslaum et Boleslauum. Wenceslaus dum adhuc puerilibus esset in annis febre correptus vitam finivit, Boleslao fratre suo superstite remanente. Dictus vero dux Boleslaus Pius, postquam sibi sensisset tempus mortis instare, accersito filio suo equivoco Boleslao, ipsum coram coniuge sua Hemma et magnatibus Boemie multis informans documentis salubribus, docuit vitare vicia et quaslibet amare virtutes, et tandem post paterna monita et doctrinas, ducatus sibi Boemie commitens regimen, plenus dierum felicium vitam finivit in Domino. Et mortuus est anno Domini DCCCCXCIX (DCCCXCIX, idibus Febr. 4, 6) VI idus Februarii. Eodem tempore Anastasius, primus abbas monasterii sancti Adalberti, scilicet Brewnowiensis, in Strigoniensem archiepiscopum eligitur, qui multis miraculis claruit et inter cetera discipulum suum solo iussu a morte suscitavit. Circa idem tempus claruit beatus Guntherus de lantgravio Thuringie factus monachus monasterii Althe Inferioris ordinis sancti Benedicti sub regimine beati Gothardi (Godehardi 4, 6), tunc temporis abbatis monasterii antedicti. Qui multis clarus virtutibus inter cetera, que gessit, vivens et de mensa Stephani regis Ungarie, avunculi sui, pavonem assatum precibus suis vivum evolare fecit. Tegdagus (Tedagus 4), cancellarius imperatoris, in episcopum Pragensem eligitur. Circa idem tempus frater germanus Gaudencius ex ordine sancti Adalberti in archiepiscopum Gneznensem eligitur. Cuius fama pariter et amore ducti sex fratres videlicet Benedictus, Matheus, Johannes, Ysaac, Cristinus, et Barnabas, qui cum fratre ipsius sancto Adalberto de Roma venerant, cum consensu et voluntate Anastasii abbatis monasterii Brewnowiensis, Poloniam ipsum gracia visitandi adeunt et ad peticionem eius, ne ipsum desererent, heremum quendam intrant. Quos brevi tempore elapso beatus Procopius, cum esset canonicus (ecclesie 4, 6) Wyssegradensis, factus monachus monasterii Brewnowiensis de licencia Jeronimi, qui et Dobromir, dicti abbatis secundi monasterii antedicti pro spe maioris premii vite eterne in heremum prope Sazawam convolavit. Sicque non solum Boemia, sed Ungaria et Polonia cum Prussia (Prusya 4) salutis sue principia sumpsit de Brewnowia, dum tantorum virorum illustrantur vita et passione.

in sinu tuo pono et episcopatum meum tibi resignare promitto, et, ut licere possit in vita mea, te esse episcopum aput apostolicum impetrabo. Strachquas vero hoc audito episcopalem baculum sancti Adalberti in sinu suo positum in terram furibundus abiecit et dolose subiunxit: Nolo habere dignitatem in mundo, honores fugio, pompas despicio, indignum me iudico episcopali fastigio. Sed neque tantum pondus pastorale portare sufficio: monachus sum, mortuus sum et mortuos sepelire non possum. Que audiens sanctus Adalbertus Spiritu sancto plenus, aliam dicti Strachquas esse mentem quam verba recognoscens, respondit: Scias frater, quod modo cum bono non facis, facies postea cum maximo malo tuo. Post hec prefatus sanctus Adalbertus videns se non posse proficere, dimissa Pragensi ecclesia cum grege sibi commisso Romam peciit et apostolicum, quid facturus esset, consuluit. Papa vero audiens causam adventus sui dedit sancto viro licenciam, ut magis liceret sine anime sue periculo exulare (exultare 1), quam quod in ecclesia sibi commissa persisteret sine fructu. Et sic de indulto apostolico sanctus Adalbertus deliberaverat ire Jerusalem,*) quod tamen perficere non potuit. Sed postquam nonnulla loca religiosa peregre visitasset, reversus est Romam et stetit ibi cum beato Gaudencio, fratre suo, in monasterio beati (sancti 2) Alexii tamdiu, quousque archiepiscopus Maguntinus (Moguntinus 3 a tak níže) conspiceret ecclesiam Pragensem pastore carere et plebem eius persistere in errore. Qui tunc archiepiscopus Maguntinus pro reditu sancti viri Adalberti ad apostolicum legatos mittit et literas. Papa vero habito desuper consilio sancto Adalberto respondit hec verba: Fili, si te audierint oves tue, ibidem facito fructum bonum, si vero non te audire voluerint, declina ab eorum consorciis et alios Christo lucrare. Sicque data licencia pape sanctus Adalbertus Pragam revertitur. Et licet ibidem aliquamdiu stetisset, nullum tamen fructum in commisso sibi grege facere potuit. Iterum Romam rediit et tamdiu ibi stetit in monasterio sancti Alexii predicto, quousque instante iterato archiepiscopo Maguntino aput papam denuo redire Boemiam compulsus est. Sed reversus Pragam multo minus proficere potuit, quam ante profecit; demum abinde recessit ad extraneas naciones.

Strachquas vero monachus, de quo supra est mencio, postquam sanctum Adalbertum, Pragensem episcopum, iterum exulare vidisset et cognovisset ipsum ad ecclesiam suam hominum sibi commissorum peccatis invalescentibus nolle redire, seductus animo et avaricia tactus, dolositatem suam, qua pridem sanctum virum decipere nitebatur, depalians, non ut Aaron vocatus a Deo, sed temeritate propria sancti Adalberti prefati Pragensem kathedram sibi usurpare presumsit et pro consecracione sua archiepiscopum Maguntinum accedens, dum inter duos suffraganeos episcopos, ut moris est consecracionis huiusmodi, prostratus iaceret in medio, statim in signum indigne consecracionis sue a demonio arreptus tamdiu vexatur inmaniter, quousque vita privatus occubuit, episcopatum Pragensem, quem pridem per sanctum Adalbertum sibi sponte oblatum dolose accipere recusavit, postea, dum voluit, digno Dei iudicio infausta morte preventus assequi non potuit. Sed eius voluntate temeraria intercepta prefatus sanctus Adalbertus, quamdiu vixit, eciam exul et absens Pragensis permansit episcopus.**)

Sanctus itaque Adalbertus Ungariam veniens eiusque primum regem sanctum Stephanum baptisavit. Qui sanctus Stephanus post obitum sancti Adalberti in honore eiusdem sancti Adalberti Strigoniensem metropolitanam construxit et sublimavit ecclesiam, sicque totam Pannoniam et Poloniam, cui in Gnesnensis ecclesie kathedra beatum Gaudencium, fratrem suum, alio nomine Radim prefecit, qui postea, videlicet anno Domini DCCCCLXXXXIX, ibidem in episcopum ordinatus est, et sic eciam quamplures alias naciones convertit ad fidem, ipisque omnibus baptisatis ultimo Prussiam venit et ibi multa bona opera faciens a Prutenis martirizatus iubente Domino vitam cum palma finivit.

*) Tu vkládá ruk. 3 v závorce: et imperatrix, Ottonis II uxor, magnam copiam ei ad iter contribuit, quam ipse (ruk. má ipsa) eadem nocte pauperibus distribuit

**) Tu vkládá ruk. 3: Quidam libri habent eciam sequencia.

Anno Domini DCCCCLXX.

Anno Domini DCCCCLXXI.

Anno Domini DCCCCLXXII.

Anno Domini DCCCCLXXIII.

Anno Domini DCCCCLXXIIII.*)

Anno Domini DCCCCLXXV.**)

Anno Domini DCCCCLXXVI.

Anno Domini DCCCCLXXVII.

Anno Domini DCCCCLXXVIII.

Anno Domini DCCCCLXXIX.

Anno Domini DCCCCLXXX.

Anno Domini DCCCCLXXXI.

Anno Domini DCDCCLXXXII.

Anno Domini DCCCCLXXXIII.

Anno Domini DCCCCLXXXIIII.***)

Anno Domini DCCCCLXXXV.

Anno Domini DCCCCLXXXVI.

Anno Domini DCCCCLXXXVII.

Anno Domini DCCCCLXXXVIII.

Anno Domini DCCCCLXXXIX.

Anno Domini DCCCCXC. †)

Anno Domini DCCCCXCI.

Anno Domini DCCCCXCII.

Anno Domini DCCCCXCIII.

Anno Domini DCCCCXCIIII.

Anno Domini DCCCCXCV. ††)

Sub hiis annis Domini quid et quando in principatu Boemie per Pium Boleslaum, ducem ibidem, de sancto Adalberto, Pragensi episcopo, et alias gestum sit, in cronicis distincte non ponitur, sed solum hoc modo, prout in premissis apparet. Et hoc ex horum negligencia, qui illis preteritis temporibus gesta principum conscripserunt.

Anno Domini*) DCCCCXCVI, nono kalendas 973
Maii sanctus Adalbertus, secundus Pragensis episcopus, a Prutenis, sicut premittitur, passus est. Et postquam sepe nominatus dux Boemie Pius Boleslaus per martirium et mortem sancti Adalberti, prout proxime suprascriptum est, suam Pragensem ecclesiam pastore carere vidisset, que quasi duobus annis vacavit, videlicet ab anno Domini DCCCCXCVI, quo supra, usque ad annum Domini DCCCCXCVIII (DCCCCXCVII ruk. 3), tamquam zelator catholice fidei cogitare cepit, quem ibidem ydoneum pastorem preficeret (perficeret 1). Et dum universam Boemiam perquirens dignum clericum ad tante dignitatis fastigium assumendum moribus et vita probatum invenire non posset, ne Deo noviter acquisitus populus fidem assumptam derelinqueret et errores pristinos sequeretur, solempnes misit nuncios ad Ottonem tercium huius nominis imperatorem, rogans, ut

*) Ruk. 3 má při létě tomto následující zprávu: De obitu Ottonis primi. A. D. DCCCCLXXIIII". Otto primus imperator regressus de Ytalia cum filio suo Ottone rege Galliam ingressus est, inde Germaniam transiturus et proximum Pascha Quitilingaburg celebraturus. Manens ibi decem et septem diebus descendit inde Ascensionem Domini apud Merseburg celebraturus, tercia vero feria ante Penthecosten venit ad locum, qui dicitur Mumdeva. Proxima nocte transacta hora constituta letus ad mensam consedit, venienteque tempore vespertinis laudibus interfuit, sed peracto cantu ewangelii estuari et fatigari iam cepit. Quod cum intellexissent principes circumstantes inposuerunt eum sedili, inclinantem autem caput, quasi iam defecisset, refocilaverunt eum expetitoque sacramento Dominico et accepto sine gemitu cum magna tranquilitate spiritum redidit Domino nonas Maii, quarta feria ante Penthecosten. Inde transportatus in cubiculum; et cum iam esset sero, transitus eius nunciatur populo. Cuius corpus cum magnis lugencium exequiis a filio rege iam facto translatum est in civitatem, quam ipse construxit, vocabulo Magedeburg ibique honorifice tumulatum est in ecclesia sancti Mauricii. Eodem anno episcopus Augustensis sanctus Udalricus migravit a seculo anno episcopatus sui L[mo]. (Viz Annal. Saxo, Pertz, Mon. VIII, 525.)

**) Při létě tomto jest v ruk. 3 zpráva: Otto secundus, Ottonis magni filius, 82 loco ab Augusto regnare cepit et IX annis regnavit. Hic vivente patre in regnum electus Romeque ab apostolico regni corona decoratus mox, ut pater defunctus est, ab omnibus, qui aderant, denuo eligitur et in regni sede locatur. (Ekkehardi chron. univ., Pertz, Mon. VIII, str. 191.)

***) Ruk. 3 má při tomto roku zprávu: A. D. DCCCCLXXXIIII°, ab urbe condita MDCCXXXV (sic) Otto tercius, Ottonis secundi filius, admodum puer 83 loco ab Augusto Romanum imperium suscepit et annis XVII regnavit. (Tamtéž.)

†) Tu připojena v ruk. 3 dle Kosmova let. zpráva: Sanctus Adalbertus, Pragensis episcopus, Rome ad s. Alexium factus est monachus cum fratre sub patre et abbate nomine (jméno schází).

††) Týž rukopis má tu zprávu: Otto tercius a Gregorio quinto coronam imperii et insigne suscepit.

---

*) Srovnej Kosmův let., Pram. děj. č. II, str. 46.

998 ecclesie sue Pragensi in tantis dispendiis posite consuleret et de persona ydonea pro presulatus Pragensis ecclesie regimine provideret. Qui imperator katholicus iuste peticioni sue merito consenciens quemdam capellanum suum Deodatum (Theodatum 3 a tak níže) alias Tegdardum nacione Saxonem, nomine, vita, moribus et literarum scienciis decoratum, linguam quoque slovanicam (slavonicam 3) scientem ad plenum, Pragensi prefecit ecclesie, mittens eum Maguntino archiepiscopo consecrandum.

Anno *) Domini DCCCCXCVIII, nonas Julii dictus Deodatus, tercius Pragensis episcopus, consecratus est per archiepiscopum Maguntinum.

999 Anno Domini DCCCCXCIX, VII idus Februarii dux Boleslaus Pius, de quo supra fit mencio, multis pollens virtutibus, victoriosus in preliis et maximus pacis amator, qui eciam habuit uxorem legitimam, nobilem genere, vita et moribus, nomine Hemmam, ex qua duos filios procreavit, Wenceslaum videlicet et Boleslaum. Wenceslaus cum adhuc puerilibus esset in annis, febre correptus vitam finivit, Boleslao fratre suo superstite remanente. Postquam autem pater sibi sensisset tempus mortis instare, accersito filio suo equivoco Boleslao, ipsum coram coniuge sua Hemma et magnatibus Boemie multis informans documentis salutaribus docuit vitare vicia et quaslibet amare virtutes. Et tandem post paterna monita et doctrinas sibi ducatus Boemie committens regimen plenus dierum felicium vitam finivit in Domino. Estque in ecclesia Pragensi sepultus. Rexitque ita Boleslaus secundus huius nominis ducatum Bohemie XXXI annis, mensibus VI, XX (XXV ruk. 3) diebus. 999

Anno [1]) Domini [2]) DCCCCXCIX, [a]) quo supra, Boleslaus tercius, Pii et [3]) secundi Boleslai, ducis Boemie, filius, post obitum patris regimen Boemie ducatus assumpsit; sed non tam [4]) felicibus auspiciis prout [5]) pater paternos terminos olim [6]) viriliter acquisitos servavit. [7]) Nam non [8]) longe post assumptum Boemie ducatus regimen dux Polonie nomine Mesko, [9]) homo plenus fraude, sibi urbem Krakow [10]) fraudulenter abstulit, omnibus suis de Boemia gladio nequiter interfectis. **) Habuit eciam dictus Boleslaus ex coniuge nobili

*) Ruk. 3 má před slovem tímto nápis: De obitu ducis Boleslai.

**) Tu vloženy v ruk. 3 následující kusy: Eodem videlicet DCCCCXCIX anno in mense Decembrio, cum adhuc XVII dies essent ad millesimum, obiit imperatrix Adelheidis, Ottonis primi 2ª coniunx et avia tercii Ottonis, sepultaque est in Selsis monasterio, quod ipsa edificavit in diocesi Argentinensi ordinis sancti Benedicti sanctimonialium, et ibi est canonizata, quia multorum miraculorum illustris fuit.

Anno Domini M° varia apparuerunt prodigia; cometes in celo visus est. Iste Otto imperator tercius cum Gregorio papa quinto, qui dicebatur Bruno et fuit consanguineus Ottonis tercii, ordinavit electores imperii qui deinceps permanserunt usque nunc. Et hoc non propter aliquam culpam Saxonum sed ad precavendum pericula futura. Nec potuit hec ordinacio infringere alias frangi.

Anno regni sui XVIII Ottonis 3ᶦᶦ ipse Otto tercius absque liberis Vᵗᵃ kalendas Februarii obiit, eo videlicet anno, qui ab incarnacione Domini inscribitur millesimus primus, cuius intestina Auguste, reliquum corpus Aquis grani sepelitur.

Anno Dominice incarnacionis millesimo primo Ottone imperatore Rome defuncto vacante regni solio electus est a principibus Henricus secundus, primum dux Bauarie, et in regni provectus culmine 84 loco ab Augusto regnum accepit et annis XXIIII ac mensibus V regnavit, XII sub nomine regis, XI dignitate et nomine imperatoris. Hic in regni sede sublimatus Henricum marchionem et Boleslaum, ducem Boemie, habuit in inicio regni sui sibi resistentes una cum Polonis. (Ekkehardi Chron. univ., Pertz, Ss. VI, 192.)

Anno Domini M° secundo Henricus rex Henricum marchionem et alios sibi resistentes cum exercitu petit. (Ekkehardi Chron. univ., Pertz, Ss. VI, 193.)

Anno Domini M° tercio Henricus rex Ytaliam, Boemiam et Boleslaum ducem cum omni gente Sclavorum subiugavit. (Ekkehardi Chron. univ., Pertz, Ss. VI, 193.)

---

[a]) Srovn. Let. Kosmův, Pram. děj. č. II, str. 49.

[1]) Ruk. první recense mají před slovem tímto naznačení kapitoly XXVIIᶦᵃ s nápisy: De regimine tercii Boleslai ducis Boemie 5; De vita et regimine tercii Boleslai 4, 6; k čemuž 4 ještě dokládá ducis Boemie; De ducatu tercii Boleslai ducis 3. — [2]) Anno — supra nemají 4, 5, 6. — [3]) et secundi nemají tytéž. — [4]) nemají tytéž. — [5]) prout pater nemají 3, 4, 5, 6. — [6]) quondam 4, 5, 6. — [7]) obtinuit tytéž. — [8]) non post multum assumptum ducatus Boemie regimen 4, 5, 6. — [9]) Mezko 2, 6. — [10]) Cracow 1, 5; Crakow 3; Cracaw 4.

1002 duos filios Odalricum, et Jaromir: Odalricus a puericia traditus fuit [11]) in curiam imperatoris Henrici moribus et virtutibus imbuendus, sed Jaromir in aula paterna [12]) permansit et [13]) liberalibus studiis eruditur. *)

1003 Anno Domini M° [14]) accidit, quod inter Boleslaum Boemie et Meskonem [14*]) Polonie duces interveniente tractatu treugarum et pacis eciam iuramento firmato iidem duces [15]) ad certum locum insimul convenerunt. In quo dictus Mesko sub dudum concepto dolositatis ingenio, attractis sibi [16]) quibusdam de Boemia consiliariis prefati ducis Boleslai muneribus, Wrssovicensibus [17]) nomine, inter quos erat Cochan principalis, perfidis et nequissimis sui principis traditoribus, de eorum consilio idem Mesko ducem Boleslaum versus Cracoviam super alio certo termino veniendum ad convivium invitavit. Qui dux Boleslaus taliter invitatus prioris dolositatis et fraudis non immemor et volens sibimet [18]) de peiore futuro cavere [19]) primo peticioni Meskonis dissenciens, sed postea Wrssovicensium traditorum, suorum consiliariorum, iniquis suasionibus victus se venire velle promisit. Nec tamen obmisit [20]) ducatum suum per nobiliores Boemie, illos duntaxat, quos fide probatos habebat, disponere, provide statuens, ut si quid in eo dolositate dicti Meskonis [21]) eveniret, Jaromir filium suum in ducem et dominum suum assumerent loco sui. Sicque disposito 1003 principatu suo Cracouiam [22]) ad dictum Meskonem accessit. Et primum quidem [23]) ab eodem Meskone honorifice suscipitur, [24]) sed mox, dum convivio [25]) interesset, ab hospite suo prefato nequiter capitur et oculis privatur, suis omnibus, quos secum adduxerat, ibidem crudeliter interfectis.

Postquam [1]) dictus [2]) Mesko *) de genere ducali degenerans fidem datam et iuramentum prestitum [3]) violasset ac [4]) in illustri [5]) Boleslao, Boemie duce, hospite suo, inhumana, [6]) sicut premittitur, scelera perpetrasset, dicti Wrssovicenses, [7]) tanti tradimenti et impietatis crudelissimi patratores, [8]) de nequam sua et amicorum suorum confisi potencia, superstitem iuvenem Jaromir, ducem Boemie, filium Boleslai prefati, machinantes extinguere, sibi [9]) preter consensum et scitum magnatum, baronum ac [10]) fidelis populi ducatus Boemie regimen fraudulenter usurpare conantur. [11]) Nam [12]) quadam die iidem Wrssovicenses [13]) traditores insignes, cum quodam perfidissimo maiore et directore eorum Cochan nomine, opportunitate capta [14]) ducem et dominum suum [15]) Jaromir simulate venacionis causa fictum ad locum, in quo [16]) nunc est monasterium Veliz, [17]) duxerunt densas in silvas. Et dum lo-

*) Na tomto místě klade ruk. 3 zprávu o mučednické smrti pěti bratří v rukopisech jiných teprv níže položenou, pak zprávu o usurpaci trůnu římského Harduinem, dále o smrti Hemmy, dále s r. 1007 zprávu o synodu ve Frankfurtě a konečně o smrti mučednické Brunonově k r. 1008, načež teprv co následuje o Boleslavovi a Meškovi, ale s rokem 1009.

---

*) Viz Kosmův let., Pram. děj. č. II, str. 50 a 51.

[11]) nemá 4, 6. — [12]) patris 4, 5, 6. — [13]) Místo et — accidit mají 4, 5, 6 postea autem accidit, quod . . . — [14]) MIX° má ruk. 3. — [14*]) Mezkonem 2 a tak níže. — [15]) duces insimul convenirent, ubi dictus 4, 5, 6. — [16]) s. q. muneribus 4, 5, 6, níže ovšem muneribus schází. — [17]) Wyrssowic. Wyrsowic. Wrsowic. s rozličným střídáním ostatní rukp., načež ruk. 4, 5, 6 pokračují: nomine, perfidos et malignos ac nequissimos sui principis traditores, eundem ducem Boleslaum versus Cracowiam (Cracouiam 4, 6) super certo term. veniendum. — [18]) sibimet de peiori 4, 5, 6. — [19]) noluit consentire, sed — postea W. — victus consensit seque ven. 4, 5, 6. — [20]) ob. quin d. s. nobilioribus et fidelioribus, quos habebat, commisit (commiserit 5), ut si quid in eo dol. . . . 4, 5, 6. — [21]) Meskonis humanitus contingeret 4, 5, 6. — [22]) Tak 2; v jiných ruk. rozličně psáno. — [23]) nemají tytéž. — [24]) excipitur 4, 6. — [25]) conviviis 2; dum cum suis interesset 5.

[1]) Rukopisy recense první mají před tímto slovem naznačení XXVIII kapitoly s nápisy: De successu Jaromir, filii Boleslai (fil. dicti Bol. 5), et de miraculo sancti (beati 5) Johannis Baptiste 4, 5, 6; rukopisy 4 a 5 dokládají tu ještě: facto in loco, ubi nunc est monasterium Welich. — [2]) dic. perfidus M. a gen. 4, 5, 6. — [3]) nemají 4, 5, 6. — [4]) sic 4, 6. — [5]) illustre 5. — [6]) inhum. scelera peregisset 4, 6. — [7]) Wrschouicenses 1; Wirss. 4 a tak níže. — [8]) patr. reversi Boh. de nequam 4, 5, 6. — [9]) et sibi 4, 5, 6 — [10]) et fidelium pop. 4. — [11]) conantes 4, 5, 6. — [12]) nemají 4, 5, 6. — [13]) W. et inquissimi traditores et quodam perfid. mai. 4, 5, 6. — [14]) nacta 5; facta 4, 6. — [15]) eorum 4, 5, 6. — [16]) Místo in quo mají 4, 5, 6 ubi. — [17]) Welisch 1; Welissch 3; Welich 4, 5, 6.

1003 cum aptum ad perpetrandum conceptum [18]) facinus conspexissent, ducem [19]) et dominum suum ligantes ad arborem et de ipso metam sagittariam statuentes sagittis et telis eum interficere nitebantur. Ubi sic [20]) accidit, quod idem [21]) dux Jaromir ob magne devocionis ardorem et multam reverenciam, quibus a puericia sua sanctum Johannem Baptistam [22]) summopere studuerat honorare, idem sanctus Johannes Baptista in tanta [23]) necessitate sua [24]) iuvenem ducem Jaromir graciose protexit. Nam dum persecutores et impii traditores sui in eum tela iacerent, sanctus Johannes cum indumento suo prohibuit, [25]) prout eidem duci Jaromir videbatur, quod dux ipse nullatenus a sagittis huiusmodi ledebatur. In eadem eciam hora beatus Johannes uxori dicti Jaromir, matrone valde devote, per visionem [26]) apparuit, admonens eam, ut ad liberacionem sui mariti Jaromir suum [27]) fidelem populum incitaret. Insuper dum hec miraculose [28]) sic fierent, quidam familiaris dicti ducis Jaromir Howora [29]) nomine, qui premissis [30]) maleficiis interfuit, fidelitate motus [31]) subito equum ascendens venit Pragam, [32]) nuncians fidelibus et amicis dicti ducis singula, [33]) que per Wrssovicenses, impios traditores, [34]) suum committebantur in ducem. Qui statim armati equos ascendunt et una cum eodem [35]) Howora ipsos ducente fideliter ad locum predictum veniunt et maleficos temerarios, quos possunt, capiunt et trucidant digna morte, ac dominum suum miserabiliter afflictum dissolvunt. Qui solutus coram omnibus narrat, qualiter [36]) sancti Joannis Baptiste fuerit auxilio miraculose [37]) protectus, et in perpetuam memoriam [38]) liberacionis huiusmodi arborem, ad quam ligatus fuit, precidi fecit, construens in eodem loco [39]) prepositurum et monasterium Welisch [40]) in honore sancti Joannis Baptiste, in [41]) quo hodie altare maius super stipite dicte arboris situm est, et plures [42]) degunt monachi sub regula sancti Benedicti sub abbate Insule Sazaviensis. [43]) Familiares vero et fideles [44]) populi dicti Jaromir ducem suum honorifice suscipiunt et Pragam reducunt. Servo autem Howora [45]) propter probitatis fidem, quam ostendit in duce, idem dux Jaromir hereditarie supremi venatoris officium donavit, quod [46]) ad curtem [47]) Stebnam pertinuit. Et sic idem Howora illud officium ad posteritatem suam gracia honorifice mercedis deduxit.

Anno [1]) itaque [2]) M primo, [a]) dum [3]) premissa in Boemia gesta fuerant, Mesko, [4]) dux Polonie, nactus auxilio sceleratorum Wrssoviensium [5]) et amicorum eorum, proditorum [6]) ducum Boemie, congregato exercitu valido Boemiam veniens Pragam obsedit, [7]) et infra biennium Pragensem urbem obtinuit, castro, [8]) Wissegradensi in dicta urbe viriliter resistente. [9])

Anno [10]) Domini [b]) MII quo supra dictus sceleratus Mesko nunccios suos ad imperatorem Henricum cum maxima pecunia et multis muneribus misit, [11]) eidem supplicans, ut sibi Odalricum

---

[a]) Viz Kosmův let. č., Pram. děj. č. II, str. 52. — [b]) Tamtéž.

[18]) fac. ceptum 4, 5, 6. — [19]) consp. dominum suum Jaromir turpiter ligantes ad arborem 4, 5, 6. — [20]) nemají 4, 5, 6. — [21]) ipse 5. — [22]) nemají 4, 5, 6. — [23]) tanta nemají 4, 6. — [24]) sua eundem Jaromir ducem grac. 4, 5, 6. — [25]) prohibuit, ut dux Jaromir nullatenus lederetur in eadem hora . . . 4, 5, 6. — [26]) in visione tytéž. — [27]) nemají tytéž. — [28]) miraculose sic nemají tytéž. — [29]) Hawora 1. — [30]) predictis 5. — [31]) permotus 4, 5, 6. — [32]) in Pragam 4, 5. — [33]) ea 4, 5, 6. — [34]) tradit. commissa fuerant 4, 5, 6. — [35]) cum Howora prefato ad locum predictum veniunt, malef. tem. q. poss. cap. et interficiunt dig. mor. 4, 5, 6. — [36]) quomodo et qualiter 5. — [37]) Místo miraculose protectus mají 4, 5, 6 jen liberatus. — [38]) liber. ipsius arb. 4, 5, 6. — [39]) loco nomine Welich 5; l. n. Welychin 4; l. n. Welichin 6. — [40]) Veliz 2. — [41]) Místo in quo mají 4, 5, 6 ubi. — [42]) et plures 4, 5, 6. — [43]) Sasawiensis 5; Sazawiensis 4. — [44]) fidelis populus 5. — [45]) Hawora 1 a tak níže; Howora dicto 4, 5, 6. — [46]) quod quidem 4, 5, 6. — [47]) curtam 5; arcem 6.

[1]) Rukopisy první recense mají před slovem tímto naznačení kapitoly XXIX[ta] s nápisem: De obsidione civitatis Pragensis et captivitate Odalrici, fratris Jaromir, ducis Boemie, et (ac 5) excecacione Jaromir eiusdem; ruk. 1 nemá tu nápisu žádného. — [2]) Anno — primo nemají 4, 5, 6. — [3]) cum 4, 6. — [4]) Mezko 2. — [5]) Wirsouic 4; Wyrssouic. 5; Warsouic. 6. — [6]) eor. predictorum congreg. exerc. 4, 5, 6. — [7]) obsedit biennio, videlicet a. D. M[o] et a. D. MI[o], infra quod biennium Prag. urbem (Pragam urbem 6) obt. 4, 5, 6. — [8]) castro vero W. 4, 5, 6. — [9]) resist. et inexpugnabili permanente 4, 5, 6. — [10]) Místo Anno — supra dictus mají 4, 5, 6: Eodem eciam tempore dictus sc. — [11]) misit supplicans imperatori 4, 5, 6.

04 fratrem Jaromir, ducis Boemie, qui tunc temporis, prout eciam superius scribitur, prefati imperatoris educabatur in curia, vinctum transmitteret. Quod imperator prefatus cupiditate auri [12]) et muneribus corruptus adimpleri [13]) mandavit in imperialis [14]) sui nominis dedecus et honoris. Qui Odalricus postea [15]) vel iussu imperatoris [16]) dimissus vel fuga de carceribus et vinculis liberatus est et rediens in Boemiam [17]) secrete venit in quoddam castrum suum firmissimum Dreuik [18]) nomine. Et abinde quemdam militem fidelem mittit in urbem Pragensem, iniungens ei, quod nocturno tempore per clamorem buccinarum et tubarum incautos hostes perterreat. Mox [19]) vero fidelis miles iussa domini sui exequens, ascendit nocte media in prefate [20]) urbis Pragensis eminenciorem locum Zizi [21]) wlgariter nominatum, qui nunc Strahouia dicitur, ubi tubis [22]) et buccinis sonitum faciens altis vocibus clamores ingeminat sub [23]) hiis verbis: Fugiunt, fugiunt Poloni confusi turpiter, irruite, irruite armati Boemi acriter! Quos [24]) sonitus clangores [25]) tubarum et sonorosas voces audientes incauti Poloni timore perterriti dimissis armis et rebus suis, ut melius possunt, turpiter aufugiunt, [26]) sic quod quidam ex eis nudi, quidam precipitati de ponte, quidam per preruptam viam et posticum [27]) castri Pragensis itineris angustia pressi, [28]) alii evaserunt, alii miserabiliter perierunt. Et dictus dux Mezko [29]) similiter vix cum paucis evasit. Quod dux [30]) dictus Odalricus percipiens statim altera die Pragam venit et ducatus Boemie possessionem assumpsit. [31]) Ac [32]) deinde tercia die adventus sui ad suggestionem dictorum Wrssovi- 1004
censium traditorum Jaromir, fratrem suum, fraterni [33]) oblitus amoris, excecari mandavit, ut sic [34]) securus a fratre persisteret in ducatus regimine supradicti.

Anno [1]) Domini [2]) MII quo supra, [a]) dum sic prefatus Odalricus ducatus Boemie regimen assumpsisset, accidit, quod quadam vice, dum de venacione rediens per quandam villam suam transiret, vidit virginem pannos lavantem ad puteum, Bozenam nomine, quod [3]) alio vocabulo Beatrix dicitur, mire pulchritudinis et decoris. Quam sic intuitus totus in eius concupiscenciam et amorem exarsit, et mittens nuncios suos continuo tulit eam et in legitimam duxit uxorem, ex qua generavit filium elegantissimum nomen sibi Brziecislaus [4]) imponens.

Anno [5]) Domini [b]) MIII predictus Odalricus 1003
potenciores de prefatis Wrssovicensibus traditoribus perfidis digna morte mandavit extingui.

Anno [6]) Domini [c]) M quarto Benedictus cum 1004
sociis suis, Matheo, Johanne, Ysaac et Cristino in Polonia heremiticam et sanctam vitam ducentes, per quosdam Polonos predones, qui se aput eosdem sanctos viros quandam massam auri, quam ipsis Mesko, dux Polonie, [7]) devocione permotus miserat, quamque viri sancti, ne pecunia dediti in suis oracionibus impedimenta sentirent, dicto duci remiserant, invenire sperabant, nocturno tempore crudeliter interfecti sunt, et sic martirium passi migrarunt ad Dominum. Fuerunt autem hii sancti viri quondam socii sancti Adal-

---

[a]) Srovn. Let. Kosmův, Pram. děj. č. II, str. 53. — [b]) Tamtéž. — [c]) Tamtéž str. 57—59.

[12]) avidus 4, 6. — [13]) adimplere 4, 5, 6. — [14]) in imp. sui dedecus et sc. man. 5, 6; mezi sui a dedecus vkládá 4 slovo honoris. — [15]) postea a. D. MII° 4, 5, 6. — [16]) imp. vel fuga carceribus elapsus lib. est. — [17]) in B. 4, 6. — [18]) Drennik 2; Drewik 3, 5; Drewyck 4; Drewick 6. — [19]) Moxque fid. 4, 5, 6. — [20]) in prefata urbe Prag. 4, 5, 6. — [21]) vulg. Sysy 4, 5, 6; Zyzi 3. — [22]) tuba 4, 6; tube 5. — [23]) super 5. — [24]) quo sonitus 5. — [25]) son. clangeresque tub. 4, 5, 6. — [26]) fugiunt 2. — [27]) posticam 1, 5. — [28]) oppressimis. perierunt 4, 5, 6. — [29]) M. vix c. p. ev. 4, 6; M. c. p. ev. 5. — [30]) quod dictus dux O. 4, 5, 6. — [31]) accepit 4, 5, 6. — [32]) et 4, 5, 6. — [33]) fraternis oblitus visceribus 4, 5, 6. — [34]) sic securius seu securus a fr. 5.

[1]) Ruk. první recense mají před slovem tímto naznačení kapitoly XXX^{ta} s nápisy: De regimine Odalrici, ducis Boemie, fratris Jaromir 4; De reg. Od. fr. Jar. ducis B. 5; De reg. Od. duc. B. 6. Ruk. 3 má nápis bez naznačení kapitoly: De ducatu Odalrici. — [2]) Místo Anno — supra mají ruk. 4, 5 slovo: porro. — [3]) quod est a. nom. B. 4, 5, 6. — [4]) Brzeczislaus 2, 6; Brzetislaus 3, 5; Brzyeczislaus 4. — [5]) Místo Anno — extingui mají ruk. 3, 4, 5: Qui prefatus Odalricus ducatum Boemie provide regens statim secundo anno principatus sui, qui fuit annus Dom. MIII, potenciores de pref. Wirss. trad. digna m. vita privari mandavit. — [6]) Ruk. 4, 5, 6 mají tu: Temporibus eciam suis, videlicet a. D. MIIII°. — [7]) Polonorum 4, 5, 6.

1004 berti, Pragensis episcopi, quos idem episcopus de Roma ex monasterio sancti Alexii secum Boemiam [8]) et Poloniam adduxerat, qui vestigia patris et directoris eorum sancti Adalberti sequentes multum in Polonia populum converterunt ad fidem et omnipotenti Deo, quamdiu in hoc seculo fuerunt, sanctis operibus placuerunt.*)

1006 Anno [9]) Domini [a]) MVI Hemma, uxor [10]) Boleslai secundi, mater Odalrici et Jaromiri fratrum, mulier nobilis et plena virtutibus, febre correpta obdormivit in Domino et [11]) in Pragensi ecclesia sepelitur.**)

Anno Domini MVII.***)

Anno Domini MVIII.†)

Anno Domini MIX.

Anno Domini MX.

Anno Domini MXI.

Anno Domini MXII.

Anno Domini MXIII.††)

Anno Domini MXIV.†††)

Anno Domini MXV.

Anno Domini MXVI.

Hiis [12]) annis et eciam sequentibus Odalricus, Boemie dux, ducatum suum provide rexit, nec quicquam contrarietatis a quoquam sustinuit.

Anno [13]) Domini [b]) MXVII Deodatus, [14]) tercius Pragensis episcopus, successor sancti Adalberti, mortuus est [15]) III idus Junii, cui successit Eghardus, [16]) quartus Pragensis episcopus. 1017

*) Tu vkládá ruk. 3: A. D. MV° Arduinum imperium usurpantem Heinricus rex superavit.

**) Tu přidává ruk. 3: Et eodem anno Henricus rex episcopatum in Babenberg constituit.

***) K tomuto roku má ruk. 3 zprávu: A. D. MVII°, indiccione V, in kalendis Novembris magna synodus episcoporum aliorumque patrum habita est et celebrata in villa regia Franckfurt mediante rege magno et pacifico Henrico anno regni sui VI°. Nam dum idem Deo devotus rex alta mentis consideracione secum volveret, in quo potissimum opere Dei misericordiam sibi facilius conciliaret, divini instinctu consilii inspiratus disposuit, ut Deum sibi heredem eligeret et conscriberet et episcopatum Babenbergensem ex rebus hereditariis construeret, ut et paganismus Sclavorum ibi destrueretur et christiani nominis memoria perpetualiter inibi celebris haberetur. Sed cum parochiam ad eandem sedem respicientem non haberet et sanctum Penthecosten in eodem regni sui anno Moguncie celebraret, partem Wirzburgensis dioceseos, comitatum videlicet Ratenzgouve dictum, partem pagi Volcfelt dicti inter fluvios Vraba et Ratenza siti ab Henrico, Wurczburgensi episcopo, firma ac legali tradicione acquisivit, tradens e contra Wirczburgensi ecclesie CL mansos in vico Memingen dicto et in proxime adiacentibus locis et consencientibus, et concurrentibus in hec vota illius Henrico Wirczburgensi et Willigiso Moguncie metropolis archiepiscopo multisque, qui presentes fuerunt, archiepiscopis et episcopis legittimum hoc concambium attestacione sua et subscripcione roborantibus, et demum illa per duos capellanos suos Albericum et Ludewicum adiunctis Wirczburgensis episcopi literis Romam ad Johannem papam direxit, quatenus bene cepta in melius proficerent auctoritate apostolica, et papa Johannes omnia confirmavit.

†) K roku tomuto klade rukopis 3 zprávu: Anno Domini M octavo Brun episcopus ex monacho a Prucis sive Prutenis multis suppliciis afflictus et manibus pedibusque abscisis postremo capite plexus celos peciit (Ekkehardus, Chron. univ. Pertz, Ss. VI, 193).

††) Ruk. 3 má k roku tomuto položenou zprávu o pobití predních Vršovců, již jiné rukopisy kladou k r. MIII, načež se pokračuje: Eodem quoque anno Henricus, rex Romanorum, Rome imperiali benediccione a Benedicto papa octavo est coronatus (Ekkeh. chr. univ. Pertz, Ss. VI, 193).

†††) K roku tomuto klade ruk. 3 zprávu A. D. MXIV° Pannonia, id est Ungaria, christianam religionem publice recepit, cum soror senior Henrici imperatoris nomine Gisela Stephano regi facto nupsit. Ex qua genuit sanctum Emericum confessorem et ducem, patronum Ungarorum (Srovn. Pertz, Ss. VI, 354).

a) Srovn. Kosmův let. č. Pram. děj. č. II. str. 60. — b) Tamtéž str. 60.

8) B. adduxerat ac in monasterio Brewnowiensi fundato in eodem locaverat: qui eciam vestigia patris pii et dir. sui — sequentes multos in Pol. . . . 4, 5, 6 — 9) Demum a. D. 4, 5, 6. — 10) uxor B. s. nemají tyteż. — 11) et — sepelitur nemají tyteż. — 12) Zprávy tyto jakož i předcházejících prostěh. vyčtení let nemají rukopisové recense první. — 13) Místo a. D. MXVII mají rukopisové 4, 5, 6: Temporibus eciam dicti Od. — 14) Theodagus 2. Theodatus 6. — 15) mort. — a. D. MXVII, III id. J. 4, 5, 6. 16) Ekkardus 3. Eckhardus 4, 6. Eck. 5.

— Anno Domini MXVIII.
Anno Domini MXIX. *)
Anno Domini MXX. **)

1021 Anno[1]) Domini[a]) MXXI predicti***) Odalrici filius Brzieczislaus,[2]) qui[3]) per multas virtutes crescebat in melius, transcendens de puericia in iuventutem, audiens magnam famam de pulchritudine cuiusdam virginis, Juditha[4]) nomine, filie Ottonis Ruffi, suo firmavit in animo, qualiter prefatam sibi speciosam virginem matrimonialiter posset adiungere. Et dum audisset, quod virgo eadem in quodam monasterio nominato vulgariter Nidermunster[5]) in civitate Ratisponensi imbuenda liberalibus studiis servaretur,[6]) acceptis ad se fidelioribus secrecioribusque familiaribus suis, simulavit se velle[7]) imperatorem accedere,[7*]) cum ipsis iter arripuit et septem dietas continue faciens optatum dicti monasterii pervenit ad locum. In quo[8]) altera die tacitus intra se conceptum revolvens propositum solus claustrum circuit, querens, si posset presenciam dicte virginis accedere. Et dum intra monasterium venisset, vidit prefatam Juditham cum aliis puellis sollaciando discurrere, et statim eius inspecto decore et amoris igne succensus virginem rapit et cum 1021
ipsa subito equum ascendens aufugit. Et veniens ad portam exteriorem, hanc[9]) obstructam ferrea kathena reperit, qui statim gladium vibrans unius ictus impetu kathenam firmissimam geminas divisit in partes. Quod factum fortissimi militis usque hodie cerni potest. Et sic cum virgine rapta familiaribus suis id minime scientibus fugitivus abscessit ac[10]) per dies et noctes transiens ad patrem suum ducem[11]) Odalricum pervenit. Familiares vero sui in dicto monasterio comprehensi miserabiliter tormentati sunt et crudeliter interfecti. Brzieczislaus itaque[12]) patri suo, que gesta fuerant, retulit et accepta licencia transivit Moraviam, procurans[13]) sibi virginem suam Iuditham matrimonialiter copulari.

Preterea[b]) imperator Otto[14]) percipiens filiam suam Juditham per[15]) filium ducis Boemie raptam esse, indignatus valde iuramento firmavit, quod vel mortem subiret vel subiugata Boemia imperialem sedem suam[16]) in ducatus medio collocaret. Ex adverso vero iuvenis Boemie dux magnanimus prestitit iuramentum, quod nisi morte preventus[17]) tam grande cesari dampnum inferret, quod de hoc imperator et imperium iactu-

*) K roku tomuto klade ruk. 3 zprávu: Benedictus papa Babenberg veniens ecclesiam sancti Stephani prothomartiris dedicavit ibidem (Ekkehardi chron. univ. Pertz, Ss. VI, 193).

**) Ruk. 3 má k roku tomu zprávu následující: Terre motus magnus factus est III idus Maii feria quinta, et eodem anno sanctus Heribertus, Coloniensis episcopus, obiit, qui Udalricum, ducem Boemie, in iuventute curie imperatoris Henrici correxit et in moribus commendavit (Ekkehardi chron. univ. Pertz, Ss. VI, 193).

***) Rukopis 3 má zprávu o únosu Jitčině položenou níže k r. MXXXI; k roku tomuto má hned po slově commendavit: Anno Domini M°XXI indiccione V, quarto nonas Novembris, feria quinta, anno regni gloriosi imperatoris Henrici secundi XXI, imperii autem nono ipso presidente ac disponente Eberhardus, primus ecclesie Babenbergensis episcopus, ordinacionis sue anno XIII°, dedicavit ecclesiam sancti Michaelis in Monte Monachorum. Et huic consecracioni interfuerunt multi episcopi, scilicet Aribo Moguntinus, qui al·are sancti Martini dedicavit, Piligrinus Coloniensis, qui altare sancti Petri consecravit, cum aliis multis (Ekkehardi chron. univ. Pertz, Ss. VI, 193, 194).

---

a) Srovn. Let. Kosmův, Pram. děj. č. II, str. 60—62. — b) Srovn. Dalimil. kron., Pram. d. č. III, str. 85 a 86.

1) Ruk. první recense mají tu naznačení kapitoly XXXI^{mi}, a sice 4, 5 nápisem: De actibus et gestis Brzyetislai (Brzetislai 5), filii Odalrici, patre vivente et gestis Judithe, uxoris Brzyetislai (Brzet. 5), filie imperatoris Otonis secundi, qui Ruffus cognominatus est. Ruk. 6 má nápis: De actibus et gestis Odalrici Brzecislai patre vivente et Judithe, uxoris eius, filie imperatoris. Místo A. D. — predicti mají 4, 5, 6 prefati itaque. — 2) Brzeczislaus 2, 6; Brzetislaus 3; Brzyetisl. 4; Brzecisl. 5. — 3) Místo qui — crescebat mají 4, 5, 6: cui forme (schází však v 5), proceritas, decus et sapiencia, multeque virtutes inerant, crescebat . . . — 4) nomine Judithe, filie imp. O. R. 4, 5, 6. — 5) Nideriwuster 2; Wydermynster 4, 5; Wydermünster 6. — 6) Tu vkládají 4, 5, 6: a. D. MCCXXI°. — 7) se velle nemají 4, 5, 6. — 7*) adire 2 po straně. — 8) Místo in quo mají 4, 5, 6 ubi. — 9) eam 4, 5, 6. — 10) et 4, 5, 6. — 11) nemá 5; Od. duc. 4, 6. — 12) nemá 5. — 13) proc. speciosam J. virginem sibi matr. cop. — 14) Conradus 3. — 15) per Brzetislaum 4, 5, 6. — 16) nemají 4, 5, 6. — 17) prev. imperatori tantum dampnum inferret 4, 5, 6.

ram perpetuam sustinerent. Ex quo fit, quod imperator exercitu congregato potenti Boemiam nititur invadere, et econtra Boemie dux nec non Brzieczislaus filius eius cum[18]) gentibus suis ad resistendum cesari viriliter se disponunt.[19]) Et postquam iam[20]) uterque, tam imperator quam Boemie dux, cum exercitibus suis starent in campis, prefata domina Juditha, filia imperatoris et uxor ducis[21]) predicti, femina prudens et provida, concepit in animo, qualiter huiusmodi grandes inimicicias inter tam propinquos affines[21*]) interciperet et omnino sedaret. Ac[22]) tandem ab imperatore securitatis conductu recepto ipsum accessit et inter multos et varios tractatus hunc modum et ordinem adinvenit, quibus cedes populi ab utraque parte vitari et iuramenta facta absque cuiuslibet preiudicio partis observari[23]) valerent. Tractavit[24]) etenim, quod imperator transiret Boemiam et in medio eius, videlicet in Boleslavia, imperialem sedem suam poneret et in eadem sede[25]) potenter resideret et eam ibi[26]) in perpetuam huius[27]) rei memoriam relinqueret. Similiter ad salvandum iuramentum mariti sui Brzieczislai, ducis Boemie prefati,[28]) tractavit, quod dum duces Boemie et suos posteros curiam imperatoris accedere contingeret et ad tria miliaria in vicino venirent, terras imperii per incendia sub eiusdem imperii dispendiis licite dampnificare valerent, et quod ad huius rei perpetuum recordium[29]) pro armis ducalibus Boemie aquilam imperialem in campo albo per pennas aquile[30]) circumquaque flammis distincto deferrent.[31]) Quo ingenio per dictam Juditham sapienter invento imperator et dux Boemie supradicti concordati sunt. Et sic imperator cum suis Boemiam intrans Boleslaviam venit et ibidem imperialem sedem suam preciosissimam posuit, que ibidem in ecclesia Boleslaviensi usque in hodiernum diem pro huius rei memoria diligencius custoditur. Et postea iuramento servato pacificatus[32]) recessit. Similiter Brzieczislaus, iuvenis Boemie dux, extra Boemiam curiam imperatoris accedens, dum in vicino ad trium miliarium spacium pervenisset, per ignis incendium imperii bona dampnificans[33]) iuramentum servat, tractata[34]) huiusmodi ad posteros suos Boemie duces deducit, quod[35]) eciam tam a posteris[36]) ducibus, quam eciam futuris regibus Boemie usque hodiernum diem in huius rei memoriam perpetuam observatur. Et[37]) ab hoc tempore Brzieczislaus Odalricum, patrem suum, in ducatus regimine usque ad eiusdem patris sui obitum in multis laboribus provide relevavit.

1021

Habebat[1]) itaque[a]) dictus[2]) Brzieczislaus ex donacione paterna in potestate Moraviam, quam partim a Polonis oppressam strennuis actibus[3]) ab eorum manibus liberavit, et comprehensa multitudine Polonorum centenos cum centenis concumulans[4]) vinctos misit Ungariam, ipsos pecunia[5]) vendidit et in servitutem perpetuam[6]) relegavit, et tamquam sapiens filius patrem relevans[7]) in multis laboribus multosque strennuos actus faciens[8]) de mandato patris sui, vices eius gerens, Boemiam feliciter gubernavit.

Anno[9]) Domini[b]) MXXII facta est maxima persecucio christianorum in Polonia.*)

*) Tu dokládá ruk. 3: et Henricus imperator novam Troyam dedicione cepit, et mortalitas magna in exercitu facta est.

---

[a]) Srovnej Let. Kosmův, Pram. děj. č. II, str. 63. — [b]) Tamtéž.

[18]) in gentibus 3. — [19]) muniunt 4, 5, 6. — [20]) iam nemaji 4, 5, 6. — [21]) nemají 2, 5. — [21*]) amicos má nadepsáno 2. — [22]) et 2, 4, 5, 6. — [23]) Tu vkládá 2: possent et. — [24]) Tractaverat 4, 5, 6. — [25]) s. sua 6. — [26]) ibidem 4, 5, 6. — [27]) huiusmodi 4, 6; nemaji 1, 2. — [28]) nemá 6. — [29]) perpetuam memoriam 4, 5, 6. — [30]) aquile circumquaque nemaji 4, 5, 6. — [31]) deferant 5. — [32]) pacificus 1, 2. — [33]) damnificat 3, 4, 5, 6. — [34]) tractatum 4, 6; tractataque 2. — [35]) quod tam a preteritis ducibus quam (quam eciam 5) fut. reg. B. 4, 5, 6. — [36]) Tu vkládá 1 ještě slovo preteritis a 2 má tu nadepsáno presentibus. — [37]) Et ab — relevavit nemají 4, 5, 6.

[1]) Ruk. první recense mají tu počátek kapituly XXXII[hé] s nápisem: De ulterioribus successibus Brzetislai nec non obitu Odalrici, patris ipsius, et Jaromir, fratris eiusdem (eius 4, 6) Odalrici 4, 5, 6. — [2]) predictus 4, 6. — [3]) viribus 4, 5, 6. — [4]) cumulans 3, 6. — [5]) pro pecunia 4, 5, 6. — [6]) nemaji tytéž. — [7]) elevans 5. — [8]) faciens usque ad a. D. MXXX[um] de mandato p. sui Boemiam fel. gub. 4, 5, 6. Tu připojeno v ruk. recense první, co níže položeno v rukopisech recense druhé k roku 1037 slovy: Quo quidem anno MXXX Boleslaus prefati Odalrici . . . — [9]) Zprávy té nemaji rukopisy recense první 4, 5, 6.

1023 Anno [10]) Domini [a]) MXXIII Ekhardus [10*]) episcopus Pragensis, obiit VI idus Augusti, cui [11]) successit [11*]) Izza. *)

Anno Domini MXXIIII. **)

Anno Domini MXXV. ***)

Anno Domini MXXVI. †)

Anno Domini MXXVII. ††)

Anno Domini MXXVIII.

Anno Domini MXXIX.

Anno Domini [b]) MXXX †††) obiit Izza, quintus Pragensis episcopus, IIII [12]) kalendas Februarii, cui Seuerus successit.

Anno Domini MXXXI. †*)

Anno Domini MXXXII. †**)

Anno Domini MXXXIII.

Anno Domini MXXXIIII.

Anno Domini MXXXV. †***)

Anno Domini MXXXVI.

*) cui succ. Izza nemá 3.

**) K roku tomuto má ruk. 3 zprávu: Anno Domini M°XXIIII Henricus imperator, plenus virtutibus, III idus Julii a seculo migravit et in Babenbergensi episcopio a se facto in monasterio sancti Petri sepelitur.

***) K roku tomu má ruk. 3 zprávu: De eleccione Conradi, primi imperatoris. Anno Dominice incarnacionis M°XXV°, ab urbe condita M°DCC°LXXVI° Chunradus II^us ex regni primoribus unus, sed regno antea per rebellacionem adversus, principibus pro eius eleccione dissidentibus, Aribone alias Erbone autem, Moguntino archiepiscopo, et Eberhardo, Babenbergensi presule, sibi faventibus 85 loco ab Augusto regnum suscepit et annis XV regnavit (Ekkeh. chr. univ., Pertz, Ss. VI, 194). Et statim multos adversarios et rebelles habuit: primum consangwineum Conradum Wangionum et Ernestum, prevignum suum, Suevorum duces, insuper Odalricum, ducem Boemie. Verumtamen idem rex existens armis strennuus, consilio providus, sapiencia tam forensi quam civili preditus, in religione christiana devotus, humilitate, que regem decebat, adornatus, in brevi omnes rebelles et adversarios composuit.

†) Tu klade ruk. 3 následující zprávu: Anno Domini M°XXVI, Henricus regis Chunradi filius, rex efficitur. Chunradus vero pater Romam tendens imperiali benediccione provehitur. Et post hec Kunith, regis Danorum, filiam nomine Kunugundam filio suo desponsat seque ad bene agendum studiosius accinxit (Ekkechardi chr. univ., Pertz, Ss. VI, 195).

††) Tentýž rukopis má při létě tomto zprávu: Anno Domini M°XXVII° Conradus Romam veniens in ipsa die pascalis solemnitatis inter duos Cnutonem Anglorum et regine Gisele avunculum Rudolphum Burgundie reges honorifice procedens a summo pontifice Johanne XX° coronatus ab omni populo Romano imperatoris et augusti nomen sortitur.

†††) K tomuto roku klade ruk. 3 zprávu: Conradus imperator Stephanum, Ungarie regem, cum exercitu petit (Ekkehardi Chron. univ., Pertz, Ss. VI, 195) a dále se slovy poněkud přeloženými zprávu o úmrtí Izzově a nastoupení Severově.

†*) K tomu roku klade ruk. 3 zprávu: Stephanus, rex Ungarie, per legatos cum imperatore Conrado pacificatur (Ekkehardi chr. univ., Pertz, Ss. VI, str. 195).

†**) K roku tomu má ruk. 3 zprávu: Anno Domini M°XXXII Rudolphus, rex Burgundie, moriens dyadema suum Conrado imperatori misit, Henrico, filio regis, nepoti suo, regnum sub testamento cum dyademate aliisque insignibus reliquit. Odo, Celtice comes et princeps Karlingorum, eo, quod sororius Rudolphi esset, prefatum regnum Burgundie iure hereditatis ad se pertinere calumpnians armata manu Burgundiam ingreditur. Hoc eo tempore, dum imperator in subiugandis Polonis Mysconem et Ottonem, filios Boleslai, occupatur angustiis. Ergo contumacia Odonis audita in Burgundiam iturus hieme circa Natale Domini militem instaurat, sed dum propter nimium frigus proficisci non posset, proxima estate rursum Gallias ingressus est vastataque per tres continuas ebdomadas ferro ac flamma Odonis terra, ille supplex venire compellitur, interpositoque iureiurando, ne amplius regnum prefatum quoquomodo lacescat, imperator revertitur. Eodem anno inicium Sazaviensis cenobii.

†***) K tomu roku má ruk. 3 zprávu: Ludovicus cum barba, comes ex Burgundia, consanguineus Gisile imperatricis, predicti Conradi imperatoris coniugis, cum XII militaribus viris veniens Thuringiam in confinio silve Loybe inter montem Katheberck et Aldenberg et Corenberc indutus melotis quasi peregrinus habitare cepit. Et ab isto Ludovico processerunt lantgravii Thuringie et moderni lantgravii Hassie.

---

[a]) Srovnej Let. Kosmův, Prameny dějin česk. II, str. 63. — [b]) Tamže 64.

[10]) Není zase v těchže rukopisech. — [10*]) Eghardus 2. — [11]) Není opět v těchže rukopisech. — [11*]) suc. Yzza 2 a tak níže. — [12]) Ruk. 3 má III a 2 in kal. F.

1037 Anno Domini[13]) MXXXVII Boleslaus,[a]) prefati Odalrici ducis pater, quem, ut supra dictum est, impius Mesko, Polonie dux, oculis privaverat, mortuus est et[14]) in ecclesia Pragensi sepultus.

Eodem[b]) anno V idus Novembris Odalricus, Brzieczislai pater, infirmitate gravatus[15]) feliciter vitam finivit. Cuius obitum Jaromir, frater eius, quem pridem dictus Odalricus excecari mandaverat, percipiens Pragam venit et Brzieczislaum, nepotem suum, una cum baronibus, magnatibus et populo Boemie[16]) elegit et prefecit in ducem, ipsumque nepotem suum publice ammonuit, ut iniquorum traditorum Wrssovicensium genus exterminaret et suorum deberet fidelium consilia studiosius imitari, narrans coram[17]) omni populo quantam tradicionem quantumque scelus Wrssovicenses prefati olim in suis ducibus et dominis perpetrassent.[18]) Unde[19]) Wrssovicenses, eorundem filii, iniquorum patrum suorum sunt[20]) iniquissimi sectatores, presertim[21]) Cochan, qui quadam nocte, dum dictus orbatus lumine Jaromir ad laxandum ventrem privato sederet in loco,[22]) eundem per posteriora trans corpus nequiter letaliterque wlnerans miserabiliter insontem extinxit.[23]) 1037
Sicque Jaromir moritur anno predicto, II nonas Decembris.[24])

Anno[1]) Domini[2]) MXXXVII quo supra dictus Brzieczislaus[c]) ducali paterna collocatus in sede, vir providus, strennuus et multa virtute preclarus ducatum suum cupiens dilatare et in partes circumvicinas extendere vires suas, regnum Vngarie potenter intrat et eius regionem usque urbem Strigoniensem devastat.[3]) Preterea prefatus dux Brzieczislaus ex nobili et decora coniuge sua Juditha quinque elegantissimos filios procreavit, videlicet[4]) Spitigneum, Wratislaum,[5]) Conradum, Jaromir et Ottonem,[6]) de quibus postea successive dicetur.*)

Anno Domini[d]) MXXXVIII Brzieczislaus[7]) 1038
patrati quondam sceleris in avum suum Boleslaum[8]) per Meskonem, ducem Polonie,[9]) non immemor, congregato exercitu suo intrat Poloniam, eamque devastat et destruit, Krakow, insigniorem urbem Polonie, strennuus victor acquirit et funditus subvertit, ac ibidem[10]) ditissimis thesauris

*) Za slovem tímto má ruk. 3 nápis: De vindicta contra Polonos et presertim contra ducem Meskonem et Cracoviensis urbis, subversione et s. Adalberti episcopi et martiris translacione. — Po nápise právě řečeném vložena jest v ruk. 3 k r. 1038 za tímto letopočtem zpráva: Stephanus, Ungarorum rex religiosus et christianus primus regum illius gentis, obiit. Qui fuit sororius s. Henrici imperatoris, qui regnavit ante Chunradum et ad fidem cum omni gente conversus fuit (Ekkehardi chron. univ., Pertz, Ss. VI, 195). Eodem anno Brzetislaus, dux Boemie, contra Polonos cogitans preliari in ulcionem avi sui se preparavit. Na to následuje vypravování o výpravě do Polska teprv k r. 1039.

---

a) Srovnej Kosmův let., Pram. děj. č. II, str. 65. — b) Tamtéž. — c) Tamtéž str. 64 a 70. — d) Tamtéž str. 70.

13) Tuto zprávu mají rukopisy první recense při r. 1030, a sice v tom spojení, že po slově gubernavit pokračují: Quo quidem anno MXXX Boleslaus prefati. — 14) et in — sepultus nemají 4, 5, 6. Tytéž rukopisy při roce 1030 za slovy mortuus est pokračují: Et eodem anno Odalricus . . . — 15) gravatus et senio 4, 5, 6. — 16) nemají 4, 6. — 17) coram omnibus et om. pop. 3. — 18) perpetraverant 3. — 19) et unde 4, 5, 6. — 20) nemají tytéž. — 21) et presertim eorum nequicia maior C. (Chochan 5), quadam n. 4, 5, 6. — 22) loco, cecum ducem eundem 4, 5, 6. — 23) extinguit 4, 5, 6. — 24) Novembris 4, 5, 6.

1) Před slovem tímto mají ruk. první recense naznačeni XXXIII[ti] kap. s nápisem: De regimine et aliis successibus ducis Brzetislai a 4 i 6 dokládají ještě prefati. — 2) Místo a. D. — supra mají ruk. 4, 5, 6 slovo igitur. — 3) Tu vkládaji rukopisy recense první zprávu o úmrtí biskupa Ekkarda v recensí druhé při roce 1023 položenou, a sice takto: Eodem eciam anno Erhardus, quartus Prag. episcopus, populo et ecclesie sue utilis, migravit ad Dominum, cui successit Izzo (Ezze 4), quintus Prag. episcopus, vir bonus et pius, nichil mandans per quempiam fieri, nisi prius hoc ipsum per se complesset inter opera pietatis. Hic pauco vivens tempore, sed multum feliciter mortuus est, cui successit Severus, sextus episcopus Prag. (Prag. nemají 4, 6), vir industriosus et agilis (abilis 6), in spiritualibus et temporalibus circumspectus. Preterea . . . — 4) nemají 4, 5, 6. — 5) Wrat. Jaromir, Conradum (připsáno po straně) et Ottonem 5; Wratislaum sceleris in avum 4, 6 patrně s porušením textu. — 6) de — dicetur nemají 4, 5, 6. — 7) Rukopisy první recense spojují text předcházející, jak výše dotknuto, patrně porušený, Wratislaum, sceleris in avum . . . — 8) nemá 5. — 9) Polonorum 4, 6. — 10) ibi 4, 5, 6.

1039 ac [11]) spoliis oneratus [12]) Polonie ceteras urbes lucratur, succendit et destruit [13]) usque ad castrum Bdek, [14]) ubi castellani [15]) terre et hominum maxima multitudo confugerant. Qui dicto duci et eius exercitui resistere non valentes se gracie [16]) sue humiliter subdiderunt; quos graciose recipiens misit Boemiam, assignans eis [17]) partem silvarum in loco Czirni, [18]) quemdam prefectum inter eos capitaneum et maiorem constituens decrevit, ut sub ea lege, qua in Polonia vixerant, permaneant. [19]) Qui ab urbe Bdek usque hodie Bdekani vocantur. Deinde dux Brzieczislaus predictus usque Gneznensem transiens metropolim, ipsam victoriose lucratur, et tam ipse quam sui ecclesiam beate Marie virginis, ubi corpus beatissimi martiris Adalberti reconditum erat, reverenter intrantes, confessi et contriti triduanis vacant ieiuniis, et ante sepulchrum sancti Adalberti una cum Severo, Pragensi episcopo, in terram [20]) prostrati oracione fusa et Dei nomine invocato altare maius, [21]) in quo corpus sanctum reconditum fuerat, [22]) aperientes, invenerunt sanctum Adalbertum [23]) in sarchofago habitu et corpore integrum [24]) per omnia, ac si ipso die missarum solempnia celebrasset. De cuius corpore miri odoris fragrancia [25]) non solum totam Gneznensem replevit ecclesiam, ymo ducem Boemie et eius exercitum mirifice confortavit. Ubi stupenda valde res accidit, puta, [26]) quod ante lapsum trium dierum nemo sacri corporis sarchofagum tangere potuit, [27]) sed elapso triduo et oracionibus mul- 1039
tiplicatis capsam attingunt sancto cum corpore et ipsam in altaris arce [28]) collocant. Offertque dictus dux Boemie Brzieczislaus ducentas [29]) marcas argenti. Similiter in eadem ecclesia corpus sancti martiris et archiepiscopi Gneznensis Gaudencii, qui et [30]) alio nomine Radym vocatur, fratris beati [31]) martiris supradicti, reperiunt, [32]) et ibidem in alia ecclesia corpora sanctorum quinque fratrum: Benedicti, Ysaac, Mathei, Johannis et Cristini, de [33]) quibus supra fit [34]) mencio, prefatus Boemie dux obtinuit. Similiter quandam crucem auream magni ponderis, quam quondam Mesko, dux Polonie, [35]) obtulerat, et quandam tabulam auream ponderis trecentarum librarum auri et multa alia preciosissima [36]) ornamenta recepit et cum reverencia digna Boemiam apportavit. Et dum circa rivulum Rokitnik [36*]) Pragam applicuissent, [37]) tam dux quam clerus et populus universus tantis preciosissimis reliquiis processionatim obviam facientes et cum magna leticia in Pragensem portantes ecclesiam honorifice recondiderunt, ut decuit. Facta est autem hec translacio sanctarum reliquiarum huiusmodi anno Domini [38]) MXXXVIII, kalendis Septemb. IX. *)

Anno [1]) Domini *) Mill. XXXIX premissis divina favente gracia prospere sic gestis, et de tantorum patronorum sanctissimis allatis reliquiis

*) Tu vkládá ruk. 3 zprávu: Eodem anno imperator Conradus reversus ab Italia sanctumque Penthecosten in Inferiori Traiecta, Fresie urbe, celebrans in ipsa solempnitate infirmatus XVI regni, imperii vero XIIII anno diem clausit extremum III nonas Junii, sepultisque ibidem intestinis reliquum corpus in Spirensi ecclesia (tumulatur).

Anno Dom. MXL Henricus III, Conradi imperatoris et Gisele filius, iam dudum patre vivente rex constitutus, regnavit solus annis XVII (Ekkeh. Chron. univ., Pertz, Ss. VI, 195).

---

*) Srovn. Let. Kosmův, Pram. děj. č. II, str. 78.

[11]) et 4, 5, 6. — [12]) oneratur ceterasque 4, 5, 6. — [13]) dirimit 4, 5; diripit 6. — [14]) Bdeck 4; Sideck 6. — [15]) castellum 5. — [16]) gr. sue nemá 5. — [17]) ipsis 4, 5. — [18]) Czyny 5; Czyrny 4; Czrny 6. — [19]) permanerent 4, 5, 6. — [20]) terra 4, 5, 6. — [21]) nemají tytéž. — [22]) erat tytéž. — [23]) nemají tytéž. — [24]) integro 5. — [25]) fraglancia 4, 5, 6. — [26]) nemají 4, 5, 6. — [27]) pot. et sic elapso spacio trium dierum 4, 5, 6. — [28]) arte 4, 5. — [29]) duas 4, 5, 6. — [30]) nemá 3. — [31]) b. Adalberti m. 4, 5, 6. — [32]) nemají tytéž. — [33]) de — mencio nemá 5. — [34]) fuit 4, 6. — [35]) Polonicensis 6; Poloniensis 4, 5. — [36]) nemá 5. — [36*]) Rokytnicz 2; Rokytnik 3, 5, 6; Rokytnyk 4. — [37]) applicuisset ostatní ruk. — [38]) Ruk. 4, 5, 6 mají MXXXIX, kal. Sept. (může se též čísti MXXX, IX kal. Sept.).

[1]) Ruk. recense první mají před slovem tímto naznačení XXXIV kap. s nápisem: De ulterioribus successibus Brzetislai, ducis Boemie (nemá 5) supradicti, a 4 i 5 dokládají ještě: et quomodo pape delatus fuit propter translacionem s. Adalberti et aliorum sanctorum in Polonia receptorum; místo A. D. — premissis mají 4, 5, 6 Hiis; ruk. 3: Eodem anno premissis.

1039 tota [2]) Boemia plurimum exultante, quidam invidia seducti apostolicam sedem accedunt, ducem Boemie Brzieczislaum pape deferunt eo, quod contra sanctorum patrum decreta et canonicas sancciones [3]) prefatorum beatorum corpora de Polonia in Boemiam, sicut premittitur, asportarat. [4]) Unde [5]) tam dux quam Severus, Pragensis episcopus, de presumcione huiusmodi plurimum arguuntur et ad respondendum desuper coram apostolica sede missis citacionum literis ad pape presenciam evocantur. Qui mittentes nunccios et legatos suos ydoneos, qualiter non temeritate sed bona intencione nec non pro magna salute Boemice gentis translacionem patronorum suorum huiusmodi fecerant, se excusare curantes postulaverunt misericordem veniam de commissis. Summus [6]) pontifex itaque excusaciones et peticiones eorum admittens precepit ac [7]) pro satisfaccione premissorum iniunxit, quod prefatus dux Boemie Brzieczislaus collegium canonicorum in Boemia de bonis suis propriis sufficienter in omni necessitate construeret et decoraret [8]) ac, [9]) quod in eodem collegio persone ecclesiastice ydonee instituerentur, canonice procuraret, qui [10]) divinis laudibus inibi Domino perpetue deservirent. Ambasiatores itaque ducis Boemie supradicti tam misericordi et benigna summi pontificis responsione recepta [11]) leti [12]) revertuntur Boemiam, suo principi ea, que acciderant, per [13]) ordinem enarrantes. Brzieczislaus vero, Boemie dux, apostolicum preceptum gratanter acceptans [14]) et exequens, in urbe Boleslaw, sita in littore Albee fluminis, sub honore sancti Wenceslai martiris, quondam ducis Boemie, in qua olim idem sanctus Wenceslaus ab impio fratricida Boleslao 1039 martirium passus est, solempnem collegiatam canonicorum fundari, construi et decorari [15]) procuravit [16]) ecclesiam, ea, que [17]) sibi per apostolicum super premissis iniuncta fuerant, [18]) effectualiter execucioni [19]) demandans. Que Boleslaviensis ecclesia fundata, erecta et decorata, [20]) sicut premittitur, usque hodie cerni potest in evidens testimonium premissorum.

Anno [1]) Domini [a]) MXL [2]) postquam super 1040 translacione predictorum beatorum martirum de Polonia in Boemiam summus pontifex cum Brzieczislao, duce Boemorum, [3]) ut supra dicitur, misericorditer dispensasset, imperator Henricus secundus audiens magnam auri quantitatem in Polonia receptam et per dictum ducem in Boemiam transportatam, auri cupiditate seductus, imperiales nunccios et literas prefato duci Boemie destinavit, mandans, quod thesaurum, quem pridem in Polonia receperat, vel infra statutum terminum ad plenum redderet, vel imperatorem cum potencia exercitus hunc ab eo extorquendum [4]) Boemiam advenire sentiret. Quod audiens et intelligens Brzieczislaus, Boemie dux, imperatori in hunc modum respondit: Invictissime cesar! Salvo literarum tenore vestrarum et imperialium mandatorum predecessoribus vestris et vobis in licitis et honestis semper paruimus et fideliter adhesimus. Karolus enim Magnus, quondam Pipini, regis Francie, filius, dum viveret, [5]) nobis censum imposuit, quo Romanis imperatoribus teneamur [6]) obnoxii, videlicet centum XX[a] boves electos et quingentas marcas argenti solvendum.

---

[a]) Viz Kosmův let. č., Prameny dějin česk. II, 80.

[2]) tota Boemorum terra exultante quidam talibus invidentes ap. s. . . . 4, 5, 6. — [3]) sancc. sanctorum corpora prefatorum 4, 5, 6. — [4]) asportaverat 3; asportavit 5. — [5]) et unde tytéž 4, 5, 6. — [6]) Dominus vero summus excusac. 4, 5, 6. — [7]) et 4, 5, 6. — [8]) dotaret 5, 6; místo et dec. má 4 ac dotaret. — [9]) ac quedam eodem coll. 4, 5, 6. — [10]) qui laud. inibi Domino perp. des. ac sic per accepti mandati apostolici execucionem plenariam ad propria dicti nunccii remearunt. Ambasiatores . . . 4, 5, 6. — [11]) accepta 2, 3. — [12]) nemá 5. — [13]) per ordinem nemá 5. — [14]) receptans 4, 6. — [15]) dotari 4, 5, 6. — [16]) procurarunt 5. — [17]) que ipsis 4, 5, 6. — [18]) fuer. devocius et eff. 4, 5, 6. — [19]) nemá 5. — [20]) dotata 4, 5, 6.

[1]) Tu mají ruk. první recense naznačenou kapitolu XXXV s nápisem: Qualiter imperator Henricus II a duce Boemie aurum pridem acceptum in Polonia repeciit et ob hoc Boemiam invasit (vasit 5) et qualiter primo victus, secundo muneribus placatus abscessit. Tu vkládá 5: De dotacione ecclesie Boleslawiensi, načež zase všechny pokračují: De morte matris Brzetislai, de obitu sancti Procopii. Nyní přidávají 4 a 5: et locacione facta Polonie sub annuo censu civitatis Wratislaviensis et aliarum civitatum. — [2]) Anno D. MXL nemají 4, 5, 6; MXLI[o] ruk. 3. — [3]) Boemie 4, 5, 6. — [4]) extorq. adesse sent. 4, 5, 6. — [5]) veniret 5. — [6]) tenemur 3.

1040 Quod quidem servavimus, nec in aliquo sumus transgressi. Ultra cuius observanciam nec artari nos licet, nec quocunque largiori iugo gravari. Nam pocius eligimus mori quam insolitum ferre onus. At vero imperator hiis auditis rescripsit: Quod non obstantibus statutis anterioribus quibuscunque preceptum suum velit effectualiter adimpleri vel ad execucionem eius ipsos compellere manu forti. Et sic[7]) dum prefatus dux Boemie Brzieczislaus mandatis imperialibus obtemperare renueret, statim imperator furore succensus fortem et magnum congregat exercitum. Et personaliter cum principibus suis ab uno latere per viam, qua itur Ratispona,[8]) Boemiam applicat et in littore fluvii Rzezen,[9]) qui[10]) wlgariter dicitur Regen, ad partem, que declinat versus Kam,[11]) prope silvas cum exercitu suo castra metatus est. Ducem vero Saxonie Othardum nomine, virum bellicum et industrium,[12]) cum suis ex opposito alterius partis, qua itur per Sirbiam[13]) versus Saxoniam,[14]) ad invadendum[15]) Boemiam ordinavit. Sicque ex utraque parte terram et gentem Boemie[16]) duris congressibus nitebatur[17]) opprimere. Dum[18]) igitur imperator a parte exercitus sui metas Boemie attigisset et densitatem silvarum, qua ad intrandum Boemiam aditus preclusus erat, liquido conspexisset, viasque[19]) quaslibet inveniret obstructas, suos[20]) singulos iubet manum apponere et per densitates[21]) silvarum huiusmodi vias necessarias preparare.[22]) Quo facto una cum suis intrat obscura silvarum in loca, et dum quemdam eminenciorem locum silvarum[23]) huiusmodi ascendisset, imperialia fixit tentoria et sedens Boemieque[24]) terram et situm inspiciens,[25]) principes et nobiles suos convocat ac[26]) ipsos opportunis exhortacionibus alloquitur et ammonet, ut eciam absque 1040
tedio de victoria securi procedant et intendant viriliter incepto labori. Qui monitis imperialibus animati linquentes tentoria Boemie densiores intrant in silvas, et postquam aliquantum itineris duris laboribus in earundem silvarum asperis perlustrassent et neminem sibi resistere persensissent, per insolitos montes et colles maximis cum fatigis progredientes ulterius, dum iam abrupta[27]) viarum pericula evasisse sperabant, restat ex solitudine et inconsueta via labor. Et quidem[28]) fortissimi milites viribus fortem in talibus cupiunt superare laborem, non hostibus sed itineris devio fatigati, temporis eciam exuberante calore quietem et refrigerium petunt. Et sic multa ponderositate lassati credentes se hostium adversitate securos arma deponunt. Et dum velut inter[29]) pacatos fines inopinatis eventibus[30]) se improvide exponunt, accidit, quod prefatus Boemie dux, qui cum fidelibus suis populis*) ad defendendum[31]) terram suam non sine ordine sapienter,[32]) ut potuit, iam[33]) disposuerat[34]) facta sua, senciens ex fatigis et laboribus, sicut premittitur, imperatoris exercitum defecisse, incautos hostes cum suis audacter quietus invasit, et ipsos a maximo usque ad minimum absque pietate percuciens, quoslibet, quos non salvavit fuge presidium, interfecit, ac insuper eciam fugientes usque ad imperatoris tentorium persecutus est, nec pepercit generi vel etati. Imperator vero inopinatum gentis sue casum[35]) ex eventu rei percipiens, vix de tanto periculo cum paucis evasit.**) Et sic[36]) cum principibus suis pro tunc per fugam liquit Boemiam, qui pridem sub imperiali victrice aquila victoriam speraverat reportare. Ex[*]) adverso vero ab ea parte, per quam

*) Tu vkládá ruk. 3: et Petri, Ungariorum regis, auxiliis, qui eidem duci contra Henricum exercitum misit.

**) Tu vkládá opět ruk. 3: et multis proceribus nec non militibus in prestruccione silve circa et ultra occisis et captis nichil dignum efficere potuit.

---

[6]) Srovn. Let. Kosmův, Pram. děj. č. II, 83.

[7]) nemají 4, 5, 6. — [8]) de Ratisp. 2, 6; a Ratisp. 5. — [9]) Rzesen 1; Brzyezen 5; Biezence 6; Bienzencze 4. — [10]) quod 3. — [11]) Chain 2; Cham 4, 5, 6. — [12]) v. industrem et bellicum 4, 5, 6. — [13]) Syrbiam 4, 5; Srbiam 2, 6. — [14]) Sittaviam 4, 6. — [15]) invadendam 4, 5, 6. — [16]) Boemorum 4, 5, 6. — [17]) nitebantur 4, 5. — [18]) Imp. autem dum 4, 5, 6. — [19]) et vias 4, 5, 6. — [20]) suis singulis 4, 6. — [21]) densitatem 2, 3. — [22]) ordinare 4, 5, 6. — [23]) silv. huiusmodi nemají 4, 5, 6. — [24]) jen Boemie 5. — [25]) videns ac inspiciens 3. — [26]) nemají 4, 5, 6. — [27]) per abrupta 3. — [28]) quidam 4. — [29]) intra 4, 6. — [30]) nemá 5. — [31]) defendendam 3, 5, 6. — [32]) sapiens 4, 5, 6. — [33]) nemá 4, 5, 6. — [34]) disposuit 6. — [35]) nemá 5. — [36]) sic imperator cum 3.

1040 Othardus, Saxonie[37]) dux, cum suis Boemiam, intraverat[38]) per viam, que dicitur Belina,[38*]) ipsam, ut potuit, devastavit, quousque ad pontem Gnewin alias[39]) Bruks iuxta fluvium Belinam pervenisset. Ibidem dum infortunatos cesaris eventus audisset, mente perterritus et intervenientibus treugis revolvere cepit in animo, quomodo prefatum ducem Boemie Brzieczislaum mitigaret et post tantam victoriam cesari reformaret. Brzieczislaus vero, Boemie dux, de fidelitate sue gentis presumens, dicti ducis Saxonie sprevit consilium, mandans sibi, quod[40]) vel voluntarius infra triduum exeat Boemiam vel post lapsum eius bello pressus[41]) subiaceat nec habeat amodo liberam licenciam exeundi. Qui vir providus talia prudenter advertens et prioribus domini sui cesaris discriminosis pensatis dispendiis Boemie terram et metas[42]) cogitur exire pacificus. Interea dux Brzieczislaus predictus ad defendendum fines Boemie versus Saxoniam comitem Belinensem Prkossium[42*]) nomine cum tribus legionibus deputavit.[43])

1041 Anno[44]) Domini[a]) MXLI° ex eo, quod idem Prkossius, Saxonum corruptus pecunia, duci Othardo predicto non restiterat, ut debuit, per ducem Brzieczislaum captus est et oculis erutis, manibus pedibusque abscisis precipitatur in flumen Bieline,[45]) ut alii eius exemplo perterriti ad votum et iussum ducis sui defendant patriam et fidem prestitam[46]) principi suo inviolatam observent. 1041

Anno Domini[b]) MXLII Henricus imperator[47]) una cum Othardo, duce Saxonie supradicto, inclitorum nobilium suorum et fidelium ruine non immemor ulcisci cupiens imperiali potencia, multis itineribus Boemiam intrans, eam undique devastavit et demum perveniens usque Pragam obsedit eam. Quo facto[48]) dum tanto exercitui dux et sui resistere non valerent, Severus, Pragensis episcopus, timens, ne propter fidelitatem, qua cesari tenebatur, per ipsum Pragensi episcopio[49]) privaretur, quadam nocte secrete aufugit[50]) ad cesarem. Quod audiens Brzieczislaus, dux Boemie, tamquam[51]) vir sapiens et in[52]) necessitate maturus imperatorem auro placat, dans sibi mille quingentas marcas argenti, que fuit summa tributorum trium preteritorum annorum, pacemque firmavit cum ipso. Et sic cesar, qui pridem anno preterito bello victus turpiter de Boemia per fugam evaserat, iterum anno futuro[52*]) non resistencia ducis, sed muneribus placide[53]) pacificatus abscessit;[54]) quique prius fuerant inimici, ex tunc intervenientibus premissis eventibus[55]) amoris vinculo iugiter*) reformantur.[56])

*) Za slovem reformantur má ruk. 3 vložené zprávy: Eodem anno Ungari quendam Ovonem alias Abam sibi regem fecerunt et Petrum Theutonicum, regem suum, expulerunt. Qui profugus et exul Henrici, regis Romani, cui priori anno rebellavit et duci Boemie auxilium prestitit, graciam querit et invenit. Ovo autem, rex Ungarorum, ob susceptum a rege Henrico Petrum a se expulsum fines Baioarie predis depopulatur, sed magna pars exercitus eius ab Alberto marchione et filio eius Leopoldo deletur ac vincitur, et Ungaris magnam cladem fecit.

Anno Domini M°XLIII° Henricus rex Pannoniam ingressus (est) cum Brzetislao, duce Boemie, iam pace cum ipso Henrico imperatore composita, ut dictum est, Petrum regem secum ducens. Qui in ingressu duas populosissimas civitates evertit pluresque dedicione sibi subiecit, sed Ungari provinciales Petrum

a) Srovnej Letopis Kosmův, Prameny děj. č. II, str. 84. — b) Tamtéž str. 84 a 85.

37) Saxonum 4, 5, 6 a tak níže. — 38) intraverat, que dicitur Byebyrum (Biebirum 6, Byelyna 5), tak že per viam schází 4, 5, 6. — 38*) Bielina 2 a tak níže. — 39) alias Brux nemají 4, 5, 6. — 40) nemají 4, 5, 6. — 41) depressus 3. — 42) metas B. pacificus exivit 4, 5, 6. — 42*) Procopium rukopisy 1, 3, 4—6. — 43) deputarat 5. — 44) Místo a. D. MXLI° má 3: Eodem anno; rukopisy první recense mají: deputavit. Hic quia corruptus Saxonum pecunia adversus ducem Othardum non restiterat, ut debuit, a prefato duce Brzetislao captus est . . . — 45) Bylline 3; Byeline 4. — 46) prestitam nullatenus violarent. Facta autem sunt hec a. D. MXLI°. Et deinde a. D. MXLII° Henricus imp. 4, 5, 6. — 47) H. rex prefatus 3; H. imp. prefatus 4, 5, 6. — 48) tu vkládají 1 a 3 et. — 49) episcopatu 6. — 50) confugit 4, 5, 6. — 51) tam 5. — 52) nemají 4, 5, 6. — 52*) opraveno v sequenti 2. — 53) placite 4, 5, 6. — 54) abscedit 1, 5. — 55) predictis ev. 2; event. iugi amoris vinc. mutuo ref. 4, 5, 6. — 56) Rukopisy první recense pokračují po tomto slově: Reconciliatis itaque (ita 4, 6) imperatore et duce Boemie, sicut premittitur (to slovo schází v 5), postea a. D. MLIII° s. Procopius abbas plenus sanctis operibus celestem perrexit (provexit 4, 6) in patriam. Anno vero inmediate sequenti, qui fuit MLIV° Bret., dux B. supradictus, Wrat. civitatem . . . V ruk. 1 připsáno rukou jinou: MXLIII fames magna in Bohemia, ex qua tercia pars hominum periit.

1046 Anno Domini[a]) MXLVI dedicata est ecclesia s. Wenceslai in Boleslavia XV kalendas Junii per Severum, sextum Pragensem episcopum.*)

Anno Domini MXLVII.**)

Anno Domini MXLVIII.

Anno Domini MXLIX.

Anno Domini ML.***)

Anno Domini MLI. †)

Anno Domini[b]) MLII mater ducis Brziecziszlai 1052
et coniunx Odalrici Bozena alias Beatrix nomine migravit ad Dominum, estque in ecclesia Boleslaviensi sepulta. ††)

regem recipere noluerunt aliumque petebant ducem eis constitui nomine Abam, quem Ovo post discessum eius in Boemiam repulit.

Anno Domini M°XLIIII Henricus rex iterum Pannoniam seu Ungariam invadens satisfacciones et obsides ac munera pacisque confirmacionem per iusiurandum accipiens discessit. Inde reversus synodo Constanciensi affuit, ubi cunctis debita dimisit destructisque omnibus inimiciciis pacem actenus inauditam in tota Suevia, quam in aliis regni sui provinciis per edictum regie censure confirmavit. Deinde Agnetem, Wilhelmi Pictauiensis principis filiam, apud Maguneiam ungi faciens in reginam regalibus sibi nupciis apud Ingelhaim copulavit. Unde infinitam histrionum et ioculatorum multitudinem non solum muneribus sed eciam cibo potuque vacuam et merentem abire permisit pauperibusque ea large distribuit. In ipsa vero nupciarum solempnitate tristia letis admixta sunt; nam marchionis Alberti filius Leopoldus adolescens inmatura morte omni planctu rapitur et a patruo suo Poppone, Treverorum archiepiscopo, Treveri sepelitur.

Anno Domini M°XLV Henricus rex tercio Pannoniam ingressus Deique favente clemencia victor effectus Ovonem cum uxore et filiis cognatisque, quibus locus fugiendi erat, effugabat, Petrum restituit in regnum subditoque Ungarorum regno cum honore summo revertitur.

*) Ruk. 3 vkládá tu zprávu následující: Eodem anno Henricus rex Italiam ingressus a Romanis pacifice suscipitur, papas tres non digne constitutos synodaliter deposuit et Swidegerum, Babenbergensis ecclesie secundum episcopum, papam constituit, et Clemens II^us nuncupatur, a quo ipse et coniunx eius, Agnes regina, eodem die in sancto Dominici natalis festo benediccione imperiali sublimatur. Et imperatrix revertens apud Ravennam genuit filiam, imperator autem per Apuliam multasque provincias feliciter ducens exercitum cum honore magno revertitur.

**) K roku tomuto klade rukopis 3 zprávu: Petrus, Ungarorum rex, ab quodam tyranno Pannonico captus et cecatus est, et Andreas, frater Bele, de prosapia sancti Stephani regis rex institutus de Prussia reversus ad Ungariam.

***) Týž rukopis má k roku tomu zprávu: Ungari item rebellant, quibus Gebhardus, Ratisponensis episcopus, qui erat imperatoris patruus, obviam veniens vice ipsius imperatoris in fugam conversis non minima eos cede affixit, insuper urbem Hemmburg in marchia positam edificiis restauravit et militari custodia muniri fecit, ipseque cum pace regressus est.

†) Týž má k roku tomu zprávu: Henricus imperator iterum Pannoniam adiens divisa in duas partes multitudine militum utramque regionem ipsam silvis et maxime aquarum collecciouibus circumseptam occupans intravit, sed gens illa durior ceteris cum rege suo dolose agens suaque pariter cum aliis diripiens, fame et siti multisque cladibus lassatum imperatoris exercitum fugiens evasit. Milites autem imperatoris vastata magna parte provincie multis insuper inibi occisis pacifice, licet inacte, ad propria cum imperatore redierunt.

††) Za slovem sepulta má ruk. 3 následující text: Eodem quoque anno imperator iterum Pannoniam petit et inacte redit habens secum in comitatu Brunonem, apostolice sedis presulem, Leonem IX dictum. Qui Leo papa veniens Ratisponam reliquias beati Dyonisii martiris, de quibus diu dubitatum est, an ibi haberentur, presentibus Parisiorum legatis perspexit ibique teneri probavit. Po straně červeně: Translacio sancti Wolfgangi e[piscopi]. Sanctum quoque Wolfgangum, eiusdem urbis episcopum, de tumulo levavit ac transtulit VIII° die post festum Michaelis in presencia Henrici imperatoris tercii et Dominici, patriarche Aquilegiensis de Venetis, Gebhardi, episcopi Ratisponensis, Baldwini, archiepiscopi Salczburgensis, et Severi, episcopi Pragensis, Humperti, sancte Ruffine ecclesie episcopi, Otkeri, Perusine ecclesie episcopi, et Gebhardi, episcopi Aureatensis, et aliorum prelatorum. Indeque Leo papa Babenberg cum imperatore transiens privilegia eiusdem loci a cancellario suo Friderico perspici et coram imperatore populoque pronunciari mandavit suaque auctoritate illa confirmavit. Inde simul tendentes in partes Reno contiguas proximum Natale Domini Wormacie celebravit.

---

[a]) Srovnej Let. Kosmův, Pram. děj. č. II, str. 85. — [b]) Tamtéž str. 86.

1053 Anno *) Domini [a]) MLIII° sanctus Procopius abbas plenus sanctis operibus celestem perrexit [56*]) in patriam.

1054 Anno Domini [b]) MLIIII Brzieczislaus, dux Boemie supradictus, Wratislaviensem civitatem et alias civitates Slezie et diocesis Wratislaviensis ducibus Polonie sub ea condicione locavit, quod sibi et successoribus suis, Boemie ducibus, in perpetuum vere subieccionis titulo quingentas [57]) marcas argenti et triginta marchas [58]) auri annuatim persolvant, in certis [59]) terminis desuper constitutis. **)

1055 Anno [1]) Domini [c]) MLV [2]) postquam Brzieczislaus, Boemie dux, totam olim deperditam Poloniam victoriose [3]) relucratus fuisset et dicioni principatus Boemie subegisset, proposuit similiter invadere Pannoniam †) et processit in urbem Crudim, [4]) volens ibidem suum exercitum congregare, ut hoc facto una cum ipsis directis et mature previsus posset ulterius proficisci. Sicque eodem [5]) ibidem existente infirmitate grandi pulsatur, et ut [6]) sensisset [7]) invalescere morbum seque quotidie forcius deficere ac inopinatam mortis horam adesse, nobiles et magnates suos convocat et de principatu suo disponens statutum condidit, ut videlicet in Boemie principatu post cuiuslibet ducis obitum primogenitus inter fratres sublimetur in ducem, ducatum regat et populum, 1055 ac singuli fratres sui sibi tamquam principi [8]) et domino sint subiecti. Et nichilominus ad observanciam huiusmodi statuti perpetuam magnates et nobiles principatus Boemie sacramento constringit, ne pluralitate [9]) ducum tam insignis ducatus suppressionem [10]) aut ex dissensione fratrum super eiusdem principatus regimine dispendium pateretur. Et sic intencionis proposito provide consumato non post multos dies febribus adauctis [11]) oppressus defecit [12]) viribus et temporalis vite cursum feliciter consumavit. Mortuus est autem victoriosissimus Brzieczislaus, Boemie dux prefatus anno Domini [13]) quo supra, IIII idus Januarii, ††) et in ecclesia Pragensi sepultus, quem Brzieczislaum ob multa merita sua per multos dies tota lamentabiliter planxit Boemia. [14]) Rexit autem idem Brzieczislaus post obitum Odalrici, patris sui, Boemiam annis XVIII, mensibus duobus.

Anno [1]) Domini [d]) MLV quo supra secundum ordinacionem dicti Brzieczislai Spitigneus, primogenitus Brzieczislai, ducatus Boemie regimen assumpsit, et prima die principatus sui tale statutum per totam Boemiam [2]) publice promulgari mandavit, quod omnis Theutonicus, [3]) qui ultra triduum infra metas Boemie repertus foret, capite truncaretur. Et unde statuto tali temporibus suis

*) Ruk. 3 má před slovem tím nápis: De sancti Procopii transitu.
**) Za slovem tímto má ruk. 3 nápis: De obitu Brzetislai.
†) Tu vkládá 3: cuius populus suis utens legibus Romanorum imperium contempnebat.
††) Ruk. 3 má IIII id. Maii.

---

[a]) Srovn. Let. Kosmův, Pram. děj. č. II, str. 86. — [b]) Tamtéž str. 86. — [c]) Tamtéž. — [d]) Tamtéž str. 87.

[56*]) provexit 1. — [57]) centum 4, 5, 6. — [58]) nemají tytéž. — [59]) nemají tytéž.

[1]) Rukopisy první recense mají před slovem tímto naznačení kapitoly třicáté šesté s nápisem: De morte Brzetislai et successione Spitignei, primogeniti sui, a 4 a 5 dodávají slova: ducis Boemie. — [2]) A. D. MLV° nemají 4, 5, 6. — [3]) nemá 3. — [4]) Crudym 3, 4; Chrudym 5; Chrudim 2, 6. — [5]) Sicque eo ibidem stante in Chrudim inf. 4, 5, 6. — [6]) dum 4, 5, 6. — [7]) sensit 3. — [8]) principi suo 4, 5, 6: suo principi 2, 3. — [9]) pluritate 5. — [10]) suppressione 5. — [11]) adauctus 5. — [12]) deficiens vite cursum consumavit feliciter temporalis 4, 5, 6. — [13]) a. D. MLV°, IV id. J. et sepultus in eccl. Prag. cum Juditha, sua coniuge. Quem . . . 4, 5, 6. — [14]) Boemia. Post quam ordinacionem suam per magnates et nobiles Boemie Spitigneus, primogenitus eius, in ducem eligitur et in paterno solio sublimatur 4, 5, 6.

[1]) Rukopisy mají před slovem tímto naznačení kapitoly XXXVII a ruk. 4 a 5 nápis: De regimine et successibus Spytignei, ducis Boemie, et primogeniti Brzietislai, ducis Boemie; ruk. 6: De regimine et successione Spitignei a 3 bez naznačení kapitoly: De regimine Spitingnei ducis. Místo A. D. má ruk. 3: Eodem a. D. a ruk. 4, 5, 6 mají místo A. D. — prima: Erat itaque Spitigneus, dux B. primogenitus Brzetislai, vir speciosus, statura et membris admodum dispositus, qui postquam, sicut premittitur, ducatus Boemie regimen assumpsisset (assumpsit 6) prima . . . — [2]) B. provulgari mand. 5. — [3]) Theutunicus a tak níže.

1055 Theutonici de Boemia penitus eliminati[4]) sunt.[5]) Qui eciam Spitigneus[6]) permittere noluit, ut Juditha, mater eius, imperatoris Ottonis Rufi filia, de qua superius facta est mencio, amplius in Boemia moraretur. Similiter abbatissam sancti Georgii, nobilis Brunonis[7]) comitis Almanie filiam, ex eo, quod eadem abbatissa olim in construccione muri castri Pragensis, per Brzieczislaum, quondam[8]) ducem Boemie, patrem dicti Spitignei, constructi, eundem Spitigneum adhuc iuvenem propter destruccionem cuiusdam fornacis pistorie dicti[9]) monasterii obprobriis et oblocutoriis verbis affecerat, extra monasterium et regnum eiecit. Demum non post multos dies proficiscitur versus Moraviam. Nam quondam[10]) Brzieczislaus, pater eius, Moraviam inter filios suos per partes diviserat, Wratislao medietatem eius ac Conrado et Ottoni aliam superstitem partem assignans ea condicione, quod tamquam vasalli ducis Boemie sibi fideliter perpetua subieccione subessent; Jaromir vero liberalibus studiis tradiderat imbuendum, ut tempore suo valeret ad gradum sacerdocii promoveri. Et dum[11]) cum multitudine armatorum potenter Moraviam applicaret, frater suus senior post eum, Wratislaus nomine, audiens talem fortem adventum ipsius, timuit valde et uxore sua in Olomucz, civitate dimissa fugit Ungariam, quem rex Andreas ibidem gratanter suscipiens, quamdiu secum fuit, honore condigno tractavit. Veniens itaque Spitigneus Moraviam et rebus et patria ad placitum ordinatis fratres suos suam recepit ad curiam: Conradum, qui venacionibus delectabatur insistere, officio venacionis preficiens, Ottonem provisorem et dispensatorem fisci[12]) ducalis constituit. Nurum eciam suam, Wratislai fratris sui coniugem, postquam ipsa 1055
cum civitate Olomucensi in eius potestatem devenit, cuidam comiti Mstis[13]) nomine ad quoddam castrum, quod Lescziem[14]) dicitur, in captivitatem tradidit. Qui comes insignem talem dominam, ne aufugeret, dure tenuit et pedem suum cum pede eius compede forti constrinxit. Quod[15]) tamen Wratislaus, vir eius, postea percipiens plurimum egre tulit. Spitigneus itaque prefatus dux induccione Severi, Pragensis episcopi, dominam prefatam[16]) post lapsum unius mensis de captivitate liberam abire dimisit. Que ad virum suum redire proponens et in itinere iam existens, quia vicina partui fuit, infirmitate pressa infra triduum expiravit. Quod vir eius audiens magno[17]) dolore turbatur, nec per multos dies voluit in huiusmodi suis doloribus mitigari. Andreas autem, predictus[18]) rex Vngarie, videns Wratislaum predictum de morte coniugis sue turbatum, medulitus amicabiliter consolatur eundem.[19])

Anno Domini[*]) MLVI Andreas, Ungarie rex, 1056
considerans excellenciam generis dicti Wratislai nec non magnam eius industriam sibi filiam suam Adlheidam nomine legitimam tradidit in uxorem.

Anno Domini MLVII dux Boemie Spitigneus 1057
senciens et precavere volens, ne Wratislaus, frater suus, regis Ungarie adherenciumque sibi plurium nobilium in Moravia, qui sibi valde favebant, suffultus auxilio Moraviam potenter intraret, dictum fratrem suum Wratislaum de Ungaria revocat et ei civitates in Moravia, quas antea pater suus, dum vixerat, sibi dederat,[19*]) resignat.[*])

*) Ruk. 3 má: reassignavit. Potom má červený nápis: De obitu regine, načež následují slova textu v tomto pořádku: Anno Dom. MLVIII, IIII nonas Aug. eciam prefati Spitingnei, ducis Boemie, temporibus Juditha, mater Spitingnei . . . atd. jako výše.

---

*) Srovnej Let. Kosmův, Pram. děj. č. II, str. 90 a 91.

[4]) alienati 5. — [5]) fuerunt 4, 5, 6. — [6]) Místo Spitig. — moraretur mají ruk. 4, 5, 6: Sp. Juditham, matrem suam imp. O. fil., de q. sup. f. e. men., in Boemia permanere pati noluit. — [7]) Brumonis 6. — [8]) nemají 4, 5, 6. — [9]) pist. monast. prefati 4, 5, 6. — [10]) quondam pater Bržiet. 5. — [11]) dum Moraviam . . . 4, 5, 6. — [12]) curie 4, 6. — [13]) Mstys 3, 5. — [14]) Lesstien 2; Leschezen 3, 4, 5, 6. — [15]) qui 4, 5; que 6. — [16]) perfectam 6. — [17]) multo 4, 5, 6. — [18]) nemají tytéž. — [19]) Dále mají ruk. 4, 5, 6: et considerans excellenciam generis sui et eciam magnam eius industriam (slovo to schází v 4 a 6) post lapsum non longi temp. sibi fil. suam Adelheidam (Addilheidam 6) nomine legit. trad. in uxorem. Quod dux B. Sp. — [19*]) ded. reassignat 1.

1058 Prefati [20]) eciam Spitignei temporibus, ducis Boemie, videlicet anno Domini MLVIII, IIII nonas Augusti Juditha, mater Spitignei, [21]) quam antea de [22]) Boemia eiecerat et que in odium eius Petro, regi Ungarie, nupserat, moritur [23]) et in monasterio Lucensi prope Znoymam, quod ipsa fundaverat, honorifice sepelitur. Et de Luca [24]) ossa eius in Pragam deferuntur et iuxta maritum eius honorifice tumulantur (anno Domini MLIX).*)

1060 Anno [1]) Domini [2]) MLX° Spitigneus, Boemie dux, vir multum devotus, tutor, iudex et precipuus benefactor miserabilium personarum, nec non in augmento divini cultus plurimum sollicitus, dum [2]) in festivitate sancti Wenceslai martiris et patroni Boemie beati Viti Pragensem intraret ecclesiam, quam antea dictus sanctus Wenceslaus construxerat et in qua sancte [3]) sui corporis reliquie quiescebant, [4]) videns, quod ecclesia eadem ad recipiendam multitudinem populi confluentem ibidem non posset sufficere, conspiciensque [5]) eciam aliam parvam ecclesiam eidem contiguam, in qua corpus beati Adalberti martiris erat reconditum, [6]) deliberacione previa ambas huiusmodi parvas disrumpi mandavit ecclesias, ut earum loco tantis patronis reedificare possit de novo suis sumptibus ecclesiam spaciosam. Et sic [7]) continuo per girum in longum et latum prima [8]) eiusdem instaurat ecclesie fundamenta. [9]) 1060

*) Tu vkládá ruk. 3 zprávy: Stephanus papa IX nacione Teutonicus, prius dictus Fridericus, frater Gotfridi, ducis Lotringie, iam monachus in Monte Cassino, factus a Romanis pontifex post obitum Victoris pape hoc anno. Et hic quintus Teutonicus pontifex fuit et solum VII menses et XXVIII dies vixit et hoc anno obiit. Cui successit Benedictus X^us mensibus IX, dies XX.

Anno Domini MLIX Nicolaus papa 2us hoc anno concilium Laterani tenuit cum CXIII episcopis, ubi decretum edidit de eleccione summi pontificis, ut patet in decreto dist. XXIII. In nomine Domini nostri salvatoris Ihesu Christi anno ab incarnacione eius MLIX mense Aprili, indiccione XII prepositis sacrosanctis ewangeliis presidente quoque reverendissimo ac beatissimo Nicolao, apostolico papa, in basilica Lateranensis patriarchii, que cognominatur Constantiniana, consedentibus eciam reverentissimis episcopis, abbatibus seu veneralibus presbiteris atque diaconibus etc. In eodem eciam concilio confessus est suum errorem Berengarius, ut patet de con. dis. II°: Ego Berengarius, indignus ecclesie sancti Mauricii Andegavensis diaconus, cognoscens veram catholicam et apostolicam fidem anathematizo omnem heresim, precipue eam, de qua hactenus diffamatus sum, que astruere conatur panem et vinum, que in altari ponuntur, post consecracionem solummodo sacramentum et non verum corpus et sanguinem Domini nostri Ihesu Christi esse non posse sensualiter, nisi in solo sacramento manibus sacerdotum tractari vel frangi aut fidelium dentibus atteri. Consencio autem sancte Romane ecclesie et apostolice sedi, sed et ore et corde profiteor de sacramentis Dominice mense eandem fidem me tenere, quam dominus et venerabilis papa Nicolaus et hec sancta synodus auctoritate ewangelica et apostolica tenendam tradidit michique confirmavit, scilicet panem et vinum, que in altari ponuntur, post consecracionem non solum sacramentum sed eciam verum corpus et sanguinem domini nostri Ihesu Christi esse et sensualiter non solum in sacramento sed in veritate manibus sacerdotum tractari, frangi et fidelium dentibus atteri, iurans per sanctam et omousion Trinitatem et per hec sacrosancta ewangelia eos, qui contra hanc fidem venerunt, cum dogmatoribus et sectatoribus suis eterno anathemate dignos esse pronuncio. Quod si ego ipse ali-

*) Srovnej Let. Kosmův, Pram. děj. č. II, str. 92.

[20]) Successu pref . . . 4, 5, 6. — [21]) sua 4, 5, 6. — [22]) extra Boemiam 4, 5, 6. — [23]) Postea a filio suo Wratislao duce inde translata sepulta est Prage iuxta virum suum Brzetislaum sanctorum martyrum Viti, Wenceslai atque Adalberti in ecclesia. Hec fundavit mon. ordinis Premonstratensis prope Znoymam in diocesi Olomucensi 4, 5, 6. — [24]) Et delata 3.

[1]) Ruk. rec. první mají před slovem tímto nápis: De amplificacione edificii Prag. ecclesie per Spitigneum, ducem Boemie (duc. Boemie nemají 4, 6), et eius obitu; a místo A. D. MLX° mají 4, 5, 6: Prefatus itaque. — [2]) dum a. D. MLX° in . . . 4, 5, 6. — [3]) sancti 5 — [4]) quiescunt 5. — [5]) cupiens ad aliam 6; cupiens eciam 4. — [6]) recond. deliberavit bonum esse ambas disrumpi debere huiusmodi parvas ecclesias, ut e. l. t. patr. reedificari de novo valeret ecclesia spaciosa 4, 5, 6. — [7]) nemají 4, 5, 6. — [8]) primo 5; primum 6. — [9]) Tu mají ruk. recense první: fundamenta; ac demum incepto operi ferventer intendens anno sequenti Deo iubente morte preventus conceptum non potuit propositum consumare. Et mortuus est Spitigneus dux, verus Boemorum amator, a. D. MLXI°, V kal. Febr. (MLXV, kal. Febr.), ducatus sui a. VI° et sepultus est in eccl. Pragensi.

1061 Anno Dom. MLXI° Spitigneus, dux Boemie, Deo iubente morte preventus conceptum non potuit pium propositum consumare. Mortuus est namque Spitigneus, dux verus Boemorum, V° kal. Februarii, ducatus sui anno sexto et in ecclesia Pragensi sepultus.

Anno[1]) Domini*) MLXI*) quo supra mortuo[2]) Spitigneo frater eius Wratislaus principatus Boemie solio sublimatur, qui non post multos dies Moraviam intrans dividit eam inter fratres suos: orientalem plagam, quam ipse prius habuerat, aptam venatui et piscibus habundantem, Ottoni committens, occidentalem partem versus Theutonicos declinantem, campestrem et planam[3]) frugibusque[4]) fertilem, Conrado, qui et linguam theutonicam optime scivit, distribuens.[5]) Jaromir itaque, quartus frater eorum,[6]) qui olim a patre eorum Brzieczislao literarum studiis applicatus et ad clericatum deputatus fuerat, audiens mortem Spitignei, fratris sui, quem ut se ipsum dilexerat, de studio revertitur,[7]) paternam et hereditariam suam sibi dari postulans porcionem. Quem dux Wratislaus, frater eius, gratanter suscipiens, et[8]) ut sensit, eum magis ad temporalem miliciam quam clericalem gradum inclinatum existere,[9]) ipsum minis et[10]) precibus a suo reduxit proposito, promittens sibi, quod eum post obitum Severi, Pragensis episcopi, ad presulatus apicem promoveret. Et sic intrante Marcio in prima sabbathi, dum sacri ordines celebrantur, Jaromir partim resistens[11]) in diaconum ordinatur, et[12]) ibidem episcopo missarum solempnia celebrante more diaconi ewangelium legit et in presencia Wratislai, fratris sui, iuxta morem solitum episcopo ministravit. Qui tamen Jaromir acceptum ordinem post[13]) hoc abiciens miles effectus est et ad ducem Polonie fugitivus abscessit.

Interea accidit, quod Mstis,[14]) comes Bieline, filius Borsch,[15]) qui olim uxorem Wratislai ducis ad mandatum Spitignei in custodia irreverenter tenuerat, eo quod ipsum de hoc Wratislaus dux suspectum haberet, non immemor, tamen de prudencia sui[16]) ipsius nimium confisus, pallacium ducis audacter[17]) ingressus, ducem rogavit suppliciter, quod ad[18]) consecracionem parochialis ecclesie, quam in urbe sua Bielina in honore sancti Petri apostoli instaurarat,[19]) accedere dignaretur. Dux vero peticioni sue sub condicione exequende iusticie consenciens venire promisit, dicens: Veniam et, quod iustum est,[20]) faciam. Quam Mstis prefatus responsionem non perpendens letus abscessit et tam pro duce quam pro episcopo fecit necessaria singula preparari. Constituta itaque die dux et episcopus Bielinam veniunt, et ibidem ecclesia dedicata dux cum suis pransurus intrat in urbem; comes vero et episcopus in quadam curia sua prope ecclesiam dedicatam remanent et simul discumbunt.[21]) Interea venit nunccius dicens secrete comiti abla-

quando aliquid contra hec sentire aut predicare presumpsero, canonum severitati subiaceam. Lecto et perlecto sponte scripsi. Hanc confessionem sue fidei de corpore et sanguine Domini nostri Ihesu Christi a Berengario Rome coram centum tredecim episcopis factam misit papa Nicolaus per urbes Italie, Gallie, Germanie et ad quecunque loca fama pravitatis eius antea pervenire potuit, ut ecclesie, que prius doluorant de adverso atque perverso, postea gauderent de reverso atque converso.

*) Ruk. 3 má zprávu tuto následovně: Anno Dom. MLXI° Spitigneus, dux Boemie, Deo iubente morte preventus conceptum non potuit pium propositum consumare; mortuus est namque Spitigneus, dux verus Boemorum, V kalendas Februarii ducatus sui anno sexto et in ecclesia Pragensi sepultus. Et quoniam in principio ducatus sui matrem et omnes Theutonicos expulit, ideo lex divina dicit: Honora patrem tuum et matrem tuam, ut sis langevus super terram. Eodem anno Domini MLXI, quo supra . . .

*) Srovn. Let. Kosmův, Pram. děj. č. II, str. 93.

[1]) Rukopisy 4, 5, 6 mají tu naznačení kapitoly XXXIX a nápis: De sublimacione Wratislai, fratris Spitignei, in ducem Boemie, načež jen 4 a 5 ještě dokládaji: et eius successibus. Anno — supra nemají 4, 5, 6. — [2]) mortuo itaque tytéž. — [3]) plenam 4, 6. — [4]) frugibus 6. — [5]) distribuit 5. — [6]) nemají 4, 5, 6. — [7]) revert. sub spe porcionis paterne hereditatis habende, quem dux . . . 4, 5, 6. — [8]) nemá 5. — [9]) esse 4, 5, 6. — [10]) et nemá 1; nimiis 2. — [11]) usque ad diac. 4, 5, 6. — [12]) et subsequenter episc. 4, 5, 6. — [13]) postea místo post hoc mají 4, 5, 6. — [14]) Msas 4; Mstys 5 a tak níže. — [15]) Borch 4, 6. — [16]) Místo sui ipsius má 6 sua. — [17]) accederet 6. — [18]) ad consecrandam parochialem ecclesiam 4, 5, 6. — [19]) nemá 6. — [20]) fuerit 4, 5, 6. — [21]) remanent insimul disc. 4, 5, 6.

1061 tam sibi esse urbem per ducem Boemie et traditam Koiate,[22] filio Wsseborii,[23] qui tunc in aula ducis primus post ducem in omnibus habebatur. Comes vero auditis talibus cum[24] Severi, episcopi Pragensis, auxilio absque persone sue periculo vix evasit.*) Habuit eciam prefatus dux Wratislaus ex uxore sua Adelheida,[25] filia regis Vngarie, duos filios, Brzieczislaum et Wratislaum et duas filias Ludemilam[26] et Juditham.

1062 Anno[26*] Domini[a] MLXII Adelheidis, mater eorundem filiorum, uxor Wratislai predicti, nondum provecta in senium, vitam finivit[27] VI kalendas Februarii.[28]

1063 Anno Domini[b] MLXIII Wratislaus dux Swatavam, filiam Kazimiri,[29] ducis Polonie, Boleslai et Wladislai fratrum germanam, legitimam duxit uxorem, de qua quatuor filios procreavit, videlicet Brzieczislaum,[30] Borziwoy,[31] Wladislaum et Sobieslaum,[32] de quibus in locis[33] suis postea tractabitur.[34]

Anno Domini MLXIIII.

Anno Domini MLXV.

Anno Domini MLXVI.

1067 Anno Domini[c] MLXVII, V idus Decembris Severus, Pragensis ecclesie sextus episcopus, vir providus et in multis expertus et qui Pragensem et Olomucensem episcopatus indivisim multa rexit per tempora usque[35] post obitum Spitignei ducis, extunc victus precibus Wratislai, ducis 1067
Boemie, consensit Johannem in Olomucensem[36] episcopum promoveri. Post cuius quidem episcopatus divisionem prefatus Severus modico tempore vixit et post multa bona opera infirmitate gravatus et senio[37] ab hoc mundo[38] transivit V[39] idus Decembris anno ut supra. Cui[40] successit Jaromir, frater Wratislai, alias vocatus Gebhardus, septimus Pragensis episcopus.

Preterea[1] postquam[d] Conradus et Otto, fra- 1068
tres Wratislai, ducis Boemie, audivissent Severum, Pragensem episcopum, ab hac vita[2] migrasse, secrete mittunt Poloniam,[3] abinde fratrem suum Jaromir apostatam, ut ipse in Pragensem promoveretur episcopum, revocantes. Interea Wratislaus dux fratris sui Joromir apostasiam fraudulentam mente revolvens proposuit, ut non Jaromir sed alium magis ydoneum ad Pragensem ecclesiam promoveret. Habuit enim tunc temporis in curia sua quemdam capellanum Laczkonem[4] nomine de Saxonia, nobili prosapia genitum, prepositum Luthomerzicensem,[5] virum industrium et literarum sciencia decoratum. Hunc Laczkonem, quia sibi longis temporibus fideliter servierat, deliberaverat ecclesie Pragensi preficere. Quod eciam adimplesset, nisi Conradus et Otto, fratres[6] sui, induccione Coiathe[7] prefati, filii

*) Po slově tomto má ruk. 3 zprávu níže položenou: A. D. MLXII Adelheidas, uxor Wratislai pred. — Februarii, a potom teprv habuit eciam prefatus dux — Juditham.

---

a) Viz Let. Kosmův, Pram. děj. č. II, str. 94. — b) Tamtéž str. 95. — c) Tamtéž str. 95. — d) Tamtéž str. 96.

[22]) Capathe 4, 6; Copache 5; Coiathe 2; Koyathe 3. — [23]) Wssebori 4, 6. — [24]) de 4, 5, 6. — [25]) Adleida, níže Adleidis 2; Adylheida 4; Adhylheyda 5. — [26]) Tak 1, Ludmillam ostatní. — [26*]) Místo A. D. MLXII° mají 4, 5, 6: que. — [27]) Tu vkládají 4, 6: videlicet a. d. MLXII° a 5 MLXI, který nemá též slova videlicet. — [28]) Po slově tomto spojují další text rukopisy první recense takto: Post cuius obitum anno elapso dictus (nemá 6) W. dux (elapso dux Wr. dux 4) natam Kazymir (Jaromir 5; Casimir 6) ducis Polonie, Boleslai et Wrat. fratrum germanam leg. duxit in uxorem . . . — [29]) Kazimir 2, 3. — [30]) Boleslaum 4, 5, 6. — [31]) Borzywoy 4, 5; Borziwy 6. — [32]) Sobyeslaum 4. — [33]) locis suis 4, 5, 6. — [34]) Tu spojují rukopisy první recense vypravování další takto: Rexit igitur ducatum suum feliciter prefatus Wratislaus, B. dux, post mortem uxoris sue Adilheidis quinque annis, videlicet usque ad annum D. MLXVII (MLXVIII 4, 6), in quo anno V id. Septembris Severus, Prag. episc. sextus . . . — [35]) usque dum 4, 5, 6. — [36]) Moraviensem 4, 5, 6. — [37]) senio feliciter 4, 5, 6. — [38]) mundo migravit vel transivit 6. — [39]) V id. — supra nemají 4, 5, 6. — [40]) Cui — episcopus nemají 4, 5, 6.

[1]) Ruk. první recense mají tu naznačení kap. XL s nápisem: De ulterioribus successibus Wratislai (tu vkládá 5 ještě: ducis Boemie) et promocione Jaromir, fratris sui, in Pragensem episcopum (ruk. 6: Jaromir in episcopum). — [2]) luce 3, 4, 5, 6. — [3]) Pol. ad (nemá 5) fratrem suum. Jaromir apostasiam fraudulentam revolvens cogitare cepit, ut non ipsum sed alium magis idoneum ad Prag. ecclesiam promoveret. Habuit enim tunc temporis . . . 4, 5, 6. — [4]) Lanczkonem a tak níže 4, 5, 6. — [5]) Lithomeriensem 5; Luthom. 3, 4; Litom. 6. — [6]) fratres — Otto níže nemají 4, 5, 6. — [7]) Coyate 3.

1068 Wsseborii, comitis palatini, et Smilonis, patrui sui, huiusmodi ducis Wratislai proposito restitissent. Dicti enim duo fratres ducis, videlicet Conradus et Otto, adherencium suorum auxilio post varios tractatus multasque altercaciones inter ducem et eos, vix apud fratrem suum Wratislaum poterant obtinere Jaromir fratrem eorum [8]) in Pragensem episcopum promoveri.

Anno [9]) Domini [a]) MLXVIII Wratislaus dux cum fratribus et magnatibus suis Jaromir unanimiter in episcopum eligunt, et [10]) pro eius approbacione nuncios ad imperatorem Henricum, qui tunc fuit [11]) Maguncie, destinantes. Imperator itaque Henricus Jaromir annulum et pastoralem dat baculum, assignans eum archiepiscopo Maguntino [12]) in Pragensem episcopum consecrandum. Qui sibi munus consecracionis impendens nomen suum Jaromir in Gebhardum transmutat. Et sic [13]) consecratus episcopus Pragam revertitur et ibidem a clero et [14]) populo honorifice suscipitur. [15])

Anno Domini MLXIX. [*])

Anno Domini MLXX.

Anno Domini MLXXI. [16])

1073 Anno [17]) Domini [b]) MLXXIII Gebhardus, episcopus Pragensis, [18]) Moraviensem episcopatum, ex eo, quod predecessor suus Severus utrosque indivisim tenuerat, seriose repeciit, et videns [19]) propter fratrem suum ducem [20]) Wratislaum, qui Moraviensem episcopum Johannem [21]) valde dilexit, [22]) proficere se non posse, quodam tempore transivit Moraviam et Johannem episcopum fraudulenter accessit [23]) ac ipsum in domo sua propria contumeliis et verberibus multis affecit. [24]) Quod Wratislaus dux percipiens, multum doluit et [25]) eundem Moraviensem episcopum in domum suam recipiens, ipsum graciose protexit [26]) ac missis legatis ad papam, ea, que in [27]) personam eius facta fuerant, per querimoniam [28]) publice proponi mandavit. Primi itaque nuncii in hoc missi negocio per servitores Jaromir in via reperti, male tractati et eciam mutilati redire turpiter sunt compulsi. Deinde alii tuciori via nuncii mittuntur ad papam, qui Romam venientes pape, que facta fuerant, exponunt per ordinem et supplicant de [29]) remedio provideri. Papa vero audiens exposita, mittit quendam cardinalem nomine Rudolphum Boemiam, ut super premissis veritate comperta iusticiam amministraret. [30]) Qui veniens Pragam honorifice suscipitur et Gebhardo, Pragensi episcopo, citato sed minime comparente ob contumaciam eius et despectum apostolice

) Při rocc tomto má rukopis 3 nejdříve zprávu: Anno Dom. MLXIX° Agnes imperatrix, mater Henrici imperatoris, divinitus compuncta seculi deposuit et regni gubernacula penitus contempnens pro Christo Romam se contulit, ad monasterium Fruteriam religiose primum vivens, ex post Rome vitam finivit et in ecclesia s. Petronelle sepulta fuit. (Srovnej Ekkehardi, Chron. univ. Pertz, Ss. 199.) Potom praví se v témže ruk. dále: A. D. MLXX, ut scribit Cosmas, Prag. ecclesie decanus, in cronica sua sic dicens: Dux Wratisiaus atd. Nyní následuje text ruk. 7 a 7 kroniky Kosmovy, položený v poznámce v Pramenech děj. č. II, str. 101—102 až po slova: VII id. Maii. Dále pak jsóu v ruk. 3 položeny tyto zprávy:

A. D. MLXXI° Otto Saxo genere, dux Baioarie, ducatum amisit et Welfo quidam, illustris et acer atque bellicosus natu Svevus, ducatum accepit. Idque tam principalis discordie semen in multos preliorum et sedicionum, predarum et incendiorum scismatum eciam et heresum atque morcium lamentabiles fructus germinavit atque succrevit.

Anno Dom. MLXXII° Henricus rex Ottonem ducem predictum usque quaque persecutus quam plures municiones eius destruit, predia vastat et ut vere reipublice hostem omnino eum delere pertractat.

---

a) Srovn. Kosmův let. č., Pram. děj. č. II, str. 98—100. — b) Tamtéž str. 105 a násl.

8) suum 5. — 9) Místo A. D. MLXVIII mají 4, 5, 6: Et sic Wrat. — 10) et — approbacione nemají 4, 5, 6. — 11) erat 5. — 12) nemají 4, 5, 6. — 13) nemá 5. — 14) et pop. nemají 4, 5, 6. — 15) Tu přidávají 4, 5, 6: Facta sunt hec a. D. MLXVIII°. — 16) V ruk. 1 jest při létě tomto přípisek jinou rukou: Beatus Stanislaus in episcopum Cracoviensem assumitur. — 17) Deinde a. D. 4, 5, 6. — 18) Prag. repetens Mor. episc. 4, 5, 6; za to ale mají níže vynecháno seriose repeciit. — 19) videns quod propt. 4, 5, 6. — 20) nemají 4, 5, 6. — 21) nemá 5. — 22) dil. non posset proficere 4, 5, 6. — 23) acc. ipsumque in . . . 4, 5, 6. — 24) afficit tytéž. — 25) et recepto episcopo Mor. in dom. suam ipsum grac. 4, 5, 6. — 26) prot. quousque missis . . . 4, 5, 6. — 27) in pers. eius nemají tytéž. — 28) quer. ad eius deducentur noticiam (noticionem 4) 4, 5; deducerent noticionem 6. — 29) pro 5. — 30) ministraret 6; amministret 3.

1073 sedis ipsum[31]) ab episcopali privat officio, diocesimque Pragensem ecclesiastico subiicit interdicto. Quod audientes prelati et clerus Boemie dictum cardinalem accedunt referentes eidem,[32]) quod nisi[33]) Jaromir, Pragensem episcopum, officio beneficioque restituat, secum velint relictis suis[34]) beneficiis exulare.[35]) Quod[36]) cardinalis sapienter advertens[37]) ad tollendum scandalum necessitate compulsus[38]) episcopo Pragensi pontificale tantum reddit officium, iniungens ambobus episcopis, ut infra annum ad apostolicum transeant super premissis pape sentenciam audituri. Ex quo uterque Romam vadit[39]) et apostolico conspectui se presentat. Papa[40]) vero super premissis clarius informatus, utique Gebhardum, Pragensem episcopum, episcopali[41]) dignitate privasset, nisi potentissime comitisse Mechildis,[42]) filie Bonifacii, ducis Lucani in Tuscia, consanguinee sue, que pro tunc Rome fuit, interposicione[43]) multisque precibus fuisset apostolico reformatus. Eadem enim[44]) Mechi[l]dis fuit virgo 1073
potens et nobilis, multas habens provincias et terras,[45]) ex cuius donacione Romana ecclesia patrimonium sancti Petri obtinuit. Et quia Mechildis[46]) eadem de sanguine ducum Boemie processerat,*) pro[47]) dicto Gebhardo, Pragensi episcopo, aput papam se laboribus variis interponens, reconciliacionem eius obtinuit taliter, quod ex tunc uterque episcopus tam Pragensis quam Moravie episcopatu[48]) suo contentus, quilibet[49]) in ecclesia et bonis suis de cetero pacifice permaneret.[50]) Qui sic ad propria redeuntes mandatum et ordinacionem pape firmiter observarunt.**)

Anno Domini MLXXIIII.***)

Anno Domini MLXXV.

Anno Domini MLXXVI.

Anno Domini MLXXVII.

Anno Domini MLXXVIII.†)

Anno Domini MLXXIX.[51])

*) Zde jest v ruk. 3 přípisek v závorce položený: tu dic, quod duces Boemie Wratislaus et Jaromir et Conradus ac Otto fratres, filii Judithe, ducis Brzetislai coniugis, fuerunt. Que Juditha fuit soror Beatricis, matris Machtildis; ideo Machtildis et Jaromir erant proles duarum sororum, id est consanguinei. Hec Mechildis pro . . .

**) Ruk. 3 má observant. Hec facta sunt eodem anno MLXX°, quando privilegium Wratislaus impetravit de Wissegradensi ecclesia.

***) Při roce tomto má ruk. 3 zprávu: Anno Domini M°LXXIIII beate memorie Alexandro papa defuncto Hildebrandus archidiaconus est electus, qui Gregorius VII^us est dictus, et sub ipso inauditis scismatum (sic) ecclesia periclitari cepit. Hic Henricum regem crebris nunciis et epistolis ad synodalia responsa vocavit.

†) K létu tomuto a následujícímu klade ruk. 3 zprávu: Anno Domini M°LXXVIII Henricus rex properanti contra se cum multo exercitu Rudolpho iuxta Stoum occurrit. Inito prelio non pauci ex hiis et illis prosternuntur ac incerta fit victoria utrisque certatim fugientibus ad propria, ubi a vulgaribus hominibus Weczil, Magdeburgensis archiepiscopus, in fuga occiditur et Magnus dux despoliatur, Hermannus comes, eiusdem Magni patruus, et Adelbertus, Wormansiensis episcopus, comprehensi ac plurimi de militibus Saxonicis turpiter sunt interempti. Ex parte quoque regis Henrici Poppo, vir mire fortis, occubuit.

Anno Domini M°LXXIX° iterum bellum fit inter Henricum et Rudolphum, regni invasorem, in loco, qui dicitur Fladechheim, hieme nimis aspera, ubi in primo congressu Saxones terga vertunt. Ibi dux Boemie Wratislaus regalem lancea[m] Rudolphi est adeptus, que exinde permissione regis Henrici semper quemvis illorum in ducatu insignem in omni festiva processione precedit. At rex Henricus propriis castris redditus de armigeris, quos reliquerat, pene nullum invenit. Una quippe ex legionibus Saxonum in primo

[31]) ipsum ecclesia (ecclesie 5) et omni officio episcopali pr. 4, 5, 6. — [32]) nemají 4, 5, 6. — [33]) nisi episcopum eorum officio restituat 4, 5, 6. — [34]) nemají tytéž. — [35]) exulari 4, 5. — [36]) quod ipse card. 4, 5, 6. — [37]) nemají 4, 6. — [38]) comp. Gebh. episc. tantum sacerdotale red. off. iniun. utrisque episc. 4, 5, 6. — [39]) venit, se apost. consp. representans 4, 5, 6. — [40]) et dum p. super prem. cl. inf. existeret 4, 5, 6. — [41]) episcopatus dignitate 5; nemají ani episcopali ani episcopatus 4, 6. — [42]) Mechtildis 3; Metyldiss 5 a tak níže. Ruk. 2 přidává tu slova: que rexit regna Lombardie et Burgundie na dolejším kraji připsaná. — [43]) interpos. et precibus 4, 5, 6. — [44]) eciam 5. — [45]) terras et ex eius d. 4, 5, 6. — [46]) Mecht ead. nemají 4, 5, 6. — [47]) Místo pro — taliter mají 4, 5, 6: Gebhardum, Prag. episcopum, reconciliavit totaliter, quod . . . — [48]) de episcopatu 4, 5, 6. — [49]) quilibet — suis nemají tytéž. — [50]) permanerent 4, 6 a dále i s ruk. 5: et sic ad prop. redierunt, mandatum apost. observantes. — [51]) K roku tomu jest v ruk. 1 přípisek: Stanislaus, Cracoviensis antistes, a Boleslao, Polonorum rege, ad aram in ecclesia s. Michaelis de Rupella (?) occiditur, cuius corpus in LXXII pecies conscissum virtute divina reintegratur, VIII idus Maii.

Anno Domini MLXXX.*)
Anno Domini MLXXXI.

1082 Anno[1]) Domini[a]) MLXXXII Wratislaus dux temporibus regiminis sui videns, quod gentes Leupoldi,[2]) Austrie marchionis, fratres suos Conradum et Ottonem in Moravia supradictos latrociniis et dampnis plurimum molestarent,[3]) missis[4]) nunciis suis ad marchionem prefatum, ut suos in talibus compesceret, requisivit.[5]) Qui[6]) videns se taliter[7]) non posse proficere, validum et fortem congregat exercitum, et eciam[8]) multis militibus et armigeris suis de Alamanie[9]) partibus conductis stipendiis intrat Moraviam et una cum suis advenis ac eciam fratribus eius marchionem Austrie diffidantes terras eius[10]) undique destruunt et devastant. Marchio vero prefatus militum et armatorum suorum confisus potencia cum suis in campos ex adverso progreditur. Et 1082
veniens ad locum, in quo Boemie dux et sui adventum eius magnanimiter expectabant, aciebus et turmis a parte utraque provide ordinatis tam pedestre quam equestre certamen per[11]) partes easdem initur. Fitque pugna maxima inter eos et conflictus. Durante certamine Wratislaus cum suis strennue triumphavit,[12]) ac sic Australibus superatis et crudeliter interfectis marchio Leupoldus prefatus[13]) cum paucis per fuge presidium vix evasit. Unde Wratislaus et sui post triumphum huiusmodi leti revertuntur ad propria victoriosis spoliis plurimum**) onerati.[14])

Anno Domini MLXXXIII.
Anno Domini MLXXXIIII.

Anno[15]) Domini MLXXXV obiit Juditha,[b]) coniunx Wladislai, ducis Polonorum, filia Wratislai, ducis Boemorum.[16])

congressu pugnam deserens, quia obscurus erat aer, furtim castra regis invasit multosque pueros comprehendens strangulabat eos, multa abigens spolia fugam iniit. Rex autem dimisso exercitu in orientalem Franciam, que nunc Franconia dicitur, cum paucis divertit. Po straně pak jest připsáno: Hoc anno eciam Beringarius coram Gregorio VII° revocavit suum errorem sicut coram Nicolao.

*) Při létě tomto a následujícím má ruk. 3 zprávy: Anno Domini M°LXXX° apud Brixiam Noricam XXX episcoporum conventus nec non et optimatum non solum Italie sed et Germanie iussu regis Henrici congregatus est. Omnium consensus factus est adversus Gregorium septimum papam, quem pseudomonachum tociusque vesanie principem pestiferum et precipne sancte Romane sedis invasorem affirmabant, ab apostolica sede depellendum absentem diiudicabant et Wigbertum antipapam, Ravenensem episcopum, ipsi subrogabant, quem Clementem nominabant. Contra quem scripsit Anshelmus, Lucensis episcopus, qui erat vir mire sanctitatis et post mortem et in vita.

Mezi zprávami položenými k r. 1080 a 1081 má ruk. 3 rodokmen Přemyslovců se syny Břetislava I počínající a až do třetího kolena jejich jdoucí, v němž připojena jsou i jména manželek těch kterých Přemyslovců a v kolečkách vedle jmen příhodné dějepisné poznámky.

Anno Domini millesimo LXXXI bellum fit in Moravia inter Conradum, Wratislai, ducis Boemie, fratrem, et Leupoldum, marchionem Austrie seu Orientalis Pannonie, IIII idus Maii. Item aliud inter Alamannos et Baioarios III idus Augusti iuxta Danubium apud Hochstein, ubi palatini comitis Chunonis filius nomine Chuno occisus est. Eodem anno Henricus nominis huius quintus natus est, qui postea patrem regno privavit et ipse loco eius regnavit.

**) Za slovem onerati přidává ještě ruk. 3: Prefatus Leupoldus dicebatur Pulcher cognomento et fuit filius Ernesti Strennui cognomento, et fuit valde humiliatus in conspectu Wratislai, ducis Boemie, et fratris sui Conradi, marchionis Moravie.

---

a) Srovn. Let. Kosmův, Pram. děj. č. II, str. 111 a 112. — b) Tamtéž str. 113.

1) Rukopisy první recense mají tu naznačeni kapitoly XLI s nápisem: De ulterioribus successibus Wratislai (tu dodává 5: ducis Boemie) et de prelio habito cum Australibus; místo A. D. MLXXXII mají 4, 5, 6: Preterea Wr. — 2) Lyppoldi 4, 5; Lipoldi 6. — 3) molestant 5; molestaret 4, 6. — 4) et missis 4, 5, 6. — 5) Nemají tytéž. — 6) Tandem 4, 5, 6. — 7) totaliter 4, 5, 6. — 8) similiter militum multitudinem de Alm. (Almannie 4, 6) conducens ac eciam fr. . . . 4, 5, 6. — 9) Almanie 2, 3. — 10) eius intrant et undique devastant 4, 5, 6. — 11) per partes easdem nemají tytéž. — 12) triumphat 3. — 13) nemají tytéž. — 14) Tu dokládají 4, 5, 6: Facta sunt hec a. D. MLXXXIII°. — 15) Této zprávy nemají ruk. 4, 5, 6. — 16) Tu dokládá rukopis 1 rukou jinou: que genuit animosum Boleslaum, Bohemorum victorem; a ruk. 3 má dodatek: ex qua Wladislaus, dux Polonie, procreavit Boleslaum ducem.

1086 Anno [1]) Domini [a]) MLXXXVI [2]) Romanorum imperator Henricus tercius [3]) imperialem sollempnem curiam volens in Maguncia celebrare, certo statuto termino universos et singulos electores ecclesiasticos et seculares nec non alios quoslibet imperii principes et nobiles convocat, [4]) super arduis Romanum imperium tangentibus negociis tractaturus. Ad quam curiam principes ecclesiastici et seculares nec non nobiles et proceres mandatis obediendo cesareis conveniunt, una cum imperatore super reformacione status imperii et eius republica tractaturi. Quibus taliter congregatis et de diversis ac [5]) arduis deliberantibus negociis inter cetera res ardua deducitur in medium, qualiter [6]) quondam regnum Moravie, cui suberant Boemia, Polonia, Rusia et quam plures ducatus alii nec non naciones et terre temporibus quondam Swatopluk, ultimi regis Moravorum, defecerat et cessarat, quod regnum tanquam insigne membrum imperii esse consueverat, et ex debito eidem [7]) imperio Romano subiectum, et qualiter a tempore obitus dicti Swatopluk regis, videlicet centum nonaginta duobus annis imperium eiusque rectores desolato [8]) regno prefato rege Moravie caruissent, qualiterque eciam ad honorem imperii expediret summopere providere [9]) de reformacione tanti serenissimi principatus. Quibus propositis imperator Henricus prefatus [10]) tam arduo tamque insolito pensato tractatu consilio electorum et aliorum ecclesiasticorum et secularium principum imperii diligencius cepit perquirere et ad honorem et statum imperii sollicita mente scrutari, quatenus super talibus suo et principum suorum consiliis posset ad debitum provideri. Tandem proposicione [11]) tam grandi per multos dies mentis examine tam per imperatorem quam imperii principes profundius revoluta, desunt vie desuntque 1086 consilia, quibus tanta negocia absque presidio incliti Wratislai, ducis Boemie, non solum Boemiam verum eciam Moraviam, Poloniam et multas alias provincias et terras olim ad regnum Moravie pertinentes pro tunc iusto titulo possidentis, [12]) viri utique tam opulencia quam latitudine regionum et hominum honorifice divulgati, [13]) possint seu valeant fine laudabili consumari. Et unde Wratislaus, Boemie dux, qui tunc Maguncie presens fuit, per imperatorem et principes electores imperii ecclesiasticos et laycos vocatur in medium et conceptis circa premissa consiliis, multa revolucione magnaque maturitate discussis, de omnium et singulorum tam ecclesiasticorum quam eciam laycorum principum imperii unanimi et deliberato consensu per imperiale decretum *) idem Wratislaus regis gloria [14]) exaltatur. Ac [15]) ibidem imperiali edicto [16]) statuitur, ut ad recuperacionem notabilium dampnorum, que imperium per tot annorum curricula [17]) ex Moravie regum et eiusdem regni carencia passum fuerat, Boemia sublimetur in regnum, et sibi, regno successoribusque suis in perpetuum, regibus Boemie, Moravia velut marchionatus nec non Polonia, Russia et alii ducatus et terre, que olim ad regnum Moravie pertinebant, [18]) superioratus pleno dominio sint subiecte, quodque tali imperiali vallida sanccione regnum Moravie reformacione gaudeat et in Boemiam [19]) cum universis pertinenciis iure et honore regalibus pure et irrevocabiliter sit translatum. Hinc est, quod [20]) ad huiusmodi [21]) rei effectum notabilis Henricus, invictissimus imperator, sanccionem et decretum cesareum [22]) huiusmodi in principum suorum et inaudite multitudinis presencia mandat publice provulgari [23]) ac corona regali manibus accepta

*) Ruk. 3 vkládá tu slova: omnibus regni optimatibus, ducibus, marchionibus, satrapis, baronibus et episcopis assencientibus et collaudantibus.

---

a) Srovnej Let. Kosmův, Pram. děj. č. II, str. 114.

1) Před slovem tímto mají rukopisy recense první naznačení kapitoly XLII s nápisem: De reformacione quondam desolati regni Moravie et de eius in Boemiam translacione per imperatorem Henricum tercium, qui propterea Wratislaum, ducem Boemie (d. B. nemá 6) sublimavit in regem. — 2) MLXXXII 4, 6. — 3) nemá 6. — 4) convocant 6. — 5) div. ac magnis tractantibus negociis inter cetera res . . . 4, 5, 6. — 6) quomodo 4, 6. — 7) eius 4, 6. — 8) desolato pref. regno Mor. rege caruissent et qualiter ad hon. 4, 5, 6. — 9) cogitare et eciam providere 4, 5, 6. — 10) eum 2. — 11) negocio a níže revoluto 4, 5, 6. — 12) possidentes 4, 6. — 13) dimulgari 2, 3; devulgari 6; dimulgati 1. — 14) Ruk. 2 má tu: coronatur et exalt. — 15) et 4, 5, 6. — 16) sanccione 4, 5, 6. — 17) circula 5. — 18) pertinebant — Moravie nemají 4, 5, 6. — 19) Boemia 4, 6. — 20) ut 4, 5, 6. — 21) Ruk. 3, 4, 5, 6 mají: huius. — 22) cesaris 6; cesarlis 4. — 23) promulgari et cor. 4, 5, 6.

1086 propriis inter electores aliosque [24]) principes et nobiles imperii pro [25]) tunc presentes, Wratislaum, pridem ducem, magnifice decoravit, capiti suo [26]) coronam regalem tandem [27]) imponens. Sicque Wratislaus sublimatur in regem et rex Boemie nomine et re ab omnibus proclamatur. Demum statim imperator magnificus Engelberto, [28]) archiepiscopo Treverensi, commisit, quod accedens Boemiam novum regem eius in propria Pragensi ecclesia iuxta morem unccionis, [29]) qui in Romanorum regum sublimacione servatur, hoc est in capite, pectore, inter et trans scapulas atque manus ungat in regem, et ipsum regalibus insigniis in proprio suo Boemie regno decoret. [30]) Engelbertus itaque, Treverensis archiepiscopus, iussis imperatoris obtemperans, Pragam accessit, [31]) et ibidem anno Domini MLXXXVI predicto XVII kalendas Julii in ecclesia Pragensi intra [32]) sacra missarum sollempnia Wratislaum, novum regem Boemie, regalibus insigniis [33]) decoratum, secundum morem et ordinem Romanorum regum, sicut premittitur, clero et populis ter acclamantibus: Wratislao regi nostro salus, honor et victoria, unxit in regem et tam ipsum, quam Swatawam, coniugem suam, coronis regalibus sollempniter [34]) insignivit. Que unccio iuxta morem Romanorum [35]) regum in coronacione singulorum regum Boemie in eius perhennem memoriam iugiter observatur. Expleta itaque regia festivitate predicta post triduum prefatus Engelbertus, archiepiscopus Treverensis, honore condigno remissus a rege, feliciter revertitur ad propria, tota regione novi regis Boemie de tantis acceptis honoribus per multos dies plurimum, ut decuit, exultante. Eodem [36]) anno *) obiit Otto, dux Moravie, frater Wratislai, regis Boemie. 1086

Anno [1]) Domini *) MLXXXVI quo supra, celebrante in Maguncia, sicut predictum est, imperatore Henrico sollempnem suam curiam, Gebhardus, Pragensis episcopus, precavere volens, ne ex obitu Johannis, quondam episcopi Moravie, qui eodem anno decesserat, Moraviensi ecclesie certus alius preficeretur episcopus, [2]) ad imperatoris predicti deducit noticiam, qualiter ex ordinacione quondam sancti Adalberti, Pragensis episcopi, temporibus primi Ottonis imperatoris ecclesia Moraviensis Pragensi episcopio fuisset unita, et qualiter Benedicti pape fuisset desuper confirmacio subsecuta, una cum Wratislao, novo rege Boemie, fratre suo, imperatori [3]) supplicans, ut unionem eandem imperialibus dignaretur literis roborare. Imperator itaque talibus eorum peticionibus inclinatus unionem ecclesiarum huiusmodi per suas literas confirmavit, quarum tenor sequitur per omnia in hec verba:

In nomine sancte [4]) et individue Trinitatis. Henricus, tercius divina favente clemencia Romanorum imperator augustus. Regio nomini et imperatorie dignitati congruere novimus, ut ecclesiarum Dei utilitatibus ubique opitulantes dampna et [5]) iniurias earum, quacunque necesse fuerit, propulsemus. Quapropter universis Dei nostrique regni fidelibus tam futuris quam presentibus notum esse volumus, qualiter fidelis noster Pragensis episcopus Gebhardus sepe confratri-

*) Místo Eodem anno — Boemie má ruk. 3 tu zprávu následovně: Eodem anno ante predictam coronacionem V° idus Junii obiit Otto, dux Mor. frater Wratislai, regis Boemie, relinquens duos filios superstites, videlicet Ottonem et Swatopluk, qui procedente tempore rexit ducatum et regnum Boemie, ut infra suo loco dicetur.

*) Srovnej Let. Kosmův, Pram. děj. č. II, str. 114 a násl.

[24]) alios quoque 6. — [25]) pro t. pres. nemají 4, 5, 6. — [26]) eius tytéž. — [27]) te eandem 4, 5, 6. — [28]) Engilberto a tak níže 5. — [29]) unec. Romanorum regum, qui in eorum sublimacione 4, 5, 6. — [30]) decorat 4, 6. — [31]) P. acc. metropolim Boemie ruk. 3. — [32]) infra 2, 4. — [33]) Ruk. 3 má insig. ac fascibus. — [34]) Tu vkládá 5: ad debitum, ale má slovo to snad na znamení vynechání podtrženo. — [35]) Boemie 4, 6; tak měl též 5, ale bylo později opraveno v Romanorum. — [36]) Eodem ku konci odstavce nemají 4, 5, 6.

[1]) Před slovem tímto mají rukopisy první recense naznačení kapitoly XLIII s nápisem: De reunione Olomucensis (Brunone Olomucense 4, 5) ad Pragensem ecclesiam et fundacione s. Petri Wyssegradensis. Místo Anno D. — Maguncia spojují ruk. první recense text následující s předchozím: Celebrante itaque in Mag. — [2]) Tu vkládají ruk. první rec. et inde. — [3]) Tu vkládá 2, 3: prefato. — [4]) nemá 5. — [5]) vel 4, 5, 6.

1086 bus [6]) suis et coepiscopis ceterisque principibus nostris, et novissime nobis conquestus est, quod Pragensis episcopatus, qui ab inicio per totum Boemie ac [7]) Moravie ducatum unus et integer constitutus [8]) et tam a papa Benedicto quam a primo Ottone imperatore sit confirmatus, et [9]) postea antecessorum suorum consensu sola dominancium potestate sub intronisato infra [10]) terminos eius novo episcopo divisus esset [11]) et inminutus. [12]) Qui cum [13]) Maguncie coram legatis apostolice sedis presentibus nobis ac [14]) plerisque regni nostri optimatibus eandem querimoniam intulisset, ab archiepiscopis Weslone Maguntino, Sigewino Coloniensi, Engelberto [15]) Treverensi [16]) Lyemaro [17]) Bremensi, ab episcopis quoque Tiedrico [18]) Wirdunensi, [19]) Conrado Traiethensi, [20]) Odalrico Eystetensi, Ottone Ratisponensi cum assensu laicorum, ducis Boemorum Wratislai et fratris eius Conradi ducis, Friderici ducis, Leutoldi [20*]) palatini comitis, Rapothonis et omnium, qui ibidem convenerant, primitiva illa parochia cum omni [21]) terminorum suorum ambitu Pragensi sedi est adiudicata. Termini autem eius occidentem versus hii sunt, Tugast, [22]) que tendit ad medium fluminis Chub, [23]) Zelsa, [24]) et Linsena, [25]) et Dasena, Lutomerici, [26]) Lemuzy, [27]) usque ad mediam silvam, qua Boemia limitatur. Deinde ad aquilonem hii sunt termini: Psouane, Chrowati [28]) et altera Chrowati, [29]) Zlasane, [30]) Trebowane, Boborane, [31]) Dedosese [32]) usque ad mediam silvam, qua Milcianorum [33]) occurrunt termini. Inde ad orientem hos fluvios habet [34]) et [35]) terminos: Bug [36]) scilicet et Ztir [37]) cum Cracova civitate provinciaque, cui Wag nomen est, cum omnibus regionibus ad predictam urbem pertinentibus, que Cracova [38]) est. Inde Vngarorum limitibus additis usque ad montes, quibus nomen est Tritri, [39]) dilatata procedit. Deinde in ea parte, que meridiem respicit, addita regione Moravia usque ad fluvium, cui nomen Wag est, et ad silvam mediam, cui nomen est More, [40]) et eiusdem montis eadem parochia tendit, qua Bavaria limitatur. Mediantibus itaque nobis et communi principum aspirante suffragio pactum [41]) est, ut dux Boemie Wratislaus et frater eius Conradus supradicto Pragensi episcopo, fratri suo, parochiam iudiciario ordine requisitam ex integro reprofiterentur et redderent. Proinde nos rogatu eiusdem episcopi racionabiliter inducti Pragensis episcopatus reintegracionem nostre imperialis auctoritatis edicto illi et successoribus eius confirmamus et stabilimus inviolabiliter decernentes, ne ulla post hoc cuiuslibet condicionis persona vel ulla societas hominum Pragensi ecclesie quidquam sui iuris in prenotatis terminis alienare presumat. Cuius reintegracionis et confirmacionis auctoritas, ut omni evo stabilis et inconvulsa permaneat, hanc cartam inde conscribi, quam sicut infra apparet, manu propria roborantes [42]) impressione signi nostri iussimus insiguiri. Data III kalendas Maii anno ab incarnacione Domini millesimo LXXXVI, indiccione IX, anno autem domini Henrici regni quidem XXXII, imperii [43]) vero III. Signum domini Henrici tercii, Romanorum imperatoris augusti. *)

Anno [1]) Domini [a]) millesimo LXXXVII Wratislaus, rex Boemie, prefatus ad reformandum [2]) 1087
et instaurandum Sirbiam [3]) provinciam, que a fini-

*) Ruk. 3 má tu vyobrazený monogram a pak přídavek: quod signum Cosmas decanus vidit ipsum cesarem suis manibus annotantem in privilegio Pragensis episcopatus.

[a]) Viz Let. Kosmův, Pram. d. č. II, str. 118 a násl.

[6]) cum fratribus 5. — [7]) et 6. — [8]) constit. est 4, 5, 6. — [9]) nemají tytéž. — [10]) intra 4, 5; inter 6. — [11]) fuisset 4, 5, 6. — [12]) minutus 4, 6. — [13]) nemá 3. — [14]) et 5, 6; est 4. — [15]) Engilberto 4, 5, 6. — [16]) Trueuerensi 5; Brewnensi 4. — [17]) Tak 1, Liemaro ostatní. — [18]) Theodrico 2, 4, 5, 6. — [19]) Wirdinensi 5. — [20]) Traiectensi 4, 5, 6. — [20*]) Leupoldi 2; Lutoldi 4, 5, 6. — [21]) omnium 4, 5, 6. — [22]) Trigast 1. — [23]) Chuli 5. — [24]) Zelza 5. — [25]) Luczena 4, 5, 6. — [26]) Luthom. 4. — [27]) Lemusi 5; Lemuzy 4; Leniczi 3. — [28]) Gilbania 5; Grownay 4. — [29]) Ghronaty 4, 5. — [30]) Zluzane 5; Zlazane 4. — [31]) Bokorane 5. — [32]) de ob se se 5. — [33]) Milutanorum 4; Militanorum 5, 6; Wlcianorum 1, 2, 3. — [34]) habent 2. — [35]) nemají 4, 5, 6. — [36]) Brig 1, 2, 3; Bugur 5. — [37]) Ztyr 4, 5. — [38]) Krakoua 2, 3. — [39]) Tritu 3; Tricti 4, 5. — [40]) Mare 4, 5, 6. — [41]) peractum 5. — [42]) laborantes rukopisy. — [43]) imperatorii 1, 2, 5.

[1]) Před slovem tímto rukopisy první recense mají naznačenou kapitolu XLIV a při tom nápis: De ulterioribus successibus Wratislai, primi regis Boemie. Místo A. D. — MLXXXVII mají 4, 5, 6: Interea Wr. . . . — [2]) reformandam et instaurandam 3, 4, 6. — [3]) Srbiam 2; Syrbiam 5; Syrbyam 4, 6.

1087 bus Boemie per viam, qua itur circum Misnam, [4]) per totam Lusaciam versus Saxoniam se extendit usque Poloniam ac [5]) abinde iterum ad metas Boemie revertitur, [6]) certis limitibus ordinata, quam sibi olim imperator Henricus in perpetuum possidendam donaverat, validum congregans exercitum, intrat eandem Sirbiam [6*]) et ibidem prope Missin [7]) ad dietam mediam urbem Gwosdek [8]) quondam destructam reedificat, et missis a se una cum Brzetislao, filio suo, aliquot legionibus armatorum ad ultimas metas eius Saxoniam declinantes, qui iuxta iussum regis sui [9]) progredientes viriliter rebelles ibidem quoslibet [10]) subiugaverunt. [11]) Et advenientes ad quandam villam, sitam in medio Sirbie nomine Kalow [12]) populosam valde, ipsam ex eo, quod olim, dum [13]) rex per ipsam viam suam casu fecisset, duo de nobilibus suis a villanis ibidem interfecti fuerant, succendentes igni totaliter vastaverunt, et pluribus spoliis onerati suum revertuntur ad regem. Et ut vadum cuiusdam fluvii transire deberent, Brzetislaus, filius regis, onustos armatos unacum accepta preda primum transire precepit, aput se nobilibus et electis suis militibus reservatis. Et quia calidissimum tempus fuit, Brzetislaus predictus post sumptum cibum refrigeracionis causa se [14]) fluidam ibidem mittit in aquam. Et dum in ipsa maneret diucius, mittit ad eum Allexius comes, quondam [15]) sui director exercitus, seriose persuadens, ut, [16]) cum esset extra Boemiam et hostibus valde propinquus, [17]) non tam incautus in dicto fluvio perduraret. Quod audiens iuvenis, advertere noluit, asserens plus iuvenibus plurimum pavidos esse senes. Quo facto subito visi sunt aliquot armati de hostibus, gentes boemicas provocantes ad bellum. Ex quo fit, quod quivis una cum Brzetislao, filio regis, armis et equis 1087
se munivit. [18]) Interea pars exercitus Brzetislai advenientes hostes invadit, ac hostes astuti dolosis [19]) conceptibus fugam dantes incautos persecutores suos usque supervenientem [20]) exercitum eorum adducunt. [21]) Sicque de insequentibus regis exercitus alius captus, alius interfectus prosternitur; nam statim insidians [22]) aderat legio Saxonum armatorum, qui Brzetislaum, filium regis, et suum exercitum duris congressibus invaserunt. Dirum itaque et arduum inter partes bellum committitur, et dum hinc inde diucius decertatur, [23]) licet multi de Boemis prostrati fuerant [24]) bello, tamen ad ultimum victi Saxones fuge presidio, ut melius poterant, evaserunt. In eodem eciam bello filius regis [25]) prefatus in manu dextra wlneratur, et nisi gladius, quem manu tenebat, [26]) protexisset, manum cum pollice perdidisset. Occisus est eciam in eodem [27]) bello dictus Allexius cum multis Boemis nobilibus. Inde post habitam victoriam rex una cum filio suo Brzetislao et eius [28]) exercitus Boemiam revertuntur. [29])

Anno [1]) Domini [*]) MLXXXVIII postquam, sicut premittitur, Wratislaus, dux quondam Boemie, sublimatus fuisset in regem, et Gebhardus, Pragensis episcopus, pretextu unionis Pragensis et Olomucensis ecclesiarum utrumque regeret presulatum, ipse Gebhardus in arroganciam mentis erectus cepit regi Boemie, fratri suo, contrarius existere et ut potuit plurimum displicere ac [2]) taliter se a regis presencia retrahere, ut eciam quandoque in festivitatibus summis, quibus rex

---

*) Viz Let. Kosmův, Pram. děj. č. II, str. 101 a 102 v poznámce.

[4]) Mysnam 4, 5, 6; Missnam 3. — [5]) et 1; ac deinde iterum 4, 5, 6. — [6]) rev et suis limitibus est disiuncta 4, 5, 6. — 6*) Srbia 2 a tak níže. — [7]) Missen 2; Myssin 3; Mysnam 4, 5; Missnam 6. — [8]) Gwsdek 6; Ewsdek 4; Ewsaik 5. — [9]) sui quoscumque 4, 5, 6. — [10]) nemají 4, 6. — [11]) subiugarunt 3, 5. — [12]) Kalaw 3, 4, 5, 6. — [13]) dux 6. — [14]) nemá 5. — [15]) eiusdem 3, 4, 5, 6; cuiusdam 1. — [16]) tu vkládají 4, 5, 6 slova níže položená non tam incautus. — [17]) propinquis tytéž. — [18]) munit 4, 5, 6; muniunt 3. — [19]) nemají 4, 5, 6. — [20]) nemají tytéž. — [21]) advenit 4, 6. — [22]) insidianter 4, 6. — [23]) certatur 2; certant 4, 6. — [24]) fuerint 3; nemá 5. — [25]) nemá 5. — [26]) tenebat ipsum ex inflicto vulnere protexisset 4, 5, 6. — [27]) eo 4, 5, 6. — [28]) eius residuus exercitus B. 2, 4, 5, 6. — [29]) Tu vkládají ruk. 4, 5, 6 již zprávu v ruk. druhé recense níže k r. 1090 položenou o smrti Gebharda a ustanovení Kosmy biskupem.

[1]) Ruk. první recense mají před slovem tímto naznačenou kapitolu XLIV s nápisem: De ereccione ecclesie Wyssegradensis. Netřeba ani podotýkati, že kapitola ta v těchto rukopisech nachází se před odstavcem předcházejícím. Místo A. D. — subl. mají ruk. první recense: Postquam sicut premittitur, Wr. quondam dux B. sublim. — [2]) Místo ac taliter má 5: taliterque.

1088 regalibus insigniis decoratus interesse consueverat,[3]) in presencia regis Pragenses canonici divinorum solempnia sine presule celebrarent. Et unde rex talem elacionem eius sapienter tollerans in castro suo Wyssegradensi [4]) ad honorem sancti Petri Wyssegradensem fundavit [5]) ecclesiam super eius roboracione perpetua solempnes nuncios suos mittens *) ad Alexandrum papam, qui [6]) regis Boemie precibus inclinatus propter institucionem et ordinacionem eiusdem ecclesie Johannem, Tescolacensem [7]) episcopum, cardinalem cum Petro, sancti Georgii castri [8]) Pragensis preposito, [9]) transmisit [10]) Boemiam, et per apostolicas literas graciose consensit, ut ibidem certus canonicorum instituеretur numerus, qui divinis laudibus iugiter insisterent, et quod in summis patronorum Boemie et aliis festivitatibus ac eciam in presencia regis Boemie [11]) pro tempore existentes prepositus et decanus nec non presbiter infulis et diaconus atque subdiaconus missam celebrantes sandaliis velut episcopi in perpetuum uterentur, quodque sint ab omni ordinariorum episcoporum Pragensium iurisdicione exempti [12]) et sancte Romane ecclesie immediate subiecti, prout horum effectus in hodiernum diem intuentibus clare patet. Que eciam per prefatum Alexandrum papam et LXXII reverendissimos patres, cardinales, patriarchas, archiepiscopos et episcopos, qui tunc aput papam aderant, confirmantur. Et unde in eius fundacione Wratislaus rex [13]) duodecim cophynos lapidum admodum quondam Constantini imperatoris propriis humeris suis portans 1088 edificiorum prima posuit fundamenta et Wyssegradensem ecclesiam ad similitudinem ecclesie Romane sancti Petri construxit. **) Sic enim Wratislaus, rex Boemie, arrogantem absenciam dicti fratris sui, Pragensis episcopi, curiosa et utili mente perdomuit ac suam Wyssegradensem ecclesiam, in qua propriam sepulturam elegit, tam ecclesiasticis ornamentis quam eciam necessariis utilitatibus et prediis plurimum exaltavit. Nam et Wyssegradensem prepositum in cancellarium regni constituit et immediate cum principibus regni in consiliis regalibus habere sessionem et locum sagaciter [14]) ordinavit. [15])

Anno [16]) Domini a) millesimo LXXXIX in- 1089 valescente elacione dicti Gebhardi, Pragensis [17]) episcopi, Wratislaus, Boemie rex, in vindictam eius [18]) quendam capellanum suum Weczlonem nomine ecclesie Moraviensi defacto prefecit. Quod Gebhardus, Pragensis episcopus, [19]) intelligens disposuit Romam ire ac [20]) apostolici desuper [21]) auxilium implorare, et transiens Ungariam ad regem Wladislaum, ut eius fultus [22]) presidio tucius Romam iret, in Strigonia captus infirmitate sub paucis diebus nimium augmentato dolore vitam finivit. [23])

Anno [24]) Domini b) MXCI° Wratislaus rex reversus Boemiam et comperto Gebhardum episcopum [25]) sublatum de medio, Cosmam [26]) episcopali Pragensi prefecit cathedre. Qui [27]) electus

*) Ruk. 3 vkládá tu místo ad Alexandrum papam, qui tato slova: Urbanum papam secundum privilegium eiusdem ecclesie corroboraret perpetue, quod olim Alexander papa secundus, eius predecessor, dederat . . .

**) Ruk. 3 má tu vsuto: Que omnia privilegia Urbanus papa confirmavit, roboravit ac in presencia regis, ut premittitur, celebrare ordinavit.

---

a) Srovn. Let. Kosmův, Prameny dějin česk. II, str. 122. — b) Tamtéž str. 124.

[3]) consuev. Pragensi episcopo se sepius (sese prius 5) absentante rex div. solempniis absque presule interesset, et unde rex 4, 5, 6. — [4]) Wyssegr. in honore s. Petri fund. eccl. solempnes . . . 4. 6; Wyssegradensi fundavit ecclesiam sol. 5. — [5]) P. W. olim fundaverat 3. — [6]) regis — inclinatus nemají 4, 5, 6. — [7]) Tuscalan. 3; Toscolan. 4; Tusculanum 5. 6. — [8]) nemá 4, 6. — [9]) prepositi 4, 5. — [10]) transmittit 5. — [11]) B. prepositus et decanus nec non presbiter, diaconus et subdiac. missam cel. infulis et sandalis velut episcopi in perpetuum uterentur 4, 5, 6. — [12]) exempti — subiecti nemají 4, 5, 6. — [13]) dux 5. — [14]) sagac. ord. nemají 4, 5, 6. — [15]) Tu dokládají 4, 5, 6: Facta est autem tam insignis ecclesie Wissegr. ereccio a. D. MLXXXIX°. — [16]) A. D. MLXXXIX nemají 4, 5, 6. — [17]) nemá 6. — [18]) sui 4, 5, 6. — [19]) presul 4, 5, 6. — [20]) ire, propterea et 4, 5, 6. — [21]) nemají tytéž. — [22]) suffultus 3. — [23]) et mortuus est a. D MXC°, X° kal. Jul. — [24]) Zpráva následující položena jest v ruk. první recense po slovech: exercitus Boemiam revertuntur na str. 57 druhého sloupce našeho vydání. Místo A. D. — Wratisl. rex mají ruk. recense první: Wrat. itaque rex. — [25]) nemá 5. — [26]) Cozmam 3 a tak níže. — [27]) Qui — et nemají 4, 5, 6.

1090 est in episcopum IIII nonas Marcii, et quia imperator Henricus eodem tempore in [28]) Lambardie partibus morabatur, [29]) Cosmas, Pragensis electus, [30]) non potuit confirmari. [31])

1091 Anno [1]) Domini [2]) MXCI [a]) quo supra prefatus Wratislaus, rex Boemie, considerans, quod Conradus, frater suus, alteri fratri suo Ottoni, qui civitatem Olomucensem et eiusdem districtus dominium tenebat, et filiis eiusdem [3]) Ottonis plus quam filiis regis faveret, [4]) ac ad eorum [5]) status augmentum in omnibus procurandum fervencius anhelaret, [6]) incepit odire Conradum et cum forti exercitu intrans Moraviam Ottone et filiis suis, [7]) videlicet Swatopluk et Ottone, de paternis eorum hereditatibus potenter expulsis urbem Olomucz [8]) et alias civitates filio suo Brzetislao [9]) tradidit possidendum. Quo facto non post multum temporis prefatus Otto, Wratislai frater, mortuus est. *) Wratislaus itaque rex audiens mortem fratris sui Ottonis et considerans Conradum adhuc solum esse superstitem, proposuit ipsum similiter supprimere et eius ab eo paternam porcionem auferre, ex eo quod [10]) quamdiu Jaromir alias Gebhardus, Pragensis episcopus, et Otto vixerunt, [11]) cum Conrado semper perstiterunt [12]) unanimes, nec poterant **) ab invicem ingenio quocunque disiungi. Sicque Wratislaus rex forti [13]) suo iterum vallatus exercitu reintrat Moraviam et dum Brunnensem [14]) applicuisset ad urbem, ipsam per girum circumvallare disponens, hinc inde circuit et suis nobilibus specialia quelibet locandi exercitum [15]) loca [16]) designat. Ubi fit, 1091 quod nobilis quidam Sderad nomine, consiliarius regis, [17]) Brzetislao, nato regis, improperans hiis verbis patrem eius alloquitur: Nosti domine, quod filius tuus Brzetislaus estivo tempore summe libenter fluentibus balneatur [18]) in aquis. Hunc, si placet rex, iuxta fluvium [19]) cum suis militibus collocato, ut sic, si quando solis ardore gravaretur, [20]) demum in fluvio refrigerium sibi sumat. Hec itaque prefatus Sderad ideo dixit, ut filius regis [21]) expressa superius, que sibi in Sirbia iuxta prenarratum flumen acciderant, rememorans, coram astantibus nobilibus de animi levitate notetur. [22]) Quam confussionis verecundiam iuvenis tacitus et cautus advertens [23]) alto concepit in corde, ut se in dicto Sderad desuper [24]) vindicaret, tristisque recessit ad suos et pre amaritudine mentis ea die sine cena fuit. Tandem nocturno tempore receptis suis ad se, de quibus pre ceteris presumebat, super illatis sibi contumeliis mentem apperit, et qualiter in Sderad posset ulcisci, [25]) revolvit. Mittens itaque eadem [26]) nocte ad patruum suum Conradum nuncium, illatam sibi per Sderad pandit blasphemiam et petit vindicte consilium ab eodem. Conradus vero non ignorans, quod rex Wratislaus ad suggestionem eiusdem [27]) Sderad cum exercitu suo taliter ipsum oppresserat, Brzetislao resignificare curavit, quod hanc iniuriam non aliter quam propriam reputaret. Unde iuvene taliter animato datur [28]) in prompto consilium, ut Sderad intereat, et Brzetislaus cum patruo suo Conrado [29])

*) Ruk. 3 vkládá tu, ut supra dictum est.

**) Ruk. 3 má tu na hořejší části str. 120 zase genealogickou tabulku bratří Vratislavových a jich potomků s přiměřenými výklady životopisnými.

---

[a]) Srovn. Let. Kosmův, Pram. děj. č. II, str. 124—131.

[28]) in Lombardia 4, 6; in Lumb. 5. — [29]) constitutus erat 4, 5, 6. — [30]) episc. electus 2; electus pro tunc 4, 5. — [31]) Electus est autem Cosmas Pragensem in episcopum a. D. MXCI° (MXCII° 4, 6), IV non. Marcii 4, 5, 6.

[1]) Ruk. první recense mají před slovem tímto nápis: De ulterioribus successibus Wratislai regis, jen 5 dokládá tu ještě Boemie. — [2]) Místo A. D. MXCI° — rex mají 4, 5, 6: Prefatus itaque (igitur 6) rex B. (Wrat. rex B. 5) consid. . . . — [3]) suis 4, 5, 6. — [4]) faverat 4; favebat 6. — [5]) eorumdem 4, 5, 6. — [6]) anhelarat 4 6. — [7]) eius 2, 5. — [8]) Olomunez 3, 4; Olmuz 6. — [9]) Boleslao 3, 4, 5, 6. — [10]) nemá 1. — [11]) vixerant 1, 2. — [12]) constiterunt 5; perstiterant 1, 2. — [13]) forti suo nemá 5. — [14]) Brunne 4, 5, 6. — [15]) exercitus 5, 6. — [16]) ad loca 4, 6. — [17]) reg. — alloquitur. Místo toto mají rukopisy recense první porušené. — [18]) volutatur 5. — [19]) flumen 4, 5, 6. — [20]) gravatur 4, 5, 6. — [21]) reg. expressa in Syrbia iuxta prememoratum fl. acc. rememorans 4; reg. preterita, que sibi superirs in Sirbia iuxta prenarratum flumen acc. remem.; reg. preterita expresse in Syrbia iuxta prenar. fluvium accid. — [22]) notaretur 5, 6; notatur 4. — [23]) tacitus advertens 4, 6. — [24]) nemají 4, 6. — [25]) Tu vkládají 2, 3 slovo mente. — [26]) eadem nocte nemá 6. — [27]) nemají 3, 4, 5, 6. — [28]) habetur 4, 5, 6. — [29]) nemají 4, 5, 6.

1091 super talibus vindicentur. Mane itaque facto Brzietislaus in [30]) campos transiit et mittens ad Sderad, ut veniat, quoniam secum habeat quedam [31]) secreta conferre. Qui [32]) solum socio suo Drisimir secum accepto filium regis accedit nichil mali presumens. Juvenis vero videns eum venire a suis, qui in mortem Sderad iuraverant, paulisper abscessit. Et loquens cum Sderad inter cetera [33]) sibi curavit obicere, cur ipsum in patris sui presencia confudisset, et post multa verba diffidans eum, prout [34]) consuetum tunc fuit, adversus eum altis vocibus provocans, protinus ab ipso recessit. Quod sui videntes armati fugientem insequuntur Sderad et ipsum [35]) crudeliter necaverunt. [36]) Drisimir [37]) autem fuge presidio vix evasit, regi, que viderat, nunceiavit. Rex itaque Wratislaus hoc audiens pro consiliario suo Sderad multa ira multoque dolore gravatur, cogitans, [38]) qualiter se posset super hiis tam in fratre quam in filio vindicare. Brzetislaus vero patris ira percepta ultra fluvium castra metatus est, quem maior pars exercitus et bello forcior est secuta. Interea uxor prefati Conradi Wirtpurg [39]) nomine, mulier prudens et provida, inscio viro suo regem accedit et ipsum, quatenus fratri suo parcat [40]) nec terram propriam destruat, precibus et lacrimis deprecatur. Similiter et pro filio regis patris [41]) graciam imploravit. Rex vero ad preces eiusdem domine pietate permotus ipsam graciosius exaudivit et utrisque pepercit, mandans, quod eius presenciam accederent. Qui postquam adessent, fratrem fraterne suscipiens hiis verbis allocutus est filium: Si bene fecisti, fili, bene tibi erit, sin autem, postea tu videbis. Que [41*]) audiens Brzetislaus, patris iram timens secessit ad partes urbis Gradek, [42]) quem iterum maior pars exercitus est secuta. Nam omnes, qui ipsum sequebantur, propter indignacionem regis ad propria reverti nullatenus presumebant. 1091 Videns itaque rex, quod secundum suum propositum se non posset in filio vindicare, cum fratre suo Conrado disposuit, ut post eum loco filii sui [43]) rex esset Boemie. Quod audiens Brzetislaus, cui plus quam tria [44]) milia virorum forcium adheserant, prope Pragam veniens iuxta fluvium Rokitnik [45]) castra metatus est, patri suo regi significans: Ecce assum, quem quesiturus es alibi; quod [46]) ergo postea [47]) facturus es mecum, fac cicius. In eiusdem diei nocte apparuerunt sancti viri et martires Wenceslaus et Adalbertus [48]) captivis [49]) in carceribus, [50]) ipsosque de captivitatibus liberaverunt, mandantes eis, ut cum graciarum accionibus [51]) Pragensem intrent ecclesiam ac populo et regno futuram pacem et tranquilitatem annunccient, quod per [52]) taliter liberatos devocius impletum est, prout huiusmodi miraculum in passione sancti Wenceslai lacius [53]) est expressum. Eadem [54]) itaque die Conradus, frater regis, omnem rancorem et discordiam inter regem et filium eius sopivit et ipsos omnimode concordavit. Quod audientes nobiles et alii, qui Brzetislao contra regem, patrem suum, adheserant, regem eundem quam plurimum formidantes, induxerunt Brzetislaum, ut non obstante gracia patris dimisso regno una cum ipsis transiret Vngariam, quod et fecit. Quem Vngarie rex [55]) Wladislaus velut cognatum suum benigne suscipiens eundem Brzetislaum, Boemie [56]) regis filium, cum paucis aput se retinuit militibus et populis aliis dans districtum Bahnaw [57]) prope castrum Trencz [58]) venacionibus aptum et frugibus. Unde Brzetislaus taliter cum suis usque post obitum patris in Vngaria demorabatur.

[30]) in c. trans. et nemaji 4, 6. — [31]) nemaji 4, 5, 6. — [32]) qui solo cum socio suo Dyrsmyr secum 5; solus cum socio suo Dyrsmir 4, 6. — [33]) cetera obiecit sibi 4, 5, 6. — [34]) Místo prout — fuit mají 4, 5, 6: ut solitum erat, ac animo provocatus ab ipso recessit. — [35]) ipsum crudeliter interemunt 4, 5, 6. — [36]) Tu vkládá 2 menším písmem: qui Boemiam ductus prope Pragam ad sanctum Petrum sepelitur. — [37]) Místo Drisimir — nunceiavit mají 4, 5, 6: At Dyrssmir (Dyrsmyr 5, Dissmir 6) per fugam evasit et nunceiat regi, que viderat. — [38]) et cogitans 4, 5, 6. — [39]) Wyreburg 4; Wirtpurg 5; Vireburg 6. — [40]) nemají 4, 5, 6. — [41]) nemá 5. — [41*]) quem 2. — [42]) Hradeck 6. — [43]) nemaji 4, 5, 6. — [44]) tam 6. — [45]) Rokytnicz 2; Rokynik 3; Roketnyk 4; Rokytnik 5; Robytnik 6. — [46]) quid 1, 2. — [47]) nemá 5. — [48]) Albertus 4. — [49]) captis 4, 5, 6. — [50]) carceribus 3, 4, 5, 6. — [51]) accione 5. — [52]) pro (sic) 6. — [53]) superius 4, 5, 6 — [54]) Eadem die Con. 4, 6; Eodem die C. 5. — [55]) rex beatus Wl. má 3. — [56]) B. r. fil. nemá 6. — [57]) Bahwnaw 4, 6; Rahwnaw 5. — [58]) Trenezin 2, 5.

1092 Anno [1]) Domini [a]) MXCII [2]) industriosissimus Wratislaus [3]) rebellionem quondam Gebhardi, fratris sui, episcopi Pragensis, rememoratus [4]) Pragensem [5]) et Moraviensem disiunxit [6]) ecclesias et unionem earum, qua prius unite [7]) fuerant, effectualiter interrupit. Nam Cosmam Pragensi et Andream Moraviensi prefecit ecclesiis, constituens in Moravia Olomucensem [8]) civitatem episcopalem, [9]) *que prius in Welegrado* [10]) *tempore Swatopluk regis archiepiscopalis fuerat*, de cetero sedem esse. Et mittens utrosque sub conductu comitis palatini Reni ad Henricum imperatorem prefatum, qui tunc Lombardie [11]) in civitate Mantuana [12]) imperialia tractans negocia morabatur, ut ipsi [13]) ab eo approbacionem solitam obtinerent. Imperator vero, quamvis predictarum ecclesiarum unionis hactenus confirmate non esset oblitus, tamen volens regi Boemie consentire, eleccionem eorum approbat et confirmat sicque ipsos remittit ad [14]) propria. Preterea [15]) serenissimus Wratislaus regalibus insistens agendis febre corripitur et viribus consumptis in [16]) totum post multa opera magnifica [17]) vocatus a Domino mortem subiit et in Wyssegradensi sue fundacionis ecclesia secundum morem regium [18]) sepelitur, quem per multa tempora planxit regnum Boemie dolorosissimis in [19]) lamentis.

Anno [20]) Domini [b]) MXCII quo supra, XIX kalendas Februarii mortuus est Wratislaus, primus rex Boemie, qui rexit tanquam dux XV et tanquam rex [21]) XVI annis regnum Boemie. *) 1092

Anno [22]) Domini millesimo XCII quo supra defuncto Wratislao, primo rege Boemie, iuxta ordinacionem suam, sicut premittitur, Conradus, frater eius, sibi successit in regno, de cuius gestis nil scribitur ex eo, quod solum septem mensibus [23]) supervivens et diebus XVII, VIII idus Septembris vita functus obdormivit in Domino, et [24]) reliquit duos filios, videlicet Odalricum et Leutoldum, de quibus postea fit mencio. **)

Anno [1]) Domini [c]) MXCII [2]) quo supra defuncto Conrado, fratre quondam Wratislai, regis Boemie, Brzetislaus, eiusdem regis primogenitus, adhuc existens in Vngaria cum suis adherentibus et audiens obitum patrui sui transit [3]) Boemiam. Et dum Pragam venisset, tam a clero quam populo letus gaudenter [4]) suscipitur et in paterni regni solio [5]) collocatur. Facta est autem [6]) huiusmodi sublimacio sua anno Domini MXCII quo [7]) supra, VIII [8]) kalendas Octobris.

Eodem [d]) mense quidam pseudoepiscopus nomine Robertus de Cabalonensi provincia Boemiam venit, qui ex eo, quod Cosmas ad Pragensem

*) Po slově tomto přidává ruk. 3: Ecclesiam sue fundacionis in Wissegradu., eius sepulture locum, Hussite funditus everterunt, filii Belial et dyaboli ac Antichristi, nuncii Ziszka et Taborite. A potom červené nápis: De brevi regimine Conradi.

**) Za slovem tímto má ruk. 3 nápis červeně: De regimine Brzetislai, regis filii.

---

[a]) Srovnej Let. Kosmův, Prameny dějin česk. II, str. 131. — [b]) Tamže str. 132. — [c]) Tamtéž str. 132. — [d]) Tamtéž str. 133.

[1]) Před slovem tímto mají rukopisy první recense naznačení XLVII kapitoly s nápisem: De disiunccione (distinccione 6) episcopatuum Prag. et Moraviensis, obitu Wratislai, primi regis (tu přidává 5: Boemie) et successione Conradi (tu dokládají 4, 5: fratris sui eiusque morte). — [2]) Místo a. D. mají 4, 5, 6: Eodem itaque anno, videlicet. — [3]) Wratisl. rex 4, 5, 6. — [4]) rememorans 4, 5, 6. — [5]) Prag. et Mor. nemají 4, 6. — [6]) per se disiunxit 4, 5, 6; distinxit 3. — [7]) uniti 4, 5, 6. — [8]) Olomucz 6. — [9]) episc. de cetero sedem esse 4, 5, 6, která slova níže ovšem scházejí. — [10]) Welgrado 4, 5. — [11]) Lombardia 4, 6; Lamb. 2. — [12]) Mantana 4, 6. — [13]) ipsi confirmacionem sol. 4, 5, 6. — [14]) ad propria neměl původně 5. — [15]) Ruk. první recense spojují následující zprávu takto: Excellentissimus Wratislaus (ruk. 5 klade před Excell. ještě slovo at) insistens agendis febre . . .; ruk. 3 má před slovem tím červený nápis: De obitu regis. — [16]) Místo in totum mají 4, 5, 6: tandem. — [17]) mirifica 4, 6; ruk. 3 vkládá za slovo magnifica slova XIX kal. Februarii. — [18]) regum 4, 5, 6. — [19]) nemají tytéž. — [20]) Místo A. D. — Boemie mají ruk. 4, 5, 6: et mortuus est a. D. MXCII, XIX kal. Febr. Qui Wrat. rexit tamquam dux annis XV et tanquam rex XVI annis; ruk. 3 má místo Anno — qui rexit: Ipse est Wratislaus, primus rex Boemie, qui rexit. — [21]) nemá 6. — [22]) Místo A. D. — Wrat. mají 4, 5, 6: Defuncto itaque Wr. — [23]) XIII 4, 6. — [24]) et reliquit — mencio nemají 4, 5, 6.

[1]) Ruk. první recense mají před slovem tímto naznačeni kapitoly XLVIII s nápisem: De regimine Brzietislai, primogeniti primi regis Boemie. — [2]) Místo A. D. — Conrado mají 4, 5, 6: Defuncto itaque (igitur 6) Conrado; a ruk. 3 místo Anno — MXCII° má slova: Eodem anno. — [3]) transivit 5. — [4]) nemají 4, 5, 6. — [5]) solium 4, 5, 6. — [6]) nemá 5. — [7]) quo supra nemají 4, 5, 6. — [8]) Rukopisy první recense XVIII.

1092 et Andreas ad Olomucensem ecclesias electi nondum consecrati fuerant,[9]) tanquam episcopus reputatus multas consecravit ecclesias et sacros celebravit ordines ac [10]) quam plures clericos ad maiores et minores ordines promovit. Postea vero comperto eum [11]) non esse episcopum, omnia [12]) per ipsum facta secundum canonicas sancciones legittime reformantur.

Eodem eciam [a]) anno quo supra Brzetislaus Boemie [13]) regnum regens circa festum sancti Wenceslai, Boemie patroni, omnibus principibus, baronibus et nobilibus suis convocatis in [14]) Pragam per triduum [15]) solempnem curiam celebravit et ibidem prelatorum suorum consilio zelo christiane religionis accensus omnes magos, aruspices, ariolos [16]) et sortilegos eiecit [17]) e regno, nec non supersticiosas sectas Boemice [18]) gentis, pretextu quarum tunc [19]) alii arbores adorabant, alii vero [20]) super scaturientes fontes vivas mactabant victimas, finaliter [21]) omnes, nec non alios ritus gentilium, qui adhuc fuerant Boemie in regione,[22]) exterminavit totaliter et penitus abolevit, statuens [23]) et procurans solum omnipotentem [24]) Deum ab omnibus venerari. Hic Brzetislaus sepius invasit Poloniam ac [25]) semper abinde cum triumpho revertitur.[26])

Anno Dom. MXCIII dictus [b]) Brzetislaus Poloniam eandem tam duris invasionibus continue devastavit, ut a castro Grecz super Albea usque urbem Glogow [27]) super [28]) Odra preter solum opidum Nyempcz [29]) nullus hominum habitaret, nec 1093
cessare voluit, quousque Wladislaus, dux Polonie, cum magnis precatibus censum, sub quo quondam Brzetislaus, dux Boemie, avus suus, Wratislawiensem et alias civitates in signum vere subieccionis locaverat, de duobus annis [30]) nondum solutum, videlicet mille marcas argenti et sexaginta [31]) auri persolveret integraliter et [32]) ad plenum ac [33]) quod insuper Wladislaus,[34]) Polonie dux, pro se et successoribus suis, Polonie ducibus, Brzetislao regnum Boemie gubernanti et suis successoribus tributum solitum,[35]) videlicet annuatim quingentas marcas argenti et XXX auri, tempore certo ad hoc constituto persolvendum [36]) se astringeret litteris et fidei sacramento.[37])

Preterea [1]) anno Domini [c]) MXCIIII Henrico 1094
imperatore tercio in Maguncia suam solempnem curiam iterum celebrante Brzetislaus, prefatus princeps regni Boemie, misit ad imperatorem Cosmam et Andream electos [2]) episcopos supradictos [3]) supplicans, ut ipsos [4]) approbare et Maguntinensi archiepiscopo consecrandos committere dignaretur, quod ad peticionem eius a cesare factum et per Ruthardum, archiepiscopum Maguntinensem,[4*]) extitit canonice adimpletum. Eodem [5]) anno per totam Alamaniam [5*]) maxima et prius inaudita fuit mortalitas.

---

[a]) Srovnej Let. Kosmův, Pram. děj. č. II, str. 136. — [b]) Tamtéž str. 137. — [c]) Tamtéž str. 137.

[9]) fuerant, idem pseudo tam. episc. 4, 5, 6. — [10]) et 3, 4, 5, 6. — [11]) ipsum 4, 5, 6. — [12]) omnia talia sec. canon. 4, 5, 6. — [13]) B. rex regnum 5. — [14]) ad 4, 5, 6. — [15]) triduum ipsis magnum fecit convivium et ibidem . . . 4, 5, 6. — [16]) ariolos nemá 6. — [17]) iecit de regno 2, 3, 4, 5, 6. — [18]) Boemie 5. — [19]) nemá 5. — [20]) nemaji 4, 5, 6. — [21]) Místo finaliter — regione mají 4, 5, 6: et similiter omnes (slovo to není v 5) ritus gentilium, qui adhuc fuerant (erant 6) in B. reg. . . . — [22]) Místo Boemie in regione má 3 in regno Boemie. — [23]) faciens 4, 5, 6. — [24]) nemá 6. — [25]) et s. cum tr. 4, 5, 6. — [26]) Ruk. první recense spojují předcházející vypravování s následujícím takto: Nam et eandem Poloniam anno ducatus sui secundo, videlicet (scilicet 6) MXCIII°, tam duris . . . — [27]) Glogaw 4, 6. — [28]) super Odra nemají 4, 5, 6. — [29]) Nyempz 4, 6. — [30]) terminis nondum solutis 4, 5, 6. — [31]) quadraginta 4, 5, 6. — [32]) int. et nemají 4, 5, 6. — [33]) et quod 4, 5, 6. — [34]) Wl. d. Pol. et sui successores . . . 4, 5, 6. — [35]) trib. solutum annuatim nemá 5) quingentas marcas arg. 4, 5, 6. — [36]) persolvere se constringeret fidei sacramento 4, 5, 6. — [37]) Tu po straně dokládá ruk. 1 jinou rukou: Pulcrum mendacium.

[1]) Před slovem tímto mají ruk. recense první naznačení kapitoly XLIX s nápisem: De consecracione Pragensis et Olomucensis ecclesiarum (doplň episcoporum) et ulterioribus successibus Brzetislai et quibusdam (quidem 4) accidentibus (accidentis 5) et morte (de morte 5) Cosme, episcopi Pragensis, avšak v ruk. 6 scházejí slova: et quibusdam — Pragensis. — [2]) episcopos 4, 5, 6. — [3]) nemají tytéž — [4]) ipsos committeret Mag. archiepiscopo, quod et per Ruth. arch. Mag. (Maguntinum 5) factum et adimpletum est 4, 5, 6. — [4*]) Mogunt. 3. — [5]) Eodem — mortalitas nemá 6. — [5*]) Almaniam 3.

1094 Anno[6]) Domini[a]) MXCV prefatus Brzetislaus filiam Alberti, comitis palatini Reni, Lukardam nomine duxit[7]) uxorem in mense Septembri. Ex[8]) qua genuit Wladislaum secundum, qui postea per patruum suum Wladislaum tercium cum Henrico imperatore IIII Romam missus est, et eius auxilio papa Pascalis captivatus est. Deinde[9]) eodem anno mense Octobris Cosmas, Pragensis episcopus, altare sancti Viti in Pragensi ecclesia consecravit.

1096 Anno[10]) Domini[b]) MXCVI. XVIII kalendas Magii ordinacione[11]) prefati Brzetislai per prefatum Cosmam episcopum Pragensis ecclesia consecratur. In quo eciam anno[12]) de universis partibus Germanie ad terram sanctam Jerusalem multus populus confluebat et in tanta multitudine, ut per diversas provincias transeuntes, quotquot Judeos repererant, baptismum cogebant[13]) recipere, eciam non volentes, non advertentes, quod hoc facerent contra canonicas sancciones.

Anno eciam[c]) Domini[14]) MXCVI° quo supra dictus Brzetislaus cum exercitu iterum intrans Poloniam ipsam circum flumen Nissam[15]) omnino vastavit, destruens castrum eorum Brieg[16]) firmissimum, situm[17]) in flumine[18]) Odre.

Et deinde[18*]) transiens quoddam castrum edificavit nomine Kamenecz,[19]) ubi nunc monasterium situm est, et rediens Boemiam Mutinam,[20]) filium[21]) Bozye,[22]) et Koiatam,[23]) cognatum suum,[24]) iniqui Wrssowicensis[24*]) generis de regno expulit, mittens eos in Sirbiam exulare,[25]) ac[26]) auferens omnem eorum substanciam 1096
ipsam camere sue propter[27]) excessus per eos commissos infiscari mandavit, Mutina,[27*]) fratre eorum, ad ducem Polonie similiter exulante.

Anno[28]) Domini[d]) MXCVII Brzetislaus Odalricum, 1097
filium quondam Conradi, patrui sui, cepit in castro Glacz, tradens ipsum diligenti custodie.

Anno[29]) Domini[e]) MXCVIII captivatis omnibus Judeis regni Boemie dictus Brzetislaus[30]) maximum ab ipsis thesaurum abstulit in[31]) auro, argento et lapidibus preciosis.[32])

Anno[33]) Domini[f]) millesimo XCVIII quo 1098
supra, IIII idus Decembris Cosmas, Pragensis episcopus, vir plenus virtutibus,[34]) migravit ad Dominum. Post cuius obitum Brzetislaus prefatus usque ad firmacionem[35]) futuri episcopi clericorum[36]) et ecclesiasticorum bonorum sollicitam et[37]) providam curam gessit.

Anno[1]) Domini[2]) MXCIX, II kalendas Mar- 1099
cii[g]) Brzetislaus, princeps regni Boemie, de consilio Wigberti,[3]) generi sui, Hermannum, quondam patris sui regis Wratislai capellanum et in eius curia nutritum, prepositum Boleslauiensem, de consensu cleri et populi electum[4]) concorditer Pragensi prefecit kathedre.[5]) Et quia eodem tempore imperator Henricus tercius in civitate Ratisponensi pascha celebrans dictum Brzetislaum ad se ibidem venire rogaverat, idem Brzetislaus una cum Hermanno, electo Pragensi,[6]) Ratisponam ad cesarem transeundum iter arripuit. Cui

---

[a]) Viz Let. Kosmův, Pram. děj. č. II, str. 138. — [b]) Tamtéž str. 138. — [c]) Tamtéž str. 139. — [d]) Tamtéž str. 140. — [e]) Tamtéž str. 140. — [f]) Tamtéž str. 140. — [g]) Tamtéž str. 141.

[6]) Eodem eciam anno (anno schází v 5) prefatus . . . 4, 5, 6. — [7]) duxit in 4, 5, 6. — [8]) Ex qua — captivatus est nemají 4, 5, 6. — [9]) Deinde de mense Octobris Cos. 4, 5. — [10]) Deinde postea a. D. 4, 5, 6. — [11]) ordinacionem 6; ordinacione d. Brz. pref. 4, 5. — [12]) nemají 4, 6. — [13]) urgebantur accipere 6. — [14]) A. eciam prefato dictus Brz. 4, 5, 6. — [15]) Nisnam 2. — [16]) Brig 3, 4, 5, 6. Ruk. 1 má jinou rukou připsáno: Bardo ad ripas Nisse situm. — [17]) et situm 5. — [18]) fluvio 4, 5, 6. — [18*]) inde 4, 6. — [19]) Kamoncz 4; Karuoncz 5; Camentz 6. — [20]) Mutynam 4; Mantynam 6. — [21]) filiam 4, 5. — [22]) Boziey 2; Bozie 3; Boza 4, 6; Boze 5. — [23]) Kak 4, 5, 6; Koyatam 3; Coyatham 2. — [24]) suum de iniqua et perfida nacione Wirsov. 4, 5, 6. — [24*]) Wirchow. 1; Wirssovic. 3. — [25]) exulari 4, 5, 6. — [26]) nemají 4, 5, 6. — [27]) ipsam sue camere infiscans 4 (infiscat 5, infiscavit 6). — [27*]) Mutina (Mantina 6) fr. eor. ad d. Pol. aufugiente 4, 5, 6. — [28]) A. vero Dominice inc. 4, 5; Anno vero Domini 6. — [29]) Deinde a. D. 4, 5, 6. — [30]) dictus Brzet. nemají 4, 5, 6. — [31]) in arg. (arg. nemá 5) auro et lap. 4, 5, 6. — [32]) preciosis. Et in eodem anno IIII id. Dec. 4, 5, 6. — [33]) Místo Anno — supra má 3: Eodem anno. — [34]) virt. et operibus bonis migr. 4, 5, 6. — [35]) confirm. 3, 4, 5, 6. — [36]) electorum 4, 6. — [37]) ac 2, 3.

[1]) Ruk. první recense mají před slovem tímto naznačeni kapitoly L s nápisem: De promocione Hermanni (Pragensis 5) episcopi et ulteriori regimine Brzetislai. — [2]) Místo A. D. — Brzet. mají 4, 5, 6: Defuncto itaque Cosma, Prag. episcopo, Brzetislaus . . . — [3]) Wilgberti 5, 6; Wylgberti 4. — [4]) electum concor. nemají 3, 4. — [5]) Tu vkládají ruk. 4, 5, 6: Facta est autem hec ecclesia a. D. MXCIX°, II kal. Marcii. — [6]) Prag. eundo Ratisponam iter arripiunt (arripuit 4, 6) 4, 5, 6.

1099 prefatus imperator una cum principibus suis [7]) ad tria fere miliaria obviam ivit [8]) ipsumque honorifice suscipiens secum in dictam Ratisponensem civitatem transduxit, [9]) in [10]) qua statim die altera Hermannus Pragensis electus, per cesarem approbatur. Ibidem [11]) eciam prefatus Brzetislaus ab [12]) eodem obtinuit cesare, ut Borziwoy, frater eius, post eum regeret regni Boemie principatum.

Ceterum eodem [a]) anno prefatus Brzetislaus cum exercitu Moraviam intrans castrum Podiwin [13]) reedificavit [13*]) et in Hermanni, Pragensis episcopi, tradidit potestatem. Deinde cum Colmanno, rege Vngarie, convenit in campo Luczko nomine, qui sic coniuncti mutuo post multos [14]) et varios placitorum tractatus antique caritatis et pacis renovant federa ac [15]) eis sacramento firmatis amicabiliter ab invicem separantur. Abinde [16]) itaque prefatus Brzetislaus transiens iuxta urbem Brunensem castra metatus est. Erat enim Odalrico et Leutoldo, [17]) filiis quondam [18]) Conradi, patrui sui, infestus valde, [19]) qui timentes eum illico fugierunt tradideruntque per nuncios in eius potestatem singulas eorum [19*]) civitates et [20]) terras, quas Brzetislaus prefatus recipiens regimini [21]) fratris sui Borziwoy commisit in totum. Eodem eciam anno circa [22]) festum Nativitatis Domini idem Brzetislaus in urbe Zacensi [23]) Boleslaum affinem sive sororium suum, ducem Polonie, de consilio comitum et baronum suorum ensiferum regni Boemie constituit, donans sibi [24]) pro administracione eiusdem officii de censu seu [25]) tributo annuo, quo [26]) Wladislaus, pater suus, et alii duces ibidem regno Boemie annis 1099
singulis tenebantur obnoxii, decem [27]) marcas auri et centum marcas argenti in [28]) recognicionem ministerii seu officii supradicti.

Anno [29]) Domini [b]) M centesimo Hermannus, 1100
Pragensis electus, [30]) per prefatum Brzetislaum ad imperatorem Henricum, qui tunc Maguncie fuit, transmittitur et per Rupertum cardinalem, [31]) pape Clementis legatum, qui tunc ibidem erat, in episcopum consecratur et ad propria revertitur.

[Hoc anno videlicet MC[m], sicut testatur Bran- 1100
demburgensis cronica, dum adhuc gens illa Slawonica et Saxonica cultibus insisteret ydolorum, Ydo, marchio Antique Marchie cis Albeam, cum aliis Saxonibus barbaricis, qui Lyutici dicebantur, Brandemburg invadentes castrum ibidem potenter ceperunt.]

Anno [1]) Domini [2]) MC quo supra, XV kalendas Novembris Borziwoy [c]) Wratislai, primi regis Boemie secundogenitus filius et frater prefati Brzetislai, in urbe Znoymensi [3]) sororem Lupoldi, [4]) marchionis [5]) Austrie, Helbrik [6]) nomine duxit uxorem. [7]) Et quia eciam ex concessione [8]) Gotfridi, marchionis Austrie, Leutoldus, [9]) filius quondam Conradi senioris [10]) fratris dicti Wratislai primi regis, castrum Rachs pro tunc habebat, ipse expulsionis sue de Moravia, sicut premittitur, non immemor, terras Borziwogii, [11]) fratris [12]) Brzetislai prefati, rapinis, incendiis et molestiis dampnificat. Quamobrem [13]) Brzetislaus in vindictam fratris iterum congregans exercitum Mo-

[a]) Viz Let. Kosmův, Pram. děj. č. II, str. 142 a 143. — [b]) Tamtéž str. 144. — [c]) Tamtéž str. 145.

[7]) nemají tytéž. — [8]) fecit 4, 5, 6. — [9]) reduxit 4, 6; traduxit 5. — [10]) Místo in qua mají 4, 5, 6: ubi. — [11]) idem 5. — [12]) eodem obtinuit a cesare 5; obtinuit a cesare 6; Brz. eodem obtinuit cesare 4. — [13]) Podywin 1; Podiwyn 3; Podywyn 4. — [13*]) reedificat 3. — [14]) multorum et varios 4, 6; multorum et variorum původně 5. — [15]) et 4, 5, 6. — [16]) Ac abinde 4, 5, 6. — [17]) Lutholdo 4, 6. — [18]) condam 1. — [19]) nemá 5. — [19*]) eius 3. — [20]) et terras nemají 4, 5, 6. — [21]) recip. regimen fr. s. Boriwoy (Borziwoy 6) et gubernacionem commisit 4, 6; rec. regimini patris (sic) sui Borz. et gubernacioni commisit 5. — [22]) nemá 6; circa — Dom. schází v 5. — [23]) Sacensi 4, 5; in urbem Sacensem 6. — [24]) sibi administracionem eiusdem 4, 6; sibi per admin. eiusdem 5. — [25]) sive 4, 5, 6. — [26]) quod 6. — [27]) centum m. arg. et decem auri annuatim haberet 4, 5, 6. — [28]) in — dicti nemají 4, 5, 6. — [29]) Anno insuper Dominice inc. 4, 5, 6. — [30]) electus prefatum Brz. . . . transmittit mají ovšem chybně 4, 5, 6. — [31]) cardinalis 5.

[1]) Rukopisy recense první mají tu naznačení kapitoly LI[m] s nápisem: De successibus Borziwoy (Borzywoy 4), fratris Brzetislai, a 5 dokládá ještě: et de morte eiusdem Brzetislai. — [2]) Preterea a. eodem XV kal. Non. nemají 4, 5, 6; místo Anno — supra má ruk. 3: Eodem anno. — [3]) Snoym. 4, 5. — [4]) Leupoldi 2. — [5]) ducis 6. — [6]) Helbrick 3; Helbryk 4. — [7]) in uxorem 5, 6. — [8]) cessione 4, 5, 6. — [9]) Leupoldus 2; Lutoldus 4, 5; Lutholdus 6. — [10]) nemají 4, 6. — [11]) Boriuoy 4; Borziwoy 2, 3, 5, 6. — [12]) fr. sui Brz. 4, 5, 6. — [13]) Et unde Brz. 4, 5, 6.

1100 raviam transit,[14]) premittens ad Gothfridum[15]) prefatum nuncios suos et[16]) rogans attente, quatenus prefatum Leutoldum,[17]) nepotem suum, vel vinctum sibi remittat vel de castro suo Rachs[18]) protinus eiiciat. Que dum dicto Leutoldo secrete nunciata fuissent, prefatum castrum Rachs cum militibus suis pro se detinuit, omnibus castellanis Gothfridi[18*]) prefati depulsis abinde. Qui Gothfridus hoc audiens prefato Brzetislao iuxta oppidum Wranow[19]) celeriter[20]) occurrit ipsumque multo rogatu precatur, quatenus ad expugnandum castrum Rachs[21]) sibi prebeat auxilium oportunum. Et sic Brzetislaus prefati fratris sui Borziwogii ac eciam Gothfridi, marchionis Austrie, motus[22]) illatis iniuriis cum exercitu suo[23]) Rachs castrum obsedit, et dum in eius obsidione[24]) per sex continuatas[25]) ebdomadas perstitisset,[26]) Leutoldus prefatus[27]) cum suis in castro predicto fame gravatus[28]) nocte solus fugit e castro suis[29]) omnibus dimissis ibidem, qui mane facto tam castrum Rachs quam se ipsos in prefati Brzetislai[30]) graciam tradiderunt. Brzetislaus itaque Gothfrido castrum suum restituit et Boemiam gaudenter revertitur hostis et emuli sui victor.[30*])

Eodem[a]) eciam[31]) anno tercia[32]) die ante festum beati[33]) Thome apostoli, dum prefatus Brzetislaus in crepusculo de venatu[34]) rediret, prope villam Stebnam[35]) a quodam venatore Lork[36]) nomine induccione Bozey et Mutine[37]) genere Wrssovicensium, quos prius de regno Boemie expulerat, proditorie wlneratur. Qui Lork dum post commissum facinus aufugere niteretur, in quandam foveam cecidit et tandem a populo semifractis cervicibus repertus digna morte perimitur. Brzetislaus vero prefatus ex inflicto vulnere pressus dispositis anime sue et regni negociis post 1100 triduum expiravit et in ecclesia Pragensi sepultus est.

Borziwoy[1]) itaque,[b]) secundogenitus frater olim Brzetislai, eundem fratrem suum mortuum esse persenciens[2]) transit Boemiam et[3]) ibi ab episcopo Pragensi, comitibus et baronibus regni ipso die Nativitatis Domini honorifice suscipitur et Boemie regno preficitur.

Anno[4]) Domini[c]) MCI dictus Borziwoy Odalrico et Leutoldo,[5]) filiis quondam Conradi senioris, fratris quondam Wratislai, primi regis Boemie, civitates, quas ipsis quondam Brzetislaus, eiusdem Borziwoy primogenitus frater, abstulerat, restituit. 1101

Eodem eciam tempore Wrsowicenses de Polonia redeunt, quibus dictus[6]) Borziwoy civitates eorum Bozei Sacz, Mutine[7]) Leuthomerzicz non ex affeccione cordis sed pro necessitate temporis et eventus restituit.

Predictus[d]) eciam Odalricus, filius quondam Conradi prefati, post mortem Brzietislai, patrui sui,[8]) habito suorum consilio tanquam senior heres regni Boemie imperatorem, qui tunc in urbe Ratisponensi fuit, accessit supplicans,[9]) ut ipsum tanquam seniorem heredem regni Boemie iuxta statutum quondam Brzetislai, proavi sui, comitum, baronum et procerum regni Boemie iuramento firmatum Boemie regno preficiat sibique huiusmodi paterna pheoda sua conferre dignetur.[10]) Imperator vero petita eadem sapienter advertens sibi contulit, quod de iure debebat eligendi principem regni Boemie principibus,

[a]) Srovn. Let. Kosmův, Pram. děj. č. II., str. 146. — [b]) [c]) [d]) Tamtéž str. 148.

[14]) nemá 5. — [15]) Odfridum 5. — [16]) nemají 4, 5, 6. — [17]) Leupoldum 2 a tak níže; Ludolfum 4; Lutoldum 5; Ludoltum 6. — [18]) Rachs expellat 4, 5, 6. — [18*]) Gotfridi 2, 3 a tak níže. — [19]) Branow 6. — [20]) nemají 4, 5, 6. — [21]) R. necessarium sibi preb. auxil. 4, 5, 6. — [22]) ill. mot. iniur. nemá 6. — [23]) nemají 4, 6. — [24]) obsedione 6. — [25]) continuas 3, 6. — [26]) perstetissent 4, 6. — [27]) predictus 4, 5, 6. — [28]) pregravatus 4, 6. — [29]) suis in eodem castro dimissis 4, 5, 6. — [30]) Brz. tradiderunt manus (manibus 6). Et sic Gotfrido castrum restituit et victor existens Boemiam revertitur 4, 5, 6. — [30*]) hostis — victor nemá 3. — [31]) nemají 4, 5, 6. — [32]) tercia die nemaji tytéž. — [33]) sancti 4, 6. — [34]) venacione 4, 5, 6. — [35]) Srebna 6. — [36]) Lok 3. — [37]) Buchine 4.

[1]) Ruk. první recense mají tu naznačení kapitoly LII[hé] s nápisem: De sublimacione Borziwoy, fratris Brzetislai filiorum Wratislai, primi regis Boemie (filiorum — Boemie nemá 6), in regimen regni Boemie a 4 i 5 dokládají dále: et de eius successibus. — [2]) presciens 2; presenciens 3, 4, 5. — [3]) místo et ibi mají 4, 5, 6: ubi. — [4]) Anno vero D. MC° 4, 5, 6. — [5]) Leupoldo 2; nemá 5. — [6]) dictis 1. — [7]) Muthinam et Lythomericz (Lithomierzicz 5, Luthomerzicz 6) ruk. první recense; Mutinam et Leuthomericz 3. — [8]) nemají 4, 5, 6. — [9]) suppl. cesari 4, 5, 6. — [10]) dignaretur 1, 3.

1101 comitibus et baronibus ibidem iuxta morem in talibus antiquitus observatum relinquens liberam potestatem. Quo facto Odalricus per plures nuncios suos transmissos Boemiam attemptat [11]) et variis viis et modis nititur, si possit, quovis ingenio regni Boemie principatum et regimen adipisci. Sed quia Borziwoy, frater dicti Brzetislai, iam regali erat roboratus in solio, prefatus Odalricus proficere non potuit, sed solum obtinuit a cesare, ut eundem patruum suum Borziwoy a regno Boemie accione hereditatis sibi debite [12]) possit [13]) invadere vi et iure. Quo obtento amicorum et adherencium sibi fretus [14]) consilio cum [15]) nonnullis Theuthonicis nec non comite Sighardo [16]) de Sala et Odalrico, Frisingensi [17]) episcopo, ac [18]) quibusdam aliis magnatibus et Leutoldo, fratre suo, Boemie [19]) regnum intrat asserens in eorundem adiutorum [20]) suorum presencia, se pro parte sua quam plurimos [21]) adherentes habere [22]) in regno eodem Boemie meliores. Quod audiens Borziwoy supradictus ex adverso fortem congregat exercitum et occurrens eis usque ad [23]) opidum Malin [24]) ibidem castra metatus est, disponens [25]) in crastinum cum adversariis bellum inire campestre. [26]) Similiter [27]) Odalricus cum suis ab alia parte rivuli Wizplicza [28]) se taliter in tanta vicinitate alterius exercitus collocavit, [29]) ut pars una posset ab altera plenius intueri. In [30]) quibus locis dum adherentes Odalrici constanciam Borziwogii et suorum fidelium [31]) conspicerent ac [32]) considerarent eius contrarium, de quo alias Odalricus in eorum presencia se iactarat, videlicet [33]) circa adhesionem baronum Boemie, lucide [34]) cognovissent, se esse delusos, sic inquiunt: Cur te una nobiscum taliter [35]) decipere voluisti? Ubinam sunt meliores Boemie, qui tibi et nobis adherere, sicut dixisti, disponunt? False [36]) quidem nos decipis et pocius temetipsum. At protinus inito consilio per viam, qua intraverant regnum, eciam exire decreverant. Sed quia Swatopluk et Otto fratres, filii quondam Ottonis fratris prefati Conradi, qui Snoymam [37]) in Moravia possederunt, et qui Conradus et Otto fratres fuerunt Wratislai quondam regis Boemie, cum [38]) duobus exercitibus militum electorum prefato Borziwoy [39]) in auxilium advenerant, retrocedere minime potuerunt et noctis tempore per artas et densas vias prope Habr per fugam ut potuerunt, evaserunt tentoriis et rebus eorum in campo relictis. Mane itaque facto dum Borziwoy et sui hostes vellent invadere, nullum [40]) resistentem invenientes spolia rapiunt [41]) et dividunt, prout placet. Erat [42]) enim illo tempore Borziwoy cum Swatopluk et Ottone fratribus, nepotibus suis, multum unanimis, qui tamen postea ex aliis eventibus plurimum discordaverunt. 1101

Anno [1]) Domini *) MCII [2]) Borziwoy [3]) et nepos suus Swatopluk, qui tunc marchionatum Moravie gubernabat, ad instanciam et in [4]) auxilium Spitignei, [5]) filii naturalis quondam Wladislai, ducis Polonie, qui post obitum patris adversus Boleslaum, fratrem suum ex Juditha, filia Wratislai quondam regis Boemie, legittime genitum verumque ducem Polonie eundem sibi ducatum Polonie usurpare conatus est, sub spe cuiusdam [6]) promisse pecunie in [7]) certis terminis persolvende exercitum et arma moverunt. Et dum usque 1102

*) Viz Kosmův Let., Pram. děj. č. II, str. 150.

[11]) acceptat 6. — [12]) debiti 6. — [13]) posset invadere et turbare. Quo 4, 5, 6. — [14]) fretus consilio nemají 4, 5, 6. — [15]) nemají 4, 6. — [16]) Gerhardo 4, 5, 6. — [17]) Prag. 4, 5, 6. — [18]) et 4, 5, 6. — [19]) Boemiam intrat 4, 5, 6. — [20]) adiutorium 1, 3, 6. — [21]) plures 4, 5, 6. — [22]) hab. de Boemia meliores tytéž. — [23]) nemají 4, 5, 6. — [24]) Malyn 4, 5, 6. — [25]) disp. die crastina 4, 5, 6. — [26]) nemají tytéž. — [27]) Sim. ex alia parte Od. (ex adversa p. 6) 4, 5, 6. — [28]) Wizpliczna 2; Wizlplyza 4; Wrplyza 5. — [29]) locaverat 4, 5, 6. — [30]) Ubi dum 4, 5, 6. — [31]) nemají 4, 5, 6. — [32]) et eius contr. 4, 5; et eis contr. 6. — [33]) v. adhesioni bar. 4, 5, 6. — [34]) manifeste sensissent, sibi sic inq. 4, 5, 6. — [35]) sic 4, 5, 6. — [36]) nob. adhereant, ut dixisti? False nos decip. et te ipsum. Et inito con. 4, 5, 6; disponunt nemá 2. — [37]) Znoymam 2, 3, 4, 5, 6; Z. et Moraviam 5. — [38]) cum ducibus et exercitibus militum (multorum 6) elect. 4, 5, 6. — [39]) Borziwogio 3. — [40]) n. inveniunt sed sp. 4, 5, 6. — [41]) recipiunt 5. — [42]) Erant . . . unanimes 2.

[1]) Ruk. první recense mají před slovem tímto naznačení kapitoly LIII s nápisem: De discordia Borziwoy, nepotum suorum Swatopluk et Ottone [sic] a 4 i 5 přidávají: et ulterioribus dicti Borziwoy successibus. — [2]) MCIII 4, 5, 6. — [3]) B. nepotem eius 4, 6; tak měl i 5, ale opraveno v neposque eius. — [4]) nemají 4, 5, 6. — [5]) Sbihnerii 4, 5, 6. — [6]) nemá 5. — [7]) in — persolv. nemají 4, 5, 6.

1102 Grecz [8]) venissent, Boleslaus senciens ipsos in suum dispendium advenisse, missis nuncciis suis ad Borziwoy, principem regni Boemie, ipsum federe consanguineitatis, quo sibi ex Juditha prefata iunctus erat, admonuit, et datis pecunie muneribus, ut Borziwoy ad propria reverteretur, obtinuit. Verum quia Swatopluk, nepos [9]) eiusdem Borziwogii, qui venerat in auxilium dicto Borziwogio, de huiusmodi data pecunia partem non habuit, adversus Borziwoy, [10]) patruum suum, indignacionem et iram concepit, [11]) et sic uterque ad propria est reversus.

Anno Domini MCIII. *)

1104 Anno Domini [a]) MCIIII Swatopluk predictus dolose quosdam de suis mittit Boemiam, ut tam inter nobiles quam civitates fomenta discidii seminantes, quos possent, Swatopluk [12]) exhortacionibus attraherent.

1105 Anno Domini [b]) MCV Swatopluk exercitu congregato intrat Boemiam, et ibi multi Boemorum dimisso Borziwoy, filio Wratislai primi regis Boemie, Swatopluk, filio Ottonis fratris eiusdem Wratislai, [13]) adherere ceperunt, et nisi Borziwoy cicius venisset Pragensem in urbem, ipsam utique Swatopluk occupasset. Borziwoy itaque in urbe Pragensi presidia sua [14]) disponens, Hermanno, Pragensi episcopo, castrum Wyssegradense commisit suo [15]) nomine gubernandum. Et ecce cum Swatopluk cum sex legionibus armatorum appropinquaret Pragam [16]) et nullum resistentem [17]) penitus persensisset, transvadavit Wltawiam infra villam Buben, [18]) et usque portas [19]) urbis veniens ipsas clausas reperit et milites sibi viriliter resistentes. Qui tunc retrocedens inter utrasque 1105 urbes in loco, ubi sabbatho merces [20]) venduntur, fixit tentoria. Et cum proficere se non posse sentiret, revertitur cum suis Moraviam, quos abeuntes dux Borziwoy cum suis insequitur. Et quamvis multo forciorem haberet exercitum, tamen [21]) de tradicione non certus sapienter bello certare postposuit. [22])

Anno Domini [c]) M centesimo sexto Swatopluk prefatus [23]) cum suis, qui ad eum de Boemia confluxerant, inito consilio tractare cepit, 1106 qualiter Borziwoy, patruum suum, fraudibus et dolis posset regno Boemie spoliare. Et mittens Budywoy [24]) filium Hron, virum multa dolositate fallacem, qui fraudibus commentatis accessit Borziwoy [25]) se fingens Swatopluk inimicum ac asserens se aliter vindicare non posse, nisi quod Borziwoy proderet singulos, quos Swatopluk haberet in Boemia adherentes. Et sic tandem vera falsis immiscens consiliarios Borziwoy Bozye et Mutinam [26]) de genere Wrssowicensium multis incusat criminibus, persuadens Borziwoy, ut ipsos velut hostes suos publicos persequatur. Quod dicti Wrssowicenses dum senciunt, statim ad Swatopluk transeunt, inducentes eum, ut adversus Borziwoy principatum regni Boemie suscipiat, et acquiescentem eis Swatopluk erigunt ac regno preficiunt, Borziwoy violenter abinde depulso. Hic [27]) Borziwoy habuit filium nomine Jaromir, qui postea Lothario, imperatori Romanorum, Romam cum trecentis armatis in auxilium destinatur.

*) Ruk. 3 má při roce tomto zprávu: Anno Domini M°CIII° Henricus imperator Nativitatem Domini Mogoncie celebrans filio suo Henrico regi rerum summam dimissurum seque sepulchrum Domini visitaturum per Emehardum episcopum publice predicari fecit indeque favorem maximum tam vulgi quam principum et clericorum tocius regni acquisivit, multosque e diversi[s] regni partibus ad eiusdem itineris comitatum se preparare voto ipso succendit. Henricus, marchio Saxonie, obiit.

---

a) Viz Let. Kosmův, Pram. d. č. II, str. 150 a 151. — b) Tamtéž str. 151. — c) Tamtéž str. 153 a 154.

8) Boczen 4, 5, 6. — 9) nepos eius de huiusmodi data pec. 5; ad huius (huiusmodi 4) data pecunia partem 4, 6. — 10) B. patrem patruum suum 4, 5, 6. — 11) concepit. Et postquam uterque reversus fuisset ad propria Swatopluk predictus . . . 4, 5, 6. — 12) Swatopluk precibus et muneribus attraherent. Et sic hiis factis Swat. congregato exercitu intrat Boemiam, ubi multi . . . 4, 5, 6. — 13) Wratislai voluntarie adheserunt 4, 5, 6. — 14) nemaji 4, 5, 6. — 15) suo nomine nemají 4, 5, 6. — 16) Prage 4, 5, 6. — 17) res. inveniret, transvad. 4, 5; resist. inven. Wltauiam (transvadavit schází) 6. — 18) Rubyn 4; Bubyn 5; Rubin 6. — 19) ad portas 4, 5, 6. — 20) mercimonia 4, 6. — 21) tamen timens perfidiam sapienter . . . 4, 5, 6. — 22) proposuit 4. — 23) nemá 5. — 24) ad Bud. 1, 2, 3; Bodiwoy 5; Bodywoy 4; Budiwoy 6. — 25) ad Borz. et se finxit Swatopluk iniuriam (inimicum 5) asserens . . . Borziwoy adherentes (adherens 6) et vera falsis immiscens consiliarios Borziwoy Boze (Boziei 6) et Muthinam (Mutynam 6) 4, 5, 6. — 26) Mutynam 3. — 27) Hic — destinatur nemají 4, 5, 6.

1107 Anno [1]) Domini [2]) MCVII, II idus Maii Swatopluk, [a]) filius Ottonis, fratris Wratislai quondam [3]) primi regis Boemie, regno preficitur, et Borziwoy, secundogenitus Wratislai primi regis Boemie, velut [4]) exul proficiscitur Poloniam, quem frater [5]) eius terciogenitus Sobieslaus nomine et multi barones et nobiles de Boemia sunt secuti. Borziwoy itaque de Polonia ad regem Henricum quartum Saxoniam proficiscitur, [6]) cui exponit illatam iniuriam et ad restitucionem regni sui cesareum [7]) implorat auxilium, promittens regi dare magnam pecunie quantitatem. Rex vero mittens unum [8]) de nobilibus suis Boemiam mandat dicto Swatopluk, ut protinus ad eum [9]) veniat. Qui statim exercitu congregato usque introitum silve penes oppidum Chlumek [10]) pervenit et convocans proceres suos et nobiles ipsis fratrem suum Ottonem preposuit in absencia sui [11]) et Boemie regno prefecit ac demum abinde cum paucis ulterius [12]) ad regis Henrici presenciam est profectus. Quem statim rex, ut venit, in captivitatem tradidit et convocatis hiis, qui secum advenerant, ipsis Borziwoy commisit, ut eum iterum [13]) Pragam reducerent sibique Boemie regnum redderent et velud suo principi in omnibus obedirent. Qui revertentes cum [14]) Borziwoyo secundum iussum regis tercia die applicant castro [15]) Donyn. Quod [16]) audiens Otto, frater Swatopluk supradicti, ordinatis militibus suis cum sex legionibus armatorum nocte montes transcendens diluculo castrum Donyn [17]) obsedit. Sed memoratus Borziwoy per quendam, qui de exercitu Ottonis advenerat, adventum Ottonis presciens cum suis, ut potuit, per fugam evasit. Interea Swatopluk regis tenetur [18]) in carcere et tandem recepto ab eo sacramento de decem milibus marcarum argenti regi solvendis solutus et liber dimissus est, quibusdam [19]) de familiaribus regis pro accipienda huiusmodi pecunia secum Boemiam destinatis. Qui Swatopluk Pragam reversus Ottonem, fratrem suum, regi mittit in obsidem, quousque dictam pecuniam persolvat ad plenum, et de thesauris regni septem milia marcarum argenti congregans promissam pecuniam mittit regi. Prefatus vero frater eius Otto pro residua summa [20]) adhuc in regis predicti tentus custodia fuga elapsus ad Swatopluk, seniorem fratrem suum, Boemiam revertitur.

1108 Anno [21]) Domini [b]) millesimo CVIII uxor eiusdem Swatopluk peperit filium, quem post quinque ebdomadas Henricus, Romanorum rex, de sacro fonte levavit nomine [22]) Wenceslaum, et residuum [23]) pecunie, videlicet tria milia marcarum argenti compatri suo Swatopluk remisit [24]) in totum, rogans eum, ut secum adversus Vngaros pro tunc imperio rebellantes armata potencia procederet. Quod Swatopluk libenter adimplens cum rege Vngariam [25]) progreditur, Waczkoni [26]) et Mutine [26*]) Wrssovicensibus gubernacionem regni committens. Et eo ibidem cum rege in obsidione civitatis Posonie [27]) existente princeps Swatopluk predictus cum suis, quicquid erat in Vngaria inter fluvios Wah et Danubium, et circum Trenchinum [28]) destruxit incendio, ac [29]) quam pluribus exploratoribus regis Vngarie comprehensis ipsos nasis et oculis [30]),

[a] Viz Let. Kosmův, Pram. děj. č. II, str. 154 a 155. — [b] Tamtéž str. 157.

[1] Ruk. prvni recense maji před slovem tímto naznačeni kapitoly LIV s nápisem: De exulacione Bohemorum et successibus Swatopluk; ruk. 3 nemá naznačeni kapitoly, ale má nápis na tomto místě: De regimine Swatopluk et de exilio Borziwoy, ducis Boemie. — [2] Preterea a. D. MCVII 4. 5. 6; místo anno — Wratislai má ruk. 3: Swatopluk, filius Ottonis, fratris Wratislai, quondam primi regis Boemie, anno Domini MCVII, III idus Maii Boemie regno preficitur et Borziwoy, secundogenitus filius Wratislai. — [3] quondam regis Boemie, qui Swatopluk tres fratres habuit, videlicet Ottonem, Wladislaum et Sobieslaum, Boemie regno preficitur nemají ruk. 4. 5. 6 et Borziwoy sec. Wratislai nemají 4. 5. 6. — [4] nemají 4. 5. 6. — [5] fr. suus ultimogenitus 4. 5. 6. — [6] [illegible] Expulit eidem ibidem 4. 6. — [7] [illegible] 4. 5. 6. — [8] eius 4. 5. 6. — [9] nemají 4. 5. 6. — [10] ipsum 2. — [11] Chlumek 1. 2; Lunek 4. 5. 6. — [12] in absencia sui nemají 4. 5. 6, sua 8. — [13] ulterius progreditur usque ad Henr. reg. pres. 4. 5. 6. — [13] ipsum 4. 5. 6. — [14] nemají 4. 5. 6. — [15] castrum Diewin 5. 6; c. Dewyn 4. — [16] [illegible] — [17] Diewin [illegible] — [18] detentus 5. — [19] nemají 4. 5. 6. — [20] pecunia 6. — [21] Domini a. D. 4. 5. 6. — [22] [illegible] W. nemají 4. 5. 6. — [23] et super [illegible] 4. 5. 6. — [24] omnino rem. 4. 5. 6. — [25] ad Ung. 4. 5. 6. — [26] Wlaz 5. Wa[illegible] 4. — [26*] Mutine 3 a tak [illegible] — [27] Pusonie 1; Pusone 3; Pissonie 5. — [28] Trinchinum 3; Trynczinum 4; Trinchinum 6. — [29] et 4. 5. 6. — [30] [illegible] privavit 4. 5. 6.

1108 privari mandavit. Eodem eciam tempore mille viros electos de[31]) exercitu Vngarie missos ad invadendum suos Theutonicos bello cepit et pluribus interfectis superstites captos[32]) detinuit. Interea predictus Borziwoy cum Polonis intrat hostiliter Boemiam et Waczkonem et Mutinam, qui tunc in quodam castro in metis Boemie versus Poloniam sibi restiterant,[33]) superavit, inde[34]) procedens ulterius intra[35]) regnum. Quod[36]) senciens Waczko predictus principi suo Swatopluk patruum suum Mutinam secrete detulit, narrans, quod induccione sua Borziwoy regnum Boemie intrasset, et ab[37]) alia parte dolose quendam de suis militibus mittit ad[38]) Borziwoy, asserens Swatopluk reversum esse Boemiam et cum ipso gentibusque suis in crastinum pugnaturum. Hiis ficticiis idem Borziwoy cum suis perterritus eadem nocte Poloniam remeavit. Interea Swatopluk predictus reversus Boemiam intra se cogitat, qualiter in Mutina ulcisci posset,[39]) singulis[40]) proceribus convocatis ad se et Mutina nichil adversum se mali de principe suspicatus. Quem princeps sic alloquitur: O Mutina Wrssovicensis, familiaris nostri generis inimicus, tui parentes olim Jaromir in monte Welisch duris affecerunt opprobriis, Brzetislaum quondam, patruum meum, Boemie ducem eximium, dolosa machinacione crudeliter occiderunt, Borziwoy quoque, meum patruum, voluntatem meam in omnibus exequentem fideliter procurasti regno privari tuis iniquis suasionibus et exilio relegari. 1108
Sed et ultimo me metas Vngarie penetrante tu Mutina pessime, regni Boemie tenens gubernacula tibi commissa, nove fraudis prodicionem gessisti. Quibus sic dictis princeps Mutinam vinculis mancipatum capite truncari precepit. Nec moratur, quin et caperentur Wrssovicenses Vnislaw[41]) et Domaslaw ac duo filii Mutine, sed et quidam Neusa nomine, qui licet alterius generis, tamen familiaris existens Mutine dum fugam peteret, inter arbusta discurrens, ut latitaret in eis, proditus indumento rubeo capitur, naso privatur et oculis, principe statuente, ne quisquam[42]) de genere Wrssovicensium a magno usque ad minimum sineretur vivere, sed omnes mortis supplicio traderentur, suos animans spe mercedis, ut et Bozey et eius filium caperent, si possent, vel exterminarent de regno. Hinc est, quod familiares Swatopluk, principis supradicti, Bozey in villa Lubik cum filio suo Borzat interimunt, thesauris eiusdem Bozey longis temporibus conquisitis inter se mutuo distributis. Sicque contigit, quod una die tota genealogia Wrssovicensis in regno Boemie penitus est deleta.[43]) Nam senes et iuvenes et lactantes eorum generis in ore gladii perierunt, hiis duntaxat exceptis, qui per fuge presidium Ungariam et Poloniam devenerunt.

---

[31]) ad exercitum 4, 5, 6. — [32]) captivos 4, 6. — [33]) resisterant 6. — [34]) Et inde 4, 5, 6. — [35]) in 4, 5, 6. — [36]) ubi Waczko pred. 4, 5, 6. — [37]) ab illo tempore dol. 4, 5, 6. — [38]) ad suum patruum Borziwoy asserens cum exerc. suo Sw. rev. esse B. in crastinum pugnaturum 4, 5, 6. — [39]) possit 4, 5. — [40]) Místo singulis — devenerunt mají ruk. první recense: Et postquam venisset (venit 6) in castrum Wratislaw prope Lythomysl (Luth. 6) singulos proceres convocat, inter quos erat (fuit 4, 6) Muthina nichil de principe mali suspicans, quem in presencia omnium taliter alloquutus est: Muthina Wrsoviensis, familiaris nostri generis inimicus, cuius parentes olim Jaromir in monte Welisch (Welysch 4, Walych 5) duris affecerunt (afferunt 5) obprobr. Br. q. patr. m., Boemie ducem eximium, maligna dolosaque morte necaverunt Borziwoyque, patruum meum, similiter, qui ad nutum vestrum singula omnia gessit, expulistis de regno et me induxistis ad hoc, ut ipsum regno privarem, tibi Muthine (Muthina 4, 6) nuper, dum Ungariam proficiscerer, gubernacionem regni commisi, qui iterum in hoc traditorie congessisti. Et dum taliter perorasset, Muthinam apprehendi iussit et capite truncari. Et in eadem hora (nemá 5) capti sunt Wrssovienses Umyslaw et Domoslaw et duo filii Muthine. Unus autem Neusa nomine, licet esset ex alia nacione, tamen quia valde familiaris Muthine fuerat, voluit aufugere et dum inter arbusta curreret abscondere se cupiens rubra tunica, qua (nemá 5) indutus erat, proditus illico capitur et oculis et naso privatur. Et hoc facto Swatopluk decretum posuit, ut omne genus Wrsoviensium a magno usque ad minimum deleretur animans suos sub spe recipiende mercedis, ut Bozey et eius filium caperent et perderent. Hinc est, quod familiares Swatopluk, principis Boemie, Bozey in villa Lubyk (Ludik 5, Libicz 6) cum filio suo Borach (Barach 6) interimunt (interemunt 5) et thesauros eiusdem Bozey per longa tempora conquisitos recipiunt. Sicque una die omne genus Wrssoviensium in regno Boemie deletum est. Nam et senes, iuv. et pueri lactantes gladio perierunt illis dumtaxat exceptis . . . — [41]) Vinyslav 2. — [42]) quisquis 1. — [43]) delata 2.

1108 Anno [1]) Domini [a]) MCVIII quo [2]) supra Colomannus, [3]) rex Ungarie, [4]) de illatis sibi dampnis per Swatopluk, filium Ottonis, fratris terciogeniti Wratislai primi regis Boemie, principem regni Boemie, [5]) in eum petens vindictam Moraviam intrat hostiliter et devastat. Quod cum Swatopluk comperisset, tam in Boemia quam Moravia magnum congregavit [6]) exercitum, volens [7]) Colomanno regi potenter occurrere. Cumque disposuisset, ut secum bellaret in crastinum, illa nocte cum suis per densas silvas transiens cuiusdam [8]) rami arboris lesione perdidit oculum, propter quod turbatus exercitus ad propria remeavit pridie idus Novembris.

1109 Anno [9]) Domini [b]) millesimo CIX, die IX mensis Februarii dictus princeps regni [10]) Boemie Swatopluk oculi cicatrice sanatus valido denuo [11]) exercitu congregato intrat Vngariam, [12]) usque Nitram [12*]) illam totaliter devastando, et destruens eiusdem civitatis [13]) suburbia demum abinde per alia loca revertitur, turmis pluribus Ungarorum in ore gladii truciditatis et multis spoliis opulentus cum suis ad propria feliciter remeavit.

Eodem eciam [c]) tempore rex Romanorum Henricus memor iniurie Swatopluk per ducem Polonie tempore, [14]) quo in Vngaria secum stetit Swatopluk, eidem illate, congregans exercitum validissimum una cum Swatopluk [15]) intrat Poloniam et [16]) circa urbem Glogaw [16*]) faciens obsidionem in girum ab utraque parte fluminis Odere devastavit eandem, abinde quoque procedens ulterius castro Reczen penitus devastato cum preda maxima redire disposuit. Sed cum iam rex principem Swatopluk in [17]) crastinum vellet dimittere, quidam miles Wrssovicensis missus a Johanne, filio Tiste Wrssowicensi, in castris affuit, qui principis Swatopluk de regis curia recedentis sero se miscens exercitui ac perveniens ad principem inter scapulas ipsum letaliter wlneravit adeo, quod antequam terram Swatopluk attingeret, mortis excicio vitam finivit. [18]) Miles similiter, qui hoc fecerat, crudeliter est occisus. Mortuus est itaque Swatopluk anno predicto XI kalendas Octobris. 1109

Interfecto [1]) itaque [d]) Swatopluk [2]) tota nocte super [3]) eius morte fit planctus et mane facto [4])

---

[a]) Viz Let. Kosmův, Pram. děj. č. II, str. 161. — [b]) [c]) Tamtéž str. 162 a 163. — [d]) Tamtéž str. 164.

[1]) Ruk. první recense mají před slovem tímto naznačení kapitoly LV[té] s nápisem: De successione Swatopluk et eius obitu 6; De succ. Swat. filii Ottonis, terciogeniti fratris quondam Wratislai, primi regis B. et eius obitu. — [2]) quo supra nemají 4, 5, 6. — [3]) Colmanus 2, 5; Colmannus 4, 6 a tak níže. — [4]) Ung. cupiens 4, 5, 6. — [5]) B. vindicare Moraviam host. intrat ipsamque devastare cepit. Quod ... 4, 5, 6. — [6]) congregans 4, 5; congregat 6. — [7]) exerc. dum Colm. regi predicto voluisset occurrere et iam disposuisset, ut secum in crastino bello certaret, nocte cum ... 4, 5, 6. — [8]) cuiusdam arboris rami fixura idem Swatopluk perdidit oculum. Unde ex eventu tali turbatus exerc. revertitur ad propria II id. Nov. 4, 5, 6. — [9]) Deinde a. D. MCX°, die mensis Febr. 4, 5, 6. — [10]) nemají 4, 5, 6. — [11]) iterum 4, 5, 6. — [12]) eamque usque in terram total. devastavit 4, 5, 6. — [12*]) in Tram 3. — [13]) eiusdem civ. suburbia abinde per talia loca revertitur diversa (civ. — diversa nemá 6) agmina Ungarorum gladio necans et multis ditissimis spoliis oneratus cum suis ad prop. victoriose revertitur 4, 5, 6. — [14]) eo tempore, quo dictus Sw. cum rege Ungarie perstiterat, congregans ... 4, 5, 6. — [15]) Sw. principe Boemorum 4, 5, 6. — [16]) et disposita obsidione circa urbem Glogow urbem eandem ab utraque parte fluminis Odre devastat et destruit et abinde procedens ad castrum Reczen et illo devastato cum maxima preda (maximo spolio 4, 6) redire disposuit ad propria. Et cum iam ... 4, 5, 6. — [16*]) Glogow 2. — [17]) in castrum a se vellet dim. affuit in castro quidam miles Wirss. m. a Joh. filio Tiste (Siste 4, 5) Wirss., qui miles, dum princeps Sw. de curia regis sero redire deberet, inter alios se miscuit et dum pervenisset ad principem, inter sc. eius eum (nemají rukopisy) letifere vulneravit. Et ideo antequam Swat. terram attingeret morte preventus est. Similiter miles, qui hoc fecerat, crudeliter interiit. Mort. est itaque Sw. XX (sic) kal. Oct. 4, 5, 6. — [18]) finiret 3.

[1]) Ruk. první recense mají před slovem tímto naznačení kapitoly LVI[té] s nápisem: De sublimacione Ottonis, fratris Swatopluk, načež 4 a 5 dokládají: et Wladislai, filiorum Ottonis terciogeniti Wratislai (Wladislai 5), primi regis Boemie. — [2]) Sw. multus tota 4, 5, 6. — [3]) super eum fit planctus ... 4, 5, 6. — [4]) f. venit rex lugens eumpatrem suum et (nemá 6) inopinatam mortem ipsius et univ. com. nob. reg., qui tunc aderant, concessit, ut exaudicione certissimi possent (nemají 4, 6) quem vellent de f. Sw. Boemie regno preficere. At illi induccione Waczek cuiusdam b. de Mor. Ott. fratrem dicti Sw. non obst. eo, quod in elecc. et approb. quondam Sw. sing. comites et bar. Wladislaum, fratrem dicti Swatopluk, post eum in principem assumi debere iuraverant, sibi dari in principem pecierunt. Quem Ottonem statim rex ad pet. eorum approbat et collaudat 4, 5, 6.

1109 rex compatris sui mortem inopinatam deplorans universis comitibus et nobilibus regni Boemie tunc presentibus graciose concessit, ut quem vellent de filiis Swatopluk, puta vel Henricum vel Wenceslaum, in regem preficerent. At illi suasu cuiusdam Waczek, baronis de Moravia, Ottonem, secundogenitum fratrem dicti Swatopluk, non obstante, quod in eleccione nec non approbacione Swatopluk singuli comites et barones Wladislaum, filium Wratislai terciogenitum ex Swatawa, post eum in principem assumendum iuraverunt, [4*]) pecierunt in principem Boemie sublimari. Rex vero statim ad peticionem huiusmodi dictum Ottonem approbavit. Sicque infra quatuor dies dictus [5]) Otto Pragam pervenit [6]) et ex eo, quod contra iuramentum prestitum et [7]) sine consensu Hermanni episcopi et Fabiani comitis, prefecti Wyssegradensis, electus fuerat, [8]) intentum suum [9]) non potuit obtinere. [10]) Consencientibus autem et approbantibus cunctis de Boemia Wladislaus prefatus in regni Boemie principem est assumptus. Audiens [11]) vero Borziwoy, filius secundogenitus Wratislai primi regis Boemie, et [11*]) natus ex regina Swatawa, (que [12]) in Polonia apud Boleslaum, ducem Polonorum, fratrem suum, exulabat), fratrem suum Wladislaum iuniorem post obitum nepotis sui Swatopluk assumpsisse regni Boemie principatum, continuo perrexit in Sirbiam [12*]) ad Wigbertum, sororium suum. Cuius [13]) nec non quorumdam [13*]) tam de Boemia quam aliorum [14]) suffultus auxilio regnum intrans Boemie in vigilia Nativitatis Domini [14*]) ceteris ignorantibus latenter urbem Pragensem protinus est ingressus. 1109

Anno Domini [*]) MCX dum dictus Borziwoy cognitus iam staret in Praga, factum est, quod nonnulli relictis uxoribus, pueris atque rebus propriis fugam arripiunt extra Pragam, aliis, qui de parte fuerunt Borziwoy, manentibus aput illam. Hermannus vero presul in suo compertus palacio custodie deputatur, Fabianus autem, comes et prefectus castri Wyssegradensis, dimissis omnibus iniit similiter fuge presidium. Unde fit tumultus et rumor in regno Boemie, alii Pragam confluunt, alii complicibus assumptis [15]) undique currunt per villas, ipsas hostiliter devastantes.

Eodem insuper die Borziwoy in Wyssegradense se castrum recepit, sed altera die Pragam reversus cum solempni cleri processione suscipitur et auditis missarum sollempniis in castrum Wyssegradense rediit. Verum eadem nocte Otto, secundogenitus frater Swatopluk, cum Waczkone, barone prefato, de castro Hradek [16]) exercitu congregato magno circa Roketnikam venientes et castra metantes ibidem altera die Wyssegradense castrum vallarunt, circumquaque ponentes custodiam, ne quisquam ingredi posset aut egredi. Post triduum vero Wladislaus predictus de civitate Pilsnensi [17]) cum suis [18]) Pragam perveniens portas civitatis Pragensis conclusas invenit et

*) Srovnej Let. Kosmův, Pram. děj. č. II, str. 165 a 166.

[4*]) iuraverant 3. — [5]) nemají 4, 5, 6. — [6]) adveniens ex eo 4, 5, 6. — [7]) et eciam sine 4, 5, 6. — [8]) erat 4, 5, 6. — [9]) nemají 4, 5, 6. — [10]) obt. sed consencientes approbantesque cuncti (místo consencientibus approbantibusque cunctis) de Boemia Wladislaus, frater Swat., terciogenitus in princ. reg. Boemie sublimatur 4, 5, 6. — [11]) Ut autem audivit Borziwoy, fil. et secundogen. Wratislai primi regis Boemie, quod nepos eius Wladislaus iuvenis post obitum fr. sui Sw. principatum regni esset adeptus, continuo perr. in Srbiam (Sirb. 4, Syrb. 6) ad Wilbertum sor. suum 4, 5, 6. — [11*]) nemá 3. — [12]) que — exulabat nemá 3. — [12*]) Sirbiam 2 a tak pravidelně. — [13]) nemají 4, 6. — [13*]) quorund. de B. et aliorum suff. 4, 5, 6. — [14]) Polonorum 1. — [14*]) Dom. nemine resistente urbem Prag. ingressus est. Unde factum est, quod plures dimissis ux. p. et rebus eorum extra Pr. fug. arripiunt, aliis, qui pro parte Borz. fuerant, ibidem manentibus. Ubi eciam Hermannus presul in palacio suo repertus deprehenditur et custodie mancipatur; Fabianus vero comes, urbe Wyssegr. sibi commissa dimissa (nemá 6), similiter aufugit. Hinc fit multus tum. et rum. in reg. Boemie de novitatibus supradictis alii Pr. 4, 5, 6. — [15]) assumptis suis undique per villas currunt ipsasque destruunt et devastant. Et eodem die Borz. in cast. W. se recipit (recepit 5), altera vero die Pragam revertitur et cum magna cl. processione suscipitur, qui ibidem audita missa iterum Wyssegrad revertitur. Interea eadem nocte . . . 4, 5, 6. — [16]) Hr. (Hradec 6) cum magno exercitu venientes circa Rokitnyk (Rokytnik 5, 6) rivulum castra metatus (tu vkládá 6: est), altera die castrum Wiss. obsederunt et ut nullus ingredi aut (et 5) egredi posset, posuit circumquaque custodes. Demum post trid. Wl. . . . 4, 5, 6. — [17]) Plznensi 2, 4, 6; Plsnensi 5. — [18]) suis venit (nemá 5) Pragam et invenit (et inv. nemají 4, 5) portas (clausas nemají 4, 5, 6) et homin. armatis munitas. Qui loquens ad eos, ut ipsum pacifice urbem intrare permitterent, sed a nemine responsum obtinuit. Unde provocatus valde recedit usque fluv. Brusnik et ut supercilium montis ascendisset, vidit a longe exercitum approp. . . . 4, 5, 6.

1110 armatis hominibus bene munitas,[19]) eos alloquens, ut ipsum intrare urbem permitterent, nec aliquod potuit responsum habere. Provocatus idcirco quam plurimum retrocessit usque fluvium Brusinka. Cumque montis supercilium ascendisset, a longe prospicit exercitum propinquare, et missis exploratoribus comperit filium Wigberti [19*]) Wratislaum cum suis Borziwoy,[20]) suo awnculo, in auxilium [21]) adventare. Et licet Wladislaus sine pugne periculo poterat preterire, induccione tamen Theodrici, filii Bozey,[22]) adverse parti bellum ingerens primus sevit in hostes et potitus victoria tristem Wigberti filium Pragensem fugavit in urbem, eius gentibus, quotquot wlnerati fuerant, morti datis. Interea dux Wladislaus, filius dicti quondam Wratislai regis, Hermannum et Sezemam, barones suos, ad Henricum, Romanorum [23]) regem, qui tunc temporis [24]) in Bamberg tenuit [25]) mansionem, dudum miserat, instans precibus et muneribus delegatis,[26]) ut per se [27]) vel suos sibi restitui faciat Boemie principatum. Ad quorum nunciorum instanciam congregato exercitu rex Romanorum Boemiam est ingressus, premissis 1110 duobus principibus, videlicet Dipoldo [27*]) et Berengario,[28]) mandans, ut interposita pace tam Borziwoy quam Wladislaus, Hermannus, Pragensis episcopus, nec non Wratislaus, filius Wigberti,[29]) et barones alii Boemie ad regem in Rokyczan [30]) villam veniant.[31]) Quos venientes ad locum statutum rex conspiciens, Borziwoy et filium Wigberti fecit carceris [32]) custodie deputari, Hermanno episcopo libero permanente. Sicque Wladislaus predictus Romanorum regis auxilio regnum [33]) Boemie nec non eius curam suscepit, et adversarios suos, qui Borziwoy adheserant,[34]) variis affecit generibus tormentorum. Inter quos Johannes, filius Tiste [35]) de genere Wrssovicensium, de quo superius fit [36]) mencio, oculis, naso privatur [37]) et mento. Facta autem [38]) sunt hec anno Domini MCX, kalend. Januarii.

Anno [1]) Domini [*]) MCX quo supra [2]) predictis sic gestis [3]) inter Wladislaum et Ottonem predictos grandis rancoris et discordie materia sus-

---

[*]) Viz Letop. Kosmův, Pram. děj. č. II, str. 169.

[19]) munitam 1. — [19*]) Wylgberti 4; Wilgb. 5; Wilberti 6. — [20]) B. patruo suo 4, 5, 6. — [21]) in auxilio 1, 2. — [22]) B. cum adversa parte bellum iniens, ubi Wladislaus primus sevit in hostes et de ipsis victor extitit ac tristem Wilgberti (Wilberti 6) filium in urbem Pragensem fugavit, de cuius gentibus quotquot vul. f. mortui sunt 4, 5, 6. — [23]) nemají 4, 5, 6. — [24]) nemají tytéž. — [25]) Místo ten. mans. mají 4, 5, 6: erat. — [26]) delegatis ut nemají 4, 5, 6. — [27]) se aliosque suos efficiat regni Boemie principatum sibi restitui. Ad quorum (cuius 6) monita et rogatus exerc. congr. Boemiam ingressus est (erat 6) prem. . . . 4, 5, 6. — [27*]) Dypoldo 4, 5; Diepoldo 2, 6. — [28]) Berengerio 4, 5, 6. — [29]) Borz. quam Wladislaus et Hermannus episc. Prag. nec non. Wrat., filius Gilberti, cum baronibus 5; B. quam Wladislao, ut Hermannus, episc. Prag., cum Wrat., filio Wilgberti (Wilberti 6) et baronibus Boem. ad regem 4, 5, 6. — [30]) Roczkan alias Rokczan 3. — [31]) ven. Qui cum iussum regis implessent, rex Borz. et filium Wilgberti (Wilberti 6, Gilberti 5) utrosque capi precepit et Hermannum episcopum inmunem esse decrevit 4, 5, 6. — [32]) carcerali 2, 3. — [33]) B. regnum adeptus est 4, 5, 6. — [34]) adheserunt 6; adh. penarum diversis suppliciis punivit. Inter 4, 5, 6. — [35]) Tyste 4, 5. — [36]) nemá 5. — [37]) privatus est tytéž. — [38]) nemají 4, 5, 6.

[1]) Ruk. první recense mají před slovem tímto naznačení kapitoly LXVIIme s nápisem: De dissensionibus Wladislai et Ottonis fratrum, filiorum Ottonis, k čemuž dokládají 4, 5: fratris terciogeniti quondam Wratislai, primi regis Boemie, et ulterioribus successibus eiusdem Wladislai, regis Boemie (ruk. 4 Wlad. regis primi B-). — [2]) quo supra nemá 3. — [3]) Rukopisy první recense mají toto znění: Prefatis itaque sic peractis eodem anno inter Wl. et Ottonem fratres grandis orta est (nemají 4, 6) discordia et taliter, ut unus ad alterum absque (usque 6) magna potencia armatorum nullatenus venire presumeret. Qui tamen postea mutuo conveniunt in villa Tyniek (Tymek 6) et pace in utrosque concepta ac iuramento firmata reconciliati sunt, sed tamen rancorem mentis servantes intrinsecus, ita quod Otto reversus Moraviam. Et tandem IV (III mají 4, 6) id. Jul. eiusdem anni Wladislaus in Zaczk curiam celebrat et Ottonem invitat. Qui confisus de pace firmata fratris ad curiam accessit et cum per triduum ibidem mansisset et recepta licencia recedere voluisset, illico induccione Waczek et Bozey Wrssovicensium per fratrem suum capitur et in custodia castri Wissegrad. recluditur (retruditur 4, 6), deinde ad castrum Burgleys vel Bozywolat (Krzywoklat 5) iuxta fluvium Msan (Mssan 4, 6) dure deducitur observandus et ibidem fere tribus annis con. detinetur. Eodem e. a. c. f. s. Wenc. Sob. iunior fr. Wl. pr. unacum Bol. de Pol. cum maxima (nemají 4, 6) potencia armatorum regnum intrant B. dolose dicentes, qualiter ad concordandum fratres eosdem (concordiam eandem 5, concordiam eosdem 4) illac venissent. Et sic talibus ficticiis usque ad fluvium Albee pervenerunt. Dum Wladislao nunciatum esset, ipse dolositatem eorum considerans verbis eorum non credidit. Quod illi videntes transierunt fl. (nemá 5) Albee et terras regni undique

1110 citatur, ut alter ad alterum nollet venire, nisi suffultus magna hominum armatorum potencia. Postea tamen in villa Thinek conveniunt et pace tractata iuramentique munimine confirmata reconciliati fuerunt cordis scrupulo nichilominus intrinsecus remanente. Idcirco revertitur Otto Moraviam, quem tamen postea tercio idus Julii anni predicti Wladislaus in Saczka curiam celebrans sinceriter accersivit, et Otto confisus ergo de pace firmata nepotis curiam mox accessit. Verumtamen per triduum ibidem mora tracta et tandem petita licencia [cum] foret dispositus ad recessum, suasionibus Waczek et Bozey Wrssouicensium capitur Wladislay potencia custodie Wyssegradensis castri traditus carcerali. Deinde ad castrum Burgeleins alias Krziwoklat iuxta fluvium Misa deducitur districcius conservandus, et ibidem fere tribus annis continuo detinetur. Eodem eciam anno circa festum sancti Wenceslai Sobieslaus, quartus et iunior frater Wladislai predicti, cum Boleslao, duce Polonie, maxima congregata potencia hominum armatorum Boemie regnum ingressi pretendunt dolose, quoniam illic ob fratrum concordiam advenissent, et huiusmodi fictis ingeniis usque fluvium Albee pervenerunt. Quod dum Wladislao innotuit, animum ipsorum dolosum considerans verbis non credidit eorundem. Hoc advertentes ipsi transierunt fluvium Albee regni terras undique devastantes. Wladislaus vero congregans exercitum ex adverso predictos insequitur inimicos, quos ut vidit ad resistendum dispositos, suos premonuit eos animans ad belli
certamen, suarum gencium dispositis nichilo- 1110
minus aciebus. Quibus congressis insimul et hinc inde plurimis interfectis in bello tandem dictus Wladislaus fratrem suum cum duce Polonie vertit in fugam de suis hostibus victoriose triumphans. In quo siquidem bello Theodricus, filius Bozey, cum sibi quibusdam adherentibus multos strennuos actus commisit. Hec gesta sunt anno prefato VIII idus Octobris.

Anno Domini[a]) millesimo CXI Swatawa,[4]) 1111
regina Boemie, filios suos Wladislaum et Sobieslaum amicabiliter concordavit, et Wladislaus urbem Zaczensem[4*]) cum eius provincia fratri suo Sobieslao[5]) tradidit de Polonia revocato.*)

Anno Domini[b]) MCXII Wladislaus, princeps 1112
regni Boemie supradictus, iuxta statutum imperatorum antiquorum Wladislaum, filium quondam Brzetislai, primogeniti fratris sui, cum trecentis militibus electis Henrico quarto in subsidium Romam[6]) misit,[7]) ubi Pascalis papa tunc imperatorem Romanum Henricum debitis adhibitis solempnitatibus consecravit invitus. Wladislaus vero, predictus marchio Moravie, tunc assistens eidem secum inde multorum sanctorum deferens reliquias et aput imperatorem in Almania moram trahens tandem dictas sanctorum claras reliquias Boemiam deportavit, sicut in breviario Pragensis ecclesie continetur. Sicque[8]) peractis multis strennuis actibus imperator et Wladislaus prefati sunt ad propria cum prosperitate reversi.

Anno Domini[c]) MCXIII innotuit Sobieslao, 1113
quod[9]) eum Wladislaus, frater eius, induccione

*) Ruk. 3 vkládá tu: Eodem anno Henricus, Romanorum rex, ex omnibus regni visceribus contracto exercitu Romam iturus per montem Jovis Pyreneum transit ac in plano Italie residens iuxta Padum militem recensuit. In comitatu eius triginta milia equitum electorum exceptis his, qui ex Italia ad eum confluxerant.

---

[a]) Viz Let. Kosmův, Pram. děj. č. II, str. 174. — [b]) Tamtéž str. 174. — [c]) Tamtéž str. 175.

devastaverunt. Wladislaus vero ex adverso exercitum congregans ipsos insequitur, quos ut vid . . . . premonuit et belli certamen preordinat. Et post primos congressus quam plurimis a parte utraque interfectis fratrem suum Sobieslaum cum duce Pol. convertit in fugam et de suis hostibus magnifice triumphavit. In quo bello Theodricus Bozey cum quibusdam adh. sibi mil. mul. stren. act. fecit. Et facta sunt hec a. prefato VIII id. Oct. Postea vero a. D. MCXI° Swatawa, marchionissa Mor., Wl. et Bol., fil. suos, mutuo concord. Sic Wladislaus fratre suo Sobieslao (nemá 5) de Pol. revocato urbem Sacensem cum eius provincia sibi tradidit possidendam. Deinde a. D. MCXII Wl., princeps terre Boemie, iuxta st. ant. imperatorum (imperator 4, 5) Wl. fil. quondam Brz. patrui sui . . . — [4]) Ruk. 1 má nad řádkem připsáno: genere Polona, Kazimiri regis filia. — [4*]) Zatensem 2; Zacensem 3. — [5]) Ruk. mají Boleslao a výše Boleslaum kromě 3. — [6]) Romam nemají 4, 5, 6. — [7]) misit, qui post multos actus strennuos reversi sunt ad propria 4, 5, 6. — [8]) Sic 3. — [9]) quod Wl. fr. eius ind. W. predicti ipsum cap. conaretur. Ex quo Sob. prefatus non longe a c. Wiss. CCC armatos per insidias posuit, iniungens eis, ut dum Waczek appropinquare viderent, ipsum necarent. Hinc est . . . 4, 5, 6.

1113 Waczek predicti capere conaretur, propter quod idem Sobieslaus non longe a castro Wyssegradensi ponens trecentorum insidias armatorum, precepit eisdem, ut Waczek appropinquantem protinus trucidarent. Hinc est, quod postquam Sobieslaus [10] cum fratre suo Wladislao in castro Wissegradensi hora captata [11] pransus fuisset, accepta [12] a fratre suo licencia rogavit Waczek, ut quia cum ipso haberet conferre misterium, equum ascenderet ac [13] aliquanto spacio sociaret eundem. Iuxta votum igitur dicti Sobieslai quasi per decem stadia venientes iidem statim armati milites ex latentibus insidiis irrupuerunt et invadentes Waczek prefatum interficiunt [14] dira morte. Sobieslaus vero reversus ad suos timore fratris sui Wladislai concussus, cupiens per Sirbiam in Poloniam aufugere, cum prope Donyn venisset, per Ekembertum, [14*] castri Donyn prefectum, quod quidem castrum tunc imperiale extitit, invitatur dolose captivaturque nequiter per eundem ac vinctus ducitur in Saxoniam. Milites vero hoc factum cernentes fuge presidium sunt amplexi. Sobieslaus tamen post unum mensem fugiens noctis tempore liberatur. Eodem [15] anno Wladislaus nepotem [16] suum secundogenitum Ottonem solvit a vinculis, [17] partem dimidiam tocius Moravie, quam olim post mortem Swatopluk, primogeniti nepotis [18] sui, habuerat, [19] sibi favore restituens gracioso.

1114 Anno [1] Domini millesimo [a] CXIIII in mense Maio iubente Ottone, marchione Moravie, Bozey et gener [1*] eius Waczek [de] genere Wrssovicensium oculis privati sunt. 1114

Eodem [2] eciam [b] anno Sobieslaus, frater Wladislai principis Boemie, quibusdam Polonis secum assumptis clamdestine veniens prope castrum Glacz cives ibidem minis et precibus placare nititur, ut sibi portas eiusdem urbis aperiant. Quibus minime consencientibus Sobieslaus quoddam pallacium vetus, quod prope murum erat, succendit igne. Ex quo [3] accidit, quod vento circumquaque volante propugnacula supra [4] murum urbis et demum ipsa civitas incensa [5] sunt. Sicque cives ibidem videntes ab igne sibi [6] imminere periculum, [7] secum treugas firmaverunt, et [8] tamen civitas ipsa omnino combusta est, [9] sed castrum ibidem per Sobieslaum minime expugnatum. Ipseque Sobieslaus sine profectu Poloniam est reversus.

Anno [10] Domini [c] millesimo CXV in mense 1115
Januario [11] Boleslaus, dux Polonie, aput [12] avunculum suum Wladislaum, principem regni Boemie, nunciis instetit [13] et literis, ut Sobieslaum, fratrem eius, ad graciam suam dignaretur [14] assumere. Et tandem Wladislaus dicti avunculi sui precibus et eciam fraterna pietate permotus Sobieslaum, fratrem suum, pristine gracie sue reformavit et committit [15] eius regimini civitatem Hradek cum quatuor castellis et totam eius provinciam. Deinde eodem anno mense Julii Wladislaus [16] cum predictis Ottone et Sobieslao iuxta fluvium Nissa ad quendam diem placitorum conveniunt, inter se perpetuam pacem firmant

---

[a]) Viz Let. Kosmův, Pram. dějin česk. II, str. 176. — [b]) Tamtéž. — [c]) Tamtéž str. 177.

[10]) Boleslaus 4, 6. — [11]) capta 4, 6. — [12]) accepta ab eodem fratre suo lic. rog. Waczek, ut propter quedam, que secum haberet secrete conferre, equum ascenderet et eum aliquantulum itineris sociaret. Qui dum votum (iuxta votum 6) Sob. quasi per X stadia de Wyssegrado transisset, statim ex latentibus insidiis prorumpunt armati milites, Waczek ipsum interficiunt dira nece. Quo facto Sobieslaus rev. ad suos scilicet Wl. fratrem valde timens et volens per Sirbiam ad Poloniam aufugere c. pr. Don. ven. (venissent 5), per. E. c. D. prefectum (prefatum 4), quod imperatoris fuit, dolose inv. ad castrum et ab eo nequiter capitur vinctusque Saxoniam deducitur. Boleslaus autem post unum mensem de captivitate sua per fugam noctis liberatur tempore. — [13]) ut 3. — [14]) interfecerunt 3. — [14*]) Egenb. 2. — [15]) Eod. eciam a. 4, 5, 6. — [16]) fratrem 4, 5, 6. — [17]) vinculo 4, 6. — [18]) fratris 4, 5; patris 6. — [19]) hab. restituit 4, 5, 6.

[1]) Ruk. první recense mají před slovem tímto naznačení kapitoly LVIII s nápisem: De reconciliacione Boleslai et ulterioribus successibus Wladislai. — [1*]) generis 2; de genere 6. — [2]) Eodem ec. a. nemají 4, 6. — [3]) Místo Ex quo mají 4, 5, 6: Unde. — [4]) circa 5. — [5]) succensa 5. — [6]) ipsis 4, 5, 6. — [7]) per. treugas firmarunt 4, 6; treugis firm. 5. — [8]) ut 4, 5, 6. — [9]) est, castro a Bol. omnino inexpugnabili permanente, ipseque Sobieslaus revertitur sine profectu Pol. 4, 5, 6. — [10]) A. itaque Dom. 5. — [11]) Januarii 5. — [12]) aput — Boemie nemá 6. — [13]) nemají 4, 5; instat 6. — [14]) dignetur 4, 5, 6. — [15]) comm. ei regimini 4, 5; comm. ei 6. — [16]) Wlad. cum fratribus suis Ottone et Wlad. iuxta flumen 5.

1115 et hilares ad propria revertuntur. Interea Odalricus, filius Conradi, marchionis Moravie, secundogeniti fratris quondam Wratislai primi regis Boemie predicti, [17]) qui Olomucensem civitatem cum sua provincia possederat et solum filium etate tenerum post se reliquerat, moritur. Unde Wladislaus, princeps regni [18]) Boemie, fratri suo Sobieslao dictam civitatem et eius provinciam assignavit.

1116 Anno [19]) Domini [a]) MCXVI post obitum Colomanni, [19*]) regis Ungarie, Stephanus rex ad Wladislaum prefatum [20]) sollempnes mittit nuncios rogans, ut ad certum diem et locum pro pace inter eos firmanda secum conveniat. [21]) Quorum voluntati Wladislaus annuens venit usque ad fluvium Olssen metas Ungarie et Moravie distinguentem. Rex vero Ungarie in [22]) campo Luczko ab alia parte fluvii cum innumerabili multitudine Ungarorum similiter advenerat. Unde altera die Wladislaus predictus trans fluvium [23]) procedens castra metatus est. [24]) Ad quem missi per regem Ungarie sollempnes nuncii quedam referunt, gwerram et non pacis federa designantes. Et [25]) ideo eciam Wladislaus eodem die distulit de pace tractare. Quod Ungari indigne ferentes cum [26]) suis arma sumunt et stantes ex alia parte fluvii ad bellum se muniunt. Hoc [27]) princeps Boemie [28]) Wladislaus comperiens cum suis subito arma capit et fluvium [29]) transit paratus ad pugnam. Sicque illico cruentum bellum conseritur. Wladislaus cum suis ab hostibus retrocedere compellitur, sed Otto et Sobieslaus [30]) predicti tam de Boemis quam de Moravis fortem habentes exercitum regis Ungarie et suorum de hoc [31]) nichil sciencium impetu magno [32]) prorumpunt in castra, quotquot reperiunt, tam 1116
nobiles quam alios gladio [33]) perimunt. Et rex quidem [34]) Stephanus auxilio Laurencii, sui archiepiscopi, vix evasit. Quibus taliter bello instantibus accedunt alii, qui prius adversus Wladislaum, principem Boemie, quasi victoriam obtinuerant, quos similiter Otto et Sobieslaus hostiliter in campis [35]) suscipiunt. Et ipsis devictis superstites [36]) vertunt in fugam, de quibus ipso die in flumine [37]) Wah innumerabiles [37*]) submersi sunt et quam plurimi interfecti, sic quod a temporibus preteritis nunquam audita aut [38]) visa fuit tanta strages in illis partibus hominum bellatorum. Boemi itaque et Moravi potiti victoria, ungaricis gasis acceptis et spoliis eadem inter se dividunt et leti ad propria revertuntur.

Anno [1]) Domini [b]) MCXVII Wladislaus fra- 1117
trem [2]) suum Borziwoy, secundogenitum filium Wratislai primi regis Boemie, reasumit [3]) ad graciam [4]) ymmo ipsum regno Boemie preficiens semetipsum sue voluntati submisit. Borziwoy itaque accepti per fratrem [5]) beneficii non [6]) immemor eidem fratri [7]) Wladislao donat dimidiam partem regni Boemie, videlicet quicquid erat ultra [8]) fluvium [9]) Albeam versus aquilonem, et absque eius consilio de cetero nichil gessit.

Anno [10]) Domini MCXVIII [11]) mense [12]) Sep- 1118
tembris facta est inundacio aquarum, et Wltawa inter urbem et civitatem Pragensem tantum excrevit, [13]) ut eciam superiores trabes pontis attingeret.

Anno [14]) Domini [c]) MCXIX maxima tempe- 1119
stas ventorum edificia in Wissegrad [14*]) deiecit.

---

[a]) Viz Let. Kosmův, Pram. děj. č. II, str. 178. — [b]) Tamtéž str. 179—180. — [c]) Tamtéž str. 180.

[17]) supradicti 4, 5, 6. — [18]) nemá 5. — [19]) Deinde a. D. 4, 5, 6. — [19*]) Colomani 5, 6. — [20]) nemá 5. — [21]) conveniant 4, 6. — [22]) cum in c. 4, 5, 6. — [23]) flumen 4, 5, 6. — [24]) nemají 4, 6. — [25]) Unde eciam 4, 5, 6. — [26]) nemá 6. — [27]) Hoc itaque (igitur 6) pr. Wlad. (místo Wl. má 5 Boemie) comp. 4, 5, 6. — [28]) nemá 3. — [29]) flumen 4, 5, 6. — [30]) Sob. fratres eius tam de Boemia quam de Moravia fortem . . . 4, 5, 6. — [31]) hoc bello tytéž. — [32]) mag. irruunt castra tytéž. — [33]) nemají 4, 5, 6. — [34]) nemají 4, 5, 6. — [35]) campos 6. — [36]) suscipientes 4, 5, 6. — [37]) flumen 3, 4, 6. — [37*]) innum. currentes subm. 3. — [38]) et 3.

[1]) Rukopisy první recense mají před slovem tímto naznačenou kapitolu LIX s nápisem: De reconciliacione Borziwoy, patrui Wladislai (tu vkládají 4, 5: secundogeniti Wratislai, primi regis Boemie), et ultima expulsione eius et ulterioribus Wladislai successibus. Tytéž rukopisy spojují vypravování s předcházejícím slovy: Postea a. Dom. — [2]) patruum 4, 5, 6. — [3]) reassumpsit 4, 5, 6. — [4]) gr. suam tytéž. — [5]) patruum 4, 5, 6. — [6]) nam eidem patruo suo 6; non eidem patruo suo 4. — [7]) patruo suo 5. — [8]) intra 4, 5; inter 6. — [9]) flumen 4, 5, 6. — [10]) A. vero Dom. 4, 5, 6. — [11]) MCXXVIII 5. — [12]) men. Sept. nemá 5. — [13]) crevit 5. — [14]) A. — deiecit nemají 4, 5, 6. — [14*]) Wyssegrado 2.

1120 Deinde [a]) a tempore reconciliacionis Borziwoy [15]) usque ad annum Domini MCXX Borziwoy et Wladislaus fratres [16]) concorditer Boemie regnum regentes, sed [17]) postea inter se iterum et adeo incipiunt discordare, quod Borziwoy fratris [18]) sui timens potenciam dimisso regni Boemie regimine [19]) IIII [20]) idus Augusti fugitivus abscessit. [21])

1121 Anno [22]) Domini [b]) MCXXI Wladislaus castra Donyn versus Sirbiam [23]) et Podywin [24]) in Moravia inter fluvium Sazawa [25]) reedificat. Eodem eciam anno quidam ex Theutonicis intrantes Boemiam infra terminos Boemie prope villam Biela [26]) castrum in monte altissimo construxerunt. [27]) Quod audiens Wladislaus congregatis militibus suis improviso [28]) in ipsos irruit et castrum cum hostibus obtinuit. Eodem [29]) anno monasterium Wilemow fundatum est a duobus fratribus Wylhelmo et Hermanno comitibus de Sulcbach. [30])

1122 Anno [31]) Domini [c]) MCXXII, XV kalendas Octobris Hermannus, Pragensis episcopus, post multa bona et [32]) provida opera migravit ad Dominum, cui successit Menhardus, [33]) decimus Pragensis episcopus. Deinde prefatus Wladislaus Boemie regnum [34]) rexit salubriter usque ad annum Domini millesimum CXXIII, in quo anno inter ipsum et fratrem suum Sobieslaum [35]) grandis oritur dissensio, et uterque adversus alterum exercitum movit et arma. Hinc est, quod Wladislaus fratrem suum Sobieslaum de Moravia expulit partem Leutoldo, filio quondam Conradi senioris, 1123 primogeniti fratris olim Wratislay primi regis Boemie, et partem Ottoni et Swatopluk, filiis quondam Ottonis fratris predicti Wratislai, distribuit. Sobieslaus itaque fugiens imperatorem accessit instans, ut eius auxilio restitueretur ad propria. Sed quia proficere non potuit, transivit Poloniam ibique resedit. Coniunx vero Sobieslai, consanguinea Stephani regis Ungarie, transivit Ungariam et ibidem permansit.

Eodem eciam anno Wladislaus et Otto nepotes [36]) rogatu imperatoris Henrici, [37]) contra quem quidam princeps Saxonie arma commoverat, congregato exercitu [38]) extra Boemiam in subsidium cesari transiverunt et ultra oppidum Gwozdek [39]) sua fixerunt tentoria. Ex adverso vero circa fluvium Mulde Maguntinensis archiepiscopus, [40]) Wigbertus comes et Saxones stabant in campis inter imperatoris et Wladislay exercitus. [41]) Quod considerans Wladislaus et dum imperatoris [42]) exercitum non posset attingere, totam illam Misnensem devastat provinciam et ad propria revertitur.

Anno [43]) Domini [d]) MCXXIIII Borziwoy in 1124 Ungaria moritur et ductus [44]) Pragam sepultus est in ecclesia sancti Viti.

Eodem [e]) anno Wladislaus imperatorem, qui tunc in Bamberk [45]) solempnem curiam celebravit, *) accedit et post varios tractatus cesaris [46]) et principum revertitur ad propria.

*) Ruk. 3 vkládá po slově celebravit následující text: propter Lotharii, ducis Saxonie, insolenciam, qui nova quedam moliri nitebatur (ruk. má notabatur) contra imperatorem ob sorori sue illatam ab impe-

---

[a]) Viz Let. Kosmův, Pram. děj. č. II, str. 181. — [b]) Tamtéž. — [c]) Tamtéž str. 182. — [d]) Tamtéž str. 186. — [e]) Tamtéž str. 187.

[15]) nemají 4, 6. — [16]) patrui 4, 5, 6. — [17]) sed postea nemají 4, 5, 6. — [18]) patrui tytéž. — [19]) reg. anno Domini MCXX°, IIII id. ruk. 3. — [20]) nemají 4, 5, 6. — [21]) Tu dokládá 1 rukou jinou: Poloniam. Illic enim erat omnium exulum et fugitivorum receptaculum. — [22]) Deinde a. D. 4, 5, 6. — [23]) Srbiam 2, 5. — [24]) Podiuin 2; Podyroni 3; Podiron 4, 5; Podiwn 6. — [25]) Sasaua 4; Sazaua 2, 5. — [26]) Vicla 4; Wicla 5; Wikla 6. — [27]) struxerunt 4, 5, 6. — [28]) improvise 4, 6. — [29]) Eodem — Sulcbach nemají 4, 5, 6. — [30]) Sulczpach 2; Sulczbach 3. — [31]) A. vero Dom. 4, 5, 6. — [32]) et provida nemají 4, 6; bona peracta opera 5. — [33]) Meynhardus 4, 5, 6. — [34]) Místo regnum — ipsum mají ruk. 4, 5: regnum salubriter usque in (ad 5) annum Domini inter ipsum et; regnum salubriter gubernans inter ipsum et . . . 6. — [35]) Sobieslaum maxima orta est discordia, sic quod uterque moveret exercitum. Unde Wladislaus adversus fratrem ira commotus de Moravia expulit, partem Lutoldo, fil. quondam Con. sen. prim. fr. olim Wratislai pr. regis B. et partem Ottoni fil. quondam Odalrici fratris predicti Lutoldi distribuit . . . 4, 5, 6. — [36]) fratres 4, 5, 6. — [37]) H. quarti 3. — [38]) exercitu transiens 4, 5, 6. — [39]) Gwosdek 4; Grozdek 5; Gwosdeck 6. — [40]) episcopus 4, 6. — [41]) exercitum 4, 5, 6. — [42]) imperator 4, 5, 6. — [43]) A. vero Dom. 4, 6; A. v. MCXXIV 5. — [44]) perductus 4, 5, 6. — [45]) Bomberk 4, 6. — [46]) tr. cesar et principum exercitus rev. 4, 5, 6.

1124 Eodem *) eciam anno Wladislaus prefatus Natale[47]) Domini et eciam Epiphaniam in villa Stebna celebravit ibidemque[48]) egrotare cepit et ducitur in castrum[49]) Wyssegradense. Cuius egritudinem Sobieslaus, frater eius, audiens furtive intrat Boemiam et interposicione Swatawe, matris eorum,[50]) relicte quondam serenissimi Wratislai primi regis Boemie, dicti Wladislay, fratris sui, gracie reformatur. Quod Otto, nepos eorum paternus,[51]) senciens reversus est tristis Moraviam.

1125 Anno Domini[b]) MCXXV, feria IIII maioris hebdomade pacificatus est Wladislaus cum fratre suo Sobieslao mediante Swatawa, matre ipsorum. Deinde post octavas Pasche II idus Aprilis, que fuit dominica Misericordia Domini, dictus Wladislaus universe carnis viam ingreditur et ecclesiastice traditur sepulture, in monasterio sancte Marie Cladrub, cuius ipse fundator extitit et dotator. Idem Wladislaus filium reliquit suo nomine Wladislaum, qui postea secundus est rex 1125
Boemie coronatus;*) filium autem alium Henricum, qui Henricus genuit Henricum alias Brzetislaum. Hic Henricus processu dierum factus est Pragensis episcopus et dux Boemie, prout in sequentibus apparebit. Idem **) genuit eciam Theobaldum.

Anno[1]) Domini[c]) MCXXV[2]) quo supra defuncto gloriosissimo Wladislao, filio quondam Wratislai primi regis Boemie, Sobieslaus, frater eiusdem Wladislai iunior et quartogenitus ex Swatawa, Boemie regno preficitur XVIII kalendas Maii. Et licet Otto, filius Ottonis et senior nepos eius, ob huiusmodi causam ipsum quam[3]) plurimum odiret, tamen sibi non potuit resistere.***)

ratore iniuriam, accedit, et factus fuit conventus non modicus. Nam singularum provinciarum duces aderant preter Lotharium predictum paucosque sibi consencientes de Saxonia principes. Quibus singulis necessarios sumptus vel ex toto vel ex parte ministrabat venerandus et sanctus Otto, episcopus Bambergensis, preter publicum atque constitutum antiquitus imperatorie maiestatis servicium. Et Wladislaus post varios . . .

*) Tu vkládá ruk. 3 slova: ex Reicza, coniuge sua, filia Leopoldi, marchionis de Vochburg de Bawaria.

**) Idem — Theobaldum nemá 3. Za slovem apparebit má ruk. 3 červený nápis: De ducatu et regimine Sobieslai.

***) Ruk. 3 vkládá po slově tomto zprávu: Eodem anno Otto, beatus episcopus Bambergensis, a Boleslao, duce Polonie, ex Juditha, Henrici tercii imperatoris sorore, nato, invitatus cum licencia et benediccione Honorii sancti pape ad Poloniam primum pergit. Et primo transito nemore Boemico per abbaciam Kladrubam ventum est Pragam, inde per Satischam, in Albe fluminis ripa sitam ecclesiam, ad castrum ducis Boemie, quod Mileciam dicunt, ubi a duce ipso magnifice susceptus et donis honoratus est. Inde per aliud eius castrum Burdam nomine usque ad Nemeciam, urbem ducis Polonie, atque inde per tres episcopatus Polonie, Brzezlaviensem videlicet et Calisensem atque Poznanensem, usque ad archiepiscopatum Gneznensem cum gaudio et pace conducti sunt omnibus illis ecclesiis una salutacionis forma beatum virum suscipientes [sic], festive scilicet processionis honore. Preterea Boleslaus dux ipse et omnes optimates Polonie quasi CC[tis] passibus ab urbe Gnezna nudis pedibus procedentes cum magna susceptum reverencia principalem usque ad ecclesiam conduxerunt. Demum dux tali hospite letissimus per dies sep-

---

a) Viz Let. Kosmův, Pram. děj. č. II, str. 191. — b) Tamtéž str. 192 a 193. — c) Tamtéž str. 195.

47) Natalem . . . Epiphanie 4, 5, 6. — 48) ibidem egrot. 4, 5, 6. — 49) Ruk. 4, 5, 6. — in urbem W. et eo taliter infirmato fr. suus Sob. hoc audiens furtive 4, 5, 6. — 50) eorum quondam Ottonis, terciogeniti Wratislai primi regis Boemie, dicti Wladislai fratris sui gracie reformatur. Quod Otto, frater eorum senior, senciens rev. est tristis Moraviam. Et pacificati sunt prefati fratres a. D. MCXXV° in bona V[a] feria (in — feria nemá 6). Deinde post octavas pasce II id. Apr. . . . Wladislaus prefatus non sine magno planctu suorum vitam finivit et sepultus est in eccl. b. Marie virginis monasterii Cladrub, quod ipse fundaverat. Ostatní až ke slovu Theobaldum schází v ruk. 4, 5, 6. — 51) patruus 2.

1) Ruk. první recense mají před slovem tímto naznačenou kapitolu LX s nápisem: De regimine Sobieslai, fratris dicti Wladislai, k čemuž 4 a 5 dokládají: eiusque successoribus (sic oba). — 2) Tytéž rukopisy spojují vypravování předcházející s následujícím takto: Defuncto itaque Wladislao, filio Ottonis terciogeniti fratris quondam Wratislai pr. r. B. S. fr. eiusdem Wl. iunioris et quadrogenitus (et quadr. nemá 6) B. r. pref. Et licet Otto, secundogenitus et senior frater eius, ob. . . . — 3) nemají tytéž.

1126 Anno[4]) Domini[a]) millesimo CXXVI Sobieslaus, princeps regni Boemie predictus, ivit Moraviam et deposito Ottone, nepote[5]) suo predicto, de provincia Odalrici, filii quondam Conradi senioris, fratris Wratislai primi regis Boemie, cui dictus Otto protunc prefuit,[6]) Wratislaum, filium eiusdem Odalrici, in paternam hereditatem instituit et partem dicti Ottonis vastavit. Idem[7]) autem Otto ad Lotharium[8]) regem Ratisponam transiens ipsum induxit, quod adversus Sobieslaum, patruum suum, fortem congregavit[9]) exercitum, et una cum Ottone transiens Boemiam[9*]) iuxta oppidum nomine Chlumek,[10]) circa[10*]) quem locum Sobieslaus, princeps Boemie, iam suo exercitu similiter adunato paratus ad bellum de regis primatibus exceptis scutiferis et aliis communibus quingentos prostravit[11]) gladio. Ibidem eciam prefatus Otto, filius[12]) Ottonis, necatur in bello,[12*]) et tres tantum de parte principis Boemie interfecti sunt, rege Romanorum et suis[13]) fugatis.*) Fertur eciam, quod in[14]) bello huiusmodi visus esset sanctus Wenceslaus a quibusdam de Boemia insidens equo albo, candida veste amictus, pugnans pro suis, habens in hasta sua vexillum sancti martiris Adalberti. Victoria[15]) per Boemos igitur reportata cum gloria princeps Sobieslaus et sui gaudenter ad propria revertuntur.

Eodem eciam[b]) anno Stephanus, scilicet[15*]) Ungarie rex, et Sobieslaus conveniunt[16]) et pace firmata separantur amice. Sobieslaus[17]) autem in reditu suo cepit nepotem suum Wratislaum, filium dicti Odalrici, et duxit in castrum Donyn, et deinde post tres menses eundem Wratislaum de castro Donyn in[18]) Jaromir deduci precepit et eum ibidem arta custodia detineri, quem tamen[18*]) postea solutum dimisit redire Moraviam. 1126

Eodem eciam[c]) tempore[19]) castrum Przimda[20]) alias Phrimberg[21]) et urbs Tachow[22]) instaurantur[23]) ex novo. Similiter in monte Rzip dudum destructam Sobieslaus predictus reedificavit[23*]) ecclesiam, quam Henricus, Olomucensis episcopus, consecravit.

Anno[24]) Domini[d]) millesimo CXXVII[25]) Sobieslaus, princeps regni[25*]) Boemie, Romanorum regi Lothario reconciliatus est.**) Et eodem anno idem rex una cum principe Sobieslao urbem Amberg,[26]) secundum[27]) cronicam Nuremberg, obsederunt, et totam Bavariam[27*]) usque Danubium per decem continuas ebdomadas incendiis et depopulacionibus vastaverant et postea sine resistencia ad propria revertuntur. 1127

Anno[28]) Domini[e]) millesimo CXXVIII Lotharius[29]) rex filium Sobieslai in die Pasche de sacro fonte levavit sibique Wladislaus[30]) nomen imposuit et de voluntate Wigberti[31]) comitis de-

tem eius fruens presencia multa exhibita sociis humanitate omnia vie necessaria solerti cura iussit preparari et ipsum ad gentem Pomeranorum transmisit et eandem gentem ad fidem cum eorum duce convertit. (Viz Herbordi vita Ottonis, episc. Babenberg. lib. II. Pertz, Ss. XII, str. 779.)

Eodem anno Henricus imperator quartus X kalendas Junii diem clausit extremum anno XIX regni sui et XIIII° imperii, et eodem anno Lotharius ab electoribus est electus.

*) Ruk. 3 vkládá tu: Adelbertus quoque marchio capitur et similiter Ludowicus, Thuringie comes, captus abducitur.

**) Rukopis 3 tu vkládá: cum Lotharius rex apud Merseburg curiam in Penthecosten celebravit.

---

a) Pokračování Letop. Kosmova kanovníka Vyšehradského, Pram. děj. č. II, str. 203. — b) Tamtéž str. 204. — c) Tamtéž str. 205. — d) Tamtéž str. 205. — e) Tamtéž str. 205.

4) A. insuper D. 4, 5, 6. — 5) fratre suo seniore predicto 4, 5, 6. — 6) prefecit, Wratislaum fil. e. Ud. in pat. hered. inst. 4, 5, 6. — 7) Ipse 4, 5, 6. — 8) Lutheze 4; Lutherum 5. — 9) congregat 4, 5, 6. — 9*) versus Boemiam 3. — 10) Chumek 2. — 10*) Místo circa quem locum mají 4 a 6 ubi, 5 unde. — 11) stravit 5. — 12) Místo filius Ottonis — bello mají 4, 5, 6 interiit. — 12*) XII kal. Marcii vkládá tu 3. — 13) suis victoriose fugato 4, 5, 6. — 14) in eodem b. a quibusdam de Boemia visus est s. W. in albo equo et candida veste indutus pro suis pugnans hab. in hasta v. s. Ad. martyris apprehensum 4, 5, 6. — 15) Et sic tanta habita victoria tam pr. Sobieslaus quam sui leti revertuntur ad propria 4, 5, 6. — 15*) nemá 3. — 16) conv. et pacem inter se firmantes amicabiliter. — 17) Et Sobieslaus in 4, 5, 6. — 18) nemají 4, 5, 6. — 18*) nemá 2. — 19) anno 5. — 20) Brzimda 5; Przimbda 6. — 21) Phumberg 2; Phimberg 4, 5, 6; Pfrimburg 3. — 22) Tutaw 4, 6. — 23) instauravit 4, 6; instaurant de novo 5. — 23*) reedificat 4, 5, 6. — 24) A. vero D. 4, 5, 6. — 25) XVII ruk. 5. — 25*) nemá 2. — 26) Bamberg 6. — 27) secundum — Nuremberg nemají 4, 5, 6. — 27*) Bawoariam 3. — 28) Deinde a. D. 4, 5, 6. — 29) Lotherius 4, 5. — 30) Wladislaw 4, 5, 6. — 31) Wilgberti 4, 5, 6.

1128 volucionem omnium bonorum pheodalium eiusdem Wigberti eidem infanti baptisato contulit in presencia principum Saxonie.*)

Eodem[a]) eciam[32]) anno Sobieslaus regi Lothario adversus Conradum, quem tunc quidam principes electores in odium Lotharii elegerant, cum maximo exercitu prebuit auxilium. Et post[33]) multos actus magnanimes[33*]) cum honore revertitur.[34]) Deinde non post multum tempus[35]) Sobieslaus Conradum, filium Leutoldi[36]) fratris Odalrici predicti, cepit et in castro Wyssegradensi reclusit. Similiter et Sobieslaum et Brzietislaum, filios Conradi[36*]) senioris fratris quondam Wratislai primi regis Boemie,[37]) in castro Donyn captos detinuit.

1129 Anno[38]) Domini[b]) millesimo CXXIX memoratum Wratislaum, filium Odalrici predicti, Sobieslaus iterum cepit[39]) et in exilium misit. Castrum eciam Glatz reedificatum est.**)

Eodem[c]) eciam anno Sobieslaus ecclesiam Sancti Petri Wyssegradensem, quam olim pater suus rex Wratislaus fundaverat, renovavit et in ipsa coronam ponderantem duodecim marcas auri et octoginta argenti suspendit, pavimentum pollitis lapidibus exornavit, circuitum ac ambitum struxit, et tecta ac[40]) alia edificia ecclesie[41]) reformavit, nec[42]) non prebendas et canonicos augmentavit.[43])

Anno[1]) Domini[d]) MCXXX Menhardus,[2]) Pragensis episcopus, in peregrinacionem[3]) Jerosolimam ivit, et eodem anno Sobieslaus cum exercitu ad Lotharium regem transiens, qui tunc Ratispone erat,[3*]) per fluvium Rezen[4]) transitum faciens in eodem fluvio submersionis periculum[5]) vix evasit. In qua eciam via ad regis rogatum viginti municiones Bavarorum destruxit et sanus Boemiam est[6]) reversus. Deinde processit in castrum Glacz multo comitatu suffultus. 1130

Eodem eciam[e]) tempore idem Sobieslaus volens transire[7]) Moraviam, comperit duos familiares suos in eius interitum conspirasse,[8]) quorum unum deprehendit et alius per fugam evasit. Quem prefatus Sobieslaus cum canibus venaticis[9]) tamdiu insecutus est, quousque eciam alterum in quadam villa captivum detinuit. Qui taliter deprehensi se familiares Miroslai, filii Johannis comitis et fratris eius iunioris Strziezimir[10]) esse confessi sunt et se ad interficiendum Sobieslaum datis muneribus destinatos. Sobieslaus itaque hoc audiens Miroslaum et Strziezimir cepit et secum in castrum Wyssegradense captivos deduxit, et tandem in presencia magnatum suorum causam tanti facinoris sciscitatus[11]) ab eis comperit ordinacione et induccione Brzietislai, nepotis sui, filii predicti Conradi, et Meynhardi episcopi nec non Boziconis,[12]) capellani sui, qui

*) Ruk. 3 vkládá tu následující: Eodem anno rex Lotharius Natale Domini apud civitatem Wirczburg celebrans Embrichonem, Erfordensem prepositum, eidem civitati prefecit episcopum eiecto atque dampnato Gebehardo, qui per vim iam dudum eundem episcopatum invaserat. Ubi et Cunradus, qui regium sibi nomen usurpaverat, excommunicatur. (Annales Erphesfurdenses, Pertz Ss. VI, 537.)

**) Ruk. 3 vkládá tu zprávu: Spira civitas secundo a rege Lothario obsessa ab idibus Julii, id est per novem menses continuos, usque ad kalendas Februarii oppugnata capitur. (Annales Erphesfurdenses, Pertz Ss. VI, 537.)

---

[a]) Viz kanovníka Vyšehradsk. pokrač. Let. Kosmova, Pram. dějin č. II, str. 205. — [b]) Tamtéž str. 206. — [c]) Tamtéž str. 206. — [d]) Tamtéž str. 207. — [e]) Tamtéž str. 207.

[32]) nemají 4, 5, 6. — [33]) nemá 5. — [33*]) magnanimos 3. — [34]) revertuntur 1. — [35]) temporis 5. — [36]) Lutoldi 5; Lutholdi 4, 6. — [36*]) Cunradi 3. — [37]) nemá 1. — [38]) Postea vero a. D. 4, 5, 6. — [39]) cepit et in castro Glacz (Glocz 5) firme commisit custodie 4, 5; cepit in castro Glacz et firme com. cust. 6. — [40]) et 4, 5, 6. — [41]) nemá 5. — [42]) et prelatos et can. 4, 5, 6. — [43]) Tu vkládají 4, 5, 6: Eodem eciam anno Sobieslaus Wratislaum, filium suum (tak místo Wrat. filium Swatopluk, nepotem suum) Swatopluk, nepotem suum, Stephano regi Ungarie in auxilium contra Grecos misit (nemají 4, 5), qui iuvenis victor reversus ab hostibus et correptus infirmitate febrium II kal. Marcii (Octobris 6) exspiravit.

[1]) Ruk. první recense mají před slovem tímto naznačení kapitoly LXI[ai] s nápisem: De ulterioribus successibus Sobieslai et tradicione (tradita 5) concepta, qua (nemá 6) per quosdam suos debebat interfici, et de eorundem traditorum exterminio. — [2]) Meinhardus 3; Meynhardus 4, 5; Meyhardus 6. — [3]) peregrinacione 2, 3. — [3*]) fuerat 2. — [4]) Resen 4, 5; flumen Rezen 3, 6. — [5]) periculo 4; pericula 5. — [6]) revertitur et ivit in castrum Glacz 4, 5, 6. — [7]) ire 4, 5, 6. — [8]) machinasse 4, 5, 6. — [9]) venaticibus 4, 5, 6. — [10]) Strzezemir 2, 5, 6; Strezemir 4. — [11]) sciscitans 2; sciscitat 4, 6; suscitat 5. — [12]) Bozitonis 4, 5; Beczkonis 6.

1130 omnes Wrssouicenses genere fuerunt, tradicionem huiusmodi emanasse.[13]) Unde prefatorum nobilium suorum dictante sentencia dictus Sobieslaus, princeps regni Boemie, prefatos afficiens diversis penarum suppliciis Miroslaum et Strziezimir dimembratim interimens, alios duos nec non nepotes Wrssovicensium, videlicet Krziwosud,[14]) Wecemil[15]) et Heinricum decolari precepit. Qui iam sic ultimo supplicio deputati, dum vita privantur, adest[16]) instinctu diaboli Bozek,[17]) capellanus prefatus, qui similiter capitur et perpetuo carceri detruditur. Facta sunt hec anno predicto IX kalendas Julii.[18])

Anno[19]) eciam[a]) quo supra, II kalendas Julii[19*]) Brzetislaus predictus,[20]) filius Conradi senioris fratris Wratislai primi regis Boemie,[21]) dicto suo poscente facinore miserabiliter excecatur. Eodem[b]) quoque[22]) anno[23]) dictus Wratislaus, filius Odalrici,[24]) de vinculis carceralibus liberatur.*)

Anno[25]) Domini[c]) MCXXXI Sobieslaus, princeps regni Boemie, urbem Misam[26]) alias Strziebro construxit, similiter iuxta fluvium Nissam urbem Zhorzelicz[27]) alias Gorlicz, quod antea Drebnaw[28]) habuit vocabulum, instauravit.[29]) In[d]) quo eciam anno Menhardus episcopus ab[30]) Jerosolimis revertitur et[31]) propter crimen sibi alias impositum archiepiscopo Maguntinensi nec non[32]) Bambergensi episcopo inquisicione[33]) premissa committitur puniendus. 1131

Anno[34]) Domini[e]) MCXXXII Lothario in Bamberg sollempnem[35]) curiam celebrante Sobieslaus affuit. Eodem quoque[36]) tempore in Fuldensi[37]) ecclesia sanctus Gothardus floruit,[38]) et **) Lothario[f]) ***) Romam proficiscenti Sobieslaus Jaromir, filium Borziwoy, filii Wratislai primi regis Boemie, cum trecentis electis militibus in auxilium destinavit. †) Wratislaus autem,[39]) filius 1132

*) Ruk. 3 má následující odstavec, jak následuje: Anno Domini M°C°XXXI° rex Lotharius Natale Domini Gandersheim transegit. Hermannus, comes Saxonie, regi Lothario pridie kalendas Januarii se suaque omnia dedens captivus abducitur et in castro Blanckenberg custodie mancipatur. Winzinburg vero ad solum usque destruitur. Gerardus cardinalis cum legacione apostolica supervenit nuncians dominum papam colloquium ipsius super omnia desiderare. Interim concilio Remensi presedit dominus Innocencius papa secundus XIIII kalendas Novembris presente Ludovico, rege Francie, cuius filium adhuc parvulum ibi regem consecravit. Rex Lotharius Leodium cum principibus tocius regni, archiepiscopis, episcopis, ducibus, marchionibus, palatinis comitibus et ceteris nobilibus ad curiam condictam (ruk. má conductam) venit, advenientem illic papam magnifice suscepit et dompnus papa ad conprimendam tyrannidem Petri Leonis, apostolice sedis invasorem, Romam invitabat plenitudinem imperii in eadem Romana civitate, sicut decebat, offerens. Et synodus ibidem apud Leodium super hoc papa Innocencio congregatur, ubi presente rege Lothario residentibus L episcopis cum innumeris diversorum ordinum personis. Et ibi statuitur ab omnibus secundum decreta canonum illud antiquum, quod semper erit innovandum, presbiteros castos et sine uxoribus esse, missam autem uxorati presbiteri neminem audire debere. Ibi et Adelbertus, marchio de Saxonia, deponitur et Henricus comes, qui et ipse Saxo, loco eius marchio constituitur. (Srovn. Annales Erphesfurdenses, Pertz, Ss. VI, 538.) Potom se pokračuje: Eodem anno Sobieslaus, princeps regni Boemie . . .

**) Po slově floruit má rukopis 3 dodatek: et hoc anno e terra levatur centesimo primo ipsius obitus anno die IV nonas Maii, [cuius] signorum admirabili magnitudine omnis Germania illustrata letatur. (Annales Erphesf. Pertz, Ss. VI, 538.)

***) Ruk. 3 vkládá tu: cum regina Richiza.

†) Ruk. 3 vkládá tu: ubi Lotharius rex Innocencium papam in sede apostolica restituit et ab eo benediccionem sequenti anno imperialem suscepit. (Annales Erphesf. Pertz, Ss. VI, 539.)

---

a) b) c) Viz Pokrač. Kosmova Letop., Pram. děj. č. II, str. 212. — d) Tamtéž str. 213 a 214. — e) Tamtéž str. 214. — f) Tamtéž str. 215.

13) procurasse 5. — 14) Crwosud 4, 5; Czrwsud 6. — 15) Wiecemil 2; Weczemil 3; Weczmil 4, 5, 6. — 16) adest in se metu 4, 5, 6. — 17) Boziek 2; Besek 4, 5; Bezek 6. — 18) Junii 3. — 19) Deinde II kal. Junii 4, 5, 6. — 19*) Junii rukopisy. — 20) supradictus 4, 5, 6. — 21) B. excecatus est dicto facinore exigente 4, 5, 6. — 22) eciam 4, 5, 6. — 23) nemá 5. — 24) Od. predicti de captivitatis vinculis liberatur 4, 5, 6. — 25) A. vero D. 4, 5, 6. — 26) Misa edificavit sim. 4, 5, 6. — 27) Zhorzelicz 2; Horzyelecz 4; Horzielecz 5; Horzelecz 6. — 28) Drebnow 2; Drewnow vocabatur 4, 5, 6. — 29) instaurat 4, 5, 6. — 30) de 4, 5, 6. — 31) et de accusato delecto arch. M. 4, 5, 6. — 32) et Burbigensi episc. 4, 5.; in Burgigensi episc. 6. — 33) inquisicione premissa nemají 4, 5, 6. — 34) A. vero Dom. 4, 5, 6. — 35) nemají tytéž. — 36) Eo eciam t. tytéž. — 37) Ursulcensi 4, 5, 6; Fuld. alias in Hildemensi 3. — 38) flor. Lothario (Lotherio 4, 5, 6 jako již výše) Rom. proficiscente 4, 5, 6. — 39) itaque 4, 5, 6.

1132 Odalrici, de Moravia supradicti regis Rassie [40]) filiam duxit uxorem. [41])

Eodem eciam [a]) anno Sobieslaus cum suis [42]) fugavit in Ungariam ducem Polonie Boleslaum et cum exercitu descendens Poloniam usque in civitatem Wladislaviensem, que wlgariter Leslaw dicitur, totaliter devastavit eandem et [43]) devictis hostibus cum preda maxima domum letus revertitur.

1133 Anno [44]) Domini [b]) millesimo CXXXIII Sobieslaus cum exercitu suo [45]) Poloniam reingreditur et plusquam trecentis villis devastatis omnino et quam pluribus captivis abductis successu prospero Boemiam est reversus, et deinde Ungariam transiens iterum regem ibidem a suis hostibus liberavit. Hoc [46]) eciam [c]) anno Menhardus episcopus de imposito sibi tradicionis crimine coram Maguntinensi archiepiscopo canonice se purgavit. *)

Anno [47]) Domini [d]) millesimo CXXXIIII Sobieslaus exercitibus tam Boemie quam Moravie [48]) 1134
insimul congregatis rediit Poloniam et eam usque flumen [49]) Oderam [50]) in ore [51]) gladii spoliis et incendiis ignis devastavit. Iterum Boemi absque duce suo Sobieslao [52]) Poloniam repetunt et illatis Polonis multis dispendiis cum inmensa preda prospere revertuntur. Eodem [53]) quoque tempore Conradus, marchio Moravie, dominus Znoymensis, filius Leutoldi, [54]) fratris Odalrici predicti, sororem Bele, regis Ungarie, duxit [55]) uxorem, Sobieslao [56]) contractum huiusmodi procurante. Menhardus [57]) vero, Pragensis episcopus, humanis exuitur et in ecclesia Pragensi sepelitur, cui Johannes, Wyssegradensis prepositus, in presulatu [58]) successit. **)

Anno Domini [e]) millesimo CXXXV dictus 1135
Johannes per imperatorem approbatus in presulem per Maguntinensem archiepiscopum consecratur. Eodem eciam anno nonis Marcii [59]) signa quedam

*) Ruk. 3 má za tímto slovem položenou následující zprávu: Lotharius autem imperator effectus cum Romam digrediens ad clausas, quo ad civitatem Brixiam transmittit, venisset tyrannum quendam Adelbertum cum X milibus transitum prohibentem divina se gracia comitante gloriose devicit ipsumque in proprio castro Lodrum dicto, licet inexpugnabili, ad quod fugerat, cepit, captivum abduxit sicque letus suis ad propria rediit. (Annales Erphesfurd. Pertz, Ss. VI, 539.)

Eodem anno Dyopoldus marchio de Vohburg dedit monachis Cisterciensis ordinis in Waldsachssen aream, in [qua] constructum est monasterium, et de silva quantum ipsi fratres per unum diem poterant in circuitu perlustrare. (Chronicon Reichenbac., Oefele, Ss. rer. Boic. I, 402.)

**) Tu vkládá ruk. 3 následující zprávu: Imperator Lotharius eodem anno cum exercitu adversus ducem Fridericum et fratrem eius Cunradum, qui regium nomen usurpaverat, Sweviam ingreditur; villa Ulma funditus destruitur, castella, municiones plurime evertuntur, tantaque clade tota Suevia percellitur, ut nichil ante simile factum a cunctis regibus memoretur. Conradus autem inclusus in Rotwiel ab imperatore Lothario non potuit superari auxilio civium munitus. Ideo postea procedente tempore post obitum Lotharii, cum esset rex denuo institutus, tunc dedit privilegium, ut semper ibidem iurisdiccio provincie et iudiciaria potestas provincialis wlgariter lantgerith (sic) habeatur. (Srovn. Annales Erphesfurd. Pertz, Ss. VI, 540.)

---

a) Viz Pokrač. Kosmova Let., Pram. d. č. II, str. 215 a 216. — b) Tamtéž str. 216. — c) Tamtéž str. 217. — d) Tamtéž str. 217—219. — e) Tamtéž str. 221.

40) Bisse 4, 5, 6. — 41) in ux. tytéž. — 42) suis Boleslaum, ducem Polonie, ad Ungariam fugavit et Poloniam cum exercitu intrans ipsam usque civ. Ladislaviensem prope Prussiam devastavit totaliter et destruxit 4, 5, 6, ale konec má 5: dev. et destruxit a 6: dev. et totaliter destruxit. — 43) et hostibus strennue superatis nec non maxima preda capta letus revertitur in (ad 6) propria 4, 5, 6. — 44) Iterum a. D. 4, 5, 6. — 45) suo reintrat Pol. ultra CCC villis omnino destructis et innumerabilibus captivis abductis successu prospero rediit 4, 5, 6. — 46) Hoc — purgavit nemají 4, 5, 6; se expurgavit 3. — 47) Deinde a. D. 4, 5, 6. — 48) Mor. congregato reintrat Pol. tytéž. — 49) nemá 5; ad flum. Od. 3. — 50) Odram 2, 4, 5, 6. — 51) Místo in ore — devastavit mají 4, 5, 6: igne, ferro et spoliis (spoliisque 5) depopulatur. — 52) Sob. repetita vice intrant Poloniam et post multa dampna multaque exterminia ibi facta cum innumerabili preda prospere in propria (preda ad propria 6) revertuntur 4, 5, 6. — 53) Eodem eciam tempore Sobieslao procurante Con. 4, 5, 6. — 54) Leupoldi 2; Lutholdi 4, 5, 6. — 55) accepit uxorem 4, 5; in uxorem acc. 6. — 56) Sob. — procurante nemají 4, 5. 6. — 57) et M. Prag. episc. vita exuitur 4, 5, 6. — 58) presul. successit, qui a. D. MCXXXV per imperatorem approbatur et per Mag. arch. consecratur 4, 5, 6. — 59) M. invisa prius (in Nisa prius 4, 6) apparuerunt signa in s. et intuentibus quasi tres soles esse apparuit usque ad XIam horam diei 4, 5, 6.

1135 patuerunt in sole insolita; nam quasi tres forent soles, usque horam undecimam diei predicte sol omnibus intuentibus videbatur.

Eodem [*]) insuper [60]) anno [*]) Lotharius imperator Sobieslaum, principem regni Boemie, cum duce Polonie Boleslao cupiens concordare, vocatis ad se ambobus et in sui presencia constitutis, cum non posset proficere, inter eos saltem [61]) treugis dispositis uterque ad suam patriam est reversus.

1136 Anno [1]) Domini [b]) MCXXXVI [2]) imperatori Lothario [**]) Romam eunti Sobieslaus [3]) in auxilium misit exercitum cum nepote suo Wladislao, filio olim Wladislai, nuper de exilio revocato.

Anno [4]) Domini [c]) MCXXXVII rex Ungarie 1137
Bela cum Sobieslao, Boemie regni principe supradicto, [5]) convenit in metis Ungarie, [6]) sed et Sobieslaus pace firmata Olomucz revertitur et Pasce celebrat solempnia. Post hoc eodem anno Sobieslaus cum Boleslao, duce Polonie, in castro Glacz [7]) observant [7*]) terminum placitandi, preteritis vero inimiciciis posttergatis in pacis et tranquillitatis concordiam rediguntur.

Eodem eciam [d]) anno Lotharius imperator [8]) debitum [***]) nature persolvit et in Brunswik [8*]) ecclesiastice traditur sepulture.

Anno [9]) Domini MCXXXVIII Conradus [10]) 1138
eleccione concordi assumitur in regem Romanorum, ad quem in Bamberg solempnem curiam

[*]) Ruk. 3 má místo slov Eodem insuper — imperator dle annalů Erfurtských (Pertz, Ss. VI, 540) toto znění: Eodem anno imperator curiam apud civitatem Merseburg ad Vincula s. Petri habuit, ubi ex precepto imperatoris Boleslaus, dux Polonorum, affuit, et idem Lotharius imperator Sob. . . .

[**]) Tu vkládá ruk. 3 slova a proměňuje text takto: secundo Ytaliam Romam ac Siciliam contra Rogerium eunti Sobislaus . . .

[***]) Tu má ruk. 3 místo Eodem anno — ad quem in Bamberg toto znění: Eodem eciam anno Lotharius imperator in Ytalia rebus prospere ac magnifice gestis revertitur et dum Germanie fines intraret ex Italia dumque principes apud Wirczburg illius prestolarentur adventum, apud Tridentum morbo correptus et iuxta castrum quoddam Baioariorum ducis III kalendas Decembris in ipsis montibus debitum nature persolvit. Regalia dux Henricus, gener eius, in cuius finibus obierat, accepit et ipse per Augustam et Franconiam cum Richza imperatrice corpus eius in Saxoniam ad monasterium eius Luter, quod ipse construxerat prope Bunswick, ecclesiastice traditur sepulture.

Anno Domini MCXXXVIII conventus generalis principum Maguncie in proximo Penthecosten condicitur. Quidam autem ex principibus timentes, ne forte in generali curia Henricus, dux Bavarie, qui tunc precipui et nominis et dignitatis in regno fuit, per potenciam prevaleret, circa mediam quadragesimam consilio habito in opido Gallie Confluencia conventum celebrant, ibique Conradus eleccione concordi assumitur in regem Romanorum presente Theodewino, episcopo cardinali ac sancte Romane ecclesie legato. Qui mox ad palacium Aquisgrani veniens a predicto cardinali — nam Coloniensis, qui id iure facere debuerat, noviter intronizatus pallio carebat — cooperantibus Coloniensi, Treverensi archiepiscopis cum ceteris episcopis in regem ungitur proximumque Pascha Colonie celebrans Mogunciam, que tunc forte pastore

---

[a]) Viz Pokrač. Kosmova Let., Pram. děj. č. II, str. 222 a 223. — [b]) Tamtéž str. 224. — [c]) Tamtéž str. 227. — [d]) Tamtéž str. 228.

[60]) insup. tempore 2; A. quo supra videlicet MCXXXV Lotharius imp. volens partes suas interponere ad concordandum (concordiam 5) Sob. pr. r. B. cum Bol. duce Poloniensi (Polonie 6) ambos ad se vocavit sub imperiali condictu, ipsis in presencia cesaris existentibus imperator solum inter eos treugis dispositis in aliis proficere (perficere 5) non potuit, sicque uterque revertitur ad propria. — [61]) saltim 1.

[1]) Ruk. první recense mají před slovem tímto naznačení kapitoly LXII[m] s nápisem: De ulterioribus successibus Boleslai (sic). — [2]) A. vero D. 4, 5, 6. — [3]) Sob. exercitum suum cum nepote suo Wratislao (sic), filio Odalrici predicti iam de captivitate soluto, sibi in auxilium misit 4, 5, 6. — [4]) Deinde a. D. 4, 5, 6. — [5]) prefato 4, 5. — [6]) Ung. pace firmata revertitur Olomucz ibique Pascha celebrat. Eodem eciam anno S. . . . 4, 5, 6. — [7]) Gl. terminum placitorum observans pret. inim. depositis federe pacis amicabiliter coniunguntur 4, 5, 6. — [7*]) observavit 2. — [8]) imp. mortuus est et in Brunswig (Brunswing 6) sepultus 4, 5, 6. — [8*]) Brunswig 2. — [9]) Postea a. D. 4, 5, 6. — [10]) Conradus in regem Rom. eligitur et eo in Bamberg solempnem curiam celebrante Sobieslaus ipsum accedit et, ut Wladislaus filius (nemá 6) sibi in regno Boemie succederet, obtinuit, et reversus ad propria in castro Saczka imperatoris collacio de successione Wladislai in regno Boemie per baronum eiusdem regni sacramenta firmatur 4, 5, 6.

1138 celebrantem Sobieslaus accedens, ut Wladislaus, filius suus, in regno Boemie sibi succedat, obtinuit. Et dum reverteretur Boemiam, in castro Saczka imperatoris de successione Wladislai pridem facta collacio [10*]) baronum regni Boemie sacramento firmatur.

Eodem [a]) eciam anno Sobieslaus filiam suam Mariam nomine Leupoldo, [11]) Austrie marchioni, [12]) matrimonialiter tradidit in uxorem et in civitate Olomucz [13]) nupciarum solempnia celebravit.

1139 Anno [14]) Domini [b]) MCXXXIX princeps Sobieslaus predictus plura castra obligata primitus ab uxore comitis [15]) Wigberti redemit. Quo [16]) in quadam silva cum suo exercitu demorante [17]) septem de suis vehementis venti flatu collisis arboribus sunt defuncti. Hoc [18]) eciam tempore Siloense monasterium constructum est dicto principe procurante. In quo eciam anno Conradus, Romanorum *) rex, filiam Bele, regis Ungarie, [19]) presente principe Sobieslao sibi matrimonialiter copulavit, deinde post paucas ebdomadas idem Conradus, Romanorum rex, Saxones resistentes [20]) sibi Sobieslai suffultus potencia subiugavit. **) Eciam [c]) eodem tempore Johannes, Pragensis episcopus, plenus bonis operibus vita functus obdormivit in Domino et sepelitur in Pragensi ecclesia kathedrali. 1140

Anno Domini MCXL Silvester, abbas Sazaviensis, [21]) per eleccionem in episcopum Pragensem assumitur, sed minime confirmatur, quoniam pontificatum accipere recusavit.

Eodem itaque anno dictus Sobieslaus Cuyaviensem [21*]) provinciam, quam dudum a Polonis obtinuerat, reintrans et in finibus eius urbem Costan [22]) construxit. Cuius operi dum instaret, in eodem loco febribus tactus et eis invalescentibus post multos magnificos actus vitam finiens, animam Altissimo commendavit XVI kalendas Marcii. Cuius corpus Pragam adducitur et in ecclesia Wissegradensi iuxta patrem suum Wratislaum, primum regem Boemie, sicut decuit, honorifice sepelitur tocius regni Boemie plurimis in lamentis. Iste Sobieslaus reliquit post se tres filios Sobieslaum, Odalricum et Wenceslaum. Rexit itaque dictus Sobieslaus tam sapienter quam potenter regnum Boemie annis multis.

Eodem [d]) anno quo supra uxor dicti Sobieslai decessit. Insuper eodem anno [22*]) Otto, Pragensis prepositus, in [23]) episcopum Pragensem eligitur XVII [24]) kalendas Marcii.

carebat, adiit ibique Albertum, prioris Alberti fratruelem, per eleccionem cleri ac populi archiepiscopum constituit. Quibus omnibus in proximo Penthecosten generalis curia in Babenberg indicitur. Conradus in Penthecosten illuc venit, ad quem in Bamberg . . .

*) Ruk. 3 má tu znění textu, jak následuje: Romanorum rex Sophiam, filiam Bele, regis Ungarie, filio suo Henrico presente principe Sobieslao per nunccios sibi matrimonialiter desponsavit. Deinde post paucas . . .

**) Tu vkládá 3 slova: Eodem eciam anno Otto, beatus episcopus Bambergensis, migravit ad Dominum, qui convertit ad fidem Pomeranos.

---

[a]) Viz Pokrač. Kosmova Let., Pram. děj. č. II, str. 229. — [b]) Tamtéž str. 229 a 230. — [c]) Tamtéž str. 231. — [d]) Tamtéž str. 231—233.

[10*]) collacione 2. — [11]) Lupoldo 4, 5, 6. — [12]) march. legittimo coniugio iungit in ux. 4, 5, 6. — [13]) Olomucensi nupcias celebravit 4, 5, 6. — [14]) Deinde a. D. 4, 5, 6. — [15]) nemaji tytéž a slovosled v místě tomto popřeměněn. — [16]) et ipso 4, 5, 6. — [17]) manente per vehementem subito flantem ventum septem de suis casu arboris mortui sunt 4, 5, 6. — [18]) Hoc — procurante nemají 4, 5, 6. — [19]) Ung. in presencia principis (nemá 5) Sob. duxit uxorem, deinde non post multas hebdomadas idem C. 4, 5, 6. — [20]) resist. cum potencia exercitus Sobieslai dicioni sue subiecit. Eodem eciam tempore Johannes, episc. Prag. post multa bona opera finiens vitam in Prag. ecclesia sepelitur. Post quem Silvester, abbas Sazaviensis, electus est, sed nec approbatus nec confirmatus permansit. Eodem eciam tempore Sobieslaus provinciam suam Curicimensem (Coritmensem 5, Cuncunensem 6), quam a Polonis obtinuerat, intrans et circa fines eiusdem urbem Tostan (Costan 5, Tostam 6) construxit. Et dum operi eius instaret, infirmitate tactus in eodem castro invalescentibus febribus post multos magnificos actus et preclara opera vitam finivit a. d. MCXL, XVI kal. Marcii, Pragam adductus honorifice sepelitur in Wissegrad. ecclesia tocius regni Boemie maximis in lamentis (populus regni B. maximis in lamentis fuit 5). Eodem eciam anno Adilheidis, uxor Sob. similiter decessit XVII kal. Oct. — [21]) Sasaviensis 1. — [21*]) Mohlo by se čísti též Cuyamensem v ruk. 1 a 2. — [22]) Tak měl i 2, ale opraveno v Costien. — [22*]) tempore 2, 3. — [23]) in episc. Prag. nemá 3. — [24]) VII ruk. 1.

1140 Defuncto [1]) itaque [a]) Sobieslao Wladislaus, filius Wladislai ducis filii Wratislai regis, [2]) in regem assumitur et accedens regem Romanorum Conradum in Bamberg, [3]) cuius [4]) sororem Gedrudam [5]) nomine idem Wladislaus habebat in coniugem, de principatu suo solempniter [6]) investitur et Boemiam letus [*]) revertitur. [7])

1141 Anno [8]) Domini [b]) millesimo CXLI dictus Wladislaus Ottone cognato suo, filio quondam Ottonis in prelio inter regem Lotharium et ducem Sobieslaum pridem habito interfecti, post eius occisionem de exilio Russie parcium, in quibus exulaverat, revocato presertim ad instanciam Henrici, Olomucensis episcopi, qui alio nomine Sdiko vocatus est, Olomucensem provinciam, quam pater male perdiderat, restituit eum investiendo de illa. Idem Henricus quante religionis quantique consilii fuerit, eius opera clare docent. Nam ecclesiam sancti Wenceslai in Olomucz a principibus inchoatam feliciter consumavit ac de licencia summi pontificis domini Innocencii ab ecclesia sancti Petri illam transtulit, faciens kathedralem ac decorans racionali aureo nec non preciosissimis ornamentis; de ligno eciam sancte crucis de Jerusalem aportato tribuit magnam partem. Et dum esset Jerosolimis, assumpserat habitum et regulam sancti Augustini sub sanctis apostolis constitutam. Insuper una cum duce Wladislao predicto et eius consorte Gedrude fundavit monasterium ordinis Premonstratensis in monte Strahow, quem appellaverat 1141 montem Syon. Aliud quoque monasterium eiusdem ordinis fundavit in Leuthomysl, quod appellari montem Olyweti voluit, quodque Deo propicio temporibus domini Karoli quarti, Romanorum [9]) imperatoris et Boemie regis, promoventis hoc ipsum per Clementem papam sextum erectum est in ecclesiam kathedralem, cuius primus episcopus fuit Johannes, frater eiusdem ordinis, qui ibidem feliciter requiescit. [10])

Anno [11]) Domini [c]) MCXLII cum dux Wla- 1142
dislaus predictus etate iuvenis sed moribus et sensu maturus queque negocia regni secundum consilia dicti Sdikonis, Moraviensis episcopi, et Wenceslai, [12]) baronis [13]) regni, provide gubernaret et regeret, quidam dicti regni nobiles et potentes, qui pro tunc meliora et utiliora beneficia et officia regni tenebant, considerantes se non posse in Boemia queque sibi placida disponere iuxta velle, adversus dominum suum predictum ducem Wladislaum dissensiones et odia concitantes callide conceperunt, ut Conradus, marchio Moravie, filius Leutholdi filii Conradi fratris Wratislai primi regis Boemie, preficiatur in regno deposito Wladislao, cui quidem Conrado Ottonem, quem Wladislaus predictus paternum Olomucensem restituerat in ducatum, assistere similiter induxerunt. Eciam Wratislaus, filius Odalrici fratris dicti Conradi, ac Wladislaus, filius Sobieslai filii Wratislai primi regis, Spitigneus [14]) et Leupoldus, filii

*) Po slově revertitur má ruk. 3 na str. 153 část rodokmenu Přemyslovců, a sice od Vladislava I až do Přemysla I a ovšem příbuzenstva jeho současného.

---

a) Viz Pokrač. Letop. Kosm., Pram. děj. č. II, str. 233. — b) Letopis Vincenciův, Pram. děj. č. II, str. 409. — c) Letopis Vincenciův, Pram. děj. č. II, str. 409.

1) Ruk. první recense mají před slovem timto naznačení LXIII[ti] kapitoly s nápisem: De successione Wladislai et eius regimine 4, 5; a 6: De regimine Wladislai. — 2) regis assumpsit regni Boemie principatum et acc. ad . . . 4, 5, 6. — 3) Bomberg 4, 5. — 4) cuius — coniugem nemají ruk. první recense. — 5) Gerdrudam 3 a tak níže. — 6) nemá 5. — 7) Rukopis 2 dokládá po slově tomto při zvláštním znamení na hořejším kraji svém, ale touže rukou: cognatum suum, filium Ottonis, in Olomucensem dat provinciam et largitur. — 8) A. D. — requiescit nemají 4, 5, 6. — 9) Romani 3. — 10) Ruk. 1 má po straně připisek: Ex hoc habetur, quod scriptor huius cronice novus fuit. — 11) Místo A. D. — contra hostes na str. 85 mají ruk. první recense: Deinde a. D. MCXLI in Boemia (in B. nemá 5) facta est magna dissensio, ita quod nobiliores et potenciores Conradum, marchionem Moravie, seniorem post eum inter alios fratres eius, videlicet Jaromir et Ottonem, exaltaverunt (exaltavit 6) in principem regni Boemie parte alia cum Wladislao manente. Unde factum est, quod uterque cum exercitibus suis ad bellum dispositis per Conradum et suos Wladislai fugatur exercitus et potenciores utraque a (nemá 5) parte perierunt. — Videns autem Wladislaus invalescere Conradum et eius potenciam Pragam se transfert et cum Theobaldo, Wissegradensi prefecto (preposito 6), urbe et castro ad defensionem disposito ad regem Romanorum Conradum subsidii causa progreditur. — 12) Waczeslai 3. — 13) Boemie přidává Dobner. — 14) Spitigneus — primi regis nemá 3.

1142 Borziwogii filii Wratislai primi regis, qui videlicet Wratislaus, Wladislaus, Spitigneus et Leupoldus pro tunc, licet exules et certis carerent ducatibus, tamen adversus Wladislaum ducem Conrado predicto dictorum nobilium inducciónibus adheserunt. Quod dum Wladislaus predictus plenius cognovisset, directis nunciis suis[15]) ad Ottonem ipsum ammonuit pietatis et gracie sibi per restitucionem ducatus Olomucensis proximo fratris habere recordium et non advertere inducciones partis alterius fraudulentas. Quibus per dictum Ottonem auditis,[16]) licet Wladislao se adhesurum promitteret, tamen promissionis oblitus Conrado prestitit auxilium supradicto. Hinc est,[17]) quod idem Conradus cum sibi adherentibus valido exercitu congregato intrat Boemiam, ipsam undique devastando. Et dum iam in medium terrarum Boemie pervenisset, Wladislaus, dux Boemie, cum suis militibus in monte Wysoka[18]) VII kalendas Maii Conrado predicto potenter occurrit, et ab utrisque partibus iuxta solitum aciebus belli dispositis pugna fit maxima et plus quam civile bellum geritur inter notos. Nunc hii nunc illi sternuntur, vulnerantur, captivantur et miserabiliter occiduntur. Tandem per maximam stragem parcium utrarumque bello fine dato predictus Wladislaus dux cum domino Henrico, Moraviensi episcopo supradicto, et fidelibus suis, qui superstites remanserant, Pragam redeunt, quid facturi sint, amplius proinde revolventes. Denique multis previis consiliis civitate Pragensi cum fratre suo domino Theobaldo nec non domina Gedrude, coniuge sua, ac multis fidelibus militibus, de quorum fide plurimum presumebat, ad debitum roborata Henricum, alium fratrem suum, pro congregando maiori exercitu Budissin destinavit. Et ipsemet ad regem Conradum cum comite Velislao, qui a puericia sibi fideliter adheserat, et cum Henrico, episcopo supradicto, viam arripuit pro petendo subsidio contra hostes. 1142

Interim[19]) Conradus, marchio Moravie predictus, Pragam obsedit. Princeps vero Theobaldus, frater dicti Wladislai, pro tuenda civitate remanens cum viris fortissimis in hostes irruit et pluribus morte hinc inde cadentibus civitatem viriliter defendebat. Rex autem Conradus peticioni ducis Wladislai satisfaciens ad expellendos hostes eius plurimis exercitibus congregatis versus Pragam castra movit regalia. Hic rumor Conrado predicto insonuit, qui sagittarios plures colligens in civitatem sagittas miserunt ignitas. Unus autem ex illis versus ecclesiam kathedralem sagittam dirigit ac ecclesiam ipsam incendit, propter quod magnus thesaurus combustus est. Monasterium autem[20]) sancti Georgii nedum combustum, sed et funditus est eversum, in quo sanc-

---

[15]) nemá 2. — [16]) quibus predictum Ottonem auditis 2. — [17]) fit 3. — [18]) Wisoka 1. — [19]) Ruk. první recense mají místo Interim — Theutoniam feliciter est reversus (str. 86) následující text: Interea Conradus, marchio Mor. predictus, cum suis civitatem obsedit positis machinis, ballistariis et insidiatoribus innumeris (insidiat. et numeris 6), ecclesias et monasteria destruxit et fregit, quibusvis preciosis ornamentis et rebus ex ipsis fraudulenter abstractis. Et eciam monasterium (rukopisy monasteria) s. Georgii in castro Pragensi ignis devastat incendio, de quo omnes reliquie preter s. Ludmille corpus consumpte (consumpta 5) sunt. Et tanta in populo facinora permisit crudelia perpetrari, quod multi tam clerici quam laici dimissis propriis imo (omnino 5) omnes sanctimoniales monasterii eiusdem (eius 5) in speluncis montis Petrzyn eo tempore misere latuerunt, huiusmodi miserie (misere 5) exitum expectantes. Conradus itaque rex dicti principis Boemie sororis sue permotus rogatu cum exercitu potenti intrat (nemají 4, 6) Boemiam et abinde Conrado, marchione Moravie supradicto, depulso Wladislaum solio principatus restituit et a Wladislao magnifice honoratus, ut decuit, rex Romanorum rediit (redit 4, 5) ad propria. K tomu pak připojují rukopisy první recense následující: Hic enim Wladislaus sororem dicti Conradi, Rom. regis, nomine Gethrudam (Getr. 6) uxorem habuit. Na to jest ihned připojen text porušený poněkud: Eodem anno Wladislaus cum eadem coniuge sua (ruk. mají E. a. Wladislaus eandem coniunxit ei (ruk. 4 eis) Luthomislense et Strahoviense Premonstratensis ordinis fundaverunt cenobia et opulentissime dotaverunt, abbatibus et monachis in ipsis canonice institutis (rukopisy: institucionis). Et rexit idem Wladislaus Boemie regnum usque ad a. D. MCLIV, in quo anno rex Conradus viam universe carnis ingressus et Fridericus in regem Rom. est electus. Dále místo textu týkajícího se let 1143—1156 mají rukopisy první recense jen tento přechod kratičký: Ad quem a. D. MCLV Wladislaus progreditur et eius maximum favorem acquirens filios Sobieslai (Boleslai 6), filii Conradi fratris Wratislai primi regis Boemie, nepotes suos, in eiusdem Friderici regis curiam (curam 5) committens, ut decuit, nutriendos. Deinde a. D. MCLVI rex Fridricus Romam (Romanorum 4, 5) progreditur et Wladislaus, princeps Boemie, regni sui rexit feliciter principatum. — [20]) nemá 2.

1142 torum omnes reliquie preter sancte Ludmille [21]) corpus ignis voragine sunt conbuste [21*]) alias consumpte, et tanta in populo crudelitas perpetrata, quod nonnulli tam clerici quam layci dimissis propriis laribus, quinimmo sanctimoniales monasterii memorati de suis mansionibus exeuntes in speluncis et silvis montis Petrini misere latuerunt, tante crudelitatis exitum prestolantes. Dum itaque talia sic geruntur, Conradus rex duce Wladislao viam sui preparante ingressus potenter intrat Boemiam. Quo audito Conradus, marchio supradictus, manu armata sibi conatur occurrere, exploratores ad exquirendum, quanta sit populi multitudo, et utrum eis posset resistere, versus Plsen [22]) castrum [23]) dirigens. Qui ad campestria ultra Plsen gressu pervenientes continuo tantam exercitus multitudinem contemplantur, quod verisimiliter eorum dominus resistere non valeret. Quod cum suo retulissent domino, Conradus predictus, acsi vellet congredi, suum exercitum animans ad pugnandum saniore usus consilio de Boemia noctis tempore fugam petit. Sicque rex Conradus Wissegrad perveniens ex adverso resistencia non inventa processionaliter in die Penthecosten a populo suscipitur atque clero, nec non a duce Wladislao et sorore sua Gedrude, Wladislai coniuge, honoratus Theutoniam feliciter est reversus.

Eodem obiit anno Wertberg, coniunx [24]) Borziwoy, filii Wratislai primi regis.*)

1143 Anno Domini [a]) MCXLIII dux Wladislaus illate sibi iniurie non immemor, exercitibus recollectis provinciam Conradi, marchionis Moravie, 1143 potenter ingressus tam illam quam Wratislai predicti totam ignis incendio devastavit crudeliter et rapinis. Quo facto Ottonis provinciam similiter devastavit posteaque Boemiam revertitur, innumerabili capta preda. Hoc anno apostolice sedis legatus ab uxoribus, quibus tunc communiter utebantur, rurales presbiteros separavit. Caput vero sancti Adalberti episcopi et martiris, et sancti Wenceslai cilicium in Pragensi ecclesia sunt inventa. Pridie kalendas Aprilis eiusdem ecclesie solennis dedicacio celebratur. Eodem quoque anno Innocencius papa feliciter obdormivit in Domino.

Anno Domini [b]) millesimo CXLIIII princeps 1144
Otto cum Wratislao predicto se contra dominum suum Wladislaum ducem inique recognoscentes egisse, relictis erroribus Conradi predicti per intercessionem domini Henrici, Moraviensis episcopi, ducis Wladislai graciam meruerunt et suas recuperant provincias, licet plurimum devastatas.

Anno [c]) Domini millesimo CXLV dominus 1145
Henricus, Moraviensis episcopus, causa devocionis una cum Ottone, principe Olomucensi predicto, Romam iter arripuit. In cuius exitu dux [25]) Conradus sub simulacione pacis ad ipsum veniens, ut ipsum gracie ducis Wladislai restituat, suppliciter deprecatur. In prime autem noctis silencio cum suis complicibus predictum pontificem occidere vel capere conatur hostiliter. Quo non invento, sed sub frutetis in nivis algoribus lati-

*) Tu vkládá ruk. 3 zprávu: Non multo post Chunradus, rex Romanorum, Saxoniam ingressus data in uxorem Gerdruda, vidua ducis Henrici Superbi de Baioaria, Lotharii imperatoris filia, fratri suo Henrico, marchioni Austrie, pacem cum Saxonibus fecit eidemque marchioni Austrie Noricum, id est Bavarie ducatum, concessit hoc anno M°CXLII°. Que res in terra Baioarie maxime discordie seminarium fuit. Guelfo enim princeps, frater dicti Henrici ducis Superbi, prefatum ducatum se iure hereditatis contigisse calumpnians armata manu in presencia ducis Baioariam ingreditur parteque provincie vastata regreditur. Ob ea dux inflammatus inmenso coadunato milite fines Frinsingiensis diocesis ingreditur multisque ecclesiarum reditibus direptis tandem eciam ipsius Frisingensis civitatis municiones propter quosdam ex ipsa, qui fautores Guelfonis dicebantur, destruxit. Cui dum Guelfo cum copiis occurreret, audito, quod rex superventurus erat, cessit. Porro Henricus iam dux factus simul cum rege castrum comitis Conradi, qui ex parte Guelfonis erat, obsidione clausit vastatisque in circuitu universis adiutorio regis Conradi in dedicionem coegit ac igne succendit. Hec ex cronica Ottonis, episcopi Frisingensis, fratris Gerdrudis, uxoris Wladislai, cetera vide in cronica maiori de Welfonibus et Gebelinis in forma. (Ottonis Frisingensis chronicon, Pertz, Ss. XX, p. 262.)

a) Viz Letopis Vincenciův, Pram. děj. č. II, str. 413. — b) Tamtéž str. 414. — c) Tamtéž str. 414.

21) Ludemille 1. — 21*) conbuste alias nemá 1. — 22) Plzen 2. — 23) castra 3. — 24) con. duc. B. — 25) marchio 3.

1145 tante dux[26]) illa omnia rapuit et nonnullis familiaribus episcopi trucidatis succenso hospicio de loco recessit. Sed et episcopus per quendam rusticum suum inventus in Leuthomisl[27]) deducitur, et duci Wladislao rei series intimatur. Qui dolens super hac iniuria deduci Pragam fecit episcopum et ad consolacionem eius ocurrit protinus venienti.

1146 Anno Domini[a]) MCXLVI dictus episcopus de illatis iniuriis querelam faciens Wladislao Romam processit,[28]) deponens coram papa Eugenio questionem, literas a papa obtinuit[29]) et reversus Pragam procuravit Conradum, marchionem predictum, excommunicatum publice nunciari. Nichilominus dux Wladislaus validis exercitibus recollectis,[30]) Conradi terram ingreditur, eam vastat ignis incendio, castrum Snoyem[31]) firmissimum obsidet et plurimis peremtis in illo capto per eum regreditur ad propria gloriosam victoriam consecutus. Conradus vero, marchio Moravie, ad regem Romanorum se conferens, ipsius et aliorum principum interventu ducis Wladislai graciam consecutus suam provinciam recuperat, quamvis plurimum devastatam.

1147 Anno Domini MCXLVII ad[b]) defensionem ecclesie Jerosolimitane contra regem Babilonie christianorum fit passagium, ad quod reges et principes confluunt. Quo audito dux Wladislaus cum fratre suo, duce Henrico, et patruele suo[32]) Spitigneo et suorum procerum multitudine copiosa, fratre suo iuniore duce Theobaldo, viro prudenti et in armis strennuo, circa gubernacionem Boemie ducatus relicto contra paganos pugnaturus, crucem, que predicabatur, assumpsit. Princeps vero Theobaldus latronibus ecclesiarum et pauperum oppressoribus diversis penis afflictis per eum terram a fratre sibi commissam feliciter gubernabat. Interim Sobieslaus, filius Sobieslai ducis, exul in partibus Theuthonicis, audiens patruum suum, ducem Boemie, de patria per tantam distanciam recessisse, Boemiam ingreditur et dulcibus verbis et promissionibus multos alliciens ducatum Boemie temptavit ha- 1148
bere. Quem dux Theobaldus captum deducit in Pragam et usque ad ducis Wladislai adventum custodie tradidit carcerali.

Anno Domini[c]) millesimo CXLVIII rex Romanorum Conradus et Ludevicus,[33]) rex Francie, de illis partibus ad propria revertuntur. Eodem eciam anno postquam dux Wladislaus cum rege Grecorum familiarem contraxisset noticiam, de expedicione predicta rediens ad propria Spitigneum, patruelem suum, pro quibusdam excessibus genero suo captum tradidit et Pragam veniens cum gaudio suscipitur.

Eodem anno Otto, Pragensis episcopus, VI idus Julii de hac luce migravit, pro quo pridie kalendas Februarii Daniel per eleccionem assumitur ad pontificii[34]) dignitatem.

Anno Domini[d]) MCXLIX Wladislaus, dux 1149
Polonie, collecta maxima Sarracenorum et Ruthenorum[35]) multitudine civitatem fratris sui Boleslai Poznam obsidet, quem Boleslaus ipse cum Meskone,[36]) fratre suo, Sarracenis et Ruthenis bello prostratis devicit, Wladislaus vero de consilio Wladislai, ducis Boemie, Conradum, regem Romanorum, aggressus auxilium postulat. Ad cuius preces Conradus, Romanorum rex, cum Wladislao, duce Boemie, post hoc intrat Poloniam. Principes autem supradicti regis Romanorum sencientes adventum, pecunia animum eius mitigant, se mandatis eius parere nichilominus promittentes. Unde rex Conradus leviter agens cum exule Wladislao, duce Polonie, ad patriam est reversus.

Anno Domini[e]) MCL Sobieslaus, filius So- 1150
bieslai ducis, castellano Bernhardo videlicet interfecto de nocte et in inferiorem carcerem turris detruso, fautorum suorum ministerio de carcere Przimda evasit.

Anno Domini[f]) MCLI Henricus, Olomucen- 1151
sis episcopus, qui et Sdiko dicitur, VII kalendas Julii plenus bonis operibus in senectute bona spiritum feliciter exalavit. Qui, prout optaverat,

---

[a]) Letop. Vincenciův, Pram. děj. č. II, str. 416. — [b]) Tamtéž. — [c]) Tamtéž str. 418. — [d]) Tamtéž str. 419. — [e]) Tamtéž str. 419. — [f]) Tamtéž str. 419.

[26]) Místo dux illa má 3: dux ipse. — [27]) Leutomysl 2, 3. — [28]) proc. in concilium Remense dep. 3. — [29]) obtinet 3. — [30]) collectis 3. — [31]) Znogem 2. — [32]) patrueli 1. — [33]) Lodvicus 2; Ludovicus 3. — [34]) pontificatus 3. — [35]) Rutenorum 2. — [36]) Mezkone 2.

1151 in monasterio montis Sion alias Strahow ecclesiastice traditur sepulture. Item eodem anno Gedrudis, coniunx Wladislai ducis Boemie, soror Conradi regis, migravit a seculo et in eodem monasterio sepelitur. Dux vero Wladislaus orbatus coniuge filium Adalbertum et filiam suam Agnethem sacris literis tribuit imbuendos, filium in Monte [37]) Sion, filiam in Doxan. [37*]) Iste Adalbertus processu dierum factus est prepositus Melnicensis [38]) et demum Salczpurgensis episcopus, [39]) ambas ad vite sue tempora retinens dignitates. Predictus quoque Wladislaus dux duos alios filios seniores Fridericum et Swatopluk milicie deputavit, qui ambo processu dierum duas duxerunt sorores, filias videlicet regis Ungarie, matrimonialiter copulatas.

1152 Anno [a]) Domini MCLII comes Hroznata Jerosolimam proficiscitur et casulam preciosam cum multis donariis, que Henricus, Olomucensis episcopus, moriens fecerat destinari, fideliter deportavit et feliciter eodem anno revertitur.

1153 Anno Domini [b]) MCLIII Wladislaus, dux Boemie, episcopi Danielis et aliorum terre sue consilio dominam Juditham, speciosam sororem Ludovici [40]) lantgravii Turingie, [41]) sibi matrimonio copulavit. *)

Anno **) Domini [c]) MCLIIII rex Romanorum 1152
Conradus debita nature persolvit, pro quo patruelis suus Fridricus, dux Swevie, in regem Romanorum eligitur, qui eodem anno omnibus principibus et duci Boemie curiam indicens in Mertzpurg, ad quam dux Wladislaus mittit Pragensem episcopum Danielem. Episcopus vero Odalricum ducem, filium Sobieslai, inveniens ipsum secum reducit Boemiam, cui castrum Hradek ultra Albeam in beneficium erogatur.

Anno Domini [d]) MCLV Odalricus dux pre- 1153
dictus in Poloniam cum suis aufugit, et eodem anno a rege Friderico in magnam graciam dux suscipitur Wladislaus.

Anno Domini [e]) MCLVI Fridericus, rex Ro- 1154
manorum, collecta principum et militum multitudine copiosa Romam eundi ad papam Adrianum iter arripuit in cesarem sublimandus, a quo Veronenses pecuniam postulantes iter eius impediunt. Ex quibus postmodum pociores duodecim evocatos ad se suspendit patibulo. Romamque perveniens per papam Adrianum in cesarem coronatur, Romanos pariter et Mediolanenses resistentes sibi bello superat et feliciter ad patriam est reversus. ***)

*) Ruk. 3 má matrimonialiter copulavit, a dokládá: ex qua processu temporis genuit duos filios Wladislaum et Przemisl. Eodem anno Eugenius papa moritur et Anastasius subrogatur. Similiter Bernhardus, abbas sanctus Clarevalensis, migravit ad Dominum.

**) Ruk. 3 má místo Anno Dom. — in Mertzburg následující text: Rex Romanorum Conradus debita nature persolvit et in ecclesia s. Georgii in Babenberc tumulatur. Intestina eius ad Ebrach monasterium ab ipso fundatum transvehuntur, pro quo patruelis suus Fridericus, dux Swevie, in regem Romanorum eligitur.

Anno Dom. MCLIIII Fridericus, rex Romanorum, eodem anno, quo electus fuit, omnibus principibus et duci Boemie curiam indicens in Mersburg . . .

***) Ruk. 3 vkládá tuto následující přídavek, který v jiných rukopisech schází: De Roma rediens curiam Ratispone habuit, ubi idem Fridericus imperator Henrico, duci Saxonie, filio illius Henrici Superbi ducis Bavarie, a Conrado, antecessore suo, eiecti a Baioaria consilio et rogatu principum ducatum primum restituit Noricorum et Henricum, patruum suum, marchionem Austrie, tunc ducem Baioarie, ab eodem ducatu removit. Et quia eiusdem marchionis magna nobilitas et multa exigebat honestas, ut nomen ducis non perderet et ut duces Baioarie minus deinceps contra imperium superbire valerent, imperator de voluntate et consensu principum predicto anno Domini MCLVI in predicta curia Ratispone in Nativitate sancte Marie habita marchionatum Austrie a iurisdiccione ducis Baioarie exemit et quosdam ei comitatus de Bavaria adiungens convertit in ducatum, iudiciariam potestatem principi Austrie ab Anaso usque ad silvam prope Pataviam, que dicitur Rotensal, protendendo. Sic igitur ille Henricus, quem Conradus rex fecerat ducem Bavarie, factus est primus dux Austrie. Huc usque namque quatuor marchiones Austrie,

[a]) Let. Vinc., Pram. děj. č. II, str. 420. — [b]) Tamtéž. — [c]) Tamtéž str. 421. — [d]) [e]) Tamtéž.

[37]) Montem 2. — [37*]) Dokzan 2. — [38]) Mielnicensis 2. — [39]) archiepiscopus 3. — [40]) Ludvici, langravii Duringie 2. — [41]) Thur. 3.

[In illis diebus fuit quidam Henricus rex, Przibislaus.[42]) slawonice nominatus, urbis Brandemburgensis et terrarum adiacencium, sicut Brandenburgensis testatur cronica, ex successione paterna obtinens principatum. Hic dum adhuc gens esset ibi permixta Slawonica et Saxonica deserviens ritibus paganorum, et in urbe Brandenburgensi ydolum tribus capitibus inhonestum ab incolis coleretur, iam christianus effectus et propter[42*]) ydolatriam gentem illam summe detestans, dum heredem proximum non haberet, nolens[43]) ydolatris post mortem suam dictum relinquere principatum Albertum[43*]) dictum Ursum genitum ex Ottone, comite Aschcanie,[44]) nec non uxore sua Elicha, filia ducis Magni, heredem instituit et natum suum primogenitum Ottonem de sacro fonte levavit, totam Zucham videlicet meridionalem obule donans eidem. Verum repressis aliqualiter ydolatris et pace terrarum disposita idem princeps Henricus cum uxore sua Petrissa[44*]) Deo devote servivit, canonicos beati Petri, apostolorum principis, ordinis Premonstratensis ope Vigerii, Brandemburgensis episcopi, de Lizeke[45]) primum vocans in ecclesia sancti Gothardi aput Brandemburg eos in suburbio collocavit. Et licet rex esset, tamen tante devocionis extitit, ut abiectis regalibus dyadema regni sui et uxoris sue reliquiis obtulit beati Petri. Demum idem princeps consecutus senio moritur et in Brandemburg honorifice sepelitur. Uxor vero sua Petrissa prudenter agens viri corpus inhumatum per triduum occultavit, mallens principatum favere Theotonicis,[46]) christianis tradere, quam cultoribus ydolorum. Nunciavit igitur Alberto predicto, ut veniat et principatum Brandemburgensem assumat. Quod audiens Jacze, dux Polonie, avunculus dicti regis, valido exercitu congregato castrum Brandemburg, cuius iam possessionem Albertus tenuit et expulsis inde ydolatris viris commiserat bellicosis Slawis pariter et Saxonibus custodiendum, custodibus mercede corruptis obtinuit. Albertus vero Ursus Wichmanni, Brandemburgensis archiepiscopi, et nobilium aliorum fretus auxilio huiusmodi castrum vallans in tribus locis recuperavit. Hoc anno videlicet MCLVII, III idus Junii idem Albertus Ottonem genuit, quem Przibislaus de sacro fonte levaverat, ut prefertur. Item genuit Bernhardum, ducem Saxonie, Siffridum, Brandemburgensem episcopum, postea factum Bremensem archiepiscopum, nec non Hedwigim, quam sibi Misnensis marchio matrimonialiter copulavit. Hos genuit ex Elicha, uxore sua predicta. Porro cum Lotharius factus rex Romanorum ducatum Saxonie Henrico, duci Bavarie, suo socero,

Stirie, Istrie et Chambensis, qui dicebatur de Vohburg, evocati ad celebracionem curie ducis Baioarie veniebant, sicut hodie comites et nobiles ipsius terre facere tenentur. Imperator igitur in exaltacionis huiusmodi testimonium duci Austrie Henrico suisque successoribus, Austrie ducibus, privilegium tale dedit, quod submittitur in hac forma: Nyní jest v rukopisu červený nápis: Sanccio imperatoris a pak následuje znění listiny: In nomine sancte et individue Trinitatis. Fridericus, divina favente clemencia Romanorum imperator augustus. Quamquam rerum commutacio ex ipsa corporali institucione atd., *jak znění listu toho obsaženo u Pertze, Leges II str. 99—101.* Potom pokračuje ruk. 3 u vypravování takto: Huic curie interfuit Wladislaus, dux Boemie; ubi tractatum fuit et extitit et conclusum per imperatorem cum Daniele, episcopo Pragensi, et Gervasio, Wyssegradensi preposito, quod si Wladislaus cum imperatore contra Mediolanenses proficisceretur in persona propria, dominus imperator ipsum regio dyademate decoraret et in sui honoris et utilitatis augmentum se promisit civitatem et castrum Budyssyn cum eius marchia traditurum. Huiusmodi grandem utilitatem et honorem dux ipse considerans omnia se facturum promittit et peracta curia cum suis gaudens revertitur ad propria. Et nondum finito anno in alia curia fit rex coronatus in Boemia. — Potom jest v ruk. 3 položená již zpráva o druhém sněmu Řezenském: Anno Domini MCLVII Wladislaus, dux Boemie, iterum Ratisponam venit ad curiam imperatoris atd. jako na str. 91; dále následuje list Fridricha I Vladislavovi dne 18 ledna 1158 daný. Dále položena zpráva o smrti Spitihněvově (na str. 90), potom o sněmu ve Vircburce s přídavkem zvláštním, pak zpráva o úmrtí Jana, biskupa olomouckého, potom o výpravě Fridrichově do Polska (na str. 90), poselství Danielově do Uher a o stvrzení Otty, biskupa olomouckého, od Fridricha I jakož i posvěcení jeho od arcibiskupa mohučského (tamtéž). Na to následuje již vypravování o Vladislavové tažení proti Mediolanu jako na str. 91.

[42]) Przebislaus 2. — [42*]) populi 2. — [43]) volens 2. — [43*]) Adalbertum 2. — [44]) Aschonne 2. — [44*]) Petrussa 2 a tak níže. — [45]) Lizecke 2. — [46]) Theutonicis 2.

— contulisset, questio oritur inter Albertum prefatum pariter et Henricum coram rege Conrado, Lotharii successore, pretextu huiusmodi, quamvis filii duarum sororum existerent, quare Conradus, rex Romanorum, videbatur Albertum velle in hoc ducatu firmare, indignum reputans quemquam principum duos tenere ducatus. Propter quod prefatus Albertus Lunenburg, Bardewig, Bremam et totam occidentalem Saxoniam vendicavit, cui partes Nordaburgorum sibi fortiter adheserunt, tamen prevaluit dux Henricus.]

1156 Anno [47]) Domini [a]) MCLVII imperator Fridericus in Wurczburg [48]) curiam in festo Penthecostes [49]) convocans dominam Beatricem, filiam ducis Burgundie, sibi matrimonio copulavit. Hiis nupciis vocatus per imperatorem dux interfuit Wladislaus. Ubi tractatum extitit et conclusum per imperatorem cum Daniele episcopo et Gervasium, Wyssegradensem prepositum, quod si Wladislaus cum imperatore contra Mediolanenses proficisceretur in persona propria, dominus imperator ipsum regio dyademate decoraret, et in sui honoris et utilitatis augmentum se promisit civitatem et castrum Budissin cum eius marchia traditurum. Huiusmodi grandem utilitatem et honorem dux ipse considerans omnia se facturum promittit et celebratis nupciis cum suis gaudens ad propria remeavit.

Eodem anno Spitigneus dux, filius olim Borziwogii [50]) secundi, post longa exilia Boemiam revocatus V idus Januarii feliciter est defunctus.

1157 Anno Domini [b]) millesimo CLVIII Fridericus imperator ducis Wladislai exulis Polonie et sororis sue matrimonio [51]) sibi coniuncte misertus pro restitucione ducatus in Poloniam parat exercitus, quam intrans crudeliter devastavit. Principes Polonie sibi resistere non valentes mediante 1157
Wladislao, duce Boemie, graciam cesaris consecuntur et nudis gladiis sua submittentes colla datis obsidibus et prestitis iuramentis pro satisfaccione promittunt contra Mediolanenses in auxilium imperatori trecentos armatos milites se missuros.

Eodem [c]) anno Daniel, Pragensis episcopus, in legacione ad regem Ungarie missus debitam petit miliciam contra Mediolanenses in potencia transituram. Qui Daniel impetratis quingentis Saracenis cum multis muneribus Boemiam revertitur.

Item eodem [d]) anno dominus Johannes, octavus Moraviensis ecclesie episcopus, feliciter obdormivit in Domino. Pro quo Dragon, ducis Wladislai capellanus, fuit electus, sed in [52]) brevi temporis spacio onus episcopale considerans publice recusavit. Otto autem, dux Moravie, de consensu tocius Olomucensis ecclesie dominum Johannem, Leutomislensem [53]) abbatem, in festo sancti Michaelis [53*]) elegit in episcopum et prefecit. Dominus vero Daniel, Pragensis episcopus, ad curiam domini imperatoris pro referenda legacione Ungarica in Wierczpurg transiens predictum electum investiendum ab imperatore more solito secum duxit. Dominus imperator autem peticionem ducis Boemie et episcopi Danielis gratam suscipiens dominum Johannem, electum predictum, regalibus investivit et consecrandum domino Arnoldo, Maguntinensi archiepiscopo, cum literis et legacione transmisit. Archiepiscopus vero Erfordie tunc existens dictum Johannem consecratum in pontificem Olomucensis ecclesie gregi suo remittit, qui a clero et populo honorifice suscipitur et in cathedra collocatur.

---

[a]) Viz Let. Vincenciův, Pram. děj. č. II, str. 424. — [b]) Tamtéž. — [c]) Tamtéž str. 425. — [d]) Tamtéž str. 426.

[47]) Místo A. D. MCLVII — collocatur mají rukopisy první recense: Deinde a. D. MCLVII imperator generalem curiam suam celebrans in Herbipoli, quod vulgariter dicitur Wrczpurg (Wrczburg 6), ibidem Beatricem, filiam ducis Burgundie, duxit uxorem. Eisdem nupciis dux (nemá 5) Wladislaus cum magno nobilium et procerum apparatu interfuit. — Deinde a. D. MCLVIII° interposicione Wladislai, principis Boemie, Wladislaus, nepos eius (rukopisy 4 a 6 kladou po slově tomto slovo Melcius a ruk. 5 buď matrius nebo maternis) Polonie dux, ducatui suo restituitur, qui ab eo ducatu suo antea erat expulsus. — [48]) Wrczburg 2; Virczburg 3. — [49]) Penthecosten 2. — [50]) Borziwoy 2. — [51]) matrimonialiter 2. — [52]) nemají 1 a 3. — [53]) Leuthomyslensem 2. — [53*]) Rukopis 2 má Michaelis také, ale při slově tomto zvláštní značku a po straně připsáno Wenceslai; jelikož Vincentius má také Michaelis, jest to jen pozdější připisek. Ostatně jdou svátky sv. Václava a Michala bezprostředně za sebou.

1158 Anno[54]) Domini MCLVIII[55]) Wladislaus[a]), dux Boemie,[56]) Ratisponam venit ad curiam imperatoris multis[57]) principibus convocatis. Imperator autem tractavit, quomodo Mediolanenses imperio rebelles exterminet, ad quod singuli principes obsequium imperatori promittunt. Similiter Wladislaus, dux Boemie, cum suorum potencia promptum suum confert obsequium, quod imperator acceptans gratissimum de consilio omnium ecclesiasticorum et secularium electorum et aliorum principum imperii Wladislaum adinstar fratris avi sui, quondam Wratislai, primi regis Boemie, III idus Januarii regio dyademate et titulo solempniter insignivit. Nam a tempore Wratislai, primi regis Boemie supradicti, propter sediciones et guerrarum discidia iam inter fratres, iam inter nepotes, Boemie et Moravie principes, nullus usque[58]) Wladislaum, filium Wladislai, regalibus est potitus. Propter quod letantur principes, proceres et barones Boemie, totus clericalis ordo suo gaudet cum presule, populis plaudentibus tripudiis gaudiosis. In exaltacionis huiusmodi testimonium perpetuum imperator regi Boemie Wladislao suisque successoribus, Boemie regibus, privilegium tale dedit, videlicet quod a Pragensi et Olomucensi episcopis vel eorum altero reges Boemie consecrari debeant et regali circulo decorari. Tunc enim temporis propter nobilitatem imperialis diadematis corone regie circuli a divis imperatoribus sunt vocate, prout docet privilegium, quod subsequitur in hac forma: 1158

In[59]) nomine sancte et individue Trinitatis. Fridericus, divina favente clemencia imperator Romanorum augustus. Cum tam lege nature quam scripto bonum operari monemur, ad omnes precipue eos, qui in aministracione imperii et reipublice veraci consilio et indefesso laboris studio nobis assistunt etc.[b])

A.

Wladislaus[1]) vero[c]) rex predictus cum suis principibus in forti milicia se disposuit ad obsidionem Mediolanensium et se promittit indubitanter iturum. Hoc audiens imperialis milicia gratulatur. Quibus peractis rex Wladislaus cum suis ad propria letus revertitur, et principibus, comi-

B.

Capitulum LXV.

De transitu regis Wladislai cum imperatore Friderico (Fridrico 6) Lombardiam et destruccione civitatis Mediolanensis.

Igitur prefata imperiali curia et Wladislao, rege Boemie, regalibus insigniis, sicut premittitur,

---

[a]) Viz Let. Vincenciův, Pram. dějin česk. II, str. 426. — [b]) Další znění listiny této najde se: u Bočka, Cod. dipl. Mor. I, 267; Balbin, Misc. dec. I, lib. VIII vol. 1. pag. 3; Dobn., Annal. Hag. VI, 378; Erben, Reg. dipl. nec non epist. Boh. et Mor. I, 131; Hermen. Jireček, Codex iuris Boh. I, 26. — [c]) Let. Vinc., Pram. děj. č. II, str. 427.

[54]) Místo A. D. — in hac forma mají rukopisy první recense: Deinde a. D. MCLIX° Fridericus imperator solempnem curiam celebravit in Ratispona, universos principes convocat (nemají 4, 6) tractans, ut Mediolanenses imperio rebelles exterminet. Ad quod singuli principes obsequendum (obloquendum 6) imperatori promittunt. Similiter Wladislaus, dux Boemie, cum armatorum suorum potencia paratum se offert imperatoris obsequio. Cuius exhibicionem promptissimam gratam imperator accipiens de consilio omnium ecclesiasticorum et secularium electorum et aliorum principum imperii Wladislaum ad instar fratris sui, avi quondam Wratislai primi regis Boemie, regis diademate et titulo solempniter insignivit. Nam et tempore Wratislai, primi regis Boemie predicti (regis diad. — Boemie nemá 5), propter intestinas sediciones et gwerras iam inter fratres iam inter nepotes, Boemie et Moravie principes, nullus ex ipsis usque ad Wladislaum, filium Sobieslai, regalibus insigniis exstiterat (exstiterit 4, 6) decoratus. Et in exaltacionis huiusmodi testimonium perpetuum idem imperator regi Boemie Wladislao suisque successoribus, Boemorum regibus, tale privilegium concessit, videlicet quod a Pragensi et Olomucensi episcopis vel eorum altero reges Boemie consecrari et Boemie regibus circuli regales debeant imponi. Nam tunc temporis propter excellenciam imperialis corone sive diadematis corone regum circuli ab imperatoribus vocabantur, prout in subscripto privilegio plene patet. — [55]) Tak ruk. 1 a 2 místo roku 1158; ruk. 3 má MCLVII°. — [56]) Ruk. 3 vkládá tu slovo iterum. — [57]) Ruk. 2 vkládá tu slova touže rukou, ale jako opravu připsána: militibus et. — [58]) usque ad Wl. 3. — [59]) Rukopisy první recense mají listinu tu položenou vyznačenou jako zvláštní kapitolu, a sice kap. LXIV s nápisem: Litera Heinrici (sic) imperatoris 4, 5; Litere Friderici imp. 6.

[1]) Ruk. 3 má: Anno Dom. MCLIX° Wlad. atd.

A.

1158 tibus et proceribus cunctis indicta curia in nobili civitate Pragensi causa detegitur, quod rex in persona propria [2]) ad obsidendum Mediolanenses [3]) velit transire. Quod quidem factum nobilibus nonnullis displicuit imponentibus hoc consilium episcopo Danieli et dicentibus hoc sine eorum consilio processisse, cum nichil valeat, quod agitur, nisi consensu seniorum omnium approbetur. Rex vero tacitus hoc considerans nullius consilio sed proprie tunc sue hoc imposuit voluntati. Cumque hoc audissent Boemi contra Mediolanum inseviunt, et precipue nobilium [4]) strennua fremit iuventus, undique parantur arma nobilium, sed et plerique de populo armis similiter apprehensis huic itineri se committunt. Unde sollempnis curia Prage Boemis indicitur, ad hoc opus ydonei milites eliguntur, regis Wladislai vexilla procedunt rosea, post que leta [5]) tyronum in armis subsequitur multitudo.

Dominus [*]) vero Gervasius, Wyssegradensis prepositus, laboribus huiusmodi se propter regem ingessit. Per mediam igitur Ratisponam egrediuntur exercitus, innumerabili capta preda, viam sibi parantes gladiis ad Alpium fauces perveniunt. Et quoniam regionis illius incole fugerant, [6]) victualium et potus fuit inopia. Tandem tamen ad montem Pausanum, quod nostro vocabulo Poczen [7]) dicitur, perveniunt, [8]) vini boni, cuius est ibi copia, pocionibus recreantur. Post hec intra montana Tridentinorum et Brixinensium data securitate forum victualium optimum invenerunt. Inde ad preceptum imperatorium [9]) super Atasim ponte navibus fabricato ultra Veronam progressi super lacum circa Wardam inter olivas figunt tentoria. Veronenses autem domino regi pecuniam plurimam offerentes supplicant, ut in Brixiensium, qui contra cesarem Mediolanensibus confederati fuerant, campestria declinaret. Qui annuens eorum precibus versus Brixiam movit castra. Rex autem campos inveniens planissimos ac volens considerare exercitum, que sibi fortitudo foret, milites precepit armari. Progressus quoque contra Siciam [10]) et ad portas perveniens iuventus

B.

decorato rex Boemie et singuli principes propria 1158
petunt et ad exterminandum (exterminandam 4, 6) Mediolanensem provinciam se disponunt. Hinc est, quod eodem anno Fridericus imperator prefatus (nemá 5) cum principibus et magnatibus imperii versus Mediolanum (Mediolanenses 5) iter arripuit, quem Wladislaus, rex Boemie, cum suis in maxima armatorum potencia prior Lombardie Alpes transgreditur et (nemají 4, 6) veniens ante Brixiam civitatem universam vastavit illam provinciam. Quem imperator (quam imperatoris 6) et aliorum exercitus secuti sunt et super fluvio Olea castra metantes (intrantes 5) se congregant et recedentes abinde veniunt super vehementissimi cursus fluvio Adwe (Adire 5), quoslibet pontes fractos reperiunt et Mediolanenses milites ex adverso fluvii transitum prohibentes super litore (litora 6) eiusdem fluminis imperialia (imperii alta 5) figunt tentoria et de multitudine armatorum spaciosi campi replentur. Postquam itaque totus exercitus se locasset, rex Boemie Wladislaus avidus in hostes insurgere suis precepit, ut trans vehementissimum fluvium ad unum vadum seu transitum perquirant. Quem dum ad hoc multi missi invenire non possent, nobilis Odolenus (Odolanus 5, Odolemus 6), filius Zris de Chis (Chyss 6), se cum tribus suis consociis (sociis 5) celerrimum transmittit in fluvium et uno suo consocio retrocedente solus cum famulo non sine periculo dictum flumen transvadavit. In cuius animositatis signum per regem suum Wladislaum nobilibus decoratus est (et 5) armis, videlicet clipeo albo habente (habentem 4, 5) lineam (bucam 5) flaveam (nemá 6) ad instar fluvii a cornu (atomi 5) superiori trans clipeum descendentem. Wladislaus vero videns suum militem transvadasse armatus cum omnibus suis ductore de Chis prefato exercitum preeunte precipitem superat fluvium et paucis submersis in aqua animosus desevit in hostes. Et sic per regis exercitum Mediolanenses milites pro prima victoria devincuntur.

---

*) Let. Vincenciův, Pram. děj. č. II, str. 428.

2) nemá 3. — 3) Mediolanum 3; obsidionem Mediolanensem nebo snad Mediolanensium 2. — 4) nobilis 3. — 5) lata 3. — 6) fugierant 1. — 7) Pozen 2. — 8) pervenerunt 3. — 9) imperatoris 2. — 10) Syciam 3.

A.

1158 militum in sui roboris firmitate Brixienses ad arma provocat, sed ipsi sue consulentes saluti non presumunt exire, sed muros dumtaxat defendunt. Propter quod Boemi a Brixia non longe figunt tentoria et totam illam provinciam destruunt [11]) maxima preda capta. Brixienses vero considerantes hoc, instant episcopo Danieli, qui cum rege Boemie tunc venerat cum sua milicia, per dominum Odonem cardinalem et suos consules, ut interventu Danielis predicti imperatoris valeant graciam obtinere, offerentes regi munera. Quod et rex se facturum promittit. Interea cesar cum suis exercitibus adventavit, cum [11*]) iam rex Boemie duabus septimanis ipsum prevenerat, Brixiensi provincia totaliter iam destructa. Cui rex Boemie cum suis occurrit; de adventu cesaris omnes tripudiant, qui super Oleam fluvium non longe distantem a Brixia precepit [12]) figi tentoria. Brixienses autem tantam hominum multitudinem et fortitudinem horrescentes interventu regis Boemie reducuntur ad graciam cesaree maiestatis, non tamen sine largicione munerum, datis insuper obsidibus et prestitis sacramentis, quod ad obsidendum Mediolanum velint patrocinium ministrare.

Moventur itaque contra Mediolanum exercitus, et ad fluvium Aduam rapidissimum pervenitur, nullo vado transmeabili dante ministerium transeundi. Comperto quinymo, quod pontes destructi fuerant Mediolanensium, inventa multitudine copiosa mittencium sagittas contra imperatoris exercitum vociferantibusque horribiliter in terrorem; sed propter latitudinem fluminis nichil

A.

proficiunt. Unde super rippam, ubi pons fuerat 1158
imperialis, fit stacio, campi replentur multitudine militum. Sed et domini regis Wladislai, [13]) Theobaldi, fratris eius, et Danielis, Pragensis episcopi, figuntur tentoria per spacium miliaris. Refecto denique populo cibis assumptis Bernhardus, filius Sobieslai, Odolen, filius Srzis de Chiss, strennui milites pretemptantes invenire fluminis vadum, sed minime repperientes, fluctibus se committunt uno tantum socio se sequente. Qui fluctibus involuti super equos iam ipsi natantes iamque equi super eos videbantur rotari. Tandem tamen, prout Deo placuit, incolumes ad littus perveniunt. Tercius vero eorum socius, vel quia equum vel quia cor debile habuit, ad rippam revertitur. Dum hec ad regem feruntur, puta, duos milites vadum transiisse, subito timpanum bellicum percutitur, armantur Boemi, rege Wladislao, milite strennuo, precedente, inter medios fluctus precipites impellunt dextrarios divina clemencia pericula fluminis evadentes. Irruit ideo [13*]) Boemie rex cum electa milicia suos in hostes. Ex utraque parte levantur voces in celum, sed Boemorum exercitus potitur victoria gloriosa, ceduntur enim aliqui et plurimi de hostibus capiuntur. Odolenus [14]) vero in signum audacie, cum ipse cum solo famulo primus fluvium transvadasset, a rege Wladislao nobilia hec suscepit arma: clipeum puta argenteo candore lucentem, quem linea flavea decursum aque designans a superiore cornu trans clipeum contradictorie descendendo nobiliter percolorat.

A.

Sane cesareus *) exercitus putans Mediolanenses suis in adiutorium adventasse; sed cum audirent signa Boemica, considerantes Boemos suos adversarios tunc prostrasse, leti de tanta victoria mirantur, quomodo fluctus transierint tam validos Boemi, reliqua parte hostium fugata. Post [15]) quod de victoria gaudentes amplius quam

B.

Interea imperator pro ponte parando trans aquam Adwe ab una parte instat solicitus rege Boemie Wladislao ab alia parte pontis insistente, quem tamen laborem obscura nox impedit. Et sic nocte eadem Mediolanensis exercitus ad prohibendam (prohibendum 5) facturam pontis adveniens regem Boemie hostilibus congressibus in-

*) Letopis Vincenciův, Pram. děj. č. II, 431.

[11]) Po straně opraveno v devastant 2. — [11*]) et 3. — [12]) precipit 2. — [13]) Ruk. 3 vkládá tu nad řádkem: et. — [13*]) Igitur 3; itaque má 2 po straně. — [14]) Odelonus 3. — [15]) Ruk. 3: Propter quod měl, ale opraveno v post quod...

A.

1158 de preda, castella et quas possunt villas incendio ignis devastaverunt. Rex Wladislaus ad pontem imperatoris se conferens pro reparacione pontis fit sollicitus. Trabes ponti utiles comportant tam de turba imperatoris quam regis. Interea nox laborem dirimit, rex vero Boemie posita contra Mediolanenses custodia cum suis noctem sub divo duxit insompnem. Dum autem dies illucesceret et reparacioni pontis daretur opera, nunciatur, quod Mediolanensis exercitus ad defendendum transitum missus foret. Idcirco capiunt arma milites, et quoniam ex alia parte fluvii maior remansit exercitus, consilio peritorum in arte pugnandi turba progreditur extra castra, considerans, quanta sit eorum milicia. Mittuntur nichilominus milites, qui Mediolanensibus occurrentes aggrediuntur eos fortissime nec non vertunt in fugam Boemi persequi non cessantes eosdem. Ubi pluribus Boemis afflictis vulneribus Zwezt [16]) Mielnicensis occiditur. Diva miles ulcisci desiderans occisorem insequitur, cum gladio medium scindens. Sed et Boemi ceteri plurimis prostratis in terram et morti relictis septuaginta de nobilioribus captos ad regem suum deducunt de victoria gaudiosi, quos rex ipse tradens imperatoris custodie perficiendis pontis operibus est intentus. Opere pontis igitur consumato dominus imperator cum suis militibus transito fluvio venit in regis Boemie [17]) auxilium. Sed aliqui Boe-

B.

quietat. Rex itaque cum suis intrepidus viriliter sevit in hostes et quam plurimis interfectis residuos cruentam depulit in fugam, ex quibus LXXX (octingenta [sic] 5) Mediolanenses nobiles cepit et ipsos in signum victorie cesari destinavit. 1158

A.

morum alium pontem ad opus sue milicie reparantes cum ex utraque parte magna hominum fieret compressio, ponte ruente multi tam Boemi quam Ungari sunt submersi. Dominus autem Daniel, Pragensis episcopus, predicta audita victoria regi suo debitum cupiens servicium exhibere, per predictum pontem se commisit periculis et in eo spiritualia prebuit solacia vulneratis. Rursus quidem cum per reparatum pontem Boemi transirent, propter maximam multitudinem et pressuram considerans episcopus plures posse simili periculo subiacere, retraxit animum et [18]) saluti plus consulens quam audacie cum Papiensibus, qui forum victualium exercitibus faciebant, quibus eciam vie poncium note fuerant, ad staciones ducis Karinthie, qui quandam fortem municionem contra castrum Trek in superiori parte fluminis ceperat, se contulit, sic agens, sicut temporis se habuit qualitas illa nocte, [19]) crastina vero die ad domini sui regis staciones devenit.

A.

Imperator *) autem Trek [20]) castrum Mediolanense valde forte statim valavit et infra paucos dies captum custodiendum tradidit militibus, et ceptum iter prosequitur usque ad Laudam, civitatem quondam nobilem, quam Pompeyus struxerat, in ea locans piratas, quos postea navali bello devicit, eam a Lauda, piratarum principe, Laudam vocans. Laudanenses itaque domino imperatori et eius principibus miserias suas, quas a Mediolanensibus passi fuerant, manifestare conati precantur, ut figantur tentoria in medio civitatis. Mediolanenses namque tam Laudam quam

B.

Imperator interea (interim 6) reparatum per pontem cum suis principibus Mediolanensem intrat provinciam et iuxta Trecz castrum firmissimum obsidione facta (nemají 4, 6) fortissima tentoria multa figentes castrum in paucis diebus expugnant et abinde ad Laudam civitatem famosam per Mediolanenses destructam adveniunt et in medio eius omnem locant (locavit 4) exercitum. Ubi imperator, rex Boemie et alii principes dum destruccionem tam nobilis civitatis per Mediolanenses destructam vidissent ad eorundem Mediolanensium superbiam humiliandam

*) Let. Vincenciův, Pram. děj. č. II, str. 433.

[16]) Tak dle Vincencia: Zwozt 1; Zwort 2, 3. — [17]) nemá 3. — [18]) nemají 1, 2. — [19]) illam noctem 2, 3. — [20]) Trecz 1, 3, ale výše Trek.

A.

1158 Cumas funditus destruxerant civitates et earum incolas in servitutis sue obsequium redigebant. Cumque imperator fixis tentoriis in medio civitatis destruccionem eius perpenderet, contra Mediolanenses amplius excandescit, presertim audiens illius civitatis incolas de Mediolanensibus gemebundis vocibus querulari.[21] Dum hec geruntur, Mediolanenses ad curiam imperatoris veniunt sub conductu, super hiis cesari satisfaccionem congruam offerentes. Principes autem eorum verba humilia et satisfaccionis[22] promissa, que Mediolanenses exhibent, audientes, cupientesque cicius ad propria remeare, dant consilium, ut recipiantur ad graciam. Surgens autem Anshelmus,[23] Ravenatensis archiepiscopus, replicavit, inquiens: Non est vobis Mediolanensium astucia bene nota, nam verba fundunt dulcia, sed cor gerunt amarum; remeciatur eis mensura, quam aliis mensurabant; cum etenim destruxerunt[24] civitates liberas et ecclesias, destruantur et ipsi. Quo audito dominus imperator cum suis principibus eius acquievit consilio, per sue reieccionem cirotece iuxta morem veterum imperatorum et regum publice banivit eosdem, per hoc ostendens eos inimicos imperii manifestos. Post hec die proxima duobus miliaribus a Mediolano ponuntur exercitus, et positis stacionibus hinc inde equitando milicia cesarea tempus deducit. Herkembertus[25] vero, cognatus cesaris, pluribus assumptis militibus indignatus,[26] quod Boemi tanta facerent, versus Mediolanum progreditur cum Mediolanensibus pugnaturus. De suo descendit dextrario, aliis subterfugientibus a Mediolanensibus victus humo prosternitur; marescalcus[27] autem[27*] eius, ne interficiatur, armis prohibet, sed ultimate simul crudeliter occiduntur. Ibidem Diva miles strennuus super Aduam fluvium alias letaliter vulneratus eciam sepelitur.

B.

forcius armantur. Ubi eciam sub conductu cesareo Mediolanenses imperatorem adeunt eius (eiusque 5) querentes graciam et de commissis excessibus veniam humiliter postulantes. Quos itaque imperator assumpsisset in graciam, nisi Raveniacensis archiepiscopi Anshelmi fortis persuasio perstitisset. 1158

A.

Postquam autem hec fama ad aures imperatoris devenit, plus commotus animo in Mediolanenses sevit adeo, ut tota milicia ad signum imperatoris in armis concurreret preparata. Orto die sequenti preparati exercitus ante Mediolanum comparent in campis ad bellum aptissimis.[28] In prima itaque fronte milicie Lodevicus,[29] frater imperatoris, comes palatinus Reni, preclarus fortitudine, milicia Papiensium et Cremonensium, qui expedicionis huiusmodi fabricatores fuerant, tunc vallatus in campestria concito gressu procedit. Secundum vero locum stacionis regis Conradi filius Fridericus iuventutis flore decorus, dux de Rotemburg occupat cum forti milicia. Nec non ad augendum eius exercitum Hugo, marchio Montisferrati,[30] qui materteram imperatoris

B.

Inde fit, quod imperator Mediolanenses tamquam hostes imperii et reos lese maiestatis crimine imperiali banno submittit et ad eorum exterminium cum regis Boemie et aliorum principum auxilio forcius elaborat. Et abinde imperiales movit aquilas et in planissimis circumquaque Mediolanenses muros obsedit. Sicque suum ordinavit exercitum. Nam in prima fronte Lodwicum (Lodovicum 6), fratrem suum comitem palatinum Reni, cum Suauencensi (Suauecensi 5, Suaueiensi 6) Papiam (sic) et Cremonensi locat milicia. Deinde Fridericum, filium regis Conradi, ducem de Rotenburg (Rotemburg 4, 5) adiungens sibi Hugonem, marchionem Montisferrati, Veronensium, Brixinensium et Mantuanorum potencia. In tercio denique loco excellentissimum regem

---

[21]) querelam 3. — [22]) satisfaccionem promissam, que Med. 2. — [23]) Anzbelmus 2. — [24]) destruxerint 3. — [25]) Hergembertus 2. — [26]) indignans 3. — [27]) marssalcus 1; marschalcus 3. — [27*]) vero 2. — [28]) aptissimi 2. — [29]) Lodvicus 2; Lodovicus 3 a tak níže. — [30]) Montiferati 1.

A.

1158 habebat uxorem, cum Veronensibus, Brixiensibus et Mantuanensibus est illi coniunctus. Tercium vero locum Boemorum rex inclitus tenuit Wladislaus cum suo exercitu multorum militum suorum collegio roboratus. Quarto loco ponitur Henricus, dux Austrie, cum ceteris Austrie principibus. Quinto loco dominus imperator cum suo exercitu tenuit stacionem, cuius latitudinem et longitudinem difficile comprehendere quis valebat. Sextus exercitus de Bavarorum et aliorum Almanie regionibus [31]) principum in campos procedit. Cui princeps Otto, palatinus comes, cum suis fratribus de Ratispona preficitur. Septimus vero exercitus ex Theutonicorum et Lombardorum milicia congregatus procedit. Sicque tot exercituum multitudo contra portam Mediolanensem, que Romana dicitur, simul procedens nullis impedientibus ad eandem pervenit. Mediolanenses vero contra tantam multitudinem [32]) se bello committere non audentes municionum civitatis armati duntaxat custodiendo diligencius observant presidia. Ob hoc dominus imperator ante portam predictam maioris exercitus sui tetendit tentoria, aliorum principum ante portas alias castris fixis. Sane rex inclitus Boemie propius Mediolanum precepit castra metari, considerans, que porta sibi deputetur vallanda.

Et in prima milicia Lodevici, fratris imperatoris, ad portam sancti Dyonisii Mediolanenses, opinione posita debiliori, suum apponunt studium invadendi. Circa horam autem vespertinam, ut forcius possunt, in armis progressi temptant insidias. Quibus princeps iuventute florescens, miles strenuus, occurrit in fortitudine sue gentis. Pugna fit hinc inde sevissima, milites ceduntur fortissimi, nunc isti, nunc illi. Considerans autem princeps predictus, quod ad resistendum non posset sufficere, mittit ad regem Boemie nuncios, rogans, ut sibi succurrat. Audiens hoc rex inclitus bellico dato signo mox armatus in auxilium illi progreditur in maxima comitiva militum [33]) suorum. Lodevicus princeps hoc audiens ad pug-

B.

Boemie Wladislaum cum suis principibus et baronibus et nobilibus regni Boemie, quos multo numero, multa potencia secum illuc adduxit, constituit. Henrico vero Austrie duci et suis militibus quartum locum assignat; quintum Ottoni, comiti palatino, Ratisponensibus, Friderico et Ottoni fratribus et aliis ducibus Bavarie. Sextum vero locum imperator cum maximo exercitu per aquilas imperiales exornat. Septimum Fridrico, Coloniensi archiepiscopo, et aliis Theutonie (Theutunie 4) et Longobardie (Longabardie 6) nobilibus deputat et octavum ceteris principibus Almanie locum committit. Sicque imperator suos per diversos disponens exercitus civitatem Mediolanensem accedit et dum extra eam sibi resistentem adversarium non videret, ante portam, que Romana dicitur, imperiales aquilas figens regem Boemie et alios principes iuxta prefatum ordinem per girum Mediolanensis urbis circumquaque disiungens. 1158

B.

Quem ordinem dum Mediolanenses caucius perspexissent, per portam s. Dionisii Lodwicum, fratrem imperatoris, et eius exercitum invadunt hostiliter et ipso cum suis viriliter (nemá 6) resistente fit pugna fortis. Jam hii iam alii gladio superantur. Cui Wladislaus Boemie rex statim, ut huiusmodi rumor insonuit, cum electis suis militibus in auxilium quantocius (quantocicius 5) veniens Mediolanenses turmas (turneis 5) aggreditur et (et ut 5) regali lancea sua Dacum (nemá 6), vexilliferum Mediolanensem, dire perfodit ipsumque necavit. Unde fit, quod exercitu Lodwici, fratris imperatoris prefati, per Wladislaum, regem Boemie, eiusque fortissimos milites roborato vespertina hora usque crepusculum bellum

[31]) regionis 3. — [32]) multitudinem bello non audentes inimicorum, civitatis duntaxat custodiendo dil. . . . 2. — Vincentius má to místo takto: Mediolanenses autem in campis contra tot et tantos imperatoris exercitus bello se committere non presumentes fossata sua et municiones, que circa muros suos fecerant, armata manu custodiunt. — [33]) nemá 1, 3.

A.

1158 nandum forcius animatur. Cumque inclitus rex Boemie cum sua forti milicia Mediolanensium aggrederetur cuneos, principem eorum et vexilliferum Darium sua hasta perfodit, qui statim occubuit. Ceteri vero milites Boemie hostiliter ruunt in hostes; ex utraque parte ceduntur milites. A vespertina hora usque ad crepusculum durat prelium, Mediolanensibus aliis occisis, aliis vero captis, quousque non valentes sustinere Boemorum virtutem victores illos dimittunt, eis in fuga petentibus civitatem. Rex vero letus de victoria ad sua revertitur tentoria cum triumpho. Plures eciam milites cum eo revertuntur ad tentoria vulnerati in hoc prelio iuvenili flore nitentes; Mikuss, Otto et Zvestek[34]) nec non Herhardus[35]) nepos magni Hrabisse, dimicantes viriliter sunt occisi. Quos dominus Daniel, Pragensis episcopus, in monasterio Vallis Clare non longe a Mediolano cum[36]) planctu lacrimarum sepelivit. Mediolanenses quippe Boemorum tantam fortitudinem ferre non potentes non audent amodo has portas exire, quas egressi fuerant, sed[37]) eas lapidibus obruunt, portula sancti Dyonisii sola contenti. Sed rex Boemie suorum ante illam militum ponit staciones. Et sic Mediolanum omni ex parte fuit principum obsidionibus circumdatum.

Ceterum in hoc imperatoris servicio hii fuere principes, puta: Wladislaus, rex Boemorum, cum domino Theobaldo, inclito fratre suo, et aliis Boemie principibus et primatibus; item dux de Rotemburk; item Henricus, dux de Austria; item Lodevicus, frater imperatoris; item Fridericus, filius Conradi, palatinus comes de Swewia; item Otto, palatinus comes de Bavaria, cum suis fratribus; item duo filii marchionis Alberti[38]) et alii principes de Saxonia; item Peregrinus, patriarcha Aquilegiensis;[39]) item Fridericus Coloniensis, Wiltmannus Magdeburgensis, Anshelmus[40]) Ravenatensis archiepiscopi; Hermannus Werdensis, Daniel Pragensis, Ratisponensis, Wirczburgensis,[41]) Ciczensis, Wormaciensis, Laudicensis,[42]) Metensis, Camaracensis,[43]) Treverensis, Argentinensis, Augustensis et Curiensis episcopi;

B.

committitur et Mediolanensis exercitus post cedes quam plurimas in suam civitatem retrocedere ob fuge presidium crudeliter est compulsus. 1158

Hac in arte talibusque bellorum variis conflictibus Mediolanensis civitas et eorum (eorumque 6) proterva rebellio imperiali domatur potencia, et per multa tempora misere prosternuntur (prosternitur 4, 6) gladio varias pressuras quousque pluribus annis elapsis. Ultimo ipsis iam bellis, cede et fame depressis undique imperialis (in periculis 5) exercitus necessariis instrumentis aptatis regis Boemie Wladislai milites primum urbis fossata replentes muros adeunt sagittis eorum hostes fugantes a meniis. Inter quos quidam dicti regis Boemie miles strennuus de Chusnik genere per scalas muros Mediolanenses primus ascendit, quem totus regis exercitus est secutus. Sicque alta superant urbis menia et fugatis hostibus civitatem intrant victores, portas apperiunt et residuum imperatoris exercitum intromittunt. Ex quo imperator victoriam consequitur, Mediolanensium superbiam humiliat et deprimit, muros urbis dirruit et aspera mutat in plana. Tali itaque terrore Italicos afficit, qui deinceps timore et amore sibi obedire promittunt. Fertur eciam, quod ex eo (q. ex eo nemají 4, 6), quod prefatus miles de Chusnik, qui primus per scalas Mediolanenses muros ascendit, rex Wladislaus pro armorum insigniis scalam auream in campo flaveo per transversum eidem (nemají 4, 5) deferre concessit, quod et (ad) eius posteros in huiusmodi memoriam est deductum. Prefatus itaque rex Wladislaus in signum tante victorie intrans ecclesiam, in qua Tres magi, qui Deo munera obtulerunt, iacebant, recepit ibidem pedem candelabri, quod quondam per Salomonem in templo Iherosolimitano fusorio opere fabricatum, factum et datum fuerat, et eundem pedem Pragensi ecclesie apportavit, qui hodierno (hodierna 5) die cernere volentibus mire subtilitatis ingenio ostenditur esse factus. Et sic post insignem habitam victoriam Wladislaus, Boemie rex, cum suis, qui

[34]) Zwestek 3; Zviestek 2. — [35]) Gerhardus 3. — [36]) cum planctus lacrimis 3. — [37]) nemají 1, 3. — [38]) Adalberti 2, ale měl také Alberti. — [39]) Aquiligensis 2, 3. — [40]) Anzhelmus 3. — [41]) Wiczburg. 2. — [42]) Laudaciensis 2. — [43]) Camarc. 1; Camerac. 2.

A.

1158 item Hugo, marchio de Monte Ferrato; Gwido comes Flandrensis cum filiis suis; Obiko, Malaspina, Gerhardus de Campaneto; Gerhardinus de Ferraria, Hugo, Albertus, Gwilhelmus,[44]) Wigulinus et alii plurimi Lombardie principes affuerunt. Auxilium eciam contulerunt ad hoc negocium Cremonenses, Laudenses, Cumani, Weronenses, Brixienses, Mantuani, Bergamenses, Parmenses, Placentini, Genuenses, Terdonenses, Astenses, Albani, Wercellenses, Novarienses, Yponenses, Padwani, Tervisini, Aquilegienses,[45]) Ferrarienses, Reginenses, Mutinenses, Bononienses, Ymolenses, et nonnulle maritime civitates de Risena, de Servia, de Foro Julii, Ravenates, de Foro Junii, Arriminenses, Fanenses, Anconitani,[46]) Firmenses, Senegonenses, Ascolani,[47]) aliarum quoque civitatum Lombardie plurima multitudo. Civitates eciam Tuscie et Romanie, sicut Lucenses simul et Pisani, Limenses, de Aquis Pendentibus, Senenses, Witerbienses, Florentini, Sutrienses, Nepenses, Tusculani, Tiburtini, Perusini. Hii omnes in domini imperatoris auxilium convenerunt. Quod considerantes Romani eciam prefectum suum cum senatoribus transmiserunt. Hiis omnibus[48]) Mediolanenses vallati solummodo portas defendunt. Fuit autem ibi turris maxima de fortissimo marmore fabricata, non longe inter staciones cesaris et portam illam, in qua Mediolanenses milites ad defendendum posuerant. Quos imperator obsidione circumdans turrim illam demoliri precepit. Sed milites in turri timentes vite periculum cesari reddunt illam, in qua positi sunt Papienses et Cremonenses milites. Castrum fortissimum Moycze cum aliis multis castellis Mediolanensium Boemi destruunt, villas comburunt, mulieres cum parvulis captas in castra deducunt, quas tamen dominus Daniel, Pragensis episcopus, quasdam precio, quasdam prece de illorum manibus liberavit, tradens eas custodie sui archidiaconi domini Peregrini, qui fideliter custoditas et cibis refectas ad civitatem eas reduxit. Preterea Henricus, dux Austrie, bellum ad portam sue stacionis committit ab hora tercia usque ad[49]) crepusculum, ceduntur hinc inde plurimi. Sed et ignis ad civi-

B.

tunc erant superstites, honorifice licenciantes a cesare cum leticia et gaudio Boemiam est reversus. 1158

A.

tatem proicitur, quem cito Mediolanenses extinguunt. Dominus autem imperator diebus singulis potenter transit per girum, ne quisquis[50]) possit exire, nec non machine preparantur. Hiis sic stantibus Peregrinus, Aquilegiensis patriarcha, Eberhardus Bambergensis et Daniel Pragensis episcopi cum Mediolanensibus de pace tractanda conveniunt. Qui consilio domini Wladislai, regis Boemie, se committunt, ut per eum possint consequi imperatoris graciam et favorem. Rex imperatori Mediolanensium insinuat voluntatem. Hiis auditis imperator principum suorum requirit consilia. Ravenatensis archiepiscopus interea moritur; per omnes exercitus rumor consurgit, quod episcopum ideo Deus percusserit, quod Mediolanum persvaserat obsideri. Principes vero de pace gaudentes talem viam inveniunt, quod Laudam, Cumas et alias civitates cesareas liberas dimitterent amodo, sicut ipsi libertate gaudebant, iuramento Mediolanensium hoc firmato, et quod ipsi Mediolanenses decem milia marcarum pro suis excessibus imperatori persolvant, omnes captivos Cremonensium et Papiensium milites per manum regis Boemie absolvant, de fidelitatis homagio[51]) prestent solita sacramenta, servare promittant iusticiam ab antiquis imperatoribus institutam, servent pacem civitatibus, coronam et honorem imperatoribus custodiant, imperialia pallacia reedificent, duodecim consules tribuant, quos imperator elegerit pro iudicio tribunalis, miliciam vero, quo imperator voluerit, largiantur; in signum humilitatis et obediencie colla nudis submissa gladiis appareant coram cesarea maiestate; ut hec omnia in suo firmitatis robore teneantur, trecentos ponant obsides nobilium in potestatem cesaree maiestatis. De pace huiusmodi Mediolanensium cives,[51*]) quos foris gladius vastaverat, intus pavor, nimium gratulantur. Dies autem, qua

[44]) Po slově tomto vkládají ruk. 1 a 3: slovo vel. — [45]) Aquiligienses 3; Aquiliegienses 2. — [46]) Anton. 2; Anchonitani 3. — [47]) Asceolani 2. — [48]) nemá 3. — [49]) nemaji 1, 3. — [50]) quisquam 3. — [51]) omagio 2. — [51*]) Mediolanenses, quos 2.

A.

1158 pax firmari debebat, fuit festum Nativitatis Virginis gloriose. Sed quoniam nonnulli fetore cadaverum et estus sudoribus, egritudinibus laborabant hinc inde, ad adventum termini plurimi aspirabant. Adveniunt autem omnia in potestatem regis Boemie. Nam CCCti sibi dantur in obsides nobiles, et centum quinquaginta de populo, captivi quoque Papiensium et aliarum civitatum mille vel ultra, quorum quidam X annis in captivitate permanserant; filios, quos parvulos dimiserant, et iam factos milites lacrimabiliter cum gaudio contemplantur. Hii ponuntur in monasterio sancti Dyonisii sub custodia regis Boemie, ut si regis interventu Mediolanenses reducantur ad imperatoris graciam, dimitterentur liberi, si vero secus fieret, captivitati Mediolanensibus redderentur.

Hiis itaque dispositis ad reducendum ad imperatoris graciam Mediolanensem [52]) archiepiscopum Bambergensis et Daniel Pragensis episcopi destinantur. Propter quod precedentibus clericis processionaliter archiepiscopus Mediolanensis a dictis episcopis coram imperatore deducitur et in osculo pacis receptus inter archiepiscopos collocatur. Post hec duodecim Mediolanenses consules pedibus denudatis gladios super colla ferentes coram imperatore pro tribunali sedente se offerunt. Ex quibus Obertus de Orto consul, vir sapiens, in hec verba prorupit: Peccavimus, inique egimus, veniam petimus, colla nostra dicioni et gladiis vestris subdimus. Imperator vero gladios recipiens singulorum ministris tradidit et illos in graciam suam et favorem recepit. Verum archiepiscopus ad celebranda missarum sollempnia die beate Virginis modo, quo Ambrosiani utuntur, humiliter preparatur. Aderat ibi vir canus et venerabilis, preciosa cappa corali vestitus, baculum gerens in manibus deauratum, in circuitu [53]) cantancium giracionem faciens, in cuius gestibus plurimi mirabantur. Dominus imperator sedens in solio tribunalis dyademate, quod ei missit rex Anglie preciosum et opere mirabili decoratum, ornatus Wladislao, regi Boemie, post tot labores et regales triumphos coram

A.

Alamanie [54]) principibus et Ytalie huiusmodi dyadema donavit, ipsum taliter inter divinorum solempnia decorando. 1158

Quibus finitis Mediolanenses ad edes proprias, alii ad sua tentoria revertuntur de pace firmata singuli gratulantes. Sed imperator data gracia Mediolanensibus versus castrum Moycze [55]) movet exercitum, quod de iure antiquorum imperatorum ad imperialem spectat coronam, quamquam locus ille foret a Papiensibus concrematus. Rex autem Boemie infirmitate satis gravatus post labores tot et sudores cum exercitu suo repatriandi petit licenciam. Quem imperator visitans ei per Brixiam dat licenciam redeundi. Preter alia munera sibi mille marcas auri donavit, quas a Mediolanensibus imperator ipse acceperat. Sed et eum Mediolanenses cum decem milibus marcarum argenti similiter honorabant. Domino autem Danieli, Pragensi episcopo, obtinuit imperator remanendi licenciam eo, quod Ytalice lingue peritus in curia imperatoris esset utilis et acceptus, quamvis laborans febribus recusaret manere. Sane nocte media rex Wladislaus ad repatriandum movet exercitum, et procedendo cum suis feliciter venit Pragam, [56]) et susceptus a principibus et [57]) nobilibus et populo, Ytalie laborum oblitus regnum feliciter amodo gubernabat, domino Daniele remanente circa cesarem et eius vota fideliter prosequente. Deinde imperator çuriam omnibus urbibus Ytalie supra Padum non longe a Placencia solempnem indicit [58]) super festum sancti Martini venturum proximo celebrandam, ubi antiquorum imperatorum legibus confirmatis et suis novis ascriptis Mediolanenses in suum consilium convocat, [59]) requirens ab eis, quomodo urbes Ytalie fideles habeat et in sui obedienciam reducantur. Qui ei tale dederunt responsum, quod in singulis urbibus constituere debeat potestates et consules ab illis sacramento suscepto, quod fideles sint imperio et obediencie devocionem observent. Hoc laudans imperator usque ad tempus super eo conferens in corde suo, deliberacione solicita cogitavit. Finita quo-

[52]) Mediolanensis archiepiscopus má 2. — [53]) circuitum 2. — [54]) Almanie 2. 3. — [55]) Moyce 1. — [56]) ad Pragam 1; in Pragam 3. — [57]) nemá 3. — [58]) Po tom slově vkládá ruk. 3 slovo et. — [59]) convocavit 2, 3.

A.

1158 que curia, principes Ytalie revertuntur ad propria, sed et imperator, quo volebat, transivit per Ytaliam pacificus, nemine prohibente.

1159 Anno Domini*) MCLX imperator in Alba civitate, non in ea, quam construxit Eneas, sed alia, inter civitates videlicet Vercellas et Astam, Natale Domini celebravit imperiali dyademate decoratus, et memor consilii Mediolanensium per civitates Ytalie nunccios dirigit pro potestatibus deputandis, videlicet Danielem, Pragensem episcopum, et Reinaldum cancellarium, qui eodem anno postea fuit in archiepiscopum Coloniensem promotus, Hermannum, Werdenensem episcopum, Ottonem, palatinum comitem de Ratispona, Gwidonem, Flandrensem comitem, qui Cremone, Papie, Placencie et in aliis civitatibus iussa cesaris exequentes veniunt et tandem pertranseuntes partes illas Mediolanum pertingunt. Convocantur ibi consules, voluntas imperatoris apperitur per nunccios, Mediolanenses respondendi querunt inducias et obtinent. Adveniente autem termino hoc, quod ab imperatore petitur, facere se non posse respondent,[60]) verum tamen in privilegio contenta se promittebant facturos, videlicet quod ipsum, quem vellent, eligerent et electum ad imperatorem vel ad eius nunccium constitutum ad hoc pro iuranda fidelitate adducerent. Nunccii autem[61]) ex adverso respondent, quomodo met ipsi dedissent consilium, ut imperator in Lombardie civitatibus per suos ponat nunccios potestates, eo similiter et ipsi utantur consilio ac, quos velint, eligant et sicut volunt, consules vel potestates appellent, dummodo permittant eligi per nunccios, quos imperator ad hoc specialiter destinavit. Cum hec voluntas nuncciorum tam populo quam aliis referretur, clamor fit validus in vulgari in monasterio sancte Marie: trahantur foras nunccii et protinus moriantur. Rumor ex hoc intonuit populi, et contra nunccios lapides iaciuntur. Accurunt consules, sedant populum, asserunt eum sine seniorum consilio hoc fecisse. Sed ne ad imperatorem hic rumor deveniat,[62]) eos precantur, pro satisfaccione summam pecunie pro-

A.

mittentes. Imperatoris vero nunccii tunc secundum libitum eorum respondentes iniurias illatas dissimulant et noctis silencio se fuge presidio committentes, dum pervenissent ad cesarem, omnia secundum ordinem retulerunt. Sane curia solempni per imperatorem statuta principibus de iniuria nunccíis predictis illata querimonia coram omnibus per imperatorem proponitur, principum autem consilio Mediolanenses vocantur super dictis iniuriis responsuri. Qui comparentes secundum imperatoris voluntatem humiliter se satisfacturos promittunt et hoc iuramentis confirmant, unde ad propria revertuntur securi. Cumque imperator similiter de iuramento[63]) eorum securus cum exercitu suo procederet versus maritima, Mutyne Pasca celebrandum disposuit et in Palmarum sabbatho per unum vix miliare a Bononia in burgo ad sanctam Elenam[64]) tentoria facit[65]) figi; ipsa nocte domini episcopi Pragensis camera ignis incendio concrematur, episcopo in solo palio ignis periculum evadente. Imperator[66]) et sui principes hoc audito plurimum doluerunt, plurima ei donaria offerentes. In civitate hac Mutina imperator Pasca solempniter celebravit, et cum feria tercia Pasce principes et milites in media imperatoris curia more suo coram imperatore de pallacio prospectante[67]) coreas facerent, venit nunccius referens castrum imperatoris Trecz, in quo magnam habebat miliciam, a Mediolanensibus potenter obsessum. Propter quod cessatur a corearum ludibriis, arma bellica capiuntur, summo diluculo milites in adiutorium pergunt obsessis. Sed et paucis diebus transactis alius venit nunccius referens castrum Trecz funditus esse subversum et eos, qui intus fuerant, captivatos et turpiter in Mediolanum deductos. Imperator hec audiens Laudam se contulit, et qualiter pro tanta temeritate eis respondeat, se disponit, civitatibus omnibus Ytalie pro obsidione facienda denuo convocatis cum tota earum fortitudinis potestate. Propter quod vexilla procedunt imperialia, exercitus ordinate dispositi ad portas Mediolanensium vallandas transeunt, nemine pro- 1159

*) Let. Vincenciův, Pram. děj. č. II, str. 443 a násl.

60) responderunt 3. — 61) vero 2. — 62) perveniat 3. — 63) iuramentis 3. — 64) Helenam 3. — 65) fecit 3. — 66) Tu vkládá ruk. 2 slovo vero. — 67) perspectante 2, 3.

A.

1159 hibente castra, ville, fortalicia, funditus destruuntur in circuitu. Imperator autem [68]) de consilio Cremonensium et Papiensium Kremam castrum fortissimum [68*]) et Mediolanensibus valde carum obsidet cum multa milicia. Qui contra exercitus imperatoris egressi pugnam instituunt, hinc inde vulnerantur, plurimi capiuntur et nonnulli crudeliter occiduntur. Nox vero adveniens pugne certamina interrumpit, hiis, qui fuerant in castro, se retrahentibus intra [69]) muros. Ubi marchio de Ankona, [70]) miles imperatoris strenuus, in bello cecidit interfectus. Obsessa Crema Laudam revertitur imperator et assumpta sibi fideli milicia cum quibusdam Papiensibus clam tempore noctis versus Mediolanum progreditur. Papienses vero latitantes pro rapiendis gregibus furtive Mediolanum procedunt, quibus raptis gregibus fugiunt. Clamor igitur fit in civitate, signa dantur bellica, milites armati exeuntes pro eripiendis gregibus cum Papiensibus pugnare disponunt, Papienses vero fugam interdum simulant ad loca, quibus imperator cum sua milicia occultas faceret staciones. Propter quod nonnunquam in fuga a Mediolanensibus vulnerantur et capiuntur plurimi Papienses. Cumque prope venissent, ubi imperatoris latibula fuerant, a Papiensibus signum datur. Hoc audiens imperator in auxilium Papiensium cum suo exercitu consurrexit, Mediolanenses illorum potencia prosternuntur impie, captis quibusdam, nonnullis occisis et aliis vulneratis,

A.

qui omnes Laudam ducuntur cordis ligati. Quo 1159
peracto Cremam ad obsidendum revertitur imperator, et eos vallo, qui erant in castro, tam duro constrinxit, ut nec Mediolanenses ad eos venire nec [71]) ipsi de castro poterant egredi quoquo modo. Hac forma castrum observans in obsidionis robore multis bellicis instrumentis ingeniosius exquisitis tamdiu contra castrum pugnavit, ut tandem redigeretur in cineres et favillam, Cremonensibus imperatoris misericordiam [72]) consecutis: nam dum se imperatoris traderent clemencie principum suorum consilio prelibato, eos incolumes exire permisit de castro. Qui tamen rebus relic- 1160
tis omnibus per loca disperguntur diversa.

Anno Domini [a]) MCLXI imperator pro se- 1161
dando Romane ecclesie scismate, cum tunc super eleccione summi pontificis cardinales in diversas personas dividerent vota sua cum prelatis aliis, qui ad concilium celebrandum convenerant, isti Octavianum, alii Victorem, alii vero Rolandum verum papam et katholicum asserentes electum, propter hoc multi prelati per imperatorem ad diversas regiones mittuntur nunccii. Daniel vero, Pragensis episcopus, ad regem Ungarie destinatur, qui legacione sua peracta revertitur Boemiam ad domimum suum, regem Wladislaum predictum, qui licet propter eius absenciam diuturnam offensus sibi fuerit aliqualiter, tamen honorifice suscipitur domini regis gracie restitutus.

A.

1161 Anno Domini [b]) MCLXII inclitus rex Wladislaus in auxilium domino imperatori Friderico filium et dominum [73]) Theobaldum, fratrem germanum, cum milicia dirigit copiosa. Et cum iam ad exitum terre sue cum educenda milicia devenisset, de Moravia nunccius veniens, retulit Sobieslaum, filium Sobieslai, civitatem Olomucz nocte fraudulenter cepisse. Et licet rex hec audiret adversa, nichilominus ad imperatorem huiusmodi miliciam feliciter [74]) expedivit et alio exer-

B.

Capitulum LXVI.

De ulterioribus successibus Wladislai regis 1161
(nemá 6) et successorum usque ad Prziemyslay alias Othakary Boemie (nemá 4) regimen. (Místo usque — regimen má 6 jen slovo: ipsius.)

Post lapsum itaque temporis, dum rex Wladislaus in regno suo Boemie aliquamdiu stetisset, congregato exercitu Hunorum alias Ungarorum terram intravit, regem Grecorum ex ea turbavit et optimates Ungarie in concordiam posuit.

---

[a]) Let. Vincenciův, Pram. děj. č. II, str. 450. — [b]) Tamtéž str. 452.

[68]) vero 2. — [68*]) firmissimum 2. — [69]) ultra měl 2, ale opraveno v intra. — [70]) Anchona 3. — [71]) vel 3. — [72]) graciam 3. — [73]) nemá 3. — [74]) nemá 3.

A.

1161 citu recollecto Moraviam intrans Olomucz obsedit.[75]) Sobieslaus vero potenciam regis non ferens per Conradum et Ottonem principes graciam regis querit, petens exilium passo Boemie parciunculam aliquam sibi dari, quod facile sibi promittitur, et suscipitur in regis graciam, sed et Olomucz in regis redditur potestatem. Rex ideo cum Sobieslao Pragam revertitur, et post divinorum solempnia in superiori pallacio Pragensis episcopi celebrata, residente Sobieslao et beneficia, que pro eo rex in caminata [75*]) sua videbatur disponere, prestolante Sobieslaus capitur et in maiorem turrim positus cathenatur suis inde fugientibus. Deinde in castellum Przimdam ductus Conrado Sturm, cuidam tiranno carnifici, custodiendus committitur vinculis mancipatus. Imperator interea cum Boemis, Theutonicis, Lombardis [76]) et aliarum nacionum multitudine copiosa Mediolanum cingit, per circuitum arbores succidit et vineas, animalium greges rapit, fortalicia destruit et castella, quos potest,[77]) Mediolanenses capit,[78]) trucidat et suspendit. Fridericus, filius regis Boemie, in circuitu Mediolanensium mora tracta tandem circa festum beati [79]) Wenceslai feliciter Pragam revertitur et a patre suo rege nec non Boemie principibus cum multis gaudiis est susceptus.

1162 Anno*) Domini*) MCLXIII Fridericus [80]) et Theobaldus a domino rege rursus imperatori mittuntur in obsidionis predicte auxilium. Unde Mediolanenses plurimis annis pluribus pressuris miserabiliter afflicti prosternuntur, sed imperialis exercitus cottidie roboratur. Aptatis itaque instrumentis regis Boemie milites primum urbis replent fossata, muros adeunt, et iaculis et sagittis fugatis hostibus viriliter muros scandunt, inter quos quidam dicti regis Boemie miles strennuus, de Chusnik genere, persona fortissimus, audacter scalarum ascensu ingreditur civitatem, quem totus exercitus regis continuo est secutus, et aper-

A.

tis ianuis residuum imperatoris exercitum intromittunt. 1162
Fertur quoque, quod eo, quod prefatus de Chusnik primus per scalas intraverat, rex Wladislaus postea scalam auream in campo flaveo per transversum perpetua sibi dedit in arma, quibus sui posteri hodie pociuntur in memoriam tante rei. Boemorum**) eciam principes hoc tempore pedem candelabri quondam per Salomonem in templo Jerusalem opere fusorio fabricati et delatum in Mediolanum multo labore recipientes in Pragensem ecclesiam apportarunt, qui hodierna die mire artis ingenio cunctis videntibus ostenditur esse factus. Mediolanenses vero tante fortitudini resistere non valentes, fame, siti, capcionibus amicorum [81]) et aliis multis prius affliccionibus cruciati, licet in manibus hostium forent conclusi, tamen de imperatoris clemencia minime desperantes, adhuc eius inveniendi graciam modum querunt a principibus tam Boemie, Lombardie quam Theutonie. Quibus Mediolanensibus tale datur responsum, quod nullatenus graciam possint habere, nisi prorsus in manum imperatoris Mediolanum restituant et de consilio suorum fidelium Laudam veniant omnes captivati adhuc coram imperatoris presencia pro tribunali sedentis cum suis principibus et nudis pedibus in terram prostrati, nec eleventur de terra, nisi mandato cesaris iubeantur. Ex quibus Aluherus de Viniacato proloquitur: Peccavimus, inique egimus contra Romanorum imperatorem, dominum nostrum naturalem, arma movimus, culpam recognoscimus, petimus veniam, colla imperiali maiestati subicimus, claves civitatis nostre offerimus, et ut tante urbis pro Dei et sanctorum, qui requiescunt in illa, contemplacione dignetur nobis imperialis pietas misereri et dare pacem subiectis, supplices exoramus. Imperator vero portarum Mediolanensium acceptis clavibus motus clemencia sic respondit. Ut per quatuor partes orbis universi [82]) pena Mediolanensium innotescat,

*) Ruk. 3 má před slovem tím nápis: De Mediolanensis urbis totali destruccione.
**) Před slovem tím má ruk. 3 nápis červený: De candelabro.

*) Let. Vincenciův, Pram. děj. č. II, str. 453.

[75]) obsidet 1. — [75*]) camneta 2. — [76]) Longobardis 2. — [77]) post 3. — [78]) rapit 3. — [79]) sancti 3. — [80]) Fridricus 1. — [81]) nemá 2. — [82]) universis 2.

A.

1162 quisquis civium eorundem, sicut sibi placuerit, ad quatuor mundi plagas domicilia sua ponat, pacem[83]) habeat tam rerum quam corporum, et urbs Mediolanensium ad nostram omnino redeat potestatem. Hiis auditis Mediolanenses assenciunt, et licet inviti cesaris tamen obtemperant voluntati. Sane imperator in Boemorum, Theutonicorum, Papiensium, Cremonensium et aliorum Lombardorum presencia suo tribunaliter[84]) residens in solio, quid de urbe hac faciendum existat, consilium ab illis requirit. Cui datur responsum tale: Quidquid Mediolanenses fecerunt aliis, experiri hoc debent merito in se ipsis; verum cum ipsi alias destruxerunt civitates, sint[85]) igitur et ipsi merito penitus destruendi. Hoc audito contra Mediolanenses dampnacionis fert sentenciam imperator. Qua lata egrediuntur exercitus in campestria. Et primus dominus Theobaldus, frater Wladislai regis Boemie, demum Papienses, Cremonenses, Laudenses, Cumani et aliarum civitatum incole Lombardie igne supposito civitatem circumquaque devastant incendiis, imperatore cum suis exercitibus hoc vidente. Sic antiqua civitas diversis attrita miseriis propter rebellionis sue maliciam destruitur. Qua destructa taliter imperator per totam Ytaliam libere potestatem exercuit cesaream, totaque provincia hoc audito imperatoris timebat aspectum, tante dampnacionis excidium formidantes. Post huiusmodi gloriosam victoriam Boemorum et eorum actus mirificos et solempnes honorifice licenciati per cesarem, gaudentibus animis feliciter Boemiam sunt reversi. Sane imperator Mediolano destructo, ut premittitur, et subverso, suis potestatibus in urbibus

A.

Ytalie collocatis versus Siciliam de ducatu Apulie rem acturus cum suo exercitu dirigit gressus suos.*) 1162

Anno Domini [a]) millesimo CLXIIII Ungari Deuthe regis parvulum sibi constituerunt [1]) in regem ac regis Boemie Wladislai deposcunt auxilium, quod fideliter eis promittit et ad maiorem inter se pacis amiciciam statuendam alteram [1*]) regine filiam filio suo Swatopluk sumit in coniugem, et plurimis sibi datis muneribus in Boemiam est reversus. Talia dum geruntur, imperator Grecie cum Stephano puerulo, fratre regis novelli, cum fortissimis exercitibus Ungariam est ingressus. Regina hec audiens cum filio suo rege novello mittit ad Boemie regem nunccios rogans instanter, in tante necessitatis articulo filio suo subveniri, cum sine regis Boemie adiutorio non sit possibile regnum Ungarie se servare. Quo audito rex Boemie in persona propria se ferre suffragium repromittit. Fit ergo protinus expedicio et conventus nobilium Boemorum in Praga, rex in illorum medio suam apperit voluntatem, videlicet quod in adiutorium regi Ungarie contra imperatorem Grecie velit arma movere. Quibusdam hoc placuit ut optimum, quibusdam vero displicuit ut absurdum. Dixerunt namque nonnulli nobiles inauditum esse, quod Boemie rex regem in Ungaria constituat vel e converso rex Ungarie in Boemia. Rex vero illis respondit: regem constituere non intendo, sed contra hostes suos constitutum iuvare. Quibus auditis Boemi, quo rex ire voluerit, se referunt esse paratos, eciam regem ultra maritima comitandum. Idcirco moventur exercitus tam sui quam eius filii Fridrici, 1164

*) Rukopis 3 tu vkládá zprávu: Tunc quoque eodem tempore, quando Mediolanum civitas in imperatoris potestate esset, Reynoldus, archiepiscopus Coloniensis supradictus, trium magorum (corpora) Caspar, Melchior et Balthasar olim ad Mediolanum per sanctum Eustorgium episcopum de Constantinopoli translata sunt Coloniam sublata et petita ac obtenta; sustulit eciam inde idem archiepiscopus duos preciosos martires Felicem et Naborem, qui in eadem urbe passi fuerant pro Christo. Qui nimium exultans tam reges sanctos quam martires per honestas personas Coloniam transmisit. Quibus appropinquantibus tota civitas obviam ruit, tam clerus quam populus utriusque sexus, omnis etas et cum ymnis et canticis thesaurum sibi celitus missum in ecclesiam sancti Petri apostoli deposuit. Ab illo tempore incepit Colonia magis proficere in fama et gloria. Ita usque hodie sanctorum regum odore attracti et illecti ex insulis maris et diversis regionibus fideles confluere non desinunt.

[a]) Letopis Vincenciův, Pram. děj. č. II, str. 454.

[83]) potestatem 3. — [84]) tribunalis 3. — [85]) sunt 3.

[1]) constituunt 3. — [1*]) Odolam 2.

A.

1164 ducis Moravie, contra Grecos in Ungariam profecturi. Quibus Vngariam intrantibus per longissimum terre spacium a dextris et a sinistris a facie Boemorum illius terre homines fugerant, et in eorum aspectu tota Ungarorum provincia trepidabat, ipsorum fortitudinem formidantes. Rex Ungarie, qui timens Grecorum fortitudinem ultra flumen Tissa Ungarie[2]) cesserat, audito, quod sibi cum tanta multitudine rex Boemorum in auxilium advenisset, animatus contra Grecos progreditur pugnaturus, obviam autem regi Boemie principibus Ungarie missis per regem Ungarie. Vngari leti regi Boemie transeunt in occursum[3]) pro tantis laboribus sibi dignas referentes gracias, sicut decet regem dignis honoribus pertractarunt. Imperator vero Grecorum audiens Boemie regis adventum et eius actus solempnes, quos fecerat, si hoc verum sit, quod fama protulit, desiderans experiri, Bogutam nomine, qui quondam pauper de familia Conradi, ducis Moravie, Greciam intraverat et propter probitatem eius ad tantum honorem devenerat, quod imperator Grecorum eum inter primos sue familie computavit, mittit ad regem Boemie et monet eundem, ut amicicie, quam tempore Iherosolimitane expedicionis a rege Conrado facte simul contraxerant, memor existat et nunc amore precipuo eam[3*]) conservet. Secreto cum rege hec pertractans oraculo Boguta predictus, exacte alias ex acie considerat Boemie regis exercitum tam potentem. Et legacione peracta ad imperatorem revertitur, referens regem Boemie regi Ungarie in auxilium personaliter advenisse. Rex vero Boemie non longe posuit exercitum suum a Grecis, tanquam cum eis summo diluculo pugnaturus. Imperator Grecorum relacione nunccii sui percepta firmiter in corde suo illam retinet et in medio noctis silencio suorum prehabito consilio sapientum regali descendens de solio transfretavit Danubium cum paucis exercitibus redeundo, ceteris exercitibus cum Stephano, cui ministrare presidium intendebat, relictis. Stephanus autem plenus timore Boemorum principaliter fortitudinem expavescens nulla fa-

A.

ciebat prelia, sed pocius ante Boemorum faciem 1164 fuge presidium apprehendit. Hic rumor ad aures Boemorum advenit[4]) in crepusculo, qui cicius in castra hostiliter irruunt, adversarios capiunt et occidunt, eorum vexillum auferunt innumerabili capta preda. Rex igitur Boemorum de tanta letus victoria precepit in medio castrorum vexillum locari. Imperator Grecorum hoc considerans solempnes nunccios dirigit ad regem Boemie pro pace, memoriam faciens amicicie temporibus priscis servate, subiungensque, quod pro bono pacis regnum Ungarie intraverat[4*]) cum fratre regis Ungarie minore,[5]) petens paterni regni partem aliquam sibi dari. Dominus Daniel interea de salute regis sui sollicitus, ut omnia sibi, nec non suo exercitui sint prospera Prage manens usque ad[5*]) regis adventum sextis feriis singulis septimanis indicit ieiunia, obsecracionibus vacans cum populo nec non clero. Quod et fecit similiter Juditha, regina Boemie, de oratoriis non recedens. Dicta vero nuncciorum relacione suscepta et plenius intellecta rex Boemie Vngarie regi et primatibus suis refert hoc ipsum, qui totam rem in eius ponunt consilium. Ipse autem[6]) rex, que sunt pacis desiderans, ambasiatam solempnem ad Grecos dirigit; ex utraque parte crebro mittuntur nunccii pro pacis federe statuendo. Pax ideo inter eos mediante rege Boemie statuitur et iuramentis firmatur. Quibus sic actis idem rex Boemie Martinum, nepotem Gervasii,[6*]) Wyssegradensis prepositi, sue curie notarium providum et honestum, cum muneribus regalibus ad Grecorum imperatorem transmittit. Quem imperator cum magno honore suscipiens et pertractans optime imperialibus muneribus sibi datis remittit ad regem. Imperator vero inter se et regem Boemie cupiens contrahere[7]) amiciciam ampliorem, neptem regis, filiam videlicet Friderici, filii sui, nepoti suo imperator petit uxorem, quam rex consilio prehabito se daturum promittit. Hec imperator predictus considerans tam pro usu regis quam regine Boemie misit preciosissima diversi generis ornamenta. Sic inter imperatorem ipsum et regem

---

[2]) nemá 3. — [3]) occ. et pro . . . 3. — [3*]) eandem 2. — [4]) devenit 2, 3. — [4*]) intraverit 2. — [5]) iuniore 3 a tak měl původně i ruk. 2. — [5*]) nemá 2. — [6]) vero 2. — [6*]) Gervassii 2. — [7]) contr. noticiam alias amiciciam 2.

A.

1161 Ungarie per inclitum regem Boemie pacis pulchritudine reformata Greci et Ungari ad propria revertuntur. Rex autem Boemie cum rege Ungarie matrem eius reginam letanter accedunt, ubi rex Boemie diversis et immensis dotatur muneribus tot et tantis, quod multi currus fuerunt hiis muneribus onerati. Revertitur idcirco rex gaudiosus ad propria et gratissimis vultibus a populo Pragensi suscipitur et a clero, principaliter a devoto suo Pragensi episcopo Daniele, qui sancti Wenceslai ecclesiam et alias quam plures multis ornatibus amodo decoravit. Sed et domina Juditha, gloriosissima regina Boemie, gloriosissimum regem Wladislaum letis suscepit [8]) amplexibus caritatis.

1165 Anno Domini [a]) MCLXV Wladislaus, rex Boemie, supradictus neptem suam, videlicet filiam Friderici filii sui, mittit imperatori Grecorum cum nuncciis solempnibus imperatoris nepoti, ut anno preterito tractatum extiterat, matrimonialiter copulandam. *) Fridericus autem, imperator Romanorum, eodem anno scismatis Romane ecclesie [9]) recordatus exercitus per totum, sicut plus potest, mittit imperium, et ad eius auxilium venit exercitus alius [10]) copiosus. **)

A.

[Hoc anno videlicet millesimo CLXV, VI idus Septembris, sicut Brandemburgensis episcopatus [11]) testatur cronica, Wilmarus, [11*]) Brandemburgensis episcopus, qui kathedram suam multum exaltaverat et urbem Brandemburg munire decreverat contra insidias paganorum, deliberato consilio Alberti marchionis dicti Ursi nec non filiorum suorum prehabito diligenti canonicos Premonstratensis ordinis, qui in ecclesia sancti Gothardi in Brandemburgensi suburbio tunc degebant, processione solempni cleri et populi transferens et transponens in urbem, ibi sedem kathedre collocavit, quatinus exterminatis ydolorum spurciciis incessanter ibi laudes Domino solverentur, ubi pridem demoniis exhibebatur servicium sine fructu non absque Dei offensa. Eodem anno dictus episcopus basilicam beati Petri, apostolorum principis, inibidem consumare disponens, prout conceperat, V idus Octobris posuit fundamentum.] 1165

Anno Domini [b]) MCLXVI dictus Daniel, Pragensis episcopus, ad vocacionem domini Friderici, Romanorum imperatoris [12]) predicti pro sedando scismate, quod eo tempore maximis in ecclesia Dei tribulacionibus seviebat, iter versus 1166

*) Rukopis 3 má tu vloženo: Igitur post dirutam civitatem Mediolanensem Veronenses, Vincentini, Patavini, Veneti communi periculo moti decreverunt, ne amplius ulla auxilia Friderico in Ytalia vastanti prestarentur. Fridericus imperator ira incensus Veronam ducens oppugnande urbis causa, cum illuc pervenisset (et) aliarum urbium auxilia intellexisset, retrocedens (et) ad Papiam se recipiens literis et nunciis Philippum, Francie regem, adhortatur, ut tollendi scismatis causa Alexandrum secum ad concilium ducat, quo et se una cum Victore antipapa profectu[ru]m pollicetur apud Dinonem. Alexander papa ad id concilium se profecturum recusat, quod ipse non indixit, sed Turonii id inchoasset. Fridericus ira ac minarum plenus in Germaniam rediens Octavianum antipapam, quem paulo post secuturus erat, in Ytaliam misi. Quo quidem in Luca civitate mortuo Guido Cremensis in antipapam Octaviano subrogatur. At vero Romani creatis consulibus Alexandro pontifici denunciant, eum statim de Francia revocant. Qui primo in Siciliam, demum Romam navigio delatus congratulantibus omnibus benignissime suscipitur. Adventu autem Alexandri Cisalpine Gallie populi in spem libertatis erecti anno MC°LXV° in Fridericum seve nimium imperantem arma sumunt presidiaque eius ex arcibus quibusdam deiciunt.

**) Ruk. 3 vkládá tu zprávu: Interim vero socie Ytalie civitates Mediolanum restituunt ac muniunt, Laudes, Mediolanensium hostes, in societatem recipiunt, quo facilius Friderico resistere possent, si in eos moveret. Verum Fridericum maior cura incessit: mortuo enim Guilelmo, Sicilie rege, Emanuel, Grecorum imperator, legatos ad pontificem misit, qui ei promitterent magnas copias contra Fridericum et esse unicam mentem omnium Grecorum cum ecclesia Romana convenire, ut orientalis cum occidentali eadem fieret, si pateretur imperium Romanum antea divisum in unum corpus redigi. Legatis autem quid sit responsum,

a) Let. Vincenciův, Pram. děj. č. II, str. 458. — b) Tamtéž.

8) suscipit 2. — 9) Ruk. 3 má eccl., quod ipse fovit, record. — 10) nemá 3. — 11) nemá 1. — 11*) Woilmarus 2. — 12) Ruk. 2 má tu text přehozený, tak že v něm po slově tomto následuje od Przimda, propter quod Odalricus . . . (str. 107, 2 sloup. řád. 18) až maculat innocentis. Nam predictum pak teprv co tuto položeno až k slovu Sturmonem str. 109, 1 sloup. řád. 18.

A.

1166 Romam arripuit et Alpibus postergatis ad Laudam civitatem, quam imperator ipse circumdederat vallo fortiter muniendo, cum sua comitiva pervenit.

1167 Anno Domini [a]) MCLXVII [12*]) Fridericus imperator cum in Italia tractaret imperii negocia, de mense Augusto multi de principibus sunt mortui propter pestilenciam eminentem. Inter quos Theobaldus, frater regis Wladislai, decessit relinquens post se magne indolis puerum, eciam nomine Theobaldum, patrem illorum, qui postea dicti sunt Dipoltici, qui Theobaldus visus est in sua parte [13]) Boemie postea dominari. Daniel quoque, Pragensis episcopus, in Ytalia mortuus est similiter, cuius carnes sunt ibi recondite, sed ossa Pragam delata. Hic homo quantis virtutibus, quantaque sciencia preditus fuerit, longum esset narrare. In hoc tamen eius fama suscepta fuerat aliquantum, quod usque mortem eius scismatis fuerit particeps. Unde post mortem eius, quamvis ecclesiastica sepultura sibi denegata non fuerit, illius tamen memoria in defunctorum officiis non est facta, donec post annos plurimos sancto viro Gothschalko, abbati Syloensi, nocturno tempore per visionem apparuit, obsecrans, ut eius precibus ecclesie redderetur, propter quod extunc memoria sui, dum missarum celebrarentur solempnia, Prage, Siloe nec non in aliis ecclesiis Boemie habita fuit in eius remedium salutare.

1168 Anno *) Domini MCLXVIII Adalbertus, filius Wladislai regis Boemie, prepositus Mielnicensis, [13*]) electus est in Salczburgensem [14]) archiepiscopum, preposituram tamen Mielnicensem pro se

A.

retinuit, quoad vixit, propter expensas precipue, cum ad fratrem suum Przemyslaum, regem Boemie, pro quibusvis necessitatibus perveniret. 1168

Anno Domini [b]) MCLXIX Gotpoldus, abbas Czedlicensis, ad regine presertim instanciam, cuius cognatus fuerat, in episcopum Pragensem eligitur, sed ante ordinacionem eius vix unius mensis spacio supervixit.

Anno Domini MCLXX in Pragensem episcopum est electus de Saxonia Fridericus, co- 1169
gnatus regine Judithe, pocius favore regine quam ecclesie. Qui Boemice lingue ignarus scismatis Romane ecclesie non fuit particeps.

Eodem anno Swatopluk dux, filius Wladislai regis, frater videlicet Friderici, zelo motus, quod pater suus comitem Woyslaum super suos primarios omnes nimis sublevasset in altum, occasione suscepta, quam sepe quesierat, in patris absencia memoratum virum inter manus regine cultello transfossum occidit et reginam in manibus, sicut dicebatur, cum ipsum vellet defendere, sauciavit. Unde pater eius graviter indignatus, quem captivare non potuit, saltem fecit de patria exulare et usque in Ungariam effugavit. Inde ambo germani Fridericus et Swatopluk duas sorores, filias [15]) regis Ungarie, duxerant. Qui Swatopluk recuperata patris gracia postmodum peregre profectus in Alamaniam [16]) est defunctus.

Anno Domini [c]) MCLXXI Thomas, Cantua- 1170
riensis archiepiscopus, in Anglia martirio coronatur, cuius clara miracula mundo sunt iam cognita universo. **)

non bene constat, cum bellum inter Romanos, Tusculanos atque Albanos ortum pontificem impediverit, quominus certum responsum legatis daret.

*) Rukopis 3 má tu červený nápis: Salczburgensis episcopus.

**) Ruk. 3 má tu vložku: Papa Alexander tercius Verulis existens Henrici, Anglie regis, oratores veniunt ac auditi sunt, regem suum purgantes, quod falso diceretur in necem beati Thome, archiepiscopi Cantuariensis, coniurasse. Hanc ob causam pontifex, cum non facile oratoribus crederet, in Angliam duos cardinales cum magna potestate misit, qui rem ipsam diligenter inspicerent. Quibus certe rex omisso Hybernico bello, quo erat implicatus, honoris causa apud Normanniam occurrit, reque discussa ad hoc ventum est, ut Henricus iuramento adhibito, cum non satis de facto constaret, sese purgaverit promiseritque se penitenciam pro nece sanctissimi viri acturum, cuius etsi fuisset insons atque inscius, occasionem tamen prestitisse sit visus, quod viventem simultate et odio persecutus sit. Additum insuper, ut ducentos

[a]) Let. Vinceneiův, Pram. děj. č. II, 461. — [b]) Let. Jarlochův, Pram. děj. č. II, 463. — [c]) Tamtéž str. 464.

[12*]) Ruk. 2 má MCLXVIII[a]. — [13]) prole 2. — [13*]) Melnic. 3 a tak níže. — [14]) Salczpurg. 2. — [15]) nemá 3. — [16]) Almania 3.

A.

1170 Anno Domini MCLXXII imperator Fridericus imperialia rexit feliciter,*) sed et regalia rex Wladislaus regaliter gubernavit.

1173 Anno Domini [a]) MCLXXIII Wladislaus, rex Boemie, senex iam et valetudinarius, considerans laboribus expedicionum et cure reipublice se non posse sufficere, tunc invenit consilium, quod videbatur salubre, sed maioris laboris postea causa fuit. Nam suum filium Fridericum tocius Boemie solempniter prefecit dominio Budyn et aliis nonnullis bonis sibi pro vite necessitatibus reservatis.[17]) Fecit quoque sibi caminatam in Strahoviensi monasterio, que abbatis stuba hodie nuncupatur, volens ibidem manere finemque dierum suorum cum paucis commodis expectare. Sed Fridericus licet imperatori cognatus carus valde existeret, tamquam in multis expedicionibus Ytalie comprobatus, tamen ei hoc inexperto contigit. Nam in brevi temporis spacio multi nobilium de Boemia sunt ab eo aversi, querentes occasionem, quomodo possent eum[18]) evadere et alium in dominum subrogare.[19]) Quod quamvis diu fuisset occultatum, tandem tamen fuit hoc ordine propalatum. Erat namque Odalricus, filius antiqui Sobieslai, frater iunioris,[19*]) ad imperatorem confugiens tanquam exul cum suis, sed habens in Boemia sibi multos occulte faventes, qui de gracia caesaris est impetrare conatus in Boemia porcionem sibi sed et fratri suo liberacionem,

B.

Deinde anno Dom. MCLXXII° prefatus rex Wladislaus cum cesare Poloniam intrans ipsam Romano subiecit imperio. α) 1170

Deinde a. D. MCLXXIIII° Sobieslaus filius Wladislai, primogenitus regis, vivente (vovente 4, 5) patre in regimen regni Boemie preficitur. Nam Wladislaus rex et alios tres filios habuit, scilicet (videlicet 4, 6) Odalricum, Conradum et Fridricum. Sobieslaus itaque predictus postea a. D. MCLXXVI° cum exercitu Austriam intrans ipsam vastavit incendio. Similiter eodem anno XV kal. Februarii Wladislaus, pater eius, rex Boemie, mortuus est et in monasterio Strahoviensi sepultus.

A.

qui tenebatur per annos XIII et prius per triennium vinculis mancipatus in Przimda. Propter quod Odalricus regis Wladislai infirmitate comperta, audito nichilominus, quod Fridricus sit in regis dominio substitutus, oportunitatem tunc temporis oportunam reputavit temptandi, quomodo Boemie dominium subintraret. Supplicat[20]) ergo cesari, quatenus hoc oportuno tempore sui misereatur exilii et fratris sui, qui tenetur in vinculis captivatus. Cui cesar tale fertur dedisse responsum: Cum rex Wladislaus adhuc compos fuisset aptus regni gubernaculis, exaudire te no- 1173

milites Iherosolimam mitteret, qui suis expensis per annum contra Sarracenos dimicarent, utque ipse triennio, cum quanto posset exercitu, contra barbaros bellum gereret, libertatem ecclesie in suo regno tueretur, appellacionibus ad curiam Romanam non adversaretur. Hiis autem rebus iureiurando confirmatis regni Auglie titulum in se atque in heredes suos transferri meruit pontifice annuente. Hinc autem observatum est, ut omnes Anglici reges a Romano pontifice regni iura recognoscant. Alexander autem demum Seginam proficiscitur ibique auditis legatis, qui ex Anglia venerant, cognitisque beati Thome miraculis eum in numerum sanctorum refert tempore illo. Anno predicto M°CLXXI Cristianus, Moguntinus archiepiscopus, in Ytaliam ad comprimendos novos motus provenientes ex tirannide Friderici et scismate cum exercitu missus est. Při vložce této napsáno jest na počátku červené ad a na konci dicio huc usque (t. j. addicio hucusque).

*) Ruk. 3 má infeliciter a přidává: propter obstinacionem scismatis; nam privabat episcopos, qui non favebant scismati. Unde curiam habens hoc anno in Salczburg volebat archiepiscopo Adalberto, filio Wladislai regis Boemie, alium supponere, sed tunc negocium dilatum est. Eodem anno Henricus, dux Bavarie, Iherusalem profectus et reversus est. Episcopus autem Pataviensis Henricus nomine sponte cessit, ne scismate contra ecclesiam faveat Friderico imperatori, cui succedit Theobaldus. Wladislaus autem, rex Boemie, regalia sua legaliter gubernavit.

[a]) Let. Jarlochův, Pram. děj. č. II, str. 464.

α) Srov. Palackého Děj. n. Č. I, 2 str. 63.

[17]) reservans 1, 3. — [18]) ipsum 3. — [19]) surrogare 2. — [19*]) iunior 2. — [20]) Supplicavit 2.

A.

1173 luimus propter illius antiquam amiciciam atque[20*]) fidem; ex quo dictus Wladislaus rex infirmitate depressus ultro cessit regimini nobis inconsultis et filium suum substituit, salva in omnibus fide nostra exquiremus viam habilem, qua tuis desideriis satisfiat.

Anno Domini[a]) MCLXXIIII[21]) imperator predicti Udalrici[22]) motus instancia omnibus Boemis curiam indixit in[23]) Nuremberg et precepit Wladislao regi et suo filio Friderico, ut sibi Sobieslaum liberum presentarent. Legacione peracta huiusmodi rex turbatur, cum filio fideles suos super casu huiusmodi consulentes. Visum est eis igitur mittere Fridericum episcopum[24]) et comitem Witkonem cum quibusdam aliis in Nuremberg, qui et absensciam eorum excusent et oblata sibi pecunia imperatorem ab hac intencione avertant. Transeunt quidem nunccii, sed vacui revertuntur nichil proficientes in facto, quoniam nec prece nec precio flectitur imperator, sed instat[25]) exacte, ut Sobieslaus de vinculis emittatur. Rex et filius eius voluntati imperatoris non audentes resistere faciunt, quod iubetur, dimittentes Sobieslaum Pragam reduci. Cuius adventum Fridericus prestolabatur ibidem. Occursu et concursu[26]) multorum excipitur, et primo sanctorum limina nudatis pedibus visitans[26*]) gracias ipsis egit. Postea progressus ad regem et eius filium Fridericum excipitur ab eis in osculo deductus ad hospicium. Cubavit in illo,[27]) sed ei hic rumor innotuit, videlicet quod de mane velit eum privare oculis Fridericus. Unde de nocte consurgens fugiendo cum omnibus suis ad curiam imperatoris pervenit Friderico per viam eum aliam subsequente. Dicitur eciam, quod rex affuit imperatoris curie tunc temporis, quo hec agebantur[28]) in illa. Nam in eius presencia du-

A.

catus Boemie abiudicabatur Friderico, quem non 1173
sicut dicebatur, legittime, sed tantum patre tractante sine consensu Boemie nobilium nulla auctoritate cesaris interveniente percepit et sibi vendicavit eundem. Deinde dominium Boemie cum vexillis quinque traditur Odalrico, qui sponte cessit fratri suo Sobieslao de illo tanquam seniori, iurantes ambo mittere in Lombardiam exercitum imperatori predicto, promittunt[29]) insuper Wladislao regi de necessariis congruis providere. Sed ipse non credens eisdem, se licet infirmum in predium uxoris sue, quod in Alamania[30]) habebat valde bonum, nomine Meer[31]) transferens,[32]) ubi cum ea et Elyzabeth, uxore Friderici, moratus Dei misericordiam et huius rei prestolabatur eventum. *) Interim Fridericus[33]) quatuor annis integris, quibus Sobieslaus tenuit principatum, modo in Ungaria, modo in imperatoris curia paciebatur exilium, pater autem eius in loco, quo supra spacio quatuor mensium demorans circa
sequentis anni principium, puta XV kalendas 1174
Februarii plenus dierum est mortuus et in Missen[33*]) ecclesiastice honestis exequiis celebratis traditur sepulture, cuius ossa permittente Sobieslao Pragam delata et in suo Strahoviensi monasterio, quod a primis fundamentis erexerat, honore debito sunt humata. Computantur autem eius ducatus et regni XXXV anni.

Huius[b]) regis temporibus promocionis sue[34]) studio Cisterciensis videlicet[34*]) et Premonstratensis ordines inceperunt in Boemia pululare, quorum claris splendoribus est Boemia multipliciter illustrata. Construxit enim monasteria Strahoviense, in Doxan et in Leutomisl Premonstratensis ordinis, in Plas[35]) Cisterciensis et in Teplicz ad balnea ordinis sancti Benedicti, cuius tamen Juditha, coniunx eius, regina magnifica

*) Rukopis 3 vkládá tu: Ecce quam instabilis status mundi et fortuna volubilis! Rex, qui tanta fecerat pro imperatore iam senio confectus cogitur manere in uxoris possessione et regni abdicacione.

a) Let. Jarlochův, Pram. dějin česk. II, str. 465. — b) Tamtéž str. 467.

20*) et 3. — 21) Ruk. 2 má: MCLXVII. — 22) Ruk. 2 má Wladislai, ovšem chybně. — 23) in Wirczberg (sic) alias in Nurenberg 3. — 24) Ruk. 3 vkládá tu slovo: Pragensem. — 25) insistit 3. — 26) conversu 2. — 26*) instans 2. — 27) in illo nemá 3. — 28) hoc agebatur 1. — 29) Ruk. 3 má: imperatori predicto promittunt. Et sic Wladislaum, regem Boemie, deposuit et patruelem eius illi supposuit Sobieslaum; insuper Wl. regi de nec. congr. providere mandavit. — 30) Almania 2, 3. — 31) Mer 3. — 32) nemají 1, 2. — 33) Frid. filius regis quatuor 3. — 33*) Aussen 2. — 34) eius 2. — 34*) nemá 3. — 35) Placz 2.

A.

1174 fundatrix extitit specialis et ibidem feliciter requiescit. Hec Juditha, cuius memoria sit aput Dominum benedicta, divine retribucionis intuitu pontem struxit[36]) lapideum inter civitates Pragenses de opere pulcherrimo suis sumptibus propriis et expensis consumans illum, quod tamen est dictu mirabile, infra triennium adiuvante clemencia Salvatoris. Ex eadem Juditha duos genuit filios Przieinisl[37]) et Wladislaum rex secundus inclitus Wladislaus.

1173 Eodem anno[a]) Sobieslaus Boemie insignitus ducatu Pragam peciit, ubi susceptus magnifice tam a populo quam a clero, prout moris est patrie,[37*]) solempniter introducitur et deinceps feliciter principatur. Sed qui bene se tenuit in principio, sanguinis effusione se statim maculat innocentis. Nam[38]) Sturmonem, castellanum de Przimda alias Pfrimberg,[38*]) memor, quod eum in vinculis dure tractasset, sed immemor fidei, qua postea graciam sibi et securitatem promiserat, capi fecit et Pragam deduci, deinde membris truncatum illum dira morte necavit, pro quo dicitur postea publicam egisse penitenciam indutus lineis et pedibus denudatis. Et[39]) quamvis hoc scelere fama eius sit[39*]) turbata, verumptamen rempublicam legaliter egit et strennue. Nam tradunt de eo, qui noverunt eundem, quod iudex fuit[40]) optimus, Dei ecclesiis valde propicius, bonus bonis, malis autem terribilis inimicus. Cure nichilominus sibi fuit semper liberare[40*]) pauperem et inopem a potente, faciens iudicium iniuriam pacientibus et iusticiam sine personarum accepcione populo terre sue.*)

A.

Anno Domini[b]) MCLXXV circa festum Nativitatis beate Marie virginis Sobieslaus, secundus huius nominis dux Boemie inclitus, Odalricum, fratrem suum, Lombardiam ad imperatorem mittit cum exercitu suo[41]) copioso. Boemi transeuntes, more solito intendentes spoliis et rapinis in civitate Vlma super Danubio ducenti quinquaginta occisi sunt et nonnulli alii vulnerati. Nichilominus tamen Odalricus dux cum residuis gentibus ad imperatorem progreditur, ubi manendo per spacium trium mensium victualium inopiam sunt perpessi multiplicibusque afflicti miseriis alii derelicto suo principe furtive sunt reversi Boemiam, sed et alii mutato habitu simul cum principe non ut milites sed peregrinantes pocius ad propria revertuntur.**) 1174

Anno Domini[c]) millesimo CLXXVI dictus[42]) Sobieslaus, dux Boemie, una cum Conrado, duce Snoymensi,[43]) intrantes Austriam illam rapinis et incendiis devastaverunt, reversi maxima capta preda. Sed eis abeuntibus Henricus, dux Austrie, cum suis ingressus Moraviam dampna similiter plurima intulit per ignis incendium et rapinas. Unde Sobieslaus exercitu congregato Austriam ingreditur et residuum illius devastat usque Danubium. Henricus, dux Austrie supradictus, in ponte quodam equo sub eo cadente pedem confregit et in brevi temporis spacio vitam finivit. Dum hec agerentur in Austria, erat Lombardie[44]) huiusmodi tempore imperator, qui audito ducis Austrie casu multum dicitur doluisse. Et hoc primum fuit inicium et quasi seminarium, propter quod imperatoris graciam perdidit Sobieslaus.

*) Rukopis 3 vkládá tu: Imperator autem in curia Ratisponensi Henricum, prepositum Betersgadensem, Adalberto, archiepiscopo Salczburgensi, supposuit (sic), et ipse in Lombardiam sexto pergens, sed Alexander papa literis suis Adalbertum, regis Boemie filium, archiepiscopum Salczburgensem confirmat. (Hermanni Altah. ann. Pertz, Mon. XVII, 384; Annales S. Rudberti Salisburg Pertz, Mon. XI [Ss. IX] 777.)
Anno Domini M°CLXXV° in principio anni XV kalendas Februarii Wladislaus rex obiit, ut supradictum fuit. Et eodem anno imperator iterum in gravi multitudine per montes Cinisii Ytaliam intrans Secusam captam diruit, Astenses timore perculsos in dedicionem accipit; cui circa festum Nativitatis beate Marie virginis Sobieslaus . . .

**) Rukopis 3 vkládá tu: Nam imperator Alexandriam novam urbem mensibus quatuor gravi obsidione premebat et magnum incommodum in suo exercitu ab erumpentibus accepit; postea vero in sequenti anno pertensus longo labore in vigilia Pasche obsidionem solvit, Papiam venit et pridie multos e suis casu miserabili perdidit.

a) Let. Jarlochův, Pram. děj. č. II, str. 467. — b) Tamtéž str. 468. — c) Tamtéž str. 471.

36) constr. 2. — 37) Przemisl 3; Przemysl 2. — 37*) facere 2. — 38) Tu text přehozený, jak výše podotknuto bylo, přestává. — 38*) Frizmberg 2. — 39) Verum 3. — 39*) nemá 2. — 40) fuerit 3. — 40*) libertare 2. — 41) nemá 3. — 42) Ruk. 2 má: Dux Boemie Sobieslaus predictus unacum . . . — 43) Znoymensi 2, 3. — 44) in Lombardia 3.

A.

1177 Anno Domini [a]) MCLXXVII Bela, rex Ungarie, habens disceptacionem cum fratre suo [45]) pro regno misit illum in carcerem, qui evadens vincula Boemiam ad Sobieslaum venit querens per eius auxilium promoveri coram cesare, ut ab ipso regnum suscipiat et coronam. Quem dux Sobieslaus malo usus consilio cepit et fratri suo vinculatum eum remisit Ungariam, in hac parte sue fidei derogans et honori, quem imperatori debuit impendisse. Hiis et aliis causis impedientibus, ut non auderet se curiis presentare, quas sibi cesar indixerat, contigit, ut Fridericus dux, olim filius Wladislai regis, qui contra eum laboravit in curia, quod voluit, tamen obtinuit; nam cesar Boemie regni vexilla de manu sua tradidit Friderico. Orta est interea dissensio inter Sobieslaum et Conradum. [46]) Sobieslaus exercitu congregato intrat [47]) Moraviam Conradi vastaturus provinciam, quem Conradus cum Australium auxilio, quibus confederatus fuerat, viriliter de sua provincia convertit in fugam.

1178 Anno Domini [b]) MCLXXVIII dux Sobieslaus adventum Friderici, patrui sui, prescius, sed qua posset hora venire, ignarus, introitum Boemie preoccupat militum multitudine copiosa; diutinam autem faciens stacionem ductus fastidio [47*]) dimisit exercitum. Quo dimisso Fridericus venit improvise cum Boemorum, qui transfugerant, eciam Theutonicorum, quos imperator addiderat, ingenti multitudine, Pragam tendens directis gressibus. Quid autem faceret, Sobieslaus ignorans, cum non haberet spacium exercitum congregandi; occurrit tamen, cum quibus potuit, sed in fugam cito vertitur versus Scalam municionem fortissimam. Fridericus vero Pragam obsidione circumdans una cum coniuge Sobieslai, [48]) que fuerat in illa, Pragam in brevi cepit, et mittens pro Elyzabeth, uxore sua, que fuerat [49]) in Aldenburg, illam cum gaudio revocavit. Eodem anno vocatus ad imperialem curiam Sweviam properat Fridericus. *)

1179 Anno Domini [c]) MCLXXIX in anni principio Sobieslaus occasionem, quam quesivit, inveniens exercitu recolecto Friderico absente Pragam temptavit irrumpere, sed cum spe sua frustraretur, properat silvarum vias, quibus accessus patuit, prerumpere Friderico. Quod ipse Fridericus intelligens cum exercitu Boemorum et Theutonicorum venit Boemiam et castra metatus est iuxta villam Lodienicze. [50]) Sobieslaus vero ibidem captis hiis, qui custodiam tenebant, super exercitum Friderici castra subito gressu crudeliter obruit et multos interficiens alios in fugam convertit, ut de toto exercitu Friderici duo insimul non manerent. [51]) Fridericus autem fuge querens presidium venit in Prczicz, ubi Conradum, ducem Moravie, cum quo nuper confederatus fuerat, cum eius gentibus Pragam transit. Quod ut Sobieslaus audiret, sibi penes Pragam in loco, qui dicitur Bogisscze, [52]) cum suo potenter occurrit exercitu, et pugna commissa Sobieslaus fugit cum suis, quem persecutus Fridericus hostiliter est usque locum, qui Prosyek communiter appellatur. Elizabeth autem, coniunx Friderici, votum emisit, quod si Deus eis daret victoriam, in honore sancti Johannis Ewangeliste faceret in loco prelii basilicam fabricari, quod postmodum adimplevit. Nam in eodem loco construxit ecclesiam [53]) ponens

B.

Deinde a. D. MCLXXVII° Odalricus dux a Boleslao (Sobieslao 6) fratre suo capitur. Et eodem anno idem Sobieslaus de regno paterno a Boemis expellitur et Fridericus, frater eius iunior, in paterno regali Boemie solio collocatur.

*) Rukopis 3 vkládá tu: Quia eodem anno principibus ecclesie et imperii in unum convenientibus pax ecclesie redditur, et Alexander papa universalis cum imperatore concordatur apud Venecias, in vestibulo sancti Marci pontificis pedes exosculatur, simul deinde ad altare maius profecti.

---

a) Let. Jarlochův, Pram. děj. č. II, str. 472. — b) Tamtéž. — c) Tamtéž str. 473.

45) nemá 3. — 46) Ruk. 2 vkládá tu: quoniam. — 47) mittit 3. — 47*) tedio 2. — 48) Ruk. 1 vkládá tu jinou rukou: filia Meskonis, Maioris Polonie et Pomeranorum ducis. — 49) slov: que fuerat nemají 1 a 3. — 50) Lodyknicze 1, 3. — 51) remanerent 3. — 52) Bogisstie 2, 3. — 53) basilicam alias ecclesiam 2.

A.

in ea Cruciferos alba cruce signatos, qui processu temporis in Minori civitate Pragensi ad pedem pontis ad ecclesiam beate Virginis sunt translati. Hoc anno II kalendas Februarii Pragensis obiit episcopus Fridericus.

1180 Anno Domini [a]) MCLXXX in ipsius anni principio Sobieslaus mortuus est peregre, cuius corpus Pragam defertur, in Wyssegrado [54]) honorifice sepelitur. Item dominus Walentinus cognomine Woliss [55]) electus est in Pragensem episcopum, non plurimum literatus, sed Elizabeth ducisse placuit, que tunc plus quam maritus regnabat. [56]) Episcopus ipse duobus annis tantum vixit, nec post se relacione dignum memoriale reliquit.

[Hoc anno, videlicet millesimo CLXXX, primus Otto, filius dicti Alberti, [57]) qui sibi successerat in Brandemburgensi principatu, sicut Brandemburgensis testatur cronica, in loco, ubi nunc est monasterium Leniniense Cisterciensis ordinis, post venacionem quiescens in meridie solus suis militibus venacionibus occupatis, vidit in sompno quandam cervam eum incessabiliter molestantem nec permittentem eum dormire, quam accepto arcus iaculo statim percussit. Expergefactus vero sompnium militibus enarravit, ad quod quidam respondit ex illis, locum hunc esse congruum ad monasterium construendum; quidam vero dixerunt castrum debere construi contra Slavos paganos et crucis Christi dampnabiles inimicos. Princeps vero respondit ad hec: Castrum in loco isto fundabo, de quo hostes dyabolici per virorum spiritualium suffragia longius fugabuntur, et in quo diem novissimum prestolabor securus. [57*]) Et statim mittens ad abbatem in Sedekenbecke Cisterciensis ordinis rogavit, ut fratres de suo conventu destinaret ad locum, quem possessionibus opportunis dotavit et imposuit nomen monasterio Lenin, quod Slovanico vocabulo lanie id est cerva dicitur, quam conspexisse in sompno perhibetur.]

1181 Anno Domini [b]) MCLXXXI erat in Moravia quidam comes nomine Wilhelmus, familiaris pre-

B.

Eodem eciam anno Sobieslaus predictus in exilio mortuus est. 1180

A.

dicti Conradi, qui cum in vastacione ducatus Austrie manus suas ab ecclesiarum incendiis non retraxerat, pro hiis et aliis suis sceleribus compunctus Romam adiit, confessionem faciens summo pontifici, qui mandavit, ut cenobium construeret et religiosas personas in illo statueret Domino iugiter servituras. Quod ille faciens in loco, qui Kunicz dicitur, fundavit cenobium virginum Premonstratensis ordinis, que hodie sunt in illo. 1181

Anno Domini [c]) MCLXXXII Walentinus, Pragensis episcopus, est mortuus, cui prepositus Wyssegradensis, patruelis Friderici ducis, nomine Henricus, filius Henrici fratris olim Wladislai regis, qui de Parisius, ubi in studiis profecerat, est nuper reversus, bone indolis adolescens, successit. Qui in Pragensem episcopum consecratus, et [58]) a patruele suo Friderico, duce Boemie, et a Theobaldo, filio olim Theobaldi ducis, qui de permissione ducis [59]) Friderici per quartam partem Boemie tenuit principatum, multas molestias est perpessus, propter quod idem Henricus episcopus cognomine Brzetislaus curiam imperatoris accessit et post multarum disceptacionum discidia cesare mediante in pacis et concordie rediit cum prefatis ducibus unionem. Sed Boemi natu maiores persecucionem odiis conflatam diucius verterunt in ducem Fridericum et eicientes eum extra ducatum nonnullis deturpatum obprobriis cum Ottone Conradum Moraviensem, de quo supra multa sunt dicta, sibi fecerunt principem [60]) et cum eo multo tempore Pragam obsident et tandem obtinent. Interea Fridericus imperator Bavarum palatinum, predicti Conradi socerum, Pra- 1182

[a]) Let. Jarlochův, Pram. děj. č. II, str. 475. — [b]) Tamtéž str. 476 a 477. — [c]) Tamtéž str. 477.

[54]) Wissegrado 1. — [55]) Welissch 1; Wolisch 2. — [56]) regebat 3. — [57]) Adalberti 2. — [57*]) secuturus ruk. — [58]) nemají 1, 3. — [59]) nemají tytéž ruk. — [60]) in principem 3.

A.

1182 gam misit et tam Conradum quam Boemos, qui cum eo erant,[61]) vocavit ad curiam, quam aput Ratisponam statuerat celebrandam. Ipsi autem accepto mandato venire ad imperatoris curiam contradicunt, verum tamen usi consilio meliori transeunt, sed imperatori soli nobiles presentantur. Quos imperator volens terrere dolabra fecit multa portari tanquam eos vellet facere decolari. Petunt ergo veniam imperatoris pedibus provoluti, compulsi hoc facere necessitatis articulo, in[62]) dominum et ducem suum recipiunt Fridericum et cum eo Pragam redeunt, magnam arbitrantes fortunam, quod lese maiestatis non sunt crimine condempnati. Sic sapiens imperator coniuracionem rebellium sapienter repressit, isti red-

A.

dens Boemiam, illum in Moravia faciens esse 1184
contentum.

Eodem[63]) anno Strahoviensis ecclesia VI kalendas Maii per Adalbertum, Salczpurgensem archiepiscopum, secundario dedicatur eo, quod chorus[64]) eiusdem monasterii fuerat elevatus et altare maius commotum. Idem Adalbertus, Salczpurgensis archiepiscopus, tempore scismatis imperatore faciente tunc episcopatum perdiderat et contentus prepositura Mielnicensis ecclesie manebat in Boemia per annos fere XV, quousque per imperatorem ad suam archiepiscopalem ecclesiam et sedem restituitur, consumans ibidem feliciter dies suos.*)

A.

1184 Anno Domini[a]) MCLXXXIII Waczlaus alias Wenceslaus, filius antiqui Sobieslai et[65]) frater iunioris Sobieslai et Odalrici germanus, contra ducem Fridericum elevans clipeum perfidorum multitudine congregata Pragam obsedit,[66]) sed non potuit obtinere, quoniam intus cum domina Elyzabeth, uxore Friderici, fuerant fortiter resistentes. Interea Fridericus in Theutonia collegit exercitum per amicos, quorum precipuus fuit Leupoldus, dux Austrie, qui cum magnis exercitibus Boemiam volebat intrare. Dominus autem Adalbertus Salczpurgensis archiepiscopus, germanus Friderici ducis, cum suis armatis iam intraverat et Pragam usque devenerat. Quod cernentes Boemi natu maiores, timentes eciam imperatoris potenciam post multas tergiversaciones tandem discesserunt ab illo, Fridericum in dominum

B.

Temporibus eciam dicti Henrici, videlicet a. D. MCLXXXIII° Conradus dux Moravie, frater dicti Sobieslai, Pragam obsedit. Deinde anno inmediate sequenti Boemi cum Moravis bellum commiserunt victoresque fuerunt.

A.

resumentes. Sicque Fridericus potitus victoria 1184
per hunc modum exercitum revocat peregrinum.

Anno Domini[b]) millesimo CLXXXIIII Fridericus, dux Boemie, motus contra Conradum de Moravia, tum pro antiqua, qua eum de regno temptaverat pellere, olim iniuria, tum eciam pro alienacione Moravie, quam non ab eo sed imperatoris manibus tenere disposuit, opportunitate captata, dum imperator abscessit in ultramonta-

*) Rukopis 3 vkládá tu zprávu: Hoc anno terre motus fuit pridie kalendas Maii, et Christianus, Moguntinus archiepiscopus, obiit et Conradus de Salczburga transfertur Mogunciam loco eius et Adalbertus verus archiepiscopus Salczburgensis restituitur, ut supra dictum est. (Srov. Hermanni Altah. ann. Pertz, Mon. Germ. hist. XVII. str. 384.) Při zprávě té jest po straně připsáno červeně va cat. Potom jest ihned položena zpráva:

Anno Domini M°CLXXXIII° Henricus rex, Conradus, dux Suevie, et Otto, filii Friderici imperatoris, Moguncie gladiis accinguntur et cum eis Rappato et Henricus comites de Ortenberg. Et imperator eodem anno iam septimo Italiam adit, cum Lucio papa familiare colloquium habuit. (Tamtéž.) Při této zprávě jest po straně připsáno: Sequenti anno ponatur hec notula de filiis imperatoris.

a) Let. Jarlochův, Pram. děj. č. II, str. 506. — b) Tamtéž.

61) fuerant 3. — 62) nemá 2. — 63) Ruk. 3 má před slovem tímto červený nápis: Dedicacio ecclesie. — 64) corus 1. — 65) et — Sobieslai nemá 3. — 66) obsidet 3.

A.

1185 nis partibus constitutus, fratrem suum Prziemislonem cum exercitu magno mittit Moraviam, ut eam disperdat. Qui in Bethoviensem et Znoymensem ingressus provincias plagis, rapinis et ignis incendiis omnia devastavit et revertitur Boemiam, nemine resistente. Eodem anno Fridericus dux fugavit de Boemia Theobaldum.

[Hoc anno videlicet millesimo CLXXXIIII dictus Otto claustrum Arnsee monialium ordinis sancti Benedicti fundavit, sicut cronica Brandemburgensis testatur, qui videlicet Otto filius fuit Alberti Ursi, habuit duos filios, Ottonem scilicet et Albertum, et postea cito moritur et in Leninensi monasterio sepelitur.]

Anno Domini a) MCLXXXV in estate Fridericus predictus dux fratrem suum Prziemislaum[67]) prefatum contra Conradum in exterminium Moravie cum maiori secundario mittit exercitu. Quorum adventum Conradus audiens[68]) cum valida manu Theuthonicorum et Moraviensium eis occurrit in loco Ludomicz, bellum insimul committentes tam durum, quod vociferacio bellancium, equorum strepitus et armorum collisio audirentur in Cunicz, quod plus distat quam miliare magnum abinde. Mortui sunt tot de proceribus Boemie nec non Moravie preliantes, ut plures simul sepeliri in foveis oporteret.

1186 Anno Domini b) MCLXXXVI videns Conradus, cui dederat intellectum vexacio, se[69]) non posse resistere Friderico, tractatoribus mediantibus ad eum venit in Cunicz, et facti sunt deinceps amici. Item eodem anno sol paciebatur eclipsim, et magna mortalitas hominum est secuta.*)

1187 Anno Domini c) millesimo CLXXXVII Fridericus, dux Boemie, supradictus cum omnibus terre sue primatibus, Henricus, Pragensis episcopus, cum abbatibus et clero Pragensis diocesis ad curiam cesaris sunt vocati, et ibidem magna sinodus celebratur.**)

B.

Postea vero a. D. MCLXXXV Odalricus dux, frater senior Fridrici predicti, Pragam coactus obsedit et spe fraudatus recessit.

B.

Deinde anno inmediate sequenti Fridericus, 1187
princeps Boemie, cum suis nobilibus curiam imperatoris vocatus accessit et dispositis per imperatorem imperialibus negociis revertitur ad propria.

*) Rukopis 3 vkládá tu zprávu: Henricus rex, filius Friderici imperatoris, duxit Constanciam, filiam Rogerii olim regis Apulie, per dispensacionem, quia fuit in monasterio Panormitano professa. (Hermanni Altah. annales, Pertz, Ss. XVII, 387.)

**) Po slově tomto má ruk. 3 vložku: Nam eodem anno Fridericus imperator in principio anni iam cruce signatus conventum principum apud Nurenberg coadunavit, ubi de pace terre disposuit et in

a) Let. Jarlochův, Pram. děj. č. II, str. 507. — b) Tamtéž. — c) Tamtéž str. 508.

67) Przemyslonem 1, 3. — 68) audientes 2. — 69) nemá 2.

A.

1187 Anno Domini MCLXXXVIII Iherosolima est a paganis obsessa nec non ultimo capitur per Zoldanum multis fidelibus crudeliter interfectis.*)

[Hoc anno videlicet millesimo CLXXXVIII Henricus marchiam tenens citra Albeam, comes de Tangermunde[70]) nuncupatus, non habens liberos, cum primum ecclesiam sancti Stephani in Tangermunde[71]) construxisset, videns civitatem Stendal proficere, sancti Nicolai ecclesiam fundavit ibidem, ei ecclesias alias, civitates et villas conferens, prepositum quoque cum XII canonicis faciens, ecclesiam ipsam sancti Nicolai ligno Domini et sancti Bartholomei capitis magna parte cum aliis reliquiis et ornamentis pluribus insignivit, a iurisdicione ordinarii, puta Halberstadensis[72]) episcopi, eam eximens; causa devocionis singulis festivitatibus indutus cappa sericea canonicorum collegio se ingessit.]

Anno Domini MCLXXXIX, indiccione VII 1189
Romanorum imperator invictissimus Fridericus, anno imperii sui XXXIII, regni vero XXXVIII pro expedicione transmarina necessariis ordinatis et filio suo, illustri Romanorum regi Henrico, imperii negociis recommissis V idus Maii a Ratispona movit exercitum signatorum cruce Christi et per Danubium navigio usque Wiennam pervenit et inde versus[73]) Ungariam ad Terram sanctam ulterius processurus.

A.

1189 Eodem anno *) dux Boemie Fridericus illustris, cuius memoria sit recolenda cum sanctis patribus in eternum migravit a seculo. Cui successit[74]) Conradus, dux Moravie, qui regnavit duobus annis cum dimidio. Cum[75]) imperatore Henrico dictus Conradus in Apulia diem clausit[76]) extremum. Hic Conradus fuit filius Leutoldi, filii Conradi filii Brzetislai primi. Post hoc provinciam suam recuperat Theobaldus. Predictus **) imperator Fridericus volens transnatare

B.

Deinde a. D. MCLXXXIX Fridericus prefatus obiit, cui frater eius Conradus, dux Moravie, successit in regno, qui statim anno sequenti cum filio imperatoris in Apuliam (Napuliam 4, 6) est profectus et bello famosissimo hostes vincens immatura preventus est morte, cuius ossa Boemiam delata sunt et in ecclesia Pragensi sepulta.

literis redigi iussit, quas literas Alamanni usque in presens fridebrief, id est literas pacis, vocant nec aliis legibus utuntur. Sed nec eisdem recte utuntur tamquam gens agrestis et indomita. Quarum tenorem ob favorem regni Boemie huic operi duximus inserendum:

Fridericus, Dei gracia Romanorum imperator semper augustus ɔc. (Ostatek u Pertze, Mon. Ger. hist. IV [Ll. II] str. 183—185.) Actum Nurenberg in presencia principum consilio et consensu eorum anno incarnacionis M°CLXXXVII°, III° kalendas Januarii. (Chron. Ursperg. Pertz, Ss. XXIII, str. 361.)

Eodem anno in prima dominica quadragesime Fridericus imperator Ratisponam intravit et ibi cum XVII episcopis et cum omnibus principibus permaximam curiam celebravit ac ibidem totam quadragesimam et Pascha peregit. (Herm. Altah. ann. Pertz, Ss. XVII, str. 385.)

*) Rukopis 3 vkládá tu: et Fridericus imperator et Philippus Francorum rex et Richardus Anglie unacum Clemente papa III° in subsidium atque recuperacionem Sancte terre convenere, et multi cruce signantur, et hoc eodem anno exercitum navibus premisere.

**) Ruk. 3 má tu přídavek ve spojení následujícím: Theobaldus predictus. Igitur Fridericus et per Ungariam iter faciens Traciamque iam Constantinopolim pervenerat, quem certe Ysaac, imperator Grecorum, eius potenciam timens, traiicere Bosphorum statim adhortatus est, et qui primo antea missis legatis in Nuremberg iuravit se honorifice suscepturum et securum ei transitum prebiturum, iam eo Greciam intrante mentitus est per omnia, que promiserat. Quem imperator Fridericus ad sacramentum faciendum denuo

---

*) Let. Jarlochův, Pram. děj. č. II, str. 508.

[70]) Trangramido 2. — [71]) Trangrimide 2. — [72]) Hilberstadensis 2. — [73]) reversus 2. — [74]) cessit 1. — [75]) Postea cum imp. 3. — [76]) claudit 1, 3.

A.

1190 alveum rapidissimi fluminis Silencii,[77]) quamvis ab omnibus prohibitus intrat fluvium[78]) et interiit, cuius corpus tollitur per filium[79]) et in Antiochia civitate in kathedrali ecclesia principis apostolorum Petri XIII kalendas Julii sepelitur. Cui Henricus filius eius, Romanorum rex, successit in regno.*)

1191 Anno Domini[a]) MCXC° Henricus Romanorum rex, filius quondam imperatoris invictissimi Friderici, Rome coronatus est in cesarem, in cuius comitatu fuit Conradus, dux Boemie, qui cum ipso imperatore Henrico in Apulia proficiscitur, referens famosissimum palme triumphum. Sed sequenti anno morte preventus est, et eius ossa Pragam delata ecclesiastice tradita sunt sepulture. Item ibidem in obsidione civitatis Neapolitane Otto, dux Boemie, similiter viam carnis ingreditur universe.

Anno Domini[b]) MCXCI° in Apulia Conrado, duce Boemie, mortuo, sicut predicitur, Wenceslaus dux, filius olim Sobieslai senioris, Boemie ducatum accepit, sed vix mensibus tribus regnavit; nam Przemisl[80]) dux, olim filius Wladislai regis, Wenceslaum pellit de solio. Pragensis civitas ob-

B.

Deinde a. D. MCXCI° Wenceslaus, Conradi filius, in regni Boemie solio collocatur. Deinde post tres menses per Prziemyslaum alias Ottacarum, patruum suum filium dicti Sobieslai, de regno pellitur, et idem Prziemyslaus regni Boemie regimini preficitur. Civitas Pragensis obsidione cir- 1191

de pace et concordia et securo transitu compulit acceptis ab eo electis obsidibus. Qui credens singulis transmisit copias presertim instante Clemente pontifice literis et nunciis et Philomenam urbem de Thurcis cepit et provinciam Yconio adiacentem populatur Armeniamque minorem in potestatem suam redegit.

Anno Domini M°CXC° imperator Fridericus et Ysaac, Grecorum rex, VIII° kalendas Marcii pacificantur, Soldano et Thurcis rebellantibus domitis et in Armenia christianis commorantibus. Imperator Fridericus volens transnatare . . .

*) Tu vkládá ruk. 3 následující text: successit in regno postea. Porro Fridericus, dux Svevie, frater Henrici, in regendo exercitum successit, armis strennuus et ducens exercitum per Armanam in confinio Armenie et Syrie. Non longe ab Antiochia ingens plaga desevit in Almanorum exercitu vel propter intemperiem aeris vel aliorum habundanciam, a quibus se temperare nescierunt; fere omnes mortui sunt. Ipse autem dux Suevie Fridericus cum paucis ad obsidionem Achon devenit ibique paucis diebus evolutis mortuus est. Guilhelmus, rex Sicilie, Panormi moritur, cuius regnum ad ecclesiam recidebat nullo legittimo herede relicto, licet proceres Tancredum statim supponerent ex Rogero et Pellice genitum, Clemens autem papa iura sua repetiturus copias celeriter illuc misit, quibus cum Tancredus resisteret, rapinis et cedibus omnia impleta sunt. Ideo papa ad tempus cessit propter christiani exercitus absenciam. Henricus autem rex in Apuliam expedicionem movit contra eundem Tancredum. (Srov. Hermanni Altah. ann. Pertz, Ss. XVII, str. 385.)

Anno Domini M°CXCI° Henricus sextus, filius Friderici supradicti, regnare cepit et a Celestino papa tercio, successore Clementis, imperii unccionem accepit feria secunda Pasche. In Apuliam profectus cum Constancia uxore, Neapolim obsidione oppugnans et solucionem obsidionis coactus facere peste exercitum populante. In Apulia Conrado, duce Boemie, mortuo . . . . (Tamtéž.)

---

[a]) Let. Jarlochův, Pram. děj. č. II, str. 509. — [b]) Tamtéž.

[77]) Silech 2. — [78]) fl. lavandi et refrigendi causa 3. — [79]) fil. suum Fridericum, ducem Swevie 3. — [80]) Przemysl 2, 3 a tak níže.

A.

1191 sidetur nec capitur. Post tres autem menses in manus domini Henrici, Pragensis episcopi, per imperatoris interventum Wenceslai predicti permissione traditur. Dux vero Wenceslaus, dum in confinibus Sirbie iter ageret, per insidias versipellis marchionis eiusdem provincie munitissimam custodiendus ponitur in clausuram, solo Spitigneo captivitatis vinculum evadente.

1192 Eodem anno Prziemisl dux cum suis partem Boemie devastavit, imperatorem per hoc sibi faciens inimicum. Ideo tandem Prziemisl ipse pellitur de Boemia et Henricus alias Brzetislaus, Pragensis episcopus, in ducem eligitur et inthronizatur sollempniter, ut est moris.

1193 Anno Domini MCXCII° Prziemisl, dux Boemie, alias Otakarus[81]) nonnullas Theutonie provincias vastavit incendiis et rapinis*) et ex hoc Philippum, ducem Swevie, qui postea per Maguntinensem archiepiscopum coronatus est in imperatorem, in sui odium concitavit, nichilominus reconciliatus est sibi postea, quoniam eo consenciente et iubente fuit in regem Boemie sublimatus, ut infra dicetur.**)

[Hoc anno, videlicet MCXCII°, sicut testatur Brandemburgensis cronica, Henricus, qui tenuit marchiam circa Albeam, ut prefertur, moritur et in choro sancti Nicolai Stendalensis ecclesie sepelitur, et sic principatus marchie totus ad Ottonem predictum devolvitur et Albertum.]

Anno Domini[a]) MCXCIII° Henricus, Pragensis episcopus, qui anno priore cognatis suis Prziemisl et Wladislao, isti Boemiam et illi Moraviam obtinuerat, pro quibus eciam tali se strinxerat sponsione, quod si tempore statuto pecuniam non solveret, ipse imperatoris captivitatem intraret,[82]) eius mandatis parendo, quousque solucionem debiti[82*]) faceret equa lance, qua neces-

B.

cumdatur, sed expugnari non potuit. Deinde post tres menses permittente Wenceslao prefato per internunccios imperatoris Pragensis civitas in manus Brzietislai episcopi vel Henrici traditur, et sibi regimen regni Boemie committitur. Deinde prefatus Wenceslaus in confinibus Sirbie iter agens per insidias marchionis Sirbie (iter agens — Sirbie nemá 5) ibidem dolose capitur et in strictissimam carceris detruditur custodiam.

Anno vero D. MCXCIII° cum Spitigneo iuvene, filio Wenceslai predicti, Brzietislaus alias Henricus, episcopus Pragensis, imperatorem accessit, procurans sibi regni Boemie regimen ab imperatore committi et ab ipso principatum nomine iuvenis Spitignei in feodum relevans Boemiam reversus est utriusque dignitatis officium et nomen apportans.

A.

sitate coactus, fere integro anno partim in Egra, 1193
partim in imperatoris curia consistebat, cum imperator nollet eum absolvere ab hoc fideiussionis vinculo, nisi per illos promissa pecunia solveretur. Unde absente episcopo canes oblatrant domestici ducemque Prziemisl in odium eius inflammant, ita quod iam sibi tutum non esset Boemiam regredi. Accidit eo tempore, quod quidam principes de Saxonia[83]) imperatori se opponerent; hii ad ducem Prziemisl miserunt rogantes, ut staret cum eis, quod et se facturum promisit. Non[84]) latuit hoc episcopum, qui ad aures imperatoris hoc ipsum deduxit. Unde imperator prefatum ducem Przlemislonem tanquam reum criminis lese maiestatis ducatu Boemie statim privavit. Et sicut moris est, idem imperator solempniter investivit episcopum de ducatu

*) Rukopis 3 má tu následující text: rapinis, auxilium prebens comiti de Bogen, qui adversabatur Ludovico, duci Bavarie, quem et fugavit auxilio Boemorum; et ex hoc imperatorem et Philippum, fratrem eius, ducem Suevie, qui postea . . . (Tamtéž.)

**) Ruk. 3 vkládá tu: Eodem anno Philippus, rex Francie, et Richardus, rex Anglie, ultra mare propter dissensionem dividuntur.

[a]) Let. Jarlochův, Pram. děj. č. II, str. 509.

[81]) Othacrus 2. — [82]) intret 3. — [82*]) nemá 2. — [83]) Ruk. 2 měl Bavaria, což nadepsáním opraveno touže rukou v Saxonia. — [84]) Nec 2.

A.

93 Boemie cum vexillis et investitum remisit ad [85]) patriam, insuper sibi debitum remittendo. Fama huius facti episcopi prevenit adventum. Ideo natu maiores de Boemia ducem suum in spe vana reponunt iurantes et dantes obsides, quod eum in illa non desererent racione. Sane cum episcopi nuncciaretur adventus, nonnulli nobiles cum suo duce procedunt fidem verbis datam effectu facturi. Cumque venissent ad locum, ubi cordis cogitaciones fuerant revelande, statim incipientes a senioribus unus post alium transfugiunt ad episcopum duce Prziemisl fuge presidiis vix salvato. Quare dictus [86]) episcopus [87]) in magno precedencium et subsequencium comitatu Pragam deducitur, quam post IIII mensium obsidionem festo Dominice Nativitatis instante quinto mense obtinuit. Hic episcopus Prziemislone relegato et de ducatu expulso regnavit ad tempora vite sue fere annis IIII eum feliciter gubernando.

94 Anno Domini [a]) MCXCIIII Henricus dux et episcopus, de quo supra fit mencio, cum exercitu suo Moraviam est ingressus et terram illam cum castris suis suo dominio subiugavit. Deinde cum utriusque terre multitudine copiosa profectus in Sirbiam [88]) iussu Henrici imperatoris, qui Sirbie marchioni fuit offensus nomine Adalberto, mala plurima circa hunc transitum exercitus sunt facta, ut dicitur, in populo christiano, deinde ecclesiis, ultimo et in claustris, propter que postea compunctus episcopus flevisse dicitur in synodo et intercessiones omnium assidencium [89]) postulasse.

A.

Anno Domini [b]) MCXCV° *) Henricus dux 1195
et episcopus supradictus crucis signo cum suis pluribus insignitus in desideriis obtinuit veniendi pro subsidio Terre sancte. Sed subita mors preripiens eius sanctum propositum impedivit. Cesar Henricus eiusdem eciam existens propositi morte preventus similiter, quod desideraverat, non perfecit.

Anno Domini MCXCVI°. **)

Anno Domini [c]) MCXCVII° Petrus, diaconus 1197
cardinalis tituli sancte Marie in Via Lata, Boemiam veniens ab episcopo predicto iam infirmitate gravato nec non Pragensibus canonicis indicta processione solempni suscipitur et sabbato quadragesime, quo canitur: Sicientes, clericorum fecit ordines celebrari, in quibus cardinalis ipse fere fuerat occisus a sacerdotibus plebanis, quos ad votum castimonie, quod ab ordinandis exigitur, voluit coartare. Et licet pro ausu huiusmodi sit eis pena imposita, nichilominus fuerant ob hoc ordines impediti.

*) Ruk. 3 vkládá tu: Henricus imperator de liberacione Jerusalem et sancti sepulchri omnino intendens duas curias Geilnhusen unam, Vormacie alteram celebravit, in quibus ipso imperatore multum instigante infinitus episcoporum et aliorum principum exercitus sibi crucem affixit et contra Sarracenorum gentem iter arripuit. Henricus autem imperator secundam movens in Apuliam expedicionem cum (ruk. má et) ipse ultra mare abire tunc non posset, Moguntinum archiepiscopum et Saxonie ducem cum magnis copiis mittit. (Tamtéž str. 385.)

**) K tomuto roku klade ruk. 3 zprávu následující: Constancia imperatrix Panormi peperit filium, qui vocatus est Fridericus. Quod ut primum per Albertum comitem de Bogen tunc in Apulia existentem Henrico imperatori innotuit, graciam suam, qua tunc carebat, recipere promeruit, sed et Przemisloni, duci Boemie, cesaris graciam et ducatum pristinum impetravit. Destitutus enim in curia Vormacie habita fuerat 1193
pro eo, quod contra Ludovicum, ducem Bavarie, in auxilium Alberti comitis Bavariam intraverat et cum ducibus Saxonie, ut predictum est, se confederaverat. (Tamtéž.)

---

a) Letopis Jarlochův, Pram. děj. č. II, str. 511. — b) c) Tamtéž.

[85]) ad Boemiam patriam 3. — [86]) predictus 3. — [87]) Przemysl 2. — [88]) Srbiam a Srbie níže 2. — [89]) assistencium 2.

A.

1197 Eodem [a]) anno episcopus et dux Henricus languore correptus tandem moritur XVII kalendas Julii, factique sunt omnes dies eius, quibus Pragensem rexit ecclesiam, sub Friderico duce VII anni, sub Conrado duo cum dimidio, sub Waczslao tres menses dumtaxat, sub Przieinisl annus et dimidius, quo de ducatu expulso, sicut dictum est, episcopatum rexit pariter et ducatum per annos fere quatuor feliciter usque ad mortem. Summa horum sunt XV anni, duo menses a tempore, quo electus est, usque obitus sui diem. Nec mirum, si magnum honorem et tot sollicitudines sine salutis tenuit detrimento. Potuit enim hoc facere, quoniam prius bonis didicerat esse bonus, dux autem factus severus esse impiis cogebatur. Qui dum adhuc egritudine laboraret, dux Przieinisl hec [90]) audiens cum suis irrumpere temptat Pragam. Cuius conatus fuerunt aversi. Nam nobiles et primates, qui fuerant cum episcopo, direxerunt aciem ex adverso. Confligentes hinc inde plurimi ceciderunt, sed qui fuerunt pro parte episcopi Przieinisl converterunt in fugam. Porro quamvis episcopus positus in mortis articulo suorum potencia triumphasset, dubios tamen formidans eventus in Egram fecit se transferri, tanquam ibi meliorem requiem habiturus. Ubi non multos post dies invalescente morbi gravedine feliciter in Domino obdormivit. Cuius corpus deportatum in Doxan iuxta matrem suam sollempnibus exequiis est sepultum.

Eo tempore, quo hec fierent, Prage dux Wladislaus propter germanum ipsius Przieinisl tenebatur captivus. Episcopo ergo mortuo Boemie natu maiores exemptum a vinculis Wladislaum dominum terre constituerant et principem, in fratrem eius predictum Przieinislonem vota sua non audentes transferre duabus de causis. Tum quia contra eum pugnaverant, tum quia cesaris graciam non habebat. Wladislaus ideo in octavis

B.

Postea vero a. D. MCXCVI, XVII kal. Julii 1197
idem Brzetislaus vel Henricus, princeps et episcopus regni Boemie, obiit. Deinde anno inmediate sequenti Spitigneus iuvenis (sic) Przicmysl alias Ottakarus superavit in bello, ipse tamen Spitigneus oculis privatus est (oculis suis privatus 6). Post iunior frater eiusdem Przicmysl Wladislaus nomine regni Boemie regimen nitebatur assumere, sed tamen idem Wladislaus Przicmysl fratri suo seniori voluntarie cessit, ut decuit. Fuerunt enim hii duo fratres filii Sobieslai, filii Wladislai secundi regis Boemie.

A.

beati Viti est sublimatus in ducem Boemie. Deinde III kalendas Novembris in Pragam tam clerum quam terre nobiles convocavit de eleccione futuri Pragensis episcopi tractaturus. In hoc siquidem consilio prefatus dux absque cleri consensu capellanum suum Milikonem alio nomine Danielem in episcopum eis dedit, qui sedecim annis cum dimidio rexit. Porro Wladislaus predictus dux regnavit ab octavis sancti Viti usque festum sancti Nicolai. Medio tempore Henricus imperator in Apulia dicebatur defunctus. Przieinisl vero dux et sui fautores eius morte comperta procedunt versus Pragam armati, mori vel vivere cupientes, ut sibi victum conquirant et Przieinisl suo domino principatum. Dux vero Wladislaus illis in occursum progressus cum suo episcopo aliisque consilii bonis viris, licet miliciam haberet validissimam, propter bonum pacis et concordie tamen cessit. Unde motus germanitatis affectu confederatus est suo germano sub forma huiusmodi, quatenus ambo pariter, ille in Moravia iste in Boemia principentur, esset ambobus insuper sicut unus spiritus, sic unius concordia [91]) principatus.

A.

1198 Anno [b]) Domini MCXCVIII° Philippus, dux Swevie frater imperatoris Henrici defuncti, nec non Otto, filius Henrici ducis quondam Saxonie,

B.

Capitulum LXVII.

De successibus Przicmysl alias Ottakari, regis Boemie (De succ. Ott. 6).

---

[a]) Let. Jarlochův, Pram. děj. č. II, str. 512. — [b]) Tamtéž str. 515.

[90]) hoc 3 — [91]) concordie 2.

A.

1198 contendentes, quilibet coronam imperii sibi procurat imponi; nam Aquisgrani Otto per Coloniensem, Philippus vero Maguncie per Maguntinensem archiepiscopum consecrantur. Eodem die Maguncie, quo consecratus est Philippus a Maguntinensi predicto, Prziemisl dux in regem Boemie coronatur iubente et annuente Philippo predicto.

Anno Domini MCXCIX° Prziemisl rex cum exercitu Boemie rogatus per regem Philippum Alamanie contra Ottonem regem, qui fuit in imperatorem electus, dirigit gressus suos et expeditis ibidem, que fuerant expedienda, feliciter remeavit ad partes.

1201 Anno*) Domini MCC° terre motus factus est magnus in festo sancti Gothardi, meridiano tempore per multa locorum spacia, et sexta feria similiter in eodem tempore nix valida descendit de celo.**)

[Hoc anno videlicet MCCI°[1]) Otto secundus, filius primi Ottonis, moritur, sed secundum Brandemburgensem cronicam hic dum viveret, licet uxorem habebat sibi traditam cum magna gloria in Verda,[2]) liberos tamen non suscepit ex ea. Quapropter cruce signatus Terram sanctam et alia sanctorum limina visitavit. Cumque frater suus Albertus dictus de Arnburg terram suam hostiliter[3]) devastaret, captum in carcerem misit eundem, terrarum et castrorum magnam partem assignans Magdeburgensi archiepiscopo, et resumens postea in feodum perpetuum de manu ipsius suscepit, suo sigillo tantummodo donacionem confirmans eandem. Unde succedente tempore, puta post obitum ultimi Woldemari, Brandemburgensis marchionis, magna briga et dissensio suscitatur. Tandem vero predictus Otto fratrem suum Albertum extraxit de carcere et eum dominii sui fecit heredem. Mortuo igitur Ottone secundo, ut

B.

Postquam itaque Prziemysl alias Ottakarus, princeps regni Boemie, regimini impedimento cessante preesset, quamvis alias, videlicet anno D. MCXCII° quasdam Theutonie (Theutunie 4) provincias vastasset et ex hoc Philippum, regem Romanorum, adversus se plurimum provocasset, nichilominus tamen non post multum temporis eidem imperatori Philippo reconciliatus est et ab ipso postmodum a. D. MCXCIX° adinstar progenitorum suorum in regem Boemie sublimatus est ac regalibus insigniis decoratus. Qui rex Prziemysl Constanciam, Andree regis Ungarie sororem, legittimam duxit in uxorem. Deinde a. D. MCCIII° contra Ottonem de Brzymbswik (Brunbswik 6), qui adversus Philippum, regem Romanorum, electus fuerat, eidem Philippo adhesit et eius auxilio ab alia parte Reni Philippus Ottonem et archiepiscopum Coloniensem bello devicit. Deinde a. 1205
D. MCCV° Philippus, Romanorum rex, filiam suam Kunigundem (Cunegundam 6) Wenceslao, filio regis Prziemysl, legitimam dedit uxorem (in uxorem 6). Anno insuper inmediate sequenti Philippus per comitem palatinum Reni in Bamberg nocturno tempore fraudulenter occiditur, cui successit in (nemá 6) imperio Otto prefatus.

A.

premittitur, Albertus secundus sibi succedens. Mechtildim,[4]) filiam Conradi marchionis de Landsperg, duxit uxorem, ex ea generans Mechthildim, quam duxit Otto, dux de Brunswig. Item aliam filiam genuit, que fuit postea langravio desponsata. Item genuit Johannem pariter et Ottonem fratres. Et hic Albertus nimium bellicosus contra Kazimirum et Boleslaum, principes Slaworum, proccesit, et contra ecclesiam Magdeburgensem, quam defendebant tunc Gumpertus[5]) de Wesem-

*) Ruk. 3 má k tomu roku tento text: Anno Dom. MCC° Adalbertus, archiepisc. Salczpurgensis, VI° idus Apr. obiit, cui Eberhardus, Brixiensis episcopus, successit. Eodem anno terre motus . . . (Tamtéž str. 372.)

**) Ruk. 3 tu přidává: Eo quoque anno Philippus, electus rex, Alsaciam vastavit et quosdam municiones expugnavit. (Srov. Chron. Ursp. Pertz, Ss. XXIII, str. 368.) Hermanno autem, lantgravio Thuringie, eodem anno natus fuit filius nomine Ludovicus VI kal. Novembris ex Sophia, filia ducis Bavarie Ottonis, qui Ludovicus, filius Hermanni, postea fuit maritus illius digne ac sancte Elizabeth, filie Andree regis Ungarie.

[1]) Ruk. 2 má MCC°. — [2]) Verdu 2, recte Verdn. — [3]) nemá 2. — [4]) Melchildim a níže Melchidim 2. — [5]) Ruk. 2 má tu beneparatus.

A.

burg et Richardus [5*]) de Plawen. Preterea contra Magdeburgenses [6]) castrum Woldmirstete forte super Oram et Oderberg construxit super Oderam contra Slavos, recuperans nichilominus a comite Ziffrido de Aldenhusen [7]) castrum Osterburg]

1198 Anno Domini MCCI° Przemysl, rex Boemie, recedens a priore sua coniuge Adla vocata Constanciam filiam regis Ungarie, sororem regis Bele, sibi matrimonio copulavit. Dicta Adla soror fuit marchionis Misnensis. Eodem anno Engelbertus, episcopus Moravie, [8]) diem suum clausit extremum, cui successit Bavarus. *)

1201 Anno Domini MCCII° Bavarus, episcopus Moravie, defunctus est, [9]) cui Robertus Anglicus, prior de Nepomuk, ordinis Cisterciensis successit. **)

Anno Domini MCCIII° ecclesia kathedralis Olomucensis consumpta ignis voragine per dominum Robertum episcopum anno sequenti reparatur structuris.

A.

Eodem anno Prziemisl rex predictus venit in auxilium regi Romanorum Philippo contra Ottonem de Brunsvik, [10]) et ab alia parte Reni Ottonem predictum et Adolphum, [11]) Coloniensem archiepiscopum, bello devicit Philippus auxilio Boemorum.

Anno ***) Domini MCCIIII° preclarissimus Christi confessor sanctus Procopius canonizatus est, per quem et eius meritis multi curantur fidelium infirmi et sanantur. 1204

Eodem anno Prziemisl rex Boemie, qui prius Philippo adheserat, sicut supra dicitur, verso nunc casu, re quoque se habente aliter, [12]) cum Wladislao fratre suo, marchione Moravie, adhesit Ottoni contra regem Philippum prestans auxilium, magna eodem tempore hostibus intulit dampna, terras Philippi hostiliter devastando. †) 1203

Anno Domini MCCV rex Prziemisl graciam Philippi recuperat, [13]) assignans obsides sibi [14]) pro septem milibus marcarum. Eodem anno Con- 1205

*) Rukopis 3 tu přidává: et eodem anno Philippus rex Argentinam obsedit et eam in potestatem accepit. (Chron. Ursperg. Pertz, Ss. XXIII, str. 372.)

**) Ruk. 3 vkládá tu: Quo anno in Bamberg curia celebranda indicitur, ubi Philippus rex Hermannum lantgravium, consobrinum Przemysl, suscipiens eius consilia dispensare visus est, et post discessum a curia sinistri inter lantgravium et Philippum excitantur nuncii. Et eodem anno Conradus, episcopus Wirczburgensis, occisus est VIII idus Decembris.

***) Rukopis 3 má před slovem tímto červený nápis: De canonisacione sancti Procopii abbatis.

†) Ruk. 3 má po slově tomto následující místy nejasnou vložku: Illo quoque tempore Philippus, rex electus, Thuringiam vastavit, lantgravium Hermannum cum duobus milibus militum et plurimis sagittariis ipsius provinciam intrare contendit, sed lantgravius consobrinum suum Przemisl, regem Boemie, in adiutorium expostulans contra Philippum imploravit. Qui cum multis pugnatorum milibus veniens in adiutorium lantgravio predicto, adventus sui fama tam acriter insultavit Philippi exercitibus, quod comittendi et repugnandi spe omnino frustrati intra muros Erfordensis opidi ad recipiendum se strictissime coangustiati sunt. Et Przemysl nimirum iure suo ad resistendum Philippo advenerat, quod (ruk. quem nebo quoniam = q̄m) quidem regnum Boemie Philippus vendicare non metuit et in argumentum desolacionis lantgravii, ne sibi Przemisl in posterum esset auxilio, suis patruelis (sic), Theobaldi videlicet filiis, regalia cum suis contentis delegare curavit. Exinde Przemisl iusta indignacione permotus animi Philippi principes ipso dumtaxat absente intra muros Erfordie, ut dictum est, quasi obsidione coartando vehementer conclusit, ubi eciam indubitatum regis Ottonis adventum prestolatus est. Cui eciam in presencia Prenestini legati et aliorum principum homagio deditus regni sui sceptra cum magnis preconiorum tripudiis et persona populi vociferacione ymo genibus (sic) a declarato tunc maxime Ottone rege in Mersburgensi ecclesia recepit et ex tunc nomine ab Ottone sibi imposito in coronacione Ottakarus quasi Ottoni carus deinceps vocabatur et similiter coronam Boemis perpetue dedit. Et iste Przemisl tercius rex Boemie fuit et XXVIII annis regnavit. Ita hoc solempni procinctu rescisso Otakarus qui et Przemisl repatriavit et nichilominus Philippus lapsus fuga de Erphordia evasit et cum nichil ei aliud et trophei superesse videretur, semirutam civitatem Schmacaldin cum raro domorum habitatore vastavit, procinctum resolvit et tamquam rex inglorius ad sua remeavit.

[5*]) Richhardus 2. — [6]) Magdeb. 2. — [7]) Aldehusen 2. — [8]) Misto diem s. cl. extremum má 3 defunctus est. — [9]) Místo defunctus est má 3 diem suum clausit extremum. — [10]) Brunswig 2; Brunswik 3. — [11]) nemají 1, 2. — [12]) aliter, quia a papa Innocencio tercio Otto pro rege declaratur, cum Wl. 3. — [13]) recuperavit 3. — [14]) nemá 3.

A.

1205 stancia regina, uxor Przienisl regis Boemie, sibi filium peperit Wenceslaum, sed ante eum tres filias genuerat, prima duci Karinthie, secunda duci Polonie [15]) sunt tradite in uxores, tercia est in Boemia mortua, Agnes nomine. Sed illa, que est tradita duci Polonie, nuncupatur Anna, que monasterium sanctimonialium ordinis sancte Clare nec non hospitale sancti Mathie Cruciferorum cum stella fundavit in Wratislavia, cuius et corpus sepultum [16]) ibi feliciter requiescit.

Anno Domini MCCVI° filii Theobaldi iunioris, scilicet Theobaldus et Sobieslaus, Boemiam [17]) revocantur. *)

1207 Anno Domini MCCVII° Constancia regina, uxor Przienisl regis Boemie, peperit Wladislaum postea Moravie marchionem, post quem filiam peperit Agnetem nomine, que nupcias filii [18]) imperatoris et totum imperium respuit Friderici, celesti sponso pocius fidem donans et sue castitatis sibi conservans puritatem. Nam fundans monasterium sancte Clare in civitate Pragensi ordinem profitetur eundem. Et in loco, quo facta est hec fundacio, qui dicitur apud sanctum Franciscum, ibidem in Praga feliciter requiescit, mul-

A.

tis clarens miraculis in vita pariter et in morte. 1207
Hec sacra virgo fundavit nichilominus hospitale Cruciferorum cum stella in pede pontis Pragensis diciturque fuisse contemporanea sancte Clare. Preterea hoc anno sol in celo paciebatur eclipsim. **)

[Hoc anno, videlicet MCCVII° claustrum Arnsee [19]) privilegiavit Albertus, [20]) secundus marchio Brandemburgensis.]

Anno Domini MCCVIII°.

[Anno Domini MCCVIII° secundo kalendas Maii secundum cronicas marchie castrum Osterburg est destructum. Insuper Albertus secundus Ottonem imperatorem contra Magdeburgensem archiepiscopum duxit civitatem Borch potenter vastando.]

Anno [21]) Domini MCCIX° Constancia regina, 1209
uxor Przienisl regis, peperit Ottakarum, qui et Przienisl, postea Moravie marchionem.

Anno Domini MCCX° Philippus, Romanorum 1206
rex, et Przienisl, rex Boemie, ad pristinam sunt amiciciam revocati et ut amicicia perpetuo permaneat inviolabilis inter eos, idem Przemysl, rex Boemie, Ottonem, regem Romanorum, Philippi

*) Ruk. 3 má tu vložku: et Otakarus, rex Boemie, consilio Ludovici, ducis Bawarie, reliquit Ottonem et adhesit Philippo, qui consensu principum imposuit ei dyadema faciens eum et successores suos reges tradiditque filiam suam Venceslao, filio suo. Ex hinc reges Boemorum semper sunt. (Hermanni Altah. ann. Pertz, Mon. XVII, str. 386.)

Eodem anno Franciscus ut sapiens architectus cepit penitenciam conversus a mundo agere et Deo misericorditer disponente edificavit tres ecclesias reparando et ex post iniciavit ordinem fratrum Minorum ewangelicam vitam renovando, per biennium sic simpliciter vivendo, nunc in ecclesiis reparandis nunc in silvis meditando, donec indutus virtute ex alto multos socios acquireret Deo se offerendo.

Eodem similiter anno Colonienses regis Philippi graciam obtinuerunt datis obsidibus et pecunia copiosa.

**) Ruk. 3 má tu vloženo: Gerdrudis quoque, regis Andree Ungarie uxor, peperit filiam beatam Elizabeth lantgraviam.

Hoc anno papa Innocencius iam pluribus annis a pontificibus et principibus Teutonici regni divisione imperii dampnosa interpellatus legatos sibi collaterales direxit Hugonem Hostiensem et Velletrensem episcopum et Leonem s. Crucis in Iherusalem presbiterum cardinalem et cum eis patriarcham Aquileiensem et Salczburgensem archiepiscopum. Qui in partes Reni venientes Philippum regem apud Wormaciam ab excommunicacione, qua diu innodatus erat, absolvunt eum in communionem recipientes; in presencia eius divina officia celebrarunt, ad Ottonem vero regem in Saxonia pariter profecti mandatum apostolicum nunciantes, ut et coronam et nomen regium deponeret exhortantes. Ipse hec se nunquam facturum cum magna indignacione protestatur. Inde omni, pro quo missi fuerant, infecto negocio digressi pecunia copiosa a cenobiis et clericis congregata reversi sunt in regionem suam.

[15]) Ruk. 1 má po straně rukou jinou tuto připsáno: „Henrico a Thartaris occiso, filio ducis Henrici cum barba et sancte Hedvigis eius consortis.“ — [16]) sepultum est ibi fel. req. 3. — [17]) in Boemiam 3. — [18]) nemá 2. — [19]) Arusee 2. — [20]) nemá 2. — [21]) Ruk. 3 má před tonto zprávou položeno to, co níže stoji při roku 1210, ale jako k r. 1208 náležející až po slova: deinceps adhesit s doložkou: ut infra dicetur, načež následuje zpráva k r. 1209 tuto položená.

A.

1206 adversarium, destruxit,[22]) recedens ab Ottone et adherens Philippo et suis amicis. E converso Philippus cupiens iterum[23]) maiorem statuere amicicie firmitatem, filiam suam Gunegundem virginem Wenceslao, filio regis Boemie, tradidit in uxorem. Et quoniam idem Philippus Ottoni comiti palatino Reni[24]) suam filiam predictam promiserat se daturum, III kalendas Julii Philippum predictum occidit in Pamberg[25]) nocturno tempore fraudulenter. Sed et Henricus, quidam marsalkus[26]) Philippi regis, sui domini, vindicans sanguinem, ludentem cum ariete palatinum[27]) in quadam insula Danubii horribiliter interemit, satellitibus suis, qui cum eo fuerant,[28]) nichilominus morti datis.

1209 Otto de Saxonia postea diadema imperiale suscepit, et quia idem Otto existens ecclesie persecutor denunciabatur, excommunicatus a papa
1212 Innocencio, Prziemisl Friderico secundo, imperatoris Henrici filio, qui per eleccionem principum Alamanie consecratus est a domino Innocencio supradicto, deinceps adhesit.*) Qui Fridericus postea sub anno Domini MCCXII°[28*]) imperialem

B.

Deinde a. D. MCCXI° rex Przìemysl Ottoni 1211
imperatori prefato (nemá 6) ex eo, quod a papa excommunicatus erat, rebellans Friderico II° huius nominis regi Romanorum adhesit. Qui Fridricus (Fridericus 4, 6) imperialem curiam celebrans regem et regnum Boemie exemit et liberavit eisque gracias et dona concessit, prout in subscriptis privilegiis continetur.

*) Tu vkládá ruk. 3 nejdříve slova: ut infra dicetur, potom text výše k r. 1209 položený (Con- 1208
stancia — marchionem) a pokračuje na str. 238—244 jak následuje: Eodem anno Otto huius nominis quartus in Franckfurt adveniens consensum principum accepit et confirmatus ac sublimatus in regno, quod a longo iam tempore in dissvetudinem venerat, non tam suis quam aliorum comodis et utilitatibus intendens metum iniquis, iustis vero et ecclesiasticis maxime personis spem non modicam ingerebat. Henricus vero de Scarphinberg, Spirensis episcopus, qui erat prothonotarius in curia Philippi regis iam occisi, in potestate habebat in castro Trifels coronam et lanceam et insignia regalia, que nec eciam restituere voluit, nisi fieret cancellarius imperialis aule. Quod et factum est. Perduravitque in eo officio usque ad finem vite sue, cum tamen postmodum habuisset duos episcopatus Metensem et Spirensem. Timens autem Otto, quod ministeriales spectantes ad Philippum non facile suo subderentur imperio, sed ad suos nativos dominos redirent, filiam Philippi alteram nomine Beatricem tamquam dominam omnium rerum, que ad generacionem illam spectabant, accepit uxorem. Tandem mense Septembri cum exercitu copioso, qui partim a finibus Almanie secum progressus fuerat, partim de civitatibus tocius Ytalie ad eum profluxerat, prospero itinere Romam ingressus domino pape Innocencio se exhibuit. Quem papa sicut in tali negocio summe erat necessarium, non tamen ea, que ante oculos sita erant, intuitus, sed quod prudencie est proprium, consideracione preteriti futuri temporis exitum metuebatur. Quapropter de quibusdam, quorum occasione iam pridem inter regnum et sacerdocium non semel sed pluries perniciose dissensiones emerserant, ab Ottone rege, priusquam manum benediccionis imponeret, securitatem sibi prestolari postulavit. Rex vero ad propositi sui consumacionem festinans, de quibuscunque et qualitercunque postulatus fuerat, promittendo fidem iurando securitatem parare non distulit et sic, quod affectabat, ad effectum quoque perduxit. Anno itaque predicto incarnacionis M°CC°IX° proxima dominica ante festum beati Michaelis Archangeli cum multa celebritate cleri et populi, principum et baronum simulque et innumere populi illius multitudinis, que de diversis tocius mundi partibus ad tam solempne spectaculum convenerant indicibili alacritate in ecclesiam beati Petri, apostolorum principis, rex Otto ab Innocencio tercio imperiali benediccione per-

[22]) destruxit penitus et devastavit, recedens . . . 3. — [23]) nemá 3. — [24]) palatino de Witelspach 3. — [25]) Bamberg 3. — [26]) marschalkus 3. — [27]) pal. Ottonem 3. — [28]) erant 3. — [28*]) Ruk. 2 má MCCII°.

A.

1212 in Basilea solempnem curiam celebrans regem [1]) et regnum Boemie libertavit, gracias concedendo, prout in subscriptis privilegiis continetur:

Fridericus, divina favente clemencia Romanorum imperator electus et semper augustus, rex

B.

Capitulum LXVIII. 1212

De privilegio exempcionis et liberacionis Fridrici imperatoris dicente, quod reges Boemie ab omni pecunie exaccione et iusticia (et iustic. nemá 6) imperialis curie sint liberi, et quod pos-

cepta gloriose est coronatus. Imperator itaque coronatus dimisit exercitus et ipse cum paucis in Ytalia permansit accipiens terram in potestatem. Insignia quoque imperialia apud Mediolanum com[m]isit, unde magnum favorem a Mediolanensibus acquisivit. Inde peragratis partibus Tuscie et Marchie contra ius phasque et iuramentum, quod fecerat domino pape, manu hostili cepit invadere terras sancti Petri ad ecclesiam Romanam pertinentes occupatisque Monteflacone, Radicophano multisque ecclesie opidis in regnum Neopolitanum et Apulie movens, id adolescenti Friderico sublaturus, cuius ob etatem tutores curam habebant. Ob hanc causam pontificem in se concitavit, a quo anathemate notatur et imperii titulis privatur, cum monitus, ut ab iniuria discederet, obedire noluit sed contumax et rebellis existens permansit in suum preiudicium et scandalum plurimorum. (Sr. Chron. Urspergense, Pertz Ss. XXIII, str. 372 a 373.)

Anno Domini M°CC°X° Otto imperator excommunicatus denunciatur. Hanc ob causam Przemysl, 1210 Boemie rex, cum Maguntino archiepiscopo Sifrido nec non et Treverensis cum ceteris principibus Almanie, videlicet lantgravio Hermanno Thuringie, Ludovico, duce Bawarie, et duce Austrie convenientes Fridericum, regem Sicilie, elegerunt in imperatorem coronandum, cui eciam olim, cum adhuc puerulus esset, vivente patre Henrico fidelitatem iuraverunt. Nunccios itaque dirigunt, qui hanc suam eleccionem tam in curia Romana quam apud prefatum Fridericum, regem Sicilie, promoveant et ipsum in Alamaniam perducant. Mittitur in hac legacione nobilis vir Henricus de Nifen et Anshelmus de Justingen, vir ingenuus. (Tamtéž str. 373.)

Anno Domini M°CCXI Otto imperator in Apulia quasdam civitates accepit et Capuam pervenit, 1211 ubi et hyemavit. Eo tempore ad curiam Romanam venit vir religiosus abbas de Mormunit (i. e. Morimund), qui a festo sancti Michaelis, sicut ipse asserebat, usque ad quadragesimam quinque vicibus transierat a Roma usque Capuam iussu domini pape, quatenus pacem reformaret inter papam et imperatorem. Ceterum imperator Otto nulla racione flecti potuit, quin vellet expellere de terra prefatum Fridericum, regem Sicilie, et de Philippo, rege Francie, ulcionem querere eo, quod terras avunculi sui regis Anglie, videlicet Nortmanniam et alias quasdam subegisset et contra ipsum quedam verba temere protulisset. (Tamtéž str. 374.) Sane ne tanta turbacio fieret in ecclesiis et populo christiano, voluit dominus papa sustinere omne dampnum, quod sibi imperator in terris ecclesie Romane intulisset aut inferret. Hanc formam composicionis cum recusasset imperator Otto admittere, dominus papa tamquam vir animosus et confidens in Domino tria ardua negocia simul explere voluit et disposuit, que in una extravaganti patent, que incipit: Quoniam maior etc. Et primo laboravit super deposicione Ottonis imperatoris, quia fuit rebellis, quod fuit arduum negocium; secundo transmisit literas per christianitatem pro succursu Terre sancte; tercio pro adunando generali concilio literas per orbem transmisit. (Tamtéž str. 374.) Ipsarum exemplaria hic ponemus: Innocencius III, Moguntinensi et Magdeburgensi archiepiscopis et episcopo Bambergensi, nec non karissimo in Christo filio illustri regi Boemie ac dilectis filiis lantgravio Thuringie et duci Meranie. Nuncciis et literis vestris ea, qua decuit, benignitate susceptis vestroque intellecto processu licet semiplane descripto gavisi sumus in Domino et in potencia virtutis ipsius discrecionem ac devocionem vestram multipliciter commendantes, quod ad conterendum draconem, quem dominus ad illudendum illi formavit inhiantem vos ac alios devorare inmaniter, incepistis magnanimiter operari prosternendo tyrannum tam ecclesie quam imperio pestilentem. Ne igitur adiciat, ne resurgat nobis et vobis et aliis principibus tam ecclesiasticis quam mundanis, est summopere providendum, ut nec fraudibus possit seducere nec viribus prevalere, quia novissima eius forent deteriora prioribus, nec iam draconis tantum nequiciam sed leonis eciam seviciam exerceret nichil penitus inconcussum relinquens, quia nec rebus parceret nec personis, simul in unum spiritualia et corporalia confundendo. Quia vero nemo mittens manum ad aratrum et respiciens retro aptus est regno Dei, neque qui ceperit sed qui perseveraverit a Domino commendatur, quamvis potissima pars huius negocii principum quidem extitit, cuius si medium bonum fuerit, optimus utique suus erit, prudenciam vestram rogandam duximus et monendam per apostolica scripta vobis mandantes, quatenus in incepto proposito sagaci consilio et efficaci studio procedatis nichil de contingentibus omittentes sed ad consummacionem (sic) ipsius opes inpendatis et operas iuris et iuribus innitentes in Domino principaliter confidendo, qui con-

[1]) regem Ottakarum alias Przemysl et regnum B. 3.

A.

1212 Sicilie, ducatus Apulie et principatus Capue. Cum decus et potestas etc. *) . . . Acta sunt hec anno dominice incarnacionis millesimo CCXII, mense Septembri, XV indiccione, regni vero

B.

sint investire suos episcopos; insuper quod ad nullam curiam imperialem venire teneantur nisi in Nurenberg et Bamberg. Tenor itaque primi privilegii Fridrici imperatoris secundi talis est: 1212

teret sathan sub pedibus vestris dabitque vobis de tyranno triumphum, qui nitebatur vos et alios in extremam redigere servitutem. Quantum namque sit hoc in secula valiturum ad conservandum non solum dignitates et iura principum, verum eciam et pacem et iusticiam populorum, vestra prudencia non ignorat. Quare pro tali et tanta re nullatenus dubitetis per vos et alios quoscunque potestis opus honestius laborare de auxilio et favore nostro securi, quoniam in eodem proposito sumus persistentes et formam vobis et aliis ad hoc fideliter intendentibus parati sumus impendere consilium et auxilium oportunum, nec desistimus operari, quecumque ad hoc negocium promovendum agnoscimus expedire, quod magnifice iam cepit per Dei
1210 graciam prosperari. Datum Laterani III kal. Novembris, pontificatus nostri anno XIII°.

Sane principes, videlicet rex Boemie, archiepiscopus Moguntinensis et Magdeburgensis, lantgravius Thuringie et marchio Misnensis, voluntariis motibus cum deliberacione adhibita ad quoddam orientalis provincie opidum unanimiter collecti sunt et execucionem fecerunt mandati apostolici pro eo, quod Otto dignitatibus ecclesiasticis insultans, archipresules simpliciter et vituperiose clericos, abbates, monachos, reverendas matronas mulieres appellans universosque, quos Deus honorare precepit, superbie stimulis agitatus omnes dehonoravit. Proinde tacite digredientes ceteros principes ea latuere consilia, donec idem principes in opido regio Nurenberg collecti publicis vocibus Ottonem hereticum hominem nominarunt et publicam ei facientes contradictoriam Fridericum, Henrici ultimi imperatoris filium, antea ab universitate electum, futurum imperatorem declararent. Ad hanc adversus Ottonem contradiccionem Guntherus Ottonis dapifer, cui Otto publica regni negocia comiserat, quantum poterat, principum machinacionibus parabat contraire et cum festinacione, qua poterat, villas regias muris et fossatis sufficienter munitas, Northusen videlicet et Mulhusen, armata manu preoccupare festinabat, ut lantgravium, quasi hostem publicum et adverse partis principaliorem exinde impugnaret. Quod et factum est. Exinde nuncii ad Siciliam [missi sunt] et specialiter Anshelmus supradictus [ad] Fridericum regem vixque obtinuit apud illum, ut iret in Almaniam. Uxor namque ipsius Constancia, filia regis Arragonensis, quam prius uxorem habuerat Emericus, rex Ungarie, frater Andree regis, plurimum studuit eum revocare, ne iret. Similiter et multi potentes Sicilie timentes evenire sibi periculum propter fraudem Almanorum. Ast ipse cum parvulum iam ex coniuge haberet filium, Henricum videlicet, postmodum regem factum, relictis uxore et filio et terra viriliter iter arripuit ad accipiendum imperium et primo Romam applicuit, ubi accepto favore et consilio domini Innocencii pape Januam pervenit. Huius civitatis cives iter sibi parant securum; timebant enim incursus Mediolanensium et ipsum Papiam usque perducunt. Tunc Papienses et Cremonenses coadunati in vallem Tridentinam ipsum conducunt. (Srovn. tamtéž str. 373, 374.)

Anno Domini M°CC°XII° Otto imperator veniens in Alamaniam congregavit exercitum et contra 1212
lantgravium de Thuringia et alios rebelles iam effectos toto tempore vernali et estivo bellum movit. Interea nupciarum impendia cum gloriosis expensis Ottoni in Northusen preparantur, que leto principio prenunciata calamitoso fine tabuerunt. Nempe Philippi regis filia, dum Ottonis talamis fuisset representata, parvo post tempore vitalibus carens spiraculis ad malum Ottonis diem clausit extremum. Interim Fridericus electus imperator, cum non posset directo itinere venire in Almaniam, de valle Tridentina per asperrima loca Alpium et invia et iuga moncium eminentissima obliquando iter suum venit in Reciam Curiensem ibique receptus ab episcopo Curiense (sic) et abbate sancti Galli et nobili viro Henrico de Sacco perductus est usque civitatem Constanciam. Audito vero adventu ipsius Otto imperator interim venerat de Thuringia volens comprehendere aut interficere adversarium suum, ipseque manebat in opido Yberlingen; sed a multis tam Bavaris quam Svevis derelictus stans in confusione non poterat occurrere sepedicto Friderico ad pugnam. Unde factum est, ut auxilio comitis de Quiburc et aliorum, quibus ipse predia imperii et paterna lege distribuit et obligavit, usque Basileam perveniret, ubi tunc Henricus de Veringen, episcopus Argentinensis, cum quingentis militibus sibi occurrit, quorum et aliorum fretus auxilio per partes Reni descendit et civitates et terras exceptis quibusdam castris paucis in potestatem accepit. Otto nichilominus [illegible], si posset resistere, ex altera parte Reni descendit venitque ad quoddam castrum nomine Brisacum, quod in sua potestate habebat, ubi cum maneret, cives eiusdem castri, nescio qua occasione commoti et ex fama rerum audaciores effecti, contra eum et suos insurrexerunt, ubi quidam vulnerati et inter-

*) Další znění tohoto listu u Jirečka: Codex jur. Boh. I. p. 38—40; výtah u Erbena Reg. Boh. I, p. 247.

A.

2 domini Friderici, illustrissimi Romanorum imperatoris electi et semper augusti regis Sicilie XV°. Datum in nobili civitate Basiliensi per manus Ulrici prothonotarii VI kalendas Octobris feliciter amen.

In *) nomine sancte et individue Trinitatis amen. Fridericus, divina favente clemencia Romanorum imperator electus et semper Augustus, rex Sicilie, ducatus Apulie et principatus Capue. Ad extollendos regie dignitatis titulos eorum votis etc...[a]) Acta sunt hec anno dominice incarnacionis MCCXII°, mense Septembris, XV indiccione, regni vero domini Friderici, illustrissimi Romanorum imperatoris electi et semper augusti, regis Sicilie XV°. Datum in nobili civitate Basiliensi per manus Ulrici prothonotarii, VI kalendas Octobris feliciter amen.

Anno Domini MCCXI°.

2 Anno Domini[b]) MCCXII° reliquie sanctorum Thome, Jacobi et Thatei [1]) apostolorum nec non sancti Mauricii de Theutonia sunt in Pragam allate.

Anno Domini MCCXIII°. **)

15 Anno Domini[c]) MCCXIIII° secundus Daniel, Pragensis episcopus. obdormivit in Domino et Andreas, eiusdem ecclesie prepositus, episcopus XVIII sibi succedit. ***)

B.

Fridricus, divina fav. clem. Rom. imp. electus et semper augustus, rex Sicilie, ducatus Apulie et principatus Capue. Cum decus et potestas... Datum in nobili civitate Basiliensi per manus Ulrici viceprothonotarii VI kal. Octobris feliciter amen (fel. am. nemají ruk.). 1212

Capitulum LXIX.

De donacione per imperatorem Fridericum in predicta imperiali curia (nemá 4) et eadem die desuper castrum Flos, Swarczpurg et Lutenstein (Lutensten 5) etc. facta regi et regno Boemie. Tenor vero secundi privilegii est talis (slov Capitulum — talis nemá 6):

Fridericus divina favente clemencia Romanorum imperator electus et semper augustus et rex Sicilie, ducatus Apulie et principatus Capue. Ad extollendos regie dignitatis titulos eorum votis etc.... Datum in nobili civitate Basilia per manus Ulrici viceprothonotarii, VI kal. Octobris feliciter amen.

fecti sunt, ipseque perfusus effectus vix recessit ab eis. Qua fama divulgata satis laboriose ad Saxoniam rediit, et sic de regno pellitur et Fridericus Aquisgrani coronatur. (Tamtéž str. 377.)

*) Rukopis 3 má před slovem tímto nápis: Sanctio imperatoris.

**) K tomuto roku klade ruk. 3 následující zprávu: Anno Domini M°CCXIII° epistole a domino papa per orbem mittuntur de concilio convocando, que incipit: Vineam Domini Sabaoth etc. (Baluze. Ep. Innocentii II, 756) et alia de negocio crucis (Tamže II, 752): Quia maior nunc instat etc. Proinde Otakarus, rex Boemie, et lantgravius Thuringie cum ceteris regni baronibus ad indictam sibi in Franckenfurt curiam circa Epiphaniam accinguntur, ubi lantgravius, consobrinus regis Boemie, a rege et a quingentis ferme militibus gratissimo occursu gloriose receptus est. Post hec autem rex Francie Philippus faciem regis Romanorum cum benediccione XX milium marcarum argenti perveniens fedus ad invicem pepigerunt, ut in prosperis et adversis mutuis se vicissitudinibus consolidarent et alter alteri favorabiliter coesse deberet. 1213

***) Místo succedit — ordinatur má ruk. 3: successit. Eodem anno curia in Merseburg celebranda indicitur cum brevibus et paucis pro temporis articulo in absencia Ottonis consumatur. Ex tunc Boemi haud longe in Saxoniam profecti mole predarum graves repatriaverunt. Otto imperator tunc adiuncto sibi

---

a) Další znění listu tohoto jest v Jirečkově sbírce: Cod. jur. Boh. I, str. 41 a 42 a u obšírném výtahu u Erbena, Reg. Boh. I, str. 48. — b) Letopisy č., Pram. děj. č. II, str. 283. — c) Tamtéž.

1) Thadei 2.

A.

1215 Anno Domini[a]) MCCXV° Rome in die sancte Cecilie dominus Andreas in Pragensem episcopum ordinatur.

1215 Anno Domini[b]) MCCXVI° fratres sancti Adalberti sunt in Pragam portati, qui in monasterio sancti Georgii feliciter requiescunt.*)

A.

Anno **) Domini MCCXVII° dominus papa Innocencius tercius Laterani generale concilium celebravit. 1215

Anno Domini[c]) MCCXVIII° Theobaldus, dux Boemie, nec non Laurencius, Wratislaviensis episcopus, sunt in Prussiam profecti. 1217

rege Anglie et comite Flandrie et comite Bolonie et aliis quam plurimis coadunavit exercitum, ut pugnaret contra Philippum, regem Francie, quem plurimum habebat culpabilem de omni suo labore. Rex autem Francie omnem populum terre sue obviam sibi pergere precepit, et dispositis aciebus nimium pugnatum est, et Francie rex Ottonem in fugam convertens multitudinem suorum nobilium in campo conclusit et captivam abduxit. Inde sors Ottonis a supremo cardine lapsa sine spe recuperandi incredibiliter descendit. (Srov. tamže str. 377.)

1215 Anno Domini M°CCXV° celebratum fuit concilium Lateranense Rome in ecclesia Salvatoris, que Constantiniana vocatur, mense Novembris in festo Omnium sanctorum presidente domino Innocencio papa tercio, pontificatus eius XVIII° anno, in quo fuerunt metropolitani LXXI, episcopi CCCCXII, abbates et priores octingenti, inter quos extituerunt de precipuis patriarchis duo, videlicet Jerosolimitanus et Constantinopolitanus; Anthiocenus autem gravi lang[u]ore detentus venire non potuit, sed misit vicarium episcopum Antecadensem, Alexandrinus vero, sub Sarracenorum dominio constitutus, fecit, quod potuit, mittens pro se diaconum, suum germanum. Greci et Romani imperii legati, regum vero Jerusalem, Francie, Hispanie, Anglie, Vngarie, Cipri, Arrogonie nec non et aliorum principum et magnatum ingens multitudo oratorum. (Chron. Ursperg. Pertz, Ss. XXIII, str. 378.) — In eodem concilio Rome in die sancte Cecilie dominus Andreas in Pragensem episcopum ordinatur.

Eodem anno obiit lantgravius Thuringie Hermannus, consobrinus Otakari, regis Boemie, cui Ludovicus, filius eius, successit in principatu, maritus beate Elizabeth.

*) Ruk. 3 tu přidává ještě: Eodem anno Innocencius papa obiit apud Perusium XIII kal. Augusti, pontificatus sui anno XIX°, cui successit Honorius III^us^, qui Cencius nominabatur. Eratque camerarius cardinalium et pecunias ipsis collatas fideliter et provide distribuebat. Qui sedit annis X et mensibus duobus. (Tamtéž str. 378.)

1217 **) Místo zprávy při tomto roku položené má ruk. 3 zprávu následující: A. Dom. MCCXVII° fit generale passagium. Nam rex Ungarie Andreas, pater s. Elizabeth, et Leopoldus, dux Austrie, Otto, dux Meranie, Erkenbertus, frater eius, dux et episcopus Bambergensis, Henricus comes Nivernensis et Qualtherius, regis Francie camerarius, et alii multi nobiles et comites cum valida manu transfretaverunt ad Terre sancte subsidium. Hii omnes inito consilio cum Johanne, Iherosolimitano rege, Damiatam, Egipti urbem, obsidere instituerunt et sequenti anno eam mense Maii circumdederunt. K tomu připojuje ihned ruk. tento (3): Eodem anno Andreas, Prag. episcopus, eo, quod Otakarus rex et omnes barones regni Boemie jako níže při roce 1220 (str. 127 a 128) jest položeno až po slova XXX denarios persolvebat. Papa autem Honorius episcopo Pragensi tale fecit mandatum, ut hic sequitur:

Honorius Pragensi episcopo. Non tam detestabilis quam abhominabilis consuetudo in Boemie partibus inolevit, quod laici quidam contra Deum et sacrorum canonum instituta ecclesiasticos viros capiunt et eos carcerali custodie mancipantes presumunt mortis supplicio condempnare, propter quod insolencia crescit in aliis per exemplum et honor ecclesiasticus cottidie conculcatur. Nolentes igitur per aliquorum contumaciam confundi ecclesie libertatem presencium tibi auctoritate mandamus, quatenus iuxta officii tui debitum prefatos laicos super premissis in tua diocesi contra clericos delinquentes, ut ab huiusmodi presumpcione desistant, monicione premissa per censuram ecclesiasticam appellacione remota compescas, nichilominus studium adhibeas et operam efficacem, ut statuta sacri concilii generalis ab omnibus inviolabiliter observentur. Dat. Laterani IIII idus Marcii (12 Mart. 1217), pontificatus nostri anno primo.

Ad eundem episcopum prima bulla: Honorius Pragensi episcopo. Ad audienciam nostram te significante pervenit, quod quidam de populo tue diocesis pretextu cuiusdam illicite consuetudinis XXIII, quidam XII, quidam VI, quidam III denarios tantum solvunt pro decimis annuatim in ecclesiarum preiudicium et salutis proprie detrimentum. Cum igitur consvetudo huiusmodi dici debeat pocius corruptela, fraternitati tue per apostolica scripta mandamus, quatenus consuetudine eadem nequaquam obstante memo-

[a]) [b]) [c]) Letopisy č., Prameny děj. č. II, str. 283.

A.

1219 Anno Domini MCCXIX°.

Anno Domini*) MCCXX° Poloni a Pruthenis et a Ruthenis sunt in ore gladii crudeliter inter-
1216 fecti. Item ²) Andreas, Pragensis episcopus, eo,

A.

quod Prziemisl rex et omnes barones regni Boe- 1216
mie monasteria, ecclesias piaque loca tocius Pragensis dyocesis, in domibus et in viis iugo servitutis intollerabilis opprimebant et exaccionibus

ratos ad solucionem debitam decimarum monicione premissa per censuram ecclesiasticam appellacione remota compescas. Datum Laterani ydus Octobris (15 Oct. 1216), pontificatus nostri anno primo.

Hiis apostolicis mandatis dominus Andreas, episcopus Pragensis, a papa Honorio susceptis posuit interdictum predictum per totam suam dyocesim, et hanc papa confirmavit mandans singulis episcopis hanc similiter denunciari in totum regnum Boemie auctoritate apostolica et domino episcopo Moravorum sive Olomuczensi sic scripsit papa Honorius tercius:

Honorius Olomucensi. Presencium tibi auctoritate precipiendo mandamus, quatenus ad Boemie regnum accedens sentenciam interdicti, quam venerabilis frater noster Andreas, Pragensis episcopus, in diocesim suam auctoritate tam nostra quam sua exigente iusticia promulgavit pro eo, quod rex et magnates Boemie libertates ecclesie infringebant, precipias auctoritate nostra in cunctis ecclesiis tam exemptis quam aliis artissime observari contradictores per censuram ecclesiasticam appellacione remota compescens. Moneas insuper regem et magnates predictos, ut debitam ecclesie restituant libertatem et eam in futuro illibatam conservent, comminans eis, quod, nisi ab ecclesiarum gravaminibus conquiescant, iram Dei sibi merito comparabunt, et in eo ecclesia Romana manus suas aggravabit, prout viderit expedire. Datum Laterani IIII idus Maii (12 Maii [má býti spíše Marcii] 1217) pontificatus nostri anno primo.

Idem Salczburgensi archiepiscopo et Pataviensi et Kymensi episcopis. Presencium vobis auctoritate *etc. ut in lit. preced. usque* infringebat, relaxione venerabilis fratris Moguntinensis non obstante, precipiatis auctoritate nostra in cunctis ecclesiis *etc. ut in lit. preced. usque* expedire. Dat. Laterani IIII idus Maii (12 Maii 1217), pontificatus nostri anno primo.

Rex Boemie pape. Rex Otakarus. Utinam a memoria vestra non excidat, quam devotus filius Romane curie semper extiterim. Quedam enim ardua pro Romane curie reverencia sum aggressus, ad que contemplacione proprie utilitatis nullatenus accessissem. Mandata domini pape hactenus admisi et admissa, quantum decuit, diligencia effectui mancipavi; semper summi pontificis monitis acquievi nonnunquam in (ruk. tamen) contrarium a quibusdam magnatibus monitus et rogatus. Sed utinam sedes apostolica, que in omnibus consvevit esse liberalis, michi soli non sit ingrata. Pater sancte! Non sine dolore vestre refero sanctitati, quod cum (per) quosdam fideles tam clericos quam laicos percepissem, quod episcopus Pragensis tam persone mee quam regni mei gravamen studiosius intenderet, nolens controversiis, quas minabatur inferre, eundem habere iudicem et adversarium, sedem apostolicam appellavi. Ipse vero post appellacionem in Boemia commorando videbatur appellacioni deferre petens a me, quod super hoc ad curiam Romanam nuncios meos destinarem, promittensque ipse suos destinare pro eodem. Et post aliquantulam moram spoliata ecclesia Pragensi et facta maxima collecta in clero finxit se ire ad sanctum Antonium, et ita a me in bona pace recessit. Tandem tractu temporis proiecte sunt quedam litere continentes, ut dicitur, quod episcopus idem in tota Boemia interdixerit divina celebrari. Hoc audito conveni tam clerum quam populum et super facto diligentem habui tractatum, nec tamen potuit certus auctor vel portitor literarum inveniri. Postea quesivi in capitulo Pragensi, utrum eorum consilio esset talis lata sentencia, qui responderunt, preter eorum consilium maliciose et impetuose mecum actum esse. Series autem literarum proiectarum talis est, sicut didici: Ego Andreas, Pragensis episcopus, interdixi divina celebrari per totum episcopatum meum iure ordinarie iurisdiccionis literarum Honorii pape, quarum forma talis est: Significante nobis Pragensis ecclesie episcopo, quod quidam de populo Boemie decimas non solverunt, eidem dedimus in mandatis, ut eos ad debitam prestacionem decimarum per censuram ecclesiasticam conpellat. Michi tamen nulle fuerunt litere presentate. Ponamus tamen, quod tales impetraverit. Videat vestra paternitas, utrum de minoribus personis ad maiores, puta ad regem, cum sit facta mencio in literis, que formam decretalis iurisdiccionem suam potuerunt prolongare vel prorogare? (sic) Item si quidam, quod non credo, decimas denegarent, culpam eorum in regem vel regnum debeant refundere? Item utrum in homines non confessos nec convictos ymo volentes in curia Romana non cedere sed contendere potuerunt sentenciam promulgare? Peto igitur, ut si episcopus confiteatur, se interdictum in terram meam promulgasse, scribatis iudicibus

*) Letopisy č., Pram. děj. č. II, str. 283.

²) Zprávu tuto až po slova XXX den. persolvebat má ruk. 3, jak výše podotknuto, již při roku 1217.

A.

1216 inauditis gravabant impie, sic quod eos tedebat vivere, tam regem quam barones eius excommunicacionis sentenciis innodavit, supponens regnum ecclesiastico interdicto, domino pape super tan-

A.

tis gravaminibus nichilominus proponendo querelam. Unde gravamina sunt aliqualiter alleviata, quedam vero prorsus submota. Quemadmodum in theoloneis, quibus exaccionabantur clerici, 1216

nobis expressius nominandis, ut de appellacioue cognoscant, et si quid in eius preiudicium invenerint attemptatum, irritum denuncient, presumpcionem tantam pena canonica vindicantes. Quod si episcopus diffiteatur, faciatis, quorum ope vel auxilio litere ille proiecte fuerint, precipientes eos canonice pene subiacere. Et ut in summa omni calliditati adversariorum occurram, rogo, ut, si forma, quam prius pecii, non placeat, scribatis aliquibus executoribus, qui accepta ydonea caucione (cod. capcione) de parendo iuri terram meam, que de facto, licet non de iure dicatur interdicta, similiter de facto relaxent vel denuncient interdictam non fuisse, quod secundum peritorum iudicium debet nemini denegari.

Honorius illustri regi Boemie. Inter ceteros mundi reges te tanquam spectabilem et catholicum principem sincera caritate diligimus *etc. ut in Reg. Boh. I, p. 270—272, n. 578 et Cod. dipl. Mor. II, pag. 93, n. LXXVIII usque* taliter in ipso negocio procedemus, quod tue sublimitati displicere merito non debebit, cui, que iusta sunt, credimus placere. Datum Anagnie X kal. Junii (23 Maii 1217), pontificatus nostri anno primo.

Moguntinus archiepiscopus Pragensi episcopo. Venerabili et dilecto in Christo fratri et amico Andree, Pragensi episcopo, S. Dei gracia sancte Moguntinensis sedis archiepiscopus salutem et affectuosam in Domino karitatem. Discrecioni vestre duximus declarandum, quod honorabilis et dilectus amicus noster Otakarus, rex inclitus Boemie, gravem nobis querelam transmisit, quod occasione cuiusdam litere non auctorabilis in ecclesiam clam proiecte divina in Pragensi diocesi tamquam interdicta cessarunt, propter quod attencione devota postulavit a nobis, ut cum dyocesis eadem nobis sit in spirit[u]ali iurisdiccione subiecta, viris aliquibus providis daremus auctoritate metropolitica in mandatis, ut auctoritatem interdicti diligentissime scrutarentur et causam, quibus si manifeste constaret idem interdictum ex reverendissimi patris nostri domini pape auctoritate et consciencia processisse, facerent illud firmitate debita inviolabiliter observari. Si vero a nobis vel alio nobis subdito latum esse, idem ab ipso rege et suppanis plenarie caucione recepta de parendo iusticie super cunctis, que causam dederint interdicto eidem, secundum canonicas sancione[s] laxare facerent divina resummi et auctoritate nostra absolverent in forma ecclesie, si qui pretextu eiusdem interdicti se metuerent excommunicacionis vinculum incurrisse alias incidisse. Attendentes igitur huic peticioni regie iuris suffragia non deesse, ne tanta terra, cui, ut premisimus, in spiritualibus providere diu esset caritura divinis in plurimorum perniciem animarum, consilio capituli Moguntinensis et prudentum virorum cum sollicita deliberacione accepta, sicut memoratum est, abbati de Strahow (in cod. Drah), decano Pragensi, archidiacono Littomirecensi mandavimus inquirendum et exinde procedendum, prout superior forma demonstrat, sicque ne fiat vobis preiudicium, curavimus habundanter caritatem vestram non minori quam debemus sinceritatis studio diligentes.

Honorius papa Moguntinensi archiepiscopo. Cum ad preces venerabilis fratris nostri Andree, Pragensis archiepiscopi confirmaverimus sentenciam *etc. ut in Cod. dipl. Mor. II, p. 93, n. LXXIX et Reg. Boh. I pag. 272, n. 580 usque* compellant. Datum Ferentini XIII kal. Augusti (20 Jul. 1217), pontificatus nostri anno primo.

Executoribus predictis in eundem modum. Maguntinensis executoribus. Domini pape mandatum cum literis ipsius et nostris recepimus et per(l)egimus reverentur. Qui, si plenissime novisset, quo moderamine equitatis, quam racionabili condicione fecerimus interdictum Pragensis dyocesis relaxari, redarguicionis nostre ferulam mitigasset. Mandamus siquidem hoc modo relaxacioni ipsius, ut, si processit auctoritate apostolica interdictum, iuberetur ab omnibus inviolabiliter observari; si vero a domino Pragensi episcopo vel ab alio nobis subdito latum esset, accepta sufficienti caucione a domino rege Boemie et suppanis de parendo iusticie super cunctis, que causam prebuerant, interdictum ipsum ad cavendum animarum periculis relaxetur, maxime cum ante prolacionem interdicti ad nos fuit appellatum.

Eodem anno ultra mare expirante treuga christianorum et Sarracenorum in primo passagio generali congregatus est exercitus in Achon cum tribus regibus Johanne Iherosolimitano, Andrea Vngarie et rege Cipri, qui mistica munera non deferentes parum egerunt memoria dignum. Aufugit enim Leopoldus, dux Austrie, et Otto, dux Meranie, cum multis comitibus et viris generosis. Aderant episcopi peregrini. archiepiscopus Nycossiensis, Balotensis, Banbergensis. Cycensis, Monasteriensis, Traiectensis et cum eis vir nobilis et potens Waltherus de Arenis, qui reversus in passagio vernali XL milites reliquit in servicio Terre sancte. quibus providit sumptus sufficientes per (ruk. má pre) annum. Patriarcha vero Jerosolimitanus

A.

1216 Judeus denarium, clericus autem de corona capitis XXX denarios persolvebat.

[Hoc anno, videlicet MCCXX° cum Albertus secundus Brandemburgensem marchiam strennue

A.

gubernasset, relinquens post se duos filios Johannem et Ottonem adhuc teneros obiit et in Leninensi monasterio ecclesiastice traditur sepulture. Mechthildis[3]) vero, uxor eius, filios suos educa- 1220

cum magna et populi humilitate tollens reverenter vivifice crucis lignum feria VI post Omnium sanctorum profectus ab Achon in castra Domini, que precesserant ad Recondanam. Hoc autem dulce lignum, in Terra sancta reservatum, perditum fuit usque ad hec tempora. Imminente siquidem conflictu Sarracenorum cum christianis tempore Soldani crux secta fuit et pars ad prelium delata et ibidem perdita pars reservata, que nunc exhibetur. Cum tali ergo vexillo exercitus Domini per planum Fabe recessit usque ad fontem Tubanie. Sequenti vero die per montes Gelboe profecti sunt Bethsaydam, ubi castra fixerat adversarius. Sed metuens tam ordinate procedentes tentoria tollens et fugiens terram vastandam reliquit Christi militibus, unde Jordanem transeuntes in vigilia sancti Martini corpora sua pacifice laverunt in Jordane quiescentes per biduum ibidem. Deinde super litus maris Galilee tres mansiones fecerunt, peragrantes loca, in quibus Salvator noster mirabilia fuerat operatus, sicque reversi sunt Achon.

Nyní následuje zpráva k r. 1218 Theobaldus dux až profecti. Potom stojí následující text:

Eodem anno interdictum positum in Pragensi diocesi. Exempti religiosi, videlicet Cistercienses et Premonstratenses et alii non servabant, propter quod papa Honorius dedit in mandatis episcopo Olomucensi, ut predictum interdictum servarent compellendo eos per censuram ecclesiasticam et non obstante eorum exempcione, ut hic patet: Honorius papa Olomucensi episcopo. Presencium tibi auctoritate iterato precipiendo mandamus, quatenus interdictum *etc. ut in Cod. dipl. Mor. II, pag. 100, n. LXXXIX et Reg. Boh. I., p. 227, n. 591 usque* compellant. Datum Laterani VI kalendas Aprilis, pontificatus nostri anno secundo.

Idem archiepiscopo Strigoniensi. Presencium tibi auctoritate precipiendo mandamus, quatenus eos, quos venerabilis frater noster Pragensis episcopus supposuit interdicto, non recipias ad ecclesiastica sacramenta, sed precipiens ipsius episcopi sentenciam relaxacione venerabilis fratris nostri Moguntinensis archiepiscopi non obstante inviolabiliter observari regem ac magnates Boemie diligentur moneas et inducas, ut debitam ecclesie restituant libertatem et eam in futuro illibatam conservent, comminans eis, quod, nisi ab ecclesiarum gravaminibus conquiescant, iram Dei sibi merito provocabunt, et in eos ecclesia Romana manus suas aggravabit, prout viderit expedire. Datum Ferentini VI kalendas Augusti, pontificatus nostri anno secundo.

Idem papa regi Boemie. Litteras tue serenitatis benignitate recepimus consueta *etc. ut in Reg. Boh. I, p. 274, n. 583 usque* providere. Dat. Laterani IIII non. Novembris, pontificatus nostri anno secundo.

Eodem anno, quia dispositum fuerat in concilio generali, ut eo anno in kalendis Julii cruce signati iter arriperent, multi de partibus Almanie proficiscuntur, ast ne pergant, in civitatibus Apulie impediuntur, sed auctoritate sedis apostolice votum eorum differtur et in utilibus remittitur per compensacionem. Eodem tempore post Nativitatem Domini exercitus christianorum ultra mare quadrifariam divisus est. Rex Ungarie et Cipri Tripolim profecti sunt, ubi rex Cipri adolescentulus diem clausit extremum, rex Ungarie brevi tempore commoratus, cum magno dampno Terre sancte recessit. Rex vero Jerosolimitanus et dux Austrie cum hospital(ari)is sancti Johannis Bambergense, Cytense, Traiectense et Monastrense episcopis remanserunt in Achon et castrum in Cesarea Palestine brevi tempore utiliter et constanter firmaverunt, et in basilica principis apostolorum festum Purificacionis patriarcha cum sex episcopis solemniter celebravit. Demum Templarii cum domo Theutonicorum et domino Walthero de Arenis et paucis peregrinis castrum filii Dei, quod olim destructum nunc castrum appellatur peregrinorum, firmare ceperunt, quod situm est in dyocesi Cesariensi inter Kayphas et Cesaream. Monastriensis episcopus apud Cesaream obdormivit in Domino; post hoc exercitus rediit in Achon. Episcopi autem Almanie et multi alii properabant ad transfretandum et brevi tempore ibi commorati.

Anno Domini M°CCXIX° Otto IIII, aliquando imperator, a sentencia absolutus a prelatis excommunicacionis obiit in castro Hartisburc et in Brunswick sepultus est, regalia insignia Henrico, palatino Reni, assignanda regi Friderico electo reliquit, que ad instanciam eiusdem regis Friderici eodem anno sub quadam forma composicionis ipsi assignata sunt.

Fridericus rex curiam in Nurenberg cum multis principibus celebravit et negocia imperii in Almania disponens se preparat, ut veniat Romam coronandus. Qui veniens Romam in octava sancti Mar-

[3]) Melchidis 2.

A.

1220 vit et multas tribulaciones a baronibus suis et Saxonie duce perpessa recuperata filiorum suorum tutela, quam Henricus comes de Anhalt habuerat, prudenter marchiam gubernabat et ad

A.

etatem senilem perveniens filios et filias Mech- 1220
thildis filie sue, ducisse de Brunswig, et filiorum suorum Johannis et Ottonis in Soltwedel residens nutriebat. Postquam autem Johannes et Otto,

tini in imperatorem in basilica sancti Petri de mandato Honorii pape per ministerium domini Hugolini protectoris ordinis Minorum, tunc Hostiensis episcopi (postmodum apostolici Gregorii IX), imperiali benediccione sublimatur et coronatur et sequenti die regina (in) imperatricem. Ubi imperator de bonis et prediis imperii in Ytalia sitis multa contulit ecclesie beati Petri et vota votis accumulans de manu eiusdem cardinalis episcopi rursus crucem accepit ad perficiendum iter Jerosolimitanum.

Hoc eciam anno nonas Julii facta est translacio sancti Thome, martiris atque pontificis Anglie, in civitate Cantuariensi, qui sanctus pro libertate ecclesiastica martirium subiit, ut supra dictum. In illo tempore multi clerici in dyocesi Pragensi non servantes interdictum positum ab episcopo in sua diocesi incurrerunt irregularitatem, propter quod episcopus predictus rogavit papam, ut cum ipsis dispensaretur, quod papa fecit sub hac forma:

Honorius papa episcopo Pragensi. Ex parte tua nobis fuit humiliter supplicatum, ut cum prelatis, presbiteris et aliis clericis tue dyocesis, qui celebraverunt in interdicto et excommunicacione a te in tua dyocesi promulgatis, cum sint multi, dispensare de benignitate sedis apostolice dignaremur. Nos igitur de discrecione tua plenam fiduciam obtinentes vices nostras in hac parte tibi duximus committendas per apostolica scripta mandamus, quatinus statuas super hiis auctoritate nostra, quod secundum Deum videris statuendum. Dat. Laterani etc. anno tercio.

Eidem super eodem idem:

Cum, sicut in nostra proposuisti presencia constitutus, concilium Moguntinum subiecerit excommunicacionum sentencie clericos Pragensis diocesis, qui deinceps de manu laici sine tuo vel successorum tuorum assensu iuxta pravam eiusdem diocesis consuetudinem ecclesiastica receperint beneficia vel sic recepta infra duos menses post dictam sentenciam in tuis vel successorum tuorum manibus non ducerent resignanda, nos tuis precibus inclinati, cum per hoc, sicut asseris, pravam eiusdem diocesis consuetudinem predictum voluit concilium aboleri, factum huiusmodi auctoritate apostolica duximus approbandum. Datum Laterani IIII nonas Aprilis, pontificatus nostri anno tercio.

Eidem super eodem:

In nostra proposuisti presencia constitutus, quod nonnulli Cistercienses et Premonstratenses et alii exempti tue dyocesis pro eo, quod interdicti tui sentenciam contempnentes presumpserunt celebrare divina, vinculo sunt excommunicacionis astricti et quidam eciam excommunicati, adhuc non desinunt celebrare, credentes se excommunicacione huiusmodi non teneri. Unde nobis humiliter supplicasti, ut cum sit multitudo in causa, propter quod severitati est aliquid subtrahendum, illos absolvere ac cum eis dignaremur misericorditer dispensare. De tua itaque discrecione plenam in Domino fiduciam obtinentes fraternitati tue per apostolica scripta mandamus, (quatenus) inquisita super hiis et cognita veritate agas super hoc cum eis misericorditer, prout secundum Deum videris expedire. Datum Rome apud Sanctum Petrum III kal. Junii, pontificatus nostri anno tercio.

Idem eidem:

Exposuisti nobis in nostra presencia constitutus, quod cum diocesis tua ecclesiastico per te supposita interdicto in clericos, qui interdictum huiusmodi non servarent, generalem sentenciam excommunicacionis promulgaris, multi ex ipsis prefatam incurrerunt sentenciam, qui absolucionis beneficio non obtento absque tua licencia fecerunt se ab alienis episcopis ad ordines promoveri. Unde a nobis suppliciter postulasti, ut dispensandi cum talibus, si non commiserunt in ordinibus sic susceptis vicium symonie ac alias ydonei fuerint, licenciam tibi concedere dignaremur. Nos ergo tuis precibus annuentes tibi concedimus postulata. Datum Reate XIII kal. Augusti, pontificatus nostri anno tercio.

Cum quidam clerici tue civitatis et diocesis per nos sint officio beneficiisque privati pro eo, quod contra interdictum tuum celebrare temere presumpserunt et quidam eciam celebraverunt contra interdictum auctoritate nostra promulgatum et propalatum, nos de tua circumspeccione gerentes fiduciam specialem, absolvendi eos ac dispensandi cum illis, prout singulorum merita videris postulare, auctoritate presencium liberam tibi concedimus potestatem. Datum Viterbii XV kalendas Aprilis, pontificatus nostri anno quarto.

Nyní následuje v ruk. 3 k roku 1220 zpráva: Poloni a Pruthenis et a Ruthenis sunt in ore gladii crudeliter interfecti. Potom: Hoc tempore Przemisl rex et barones Boemie universi atd. jako při roce 1221 položeno až po slova de Sefelt Romam rediit. Potom se pokračuje dále:

A.

1220 fratres predicti, adolescentes facti amice vixissent in concordie unione, insimul opprimentes hostes, exaltantes amicos et terras et redditus ampliantes a domino Barnym[4]) terras Barnonem[5]) et Feltawe[6]) et plures alias sunt adepti, Vkeram[7]) usque in Wolsene flumen emerunt. Item castra et advocacias Beclyn et Strusperg, Frankenford[8]) et novum Angermunde, nec non alia loca plurima construxerant et loca deserta in culturam debitam reducentes bonis pluribus habundabant, ac divinis officiis frequenter intenti religiosorum plures ordines in suis terminis locant.]

1220 Anno *) Domini MCCXXI° Prziemisl rex et barones Boemie universi per solempnes nunccios Pragensi episcopo data fide, ne[9]) sibi timeat, rogaverunt, ut ad eos ad Moravie metas descenderet et Austrie, cum ipsis de statu honoris ecclesie tractaturus. Propter quod cum eis conveniens in termino sibi prefixo, sed nichil proficiens de Sefelt Romam rediit.

A.

Anno Domini MCCXXII° Andreas, Pragensis episcopus, cum Gregorio cardinali de Crescencio[10]) reversus de curia Romana in finibus Moravie, in loco[11]) videlicet Srheicz,[12]) per eundem cardinalem pacificatus est cum rege Boemorum et eius primatibus. Et per dictum cardinalem in Pragensi diocesi relaxatum est ecclesiasticum interdictum. Quidam postmodum amici episcopi speciales sibi notificant regem ipsum et quosdam barones terre conspirasse in mortem illius. Quod audiens episcopus timore concussus Romam rediit, sed obiit anno sequenti, cuius caput de Cassamare civitate, ubi requiescit, translatum est postea nec non in muro sancti Wenceslai capelle Pragensis ecclesie collocatum super altare sancte Crucis, ubi crux aurea cernitur nunc depicta.[a]) Item eodem anno Wladislaus, frater regis Prziemisl dux Moravie, vitam finivit et sic Wladyslaum, iuniorem filium suum, constituit in Moravia marchionem.

(right margin: 1221 — at "Anno Domini MCCXXII°"; 1224 — at "diit, sed obiit anno sequenti"; 1222 — at "picta. Item eodem anno")

Tunc papa Honorius videns causam prolongari in partibus Boemie misit legatum a latere dominum Gregorium, sancti Theodori dyaconum cardinalem, sub hiis mandatis:

Honorius papa dilecto fratri Gregorio, sancti Theodori dyacono cardinali, apostolice sedis legato. Quia venerabili fratri nostro *etc. ut in Reg. Boh. I, pag 299, n. 645. usque* memorato. Datum Laterani XIII kal. Julii, pontif. nostri anno quinto.

Eidem super eodem:

Venerabilis frater noster Pragensis episcopus humiliter postulavit a nobis, ut an metropolis in Prag. ecclesia *etc. ut in Reg. Boh. I, pag. 299, n 644 usque* intimare. Datum Laterani XIII kal. Jul. pontif. nostri anno quinto.

Eodem anno capitulum cum multis clericis celebratum est Patavie a domino Ulrico episcopo, ubi aderant legati domini apostolici, pro vicesima parte omnium proventuum trium annorum secundum Innocencii tercii in concilio Lateranensi statutum pro recuperacione Terre sancte. — Gervasius, Premonstratensis abbas, transfertur in episcopum, cui Cunradus successit.

*) K roku tomuto má ruk. 3 následující zprávu: Anno Domini M°CC°XXI° Gregorius cardinalis Boemiam absolvit ab excommunicacione et interdicto. Res imperii in Lombardia et in Tuscia imperator Fridericus cupiens disponere a Bononiensibus et quibusdam aliis civitatibus inhoneste tractatur et insignia imperii, videlicet coronam et lanceam ac alia, remittit in Almaniam faciens ea custodiri sub potestate Eberhardi de Tanne, ministerialis et dapiferi sui, in castro Walpurg. Filium quoque suum Henricum circiter octo annos habentem nutriendum et gubernandum comittit Conrado de Tanne, pincerne et ministeriali suo, in castro Wintersteten, qui ipsorum et aliorum principum interventu postmodum a patre suo et principibus rex constituitur et Aquisgrani coronatur cum patre suo imperium adepturus. 1221

Eo tempore dominus Conradus, Portuensis episcopus cardinalis, in legacione sedis apostolice dirigitur in Almaniam pro negocio Terre sancte, ut videlicet cruce signatos faciat crucem resumere et predicatores instituat, qui alios ad crucem sumendam exhortentur. Et XIIII kalendas Octobris Moguntinus archiepiscopus Erphordie in ecclesia sancti Petri ordines celebravit ac sequenti die dominica magistrum Conradum in Hyldemensem episcopum et Henricum in eiusdem cenobii abbatem consecravit. Et eodem anno Damiata perdita est.

[a]) Viz: Kronika Beneše z Weitmile, Pram. děj. č. IV, str. 539.

[4]) Barwin 2. — [5]) Barnonem 2. — [6]) Telthawe 2. — [7]) Uketham 2. — [8]) Frankdenfordi 2. — [9]) Ruk. 2 a 3 mají místo ne sibi timeat: ut sibi non timeat. — [10]) de Crescencio supradicto 3. — [11]) M. locum vid. 2. — [12]) Srhticz 3; Serheicz 2.

A.

1223 Anno Domini MCCXXIII°. *)

Anno Domini MCCXXIIII° Wladislaus, marchio Moravie, filius quondam Wladislai regis Boemie, qui fratri suo Prziemisloni cessit de regno, mortuus est II idus Augusti et sepultus in monasterio Welehrad Cisterciensis ordinis, quod propriis sumptibus ad honorem Dei et matris 1223
eius construxit et copiose dotavit. Eodem anno 1224
successit Peregrinus, Pragensis canonicus, Andree, predicto episcopo, et factus est Pragensis episcopus XIX. **)

*) Ruk. 3 vsouvá tu: Anno Domini M°CCXXIII Andreas, episcopus Pragensis, in exilio obiit, cui Peregrinus, Pragensis canonicus, XIX episcopus successit, qui Romam citatus beneficio resignato pontificalia tantum obtinuit.

Eodem anno Siffridus, Moguntinus archiepiscopus, habuit synodum Erphordie in ecclesia beate Marie et instituit, quod omne festum habens proprias laudes cum IX leccionibus celebretur. Philippus, rex Francie, obiit, cui Ludovicus, filius eius, in regno successit.

**) Tu vkládá ruk. 3 následující text: Pragensis episcopus XIX, ut predictum est. Moguntinus archiepiscopus Erphordie suspendit divina a Purificacione usque in Pascha et postea per septem dies in septimana Reliquiarum. Et tunc papa Honorius de episcopatu Pragensi ordinans misit archiepiscopo Moguntinensi tamquam metropolitano has sequentes literas:

Honorius papa archiepiscopo Moguntinensi. Nimis grave dispendium imminet ecclesiis, si prelatis decedentibus perirent quoque prosecuciones causarum inceptarum pro tuicione iuris et honoris ecclesiastici ab eisdem. Attendentes siquidem illius zeli fervorem et illam mentis constanciam, quam bone memorie Andreas, Pragensis episcopus, habuit et exhibuit in prosecucione ecclesiastice libertatis, pro qua laboribus et proprie persone abieccione contemptis usque ad ultimum vite diem indefesso animo decertavit, ac satagentes, ut talis substitueretur eidem, qui causam, quam prosequi sic constanter inceperat, pari vigore animi susciperet prosequendam: mandamus Pragensi capitulo, ut cum consilio dilectorum filiorum N. de Nepomuc Cisterciensis ordinis et N. de Ostrou abbatum et N. prepositi Olomucensis, quos eis provideramus consiliarios in hac parte, personam sciencia, vita et fama preclaram tantoque congruentem oneri et honori sibi eligerent canonice in episcopum et pastorem, ac ne quid deesset necessarie providencie illum, quem in episcopum suum eligerent, cum aliquot ex electoribus eius ad nostram examinandum et confirmandum presenciam destinarent. Tibi quoque dedimus in mandatis *etc. ut in Reg. I, p. 319, n. 691 usque* relucere. Dat. Laterani XIIII (sic) kal. Aprilis, pontificatus nostri anno IX° et Domini MCCXXIIII°.

Archiepiscopus Moguntinus prescriptas literas suscipiens in mandatis, statim denunciavit episcopo Peregrino et capitulo Pragensi, et ipse Peregrinus ad curiam se transferens, ut obediret summo pontifici, et demum de episcopatu deponitur.

Eodem anno Jacobus, Philippi Falconis filius, episcopo Herbipolensi resignavit in curia Romana publico instrumento super iurisdiccione, quam habebat in ecclesia Herbipoli, sub hac forma:

In nomine Domini amen. Anno incarnacionis Christi MCCXXIV°, pontificatus domini Honorii pape tercii anno nono, mense Novembris die XXIII, indiccione XIII^a^ ego Jacobus Philippi Falconis nomine meo et domini Philippi Falconis, patris mei, et de ipsius mandato et libera voluntate renuncio penitus et refuto tibi magistro Gotfrido procuratori domini Chunradi, venerabilis patris Herbipolensis episcopi, nomine ipsius et successorum suorum recipienti imperpetuum, videlicet omne ius et omnes acciones, utiles et directas, et exempciones, tacitas et expressas, generales et speciales, quascumque contra ipsum episcopum et ecclesiam suam aut aliam personam pro ipso predictus pater meus et ego aut heredes et successores nostri hactenus habuimus vel de cetero habere possemus occasione contractus vel instrumenti olim nobis confecti a Johanne Herbipolensi, procuratore bone memorie O. Herbipolensis episcopi, predecessoris domini tui, super debito, quod olim dictus Johannes nomine predicti predecessoris domini tui in Romana curia contraxit a nobis, sicut ex publico instrumento Jacobi de Prenestin scrin(i)arii ex literis testimonialibus domini Benedicti, domini pape camerarii, nec non ex carta predicti Herbipolensis, predecessoris domini tui, de mutuo contrahendo evidencius apparebat, quod instrumentum et literas tamquam vacuas et infectas ac nullius momenti tibi ad cautelam domini tui trado libere ac resigno. Cui itaque instrumento et literis ac omni alii instrumento et scripto et dictis seu rogacionibus instrumenti in presenti nomine meo et predicti patris mei omnino renuncio, renuncians nichilominus illi obligacioni et promissioni a te michi facte prestito corporaliter iuramento, quod cum alio non contraheres nisi mecum mutuam pecuniam, secundum quod ab alio habere posses mutuum pro negociis domini tui in Romana curia procurandis. Renuncio eciam ipsi iuramento a te michi facto, ut deinceps liber et absolutus existas, promittens pro me et predicto domino Philippo, patre meo, tibi pro domino tuo Herbipolensi episcopo

A.

1225 Anno Domini MCCXXV°. *)

Anno *) Domini MCCXXVI° per dominum papam [13]) Rome de episcopatu deponitur Pragensis episcopus Peregrinus, cui Budywoy, [14]) canonicus Pragensis, substituitur episcopus XX. Eodem [15]) mense dictus Budiwoy moritur, prefatus 1226 vero episcopus Peregrinus in domo fratrum Predicatorum aput sanctum Clementem in Praga, quam eodem anno fratres ipsi receperunt, traditur sepulture. **)

A.

1216 Hoc eciam anno de consensu regis Prziemisl alias [1]) Otakari per Henricum, Moravie marchionem, et alios magnates et proceres regni Boemie primogenitus regis Boemie Prziemisl Wenceslaus in Boemie regem eligitur, quam eleccionem Fridericus, Romanorum rex, [2]) tanquam racionabilem et validam de consensu principum imperii suis literis roboravit et Wenceslaum vivente patre suo Prziemisl regem Boemie constituit, prout in subscripto privilegio declaratur, cuius tenor sequitur in hec verba:

B.

Capitulum LXX.

De ulterioribus successibus Prziemysl, regis Boemie, et qualiter temporibus suis primogenitus suus in regem Boemie consecratur et de privilegio imperatoris desuper dato (des. dato nemá 6) et de obitu dicti (nemá 6) Prziemysl.

Postquam itaque Prziemysl rex alias Ottakarus regalis dignitatis Boemie roboracionem nec 1216 non suprascriptas gracias obtinuisset a cesare, regnum suum Boemie per multa tempora provide gubernavit usque ad annum Domini MCCXXII^um

recipienti, quod de cetero occasione vel respectu omnium predictorum contra ipsum episcopum et ecclesiam suam aut aliam personam pro ipso nullam movebimus questionem aut aliquam litis calumpniam faciemus. Hec enim omnia supradicta, ut dictum est, tibi, pro dicto episcopo et successoribus suis facio salvo per omnia predicto patri meo et michi novo contractu vel instrumento nobis a te nomine domini tui facto super centum marcis sterllingorum, tum racione composicionis super debito a predicto Johanne Herbipolensi contracto nobiscum inite, tum occasione mutui a nobis de novo tibi nomine domini tui facti, sicut ex publico instrumento Richardi scrin(i)arii evidenter apparet, ita quod huiusmodi refutacio quoad predictum debitum centum marcarum, prout ex novo contractu noscitur apparere, nullum nobis valeat preiudicium generare. Et ego pro me et predicto Philippo, patre meo, et heredibus nostris promitto tibi pro dicto domino Herbipolensi episcopo et successoribus suis et omni alia persona pro ipsis hanc refutacionem et omnia supradicta rata et firma semper habere et non contravenire sub pena dupli, et pena soluta contractus in sua nichilominus firmitate permaneat. Et ego Philippus Falconis promitto sub obligacione et stipulacione predictis predictam refutacionem seu promissionem et obligacionem et omnia supradicta rata et firma semper habere et inviolabiliter observare nec ullo tempore contra venire sub pena dupli, et pena soluta hec omnia firma permaneant. Actum est autem hoc in ecclesia Lateranensi presentibus testibus infrascriptis ad hoc specialiter rogatis, scilicet magistro Gerhardo, in Romana curia advocato ts., Johanne Mathei campsore ts., Romano Cencii Johannis Ruffi ts. Johanne Loffridi Danensi et Bonagura ts. Et ego Richardus, imperialis aule scriniarius, hanc cartam utriusque partis consensu scripsi et complevi rogatus.

*) Při roce tomto má ruk. 3 následující zprávu: Anno Domini M°CCXXV° imperator Fridericus cum filia Johannis, regis Iherosolimitani, nupcias in Apulia celebravit, ex qua genuit Conradum postea regem. Ludovicus autem, dux Bavarie, curator regis Henrici in rebus tam propriis quam imperialibus in Almania efficitur. Hoc anno Ludovicus, lantgravius Thuringie et maritus beate Elizabeth, collecto copioso exercitu profectus est in Poloniam et obsidione vallavit castrum Lubuz, quod et cepit, spoliisque divisis inter milites reversus est ad patriam, et interim Henricus filius Friderici imperatoris, rex est declaratus.

**) Po slově tomto přidává ruk. 3: Eodem anno sanctus Franciscus, ordinis Minorum princeps et pater, Christi stigmatibus insignitus et miraculis clarus migrat ad Christum IIII nonas Octobris.

---

*) Zpráva tato nemá státi při roku 1226, nýbrž při roku 1216.

[13]) Ruk. 3 vkládá tu Honorium. — [14]) Budiwoy 2; Budiwoy alias Budislaus 3. — [15]) Ruk. 3 má: Eodem anno III° mense dictus.

[1]) Rukopis 3 nemá slov alias Otakari. — [2]) rex et imperator 3.

A.

1216 Fridericus secundus, divina favente clemencia Romanorum rex et semper augustus et rex Sicilie. Si in specialibus et expertis fidelibus et dilectis etc. a)

Acta sunt hec anno Dominice incarnacionis millesimo CCXVI°, 3) VII kalendas Augusti, indiccione III, regnante domino Friderico secundo, Dei gracia Romanorum rege semper augusto et rege Sicilie, anno Romanorum regni ipsius IIII° et Sicilie XVIII° feliciter amen. Datum aput Ulmam per manus Pertholdi de Nerph, imperialis aule prothonotarii, anno, mense et indiccione pretitulatis.

1226 Anno Domini b) MCCXXVII° Johannes, Pragensis scolasticus, XIIII kalendas Januarii XXI Pragensis episcopus consecratur. *)

1228 Anno Domini c) millesimo CCXXVIII° illustris princeps Wenceslaus, primogenitus Prziemysl 4) alias Otakari regis Boemie, patre 5) mandante unctus est in regem Boemie per venerabilem patrem dominum Siffridum, 6) archiepiscopum Maguntinum, cum sua coniuge Cunegunde regina in Pragensi ecclesia dominica, qua cantatur: 7) Esto michi. Item eodem anno XVI 8) kalendas Iulii capelle fit dedicacio sancti Thome. **)

1230 Anno Domini MCCXXIX° Wenceslaus, rex iuvenis Boemie, totam Austriam a Crems usque Ungariam cum armatorum multorum 9) potencia

B.

(MCCXVI° 6), in quo anno de consensu regis 1216
Prziemysl per Henricum, marchionem Moravie, et alios magnates ac proceres regni Boemie Wenceslaus, primogenitus regis Prziemysl, in Boemie regem eligitur. Quam eleccionem Fridricus, Romanorum rex, tamquam racionabilem et validam de consilio principum imperii suis literis roboravit et Wenceslaum vivente patre suo rege Prziemysl regem Boemie constituit, prout in subscripto privilegio plene patet. Cuius tenor sequitur per omnia in hec verba:

Fridricus secundus, divina favente clemencia Romanorum rex semper augustus et rex Sicilie. Si in specialibus et expertis fidelibus et dilectis etc. . . . Datum apud Ulmam (Whnam 5) per manus Pertholdi de Nerph, imperialis aule prothonotarii, anno, mense et indiccione pretitulatis.

Deinde a. D. MCCXXII° Wladislaus frater 1222
regis Prziemysl, dux Moravie, vitam finivit et sic Wladislaum, iuvenem filium suum, in marchionem Moravie constituit, qui postea a. D.
MCCXXV° mortuus est. Postea vero anno Dom. 1227
MCCXXVIII° Wenceslaus rex, primogenitus Prziemysl, 1228
vivente patre regali dudum potitus solio unacum Kunegunde regina, uxore sua, per Syfridum, archiepiscopum Maguntinensem, in ecclesia Pragensi dominica Esto michi more regio consecratur, et tam ipse quam Kunegundis, regina

*) Ruk. 3 vkládá tu: Eodem anno Honorius papa tercius obiit mense Marcii anno pontificatus sui decimo, mense septimo, XIII die; sepelitur Rome in basilica sancte Marie maioris ad presepe. Cui successit Gregorius IX nacione Anagnius e familia comitum, Innocencii tercii nepos, apud Septizodium pontifex creatus, prius Hugolinus Hostiensis episcopus nominatus. Fridericum imperatorem statim monuit sub anathematis pena, ut primo quoque tempore in Asiam cum exercitu proficisceretur recuperande Iherosolime causa; promisit quidem Fridericus se id facturum atque omnibus crucesignatis mandavit, ut Brundusii ad certam diem cum armis adessent. Venerat illuc magna multitudo militum de Germania et precipue Ludovicus, lantgravius Thuringie, qui Brundusii una cum magna parte militum moritur, quia dolo Friderici imperatoris passagium impeditur, et cum esset milicia christianorum ad LX milia, dissipata fuit, et papa (sic) Honorii sentenciam confirmavit.

**) Ruk. 3 vkládá po slově tomto: Hoc quoque anno Gregorius papa IX personaliter Assisium veniens cum magna sollempnitate canonizavit sanctum Franciscum XVI kalendas Augusti, pontificatus sui anno secundo. Imperator autem Fridericus defuncta coniuge sua in puerperio transfretavit et per Ciprum usque Achon venit, ubi in magna gloria susceptus fuit et post paucos dies legatos Soldani pacifice eum excipientes recepit.

---

a) Pokračování textu viz u Jirečka: Codex iuris Boh. I, str. 43 a 44. — b) Srovnej Let. č., Pram. děj. č. II, str. 284. — c) Tamtéž.

3) Rukopisy druhé recense mají: VII kal. Maii a první recense: VI kal. Maii. — 4) Rukopisy: P. alias Otakaro, rege B. — 5) patre eius mandante 2. — 6) Ziffridum 2. — 7) canitur 3. — 8) XVII má 3. — 9) multitudine per potenciam dev. 3.

A.

1230 devastavit, Leupoldo, duce Austrie, cum imperatore Friderico in Apulia constituto et pacem inter Fridericum eundem et papam Gregorium statuente, incendiis pariter et rapinis et oneratus multis spoliis Boemiam est reversus. Mortuus est dictus Leupoldus in Apulia ossibus in Austriam postea deportatis et sepultis in claustro Lenfeld, [10]) quod dictus dux Austrie propriis construxit expensis.

[Hoc anno, videlicet millesimo CCXXIX° Johannes et Otto, marchiones Brandeburgenses, filii Alberti secundi, cum Alberto, Magdeburgensi archiepiscopo, super Psanam fluvium habuerunt conflictum.]

1230 Anno Domini MCCXXX° Przjemisl alias Otakarus, rex Boemie tercius, obiit XVIII kalendas Januarii et in Pragensi ecclesia sepelitur, cui in regno successit iam coronatus filius suus Wenceslaus. *)

1233 Anno Domini millesimo CCXXXI° mortuo Otakaro supradicto dux Austrie Fridericus iniurias volens ulcisci, quas Wenceslaus rex aliquando intulit patri suo, cum Przjemisl, marchione Moravie, fratre germano regis Wenceslai, confederatus contra ipsum regem ambo suos congregaverunt exercitus, quibus eciam multi amici sui, videlicet dux Meranie [1]) cum fratre suo marchione de Werd, Bambergensis episcopus, comes de Tyrolis, Aquilegiensis [2]) patriarcha nec non ceteri plurimi principes Theutonie congregati cum eis in auxilium advenerunt. [3]) Et procedentes ad castrum regis nomine Bietow [4]) alias Vetaw [5]) prope Boemiam, tamen infra Moravie limites constitutum, illud vallabant, quod propter terrorem machinarum eis est traditum. Quo habito fingentes ducem Austrie graviter infirmari, spacio, per quod tribus diebus itinerando venerant, regrediendo [6]) uno die tantummodo redeunt fugitivi, putantes regem Boemie hora diei III circa Vetaw

B.

Boemie, consecrantur et regalibus solitis insigniis decorantur. Deinde statim anno inmediate sequenti Wenceslaus, rex iuvenis Boemie, cum maxima potencia armatorum Austriam intravit et quidquid Austrie dux ab ista parte Danubii habuit, destruxit et totaliter vastavit incendio et multis spoliis oneratus revertitur Boemiam nemine resistente. Anno autem Domini (vero 6) MCCXXX° Przjemysl alias Ottacarus, Boemie rex, XVIII kal. Januarii mortuus est et in ecclesia Pragensi sepultus.

1228 (beside "Boemie, consecrantur…"); 1236 (beside "et quidquid Austrie dux…"); 1230 (beside "MCCXXX° Przjemysl…")

Capitulum LXXI.

De regimine Wenceslai regis ac obitu et gestis Gunegundis (nemá 6), matris sue.

Mortuo itaque rege Przjemysl alias Otakaro Wenceslaus rex, primogenitus eius, sapiencia et viribus provide rexit regnum Boemie. Et in anno Domini MCCXLII° Fridricus, dux Austrie, cum exercitu (c. exerc. nemají 4, 6) intrans Moraviam ipsam vastavit incendiis et spoliis usque dum veniente dicto Wenceslao, rege Boemie, dux Austrie predictus de Moravia per fugam exivit cum maximo dampno suorum. 1233 1242

Deinde a. D. MCCXLVI dictus Fridricus, dux Austrie, in bello ab Ungaris occiditur et filia fratris sui senioris, quondam Henrici ducis Austrie, que sola heres in Austrie ducatu remanserat, Wladislao, filio regis Boemie Wenceslai, matrimonio traditur, et sic Wladislaus ducatui Austrie preficitur. Deinde eodem anno mortuo Mescone (Moskone 5), duce Polonie, sine liberis Wladislaus predictus ex eo, quod Polonia ab an- 1246

*) Ruk. 2 vkládá tu: Eodem anno Sifridus, Maguntine sedis archiepiscopus, obiit in Erfordia ac ibidem honorifice sepultus in ecclesia beate Virginis ab Engelberto, Nuwenburgensi episcopo. Cui successit Siffridus, patruelis ipsius. Po straně jest čtyrnásobný kruh s červeným nápisem: Wenceslaus, rex Boemie, primus huius nominis.

---

[10]) Lufeld 3.

[1]) Moravie 2. — [2]) Aquiligensis 2. — [3]) venerunt 3. — [4]) Biethow 2; Byetow 3. — [5]) Vethaw 2 a tak níže; Vetow 3. — [6]) nemá 2.

A.

1233 in camporum planicie eos velle cum exercitibus invadere infinitis, audito strepitu timpanorum. Certum quidem est, quod rex stetit cum suo exercitu sub silva Boemica et Moravica prope Vetaw [7]) prudenter deliberans, qualiter, cum silvam transiret, prelium inchoaret. Nam et multi, qui cum eo fuerant, plus fratri suo Przìemisl, Moravie marchioni, favebant, in exercitu suo habentes cognatos pariter et amicos. Interea quidam nobilis miles de Moravia nomine Boczek regi honorem hunc fecit. Nam per montes et silvas prope ducis et marchionis predictorum exercitus in aurora plura timpana fecit sonari, quasi miliciam provocaret [8]) ad bellum. Quorum strepitu dux et sui [9]) territi, quasi non essent deinceps victuri, gressu concito fugierunt, pro occasione fugiendi ducis infirmitatem, sicut predicitur, confingentes.*)

[Hoc anno, videlicet MCCXXXI°, in festo Penthecosten Johannes et Otto, marchiones prefati, milites sunt effecti.]

1232 Anno Domini [a]) MCCXXXII° sancta Elizabeth sanctorum cathalogo feliciter est ascripta. Sed et fratres Minores eodem anno Domini [10]) domum alias [11]) locum receperunt in Praga.

1235 Anno Domini MCCXXXIII° Fridericus imperator de Apulia per mare descendens venit Theutoniam, et quoniam filius suus Henricus, rex Alamanie, contra ipsum conspiraverat cum Lombardis, protinus cepit eum et captivum misit Apuliam, ubi in carceribus est defunctus.

1235 Anno Domini MCCXXXIIII° [12]) Fridericus imperator ad suam curiam venientem in Augusta regem Boemie Wenceslaum cum principibus Alamanie [13]) cum magno honore suscepit et immen-

B.

tiquo ad Boemiam pertinebat, eciam dux ibi- 1246
dem efficitur, et iam (et tunc 5, et sic iam 6) filius regis Boemie rexit utrumque ducatum. Sed anno inmediate sequenti idem Wladislaus morte preventus est, cui Prziemysl frater eius, filius Wenceslai regis, in predictis successit ducatibus.

A.

sis dotat muneribus, cui demum Boemiam volenti 1235
redire cum aliis enxeniis XX millia marcarum donavit, quas largiter statim distribuit. Quod factum imperator et principes mirabantur, cum rex de tantis diviciis nichil sibi penitus reservasset.

Eodem anno Fridericus, dux Austrie, ad eandem curiam imperatoris vocatus non venit, ingratum reputans, quod imperator generum suum Henricum, regem Alamanie, vinculis tenuerat mancipatum. Unde imperator ira motus venit in Austriam, auferens duci Viennam [14]) et alias civitates, preter Novam civitatem, quam dux ipse personaliter viriliter defensavit. Imperator autem recedens Viennam et totam Austriam Boemie regis gubernaculo recommisit.

Anno Domini MCCXXXV° Fridericus imperator Apuliam rediit, sed [15]) rex Boemie cognato suo Friderico, Austrie duci, Viennam et alias civitates restituit, et in claustro Luh ante Brunnam sito sancti Benedicti firmaverunt perpetuam amiciciam iuramentis. **)

Anno Domini [b]) MCCXXXVI° obiit episcopus 1236
Johannes Pragensis XXI, XVII kalendas Septembris, cui Burkardus [c]) successit scolasticus, episcopus Pragensis XXII. ***)

*) Ruk. 3 přidává po tomto slově: Eodem anno XV kal. Novembris beata Elizabeth lantgravia, illustris principis Ludovici lantgravii vidua, migravit ad Christum apud oppidum Marburc.

**) Tu přidává ruk. 3: Eodem anno canonizatur b. Elizabeth.

***) Ruk. 3 přidává tu: Eodem anno Christo devota virgo domina Agnes, soror Wenceslai regis, considerans, quod in naufraga vita presenti continue fluctibus nostre mortalitatis iactamur nec superna contemplari valemus propter tumultum mundanarum causarum, amore celestium ardencius inflammata in Penthecoste presentibus septem episcopis et domino rege, fratre suo, ac regina cum multis principibus et baronibus nec non innumera utriusque sexus diversarum nacionum multitudine spreto regni fastigio et

---

a) Srovnej Let. č. II, str. 284. — b) Tamtéž. — c) Správně Bernart.

7) Vethaw 2; Wetaw 3. — 8) provocarent 2, 3. — 9) sui exercitus 2. — 10) nemá 3. — 11) alias locum nemá 3. — 12) Ruk. 2 má MCCXXIII°. — 13) Almanie 2, 3 a tak níže. — 14) Vyennam a tak níže; Wiennam 2 a tak níže. — 15) sed et 3.

A.

1237 Anno Domini MCCXXXVII° Przhiemisl, marchio Moravie, fugit in Ungariam a facie fratris sui, regis Boemie Wenceslai, defensoribus in castris probis relictis, qui regis potencie castra defendendo viriliter restiterunt. Unde rex ante castra de lignis, lapidibus et argilla nec non fossatis optimis circumdata fieri iussit alia castra firmissima, per que castra statim cepit predicta, quoniam nova veterum vias totaliter precluserunt, ut non possent egredi milites vel intrare. Tandem vero rex fratrem suum Przhiemisl predictum mediantibus regis Ungarie precibus in suam re-
cepit graciam, ei provincias Opaviensem et Olo- 1237
mucensem pro vite necessitatibus, quibus contentus fuerat, assignando. Qui postea viam est universe carnis ingressus.

Anno*) Domini MCCXXXVIII° confirmatus 1235
est ordo Cruciferorum cum rubea stella per Gregorium papam nonum pontificatus sui anno undecimo, XVIII kal. Mai, indiccione nona.ᵃ)

Anno Dominiᵇ) MCCXXXIX° Burchardus, 1240
Pragensis episcopus, obiit ydus Septembris, cui
successit Nicolaus, Pragensis canonicus, XXIII 1241
episcopus.**)

A.

1240 Anno Domini MCCXL° Constancia regina Boemie, coniunx olim Przhiemisl regis,[16]) obiit III idus[17]) Decembris. Hec Constancia fundavit in Moravia duo monasteria, videlicet[18]) Tushowicz alias Tysniewicz, ubi corporaliter requiescit, et in Osslaw. Hec ambo monasteria sunt monialium Cisterciensis ordinis. Item in Moravia hec castra fundavit: Godin, Brzietislaw[19]) alias Leuchtemberg[20]) et Bistricz.[21]) Item construxit in Ungaria civitatem Tirnaw,[22]) que in[23]) vulgari Ungarico Sambach Constancie nuncupatur. Item in Ungaria Rotenstein castrum construxit. Eodem anno mortuus est Robertus, Olomucensis episcopus.

[Hoc anno, videlicet MCCXL° secundum cronicam marchie Johannes, Bramburgensis marchio,

B.

Deinde anno Domini MCCXLVIII° illustris 1240
Kunegundis, regina Boemie, mater regis Wenceslai, vitam finivit in Domino. Hec quidem Kunegundis inter cetera virtutum opera, que diebus suis fecerat, edificavit in Moravia castra Godingen, Bysenecz (Bisenecz 5, Bissonam 6) et Lintemburg (Luntemburg 6) alias Brzeczlaw et in Ungaria civitatem Tirnow ac castrum Rotenstein. Fundavit eciam unacum filia sua beata Agnete hospitale Cruciferorum cum stella in pede pontis Pragensis deditque ecclesie Pragensi ac monasterio s. Francisci civitatis Pragensis, in quo eadem beata Agnes, filia sua, vita regulari professa degebat, multa preciosa clenodia. Similiter predicta Gunegundis donavit et fundavit in Moravia mona-

omni gloria mundana contempta cum septem nobilissimis regni sui virginibus, ut columba innocua de diluvio nequam seculi ad archam sacre religionis sancte Clare in monasterium in honore Salvatoris mundi et sancti Francisci, quod propriis sumptibus pro sororibus fieri procuravit, ipsa convolavit et usque ad finem vite sancte constitucionis proposito perseveravit, prout in legenda eiusdem virginis clarius patet.

*) Odstavec tento má v ruk. 3 následující znění: Anno Domini M°CCXXXVIII° per sanctissimum patrem Gregorium papam IX confirmatus est ordo fratrum Cruciferorum cum stella rubea a sancte Agnetis mandato de novo per fratres Minores creatus videlicet Cruciferis et Stelliferis, quibus beata Agnes adhuc in seculo existens hospitale in pede pontis Pragensis in honore sancti Francisci edificavit et copiosissime de propriis bonis regalibus dotavit et ipsum hospitale admisit, ut ipsi debilibus et infirmis et omnibus miseris personis ibi receptis tam in temporalibus quam in spiritualibus fideliter necessaria ministrarent.

**) Po slově tomto přidává ruk. 3: Et Fridericus imperator a domino papa Gregorio IX° in die Palmarum et subsequenter in Cena Domini et in Pascha in ecclesia Lateranensi ex multis causis solempniter et publice excommunicatur, approbantibus cardinalibus universis.

ᵃ) Srovnej Tomek, Děj. m. Prahy I, 159, 160. — ᵇ) Srov. Let. č., Pram. děj. č. II, str. 285.

[16]) P. regis, mater Wenceslai regis obiit 3. — [17]) kal. Dec. — [18]) in Tuschnowicz 3. — [19]) Brzetislaw 2, 3. — [20]) Leuthemberg 2. — [21]) Bystrzicz 2, 3. — [22]) Trnaw 2. — [23]) nemá 3.

A.

1240 habens conflictum cum Willebrando, Magdeburgensi archiepiscopo, et Meinhardo, episcopo Halberstadensi, ductis exercitibus contra eos super fluvium, qui Bisa dicitur, Ottone fratre dicti Johannis, Henrico, marchioni Misnensi, interim viriliter resistente, cum gloria triumphavit et Halberstadensi episcopo cum suis armigeris captivato Magdeburgensis archiepiscopus vix evasit. Predicti fratres itaque Johannes et Otto civitatem et castrum Calve circumdantes vallo funditus destruxerunt. Demum vero dictus archiepiscopus Villebrandus cum marchione Misnensi Henrico insimul venientes prope Brandemburg staciones fecerunt ibidem cum exercitu copioso. Quibus dictus Otto marchio fratre suo Johanne alibi occupato occurrit, inter Brandemburg et Plawe [23*] cum eis gerens conflictum, et tandem prevalens plures cepit aliis fugientibus et tanto impetu pontem Plawe transeuntibus, quod ponte sub eis confracto plures in Obula sunt submersi. Post hoc itaque reformata pace dicti marchiones multa fama multaque gloria claruerunt.]

1241 Anno Domini [a]) MCCXLI° pagani, qui Thartari dicuntur, totam Rusiam et alia multa regna fidelium destruunt et devastant. Qui eciam Colmanum, [24]) fratrem regis Ungarie, per sagittam inflicto vulnere necaverunt et caput Henrico, duci Polonie, miserabiliter amputantes secum illud duxerunt, de cuius maxima multitudine paucissimi nobiles evaserunt ceteris militibus et clientibus interemptis. Et cum Wenceslaus, rex Boemie glo-

B.

steria sanctimonialium ordinis Cisterciensis, videlicet Osslawan (Osslowan 5) et Tuschnowicz (Tuschnowa 4, Tisnowa 6) dotavitque eadem monasteria solempniter et in Tusnowecz monasterio est sepulta. 1240

A.

riosus, cum suis exercitibus propinquaret, percipientes hoc Thartari de Polonia fugierunt. Et festinantes per fines Moravie cupientes in Ungariam venire ad socios dimidium Moravie similiter et Austrie tam in villis quam in campis viros et feminas occiderunt, Ungarie rege per eos in maritima profugato. 1241

Moritur eodem anno [25]) Gregorius papa, Friderico imperatore in excommunicacionis sentencia perdurante.

Eodem [26]) anno [b]) III nonas Octobris [27]) facta est post meridiem solis eclipsis.

Anno Domini [c]) MCCXLII° dux Austrie Fridericus circa Snoyem [28]) cum suo exercitu vastavit Moraviam incendiis et rapinis, sed Wenceslao, rege Boemie, sibi hostiliter occurrente fuge presidio se commisit. *) 1242

Anno Domini [d]) MCCXLIII° Soldanus Babilonie cum maxima multitudine paganorum, qui Corosini [29]) dicuntur, Terram sanctam intravit et civitatem Jerusalem cum sepulcro Dominico devastavit, non parcens etati vel sexui, sed omnes indifferenter occidit.

*) Ruk. 3 vkládá tu: Item eodem anno Albertus, ultimus comes de Pogen, obiit XVIII kalendas Februarii. Hic cum provinciam sibi subiectam per tyrannidem taliter devastasset, ut hominibus discedentibus de terra illa fere inhabitabilis fieret et paucissima in ea possent peccora inveniri, mors eius digna est per talis visionis indicium premonstrata. Nam circa Pascha in parochia Chelhperch referente Wilperto, plebano de Chunzen, quedam mulier nomine Benedicta vidit in visione sanctum Mauricium cum multo et pulchro comitatu adire quoddam iudicium, ubi domino fecit querimoniam et de predicto comite peciit vindictam fieri. Sed mater Dei usque ad festum Purificacionis sibi inducias impetravit, ut idem comes medio tempore suam maliciam refrenaret. Quod cum non faceret, licet ab Ottone duce Bavarie, fratre suo, ex parte matris moneretur, ut se corrigeret, in mense Februario die qua supra ab hac vita miserabiliter est subtractus. Et leticia, quam predictus Wilpertus claustris et provincie fecerat, est cognita per effectum. Item digitus sancti Nicolai, episcopi et confessoris, apportatur in Pragam ad sanctum Franciscum. Item Henricus de Catania, notarius imperatoris, eligitur in episcopum Bambergensem.

---

[a]) [b]) [c]) [d]) Srovnej Let. č., Pram. děj. č. II, str. 285.

[23*]) Plane 2 a tak níže. — [24]) Colomannum 3. — [25]) anno XI kal. Septemb. Gregorius 3. — [26]) Eodem eciam anno 3. — [27]) Tak místo II non. Oct. ruk. 3; rukopisové ostatní druhé recense mají III non. Dec. — [28]) Znogem 2. — [29]) Corosmi 2; Corsimi 3.

A.

1243 Eodem *) anno dominus Innocencius est in papam electus.

1244 Anno Domini millesimo CCXLIIII° dux Austrie Fridericus [30]) regem Boemie Wenceslaum invitavit ad locum amenissimum, qui dicitur Schecz, [31]) in Moravie et Austrie finibus constitutum, causa secum experiendi belli fortunam, post festum sancte Katherine in die III proxima, quo si non veniret, deberet ab eo privilegium recipere huiusmodi sub tenore:

Ego Wenceslaus, rex Boemie, non sum natus legitime, sed filius publice meretricis, et hoc protestatus sum, protestor, et quamdiu vixero, protestabor. Et ne unquam possim hoc vel mei successores negare, Fridericus, [32]) dux Austrie gloriosus, super hoc michi nec non successoribus meis privilegium dedit in presencia nobilium regni mei et suorum omnium ministerialium sui sigilli munimine roboratum ad perpetuam noticiam singulorum presencium [33]) Christi fidelium et eciam futurorum. Et in fine adiecit: Quod si ego Fridericus, dux Austrie, ad dictum locum in prefixo die non venero ad te, domine rex, prefatum privilegium in [34]) perpetuam meam et meorum successorum confusionem et infamiam et tocius ducatus mei recipiam obproprium sempiternum. Cumque Boemie rex venisset ad locum in termino constituto, dux primo et secundo die per se seu sufficientem procuratorem non comparuit, sed exercitu viso regis a longe, cum dux fuge presidio regis manus evaserit et ab eo privilegium, quod iuramento prestito recipere promiserat, non recepit, cum suis proceribus infamiam tacite reportavit. Nam festinans, quanto cicius [35]) transivit Danubium, ipsum rege continuo subsequente. Propter quod rex Austria penitus devastata cum victorie gloria Boemiam est reversus.

A.

[Hoc anno, videlicet millesimo CCXLIIII°, Otto, tercius marchio Brandemburgensis, frater Johannis, monasterium fratrum Predicatorum, quos ex corde dilexit, in Strusperg fundavit. Hic Otto Beatricem, filiam regis Boemie, duxit uxorem et ex ea genuit Johannem de Praga, Ottonem Magnum sive Longum, Albertum, Ottikonem, Gunegundem et Mechthildim. [36]) Hic homo fuit valde devotus, vigiliis, oracionibus, ieiuniis se affligens et flagellis, omni sexta feria unguibus vel acubus ad effusionem sanguinis se pupugit in memoriam dominice passionis. Johannes vero, frater eius, Sophiam, filiam Woldemari regis Dacie, sororem Erici regis, duxit uxorem et ex ea genuit quinque filios, videlicet Johannem, qui licet filiam Arfunsi, regis Castelle, desponsatam haberet, vivente tamen adhuc patre duxit Hedwigim, filiam domini Nicolai. Item genuit Ottonem, qui Rtasforde [37]) telo extitit vulneratus in capite, portans telum per annum, propter quod est cum telo marchio nominatus. Hic Otto cum telo duxit uxorem Elicham, filiam Johannis comitis de Holsacia. Genuit insuper dictus Johannes Conradum, qui Constanciam, filiam Premislai, [38]) ducis Polonie, [39]) cum magna parte terre iuxta Wartham duxit uxorem. Item genuit Ericum, qui factus est Coloniensis, Magdeburgensis et Halberstadensis canonicus, postremo archiepiscopus Magdeburgensis. Item genuit Helenam, quam duxit marchio Theodricus.] 1244

Anno *) Domini millesimo CCXLV° dominus papa Innocencius quartus in Lugduno generale concilium celebravit, in quo imperatorem per diffinitivam sentenciam deposuit Fridericum, ipsum a communione fidelium removendo. Sed et lantgravius Thuringie [40]) Henricus in Almanie [41]) regem eligitur. In eodem concilio Conradus de episcopatu Olomucensi depositus est, quem regis Boemie suffultus potencia occupaverat violenter. 1245

*) Místo Eodem anno — electus má ruk. 3: Anno Domini MCCXLIIII° Symboldus, diaconus cardinalis, in papam eligitur, dominus Innocencius IV est vocatus, a slova následující A. D. MCCXLIIII° scházejí.

*) Letopisy české, Pram. děj. č. II, str. 285.

[30]) Fridericus dictus Bellicosus 3. — [31]) Ruk. 2 po straně touže rukou ale menším písmem má Syecz. — [32]) et Frid. 3. — [33]) nemá 3. — [34]) ad 3. — [35]) quantocius 3. — [36]) Melchildim 2. — [37]) Rtasfrode 2. — [38]) Przemyslai 2. — [39]) nemá 2. — [40]) Turingie 3. — [41]) in Almania in regem 2.

A.

1245 In cuius locum provisione domini pape dominus Bruno episcopus subrogatur.

1246 Anno[a]) Domini millesimo CCXLVI⁰ *) duce Austrie Friderico perempto filia senioris fratris sui Henrici, [42]) quondam ducis Austrie, filio regis Boemie Wladislao traditur in uxorem, [43]) qui per eam Friderico premortuo in Austrie ducatu successit.

Eodem [b]) tempore dux Mesko [44]) Polonie moritur, cui dictus Wladislaus, filius regis Boemie, per eleccionem nobilium successit similiter in ducatu Polonie.

Eodem anno dum dictus Conradus de Olomucensi episcopatu nollet cedere, Moravia tota ecclesiastico supponitur interdicto.

1247 Anno [c]) Domini MCCXLVII⁰ Wladislaus, [45]) filius regis Boemie Wenceslai, moritur III nonas Januarii, qui Friderico successerat in ducatu Austrie, ut prefertur, et Polonie, cui Prziemisl, frater eius, filius Wenceslai regis, in predictis successit ducatibus.

Hoc anno lantgravius [46]) Thuringie Henricus electus in regem Alamanie **) moritur, et Wilhelmus de Hollandria subrogatur ***)

[Hoc anno videlicet MCCXLVII⁰, IIII nonas Novembris Sofia, [47]) uxor Johannis, marchionis Brandemburgensis, in Dacia moritur et sepelitur ibidem. Nam ad concordandum [47*]) fratres suos, puta Ericum, regem Dacie, et ducem Abel iverat ibi, propter quod dictus marchio Johannes Juttam, [48]) filiam Alberti ducis Saxonie, superduxerat, generans ex eadem Albertum, Hermannum, Henricum, Mechthildim et Agnethem, quarum unam postea duxit rex Dacie, aliam Barnyn, [49]) filius Boleslaus.] [50]) 1247

A.

Anno Domini MCCXLVIII⁰ Wenceslaus, illustris rex Boemie, sororio suo Ulrico, filio ducis Carinthie, cui sicut ipsimet regi obediebant Moravi, precepit, ut Moravorum exercitu congregato intraret Austriam manu potenti, mittens sibi mille Teutonicos armatos in auxilium, quibus sufficiens stipendium deputavit. Postquam autem Henricus ducellus fere cum quatuor milibus armatorum non longe staret a metis Moravie cum suis in quadam valle, tentoriis ibi fixis noctem perageret, in ortu solis multis adhuc dormientibus nec de rumoribus, qui de duce Austrie dicebantur, curantibus, dux ipse cum maximo sagittariorum impetu predictorum tentoria circumdedit, mox quoque ducellum Ulricum sine armis fugientem propria manu cepit, cum suis diffugientes alios inermes hinc inde protinus comprehendens, [51]) quos fecit deduci Austriam vinculatos, quibusdam repugnantibus occisis crudeliter, quibusdam vero rebus suis relictis presidio fuge se committentibus. [52]) Illi autem, qui captivi fuerant ex eis, nonnulli, ne de cetero Austriam invadant, nasis et auribus [53]) sunt truncati. Res quoque Moravorum ducis Austrie milites potiti victoria diviserunt. Quidam eciam nobiles de Moravia pecunia duci data carceres evaserunt. Sed castra regis Boemie, que tunc possidebant, nollentes tradere, quamvis in maximo frigore portarentur nudi ante castra predicta, ymmo fuit cuidam do- 1248

*) Ruk. 3 vkládá tu: dux Austrie Fridericus pugnans cum Bela IIII, rege Ungarie, in die s. Viti cum lancea per faciem transfossus de equo corruens oppressus equorum tumultu interemptus est. Mater eius domina Theodora pre tristicia hec audiens octava die defuncta est. Igitur duce . . .

**) Ruk. 3 vkládá tu: Conradum regem, filium Friderici imperatoris, cum suo exercitu adiutorio Ludovici ducis Bavarie, sororii sui, apud Franckfurt ignominiose fugavit et ipse Henricus eodem anno profluvio ventris sine herede moritur et in Ysanach sepelitur.

***) Ruk. 3 přidává po slově tomto: Item Ludovicus, rex Francorum, copioso christianorum exercitu cum Roberto et Karolo fratribus contra Sarracenos in Syriam navigavit.

---

[a]) [b]) [c]) Letopisy české, Pram. děj. č. II, str. 286.

[42]) H. cognomento Crudelis 3. — [43]) que dicta est Gertrudis et per eam Friderico premortuo . . . 3. — [44]) V ruk. 1 bylo Polonie, ale rukou jinou opraveno jest v Oppoliensis; ruk. 2 má Mezko mor. Pol. a ruk. 3 Mesko Pol. mor., cui . . . — [45]) Wlad. predictus 3. — [46]) langravius 2. — [47]) Zophia 2. — [47*]) Ruk. 2 má Conradum. — [48]) Gitam 2. — [49]) Barnin 2. — [50]) Boleslai 2. — [51]) apprehendens 3. — [52]) committentes 3. — [53]) naribus 3.

A.

1246 mino Czirgoni oculus sinister erutus, eo quod castrum Madberg tradere recusaret, pocius mori cupiens quam perfidiam circa bona domini sui perpetrare.

1248–1249 Item eodem anno procurante hoste humani generis dissensionis materia suboritur inter Wenceslaum, regem Boemie, nec non filium suum Przięmislonem tam magna, quod pater coactus est filio suo resignare coronam sibi castris Zwiekow alias Klingemberg, Loket alias Elbogen et Ponte tantummodo reservatis. Sed quia de iure per metum iuramentum extortum non obligat, pater ipse pactis huiusmodi postea acquiescere noluit. Hoc tempore nobilis Borso [1]) de Osek [2]) alias de Rizemburg, [3]) qui de parte patris fuerat, tenens castrum Pontense Przięmisloni viriliter resistebat, adeo quod Przięmisl magno congregato exercitu dictum castrum Pontense fortiter obsideret. Interim Borso cum dominis de Swamberg et Lemberg exercitu similiter congregato tam Boemorum, qui partem adhuc regis fovebant, quam Theutonicorum de Misna dictum Przięmislonem invadens hostiliter noctis tempore plurimis de suis interfectis Przięmislonem nec non suos dormientes et nudos in fugam convertit. Tandem rex ipse Wenceslaus congregata milicie de Austria multitudine copiosa paulatim intrat cautus ad civitatem Pragensem et ea capta filium profugavit. Post multa demum placita totum regnum Boemie recuperavit et terram. Sed et filius patris gracie reformatus illum accedens eum de suo et suorum statu alloqui cupiebat, quem in quodam castro Tirsaw [4]) rex capi faciens causa correccionis in Przimdam captivatum precepit deduci. Postquam autem pater filii humiliacionem cognosceret, intelligens, quod non tantum filius, quantum eius iniqui consiliarii rei forent, post paucos dies filio dimisso de vinculis consiliarios malos nonnullos in monte Petrino cum assere capitibus fecit truncari, sed et alios in civitate Pragensi rotarum exiciis deputabat. Inter quos fuit principalis Stiborius [5]) dictus Mudra hlawa, qui, sicut predicitur, in monte

B.

Capitulum LXXII.

De successibus Wenceslai et quomodo adversus eum filius suus Przięmysl in Boemie regem eligitur et de obitu eiusdem Wenceslai regis. (et de ob. e. W. regis nemá 5; ruk. 6 má jen: De regimine Wenceslai ac obitu.)

Vivente α) itaque Wenceslao predicto (nemá 5) 1248
et regnum suum in (eciam 5) pacis tranquillitate 1249
feliciter (nemá 5) gubernante, quidam Boemie nobiles et barones filium eius Przięmysl adversus patrem suum elegerunt in principem et eidem fidelitatis omagium prestiterunt. Quod licet Wenceslaus rex egre tulit, tamen ex eo, quod de baronibus regni solum tria genera, videlicet de Berowsk, Rysemburk (Risenburk 6, Resemburg 5) et Swanczinberg (Swarczemberg 5) pro parte regis et cum ipso permanserant, pro tunc sub dissimulacione transivit. Inde factum est a. D. MCCL°, [quod] dictus (dominus 4, 6) Przięmysl, filius regis, de Australicis, Ungaris et Boemis copiosum congregans exercitum Boemiam intravit et castrum Wyssegrad adeptus ibidem aliquamdiu resedit et abinde recedens fluvium Wltawam (Wltaviam 6) super villam Buben cum exercitu transvadavit, in monasterio Strahoviensi et Brewnowiensi diebus aliquot manens regnum paternum rapinis et incendiis vastare cepit et transiens in Sacensem (Zac. 6) provinciam tam eam quam eciam civitatem eandem suo dominio subiugavit. Hinc est, quod pax et concordia inter patrem et filium componuntur et iuramentis firmantur. Quo facto rex viam tenuit in Luthomierzicz fingens se cum exercitu transiturum Ungariam mandansque singulis tam clericis quam laicis, ut ad eum veniant, auxilium sibi prebeant vel capitali plectantur sentencia. Et exercitu congregato potenti transivit in Saczka (Sazka 4) castrum ibidemque aliquot diebus permansit. Dein β) (deinde 5) abinde in festo Assumpcionis b. Virginis Marie mittens partem sui exercitus versus Pragam civitatem

---

α) Srovnej: Příběhy krále Václava I, Prameny děj. č. II, str. 304 a násl. — β) Tamtéž str. 305 a 306.

[1]) Borsso 2, 3. — [2]) Ossek 2; Ossiek 3. — [3]) Rissenberg 3. — [4]) Trssaw 2. — [5]) Ctiborius 2.

A.

1248–1249 Petrino privatus est capite. Rex autem dedit filio suo Moraviam, et vixerunt deinceps pater cum filio, quo[ad] pater advixerat, in concordie unione.

1249 Anno [a]) Domini MCCXLIX° Nicolaus, Pragensis episcopus, custodie deputatus a pulsacione campanarum suspendit ecclesias eis ornatus solempnes similiter interdicens, duabus tantum campanis minimis ad pulsandum necessariis et ornatu quadragesimali ad officium pro festo concessis, qui episcopus VII kalendas Aprilis a vinculis est solutus. *)

1250 Anno [b]) Domini MCCL°, VI nonas Julii grando magna cecidit post meridiem, que magna dampna segetibus, hominibus intulit et iumentis, que eciam per septem dies indissolubilis perduravit mire magnitudinis formam exprimens triangularem, quam statim nimia pluvie inundacio est secuta. **)

1251 Anno [c]) Domini MCCLI° Przemisl, marchio Moravie, filius Wenceslai illustris regis Boemie, terras Austriam et Stiriam, heredem proprium non habentes de provido patris consilio sine laboribus et effusione sanguinis suo dominio subiugavit, procurans provisione laudabili pacem talem, qualis antea dicitur non fuisse, malignorum audaciam reprimendo. Et ut illos ducatus
1252 hereditario iure de cetero cum suis posset liberis possidere, Leupoldi, quondam ducis Austrie et Stirie gloriosi, filiam viduam nomine Margaretham, quam Henricus, quondam rex Alamanie,[6]) filius imperatoris Friderici habuerat prius uxorem, sibi de patris consilio matrimonio copulavit. ***)

B.

obtinuit et postea cum exercitu residuo illac advenit. Filius autem suus Przemysl hoc audiens, qui tunc Prage morabatur in castro, eiusdem castri fidelibus suis committens custodiam in tuciora loca se transtulit. Qui autem defensioni curie archiepiscopalis in civitate Pragensi preerant regis timentes adventum, eam igne succendunt et abinde recedunt. Altera itaque vice rex missis militibus turrim, que sita erat in pede pontis iuxta curiam supradictam, sine resistencia munit (munirent 6) et obtinet et tandem obsidet castrum Pragense prohibens circumquaque exitum et reditum suorum rebellium. 1248–1249

Eodem itaque (eciam 4, 6) die Assumpcionis filius patris gracie reformatur. Tunc castrum Pragense restituit et sue se subdidit per omnia voluntati, cui pater marchiam (marchionatum 6) Moravie cum omnibus pertinenciis assignavit. Tandem non post multum temporis rex Wenceslaus Przemysl filium suum, qui ad patrem cum suis nobilibus, quorum induccione patri alias rebellarat, Wissegradum venerat, cepit et ipso ibidem in captivitate detento dictos nobiles binos et binos cathenis vinctos Pragam castri misit in carceres, quos tamen postea graciosius relaxari precepit a vinculis et solutos dimisit.

Anno insuper Domini MCCLI° rex Wence- 1251
slaus validum tam Boemorum quam Moravorum congregavit exercitum et filium suum Przemysl eisdem preficiens misit versus Bavariam, qui iuxta mandatum patris totam Bavariam (qui — Bavariam nemá 5) usque Danubium devastavit

*) Po slově tomto přidává ruk. 3, jak následuje: Ludovicus, rex Francie, Damiatam, civitatem Sarracenorum fortissimam, in octava sancte Trinitatis miraculose cepit.

Anno Domini MCCL° Ludovicus, rex Francie, a Sarracenis captus Damiatam et alias municiones, quas priori anno cepit, reddere cogitur, et Margaretha, uxor eius, capto rege Ludovico, viro suo, filium apud Damiatam peperit, quem Tristannum nominavit. Robertus eciam, frater regis, cum multis occubuit. Item in Boemia VI non. Julii grando . . .

**) Po slově tomto má ruk. 3 nápis červený: De acquisicione Austrie.

***) Ruk. 3 vkládá tu: Chunradus rex, filius Friderici imperatoris, in Nativitate Domini Ratispone fuit, ubi, quia iam possessiones episcopi et ministerialium Ratisponensium incendiis vastaverat, vix mortem evasit. Interea circa festum Epiphanie Wenceslaus, rex Boemie, Boemorum et Moravorum exercitu congregato misit filium suum Przemysl Bavariam et magnam eius partem vastavit in marchia Chambensi. Tandem cum duce Bawarie treugis firmatis non sine hominum illorum magno dispendio Boemiam est reversus.

[a]) [b]) Let. české, Pram. děj. č. II, str. 286. — [c]) Tamtéž str. 287.

[6]) Almanie 2, 3 a tak vždy.

A.

1251 Eodem[a]) anno XVIII kal. Februarii processione sollempni cleri et populi reliquie, quas dominus papa Alexander misit Agnethi, sorori regis Wenceslai, cum solempni reverencia sunt suscepte. *)

Ceterum[b]) eodem anno Wenceslaus, rex Boemie, Boemorum et Moravorum exercitu congregato misit filium suum Przіemisl Bavariam et magnam eius partem vastavit. Tandem cum duce Bavarie treugis firmatis non sine hominum illorum magno dispendio Boemiam est reversus.

1252 Anno Domini MCCLII° rex Ungarie Bela nomine, cum violenter non posset Stiriam et Austriam alias occupare, per paganos, qui Cumani vocantur, [6*]) in tota Austria nec non Moravia maximam stragem fecit tam in populo quam in clero. Unde dicti Cumani mulieres et viros cum suis parvulis secum ducunt ad propria captivatos, in servitutem ipsos perpetuam redigentes.

Eodem[c]) anno Przіemisl, filius regis Wenceslai, de quo supra fit mencio, nupcias celebravit in Heimburg[7]) ducens Margaretham viduam, filiam quondam Leupoldi ducis Austrie, legittimam in uxorem. Que cum fuisset sterilis, opprobrium sterilitatis ascripsit marito, quod Przіemisl maritus eius, intelligens ait eidem: Da michi unam de tuis puellis et experieris meam potenciam vel impotenciam infra annum. Qua consenciente tulit Przіemisl unam de illis, quam pre ceteris diligebat, filiam domini de Kunring de Austria, ex qua primo anno generavit filium nomine Ni-

B.

et multa preda ibidem accepta sine resistencia 1251
Boemiam est reversus.

Eodem α) anno Wenceslaus, Boemie rex, Austriam obtinuit, cuius possessionem Przіemysl, filius suus, de mandato patris nactus est et Margaretham relictam quondam sexti Henrici imperatoris, filiam Lupoldi Austrie ducis, uxorem accipiens dux ibidem effectus est et eidem ducatui prefuit usque ad patris obitum. 1252

Deinde β) anno Domini MCCLIIII° Pragensis 1253
civitas ad partes occidentales et aquilonarem muro cincta est et turribus munita. Eodem eciam anno Thartari, qui regnum Ungarie pluribus annis vastaverunt, intrantes Moraviam vastaverunt partem eius et circa Olomucz maximam hominum multitudinem occiderunt pluraque castra, que propter metum eorum absque defensione permanserunt, vastaverunt et tandem, dum ibidem ante Olomucz civitatem rursus advenissent, quidam nobilis de Stemberg (Sternberg 6), pro tunc capitaneus civitatis eiusdem, de civitate progrediens similiter (scuriliter 6) impetum fecit in eos viriliter et eorum capitaneum letaliter (viriliter 5) vulnerans interfecit. De quo dolentes Thartari et plurimum stupefacti per fugam reversi sunt Ungariam. Ex illo enim dictus nobilis (dicti nobiles 4, 5 ale časoslovo obtinuit . . . construxit) de Stemberg actu magnifico per donacionem regis Boemie bona quedam prope Olomucz obtinuit, in quibus novum castrum Stemberg (Sternberg 4, 6) ad memoriam huius rei construxit. Idem eciam

*) Ruk. 3 vkládá po slově tomto: Mors Friderici propalatur et Chunrad (sic) rex, filius eius, ad partes Reni festinat. Item dominus papa Innocencius in Cena domini Wilhelmum, comitem Hollandie, iam dudum a quibusdam principibus in Romanum regem electum multis episcopis presentibus apud Lugdunum confirmat et statim se transfert ad Ytaliam de Lugduno, ubi iam fere VIII annis continue fecerat mansionem. Bertholdus, Pataviensis electus, ordines diaconatus ac sacerdocii et consecracionem episcopalem in Boemia recepit ab episcopis Olomucensi videlicet et Pragensi. Item castrum in Taispach a Ludovico, duce Bawarie, nocte per insidias pro parte captum et pro parte obsessum destruitur et fossata eius valde profunda complanantur. Ex hoc Bawaria in estate pro magna parte incendiis flagrat Boemis partem Alberti, Ratisponensis episcopi, adiuvantibus contra duces. Chunradus rex in festo apostolorum Petri et Pauli cum Ottone, duce Bavarie, apud Chambe venit, quos rex Boemie videre contempsit, et Otto dux castrum et opidum in Dingolring construere fecit. Eodem anno Chunradus rex in autumpno intrat Apuliam et ibidem fere totum regnum paternum potenter possedit domino Innocencio papa tunc Perusii commorante nec prohibere valente, et Wilhelmus, rex Romanorum, de comitissa Flandrie gloriose triumphat.

[a]) [b]) Let. české, Pram. děj. č. II, str. 287. — [c]) Srovn. Kroniku Františka Pražského, Pram. děj. č. IV, 351.

α) Srovnej Let. č., Pram. děj. č. II, str. 289. — β) Tamtéž str. 290 a 291.

[6*]) dicuntur 2. — [7]) Heymburg 2; Haimburg 3.

A.

1252 colaum, quem postea fecit ducem Opaviensem. Nam antea spectavit Opavia ad Moraviam, sed data fuit Nicolao, ut a regno Boemie in feodum dependeat perpetuis temporibus affuturis. Generavit insuper ex eadem postea tres filias, quarum unam dedit domino [7*]) de Strakonicz, secundam [8]) domino de Wartemberg et de Durrenholcz, terciam vero dedit domino Wockoni de Krawar. [9]) Et sic sterilitatis opprobrium prius marito impositum est ascriptum uxori. Quibus sic actis compertum est Margaretham prefatam post obitum viri sui Henrici predicti monacham fuisse professam ordinis sanctimonialium fratrum Predicatorum monasterii Treverensis et absque dispensacione sedis apostolice [a]) Prziemisl predicto nupsisse. Celebratur igitur auctoritate apostolica divorcium inter eos et ipsa separata taliter a viro suo monasterium reingreditur ordinem et habitum
1261 reassumens. Et ne regnum Boemie legittimo careret herede, prefatus Prziemisl Gunegundem, filiam Rostislai, [10]) imperatoris Bulgarie, et Anne uxoris sue, filie Bele regis Ungarie, in castro Possen duxit uxorem et secum Pragam adduxit, prout inferius hec historia lacius describetur.

Eodem [b]) anno ydus Junii Pomneno, regis iudice, coram crucifixo in ecclesia sancti Georgii Prage oracionem suam cum devocionis studio faciente de crucifixi pede sanguis profluxit, quem manu sua dictus iudex extersit.

Hoc [c]) anno XII kalendas Junii hospitale fundatum est in pede pontis Pragensis ad honorem sancti Spiritus per sanctam Agnetem predictam, in quo posuit cûm stella Cruciferos, et ibidem est caput tocius [11]) ordinis. Fundavit eciam dicta Agnes monasterium sancte Clare, sicut superius est expressum. *)

B.

Comanni sive Thartari postea aliquibus annis elap- 1241
sis intrantes Poloniam ipsam undique vastaverunt et Henricum, ducem Slesie, bello cum maxima christianorum multitudine occiderunt, inferentes christianis mala innumera nec parcentes sexui vel etati. Similiter eciam Colomannum, regem Ungarie, necaverunt et quasi totam Ungariam destruccione misera subiugaverunt. Eodem eciam tempore rex Wenceslaus mortuus est X kal. Octobris anno regni sui XXIIII° et sepultus est in monasterio s. Francisci in Praga, ubi sancta Agnes, soror eius, religiosa vita degebat et habitu (posledních dvou slov nemají 4 a 6).

A.

Anno [d]) Domini millesimo CCLIII° rex Unga- 1253
rie cum paganis Cumanis totam Moraviam castris exceptis et muratis civitatibus devastavit incendiis et rapinis, viros ac mulieres cum infantibus occidi faciens per paganos, pluribus sine differencia sexus vel etatis cum ecclesiarum campanis, sanctorum reliquiis et altarium ornatibus in Christiane [12]) religionis opprobrium, infra treugas pacis inter dictum regem et ducem Austrie iuramentis firmatis, [13]) in Ungariam asportatis, iuramentum suum temere violando; Australes vero, Stirienses pariter et Moravi dicto regi [14]) dampnum non modicum intulerunt regnum ipsius et amicorum suorum provincias devastantes. **)

Eodem [e]) anno timor magnus super Boemos irruit propter potenciam Cumanorum et aliorum confluencium, quorum impetum rex Wenceslaus preveniens fecit civitatem Pragensem muris firmari nec non monasterium Cruciferorum cum

*) V rukopisu 3 jest po slově tomto červený nápis: De plagis in Moravia inflictis ab infidelibus et de obitu Venceslai regis.

**) Po slově tomto jest vložka: Otto itaque, dux Bawarie, volens cum Henrico, filio suo, socero eius, occurrere Bele, regi predicto, a municionibus et militibus superioris Austrie prepeditur, tunc auxilio Meinhardi, comitis Gorcie, et Ezilini nobilis de Tarvisio Henricus, filius Ottonis ducis, per vallem Tridentinam vadit in Ungariam ad socerum suum Belam regem.

---

a) Srovn.: Kronika Zbraslavská, Pram. děj. č. II, str. 11. — b) c) Letop. české, Pram. děj. č. II, str. 290. — d) e) Tamtéž str. 291.

7*) Ruk. 3 má dom. Nicolao de Strak. — 8) secundam de Wartemberg et de Drnholcz 2; sec. vero de Wart. de Durrenhulcz 3. — 9) Crawar 3. — 10) Hostislai 2, v textu po straně H opraveno v R; Rostislai 3. — 11) tocius eiusdem 3. — 12) cristianice 3. — 13) firmatas 2. — 14) regi Ungarie 3.

A.

1253 alba cruce in pede pontis Pragensis manencium expensas colligens in vino, mele, victualibus et frumento, muniens castrum Pragense contra impetum infidelium predictorum. Moniales vero sancti Georgii [15]) coguntur in civitate morari suo monasterio derelicto.*)

Hoc [a]) anno X kal. Octobris obiit Wenceslaus, rex Boemie gloriosus, et sepultus est in monasterio sancti Francisci predicto, quod olim ipse fundaverat cum sorore sua sancta Agnete. Hic rex clara dignus memoria aliquando, dum viveret, insequendo feras per densas silvas oculum perdiderat ramusculi lesione, propter quod

A.

vite sue temporibus monoculus permanebat. Regnavitque feliciter in Boemia annis XXIIII et octo mensibus. Cui filius suus Przieniisl, heres unicus, reversus de Austria successit in regno XVI kal. Novembris in sede regni sui honorifice collocatus.**) 1253

Eodem [b]) anno VIII kal. Aprilis canonisatus est sanctus Petrus martyr de ordine Predicatorum.***) Canonizatus est eciam gloriosus martyr Stanislaus.

Eodem [c]) anno de Cracovia XI kalendas Novembris eiusdem santi Stanislai martyris sunt allate reliquie et in ecclesia Pragensi cum sollempni processione [16]) suscepte.†)

*) Ruk. 3 vkládá tu: Otto vero, dux Bawarie, novam monetam in Lanczhut cudere fecit circa inicium messis mandans ipsos denarios et non alios recipi in toto suo districtu. (Hermanni Altah. annales, Pertz, Mon. Germ. hist. XVII, 395.) 1253

**) Po slově tomto přidává ruk. 3: Otto autem, Bavarie dux, in principio sui regiminis princeps mansuetus et severus iudex postea propter favorem, quem impendere videbatur Friderico quondam imperatori et Chunrado, filio eius, ab Innocencio papa IIII° et episcopis iam diu et sepe excommunicatus persequi cepit clerum et mala malis addens. (Tamtéž str. 396.)

Tunc mense Novembri famosus ille predicator frater Bertholdus ordinis Minorum in Lanczhut officium predicacionis exercebat et morabatur in castro cum duce predicto cupiens eum inducere ad obedienciam ecclesie et suum erga ecclesias et clerum animum mitigare, sed parum profecit. Supervenit tunc eciam quidam pauper rusticellus asserens se in nocte preteriti festi sancti Michaelis raptum et ductum ad tribunal iudicii cuiusdam, ubi audisset et vidisset, quod ad querimoniam sanctorum sentencia mortis data esset in Ottonem ducem et ceteros principes pacis turbatores et ecclesiarum ac pauperum vastatores. Asserebat eciam, quod sub pena mortis a sanctis ex parte Dei sibi esset iniunctum, ut hec duci et aliis principibus nunciare deberet, quod si non admitteretur, deberet aliis propalare. Is igitur homuncio, cum non fuisset admissus ad presenciam ducis, predicto fratri Bertholdo et aliis quibusque propalavit. Sed et sexto die ante diem obitus ducis idem homo venit ad monasterium Altahense et dixit H(ermanno) abbati et Alberto abbati de Meten ex parte illius iudicii, quod quia non admitteretur talia manifestare, dicti abbates cum Henrico, abbate de Ebersperg, deberent intimare duci prenominato, quod nisi cicius monetam novam destrueret et resipisceret a vexacione pauperum et ecclesiarum, mortis sentenciam esset in brevi subiturus. Cuius visionis efficaciam sepedictus dux est expertus. Nam in vigilia sancti Andree (29 Nov.), cum sero cum uxore et familiaribus suis valde iocundus esset, presentem vitam eadem nocte subitanee finivit. (Hermanni Altah. annales, Pertz, Mon. G. hist. XVII p. 396.)

***) Ruk. 3 přidává po tomto slově: Eodem quoque anno dominus Innocencius IIII Assisii in conventu sancti Francisci residens ex devocione beatam Claram graviter infirmam cum cardinalibus visitavit et ad invicem de salute anime locuti sunt. Et post breve tempus ingravescente infirmitate post Christi et eius matris cum virginum comitatu visitacionem ancilla Christi Clara diem clausit extremum. Cuius exequiis dominus papa cum cardinalibus affuit. Eciam missam de virginibus dicere precepit, quasi ipsam canonisare ante exequias videretur, sed domino Rainaldo; protectore ordinis, dicente, quod in talibus morosius est agendum, missa de mortuis dicitur et per protectorem predicantem vita eius mirabilis predicatur. Potom pokračuje se: Anno prefato canonisatus est eciam gloriosus martyr Stanislaus, Cracoviensis ecclesie (episcopus), in Polonia XVII kal. Oct. in conventu Assisii, et ob eius memoriam ad honorem eiusdem sancti ibi capella in alto est dedicata.

†) Po slově suscepte přidává ruk. 3: Ottone, duce Bawarie, defuncto dominus Ludovicus dux adhuc fratre suo Henrico absente et in Ungaria existente concordiam facit cum Philippo, electo Salczbur-

[a]) [b]) Srov. Letop. č., Pram. děj. č. II, str. 291. — [c]) Tamtéž str. 291 a 292.

[15]) Georii 1. — [16]) Ruk. 1 má po straně přípisek rukou jinou: Cracoviensis episcopus Prandeta largitur Przemislao, regi Boemie, sancti Stanislai martyris reliquias eodem anno octava Septembris per Innocentem quartum in Asissio canonizati.

A.

1254 Anno [a]) Domini MCCLIIII°, XIX kal. Januarii princeps Boemie Prziemisl, filius quondam Wenceslai regis Boemie, signo crucis assumpto contra Prutenos cum nobilium Boemie, Moravie et Austrie multitudine copiosa cum infidelibus pugnaturus, postquam inter eum et regem Ungarie pacis esset tranquillitas reformata, Prussiam processit [17]) in Wratislavia Domini Natalicium solempnisans. Ad eum eciam venit ibidem Brandemburgensis marchio cum exercitu suo; ambo pariter in [18]) Prussiam transeunt. *)

Eodem anno Innocencius papa quartus obiit, cui Alexander successit.

1256 Anno Domini MCCLV° Wilhelmus, rex Romanorum, Alamanie, dum esset in expedicione, a Frisonibus est occisus, cum eos et eorum terram [19]) suo dominio subiugasset.

1255 Eodem [b]) anno princeps Boemie Prziemisl cum Brunone, [1]) Olomucensi episcopo, nec non Brandemburgensis marchio, dicti regis sororius, Prussiam potenter ingressi hostiliter vastaverunt eandem incendiis et rapinis, multis occisis non parcentes [2]) sexui nec etati. Potentes autem et maiores Prussie divino, ut credimus, timore concussi, nomen principis Boemie audientes cum omni humilitate venerunt ad eum, se dantes sibi cum rebus omnibus, colla sua quoque catholice fidei submittentes. Quos gloriosus princeps benigne suscipiens ad baptismi graciam benignis suasionibus invitavit. Unde duo duces Prussie per Brunonem, Olomucensem episcopum, flumine

B.

Capitulum LXXIII.

De Prutenis fidem christianam per Boemos percipientibus. (Ruk. 4 nemá nápisu, a 5 opakuje nadpis kapituly předcházející až po slova regem eligitur.)

Mortuo itaque rege Wenceslao Boemie Prziemysl filius suus unicus, Moravie marchio, Austrie 1253
et Styrie dux, regimen regni Boemie est adeptus. Hic Prziemysl ducem Karinthie clericari procurans (clericatui proc. 6) et in Aquilegiensem patriarcham sacris receptis ordinibus promoveri eciam (et 4, 6) pro se Karinthie ducatum obtinuit.

Anno vero Domini MCCLIIII° inter Prziemysl filium Wenceslai regis, principem Boemie, 1254

1253 gensi, et Alberto, episcopo Ratisponensi, et divina iam per multos annos suspensa in illa diocesi relaxantur. (Tamtéž str. 396.)

Cunradus rex Neapoli expugnata et muris eius ad terram prostratis, homo severus sed minus providus et ecclesie inobediens, ibidem per tempus mansit. (Tamtéž str. 396.)

Henricus, dux Bavarie, auxilio domini Philippi, Salczburgensis electi, de Ungaria revertitur, et ambo duces ad consilium domini Henrici, episcopi Bambergensis, suum regunt concorditer principatum. Eodemque anno sterilitas frugum magna fuit et maxime circa Danubium. (Hermanni Althah. annales, Pertz, Mon. Germ. hist. XVII, str. 396.)

*) Ruk. 3 vkládá tu a pozměňuje poněkud následující text takto: Eodem anno Cunradus rex prius in vigilia Ascensionis (20 Maii) mortuus est Neapoli; veneno dicitur extinctus a fratre suo Manfredo procurante Mortuo Conrado rege Innocencius papa fines Sicilie ingreditur et Neapoli moratur. Eodemque anno idem Innocencius papa IIII[us] in festo sancte Lucie (7 a ne 13 pros.) obiit, cui Alexander papa successit. (Tamtéž str. 396.)

---

[a]) Příběhy krále Přemysla Otakara II, Pram. děj. č. II, str. 308 a 309. — [b]) Tamtéž str. 309.

[17]) Ruk. 2 proc. et in Wr. — [18]) in Prussiam nemá 3. — [19]) terras 2.

[1]) Brumone 2. — [2]) parcens 3.

A.

1255 sacri baptismatis sunt mundati; potenciorem ex illis dictus princeps Boemie de sacro fonte levavit sibi nomen suum, Otakarus videlicet, [3]) imponendo, alium vero Brandemburgensis marchio suscepit de fonte et eum suo nomine [4]) appellavit. Inde plures nobiles et alios multos levantes de baptismate suis baptisatos nominibus appellaverunt induentes eos suis vestibus preciosis. Procedens inde princeps Boemie magnificus ultra ripam fluminis Pregor ad montem quendam devenit, in quo rex Przíemisl castrum et civitatem fundavit imponens in sui memoriam eis hoc nomen a sua regia dignitate, videlicet vocans Montem Regalem alias Kunigsperg in vulgari. Construens nichilominus ibidem ecclesiam kathedralem in honore sancti Adalberti martiris, patroni Boemie, secundi quondam Pragensis episcopi, qui coronam martirii dudum a Prutenis suscepit, nominans illius ecclesie diocesim Sambiensem. Et ex quo Przíemisl, rex Boemie, potenter hec fecerat, prefata civitas Kunigsperg [5]) cum tota provincia Sambiensi, quociens adversus paganos procedunt, una cum marescallo [6]) Prussie regale Boemie banderium [7]) deferentes sub eo primam tenent aciem contra hostes in testimonium premissorum. Similiter aliam civitatem per duas dietas a Kunigsberg Bruno, [8]) Olomucensis episcopus, regis suffultus auxilio de novo construxit a suo nomine sibi nomen imponens Brunsberg videlicet, quod mons Brunonis [9]) dicitur, instituens in eadem provincia pro roboracione fidelium et dilatacione fidei christiane cathedralem ecclesiam Warmiensem. [10]) Predicte due ecclesie kathedrales Rigensi metropoli sunt subiecte. [10*]) Instauravit eciam dictus rex Boemie municiones alias plurimas fidelium in tutelam. Quibus confirmatis in fide nec non ab eis receptis obsidibus, ne redirent ad vomitum, commissa nichilominus terra et populo in manus Cruciferorum de domo Theutunica [11]) anno in partibus illis peracto salubriter, ut prefertur, ad propria predicti omnes cum gaudio feliciter [12]) sunt reversi.

B.

et regem Ungarie pax et tranquillitas reformata est. 1254

Eodem [α]) anno Przíemysl cum maximo exercitu profectus est in Prussiam adversus infideles 1255
Prutenos, ducens (ducentes 4) secum Brunonem, Olomucensem episcopum. Et Wratislaviam transiens Otto marchio Brandemburgensis, sororius suus, similiter cum exercitu suo in via ad Przíemysl applicuit et Prussiam ambo pariter sunt profecti. Deinde per totum annum Domini MCCLV° (MCCLX ruk. 5) Prussiam undique impugnantes ibidem per dictum Brunonem, Olomucensem episcopum, duo duces Prussie baptizati sunt et omnis infidelis Prussie populus per eos christianam fidem accepit et ad Dominum conversus est usque ad quendam montem ultra ripam fluminis Pregor, in quo rex Przíemysl castrum et civitatem et in ea ecclesiam cathedralem in honore Dei et sancti Adalberti martyris, patroni Boemie et secundi Pragensis episcopi, qui in eadem provincia pro Christo martyrium a Prutenis subierat, devote construxit, nominans eius diocesim Zambiensem; civitati vero et castro, in quibus eadem ecclesia sita in sui memoriam nomen inposuit Kunsperg (Kinigsberg 6), quod Mons Regius dicitur. Et ex eo, quod Przíemysl, rex Boemie, manu potenti primus hoc fecerat, prefata civitas Kunigsberg (Kuniksperg 5, Kinigsperg 6), (quociens) cum tota Zambiensi provincia adversus christianos sive paganos progreditur, tociens unacum marescallo Prussie regalem Boemie banderiam defert et sub ea primam tenet tocius exercitus aciem contra hostes in premissorum testimonium hodiernum. Similiter a dicta civitate per duas dietas dicti regis Olomucensis episcopus Bruno cum regis sui prefati iuvamine civitatem construens ei nomen imponens Brunsberg (Brunsperg 6), quod Mons Brunonis dicitur, ecclesiam cathedralem Warmiensem in eadem provincia a primevo instituit ad roboracionem maiorem fidei christiane. Et sic anno elapso et salubriter hiis peractis leti victores abinde reversi relicta terra pro fidei defen-

---

α) Letopisy č., Prameny děj. č. II, str. 292.

3) nemá 3. — 4) nom. Ottonem 3. — 5) Kunigsberg a níže Kunisberk 1. — 6) marascalo 1, 3. — 7) sandorum 2. — 8) Brumo a Brumsperg 2; Brunsperk 3. — 9) Brumonis 2. — 10) Wariniensem 3. — 10*) subdite má opra eno 2. — 11) Theothunica 2, 3. — 12) nemá 3.

A.

1255 [Hoc anno, videlicet MCCLV°, Mechthildis, mater Johannis et Ottonis marchionum Brandenburgensium, est defuncta. Et idem Otto cum Beatrice, sua uxore, in Leninense monasterium eam deduxit et exequiis peractis solempniter aput patrem suum Albertum honorifice sepelivit.]

1256 Anno [a]) Dom. MCCLVI° Alexander papa IV [13]) quandam novam religionem, [13*]) que dicitur Beatorum Martyrum, confirmavit, cuius ordinis caput et fratres sunt aput Sanctam Crucem in civitate Pragensi. *)

1255 Anno [b]) Domini MCCLVII° in mense Septembri princeps Boemie Prziemisl, postquam de Prussia reversus Austriam pervenisset et aliquamdiu stetisset ibidem et transivisset [14]) postea Boemiam, Margareta, consors eius, ipsum apparato magnifico est subsecuta.

1256 Conradus [c]) quoque, Coloniensis archiepiscopus, Pragam ad regem veniens super quibusdam arduis imperii negociis secum tractans recessit honoratus a rege.

1257 Idem [d]) rex assumens sibi nonnullos iuvenes minus prudentes, senioribus irrequisitis baronibus intravit in [15]) Bavariam et cum eam usque in Lanczhut [16]) devastasset spoliis et rapinis, in reditu pontem super Enum [17]) factum de lignis [18]) simplicibus cum sibi familiaribus aliquibus transiens, statim sub militibus eum sequentibus pons ruit confractus. Unde in Enno flumine plurimi sunt submersi, nonnullis ultra fluvium Enum cum curribus et tentoriis remanentibus captivatis aliisque vulneratis pariter et defunctis. Princeps vero Boemie cum paucis incolumis evasit per fuge presidium, reliquis nonnullis militibus per diffugium dispersis hinc inde. Aliqui

B.

sione Cruciferis de domo Theutonica (Theutu- 1255
nica 4) tendunt ad propria.

B.

Przieinysl itaque rediens Austriam ibidem
aliquamdiu moratus est et postea post Pascha
venit Boemiam, quem Margaretha, prefata uxor
eius, apparatu magnifico est secuta. Preterea [α]) 1256
anno inmediate sequenti Conradus, archiepiscopus
Coloniensis, ad regem Przieinysl venit Boemiam
et cum ipso super quibusdam arduis negociis
imperium Romanum tangentibus (nemají 4, 6)
tractans honoratus a rege recessit. Postea vero
anno MCCLVII° dictus Przieinysl (rex Prz. 4, 6) 1257
cum quibusdam Boemis, Australibus et Moravis
Bavariam intrans Bavaris innumera dampna intulit, sed tamen hac vice cum magno nobilium suorum dispendio Boemie regnum revertitur et inibi (ibi 5) aliquot annis sub pacis tranquillitate resedit.

*) Ruk. 3 tu vkládá: Eodem anno Bernhardus, dux Karinthie, obiit, cui Vlricus, filius eius, in ductu successit. (Herm. Altah. Annales, Pertz, Mon. Germ. hist. Ss. XVII, 397.) Et eciam eodem anno Ludovicus, dux Bawarie et palatinus Reni, Mariam, primam uxorem suam, filiam ducis Brabancie, sororem Henrici, lantgravii Hassie, per infamiam adulterii in Werda Swevica decollari innocenter iussit. Pro emenda vero occise uxoris abbaciam in Furstenfeld ordinis Cisterciensis fundavit et monasterium fratrum Minorum in Ingelstat, opido Bavarie, iniciavit ac fundum dedit.

a) Viz Letop. č., Pram. děj. č. II, str. 294. T. j. Fratres de misericordia Domini Beatorum Martyrum, kteří měli sídlo v Starém městě Pražském a zváni byli Křižovníci s červeným srdcem. — b) Kus ten náleží k roku 1255. Srovn. Pram. děj. č II, 293. — c) Tamtéž str. 294. — d) Tamtéž str. 295.

α) Letop. č., Pram. děj. č. II, str. 294.

13) nemá 2. — 13*) legionem 2. — 14) Místo et transivisset má 3 transivissetque. — 15) nemá 3. — 16) Lanshut 2. — 17) Enium 1; Enyum 2 a tak níže. — 18) linguis 1.

A.

1257 eciam confugientes ad quandam civitatem Salczpurgensis [19]) episcopi nomine Mulendorff [20]) ibidem receperunt se ipsos, [21]) quos dux Bavarie vallans obsidione non permisit eos exire, nisi per eorum liberacionem inter principem Boemie et ipsum ducem Bavarie composicio fiat amicabilis, que facta est. Unde liberati sine pactis ad propria redierunt.

1258 Anno [a]) Domini MCCLVIII° Nicolaus, Pragensis episcopus XXIII, obiit XVI° kal. Februarii, cui successit Johannes scholasticus, [22]) episcopus Pragensis XXIIII.

Eodem [b]) anno Przsix, princeps Boemie, de mense Augusto dominos de Wyda, [23]) de Playen et de Geraw sue dicioni potenter subiecit.

A.

[Hoc [c]) anno videlicet MCCLVIII° predicti fratres Johannes et Otto, marchiones Brandemburgenses, terras suas inter se mutuo diviserunt presentibus Henrico, Culmensi episcopo de ordine Predicatorum, et nonnulis viris religiosis et clericis aliis, hac condicione adiecta, quod si una pars foret deterior ex bonis non divisis, que plura supererant, deberet altera alteri coequari. Cognito itaque a sapientibus, quod pars Ottonis esset deterior non in redditibus sed lignis et pascuis et terrarum qualitatibus, equalitas fuit facta. Et cum Johannes centum milites plures haberet quam [23*]) Otto, castrum et terra Lubisana cum castro Alwenslewen [24]) et comitatu, quem emerant ab electo [24*]) Halberstadensi, [25]) fuerunt adiecta.] *) 1258

A.

1260 Anno Domini MCCLX° Przieuisl, princeps Boemie, filius olim regis Wenceslai, Moravie marchio, Austrie et Stirie dux predictus, cum exercitibus dictorum regnorum et provinciarum cum auxilio quoque amicorum suorum Bele, regi Ungarie, qui partem Stirie iam occupaverat et totam suo dominio subicere conabatur, et nato dicti regis Stephano cum gentibus diversarum nacionum et linguarum hostiliter venientibus nec non volentibus totam Austriam, Moraviam et Boemiam devastare, sine tremore circa flumen Morava dictum occurrit in loco, ubi hic fluvius Danubium [1]) influit, scilicet in campis amenissimis IIII° idus Julii et princeps Boemie circa fluvium predictum Moravam se locavit. Similiter reges Ungarie parte steterunt ab alia. Et ita stantibus exercitibus usque festum beati Johannis Baptiste premissis tractatibus, demum sunt

B.

Postea [α]) vero anno Domini MCCLX° ex eo, quod prefatus Przieinysl per Ungaros et Comanos (Commanos 5) adversus pacem firmatam in principatibus regni sui, maxime ducatu Stirie (Tyrie 5), quem Bela, rex Ungarie, iam partim occupaverat et in totum suo dominio attrahere nitebatur, multis vexabatur dispendiis, potentissimum de diversis nacionibus collegit exercitum adversus Belam et natum eius Stephanum, reges Ungarie, profectus et perveniens ad aquam Morava (Morauum 4, 5) suum locavit exercitum iuxta flumen. Similiter reges Ungarie ab alia parte fecerunt et aliquot diebus ipsis ibidem morantibus a tempore quadragesime usque ad b. Johannis Baptiste festum intervenientibus tractatibus treuge facte sunt. Igitur appropinquante treugarum tempore dum prefatus Przieinysl, princeps Boemie, per diversas turmas suum exercitum con- 1260

*) Po slově tomto přidává ruk. 3: A. Dom. MCCLIX° Gerhardus, Mogantinus archiepiscopus. Erphordiam veniens ibidem moritur et apud fratres Minores tumulatur, cui Wernherus, prepositus ecclesie, successit.

---

[a]) Srov. Pram. děj. č. II, str. 295. — [b]) Srov. Příběhy Přemysla Otakara II. Pram. děj. č. II, 310 a násl. — [c]) Zpráva tato nezakládá se na pravdě; listina v příčině té zachovaná jest nepravá

α) Příběhy kr. Přemysla Otakara II, Pram. děj. č. II, 310 a násl.

[19]) Salczburg. 3. — [20]) Menlndorf 2. — [21]) ipsos, quos Henricus, dux Bavarie, et frater eius Ludovicus vallans 3. — [22]) schol. et episc. Prag. XXIIII est factus. — [23]) Wida 2. — [23*]) quem 2. — [24]) Delwenslewen 2. — [24*]) nemá 2. — [25]) Helberstadiensi 2. Po slově adiecta má ruk. 1 rukou jinou připisek: Polonia altera vice vastata per Thartaros.

[1]) in Dan 3.

A.

1260 treuge statute. Hiis itaque treugis pendentibus prefatus Prziemisl per divisas turmas suum exercitum segregavit. Sed cum postea circa opidum Lawa alias Law idem exercitus convenisset de eius mandato, Stephanus, iunior rex Vngarie, cum suis melioribus Ungaris et Cumanis per insidias eosdem fines ingressus opportunitate captata cupiebat turbare Boemie principis exercitum incollectum et missis exploratoribus comperit Henricum, ducem Slezie, nec non Wladislaum Opuliensem una cum Olomucensi episcopo in pratis circa Poherlicz[2]) iam castra fixisse. Quos cum incautos disponeret aggredi, contingit suum errare ductorem, quod non Poherlicz sed versus Lawam veniret. Iam enim marchio Bramburgensis,[3]) Saxones, comites de Hardek[4]) et multitudo magna illic advenerant. Erat quoque princeps Boemie cum suis similiter[5]) iam vicinus, et rumor insonuit Ungaros et Cumanos propinquos adesse partemque iam exercitus perturbare. Movetur ex hoc exercitus Boemorum adversus hostium cuneos se disponens. E contrario autem subito nuncciatur hostes paucos fuisse iamque totaliter eos cessisse per fugam. Fit ergo, quod hiis auditis ad sua quivis redit tentoria comitibus de Hardek et de Playen[5a]) cum nobili Catholdo cognominato Orphano vulgariter Waysen[6]) pro custodia deputatis. Cumque sic tenerent custodiam, nonnullos hostium exploratores conspiciunt, quos insequentes ex latentibus insidiis, post tergum cernunt irrumpere hostium multitudinem valde magnam, qui illos nobiles circumdantes contra eos pugnam instaurant. Sed quoniam paucorum est pugna dissimilis inter multos, ideo pauci hostium inequali certamine superantur. Perveniens hic rumor ad castra exercitus alios suscitavit ad pugnam. Nam armantur singuli pugnaturi, hostium insultus reprimere cupientes. Insurgunt ergo contra hostes hostiles, quos statim convertunt in fugam, et multo plures hostium per fugam in flumine Morava sunt submersi, timore catervatim prostrati amentes quam qui gladiis sunt occisi. Princeps autem Boemie gloriosa hac potitus victoria divisis inter suos multis spoliis tam in ar-

B.

gregaret et circa oppidum Lawam (Lawa 5) alias Luh omnem suum exercitum convenire mandasset, Stephanus, iunior Ungarie rex, cum melioribus Ungaris et Comanis suis iam per insidias eosdem fines intraverat et opportunitate taxata (capta 6), ut incollectum Boemie principis turbaret exercitum. Tunc missis insidiatoribus comperit Henricum, ducem Slesie, et Wladislaum Opuliensem unacum Olomucensi episcopo in pratis circa Pohorlicz (Pohorzelicz 6) iam castra metasse. Quos dum incautos aggredi disposuerat, ob hanc causam cum suis viam latenter faceret, casu contingit, videlicet (nemá 5) sui ductoris errore, quod non Pohorlicz sed versus Lawam applicuit. Iam enim marchio Brandemburgensis, Saxones, comites de Hardek (Hradek 5) et multi de Boemia illac advenerant. Eratque princeps cum suis similiter iam vicinus. Inde rumor in castris insonuit Ungaros et Comanos propinquos adesse et partem exercitus perturbare. Ex quo totus regius movetur exercitus adversus insultus hostium se disponens e contrario. Itaque subito nuncciatur hostes paucos fuisse et iam totaliter cessisse fugatos. Sicque hoc audito ad sua quivis redit tentoria comitibus de Hardek et Playn cum nobili Cadoldo cognominato Orphano pro exercitus custodia constitutis. Et ipsis taliter custodiam servantibus quosdam hostes insidiatores conspiciunt et insequentes eosdem subito post tergum eorum ex latentibus insidiis maxima progreditur turma et dicti nobiles comites cum suis per adversarios undique circumdantur. Fitque (sicque 5) per paucos inter multos pugna dissimilis et animosi milites inequali certamine superantur. Qui rumor dum in castra exercitus pervenisset, armantur singuli et parantur ad insultus hostium compescendos. Et continuo (in cont. 6) impios consurgunt in hostes, ipsos precipitem compellunt ad fugam et cedentes plurimos gladio compullerunt innumeros in fluvio Morave submersionis dispendio solvere dies suos. Ex qua re ob cedem dictorum comitum grandis inter principes exercitus oritur dissensio, sic quod quidam ex eis propria repetere voluerunt. Tandem huius- 1260

[2]) Pohorzelicz 2 a tak níže. — [3]) Brandemburg. 2. — [4]) Hardeck 3. — [5]) nemá 3. — [5a]) Ruk. 1 a 3 Plawen, a 2 Plauen. — [6]) Weysen 3.

A.

60 gento quam in auro et rebus aliis Ungarorum quadrigas suas magnis harum rerum onustavit [7]) thesauris.

Tandem vero precibus regis et omnium nobilium Ungarie princeps Boemie inclinatus pacis treugis statutis per annum et iuramentis hinc inde firmatis, datis quoque [1]) per regem Ungarie obsidibus usque ad congruam satisfaccionem in Boemia detinendis cum glorioso triumpho sanus et incolumis ad propria revertitur rex gloriosus. Nec lateat hoc legentem in dicto exercitu Przie-misl principes hos fuisse, puta Philippum, Salczburgensem archiepiscopum, Johannem Pragensem, Brunonem Olomucensem episcopos, Ulricum, ducem Karinthie, Ottonem, marchionem Brandemburgensem, quam plures Saxones, Henricum Slesie, Wladislaum Opuliensem [2]) duces et alios multos principes, comites, nobiles et barones. Predicti eciam belli progressum pape Adriano [3]) per principem Boemie predictum transmissa subscripta modico inferius declarat epistola manifeste.

[Hoc anno videlicet MCCLX° licet in divisione fratrum predictorum Johannis et Ottonis, marchionum Brandemburgensium, fuissent opposita mille ducenta frusta reddituum, Johannes tamen antiquam civitatem Brandemburgensem cum terminis suis elegit, Ottoni fratri suo nova civitate Brandemburg cum suis terminis derelicta. Extunc singulares habuerunt expensas, cum prius fere XL annis fuissent de communibus sustentati.]

Sanctissimo [a]) in Christo patri ac domino A. Dei gracia sacrosancte Romane ecclesie summo pontifici, O., eadem gracia dominus regni Boemie, dux Austrie et Stirie et marchio Moravie. Quia pium pastorem suarum a lupis liberacio ovium delectat, etc. patrocinio communiri. [b])

Fertur eciam, quod (in) exercituum dictorum congressu visa fuerit aquila alba, habens caput aureum et collum, vexillum beati Wenceslai, quod tunc per purgravium castri Pragensis in prelio

B.

modi dissensio quantocius (quanto cicius 5) complanatur, et pari voto ad invadendum Ungarorum reges et eorum exercitum se asstringunt. 1260

Capitulum LXXIIII.

De alio bello Boemorum (nemají 4 a 6) contra Ungaros et Comanos.

Preterea [α]) princeps regni Boemie cum omnibus suis ceterisque principibus unanimem movens exercitum laxatis tentoriis adversus hostes propius progreditur et per ordinatas procedens acies Morave fluminis venit ad litus et transeuntes aquam bellorum eventibus se committunt. In exercitu enim Prziemysl fuerunt hii principes: Philippus, Salczpurgensis archiepiscopus, Johannes Pragensis, Bruno Olomucensis episcopi, Ulricus, Karinthie et Stirie dux, Otto, marchio Brandemburgensis, et quam plures Saxones, Henricus, dux Slesie, Wladislaus Opuliensis et multi alii principes, comites et nobiles. Huius itaque progressum belli subscripta pape Adriano per regem Boemie transmissa declarat epistola: Tenor epistole talis est (epist., cuius ten. t. e. 6): Sanctissimo in Christo patri ac domino, domino Adriano etc.

Fertur eciam, (quod) in congressu dictorum exercituum a quibusdam exercitus Boemie nobilibus et fide dignis viris visa fuerit aquila alba (visa fuit aquila alba 4) habens aureum caput et collum, vexillum b. Wenceslai, quod tunc per purgravium castri Pragensis in prelio gestabatur (gestatur 5), sequi et vicissim crescere, quousque extensis alis totum exercitum principis Boemie cooperiret. Nam et ipse purgravius Jarossius nomine, met (nec 4, 5) retulit, idem vexillum s. Wenceslai martyris in huiusmodi (huiusmodi belli 4) tanto discrimine nullam passum penitus fuisse lesionem. Plura eciam s. Wenceslai et aliorum patronorum Boemie patrocinia ibidem visa a pluribus referuntur.

---

[a]) Tamtéž str. 315 a násl. — [b]) Další znění tohoto listu v Pram. děj. č. II, str. 315 a násl.

[α]) Příb. kr. Přemysla Otakara II, Pram. děj. č. II, str. 315 a násl.

[7]) onustaverit rukopisy.

[1]) quoque — exercitu Prziemysl nemá ruk. 3, ale necháno místo pro tento text. — [2]) Opulensem 1; Opoliensem 3. — [3]) Po straně rukou jinou v ruk. 1 připsáno: Non fuit eo tempore Adrianus papa sed Alexander quartus.

A.

1260 gestabatur, sequi et vicissim crescere, quousque extensis alis totum principis exercitum Boemie operiret. Nam et ipse purgravius Jarossius nomine met retulit, idem vexillum sancti Wenceslai martiris in huiusmodi belli discrimine nullam passum fuisse penitus lesionem. Plura eciam sancti Wenceslai et aliorum patronorum Boemie Boemis exhibita patrocinia visa in bello huiusmodi referuntur. *)

1261 Anno [a]) Domini MCCLXI° de mense Aprili concordia et pax est facta inter reges Ungarie et Prziemisl, principem Boemie supradictum, vallata pena pecuniaria undecim milium marcarum argenti. **)

Item [b]) eodem anno XV kal. Novembris Margaretha ducissa, conthoralis Prziemisl, que sterilis fuit prolem non habens, per maritum suum est dimissa et, sicut supra dicitur, ab eo auctoritate apostolica separata, propter quod eodem anno princeps Boemie Prziemisl predictus duxit uxorem Gunegundem, [1]) filiam Rostislai [2]) ducis Bul-

B.

Capitulum LXXV.

De ulterioribus successibus Prziemysl et coronacione eius in regem (Boemie dodává 5).

Igitur, α) ut premittitur, per principem Boe- 1261
mie et suos victoriose triumpho belli potito pax et concordia inter reges Ungarie et principem Boemie (nemá 6) firmantur (firmantibus rukopisy) et literis et promissionibus roborantur. Preterea β) sciendum est, quod licet prefatus Przïemysl Margaretham, uxorem suam predictam, annis pluribus habuisset, non tamen ex ea, quoniam infecunda fuit, potuit liberos procreare. Cuius infecunditatis effectum eadem Margaretha probare volens con-

*) Ruk. 3 vkládá tu: Addicio. Verum eidem eciam principi Boemie prius, videlicet in festo sanctorum Johannis et Pauli, tristicie obtulerat se fortuna. Nam cum X vel plura milia hostium insultum facerent in Austriam circa castrum dictum Steolz, duo fratres sanguine nobilissimi, iuvenes electi, Otto videlicet comes de Hordekke et Conradus comes de Plain ac cum ipsis Crafto de Sleuont, Chadoldus dictus Orphanus supradictus quasi cum CCCC[tis] viris eis incaute occurrerunt. Quibus fere omnibus occisis pauci evaserunt. In morte quoque predictorum comitum ipso die deperiit successio illius nobilis prosapie de Plain, quia sine heredibus decesserunt. Przemisel itaque obtenta tali victoria progressus cum exercitu suo in Ungariam abinde post paucos dies sub forma superius dicta (recedit et) rex Ungarie terras, que discordie causa fuerant, videlicet ducatum Stirie cum oppido Bettovia, quod adhuc Ungari tenebant, plenarie restituit et in futurum mediante matrimonio confirmavit. Fueruntque in exercitu regum Ungarie diversarum nacionum orientalium et paganorum CC et XL milia equitum. In principis Boemorum exercitu C milia equitum, inter quos dicitur VII milia equorum ferro coopertorum. Stephanus quoque, rex Ungarie, graviter fuit in eodem prelio vulneratus. In hoc bello ex collisione equorum et armorum tanta pulveris de terra surrexit habundancia, ut media et clara die vix homo hominem potuit cognoscere et in flumine circa XIIII milia hominum submersa dicebantur. (Srovn. Herrmanni Altah. ann. Pertz, Mon. Germ. hist. XVII, 402.)

**) Ruk. 3 přidává po slové tomto, jak následuje: Eodem anno Dominus Alexander papa direxit literas regibus et ducibus, archiepiscopis et episcopis ac universis principibus christianis hortando ipsos, ut contra horridam rabiem Tartarorum consiliis et armis se premunire deberent. Nam idem Tartari devictis et deletis omnibus regibus et regnis Sarracenorum in partibus transmarinis, Anthiochie et Akaron ac aliis christianorum provinciis terrorem tam validum incusserunt, ut ad dictos papam et reges supplices et frequentes legaciones dirigerent pro succursu. Unde cum super hoc negocio concilium in octava apostolorum Petri et Pauli habendum in Witerbio condixisset, ipse papa Alexander IIII[tus] VIII kalendas Junii diem clausit extremum, et eodem anno in festo Decollacionis Johannis Baptiste (29 Aug.) dominus Jacobus nacione Gallicus, patriarcha Ierosolimitanus, assumptus ad papatum Urbanus quartus est dictus.

---

[a]) Letop. č., Pram. děj. č. II, str. 297. — [b]) Tamtéž str. 297.

α) Letopisy č., Pram. děj. č. II, str. 297. — β) Viz kron. Frant. Pražského, Pram. děj. č. IV, 351.

[1]) Gunegundam 3. — [2]) Hostislai 2.

A.

1261 garorum, neptem Bele, regis Ungarie. Et in castello Ungarie, quod in vulgari Possen dicitur alias Possonium,[3]) cum ea nupcias celebravit. Hanc venientem Pragam III kal. Januarii cum solempni processione suscepit populus atque clerus. Ex hac eciam Kunegunde dictus Przjemisl successive duas filias generavit, item tres filios, quorum duobus in infancia mox defunctis iunior videlicet Wenceslaus in regno successit postmodum.[a]) Deinde dominus Wernherus, Maguntinensis archiepiscopus, Pragam venit et VIII kal. Januarii in die Nativitatis Domini aurora lucente clausis in castro Pragensi principibus Alamanie et baronibus, nec non Boemie, Austrie,[4]) Carinthie, et Polonie ducibus, ne fieret in die hominum multitudine magna compressio, serenissimum principem Prziemislonen, filium Wenceslai olim regis Boemie, heredem regni, ducem Austrie, Stirie et Moravie marchionem tunc existentem, regalibus indutum insigniis in ecclesia Pragensi unxit in regem, imponens sibi regalem coronam, Gunegundem ipsius coniugem similiter coronando. Ex eo[5]) tempore vocatus est Ottakarus et utroque, sicut et prius scriptum est, nomine utebatur. Interfuerunt autem coronacioni huiusmodi Pragensis, Olomucensis, Patawiensis et duo de Prussia episcopi, marchio Brandemburgensis,[6]) duces Polonie multique comites, nobiles et barones, quibus magnificum factum est festum in campo Lethne nominato per biduum. Tercio die dominus archiepiscopus et principes supradicti diversis a rege muneribus honorati hilares ad propria redierunt. *)

1262 Eodem[b]) anno[7]) flagellatorum quedam secta suboritur, qui velantes capita more claustralium ad cingulum denudati flagellis in extremitatibus nodos habentibus fortissime se cedebant, quorum eciam quidam processiones, staciones, venias et genuflexiones fecerunt mirabiles secundum distinc-

*) Ruk. 3 má po straně nápis: Flagellatores.

B.

sensit, ut maritus eius Prziemysl cuidam nobili domicelle sue, de Conringen quorundam nobilium filie, coniaceret. Ex qua genuit filium, sibi Nicolaus nomen imponens, cui postea successu temporis donavit civitatem et districtum Opavie, eadem a Moravie marchionatu dividens et exinde ducatum Opaviensem primo constituens ipsum in vasallagium perpetuum Boemie regno subiecit. Tres eciam filias genuit ex eadem, quarum unam nobili de Strakonicz, aliam de Wartemberg et terciam de Crawar (Crawan 4, 5), regni Boemie baronibus, uxores dedit legitimas, cuilibet eorum dotem legitimam (nemá 5) solempniter assignans. Hiis itaque quatuor naturalibus filiis prefati principis regni Boemie potencia et uxoris sue predicte infecunditate probatis compertum est Margaretam prefatam post obitum quondam viri sui sexti Henrici imperatoris iam dudum defuncti in civitate Treverensi ordinis fratrum Predicatorum sanctimonialium monasterii monacham professam esse et absque dispensacione canonica habitu et regula pretermissis Prziemysl predicto nupsisse. α) Hinc est, quod talibus legitimis divorcii causis extantibus (existantibus 5) inter eos per papam divorcium celebratur, et Margaretha predicta (nemá 5) a viro suo taliter (totaliter 6) separata revertitur Austriam, reintrat monasterium, dudum abiectum ordinem et habitum iterum reassumens. Et β) postea ne regnum Boemie legitimo careret herede, prefatus Prziemysl anno predicto VIII kal. Novembris Kunegundem, filiam Rostislai (Rosaslici 5), imperatoris Bulgarie, in castro Possen duxit uxorem et secum Pragam adduxit. Deinde in festo Nativitatis idem Prziemysl unacum eadem Kunegunde, uxore sua, in ecclesia Pragensi a Wernhero, archiepiscopo Maguntino, regias coronas assumens more regni Boemie consecratur presentibus sex episcopis, marchione Brandemburgensi et aliis multis principibus. Et post hoc 1261

[a]) Kron. Zbraslavská, Pram. děj. č. IV, str. 13. — [b]) Srov. Let. Neplachův, Pram. děj. č. III, str. 475.

α) Viz Reg. Boh. II, 1169, č. 2674. — β) Letop. č., Pram. děj. č. II, str. 297.

[3]) Posonum 3. — [4]) nemá 3. — [5]) eodem 2. — [6]) Brand. Otto, suus sororius, et duces Pol. 3. — [7]) Eodem quoque anno 2.

A.

1262 ciones linguarum cantantes. Hii tales inseruerunt[8]) errores, quod confessiones audierunt,[9]) se mutuo absolventes ab homicidiis et aliis criminibus, penitentes quoque solempniter inthronisaverunt, penitenciam occultam et publicam imponentes. Horum error, si diucius perdurasset, clerus aut viluisset aut fuisset in totum deletus. Dicebant namque multi hanc sectam animabus proficere propinquorum in inferno existencium et in celo et similiter suis post mortem. Hunc errorem primitus deprehendit Theodericus,[10]) episcopus Neumburgensis super Salam, et in parte magna extinxit: nam multi nobiles et famosi adherebant secte huiusmodi putantes erronee,[11]) purgacionem peccatorum se per eam habere, sed tandem igne et gladio hic error cessavit.*)

1262 Anno[a]) Domini MCCLXII[o] perierunt fruges grandine, siccitate necnon exercitu transeunte.**)

1263 Anno[b]) Domini MCCLXIII[o] in Boemia propter predictas causas caristia fuit magna multique homines ex hoc famis inopia sunt defuncti.***)

1264 Anno[c]) Domini MCCLXIIII[o] [12]) Prziemisl rex filiam sororis sue, marchionisse Brandemburgensis, filio regis Ungarie ad concordiam inter eos conceptam amplius roborandam tradidit in uxo-

B.

(hec 6) per plures annos prefatus Prziemysl rex in tranquillitate resedit. 1261

B.

Deinde α) anno Domini MCCLXVIII[o] (ruk. 5 1264
MCCLXXVIII[o]) Prziemysl rex filiam sororis sue, marchionisse Brandemburgensis, Bele, filio regis Ungarie, uxorem tradidit ad conceptam concor-

*) Ruk. 3 vkládá tu: Frater Thobias, quondam, prepositus ecclesie Pragensis, fundator monasterii fratrum Minorum in Benesaw, obiit hoc anno. Sepultus ibidem in choro. Et Albertus Magnus, episcopus Ratisponensis, fugiens curam animarum domino Urbano pape offert voluntarie cessionem, cui successit dominus Leo, eiusdem ecclesie decanus. (Herrmanni Altahen. annales, Pertz, Mon. Germ. hist. XVII, str. 402.)

**) Po slové tomto přid. ruk. 3: Eodem anno domina Elizabeth, filia regis Ungarie, soror Stephani, uxor Henrici ducis Bavarie, peperit filium in vigilia sancti Mathie, qui dictus est Henricus. Ludovicus autem, frater Henrici ducis, ex domina Anna, filia ducis Conradi Polonie, genuit filiam Agnetem et Ludovicum Elegantem, qui postea Nurenberge in hastiludio vulneratus obiit et in Furstenfelt iuxta patrem in monasterio a patre fundato sepelitur.

***) Ruk. 3 tu vkládá: Dominus Helias pater et amicus fratrum Minorum in Praga obiit, qui totam aream domus sancti Jacobi pro remedio anime sue vivens donavit, et sepultus est in ecclesia ante altare sancti Anthonii, quod fuit in latere ecclesie antique.

Urbanus papa Sicilie regnum, quod a Manfredo occupabatur, Karolo, Ludovici regis Francorum fratri, concessit eumque in Italiam per legatos evocavit.

Anno Domini MCCLXIIII[o] in mense Julio apparuit cometes stella, que a se mire altitudinis et longitudinis radios emittebat et eadem nocte, qua Urbanus papa obiit, extincta est, videlicet in mense Octobri.

---

a) Srov. Let. č., Pram. děj. č. II, str. 298. — b) Tamtéž. — c) Srov. Příběhy krále Přemysla Otak. II, Pram. děj. č. II, str. 319 a 320.

α) Srov. Přib. kr. Přemysla Otak. II, Pram. děj. č. II, str. 319 a 320.

8) instituerunt 3. — 9) audierant 3. — 10) Theodricus 2. — 11) errone 2; erronice 3. — 12) A. D. MCCLXIIII[o] in autumpno 3.

A.

1264 rem et nupciis solempniter celebratis, Boemiam cum gaudio remeavit.

[Hoc anno videlicet MCCLXIIII secundum cronicam marchie Brandemburgensis Otto, tercius frater Johannis, marchionis Brandemburgensis, filiam suam Gunegundem, quam ex Beatrice, filia regis Boemie, genuerat, Bele, filio Bele regis Ungarie, fratris beate Elizabeth, tradidit in uxorem, et rex Boemie Prziemisl easdem nupcias cum gloria solemniter celebravit. Succedente autem tempore Bela defuncto dicta Gunegundis nupsit duci Lunemburgensi, [13] Mechthildim vero, sororem [13*] eius, Barnym duxit uxorem.]

1265 Anno [a]) Domini MCCLXV° rex Prziemisl ex uxore sua filiam generavit, que nata eodem tempore cum [14]) magna solempnitatis leticia baptizatur in festo Purificacionis Virginis gloriose.

Item anno [b]) eodem magna orta est inter regem Boemie et [14*]) Bavaros dissensionis materia. Propter quod Boemi et Moravi mandato regis in adventu Domini Bavariam spoliis et incendiis vastaverunt.

1266 Et eodem anno Egram civitatem cum suis pertinenciis duci Bavarie et sororio suo, filio Conradi, filii Friderici quondam imperatoris, hostiliter abstulerunt et eam cum suis incolis possidendam regi Boemie tradiderunt. *)

B.

diam inter eos amplius roborandam. Et nupciis 1264
solempniter consumatis rex Przjemysl alias Ottacarus Boemiam cum gaudio remeavit.

B.

Deinde [α]) a. D. MCCLXV° (MCCLXIX° ruk. 6, 1265
MCCLXX° ruk. 5) ex uxore sua Kunegunde filiam genuit, que eodem tempore cum maxima festivitatis leticia baptisatur in festo Purificacionis s. Marie virg. Eodem anno orta est (nemá 5) magna dissensio inter regem Boemie et Bavaros et rex Bavaros volentes in regnum per nobiles suos, quos ad custodiendum metas posuerat, cum magno labore prohibuit. Deinde [β]) anno inmediate sequenti rex potentem congregans (congregat 4, 5) exercitum intravit Bavariam et ipsam usque Ratisponam incendiis et spoliis plurimum (plurimis 6) devastavit et deinde sine dampno ad propria revertitur. Et iterum per plures annos vixit paci-

*) Ruk. 3 vkládá tu: Item Otto, Pataviensis episcopus, IIII idus Aprilis obiit. In cuius locum primo postulatus est dominus Wladislaus, postea Salczburgensis electus, sed dominus Petrus a domino papa Clemente substituitur, et sic bene ac mirabili modo utrique ecclesie, videlicet Salczpurgensi et Pataviensi, a sede apostolica est provisum. (Hermanni Altah. annales, Pertz, Mon. XVII, str. 403.)

Eodem anno inclitus rex Ottakarus Boemie nec non dux Austrie et Stirie ac marchio Moravie venerabili domino Conrado, episcopo Frisingensi, confirmavit iudicium provinciale, quod ab antiquo ecclesia Frisingensis habebat in Heybs, per sequentes litteras:

In nomine Domini Amen. Nos Ottakarus, Dei gracia rex etc. Ad memoriam rei perpetuam. Gesta regalia. (Další znění tohoto listu viz u Zahna: Codex dipl. Austr. Frising. Font. rer. Austr. XXXI, 254; Reg. Boh. II, str. 185 č. 447.) Actum Wienne anno Domini M°CCLXV°. VIII[a] indiccione, presentibus testibus Zmilone de Belkowe ɔc. Datum ibidem pridie nonas Aprilis per manus prothonotariorum nostrorum magistrorum Ulrici et Petri regni nostri anno IV°.

Anno Domini MCCLXVI°, III non. Marcii facta est congressio in Apulia inter Karolum, fratrem regis Francie, et Manfredum, regem Sicilie, et Manfredus spurius victus occubuit non longe a Benevento a copiis Karoli. Bellum quoque magnum factum est in pago Wirczburgensi VI idus Augusti inter Hermannum comitem de Henneburcke et cives Wirczburgenses, ubi cives victores cum fautoribus extiterunt. (Hermanni Altah. annales, Pertz, Mon. Germ. hist. XVII, str. 405.)

---

a) Letop. č., Pram. děj. č. II, str. 299. — b) Tamtéž.

α) Letop. č., Pram. děj. č. II, str. 299. — β) Tamtéž.

13) Lunenburg. 2. — 13*) uxorem 2. — 14) nemá 2. — 14*) et ducem Bavarie 3.

A.

1266 Anno *) Domini MCCLXVI° Prziemisl, gloriosus rex Boemie, de [15]) mense Augusti usque Ratisponam ex alia [15*]) parte Danubii per quosdam milites Australes Bavariam vastavit hostiliter incendiis et rapinis, et in quibusdam civitatibus [16]) et castris fugitivos homines utriusque sexus iussit igne cremari, reversus Boemiam cum salute Bavaria ex utraque parte Danubii fere tota destructa. *)

[Hoc anno videlicet MCCLXVI° Johannes, marchio Brandemburgensis, de quo supra fit mencio, moritur et in Chorniensi monasterio Cisterciensis ordinis, quod ipse fundaverat et multis

B.

fice et plures civitates et castra in regno Boemie 1265
de novo construxit.

A.

bonis dotaverat, sepelitur. Item eodem anno Otto, 1266
frater dicti Johannis estivo tempore Prussiam contra Saracenos procedens, cum non fuisset permissus bellare cum eis, strennuum castrum Brandemburg nominatum in terra condidit Prutenorum.]

Anno **) Domini MCCLXVII° Ulricus, inclitus 1268
dux Carinthie, carens liberis Ottakarum, predic-

*) Ruk. 3 vkládá po slově tomto: Addicio: destructa, quia idem rex Boemie inimicicias iam dudum contra Ludovicum et Henricum, duces Bavarie, conceptas totis viribus in arma converterat, adsciscens (ruk. assistentes) sibi Salczpurgensem, Pataviensem, Ratisponensem civitates (ruk. civitatibus) cum municionibus earundem. Ex quibus tunc facta sunt in Bawaria multa mala. Ipse quoque rex cum multis milibus armatorum versus Chamb Bavariam intravit, destruens Regenstauff et Nitaw et alia castra, in quibus per incendium et iacula sagittarum magna periit hominum multitudo, et morante ipso per biduum Ratispone per Egram revertitur in Boemiam exercitu penuriam victualium paciente. Recedente autem ipso rege Boemie de Bavaria Henricus, dux Bavarie, gener regis Ungarie Bele, misso exercitu ultra flumen Iltsam opidum in Welden et alias municiones cum tota provincia ibidem incendio devastavit. Subsequenter III kalendas Novembris idem Henricus, dux Bawarie, per quandam portam civitatem Pataviensem procuracione sive tradicione quorundam per adulterinas claves obtentam, novum forum cum quibusdam domibus et eciam cellario canonicorum ac magna parte civitatis exussit, aliquibus ibidem civibus interfectis, totamque civitatem cepisse se sperasset, si sui non fuissent propter cupiditatem rapine et noctis tenebras hinc inde dispersi. Et sic mane omnes confluente populo ad arma confusibiliter sunt expulsi. (Hermanni Altahensis annales, Pertz, Mon. Germ. hist. XVII, 405.)

Eodem quoque anno obiit N. comes de Wirttenberg antiquus cognomine mit dem Dumen, quia habuit in manu dextra pollicem magnum.

**) Ruk. 3 před slovem tím vkládá: De obitu ducis a po zprávě této za slovy in humanis: Synodus. Eodem anno dominus Gwido, cardinalis et apostolice sedis legatus, VI idus Maii apud Wiennam synodum celebravit, cui interfuerunt Johannes Pragensis, Petrus Pataviensis, Bruno Brixiensis, Chunradus Frisingensis, Leo Ratisponensis, Amilricus Lavend(in)ensis episcopi et alii quam plurimi de ipsis diocesibus prelati, archidiaconi et decani. Tuncque in precedenti dominica factus est terre motus ita, ut in multis locis edificia ruinam paterentur. Et dominica Trinitatis sequente dominus Wladislaus apud Salczpurg in archiepiscopum consecratur. Ottakarus, rex Boemie, et Henricus, dux Bavarie, rursus per pacis osculum ad concordiam redierunt. Et Elizabeth, ducissa Bavarie, coniunx Henrici, V° idus Junii peperit filiam, que baptisatur a Leone, Ratisponensi episcopo, et Katherina vocatur. Similiter eodem anno idibus Septembris natus est Ludovico duci, fratris [sic] Henrici, filius, qui et Ludovicus est nuncupatus. (Hermanni Altah. ann. Pertz, Mon. Germ. hist. XVII, str. 405 a 406.)

Bondogodar soldanus Armeniam hostili exercitu ingressus christianos persequitur et Antiochiam cepit et eam pene delevit.

Eodem quoque anno est canonisata sancta Hedwigis, ducissa Polonie, in Trebnicz, idibus Octobris per Clementem quartum pontificatus eius anno tercio. Fuitque sancta Hedwigis soror Gertrudis, regine Ungarie, matris sancte Elizabeth lantgravie.

Hoc quoque anno gravis pugna fuit apud Hayerloch in festo Omnium sanctorum inter comites de Zolr et comites de Hohenburg, ubi comes de Zolr potenter triumphavit. (Notae Sindelfingenses, Pertz,

*) Srovnej Letop. č., Pram. děj. č. II, str. 299 a 300.

[15]) de eodem m. 3. — [15*]) altera 3. — [16]) nemá 3.

A.

1268 tum regem Boemie, Austrie et Styrie ducem nec non Moravie marchionem, dominum Carniolie et Egre provincie, serenissimi Wenceslai avunculi sui filium, ducatus Karinthie heredem constituit, dum adhuc ageret[17] in humanis.

1267 [Hoc anno, videlicet MCCLXVII° Otto, marchio Brandemburgensis tercius, de quo supra fit mencio, in Brandemburg audita missa de sanctissima Trinitate plurima devocione coram multis religiosis in die sancti Dionysii feliciter obdormivit. Cuius corpus Beatrix, uxor eius, cum Johanne et Ottone, filiis suis, deducens Strusperg in choro ecclesie fratrum Predicatorum, quam ipse fundaverat, presente domino Conrado, Magdeburgensi archiepiscopo, et domino Wilhelmo, Lubusano episcopo, celebrante missam honorifice

A.

sepelivit. Johannes autem de Praga, eius primogenitus, qui miles factus fuerat in nupciis Gunegundis, sue sororis,[18]) hoc anno, quo pater obierat, ad torneamenta Ratisponam post Pascha transiens, hasta lesus et a suis non bene provisus nocte mortuus est inventus. Qui deductus in Leninense monasterium honorifice sepelitur.] 1267

Anno[a]) Domini MCCLXVIII° precepit rex Ottakarus renovari pondera et mensuras, et ut cuilibet fieret iusticia, signo suo signari.*) 1268

Anno[b]) Domini MCCLXIX° nata est regi Ottakaro filia nonis Septembris.**) 1269

Anno Domini MCCLXX° rex Ottakarus in diversis locis sui regni multas domos fecit construi et castella de novo.***) 1270

Mon. Germ. hist. XVII, 301.) Et Conradinus, filius Conradi regis, invitatur ad Italiam per Siculos et Apulos, quod sequenti anno implet ingressu.

*) Ruk. 3 má po tomto slově vložku: Conradinus rex supradictus, Conradi filius et Friderici quondam imperatoris nepos, iam priori anno invitatus a Lombardis et Apulis Ytaliam ingressus adherentibus et faventibus sibi plurimis civitatibus Romam ingreditur, ubi gloriose tamquam imperator cum magno tripudio suscipitur, domino papa tunc apud Viterbium existente et predicente de ipso, quod tamquam ad victimam iret. Post hec Apuliam progreditur cum exercitu et habito conflictu cum Karolo rege victus et captus et apud Neapolim iussu predicti Karoli securi decollatur IIII° kalendas Novembris. Cum eo eciam Fridericus dux, filius Hermanni quondam marchionus de Paden, dux Austrie, decollatur, de quo spes non modica fuerat, quod deberet aliquando paternos ducatus obtinere. Deinceps Karolus rex tamquam duobus regibus, Manfredo scilicet filio Friderici imperatoris et Conradino fratruele ipsius, convictis et occisis regno Sicilie libere potitur defensionis ecclesie habens laudem.

Subsequenter eodem mense in die sancti Crisogoni obiit Clemens papa, qui in papatu nunquam Romam intraverat; in loco, ubi diu steterat, videlicet in Viterbio, sepelitur. Et ex tunc sedes vacare cepit quasi biennio propter discordiam cardinalium, qui permittente Domino ad malum tocius christianitatis in eligendo pastorem ecclesie katholice non poterant concordare. (Hermanni Altah. annales, Pertz, Mon. Germ. hist. XVII, str. 406.)

**) Tu vkládá ruk. 3: Gregorius, patriarcha Aquilegiensis, obiit, in cuius locum eligitur Philippus, quondam Salczburgensis electus, frater Ulrici ducis Carinthie. Quo Ulrico post hec in brevi defuncto memoratus Philippus sibi eundem ducatum tamquam verus heres ipsius attrahere attemptabat, sed per Ottakari regis potenciam impeditur. Item Henrico, duci Bawarie, in die sancti Dyonisii nascitur filius, qui vocatus est Ludovicus. Item in ipso festo Nativitatis Domini tanta fuit inundacio aquarum, quantam nullus vivens audivit. (Tamtéž.)

***) Ruk. 3 má tu vloženo: In ipsa estate tanta siccitas fuit ubique, ut sata omnino arescerent et ex hoc fames maxima est secuta, attamen vinum in habundancia fuit.

Item Wladislaus, archiepiscopus Salczburgensis, obiit, cui subrogatur Fridericus, eiusdem ecclesie prepositus.

Bela eciam, rex Ungarie, frater sancte Elizabeth et pater Elizabeth, ducisse Bavarie, V nonas Maii in festo Invencionis Sancte Crucis in insula Budensi obiit, cuius corpus Strigonii in ecclesia fratrum Minorum constructa in honore Virginis gloriose, quam ipse rex Bela adhuc vivens sumptuoso opere et pulchro fecerat inchoari, sepelitur, relinquens Stephanum V[tum] filium suum successorem. Maria eciam regina, uxor Bele regis et mater Stephani, non post longum tempus ex hac vita decessit, que fuit filia imperatoris

---

[a]) [b]) Letop. české, Pram. děj. č. II, str. 300.

[17]) esset 3. — [18]) uxoris 2.

A.

1271 Anno Domini MCCLXXI° inclita Gunegundis, regina Boemie, V kalendas Octobris peperit filium, cui nomen imposuit Wenceslaus.[19])

Eodem *) anno Ottakarus qui et Prziemisl, illustris rex Boemie, dux Austrie, Stirie, Carinthie et Carniolie, Moravie marchio, dominus[20]) Egre et Portus Naonis,[21]) cum suis exercitibus idibus[21*]) Aprilis intravit Ungariam nemine resistente.[22]) Sane castrum nobilissimum Possen nomine alias Presburg vel Possonium regis Ungarie obsedit et tandem vi sui exercitus expugnavit, despolians

A.

cameram regiam in eodem castro plenam thesauris auri pariter et argenti et baltheis[23]) miri operis preciosis, nec non in curribus Pragam deduxit. Postea castrum fecit funditus demoliri captivis militibus, deputatis pro defensionis munimine, transmissis ad castra sua in Austria et Moravia firmiora. Deinde procedens ulterius ad castra et civitates alias *) expugnavit easdem, in illis nimia capta preda. Quedam vero castra et civitates forciores pro se retinuit, que cum suis atinenciis sibi solverunt annuam pensionem, infir- 1271

Grecorum. Ibidem cum duce Bela, filio suo carissimo, feliciter requiescit. Qui fuit vir plenus virtutibus, cuius memoria quasi mel dulcorosum usque in hodiernum diem in ore Ungarorum suavescit. Cuius corpus Philippus, archiepiscopus Strigoniensis, de ecclesia memorata auferri et exhumari fecerat contra iura et in sua ecclesia cathedrali indebite tumulari. Super quo facto coram summo pontifice causa diucius ventilata fratres Minores maximo, rehabere ex integro meruerunt et coram beate Virginis altare gloriosius condiderunt, ubi tales versus continentur: Aspice rem caram, tres cingunt Virginis aram, Rex, dux, regina, quibus assint gaudia trina. Dum licuit, tua, dux, viguit, rex Bela, potestas, Fraus latuit, pax firma fuit, regnavit honestas.

Item Ludovicus, rex Francorum, christianitatis gracia magna comparata classe, ultra mare iterato cum duobus filiis adiuncto sibi rege Navarre et quam plurimis ecclesiarum prelatis et baronibus, iter pro recuperacione Terre sancte assumpsit. Verum ad hoc, ut facilius Terra sancta recuperaretur, ipsis in consilium initis, ut regnum Thurcorum, quod in medio consistens non parum dabat transfretandi impedimentum, primitus subiecerunt [sic] potestati christianorum. Et cum portum apud Carthaginem cepissent potenti manu, infirmitas, que illo anno maxime circa confinia maris viguit, in eodem christianorum exercitu nimis invaluit. Et primo quidem Johannem, regis Francie filium, et postea legatum pape et dominum Albanensem cardinalem et demum ipsum regem Ludovicum christianissimum cum multis regni sui proceribus, comitibus et baronibus nec non aliis simplicibus de medio sustulit. Quam feliciter autem predictus rex terminaverit, rex Navarre per literas domino Tusculano intimavit. Nam in infirmitate sua laudare nomen Domini non cessabat, illam oracionem quandoque interserebat: Fac nos Domine prospera mundi despicere et nulla eius adversa formidare. Orabat et pro populo, quem secum adduxerat, dicens: Esto Domine plebi tue sanctificator et custos. Et cum appropinquaret ad finem, respexit in celum, dicens: Introibo in domum tuam, adorabo ad templum sanctum tuum Domine. Et hoc dicto obdormivit in Domino. Et cum de morte pii regis turbaretur exercitus christianorum et Sarracenorum letaretur, dominus Karolus, rex Sicilie, frater regis, bellator egregius, pro quo vivens adhuc frater suus, rex Francie, miserat, navigio cum magna milicia advenit. De cuius adventu christianis gaudium Sarracenisque mesticia crevit. Eandem provinciam suscipiens legionem in Africam deportavit, et Sarraceni timore compulsi pacta cum christianis inierunt, ut omnes christiani in regno illo libere dimitterentur, et solutis expensis regalibus, quas sibi fecerant, rex Thurcorum regis Sicilie tributarius est effectus. Et cum ex adventu domini Edwardi, regis Anglie, et multitudine Frisonum exercitus multiplicatus esset, absque utilitate est hinc inde dispersus, quia Terra sancta, ad quam tendebant, gubernatore peregrinorum carebat, quia patriarcha, qui legatus erat, in Terra sancta defunctus est, et sedes apostolica, que utrobique providere debebat, tunc vacabat. Tunc rex Navarre infirmus de Africa processerat et in Siciliam veniens iuxta Treponiam in domo ordinis fratrum Carmeli defunctus est. Ludovico autem, Francorum regi, succedit Philippus, filius eius, regnans annis XV.

Et Bele, regi Ungarie, Stephanus, filius eius rex, qui circa festum sancti Thome apostoli misso exercitu in Austriam a parte meridiana Danubii illam provinciam devastavit, occisis et in captivitatem abductis XVII milibus hominum. (Tamtéž.)

*) Ruk. 3 má tu: alias Albenburg et Tirna ac alias plurimas municiones expugnavit.

*) Srov. Hermanni Altah. annales Böhmer, Fontes rer. Germ. II, 518 a 519 a Pertz, Mon. Germ. hist. XVII, 405

[19]) pos. Wenceslaus, et ipse postea patri in regno successit 3. — [20]) et dom. 3. — [21]) Nawonis 3. — [21*]) idus 2. — [22]) resistente et infra octavam Pasche invasit eam 3. — [23]) balclinis nebo baltinis 3, asi místo baldachinis.

A.

1271 mioribus castris et civitatibus funditus desertatis. Tandem venit ad magnum flumen, cui nomen Rab, super quod Stephanus, rex Ungarie, pontem fecerat ligneum, quem cum (de) exercitu Stephani multi transissent causa bellandi, subito quidam ex eis a Boemis vulnerati letaliter ceciderunt ceteris fugientibus in flumine prefato submersis XII° kalendas Julii. Quorum casum cernens Stephanus statim pontem destruxit fuge presidio se committens, ceteris constitutis in alia parte fluminis exitum rei cernentibus. Tunc rex cum Boemis habito consilio cum dubitaret, quid amplius faceret,*) in civitatem suam Wiennam [24]) revertitur cum triumpho.

Eodem [a]) anno de mense Augusto missus est Coloniensis archiepiscopus cum nonnullis principibus, electoribus imperii et nobilibus de Alamania Boemiam ad regem Ottakarum, rogantes precibus, ut qui in Romanum [25]) regem concorditer est electus, velit cesaream sibi assumere dignitatem. Quos rex gratanter suscipiens et tractans honeste consilio usus nobilis de Rziczano Andree nomine, camerarii regni Boemie, nec non aliorum nobilium plurimorum, qui zelo doloso concepto, scilicet ut non fiat potencior, disvaserunt suscipere tante sollicitudinis principatum, tandem eos remisit vacuos et laboribus suis inanes. Nunccii vero a rege post hec nobilibus muneribus honorati receptisque [26]) ab ipso [27]) responsis ad electores principes alios sunt reversi. Creditur eciam,[28]) quod ob hoc, quod malo suorum usus consilio rex tantam respuit dignitatem, postea ductus penitencia super eo habens sepe remorsum in corde de seculo cicius [29]) emigravit.**)

Eodem anno [30]) Ottakarus idem rex validum congregans exercitum intrat Bavariam, pre-

B.

Postea α) vero a. D. MCCLXXI° Coloniensis archiepiscopus cum multis nobilibus de Almania ab electoribus principibus imperii destinati Boemiam Ottakarum regem adeunt et instant, ut (nemá 6) imperii dignitatem et fasces assumat eo, quod Romanorum in regem foret concorditer electus. Quos rex gratanter suscipiens habito consilio de persuasione nobilis de Rziczano (Ryczano 5), burgravii Pragensis, et aliquorum aliorum nobilium (nobiliorum 6) stultam et insanam eorum opinionem, de qua et tanti honoris augmentum et postea personam perdidit, imitatus imperialis dignitatis onus noluit acceptare.

*) Tu vkládá ruk. 3: devictis cunctis circa festum Penthecosten propter penuriam victualium in civitatem suam revertitur cum triumpho et demum relaxato exercitu revertitur in Boemiam. Stephanus autem, rex Ungarie, post recessum regis Boemie missis in Moraviam Ungaris et Cumanis per incendia et rapinas et multas strages hominum plurima mala gessit. Tandem circa solsticium estivale per episcopos et religiosos viros Deum timentes ad inopinatam et subitam pacis concordiam redierunt.

**) Teprv na tomto místě klade ruk. 3 zprávu o narození Václava II výše již položenou.

---

a) Příběhy krále Přemysla Otak. II, Pram. děj. č. II, str. 326.

α) Příběhy krále Přemysla Otakara II, Pram. děj. č. II, str. 326.

24) nemá 3. — 25) Romanorum 3. — 26) receptisque ab ipso resp. nemá 3. — 27) eo 2. — 28) nemá 2. — 29) cic. migravit 3. — 30) Eodem quoque anno 3.

A.

dis, incendiis [31]) in magna parte devastans, unde in quodam castro per ignis incendium multi homines perierunt. *)

1266 Anno Domini MCCLXXII⁰ est canonisata [32]) sancta Hedwigis, ducissa Polonie in Trebnicz.

1273 Eodem [a]) anno sexto kalendas Septembris Rudolphus comes de Hapspurg [32*]) est in regem Romanorum electus.

1273 Anno Domini millesimo CCLXXIII⁰ Ottakarus qui et Prziemisl, rex Boemie, in festo sancti Jacobi apostoli cum suis exercitibus procedens ad partes Ungarie, Moravie, Austrie et

B.

Postea vero a. D. MCCLXXII⁰ Rudolfus (Ludolfus 5), comes de Havesburg, in Romanorum regem eligitur, Ottakarus vero rex de regno suo solicitus per plures annos negociis propriis et agendis instabat. Deinde a. D. MCCLXXVI⁰, quinto anno Rudolfi, Romanorum regis, idem Rudolfus (Rom. reg. id. Rud. nemá 5) a rege Ottakaro ex 1273

*) Ruk. 3 vsouvá na místě tomto: Obiit ducissa Bavarie. In autumpno autem VIII° kalendas Novembris domina Elizabeth, soror Stephani regis Ungarie, ducissa Bavarie, coniunx Henrici ducis, diem clausit extremum. Que, cum esset femina virtuosa et omni bonitate preclara, morte sua toti provincie inconsolabilem luctum fecit. Filia quoque eius similiter nomine Elizabeth, cum esset in etate tredecim annorum, precedenti anno in monasterio in Lanczhut Selgental habitum religionis assumpsit iuxta ordinem Cisterciensem vivendi.

Anno Domini MCCLXXII° dominus Theobaldus, archidiaconus Leodiensis, iam priori estate per formam compromissi in summum pontificem electus cum glorioso apparatu in quadragesima intrat urbem et ibi in ecclesia sancti Petri consecratus Gregorius decimus est appellatus. Qui post eleccionem suam e Siria evocatus revertitur a Terra sancta et Viterbii est inunctus.

Eodem anno Stephanus, rex Ungarie, circa kalendas Augusti moritur, cum tantum duobus annis regnasset, et in anno tercio regni sui in magna insula obiit, et sepultus est in ecclesia beate Virginis in insula Budensi in loco beginarum et reliquit duos filios successores et unam filiam nomine Mariam, quam Karolus Claudus, rex Sicilie, duxit uxorem. Primogenitus vero filius Ladislaus nomine statim eo anno, quo pater mortuus est, ab Ungaris coronatur. In sequenti autumpno tanta inundacio pluvie erupit, ut parvuli rivi in tam magna flumina excrescerent, ut evulsis domibus multis in submersione peccorum, abduccione feni et annone homines circa valles residentes dampna plurima paterentur.

Eodem anno Bela dux de Matshawe supradictus, affinis regis Boemie, ab Henrico, comite de Guzing, occiditur.

Anno Domini MCCLXXIII° Ungari et Cumani cum Oldamir, duce eorum, iterum vastant post festum Purificacionis quasdam partes Austrie, Stirie et Moravie.

Eodem anno feria V post dominicam, qua cantatur Misericordia Domini, kathedralis ecclesia Ratispone cum palacio episcopali et optimis campanis incendio totaliter est consumpta. Otakarus vero qui et Przemisl, rex Boemie, in festo s. Bartholomei apostoli cum suis atd. jako nahoře řad. 11. až gloriosus na str. 161.

Eodem anno VI kal. Septembris Rudolphus comes de Habspurg in partibus Basilee est in regem Rom. electus. Qui fuit quondam magister curie in palacio regis Ottakari, regis Boemie, vir strennuus et iustus. Qui Ludovico, duci Bavarie, iam viduato filiam suam Mechtildam tradidit in uxorem. De qua idem Ludovicus genuit Rudolfum, palatinum Reni, et Ludovicum iuniorem postea imperatorem dictum Bavarum.

Hoc anno inundacio aquarum maxima fuit per totam Boemiam, ita quod magna pars civitatis Pragensis in aqua fuit et omnia altaria in aqua steterunt in ecclesia sancti Francisci, sororibus eciam eiusdem loci in naviculis victualia portabantur.

De concilio Lugdunensi. Anno Dom. MCCLXXIIII° Gregorius papa X^us indictum concilium generale cepit celebrare Lugduni kalendis Maii in festo Philippi et Jacobi, quod ante biennium atd. jako na str. 161, řád. 9. po slovo celebravit, kterého ovšem ruk. 3 nemá.

---

[a]) Srov. Contin. Claustroneoburg. IV, Pertz, Mon. Germ. hist. XI (Ss. IX) 648.

[31]) et incendiis 3. — [32]) V ruk. 1 po straně připsáno jinou rukou: Canonisata est beata Hedwigis, ducissa Polonie, millesimo ducentesimo sexagesimo sexto, decimo octavo kalendas Decembris Viterbii per Clementem papam quartum. — [32*]) Habspurg 2.

A.

1273 Stirie adiacentes, que nimis impugnabantur ab Ungaris et paganis, et sibi castris et civitatibus illarum parcium subiugatis et militum custodia communitis, superatis hostibus revertitur ad propria gloriosus.

Anno Domini MCCLXXIIII°.

Anno Domini[a]) MCCLXXV° kalendis Maii Gregorius papa X concilium in Lugduno, quod ante biennium indixerat, convocatis terrarum pontificibus universis catholicam fidem habentibus, celebravit. Quod eciam duravit per septem septimanas. Et eidem interfuit[33]) Johannes, Pragensis episcopus, qui reversus ad propria, prout mandatum fuit apostolicum, precepit locari truncos concavos per ecclesias universas ad colligendas elemosinas et oblaciones fidelium pro subsidio Terre sancte. Preterea in eodem concilio eleccionem confirmavit Rudolphi, Romanorum regis, nec non decimas, que fuerant[34]) exacte per Alamaniam, Rudolpho electo, in Terre sancte subsidium assignavit.*)

Anno[b]) Domini MCCLXXVI° de mense Septembri misit rex Romanorum Rudolphus nuncios ad Ottakarum, regem Boemie, petens sibi terras restitui, Stiriam, Austriam et[35]) Carinthiam, Portum Naonis et Forum Julii, asserens eas ad imperium pertinere. Rex autem Ottakarus, vir magni cordis, tale fertur dedisse responsum: Rudolphus terras, quas petit, nunquam possedit nec possidebit in antea, quoniam earum alique sunt donate michi racione dotis matrimonii cum Margaretha, filia Leupoldi ducis Austrie quon-

B.

eo, quod dudum inter eum et Margaretham quondam uxorem suam, que sola ibidem heres remanserat, divorcium extiterat celebratum, Austriam, Stiriam et Carinthiam repeciit. Sed dum monicionibus et precibus apud regem Boemie proficere non posset, adversus eum omnem suam movit potenciam. Quod (qui 5, 6) rex Ottakarus comperiens suum in occursum Romanorum regi mittit exercitum, prohibens, ne Boemie metas attingat. Rudolphus itaque hoc audiens divertit Austriam, plures ibidem civitates et castra sue dicioni subiecit. Quod faciliter facere potuit (fac. erat facere 6, faciliter facere 4) ex eo, quod tales de Austria Romanorum regi predicto se (nemají 4, 5) sine renuencia (resistencia 6, remitencia 4) subdiderant. Et hoc facto per Pataviam (Pathoviam 5) usque Lincz perveniens ibi castra metatus est. Quod audiens Ottakarus potentissimo exercitu congregato iter faciens pervenit usque Drosendorff, fines illos in longitudine et latitudine (in longitudinem et latitudinem 6) quatuor milliarium occupavit ibidemque sua fixit tentoria, Romanorum rege (sua finxit Romanum ex parte 4, sua fixit tent. Romanum a parte 5) ex parte alia Danubii persistente (persistante 5). Post lapsum vero septem ebdomadarum, dum alter ad alterum ob intermedium flumen Danubii non potuisset attingere, per interpositos tractatus terminus certus et amicabilis statuitur, quo ambo conveniant de plena concordia tractaturi. Termino itaque huiusmodi veniente de pace tractatur, et ambo amicabiliter concordantur (tractant vel concor- 1276

*) Ruk. 3 vkládá tu: Sed ipse minime post mortem pape ad proficiscendum operam dedit. In eodem concilio idem papa Strigoniensem in Ungaria electum archiepiscopum sibi presentatum nequaquam voluit confirmare nec consecrare in archiepiscopum, nisi corpus Bele, regis Ungarie, fratribus Minoribus violenter ablatum restitueret et satisfaceret eisdem. Nam predecessor huius electi Belam, regem Ungarie, in Strigonio, ubi ipse rex elegerat sepulturam, violenter extumulavit sepultum iam tunc VIII diebus in ecclesia fratrum Minorum et abstulit, propter quod iste restituere coactus fuit. Greci quoque fuerunt in hoc concilio.

Anno Domini M°CCLXXV° soldanus Babilonie in odium christianorum Armeniam vastavit et populum regni illius in ore gladii occidit, cum essent treuge inter ipsos et ipsum, quas idem soldanus impie contra phas crudeliter violavit, nec Armenis fidem tenuit, quam promisit.

Eodem anno Rudolphus rex in congregacione principum apud Herbipolim comitem Fridericum de Zolorn, filium sororis sue, principem creavit et eidem burgraviatum Nurnbergensem tunc vacantem concessit et postea ad Ottakarum, regem Boemie, misit.

---

a) Let. č., Pram. děj. č. II, str. 301. — b) Příběhy krále Přemysla Otakara II, Pram. děj. č. II, 327.

33) Tak měl i ruk. 2, ale opraveno v affuit. — 34) fuerunt 3. — 35) nemá 3.

A.

1276 dam, contracti, sed et alias quasdam pugna gladii acquisivi. Videns itaque Rudolphus rex se verbis non proficere, furore succensus preparat se ad bella. Quo comperto rex Boemie misit exercitus in occursum versus Teplam ad prohibendum eius introitum. Rex quidem ipse morabatur in venacionibus, dans operam voluptati. Rex autem Rudolphus audiens hoc mutavit propositum et ex alia parte Danubii versus Austriam dirigit gressus suos et ibidem civitates, villas, oppida occupavit,[36]) pariter et castella, et transiens per Pataviam usque Lincz[37]) ibidem est castra metatus. Quo audito rex Ottakarus suis mandavit, qui erant circa Teplam, ut quantocius veniant usque Drosdorff. Transeuntibus (sic) itaque illis de Tepla per Pilsnensem,[38]) Bechinensem provincias et per silvas errantes, in invio et non in via sunt multa perpessi, quousque venirent[39]) ad locum Drosdorff condictum. Et occupantes fines provinciarum, que fuerunt in confinio ad latitudinem et longitudinem quatuor milliarium, castra fixerunt inter eos Ottakaro iam manente. Sed et Rudolphus rex ex alia parte Danubii cum suis exercitibus fecerat staciones circa Lincz. Cumque sub hoc modo septem ebdomadis morarentur, videntes principes supradicti homines deficere victualium inopia et defectu equorum (sic) pabuli, per nunccios hinc inde missos treugis tractatis[39*]) et securitate data, prestitis iuramentis eligentes locum, insulam videlicet Camberg[40]) dictam, ad tractandum composicionem amicabilem convenerunt. Premissis quoque tractatibus confederati sunt per contractum sponsalium inter Wenceslaum, filium regis Boemie,[41]) et filiam Rudolphi electi et e converso inter filium Rudolphi et filiam Ottakari celebrandum.[42]) Hii contractus iuramentis intervenientibus et literis roborantur in presencia episcoporum et nobilium multorum. Videns igitur rex Ottakarus se taliter confedera-

B.

dant 6), ut videlicet Wenceslaus, filius Ottakari regis Boemie, filiam Rudolphi, Romanorum regis, legitimam ducat uxorem (in uxorem 4). Et idem sponsaliorum contractus per utrosque reges certis pactis et literis roboratur. Ottakarus itaque rex tali amicicia Romanorum regi coniunctus ad eiusdem regis rogatum et quorundam suorum inductus consilio in manus Rudolfi, Romanorum regis, quinque principatuum vexilla resignat, credens se de hiis per eum investiri debere. Quo facto Rudolphus interloquens Ottakaro regi solum duo contulit, videlicet regnum Boemie et Moravie marchiam, Stiriam, Austriam et Karinthiam pro (per 4) se reservans, promittens tamen Ottakaro regi, quod postquam maiori rerum augmento et prosperitate temporis dante Domino potiretur, eciam et alios sibi redderet principatus. Hiis itaque peractis ad plenum ambo leti revertuntur ad propria. Acta sunt hec a. D. MCCLXXVIII°, septimo kalendas Septembris.

A.

tum Rudolpho ad eius instanciam, inductus quorundam consilio spe uberioris gracie, obtulit sibi quinque vexilla in subieccionis signum, sperans eadem sibi restitui cum terris et dominiis, que tunc temporis resignavit eidem. Rudolphus vero cum suis nobilibus habens consilium Ottakaro regi duo duntaxat vexilla restituit, de terris Moravie et Boemie ipsum investiens, ceteris videlicet[43]) Austria, Stiria et Carinthia sibi omnibus reservatis, pretendens eciam se dictarum terrarum habere indigenciam, sed postquam uberioris fortune prosperitatem haberet bonorum opulenciis, dictos sibi restitueret principatus. Hiis peractis taliter pacis vinculo principes ambo colligati ad propria redierunt. *)

*) Ruk. 3 vkládá tu: Acta sunt hec in crastino beate Catherine virginis. Ibi cum rege Rudolpho fuerunt duo archiepiscopi, videlicet Conradus Moguntinus et Salczburgensis, episcopus Herbipolensis et alii VIII episcopi et palatinus Reni et dux Bavarie et lantgravius Hassie et comites de Tyrol et alii comites et nobiles circa ducentos (sic). In reconciliacione istorum regum arbitri fuerunt Herbipolensis episcopus, Olomucensis episcopus, palatinus Reni et marchio Brandeburgensis. Rex autem Rudolphus duobus pueris

[36]) occupare cepit 3. — [37]) Linczim 1; Lynczam 3. — [38]) Plznensem 2. — [39]) venerant 3. — [39*]) tractatibus 3. — [40]) Cambeck 3. — [41]) nemá 3. — [42]) celebrandi 3. — [43]) vid. Aust., Stir. et Car. nemá 3.

A.

1276 Eodem[a]) anno Vitkonides cum magna milicia recesserunt a rege, multa mala per regnum Boemie pauperibus et claustralibus inferentes, quod dissimulavit[44]) rex eo, quod tunc temporis eorum auxiliis indigebat.*)

1277 Anno[b]) Domini MCCLXXVII° idus Septembris rex Ottakarus cupiens filiam suam Deo pocius quam homini desponsare, filiam suam predictam, que debuit ducere filium regis Rudolphi in virum, reclusit in monasterio sancti Francisci cum[45]) magna solempnitate, ubi fuerunt quinque episcopi, cum qua et alie decem virgines sunt ingresse. Hoc facto suggestione quorundam suorum inimicicias adversus Rudolphum concepit Ottakarus et eum per literas et nunccios ad odium concitavit.

1278 Anno[c]) Domini MCCLXXVIII° princeps Ottakarus, qui et Prziemisl, rex Boemie, predictas terras se resignasse dolens, quorundam suorum consiliis animatus ipsas recuperare aut omnino perire decrevit. Unde congregato exercitu procedit in Austriam ipsam devastans incendiis et rapinis. Transiensque de Lavensi districtu aliquot

B.

Capitulum LXXVI.

De ultimo bello Ottakari regis et de morte ipsius.

1277 Preterea dum anno inmediate sequenti rex Ottakarus secundum tractatam concordiam et sponsaliorum contractum eorundem consumacioni deberet intendere, quorundam suorum induccione filiam suam filio regis Romanorum promissam (filiam regis Romanorum filio suo prom. 6) in monasterium s. Francisci Prage dedit, faciens eam ibidem regulam et ordinem profiteri. Hoc facto adversus Rudolphum induccione quorundam suorum inimicicias omnino concipiens, Romanorum regem per nunccios et litteras non ad pacem sed dissensiones (dissensionem 6) et odium concitavit. Et tandem eodem anno potentissimum congregat exercitum et per Moraviam transiens processit ad districtum Lavensem. Ibi denique aliquot diebus stetit in campis et abinde usque in Drosen-

suis, quos desponsavit pueris regis Boemie, promisit XL milia marcarum et iterum XL milia marcarum. Regina autem Boemie talia federa intelligens, egre ferens, dicens, quod nullius valoris esset, quod se comiti simplici tam leviter subiugasset. Unde rex nimis turbatus sollicitatur et quid agere debeat, ignorat, sed perpendens, quod nobiles in Austria ab ipso defecerant et Rudolpho adherebant, et quod sic circumventus fuit, doluit et proponens in corde, quod aut cum honore viveret aut pocius mori optaret, quam sic in tali discrimine esset.

*) Ruk. 3 má po slově tomto vložku: Anno Domini M°CCLXXVII° Rudolphus, rex Romanorum, postquam preterito anno terras Austrie et Stirie ab Ottakaro, rege Boemie, sibi eas usurpando, ut premissum est, reservando ipse iam in Austria existens in Wienna iura, que habuit episcopus Frisingensis, dominus Conradus in Heybs ipsi episcopo sibi confirmavit anno XII° a confirmacione superius facta a Ottakaro, rege Boemie, eandem confirmacionem cedula sequenti roboravit: Rudolphus, Dei gracia Romanorum rex ɔc. Universis Romani imperii fidelibus in perpetuum. Ne rei geste veritas ɔc. Další znění listiny této: Zahn, Cod. dipl. Austr. Frising. Font. rer. Austr. XXXI, 361. Datum Wienne anno Domini millesimo CCLXXVII°, XV kalendas Junii, indicione quinta, regni nostri anno quarto.

Eodem anno Henricus comes de Rotenek, Ratisponensis ecclesie canonicus et archidiaconus, Ratisponensi ecclesie preficitur episcopus. Hic dictam kathedralem ecclesiam sancti Petri consumptam et destructam incendio et ab antecessore suo Leone episcopo reedificari inceptam sumptuoso opere, quod et materiam superabat, ut ad finem perduci posset, multis laboribus consumavit et multa preciosa ornamenta eidem ecclesie dedit et patrimonium suum, scilicet comitatum et castrum in Rotenek, cum pertinenciis suis Ludovico, duci Bavarie, vendit et ecclesiam a debitis liberavit. (Eberhardi archidiac. Ratisp. annales, Pertz, Mon. XVII, str. 594.) Potom pokračuje se v ruk. 3 dále: Ipso eciam anno idus Septembris atd. jako na této straně, řád. 6 a násl.

---

[a]) Letop. č., Pram. děj. č. II, str. 302. — [b]) Příběhy kr. Přemysla Otakara II, Pram. děj. č. II, str. 329. — [c]) Tamtéž str. 330 a 331.

[44]) dissimulans 3. — [45]) cum magna — episcopi nemají 1, 2.

A.

1278 diebus stetit in campis et inde usque in Drosendorff proficiscens castrum ibidem obsedit et per potenciam expugnavit. Romanorum vero rex Rudolphus hoc sciens, congregato bellatorum exercitu Danubium transiens in metis Moravie se locavit.[1] Iam rex Ottakarus venerat in[2] quendam montem nemorosum prope flumen Morave de adventu regis Romanorum nil certi presumens. Qui rex Romanorum missis exploratoribus induccione Milote de Diedicz,[3] qui contra regem Ottakarum in corde rancorem gerebat antiquum et quem tamen ipse rex per totum marchionatum Moravie constituerat capitaneum, reperiens regem ipsum cum suis incautos existere seque securos putare,[4] dicti regis appropinquans exercitui, circumdedit eundem repente. Rex Ottakarus vero regem Romanorum cum exercitu copioso considerans advenisse et prodiciones multiplices esse factas per suos, de quibus eum rex Romanorum[5] eo, quod quondam existens in Ottakari regis curia longis temporibus educatus, ante congressum nuper munierat, parvipendens hoc, exercitum suum ordinat, magna suorum potencia, qui nondum advenerant, nullatenus expectata, belli se committens eventibus, nec malum de Milota, capitaneo suo, suspicatus[6] et confisus de victoria prelio se audacter ingessit. Tandemque congrediuntur exercitus et hinc inde bellum committunt, sed proditor ille Milota beneficiorum immemor declinans cum suis, regem suum in hoc belli discrimine dereliquit. Fit ergo pugne durum certamen, quibusdam Boemis cadentibus, quibusdam vero fugientibus a domino suo rege. Prosternitur ideo[7] rex et capitur, et tandem in die sancti[8] Ruffi occiditur. De cuius tamen morte vehementer doluit rex Rudolphus. Sic ergo rex Boemie occisus Pragam deducitur[9] et in Pragensi ecclesia honorifice sepelitur.*) Cui successit in regno suus filius

B.

dorff ulterius proficiscens (nemá 6) castrum ibidem obsedit et per potenciam obtinuit. Rudolphus vero, Romanorum rex, hoc dudum presciens iam maximum colligerat exercitum diversarum parcium et eciam nacionum et transiens Danubium ivit Ottakaro in occursum. Iam enim Ottakarus rex venerat in quodam monte nemoroso prope flumen Morave de adventu Romanorum regis nichil certi presumens. Rex itaque Rudolphus exploratoribus missis et eciam induccione Milote de Diedicz, qui adversus regem quoddam (quondam 4, 5, 6) occultum et antiquum odium in corde gerebat, et quem tamen rex per omnem marchionatum Moravie capitaneum et preceptorem constituerat, traditorie comperit regem Ottakarum et suos incautos existere et nichilominus presumere se securos, subito exercitui Ottakari regis (regi 4, 5) approximans improvisus eum in suis tentoriis undique circumdedit. Tandem rex Ottakarus Rudolphum, Romanorum regem, et eius exercitum esse cognoscens et prodiciones multiplices, de quibus rex Romanus ex eo, quod quondam exstiterat in curia regis annis pluribus educatus, regem Ottakarum munierat, plurimum parvipendens suum ordinat exercitum (exerc. cum magna 5) magna suorum potencia, qui adhuc nondum advenerant, minime expectata. Et proinde belli fortuitis eventibus se submittens, de capitaneo suo Milota nichil mali suspicans ipsum cum sibi commissis adversus hostes ab una parte exercitus ordinat et precipit pugnaturum. Et sic de (nemá 4, 5) victoria confisus dispositis (depositis 4, 5) aciebus infelicem prorumpit ad pugnam. Ac dum cum turma sua fortiter acies adversariorum excipiens decertaret, prefatus proditor Milota cum omnibus suis declinans bellum et omnium beneficiorum et fidelitatis, quibus domino suo tenebatur obnoxius, fraudulenter oblitus regem suum in tanto 1278

*) Ruk. 3 vkládá tu: In gestis Moravorum dicitur, quod primum sepultus est in Znoyma in monasterio fratrum Minorum, quod ipse edificaverat. Et postea (per) nobiles ac consilio baronum de Boemia ibidem peractio anniversarii fiebat et solempnis apparatus cum prandio. Tunc nobiles sub prandio in currum ossa inposuerunt et cum magna pompa ad Pragensem ecclesiam de monasterio fratrum Minorum transtulerunt. (Srovn. Kron. Neplachovu, Pram. děj. č. III. str. 477 při roce 1278 a 1297.)

---

1) locavit cum auxilio regis Ungarorum. Jam . . . 3. — 2) in quodam monte nemoroso 3. — 3) Dyedycz 3. — 4) reputare 3. — 5) rex Rom. decepit, nichilominus presumens in sua fortitudine non curans, quomodo se Rudolphus munierat, sed omnia parvipendens exercitum suum 3. — 6) suspicans 2. — 7) itaque 3. — 8) nemá 3. — 9) ducitur 3.

A.

1278 Wenceslaus, puer quinque annorum, de cuius tutela intromisit se Brandemburgensis marchio, prout pater eius disposuerat adhuc vivens.

Eodem[a]) anno XII kalendas Novembris venerabilis pater dominus Johannes, Pragensis episcopus XXIIII, est mortuus, et sibi successit Pragensis prepositus dominus Thobias,[10]) episcopus XXV.

Predictus rex Ottakarus memorie recolende fundavit monasterium Sancte Corone ordinis Cisterciensis, dum viveret, et illud dotavit magnifice, sicut decet.

1278–1283 Hiis temporibus Boemia pessime regebatur; nam multi Saxones et Theuthonici intrantes Boemiam incolas plurimum perturbarunt, ut dimissis propriis laribus nonnulli habitarent in silvis; propter quod defectu[1]) agros colencium fames facta est in regno.*) Fuit insuper dictorum Theutonicorum tirannide Boemia multum lesa, nec non destructa sunt[1*]) ecclesiarum pia loca tamdiu, quousque per barones regni cum marchione Brandemburgensi predicto habito consilio, Thobie, Pragensi episcopo, regni gubernacio fuit commissa[b]) et eiectis inde Saxonibus et Theutonicis supradictis liberaretur ab eorum molestiis dictum regnum.**)

[Hoc anno videlicet MCCLXXVIII⁰, prout cronica Brandemburgensis testatur, Otto dictus cum telo, filius Johannis filii Ottonis tercii, quem genuit e Sophia, cum exercitu contra Magdebur-

B.

discrimine dereliquit. Durum itaque et magnum bellum conseritur, multi verecunda (verecundia 5) fuga suo nequiter discurrunt (transcurrunt 4, transiverunt 6) a rege, multi fideliter persistentes pereunt gladio et plurimi capiuntur. Nam et ipse rex Ottakarus, qui a principio sui regiminis in multis preliis et bellis durissimis pluries (nemá 6) magnificus victor extiterat, tunc inopinato belli casu victus occubuit et de preciosis spoliis et tanta victoria Romanorum regis exercitus gloriatur. Mortuus est itaque, sicut premittitur, illustris rex Ottakarus anno prefato, videlicet MCCLXXIX⁰, V⁰ kal. Julii et in ecclesia Pragensi sepultus suorum fidelium maximis in lamentis. 1278

Capitulum LXXVII.

De statu regni Boemie et tuicione iuvenis Wenceslai, filii Ottakari, per Ottonem, marchionem Brandemburgensem.

Defuncto itaque (igitur 5) excellentissimo rege Ottakaro, sicut premittitur, illustris Otto, Brandemburgensis marchio, qui sororem quondam prefati Ottakari regis uxorem habebat, Wenceslai, filii Ottakari eiusdem, adhuc puerilem etatem (nemá 5) habentis tutor effectus est et regni Boemie regiminis curam assumpsit. Cuius tutele temporibus Boemia pessime gubernatur et regitur. Nam infiniti de suis (de suis nemá 5) provinciis, videlicet marchionatus Brandemburgensis, Saxones et alii Teutonici intrantes Boemiam incolis regionis eiusdem dampna, vexaciones et iacturas innumeras et spoliis, incendiis, homicidiis et depredacionibus (dampnacionibus 6) mobilium et immobilium rerum et bonorum absque miseri- 1278–1283

*) Ruk. 3 má tu vloženo: sequenti anno, ita ut matres manducarent proprios filios. Sed et Rudolphus, rex Romanorum, venit in Bohemiam cum magno exercitu et ibi omnia secundum velle suum ordinavit atque disposuit.

**) Ruk. 3 tu přidává: Eodem anno circa festum sancti Andree apostoli fuit congregacio cum exercitu regis Romanorum in Nurenberg post obitum Ottakari regis. In qua congregacione inter alios prelatos fuere precipui, videlicet dominus Fridericus, archiepiscopus Salczburgensis, dominus Henricus, episcopus Basiliensis, qui fuit frater Minor, dominus Rudolphus, episcopus Constanciensis, dominus Johannes, episcopus Chymensis, et dominus Henricus, episcopus Ratisponensis, cum ceteris aliis prelatis ac nobilibus.

a) Příběhy kr. Přemysla Otakara II, Pram. děj. č. II, str. 333. — b) Srov. Pram. děj. č. II, str. 353.

10) Thomas 2 a tak níže.

1) ex defectu 3. — 1*) similiter 2.

A.

1278–1283 genses procedens, inter Urosee et Meideburg bellum gerens, captus est IIII idus Januarii. In cuius vindictam Johannes et Conradus, fratres eius, adiuncto sibi Alberto, duce de Brunswig, totam terram Magdeburgensis [2]) ecclesie depredantur, castrum Hunoldsburg et Orebiswelde in suarum virium fortitudine capientes. Porro Otto Longus, filius Ottonis tercii, decorus facie Gittam, filiam comitis de Hennemberg, duxit uxorem, ex qua genuit tres filios, videlicet Ottonem, qui Henrici ducis Wratislavie filiam uxorem duxerat, et post hoc non diu moritur et in Leninensi monasterio sepelitur. Item dictus Otto Longus genuit Albertum dictum Biderbherre, [2*]) qui moritur iuvenis, et eciam in dicto monasterio est sepultus. Item Hermannum genuit et insuper tres [*]) filias, videlicet Beatricem, quam Bolko, dux Polonie, uxorem accepit; item Mechthildim Henrico predicto duci Wratislavie copulatam, post cuius mortem Mechthildis [3]) mansit vidua et devote Deo serviens tandem moritur et in dicto Lenynensi monasterio sepelitur. Item genuit et Juttam, [4]) quam Rudolphus, dux Saxonie conthoralem accepit. Item Gunegundem, que in virginitate Deo deserviens in Berlin moritur et aput fratres Minores honorifice sepelitur. Hic Otto Longus cum fratre suo Ottokone mansit coniunctus, Alberto marchione, fratre alio, ab eis diviso, pro porcione sua Stargard, Strusperg, Bernaw, Ebirswalde nec non Soldyn [5]) ultra Oderam cum pluribus aliis civitatibus et castris et possessionibus relictis. Preterea Ottoko, filius Ottonis tercii et frater Ottonis Longi predicti, filiam Rudolphi, regis Romanorum, duxit uxorem, qua mortua Templariorum ordinem est ingressus. In quo aliquamdiu militans demum in Lenyn ordinem et habitum Cisterciensem assumpsit, ibidem usque ad mortem Deo fideliter serviendo. Idcirco dictus Otto Longus solus partem terre obtinens, multis quoque supervivens temporibus acquisivit terras alias, multa gerens bella pariter et gwerras cum Slawis subiciendo eosdem. cum Pomeranis, [6]) cum suis patruis Ottone cum telo pariter et Conrado

B.

cordia multipliciter intulerunt et adeo occupaverunt terras regni Boemie circumquaque, ut incole et habitatores eius dimissis propriis hereditatibus et bonis suis per exilia et devia nemorum ac moncium densis laterent in silvis, se, filios suos et si qua habebant pecorum animalia propter alienigenarum (alienarum 4) huius[modi] invasiones multiplices abscondentes. Unde habitatoribus regni non colentibus agros ad solitum caristia maxima in regno Boemie annis pluribus (plurimis 4, 6) est exorta. Similiter per prefatos alienarum terrarum (nemá 6) Teutonicos ad connivenciam prefati marchionis Brandemburgensis et sui Brandemburgensis episcopi, quem subtutorem predicti regni statuerat, ecclesia Pragensis graviter lesa fuit. (Rukopisy podávají větu tuto skomoleně a nesrozumitelně.) Nam ex ea thezauros regios, ornamenta sanctuariorum et reliquiarum, que magnificencia regum Boemie dudum ibidem devocionis ardore permota et ad gloriam Dei et sanctorum eius honorem donaverat et dederat, tam in auro, argento, lapidibus preciosis, quam aliis ornatibus (ornamentis 6) violenter et temere abstraxerunt, queque in suos usus, ut placuit, convertentes. Tali eciam presumcionis audacia verecunda quidem fronte (nemá 5) nulli religioni parcentes vel ordini monasteria et alia ecclesiastico- rum et religiosarum personarum loca utriusque sexus inhumaniter destruxerunt, usque ad tempus, quo post predicti regni Boemie tam ex caristia temporum quam eciam dictorum bonorum (nemají 4, 5) inmolestiis et pressuris depopulacionem et iacturam non modicam, habito per barones regni cum dicto marchione desuper oportuno consilio, Thobie, Pragensi episcopo, tutela et gubernacio regni Boemie commissa fuit. Et expulsis abinde temerariis marchio(nis) Brandemburgensis Saxonibus et Teutonicis supradictis dictum regnumet nobilis patria Boemorum de tantis molestiis necessario liberatur. 1278–1283

*) Má býti quatuor.

2) Brandeburg. ruk. — 2*) Bidebherre 2. — 3) Mechthildo 2. — 4) Gitam 2. — 5) Ruk. 2 má Boldin a tak níže. — 6) Pomoranis 2.

A.

1278 marchionibus, insuper et Boemis, in omnibus se
1283 habens strennue et prudenter. Nam temporibus suis pace reformata marchia bonis pluribus habundabat. Hic moritur et heredem solum marchionem Hermannum reliquit in Leninensi monasterio ecclesiastice traditus sepulture. Albertus itaque, frater Ottonis Longi prefati, filiam regis Swecie duxit uxorem, ex ea filios duos generans, qui ambo patre adhuc vivente sunt mortui. Genuit insuper duas filias, quarum unam tradidit domino Henrico Magnopolensi, cum qua terram Stargardensem donavit. Aliam vero filiam duci de Lawemburg dedit uxorem. Hic Albertus post mortem fratris Ottonis Longi plurima bona fecit. Nam monasterium Celi porte fundans multis possessionibus illud dotavit. Cuius monasterii fundacionis dominus Johannes de Belicz, abbas monasterii Leninensis, promotor fuit et executor fidelis. Fundavit insuper monasterium sanctimonialium in Wansecke, quod largis possessionibus ampliavit. In Soldyn canonicos instituit et post mortem uxoris vivens ut monachus feliciter moritur sepultus in Leninensi monasterio. Postea in Celi portam transfertur. Cuius tota possessio devolvitur ad Hermannum, filium Ottonis Longi predicti.]

1279 Anno Domini MCCLXXIX⁰ Henricus, dux Slesie, propter mortem dicti Ottakari regis civitatem Glacensem et castrum cum tota illa provincia possidendo vite sue temporibus occupavit. Nam vivente prefato Ottakaro inter eum et dictum ducem Slesie conceptum extitit, [7]) dictum et tractatum, ut decedente duce predicto sine liberis masculis ducatus totus Slesie deberet ad regem et regnum Boemie devenire iure hereditario possidendus et vice versa post mortem regis Ottakari prefatus dux Slesie Glacensem civitatem et provinciam obtineret easdem.

Ceterum [*]) prefatus [8]) marchio Brandemburgensis, tutor regis et regni Boemie, Cunegundem reginam cum rege iuvene Wenceslao de castro Pragensi nocturno tempore fecit in castrum Bezdyez [9]) deduci et familiaribus Boemis ab ea cunctis seclusis Saxones in familiares sibi adiunxit faciens eam cum filio diligencius custodiri, pro-

B.

Eodem eciam a. Dom. videlicet MCCLXXIX⁰ 1279
Henricus, dux tocius Slesie, ex morte dicti Ottakari regis Glacensem civitatem et castrum cum tota illa provincia ad tempora vite sue habitura duntaxat pro se recipiens tenuit et possedit. Quod ex eo factum est, nam vivente prefato Ottakaro, rege Boemie, inter eundem regem et dictum ducem Slesie certis tractatibus conceptum extitit et tractatum, ut decedente duce Slesie predicto sine liberis masculis totus ducatus ipsius ad regem et regnum Boemie hereditarie devolvi deberet et universa post mortem (universam per mortem 6) regis Ottakari supradicti prefatus Slesie dux Glacensem civitatem, castrum et provinciam ad vite sue terminum obtineret. Preterea prefatus marchio Brandemburgensis, tutor regis et regni Boemie, Kunegundem reginam cum rege iuvene Wenceslao de castro Pragensi noctis tempore deduci fecit in castrum Bezdiezie (Bezdiez 4, 6) et hi-

[*]) Srov. Pram. děj. č. II, str. 346—348.

[7]) Slez. conceptum ext. et contractam 3. — [8]) Cet. Otto pref. 3. — [9]) Bezdiezie 2; Bozdez 3.

A.

1279–1283 bens licenciam exeundi de castro sine consensu burggravii, provisionem in necessariis imminutam [10]) sibi disponens. Et licet dictus marchio sepius per barones Boemie rogaretur, ut reginam prefatam cum eius filio Pragam remitteret conservandos honestius et fovendos ipseque se hoc [11]) facturum promitteret, tamen nunquam implevit. [12]) Propter quod regina tunc oportunitate captata se redituram promittens de burggravii licencia, rege iuvene, filio suo, tunc in castro relicto Pragam accessit ad Agnetem, quondam filiam regis Boemie, regulam ordinis sancti Francisci vitamque monasticam observantem, fingens se abinde propter exequias quondam regis Ottakari Moraviam transituram, ad ducem Nicolaum, filium naturalem dicti regis, per aliam viam devenit atque mansit cum illo, marchione Brandemburgensi Wenceslaum, iuvenem regem Boemie, sub tutela sua annis pluribus conservante.

Anno Domini MCCLXXX°. *)

B.

ibidem Boemis singulis suis familiaribus ab eadem regina depulsis Saxones (Saxonesque 4, 6) preficiens mandavit eam unacum (cum 6) filio diligencius custodiri et inhibens sibi a dicto castro sine consensu burgravii ibidem exeundi licenciam, satis parce et minus decenter ipsam in necessariis sumptibus procuravit. Et licet per barones Boemie dictus marchio huiuscemodi causa sepius (nemá 5) rogaretur, ut reginam prefatam eiusque filium Pragam remitteret et ibidem decencius observaret ipseque se hoc facturum promisit, tamen minime adimplevit. Quod tandem regina prudenter advertens oportunitate capta (captata 4, 5) de dicti burgravii Bezdezensis licencia se redituram promittens et filio suo rege iuvene in castro dimisso Pragam ad Agnetem, quondam filiam regis Boemie, que ibidem in monasterio sanctimonialium ordinis s. Francisci regularem vitam gerebat, transiens (nemají 4, 6) fingens se abinde propter exequias quondam regis Ottakari, mariti sui, transire Moraviam, per aliam viam applicuit et ibidem apud ducem Nicolaum, naturalem filium dicti regis Ottakari, permansit. Prefatus vero marchio Brandemburgensis iuvenem regem Boemie in potestate sua pluribus annis tutoris (tutelo 5) nomine servavit.

A.

Anno [a]) Domini MCCLXXXI°. Otto marchio Brandemburgensis, tutor Wenceslai regis Boemie, missis suis satellitibus ad Pragensem ecclesiam, ad quam tam nobiles, quam alii homines res suas conservandas tempore gwerrarum importaverunt, effractis sacristie hostiis et cistarum res huiusmodi fecit auferri. Quibus [b]) gestis dictus marchio postea considerans statum [1]) regni Boemie per alienigenas depravari cottidie, convocatis baronibus

B.

Capitulum LXXVIII.

De ulteriori statu regni Boemie.

Anno itaque Dom. MCCLXXXI° Otto, marchio Brandemburgensis predictus, Thobie, Pragensi episcopo, regimen et gubernacionem regni Boemie de consensu regni commisit et in suam marchiam Brandemburgensem (nemá 6) revertitur, promittens Thobie, prefato episcopo (episc. Pragensi 4), ac baronibus regni Boemie, ut ipsis certe regem Wenceslaum redderet ulterius edu-

*) Ruk. 3 klade k roku tomuto: Anno Domini M°CCLXXX° archiepiscopus Maydeburgensis cepit marchionem Misnensem cum pluribus Thuringie nobilibus. Et Boemia sub malis tutoribus providebatur. Anno Domini MLXXXI° [sic], VI° nonas Marcii beata Agnes, filia quondam Otakari primi, regis Boemie tercii, apud sanctum Franciscum in monasterio virginum in Domino feliciter obdormivit et angeli(ci)s fulta presidiis ad eterna gaudia letanter intravit, que fuit in religione XLVI annos. Nyní položen červený nápis: De Venceslao II° a pak se pokračuje: Eodem anno Dom. MCCLXXXI° Otto marchio . . .

a) Prameny děj. č. II, str. 344. — b) Tamtéž str. 354.

10) minutam 2, 3. — 11) nemá 3. — 12) hoc impl. 3.

1) statim 2.

A.

1278–1283 regni ad concilium generale fecit edictum sub pena capitis, ut omnes Theutonici de regno exirent. Quo[*]) facto spolia cessaverunt. In eodem eciam concilio de consensu baronum gubernacionem regni commisit domino Thobie, Pragensi episcopo, et Theobaldo, iudici curie, qui tanquam viri providi exterminatis malefactoribus in toto regno pacem fecerunt. Statim [11]) homines agros suos colere inceperunt, in viis et stratis atque campis sicut prius publice laborantes. De terra itaque Boemie predictus marchio exiens promisit in certo termino Thobie episcopo et baronibus Wenceslaum regem ipsorum educandum ulterius se continuo rediturum. Sed veniente termino, quod promisit, non tenuit, sed iuvenem illum multis adhuc temporibus in sua tenuit potestate.*)

Anno[b]) Domini MCCLXXXII°. Quoniam agri per regnum Boemie propter Theutonicorum tirannidem aliquibus temporibus permanserunt inculti, fames validissima omnium victualium in regno Boemie multum desevit. Accidit autem, quod matres nonnulle materne affeccionis oblite, pueros occiderunt et eciam eos manducaverunt. Et inde mortalitas sevissima consurrexit. Eodem anno obiit Agnes beata aput Sanctum Franciscum monasticam vitam ducens. [12])

Anno[c]) Domini MCCLXXXIII°, VII° kalendas Januarii contigit, quod iris [12*]) mire pulchritudinis circumdans quasi totam Pragensem civitatem, apparuit, unde quidam predixerunt, eventum prosperum, asserentes, ut quemadmodum yris opponens se imbribus restringit turbines tempestatum, sic omnipotens Deus gubernans incolas Boemie regni conservaret a passionibus variis et pressuris. Item aliud signum apparuit nonas Aprilis eodem anno; nam stella super cornu lune visa est lucidissimis splendoribus relucere. Per hoc intelligebant sapientes adventum sui principis Wenceslai, qui [13]) tenebatur aput

B.

candum. Tandem promisso veniente termino quasdam excusaciones pretendens sponsionis fedus non tenuit, sed regem iuvenem adhuc in sua potestate retinuit. 1278–1283

Hoc eciam anno Boemia de temerariis prefatis Theutonicis per Thobiam, Pragensem episcopum, extitit evacuata (vacua 4, 6).

Deinde a. D. MCCLXXXII° et III° ex eo, quod annis pluribus agri per regnum Boemie Theutunicorum invalescente malicia inculti permanserant, caristia maxima et exinde (inde 6) mortalitas per totum regnum miserabiliter invaluit.

Deinde a. D. MCCLXXXIV° prefatus Otto, marchio Brandemburgensis, propter ammoniciones promissionum suarum duras et multas, quibus per (nemá 5) Pragensem episcopum et barones regni Boemie Wenceslaus, heres regni Boemie (her. reg. B. nemá 6), restitui petebatur, regem Boemie Wenceslaum reddere noluit, nisi intervenientibus tractatibus de dandis dicto marchioni certis pecuniarum summis, videlicet XXXV milibus marcarum argenti, ultra quas eciam pecunias totam Budissinensem marchiam cum quibusdam castris et aliis civitatibus in hereditatem sibi suum accepit ad votum et possessione eorum

*) Ruk. 3 má připisek po straně stejnou rukou: Eodem anno beata Agnes, filia Ottakari primi, VI nonas Marcii feliciter in Domino obdormivit apud Sanctum Franciscum sepulta per magistrum (? V rukopisu čtou se písmena Bonagram.) generalem. A v textu má rukopis ještě další připisek: Item Sicilia a Karolo deficiens Petro (ruk. má Petri) Arrogonum deditur. De fame.

---

a) Prameny děj. č. II, str. 353 a 355. — b) Tamtéž str. 355—362. — c) Tamtéž str. 365, 366.

11) Et tunc statim 3. — 12) Eodem — ducens jest na okraji připsáno, ale touže rukou jako text. — 12*) hiris 1, 3. — 13) qui tunc teneb. 3.

A.

1283 Ottonem. Cui IX° kal. Junii venienti barones, milites, clerici et laici tocius civitatis Pragensis cum gaudiis occurrerunt, suscipientes eundem cum exultacione cordium in ympnis et canticis processionaliter cum suo episcopo supradicto populo subsequente.[14]) Hic princeps licet in annis esset infancie, animum tamen semper gessit senilem, timens Deum et honorans Domini sacerdotes. Sed nec est illud pretereundum silencio, quod prefatus Otto, marchio Brandemburgensis, quamvis duris precibus instanter et promissionibus factis per Pragensem episcopum et barones regni Boemie prius sepius peteretur, ut Wenceslaum regem redderet, dicti regni heredem, hoc tamen facere recusavit, nisi sibi XXXV milia marcharum argenti darentur, et nichilominus Budissiensis marchia cum quibusdam castris et aliis civitatibus in hereditatem et possesionem perpetuam traderetur. Quibus factis predictum restituit Wenceslaum. Sicque idem princeps, prout supra describitur, Boemiam est reversus, incolis regni multis gravatis tribulacionibus respiracionem per adventum sui principis suscipientibus gaudiosam.[15])

1283–1289 Ceterum *) in absencia iuvenis principis supradicti baro quidam Boemie[16]) de genere Witkonidum seu de Rosenberg[17]) dominus in Crumlow[18]) Zawissius nomine[19]) huius principis matrem, reginam Kunegundem,[20]) adamavit, cum qua eciam contraxit matrimonium et ex ipsa filium genuit nomine Johannem,[21]) qui postea factus est Crucifer de domo Theuthonica et commendator per Alamaniam[21*]) et Boemiam generalis. Demum regina predicta in tantum filium suum,[22]) principem Boemie, adhuc iuvenem circumvenit,[23]) ut baroni predicto[24]) capitaneatum tocius regni committeret ipsumque extolleret super barones alios universos. Unde spiritu superbie intumescens despexit alios, suos autem extulit, nulli reddens iusticiam vel pacem procurans. Cuius

B.

(earum 5) obtenta principem Wenceslaum principibus, nobilibus et regno suo restituit et tam de incurioso tuicionis officio contra iuris et equitatis normam salutemque propriam multa cupiditate pellente ditatus suos (suis 5) revisere lares et terram propriam letus adiit. Wenceslaus itaque, princeps regni Boemie, adhuc iuvenis de tali cupido tutore solutus suam Pragensem tendit ad urbem et eidem appropians per Thobiam, Pragensem episcopum, universosque barones regni Boemie ac ecclesia[stico]rum et secularium turmas (turbas 5) innumeras X (IX má 5) kal. Junii tripudio multo suscipitur et sollempnitate precipua, sicut tantum principem decuit, in paterni regni solio collocatur. Et unde tota Boemia, que eius tutoris improvido regimini dire dureque gravata (gravato 5) doloribus subiacuit, de adventu principis et regis (et reg. nemají 4, 6) sui prioribus lamentis depositis (rukopisy dispositis) et eis, quas (nemají rukopisy) fuit perpessa, pressuris in totum oblita vires et animum iocundum spiritibus reassumpsit. 1283

Capitulum LXXIX.

De successibus Wenceslai II, regis Boemie.

Igitur (ineunte 6) a. D. MCCLXXXVI° Wenceslaus, princeps et unicus heres regni Boemie, a prefato sororio, suo cupido tutore, solutus (nemá 5) regni sui Boemie regimen etate (etatem 4) quidem iuvenis sed animo maturus assumpsit. Quod dum provide regere et gubernare disponeret, quidam baro Boemie de Rosemberg Zavissius (Savissius 4. 6) nomine, vir potens et dives in regno, Kunegundem reginam, matrem regis Wenceslai, quondam Ottakari patris sui relictam, duxit uxorem et cum ea omnia castra dotalicii dicte regine in suam recipiens potestatem similiter et regnum Boemie pro nobilitate sua dirigere et regere nitebatur, regi suo Wenceslao temerarie se opponens. Et unde inter ba-

*) Viz: Kron. Zbraslavská, Pram. děj. č. IV, str. 22, 23, 25—32; Kron. Beneše z Waitmile, tamtéž str. 459.

[14]) Ruk. 3 má tu červený nápis: De bona indole. — [15]) Za slovem tímto má ruk. 3 červený nápis: De matrimonio regine. — [16]) nemá 2. — [17]) Rosemberg 1; Rossemberg 2. — [18]) Crumelav 1, 3. — [19]) Zawissius nomine nemají 1, 3. — [20]) Guneg. 2; Cunegundem videlicet 3. — [21]) Ruk. 2 měl původně Zawissium, ale jest opraveno v Johannem. — [21*]) Alamaniam et má ruk. 2 připsáno; ruk. 1 slov těch nemá. — [22]) nemá 3. — [23]) Tak 2, 3; circumvenerit 1. — [24]) vid. Zawissio de Rozemberg připsáno v ruk. 2 po straně.

A.

1283 uxor predicta est mortua postea et aput sanctum
1289 Franciscum in Praga sepulta.

Nolens autem dictus baro videri condicionis vilioris, quam fuerat, sed ut prius, nobilium sanguini commisceri cum sorore regis Ungarie, professa in observancia regulari, contraxit coniugium, ex qua succedente tempore filium genuit, ad baptismum eius dominum suum, principem Boemie, et sororium suum, videlicet Ungarie regem, invitans. Princeps vero Boemie cognito, quod ipsum dictus baro [25]) ad huiusmodi convivium invitaverat fraudulenter, utpote quia rex Ungarie et dux Wratislavie convenientes ibidem debuerant in suum interitum conspirasse, dictum baronem Zawissium ad se vocatum in castro Pragensi fere per biennium tenuit vinculatum. Cumque nullius humiliacionis signa princeps in eo perpenderet, ipsum iussit duci ad castrum Hluboka [26]) alias Froburg, ut illud principi redderetur. Quod cum facere recusaret, ante castrum predictum pena capitis est cum [27]) assere peremptus et abinde ductus in Wyssebrod monasterium ordinis Cisterciensis, quod ipse fundaverat; ibidem traditur sepulture. Quo audito consanguinei et amici eius relictis mox omnibus fugierunt. Quibus dispersis facta est pax et iusticia in Boemia et in Moravia. Rex autem Ungarie et dux Wratislavie supradicti disponente Deo post hoc vixerunt pauco tempore, quoniam primus [28]) gladio, secundus vero veneno est [a]) defunctus. [28*])

Anno Domini MCCLXXXIIII°. *)

1285 Anno [b]) Domini MCCLXXXV° Wenceslaus, heres regni Boemie, una cum matre sua Gunegunde, de cuius gestibus et eciam morte nec non sepultura [29]) supra scribitur, antequam esset humanis exempta, regem Romanorum, socerum suum, visitavit in Egra.

B.

rones regni, quorum quidam erant cum rege 1283
Wenceslao et quidam non (místo Et unde — non 1289
má 5: Et quidem), dissensio non modica est exorta. Itaque Wenceslaus, princeps regni Boemie supradictus, factum huiusmodi prudenter advertens matre sua Kunegunde quondam iam rebus humanis exuta de consilio Thobie (nemá 6), Pragensis episcopi, et Nicolai ducis Oppavie, naturalis fratris sui, nec non quorundam baronum regni Boemie fidelium solempnem curiam celebraturam indixit, disponens, ut in eadem curia dicti Zavissii de Rosemberg rebellionem domaret remediis oportunis. Statuto igitur termino huiusmodi curie veniente indicta curia solempniter celebratur, et inter cetera habito de statu regni Boemie necessario et diligenti tractatu tandem idem Zavissius supradictus a rege capi precipitur et captus ad singula castra deducitur et ad hoc compellitur, ut ea regi reddat et sue regie debite dicioni. Et sic castris regalibus regi Boemie omnibus restitutis ultimo prope civitatem Budweis et castrum Froburg ob rebellionem, qua se regi opposuerat, capitali sentencia plectitur et eius amputato capite dignam suplicii penam luit aliis in exemplum.

*) Ruk. 3 vkládá tu: Anno Domini MCCLXXXIIII° dominus Wernherus, archiepiscopus Moguntinus, obiit, qui Ottakarum regem et reginam coronavit, ut supra dictum est. Et vacavit sedes per duos annos et tres menses, et postea Henricus de Ysenach (t. j. Isny) ordinis Minorum fuit.

---

a) Srovn. Kron. Zbrasl., Pram. děj. č. IV, str. 33 a 34. — b) Tamtéž str. 25.

25) Ruk. 2 má tu připsáno touže rukou Zawissius. — 26) Hluboky 3. — 27) cum assere v ruk. 2 připsáno, ale touže rukou; ruk. 3 nemá. — 28) Ruk. 2 měl původně rex, slovo primus jest nadepsáno. — 28*) Týž ruk. měl původně sunt defuncti. — 29) Místo sepultura — scribitur má ruk. 3: sepultura scribitur per anticipacionem supra.

A.

1285 Eodem [a]) anno fratres Heremitarum ordinis sancti Augustini in civitate Minori Pragensi domum receperunt de consensu Thobie, episcopi supradicti.

1287 Anno [b]) Domini MCCLXXXVI°, III nonas Julii Gutta, [30]) illustris filia Rudolphi, regis Romanorum, coniunx Wenceslai secundi, principis Boemorum, desponsata sibi noviter intravit Boemiam cum maximo comitatu, et a clero et populo universo cum gaudiis [31]) est suscepta.

1285–1286 Anno [c]) Domini MCCLXXXVII° Wenceslaus, heres regni Boemie, congregata multitudine copiosa Moraviam ingreditur et fortaliciis raptorum destructis reformataque pace Boemiam est reversus.

1288 Anno [d]) Domini MCCLXXXVIII° natus est filius principi Wenceslao, qui appellabatur Ottakarus, sed [32]) anno eodem moritur.

1287 Item [e]) eodem anno castrum Holemsten, [33]) in quo raptores fuerant, expugnavit. Item eodem tempore Savisius, [34]) de quo narratur superius, 1287 matrimonium contraxit cum illa professa.

Anno Domini MCCLXXXIX° dux Opuliensis 1289 Cazemirus [35]) predicto duci Wenceslao, suis heredibus, regibus Boemie, et corone principatum et terras suas subdidit et submisit, prout confecte sunt litere huiusmodi sub tenore:

Magnifico [36]) et illustri domino, domino suo Wenceslao, serenissimo regi Boemie et marchioni Moravie, Cazemirus, Dei gracia dux Opuliensis et dominus in Beuthim, [37]) cum prompta devocione sue fidelitatis servicium indefessum. Cum nature ingeniose artificio [f]) etc. Anno Domini MCCLXXXIX°, IIII idus Januarii, indiccione II. Et nos Theodricus, Dei gracia episcopus Olomucensis, rogati per dictum dominum Cazemirum presenti instrumento per magistrum Ambrosium, canonicum ecclesie nostre Olomucensis nostrumque notarium, nostro [38]) nomine subscribi et sigillum nostrum fecimus appendi.

A.

— Anno [g]) Domini MCCXC° cum, sicut supra dicitur, Wenceslaus predictus Gutam, [1]) filiam regis Romanorum Rudolphi, duxerat [2]) in uxorem et sororem suam Rudolpho, [3]) regis Rudolphi primogenito, coniugem tradidit viceversa, pacta inter regem Ottakarum, patrem suum, cum eodem Rudolpho concepta per amiciciam renovantur. [4]) Et contractus tempore dictus Rudolphus Wenceslao, principi Boemie, decem milia marcarum argenti assignavit in dotem obligans sibi civitatem Egrensem cum tota eius provincia.

B.

Preterea post lapsum temporis, videlicet a. D. MCCXC° Wenceslaus predictus habito cum — suis consilio cum Rudolpho, Romanorum rege, concordatus est et pactum antiquum, quod olim rex Ottakarus, pater eius, cum eodem Romanorum rege conceperat, adimplevit. Nam non diu post hoc filiam dicti Rudolphi Guttam nomine duxit uxorem et viceversa sororem suam Johanni (sic), primogenito regis Rudolphi (Guttam — reg. Rudolphi nemají 4, 6), duci Austrie, legittimam dedit in coniugem.

Deinde a. D. MCCXCI° ipse Wenceslaus per 1291 Magdeburgensem archiepiscopum pro tunc archiepiscopi Maguntini, qui tunc excommunicatus erat, vices gerentem ipso die Pasche (tunc —

---

[a]) Srovn. Kron. Zbrasl., Pram. děj. č. IV, str. 26. — [b]) Tamtéž str. 26 a 27. — [c]) Tamtéž str. 28—30. — [d]) Tamtéž str. 30 a 31. — [e]) Tamtéž str. 30. — [f]) Další znění této listiny jest v Reg. Boh. II, str. 628—630, č. 1466. — [g]) Kron. Zbrasl., Pram. děj. č. IV, str. 35.

[30]) Githa 2 a tak všude níže; Gutha 3. — [31]) gaudio 2. — [32]) sed ipse 3. — [33]) Holeinsteyn ruk. 2, ale *ein* jest podtečkováno na znamení, že se písmena ta mají vynechati; Holenstein 3. — [34]) Zawissius 2; Sawischius 3. — [35]) Casimirus 2 a tak níže. — [36]) Před slovem tím má ruk. 3 nápis: Litera. — [37]) Tak 1; Reuthim 2; Beuthym 3. — [38]) nostroque 2.

[1]) Githam 2; Gutham 3. — [2]) duxerit 3. — [3]) Johanni 3. Tak opraveno po straně i v ruk. 2. — [4]) renovavit 3.

A.

1289 Postea vero hoc anno dictus rex Romanorum ad Wenceslaum, generum suum, misit nunccios volens, ut Egram predictam sibi restitueret, propter quod Wenceslaus, princeps regni Boemie, cum coniuge sua predicta venientes ad Rudolphum propriis in personis Egra retenta regnum Boemie dictus Wenceslaus a Romanorum rege
1290 suscepit in pheodum. Perpendens eciam idem Rudolphus tractatus olim factos inter regem Ottakarum et Henricum, ducem Slesie, de quibus supra fit mencio, racionabiles et iustos existere, considerans nichilominus, quod principatus Slesie antiquissimis temporibus instauratus per reges et principes olim Boemie et sub annua pensione, que principibus Boemie solvebatur, eisdem locatus extiterat, suis literis autenticis tractatus huiusmodi roboravit. Quarum literarum tenor sequitur in hec verba:

Rudolphus, Dei gracia Romanorum rex, semper augustus. Universis sacri Romani imperii fidelibus presentes literas inspecturis graciam suam et omne bonum. Universitatis vestre noticie innotescat, quod nos ordinacionem seu promissionem de terra et principatu Wratislawiensi et Slesie, etc. •) Datum Erfordie VII kalendas Octobris, indiccione III, anno Domini MCCXC°; regni vero nostri anno XVII°. *)

B.

Pasche nemá 6) consecratur in regem et tam ipse quam Gutta, uxor eius, regalibus insigniis iuxta solitum decorantur et solempniter coronantur (et sol. cor. nemá 5). Et statim altera die transeuntes ad locum Zbraslaw, ubi flumen Misa in Multaviam progreditur, monasterium fratrum ordinis Cisterciensis solempne fundaverunt et primum edificii lapidem posuerunt, nomen sibi Aula Regia imponentes. Prefatus itaque Romanorum rex Rudolphus propter dotem filie sue Wenceslao regi Boemie, eius marito, X milia marcarum assignans, scilicet super huiusmodi summa pecunie civitatem Egrensem cum tota eius (sua 4, 6) provincia titulo pignoris obligavit. 1297

Post lapsum eciam temporis dictus Rudolphus, Romanorum rex, ordinacionis et composicionis tractatum olim inter regem Ottakarum, patrem regis Wenceslai, et Henricum, ducem Slesie, si (nemají 4, 5) absque liberis masculis mori contingeret, civitas Wratislaviensis et ducatus Slesie ad regem Ottakarum, heredes suos, regnum et coronam Boemie (nemá 6) devolvi deberent, iuste perpendens, quod idem principatus Slesie ab antiquissimis preteritis temporibus per olim reges et principes Boemie (nemá 6) instauratus sub annuo censu, qui eisdem Boemie regibus atque principibus eius pretextu annis singulis hereditarie solvebatur (solvebant 4, 5), locatus extiterat, suis autenticis literis roboravit, quarum tenor sequitur in hec verba: 1290

Capitulum LXXX.

De litera Rudolphi, Romanorum regis, super devolucione principatus Wratislawiensis et ducatus Slesie ad reges Boemie; et est approbacio dicti contractus.

Rudolphus, Dei gracia Romanorum rex semper augustus. Universis sacri Romani imperii fidelibus presentes literas inspecturis graciam suam et omne bonum. Universitatis vestre noticie innotescat, quod nos ordinacionem seu promissionem de terra

*) Na místě tomto klade ruk. 3 zprávu v ruk. jiných níže položenou, ale v něm takto pozměněnou: Eodem tempore Lesko, dux Cracovie olim dederat facultatem Griffine uxori sue, ut Cracoviensem ducatum legare posset post mortem mariti, cui vellet. Que Griffina ducatus tam Cracovie quam Sandomi-

•) Další znění listu tohoto u Jirečka, Cod. iuris Boh. I, str. 243; Balbin, Misc. Dec. I lib. VIII, 183; Goldast 261; Reg. dipl. Boh. nec non. Mor. II, 652, č. 1514.

B.

et principatu Wratislaviensi et Slesie etc. . . . 1290
Dat. Erfordie VII kal. Octobris, ind. III, a. Dom. MCCXC°, regni vero nostri XVII°.

A.

1290 Quod eciam reges Boemie ius et vocem eligendi Romanorum regem antiquitus habuerunt et eleccio huiusmodi de iure pertineat ad eosdem, subscriptum privilegium clarissime manifestat:

Rudolphus, Dei gracia Romanorum rex semper augustus. Universis sacri Romani imperii fidelibus presentes literas inspecturis graciam suam et omne bonum. Quanto iura personarum prodeunt in lucem noticia clariori, tanto liquidius posteritati successure materia tollitur altercandi. Inquisicionis igitur circumspecte prehabita etc. [a]) Datum Erfordie VI [1]) kal. Octobris, indiccione III, anno Domini MCCXC°, regni vero nostri anno XVII°.

Capitulum LXXXI°.

De iure et voce eleccionis in imperio regum Boemie ad ipsos antiquitus pertinente (pertinentis 4, 5).

Quod autem reges Boemie ius et vocem eligendi Romanorum regem antiquitus habuerunt et ad eos de iure eleccio huiusmodi pertineat, patet in (ex 4) privilegio subscripto (nemá 5):

Rudolphus, Dei gr. Rom. rex semper augustus. Universis sacri Romani imperii fidelibus presentes literas inspecturis graciam suam et omne bonum. Quanto iura personarum prodeunt in lucem noticia clariori, tanto liquidius posteritati successure materia tollitur altercandi. Inquisicionis igitur circumspecte prehabita indagine etc. . . . Dat. Erfordie VII (VI má 5) kal. Oct. ind. III, a. D. MCCXC° (ruk. MCCXCI°), regni vero nostri XVII.

Post lapsum vero non magni temporis dictus Henricus, dux Slesie, sine liberis masculis moritur, et per regem Romanorum tractatus predicti denuo roborantur per literam, que sequitur in hec verba:

Rudolphus, Dei gracia rex Romanorum semper augustus. Universis sacri imperii Romani fidelibus presentes literas inspecturis graciam suam et omne bonum. Licet munificencie nostre dexteram etc. [b]) Datum ut supra. Licet huiusmodi litere sub forma emanarunt [2]) predicta, tamen rex Boemie Wenceslaus predictus possessionem ducatus Wratislaviensis tunc non est adeptus realem.

Capitulum LXXXII°.

Super roboracione devolucionis dicti ducatus Wratislaviensis.

Post lapsum insuper non multi temporis dictus Henricus, dux Slesie, absque liberis masculis moritur, et per regem Romanorum contractus predictus iterum roboratur per literam, que sequitur in hec verba:

Rudolphus, Dei gr. Rom. rex semper augustus. Universis sacri imperii Romani fidelibus presentes literas inspecturis graciam suam et omne bonum. Licet munificencie nostre dexteram etc. Si quid autem diminucionis seu calumpnie, quod non credimus, circa predicta, videlicet ut supra.

Et licet litere huiusmodi emanaverant, tamen predictus rex Boemie Wenceslaus realem

rie post mortem mariti Wenceslao, principi Boemie, legavit tamquam suo nepoti, propter quod magnates Cracovie et Sandomirie pro Wenceslao, Boemie principe, solempnes mittunt nuncios, eum sibi postulantes in ducem. Wenceslaus vero negociis aliis arduis prepeditus dominum Thobiam, Pragensem episcopum, mittit Poloniam, qui principis quo supra nomine possessionem huiusmodi ducatuum apprehendit.

[a]) Další text tohoto listu u Jirečka, Cod. iuris Boh. I. 246; Balbin, Misc. VIII, 24; Reg. Boh. et Mor. II, 652, č. 1515. — [b]) Další text listu tohoto u Jirečka, Cod. iur. Boh. I, 245; Balbin, Misc. VIII, 183; Reg. Boh. et Mor. II, str. 652, č. 1516.

[1]) Ruk. 2 má VII°. — [2]) Ruk. 2 měl taktéž emanarunt, ale jest opraveno v emanaverint.

B.

et effectualem possessionem ducatus Wratislaviensis adeptus non fuit. 1290

Capitulum LXXXIII.

De ducatu et ducibus Opuliensibus, qualiter se primo (nemá 6) regibus, regno et corone Boemie submiserunt.

Preterea Opuliensis dux se principatum et terras suas regi Wenceslao, suis heredibus, regno et corone Boemie in vasallos et (vas. et nemá 5) vasallagium perpetuum subdidit et submisit, prout in subscripta litera, cuius tenor talis est, plenius declaratur:

Magnifico et illustri domino, dom. Wenceslao, serenissimo regi Boemie et marchioni Mor. Casimirus (Cazymirus 5), Dei gr. dux Opuliensis et dominus in Buthum (Butham 4, 6) etc. ut in pag. 172. 1289

Nota quod post Thobiam, Pragensem episcopum, Gregorius promotus fuit, cui successit Johannes quartus huius nominis, vicesimus septimus Pragensis episcopus. Hic vixit usque tempus et regnum (regimen 6) Johannis, regis Boemie, ducis Lucemburgensis, filii Henrici imperatoris. 1296

A.

Item anno, quo supra, videlicet MCCXC°, rex Wenceslaus ducatum Opavie, quem olim Prziemisl alias Ottakarus rex, pater eius, creaverat et Nicolao, suo filio naturali, in insigne vasallagium [3]) dederat, ut prefertur, ab eodem Nicolao repeciit, et ipso depulso pro se ducatum retinuit supradictum. *)

Eodem itaque tempore Griffina, Cracovie et Sandomirie ducissa, filia imperatoris Bulgarie et soror quondam Kunegundis, matris Wenceslai regis Boemie, cui maritus eius dux Lesko, dum vixerat, ex eo, quod liberis caruit de suo cor-

B.

Capitulum LXXXIV.

De adepcione regni Polonie (Boemie 5). 1290

Hiis itaque, sicut premittitur, feliciter peractis ad votum non post multum temporis lapsum dictus rex Wenceslaus ducatum (ducatus 5) Opavie, quem olim Przemislaus alias (vel 5) Ottakarus rex, pater eius, de parte marchionatus (marchionis 4, 6) Moravie creaverat et Nicolao, naturali filio suo, dederat et in vasallagium insigne contulerat (contulerit 4, 5), ab eodem Nicolao, fratre suo naturali, repeciit et eo abinde depulso ducatum eundem pro se retinuit.

Deinde eodem tempore Cracovie et Sandomirie ducissa Griffina nomine, filia imperatoris Bulgarie et soror quondam Kunegundis matris regis Wenceslai, cui maritus eius, dum (dux 4, 5) vixerat, ex eo, quod liberis de suo corpore pro-

*) Poněvadž ruk. 3 první polovici zprávy následující již nahoře podal, má po slově tomto následující spojení textu: supradictum. Item predicta Griffina ad nepotem suum Wenceslaum, regem predictum, Pragam veniens atd. až sepulture str. 176.

[3]) vasallium 3.

A.

1291 pore procreatis, de consilio et consensu nobilium et baronum suorum eosdem Cracovie et Sandomirie ducatus post mortem ipsius legaverat, ymo in ipsam plene transtulerat, nepoti suo, regi Boemie Wenceslao predicto, principatus eosdem donacione inter vivos sollempnibus nuncciis possessionem realem sibi obtulit ducatuum predictorum. Qui [a]) rex Wenceslaus aliis pro tunc arduis negociis occupatus, venerabilem Thobiam, Pragensem episcopum, destinavit Poloniam, et ipse regis sui nomine possessionem eorundem ducatuum effectualiter apprehendit. Quo facto et ad debitum consumato predicta Griffina ad nepotem suum Wenceslaum, regem predictum, Pragam veniens, multis temporibus morata cum eo tandem diem suum clausit extremum et in monasterio sancti Francisci Prage ecclesiastice traditur sepulture penes sororem suam, matrem regis Wenceslai predicti.

Anno [b]) Domini MCCXCI° post Divisionem apostolorum die sequenti Rudolphus, rex Romanorum, [1]) egritudine confectus et senio, postquam ipsum rex Wenceslaus, Boemie princeps, cum coniuge sua Gutha, dicti Romanorum regis filia, visitassent in Erfordia, [2]) moritur, transfertur in Spiram et ibidem inter Romanos principes sepelitur.

Item Wenceslaus, princeps Boemie, misit Thobiam, Pragensem episcopum, in Cracoviam, ut pacem reformet. [3])

1292 Anno [c]) Domini MCCXCII° de partibus Polonie mittuntur nunccii ad principem Wenceslaum, qui ducatum Cracovie, de quo se dictus princeps nuper intromiserat, referunt devastari. Propter quod maximo congregato exercitu Poloniam ingreditur, sue virtutis potencia copiosa nec non marchionis Brandemburgensis Ottonis, qui venerat in auxilium ei. Cui duces occurrunt [4]) Polonie, pacem et concordiam postulantes, et ibidem in Opuliensi ducatu predictus Wenceslaus

B.

creatis careret, eosdem (eiusdem 6) Cracovie et 1291
Saudomirie ducatus post mortem suam legaverat, imo in ipsum (idipsum 6) plenarie transtulerat, regi Boemie Wenceslao, nepoti suo predicto, principatus eosdem donacione inter vivos solempni donavit et ipsum posuit in possessionem pacificam principatuum eorundem. Quo facto eadem Griffina transiens Boemiam in civitate Pragensi apud nepotem suum Wenceslaum regem annis pluribus manens postea diem suum ibidem clausit extremum et in monasterio sanctimonialium s. Francisci Prage penes sororem suam, matrem regis Wenceslai predicti, est sepulta.

A.

a marchione Brandemburgensi militari [5]) cingulo 1292
insignitur. Procedens quoque ulterius Cracoviam ab universis benigne suscipitur et que ad pacem fuerunt, [6]) per ipsum dispositis protinus ante Siradiam alias Cziras, ubi Loketko se collegerat, fixit tentoria et in die sancti Wenceslai capiens opidum et [7]) dictum Loketkonem cum nonnullis aliis principibus captivavit, et regni Polonie negociis convenienter dispositis cum victoria ad regnum Boemie feliciter est reversus.

Eodem [d]) anno Adolphus comes de Nassaw in regem Romanorum eligitur, presertim Wenceslao, principe Boemie, procurante. Nam licet Wenceslaus sororem Alberti, ducis Austrie, puta dominam Gutham, haberet in coniugem, quia [8]) tamen dux Austrie principem Boemie in terris sui dotalii plurimum impedivit, inter eos hiis temporibus dissensio gerebatur. [e])

Anno [f]) Domini MCCXCIII° Adolphus, rex 1293
Romanorum, Misnam potenter ingreditur. cui princeps Boemie [9]) vocatus per eum occurrit in Grunhaim, [10]) et premissis tractatibus sollempnibus in vigilia beati Laurencii sponsalia contrahuntur inter filium regis Romanorum Rupertum et Agnethem, filiam [11]) Boemie principis supradicti.

[a]) [b]) Srovn. Kroniku Zbrasl., Pram. děj. č. IV, str. 45. — [c]) Tamtéž str. 53 a 54. — [d]) Tamtéž str. 56. — [e]) Tamtéž str. 55, 56. — [f]) Tamtéž str. 57.

[1]) nemá 3. — [2]) in Erf. tandem processit in Francfordiam ordinaturus de regno, moritur 3. — [3]) reformaret 2. — [4]) occurrerunt 2. — [5]) militum 3. — [6]) sunt 3. — [7]) Slova et — captivavit jsou docela vyškrábána v ruk. 1. — [8]) qui 2. — [9]) B. Wenczeslaus 3. — [10]) Grunthaim 2; Grumhaym 3. — [11]) nemá 3.

A.

— Anno [a]) Domini MCCXCIIII⁰ Gutha, [12]) coniunx Wenceslai predicti, fecit pacem inter ipsum ab una parte et Albertum ducem Austrie, fratrem dicte Guthe, parte ab altera. [12*])

1294 Eodem [b]) anno Gutha, filia Wenceslai predicti, [13]) adhuc infans moritur et in Aula Regia sepelitur.

1295 Eodem [c]) tempore Prziemisl, Kalisiensis dux, contra voluntatem principis Boemie coronatur in regem Polonie, mandato sedis apostolice accedente, sed brevi vivens tempore a suis occiditur. Princeps Wenceslaus predictus hiis eciam temporibus leges scriptas in Boemia voluit observari, sed *) barones Boemie propositum eius avertere studuerunt, ne iuris invalescente rigore fructus,

A.

quem tollere consueverunt, ipsis amodo deperiret. Voluit quoque idem princeps in Praga generale studium instaurasse, sed remurmurantes nonnulli reprobi dissuaserunt. 1284–1295

Anno [d]) Domini MCCXCV⁰ Celestinus papa humilitatis spiritu renuncciavit papatui, cui Bonifacius octavus successit, qui sextum Decretalium compilavit. Hic Celestinus per papam Clementem quintum canonisatur sub anno Domini MCCCXIII⁰, sed Bonifacius predictus a Romanis occiditur. 1294

Eodem [e]) anno eciam Judei occiduntur in Alamania. 1298

Item [f]) VI kal. Marcii predicto anno venerabilis Thobias, Pragensis episcopus, moritur, et in 1296

*) Ruk. 3 má místo sed — dissuaserunt: Et Alexius quidam pontificio iure consultus habitus est apud Wenceslaum ob hanc causam carissimus. Qui regi multa de Romanorum nobilitate locutus usque adeo animum regis illexit, ut Jutham filiam predictam admodum parvulam in clara Ursinorum familia sponsalia cuidam matrimonio spoponderit. Huic secuta inter Ursinos et Boemie reges amicicia, que apud Matheum eiusdem familie cardinalem plurimi fuit, sed puella, ut premissum est, obiit.

Is Matheus rogatus a Wenceslao Gencium Urbevetanum utroque iure consultum in Bohemiam misit Alexium, quo regnum sub leges reduceret. Sed barones Boemie propositum eius avertere studuerunt, ne iuris invalescente rigore fructus, quem tollere consueverunt, ipsis amodo deperiret, quibus incerta eciam omnia lucrum est. Voluit quoque idem princeps in Praga generale studium instaurasse, sed remurmurantes nonnulli reprobi dissuaserunt (Kronika Zbraslavská, Pram. děj. č. IV, 61, 62). Potom však jest poněkud jiné seřadění textu, a sice jak následuje: Anno Domini MCCXCV°, VI kal. Marcii venerabilis dominus Thobias atd. jako výše řád. poslední v pravo až po řádek pátý na str. násl. k slovu confirmatur. Dále připojuje se hned k slovu tomuto zpráva výše položená o vzdání se hodnosti papežské učiněném od Celestina, a sice slovy: Item precedenti anno Celestinus papa humilitatis spiritu in vigilia Cecilie renunciavit papatui, cui B. oct. succ. electus in vigilia Nativitatis atd. až predictus, načež se dodává: cum octo annis et aliquibus mensibus sedisset, captus Anagnie et opprimitur, tandem Romam profectus ibidem moritur.

Rex Adolphus hoc anno Thuringiam cum exercitu proficiscitur, et castrum Franckenstein obsidetur et in dedicionem recipitur. Demum in Cruczeburc aliud castrum properatur, quod similiter regi subditur, ubi miles de Bruberg loco regis ibi relinquitur.

Anno Domini M°CC°XCVI° Agnes, filia olim Otakari, soror autem Wenceslai predicti, quam habuit in coniugem Rudolphus, Rudolphi regis Romanorum filius, ex qua genuerat Johannem, ducem Suevie, Boemiam est reversa, ibidem moritur et apud Sanctum Franciscum ecclesiastice traditur sepulture.

Ipso anno in media quadragesima dominica Letare in Thuringia convenerunt advocati regis Adolphi et advocati Theoderici iunioris lantgravii inopinate iuxta villam Eistenberg committentesque prelium inter se acriter dimicarunt. Unde factum est, ut interfectis omnibus equis et runcinis pedestres pariter convenirent, ubi tam viriliter certaverunt, ut quinquies ab invicem discederent resumptoque spiritu prelium iterarent. Tandem homines lantgravii cum conchis ferreis homines regis ab invicem retrahentes ipsos captivos abduxerunt. Quod audientes cives de Gotha et ille de Bruberg, quem rex reliquit, in unum coadunati suis venire in adiutorium cupiebant, sed unus de prelio fugiens ipsos redire persuasit, cum tamen maturius suis in auxilium venire potuissent. Quem postea ille de Brunberg usque ad mortem vapulando peremit.

Potom následuje odstavec: A. D. MCCXCVII° Wenczeslaus predictus etatis sue anno XXVI° in die Pentecostes atd. až duci Wratislavie Boleslao. Dále po odstavci právě vytknutém odstavec: A. D. MCCXVIII°

[a]) Kron. Zbraslavská, Pram. děj. č. IV, str. 58. — [b]) Tamtéž str. 60. — [c]) Tamtéž str. 60–63. — [d]) Tamtéž str. 64. — [e]) Tamtéž str. 66. — [f]) Srovn. Kron. Beneše z Weitmile, Pram. děj. č. IV, str. 461.

[12]) Githa 2 a tak níže. — [12*]) alia 3. — [13]) predicti et Guthe, eius coniugis, 3.

A.

1296 ecclesia Pragensi ante altare sancti Procopii sepelitur, post cuius mortem Gregorius, decanus Pragensis, eligitur in episcopum et per episcopum Olomucensem in Brunna kalendas Junii de mandato Maguntinensis archiepiscopi confirmatur.

1296 Anno [a]) Domini MCCXCVI° Albertus, dux Austrie, nonnullorum principum electorum suffultus presidio contra Adolphum, regem Romanorum, consurgit ipsumque prope Wormaciam [14]) in loco, qui dicitur Hasenpůl, [15]) occidit in bello.[16]) Constituens quoque post hoc multa prelia, [17]) de-
1308 mum anno regni sui X° a patruele suo Johanne [18]) crudeliter est occisus.

1296 Eodem [b]) anno Agnes, filia olim Ottakari, soror autem Wenceslai predicti, qaam habuit in coniugem Rudolphus, Rudolphi, regis Romanorum 1296
filius, ex qua genuerat Johannem ducem predictum, Boemiam est reversa, ibidem moritur et aput sanctum Franciscum ecclesiastice traditur sepulture.

Anno [c]) Domini MCCXCVII° Wenczeslaus 1297
predictus etatis sue anno XXVI° in die Penthecostes, videlicet IIII nonas Junii, cum coniuge sua [19]) domina Gutha [20]) in Pragensi ecclesia per venerabilem dominum Gerhardum, [21]) Maguntinensem archiepiscopum, in regem Boemie solempniter coronatur. Huius coronacionis immensis solempniis multi principes interfuerunt et diversarum populi nacionum, magnus quoque, sicut regiam decuit dignitatem, factus est nobilium apparatus.

A.

1297 Post triduum autem iocunditatis predicte Gutha [22]) decubuit gravissimo langwore correpta, et XIIII kalendas Julii de hoc seculo emigravit et sepulta est in ecclesia Pragensi ante capellam sancti Martini, sed ad capellam sanctorum Simonis et Jude apostolorum in novo coro Pragensi demum translata. [d]) Ex hac siquidem Gutha Wenceslaus rex prefatus filium genuerat nomine Wenceslaum, qui fuit in regem Ungarie postea coronatus. Item [e]) ex eadem genuit tres filias, Annam videlicet, que fuit Henrico, duci Karinthie et comiti de Tirolis, postea matrimonialiter copulata; Elizabeth, que postmodum fuit Johanni de Luczemburg, regi Boemie, tradita in uxorem; [23]) insuper Margaretham, que tradita fuit duci Wratislavie Boleslao.

1298 Anno Domini MCCXCVIII° [24]) Albertus, Romanorum rex, curiam celebravit solempnem in Nuremberg electoribus et aliis principibus im-

B.

Insuper non post multos annos Gutta, regina 1297
Boemie, uxor Wenceslai regis et Rudolphi Romanorum regis filia, moritur a. D. MCCXCVII°, XIV° kal. Julii et in ecclesia Pragensi honorifice sepelitur. Ex hac quidem Gutta Wenceslaus rex (nemá 6) filium habuit Wenceslaum nomine et tres filias, videlicet seniorem Margaretham (sic), que nupsit Henrico, duci Karinthie et comiti Tyrolis, secunda Elizabeth, que postea pluribus annis elapsis post mortem ambarum sororum Johannem, principem Lucemburgensem, filium Henrici VII imperatoris, maritum (in mar. 4, 6) duxit, qui Johannes postea rex Boemie effectus est; terciaque habuit in (nemá 6) maritum Boleslaum, ducem Slesie.

Albertus, dux Austrie, nonnullorum principum electorum suffultus atd. až crudeliter est occisus. Konečně položena zpráva: A. D. M°CCXCVIII°, quo supra circa festum Martini idem Albertus, Rom. rex, curiam celebravit a tak dále s varianty na příslušných místech položenými.

---

[a]) Srov. Kron. Beneše z Weitmile, Pram. děj. č. IV, str. 461. — [b]) Kron. Zbrasl., Pram. děj. č. IV, str. 67. — [c]) Tamtéž str. 72 a násl. — [d]) Srov. Kron. Beneše z Weitmile, Pram. děj. č. IV, str. 547. — [e]) Tamtéž str, 462.

[14]) Wurmaciam 2. — [15]) Hensenpel 2; Hasenpul 3. — [16]) bello in die Processi et Marcelliani 3. — [17]) prelia et loco eius regnavit, demum 3. — [18]) Joh. predicto 3. — [19]) nemá 2. — [20]) Githa 2 a tak níže. — [21]) Gerh. Magdeburgensem arch. vice Maguntinensis archiepiscopi 1, 2. — [22]) G. regina 3. — [23]) in uxorem per patrem Henricum VII imperatorem 3. — [24]) MCCXCVIII° quo supra circa festum Martini idem Albertus 3.

A.

1298 perii presentibus, ubi tam amice regem Boemie Wenceslaum tractavit, quod pre ceteris ab eo diligi credebatur. Unde ad maiorem regis Romanorum [25]) gloriam dictus rex Boemie in regali corona Romano regi predicto [26]) in pincernatus officio ministravit, licet non teneretur de iure. Nam rex Boemie simpliciter [27]) ut princeps elector non regalibus insignitus in solempnibus curiis Romanis imperatoribus vel regibus debet in pincernatus officio ministrare. Quod autem actus huiusmodi ministerii Boemie regibus non debeat preiudicium generare, cum eum [28]) rex Boemie non fecerit ex debito sed amore sui sororii, clare huiusmodi tenor litere manifestat:

Albertus, Dei gracia Romanorum rex semper augustus. Universis sacri Romani imperii fidelibus presentes literas inspecturis graciam suam et omne bonum. Sic nos decet principum

A.

et amicorum nostrorum etc. [a]) Actum et datum 1298
in Nuremberg anno Domini MCCXCVIII°, XV kalendas Decembris, indiccione VIII, regni nostri anno I°.

In prefata eciam Nurembergensi curia Albertus, Romanorum rex, contractum empcionis et vendicionis civitatis Pirn et pertinenciarum suarum nec non incorporacionis eius facte regno Boemie approbavit per suum privilegium, quod sequitur in hunc modum:

Nos Albertus, Dei gracia Romanorum rex semper augustus. Ad universorum noticiam tenore presencium volumus pervenire, quod nos vendicionem civitatis episcopatus Misnensis dicte Pirn etc. [b]) Datum in Nuremberg anno Domini MCCXCVIII°, X kalendas Decembris, XII indiccione, regni nostri anno I°.

Anno Domini MCCXCIX°. *)

A.

1300 Anno [c]) Domini MCCC° de mense Julii sex experti viri ad vocacionem domini Wenceslai, huius nominis secundi regis Boemie, veniunt de Florencia et in Montibus Cuthnis ad mandatum regis novas cudunt monetas, grossos pragenses videlicet et parvulos, quorum XII grossum solvebant; nam monete mutacio priscis temporibus incolis fuit dampnosa. Quod pius princeps debita consideracione perpendens monetam huiusmodi fieri puram iussit.

Eodem [d]) anno [1]) solempnes ad regem Wenceslaum predictum veniunt nunccii de Polonia

B.

Deinde a. D. MCCC° in mense Julii rex Wen- 1300
ceslaus predictus fecit cudi primos pragenses denarios per quosdam Gallicos, qui de Florencia propterea advenerant.

Capitulum LXXXV.

De adepcione regni Polonie per Wenceslaum regem et per filium suum regni Ungarie.

*) K roku tomuto klade ruk. 3 zprávu: Anno Domini M°CCXCIX° rex Albertus cum filio suo Rudolpho ad Tholetum ad presenciam regis Francie properat, cum quo et archiepiscopus Moguntinus venit. Et tunc Rudolpho rex Francie sororem suam nomine Blancham in matrimonium tradidit in presencia patris sui Alberti, regis Romanorum, et nupciis peractis cum magna solempnitate in presencia principum et nobilium Alemannie ac Gallie ad propria remeavit. Sed Blanca, Rudolphi regis filii coniuge (coniunx ruk), in brevi defuncta mansit viduus usque post mortem Wenceslai, regis Boemie; et tunc accepit Elizabeth relictam, secundam uxorem Wenceslai, et factus est rex Bohemie per patrem suum, regem Romanorum, ut hic inferius lacius explicabitur.

[a]) Další text u Jirečka, Cod. iuris Boh. I, 258; Balbin VIII, 26; Goldast 265; Reg. Boh. et Mor. II, 782, č. 1821. — [b]) Další text tohoto u Jirečka, Cod. iuris Boh. I, str. 259 a 260; Gersdorf, Codex dipl. Saxoniae regiae I, 256; Reg. Boh. et Mor. II, str. 783 č. 1823. — [c]) Viz Kron. Zbrasl., Pram. děj. č. IV, 80 a Kron. Beneše z Weitmile, Pram. děj. č. IV, str. 462. — [d]) Kron. Zbrasl., Pram. děj. č. IV, str. 81.

[25]) Romani 3. — [26]) pred. suo sororio 3. — [27]) similiter 3. — [28]) enim 3.

[1]) Ruk. 3 má před odstavcem tímto červený nápis: De secundis nupciis.

A.

1300 suppliciter postulantes, ut cum rex Polonie Prziemisl nuper debitum nature persolverit nullo filio[2]) relicto preter filiam Elyzabeth, virginem illam in uxorem ducere dignaretur et terras ac regimen Polonie suscipiens eos ab inimicorum insultibus liberaret. Rex vero super hac materia communicato fidelium suorum consilio congregans exercitum in potencia virium copiosa Poloniam ingreditur, pacis emulos expugnat viriliter regnum ipsum sue subiciens dicioni. Propter quod deinde procedens in Gnesnam, nobilibus illarum terrarum petentibus per Gnesnensem archiepiscopum in regem Polonie coronatur, demum autem capitaneo constituto ibidem, domino Hincone [3]) de Duba videlicet, nobili regni Boemie, feliciter est reversus.

Eodem anno versus Romam concurrit fidelium maxima multitudo, quoniam cunctis Christi fidelibus in hoc anno, qui iubileus fuit, plena peccatorum remissio de apostolice sedis clemencia est largita. [4])

[Hoc anno videlicet MCCC⁰ Albertus, frater Ottonis Longi marchio Brandemburgensis, de quo supra fit mencio, mortuus est [5]) et sepultus in Leninensi monasterio, postea, ut supra dicitur, in Celiportam translatus. Insuper Johannes, frater Ottonis a telo defunctus est, qui licet parve stature fuerit, fuisse tamen probus et strennuus perhibetur. Hic Johannes reliquit post se filium Cunekinum, [6]) clericum et canonicum, cui terra Rynowensis [7]) tradita fuit ad vite tempora et eo defuncto ad marchionem devolvitur Woldemarum. [8]) Ceterum Otto cum telo liberatus de vinculis et Conradus, frater eius, cunctis diebus, quibus vixerant, expensas habuerunt et possessiones communes. Sed et Otto totam terram prudens et strennuus gubernabat, terras multas, civitates et castra suis acquirens laboribus et plurima bella gerens, nunc cum patruo suo, Ottone Longo predicto, dum adhuc ambo viverent, nunc cum Magdeburgensi ecclesia, nunc cum Slavis, nunc cum Polonis et aliis pluribus, quibus viriliter et strennue resistebat. Hic Otto cum telo post mortem

B.

Igitur anno eodem Wenceslaus Boemie rex 1300 prefatus post mortem (nemá 6) uxoris sue Gutte unicam filiam defuncti Prziemisl, regis Polonie, Elizabeth nomine, duxit uxorem (duxit in uxorem 6), per quam regnum Polonie adeptus est (nemá 4), et unacum ipsa eiusdem regni corona in Gueznensi metropoli coronantur, et possessione eiusdem regni ad plenum accepta cum eadem Elizabeth Boemiam revertitur faciens eam ibidem corona eiusdem regni similiter coronari.

A.

Ottonis Longi prefati perductus ad senium semper cum marchione Hermanno vixit concorditer, et ambo magno [9]) exercitu congregato regi Boemie Wenceslao contra regem Romanorum in auxilium processerunt, pro quo Misnensem terram receperunt ab eo, quam postea pro Pomorania [10]) permutarunt. Prefati eciam marchiones Otto et Hermannus cum Magdeburgensi archiepiscopo, videlicet domino de Anhalt, habuerunt guerras, castrum Plote vallantes. Et nichilominus ingressi Slaviam cum exercitu copioso, ipsam fere totaliter devastantes, et edificaverunt ibidem castrum firmissimum, quod Eldemburg communiter nominatur. Postremo autem prefatus Otto cum marchione Woldemaro totam regens [11]) marchiam et gubernans senex et plenus dierum moritur et in Chorinensi monasterio sepelitur. Conradus autem, frater eius, vir simplex fuit et pacificus, vacans [12]) venacionibus et quieti. Dum enim iidem fratres ambo viverent, dictus Otto a bonis ecclesie Brandemburgensis et domino Volrado, [13]) eiusdem ecclesie episcopo tunc temporis, precarias exigebat. [14]) Unde episcopus ipse Romam properans procuravit in Ottonem et Conradum prefatos pretextu huiusmodi excommunicacionis sentenciam promulgari. Que quidem sentencia usque ad Conradi obitum perduravit, tandem vero remissis precariis sentencia relaxatur. Moritur autem dictus Conradus et in Chorinensi monasterio sepelitur.

[illegible] Hincone 3, Hynkone [illegible] [illegible] papa VIII⁰ presi[illegible] [illegible] Syrinensis 2 [illegible] Woldemarum 2. — [illegible] 2. — [illegible] Moravia 2. — [illegible] Woldemaro 2 — [illegible] exegerunt 2.

A.

1300 Woldemarum relinquens heredem, qui solus partem amborum fratrum, videlicet Ottonis, qui sine herede decesserat, et patris sui, scilicet Conradi, regendam suscepit.]

1301 Anno Domini a) MCCCI° ydus Septembris Gregorius, Pragensis episcopus, moritur, cui dominus Johannes, filius Gregorii de Drazicz, Pragensis canonicus, in episcopatu successit.

1301 Eodem b) anno mortuo illustri Andrea, rege Ungarie, sine liberis veniunt solempnes nunccii de Ungaria postulantes Wenceslaum iuvenem, filium dicti Wenceslai, regis Boemie et Polonie, in regem Ungarie sibi dari. Nam dictus rex Boemie consanguineus fuerat regis Andree, quia proava sua soror eiusdem Andree fuit.*) Prehabitis itaque consiliis suorum nobilium dictus rex Boemie filium suum predictum Wenceslaum, quem ex Gutha [15]) genuerat, ut prefertur, eis dedit in regem. Quem suscipientes Ungari cum ingenti leticia ducunt Ungariam ipsum in regem solempniter coronantes.**)

Eodem***) anno Bonifacio papa VIII per Romanos, ut predicitur, interempto Burdegalensis archiepiscopus in Romanum pontificem est electus. Qui tunc in Francia constitutus eleccioni de se facte consenciens mandat cardinalibus ad se in Lugdunum venire, propter quod Romana curia translata fuerat in Avinionem. Hic papa Clemens vocatus est quintus. [15*])

1302 Anno Domini MCCCII°, XI° kalendas Augusti Cunegundis, soror regis Wenceslai secundi, religionem assumpsit aput sanctum Georgium in castro Pragensi et facta succedentibus temporibus abbatissa monasterio multas obtinuit libertates.

B.

Preterea a. D. MCCCI° Andreas, rex Ungarie, decessit post se liberis de corpore suo non relictis. Et quia Wenceslaus, Boemie rex, dicto regi Andree affinitate iunctus erat ex eo, quod proava sua, soror eiusdem regis Andree extiterat, prelati, principes et barones regni Ungarie solempnes nunccios suos miserunt ad Wenceslaum, regem Boemie, significando sibi, quod ipsum concorditer suum in regem elegerant, supplicaruntque sibi, ut se de regno Ungarie intromitteret et tamquam rex electus concorditer possessionem eius acciperet. Rex vero Wenceslaus hoc audito et consilio (de consilio 4, 5) desuper habito dedit eis in regem unicum filium suum Wenceslaum, quem ex Gutta regina genuerat, iuvenem duodecim annorum, quem secum recipientes leti ducunt Ungariam. Qui statim, dum ibi advenit cum gaudio multo suscipitur, rex Ungarie efficitur et iuxta morem regum (regni 5) Ungarie consecratur et eciam coronatur, civitatis (cor. civitates 4, 5) Bude et quasi tocius regni Ungarie pacifica possessione potitur (potitus 4, 5). 1301

Interea Rudolphus, Romanorum rex, moritur, 1291
cui Adolphus de Nassow ex quorundam imperii principum eleccione successit, qui Romanum reg- 1292
num non multa rexit per tempora. Nam inter

*) Ruk. 3 vkládá tu: Hec asserit cronica Boemie, sed tu dic cum cronica Ungarie: quia Ottakarus, pater istius Wenceslai, habuit in uxorem Kunegundam, filiam domine Anne filie Bele quarti regis Ungarie, et ista Kunegunda fuit mater Wenceslai secundi, que fuit neptis Bele, regis Ungarie.

**) Ruk. 3 dokládá tu: Ipsum Ungari Ladislaum vocaverunt.

***) Ruk. 3 má zprávu s tímto obsahem teprv za následujícíma dvěma odstavci v tomto znění: Eodem anno Bonifacio papa VIII° V° idus Octobris defuncto Rome XXV die a sua capcione, nono anno pontificatus sui, electus est XI° kalendas Novembris frater Nicolaus de Trevisio ordinis Predicatorum et Benedictus XI est nominatus, qui tantum VIII mensibus et diebus XVII sedit; extunc vacavit sedes mensibus undecim.

a) Srovn. Kron. Františka Pražsk., Pram. děj. č. IV, str. 368; Kron. Beneše z Weitmile, Pram. děj. č. IV, str. 464. — b) Kron. Zbrasl., Pram. děj. č. IV, str. 83.

15) Gutha, filia Rudolphi regis Romanorum, 3. — 15*) Nemá 2.

A.

1303 Anno *) Domini MCCCIII°, die Penthecostes Wenceslaus secundus predictus, rex Boemie VI^us, Elizabeth, filiam Prziemisl regis Polonie, quam uxorem duxerat, per venerabilem dominum Henricum, Wratislaviensem episcopum, auctoritate Maguntinensis et Gneznensis archiepiscoporum ad reginam Boemie et Polonie in ecclesia Pragensi coronari et consecrari solempniter procuravit. Hec regina post coronacionem anno III peperit filiam Agnethem nomine, que [16]) Henrico, Swidnicensi et Jaurensi duci, fuit succedente tempore matrimonialiter copulata.

B.

eum et regem Boemie Wenceslaum oritur occulta 1297
dissensio, et Wenceslaus, Boemie rex, super con- 1298
cepta adversus Romanorum regem inimicicia vindicare se cupiens Albertum, filium regis Rudolphi secundogenitum (nemá 6), cuius sororem habuit in coniugium, Johanne (sic), seniore fratre eiusdem Alberti, qui sororem regis Wenceslai Margaretham uxorem (nemají 4, 6) habuit, et ex ea unicum filium Johannem nomine heredem post se reliquerat, iam defuncto ad hoc animans et inducens, ut adversus dictum Romanorum regem Adolphum inimicicias moveret et Romanorum regnum (regem 4, 5) sibi in eius odium assumeret, prebens sibi ad hoc efficax subsidium tam (tum 4, cum 5) in maxima pecunia quam gencium armatarum (armatorum 5). Quo iuvamine Albertus, dux Austrie, fultus terras intrat imperii et inter Maguntiam (Moguntiam 6) et Wormaciam civitates in loco, qui dicitur Hasenpul (Hasempul 5) 1298
prelium committens cum Romanorum rege supradicto ipsum bello devicit et eciam interfecit. Et tandem Adolpho, rege Romanorum, taliter interfecto per Wenceslai, regis Boemie, potenciam et auxilium prefatus Albertus, dux Austrie, in regem Romanorum per electores imperii principes (princeps 4) concorditer est electus.

Capitulum LXXXVI.

De ulterioribus successibus Wenceslai, regis Boemie, et quodam privilegio dicente (nemá 6), quod rex Boemie non teneatur in corona pincernatus officium ministrare.

Albertus itaque (nemají 4, 6), Romanorum 1298
rex, post eleccionem et coronacionem suam solempnem curiam celebravit in Nuremberg (celebr. Aurenberg 5) presentibus electoribus et aliis imperii principibus, ubi tam amice et caritative tractabat regem Boemie Wenceslaum, suum sororium, ut ipsum super omnes suos amicos diligere credebatur. Et unde rex Wenceslaus promotus (sic) ad maiorem gloriam Romanorum regis in corona regali tamquam archipincerna imperii in huiusmodi suo pincernatus officio ministravit, quamvis ad hoc de iure non foret astrictus. Nam rex

*) Kron. Zbrasl., Pram. děj. č. IV, str. 86.

[16]) nemá 3.

B.

Boemie solum ut princeps elector imperii et non regalibus insigniis decoratus (coronatus 6) in solempnibus (solempnitatibus 5) Romanorum imperatorum vel regum curiis suum tenetur archipincernatus (pincernatus 4, 6) officium exercere. Et ne talis actus regis Boemie, quem amore regis Romanorum Alberti (Adolphi 5), sororii sui, tunc fecerat, in consequenciam (sequenciam 6) traheretur, declaratoriam regi Boemie desuper (nemá 6) dedit literam, que sequitur in hec verba: 1298

Albertus, Dei gracia Rom. rex semper augustus. Universis sacri Romani imperii fidelibus pres. lit. inspect. graciam suam et omne bonum. Sic nos decet principum et amicorum nostrorum etc... Actum et datum in Nuremberg a. Domini MCCCVIII°, XV kal. Dec. indic. VIII, regni nostri anno I°.

Capitulum LXXXVII.

Approbacio Alberti, Romanorum regis, super contractu empcionis civitatis Pirn, facte Wenceslao, regi Boemie.

In prefata eciam Nurembergensi curia Albertus, Rom. rex, contractum empcionis et vendicionis civitatis Pirn et pertinenciarum suarum nec non incorporacionis eius facte regno Boemie approbavit per suum privilegium, quod sequitur in hunc modum:

Nos Albertus, Dei gracia Rom. rex semper augustus. Ad universorum noticiam tenore presencium volumus pervenire, quod nos vendicionem civitatis episcopatus Misnensis dicte Pirn etc... Dat. in Nuremberg a. D. MCCCVIII° (MCCCXI° mají 4, 6), X° kal. Decembris, XII ind. regni nostri a. I°.

A.

1304 Anno [a]) Domini MCCCIIII° Ungari futura minime previdentes, fidelitatis et iuramentorum immemores, auxilio suo regi predicto [17]) Wenceslao iuveni denegato alium, videlicet Karolum,[18]) filium Karoli, regis Sicilie, quem Bonifacius VIII[us] illis [19]) in regem assignaverat, sibi statuerunt in regem. Quo audito rex Wenceslaus, pater eius, magno exercitu congregato procedit Ungariam et

Capitulum LXXXVIII.

De deduccione in Boemiam iuvenis Wenceslai, regis Ungarie, et de Wenceslai, patris sui, obitu.

Preterea non multo transacto tempore Albertus, Rom. rex, ex eo, quod in Boemia fuerat 1304
educatus maximamque baronum et aliorum hominum noticiam habebat, ibidem (ibi 4, 6) spe obtinendi regnum Boemie et id suis heredibus

---

[a]) Viz Kron. Zbrasl., Pram. děj. č. IV, str. 84 a 85.

[17]) Ruk. 2 měl původně prefato, ale opraveno v predicto. — [18]) Karulum 3, ale níže Karoli. — [19]) prius illis 3.

A.

1304 devastat eandem; destructaque civitate Strigoniensi usque Budam progreditur et filio suo inde accepto[20]) Boemiam feliciter est reversus.

Eodem *) anno Albertus, rex Romanorum, ad Wenceslaum, regem Boemie et Polonie supradictum, postquam videlicet Gutha, de qua supra fit mencio, defuncta fuerat, mittit nunccios, terras Egram, Meisnam,[21]) Ungariam atque Poloniam petens ab eo, nec non volens, ut de Montibus Chuthnis per sex annos cederet vel LXXX marcarum milia solveret de eisdem, tam pro annis preteritis quam futuris, asserens ad se racione decimarum pro iure imperii summam huiusmodi pertinere. Cuius postulacionis instancie responsum extitit sic, quod nunccii ab eodem rege Boemie et Polonie vacui recesserunt. Unde Albertus, rex Romanorum, cum exercitu copioso per Budweis[22]) intravit Boemiam; sed et filius eius Rudolphus, dux Austrie, devastans hostiliter Moraviam est ingressus. Convenientesque[23]) amborum exercitus demum circa Montes Chuthnenses[24]) sunt castra metati. Ibidem vero cives inierunt consilium, ut hostibus transmitterent exenia per defluentem ibi fluvium deferenda. Cocta namque fuit confeccio virulenta ex fulgine[25]) et purgamentis argenti et de sordibus latrinarum, que dicto fluvio fuit immissa. Unde hostes abunde cum equis suis potantes nonnulli sunt mortui subito et deleti. Hiis sic actis, interea rex Boemie iam collegerat vires belli per civitates quoque nec non campestria, Brandemburgensem et Misnensem marchiones statuerat cum quinque milibus pugnatorum in Hradiscz,[26]) et in eius finibus totam postmodum multitudinem admovens ad Montes[27]) Cuthnas in crastinum cum rege Romanorum et eius filio pugnaturus. Hoc audito rex Romanorum fugit cum filio nec non exercitibus eorundem. Unde dicti Boemie regis (exercitus) nec non marchionum et ducum, qui venerant in auxilium regi predicto, cum ceteris sunt reversi. *)

B.

applicandi multa cupiditate seductus sororium suum Wenceslaum, regem Boemie, cepit odire, quosdam (et quosdam 6) sibi de Boemia barones allicere et eidem regi plurimum adversari. Quod Wenceslaus, rex Boemie, sapienter advertens, carens liberis masculis, filio suo unico Wenceslao, Ungarie rege, dumtaxat excepto, in maxima armatorum potencia intrat Ungariam et eundem filium suum abinde reducens Boemiam revertitur, ipsum post obitum suum heredem et regem similiter in Boemie regno preficiens. Quo facto et de regno suo provide disposito non post multa tempora Wenceslaus, rex Boemie, infirmitate gravi correptus et, ut quidam referunt, ex intoxico lecto decubuit, incipiens quotidie durius in huiusmodi languore gravari. Quod cum prefatus Albertus, Romanorum rex, plenius rescivisset, sperans, quod rex Wenceslaus ex infirmitate predicta mortem non posset evadere, non sine conspiracione quorundam baronum regni Boemie omni sua, qua potuit, congregata potencia per fines districtus Egrensis Boemie regnum intravit et usque Montes Kutnenses (Kuthenses 5, Montcuthenses 4) pervenit, estimans regem Wenceslaum iam fore defunctum. Ex cuius adventu cum tanta potencia armatorum cives Kuthinenses et in argentifodinis ibidem, que eiusdem regis Wenceslai temporibus sumpserant inicium, laborantes regis Romanorum obsidionem timentes infra unius naturalis diei spacium civitatem totam magnam et prout hodie cernitur spaciosam fossatis et oportunis (optimis 4, 6) remediis munierunt. Et hoc non erat impossibile fieri, cum propter argentifodinas predictas innumerus ibidem populus foret et in huiusmodi tuicionis eorum opere plus quam 100.000 milia hominum laborarant (laborabant 6). 1304

Prefatus itaque Romanorum rex Albertus audiens regem Boemie Wenceslaum (nemá 6) adhuc vivere et ordinacione eius (cuius 4) co-

*) Ruk. 3 klade po slově reversi teprv zprávu, která v ruk. 2 již dříve byla položena na str. 181 od řádku 22 do řádku 29, ale těmito slovy: A. Dom. MCCCV° in vigilia Penthecostes dominus Bertrandus,

*) Viz Kron. Zbrasl., Pram. děj. č. IV, str. 88 a 89.

[20]) accepto cum eo Boemiam 3. — [21]) Meysnam 2; Meissnam 3. — [22]) cum exerc. cop. per. Bud. transiens flumen Egre intravit B. 2. — [23]) Convenientes quoque rukopisy. — [24]) Cuthnas 2. — [25]) fuligine 2. — [26]) Hradisst 2; Hradischez 3. — [27]) Montem Cuthnensem 3.

A.

1305 Anno [a]) Domini MCCCV°, IX° kalendas Julii predictus Wenceslaus, rex Boemie et Polonie, postquam pridem monasterium Aule Regie fundaverat et cetera bona fecerat plurima, confectus iam senio et deficientibus viribus in Domino feliciter obdormivit. Cui successit in regno filius suus, et heres unicus Wenceslaus tercius, rex Boemie septimus, quem pater suus de Ungaria potenter eduxerat, ut prefertur.

Eodem [b]) anno idem Wenceslaus, rex Boemie, Polonie et Ungarie, cum Fiola, filia Mesce, ducis de Teschin, [28]) III° nonas Octobris vinculum matrimoniale contraxit.

[In illis temporibus, [29]) quemadmodum cronica Brandemburgensis testatur, Hermannus, filius Ottonis Longi, de quo supra fit mencio, filiam Alberti, regis Romanorum, quondam ducis Austrie, duxit uxorem et ex ea unicum filium Johannem et tres filias generavit, [30]) quarum una, videlicet Agnes, traditur Woldemaro, alia vero duci Glogovie copulatur, terciam autem filius comitis Bertholdi de Hennemberg duxit uxorem. Hic Hermannus multa pollebat sapiencia, militabat audacia et in multis strennuus est repertus adeo, quod eius fama diffundebatur ubique. Regebatur quoque pacifice sua terra, cunctis suis adversariis gravis et ferox extitit, precipuo in rebelles, qui eius potenciam et austeritatem vehementissime timuerunt. Nam contra socerum suum Albertum, regem Romanorum, stetit imperterritus, cum Rudolpho, duce Saxonie, guerram fovens vallavit castrum Rabenstein et eius dominium devastavit, cui tamen reconciliato sibi postea suam sororem [31]) Gutham [32]) tradidit in uxorem, sibi castrum Belthicz cum suis terminis

B.

piosissimum exercitum adversus (adversum 4) 1304
eum existere congregatum absque magna molestia Boemie regno persistente sine mora recessit, ex huiusmodi concepto suo proposito (propositum 5) modicum vel nullum profectum reportans.

Postque sex septimanis elapsis rex Wence- 1305
slaus infirmitate sua forcius accrescente a. Dom. MCCCV°, XI kal. Julii (MCCCX, II kal. Jul. 6), XXXVI° etatis sue anno et a tempore coronacionis ipsius VI° diem clausit extremum et in monasterio Aule Regie Cisterciensis ordinis, quod ipse fundaverat, secundum morem regium est sepultus.

A.

adiacentibus restituens, [33]) transit Poloniam trans Oderam et magnam partem eius sibi subegit. Filiorum Bolkonis gessit tutelam, Franconiam et Pomoraniam acquisivit, nobiles barones multos de Harcone, Lusacia et propria terra in consiliarios habuit et frequentacionem tam nobilium quam civium gratanter admisit, largas fovens expensas; tenuit hastiludia et alia huiusmodi ad miliciam pertinencia frequencia confovebat, fortis erat corpore, nec minus fortis animo. Hic siquidem Hermannus cum Ottone cum telo predicto, dum adhuc viveret, intrans Slaviam in edificacione castri Eldemburg infirmatus moritur et inde translatus in Leninensi monasterio sepelitur. Eius obitum tota terra deplanxit, quoniam unicum filium adhuc puerum Johannem reliquit heredem, cuius tutelam non Woldemaro sed quatuor suis consiliariis recommisit, quod postea dampna plurima ministravit. Nam mater Johannis pro tempore filii curam gessit, sed Woldemarus prodigus et graves expensas faciens ad se puerum allicit, volens expensas huiusmodi de communibus amborum sumptibus computare, consiliarios quoque supradictos excludens de tutela. Quod considerantes consiliarii de matris consilio filium

Burdegalensis archiepiscopus, in Romanum pontificem est electus, qui tunc in Francia atd. až translata **fuerat** in Avinionem. Pak pokračuje se v ruk. tomto: Eodem anno IX kal. Julii predictus Wenceslaus atd. **jako výše.**

---

[a]) Srovn. Kron. Zbrasl., Pram. děj. č. IV, str. 91 a násl. — [b]) Tamtéž str. 106.

[28]) Theschin 2. — [29]) partibus 2. — [30]) genuerat 2. — [31]) ux rem 2. — [32]) Guttam 1; Githam 2. — [33]) restituit 2.

A.

1305 eius Johannem prefatum occulte de Woldemari[34]) custodia rapientes[35]) ad castrum Spandow ductum diligenti custodie tradiderunt. Transactis autem nonnullis diebus convenerunt in termino mater Johannis et marchio Woldemarus, ubi negante matre abduccionem filii de suo consilio processisse Woldemarus furore repletus congregatis quibusdam armatis castrum Spandow furtive conscendens ingnorantibus consiliariis et custodibus recedentibus et dispersis Johannem predictum abstulit et sue tutele custodiendum mancipavit. Consiliarii vero predicti Woldemari marchionis iracundiam non ferentes, quidam ex eis aput dominum Henricum Magnopolensem fuge presidio se committunt. Hic Woldemarus filiam Hermanni marchionis duxit uxorem, et quia hec sterilis permanebat, nullum post se reliquit heredem. Sane idem Woldemarus statura fuit pusillus sed fortis viribus, aliorum potentum regimine plus utens quam proprio. Nam multos fovebat barones, nobiles et potentes de diversis mundi partibus ad eius curiam confluentes. Fuit insuper vaniglorius plurimum et pomposus. Nam cum a rege Dacie milicia cingeretur[36]) ante civitatem Rostok, expensas fecit immensas, dona militibus largiens plurima et ioculatoribus in tantum, quod inde debita magna contraxit. Insuper cum Domino Henrico Magnopolensi et Rudolpho, duce Saxonie, cuius sororem idem Henricus duxerat uxorem, plurimas fovit guerras.

A.

Nam idem Woldemarus exercitus multitudine congregata Stargardensem terram ingressus potenter devastavit eam incendiis et rapinis, civitaculam parvam Woldecke nominatam obsidens, longamque moram trahens ibidem in equis et aliis multa dampna suscepit labore suo frustratus. Idem eciam Woldemarus marchionem cepit Misnensem, qui pro sui liberacione terram Misnensem sibi resignavit eandem. Preterea dictus Woldemarus non longe ante obitum suum domino Burghardo dicto Lappe, Magdeburgensi archiepiscopo, colligatus, ambo insimul[37]) humiliaverunt inquietos pariter et rebelles, pacem in suis dominiis facientes. Et aggressi primum illos de Alwenslewen et castrum eorum Arkislewen potenter vallantes, eos pacem et concordiam querere compulerunt. Porro Johanni, marchioni prefato, Katherina, filia ducis Glogovie, desponsatur. Hic Johannes, licet esset iuvenis, tamen animum cepit habere virilem; fuit enim XIIII annorum etatis, seriosus in verbis, prudens in factis, amicis amicabilis, terribilis inimicis, ad virtutis et probitatis actus bone indolis disposicione manum extendens, quem tamen Dominus, cuius iudicia sunt abissus multa, subito de hac luce subtraxit.]

Anno [a]) Domini MCCCVI[o], idus Februarii rex Wenceslaus predictus sororem suam Annam virginem Henrico, duci Karinthie et Thyrolis, tradidit in uxorem. 1306

A.

1306 Interea[b]) dux[1]) Wladislaus vel[2]) Loktek tractatu baronum Polonie et civium Cracoviensium Wenceslao, regi Boemie, Sandomiriam et Cracoviam fraudulenter acquirens[3]) mala plurima regi Boemie supradicto intulit, ad cuius[4]) proterviam edomandam idem rex Boemie congregavit exercitum adversus Cracoviam dirigens gres-

B.

Capitulum LXXXIX.

De regimine Wenceslai, regis Ungarie, Boemie et Polonie, et eius obitu.

Defuncto itaque Wenceslao, rege Boemi[illegible] filius suus Wenceslaus iuvenis, Boemie, Ungari[illegible] et Polonie rex, paterni regni Boemie sublimatu[illegible] in solio et in etate XVI annos habens per suo[illegible] inordinate nutritur (mittitur 6). Quem rex R[illegible]

[a]) Kron. Zbrasl., Pram. děj. č. IV, str. 106. — [b]) Tamtéž str. 107 a 108; srovn. též Kron. Beneše z Weitmil[illegible]le, Pram. děj. č. IV, str. 464 a 465.

[34]) Woldemarii 2. — [35]) capientes 2. — [36]) Tak 1; contingeretur 2; mohlo by se také čísti concingeretur. — [37]) simul 2.

[1]) Místo Interea dux Wl. — intulit má ruk. 3 jen: Interea dux Loketko mala plurima regi Boemie supradi[illegible]to intulit. — [2]) alias 2. — [3]) acquisivit et 2. — [4]) cuius dominii proterviam edomandam 2.

A.

1306 sus suos. Cum vero rex ipse in Olomucz pervenisset et in domo decani Olomucensis maneret et estivo tempore consisteret in palacio sola indutus camisia et pallio, quidam iniquitatis filius regem accessit insidias tanti hostis minime suspicantem, temporis huiusmodi opportunitate captata, dum videlicet aput eum nemo existeret, tribus vulneribus regem [5]) crudeliter sauciavit et statim aufugit. Et licet, dum hoc committeret ille flagicium, esset incognitus, quidam tamen miles Conradus de Potenstein [6]) nacione Duringus, [7]) cultelum in manu baiolans [8]) cruentatum prosiliit de pallacio, per illosque, qui foris extiterant, currere visus fuit, qui eciam illico [9]) per eos capitur et statim occiditur. Hic [10]) etenim rex II nonas Augusti etatis sue anno XVIII° occisus est, nullo herede relicto, et primo sepultus est [11]) in Olomucz, sed demum translatus per sororem suam dominam Elizabeth, reginam Boemie, in monasterium Aule Regie supradictum.

Item*) post obitum dicti regis Wenceslai tercii Wladislaus, dux Syradie, pro se civitatem Cracovie et regnum Polonie tanquam Przemyslai, quondam regis Polonie heres propinquior, detinuit. Sed et Otto, Bavarie dux, in regem Ungarie per Ungaros est electus. Cum quo pretextu regni huiusmodi Karolus, [12]) filius Karoli dicti Marcelli, Sicilie et Apulie regis, dissensionis movit materiam et guerram. Tamen post discordiarum multos amfractus tandem regnum Ungarie Karolus obtinuit supradictus.

Eodem [a]) autem anno post occisionem Wenceslai prefati pro eligendo novo rege tam nobiles regni quam cives ad octavam Assumpcionis beate virginis Marie [13]) generaliter convocantur. In quo termino fit discors eleccio. Nam quidam in Rudolphum, ducem Austrie, filium regis Alberti regis Romanorum, alii vero in Henricum, ducem Karinthie, qui tunc personaliter affuit, dirigunt

B.

manorum Albertus veteri et dudum concepta eius in animo acquirendi regnum Boemie cupiditate crescente similiter, ut patri suo antea fecerat, cepit odire et in eius interitum machinari. Unde prefatus rex Wenceslaus iuvenis nono mense regiminis sui in regno Boemie in Olomucensi civitate in camera sua se non tute custodiens procuracione quorundam principum et magnatum per quosdam (per quosdam nemají 4, 6) malefactores ad hoc precio conductos proditorie crudeliter et nequiter est occisus a. Dom. MCCCVI° (MCCCXI° ruk. 6) pridie non. Augusti. Predictis autem (a 6) novem mensibus sui regiminis ipse rex Wenceslaus Boemie regnum dilapidans quibusdam baronibus regni meliora castra in eodem regno Boemie et ad regales usus spectancia hereditarie tradidit et donavit. Post cuius obitum, statim, ut mors eius innotuit in regionibus circumvicinis, Wladislaus, dux Siradie, pro se civitatem Cracovie et regnum Polonie accipiens eorum possessionem obtinuit tamquam Przemislai, quondam regis Polonie, heres propinquior et affinis. Similiter Otto, Bavarie dux, tamquam heres vicinior in regem Ungarie est electus, cum quo pro eodem regno Karolus, filius Karoli dicti Macelli (dicti Mac. nemá 6) Sicilie et Apulie (Opulie 4) regis, dissensionem movit et gwerram. Et tali inter eos dissensione durante dictus Karolus ad ultimum Ungarie regnum obtinuit.

Capitulum XC.

De successoribus (successibus 4, 6) in regno Boemie usque Johannem, septimi (nemá 6) Henrici imperatoris filium.

Preterea Wenceslao iuvene nullo herede masculo sui corporis post se relicto, barones regni, qui Alberto, Romanorum regi, favebant, tres filias quondam regis Wenceslai senioris et sorores Wenceslai iuvenis nuper defuncti, videlicet Mar-

*) Ruk. 3 má tento odstavec (Item post . . . obtinuit supradictus) položený teprv za následujícím odstavcem po slově: copulavit.

[a]) Kron. Zbrasl., Pram. děj. č. IV, str. 109—111.

[5]) nemá 3. — [6]) Potestein 3. — [7]) Turingus 3. — [8]) baiulans 2. — [9]) nemá 3. — [10]) Hic gloriosus rex II nonas Aug. 3. — [11]) nemá 2. — [12]) Karulus filius Karuli 3 a níže též. — [13]) nemá 3.

A.

1306 vota sua. Maior [14]) autem pars, licet non sanior, Rudolphum, ducem Austrie, supradictum petivit in regem, quamvis Henricus, dux Carinthie, filiam regis Wenceslai seniorem nomine Annam uxorem haberet, et sorores prefate Anne, scilicet Elizabeth et Margaretha, flexis genibus coram omnibus nobilibus regni Boemie publice supplicarent, ne hereditate sua, puta regno Boemie, privarentur, nec [15]) Rudolphus sed Henricus, sororius earum, pocius eligatur in regem, producentes pro se imperialia documenta, quibus [16]) canebatur [16*]): si quis regum sine prole masculini sexus decederet, superstes filia eadem successione qua filius gaudere deberet, ne mortis occasio aliquando, dum non sunt filii, successionem regiam interrumpat. Vulgaris autem favor clamorem concitat et Rudolphum, [17]) ducem Austrie, petit; peticiones predictarum sororum contempnens. Porro Albertus, rex Romanorum, audito, quod Wenceslaus, rex Boemie, filius sue sororis, suum diem clausisset extremum, potencia sui exercitus congregata regno Boemie appropinquat, et quod Rudolphus, dux Austrie, suus filius, assumatur in regem, affirmat. Venit ergo rex Romanorum ab una parte et filius suus predictus ab alia, in Boemia [18]) sua tentoria collocantes. Unde nonnulli barones et cives Boemie potenciam patris et filii sapienciam advertentes, Rudolphum, ducem Austrie, protinus elegerunt in regem. Quod videns [18*]) Henricus, dux Carinthie, una cum uxore sua Anna de Praga latenter recessit. Dux vero Rudolphus predictus Elizabeth, filiam olim Przemisl regis Polonie, relictam vero regis Wenceslai secundi, sibi matrimonio copulavit.

1307 Anno *) Domini MCCCVII° quidam barones regni Boemie, puta Bavarus de Strakonicz, qui tenebat castrum in Klingenberg [19]) alias Zwiekow, [20]) et Wilhelmus de Hasemburg alias de Waldek, qui castrum tenebat in Burgeleyns [21])

B.

garetham (sic), ducissam Karinthie, Elizabeth virginem et Annam, ducissam Slesie, paterno exheredítantes in regno novercam earum, videlicet relictam quondam senioris Wenceslai regis Boemie, Elizabeth nomine, filiam quondam Przemislai regis Polonie, Rudolpho, dicti Alberti, Romanorum regis primogenito, tradiderunt in (nemají 4, 5) uxorem, regem Rudolphum eundem sibi in regem Boemie eligentes, non obstante, quod tres prefate sorores flexis genibus coram omnibus baronibus regni Boemie (nemá 6) supplicaverant in publico, ne hereditate sua, videlicet regno Boemie, privarentur. Barones enim predicti surdis transeuntes (pertranseuntes 5) auribus prefatas quondam regis Wenceslai filias in huiusmodi suis peticionibus contempserunt et conceptum nequam eorum propositum confirmaverunt. Denique (deinde 6) prefato Rudolpho in regem Boemie sic electo exceptis dominis de Strakonicz, qui regale castrum Clingemberg (Cingemberg 4, 6) tenebant, et illis de Waldek alias de Hasemburg, qui castrum regale Burgleyns alias Krziwoklat (Krzwokth 4, Krzywoklatt 5) gubernabant, omnes barones regni velut regi suo fidelitatem et obedienciam prestiterunt. Unde idem Rudolphus primo anno 1307 sui regiminis in nobilibus de Strakonicz volens ulcisci civitatem eorum Horawicz (Horazdiowicz 5) obsedit, cuius obsidioni, dum ad destruccionem eorundem nobilium intenderet, Deo volente morte preventus vitam finivit anno Domini MCCCVII°, V° non. Julii, et est in ecclesia Pragensi sepultus et non per integrum annum rexit.

*) Kron. Zbrasl., Pram. děj. č. IV, str. 111.

[14]) Místo Maior — flexis genibus má ruk. 3 toto znění: Maior tamen licet non sanior in Henricum, ducem Karinthie, ob hoc, quod seniorem regni haberet filiam in uxorem, pro rege postulant non obstante, quod sorores prefate flexis. — [15]) nec Rud. — eligatur in regem nemá 3. — [16]) Slova: quibus cavebatur — interrumpat jsou v ruk. 2 připsána na dolejším okraji, ale touže rukou jako ostatní text; v ruk. 1 jsou slova ta přetržena. — [16*]) Může se čísti také: cavebatur. — [17]) Místo Rudolphum — contempserunt má 3: Henricum, ducem Carinthie, regem petit, peticiones dictarum sororum contempnens. — [18]) Boemiam 2. — [18*]) providens 2. — [19]) Clingenberg 3. — [20]) Swykow 3. — [21]) Burglenis alias Krziwoklath 2.

A.

1307 alias Krziwoklat, cum suis se opposuerunt eleccioni Rudolphi, contra quos Rudolphus ipse cum exercitu copioso procedens Harawicz civitatem obsedit, sed tactus dissenteria V° nonas[22]) Julii vitam finivit nullo herede relicto et in Pragensi ecclesia est sepultus. Pro cuius memoria regina Elizabeth supradicta in ecclesia Pragensi in honore beatorum apostolorum Symonis et Jude fundavit altare.[a])

Post[b]) predicta siquidem barones regni Boemie convenientes in civitatem[23]) Pragensem pro eligendo futuro rege in curia Pragensis episcopi tractatus faciunt. Inter quos quidam Dobessius[24]) de Bechin nomine[25]) proposuit in presencia aliorum, ut Fridericum fratrem dicti Rudolphi, filium Alberti Romanorum regis, in Boemie regem eligant; sed tractatibus super hoc hinc inde habitis tandem Ulricus dominus in Leuchtemburg de genere illorum de Ronow eo, quod dictus Dobessius[26]) de Bechin extraneos voluit regno preficere, in hec verba prorupit: O Dobessi, quamdiu de genere hostium regum nostrorum vis in reges preficere? Mox quoque idem Ulricus necdum verbis expletis gladio Dobessium penetravit in presencia baronum omnium occidendo. Similiter et nepos dicti Ulrici[27]) Heymannus dictus Cruschina, nepotem dicti Dobessii crudeliter interfecit. Unde in nobilium consilio clamor fit maximus: Australes nolumus, sed pocius ad genus regium revertamur. Propter quod Henricum, ducem Karinthie,[28]) qui Annam, seniorem filiam dicti Wenceslai secundi, habebat uxorem, iterum[29]) reassumpserunt et elegerunt in regem. Idcirco nunccii ad ducem Henricum predictum mittuntur, et ut ad Boemiam festinanter redeat, invitatur. Sed audiens rex Romanorum Albertus mortem Rudolphi, filii sui, proposuit alium filium suum Fridericum, ducem Austrie, promovere in regem Boemie. Transiens igitur navigio de comitatu Habsburg[30]) in Swevia, ubi tunc temporis morabatur, ultra fluvium,[31]) qui Rusa dicitur, per Johannem, filium

B.

Post cuius obitum barones regni Boemie ad civitatem Pragensem pro eligendo futuro rege Boemie convenerunt (conveniunt 6). Et dum in curia Pragensis episcopi de huiusmodi eleccione tractarent, ipsis in unum simul omnibus iunctis quidam baro Dobessius (Dobossius 4, 5) nomine (nemají 4, 6) de Bechin (nemá 5) in presencia aliorum proposuit et ad hoc, ut Fridricum fratrem dicti Rudolphi, filium Alberti Romanorum regis prefati, in Boemie regem eligerent, alios inducere nitebatur. Et tractatibus versis hinc inde Ulricus baro dominus in Lichtenburg (Lutenburg 4) de genere illorum de Ronow (Bonow 4, 6) ex eo, quod dictus baro (nemá 5) de Bechin extraneos voluit Boemie regno preficere, mente permotus prorupit in verba dicens: Quamdiu Dobessi de genere inimicorum regum nostrorum reges nos habere disponis? Et subito verbis eisdem nondum plene completis vibrato gladio Dobessium predictum perfodit et in presencia baronum omnium interfecit. Similiter et nepos (nepotes 4, 5) dicti domini (nemají 4, 5) de Lichtenburg (Lutemburg 4, 5) dictus Crussina nepotem dicti Dobessii eadem hora occidit. Et sic in consilio nobilium clamor fit maximus et singuli: Nolumus Australes, sed revertamur ad regale genus antiquum (nemá 6), concordi voce proclamant. Inde fit, quod Henricum, ducem Karinthie, qui Margaretham (sic), seniorem filiam dicti Wenceslai, uxorem habebat, Boemi (rukopisy Boemie) suum (nemá 6) elegerunt in regem. Rex vero Romanorum Albertus prefatus Rudolphi filii mortem et eleccio- 1307

[a]) Viz Reg. Boh. et Mor. III, str. 451, č. 1159. — [b]) Srov. Kron. Zbrasl., Pram. děj. č. IV, str. 112.

[22]) Slov V° nonas nemá ruk. 3, ale jest necháno v něm prázdné místo pro ta dvě slova. — [23]) civitate Pragensi 1. — [24]) Dobeschius 3 a tak níže. — [25]) nemá 1. — [26]) nemá 3. — [27]) Ulrici dictus Heymannus de Krussina 2; taktéž 1, píše však Cruschina; Ulrici dictus de Crussina 3. — [28]) Carinthie 2, 3. — [29]) iterum reassum. et nemá 3. — [30]) Tak měl původně ruk. 2; ale opraveno v Halemburg; Habesburg 3. — [31]) flumen quod Bisa dicitur 3.

A.

1308 quondam Rudolphi,[32]) ducis Austrie, senioris
fratris[33]) dicti Alberti eo, quod idem rex Alber-
tus, licet quondam Rudolphus,[34]) dux Austrie,
frater eius fuisset senior, tamen quia eodem Ru-
dolpho,[35]) fratre suo defuncto, filio suo[36]) Jo-
hanni predicto dare porcionem hereditariam de-
negavit, occiditur.[37]) Unde impleta est prophecia
primi ducis Prziemisl, de quo superius fit men-
cio, qui dixerat: Postquam genealogia mea mas-
culis defecerit, nepos vindicabit avum. Nam cum
iste Johannes dux nepos fuerit Ottakari ultimi,
utpote filius filie sue avum suum Ottakarum vin-
dicavit, videlicet interficiendo Albertum regem
Romanorum, filium olim Rudolphi regis Roma-
norum, qui patruum suum[38]) dictum Ottakarum
in bello, sicut predicitur, interfecit. Sed[39]) nota,[a])
antequam dictus Albertus, ut predicitur, est[40])
1307 defunctus, anno predicto de mense Augusto elec-
tus est Henricus, dux Carinthie, in regem Boe-
mie, ut prefertur, et rexit tribus annis sequen-
tibus[41]) minus bene, quoniam modicum in regno
profecit, licet eciam ex Montibus Cuthnis, qui
tunc maioris utilitatis habuerunt augmentum,
thesauros multos acceperat, nichil tamen regno
Boemie fecit commodi cum eodem, nec pacem
populo procuravit. Attendens hoc Albertus, Ro-
manorum rex, dum adhuc viveret, doluit vehe-
menter, quod[b]) dux Henricus predictus regnum
Boemie est adeptus, et exercitu copioso insimul
congregato intravit Boemiam et obsedit iterum
Montem Chutnis[42]) supradictum et civitatem Co-
loniam. Cui barones Boemie, puta Henricus de
Lipa[43]) et Johannes de Wartemberg, viriliter re-
stiterunt. Domina vero Elizabeth regina, uxor[44])
quondam Wenceslai Boemie regis et postea Ru-
dolphi Austrie ducis relicta, interim Grecz, Mu-
tam, Crudym,[45]) Policz et Jaromir civitates[46])
pro dote habuit et fovens partem Alberti, Ro-
manorum regis, cum una tantum ancilla plebeio
amicta vestitu de Praga latenter aufugit. Cui Fri-
dericus, Austrie dux, circa Sderaz[47]) occurrens,

B.

nem ducis Karinthie in regem Boemie percipiens, 1308
qui tunc in (nemají rukopisy) comitatu Havesburg in Svevia morabatur, navigio transiens ultra flumen, quod Rusa dicitur, per Johannem, filium quondam ducis Austrie senioris, ex eo, quod idem rex Albertus, licet quondam Johannes dux Austrie, frater eius, senior Alberto fuisset, tamen quia eodem Johanne, fratre suo, defuncto filio suo Johanni prefato, hereditariam porcionem ipsum ex paterno titulo concernentem penitus dare recusarat, occiditur. Et sic impleta est prophecia Prziemysl, primi ducis Boemie, videlicet, qui dixerat, prout superius in capitulo de sublimacione primi ducis Boemie, videlicet eiusdem Prziemysl, ad literam est expressum: Cum generacio mea masculina deficiet, nepos vindicabit avum. Nam rex Ottakarus per Rudolphum, patrem dicti Alberti, Romanorum regis, olim occisus ex parte matris avus fuit dicti Johannis, et Albertus, Romanorum rex, frater patris eiusdem Johannis, ipseque Johannes fuit nepos quondam Wenceslai senioris, regis Boemie, de sorore sua genitus. Sic enim nepos avum vindicando avunculum interfecit, et sic quoad masculinum genus cessavit generacio principum et regum Boemie de lumbis Przieinysl, primi Boemie principis, descendens secundum lineam paternalem.

---

[a]) Kron. Zbrasl., Pram. děj. č. IV, str. 112. — [b]) Tamtéž str. 113.

[32]) Nad slovem tímto má ruk. 2 nadepsáno touže rukou Johannis. — [33]) fr. dicti Alberti nemá 3. — [34]) Johannes 3. — [35]) Johanne 3. — [36]) eius 3. — [37]) ab ipso occiditur 3. — [38]) patruum suum nemá 3. — [39]) Et nota 3. — [40]) esset 2. — [41]) sequentibus et modicum profecit 3. — [42]) Chutnensem 3. — [43]) Lippa 2. — [44]) nemá 3. — [45]) Chrudim 2 a tak níže; Chrudym 3 a tak níže. — [46]) nemá 3. — [47]) Zderaz 2; Sderas 3.

A.

1307 sciensque hoc ipsam ad castra sua perduxit. Que[48]) civitates predictas, videlicet Grecz, Mutam et Crudim dicto regi Romanorum aperuit; in quibus rex ipse propter yemem disponens recedere, Swevos et alios impios homines collocavit, qui regnum Boemie rapinis et pauperum oppressionibus innumeris vastaverunt. Cogitaverat siquidem predictus rex Romanorum in estate

A.

proxima cum multis gentibus se venturum Boemiam et Boemis inferre dampnorum iniurias ampliores. Sed Deo permittente preventus est morte[49]) et per Johannem prefatum, ut prefertur, occisus; sui autem, quos reliquerat, de Boemia fugierunt.*) 1307

[Hoc anno, videlicet millesimo CCCXVII⁰ in vigilia Annunciacionis Virginis gloriose dictus

*) Tu dokládá ruk. 3 et Henricus rex permansit. Hic finis est primi libri huius cronice, quoniam presagium Przemisl, primi ducis Boemie, sicut supra dicitur, est impletum. Potom připojen jest rodokmen Lucemburků od Jindřicha VII až do Sigmunda a Přemyslovců od Václava II^ho^. Potom jest na posledních pěti stranách přípisek vzatý z kroniky Františka Pražského (Pram. děj. č. IV, str. 372—374) znění následujícího: Anno Domini M°CCCX° fuit malus status in regno Boemie; nam propter iusticie inopiam facultates pauperum rapte fuerunt violenter; nec fuit, qui vidue aut pupillo de iusticia et iudicio responderet et status regni fuit totaliter confusus, quia Karinthianus vocabat alienigenas ad terram in preiudicium terrigenarum et destruccionem. Et tunc temporis magnum disturbium et dissensio in Praga oriebatur, quia exercitus magnus de Carinthia advenit in subsidium sui ducis et pauperes rebus suis sunt depredati, et multos in ore gladii occiderunt, diversa mala violenter perpetraverunt. Misnenses eciam eis in adiutorium advenerunt et ipsi de Praga mane armati tamquam contra hostes pugnaturi catervatim exiverunt, de vespere vero redeuntes diversa peccora et multa spolia pauperum reduxerunt, in circuitu civitatis et in villis sanguinem innocentem effuderunt. Johannes de Wartemberg et quidam alii nobiles cum exercitu suo Boemorum ante pontem castri Pragensis Carinthiano aspiciente in muris castri cum Carinthianis bellum commiserunt et nostrates ipsos vicerunt, capitaneum exercitus cum aliis pluribus vulnerantes captivaverunt. Unde predicti nobiles statum regni cupientes emendare et oppressionibus pauperum et vocibus eorum lamentabilibus compacientes miserunt ad regem Romanorum Henricum septimum de Luczelburg natum postulantes et supplicantes, ut heres regni, virgo Elizabeth, filio primogenito Johanni matrimonialiter copularetur. Rex vero se difficilem reddidit ad hoc faciendum. Verum tamen dominus Petrus, archiepiscopus Maguntinensis, describens studiose circumstancias regni Boemie induxit regem ad consensum, ut virgo Elizabeth ad presenciam eius adduceretur, ut ipsam conspiceret, famam et mores indagando. Et ait rex, sacrum imperium, cui favente Deo presumus, consuevit divinarum legum et iusticie inviolabile armarium esse; ab ipso enim omne iniustum est eminus elongandum, cum sit caput regnorum terrenarumque potestatum. Unde absque consilio fidelium minime velim quitquam attemptare vel aggredi. Verumtamen adducatur puella, ut ea conspecta cum consilio advertatur, quid sit faciendum. Nuncii vero reversi Boemiam intencionem regis virgini et eius fautoribus narraverunt. Unde ipsi apud diversos mercatores et cives Pragenses virgini et eius familie ornamenta et alia necessaria nomine mutui procuraverunt. Et virgo Elizabeth supplicavit venerabili patri domino Johanni IV°, Pragensi episcopo XXVII°, ut ei equum ambulatorem ad viam donare dignaretur. Qui tribuit ei ambulatorem album, bene expeditum et ornatum, et duos ciphos argenteos, altos et magnos, auro decenter ornatos. Et infra sex dies post redditum nuncciorum cum decenti familia et congrua decencia ad suum exitum fuit expedita. Die autem VII°, hoc est XIX kalendas Septembris de Praga palam est egressa et cum coram rege comparuisset, ipse benigne eam suscepit, et regina eciam fecit eam adducere ad suam presenciam, quam graciose pertractavit. Rex autem cum haberet tractatum de isto matrimonio cum suis principibus, quidam clam hoc impedire voluerunt asserentes, puellam non esse aptam neque dignam, et quod incole Boemie suum regem male conservantes nostris temporibus perdiderunt. Ad hoc rex respondit: „In regno Boemie hactenus fuerunt reges potentes, quorum gloria partes mundi longinquas illustraverat; quomodo ergo potentes fuissent, si fidelem populum non habuissent?“ Verumtamen rex propter verba illorum in ambiguitate et dubio permansit. Advertens hoc prefatus dominus Petrus, Maguntinensis archiepiscopus, ait: „Non indignetur mihi dominus rex super hiis, que sum loquuturus. Antequam de manu filii vestri tale et tantum dimitteritis regnum, copulare filio vestro deberetis adhuc ignobiliorem virginem, quam est ista, vel matronam, que quinquagesimum attingeret annum.“ Hiis verbis et aliis pluribus rex finaliter ad consensum fuit inclinatus. Assignavit igitur rex nupciarum locum et tempus. Ab illo enim die, scilicet ab VIII° kalendas Augusti usque ad kalendas Septem-

48) Quia 3. — 49) morte a. Dom. MCCCVIII° ruk. 3.

A.

1307 Johannes, marchio Brandemburgensis, secundum cronicam Brandemburgensis marchie moritur in castro Spandow et in Leninensi monasterio sepelitur, cuius mortem tota marchia deploravit,

A.

sed solus Woldemarus sine herede mansit superstes. 1307 Cumque Woldemarus ipse principes ad marchiam pertinentes videret deficere, vocavit ad se filium marchionis Henrici, qui Anelant[58]) cog-

bris tempus veniendi in Spiram, imperialem civitatem illi puelle, filii nostri sponse, statuimus et finalem terminum assignamus.

Omnes discamus, in hoc alios doceamus,
Quantum sit mitis rex celi, qui quasi vitis
Florida dat fructum pellens, cum vult, cito luctum.
Contra se bella timuit nimis ista puella
Atque gemens mente, gemino spoliata parente
Stabat turbata; tamen est nunc letificata,
Cum sit adoptata regi, quasi filia cara.

Cum vero rex Romanorum Henricus septimus vellet celebrare filio suo primogenito solempniter festa nupciarum et misit servos suos et vocavit principes multos et comites et barones, et cum gaudio in Spiram pervenerunt, et ibidem mandavit rex, ut se et sua singuli habilitarent ad augendam gloriam illius festivitatis, et precepit rex suis procuratoribus omnia necessaria aptari, sicut congruebat regie maiestati. Omnibus tandem apparatibus et indigenciis ad festum hoc celebre adaptatis et parietes domorum bissus et purpura vestiebat. Et audite sunt voces multorum dicencium: Salus et honor et virtus et imperium sit tibi rex noster. quia tu es rex pacificus et magnificus, et vultum tuum desiderat videre universa terra. Clamabant quoque iuvenes et virgines, senes cum iunioribus una voce dicentes: Vivat rex cum filio suo in eternum. Et fuit ibi convivium solempniter paratum. Rex cum principibus, regina cum sponsa et suis iocundissime epulabantur. Circa vero nonam diei illius horam rex coram principibus ait: Regnum, ut consuluistis, Boemie Johanni, filio meo, confero. Ut autem ius forcius sibi competat, hodie sibi virginem, eiusdem regni heredem, legittime copulare matrimonialiter nos delectat. Et iusticia dictat, ut hoc regnum ab imperio in feodo accipiat aliorumque principum titulum ex hoc legaliter obtineat. Et verbum regis placet omnibus, quia prius fuit deliberatum.

Et assumptis rex cunctis electoribus et principibus et aliis comitibus ad ostium ecclesie maioris in Spira rex regalibus solempniter indutus vestibus venit, sceptrum habens in manu. Sedebatque in solio in capite suo gestans auream coronam. Et factus est repente sonus ex clamore letancium populorum et ex concursu et omni genere musicorum. Et venit filius cum maxima comitiva cum vexillis regni Boemie et facto per filium iuramento, sicut ceteri principes facere consueverunt imperio sacro, ipse sibi regnum Boemie contulit et titulum et principis nomen et omnibus suis heredibus dedit legaliter et donavit et postea ipsum est osculatus. Dominus vero Johannes, Coloniensis archiepiscopus, premissis verbis ad matrimonium requisitis Johanni, regis filio, Elizabeth virginem in matrimonio legittime copulavit. Et in crastino dominus Petrus, Maguntinensis archiepiscopus, coram sponso et sponsa missam de Sancto Spiritu solempniter cantavit et munus benediccionis ab ipso susceperunt. Et ante prandium oriuntur verba contraria inter archiepiscopos, quis eorum deberet recumbere ad dexteram regis. Rex vero hec sapienter sedavit. De hiis vero archiepiscopis hoc tenetur: Maguntinensis, Treverensis, Coloniensis quilibet imperii fit cancellarius. Horum Maguntinensis per Germaniam, Coloniensis per Italiam, Treverensis per Galliam archicancellarii titulum habet. Precedit autem Maguntinensis dignitate, Coloniensis potestate, Treverensis antiquitate. Treveris autem longe fuit (ruk. fit) ante Romam. Et in hac imperiali et nupciali solempnitate milites, qui ad mensam ministrabant, precedentibus et precinentibus tubis, buccinis, tympanis et choris, phaleratis dextrariis insidentes, quelibet fercula decentissimo ordine servato apportabantur. Transibat inter mensas convivarum validus armatus exercitus milicie preclare, qui ad conservacionem leticie fuerat deputatus. In medio epulancium ante mensam erectum est vexillum, regni Boemie habens signum. Decorabat has nupcias tanta diviciarum deliciarumque gloria, sicut a multis temporibus (non) fuit visa, regum Romanorum. Et post epulenta convivia convivis (ruk. communis) innovantur solacia, diversa tamen diversis. Alii quidem tripudiis, alii coreis, alii hastiludiis se exercent et tota Spirensis civitas exuberanti resultat leticia et vox resonat leticie exultacionis. In illo autem tyrocinio hastas et teretes robustas, quas gestabant Boemi vibratas, cuncti astantes mirabantur. Sed alii de alia gente galeati contra eos equitare formidabant et adventui Boemorum nullus se intraneus offerebat. Et si forsitan metas exiverat incautus, ne venienti occur-

[58]) Auelant regionem 2.

A.

1307 nomen habebat et divisus dudum a fratribus suis Ottone cum telo pariter et Conrado terram Belicz[51]) possidendam in sortem acceperat, dicti dominii fecit heredem. Nam ad eundem Woldemarum tota marchia devoluta fuit et dominium omnium marchionum. Hic quoque Woldemarus terram Misnensem ingressus castra et predia multa destruxit, reddens terre sue gaudium atque pacem.[52]) Insuper trans Oderam contra Polonos procedens humiliavit eosdem; cum Magnopolensi Henrico eciam congreditur[53]) in conflictum, quoniam antea terram suam iuxta Gransoge potenter ingressus hostiliter devastavit. Unde bellum durissimum inter utrosque geritur iuxta villam Wolterstorp, ubi licet plures in exercitu

A.

Magnopolensi quam Woldemari fuissent, verum 1307
tamen ipse Woldemarus et sui magis audacter et strennue pugnaverunt. Unde idem Woldemarus tam duros ictus sustinuit, quod semivivus a suis in prelio est relictuş et perditus. Sane circumdantibus eum rusticis et eum interimere volentibus miles quidam Wedige de Plote dictus superveniens de potestate ipsum eripuit rusticorum. Hic Woldemarus sub anno Domini MCCCXIX moritur et in sepulcro suorum patrum in Chorinensi monasterio sepelitur.]

Hic finis est primi libri huius[54]) cronice, quoniam presagium Prziemysl, primi ducis Boemie, sicut supra dicitur, est impletum.

reret, de via equum revertebat. Si vero quis obvius fuit tantum ictum haste pertulit, quod de equo cecidit, aut hasta in partes fuit confracta minutas. Hec facta sunt ad nove sponse gloriam et honorem. Et ad vesperum benediccione previa sponsus et sponsa (jinou pozdější rukou připsáno, co ještě až po slova: fere occisi sunt, následuje): se ad lectum contulerunt ac more veteri vitam duxerunt bonam etc.

De Johanne, X° rege Bohemiae.

Anno MCCCX° Heinricus, Romanorum imperator, filium suum Johannem in Bohemiam solenniter introduxit, quem tum primo Pragenses inmiserunt et susciperunt (sic).

Cum vero Heinricus, qui paulo ante Pragae diu commoratus esset, se spem inanem fovere videret, rege conscio hinc cum coniuge sua discessit.

Sic anno MCCCXI° mense Februarii rex Johannes una cum coniuge a Petro archiepiscopo in regem coronatus et firmatus est.

Anno MCCCXV° Suevi ingenti cum exercitu hanc regionem intrare conabantur, qui secus civitatem Saacz omnes fere occisi sunt. Tím se končí rukopis 3.

---

[51]) Gelicz 2. — [52]) ducem 2. — [53]) ingreditur 2. — [54]) nemá 2.

LIBER SECUNDUS.

1307–1310 Cum [1]) itaque dux Henricus Carinthie in Boemie regem, sicut prefertur, esset [2]) electus, annis quinque regnum [3]) Boemie rexit et in eodem regno diebus suis suoque regimine nichil vel modicum boni fecit. Huius eciam temporibus argentifodine Monti [4]) Cuthnis maiori profectu et utilitatis augmento acreverant, quam umquam preteritis vel futuris temporibus desuper dinoscitur esse compertum. Et licet ex montanis eisdem prefatus Henricus infinitos thesauros haberet, tamen cum hiis tam pro se quam regno Boemie nichil utilitatis exercuit, nec eciam tranquillitatem et pacem [5]) aliquatenus procuravit.

Eodem [a]) eciam tempore regina Elizabeth, quondam Wenceslay Boemie regis et postea Rudolphi Austrie ducis relicta, civitates et castra dotis sue, videlicet Grecz, Mutam, [6]) Chrudim, Policz et Jaromirz [7]) in potestatem [8]) Australium tradidit, qui eorum potestatem habentes se et quosdam de Swevia in ipsis se tamquam capitaneos prefecerunt et regnum Boemie spoliis et rapinis et aliis oppressionibus [9]) innumeris vastaverunt.

Prefatus eciam Henricus, Carinthie [10]) dux, induccione quorundam civium Maioris civitatis Pragensis et eciam Montis Cuthnis [11]) solemnem regalem curiam in eadem civitate super certo termino celebraturam indixit, ad quam dum barones regni Boemie propterea convocati venissent, dictus Henricus pessimo seductus predictorum civium consilio barones regni Boemie captivavit, inter quos eciam aliqui sunt occisi, et sic curia sua in confusione et scandalo terminatur. [b]) 1307–1310 Prefati itaque barones taliter in [12]) captivitate detenti post aliquod tempus cum predictis civibus principe suo inscio concordaverunt et se cum eis parentele federe coniunxerunt. Nam baro de Lichtemburg [13]) filiam Jacobi de Turri, civis Pragensis, duxit uxorem, [14]) et similiter filia baronis Henrici senioris de Lipa [15]) filio Ruthardi de Montibus [16]) Chuthnis matrimonialiter copulari debebat. Et sic intervenientibus huiusmodi et nonnullis aliis tractatibus cives prefati, qui prius causa captivitatis baronum extiterant, liberacionis eorum similiter causa fiunt. Ex quo eciam subsecutum est, quod deinceps barones regni Boemie de prefato Henrico nullatenus confidentes et ad eius curias amplius venire nollentes [17]) dedignati sunt eum regem habere et in eius extunc [18]) expulsionem de regno medullitus machinantes adversus eum sediciones et gwerras fortissimas concitarunt. [19]) Igitur tribus annis continuis rebus in regno Boemie se taliter habentibus prefatus Henricus, Carinthie dux, [20]) marchionem Misnensem, [21]) nepotem suum, adversus barones prefatos ad suum vocat obsequium sibi stipendia larga promittens.

---

a) Srovnej Kron. Zbrasl., Pram. děj. č. IV, str. 113. — b) Srovn. tamtéž str. 131. Netřeba ani podotýkati, že tu a v následujícím kronikář náš mnoho z domyslu přidal zprávy jiné i důležité vynechávaje. Vodítkem však mu byla kronika Zbraslavská a některé jiné již neznámé prameny.

1) Rukopisy první recense mají před slovem tímto naznačení XCIní kapitoly s nápisem: De regimine ducis Karinthie Henrici 5; de reg. Henrici, duc. K. 4, 6. Po naznačení kapitoly pokračují: Prefatus itaque Henricus, Kar. dux, in B. 4, 5, 6. — 2) nemají 4, 5, 6. — 3) regimen 5. — 4) Monti Kuthinenses 4, 5; Montis Cuthnis 6. — 5) Místo pacem aliq. procur. má 5 a 6 pacem procurare curavit. — 6) Mutham 6. — 7) Jaromir ruk. první recense. — 8) Tytéž possessionem. — 9) nemá 6. — 10) Karinthie ruk. první recense a tak skoro všude níže. — 11) Kuthinensis 5; Guthinensis 6. — 12) nemá 6. — 13) Lutemberg ruk. první rec. — 14) d. in uxorem 6. — 15) Lypa 4. — 16) Montis Kuthinensi 4. — 17) volentes 4, 5. — 18) tunc 4, 5, 6. — 19) concitantes 4, 5, 6. — 20) nemá 5. — 21) Mysn. 4, 5, 6.

1307 Qui marchio Misnensis ad rogatum Henrici
1310 prefati cum quingentis galeatis [22]) Pragam advenit, et sic inter Henricum, ducem Carinthie, et barones regni sediciones et gwerre quam plurime sunt suborte. Preterea inter discursus tales prefatus Carinthie dux impedimenta, que sibi super regno Boemie per illustrem virginem Elizabeth, filiam quondam Wenceslai regis Boemie, timebat contingere, prevenire et amputare disponens, eandem virginem, regiam sobolem, cuidam baroni de Bergaw nomine, qui protunc pro parte sua fuit et eius insistebat obsequio, cum [23]) sufficienti dote dare voluit in coniugem. Quod dum puelle prefate pervenisset ad aures, prefatum ducem Karinthie protunc Boemie regnum regentem accessit turbato animo dicens ei: Si me vis, rex, legittimo deputare coniugio, non me degenerem facias, sed mecum de pari genere meo [24]) dispone vel religionem ad [25]) obsequendum Deo iugiter intrare permitte, ad quod me voluntariam et promptam subicio. Si autem in diminucionem generis mei de [26]) me fieri decreveris, me tuum sencies indubie publicum inimicum. Prefatus vero Henricus audiens hec verba puelle instabat forcius volens ipsam inducere, ut eius proposito consentiret. Quo per puellam audito et cognito ex intimis [27]) provocata [28]) responsalia prorupit in verba, sic inquiens: Ex quo degenerem facere me cogitas [29]) et disponis in animo, te de regno Boemie similiter expelli [30]) cogitabo. Unde cum virgo [31]) prefata verba talia [32]) protulisset, dictus Henricus, [33]) Carinthie dux, ipsam capi mandavit et in civitate Pragensi per honestam custodiam detineri. Hec quidem prolis regie feminei sexus inconsulta captivitas expulsionis de regno Boemie prefati ducis Carinthie potissima causa fuit.

Igitur [1]) anno Domini MºCCCVIIIº prefata regia [2]) virgine, sicut premittitur, captivitatis custodia reclusa manente [3]) dum aliquantum tem- 1307
poris taliter perstetisset et cura [4]) sollicita ser- 1310
varetur, qualiter possit [5]) exsolvi et suam captivitatem evadere anxia cogitavit. Et tandem loci et temporis opportunitate captata [6]) cum quodam sacerdote sene, capellano quondam patris sui Wenceslai regis, Berengario [7]) nomine de liberacione sua pertractans, hunc modum et ordinem desuper adinvenit, ut foris civitatem Pragensem ad quandam portam, quam certa hora noctis ad eius exitum designatam iam disposuerat aperiri, naturalis frater [8]) ipsius Johannes, prepositus Wyssegradensis, pro ipsa et una ancilla [9]) sive domicella eius necessariis et [10]) equis aptatis adventum suum [11]) sollicitus expectaret. Et sic designato in tempore prefata virgo Elizabeth et unica puella eius comitem [12]) itineris haben[te]s [13]) Berengarium supradictum intempeste [14]) noctis silencio extra custodiam civitatis [15]) prosiliunt. [16]) Civitatis portam advenientes apertam, prepositum [17]) Wyssegradensem et equos aptatos reperiunt, quos protinus ascendentes directo tramite ad civitatem Neymburg [18]) super Albea flumine [19]) pervenerunt. Quam civitatem dum virgo eadem ingressa fuisset, cives convocat ipsosque verbis talibus prudenter alloquitur: Illustris quondam Wenceslaus, Boemie rex, [20]) genitor meus, dum viveret, [21]) de rure et opido in hoc loco erigens civitatem muro vos cinxit. Eciam soror mea senior Henricum, ducem Carinthie, maritum habet, iunior quoque similiter Boleslao, duci Slesie, matrimonialiter est coniuncta. En ego sola puella karissimis orbata parentibus per sororium meum, prefatum ducem Carinthie, ex eo, quod a paterno regioque genere degenerare non volui, per captivitatis custodiam usque nunc, quo ad vos decrevi confugere, sum inamice tractata. Et ecce de fidelitatê vestra confidens presidium securi-

[22]) galeis 6. — [23]) cum suff. dote nemá 6. — [24]) nemá 5. — [25]) ad obsequen. Deo iug. nemá 6; za to ale vkládá po permitte slova: ut in monasterio Deo valeam famulari. — [26]) nemá 6. — [27]) intimo 5. — [28]) prov. in resp. prorupit sic inquiens 4, 5, 6. — [29]) cogitas et nemají 4, 5, 6. — [30]) expellere 4, 5, 6. — [31]) nemají 4, 5, 6. — [32]) taliter 6. — [33]) nemají 4, 5, 6.

[1]) Rukopisy první recense mají před slovem tímto naznačení XCIIbé kapitoly s nápisem: De successibus Henrici, ducis Karinthie, in regno Boemie et Elizabeth, filie Wenceslai, liberacione. — [2]) regina tytéž. — [3]) imminente tytéž. — [4]) circa tytéž. — [5]) posset tytéž. — [6]) captate 6. — [7]) Bertengario 5; Bercengario 6. — [8]) nemají 4, 5, 6. — [9]) ancilla sive nemají 4, 5, 6. — [10]) nemá 5. — [11]) eius 5. — [12]) committere 2. — [13]) habentem 2. — [14]) in tempestate 2. — [15]) captivitatis 5, 6. — [16]) prosilivit 2. — [17]) per prepositum 4, 5, 6. — [18]) Nymburg 4, 5, 6. — [19]) flumen 6. — [20]) rex et genitor 4, 5, 6. — [21]) veniret 5.

1307 tatis vestre requiro. Et tandem prefata virgo
1310 omnia, que sibi acciderant, prefatis [22]) civibus realiter enarravit. [23]) Quod cum cives audissent, licet stupefacti et de huiusmodi dissensione turbati, tamen virginis orphanitate pensata [24]) et quondam regis Wenceslai, patris eius, impensa eis [25]) beneficia ad debitum recollentes virginem eandem in tuicionem civitatis eorum grato animo [26]) receperunt, promittentes eam ab omni impetu violento ad se pro viribus confovere. Que securitatis promissa virgo regia ab eisdem civibus gratanter accepit graciarum ipsis referens uberes acciones. Denique barones regni Boemie, qui iam dudum per dissensiones et gwerras se opposuerant duci Karinthie supradicto, audientes prefatam virginem Elizabeth captivitatis sue vincula [27]) alias custodiam evasisse, singuli concurrebant ad eam et qualiter eundem Henricum, ducem Karinthie, expellere possent de regno, consilium inierunt. Et tandem prioribus gwerris, quibus adversus dictum Karinthie ducem intenderant, gwerras novas et duriores addentes ipsum undique viribus fortissimis infestare ceperunt ac copiosum congregantes exercitum Pragam adeunt et predictum Henricum tunc existentem in castro Pragensi potenter invadunt. Unde fit, quod Hradczano ante castrum Pragense nondum firmato [28]) muris neque fossatis inter barones regni Boemie et gentes dicti Karinthie ducis bellum maximum est exortum et pre nimia constriccione exercitus plurimi cum suis armis et equis in fossata [29]) suburbii sunt delapsi. Postremo tamen gentibus ducis Karinthie per barones regni bello devictis plures ex eis gladio perierunt, plures capti sunt et reliqui, qui poterant, in Pragense castrum tuicionis presidio confugerunt prefato duce Carinthie in turri prima castri Pragensis [30]) sedente et dampnosum sibi spectaculum hoc vidente. Sicque prefata puella regalis generis Elizabeth baronum regni Boemie suffulta presidio dicto sororio suo, duci Carinthie, durissimas gwerras movit et ad eius exterminium de regno Boemie multa potencia et astutis ingeniis quotidie laboravit.

Preterea [1]) anno Domini M°CCCIX° barones regni Boemie [2]) prefatum Henricum, Karinthie ducem, operam sollicitam adhibentes iterum maturo desuper habito consilio inter se concorditer tractaverunt, ut Henricus, septimus huius nominis Romanorum rex, de ducum Lucemburgensium [3]) genere Johannem, filium suum unicum, prefate virgini traderet in maritum et sic utrosque ipsos Boemie preficeret. Unde super premissis conceptibus certi barones regni Boemie Romanorum diriguntur ad regem cum dicta virgine Elizabeth filio Romanorum regis predicti regnum Boemie [4]) offerentes. Quorum votis et oblacionibus tantis Romanorum rex Henricus gratanter consenciens conceptos huiusmodi tractatus admisit. Et sic barones prefati mittentes Boemiam predicta [5]) dicte virgini nuncciarunt. Que assumptis secum maioribus Boemie regni baronibus civitatem Spirensem, [6]) in qua rex ipse tunc temporis moram traxit, gaudenter advenit et a Romanorum rege honorificencia digna suscepta. Rex [7]) dictum Johannem, unicum filium suum, XIIII annos [8]) etatis habentem prefate Elizabeth, que XXVI [*]) annorum senex fuit, legittimum tradidit in maritum. Et ibidem solemnes nupcie celebrantur. Quibus peractis ad debitum rex Romanorum Henricus filium suum de regno Boemie solempniter investivit et tam ipsum quam reginam Elizabet cum baronibus regni [9]) Boemie adiungens ipsis Petrum, archiepiscopum Maguntinensem, Bertholdum [10]) comitem de Henneberg, [11]) burgravium de Nuremberg, [12]) illos de Hoenloch, [13]) de Castel et multos alios [14]) Almanie nobiles cum maxima potencia armatorum ad exterminandum prefatum [15]) Henricum, ducem Karinthie, in Boemiam honorificencia multa remi-

[*]) Eliška byla 18 roků stará.

[22]) predictis 4, 5, 6. — [23]) enarrat 4, 5, 6. — [24]) pressa 4, 6; premissa 5. — [25]) eius 5. — [26]) modo 5. — [27]) vincula alias nemají 4, 5, 6. — [28]) vallato tytéž. — [29]) fossa tytéž. — [30]) nemají 4, 5, 6.

[1]) Rukopisy první recense mají před slovem tímto naznačení kapitoly XCIII[té] s nápisem: De desponsacione Elizabeth predicte cum Johanne, filio Henrici VII[mi] imperatoris, et expulsione Henrici, ducis Karinthie, de regno Boemie. — [2]) B. una cum Elizabeth, virgine supradicta, ad eliminandum de regno Boemie prefatum . . . 4, 5, 6. — [3]) Lutemburg. 5; Luczemb. 6. — [4]) nemá 2. — [5]) premissa 4, 5, 6. — [6]) Spyr. 5. — [7]) Idem rex 4, 5, 6. — [8]) annos etatis habentem — XXVI nemá ruk. 2. — [9]) nemá 6. — [10]) Pertholdum 5. — [11]) Heymemberg 2. — [12]) Nuremburg 6. — [13]) Hoenlech 2. — [14]) nemají 4, 5, 6. — [15]) nemá 5.

1307
1310 sit. Qui dum taliter in [16]) Boemiam advenissent, civitatem Pragensem viriliter obsederunt. Et tandem obsidioni huiusmodi diebus aliquot insistentes ex eo, quod prefata regina Elizabeth propter eximiam prudenciam eius inter cives civitatis Pragensis multos habebat amicos et per contrarium Henricus, Carinthie dux, ob vesaniam [17]) eius et stulticiam plurimos inimicos, de aperienda [18]) sibi per eosdem fautores suos una porta civitatis eiusdem secrecius pertractatur. [19]) Unde tali interveniente tractatu in condicti aurora diei per portam taliter ipsis apertam rex Johannes, Elizabet regina et omnis eorum exercitus civitatem Pragensem sine quovis obstaculo intraverunt
1310 anno Domini M°CCCX°, [20]) tercio nonas Decembris. Quod milites et gentes dicti ducis Carinthie necnon cives, qui eidem adheserant, videntes, [21]) munientes hospitale in pede pontis Pragensis ad Parvam civitatem et castrum Pragense trans Wltavam [22]) fluvium fugierunt; hospitale vero predictum per gentes regis Johannis fuit eodem die similiter acquisitum. Denique V° idus Decembris dux Carinthie predictus secreto habito consilio circa noctis medium iter arripiens civitate Pragensi et Boemie regno dimissis [23]) una cum coniuge sua Margaretha (sic), seniore sorore regine Elizabeth, sub regis Johannis et regine securitatis conductu directo tramite Carinthiam remeavit. Sic [24]) itaque prima et capitali regni Boemie civitate Pragensi primum pre omnibus aliis civitatibus et castris habita in regno Boemie prefato Carinthie duce iam [25]) non extante amplius omnes alie civitates et castra regni Boemie se regi Johanni et regine Elizabeth unanimes subdiderunt. Tan-
1311 dem post hec II° nonas Februarii [a]) requirentibus monitis et peticionibus baronum regni Boemie rex Johannes per dictum Petrum, archiepiscopum Maguntinum, in ecclesia Pragensi more regio consecratur et tam ipse quam regina Elizabeth regalibus insigniis decorantur.

Eodem eciam tempore nobiles in Austria, 1307
civitas Viennensis [26]) et alie civitates ibidem ex 1310
morte regis Romanorum Alberti ducibus suis rebellare ceperunt et tandem audientes Henricum septimum, ducem [27]) Lucemburgensem, in Romanum regem electum filiumque [28]) suum unicum Johannem regem Boemie existere ac [29]) Henricum, ducem Carinthie, de regno Boemie declinasse, Fridericum, Lupoldum, Henricum, Albertum et Ottonem, filios dicti quondam Alberti, Romanorum regis, de Austria expulerunt et [30]) adeo, quod nichil obtinuerunt in ea nisi Medelik [31]) et Starthemberg castra cum Nova civitate, quibus illi de Walsee preerant nomine ducum Austrie predictorum. Prefeceruntque dicti nobiles ac civitates Austrie toti ducatui generalem vicarium dominum de Potendorff, [32]) ut idem [33]) vicarius usque mandatum Henrici, Romanorum regis, et adventum eius, quem ipsis et ducatui Austrie deputaret et daret in ducem, ducatum eundem tenere deberet, super premissis ad dictum Romanorum regem Henricum solemnes nunccios transmittentes. Quod duces predicti studiosius advertentes et provido [34]) potiti consilio Fridericus, Lupoldus et Henricus, seniores fratres, suo [35]) et eciam fratrum suorum [36]) nominibus iter arripientes [37]) celerius et dictorum nobilium et civitatum Austrie nunccios prevenientes [38]) cicius ipsis Romanorum prefatum pervenerunt [39]) ad regem. Et [b]) cum eorum rege interveniente tractatu promiserunt filio suo [40]) Johanni regi et Elizabeth regine Boemie singulas, [41]) quas in Boemia ex parte matris [42]) eorum Elizabeth, olim regine Boemie, relicte quondam Wenceslai et deinde Rudolphi regum, ibidem civitates habebant et castra, signanter: Grecz, Mutam, Chrudim, [43]) Policz et Jaromir, [44]) et ultra [45]) hoc dicto Romanorum regi XL milia marcarum argenti persolvere et quod unus ex fratribus predictis [46]) cum ducentis galeatis, quamdiu in Ytalia persisteret, [47]) in eius

---

[a]) Dne 7 února — [b]) Srovn. Palackého Děj. n. Č. 1 str. 339; Huber, Gesch. Österreichs II, 103.

[16]) ad 4, 6. — [17]) vesanam eius stulticiam 4, 5, 6. — [18]) aperiendo . . . porta 4, 5, 6. — [19]) nemají 4, 5. 6. — [20]) Rukopisy první recense mají jen MCCC°. — [21]) Rukopisy nemají. — [22]) Wltaviam 5, 6. — [23]) dimisso 5. — [24]) Sicque 6. — [25]) amplius 4, 5, 6. — [26]) Vienna 6. — [27]) nemají 4, 5, 6. — [28]) filium 5. — [29]) et 4, 5, 6. — [30]) nemají 4, 5, 6. — [31]) Medelyk et Staremberg tytéž. — [32]) Potemdorf 5. — [33]) ibidem 4, 5, 6. — [34]) provide 5. — [35]) suorum 4, 5, 6. — [36]) ipsorum 6. — [37]) arripiens 5. — [38]) preeuntes 4, 5, 6. — [39]) prevenerunt 5. — [40]) nemají 4, 5, 6. — [41]) singulis, quos 4, 5, 6. — [42]) miris 5, 6; et iuris 2. — [43]) Chrudym 4. — [44]) Jaromirz 5. — [45]) ultimo 4, 6; ultro 5. — [46]) supradictis 4, 5, 6. — [47]) persistere 5.

1307–1310 deberet obsequio permanere. Que quidem pacta
et promissiones eorum Romanorum rex Henricus
nescius de rebellione, quam habebant[48]) in Au-
stria, induccione suorum acceptans prefatos duces
de Austrie et Stirie[49]) ducatibus solemniter in-
vestivit. Nunccii vero baronum[50]) et civitatum
Austrie post premissa ad regis Romanorum pre-
fati presenciam similiter venientes, ex eo, quod
iam duces prefati,[51]) sicut premittitur, infeodati
fuerant,[52]) intencione sua frustrati de mandato
regis Romanorum predicti tam ipsi quam civita-
tes et barones in Austria ad prefatos duces[53])
principes et dominos suos subieccione debita sunt
reversi. Et sic prefati duces Austrie cum gaudio
ad propria revertentes promissa regi Romanorum
Henrico et Johanni regi ac regine Elizabeth Boe-
mie quelibet[54]) fideliter exequuntur. Et facta sunt
hec anno Domini M°CCCXI°.

1310–1313 Hiis[1]) itaque peractis post modicum tempo-
ris Romanorum rex Henricus predictus cum ma-
xima potencia armatorum se transtulit Ytaliam.
Qui[2]) in Almania rexit annis tribus et[3]) in Yta-
lia annis duobus. Cum quo Lupoldus, dux Au-
strie, iuxta promissum suum cum ducentis ga-
leatis transivit Ytaliam. Et tam ante coronacio-
nem suam[4]) quam post, usque dum morte pre-
ventus obiret, in eius servicio permansit fideliter.
Hic Henricus septimus primo[5]) sine rebellione
Mediolanum obtinuit cum omnibus civitatibus
Lombardie. Postea vero rege Romanorum in ci-
vitate Mediolanensi manente Mediolanenses con-
citavere rumorem, sed per gentes Romanorum
regis devicti fuerunt.[6]) Et sic imperator abinde
recedens Maffeo de[7]) Vicecomitibus, civi Medio-
lanensi, qui antea per multa tempora fuerat de
civitate depulsus et deductus in non modicam
paupertatem, civitatem eandem gubernandam
commisit.

Eodem eciam tempore predicto Romanorum
regi[8]) civitates Cremona[9]) et Brixia rebellaverunt.
Propter quod rex exercitum movens Cremonam 1310–1313
obsedit, que se ad graciam suam dedit. Ipse vero
portas et muros deponens civitatis eiusdem fossata
complanari mandavit. Et sic civitatem intrans
eandem[10]) in graciam suam assumpsit. Deinde
transiens Brixiam in eius obsidione sex mensibus
laboravit. Gerhardum[11]) de Brofago[12]) civem[13])
de potencioribus civitatis eiusdem, cuius machi-
nacione rebellio huiusmodi fuerat suscitata, in
quodam congressu captum detinuit et ipsum tam-
quam[14]) traditorem suum rothe supplicio misera-
biliter fecit extingui civitatemque Brixinensem
similiter potenter obtinuit. Post quod Januam
ivit, ubi Margaretha regina, filia ducis Brabancie,
uxor sua, mater Johannis regis Boemie, obiit et
ibidem aput fratres Minores, ut decuit, est se-
pulta. A quo loco rex per mare Pisas[15]) appli-
cuit et abinde Romam, ubi ex eo, quod Robertus,
Apulie rex, prefato Romanorum regi erat contra-
rius, magna potencia gencium armatorum civita-
tem minorem Romanam,[16]) ubi ecclesia sancti
Petri sita est, munierat, in ecclesia sancti Jo-
hannis Lateranensis per Ostiensem et duos alios
cardinales, quos papa Clemens quintus propterea
Romam transmiserat, in imperatorem anno Do-
mini M°CCCXIII° in die beatorum Petri et Pauli 1312
apostolorum extitit coronatus et unctus. Et post
coronacionem suam cum exercitu vallavit Floren-
ciam mittens in Almaniam, ut tam Johannes rex
Boemie, filius eius,[17]) quam ceteri principes Al-
manie cum gentibus et sumptibus sibi in auxi-
lium properarent. Et[18]) medio tempore impera-
tor Henricus de Florencia suum movit exercitum
volens in Apuliam proficisci. Et veniens ab alia
parte civitatis Senarum in quodam loco rurali
dicto Ron[19]) ipso[20]) ibidem[21]) cum suo exercitu
persistente infirmitate correptus obdormivit in
Domino. Quas lamentabiles novitates[22]) prefatus 1313
Johannes, rex Boemie, et alii Almanie principes
et nobiles, qui iuxta mandatum prefati impera-

[48]) habebat 2. — [49]) Styrie 5. — [50]) nemá 4. — [51]) predicti 4, 5, 6. — [52]) fuerint 4, 6. — [53]) duces velut principes 4, 5, 6. — [54]) quilibet 2.

[1]) Před slovem tímto naznačují ruk. 4 a 6 kapitolu XCIV s nápisem: De successibus et obitu septimi Henrici imperatoris; Introductum de successibus et obitu sept. H. imp. 5. — [2]) Qui Almaniam rexit 4, 5, 6. — [3]) et in Almania duobus 5, 6; et in Yt. a. d. nemá 6. — [4]) nema í 5. — [5]) primus 6. — [6]) fuerant 4, 5, 6. — [7]) de Vicecom. nemaji 4, 6. — [8]) rege 4, 5, 6. — [9]) Cremonia 2, ale dále Cremona. — [10]) eandem, ipsam in gr. 4, 5. — [11]) Geth. 2. — [12]) Brosago 4, 5, 6. — [13]) nemají 4, 5, 6. — [14]) nemají 4, 5, 6. — [15]) Pysas 4, 5. — [16]) Roman(am) 5. — [17]) suus 5. — [18]) nemají 4, 5, 6. — [19]) Bon 4, 5, 6. Všecky rukopisy vkládají za slovo toto convenit. — [20]) ipse 4, 5, 6. — [21]) nemají 4, 6. — [22]) novitas 4.

1313 toris de laribus[23]) suis per multum itineris spa-
cium transierant, rescientes quilibet eorum ad
propria est reversus. De gestis et actibus dicti
septimi Henrici imperatoris, si quis plura scire
desiderat, cum hec in presenti sufficiant, recur-
rat ad cronicam Romanam.

1314 Igitur [1]) Johannes, rex Boemie, post mortem
patris sui septimi Henrici imperatoris etatis sue
anno decimo septimo ex Elizabeth, uxore sua
regina Boemie, filia quondam Wenceslai regis
ibidem, procreavit hos liberos: primo Margare-
tham, (que) anno Domini M°CCCXIIII° [2]) nata est,
et quam postea matrimonio iunxit Henrico, duci
Bavarie; ex qua idem Henricus genuit filium,
qui non multis annis vixit et mortuus est matre
sua sterili permanente. Sicque absque prole ea-
dem Margaretha decessit. Deinde anno Domini
1315 M°CCCXV° Julii kalendas (sic) prefatus Johannes
ex dicta Elizabet genuit filiam secundam nomine
Gutham,[3]) quod in latino Bona dicitur, que nup-
sit Johanni, filio Philippi Francorum regis. Qui
Johannes ex eadem Gutha genuit Karolum, re-
gem Francie, et fratres eius videlicet Lodvicum
Andegavensem,[4]) Johannem Byturicensem[5]) et
Philippum Burgundie duces.[6])

Eodem [1]) anno prefato Johanne regnum Boe-
mie feliciter gubernante et ex morte Henrici sep-
timi, Romanorum imperatoris, imperio vacante[2])
inter electores imperii super eleccione futuri Ro-
manorum regis grandis oritur dissensio. Ex quo 1314
fit, quod Treverensis archiepiscopus, frater quon-
dam imperatoris Henrici, Johannes, rex Boemie,
filius eiusdem Henrici, et Petrus, archiepiscopus
Maguntinensis, Woldemarum, marchionem Bran-
demburgensem, parti sue consentire cogentes in
campis prope Frankemfurde[3]) super Mogano[4])
fluvio Lodovicum, ducem Bavarie, Romanorum
elegerunt in regem. Et eleccione huiusmodi cele-
brata Frankemfurdensem[5]) civitatem cum magna
potencia gencium armatorum intrantes Lodovicum
eundem ornatu regio decoratum secum inducunt
et ipsum in ecclesia beati Bartholomei ad mo-
dum eleccionis Romanorum regum[6]) super altare
ponunt ac ipsum abinde Aquisgranum ducentes
per archiepiscopum Maguntinensem[7]) inungi et
consecrari procurant locantes eum in eiusdem
civitatis sede regali. Ex adversa vero parte pre-
fatis electoribus principibus imperii adhuc circa
eleccionem dicti Lodovici perstantibus archiepi-
scopus Coloniensis, comes palatinus Reni et Ru-
dolphus, Saxonie dux, Fridericum de ducibus
Austrie, filium quondam Alberti Romanorum re-
gis, similiter eligunt Romanum in regem. Quem
idem Coloniensis archiepiscopus occulte procuravit
in opidum Bunnen[8]) venire et eum ibidem aput
fratres Minores coronavit in regem et unxit. Hinc
est, quod ambo reges taliter electi et eciam co-
ronati pro acquirenda possessione eiusdem regni

---

[23]) laris 5.

[1]) Před slovem tímto naznačují rukopisy recense první kapitolu XCV s nápisem: De Johannis, regis Boemie, filiis et genologia eius et filiorum suorum; et genol. — suorum nemá 6. — [2]) MCCCXVII° 4, 5, 6. — [3]) Githam 2; Guttam 5. — [4]) Andagav. 6. — [5]) Bituriensem 4, 5, 6. — [6]) Dále následuje v rukopisech první recense další genealogie rodu Lucemburského takto: Iterum rex Johannes prefatus ex dicta Elizabeth, regina Boemie, post Gutham prefatam in civitate Pragensi Wenceslaum primogenitum suum, videlicet a. Dom. MCCCXVI°, non. Junii, hoc est ipso die (tempore 4, 6) sancti (nemá 5) Bonifacii episcopi et sociorum eius martyrum. Qui Wenceslaus postea per Karolum regem Francorum (Francie 6) in sacramento confirmacionis in ecclesia S. Dyonisii prope Parisius ad instar nominis sui Karolus est vocatus. Hic Karolus postea Romanum imperium est adeptus et Karolus Rom. imperator ac Boemie rex inter imperatores alios appellatus. — Genuit eciam postea dictus Johannes, Boemie rex, ex dicta Elizabeth filium nomine Przyemysl a. Dom. M°CCCXVIII° (ruk. 6 má MCCCXIX°), qui in puerili etate duos solum annos etatis habens vitam finivit et in monasterio Aule Regie sepelitur. — Deinde a. Dom. MCCCXXII° genuit tercium filium nomine Johannem, qui postea marchio Moravie est efectus. Deinde iterum ex eadem Elizabeth (nemá 5) genuit filias duas gemellas, unam nomine Annam, que postea Ottoni, duci Austrie, matrimonio iuncta fuit, aliam Elizabeth nomine, que in puericia obiit. Et amplius Elizabeth regina Boemie cessavit liberos procreare.

[1]) Před odstavcem o této věci jednajícím mají ruk. první recense naznačení kapitoly s nápisem: Capitulum XCVI^{um}. De regimine regis Johannis predicti (nemá 6) et successibus nec non eleccione aliorum (nemá 5) Romanorum regum. Načež počíná se vypravování slovy: Preterea prefato Johanne, rege Boemie, feliciter gubern. — [2]) Ruk. první recense vkládají tu a. Dom. MCCC°XV° (MCCCXVI ruk. 5). — [3]) Frankemfurt 4, 5; Frankenfurd 6. — [4]) Mogam 2, 5, 6; Mogan 4. — [5]) Frankemfurtdensem 4. — [6]) regem 4, 5, 6. — [7]) Maguntinum 4, 5. — [8]) Bonnense 4, 5, 6.

1314 fortem ab utraque parte congregant exercitum
supra[9]) Renum. Sed pro[10]) tunc neque conve-
niunt nec aliquid dignum relatu perficiunt. Et
sic quilibet eorum revertitur ad propria. Demum[a])
non post multum temporis, videlicet[11]) anno Do-
1316 mini M°CCCXVI°, iterum maiorem quilibet, ut
potuit, congregat exercitum et prope opidum Es-
selingen[12]) ex utraque parte fluvii Neccaris dictus
Lodvicus Johannis, regis Boemie, et aliorum ad-
herencium sibi, prefatus eciam Fridericus fauto-
rum[13]) suorum suffulti presidiis conveniunt. Qui-
bus sic stantibus et ex fluvii discursu divisis in
quodam vado eiusdem fluminis insurgere cepit
tumultus, et uterque exercitus ad arma ruit et
alter alterum invadere nitebatur. At dum in vado
predicto talis fit[14]) congressio, fertur mille quin-
gentos equos in dicto fuisse impetu ab utraque
parte exercitus interfectos. Sicque[15]) equorum
tanta strage fluminis vadus obstructus est, quod
neuter eorum pro tunc partes alterius potuit at-
tingere, sed sine ampliori conflictu inter[16]) se
divisi ambo iterum ad propria revertuntur.

Item[17]) eodem anno videlicet M°CCCXVI°
rex Johannes prefatus cum dicta Elizabeth, re-
gina Boemie, genuit in civitate Pragensi Wence-
slaum, primogenitum suum, videlicet nonas Junii,
hoc est ipso die sancti Bonifacii episcopi et so-
ciorum suorum martirum.[b]) Qui Wenceslaus postea
per Karolum, regem Francorum, in sacramento
confirmacionis in ecclesia sancti Dionisii prope
Parisius ad instar nominis sui Karolus est vo-
catus. Hic Karolus postea Romanum imperium
est adeptus et Karolus quartus Romanorum im-
perator ac Boemie rex inter imperatores alios
appellatus. Demum anno Domini M°CCCXVII° 1316
rex Johannes regni sui et eciam paterni Lucem- 1317
burgensis ducatus disponens negocia in illis in-
stetit certo tempore, prout temporis et locorum
necessitas exposcebat. Genuit eciam postea dictus
Johannes, rex Boemie, ex dicta Elizabeth filium
nomine (Prziemysl) anno Domini M°CCCXVIII°, 1318
qui in puerili etate duos solum etatis annos ha-
bens vitam finivit et in monasterio Aule Regie
sepelitur.

Preterea[1]) a. predicto, videlicet M°CCCXVIII°
dictus Johannes, rex[2]) Boemie, Nicolao, quondam
filio Nicolai ducis Opavie, filii naturalis quondam
regis Prziemysl alias Ottacari, qui per Wence-
slaum quondam Boemie regem, filium legittimum
dicti Ottacari, de ducatu Opaviensi expulsus fuit,
ducatum[3]) eundem contulit, prout patet in litera
subscripta:

Nos Nicolaus, Dei gracia dux Opavie. Ad
universorum tam presencium quam futurorum
noticiam tenore presencium cupimus pervenire,
quod cum serenissimus dominus noster, dominus
Johannes, rex Boemie et Polonie ac Lucembur-
gensis comes illustris, consideratis fidei et servi-
ciorum nostrorum meritis, quibus nos etc.[c]) In
quorum testimonium presentes literas fieri feci-
mus et sigilli appensione muniri. Datum Prage
V° nonas Julii anno Domini MCCCXVIII°. 1318

Eodem[4]) eciam anno, videlicet M°CCCXIX°[5])
Johannes, rex Boemie, civitatem Gorlicz cum
districtu et territorio suis, que olim de marchia
Budissinensi, ad quam antiquitus pertinebat le-
gittime, alienata fuerat, ab Henrico, duce Slezie,
domino de Furstemberg, ad regnum Boemie li-

---

[a]) Srovnej Kron. Zbrasl., Pram. děj. č. IV, 231 a 232. — [b]) Nesprávně místo II° idus Maii. — [c]) Další znění listiny nalézá se u Chytila, Codex dipl. Mor. VI, 108 a Regesta Boh. III, 186 a 187.

[9]) super 4, 5, 6. — [10]) nemá 6. — [11]) Místo videlicet — MCCCXVI° iterum mají 4, 5, 6 pouze iterato. — [12]) Esselingen 4, 5, 6. — [13]) Francorum 4, 5; fratrum 6. — [14]) fieret 4, 5, 6; fiet 2. — [15]) sic quod protunc partes alterius 4, 5, 6. — [16]) nemá 6. — [17]) Ruk. první recense spojují vypravování předcházející s následujícími slovy: Eodem eciam tempore, videlicet a. Dom. MCCCXVI° die Bonifacii episcopi et martyris, qui fuit nonis Junii, prefata Elizabeth, regina Boemie, peperit (nemá 5) Wenceslaum postea Karolum, sicut premittitur, nominatum. Preterea a. Dom. inmediate sequenti rex Johannes regni sui et eciam paterni (patrui 5) Lucemburgensis ducatus disponens negocia in illis annis duobus instetit, prout temporis et locorum necessitas exposcebat. Nyní následuje v rukopisech těchto ihned nadpis kapitoly XCVIImé.

[1]) Rukopisy první recense naznačují tu kapitolu XCVIIou s nápisem: De infeodacione ducis Nicolai de ducatu Opavie. Počátek vypravování kapitoly té zní v rukopisech těchto: Preterea a. Dom. MCCCXVIII. — [2]) nemá 2. — [3]) ducatum eundem nemají 4, 5, 6. — [4]) Eodem eciam — in archanis regalibus nemají 4, 5, 6. — [5]) Rukopis 2 má MCCCIX°.

1319 bere reduxit per reges et regnum hereditarie perpetuo possidendum, prout de hoc in archanis regalibus sunt litere continencie plenioris.

Eodem [1]) insuper [a]) anno Domini [2]) scilicet
1322 M°CCCXIX° supradicti reges Romanorum Lodvicus, videlicet [3]) Bavarie dux, et Fridericus, dux Austrie, ad [4]) adipiscendum imperiales fasces avidi omnem, quam poterant, congregant armatorum potenciam Johanne, rege Boemie, prefato Lodvico de Bavaria cum maxima militum turma et suarum gencium multitudine assistente et prope Mülndorff [5]) conveniunt et aciebus dispositis bellum inferunt. [6]) Et uterque cupiens esse victor cupidus alter in alterum preliatur. Unde fit, quod de forciori fortis expertus multa cede parcium utrarumque sed maioris [7]) partis unius dispendio [8]) magnanimes milites prosternuntur. Et tandem Fridericus, dux Austrie, Romanorum electus, bello devincitur [9]) et in Lodvici de Bavaria, similiter Romanorum [10]) electi, potestatem [11]) assignatur. Similiter prefatus Johannes, Boemie rex, eodem in bello decoratus balteo militari suas fortes vires ostendens multaque strennuitate decertans Henricum, ducem Austrie, fratrem [12]) Friderici regis predicti, devicit et captum obtinuit. Sicque Lodvicus, Romanorum rex, [13]) potencia Johannis, regis Boemie, suffultus ad votum gloriosam victoriam est adeptus. Promiserat itaque idem Lodvicus, Romanorum rex, Johanni, regi Boemie supradicto, [14]) ob meritum tanti iuvaminis Brandemburgensem marchiam, que pro tunc ex morte Woldemari [15]) marchionis ibidem absque liberis masculis defuncti vacavit, in feodum conferre et 1322
civitates Aldemburg, Czwikaw [16]) et Kempnicz [17]) pro certa peccuniarum summa tytulo pignoris obligare datis literis et vallatis promissionibus super eo. Quas quidem promissiones et literas habita victoria Lodvicus, Romanorum rex prefatus, minime adimplevit. Nam marchiam Brandemburgensem Lodvico, filio suo, contulit et prefatas civitates marchioni Misnensi, [18]) cui filiam suam dedit in coniugem, titulo pignoris obligavit. Et unde Johannes, [19]) rex Boemie prefatus, a Lodvico prefato implacito [20]) animo separatus Boemiam revertitur, Henricum, ducem Austrie, quem bello ceperat, secum ducens, quem in castro suo Burgleins, [21]) in quo Wenceslaus alias Karolus, primogenitus eius, residebat, sub honesta mandavit captivitatis custodia custodiri.

Cum [1]) itaque [b]) eodem a. videlicet M°CCCXIX° 1319
Johannes, rex Boemie, in regnum suum, sicut predicitur, esset reversus, promissiones et pacta sibi per Lodvicum, Romanorum regem, ut superius exprimitur, violata pacienter non ferens marchiam Budissinensem, Gorlicensem et eiusdem marchie civitates, districtus et castra, que olim Otto, marchio Brandemburgensis, dum quondam Wenceslai, regis Boemie, tutor fuerat, a Boemie regno abstraxerat et que ex morte Woldemari, [2]) ultimi marchionis Brandemburgensis, sicut prefertur, protunc dicti Lodvici, Romanorum regis, opinione dicebatur vacare, cum potencia armatorum intravit et totam ipsam marchiam regno Boemie, ad quod iure hereditario et iusto titulo

---

a) Co se v odstavci tomto vypravuje, náleží podstatou svou k r. 1322. Roku 1319 stála sice vojska obou soupeřů také u Mühldorfu, ale pro rychlé vzdálení se Ludvíka, jež útěku se podobalo, nepřišlo to k boji. Srovnej Kroniku Zbrasl., Pram. děj. č. IV, str. 253 a 262 i 263. — b) Z tohoto odstavce jest jedině pravdivá zpráva o úmrtí Waldemarově, o tažení Janově do Budišinska a o zmocnění se části tohoto území, vše ostatní jest přídavek z domyslu připojený. Srovnej Kron. Zbrasl, Pram. děj. č. IV, str. 254 a 255. Jmenovitě konec odstavce jest naprostá smyšlénka.

1) Před slovem tímto mají rukopisy recense první naznačení kapitoly XCVIII° s nápisem: De ulterioribus successibus regis Johannis et capcione ducis Austrie in bello. Potom pak se začíná vypravování takto: Post lapsum itaque dicti temporis, videlicet anno Dom. MCCCXIX° dicti reges. — 2) nemá 4. — 3) nemá 4, 5, 6. — 4) Místo ad — avidi mají 4, 5, 6 adipiscendos imperiales avide. — 5) Muludorf 4, 5, 6. — 6) inserunt 4. — 7) maiori 4. — 8) dispondio 5. — 9) nemá 2. — 10) Romanorum regis electi 4, 5. — 11) manibus 4, 5, 6. — 12) nemá 5. — 13) nemá 2. — 14) nemá 4. — 15) Waldemari 5; Woldemarii 2. — 16) Czwykow 5; Zwickaw 4; Zwickow 6. — 17) Kemnycz 4. — 18) Mysn. 5. — 19) nemá 2. — 20) pref. est placido 5. — 21) Burgleius 2; Burgleyns 4, 5.

1) Rukopisy první recense mají tu naznačení kapitoly XCIX¹⁶ s nápisem: De ulterioribus successibus prefati Johannis, regis Boemie, et liberacione ducis Austrie; de transitu regis in Prussiam et de gwerris adversus ducem Barrensem, Metensem et Leodyensem civitates (civit. nemá 4). — 2) Voldemari 5.

1319 pertinebat, ad debitum reacquirens [3]) iuste sue dicioni subegit. [4]) Similiter usque Gubin [5]) progrediens marchiam Lusacie regno [6]) Boemie subiugare temptavit. Et abinde reversus suum remeavit in regnum et cum exercitu Austriam intrans ipsam usque Danubium in omnibus finibus illis vastavit totaliter et destruxit.

1318 Hic [a]) Johannes, rex Boemie, duas sorores habuit, (filias 6) septimi Henrici imperatoris, quarum una Karolum, regem Ungarie, maritum habuit, que in partu prime prolis sue una cum fetu occubuit. Post cuius obitum idem Karolus, Ungarie rex, filiam Wladislai, Siradie [7]) et Cracovie et Sandomirie ducis, qui Gneznam Surdamque Poloniam habuit, duxit uxorem; [8]) qui eciam Wladislaus postea, videlicet anno Dom. M°CCCXX° ex dicti Karoli Ungarie et Roberti Sicilie regum promocione per XXI^um papam Johannem in dictis [9]) terris suis Polonie rex effectus [10]) est et eius mandato eciam coronatus et unctus in regem. Prefatus eciam Karolus, Ungarie rex, cum dicto [11])
1323 Johanne, rege Boemie, super liberacione Henrici, ducis Austrie supradicti, tractans ad operam redempcionem eius [12]) taliter obtinuit, ut regi Johanni predicto idem Henricus, dux Austrie, XIV milia marcarum argenti [13]) pretextu captivitatis sue persolveret, [14]) civitatem [15]) Znoymensem [16]) et alias civitates regni et marchionatus Moravie dudum alienatas nec non universa privilegia statum [16*]) regni et suorum tangencia actenus quomodocumque [17]) acquisita restitueret ac nichilominus pro viginti milibus marcharum argenti civitates Loh [18]) et Weytrach cum suis districtibus titulo pignoris obligaret. Quod per eundem Henricum ducem, qui in prefati regis Boemie potestate [19]) tribus annis detentus fuerat, prompto animo acceptatur et eciam plenius adimpletur. Et sic talibus tractatibus consummatis dictus Austrie dux exsolvitur et cum rege Boemie totaliter [20]) concordatur. Aliam vero sororem dicti Johannis, regis Boemie, nomine Mariam Karolus, Francorum [21]) rex, habuit in coniugem, que similiter in partu una cum prole decessit. 1321

Anno [1]) Domini [2]) M°CCCXXI°, [b]) in octava Purificacionis rex Johannes iterum de ducatu Lucemburgensi rediit [3]) et inibi post dies XV torneamentum fieri disposuit. In quo rex [4]) ex casu dextrarii sui propter multitudinem principum et nobilium, qui huic militari ludo inerant, aliqualiter lesus fuit. Tandem post hec per hiemem et estatem usque festum sancti Johannis Baptiste [5]) regni sui dispositis negociis iterum versus Renum et ducatum suum, in quo multo magis quam regno Boemie delectabatur, morari progreditur.

Eodem [c]) eciam anno Cunegundis, [6]) abbatissa monasterii sancti Georgii, filia regis Ottakari, moritur et in suo monasterio sepelitur.

Deinde [d]) anno Domini M°CCCXXII° regi Boemie tercius filius nascitur ex prefata regina Elizabeth, cui Johannes nomen impositum est. Qui post lapsum aliquot annorum marchio Moravie est creatus, prout in sequentibus [7]) suo loco patebit.

Eodem [e]) eciam anno Margaretha, Wenceslai [8]) quondam regis Boemie filia, soror regine Elizabeth, uxor Boleslai, ducis Slezie, obiit et in monasterio Aule Regie est sepulta.

Eodem [f]) eciam [9]) anno Johannes, rex Boemie, reversus de [10]) Lucemburg in regnum Boemie Margaretham, seniorem filiam suam, Henrico, duci

[a]) Srovn. Kron. Zbrasl., Pram. děj. č. IV., str. 249, 250, 255 a 264, co tu vše nesprávně položeno k l. 1319 a 1320. — [b]) Viz Kron. Zbrasl., Pram. děj. č. IV, str. 257. — [c]) Tamtéž str. 260 k r. 1321. — [d]) Tamtéž str. 260 — [e]) Tamtéž str. 260 a 261. — [f]) Tamtéž.

[3]) requirens 4, 5, 6. — [4]) subiecit 4, 5, 6. — [5]) Gubyn 4, 5; Cubin 6. — [6]) nemá 2. — [7]) Místo Siradie — Gneznam mají z recense první ruk. 4 a 6: Syradie, Cracovie et Sandomirie ducis, qui et Gneznam, Surdamque Pol. hab.; Syradie, Cracovie et Gneznam Surdamque Pol. hab. 5. — [8]) in uxorem 6. — [9]) nemá 2. — [10]) electus 4, 6. — [11]) dicto rege Johanne 6. — [12]) cuius 5. — [13]) arg. captivitatisque persolveret 4; arg. pretextu captivitatisque 5, 6. — [14]) solveret 6. — [15]) nemá 5. — [16]) Snoymensem 4, 5. — [16*]) statim 2. — [17]) quocumque 2; quantumque 5. — [18]) Luh 6. — [19]) nemá 4. — [20]) taliter 5. — [21]) Místo Karolus Francorum rex má 6 jen Francie rex.

[1]) Slovu tomu předchází v rukopisech první recense nápis s naznačením kapitoly: Capitulum C. De ulterioribus (successibus) Johannis regis Boemie et missione primogeniti sui in Franciam eiusque ibidem uxoracione. — [2]) Anno vero Dom. 4. — [3]) rediens Pragam et inibi 4, 5, 6. — [4]) nemají 4, 5, 6. — [5]) nemají 4, 6. — [6]) Gunegundis 5, 6; Kunegundis 4. — [7]) subsequentibus 4, 5, 6. — [8]) nemá 5. — [9]) nemá 2. — [10]) in 5.

Bavarie, legittimam dedit in uxorem. [11]) Et regina Boemie, mater eius, cum dicto duce in Bavaria multo tempore morabatur.

1323 Anno [a]) vero Domini M°CCCXXIII°, in die Pasche regina Elizabeth duas simul [12]) filias genuit in opido Chamb, [13]) Annam videlicet et Elizabeth, quarum [14]) altera, videlicet Anna, Ottoni, duci Austrie, matrimonialiter iuncta fuit, alia vero, videlicet Elizabeth, in puericia obiit.

Eodem [b]) eciam anno rex Boemie Johannes iterum de Lucemburg(ensi) ducatu Boemiam revertitur, qui, cum Wenceslaum, primogenitum suum, septimum etatis sue annum vidisset attingere, ipsum ad prefatum Karolum, Francorum regem, sororium [15]) regis Johannis predicti, misit in Franciam. Qui Karolus Wenceslaum eundem in sacramento confirmacionis, prout superius est expressum, suo fecit nomine, videlicet Karolum appellari. Unde idem Wenceslaus fuit [16]) et est usque nunc Karolus nominatus. Idem eciam Karolus, rex Francie, equivoco suo Karolo, primogenito Johannis Boemie regis, patrui sui Karoli comitis Balesie [17]) filiam nomine Blankam, ipso [18]) in etate septem dumtaxat annos habente dedit uxorem. [19]) Et infra quatuor annos immediate sequentes idem Karolus, comes Balesie, [20]) relicto post se Philippo, filio suo, mortuus est. Post quem Karolus, rex Francie, [21]) nepos eius, non post multum temporis absque masculina prole decessit. Et sic Francie regnum ad prefatum Philippum, filium dicti Karoli comitis Valesie, [22]) fratrem Blance predicte, ex hereditaria successione pervenit. [23]) Steterat autem prefatus Karolus, 1323
primogenitus regis Boemie, cum Karolo, rege [24]) Francie, quinque annis et postea cum rege Philippo, sororio suo, annis duobus in Francia et ibi Francorum latinamque lingwas [25]) legere et scribere didicit. [26])

Anno itaque Domini M°CCCXXIV° papa Johannes XXII^{us} Lodvicum de Bavaria, qui se gessit imperatorem, tamquam hereticum reprobavit et fecit per universum orbem denuncciari publice propter multos actus [27]) nefandos. 1324

Eodem [c]) anno Johannes, Boemie rex, extra regnum manens [28]) circumquaque ducatum Lucemburgensem plures [29]) gwerras victoriose commisit. [30]) Deinde [d]) anno immediate sequenti regina Boemie de partibus Bavarie in regnum suum revertitur. Similiter [e]) Johannes rex circa festum sancti Gregorii pape Boemiam remeavit et aliquamdiu manens ibidem multaque collecta peccunia iterum abinde recessit. [31]) 1325

Anno [32]) vero [f]) Domini M°CCCXXVI° Wladislaus alias Loketko, rex Cracovie, multos infideles Litwanos, Ruthenos paganos ad partes marchie Brandemburgensis destinavit et pluribus innumera dampna fecit. 1326

Eodem [33]) anno [g]) per Elizabeth reginam corpus Wenceslay, quondam occisi fratris sui, de Moravia in Aulam Regiam transfertur. Et rex

---

[a]) Viz Kron. Zbrasl., Pram. děj. č. IV, str. 264. — [b]) Tamtéž. — [c]) Tamtéž str. 272. — [d]) Tamtéž. — [e]) Tamtéž str. 273. — [f]) Tamtéž str. 278 a 279. — [g]) Tamtéž str. 280.

[11]) coniugem 4, 5, 6. — [12]) nemají 4, 5, 6. — [13]) Camb 4, 5, 6. — [14]) Místo quarum — obiit mají rukopisy recense první: de quibus superius fit mencio. — [15]) sororium suum misit 6. — [16]) Místo fuit — nominatus mají rukopisy první recense: fuit usque eius obitum Karolus nominatus 4, 5, 6. — [17]) Vallesie 4; Wallesie 6; Wallasie 5. — [18]) nemají 4, 5, 6 a potom ovšem habentem. — [19]) in uxorem 6. — [20]) Vallesie 4, 5; Wallesie 6. — [21]) nemají 4, 5, 6. — [22]) de Vallesia 6. — [23]) provenit 4, 5, 6. — [24]) nemá 2. — [25]) lingwam 4, 5, 6. — [26]) Tu dodávají rukopisy první recense: et postea per patrem suum Johannem, regem Boemie, repetitus unacum Blanca, uxore sua, per sororium suum Philippum, regem Francie, usque ducatum Lucemburgensem, in quo loco idem Johannes, Boemie rex, eiusdem Karoli primogeniti sui expectabat adventum, honorifice remittitur, et ibidem aliquamdiu remansit, prout postea tractabitur. Anno vero MCCCXXV° papa Johannes XXII^{us}. — [27]) nemá 5. — [28]) movens 5. — [29]) Místo plures gwerras má 5 plura pericula bello; ruk. 4 plura pericula bella a 6: plura bella. — [30]) Tu vkládají ruk. první recense: In hoc eciam anno Elizabeth gemella, filia regis Boemie, moritur et in monasterio Aule Regie sepelitur. — [31]) secessit 4, 5, 6. — [32]) Rukopisy první recense mají místo Anno vero — fecit následující text: Anno vero Domini MCCCXXVI° Loketko, rex Poloniensis, cum multis infidelibus Lytwanis paganis et Ruthenis partes marchie Brandemburgensis invasit et pluribus locis innumera dampna fecit. Eodem anno Parisius Beatrix, regina Francie, uxor Karoli regis Francie, coronatur ad solitum (ruk. 5 solium). Et eodem tempore Gutha filia secundogenita Johannis, regis Boemie, Johanni, filio Philippi Francorum regis, ducitur desponsanda. — [33]) Místo Eodem anno mají tytéž rukopisy: Hoc eciam anno.

1326 Francie unam spinam de corona Domini regine Boemie predicte procurante [34]) Karolo, filio suo, per abbatem de Waltsachsen transmisit. Deinde anno eodem Johannes rex [35]) in paternum suum ducatum Lucemburgensem progreditur. Post multas gwerras habitas cum duce Barrensi [36]) ipsum concordiam pro suo beneplacito secum inire coegit. Similiter civitatem Metensem et eius provinciam multis gwerris oppressit et adeo, [37]) ut per plenam [38]) concordiam suum ad libitum se sibi per omnia concordaverunt, [39]) alias conformaverunt. Similiter de Leodicensi idem fecit. Hiis taliter peractis ad votum et ducatu suo Lucemburgensi in tranquillitate disposito [40]) ad [41]) regnum Boemie iterum revertitur.

1327 Preterea [1]) anno [a]) Domini M^oCCCXXVII^o, in octava sancti Johannis Baptiste Johannes, rex Boemie, iterum in regnum suum revertitur, et eo ibidem existente [2]) inter Boleslaum, Henricum et Wladislaum, duces Slezie, [3]) grandis est orta dissensio et taliter, quod alter ad alterius procurandum [4]) destruccionis dispendium anhelaret. Erat enim ducatuum [5]) dictorum fratrum talis divisio: Boleslaus, qui sororem regine Boemie Elizabeth uxorem habuit nomine Margaretham, pro parte sua Bregensem [6]) et alias civitates et castra eiusdem districtus possedit. Hic Boleslaus ex dicta uxore sua, filia quondam Wenceslai, regis Boemie, duos habebat filios, Wenceslaum et Lodvicum. Alter vero frater Henricus civitatem [7]) Wratislaviensem et Noviforensem cum suis districtibus possidebat. Tercius Wladislaus civitatem Legnicensem [8]) et eius territorium cum suis pertinenciis obtinebat. Senior itaque frater Boleslaus Wladislaum, iuniorem [9]) fratrem suum, sub spe obtinende paterne porcionis sue ad clericatum induxit, qui usque ad diaconatus ordinem est promotus. Deinde Henricum, secundum fratrem, ex eo, quod [10]) de uxore sua, ducum Austrie sorore, masculina prole carebat, multum oppressit. Qui Henricus considerans se adversus fratrem ad debitum non posse tueri, Johannem, Boemie regem, accessit secumque tractatus tales inivit, iuxta tractatus quondam Henrici, ducis Wratislavie, [11]) patrui patris sui, (ut) sibi civitatem et districtum Glacensem ad vite dumtaxat tempora deputaret, et Johannes, rex Boemie, post mortem eiusdem Henrici ducatum Wratislaviensem et eius civitates atque provinciam pro se, regno et corona Boemie imperpetuum obtineret. Quos tractatus rex Johannes gratanter acceptans sibi civitatem et districtum Glacensem cum omnibus pertinenciis assignavit, et vice versa Henricus prefatus regem Johannem per fidelitatum [12]) homagia tam nobilium quam civium, civitatum et districtuum predictorum securum reddit in premissis. Et sic rex Johannes predictus hoc, quod [13]) quondam temporibus Rudolphi, Romanorum regis, per Wenceslaum, olim Boemie regem, super devolucione ducatus Wratislaviensis in tractatibus conceptum extiterat et postea mortuo Henrico, protunc duce Wratislaviensi, sine liberis per Henricum cognominatum Ventrosum, patruum suum, patrem predictorum [14]) Boleslai, Henrici et Wladislai qui se de dicto ducatu Wratislaviensi de facto intromiserat ipsumque ad heredes suos predictos, licet preter debitum et ius, deduxerat, protunc ad effectum perduxit. Insuper [15]) eodem anno intervenientibus tractatibus per nova vasallagia Bregensis et Lignicensis ducatuum regnum Boemie magnifice dilatavit. [16])

---

a) Srovnej Petra Žitav. Kroniku Zbrasl., Pram. děj. č. IV. str. 285.

34) Slov procurante Karolo — de Waltsachsen nemají ruk. 4. 5. 6. — 35) Johannes rex nemá 2. — 36) Rukopisy první recense mají: Bamensi. — 37) ideo 5. — 38) plenum 5. — 39) Místo concordaverunt alias confirmaverant mají 4 a 6 conformarunt; 5 transformarunt. — 40) deposito 4. 5. 6. — 41) nemá 2.

1) Před slovem tímto jest naznačení kapitoly CI^ma s nápisem: De acquisicione ducum Slesie, et principatuum eorundem per Johannem, regem Bohemie, sibi, successoribus et regno Boemie in vasallagium perpetuum. — 2) existente 4, 5, 6. — 3) Slesie 4. 5. 6 a tak obyčejně níže. — 4) Ruk. 2 má jen pr . — 5) ducum 6. — 6) Bregensem 5, 6. — 7) civitates 4, 5, 6. — 8) Liginicensem 2; Lignicensem 4. — 9) iuvenem 2. — 10) Místo quod — masculina mají 4, 5, 6: quod propter sterilitatem uxoris sue, sororis Austrie ducum, masculina . . . — 11) Wratislaviensis 4, 5, 6. — 12) fidelium 2. — 13) nemají 4, 5, 6. — 14) predicti 2. — 15) Insuper post aliquot annos interv. 4. 5. 6. — 16) dilatavit 4, 5, 6, kteréžto rukopisy pak přidávají ještě: prout in literis desuper datis per eos et confectis postea suo loco patebit.

1327 Prefatus [1]) itaque Johannes, Boemie rex, [2]) anno Domini predicto, videlicet M°CCCXXVII° omnes alios subscriptos principes [3]) de novo suos, regni et corone Boemie vasallos hereditarios effecit, prout in subscriptis literis eorundem ducum apparet, quarum tenores sequuntur inferius: [4])

Nos Boleslaus, Dei gracia dux Opoliensis, [5]) re(co)gnoscimus tenore presencium et fatemur nos esse principem et vasallum magnifici domini nostri domini Johannis, Boemie et Polonie regis ac Lucemburgensis comitis, et ab eo terram nostram Opoliensem cum civitate Opol et castro ibidem, cum civitate Rosenberch et castro Crasscow, cum opidis etc. [a]) Datum Wratislavie anno Domini M°CCCXXVII°, in die Palmarum.

Similis [6]) tenoris [b]) habetur a Wladislao, duce Cosslensi, super terram Cosslensem, nec non civitatibus Kosla, Peuthum, Peysenchreschin et castris, videlicet Tost et Slabatyn, cum eciam villis, hominibus, vasallis et militibus etc. Datum in Opavia anno Domini M°CCCXXVII°, X° kalendas Marcii.

Nos [7]) Johannes, [c]) Dei gracia dux Osswencinensis et scolasticus Cracoviensis, recognoscimus etc. ut superius. Ac ab eo terram Osswencinensem cum suis civitatibus et castris, videlicet Osswencin civitate cum castro, Zator civitate, Kanth, Zipscha, Wladowicz et Spikowicz opidis, cum eciam villis etc. Sed data est in Beutung anno quo supra, VI° kalendas Marcii.

Item [d]) a domino Kazimiro, duce Thessinensi, habetur similis super civitatibus et castris, videlicet Thesschyn civitate cum castro, Freyenstat et Belicz civitatibus, Zchotschow et Jemnicz opidis cum municionibus et Ostravia castro cum eciam villis etc. ut supra. Datum in Opavia anno ut supra XII° kalendas Marcii. 1328

Item [e]) a domino Bolkone, duce Opuliensi et domino in Falkemberg, habetur similis super civitatibus Valchenberch, Glogovia minor et Czuloss nec non opido Strelicz cum municione ibidem et Pramsym municione, cum eciam villis etc. ut supra. Datum Opavie ut supra XII° kalendas Marcii.

Hiis [1]) itaque [f]) sic peractis predictus Johannes, rex Boemie, in regno suo regalia [2]) facta disponens in die beati Barnabe apostoli versus partes Reni secessit.

Deinde [g]) anno Domini millesimo CCCXXVIII° Lodovicus Bavarus ab ecclesia reprobatus Rome de connivencia Romanorum per episcopum Venetorum, [3]) qui se temeritate sua [4]) propria cardinalem Ostiensem reputare et nominare presumpsit, in ficticium imperatorem consecratus est. Nam idem Bavarus una [5]) cum Romanis sibi adherentibus plures cardinales temerarios eligi et institui procuravit. Qui postea lapsu temporis quendam Petrum de Corbona suum elegerunt in papam. Nam per eundem antipapam suosque ficticios cardinales induccione dicti Lodvici Bavari ex rebellione, quam adversus sanctam ecclesiam catholicam presumptuosis et [6]) frivolis suis ausibus instauravit, [7]) multa in eadem ecclesia Dei et precipue partibus Ytalie scandala committuntur.

Eodem [h]) anno Margaretha, primogenita filia regis Boemie, in Bavariam per Henricum, ducem Bavarie, maritum eius, transducitur.

---

[a]) Úplné znění této listiny najdeš v publikaci Grünhagena a Markgrafa: Lehens- und Besitzurkunden Schlesiens II, str. 304. — [b]) Tamtéž II, str. 417. — [c]) Tamtéž II, str. 577. — [d]) Tamtéž II, str. 559. — [e]) Tamtéž II, str. 303. — [f]) Viz Kron. Zbrasl., Pram. děj. č. IV, 285. — [g]) Srovn. tamtéž na str. 287. — [h]) Tamtéž str. 288.

[1]) Před tímto slovem mají rukopisy recense první naznačení kapitoly CII^hé s nápisem: De vasallagiis aliis insignibus regno et corone Boemie aplicatis per Johannem, regem predictum. — [2]) Místo rex — videlicet mají ruk. první recense: rex eodem anno, videlicet. — [3]) duces 4, 5, 6. — [4]) V ruk. 5 jest po slově tomto červený nápis: Litera vasallagii ducis Opuliensis. — [5]) Pravopis vlastních jmen v listech následujících přicházející upravili jsme dle vydání těchto listů od Grünhagena a Markgrafa ve spise: Lehens- und Besitzurkunden Schlesiens und seiner einzelnen Fürstenthümer im Mittelalter; poněvadž každý rukopis jména ta jináč píše a obyčejně nesprávně, bylo by uvádění variantů zcela zbytečno. — [6]) Tu předchází v ruk. 5 červený nápis: Litera vasallagii ducis Wladislai Coslensis. — [7]) Tu předchází červený nápis: Litera vasallagii Johannis, ducis Osswicinensis.

[1]) Tu předchází v rukopisech recense první naznačení kapitoly CIII^tí s nápisem: De ulterioribus Johannis, regis Boemie, successibus. — [2]) nemá 6. — [3]) Venatorum 5. — [4]) nemá 2. — [5]) Slovo una jest v ruk. 2 nadepsáno. — [6]) nemají 4, 5. — [7]) instaurarant 4, 5, 6.

1328 Eodem [a]) eciam anno Karolus, rex Francie, moritur sine heredibus masculinis, post quem Philippus, filius Karoli, quondam comitis Valesie, [8]) tamquam heres propinquior Francie rex effectus est. Cuius sororem Blankam nomine Karolus, primogenitus Johannis regis Boemie, legittimam [9]) duxit in uxorem. Hiis eciam temporibus Philippus, rex Francie, Johannis, Boemie regis, potenti suffultus auxilio Flandrenses bello devicit.

Hoc [b]) eciam anno predictus Johannes, Boemie rex, de ducatu Lucemburgensi Boemiam reversus in mense Augusto adversus Fridericum et fratres suos, duces Austrie, gwerras movit et cum [10]) maxima potencia armatorum Austriam ingreditur ipsamque usque Danubium circumquaque vastat et destruit. Ac infra breve temporis [11]) spacium plura castra et municiones rex Boemie victoriosus acquirit, nec duces Austrie predicti [12]) sue poterant potencie resistere quovis modo, sed cum maximis laborum tractatibus post percepta dampna [13]) vix humilem veniam [14]) sunt adepti. Sicque rex ipse sollemni fretus victoria XV° kalendas Decembris suam gaudenter Pragensem reversus est in urbem.

Post [c]) hec VI° [15]) die Decembris cum maxima multitudine bellatorum Prussiam progreditur, [16]) et interiores Lithwanorum terras infidelium intrans plura eorum castra acquirit violenter et dirruit, [17]) innumeros infideles interficit et ex eis circa [18]) tria milia captivitate constringit, Prussiam secum adducit et procurat singulos baptisari. Ac post multos actus magnificos, quibus eum Deus omnipotens specialiter pre ceteris honoravit, revertitur ad propria. Preterea dum in civitate sua Wratislaviensi moram faceret, [19]) subscriptos duces et eorum ducatus sibi, regno et corone Boemie in vasallos et vasallagia in perpetuum applicavit, prout in subscriptis [20]) privilegiis continetur. Que facta sunt anno Domi M°CCCXXIX°. [21])

Nos [1]) Johannes, Dei gracia dux Slezie dominus Stinavie, ad universorum noticiam tenore presencium volumus pervenire, quod n deliberacione matura et consilio diligenti preh bitis favore quoque et consensu fidelium et ami corum nostrorum expressis, nostrorum principa liter hominum, civitatum ac terrarum nostrar subscriptarum attendentes profectum inantea etc. Datum Wratislavie anno Domini M°CCCXXIX IV° (sic) kalendas Maii.

In [1]) nomine Domini amen. Noverint universi tam presentes quam posteri noticiam presencium aut copiam habituri, quod quia Conradus, Dei gracia dux Slesie et Glogovie et dominus in Olsna, ob specialis amoris affectum, quem erga magnifici principis domini Johannis Boemie et Polonie regis ac Lucemburgensis comitis, domini nostri karissimi, gerimus celsitudinem etc. [e]) Datum et actum Wratislavie anno Domini M°CCCXXIX°, VI° idus Maii.

In [1]) nomine Domini amen. Noverint universi tam presentes quam posteri presencium noticiam aut copiam habituri, quod quia nos Henricus, Dei gracia dux Slesie et Glogovie et dominus Saganensis, ob specialis amoris affectum et cetera ut in secundo folio precedenti ducis Conradi litera similis tenoris per omnia mutatis civitatibus et castris, videlicet Sagano, Vreinstat, Sprotaw, Grunemberch, Krozzen, Nuenburch, Wartemberch, Malnitz, Pusa, Pobersberch, Czulchow, Swibosin, Lubnaw, Butnicz, Bentschicz, Kopanitz, Brandatendorff, Netka, Rabinmost, Premund, Prsibow, Trebechow cum ceteris fortaliciis et muni-

[a]) Viz Kron. Zbrasl., Pram. děj. č. IV, str. 289. — [b]) Tamtéž. — [c]) Tamtéž str. 290 a 293. — [d]) Úplné zně listu tohoto jest ve výše zmíněné publikaci Grünhagenově a Markgrafově: Lehens- und Besitzurkunden Schlesien I, 129. — [e]) Tamtéž II, str. 19.

[8]) Vasalie 5; Vaselie 4. — [9]) nemá 6. — [10]) tam 2. — [11]) nemají 4, 6. — [12]) nemají tytéž. — [13]) dampna co cordiam ruk. 6. — [14]) nemají 4, 5, 6. — [15]) VII° 4, 6. — [16]) ingreditur 2. — [17]) dirimit 5, 6. — [18]) citra 2. — [19]) tr heret 4, 5, 6. — [20]) scriptis 6. — [21]) M°CCCXIX° 2.

[1]) Rukopisy recense první naznačují tu kapitolu CIVou s nápisem: De vasallagio et littera ducis Stinavie.

[1]) Rukopisy recense první mají před slovem tímto naznačení kapitoly CVé s nápisem: De litera vasalla ducis Conradi Olsnicensis.

[1]) Rukopisy recense první mají před tímto odstavcem naznačení kapitoly CVIé s nápisem: De litera vasa lagii Henrici ducis Glogovie, domini Saganensis.

1329 cionibus nostris omnibus, appendiis, dominiis etc. [a]) usque ad finem mutatis mutandis. Et in data precedentis litere positum est VI° ydus Maii; hic ponatur III[a] feria post dominicam Misericordia Domini [b]) sub eodem anno Domini. [2])

1330 Anno vero Domini millesimo CCCXXX° Wenceslaus alias Karolus, primogenitus Johannis regis Boemie, per patrem suum revocatus una cum uxore sua Blanca nomine usque ducatum Lucemburgensem, in quo loco idem Johannes, Boemie rex, ipsius Karoli expectabat adventum, honorifice remeavit et ibidem aliquamdiu quasi ad annum permansit. [c])

Eodem [d]) anno die sancti Wenceslai obiit Elizabeth, uxor Johannis regis Boemie, mater Karoli imperatoris, et sepulta circa patrem in monasterio Aule Regie.

Explicit cronica Boemorum, quam de anno Domini millesimo trecentesimo septuagesimo quarto ad mandatum serenissimi ac invictissimi principis et domini, domini Karoli quarti, divina favente clemencia Romanorum imperatoris ac Boemie regis, Przibico de Tradenina, arcium liberalium doctor, congregavit ac composuit ab origine terre Boemie omnium ducum et regum, qui suis temporibus ipsam gubernaverunt et in ea regnaverunt, ex omnibus cronicis omnium monasteriorum et quorundam baronum, ubicunque potuit conquirere. Scitoque tamen istud, quod omnes res fabulose et non vere ac fidei dissimiles sunt obmisse et reiecte, sed quod verum et certum est, de eis excerptum, hoc est in hac cronica mandato predicti imperatoris positum. Nam illas omnes res certas et veras ac gesta seu facta sue terre Boemie idem imperator, quam pervalide super omnes alias suas terras dilexit, solus omnibus cronicis monasteriorum et baronum visis et cum summa diligencia perlectis memorato Przibiconi demandavit ex eis unam cronicam veram et rectam conscribere et in unum volumen redigere, quod et, prout cernis, fecit. Et sic sepedictus imperator propter pervalidam huius terre dileccionem et ipsius magnam exaltacionem habensque ad eam specialem caritatem libenter in eam tocius mundi gloriam induxisset. Et ergo quicumque supradictam cronicam leges, quam predictus Przibico iuxta vires suas cum maximo ac ingenti labore compilavit, non ei sed Deo omnipotenti gracias redde legendoque eam ipsam ama et in ea delectare eiusque laboris memor esto et pro eo Deum exorare digneris, ut cum eo sit in regno ipsius in secula seculorum amen.

---

[a]) Viz výše zmíněnou publikaci Grünhagenovu a Markgrafovu: Lehens- und Besitzurkunden Schlesiens I, str. 129 a 130. — [b]) T. j. dne 9 května. — [c]) Srovnej Život císaře Karla IV, Pram. děj. č. III, str. 340 a 341. — [d]) Kron. Zbrasl., Pram. děj. č. IV, 303.

[2]) Ruk. 4, 5, 6 ukončují tímto vypravování své. V ruk. 5 jest ještě připisek červený: Is, qui conscripsit hec, cronicam eam hucusque dumtaxat perduxit. Ruk. 6 má připisek: L. D. P. de K. Explicit chronica Bohemicalis. Feria quarta ante S. Elizabeth a. Domini MCCCCLXVII°. Rukopis Pulkavy, jejž Dobner nazývá Stehlíkův, měl tu naznačení kapitoly CVII[mé] s nápisem: Rex Johannes postea post biennium subiugavit sibi in regno Bohemie Boleslaum, Wenczeslaum et Lodovicum, duces Legnicenses, prout in litera subsequitur. Z toho soudí Dobner, že zamýšlelo se pokračovati ve vypravování.

KRONIKA PULKAVOVA.

Tato kronika jest od počátku české země i o všech kniežetech i králích, ješto jsú zpravovali svými časy. A takž pak k přikázání slavného Karla čtvrtého Římského ciesaře ze všech kronik všech klášteróv, ježto shledány mohly býti, skrze Přibíka, syna Dluhojova z Tradenína, mistra školnieho od svatého Jiljie řečeného Pulkava v český hlahol z latinského, jakž najlépe mohlo býti, jest přeložena. I jest znamenati, že všecky věci básnivé a nepravé jsú opuštěny, a což pravého a jistého jest, položeno; neb ty všecky věci dřéve řečený ciesař s velikú plností v latinskú, velmi krásnú řeč shromazditi jest kázal. Své země činy máš zvěděti, neptaje se na noviny jiných zemí všelikterých, neb divóv některých. Potom pak to učiníš, jěždiž sem i tamo po novině. Ale mudří tak pravie, ktož rád své viděti chce zdravie, aby v své zemi ptal sě na noviny, netbaje vlaské kučiny. Ale již něchtěl-li by dobrým slúti, ten ktož chce přes moře plúti, nechtěl-li by tam v daleké vlasti, v nichž mnozí bývají v strasti i berú na sě obyčeje, o nichž tato kronika nepěje? Neb kakéžkoli staří páni tam nebyli poznáni, však slula ctná družina, v jiných zemiech o nich novina prochodila v té dráze v slovútnosti. Protož prosím vašie ctnosti, by mě neposúdil v tom, že sem pověděl o tom; bych pravil totiž daleko bývánie, jenž vítězstvie jest znamenie [1]).

Když [a]) synové lidščí na poli Senar tak řečeném po potopě nepamatovali, ani rozomem svým srozoměli slibu božiemu, jenž k Noe k otci k jich učinil byl a řka: Již nikakéž nezahladím světa potopami vodními a stvořenie všelikakého, ale položím duhu mú v oblaciech nebeských, i bude zalíbenie mezi mnú a zemí, — ale oni nedoufánie k bohu jmajíce, bojiece sě opět budúcie potopy pro bázeň města a veže na velmi velikú výsost dělati jsú sě snažili; tehdy však všemohúcí buoh treskcě jich nemúdrost a velebnost z své božské moci ukazuje [1[b]] na tom miestě ihned jazyky jich ve dva a v sedmdesát řěčí rozdělil jest. A protož ta jistá veže jmenována jest Babel, ješto sě vykládá jazykóv pohaňenie. Tu jest na tom miestě jedna řěč slovanská, ješto nakázaným [2]) příslovím slovanská slove, počátek svój vzala, od kteréžto jisté řěči lidé toho jazyka Slované jsú nazváni. Nebo v jazyku jich slovo latině sě die verbum, a slova latině verba slovú. A takž od slova nebo od slov nazváni jsú ti lidé Slověné.

Prvá přiemluva. O próchodu těch lidí a o osobení zemí rozličných.

Pro [b]) ňežto ti jistí Slovanové odšedše s toho jistého pole Senar, jdúce skrze Kaldejskú zemi, i přišli jsú do té země. v niež nynie Řekové přěbývají. Potom další próchod činiece jedniem mořským výtažkem neb zátokú podle větčieho moře vešli jsú do Byzancie, ješto nynie Konstantinopolim slove, do těchto zemí, to jest do Bulkarie, do Rassie, do Servie, do Dalmacie, do Charvatcie, do Bosiny, do Karintie, do Stirie a do Karnyoly,

[a]) Srovnej na str. 3. a 4. — [b]) Srovn. na str. 4. a 5.

[1]) Předmluva až potud jdoucí je z rkp. Litoměř. Text ostatní je z rkp. R. Mezery, jež v rkp. tomto vznikly vyříznutím starých obrázkův, vyplněny jsou textem vzatým z rkp. L., položeným do závorek rohatých. Co kde jinak je změněno v textě a podle kterého rukopisu, bývá poznamenáno pod čarou. — [2]) tak R, L, Lit.; doleji nakaženým R 6[b].

v kterýchžto zemiech až do dnešnieho dne přěbývají. Takž pak i byl jest jeden člověk v Charvátiech jménem Čech, jenžto pro vraždu nad jedniem pánem znamenitým učiněnú, z těch krajin z Charvatské země postúpiv i s bratří a s tovařistvem svým, bral sě [2a] jest hledat sobě vlasti nové, v niežto by bezpečně bydliti mohl. A tak s miesta na miesto bera sě až k Dunaji i přišel jest. Odtovad pak bral sě jest do té vlasti, ješto nynie Čechy slovú česky a německy Bemen. Nazvána jest tato země Bohemia latině od jmene božieho; neb v slovanském jazyku od toho jmene Boemia buoh se jmenuje, i v českém také. A tak tiem výkladem od jmene božieho Boemi neb Čechové jsú řečeni. Boemia latině sè die a slovansky Čechy[1]), a takž od prvého bydlitele Čecha nazvána jest Čechy tato země. Kterýžto Čech s svými bratří a s svým tovařistvem nalezl jest tuto zemi beze všeho bydlitele, nalezl jest lesy porostlu[2]) jsúce všicku, a plnu zvěři v těch lesiech. Tak pak osadil sě jest s svú čeledí na jednéj vysoké hoře, ješto obecným přieslovím slove Říp. Neb s té jisté hory veliká roveň se všech stran země sezřiena móž býti, i jest ta hora mezi řěkama Vltavú[3]), Labem a Ohří. Tu jsú najprv počěli přěbývati a zemi orati v Čechách. Ti jistí lidé najprve tu jedli žaludy a planá jablka a jiné plané ovoce lesné, zvěř a ryby. Ale obilé ani semen ani vína ani kterého pitie, jímž by sě opiti mohli, neměli jsú, ale vodu studenú pijiechu; všecko jim obecno bieše vespolek, i také ženy; kakés rúcho lněné a [2b] vlněné neznamenité[4]) na sobě nosiechu, a zimě v zvieřecích a v ovčích kožiech miesto kožichóv chodiechu; o nižádném zákonu nebo právu nic nevědiechu, jedno tak [podle přirozeného obyčejě živi biechu. Bratr pak Čechóv nebo tovařiš jménem Lech, jenž s ním přišel bieše, přešel jest přěs sněžné hory, ješto Čechy dělé s Polskem, i uzřěl jest velmi velikú a dlúhú až do mořě roveň; i posadil sě jest tu, a tak pokolením svým naplnil ji. Toto také jest znamenati, že v slovanském jazyku roveň Polsko jest, to sě jmenuje v latinském campi plani. A tak ta země nazvána jest Polsko od veliké rovně polské, neb v nie dědina velmi velikým rovnem leží. Potom pak z jeho pokolenie někteří brali jsú se do Rus, do Pomeranie, do Kašubie, až právě] do Dačské země a do končin mořských na poledne. A tak všecko jazyka naplnili jsú sobú i dělali a orali tu. Jiní pak opět z Čech brali jsú sě k téj vodě, ješto Morava slove, a tu jsú sobě Moravu osobili. Brali jsú sě také do Míšně, do Budišínska, do Bramburka, do Lužanska; a v těch ve všech zemiech přěbývati sě jeli. Tyto všěcky byly jsú plání porostlé a přěbyvatele v sobě žádného neměli. Jichžto jsú sě znova dělati jěli a v nich přěbývati, jakžto i dnešní den přěbývají.

Druhá přiemluva. O povýšení země skrzě prvé kniežě Přěmysla [3a] *a o rozplození zemském znamenaj.*

Když *) pak ti jistí Slovanové neb Čechové přěs mnohé časy tak živi biechu jakžto lidé sprostní v svéj chudobě, na dědinách i na jiném zboží rozbohacovati jsú sě jeli; pro ňežto lakomstvie srdcě jich ihned popadlo jest tak velmi, že sváry, vraždy i jiné zlé věci tak mezi sobú pácháchu. Protož potřěbie jest bylo, aby k někomu útočiščě měli, jenžto by jě v hromadu jednal. A když také sváry činiechu od pravdy blúdiece, tak pak zvolili sobě jednoho múdrého člověka, šlechetného a ctného, v súdiech spravedlného, k úkladóm[5]) všech sváróv múdrého, dobřě bohatého, jménem Kroka. Ten jistý Krok první tvrz v České zemi učinil byl v Stebně. I pravie pak také někteří, že jest měl bratra jednoho jmenem Kraka, jenžto jest Krakovský hrad i město udělal a jemu jmě[6]) své Krakóv vzděl. On jistý Krok zpravoval jest zemi, ne jako kniežě, ale jakožto súdcě od obcě volený zemi ctně jest spravoval. Jenžto jest po své smrti po sobě tři dcery ostavil. Jedné prvorozené řiekali jsú Běla; jakožto jiní pravie, slula jest Kazi. Ta jistá Běla udělala jest ten hrad Bělinu a té všie vlasti povýšila jest. Ta jistá Běla byla jest ve všem lékařství dospělá, byla přirozenie všeho kořenie znající, i uzdravovala jest od rozličných neduhóv

*) Viz str. 5—7.

[1]) Bechy R, L. — [2]) porostly R, L. — [3]) wultawu R. — [4]) neznamene; neznamenyte L. — [5]) vklady R, k vkladom L. — [6]) gme R (tak i jindy).

lidi mnohé; [3b] neb k nie jako k slovútnému lékaři útočišče jmějiechu všichni z té krajiny. Druhá sestra jejie slula jest Tetka; ta jest hrad Tetín svým jmenem udělala, čarodějnice a věštkářka [1]) veliká byla jest. Nebo všecky krádežě i ztráty rozličné svými věštbami ona lidem ukazováše. A protož ta všecka vlast v svých ztrátách k nie sě utiekáše. Třetie pak byla jest nazvána Libušě. Ta svým rozomem nad všecky vynikáše; neb jest ta byla prorokyně, duch proročí [2]) v sobě majíc, přěvědující a rozpravující svými věštbami budúcie věci. Ta jest byla v súdech nad jiné múdřejšie, mravy i skutky tišějšie. Ta jistá Libušě udělala jest Vyšehrad; pro ňežto miesto otcě jejieho Kroka zvolila ji sobě země za súdci. A když udělala Vyšehrad, najprve i zpravovala jest českú zemi po mnohé časy. Potom pak v časiech přihodilo sě jest, že dva zemeníny pro některé jménie svár mezi sobú jsta pozdvihla, a tak přěd Libuší oba v súdě stala prosiece, aby jě spravedlivým súdem rozsúdila. Kterážto Libušě když při jich přěslyšala, sličnú múdrostí pravdu zvěděvši, jednomu pravdu učinila, vinného pravým súdem potupivši. Tehdy ten, jenž potupen byl, proto že v přieteléch mocnější byl, jal sě jest volati a řka: Ej běda lidu našemu, že všěcky vlasti muži zpravují, ale ny žena zpravuje. Tehda vešken [4a] lid, jenž tu stojieše, volal jest a řka: Kněze chcemy jmieti, jenž by nás zpravoval, jako jiné vlasti zpravují sě. To když Libuše uslyšala, kázala jim mlčeti i pověděla jim takto: Mužie, přiďtež zajtra ke mně a jáť vaše žádánie naplním. Tehdy když nazajtřie přěd Libuši přijidechu, kniežěte jsú opět žádali. K nimžto Libuše takto mluvila jest: U milosti a přietelství měkcě a lehcě jako žena vás jsem zpravovala. Nuž pak nynie již mužě kněžě budete jmieti, jenž v silnéj moci hlavy vašě skrotí a podle své vóle vás súditi bude, jehožto moci nebudete moci sě protiviti. Povýšíť mezi vámi i poníží, kohož bude chtieti. Proti kteréžto řeči páni i vešken lid obecně všichni zvolachu [3]) a řkúc: Kněžě vždy chcemy jmieti. A proto že ta jistá Libušě prorokyní bieše, prosili jsú jie, aby jim některého za kněžě dala. Jenžto k nim odpověděla: Pojměte kóň mój bielý a vložte naň královė rúcho, složtež s ňeho dolóv uzdu; a k kterémužkoli člověku pójde a podle něho stane, toho sobě vezměte za kněžě a mně za mužě. Toť vám dávám na znamenie: když k tomu muži přijdete, naleznete jeho, an na železném stolu sniedá. Kteřížto páni chtiec Libušino kázanie naplniti, poslavše posly s Vyšehradu za koňem jsú brali sě. [4b] Kterýžto kóň po polích, po horách, po dolech těkav sěmo tamo přiběhl jest druhý den blízko k téj vsi, ješto Stadice slove, ješto sě nazývá miesto stadné, i stal tu. Jest vzdáli od Vyšehradu ta ves jednak za deset mil, a sedí na té vodě, ješto Bělina slove. Tu jsú nalezli jednoho člověka jménem Přěmysla, ješto se vykládá přěmysliti [4]), an oře na poli dvěma voloma pstrýma. A to pole i na dél i na šíř jmá v sobě dvojě hony a jest okrúhlé a črné, všecko bielým polem obklíčené. I mluvili jsú k ňemu a řkúce takto: Kniežě naše jsi, rozvěž voly a vsěď na kóň, pojediž s námi; vsědeš na kniežěcí stolici tobě připravenú, neb vešken český lid za kněžě tě sobě učinil. On uslyšav ta slova jich, ihned voly rozvázal, kterážto voly ihned v rychlosti kams preč sta zaběhla a viec potom nejsta viděna. Muž pak ten jistý Přěmysl, jenž tak od pluha povolán byl na kněžstvie, osten ten jistý, jímžto voly bodieše, v zemi jest ihned vsterčil, kterýžto osten z sebe tři ratolesti ihned vypustil a jal sě kvísti a plod ořěchový dobřě uzrálý nésti. Z kterýchžto ratolestí dvě sta uschle a třetie rostla a rozšířila sě velmi, jakožto dnešní den viděno móž býti. Neb na každé léto na nie ořěchové rostú, kteřížto ořěši za mnohá léta ani zhynúti ani zetleti ani zpráchnivěti mohú, a červ [5a] také v nich nikdy nalezen nebývá. To když sě tak stalo, vzal jest Přěmysl radlici a položil na ni chléb a sýr, i jal sě s nie jiesti. To když uzřěchu panští poslové, ti rozpomanuli sě o Libušině řeči, ješto jim dřieve o tom pravila, než sě stalo. Kakž kolivěk diviechu sě tomu, však jeho otázati nesmějiechu toho času, co by ty věci mienily. A když pak odjedl Přěmysl, vsědl jest na kóň i jel s nimi. A když s ním biechu na cestě, otázali jsú jeho, bylo-li by hodné, aby jim pověděl, co by ten osten mienil, ješto kvetl a ovoce nesl, a ješto dvě ratolesti uschle a třetie plod nesla a velmi sě rozšířila. Odpověděl jim: Tři kniežata vyndú

[1]) hwyezdarzka L. — [2]) v R, L není. — [3]) v R následuje muzye. — [4]) přemýšlející Vrat.

z života mého, dvě brzo zhyneta, ale třetie kniežě i kněžstvie jeho i na širokost a dlúhost slavně kvísti bude a velmi velebné ovoce z sebe vydá. Pravi vám to také, byste byli mne nechali pole toto doorati, na ňemž sem oral, mé pokolenie mužské v tomto kniežětství vždy by bylo ostalo; ale že před časem přišli ste, plod mój mužský pohyne. A to buď vám na znamenie, když ten plod pohyne, vnuk bude mstíti děda. Byl jest také vzal s sobú Přěmysl své škarpály a mošnu z lýk udělanú, o ňežto když byl otázán, odpověděl jest: chci, aby toto věčně na Vyšehradě bylo chováno, a nezhyneť aniť zetlé, aby viděli náměstkové moji, že jsú z chudoby pošli a na kniežecí [5b] stolici posazeni, a tak pak aby nepýchali. Nebo pyšní poníženi bývají pro své zaslúženie, a pokorni povýšeni pro svú ctnost. A téť věci i dnes pilně chovají na Vyšehradě. A ten den před korunováním krále českého kanovníci u procesí přijímajíce krále škarpaly jemu ukazují a mošnu na pléci vzdievají, aby měl pamět, že jest z chudoby pošel a tak nepýchal. Takž Přěmysl kniežě s svým tovařistvem přijel jest na Vyšehrad i byl slavně od Libušě i všěch pánóv obecně na kniežěcí stolici posazen a Libuši za mužě dán.

Třetie přiemluva. O vzdělání Pražského hradu.

Potom*) pak jednoho dne Libušě prorokyně před svým mužem a před množstvím pánóv, jenž tu stáchu na Vyšehradě, prorokovala jest těmito slovy: Viziť já město, jehož slovútnost nebes dotýká; věz to v lesěť má posazenie, jehožto od tohoto miesta vzdálenie za třidceti honóv jest cíle. Toť Vltava dělí svým rozdielem směle. To jisté město od púlnočnie strany má potok velmi hluboký jménem Bruska, od poledne pak vysoká jedna a dlúhá hora opokovatá velmi jménem Petřín. Ta hora svú výsostí nad jiná miesta tu vyniká, a tak ta hora zchřebtila sě až právě do tohoto potoka Brusky. Když tam pak přijdete, prvého člověka, kteréhož [6a] naleznete, mluvte k ňemu, a cožť vám prvým slovem odpovie, tiem jistým jménem toho slova tomu městu vzdějte, a tu na tom miestě hrad založte a dielem jej dokonajte. Kteřížto poslové přikázánie panie své chtiec naplniti přišli jsú k tomu miestu, i nalezli na ňem člověka, an dřěvo teše. Jehožto co by činil otázali. Odpověděl jest a řka: Práh dělám. Poslové pak znamenavše to miesto připravovali jsú stavenie k hradu, a tak tomu městu Praha vzděli, točíš práh po slovanském jazyku vzděli jsú. Vrátivše sě poslové rozpravili jsú Libuši ty věčky věci, a ona pak povědě řkúc: Dobřě stalo sě jest. Nebo pod nízký práh častokrát páni velicí sklánějí se. A tak z příchody té věci tiem jménem ten hrad Prahú jest nazván. Tak jest prorokovala Libušě o tom jistém hradu řkúci: I v budúcích časiech vyndeta z toho hradu dvě zlatie olivě, jichžto výsost sedmého nebe dosáhne; a tě jistie olivě po všem světě divy rozličnými budeta sě stkvieti. Tú dvú olivú v obětech a v dařiech všecko pokolenie české následovati budú, i také jiná pokolenie věčcka. Jedna z těch (oliv bude nazvána většie sláva)[1]) a druhá bojovné utěšenie. Jakož sě jest i stalo to potom. Neb slavné kniežě svatý Václav mučedlník boží nazván jest Venceslaus, ješto jazykem slovanským [6b] Václav slove, a tak z toho slova vykládá sě většie sláva neb velikost slávy; a blahoslavený pak Vojtěch mučedlník, druhý biskup Pražský, jehož jmě vykládá sě zástupové utěšenie neb vojenské; na tom hradě jsú sě stkvěli svým přiebytkem i stkvějí se svým svatým odpočíváním. Tato svatá mužě tak jsta toto časné sbožie múdřě přěběhla, že s odplatú mučedlníkovú nebeského přiebytka již sta dosáhla. Na tom jistém hradě mnoho těl svatých i jiné svátosti mnohých svatých apoštolóv, mučedlníkóv, zpovědlníkóv, děvic i svátosti mnohé božieho umučenie i jeho slavné matky Marie jest shromážděno, a nábožně ta svátosť schována i čest sě jie děje, že křesťanové věrní k tomu jistému prahu, těch svatých navščěvujíce, tu kdež biskupová stolice jest, tak pro duchovnie věci jakž také pro světské ze všie země i ze všech jiných vlastí, né, takměř ze všeho světa kajíce sě běžie a svú hlavu pod ten práh pod-

*) Viz na str. 7 a 8.

[1]) z rkp. Lit.; v R a L je za to: flula flawa.

klanijí, proněžto správně ten hrad Praha jest nazván, ješto v slovanském jazyku práh slove. A tak pak od toho slova nakaženým [1]) jmenovaním od jinorozených lidí Praga neb Praha nazván jest.

Čtvrtá přiemluva. O práviech, ješto Libušě (s) svým mužem učinila v zemi.

Kněz Přěmysl, jenž byl prorok veliký, s Libuší svú ženú, jenž jest věštkářka byla, vzemše radu [7ᵃ] v hromadu i učinili jsú práva, jimižto po dnešní den země sě zpravuje.

O tom hradu, jemuž dějí Libic.

Potom [a]) pak Libušě udělala jest hrad blízko od Labe podle toho hrada, ješto nynie slove Kolín na Labi, jemužto Libic řiekají. Tu po své smrti jest pohrabána. Ten jistý hrad potom po dlúhém času byl jest Slavníkóv, hrabie urozeného, jenž byl otec sv. Vojtěcha, jenž také tu s mateří svatého Vojtěcha s svú ženú pohrabán jest po své své smrti.

Šestá přímluva. O zabylství oněch dievek, ješto divně své věci činily, jakožto Vlasta i také jiné dievky.

Když [b]) pak Libušě umřela a v Libici pohrabána byla, povzdvihla sě jedna dievka v pýšě jménem Vlasta, jenž lakomstvie ku panování majíci jako paní jejie Libušě někdy zemi zpravovala, tajně povolala k sobě všěch dievek i mluvila k nim takto: I vieste-li, že paní našě Libušě, když živa byla, zemi tuto [7ᵇ] zpravovala jest? Proč bych já s vámi také jie nezpravovala? Neb já všěcka tajemstvie jejie vědě, a také sestry jejie Tetky všěcka kúzla uměji. Znaji také kořenie i všěcka lékařstvie uměji k zdraví i k nemoci, jakožto Běla sestra jejie uměla jest. Protož že jich umění nade všěcky jiné jáz najlép rozoměji, chcte-liž vy pak nynie spřisáhnúti sě se mnú a mně věrně pomáhati a se mnú spravedlně státi? Nadějiť sě já, že na všěch věcech mužóm panovati budem. Tehdy pak ihned všěcky dievky odpověděly jsú: Tato řěč, ježto ty mluvíš, nám sě velmi dobřě líbí. Kterážto Vlasta uhledavši sobě jeden čas hodný, dala jest dievkám jedno pitie uměním učiněné píti, kteréhožto nápoje mocí a okušením všěcky ty jisté panny jaly jsú sě mužóv, bratróv, otcóv i rodičkóv tak velmi nenáviděti, až právě do smrti jim nepřějiechu. A všecko pokolenie mužské v nenávist velmi ukrutně jmějiechu jako pravé vrahy. Toho jistého také času ženy a panny jezdiechu na koniech na lov i k jiným ke všěm skutkóm, i také jako mužie všěm jiným mužským obyčejóm obykáchu. Jednoho pak zajisté času kniežě Přěmysl, jenž prorok bieše, viděl jest u vidění jednu dievku s jinými mnohými dievkami jie sě naderžijícími, ana podáváše jemu plné čieše krve, aby ji pil. Pro kterézto [8ᵃ] viděnie všěcky pány i všěcky starosty lidské svolal jest, a zjeviv jim viděnie toto i řekl jest k nim a řka: Bojte sě, od takových žen a od dievek veliké nehody a ohavenstvie přijíti v časiech; neb veliké svobody pójčili jste jim, a aby skutkóv mužských nenadržely sě, nebráníte jim toho, ani brániti tbáte. Kterážto slova ti jistí páni mimo sě pustivše, ani jich co tbavše, dievkám a ženám přěpustili jsú k jich vóli drzost jmieti.

Potom pak ne po mnohém času ta jistá Vlasta zprávcě těch žen a těch dievek chtieci silnéjie proti mužóm ty dievky vzbuditi, dala jim jest to jisté pitie kúzlem učiněné po všie české zemi opět píti, kterýmžto nápojem k mužské smrti přěukrutným protivenstvím líty biechu.

To když tak učinila byla, s dievkami a s ženami, lstivú radu učinila jest, aby točíš nočnieho času, když by mužie spali, po všiej zemi v svém odění přípravny jsúce se všěch stran na muže sě řítily a je v tom spaní otrápily, a tak všěcky zbily a zmordovaly a jich koně i odénie jim odjaly. A tak pak aby sě připravily a ohradily k bojování Vyšehradu, na ňemž knieže Přěmysl přěbýváše. Pro ňežto stalo sě jest, když podle svého chtěnie a podle své vóle všěcky mužě staré i mladé zbily biechu, shromazdily jsú sě všěcky v hromadu na pole, a tak proti Přěmyslovi vyjedše hrad Vyšehradský [8ᵇ] mocně oblehly jsú, a proti tomu hradu na vrchu jedné veliké hory hrad velmi tvrdý vzdělaly jsú i vzděly jsú tomu

[a]) Srovnej na str. 8 a 9. — [b]) Srov. na str. 9 a 10.

[1]) Srovnej nahoře na str. 211. poznámku 2.

hradu Děvín. Neb v slovanském i v českém jazyku děvečky slovú děvice, a protož ten hrad od děvic nazván jest jménem Děvín.

Toho také času ty jisté dievky tak velmi silny biechu, že velikým počtem nad mužě vynikáchu, tak jakž mužie jich množství a jich moci ani potkáním na poli, ani nikakž jinak ovšem odolati jsú nemohli.

Sedmá přiemluva. O boji, ješto dievky s mužmi braly.

Když*) ta jistá Vlasta ten jistý hrad Děvín udělala a s svými [pannami naň sě vzebrala a jej oděním i dobrými štíty, meči, lučištěmi i jinými věcemi brannými špižovala, tehdy ihned zemené s svým rytieřstvem brali jsú sě před kniežě Přěmysla na Vyšehrad řkúce jemu: I proč těchto žen panovánie nad sobú trpíme? Umyslili sme zajisté, neb na pole bojem s nimi sě bíti a sníti, nebo silnú mocí valně hrad jich Děvín oblehnúti. Jimžto Přěmysl, jenž duch prorocký v sobě jmějieše, to pověděv veče: Odstup to ode mne, bych já s] vámi jěl, nebo vy všichni přěmoženi budete, a já s mým pokolením, když bych s vámi v tom boji byl, také bych zahynul. Tehdy zemené neobrátivše sě na tu řěč, ješto Přěmysl mluvil, se vším svým vojskem i se vší svú mocí proti dievkám k tomu hradu Děvínu neopatrně a nemúdřě brali jsú sě byli. [9ᵃ] To když Vlasta vévodice a kněžna těch panen opatři, k svým pannám směle a udatně mluvila jest a řkúc takto: Ej mojě milé tvařišky, viemť to, že Amazonitské tak řečené ženy proti Cyrovi a Alexandrovi vítězný boj povzdvihly jsú byly, proňežto stalo se jest, že v králevství Saba tak řečeném a v jiných ve všěch vlastech Amazonských panny a ženy nad mužmi vítězně panují; proňežto zajisté, by ženy mužóm vítěznými skutky nebyly sě zpačovaly, to panovánie nikdy ženám nebylo by dáno. Protož vezmúc dobrú mysl a posilněnie chutné oblecte sě v oděnie a vezměte braň v svoji rucě, a vyvolte smrt, abychom tyto mužě, ješto našemu panování sě protivie, ukrutnú smrtí zhubily a je pod sě podrobily. Jiežto řěči všěcky dievky povolivše rozjichu sě k oděnie, a tak k boji sě připravivše a s tiem dveřě hradové otevřechu, na pole vyjedú, jako lvice lačné lidské krve prolitie žádajíce. Tak pak na poli velikým valem a seršěním, u přěpevné oděnie jsúc oděny na mužě sě chutně obořichu. U kteréhožto bojě sendení nebo sběžení Vlasta na svój helm prvým cukem svým mečem najprvnějšie ze všěch sedm mužóv vítězně zabila jest; proňežto pak ihned tovařišky jejie, strojce nebo hauptmanicě [1]) zástupové Mlada, Hodka, Svatava, Vracka, Radka, Častava, Třstava [2]) jedúce, na mužský zástup jsú se řítily, a tak všěcky mužě, kteříž [9ᵇ] neutekli, mečem a jiným oružím jsú zbily. Takž pak zbivše a přěmohše mužě, panny ty jisté mocně všicku zemi i všecky vsi beze všie vzpory plenichu. Toho také času pod nevěrnú lstí za přímiřím krásné a chytré panny ty jisté zvachu jinochy mladé, pány urozené na svój hrad na Děvín, každá k svému řkúci takto: U milování tvém velmiť túžím. Protož žádáš-li mě mieti v manželskú vieru sobě, chciť tvá manželka býti. Aj totoť tajemstvie tobě zjevuji, žeť má paní Vlasta takého a takého dne jistě na takú cěstu přichystala sě jest, na kteréžto cěstě když mocně přijedeš a budeš ji moci přěmoci, mě inhed za ženu sobě tu vezmeš. Takými zajisté slovy a výmysly lstivě veliké škody mužóm učinichu; neb když již k tým jistým určeným miestóm přijediechu, od těch jistých dievek ukrutně sú zhubeni, jakžto mnohým pánóm i čeledínóm jich stalo sě jest. Jednoho také času nevěrným úmyslem poslaly jsú ku pánóm zemským vzkazujíce takto jim: Pravímyť vám to, žeť nás jest teskno; v takém úsilí a v takém bojování již viece přěbývati nechcem; neboť ženy smy, jimžto neslušie nad mužmi panovati. Aj tot již přistúpite k hradu k Děvínu bezpečně, z nás učiníte, což vám libo jest. Kterúžto řeč páni kniežěti Přěmyslovi donesli jsú [10ᵃ] rozpravujíce ty věci. Jimžto on odpověde a řka: Nerodte, nerodte jim věřiti, pod nevěrným zakrytím svú lahodnú řečí oklamajíť vás. Ale však páni té jisté rady kniežete svého opustivše, všěcky mužě shromazdili jsú, kteréž koli

*) Srovnej na str. 10 a 11.

[1]) hauptmanyczie L; hautmanycze R. — [2]) Trzstawa R, L.

mohli jmieti. A tak v noci tú céstú, kterúž jim dievky ukázaly, na hrad na Děvín vešli jsú. A tu všickni od dievek, ješto z tajných stráží řítily sě na ně, ukrutně jsú jě zbily.

Osmá přiemluva. O Ctiradovi, kterak od dievek oklamán jest, znamenaj.

Potom[a] pak po takém lítém a ukrutném mordu těch jistých panen v českéj zemi toho času nižádný pán znamenitý nebieše živ ostal, mimo jediného Ctirada, mužě múdrého a mnoho cností slovútného, kterýžto Ctirad pro jedné svády úklad preč jeti mienieše neb mějieše. To pak ty jisté panny špehéřě poslavše, když zvěděchu, hroznú a velikú lest vymyslichu sobě tiemto činem, že jednu dievku velmi krásnú, jménem Šárku, v jednom u velikém lesu, ješto tehdy bieše, v ňemžto přěvelicí biechu dolové, uvázachu k jednomu dřěvu tu Šárku, položivše flašku medu podle nie a trúbu lovcovú tak, aby, když by ten jistý Ctirad svú céstú jel a k tomu sě miestu přiblížil, kdež dievka uvázána bieše, lstivým islovy od nie oklamán [10[b]] jsa pro jejie rozvázánie i také pro medové napitie i pro té trúby zatrúbenie na tom miestě s ní odpočinul. A tak lestným jich výmyslem z tajných stráží, v nichž jeho ukrutně čakachu, dievky ty jisté vyraziec sě toho slovútného pána, jehožto samého jedinkého, ješto zóstal byl, báchu sě zabíti přeukrutně. Pro ňežto stalo sě jest takto. Když ten jistý Ctirad k tomu jistému miestu přiblíži sě, dievka ta jistá uvázaná k dřěvu, pozdvihši hlasu svého, jala sě jest volati a řkúc: Mój milý pane! Aj toť ukrutné dievky tejto země, proto že sem jich tovařistvie jakožto jiné nechtěla sě nádržeti, nemilostivě k tomuto dřěvu mě jsú přivázaly. Proňežto napomínám tvú ctnost i prosím tebe, aby mě rozvázal a z jich rukú vyprostiti ráčil, neb ony mocnú tvú jézdu po tejto céstě uslyšěvše tě pro strach a pro bázeň preč jsú utekly. A tak já sama nebožička tuto ukrutně uvázána trpím.

K těm slovóm ten jistý pán Ctirad milosrdenstvím slitovav sě nad ní, sědl jest dolóv (s) svého koně i rozvázal jest ji, také slibujě jie, že ji chce ctně k jejím přátelóm dovésti, tak jakž ona prosieše. A když již by rozvázána nešlechetnice nešlechetná, prosila jest jeho lstivě, aby málo tu s ní odpočinul a toho medu, jenž tu stáše, aby sě napíti ráčil. To on když učini, prosila jest jeho opět, aby v trúbu, jenž tu ležieše [11[a]] vesele zatrúbil. Jenž trúbu vzem i jal sě v ni trúbiti. Tehdyž pak ty jisté ženy a dievky, ješto sě skryly biechu v lesě, vzvěděchu to tiem trúbením, že již Ctirad přijel. A tak pak rychle z tajničných stráží ty dievky naň sě obořichu, a ty všěcky, kteříž s ním biechu, ukrutně jsú jě zbily a samého Ctirada jemše podle předměstie Vyšehradského hradu přivedly jsú jej a před kněžem Přemyslem na kolo vzbivše ohavně jsú jej zahubily, ty přěnectné dievky. V tom jistém nízkém dole, jemuž nynie Botieč dějí, toho jistého času, kteréhož od těch dievek tak nemilostivý učiňen jest skutek, slyšěni jsú mnozí diablové tomu smějíce sě, pro tak velikú zlost a zlobu té dievky Šárky a tovařišek jejích. A protož ten jistý dól, ješto jest za Břevnovským klášterem, do dnešnieho dne Šárka jest nazván od jmene té jisté dievky Šárky.

Devátá přiemluva. Kterak (by měly)[1] *každému oko pravé vylúpiti a palec uřezati pacholíkovi, kterýž by sě narodil, aby sě nebránil.*[b])

Když pak ty jisté panny žádné přiekazy viece nejmějiechu, svolachu sě všěckny urozenějšie a většie mezi sobú i učinichu přikázanie mezi sobú, aby každému pacholíku, kterýž by sě narodil na svět, ihned palec pravý uřězaly a oko levé vylúpily, aby tak bez palcě mečě vytrhnúti nemohl, a také bez oka jsa ke všie brani [11[b]] a zvláště k střělbě aby nešvaren byl a nesličen brániti sě. Nad to viece ustavily jsú, aby každá z nich podle své libosti a podle svého chtěnie mužóv požívaly, když by žádosť měly, aby sě s nimi objímaly a s nimi pojhrávaly k onomu podobenství a k obyčěji, jakožto amazovské ženy v království Saba k svéj líbosti mužě pojímaly a ten obyčej měly. Kteréhožto vypověděnie mužie ti, ješto zostali biechu, slyšiece to, ihned měli útočišťe k kniežěti svému Přémyslovi a prosiece

[a]) Srovn. na str. 11 a 12. — [b]) Srovn. na str. 12 a 14.

[1]) Připsáno rukou jinou, černě.

jeho rady i pomoci o téj věci, a řkúce tak: Nebudeš-li raditi v těchto věcech a k tomu nepřizříš sličnú pomocí, věz to, žeť již potom těm jistým pannám v jich panovánie poddámy sě. Tehdy kněz Přěmysl toto uslyšav a radu učiniv, poslal k těm dievkám na Děvín, tuto věc jim věděti dávajě a řka: Již čas jest, abych sě vašemu panováuí poddal, a hrad Vyšehradský abych u vaši moc a v zpravovánie poddal, proňežto abyste sě u ve-ň uvázaly, račte dievky poslati, jakož sě vám bude sdáti za podobné. To když dievky uslyšechu, ihned rychle s velikým množstvím dievek poslaly jsú na Vyšehrad. Kteréžto když tam přijědechu, všelikterú potřěbu tělesnú nalezly jsú, takž i jedly a pily velmi lakomě, i opily jsú sě násilně velmi. To když se tak stalo, [12ᵃ] tehdy ihned Přěmysl z tajných stráží svých tu přichystaných mužě ven vypusti a je všěcky zbíti káza; mužie pak ti, ješto jě zbili biechu, vzemše oděnie a koně jich pojemše, na jiné jeli, aby je zbili, silně jsú se připravili. To když uslyšě Vlasta, kněžna jich, hněvem roznietivši sě násilně velmi, vyjela z hradu svého Děvína, s těmi jedinké pannami, ješto po nie rychle jediechu. A když před Vyšehrad přijědě, mužie dobře oděni jsúc v ono oděnie oněch panen zbitých, jim bez strachu opřěchu sě. Vlasta pak mnějíci, by zástupové oděných panen ihned v zápětí po nie jeli, s tovařiškami s těmito svými na mužě sě oboří. A tuž pak v tom boji ona (s) svými dievkami na špici bojové najprve sama jest zabita. A když pak zástupové jiných dievek k tomu miestu přijědechu, vidúce první zástup pobit, všěcky jako smysla zbychu; na něžto mužie oddavše sě, vítězsky všěch jiných popudichu, a tak ženúce jě až na hrad na Děvín s nimi jsú v hrad vtekli, a kteréž koli tu nalezli, všěcky jsú zbili a zahubili přěukrutně. A tak v české zemi ta bláznivá válka ženská byla dokonána a ohavný konec vzala. Sedm let ty dievky v české zemi panovaly jsú, jichžto nemilostivá ukrutnost a bláznovstvie mnohé ctné vdovy, panny a jiné ženy mrzala jest, neb jich nešlechetnost [12ᵇ] velmi nenávidiechu, ani komu dobrému líba biešě jich nemúdrost přěohavná.

Desátá přiemluva. O dokonání Přěmyslovu a o zpósobení jeho synóv po něm, když jest byl on umřěl ᵃ).

Kniežě Přěmysl prvý v zemi prorok veliký, když po mnohé časy zemi českú zpravoval, potom jest umřel. Na jehožto miesto syn jeho Nezamysl [1]) tak řečený vstúpil. Toho Nezamysla jméno vykládá sě jako nic nezamysliv; nebo on nic nového nezamyslil jest, ale v otcově ustavení všěch dní života svého byl jest živ a zpravoval lid svój v pokoji. Jehožto syn Mnata na jeho miesto vstúpil, a ten jest také v pokoji lid zpravujě i umřěl. Na ňehožto miesto syn jeho Vojen vstúpil po jeho smrti. Ten jistý Vojen měl jest dva syny, jednoho Umysla a druhého Vlastislava, mezi něžto zemi rozdělil českú: Umyslavovi Prahu a české vévodstvie dal jest, a Vlastislavovi Luckú krajinu, ješto nynie Žatecko slove, poručil jest. Z kteréhožto Vlastislava vyšel jest Vladislav, jenžto těch časóv s Neklanem, vévodú českým, mnohé bojé jměl jest, jakž potom bude pověděno. Na onoho miesto Umyslava vstúpil jest byl syn jeho po něm Křizomysl [2]). Tito všickni pokojně zemi zpravovali jsú [13ᵃ] a nižádní skutci jich nejsú popsáni v kronikách, ani mohú nalezeni býti. Takž pak potom syn Křizomyslóv, jménem Neklan, zpravoval jest zemi, jehož jmě vykládá se nezaklaný, a to zajisté spravedlné jméno tomu příhodné bylo; ten výklad, neb tak velmi jest byl strašivý, že v nižádném boji ani v pobití nemohl ani chtěl býti, ani také viděti mohl, by sě kto před ním bil. Takž pak když on vévodú biešě, Vlastislav vévoda lučanský války přěveliké Pražanóm činil a mnohé bojě proti nim obdržoval, kakžkolivěk z pokolenie pražských neb českých kniežat byl, mezi kterýmižto boji poslední tento vypraven bude.

O boji mezi Pražany a mezi Lučany, točiš Žatečany, kterak sě jest stal ᵇ).

Mezi Lučany a Pražáky na poli, jemužto dějí Tursko [3]), stal sě jest boj ten. I jest také toto znamenati, že také Žatecko v pět krajin roz-

ᵃ) Srovnej na str. 13. — ᵇ) Srovn. na str. 13—15.

[1]) Nezamyſlyl R. — [2]) Krzyzomyl R i L; v jiných rkp. Křesomysl. — [3]) Truſko R, Turſko L.

děleno jest bylo. Prvá krajina měla své posazenie podle potoka, jemužto řiekají Rymina; druhá jest měla své posazenie i své mezě s obú stranú Ústie; třetie okolo potoka, jemužto řiekají Brusinka; čtvrtá Podlesie jest nazváno, posazená jsúci na mezi té řěky, ješto Mžě jie dějí; pátá pak prostřěd nich byla jest, jiežto Lúka řiekají, překrásná v opatřnosti a k užitku velmi plodonosná, a tak od skutku jmě své jest vzala. Nebo česky lúka [13b] latině pratum sě jmenuje, točíš utěšené opatřenie. Proňežto té jisté vlasti lidé, dřieve než Žatec udělán byl, jmenovali jsú se lučanský lid. Nad těmi lidmi byl jest vévoda Vlastislav, muž bojovný a v radách velmi lstivý. Ten jest udělal město, ješto je svým jménem nazval Vlastislav, mezi dvěma horama, z nichžto jedniej řiekají Mednek a druhé Připek, mezi dvěma krajinoma, to jest mezi Bělinskem a mezi Litoměřickem; kteréžto město zdí dobrú obehnal jest. Ten jistý Vlastislav povzdvihl jest boj proti Pražákóm a mezi svými také jest učinil ustavenie, ktož by koli z jeho lidí na vzróstu délí byl nežli meč, a když by jemu kázáno bylo k boji, an nepřišel, aby jemu hlava ihned sťata byla. Potom pak k svým takto jest mluvil: Buďte udatni, mé milé rytieřstvo, u vaší rukú boj tento jest. Dřieve nejeden jste svítězili; již pak nynie také skutky čiňte rytieřské, nýnieť [1]) potřěbie oděnie, abyste je již nynie k rytieřskéj okrase nesli, ale radějše sokoly, krahujce, rarohy a jiné ptactvo, ješto (k) kratochvíli a k utěšení příslušie, s sobú neste, jimžto masa nepřátelóv našich, ač stačiti moci budú, k jedení dámy, nebo jistě ku prsem máteř nepřátelóv našich miesto jich synóv ščeňátka přisadímy, a takž súsědy nesčastné ven vyplevemy od nás. Zatiem pak žena jedna, jenž pastorka [14a] jméjieše, takto k ňemu jest pravila: Viem to, žeť lid český boj obdrží; ale ty aby sám utéci mohl na dokonání, dámť tobě tuto radu: prvého nepřietele tvého, kteréhož v boji potkáš, raň jej a uši jeho obřěžě vložiž v tvú tobolku, a tak mezi koňskýma nohama i před sobú učině kříž mečem tvým na zemi, vsědiž na kóň, obrátiž pleci zasě nikakéž neohlédajé sě, tak ledva když jiní všickni zbiti budú, sám jedva utečeš. On pak věda, že macecha jeho plna jest věštby, slíbil jest to učiniti, jakž jest i učinil. Bieše také toho času mezi Pražany jedna žena věšticě [2]) veliká, jenžto vévodě Neklanovi a lidu jeho poradila jest, aby skrzě obět oslovú bohy okojili, kteréhožto osla kázala jest zabíti a na mnoho čiestí rozděliti a ode všeho vojska tak snědenu býti; ježto k téj jisté ženě radě učinili jsú tak.

Mezi tiem pak ten vévoda český, jenž tak strašivý bieše, povolav tajně k sobě jednoho rytieře jménem Styra, ctného, vítězného a silného, v své oděnie, málu některým dav věděti, jeho obiekl a na svój kóň vsadil, i přikázal jemu, aby proti nepřátelóm v jeho podobenství bojoval a před svým vojskem k bojování napřěd táhl. Jenžto on ochotně učiniti slíbil, ale také od vévody slib přije, aby jeho na najvyššiem miestě nebo hořě kázal pohrabati, [14b] ačby sě jemu tu sníti údálo. Tak pak i jel jest napřěd (s) svým vojskem na to určené pole, i přijel jest najprvnější k jednomu chřibu, jenž vynikáše prostřěd toho pole. Vlastislav pak také přijel jest s druhé strany s svým vojskem. On pak zajisté a lidé jeho ptáky rozvázavše, jich množstvím povětřie jsú naplnili. Potom boj mezi sebú počěchu a takž ten udatný rytieř, jenžto v oděni a v podobenství kniežete svého Neklana přijel bieše k bojování, napomanul jest své vojsko, aby udatné a smělé skutky činili a sebe mužně bránili. A tak s tiem ten rytieř na nepřátely sě vítězně oboří i jě sě s nimi mužně obierati. A když jednak všichni zbiti biechu, on s svými boj jest obdržal, a v tom také boji mnohými ranami raňen jsa i umřěl jest a na tom miestě jest pochován, jakž byl prosil. Kteréžto miesto do dnešnieho dne slove dub silného rytieře. S oné pak strany všickni zbiti biechu mimo onoho jediného, jenžto k naučení macechy své z bojě byl utekl. Jenžto domóv vrátiv se nalezl raňenu jsúce ženu svú. A když snažně opatřil jest, nalezl ji raněnu jsúce v prsech a uší nemajíce. Tak vzem uši z tobolky onoho jistého nepřietele svého, ješto mněl, by jej v boji zabil, ženy své uši nalezl jest. Čechové pak všedše do té země plenili jsú ji a zkazili města jejie, ničehož nic ovšem v niej [15a] neostavili a kořisti mnohé s sebú pobravše. A mezi jinú věcí u jedné báby nalezli jsú také syna Vlastislavova, vévody luči-

[1]) nýnie = nenie, není. — [2]) wyeſtczie R, wieſtyczie L.

ského [1]), i přinesli jeho kniežeti svému Neklanovi, jenžto nad dietětem slitovav sě, jeho zahubiti nechtěl, ale město jménem Dračov na rovni postaviv na břěhu té vody, ješto Ohřě slove podlé vsi řečené Postoloprty, tu kdež nynie jest klášter svaté Mařie, to jisté dietě jednomu jménem Durinkovi, ješto jest z Srb rodem byl, chovati a zpravovati poručil jest. Tehdy ten jistý Durink za otcě jeho Vlastislava zdravě choval jeho. Potom pak Durink ten jistý mně, by na tom vévodě Neklanovi vděčnú službu učinil, to dietě sobě poručené vedl na tu vodu na Ohři, neb toho času zamerzlá bieše a čistým ledem sě popala. A když k miestu své vóli podobnému přijide, řekl jest dietěti takto: Paniče, patřiž pod tento led, kterak pod ním rybiček mnoho jest. Dietě když se skloni a patřiti počě, sekyrú, jižto pod pláštěm tajně nosieše, jeho zabil a jeho hlavu dolóv srúbil, v čistú rúchu obinul i donesl kniežěti svému a řka jemu: Tě samého i tvé také bezpečny sem chtěl učiniti, aby dietě mně poručené k letóm nepřijda a na otcovu smrt nezpomana snad nemstilo sě. Aj toť hlavu jeho před tě přinesl sem, odplaty za to žádajě. Kniežě pak Neklan (s) svými pány toho času [15[b]] za stolem sedě. Když tak hrozný účinek uslyšě a hlavu syna Vlastislavova spatři, lekl sě velmi, a tak se pány toho jistého Durinka smrti hodna jsúce přisúdil jest, i řekl k ňemu takto: Pro ten skutek tvój tak nelepý toto tobě buď za odplatu: nebo sobě s veliké skály slom hlavu dolóv, anebo sě na dřěvě oběs, neb tvým vlastním mečem sám se zabí. Kterýžto Durink súd kniežete svého uslyšav, ihned zúfav na olši sě jest oběsil: kterážto olšě doňevadž nebyla srubena, pro tu příhodu Durinkova jest olšě slula. A tak pak kniežětstvie Vlastislavovo i pokolenie jeho ohavné dokonánie vzalo.

Dvanástá capitola. O přieběziech [českých kniežat a o křstu prvého kniežete v Čechách a o Svatoplukovi králi Moravském [a]).

Když pak vévoda Neklan dni své přěbyl, potom jest umřěl. Na jehožto miesto Hostivít syn jeho vstúpil jest. Pak také po jeho smrti vstúpil jest syn jeho Bořivoj, jenž jest prvý byl křesťan v české zemi. Až do tohoto miesta tato kronika jest popsána, jakožto o těch pohanských, ješto viery křesťanské ješťe neměli, a také nenie léty božími rozdělena. Ale již nynie], jakž najlépe moci bude býti, pod léty od božieho narozenie rozdělena bude.

Tuto sě počíná o Bramburciech. Neb kronika bramburská [16[a]] k české jest přijednána v rozličných miestech rozličnými časy, podle dřieve řečeného ciesařě Karla zjednánie. [b])

Jakožto kronika bramburská líčí a kronika Martinova, řečeného skladatele, vypravuje a sjednává se léto od narozenie syna božieho po osmi stech létech a po sedmimezcietma, když v bramburském markrabství lidé ješťe biechu smiešení Slované a Sasicové pohanských obyčějóv nádržiec sě a modlám modléce sě, král římský Jindřich řečený, syn Ottóv vévody saského, zdělav stany na ledu a tak Bramburky mocně vybojoval a všěcky vlasti podle Labe svému panství podrobil.

Bořivoj [c]) vévoda český křesťen jest s ženú svú svatú Lidmilú od s. Metudia, moravského arcibiskupa za těch časóv, [16[b]] v nichžto Arnolphus ciesařem byl. A ten jistý křest návodem krále Svatopluka u Velehradě v tom městě stal sě jest. Neb toho času vévoda český pod moravským králem jest byl. Těch také časóv pod krále moravského byle sta těto dvě zemi, to jest Polsko a Rusko. I jest také znamenati, že těch časóv Velehrad byl jest hlava všie země moravské. Stalo sě jest pak toho léta, že král Svatopluk nespravedlně boj povzdvihl proti pánu a kmotru svému ciesaři Arnolfovi. Pro ňežto s zástupem všěch německých zemí s jedné strany a Uhry s druhé strany proti ňemu u velikém zástupu shromazdil jest. Král pak Svatopluk vida, že ciesařovi ostati nemóže na poli, z prostřědka všeho vojska kradmo preč jest postúpil, a tak tajně vsěd na svój kóň odtovad preč bral sě jest. I přibral sě k jednomu městu na vrch jedné hory vysoké, jiežto

[a]) Srovnej ya str. 15. — [b]) Tamtéž. Tento přípisek zvláště je významný pro poznání, jakým způsobem tak zvaná „Brandenburgica“ dostala se do druhé recense kroniky Pulkavovy. — [c]) Tamže str. 15—17.

[1] luczy'keho R. L.

řiekají Rembot [1]). Tu na tom jistém miestě třie pústeníkové toho času přebývachu; pro ňežto král Svatopluk, aby zatajen a nepoznán mohl býti, kóň svój jest zabil a meč v zemi pokopal. A to tak učiniv s těmi pústeníky oholiv sě, rúcho pústeničie na sě vzem v tovařišství jest byl tak dlúho, až právě ten čas přišel a ta hodina, že životem svým byl bezpečen ovšem. Tehdyž pak král tepru, kto by on byl, těm pústeníkóm zjevil sě jest, že jest král. A potom pak skoro umřel jest. [17a] Jehožto královstvie po jeho smrti synové jeho krátkých časóv a dosti nešćastně drželi jsú. Neb syn jeho, jenžto [2]) po jeho smrti královstvie zpravoval, jednoho svátku chtě loviti blízko podle Velehrada v jednom lesě, jemuž Křěčín [3]) řiekají, vzkázal arcibiskupovi svatému Metudiovi, aby jeho s velikú mší čakal, doňevadž by sě s lovu nevrátil. Jehožto blažený arcibiskup až právě blízko ku poledni čakal, a když sě jest pak obával, aby služby božie neobmeškal, jal sě jest mšě svaté slúžiti, krále nedočakav. Král pak když s lovu vrátil sě, uslyšav, že by arcibiskup mši slúžil a již tělo božie vzdvihal, rozhněvav sě velmi se psy a s lovci v kostel všed, ryk a pohrom trubami lovcovými a skolením psovým velmi veliký učinil jest. A tak s tiem povykem až k oltáři přišed, muži svatému Metudiovi arcibiskupovi posmieval sě jest a s tiem ven vyšel z kostela. Pro kteréžto posmievanie a porúhanie dokonav mši arcibiskup krále jest klel a po všiej zemi po moravské službu boží zapověděl, a to učiniv vzdvihl sě do Čech k vévodě Bořivojovi, jehožto pokřtil a v svatéj vieře potvrdil byl. Odtud pak bral sě jest do Říma, tu kdež bratra svého s. Cyrilla nalezl, ješto byl dřieve před tiem krále Svatopluka pokřtil a všie moravské země v svatéj vieře potvrdil a křest svatý dal. I byl po sobě svatého [17b] Metudia arcibiskupa tu v zemi pro rozšiřenie svaté viery ostavil. Ten jistý svatý Cyrillus moravskú zemi na křesťanskú vieru obrátil i také mnohé jiné vlasti slovanské. Ten také s. Cyrillus tělo s. Klimenta papežě, učedlníka svatého Petra apoštola z mramorového kostela, kterýž to andělé někdy jemu na moři vzdělali biechu, ale pak potom pro hřiechy lidské, když to miesto mořské přěschlo bylo, z hrobu jeho vzal jest a s sobú do Moravy přinesl. A potom pak když z Moravy preč šel, bral sě jest do Čech, tělo s. Klimenta s sobú nesa, kteréžto tělo s. Klimenta na Vyšehradě v kostele za tři léta choval jest. Potom pak bral sě jest do Říma s tiem tělem svatým, tu pak uprosiv odpušćenie od papežě založil jest kostel v Římě svatému Klimentu, a tak tu tělo jeho i položil jest. Tu v tom také kostele s. Cyrillus s bratrem svým s. Metudem své kosti složili jsú. A od toho jistého kostela až do dnešnieho dne kardinal jeden píše sě. Tento také s. Cyrillus někdajšieho času vida tvrdost a nevěřenie moravských a slovanských lidí, prosil jest papežě, aby odpustiti ráčil, aby mšě a jiné služby božie všěcky slovanským jazykem slúženy mohly býti. Nebo nemohl jest věděti, kterým jiným činem v svatéj vieře mohli by stvrzeni býti. Kterúžto prosbu papež v smiech jest obrátil. A když pak o to [18a] s kardinaly a s mnohými biskupy mnohé řěči a rozmysly byly, ihned v rychlosti hlas povzněl s nebes a řka: Všelikterý duch chval Hospodina a všickni jazykové jemu sě vyznávajte. Tehdy papež ten div veliký uslyšav, na věky ustanovil jest, aby slovanským jazykem mšě svaté, jiné také služby božie slúženy byly; a tak po arcibiskupstvích a po vlastech, to jest v spaletenském, v raguninenském [4]) a v jadrienském, a po všěch jich biskupstvích i po mnohých také biskupstvích jiných. Také arcibiskupové i jiní biskupové i všickni kněžie té řěči mšě i jiné služby božie slúžili, jakožto až i do dnešnieho dne v slovanském jazyku slúžie.

Čtvrtánádstá přímluva. O zkažení a o konci královstvie Moravského i stolice jeho, i také o opravení toho královstvie a o převedení do Čech po mnohých létech *).

Když pak ten jistý král moravský, syn Svatoplukóv někdy řečeného krále moravského, od s. Metudia arcibiskupa klet jsa malý čas potom živ byl, královstvie své moravské promerhal neb

*) Srovnej na str. 17.

[1]) Rembot R, L, Lit. — [2]) gehozto R, L i Lit. — [3]) Krzyeczyn R, Krzieczyn L. — [4]) w ragunyneſkem R, w ragunyenſkem L.

ztratil jest skrzě to. Kteréžto královstvie tak jest bylo roztrháno, že diel měli Uhrové, diel Rakušené, diel Polanové, velikú svú mocí a panstvím jako po kusech mezi sě rozdělili jsú, a tak královstvie moravské ovšem zkaženo, popleňeno a roztrháno bylo jest a město [18ᵇ] Velehradské z kořen také zbořeno jest bylo. Potom pak král i královstvie i také arcibiskupstvie v Moravě ovšem potuchlo [1]) a viec býti přěstalo. Ale však potom pak královstvie moravské po devaddesáti a po dvú letú, to jest léta od narozenie syna božieho po tisíci po osmidcát a po šesti létech skrze Jindřicha třetieho ciesařě tiem jménem jmenovaného s povolením a s radú kniežat ciesařských navráceno jest a do Čech přěneseno. Nebo ten jistý ciesař Jindřich vévodu českého Vratislava králem jest učinil a země české královstvie ustavil, a z moravského královstvie markrabstvie jest učinil. A to jisté markrabstvie s kniežetstvími jinými mnohými vévodstvími i také s zeměmi, kteréžto za časóv Svatoplukových, posledni ho krále moravského, k moravskému příslušiechu království, českému království i koruně české poddal a podrobil jest. Jakožto potom o navrácení a přinesení toho královstvie, potom tu, kdež sě tu čte o Vratislavovi prvém králi českém, plnějie bude pověděno.

Patnástá přímluva. O přieběziech vévody Bořivojových, prvého křesťana [a]).

Vévoda Bořivoj věrně a snažně s svatú Lidmilú s ženú svú, jenž jest byla dcera Slajborová [2]), kniežete ze Bzena [3]), jemužto nynie Mělník řiekají, jakž najdále [19ᵃ] mohl v svém kněžství vieru křesťanskú jest vzplodil a rozšířil a sčastně svých časóv jest zemi zpravoval po přijetí křtu svatého. Jměl jest také tento Bořivoj z ženy z své z svaté Lidmily syny dva, jednomu jsú řiekali Spytihněv a druhému Vratislav. Po smrti pak Bořivojově, prvého křesťana vévody českého, Spytihněv syn jeho kniežětstvie jest přijal, a potom pak po jeho smrti Vratislav bratr jeho kniežetstvie České zpravoval. Ten jistý Vratislav založil jest kostel ve jmé svatého Jiřé na hradě na pražském, tu kdež jest po své smrti položiti sě kázal. Tento Vratislav pojal sobě ženu, ježto řiekali Drahomíř, z těch ukrutných lidí lučanských, jenžto tvrzše nežli křemenie k věření viery svaté byli jsú, a to z té vlasti, ježto řiekali Stodor. Ta jistá Drahomila [4]) urodila jest dva syny, jednoho svatého Václava, bohu i lidem pro jeho ctnost a svatost velmi líbezného; druhého pak Boleslava, pro jeho zlobu a pro vraždu bratra svého všemu světu mrzkého a ohyzdného.

O umučení s. Lidmily, české dědičny [b]).

Když pak viera křesťanská v české zemi sě vzmáháše [5]) a tak Vratislav po smrti Spytihněvově bratra svého přijal bieše vévodstvie české země a z své ženy Drahomily dva syny urodil, svatého [19ᵇ] Václava jednoho a druhého Boleslava, ta jistá Drahomila všěmi činy i obyčějóv pohanských modl nádržala sě jest. Když pak zatiem slavné knieže Vratislav umřěl, své babcě svaté Ludmile to slavné dietě s. Václava i země zpravovánie poručil jest. Ale Drahomila pak, žena Vratislavova, chovala jest druhého syna Boleslava zlostivého, a jeho vždycky k obyčejóm a k modlám pohanským strojéci nutila. Ale přěblahoslavená s. Ludmila, vdova a dědička české země, najprvnější květ a kámen drahý v Čechách vzrostl drahú vóni v svéj zemi, předrahú chuť dávající, vnuka svého s. Václava v křesťanské vieře učením svatého písma naučila jest. Mezi tiem milo-[stivý utěšitel, dárcě štědrý, host dobrotivý a přěochotný duch svatý, srdce tohoto dietěte utěšeného rozvlažil a všecken život jeho tak velmi roznietil, že od ňeho jiskry svatého učenie i příkladu dobrého užitku věčného mezi milostivými a spravedlivými lidmi jako světla předrahá stkviechu sě z jeho úst přěs adkých, jimiž milostivě a ochotně mluvil jest. Nebo však jeho svatým kázaním všěcka česká země jakožto karbunkulem předrahým a přěsvětlým jest] osviecena, z mračna

---

[a]) Srovnej na str. 17 a 18. — [b]) Srovn. na str. 18.

[1]) potuchlo Lit.; L a R potychlo. — [2]) Slayborowa R, L; Slavibora Lit. — [3]) z Bezna L. — [4]) Drahomila R, Drahomyrz L. — [5]) rozmáháše Lit.

temných bludóv v světlost poznánie viery svaté průchod vzemši, myslí [20ª] i životem čistotu svatú měl jest spravedlnosti viery křesťanské, až zjěvně přěde všemi zvěstoval ji modlitbami, bděním, almužnami i milostivými skutky, v Hospodinu pokoren a pilen jsa nade všecko jiné své tovařišstvo vynikáše. Stalo sě jest zatiem, že ta jistá závistná a zlobivá Drahomila, žádající povýšena býti v kniežetství českém nad svú svekru Ludmilu, přěmrzké a přěukrutné mordéře dva, jednoho jménem Tuma a druhého Kumona poslala na hrad na Tetín, aby svatú Lidmilu zaškrtiec umučili, jenžto jsú učinili. Ale Kristus Hospodin, když tak zaškrcena byla, koronoval ji korunú zlatú a na nebesa ráčil ji vzieti.

*Sedmánaste přiemluva. O přiebytku a o zpravování a o umučení s. Václava**).

Potom pak přemrzká zlostivicě ta jistá Drahomila, hněvající sě na [20ᵇ] věrné křesťánky krále nebeského (jim sě vždy protivila a je rozhonila [1]). Ale syn pak její prvorozený sv. Václav naučenie a viery křesťanské potvrzenie babky své svaté Lidmily silně jest držal, křesťánky, ježto sě rozprchli biechu, v hromadu svolávajě a jim všém skutky milosrdné ukazujě, múky a vína ke mšem svatým svýma rukama a svým úsilím zvláštním dobývaše, mlátě pšenici a hrozny vinné vydavujě rukama svýma i obětováše, aby čest a chvála bohu rozšířena byla. Nosil jest také na svú ramenú svatú vdovám, sirotkóm i jiným nedostatečným drva i jinú potřěbu času nočnieho. Potom pak v tom času jistém vévoda kúřimský vida pokoru svatého toho mužě, vzhrzal jím jest a povrhl zasě, zemi jeho a vévodství jal sě nátiskóv činiti a ji hubiti, tak že jako připuzen jsa s. Václav zástup lidí sebrav, lid svój chtě obrániti pevně na poli utkal jest jeho; jímžto vévoda kúřimský i s jeho zástupem vzhrzel jest a tak potkav jeho, vzkázal jemu, žě chce s ním boj vzieti. Jemužto s. Václav poslal jest posly a řka takto: Když žádáš vévodstvie mé mieti, proč by tito zbiti byli v boji, nad nimižto ty pán chceš býti? Jáť nežádám nad tvými krve prolitie; ale když žádáš se mnú boj mieti, (bíva sě sama) [2]); přěmóžeš-li mě samého jediného, a tak nad těmito nade všěmi nad jinými panovati budeš; pakli já tě [21ª] přěbojiji svým životem, nechať také všickni tvoji panství mému poddáni budú. Vévoda kúřimský velmi vesele pod tú jistú zámluvú svolil s ním sám a sám bojovánie, zaručiv toho bojě dostánie s obú stranú obojieho vojska. Točíš nadál sie na hledění a na jeho pokoře, by jemu snadně přišlo jeho přěbojovati; nalit pak duch svatý silnější byl bojovník, jenž v něm přěbývaše. A když již oba s obú stranú i s. Václav i vévoda kúřimský vypravichu sě k tomu jistému sědání, vojsko s obú stranú stáše přihlédajíc a dívajíc se tomu. Tehdy když s. Václav potěže na pole, anjelé nebeščí s obú stranú obapol s ním tiehniechu a kříž stkvúcí přěd jeho tváří napřěd přědčiešě. Tehdy když vévoda kúřimský ten div opatři, ano jej anjelé vedú, padl jest ihned přěd ním k jeho nohám a prosě s. Václava, aby jemu odpustiti ráčil jeho zaviňenie. K ňemužto s. Václav povědě takto a řka: Beř se do svého domu u pokoji a měj na svém sboží dosti. Nebť já tvého nežádaji.

Potom pak jiného času, když s. Václav k ciesařovu dvoru od ciesařě byl pozván, ciesař jeho i také jiná kniežata poctivě jsú přijeli; a tak v radu ciesařovu vždycky jest byl povolán. Tak pak zatiem jednoho jitra pro práci a pro úsilé, ješto v noci činieše na modlitbách Hospodinu [21ᵇ] slúžě, přěd ciesaře přijíti prodlil jest drahně dlúho, takže ciesař s jinými kniežaty mněli jsú, by on pro pýchu přijeti k nim nechtěl. Pro ňežto ciesař i jiná kniežata, když by pozdě přišel, aby nižádný proti ňemu nepovstal, ani jeho v radách myslili poctiti, točíš v radu vzieti. Zatiem pak když s. Václav přišel v ciesařovu a v kniežěcí radu, viděl jest ciesař s. Václava, ano anjelé jěj mezi sobú vedú a kříž zlatý na jeho čele přielišným bleskem stkvieše sě, kterýžto div ciesař uzřev, ihned k jeho nohám padl jest i s kniežaty, jemu sě pokořijě. Pak jest ihned prosil sv. Václava, což by kolivěk chtěl na ňem žádati, že jemu chce ochotně to vše dáti. Tu pak s. Václav prosil jest, aby jemu dal ruku svatého Víta;

*) Tamže str. 18—20.

[1]) připsáno nad textem rukou pozdější; v L jest to v textě. — [2]) přidáno z rkp. L.

jenžto dal jest ciesař jemu. A tu pak s. Václav do Prahy nesl tu ruku svatú a udělal jest kostel na čest pánu bohu a s. Vítu na hradě. I prosil blaženého Wolfganga [1]) biskupa řězenského, jenž v duchovních věcech zemí vládnieše toho času a v zemi českéj jako miesto biskupa bieše, aby ráčil přijeti a posvětiti toho kostela jistého. Jemužto blažený Wolfgangus odpověděl jest a řka: I čili zda žádáš mne, synáčku mój, jakž zajisté tento kostel jistý tvój, jehož ty žádáš, aby posvěcen byl, viděl sem [22ª] u vidění před Hospodinem, že jest udělán a povýšen a jest hlava i bude všie české země a k ňemu útočišťe bude ve všech duchovních lidech i věcech, jakožto k najvyššieho povýšené stolici [2]). Neb tu biskupstvie a arcibiskupstvie potom v budúcích časiech bude. Ale však nad to k tvéj vóli a k žádosti chci rád poslati, aby ten jistý kostel byl posvěcen. A tak jest ten kostel bohu na čest a svatému Vítu na hradě posvěcen.

Potom pak jiného času stalo sě jest, když jedné chvíle s. Václav nočnieho času bosýma nohama jide k kostelu prostřěd zimy, ano všěckna země pomrzla bieše a všěcky cěsty sněhem zavalily sě biechu, rytieř jeho, jenž tajenstvie jeho vědieše, jmenem Podiven, jdiesě za ním, v jehož nohy, an obuv dobrú na nich jmějieše, taká sě jest zima řítila a na jeho sě nohy razila, že jie nikakéž trpěti nemožieše pro velikú ukrutnost. Jemužto s. Václav znamenav i pověděl: Stavěj nohy své v mých noh šlepeji. Jenžto učinil ten jistý rytieř, jakž jemu přikázal muž svatý. A tak pak ihned toho jistého rytieře nohy v šlepejiech s. Václava rozhřiely jsú sě, že potom viec na nich ižádné zimy necítil jest, ale šlepěje svatého Václava všěcky zkrvaveny biechu. Neb dar ducha svatého jmajě, vešken milostí boží rozniecen bieše a [22ᵇ] tak prameny a paprslky rozličného milosrdenstvie na vše strany od sebe v rozličných skutciech milostných vypušťováše. Neb toto přěslavné kniežě s. Václav v také štědrosti oddal sě bieše, že dietky mladé pohanské, jenžto robotě poddány biechu, kupováše k svobodě, a tak k službě božie jě přijednáváše milosti jeho na čest.

Také jest s. Václav žaláře, okovy, šibenice i jiná vězňová miesta zkažoval, bojě sě toho, aby nižádného člověka nikterak krev nadarmo neprolila sě. Toto knieže bohu i všěm lidem přěmilé mnoho věcí spravedlivých, než jsú sě staly, předpoviedal a jě jistú jistotú ukazováše, jakž toho mnohými věcmi doličováno jest za jeho ješťe zdravie, pro ňežto mezi jinými mnohými věcmi, jenžto mu buoh zjevil, přěnesenie babky jeho svaté Ludmily mučedlnice dóstojné, jenžto tělo přěsvaté tak, jakž jemu zjeveno bylo, nalezeno jest bylo a ižádné poskverny na sobě nejmajě cělo a překrásno, jakoby tepru pohrabáno bylo. Kteréžto tělo sv. Václav s velikým náboženstvím i s velikú pokorú poctivě, jakž to slušie, přěnesl jest do kostela svatého Jiřé na hrad, tu kdež i dnešní den odpočívá.

Potom pak tento dóstojný dědic český s. Václav radostí nebeských žádajě, těmito věcmi zemskými zhrzějě, poslal [23ª] posly ku papeži, aby jemu ráčil dáti odpuščenie, aby zákon svatého Benedikta na sě mohl přijieti a kniežetstvie své v českéj zemi bratru svému Boleslavovi vzdáti a tak slúžiti Hospodinu bez přiekazy.

Ale zatiem pak ten ukrutník jako pes vsteklý závistiv jsa jeho dobrým skutkóm, ješto on činieše, panstvie zemského žádajě a na nebeské radosti netbajě, kniežetstvie jeho silně žádal. A tak spěšně k ohavnému hřiechu, k zahubení bratra svého sě jest přimiesil. A tak toto přěslavné kniežě, když byl pozván na hody od svého bratra tu do Starého Boleslavě na svój hrad lestně, ale on pak smrt svú přěvěděv jako tichá ovčička milostivě na svú smrt jel. A tak pak od toho svého bratra nemúdrého a světského sveden jsa s tohoto světa, raduje sě a veselí sě, Hospodinu chválu vzdávajě.

Nebo když již (s) svými rytieři večeřieše za stolem sedě, pověděl jest k nim a řka: Zajtřejší den dá-li bóh, to jest u vigiljí s. Michala probošta rajského, pro milost krále nebeského, jenž jest za ny umřieti ráčil na s. kříži, bracháčkové moji, smrt umučenie mého trpěti budu; kterýžto s. Michal duši mú, když z těla pustím, pánu bohu donese a ohlásí. Proňežto jezte a píte a kvaste

---

[1]) Wolfanga R. — [2]) Lit.; R a L mají: najvyššiemu povýšené stolicě.

935 dnes i hodujte se mnú; neb již viece na tomto světě pitie tohoto tělesného s vámi nebudu píti. Tak pak zatiem s. Václav vstav od večeřě ihned na modlitby oddal sě, Hospodinu všemohúciemu děkujě nábožným srdcem a za své hřiechy učinil jest zpověd. A tak pak kněze prosil, aby jeho rozhřěsil. A tu modlil sě a plakal až do pól noci. Potom velmi nábožně na celé svaté jitřní byl v pokořě a v náboženství. A když již jako zářě vzchodieše, tehdy pak toto slunce přěspravedlné, túto září vešken svět osvětlijící, ne toto světlo, ale tělo božie přěpokorně přijal jest. A tak již osviecen jsa a připraviv sě jako dennicě jitřnie osvětlen jsa strachy nočnie všěckny mužně utkal. A tak bratra svého nemilostivého a ukrutného uzřěl, an sě k ňemu běřě z temnosti, ochotným pozdravením jeho pozdravil, a tak od ňeho jakožto někdy Abel od Kaina byl jest raňen. Zatiem pak, když jemu ránu da, postúpil jest vzpět i padl zasě, nemajě moci nad božím mužem. Ale s. Václav chtě dobrovolně obětovati sě Hospodinu a obět, duši svú, proň chutně chtě položiti, vrátil jemu jest meč a řka k ňemu: Tak vóle ta tvá buď v tvú ruku. Kterýžto zlostník zlost větší k zlosti smiesiv a umysliv, jakožto nedvěd lítý z jeskyně opět řítil sě s svým tovařistvem na svatého mužě a jakožto ješťerka své maso a svú krev vlastní sleptati žádajě, na svého na vlastnieho bra[24ᵃ]tra (s) svým tovařistvem jest meč svój vytrhl. A tak ihned jeho sú umrtvili, bohu dušě a tělo zemi nechavšě, preč odešli. Kteréhožto blahoslaveného mužě krev na vraždu bratra svého přěd Hospodinem volající, neb nižádnú lidskú múdrostí ani kterým uměním nikdy mohla jest setřěna býti.

Téhož zajisté času, když umučenie s. Václava tak sě dějieše, Kristus Hospodin králi dácskému zjeviv sě na kříži napomanul jest jeho tak, jakž by rád od ňeho smilovánie obdržal, a chtěl jmieti, aby na čest mučedlníka jeho s. Václava kostel založil a udělal. Jakžto jest i učinil skutkem. Toho také času přěmrzká a ohavná Drahomíra mátě svatého Václava jakožto ona druhá Jezobabel [1]) v starém zákoně byla, jenž ukrutenstvie přěnemilostivého Athalie následováše. Takéž tato
jistá na svú na vlastní krev, na svého syna krá- 935
levice vřěla jest a jeho nevinné krve prolitie zpósobila jest, to véz syna svého prvorozeného s. Václava k umučení připravila. A tak jakožto ona dva Dathan a Abiron, ješto jě země za živa požřěla neb pohltila, od země jest pohlcena na pravé silnici přěd Pražským hradem stranu západu slunečného, jakožto i dnešní den znamenie a škudliny znamenány mohú býti téj jisté věci. To[24ᵇ]vařistvo pak toho ukrutníka Boleslava, bratrobivcě s. Václava ohavnú a mrzkú smrtí zbiti a zhubeni jsú časy svými.

Umučen a zahuben jest svatý Václav od svého bratra Boleslava v Starém v Boleslavi léto od narozenie syna božieho po devieti stech letech a bez jednoho po třidcetech letech, čtvrtý den toho měsiece listopadu.

Osmánáctá přímluva. O přěnesení do Prahy svatého Václava a o svěcení kostela Pražského a o poslání syna svého *).

Léto od narozenie syna božieho po devieti stech a po třechdcětech, po umučení již svatého Václava, vévody českého, toho času, kteréhož ukrutný Boleslav zemi Českú zpravováše, posvětil jest kostela Pražského Michal biskup řězenský.

O poslání.

Léto od narozenie syna božieho po devieti stech letech a po třechdcětech a jednom tento Boleslav syna svého Strachkvasa poslal jej byl do Řězna na učenie za časóv svatého Emeramma [2]).

Léto od narozenie syna božieho po devieti 938
stech letech a po třidceti a po dvú čtvrtého dne toho měsiece února přěneseno jest tělo s. Václava z Starého Boleslavě do Pražského kostela k přikázaní nemilostivého kniežete Boleslava bratrobivcě. A to proto, aby sě divové nedáli jeho slovutné svatosti, jenž bóh činieše skrzě ňeho pro jeho svaté zaslúženie [25ᵃ]. Ach kterak toho času bratra svého ukrutného zúfalú a tvrdú mysli zamračil byl [3]), když světlo toto nad světly jinými světlejšie času svého přěnesenie nočnie temnoty

*) Srovnej na str. 20—21.

[1]) Jezabel Vrat. — [2]) Emeramina R. — [3]) podlé Lit.; v R smysl pokažen.

— osvietilo a temné žaláře Pražské objesnilo a všěcky vězně z těch žalářóv zprostilo. Zajisté také na jeho s. přěnesení vóz ten i se všěmi, na ňemž tělo svaté přivezeno bylo, a tak stvory svými to jest vodními, přirozením to jest zemnatým [1]), a povětřím při jeho svatém přinesení král nebeský uctiti jeho ráčil. Neb tak jakž jest stvořiteli svému právě a věrně slúžil, takéž stvořenie na jeho přěnesení jemu poslušno bylo a slúžilo. Neb když jeho nesiechu, divným činem a zpósobením tělo jeho přěs dva potoky to jest přěs Rokytnici a přěs Vltavu, tak jako bohu libo bylo, bez lodie na onu stranu se všěmi přeplulo; země sě také potřásla; povětřie také z těla jeho, jenž tři léta v zemi ležalo, toho času, když to tělo z hrobu vynímachu, přěvelmi chutnú vóni z sebe vydalo, tomu vévodě přěsčastnému na čest a na chválu. A když sě to stalo, tak pak tělo jeho, když odtavad odneseno bylo v tom žádajíciem a v sčastném v kostele Pražském, jenž udělal bieše, všěcky rány, kteréž v sobě mělo, božím zpósobením zacelely, a tu s velikú poctivostí jest položeno.

Ale však jediná ta rána, jižto bratr [25b] jeho svú vlastní rukú jemu učinil byl, když ucho jemu uťal, nebyla zacělena jeho k zlobě, na znamenie (té) [2]) nemilosti, jenž proti krvi svéj spáchal byl. To jisté ucho sestra jeho Přibyslava nábožná a bohobojná zjevením božím v Boleslavském kostele mezi prahem a mezi dveřmi kostelními nalezši po třech letech, k jeho hlavě přičinila se vší ctností beze všie poskvrny, tak že najmenší šrámek u té jisté rány nižádným činem znamenán nemohl býti. O stvořiteli všemohúcí, kterak tvá moc nesmierná a neobkličená jest všudy, jenž tolik a tak mnoho divóv skrzě své svaté činiti ráčíš, mezi lidmi jich svatost ohlašujě. Nebo tu při jeho s. těle i na přinesení i také na pohřebení i po pohřebení v Pražském kostele Hospodin skrzě jeho zaslúženie mnoho divóv nad mnohými nemocnými učiniti ráčil jest a ješťe i dnešní den činí. Neb psáno jest takto: Přieliš velmi Hospodine pocťeni jsú přietelé tvoji, přieliš velmi kniežetstvie jich rozsilňeno jest. Neb ty v nich divy své pokládáš, a oni milostí tvú panují. Ty si jich poctiti ráčil, aby tiem pilnějie — a poctivějie a doufalejie lid tvój tě chválil. Ty jsi Hospodine kniežetstvie tohoto svatého mučedlníka Václava tvého tak rozsilnil a rozšířil, že i po dnešní den [26a] ty milý Hospodine skrzě jeho zaslúženie povýšil jsi jeho.

O diviech, ješto jsú se dáli.

Dóstojno [*]) a spravedlno jest, aby pravda divóv, jenžto od Hospodina milosrdně skrzě tohoto svatého mučedlníka nad věrnými a nad nábožnými křesťánky staly jsú sě, vypsány byly, ne všěckny, ale některé z nich pro ukrácenie řěči poviem. Zajisté v starém a spravedlném písmě nalezámy, že rytieř s. Václava a sluha věrný jeho jménem Podiven, jenžto za jeho zdravie ve mnohých dobrých skutciech, to jest ve bdění na božie službě, v rozličných poklonách i v jiném pracování, přikázaním nemilostivého Boleslava, bratrobivcě, oběšen byl na šibenici. Ale proto, že milovník i následovník dobrého a přesvatého přiebytka s. Václava byl jest následovník za živa i také po smrti, když již tak oběšen byl, po dvú letú toho jistého oběšenie s neposkvrňenú [3]) a s nepokaženú bradú, ano jemu všeckni nehtové na rukú i na nohú jako za živa rostlí, nalezen jest byl veškeн cělý a v ničemž neporušený ničehož nic. Tu jest odtud vzat a v Pražském kostele velmi poctivě pohřeben blíz podle kaply s. Václava.

Nalézámy také v jeho diviech popsáno jsúce, že mnozí vězněvé, ješto jsú jmene jeho vzývali, a skrzě je[26b]ho svaté zaslúženie z těžkého vězenie zprošťeni jsú. Mezi nimižto jeden zvláště pohan boží milostí a svatého Václava pojiščen jsa v takém vězení křest svatý svým jediným synem, jehož jmějieše, jest přijal, kteréhožto syna bohu na čest a svatému Václavu k učení jest dal a tak jest knězem i byl a v kněžském dóstojenství až do své smrti slúžil. Žena také jedna slepá a na rucě od svého porozenie zlámaná, když do kostela s. Víta vešla jest a přěd hrob svatého Václava přivedena byla, plačíci modlila se ná-

[*]) Srovnej na str. 21.

[1]) podlé Lit.; smysl v rkp. nejasný, vysvětluje se poněkud vypsáním následujícím. — [2]) připsáno nad řádkem. — [3]) ſnepoſkwrnu R, ſnepoſſkwrnu L; sneposkvrňenú Lit.

božně, prosiec, aby mohla viděti. A tak ihned viděnie i svého všeho zdravie navrácenie skrzě orudovánie s. Václava přijala jest.

Muž jeden z Frankonie od svého porozenie zlámaný na svých nohách, jenž jedinké po zemi klúzáše, ve sně u vidění viděl jest mužě poctivého v bielé rúcho oblečeného, jenž jest k ňemu mluvil a řka takto: Kaž sě vézti do Prahy do kostela s. Víta, tu kdež tělo s. Václava odpočívá. Neb ihned tu skrzě s. Václava zaslúženie plné zdravie v své nemoci přijmeš. Tehdy mněl jest, by sě to jemu ve sně kolotalo, i neučinil jest toho, jakž jemu přikázáno jest bylo. Potom opět druhé noci od toho jistého starcě, jenž velmi s velikú světlostí zjevil sě jemu, napomínajě jej túž řěčí jako i dřieve, aby toho nikaž neopúšťal, ale aby [27a] to vždy naplnil, což jemu přikázáno jest. Kterýžto člověk tohoto slavného a počestného starcě, jenž sě jemu zjěvil byl, uposlúchav přikázánie, do Prahy kázal sě vézti. A tak pak rozprostřěv sě na zemi na svých modlitbách, před hrobem s. Václava tu v kostele s. Víta na všěcky na své údy, na kteréž nemocen byl, plné zdravie vzal. A tak boha a s. Václava chvále, domóv sě jest vrátil.

Mnoho jiných divóv buoh skrzě svatého Václava učinil jest, jenžto divové v jeho pašiji plnějie jsú popsáni.

Po [a]) devieti stech letech a od třidceti tří po božiem narození, až do devieti set let a bez jednoho do pětidcát o tom Boleslavovi o ukrutném nic jiného v kronikách nenalezámy, jedinké že Starý Boleslav zdí obehnal.

Potom opět léto od narozenie syna božieho po devieti stech letech a po pětidcát vévoda Boleslav Jindřichovi římskému králi byl sě jest vzprotivil, jehožto král římský, tak jakž slušalo, sobě jej vhod učinil.

Potom [b]) pak léto od božieho narozenie po devieti stech letech a po pětidcát až právě do léta po božiem narození po devieti stech letech a po šestidcát a po šesti letech o tom jistém ukrutném Boleslavovi v kronikách ničehož nic nepíše sě, jedinké tak, jakž sě jemu líbilo, zpravoval jest kniežetstvie České.

Přiemluva dvadcátá. O smrti ukrutného [27b] 967
Boleslava a o jeho synu po ňem milostném Boleslavovi, a o klášteře s. Jiřé na hradě, a o povýšení Pražského kostela.

Léto [c]) od narozenie syna božieho po devieti stech letech a po šestdesáti sedmého toho měsiece črvna ukrutný a nemilostivý tento Boleslav, mordéř svého bratra s. Václava, ostaviv po sobě dva syny, Boleslava milostného a druhého Strachkvasa, i umřěl. A tak vévodstvie i život po sobě ztratil. Ten jistý Boleslav ukrutný a nemilostivý po zabití bratra svého svatého Václava zpravoval jest Českú zemi třidceti a sedm let a devět měsiecóv a sedmnáste dní k tomu.

Potom pak léto od narozenie syna božieho 978
po devieti stech letech po šestidcát a po sedmi letech milostivý Boleslav a šlechetný syn Boleslava onoho ukrutného, muž předobrý v křesťanské vieře byl, mnohých ctností a dobrých skutkóv rozličných pln jsa, dvadceti kostelóv v České zemi znova od krunfešta založil a udělal jest, a ty všěcky ctně rozbohatil i nadal svým sbožím. Mezi kterýmižto kostely však prvně a zvláštně z kostela s. Víta, kterýžto před tiem dřieve s. Václav na hradě udělal bieše, hlavú všie České země a stolicí dóstojenstvie udělal a povýšil. A to sě [28a] jest tiemto činem stalo a tak k skutku přivedeno, že ten jistý milostivý a šlechetný Boleslav jměl jest sestru svú vlastní velmi přěnábožnú dievku a v s. písmě velmi rozomnú, jéžto jsú jménem Mlada řiekali. Ta jistá Mlada, když jest byla pro náboženstvie na pút brala sě do Říma, od Jana papežě velmi milostně a ochotně byla jest přijata. A tak pak v tom ochotném přijetí obdržala jest od toho jistého Jana papežě, aby kostel svatého Jiřie na hradě vzdvižen a udělán byl i potvrzen, a aby ona v ňem abbatyší byla stvrzena i posvěcena. To ten jistý papež Jahan učinil jest a jie v abatyšstvie posvětil a jejie jmé proměnil jest a nazval jest a ustanovil jest jmenovati ji Mariji neb Maří. A tak v tom jistém klášteřě zákon s. Benedikta jest ustavil.

To když sě tak stalo bylo, byla ta jistá abatyšě svatého Jiřie Mařie, bratra svého Boleslava

[a]) Latinský text vypočítává dle kroniky Kosmovy jedno léto za druhým (str. 22) bez připojení vělikterých zpráv. — [b]) Také tuto text latinský vyčítá léta jedno po druhém od r. 951—966, ovšem že též bez připojení všelikterých zpráv. — [c]) Viz str. 23 a 24.

973 milostného návodem od toho jistého papežě Jana obdržala jest, aby ten jistý kostel s. Víta, jenž byl s. Václav založil na hradě, aby hlava a stolice všie České země byl. A tak jest ta jistá abatyšě i tohoto Pražského kostela na povýšenie i na Svatojiřský kostel na hradě potvrzenie i na abatyšstvie svého stvrzenie i posvěcenie [28[b]] bratru svému Boleslavovi milostnému vévodě českému papežovy listy přinesla jest, a ti listové těmito slovy sě vypravují:

[Přiemluva XXI.] O tom hanfeštu o Pražském a o Svatojiřském kostelu, ješto papež Jan dal na stvrzenie a na povýšenie tú dvú kostelú s. Václava a s. Jiřie.

Jan [a]) papež sluha všech sluh božích, Boleslavovi vévodě, viery svaté věrnému následovníku, papežské požehnánie dávaji. Pravá a spravedlivá věc jest, abychom pravým a spravedlivým prosbám své povolenie dali, nebo buoh pravda a spravedlnost pravá jest. A tak ktož boha milují, ospravedlňeni budú, a všěcky věci těm, ktož boha a spravedlnost milují boží, v dobré sě obrátie. Dcera našě v Hospodinu milá, jménem Mlada, jiežto smy jmě Maria dali, žádánie své nám jest zjevila, a tak pak mezi prosbami jinými chutnú prosbu a přesladkú od tebe, synu milý, srdci našemu přinesla. A to jest ta prosba, abychom naše povolenie k tomu dali, aby v tvéj zemi a v tvém kniežetství bohu na čest a na chválu i svatéj cierkvi na rozšířenie biskupstvie mohlo býti; kteréžto noviny my když smy uslyšěli, veselým srdcem a jasným úmyslem přijemše ochotně, bohu chválu smy vzdali radostně, jenž svú cierkev, jenžto svú drahú krví vykúpil, vždycky na všě[29[a]]cky strany ve všěch vlastech i ve všěch pokoleních lidských rozšiřuje i velebí. Proňežto my papežovú mocí od boha nám danú a svatého Petra mocí, kniežěte apoštolského, jehož miesto kakžkolivěk nedóstojni jsúce my držímy a jeho smy náměstkové, dávámy své povolenie i k tomu věčné stvrzenie i moc, aby kostel s. Víta a s. Václava mučedlníków stolice biskupie a hlava všie České země byl. A k Svatojiřskému kostelu dávámy také tuto moc, aby pod zákonem svatého Benedikta a pod řeholú a pod slušenstvím dcery našie v Hospodinu Mařie abatyšě konvent neb sňem panenský byl Hospodinu služě, ale ne podle obyčěje bulgarských lidí nebo ruských nebo slovanského jazyka, ale podle obyčěje a ustavenie otcóv svatých. Jednoho všeho kostela k libosti žáka v latinském písmě učeného a v dobrých obyčějích šlechetného k tomu jistému dóstojenství sobě zvol takého, kterýžto slova božieho ostrostí nová srdce lidí u vieře nepotvrzených ješťe dobře krojiti by mohl v potvrzenie, a aby také dobrých skutków v novoustaveném lidu přinésti mohl, točíš aby učenie ústy i dobrým příkladem lidem ukazoval.

A s tiem odpuščenie vzemši, ihned jakž jie přikázáno bylo od Jana papežě podle rady vévody Boleslava abatyšě učinivši radu s bra[29[b]]trem svým Boleslavem kostel svatého Víta biskupu budúciemu jsú přijednali, a kostel s. Jiřie na hradě sestra Boleslavova milostného Mařie k abatyšství jest zpósobila a v ňem sama abatyši najprvnějšie sě učinila, jakož otec svatý papež Jan zjednal byl a potvrdil.

Druhá mezdcietmá přiemluva, o volení a ustavení prvého biskupa pražského počíná sě.

Łéto [b]) od narozenie syna božieho po devieti stech a po šestdesáti a po osmi, byl jest jeden kněz těch časóv z Sas mnich potvrzený, muž velmi krásné řěči a velikého uměnie jménem Dětmar, ješto před tiem časem do Prahy přišel bieše na pút. Kterýžto Ditmar u Milostného Boleslava vévody českého všel jest u velikú známost, a také že řěč slovanskú dobřě umějieše, proto jest jeho vévoda Boleslav násilně velmi miloval, a tak pak s obecným povolením všeho žákovstva toho jistého kněze Dětmara mnicha biskupem prvým pražským sobě vzvolil. A tak vzvolil jeho i poslal jeho Ottovi ciesařovi, jenž jest byl syn Jindřichóv ciesařóv někdy řečeného, (s) svými listy, aby jej v biskupstvie ráčil stvrditi. Neb toho času ciesař tu moc mějieše, a tak to jisté potvrzovánie Mohučskému svú mocí činiti [30[a]] poručieše; kterýžto listy a potvrzenie i zvolenie biskupovo od Boleslava od vévody českého ciesař uzřěv a uznamenav toho jistého kněze Dětmara v biskupstvie

[a]) Viz str. 24 a 25. — [b]) Viz str. 25. a 26.

pražské potvrdil jest i přikázal biskupu mohučskému, ješto toho času na jeho dvoře byl, aby toho jistého biskupa Dětmara na to biskupstvie posvětil, jehožto ciesař byl již potvrdil. A když podle přikázanie ciesařova, tak jakž on přikázal, byl biskup Ditmar posvěcen, k vévodě svému Boleslavovi Milostnému do Prahy sě jest vrátil. A tak potom vrácení do kostela s. Víta na Praze jest uveden a na stolici biskupové posazen. Potom ten jistý Dětmar biskupstvie své užitečně, ctně a právě jest zpravoval. A tak pak ne po mnohých časiech sčěstně přiebytek života svého jest dokonal léta od narozenie syna božieho po devieti stech po šestidcát a po devieti čtvrtého dne toho měsiece ledna.

Třetie mezidcietma přímluva. O druhém biskupu pražském, o s. Vojtěchu, dědici českém, znamenaj.

Když *) tento jistý Dětmar prvý biskup pražský umřěl byl, s. Vojtěch miesto ňeho byl, jenž urozením byl Čech a urozeného pokolenie, na biskupstvie vstúpil jest. Otec s. Vojtě[30ᵇ]cha slul jest Slavník a byl jest hrabie libický, muž urozený a slovútný, na sboží i na ctných obyčějích velmi bohatý, mnoho měst a vsí pod sobú maje. Tento také s. Vojtěch jměl jest matku jménem Zčěstislavu [1]), všěmi ctnostmi ozdobenú a převelmi šlechetnú. Měl také pět bratróv, Sebebora, Spytimira, Bohraslava neb Bohuslav, Bořitu a Časlava [2]), jenžto od českých pánóv napřieky svatému Vojtěchu v Žateckém městě jsú zbiti a zmordováni. Ti všickni bratřie s otcem i s mateří svú pochováni jsú v svém městě v Libici blíž od Poděbrad tu v tom kostele, ješto v Libici jest udělán. Svatý Vojtěch pak, když již druhé svěcenie mějieše, pro jeho mnohé ctnosti a svaté přěctné skutky, ješto se v ňem jako v drahém karbunkulu stkvějiechu milostně, Boleslav vévoda český i všeckno jiné žákovstvo obecně jsú jej zvolili. A tak pak po tom volení poslali jsú jej k Ottovi ciesařovi, jenž jest syn byl prvého ciesaře, jenž těch časóv bieše u městě Berúnském tam v Vlašiech, aby jeho potvrditi ráčil. Kterýžto ciesař uslyšav prosbu jich, mohučskému biskupu, aby jeho posvětil, jej poslal. A když již byl posvěcen, tehdy návodem Majtburského arcibiskupa Albrechta, ješto tehdy tu biesě, dal jest jemu jmě Adalbertus, to věz jako společnie jmě s [31ᵃ] Vojtěchem, a tak tovařiš a miecko Majtburského arcibiskupa byl jest. Tento s. Vojtěch, pražský biskup druhý, přěsvatý život jest vedl ve mnohém uterpení, v mnohém protivenství, v mnohé svatosti přiebytka dóstojného, v sladkém učení slova božieho lidu věrnému; kterak, kdy-li, kterým činem sě to dálo, v jeho pašiji plnějie sě vypravuje. Když pak s. Vojtěch po někleré chvíli znamenav lid velmi hrubý a [3]) přětvrdý u vieře a velmi nevěřijící sobě poručený v České zemi, chtěl jest radějí duši svú pánu bohu zachovati, než i s lidem sobě poručeným Hospodinu sě ostuditi. I umyslil jest pak toto sobě, aby biskupstvie i osadu sobě poručenú opustě a jie nechaje i bral sě do Říma. A když již na cestu chtiesě sě vzdvihnúti, zatiem Strachkvas bratr Boleslavóv vévodin, na jehož křtinách s. Václav zabit od Boleslava svého bratra zlobivého, z Řězna sě jest vrátil, neb tu v Řězně tento jistý Strachkvas před tiem dávno v klášteře Emeramma [4]) svatého zákon svatého Benedikta byl přijal. A tak pak s odpušťením opata svého k bratru svému milostnému Boleslavovi vévodě českému do Prahy sě byl přibral. Jehožto s. Vojtěch když mnichem jsúc opatři [31ᵇ] a uznamena, že jest bratr vévody českého Boleslavóv, pod tajemstvím jeho k sobě přivolav i mluvil jest k ňemu takto a řka: Synáčku milý, poňevadž vizi tě mužě urozeného bratra vévodina, dávajiť to na věděnie, žeť jest tak mnoho mrzkosti a hřiechóv v lidu mně poručeném, že já po mém hřiechu toho všeho tresktati nemohu, ani jim odolati kterak umiem; ani také pohřiechu mezi nimi užitka kterého učiniti mohu, neb taká jest nevěra a taká zlost a tak ohavné smilstvo, a tak mrzké a neustavičné manželstvo mezi lidmi i také mezi žákovstvem také jest neposlušenstvie i tak veliké obmeškánie v službách božích a pýcha veliká, a mezi pány a hrabiemi a mezi jinými mocnými v mém lidu mně poručeném taká mocnost a svévolenstvie velmi vzrostlo, že tomu všemu

*) Srovnej na str. 26—30.

[1]) zczyeſtyſlawu R, zczieſtyſlawu L; ztrzyeſtislawu Lit. — [2]) Sſebora, Spytymyra, Bohuſlawa, Borzitu a Czaſlawa L. — [3]) a vwyry R i L; a Lit. — [4]) Emeramina R.

— odolati nemohu. Protož synku milý, umyslil sem sobě chtě sě vzdvihnúti do Říma, a radu vezma od s. otcě i myslímť viec zasě sě nevrátiti k tomuto lidu přěvrácenému. Proňežto ty, že jsi bratr kniežete českého, snad tobě lid tento spieše poslušnějí bude, nežli mne. Neb ty s pomocí i s radú bratra svého pyšné mocné a neposlušné i nevěrné i bludné tresktati moci budeš. A tak i lidem i kos[32a]telem vítězně i mocně budeš vládnúti. Aj toť, moc mého biskupstvie berlu biskupovu a dóstojenstvie před tebú pokládám a tobě jě slibuji dáti, a aby sě to za mého sdravie státi mohlo, aby ty biskupem mohl býti, u s. otcě u papežě odpuščenie tobě obdržím. Tu řěč Strachvas uslyšav berlu biskupovú, jenžto přěd ním položil bieše s. Vojtěch, jako lstivě rozhněval sě a v srdci jiné miené, povrhl ji jest zasě na zemi a řka k ňemu takto: Nechciť já nižádnému dóstojenství, ani které cti na tomto světě, neb já vší pýchú a dóstojenstvím vzhrzěji a tak nejsem dóstojen biskupovému dóstojenství. Ani tak velikého břěmene v biskupství snésti mohu, neb mnich já jsem, proňežto mrtev sem tomuto světu, protož mrtvých pohrabovati i nemohu. Tu řěč když uslyšě s. Vojtěch, pln jsa ducha svatého, že jiný úmysl jest Strachkvasóv mluvením a jiná žádost chtěním, pověděl jest k ňemu takto a řka: Synáčku věz to, jehožto nynie s tvým dobrým učiniti nechceš, potom učiníš to s tvým přězlým. Po těch věcech pak s. Vojtěch vida, že prospěti nic nemóž, nechav biskupstvie svého i lidu sobě poručeného bral sě do Říma. I radil sě s papežem, co [32b] by v takéj věci učiniti měl. Papež uslyšav jeho rozlícenie i příčinu jeho příštie k ňemu, dal jest muži tomuto svatému odpuštenie, aby bez úrazu dušě své radějí putoval sudy [1]) i onudy, nežli bez užitka dušě své poskvrnil. A tak s odpuštením otcě s. papežě s. Vojtěch umyslil jest byl do Jeruzalema jíti, kteréžto však chodby dokonati nemohl. Ale když mnoho putovánie učinil byl již, vrátil sě jest do Říma opět a tu jest s svatým Radimem, bratrem svým, v klášteřě svatého Alexie přěbýval tak dlúho, doňavadž mohučský arcibiskup kostela Pražského neopatřil, že biskupa nemá a že lid v velikém bludu přěbývá. Kterýžto arcibiskup to spatřiv, což sě dějiešě bludu, poslal jest listy a posly ku — papeži, aby sě zasě svatý Vojtěch vrátil. To když sě sta, papež učiniv radu, co by z toho měl učiniti, odpověděl jest s. Vojtěchu takto a řka: Synáčku, bude-li tebe tvój lid poslúchati, ostaň tu s nimi a čiň mezi nimi skutky dobré. Paklí tebe nebudú chtieti poslúchati, beř sě preč od nich. A tak jiného zisku Hospodinu hledaj mezi jinými lidmi. Tak pak když jemu to odpušťenie bylo dáno, s. Vojtěch opět do Prahy byl sě vrátil na své miesto. A kakž koli drahnú chvíli tu přěbyl, však nižádného užitka v tom lidu nikterak učiniti nemohl. S tiem opět do Ří[33a]ma sě vrátil, a tu tak dlúho v klášteřě s. Alexie přěbýval, až opět, navedením mohučského biskupa před papežem, do Čech vrátiti sě připuzen byl. Ale když sě byl vrátil, mnohem méňe nežli dřieve byl jest pro- • spěšen. Odtad bral sě jest do neznámých vlastí.

Čtvrtá mezidcietma přiemluva. O smrti Strachkvasově o bratru Boleslavovu Milostnému.

Strachkvas *), ten jistý mnich, o ňemžto dřieve napřěd pověděno jest, když byl uzřěl, že s. Vojtěch pražský biskup jal sě opět choditi a putovati po vlastech sěmo i tamo, a když byl jest jistě tomu srozoměl, že sě již k svému biskupství pro lidské hřiechy, jenžto sě rozmohly mezi jeho lidmí biechu, vrátiti sě nechce, úmyslem svým lestným oklamán jsa a šeřadným lakomstvím přělstív sě lstí onú, jenžto mužě svatého před tiem dřieve oklamati chtieše s. Vojtěcha, zjěviv a odkryv tepru(v) právě ne tak jako někdy Aaron od Boha byl povolán, ale tento svým vlastním úmyslem zlým stolici biskupa s. Vojtěcha, náměstka svého sobě směl jest nestydatě mrzký lakomec osobiti. A když tak svého lakomstvie úmysl před sě chtieše vésti, aby jeho arcibiskup mohučský stvrdil, bral sě jest tam. Co sě přihodilo jemu, bohdaj všěm takým též sě přihodilo. [33b] Aj toť když mezi dvéma biskupoma stáše a ležieše, rozprostřěv sě, jakž obyčej jest na biskupovém svěcení na takovém, ihned v rychlosti pomstú boží na znamenie tomu, že nedóstojně svěcenie přijímal, od diabla byl pochycen. A tak dlúho velmi ukrutně

*) Viz na str. 30 v druhém sloupci.

[1]) wšudy R i L, omylem.

diabel jím lomil, až právě i duši z ňeho vypudil. A to snad proto, že před tiem dřieve pražského biskupstvie, když s. Vojtěch jemu dáváše je dobrovolně, an lstivě toho času nerodil jeho přijieti; když pak již chtěl přijieti, tehdy spravedlivým súdem božím ohavnú smrtí jsa nadtrucen, nemohl toho dojíti. A tak jeho marný úmysl zrušil sě. A takž také s. Vojtěch až do své smrti byl jest kromě biskupstvie pražského chodě po světu.

Kterak svatý Vojtěch atd. [1])

A když pak mezi jinými chodbami s. Vojtěch přišel byl do Uher, krále uherského jménem s. Šťepána najprvé tu v Uhřiech pokřtil jest, kterýžto s. Ščepán po smrti s. Vojtěcha na čest Bohu a s. Vojtěchu v Strykoný [2]) kostel udělal a biskupstvie tu zjednal, a tak všicku Panonskú zemi i Polskú zemi s tiem biskupstvím v Hniezdě [3]) pod mocí toho kostela zpósobil a s. Radima, bratra s. Vojtěcha, biskupem tu učinil, jenžto potom, to jest od narozenie božieho po devieti [34ᵃ] stech po devěddcát a po devieti tu biskupem jsa, mnoho jiných vlastí na křesťanskú vieru obrátil a všecky jě, kteréž obrátil, pokřtil. A potom pak bral sě do Prus, a tu mnoho dobrých skutkóv učiniv od pruských lidí jest umučen, a tak božím povolením s odplatú mučedlníkovú život svój dokonal.

Léto [a]) narozenie syna božieho po devieti stech po sedmicát letech až do léta božieho narozenie po devieti stech a po devaddesáti a po pěti, kdyli, coli v České zemi skrzě Boleslava Milostného, českého vévodu, o s. Vojtěchu, biskupu Pražském, stalo sě jest, nižádným řádem v kronice nepoloženo jest, jedinké tolik, jakž již pověděno. A to jest proto, že ti, ješto jsú skutky kniežecie popisovali, obmeškánie učinili.

Pátá mezdcietmá přiemluva. O třetiem biskupu pražském, o Bohdalovi.

7 Léto [b]) od narozenie syna božieho po devieti stech letech po devaddesáti a po šesti devátého dne toho měsiece májě s. Vojtěch druhý biskup pražský od pruských lidí, jakž již pověděno, 997
umučen jest. A když po smrti s. Vojtěcha a po jeho hnutí z pražského biskupstvie Boleslav vévoda český milostný viděl, že Pražský kostel jest bez pastýře a bez biskupa již jednak dvě létě, léto od narozenie božieho po devieti stech po devaddesáti a po šesti až [34ᵇ] právě do léta božieho narozenie po devieti stech po devadesáti a po sedmi, jakožto milovník s. viery jal sě jest mysliti, koho by ctného a šlechetného biskupem učinil, aby lid jako novoštěpný v s. vieře, Bohu dobytý s úsilím rozličné práce, k dřěvním bludóm nenavrátě sě bludných a šeřadných obyčejóv nejal sě následovati. A když po všie České zemi velmi snažně vzeptal sě, aby hodného, ctného a šlechetného v také dóstojenstvie povýšení mohl nalézti, a nemohl jest jeho pak nikděž shlédnúti ani nalézti, poslal jest posly své slavné k Ottovi ciesařovi k třetiemu tiemto jménem jmenujícému, prosě jeho snažně, aby ráčil tomuto kostelu Pražskému, jenž v velikém nebezpečenství jest, raditi i pomoc dáti, aby některý ctný dobrý druh vydán byl k tomuto biskupství pražskému. Kterýžto ciesař jakožto následovník s. viery prosbu vévodinu uslyšav, kaplana svého jednoho jménem Bohdala, jiným jménem menujícieho Tekkarda [4]), urozením Sasicě, šlechetného příslovím dobrým i ctnými všěmi nravy okrášleného a dobřě učeného, a dobře slovansky uměješe, vplně biskupem pražským jest učinil, i poslal k mohučskému arcibiskupu, aby jej stvrdil; léta od narozenie syna božieho po devieti stech po devadesáti po osmi, toho měsiece črvna Bohdal, bis[35ᵃ]kup třetí pražský skrzě mohučského arcibiskupa svěcen jest.

Přiemluva šestá mezidcietma. O smrti Boleslavově Milostného a o jeho náměstciech českých atd.

Léto [c]) od narozenie syna božieho po devieti 999
stech po devadesáti a po devieti, sedmý den toho měsiece února. Vévoda Boleslav Milostný mnohými ctnostmi šlechetnými a skutky velmi dobrými i rozličným vítězstvím zachoval sě, veliký milovník pokojě lidského. Ten jistý měl jest ženu

[a]) Text latinský vyčítá léta 970—995 opět jedno po druhém. — [b]) Viz na str. 32 a 33. — [c]) Viz na str. 32 a 33.

[1]) Skratky tohoto významu jsou v některých nápisích kapitol v rkp. R, L. — [2]) w ſtrykony R, Strigony L. — [3]) w Hnieznie in marg. R. — [4]) Tekkarda R, Takkarda L.

999 svú urozením a obyčeji dobrými velmi zšlechtilú jménem Hajmu [1]). Z té jisté ženy urodil jest syny dva Boleslava a Václava. Ale Václav v mladých letech od zimnice jest umřěl, a druhý pak bratr jeho byl ostal živ. Když otec jeho Milostný Boleslav pocítil smrt, že sě k ňemu přiblížieše, povolav k sobě syna svého Boleslava miecko své a jej před svú ženú a před jinými zemany českými mnohým ctnostem užitečným učil, aby mrzkých a ohavných věcí sě choval a všelikterých dobrých nádržal sě ctností. A tak pak mnohá a šlechetná naučenie jemu vydav a rozkázav České vévodstvie jest jemu poručil k zpravování. A tak pln dobrých dnóv jsa točíš v svém přěbývání přiebytek života svého v Hospodinu sčěstně jest dokonal, a v Pražském kostele poctivě jest pohrabán, léto božie po devieti stech letech [35[b]] po devaddesáti devátého února toho měsiece.

Přiemluva sedmá mezidcietma. O přiebytku třetieho Boleslava, vévody českého.

Léto [a]) od narozenie po devieti stech a po devadesáti a po devieti letech tento Boleslav třetí, syn Boleslava třetieho [2]), po smrti otce svého vévodstvie České jest přijal. Ale ne tak sčěstně a vítězně, což otec jeho dobyl byl snaženstvím svým, zpravoval jest jako otec jeho vévodstvie České. Nebo ne po mnoho časiech, jakž zemi zpravoval, vévoda polský jménem Mezek [3]), jenž velmi chytrý bieše, město Krakovské lstivě a chytře jemu jest odjal, a všěckny, což jich z Čech bylo, mečem nectně zbil. Měl jest tento jistý Boleslav z své ženy dobré a dobřě urozené dva syny, jednoho Oldřicha a druhého Jaromíra. Oldřich z mladosti ihned byl jest [36[a]] na ciesařóv dvór dán Jindřichóv, aby ctným a dobrým obyčejóm sě naučil. Ale Jaromír doma jest ostal a k učení dán.

[Léta od narozenie božieho po tisíci [4]), jako nahořě psáno, přihodilo sě jest tak, zě mezi Boleslavem českým vévodú a mezi Mezkem polským vévodú přímiřie a pokoj pod přísahami uložen byl. A tak v tom úkladě rok vzemše v jedno jisté miesto jsú sešli sě, v ňemžto ten jistý Mezek pod zámyslem dávné a staré lsti, jenžto byl zamyslil, přilahodiv k sobě dary rozličnými rádcě Boleslavovy vévodiny, jménem Vršovské, ty zlořečené a zlostné i přěnevěrné svých knížat zrádcě], toho jistého Boleslava vévodu českého na hody do Krakova na jistého roku smlúvu lstivě pozval jest. Kterýžto vévoda věda dřěvní nevěru a lest jeho, chtě budúcieho zlého uchovati sě, jeho prosbě nikakž nechtěl jest povoliti, ani na jeho hodech býti. Ale pak potom návodem těchto zlořečených svých rádcí Vršovských naveden jsa povolil jest. A tak na hody slíbil přijěti. Ale však toho neopustil, jako budúcie věci chovajě sě, zemi svú urozenějším zemanóm poručil, aby, učinil-li by některú lest nectnú a nevěrnú proti němu Mezek, Jaromíra syna jeho za vévodu a za pána sobě vzěli miesto ňeho. Tak pak kniežctstvie své [36[b]] zjednav a zpósobiv vzdvihl sě jest k Mezkovi do Krakova, kterýžto najprv poctivě jeho přijal; ale ihned pak jakž sě hodovati jal, od necného toho hospodáře a nevěrného Jidášě byl jest nectně jat a očí svú zbaven i ti všickni, kteříž s ním byli jeli, tam ukrutně jsú zbiti.

Osmá mezidcietma přímluva. O přieběziech Jaromírových, syna Boleslavova, a o divu s. Jana, ješto s Jaromírem učinil.

Když [b]) ten jistý Mezek nevěrný tak nevěrně od svého dóstojenstvie poblúdil a svú přísahu a vieru na kniežěti Boleslavovi, na svém hosti tak ukrutně ztratil, tito jistí Vršovici tohoto jistého skutka spachatelové vrátivše sě do země nešlechetně a přěnevěrně moci své doufajíce a svých přátel necných, Jaromíra syna Boleslavova vévody, jenž byl náměstek otce svého, myslili jsú zahubiti a sobě bez panského a všie věrné obce věděnie vévodstvie České země nectně a nevěrně lstivě chtěli jsú osobiti. Takž pak jednoho dne ti přěnevěrní zrádce kniežat svých Vršovští zradú a návodem Kochanovým, jenžto vódce a zrádcě jich všěch byl přěnešlechetný a jako z nich najvětší, nalezše sobě sličenstvie času jednoho, vévodu a pána svého Jaromíra falešným ú[37[a]]myslem pozvali jsú na lov, a pozvavše tak lstivě i vedli jsú jeho do hustého lesu velmi, na to

---

[a]) Viz na str. 32 a 33. — [b]) Viz na str. 33 a 34.

[1]) Haymu R, L, Lit. — [2]) tak v R, L, Lit, Vrat. — [3]) Mezek R, Meziek L. — [4]) po tisíci Lit.

1003 miesto, ješto nynie jest Veliz [1]) klášter. A tak uzřěvše příhodné miesto k tomu nešlechetnému účinku, jenž učiniti zamyslili biechu, pána svého a vévodu Jaromíra necně a ohavně k dřěvu přivázavše i učinili z ňeho střělcový cíl, a tak z střěl k ňemu střieleli, zastřěliti jeho do smrti mysléce. V kterémžto střielení přihodilo sě jest takto božím chtěním a s. Jana obranú pro to veliké náboženstvie a přěsrdečné, a pro tu velikú čest, jenžto z své mladosti velikým snaženstvím sám s. Jana Křtitele ctil a jemu slúžil, v také núzi postaven jsa, tento jistý Jaromír skrzě ňeho milostivě byl obráňen. Neb když ti jistí nevěrní mordéři kniežat svých naň strieléchu střělami jako k zvěři, s. Jan svú húní točíš svým oděvem ode všěch šípóv jeho bránieše, tak jakž vévoda Jaromír nikakž nemohl jest zastřělen býti najmenší zástřělú. V túž pak také hodinu s. Jan ženě Jaromířově velmi nábožné u vidění zjevil sě jest a napomenul ji jest, aby navedla věrný lid a vzbúřila, aby k vysvobození z takéj núzě muži svému pomoci prospěla. Nad to také když ty věci tak sě dějiechu, jeden čeledín jménem Hovora vévody Jaromíróv při [37ᵇ] těch nešlechetných skutciech byl jest a na to patřil, proňežto z pravé viery rozžěliv sě nad svým kniežetem ihned s rychlostí vsědl jest na kóň i mčal sě do Prahy na ručešt všěm věrným a přátelóm Jaromírovým zvěstuje, co sě skrzě nevěrné zrádcě a nemilostivé Vršovičany vévodě Jaromírovi dějieše. Kteřížto všickni ihned v svém odění vsedše na koně s tiemto Hovorú k tomu miestu jsú sě brali, an je vede na to miesto. A tak když sě již přibrachu tam, tyto nevěrné zlodějcě, kteréž jsú koli mohli, lapili a tu jim smrt dóstojnú učinili a pána svého od toho jistého dřěva odvázavše vyprostili. A když jeho rozvázachu, jal sě přěde všěmi rozprávěti, kterak divně skrzě obranu s. Jana Křtitele byl jest od tohoto střielenie obráňen. A tak na věčnú pamět svého zprošťenie to jisté dřěvo, k ňemužto přivázán byl, kázal dolóv srúbiti, a na tom miestě klášter s. Janu Křtiteli na čest založiti a probostvie učiniti a nadati a jemu jmě vzdieti Veliz. Na kterémž miestě i po dnešní den na kmeni toho jistého dřěva oltář veliký udělán jest, v kterémžto klášteřě s. Benedikta pod mocí Ostrovského opata mnoho mnichóv dřieve přěbývalo, ale již nynie jedno dva. Jaromírovi dvořěné a lidé jeho [38ᵃ] věrní přijeli jsú vévodu svého poctivě a s velikú ctí do Prahy dovedli. Tomuto pak jistému Hovorovi pro ctnost jeho viery, jenžto pánu svému ukázal, vévoda Jaromír věčně jemu i budúcím jeho lovčieřstvie, ješto dřieve k Stebni příslušieše, za odplatu dal jest. 1003

Přiemluva devátá mezidcátá. O obležení města Pražského a o jětí Oldřichově bratra Jaromírova, vévody české a o jeho slepotě.

Léto*) od božieho narozenie po tisíci prvého, když ty věci v České zemi tak sě dějiechu, Mezek vévoda polský na radu i pomocí ohavných a mrzkých zrádcí Vršovčanóv, jenž kniežata svá zrazováchu, shromazdiv vojsko veliké a silné vtrhl do Čech i oblehl Prahu. A tak za dvě létě město Pražské byl obdržal, kromě Vyšehrada, jenž sě jemu silně bránieše.

Léto od narozenie božieho po tisíci druhého léta. Tento nectný a ohavný Mezek polský poslal jest k ciesařovi k Jindřichovi s velikými penězi a s mnohými dary přědrahými posly své, prosě velmi snažně, aby Oldřicha bratra Jaromírova vévody českého, jenžto těch časóv na jeho dvořě dvořieše, jma a sviežě jeho jemu jej poslal. Kterýžto ciesař lakomstvím zlata a střiebra a jinými dary jsa oslepen kázal [38ᵇ] to učiniti, svéj cti ciesařskéj na velikú hanbu. Kterýžto Oldřich potom nebo přikázaním ciesařovým nebo úrokem z toho vězenie byl jest vysvobozen. A tak vrátiv sě do Čech přišel jest tajně na jeden hrad svój převelmi tvrdý, jemužto Drevík [2]) řiekaji. S toho hradu poslal jest jednoho věrného rytieřě do Pražského města přikázav jemu, aby trúbením nočnieho času nepřátely ubezpečilé přěstrašili a ohromili. Tehdy ihned ten jistý rytieř věrný přikázanie pána svého naplniv u pól noci, když lidé najbezpečnější jsú, vstúpil jest na najvyššie miesto nad Prahú, jemužto jsú stráž toho času obecní 1004

*) Viz na str. 34 a 35.

[1]) welyz R, L. — [2]) drewyk R, L, Lit.; Drewnyk in marg. Lit.

1004 lidé řiekali, a nynie pak slove Strahov od strážě nazvané. V kterémžto miestě těmi jistými trúbami velikými a hroznými hlasy učinili jsú zvuk a křikem nemotorným křikli těmito slovy a řkúce: Aj toť Polanové utiekají ohavně pohaněni jsúc. Na ně, hrdiny Čechové! na ně, hrdiny, oddajte sě vítězně! Pro věčší strach nepřátelský podvakrát ta slova křičeli. Když pak Polanové ty veliké zvuky trubné a hrozné hlasy lidské uslyšěchu, nebezpečni jsúc sobú strachem velikým a hrozným přielišně přěžesivše sě, všeho oděnie nechavše i všie své sbroje, né, někteří hac na sě dospěti nemohli pro úžěst toho ohromenie, jakž kto mohl najlép nešlechetně [39a] na běh sě oddachu. Né, druzí nazí neb čistovniti, jako jě mátě rodila, preč pospiechachu bez meškánie otrapeni jsúc tiem strachem. Někteří také proto náhlé otrapenie toho zvuku s mostu padajíc dolóv hlavy jsú slámali; druzí také z nich sěkanú cestú malými dvérci nebo vrátci na Pražském hradě pro velikú tieskeň tisknúce sě sotně a ohavně jsú sě zdávili; jiní mrúc a škařědě rozličným činem jsú zhynuli, a někteří také z nich utekli.

A ten jistý Mezek nešlechetný s málem sněkterými na běh se oddav i utekl ke všém črtóm. Ty noviny když Oldřich vévoda zvědě, ihned druhý den do Prahy přijel a vévodstvie České přijal. Potom pak třetí den po přijetí do Prahy nesčastných a nevěrných zrádcí Veršovičanóv návodem i radú přinucen bratru svému Jaromírovi, zapomněv nad ním bratrské milosti pro nešlechetnú radu těchto zlostníkóv oči vylúpiti kázal, aby točíš tak od bratra ubezpečě sě vévodstvím českým svobodně vládl.

O vládání Oldřichově, bratra Jaromírova vévody českého, přímluva třidcátá.

Léto *) od narozenie božieho po tisíci druhého, téhož jako málo hořejie jmenováno, když tento jistý Oldřich vévodstvie české přijal byl, stalo se jest takto. Když jednoho času příhodú s lovu je[39b]dieše přěs jednu svú ves domóv, viděl jest dievku jednu u studnice, ana rúcho péře, jménem Boženu, ješto však jiné jmě Blažena nebo Beatrix latině jmenuje sě, velmi krásnú 1004
a ozdobnú ve všie lepotě. Tu dievku když opatři Oldřich, vešken v jejie žádosti a v jejiem milování zažehl sě jest, a poslav posly své ihned ji vzal sobě za pravú manželku i urodil z nie syna velmi ušlechtilého, jemužto jmě Břěcislav přězděl, jenž toliko jest řečeno chvála jeho nebo zvuk chvály; nebo chvála jeho i slovútnost do dnešnieho dne slovútně zní mezi lidmi.

Léto božieho narozenie po tisíci třetieho tento jistý Oldřich vévoda tyto nevěrné zrádcě a nešlechetné mordéřě kniežat svých Vršovičany všěckny mocnějšie a mohutnějšie pro jich nešlechetné rady a pro jich nectná zrazovánie i pro jich falešné úklady dóstojnú smrtí kázal jě zhubiti.

O svatých pěti bratřiech, kterak jsú umučeni u Polště.

Léto božie po tisíci čtvrtého Benedictus s tovařistvem svým, s Matějem, s Janem, s Izákem a s Křistěnem, pústeničí a svatý přiebytek u Polště na púšti vedli jsú velmi nábožně. Pak jedni zběhové nectní a nešlechetní Polanové mniec, zě by u těch s. mužóv zlata velikú hrubú věc nalezli, [40a] kterėžto zlato Mezek vévoda polský nábožénstvím jsa nadtrúcen a rozniecen poslal jim byl; ale oni bojiec sě na svém náboženství poslali [1]) zasě tomu Mezkovi ten jistý poklad nechtiec jeho mieti. Pak v noci k nim všedše nešlechetně jsú jě zbili a zmordovali jakožto ohavní mordéři, a v svéj žádosti, jenž sě nadějiechu, byli oklamáni. A tak toto milé tovařistvo v bozě zjednané umučenie trpěvše od zlých lidí k Hospodinu jsú sě brali, jenžto pravá odplata jest všěch, jenž proň trpie. Byli jsú zajisté tito mužie někdajšieho času s. Vojtěcha, biskupa pražského, kterėžto tovařistvo tento svatý Vojtěch z Říma z kláštera s. Alexie s sobú byl do Čech přivedl, a potom pak byl jest vedl je do Polsky, kteřížto jako věrní synové šlépejě otcě svého s. Vojtěcha, jenžto byl jich vódcě, následujíce, mnoho lidí v Polště na s. vieru jsú obrátili, a tak všemohúciemu Hospodinu až právě do své smrti na tomto světě rozličnými svatými skutky jsú sě slíbili.

*) Viz na str. 35 a 36.

[1]) Lit.; pofly R. L.

O smrti mateře Oldřichové a Jaromírově.

1006 Léto božie tisíc šesté Hemma [1]) žena Boleslavova třetieho tiem jménem jmenovaná, mátě Oldřichova a Jaromírova, vévod českých, paní dobře uro[40ᵇ]zená a všech dobrých ctností plná, zimnicí jsúc nadtrápena v Hospodinu umřela jest a v Pražském kostele pohrabána.

Kolik let zpravoval.

Léto [a]) od narozenie božieho po tisíci a po sedmém až do léta božieho narozenie po tisíci a po šestnácti těch všech let Oldřich vévoda vévodstvie České múdře a rozšafně zpravoval a žádného protivenstvie od nižádného netrpěl jest.

O smrti třetieho biskupa, Bohdalově.

1117 Léto od narozenie božieho po tisíci a po sedmnásti Bohdal, třetí biskup pražský, náměstek s. Vojtěcha, umřel jest třetieho dne toho měsiece črvence, na jehožto miesto čtvrtý biskup pražský jménem Ekhardus vstúpil jest.

Jedna a třidcátá přímluva. O skutciech Břěcislavových za zdravie otcě jeho, a o skutciech ženy jeho Jitky, jenž byla dcera Ottova ciesařova, jemuž příjmím Rufus řiekali.

1121 Léto [b]) od narozenie božieho po tisíci dvadcátého a jednoho Břěcislav, syn Oldřichóv vévody českého, jenž velmi krásné tváři i vzróstu bieše i všie lepoty i múdrosti rostiesě a tak mnohými cnostmi stkvějě sě i všelikterú múdrostí, z dětinských let [2]) v jinoskú mladost vstúpil jest. A tak pak uslyšav velmi velikú slovútnost o krásě panny jedné, jenž překrásná bieše, jménem Jitka dcera ciesařova Ottova [44ᵃ] bielého neb Ruffus řečeného, tiem jménem druhého jmenovaného, zamyslil a utvrdil jest velmi pilně v srdci v svém, kterak tu jistú dievku překrásnú v manželstvo mohl by sobě vzieti. A když byl slyšal, že ta jistá dievka v jednom klášteře, jemužto obecně Wynder Munster [3]) neb Sviňbrod řiekáchu v Břězenském [4]) městě, aby sě písmu naučila, chována bieše, pojem 1121
s sobú věrné a jako tajemnějšie své sluhy čelednie, pořekl sě jest chtě k ciesařovu dvoru jeti, a tak s tiem jistým vzdvihl sě jest na cěstu. A pak takměř ústavně sedm dnóv jěl i přijěl k tomu jistému klášteru do Řezna [5]), tak jakž myslil a mysl jeho žádáše. Tam když přijěl jest, druhý den, sám v sobě mlčě úmysl svój sěmo tamo rozkládajě, sám jediný jal sě jest okolo kláštera choditi hledajě toho pilně, zdali by k těj jisté panně některak přijíti mohl a ji opatřiti. A když tak chodě v klášter vjide, viděl jest tuto jistú pannu Jitku, ana s jinými pannami hrá v klášteře běhajíci. A ihned jakžkoli ji opatři a její krásu zhlédne, vešken plamenem v jejie milosti zapáliv sě pannu jest pochvátil. A tak pak pochytiv jí na svój kóň vskočil v rychlosti s ní i jal sě pryč běžěti. A když s ní přihnal k dolejším vratóm, uzřěl jest, že vrata tlustým řetězem železným přěmčena biechu, jenž uzřěv [41ᵇ] to vytrhl jest svój meč, a tak jediné rány udeřením přětvrdý řetěz na dvé jest přěťal, kterěžto přětětie na znamenie toho přěsilného rytieře do dnešnieho dne móž viděno býti. A tak pak to učiniv, s pannú jest preč utekl. A lidé o tom nic nevědiechu. Tak pak chvátaje dnem i nocí k svému otci k Oldřichovi k vévodě českému přijel. Lidé jeho pak, ještо zóstali biechu o tom nevědúce, ihned jsú byli zjemáni a v tom jistém klášteře nectně a ohavně mučeni a potom ukrutně zbití. Břěcislav pak otci svému svú všicku příhodu jest rozpravil, a tak vzem odpuštěnie bral sě jest do Moravy a tu jistú dievku přěkrásnú Jitku kázal sobě biskupovi v pravé manželstvie potvrditi.

Když pak ciesař Otto vzvěděl to, že Břěcislav syn vévody českého unesl dceru jeho Jitku násilně, velmi rozhněval sě jest a ihned na tom miestě přisáhl jest a řka: Nebo smrt radějí chci trpěti, nebo Čechy sobě podrobiti a svú ciesařskú stolici prostřěd Čech posaditi. A tak pak s druhé strany mužný muž tento Břěcislav a přěudatný přísahu jest učinil, leč by umřěl, chce ciesařovi věčnú škodu činiti, takže ciesař i ciesařstvie věčnú škodu z toho budú mieti.

---

[a]) Text latinský opět vyčítá tato léta jednotlivě. — [b]) Viz na str. 37 a 38.

[1]) Hemma L, R. — [2]) Lit.; v dětinských letech R a L. — [3]) Wynder Munſter R, L, Lit. — [4]) Lit.; římském R, L. — [5]) Lit.; Rzyma R, L.

1021 A když sě tak s obú stranú zapřisahú, ciesař s jedné strany ve[42a]liký zástup lidí shromazdil jest i přěmocný proti Čechóm. A s druhé strany vévoda český a syn jeho Břěcislav (s) svými lidmi proti ciesařovi, mužně sě jemu brániti chtiece, lid svój v hromadu jsú shromazdili, opřieti sě jemu vítězně mysléce. A když již oba na poli biešta s obú stranú (s) svými lidmi ciesař i vévoda, Jitka dcera ciesařova a žena Břěcislavova, žena múdrá a rozšafná, myslila jest na svéj mysli, kterak by tak velikú nepřiezeň mezi přátely sklidila a ovšem ukrotila. Tak pak zatiem uprosivši sobě u ciesaře bezpečnost odjíti i přijíti, i přibrala sě k ňemu. A tak mezi mnohými i rozličnými řěčmi vymyslivši takýto výmysl sobě, aby s obú stranú lidské krve prolitie minulo, a tyto přísahy s obú stranú bez poskverňenie každého z nich a bez úraza cti aby zachovány mohly býti, toto sjednánie učini mezi nima: aby ciesař jel mocně do Čech a prostřěd všie země, točíš v Starém Boleslavi, svú posadil ciesařskú stolici a na nie mocně seděl i panoval bez přiekazy, a na věčnú pamět toho seděnie aby tu jistú stolici tu ostavil. Nuž pak také, aby přísahu mužě svého zachovati mohla bez pohoršenie svědomie, takto jest to zjednala, aby, když by koli vévody [42b] české nebo jich budúcí potom k ciesařovu dvoru jeli a již ve třech mílech vzdáli byli od dvora ciesařova, země a sbožie ciesařovo, ciesařství na věčnú škodu, správně beze všie odpory žéci mohli. A téj škodě zemi na věčnú škodu i pamět vévoda český i jeho na věky budúcí po ňem v bielém poli ciesařskú orlici plamenem ze všech stran jako proražovanú na svém štítu nésti mohli bez obrany. Znamenáž této ženy múdré, kterak múdřě a rozšafně múdrým úmyslem ciesaře i mužě svého pokojně v hromadu sjednala. Tak pak ciesař (s) svým vojskem vjev do Čech i přijel do Boleslavě i postavil tu svú ciesařskú stolici velmi přěkrásnú, jenžto na pamět tomu v Boleslavském kostele do dnešnieho dne velmi snažně chovají. A tak přísahu svú zachovav preč jest jěl.

Potom pak vévoda český Břěcislav vyjev z Čech i bral sě k ciesařovu dvoru. A když byl za tři míle vzdáli, pustil oheň na ciesařovo sbožie, jemu škodu čině a přísahu svú zachovávaje. Tyto jisté úmluvy k svým budúcím, k vévodám českým i królóm potom budúcím přivedli jsú a přijednali tak majíce býti, jakožto až i do dnešnieho dne na věčnú pamět jsú zachovány k svědomí všěm lidem nynějším i budúcím. A tak od toho jistého času Břěcislav otcě svého Oldřicha vévodu v zpra[43a]vování vévodstvie Českého až právě do jeho smrti ve všem úsilí i ve všie práci velmi múdřě a rozšafně zastával jest.

Měl *) jest tento jistý Břěcislav skrzě pójčenie otce svého v svéj moci zemi Moravskú, kteréžto země, jenžto od Polanóv velikým dielem obsedena bieše i obrána, vítězskými skutky udatně a směle z jich rukú jest dobyl a vysvobodil, a zjímav veliké množstvie mužóv Polanóv, sto a sto v hromadu zvázav jich jako vežníkóv poslal do Uher a jě za penieze prodal, a tak jě u věčnú robotu přijednal. A tak jako múdrý syn šlechetný mnohé prácě svým rozličným úsilím a skutky vítěznými otcě svého zbavil. A tak s jeho volí miesto otcě svého v zpravování držě Českú zemi ctně jest zpravoval.

Toho času dálo sě jest přěvelmi veliké násilé křesťanóm v Polště.

Umřěl biskup.

Léto od narozenie božieho po tisíci a po dvú dcát a po třech umřěl jest biskup Ekhardus pražský čtvrtý toho měsiece serpna, na jehožto miesto vstúpil jest Iza [1]) tak řečený.

O smrti Izově, biskupa pražského.

Léto od narozenie božieho po tisíci a po třidcětech umřěl jest biskup pražský Iza pátý [2]) toho měsiece února, na jehož miesto vstúpil Severus biskup pražský.

O smrti Boleslavově třetiem.

Léto od narozenie božieho [43b] po tisíci po třidceti a po sedmi Boleslav třetí otec Oldřichóv vévodóv, jemužto Mezek oči byl vylúpil, umřěl jest a v Pražském kostele pochován.

*) Viz str. 38—40. Nápis a naznačení kapitoly XXXII^{hé}, které by tu měly býti, scházeji.

[1]) Yzza R, Yza L, Izo Lit. — [2]) šestý Vrat.

1037 Téhož léta toho měsiece listopadu Oldřich otec Břecislava vévodin roznemohl sě i umřěl jest sčěstně v Hospodinu. Jehožto smrt když Jaromír, bratr jeho vzvěděl, ješto Oldřich vévoda oči vylúpil byl, přibral sě do Prahy a Břěcislava vnuka svého (s) šlechtici a se pány s většími i s obcí na vévodstvie jest zvolil a vévodú jej českým učinil, a přěde všemi zjěvně jej napomanul, aby to nešlechetné pokolenie těch zrádcí Vršovských přěmrzkých z země vyplel ven, a svých věrných zemanóv snažně a pilně rady následoval; i rozpravil přěde všěmi lidmi, kterak velikú zradu a kterak ohavné skutky toto mrzké pokolenie Vršovské nad svými kniežaty a nad svými pány někdajších časóv páchalo jest. I rozprávěl také o jich ohavných synech, kterak oni následovníci v mrzkých skutciech a zradách svých kniežat učinili jsú sě. Tehdy pak to uslyšav najvěčí nešlechetník z nich Kochan jménem, jenž jako hlava mezi nimi bieše, jedné noci, když Jaromír oblehčoval svój břich na chýščě sedě a slep jsa, toho jistého Jaromíra ten nectný Ko[44ᵃ]chan dolejší stranú pod východem stojě nectně jest probodl jej skrzě a skrzě až právě do smrti. Tak ten jistý Jaromír umřěl jest toho léta, jakož nahořě pověděno, toho měsiece prosince.

Třetie a třidcátá přiemluva. O zpravování a o přieběziech Břěcislavových, vévody českého.

Léto*) božie po tisíci a po třidcétech a po osmi když vévoda Břěcislav vévodstvím vládl jako muž múdrý a rozšafný i opatrný a přěvelmi udatný a mnohými ctnostmi dobrými přěslovútný, žádaje srdečnú žádostí vévodstvie své rozšířiti a moc i sílu svú v okolních zemiech v súsědství chtě ohlásiti, do Uher mocně jest vtrhl a tak tu všicku vlast až právě do toho města Strikonského [1]) poplenil a zhubil jest přěmocně. A tak vítězstvie své moci veliké ukázal. Potom pak Břěcislav ten jistý z své ženy urozené a šlechetné Jitky pět synóv, jinochóv velmi zšlechtilých urodil jest, prvého Spytihněva, druhého Vratislava, třetieho Kunrata, čtvrtého Jaromíra, pátého Otíka, o kterýchžto o všěch potom znenáhla bude pověděno. 1039

Léta od narozenie božieho po tisíci po třidceti a po devieti dálo sě. Břěcislav rozpomanuv sě na onen nectný skutek, ješto jeho dědovi [44ᵇ] Boleslavovi Mezek vévoda polský spáchal bieše, vojsko lidu svého veliké shromazdiv i vtrhl do Polsky. A tak všecko Polsko poplenil a zkazil a města na(j)znamenitějšieho Krakova udatným vítězstvím dobyv zkořen je zkazil a přěvrátil. A tak tu přěbohatými poklady [2]), kořistí sě naplniv, jiných měst dobyl a jě všěcka spálil a zkazil, až právě do toho města, jemužto Bdek [3]) řiekají, na kteréžto město vladaři zemští a jiných přěveliké množstvie lidí uteklo bieše; kteřížto lidé na ten hrad utekli přěd Břěcislavem a jeho mocí a síle jeho nemohúc sě zepřieti na milost jsú sě jemu dali, ježto on milostivě přijem i poslal jě do Čech i dal jim veliký diel lesu, jemužto Ciřín [4]) řiekali. A jednoho vladařě mezi nimi učinil a ustavil, jenž nad nimi vládl. A tak pod tiem obyčejem živi jsú byli jakožto i v Polště, kteřížto lidé od toho jistého města Bdek až do dnešnieho dne Bdekanové slovú. Potom pak vévoda Břěcislav až právě do toho města, jemužto Hniezdo řiekají, projel a to město, v ňemžto stolice bieše, vítězsky obdržal jest. A tak všěd on i jeho lidé s velikú poctivostí v kostel svaté královny, v ňemžto tělo s. Vojtěcha, mučedlníka odpočíváše, zpovědavše sě a skrúšené srdce majíce k Hospodinu, tři dni jsú sě postili. A tak pak přěd hrobem svatého [45ᵃ] Vojtěcha s Severem, pražským biskupem padše na zemi modlitby sú vzdávali nábožné Hospodinu. A jméno božie chváléce a nazývajíce přěnábožně oltář ten, v kterémžto tělo s. Vojtěcha schováno bylo, otevřěli jsú i nalezli jsú s. Vojtěcha v hrobu, an veškeren cěl všěmi činy nižádné poskvrny na sobě nejmajě; tak právě jakoby toho dne mši slúžil svatú. Z jehožto těla přědivné vóně drahé i přěvelmi rozkošná pochutnost vyšla jest, že netoliko kostel ten hniezdský, ale i veškeren zástup vévody českého i samého vévodu Břěcislava objala byla a jich divným činem posílila a pochotnost rozkošné vóně dala.

*) Viz str. 40—41.

[1]) Strykonſkeho R, Strigonſkeho L. — [2]) Vrat.; podkladmi R. — [3]) Bdek R, L, Lit. — [4]) Czyrzyn R, L, Lit.

1039 O Hospodine, divná moc tvá, jenž tolik divóv činíš svými svatými. Divná, né, i strašivá věc se přihodila byla, že před třetím dnem nižádný hrobu tohoto těla svatého nemohl sě dotknúti. Ale když pak bylo po třech dnech po těch, že již modlitby k Hospodinu viec sě rozmnožichu, mošničky té jisté s tiem svatým tělem dotknúti jsú sě mohli. A tak ihned pak naprostřěd oltářě jsú je postavili, a když bylo již na oltáři postaveno, vévoda český Břěcislav dvě stě hřiven střiebra offéroval jest bohu na čest. Potom tu v tom jistém kostele tělo s. Radima mučedlníka, arcibiskupa hnězdského, bratra sva[45b]tého Vojtěcha nalezli jsú. Tudiež také v jiném kostele nalezli jsú těla svatých pěti bratróv, ješto Břěcislav, vévoda český, obdržal a vzal. Nalezli jsú také kříž jeden zlatý velmi veliký a těžký, ješto někdy Mezek vévoda polský obětoval byl. Nalezli jsú také mnoho jiných klenotóv a jednu zlatú dsku neb tabulu, ješto tři sta liber zlata vážieše a jiných klenotóv přědrahých, rúcha rozličného mešnieho přěmnoho. A ornátóv přěvelmi drahých a rozkošných. To vše pobravše s velikú poctivostí a s chválením Hospodina do České země jsú sě nesli. A když biechu u toho potoka, jemužto Rokytnice dějí, k městu Pražskému přijěli, vévoda i vše žákovstvo i veškeren lid obecný proti tak přědrahým daróm a proti tak veliké svátosti v procesí jsú vyšli. A tak pak s velikým veselím v Hospodinu radujíc sě a těšiec sě a králi nebeskému snažně děkujíc, ta těla přěsvatá vzemše do Pražského kostela jsú nesli a tu přěpoctivě složili, jakž jest slušalo na takovú svátost. To jisté přěnesenie těchto svatých těl stalo sě jest léto od narozenie božieho po tisíci po třech dcětech a po osmi toho měsiece zářijé.

Čtvrtá a třidcátá přiemluva. O hlubších přieběziech Břěcislavových, kterak jest byl přěd papežem [46a] *pro tato svatá těla osočen.*

1040 Léto a) od narozenie božieho po tisíci a po třidceti devátého když zpósobením božím a jeho svatú milostí tyto věci tak sčěstně sě dějiechu, že všěcka Česká země pro přinesenie těchto přěsvatých dědicóv a pro navštievenie drahé svátosti radostně sě veseléchu, Hospodinu chválu vzdávajíce, že takými dary svój lid darovati ráčil; ně- 1040
kteří pak nešlechetníci závistí mrzkú svedeni jsúce vzdvihli sě ku papežovi i osočili vévodu českého Břěcislava papežovi, že by proti svatých otcóv ustavení i proti právóm svatým těla tato svatá z Polsky vzal a do Čech přinesl. Pro kteréžto osočenie i vévoda i biskup pražský Severus od papežě bychu pohnáni listy papežovými, aby odpověděli přěd papežem, proč sú takú smělost učiniti směli. Zatiem Břěcislav poslal jest posly své, lidi velmi múdré, ku papeži, omlúvajě sě rozličnými řěčemi, že jest toho nižádnú marností neučinil, ani kterú marnú smělostí učinil, jedinké dobrým úmyslem pro lidské spasenie a pro české utěšenie těla těchto dědicóv s. do Prahy přinesl, a s tú řěčí prosili jsú milostného rozhřěšenie pro tyto věci, jenž spáchali byli. Uslyšav [46b] pak papež jich očištěnie, prosby jich milostné jest uslyšal i přikázal, aby za dostiučiněnie pro ty věci vévoda Břěcislav kanovničstvie z svého z vlastnieho sbožie dobře nadané ve všiej potřěbě v svéj zemi udělal a okrasil, jakž toho slušie, aby tu kanovníci lidé šlechetní a poctiví ustaveni byli, jenžto by Hospodina chválili v s. čtení i v zpievání.

Poslové když sě vrátichu a tuto milostivú odpověd papežovu vévodě svému přinesú a jemu všecko pořádně vypravichu, což sě jim přihodilo, Břěcislav radostně a mile to poselstvie uslyšav a přijem kostel v Starém Boleslavi na břěžě té vody, jiežto Labe řiekají, na čest Bohu a svatému Václavu mučedlníku, v ňemžto někdy od svého bratra Boleslava zahuben byl, založil, udělal i okrasil a kanovničstvie ustavil. A tak přikázanie otce svatého, ješto jemu přikázáno bylo, všecko naplnil skutkem věrným, jakž i do dnešnieho dne každý to opatřiti móže.

Pátá a třidcetá přiemluva. Kterak Jindřich ciesař druhý pokladóm chtěl od Břěcislava, ješto v Polště pobral, a proto v zemi vtrhl. Kterak pak byl přěmožen a potom dary okojen. A o smrti mateře Břěcislavovy, a o smrti s. Prokopa a o jiných věcech o mnohých. To uslyš.

Léto b) od narozenie božieho po tisíci a po čtyřidceti, když [47a] papež pro přěnesenie těchto

a) Viz na str. 41 a 42. — b) Viz na str. 42–46.

1040 těl milostné rozhřěšenie dal, Jindřich ciesař druhý jménem tiem jmenovaný uslyšav, že veliké sbožie v Polště Břěcislav pobral a do Čech s sobú přinesl, hubeným a škaředým lakomstvím sveden jsa posly a listy své ciesařské poslal jest k Břěcislavovi do Čech, jemu přikazujě tak, aby ten jistý poklad, ješto v Polště zebral, v určeném času v plně navrátil, neb ciesaře s jeho vojskem čakal do Čech, že ten poklad mocí od ňeho chce vytisknúti. To když uslyšě vévoda Břěcislav a těm řěčem srozomě, rozomně ciesařovi tuto řěčí jest odpověděl a řka: Žádný ciesaři! bez přířoka i bez pohoršenie tvých listóv i tvých přikázaní toto tvéj milosti vzkazuji, že já i moji předci tobě i tvým náměstkóm ve všěch spravedlivých i sličnených věcech poslušni smy vždycky byli i věrně smy sě nádrželi i nádržímy služby ciesařské stolice, vždycky věrni jsúce. Však vieš dobřě, že Karel ciesař Veliký někdy řečený, syn Filipóv (sic) krále franského, za svého zdravie ustavil nám daň jedinú platiti ciesařóm římským, jižto vždy dlužni smy, to jest sto a dvaceti volóv výborných a pět set hřiven střiebrných, kteréžto placenie věrně smy zachovali a toho smy nikdy nepřěstúpili, mimo kteréžto ustavenie, ciesaři žá-[47b] dný, nenie hodné ani slušné, bychom k čemu tišťeni byli, neb v které břiemě těžšie podrobeni byli v neznámé, pro ňežto radějše umřieti chcemy, nežli v neznámú daň podniknemy a práci na sě bezprávnú vezmem. Tu řěč ciesař uslyšav odepsal opět zasě k ňemu, že mimo všeckno dřěvnie právo, kterakžkolivěk sú, své přikázanie napřěd chce naplňeno mieti, anebo silnú rukú k tomu jej chce bezděky připuditi. A když vévoda Břěcislav přikázaní ciesařovu ovšem nechtěl jest povoliti, ciesař násilně velmi rozhněvav sě veliké vojsko lidí shromazdil a tak sám svým vlastním životem s svými kniežaty s jedné strany tú čěstú, ješto tiehne od Řězna k Čechóm, přitrhl jest. Tak podle toho potoka, jemužto obecně řiekají Řězeň, ješto jiným jménem slove Rogen, v tu stranu, ješto k lesu sě chýlí, tu blízko od lesa stany své jest rozbil svým vojskem. S druhé strany knieže sacké s té strany, ješto od Srb sě tiehne tam preč k Sasóm, Otmara, mužě velmi bojovného a urozeného s jeho lidmi zjednal jest tak, aby zemi Českú jako tenetem obklíčil a ji 1040 těmi lohy nadstúpil se všěch stran ukrutně. Když již pak ciesař (s) svým vojskem na české mezě vzjěde, húšť veliký lesový opatří zjevným opatřením, ano se všěch stran České země čěsty všěcky [48a] zarubány a zadělány. A když ty čěsty tak zarubené spatří, káza svým, aby se snažili a v té jisté húšti čěsty próchodu zdělali. To když sě stalo tak, vebra sě on (s) svými lidmi v veliký húšť toho lesu. A když na jednu vysokú horu v tom lesě najvyšší vzebra sě, tu jest stany opět své rozbil. A tak pak posadiv s sebú kniežata a pány své svolav, okolek země i zemi všicku opatřil a jim ukázal ji a jě sličným napomanutím napomanul a k nim mluvil, aby bezpečni a netesklivi byli, jistú naději o obdržení bojě jmajíce, a tak aby své věci chutně a mužně činili v téjto v počatéj jiezdě, jižto počěli jsú ji činiti. Kterážto kniežata i páni napomanutím ciesařovým rozsrdnivše sě a mysl dobrú vzemše, stanóv nechavše v húště [1]) lesové k Čechóm sě vebrachu dále. A když tak drahnú chvíli těmi jistými húštěmi těžkým úsilím v těch jistých lesiech dráchu sě a žádného, jenžto by sě jim vzprotivil, nepočichu, přěs neznámé hory i doly s velikú nuzí dálež dálež dráchu sě. A když již mniechu, by těch všěch nesnadností čěst zbyli, již jako potom a po téj práci, ježto neznámými čěstami usilovali, zemdleli biechu svú sílu ti přěsilní rytieři. A tak chtiece tomu umdlení a té práci pohověti, ješto těmi čěstami z[48b]pracovali sě biechu a ješto horko ubilo jě bieše, obchlazenie žádajíc jmieti oděnie všecko (s) sebe složichu, jímž biechu obtieženi, přěd nepřátely jako již ovšem ubezpečivše sě. A když sě již tak pokojně v pokojném miestě ubezpečichu, aj toť nemnějíce nesčestie a nerozšafné jich ubezpečenstvie jim sě přihodilo. Neb když oni tak bezpečni biechu, Břěcislav vévoda český s svými věrnými lidmi zemi svú vítězně chtě obrániti múdrým zpósobením a rozomným pořadem tak jakž byl mohl, tak to zpósobiv, uzřěv, že tito lidé prací a tiem úsilím velikým zmohli sě biechu, na ně, ani sě ubezpečili jako silný lev (s) svými mužně a udatně sě jest obořil, a jě všěcky, kteříž neutekli od najmenšieho až do najvětšieho beze všie milosti

---

[1]) Lit.

1040 jest zbil jako vežníky. A ty pak, kteříž sě na běh oddalí biechu, až právě do ciesařova stanu honil jě prudkostí velikú a kohož dostihnúti mohl, ani starého ani mladého neživil jest. Tu příhodu nad svými lidmi od neslýchaného nesčěstie vzvěděv ciesař v brzké rychlosti z toho pohromu s některými svými s nemnohem preč utekl, jimžto jest před tiem dřieve dobrú náději dával, že pod korúhví této silné orlice ciesařské boj nad Čechy obdržie, snad onoho starého příslovie ne[49ᵃ]věda, ještо lidé múdří pravie a řkúc: Nechval kmotře hodóv, až s nich pojedeš se ctí domóv. S druhé strany Otmar vévoda sacký [1]) (s) svými lidmi do Čech vtrhl s té strany od Běliny. A tak to všecko okolé popleniv a zkaziv, jakž najviec mohl, až právě do Mosta, až tak i dojel byl do té vody, jiežto Bělina řiekají. I stál tu (s) svými lidmi. Tu na tom jistém miestě stojě, když nesčastnú příhodu ciesařovu zvěděl a jeho lidí, co jemu tento muž silný vévoda Břěcislav spáchal byl, na mysl jemu to hrozně tanulo, i lekl sě násilně velmi a s tiem přímiřé vzem i jal sě mysliti na své mysli, kterak by vévodu Břěcislava okojiti mohl a jej k ciesařově milosti navrátiti mohl. Tiem jako přílísati se chtě. Vévoda pak Břěcislav úfajě do věrnosti lidí svých těmi všemi radami saského vévody vzhrzal jest, jich ovšem slyšěti nechtě. A s tiem kázal i přikázal jest jemu, aby nebo vytrhl sám dobrovolně, nebo po třech dnech boj s ním měl učiniti. Pak jinak mimo to všecko tehdy dobrovolenstvie z země vyjeti jmieti by neměl ani mohl. To když vévoda saský uslyšě, jako muž múdrý ty věci plným úmyslem přijem a jim zrozoměv oniem dřěvním nesčestím ciesařovým káže sě, (z) země a z mezí Českých s pokojem jest vyjel. Zatiem pak Břěcislav chtě mezě České z země [49ᵇ] stran Sasóv obrániti, hrabí Bělinského jménem Prokopa se čtrmi zástupy lidí mezě brániti zjednal.

Léto božie po tisíci čtyřidceti a jedno, jakož sě to dálo.

Pro ten účinek, že tento Prokop jistý penieze od Sasisóv vzem tomu jistému vévodě saskému Otmarovi nebránil sě tak, jakž měl s právem, vévoda Břěcislav jem jeho, oči jemu vy- 10
lúpil a osěkl jemu rucě i nozě jako pni, pak do té vody do Běliny jej vrhl, aby jiní toho strach majíce i příklad, přikázanie vévod svých i pánóv jiných vieru jim célú neposkvrňenú zachovali, a mezí i vlastí svých jakž slušie věrně bránili a vieru drželi bez falšě. Neb nic lepšieho nenie, nežli u vieřě v svéj zachovánie.

Léto božie po tisíci čtyřidceti druhé léto stalo sě.

Tento jistý Jindřich ciesař s Otmarem vévodú saským a s svými kniežaty a svými pány, pamětliv jsa oné příhody s svú mocí ciesařskú pomstiti sě chtě, mnohými cěstami vtrhl do Čech, všudy zemi poplenil. A tak potom až ku Prazě přitrhl a město oblehl. To když sě tak stalo, vida vévoda, že tak s velikým vojskem a tak velikému zástupu ciesařovu a tak veliké moci odolati nemóže, zatiem pak Severus bojě sě, aby sě ciesařovi snad nepronevěřil na svéj [50ᵃ] vieře, jižto jemu dlužen byl, aby jeho biskupstvie nezbavil, jedné noci tajně vzdvihl sě k ciesařovi. To když uslyšel vévoda Břěcislav, jakžto muž múdrý a v potřěbě rozšafný ciesaře zlatem jest okojil dav jemu patnáste set hřiven střiebra, jenžto jest byla daň tří let zadržaných, pokoj s ním sobě utvrdil. A takž jako onoho léta přěmožen jsa bojem ciesař z Čech byl utekl, taktéž tohoto léta ne bojovným přemožením ale peněžitým ukojením v pokoji preč jest jel. A jenžto biechu dřieve nepřietelé, skrzě tyto věci jsú se spřieznili.

Léto božie po tisíci čtyřidceti a šest let kostel svatého Václava v Starém Boleslavi od Severa biskupa posvěcen jest toho měsiece črvencě. 104
Léto božie po tisíci paddesáti a po dvú máte Břěcislavova Božena umřěla jest a v kostele v Boleslavském pochována jest. 10

Od svatého Prokopa.

Léto božie tisíc paddesát a tři léta svatý Prokop opat pln jsa svatých skutkóv umřěl a do nebes k Hopodinu vzat, a korunu zpovědničí v nebesiech od Hospodina přijal. 10

[1]) ſaczky R, Sasky Lit.

1054 Léto božie po tisíci paddesátého čtvrté léto Břěcislav, vévoda český, Vratislavské město a jiná města slezská země Vratislavské té všie neb Slezské vévodám [50b] polským pod túto úmluvú dal jest, aby jemu a náměstkóm jeho vévodám českým věčně pode jménem spravedlného poddánie poddáni jsúce pět set hřiven střiebrných a dvadceti hřiven zlatých na každé léto na určený k tomu čas platiti věrně měli a dávati.

1055 Páté *) léto když Břěcislav vévoda český všecko Polsko, ješto někdy ztraceno bieše, vítězsky navrátil zasě a získal a k českému panství podrobil, umyslil jest byl také do Panonie se vzdvihnúti a ji také nadstúpiti. Takž s tiem i vytrhl do Chrudimě, tu se chtě (s) svým vojskem sebrati, aby tu s nimi připravě sě múdřě a rozšafně dále trhnúti mohl. A tak když on tu sbieráše sě, velikú nemocí byl nadtrápen. A když učil jest na sobě, že den ode dne nemoc silnějie sě v ňem rozmáhá a mdloba jej trápí, a tak nedomněné smrti že sě čas blíží, zemany své svolav k sobě a své vévodstvie tak zjednav, toto jest učinil ustavenie: aby v České zemi po každého vévody smrti prvorozený mezi bratry vévodstvie zpravoval a všickni jiní bratřie aby jemu jako kniežěti a pánu svému poddáni byli. A tak toho ustavenie na věčné stvrzenie zemeny a pány české přísahú jest zatvrdil, a to proto učinil, aby množstvím vévod pro svár mezi bratří tak slovútné vévodstvie nátisku nižádného ani škody netrpělo.

Capitola třidcátá a šestá. O smrti Břěcislavově.

[51a] A tak úmysl svój múdřě dokonav ne po mnohu dnech, když sě zimnice rozmože, všie síly télesné zby ihned a život svój sčěstně dokona v Hospodinu. Umřěl jest tento přěvítězný a slovútný vévoda Břěcislav léto božie tisíc paddesát a šest toho měsiece ledna a v Pražském kostele pochován, jehožto smrti pro jeho mnohé zaslúženie a ctnosti mnoho časóv kvielila jest Česká země. I zpravoval jest tento Břěcislav Českú zemi po smrti svého otcě osmnádcte let a dva měsiece.

Capitola XXXVII. O Spytihněvovi Břěcislavovu synu a o jeho zpravování České země znamenáš. 1056

Léto b) božie tisíc paddesát a šest podle zpósobenie Břěcislavova Spityhněv, prvorozený syn jeho vstúpil jest na vévodstvie České země [51b] a tak pak ihned prvého dne svého kniežětstvie toto jest po všie zemi učinil ustavenie a to obecně všudy provolati kázal, aby nižádný Němec přěs třetí den na České mezi neostával. Pakli by mimo to přikázanie učinil, aby jemu ihned hlava vdole byla. Pro kteréžto přikázanie za jeho časóv všickni Němci vypleli jsú sě z země České, že ovšem ižádného neostalo. Více ješťe ten jistý Spytihněv nechtěl jest přěpustiti, aby Jitka, mátě jeho vlastnie, dcera ciesařova Ottova, v České zemi viece bydlila. Abbatyši také svatojiřskú, dceru urozeného hrabie Brumovu 1) z německých zemí, ven jest kázal vyvrci, a to proto, ješto někdy za jeho otcě, když zeď Pražského hradu děláchu, kakás kamnička nebo pécku bieše zkazil. A ta jistá abbatyšě urotnými slovy, točíš láním ukárala jemu, an ješťe mladičký robenec bieše, a proto ji kázal na kolesa vsaditi a na Bavorský les vyvézti. Zatiem ne po mnohu časiech vzdvihl sě do Moravy. Nebo Břěcislav otec jeho někdy rozdělil jest byl zemi Moravskú po částkách mezi syny své, Vratislavovi polovici země dal byl a Konratovi a Ottovi druhú polovici, tú úmluvú a tiem ustavením, aby věčným poddáním jako věrní jmanové vévodě Českému věrně a spravedlivě [52a] poddáni byli. Jaromíra jest byl na učenie dal, aby časem svým mohl knězem býti. A když jest s mnohem lidí oděných mocně vtrhl do Moravy, bratr jeho stařější po ňem Vratislav uslyšav tak silné přijetie, bál sě jest jeho velmi. A tak ostaviv ženu svú v Holomúci i utekl jest do Uher. Jehožto král Ondřěj mile jest uzřěl a doňavadž tu byl, dóstojnú ctí jeho jest ctil, jakž slušalo. Když pak Spytihněv zemi i všěcky své věci podle své vóle zpósobil, bratry své vzal jest na svój dvór; Konrata, ješto libost velikú v lovení jmejieše, nade vším lovením pánem jej učinil, a Ottu maršálkem svého všeho vévodstvie jest ustavil.

a) Rukopisy latinského textu první recense mají již na místě tomto naznačení kapitoly XXXVIte s příslušným nápisem a ne teprv níže. Srovnej na str. 46. — b) Srovnej na str. 46—48.

1) Brumowu R, L.

1056 Nevěstu pak svú, Vratislavovu ženu, když jest i s Holomúcem s městem v moc jeho přišla, dal jest jednomu hrabí, jemužto Mstislav řiekachu, u vězenie na jeho hrad, ješto Leščany slove. Kterýžto hrabie tak znamenitú paní u vězení maje, boje sě, aby neutekla, těžcě jest ji držal a tak svú nohu s její nohú v tvrdé púto jest zamekl. To Vratislav když byl zvěděl, tiem jest velmi nechuten a smuten byl. Potom pak Spytihněv návodem Severa biskupa tu jistú paní po třech neděléch z vězenie jest svobodně propustil. Jenžto chtieci sě k svému muži navrátiti, protože již skoro na umřění (?) [1]) bieše, na céstě [52[b]] jsúci, roznemohši sě třetieho dne jest umřela. To když muž její uslyšal, hrozným zámutkem a bolestí byl sě jest zamútil. A v tom zámutku po mnohé dni nemohl sě jest ukrotiti. A když to král Ondřej uzřěl, že Vratislav tak srdečně zamútil sě byl pro smrt své ženy, mile a ochotně jeho jest těšil.

1057 Léto božie tisíc a sedm uznamenav uherský král Ondřěj vysoké pokolenie tohoto jistého Vratislava a jeho velikú ctnost i šlechetnost, svú dceru jménem Adlejtu dal jest zaň. Uzřěv to Spytihněv vévoda český chtěl sě uchovati snad budúcieho zlého, aby točíš Vratislav bratr jeho, mocí krále uherského a pánóv jeho, jenžto jemu velicě přějiechu, aby neobsilně sě [i nevtrhl mocně do Moravy, odvolal jest bratra svého Vratislava zasě a jemu ta všecka města u Moravě vrátil, kteráž jemu otec jeho za svého zdravie byl dal. Máte
1058 tohoto jistého Spytihněva léto božie tisíc padesát osmého Jitka, jižto jest z země České vyvrhl ji byl, ješto jest na protivenstvie a na ohyzdu otci jeho za krále uherského Petra byla sě vdala. umřěla jest toho měsiece črvna, i jest pochována v Luckém klášteře bliz od Znojma, ješto jest ona sama] ten klášter založila. A potom z Lúky jejie kosti do Prahy jsú přěneseny a podle mužě jejieho poctivě sú pochovány v kostele Praž-[53[a]] ském.

Kapitola XXXVIII. O povýšení kostela Praž- 1060
ského skrzě Spytihněva a o jeho smrti praví sě.

Léto [a]) božie tisíc a šest desát Spytihněv vévoda český, muž velmi nábožný, obráncě a věrný súdcě i dobrodějce všěch chudých lidí byl jest. Byl jest také velmi mysliv u přispoření služby božie. A tak když jednú den s. Václava dědice českého všel v kostel s. Víta, jenž byl s. Václav za svého zdravého života udělal, v ňemžto tělo jeho svaté odpočíváše, zamenal jest, že k takému množství lidí, jenžto sě tu utiekáchu Bohu na čest, a těm svatým, jenžto tu odpočívachu, byl to kostel malý a úzký, v ňemž se lidé směstnati nemohli; opatřil jest také i druhý menší kostel, ješto k tomu kostelu příležieše, v ňemžto tělo s. Vojtěcha schováno bieše. Rozmysliv sě o to velmi dobřě s dobrým rozmyslem, ta jistá oba kostely dva malá zrušiti je kázal, aby miesto tú dvú svými náklady znova tak velikým svatým dědicóm českým jeden kostel hojný veliký učiniti mohl. A tak pak ihned to umysliv i na dél i na šíř základ kostelní založil jest.

Kapitola třidcátá devátá. O Vratislavovi, kterak jest po svém bratru povýšen byl u vévodství, a o jeho přieběziech.

Léto [b]) od narozenie božieho tisíc šest desát 1061
a jedno [53[b]] Spytihněv vévoda český božím chtěním a jeho svatú volí smrtí jsa nadstúpen milostného svého zámysla, ješto byl zamyslil o kostele Pražském, dokonati jest nemohl, jakž jest chtěl. A umřel jest Spytihněv milostný a spravedlný vévoda český dobrodějce veliký kostela Pražského, toho měsiece února léta šestého svého vévodstvie, i pochován jest poctivě v kostele Pražském.

O Vratislavovi vévodě.

Téhož [c]) léta po smrti Spytihněvově bratr jeho Vratislav vstúpil jest na vévodstvie, jenž vévodú již jsa potom skoro vzdvihl sě jest do Moravy i rozdělil Moravskú zemi mezi bratří svú; tu stranu k Rakúsóm na vzchod sluncě, jenžto

---

[a]) Srovnej na str. 48 a 49. — [b]) Tento odstavec v textu latinském položen jest ještě ke kapitole předcházející. — [c]) Viz na str. 49. a 50.

[1]) naymyeny R i L; najméňe Lit.; stč. býti na umření = býti na zhasnutí.

jest sám dřieve držal, v niežto loviště i zvěři i rybám biechu velmi dobrá, Otovi bratru svému poručil jest; a Konratovi pak na západ slunce stran německých zemí v krásné rovni k obilí velmi rodnú stranu dal jest. Neb ten jistý Konrat německý jazyk uměl jest mluviti velmi dobřě; a když pak uslyšal čtvrtý bratr jeho Jaromír, jenžto na učenie byl dán od Břěcislava otcě svého, že bratr jeho Spytihněv umřěl byl, jehožto miloval jako sám sě, vrátil sě jest s učenie domóv, diel chtě jmieti [54a] v sboží. Jehožto vévoda Vratislav bratr jeho když uzřěl, přijal jest jej velmi mile. A když jest porozoměl, že viece k světské véci tiehne sě nežli k náboženství, i hrozú i námluvami lahodnými od jeho úmysla odvedl jeho, jakž mohl, slibuje jemu, že mu po smrti Severově biskupstvie Pražské chce dáti. A tak pak těch suchých dní v postě toho měsiece března v sobotu svěcenie žákóm bylo jest učiněno, v ňemžto Jaromír odpieraje sě a jako nechtě třetie svěcenie jest přijal. A když ihned té soboty biskup mši slúžieše, tak jakž toho obyčěj jest, Jaromír čtenie jest četl přěd Vratislavem bratrem svým, a biskupovi jahnovú [1]) službú slúžil. Jenž pak po času stalo sě jest však takto, že Jaromír nechav svěcenie a řádu žákovského byl jest rytieřem, a s tiem tak vzdvihl sě jest do Polsky i utekl tam jako běhún.

Zatiem přihodilo sě jest, že Mstiš [2]) nebo Mstislav hrabie bielinský, syn Boršóv, ješto někdajšieho času ženu Vratislavovu k přikázaní Spytihněvovu nepoctivě u vězení držal, a vévoda Vratislav zlý vtip proto naň měl, ale ten pak Mstiš nebyl toho dobřě pamětliv, že to byl učinil, a tak do své múdrosti úfaje přieliš mnoho na dvuor na vévodin v[54b]šel jest směle, i prosil jest velmi pilně vévody, aby na kostelniem svěcení ráčil býti, jenž v svém městě v Bielině udělal byl na čest Bohu a svatému Petru. Když pak vévoda prosbě jeho povolil, že přijeti slíbil, řekl jest jemu takto: Chciť přijeti a cožť spravedlného jest, toť učiním. Této jisté odpovědi tento Mstiš nešetřiv právě ani jie znamenav vesele jest preč odjel. A tak i vévodě i biskupu plnú ztravu při- 1061
pravil. Potom pak vévoda i biskup uřčeného dne, jakož řekli, přijeli jsú do Bieliny. A když kostel posvěcen byl, k obědu jsú sě připravili, hrabie s biskupem v jednom dvořě blízko od kostela ostali jsú a jedli. Zatiem v tom jedení přišel jest posel jeden, dávajě hrabí tajně věděti, že jest jemu vévoda město Bielinu osadil a odjal i dal Kojatovi synu Všeborovu, jenž toho času najprvnějši bieše a jako najvzácnější na vévodově dvořě. Tehdy hrabie uslyšav tyto nesličné noviny a zlú pověst o sobě, s pomocí biskupovú s životem jest preč utekl, jakž moha.

Měl jest vévoda Vratislav s Adletú, dcerú krále uherského, dva syny, jednoho Břěcislava a druhého Vratislava, a dvě dcery, Ludmilu a Jitku.

Kapitola XL. O přieběziech Vratislavových a o Jaromírovi, kterak povýšen [55a] *byl na biskupstvie, a o smrti Adletině, ženě Vratislavově.*

Léto *) božie tisíc šest desát a druhé Adleta 1062
mátě těchto dětí, Vratislavova žena, nevšedši ješťe v starost let svých umřela jest toho měsíce února.

Přímluva, znamenáž.

Léto božie tisíc šestdesát a tři Vratislav vé- 1063
voda pojal jest dceru Kazimírovu vévody polského, vlastní sestru Boleslavovu a Vladislavovu, jménem Svatavu, a z té jisté Svatavy měl jest čtyři syny. Jednomu řiekali Břěcislav [3]), druhému Bořivoj, třetiemu Vladislav, čtvrtému Boleslav. O těch o všěch v svém miestě bude pověděno.

Pak léto božie tisíc šest desát sedmé toho 1067
měsiece prosince Severus biskup pražský, muž múdrý a vzácný a v mnohých pilných věcech bývalý, jenžto jest i Pražské i Olomúčské biskupstvie v hromadě držal dlúhé časy, až právě po Spytihněvově smrti; potom pak když Vratislav vévodú byl, prosbami jeho jsa přěmožen povolil jest, aby Jan biskupem byl olomúčským; a tak když ten rozdiel učinil Severus a k tomu povolil, malý jest byl živ potom čas. A také po mnoho

*) Následující tři odstavce mají rukopisové první recense položeny ještě ke kapitole XXXIXté a XLtou počínají teprv níže.

[1]) Ruk. mají jhanowi. — [2]) Mstiſſ R, jindy mſtys; mſtis L. — [3]) R, L; Břecislav a za to opravou Soběslav Lit.

1067 dobrých skutciech nemocí i starostí jsa nadtrápen umřel jest toho měsiece prosince toho léta, jakož nahoře pověděno.

1068 Na *) jehožto miesto vstúpil Jaromír bratr Vratislavóv, ješto [55b] jsú jemu jiným jménem řiekali Gebhart, sedmý biskup pražský. Nebo stalo sě jest takto. Když Otta a Kunrat, bratřie Vratislavovi, uslyšeli byli, že Severus pražský biskup umřěl, tajně poslali jsú do Polsky odtavad po bratra svého Jaromíra, jenž (s) žákovstvie poblúdil byl, volajíce zasě a jemu rozkazujíce, aby sě vrátil a biskupstvie Pražské přijal. Zatiem pak Vratislav vévoda uznamenav bratra svého Jaromíra pilným snaženstvím a jeho lestné poblúzenie (s) žákovstvie, umyslil jest sobě byl, že ne Jaromíra, ale jiného někoho biskupem pražským chtěl učiniti. Nebo jměl jest na svém dvořě toho času jednoho kaplana z Sas jménem Licka [1]), z pokolenie urozeného, litoměřického probošta, mužě ctného a šlechetného a dobřě učeného v písmě, proňežto dlúho měv jeho na svém dvořě, i umyslil byl jej biskupem učiniti. Ale návodem Ottovým a Konratovým bratří svých, jenž Kojatu, syna Všeborova hrabina, a Smila strýce jeho navedli biechu, aby úmyslu Vratislavovu vzprotivili sě, aby toho nikakž neučinil, ale Jaromíra aby učinil vždy biskupem, tato jistá dva bratry Otta a Kunrat s pomocí těch, jenžto sě jich nádržiechu po mnohých řěčech i po mnohéj takéj róznici a sváru mezi [56a) vévodú a mezi nimi, sotnú túhú jsú to obdržěti mohli, že Jaromír biskupem byl pražským učiňen.

Přímluva.

Léto božie tisíc a šest desát a osm. Vratislav vévoda s bratří svými a se všěmi jinými zemeníny svými všickni jednostajně Jaromíra biskupem jsú zvolili i poslali k ciesařovi Jindřichovi posly své, jenž toho času v Mohuči byl jest, aby Jaromíra u biskupstvie stvrditi ráčil. Kterýžto ciesař ztvrdiv jeho i přikázal arcibiskupu mohučskému, aby jeho posvětil. Kterýžto posvětiv jeho proměnil jest jmě jeho v Kebharda, aby miesto Jaromíra Gebhart slúl. A tak posvěcen jsa do Prahy sě jest vrátil a od žákovstva i od lidu poctivě přijat byl.

Přímluva.

Léto božie tisíc sedmdesát [2]) a tři. Gebhart biskup pražský, protože Moravské biskupstvie náměstek jeho Severus oboje spolu držal nerozdielně, pilně po těmž stál jest chtě obé jmieti. Ale vida, že prospěti nemóže, protože Vratislav vévoda Jana biskupa moravského násilně velmi milováše, jednoho času vzdvihl sě jest do Moravy i přibral sě jest lstivě k Janovi biskupovi, a tak u ňeho jsa v jeho domu úkornými slovy i mnohými ranami jeho jest byl ztrýznil; jenžto když Vratislav uslyšal, želel [56b] toho násilně velmi, a tak vzem Jana biskupa v svój dvór byl jeho milostný obránce. A s tiem poslal posly své ku papeži, přikázav jim, aby zjěvně žalovali, co sě stalo nad tiemto biskupem. Prví poslové, ješto posláni biechu, od sluh Jaromírových na cěstě byli jsú ztrýzňeni, mnozí raňeni, druzí obelhaveni jsúc, necně jsú sě vrátiti musili, připuzeni jsúc. Potom poslové jiní bezpečnějie byli jsú posláni, jenžto do Říma přijevše, otci s. pořádně jsú všeckno vypravili, což sě stalo bylo. I prosili jsú, aby o tom ráčil přizřieti. Papež uslyšav jich líćenie, poslal jednoho kardinála jménem Rudolfa do Čech, aby, vzeptaje sě na jistost, pravdu v téj věci učinil. Jenžto když do Prahy přijel, poctivě byl přijat. Tak pak v Prazě jsa, Gebharta biskupa pražského pohnal jest k sobě, ale on jest nestal. Proto zúfalstvie a nestánie, i vzhrzenie také papežovo, biskupstvie jeho zbavil a službu v zemi zapověděl. To uzřěvše preláti, mocnější a jiné žákovstvo české přišli před toho kardinala, dávajíc jemu věděti to, žé nevrátí-li Jaromíra zasě, že všickni nechajíc svých obrokóv chtie sě s ním preč vzdvihnúti. To kardinal uslyšav, múdřě tomu srozuměv, pohoršenie lidského nechtěl rád viděti, potřěbú připuzen jsa k tomu, zase jej v bis[57a]kupstvie navrátil, a s tiem oběma přikázal biskupoma, aby v rocě byla u dvora a snad papežóv súd v téj věci slyšala. Proňežto oba sě k dvoru vzdvihla a před papežem stala. Papež pak na pravú jistost sě zeptav Gebharda biskup- 1073

*) Srovnej na str. 50—52.

[1]) lyczka R, L, Lit. — [2]) šestdesát R.

73 stvie vždy byl zbavil. Ale jedna velmi mocná hraběnka, dcera Bonifacova vévody lukanského, Melchilda jménem, toho času v Římě bieše velikými prosbami ku papeži zasě jeho navrátila k biskupství. Nebo ta jistá panna Melchilda byla jest mocná a urozená, mnoho pod sobú zemí a vlastí majíci, od niežto kostel s. Petra římský své nadánie měl jest. A takž že bieše z pokolenie vévod českých pošla, protož Kebhartovi velikým úsilím a rozličným činem před papežem milost obdržala, takže každý z nich na svém biskupství dosti jměl pokojně. S tiem domóv vrátivše sě, zjednánie papežovo tvrdě zachovali jsú, jakž jim přikázal papež.

Kapitola jedna a čtyřidcetá. O příběziech Vratislavových a o boji s Rakušany, znamenáž.

82 Léto [a]) božie tisíc osmdesát a dvě, vévoda Vratislav za časóv svého zpravovánie vida, že lidé Litoltovi, markrabie rakúského, bratróm jeho Kunratovi a Ottovi lúpeží a škodami rozličnými škodiechu, poslal posly své k markrabí, žádajě toho od ňeho i prosě, aby [57[b]] [své v takých věcech ukrotil a zkázal, aby viece neškodili. Jenž když viděl vévoda, že tak prospěti nemóže, sebral jest veliké vojsko svých lidí, i také mnohým rytieřóm z německých zemí žold jest dal, a s tiem vtrhl jest do Moravy. A tak tu s svými i s hostmi i také s bratří svú jsa sebrán a markrabí odpověděv země jeho jal sě jest pleniti a kaziti, pro ňežto markrabie úfaje v moc lidu svého na pole proti ňemu s svými vytáhl jest. A tak přibrav sě na to miesto, na ňemžto vévoda český jeho čekáše, s obú stranú jeden proti druhému] špicě a zálohy i zástupy proti sobě pořádně zdělavše, jakž bojné právo jest, i s pěšími i s jiezdnými bitie proti sobě hrozné počěchu činiti. A když tak velikým bitím stáchu, tepúce sě, Vratislav (s) svými boj jest získal a obdržal. A když již tak byl Rakušany přěmohl i zbil některé ukrutně, markrabie Lipolt s některými s maličkem útokem jest preč utekl. Po kterémžto boji Vratislav s svými nakořistiv sě vesele sě domóv vrátil.

Léto božie tisíc a osmdesát a pět umřěla jest Jitka žena Vladislavova vévody polského, jenž jest byla dcera Vratislavova vévody českého. 1085

Čtyřidceti druhá kapitola. O upravení královstvie Moravského, jenž bylo opuščeno, a o jeho přěvedení do Čech, a o Vratislavově povýšení.

[58[a]] Léto [b]) božie tisíc a osmdesát a šest 1086
Jindřich třetí ciesař tiem jménem jmenovaný, chtě veliký dvór u Mohuči jmieti, na jistý čas věčkny volencě i duchovnie i světské i jiné pány i kniežata ciesařská k sobě jest svolal o pilných věcech ciesařstvie se dotýkaje, s nimi chtě rozmluviti. Kterémužto dvoru všickni volenci, kniežata, šlechtici i páni k ciesařství příslušiece sebrali jsú sě, v stavu ciesařstvie chtiec něco popósobiti a o obecném dobrém pomluvu jmieti. A když sě tak v hromadu sebrali biechu a o rozličných věcech pilných rozmlúvali, mezi jinými věcmi tato věc by vynesena, kterak někdy královstvie Moravské, pod nímžto Čechové, Rusi a Polanové biechu i mnoho jiných zemí za časóv Svatoplukových poslednieho krále [58[b]] pohynulo a přěstalo býti, kteréžto královstvie jako znamenitý úd k ciesařství Římskému poddáno bylo a jemu službu činilo, kterak od času smrti Svatoplukovy, kterémužto času sto let devaddesát let a dvě létě přěběhlo již bylo, jakž to královstvie zapuščeno bez krále bylo a ciesařství služby z ňeho nevychodilo, jakž slušalo. I vynesli to pak také, kterak by slušalo a hodné bylo velikú pilností a snaženstvím poviděti o navrácení a o oblepšení tak přěslavného kniežectvie [1]). A když ty věčky věci již vypověděny byly, Jindřich ciesař tak v pilnéj a ne o známéj věci rozličným rozmyslem podle rady volencóv i jiných kniežat jal sě jest domyšlovati a velmi snažně ptáti, co by bylo ke cti ciesařství v těch věcech hodného, aby podle rady volencóv, kniežat svých to učiniti mohl a královstvie zase některak navrátiti. Takž pak o tom po mnohé dni tak ciesař jako volenci i jiná kniežata plnými rozmysly mysliti jsú sě jeli, ale staly rady, přěstaly pomoci, jimžto tak veliké věci

[a]) Viz str. 53. — [b]) Viz str. 54. a 55.

[1]) královstvie Lit.

1086 bez pomoci slavného Vratislava vévody českého skonati by sě mohly. Nebo netoliko Čechy, ale i Moravu i Polsko i jiné mnohé vlasti, ješto někdy k Moravě příslušaly, těch časóv pravým příslušěním k ňemu příslušiechu. Proňežto bez toho mužě slovútného rady i povolenie, jenž i bohatstvím i širokostí [59ᵃ] rozličných vlastí slavně všudy roznesen byl, tato věc dokonati sličně nika(k)ž sě nemohla. Protož po dlúhých radách Vratislav vévoda český, jenž toho času také v Mohuči bieše, skrzě ciesaře pozván a k tomu jest povolán. A tak radu o to učinivše dlúhý a veliký na to rozmysl měvše s povolením i podle rady všěch volencóv i jiných všěch kniežat ciesařských skrzě ciesařovo vypověděnie i potvrzenie i učiňenie Vratislav, muž slavný i výborný, dóstojenstvím králové koruny byl jest povýšen; a tuž ihned ciesařským ustavením a jeho velebností vypověděním zjednal a ustavil jest tak, aby již k navrácení toho zameškánie i také škod po toliko let ciesařství pro nejměnie krále, ješto ciesařstvie i ciesaři trpěli skrzě to, aby v Českú zemi královstvie převedeno bylo, a z Moravské pak země aby jemu točíš Vratislavovi i budúcím jeho věčně markrabstvie poddané bylo i s Polskem i s Ruskem i s jinými vévodstvími, s zeměmi, kteréž někdajšieho času k Moravě jsú přislušaly, plnú mocí i plným panstvím i vším poslušenstvím poddány byly a mocně podrobeny. A tak pak mocným tiemto ciesařovým stverzením a ustavením královstvie Moravské, aby tak markrabstvím bylo a slulo a ku polepšení sě navrátilo, a Čechy pak se vším příslušením i se vším [59ᵇ] dóstojenstvím, se vší ctí i se vším právem, což k tomu přísluší, spravedlně a věčně aby královstvie bylo. A to převedenie z Moravy do Čech aby věčně v svéj moci ostalo, tomu na znamenie a na věčné potvrzenie Jindřich, ciesař slovútný a velebný toto své ustavenie a potvrzenie přěde všěmi před svými volenci, kniežaty, šlechtici i pány i před bezčíslným množstvím lidí i zjevně i obecně provolati jest kázal. A tak s tiem svýma rukama vlastníma korunu králová vzem mezi volenci a mezi jinými kniežaty ciesařskými i pány, jenž tu biechu, Vratislava, jenžto dřieve vévodú byl, slavně a velebně jest koronoval, korunu královú na jeho jest hlavu vstavil. Tak Vratislav 1086
tiem činem i byl jest královým dóstojenstvím povýšen a ode všěch i skutkem i jménem králem českým byl jest provolán. Potom pak ihned ciesař Enkbertovi trirskému neb treverenskému arcibiskupovi poručil i přikázal jest, aby vzdvihna sě do Čech nového krále Vratislava v jeho kostele v Pražském podle obyčěje mazánie králev, kterýžto obyčej na říšských králéch zachován bývá, točíš na hlavě, na prsech, mezi ramenama a okolo ramenú a na rukú mazán byl na královstvie; a tiem tak aby královým povýšením, [60ᵃ] jakož toho obyčěj jest, v svém Českém království byl okrášlen a povýšen. Ten jistý arcibiskup ciesařovo přikázanie chtě naplniti, vzdvihl sě jest do Prahy, a tu jest léto božie po tisíci a po osmidcát a po šesti toho měsiece črvna v Pražském kostele, ano velikú mši slavně slúžie, Vratislav na nové královstvie jest posvěcen a pomazán, a královým dóstojenstvím povýšen podle obyčěje a řádu říšských królóv, a všecko žákovstvo i všecken obecný lid křiknú velikými hlasy a řkúc takto: Králi našemu Vratislavovi zdravie a vítězstvie buď od Hospodina dáno. A jakž Vratislav takéž i Svatava, oba slavně jsta koronami královými povýšena, kteréžto svěcenie a mazánie podle obyčěje říšských królóv na pamět všěch českých królóv i na jeho také věčnú pamět vždycky zachováno bývá při také věci. Když pak ty hody dokonaly sú sě, po třetiem dni ten jistý arcibiskup treverenský neb trirský, dóstojnú ctí ucťen jsa i darován od krále domóv sě vrátil, a tak všěcka Česká země takým daróm i takéj dóstojnosti po mnohé časy raduje sě, jakožto toho dóstojno jest i vzácno všie zemi.

O tom, kterak Jaromír prosil ciesaře, aby listy své dal o jednostajenství biskupstvie moravského a pražského. [Kapitola XLIII.]

[60ᵇ] Když *) ten dvór u Mohuči přikázaním ciesařovým tak tráše, Kebhardus biskup pražský chtě sè uchovati toho, aby jiný biskup u Moravě po Janově smrti, biskupa moravského, jenž toho léta umřěl bieše, nebyl učiňen miesto ňeho, ciesařovi rozlíčil jest to, a dal jemu věděti, kterak

*) Viz str. 55.

1086 ujednáním s. Vojtěcha a zpósobením za časóv Ottových ciesařových biskupství Moravské s Pražským bylo jest spojeno a v hromadu sjednáno, a kterak Benedicht papež na potvrzenie tomu sjednání listy své papežské dal jest byl; s tiem rozlíčením Jaromír i s bratrem svým s Vratislavem s novým králem prosili jsú ciesaře, aby toho svými listy potvrditi ráčil. Ciesař pak prosbu jich uslyšav, jednosvorenstvie tú dvú biskupství svými listy jest potvrdil, kterýžto list těmito slovy slovo od slova vypravuje sě tak:

Hanfest na to.

Ve jmě svaté a nerozdělené trojice, Amen. Já Jindřich třetí ciesař z božie milosti římský, vždycky přispořitel jménu ciesařskému i dóstojenství k římské stolici. Za podobné sě nem zdá, abychom k užitkóm cierkve svaté všudy pomoc dávali a všecko, což jie škodného a nepravého, abychom pryč zapudili; proňežto všiem zbožím našeho vládánie lidem věrným tak nynějším jakž také budúcím potom dávámy věděti [61ᵃ] a známo činímy to všém, že Kebhardus věrný náš biskup pražský mnohokrát žaloval biskupóm jiným i také kniežatóm, a najposléze pak nám, že biskupstvie Pražské s biskupstvím Moravským byla jest věc jednosvorná od svých počátkóv a nerozdělená, a tak i od ciesaře od Otty prvnieho i od papežě Benedikta stverzena v jednostajenství. Ale potom pak s povolením jeho náměstkóv mocí těch jedinké, ješto jsú panovali toho času, biskup jiný v Moravskú zemi byl jest uveden, pro ňežto biskupstvie i bylo jest rozděleno. To když sě tak stalo, před legatem od papežě poslaným, před námi i před mnohem pány i kniežaty jinými žaloba o tom jistém rozdělení byla jest vznesena. Tak pak od arcibiskupa vešlo na mohučského, od Zigvina Kolínského, od Gyklberta Treverenského neb Trirského, od Lejmara Bremenského i od jiných mnoho biskupóv i od pánóv České země i od Vratislava i od bratra jeho od Kunrada i ode všěch jako kniežat ciesařských, ješto jsú při tom byli, tak jest sjednáno, aby ten prvnější kostel se všěmi svými věcemi i příčinky, 1086
což k ňemu přislušie, k Pražskému kostelu byl přijednán a přisúzen. A [a]) tak pak se všěch čtyř úhlóv České země mezě rozděleny jsú s každé strany, co které země Morava zachápá [61ᵇ] a co jiné země svými mezemi k niej náležie. To jisté rozdělenie mezí a to sjednánie spolu skrzě naši ciesařskú moc s pomocí našich kniežat i s radú stala sě jest. A tak Vratislav vévoda český a bratr jeho Kunrat pražskému biskupu, bratru svému, před námi vyznánie jsú učinili a navrácenie toho biskupstvie súdem pravým, pro ňežto my pak ciesař spravedlivú a sličnú prosbú pražského biskupa navedeni jsúc, toho jistého biskupstvie zasě navrácenie i v hromadu sjednánie naším ciesařským vypověděním i mocí ciesařskú tomuto jistému biskupovi [1]) i jeho náměstkóm po ňem potvrzujeme a to pevno činíme beze všeho zrušenie, chtiece tomu tak, aby potom nižádný člověk nižádnú úmluvú ani kterým tovařišstvím lidským ani kterú mocí Pražskému kostelu na těch jistých věcech, jakž smy již jmenovali, právu nepoškodili, ani také z těch mezí co utrhli, aby to jisté navrácenie a naše stverzenie pevno ostalo, tento hanfešt na to smy psáti kázali a pečetí naší jeho smy potvrdili [b]).

Kapitola čtyřidcátá a čtvrtá. O dálejších přiebězíech Vratislavových, krále českého.

Léto [c]) božie po tisíci po osmidcát a po sedmi 1087
král Vratislav český [62ᵃ] chtě opraviti zasě a navrátiti krajinu Srbskú, ješto od Čech nebo od českých mezí v tu stranu okolo Míšně po všie Luzacké zemi stran Sasóv ztáhla sě bieše až právě do Polsky a opět zasě až do českých mezí navracuje sě, a tak tiem činem vším v svých mezech jest rozdělena, tu jistú krajinu, jenž někdajšieho času ciesař Jindřich, aby ji věčně sobě jměli, byl jest k Čechóm oddal a přichýlil, král Vratislav veliký zástup lidu sebrav i vtrhl jest do Srbské země, a tu pak blízko od Míšně jako za pól míle město jedno, ješto někdy zkaženo

[a]) Vyjmenování starých hranic biskupství Pražského, jež v latinském textu jako v Kosmově kronice jest podrobně udáno, nahrazeno v textu českém jen touto kratičkou větou — [b]) Latinský text má ještě datum a oznámení monogramu. — [c]) Viz str. 56 a 57.

[1]) Tak v Lit.; byſkupſtwy R a L.

1087 bieše, jemužto Gvozdek řiekají, zasě jest vzdělal. Odtad pak poslal jest s svým synem Břěcislavem několik zástupóv oděncóv k posledním mezem srbským, kteřížto zástupové podle přikázanie krále svého vrhše sě do Sas, všěcky ty, ješto sě protiviechu, udatně jsú pobili a podrobili. Mezi tiem pak přitrhše k jednéj vsi, ješto prostřěd Srbské země jest velmi lidná a veliká, jenžto Kalov řiekají, ohněm jsú spálili a poplenili všicku ovšem. A to proto, že někdajšieho času, když král tady jědieše tú cěstú, tak příhodně sedláci z té vsi dva pány jeho byli jsú zahubili. A když jsú spálili a poplenili ji, kořisti veliké jsú pobrali a k králi svému sě brali. A když přěs jeden brod jednoho potoka [62b] jeti jmějiechu, Břěcislav syn królóv najprve těm kázal přějěti, kteříž kořist neb dary nesiechu, pány a rytieřě své výborné u sebe ostaviv. Ale proto, že v ten čas veliké horko bieše Břěcislav chtě sě po obědě prochladiti, jal sě jest v tekuté vodě kúpati. A když se již dlúho bieše kúpal, poslal jest k ňemu Alexius hrabie, vódcě jeho lidu, radě jemu i nutě jej, aby sě tak velmi neubezpečoval, kromě své země jsa, neb blízko od nepřátel bieše, a v téj jistie vodě kúpě sě. A když ten jistý mládenec královic rady jeho poslúchati nechtěl a řka: I co ty? Stařít jsú vždy strašivějše než mladí na všě strany! To a) snad mluvieše, že onoho slova neslýchal byl, co múdří lidé staří pravie a řkúc: „Synu mój, drž se starých rady, jich poslúchajě nedojdeš brzo vády; ktož jezdí cěstami starými od dávna utlačenými, ten nezablúdí, takéť když starý múdrý radí, poslúchaj jeho pilně, svítězíš nejednúkrát silně; i budeš múdrým tak slúti, když mladým vichróm v uši sobě nedáš dúti.“ Toho když ten mladý jinoch nerodil uposlúchati, aj toť ihned skoro potom ukáza sě kolikos oděncóv s nepřátelské strany, pozovujíc a povabujíc Čechóv ku pobití, proňežto ihned sta sě, že každý i s Břěcislavem k svému oděnī a k svým koňóm řítichu sě. A tak sě zoblekachu ihned diel lidí Břěcislavových na ty ne[63a]přátely, ješto tu přiblížili sě biechu, oddachu sě. A ti jistí nepřietelé jako lidé chytří na běh sě oddali až právě k svému vojsku, ani za nimi běžéce nemúdřě a neopatrně, přilúdichu je blízko. V tom jistém chytrém přilúzení z králova vojska jedny jsú zjímali nesličně a druhé na překot ohavně jsú zbili. Zatiem pak skoro ihned přispělo jest vojsko lidí saských, jenžto Břěcislava syna králova a jeho vojsko sršatě a těžcě jest podstúpilo, proňežto s obú stranú veliké pobitie a ukrutné velmi stalo sě jest. A když již dlúhú chvílí s obú stranú bili sú sě, velmi mnoho Čechóv tu v boji zbitých ležieše. Však pak naposledy Sasíci přěmoženi jsúc, jakž najlép uměli, tak jsú preč utekli. V tom jistém boji syn królóv v pravú ruku byl jest zaťat. A by sě byl mečem, jenž v ruku jmějieše, některak jako nezavrhl, ruka i s palcem preč by jemu byla odťata. Při tom jistém také boji ten ctný muž Alexius s mnohými pány českými zabit jest. Odtavad pak po tom boji král s svým synem Břěcislavem a s vojskem, což bylo zóstalo, do Čech sě jest vrátil.

Kapitola XLV. O Vyšehradském kostelu a o vzdělání a o kanovničském ustavení.

Léto b) božie po tisíci a po osmidcát a po osmi, když Vratislav králem učiňen byl českým a bratr jeho Gebhart neb Jaromír biskup praž[63b]ský, a protože oboje biskupstvie jmějiešě, moravské a české, v pýšě sě jest pozdvihl, i jal sě protiviti králi bratru svému, tak jakž najviec mohl a nelibost jemu činiti všěmi činy. A tak násilně velmi od krále preč sě jal táhnúti a chýliti, že některdy na veliké hody, na nichžto král v královie přípravě obyčěj měl stávati, ten biskup bratr jeho kryl sě jest, nechtě mšě svaté před ním slúžiti, takže c) častokrát bez biskupa v královéj přípravě na božie službě jest býval jako muž pokorný a všie šlechetnosti plný, nechtě v nenávist toho hnáti. Proňežto uzřěv tak velikú pýchu a vzdoru bratra svého, trpěl ji jest velmi múdřě, múdrost na tom vzvláštní ukazujě; aneb pravie staří takto: Lépe jest krvi svéj v čas bláznovstvie přetrpěti, nežli s ním boj podjieti. Neb ač s bláznem co kdy uhoníš, rádoť bývá, že s ním toho rovně nerozděliš. Bezpotřěbné pýchánie jest

a) Věta tato schází v latinském textu docela. — b) Viz str. 57—59. — c) Tu jest překlad český poproměněn a sentence tu položené jsou přidány.

1088 pravého bláznovstvie znamenie, tak jakž všichni múdří pravie. Tak pak mezitiem založil sobě kostel na Vyšehradě ve jmě s. Petra na čest Bohu a jeho sv. milosti, i poslal slavné posly své a vzácné k Alexandrovi k papežovi, aby ten jistý kostel potvrzením věčným potvrditi ráčil, kterýžto papež prosbu jeho uslyšav pro zjednánie stavu [64ᵃ] a řádu dobrého v tom kostele i také pro posvěcenie poslal jest Jana kardinala, biskupa Tesolavenského, s Petrem a [1]) s proboštem svatojiřským z Prahy, do Čech, a tak svými listy papežskými milostivě jest povolil, aby tu kanovničstvo bylo ustaveno v počtu pravém, točíš sbor kanovničí cělý, jenžto by Hospodina za obyčěj chválili. Také odpustil papež věčně, aby na veliké hody dědicóv českých, jako den s. Václava i s. Víta i jiných ss. dědicóv i také na všěckny úročnie dni a hody a přěd králem českým, když by kázal, byl tu probošt, děkan, kněz miestní, epištolník a jáhen mši slúžiece v téj přípravě a v těch koronách, jichžto biskupové užívají ščedřě a svobodně. K tomu ješťe viece dal jest, aby ode všěch práv všěch súdcí biskupových i biskupóv Pražských kterýchžto kolivěk prázni byli a svobodni a tak římskému kostelu ihned po ňem právy všěmi podlehli a podnikli, jakožto i dnešní den bydlijícím známo a svědomo jest zjěvně. Těch všěch věcí i těch daróv i těch milostí Alexander papež sedmýnádct a se dvěma přědóstojnými otci kardinaly, patriarchy, arcibiskupy i biskupy, jenžto toho času při papeži biechu, potvrdil jest svým požehnáním, a listy svými milostnými. Neb na zakládání toho jistého kostela Vyšehradského král [64ᵇ] Vratislav dvanadcete košóv z základu z krunfešta na svú plecí kamenie a prsti jest vynesl [2]), tiem obyčějem, jako někdajšieho času ciesař Konstantinus učinil byl. A když ty košě vynesl, první záloh kostelní svú rukú vlastní založil a tak kostel Vyšehradský tiem podobenstvím i týmž řádem jako kostel s. Petra v Římě, udělal jest. Tak zajisté král Vratislav pýchu bratra svého a jeho nerodstvie, biskupa Pražského, krásným a múdrým úmyslem ukrotil jest. A ten jistý kostel svój Vyšehradský, v ňemžto pohřeb sobě zvolil, i klenoty kostelními 1088
i rozličnými potřěbami i užitky i dědinami nadal jest a jeho slovútně povýšil. Probošta Vyšehradského kancléřem všie České země učinil jest a v tom dóstojenství jeho povýšil, a tak ihned jako v třetiem miestě s kniežaty České země v králových radách miesto jemu jest zjednal a zpósobil, jakožto *) i do dnešnieho dne mocně trvá. Tehdy ono slovo múdrých lidí sě naplnilo, ješto řiekají: Nenie nic tak zlého, by sě neobrátilo někdy v něco dobrého. Nebo by byl biskup pýchy neukázal, Vratislav snad by sě byl tak neukázal. Ale vždy samo v sobě jest zlé pýchánie. Toto je bylo božie zpósobenie, že buoh ráčil to tak zjednati, aby sě to mělo skonati. Nám sě sdá zlá věc mnohokrát, jenžto pak buoh v lepšie obrátí stokrát. [65ᵃ] Neb naše jest myšlenie, ale veždy božie zpósobenie.

Znamenaj.

Léto božie po tisíci a devaddesatého a de- 1089
vátého [3]), když to jisté pýchánie Gebhartovo neb Jaromírovo, biskupa pražského, rozmáháše sě a rostiesě pohřiechu v ňem velmi, Vratislav král český chtě sě jako pomstiti, kaplana svého někdajšieho jménem Vecla [4]) biskupem moravským učinil. To když jest uslyšal Gebhart biskup pražský, na cěstu do Říma přichystal sě, rady i pomoci papežovy prositi chtě, kterak v téj věci učiniti měl by. S tiem tak úmyslem vzdvihl sě jest do Uher k králi Vladislavovi, aby s jeho pomocí bezpečnějie do Říma mohl přijeti. Ale božím pak zpósobením, když do toho města, jemužto Strykonia dějí, přijel, roznemohl sě velmi a tak u malých dnech, když sě bolest v ňem rozmohla, přiebytek svého života dokonal jest.

Léto božie tisíc devadesát a jedno král Vratislav do Čech sě vrátiv, zvěděl jest ihned, že Gebhart biskup pražský umřěl jest, a tak pak Kozmu pražským biskupem učinil jest čtvrtého dne toho měsiece února. Ale proto, že ciesař v Lambardských zemiech přěbývaše toho času, stvrzen jest nemohl býti.

*) Slova: jakožto i do . . . božie zpósobenie nemaji korrespondujícího latinského textu.

[1]) Lit. bez a. — [2]) podlě Lit.; v R: košóv základu založil neb na svú plecí jest z krunfešta kamenie atd.; tak i v L. — [3]) tak R, Vrat, a j. — [4]) Weczla R, L.

1091 *Kapitola XLVI. O dálejších přieběziech krále Vratislavových.*

Téhož*) léta jako napřěd král Vratislav uznamenav, že Konrad bratr jeho [65ᵇ] druhému bratrovi Ottovi, jenž Olomúc a to podkrajie držieše, viece nakládáše i přějieše viece synovi jeho, nežli královým dětem, a ve všěch věcech k jich prospěšenství a k přispoření snažně nastojieše, pro ńežto Vratislav jal sě jest nenáviděti Konrada a tak s silným vojskem vtrhl jest do Moravy i vyhnal Otu i syny jeho Svatopluka a Otíka s toho sbožie jich, i dal Olomúc a jiná města k tomu také synu svému Břěcislavovi, aby jě sobě měl. To když sě tak stalo, ne po mnohu času Ota, bratr Vratislavóv, umřěl jest.

Když král Vratislav uslyšal, že bratr jeho Konrát jediný náměstkem ještě ostal, umyslil jest sobě také i jeho sbožie stisknúti a jemu jeho diel odjieti, protože vždy s Otíkem a s Jaromírem, pražským biskupem, spolu držieše a na rózno rozlúčeni nikakž býti nemožiechu. Tak pak král Vratislav sebrav opět vojsko veliké, vtrhl jest do Moravy. A když k bratru přitrhl, všecko město oblehnúti umyslil jest, a tak sěmo tamo vókol jezdil, ukazujě pánóm zvláštie stanoviště, kde by sě položiti měli s svými lidmi.

Stalo sě jest pak zatiem takto, že jeden pán jménem Zderad, rádcě králov, Břěcislavovi, synu královu, jako z pospílenie mluvil jest k královi takto a řka k otci jeho: Žádný králi, věz to dobřě, že syn tvój Břěcislav letnieho [66ᵃ] času v tekutých vodách velmi sě rád kúpe, pronežto zdá-liť sě tvéj milosti za podobné, podle vody syna tvého s jeho rytieřstvem rač položiti, aby on, když by jemu horko bylo od slunce, prochladiti sě mohl v té vodě. Tu jistú řěč ten jistý Zderad proto jest mluvil, aby syn králóv přěde pány onéj jisté věci, což sě v Srbiech přihodilo bylo, zastyďal sě, a aby nemúdrost jeho také od nich znamenána byla, kterak u toho potoka své věci nemúdře činil, rady múdrých nechtě poslúchati. To jisté uhańenie ten jistý mládenec Břěcislav mlčě a chytřě uznamenav v svém úmysle to zachoval jest velmi těžcě, umysliv to na svém srdci, kterak by sě pomstiti mohl nad ním. S tiem tak smutně 1091
jest odjěl odtud k svým lidem, pro pravý smutek toho dne nevečeřal jest. Když pak v noci bylo, vzem s sobú svój lid, jimžto jest dobřě doufal nad jiné, nelibost tuto, kteráž sě jemu stala byla, jim jest zjevil a s nimi sě radil, kterak by sě nad Sderadem pomstiti mohl. S tiem tak ihned té noci poslal jest k svému strýci k Konradovi, tuto nelibost jemu rozpravujě na Zderada, prosě od ńeho rady, kterak by sě pomstiti mohl. Conradus ten jistý vida to dobřě, že král Vratislav podle rady Sderadovy svým vojskem tak jej obehnal a snúzil, Břěcislavo[66ᵇ]vi odevzkázal jest jemu zasě, že jemu toho tak srdečně jest žěl, jakoby sě samému jemu to stalo. Tú řěčí když ten jistý mládenec byl tak podniecen, ihned měl jest radu v hotově tu jistú, aby toho pána Zderada zabil, a tak aby Břěcislav i s svým strýcem nad ním sebe pomstil. Zjitra když bylo, poslal jest Břěcislav, když na pole vytrhl k Zderadovi, aby k ńemu přijel, že s ním tajnú věc mluviti má. Jenž jediného tovařišě svého Držimíra pojem (s) sobú k králevicevi jel jest, i žádného do ńeho vtipu zlého nejmaje. Tehdy když jeho královic uzřěl, že on jede od svých, ješto přisáhli biechu na jeho smrt, maličko jako preč postúpil jest na omluvu. A tak pak mluvě s ním, opáčil mu jest tu řěč, proč by jeho přěd otcem haněl. A tak po dlúhé řěči hrozě jemu sic i onak, jakž toho obyčěj byl, v hněvu velmi roznietiv sě, od ńeho preč jest odstúpil. To když jeho lidé uzřěchu, že on od ńeho odstúpil a Zderad preč utieká, běžěli jsú po něm chutně a tak uhonivše jeho na přěkot, ukrutně jsú zabili jej. Ale Držimír pravým během preč jest utekl i pověděl králi, co sě jest tam bylo přihodilo. Král Vratislav uslyšav to, tiem jest byl velmi smúcen a velikú žalost skrzě to měl jest. I myslil jest velmi pilně, kterak by sě i nad bratrem i nad synem pomstiti mohl. Břěcislav uslyšav hněv otcóv, s oné strany vo[67ᵃ]dy stany své jest rozbil, po ńemžto většie strana vojska brala sě jest. Zatiem pak žena Konradova, Wyrpur[1]) jménem, paní múdrá a rozšafná, ješto o tom muž její nic nevěděl, k královi sě jest brala i prosila jest velikými prosbami, aby bratru svému

*) Viz str. 59 a 60.

[1]) Wyrpur R, L.

1091 hněv svój odpustiti ráčil, aby také země své vlastnie neráčil hubiti a kaziti. Prosila jest také velmi snažně a plačíci, aby synu svému milost ráčil dáti, jakž jest i dal. Král Vratislav rozžěliv sě milostí, prosbu její milostivě uslyšal jest a tak oběma jest svój hněv odpustil, přikázav jim, aby předeň přišli. S tiem tak když před ním byli, bratra bratrsky jest přijal a k synu svému těmito slovy jest mluvil a řka: Synu, učinil-li jsi dobřě, staneť sě dobřě; pakli jsi zle učinil, potom to ty dobřě uzříš. Ta slova když Břěcislav uslyšal, otcě svého hněvu sě bojě, postúpil jest do toho města, jemuž Hrádek dějí, za nímžto opět větší diel vojska bral sě jest. Všickni ti jistí, kteříž sě jeho nádržiechu, pro králóv hněv domóv sě vrátiti nesměli. Vida pak král, že podle úmyslu svého nad svým synem pomstiti sě nemóže, s bratrem svým Konradem sjednal jest to tak, aby po ňem miesto syna jeho králem českým byl. To když uslyšal Břěcislav, s nímžto viec než tři tisíce lida udatných bieše a jeho sě nádržiechu, přijev blízko ku Prazě, po[67ᵇ]dle toho potoka, jemužto Rokytnice dějí, stany své jest rozbil a otci svému dal jest věděti a řka: Aj toť sem, ješto sem nynie přijel, jehož jsi ty dřieve před tiem hledal. Proňežto co potom učiniti myslíš se mnú, učiň nynie. Té jisté noci ihned zjevili sě světí mužie s. Václav a s. Vojtěch věžňóm v žaláři a ihned ze všeho vězenie zprostili jsú jě, a přikázali jsú jím a řkúce, aby děkujíce Hospodinu a jeho jmě svaté chváléce, přišli do Pražského kostela a všemu lidu i všie zemi pokoj zvěstovali. Kteréžto přikázanie skrzě ty jisté vězně nábožně naplňeno jest, jakž ten jistý div v pašiji s. Václava plnějie se čte. Toho dne Konrad bratr králóv veškeren hněv a svár mezi králem a mezi synem jeho upokojil jest a jě všěmi činy sjednal. To když uslyšěli páni ti jistí i jiní, kteříž Břěcislava sě nádržiechu, mimo tuto milost, ješto jemu král byl dal, bojiece sě krále přieliš velmi navedli jsú jeho, aby nechaje otcovy milosti i vzdvihl sě s nimi do Uher, jakž to jest učinil. Tam pak když přijel, král Vladislav jako přietele svého mile jest jeho přijal, a Břěcislava s některými s nemnohem u sebe jest ostavil; rytieřstvu pak jinému i jinému lidu také dal jest jednu krajinu, ježto řiekají Bahnov blízko od Trenčína [68ª], miesto k lovu velmi příhodné 1091
i k obilí také velmi úrodné, proňežto Břěcislav i (s) svými lidmi, až právě i otec jeho umřěl, u krále uherského bydlil jest.

Kapitola XLVII. O rozdělení biskupstvie Pražského a Moravského, a o smrti Vratislavově a o Konratovi bratru jeho po ňem.

Léto *) božie po tisíci po devaddesáti a po dvú 1092
slavný král Vratislav pamětliv jsa protivenstvie onoho, což mu bratr jeho Jaromír biskup pražský činieše, biskupstvie na dvé jest rozdělil a to jisté sjednánie, jímžto sjednána biesta oba kostely Moravský a Pražský, rózno jest všiem činem rozjednal: pražským biskupem učinil Kozmu a moravským kněze Ondřěje, v městě Olomúckém stolici biskupovú zjednal, ješto dřieve za časóv Svatoplukových krále moravského u Velehradě bieše. A tak poslav oba s dobrým próvodem rothercukovým k Jindřichovi ciesařovi, jenž toho času v Lambardiech bieše v tom městě u Mantavě, prosil jest jeho, aby jima stvrzenie své ráčil dáti. Ciesař pak kakžkolivěk pamětliv byl sjednánie tú dvú kostelú v hromadu, jenžto potvrdil bieše svými listmi nedávno, však chtě králi českému vóli jeho a žádost naplniti, jich jest potvrdil a s tiem domóv zasě je poslal. Zatiem pak slavný král Vratisla[68ᵇ]v královÉ věci popósobiv od zimnice jal sě nedužiti, a když od té bolesti síla jako všěcka v ňem hynieše, po mnohých po velebných skutciech povolán jsa od Hospodina svój život dokonal, a tak u Vyšehradském kostele, ješto založil byl, podle obyčěje královÉho pochován. Jehož smrti po mnohé časy všěcka česká země plakala jest.

Přímluva.

Léto božie jako dřiev napřěd, toho měsiece března umřěl jest král Vratislav, prvý král České země, jenžto jsa vévodú zpravoval jest zemi patnáste let, a králem jsa zpravoval šestnadcet let králevstvie České.

Přímluva.

Téhož léta když Vratislav umřěl, podle jeho zpósobenie, jakž byl zpósobil živ jsa, Konrad

*) Viz na str 61 a 62.

1092 bratr jeho vstúpil jest na královstvie, o jehožto skutciech nic se nepíše; neb jedinké sedm měsiecóv a sedm dnóv byl jest živ, a tak ihned toho měsiece zářijě jest umřel, ostaviv po soběě dva syny, Lipolta a Oldřicha, o nichž potom bude pověděno.

Přímluva.

Téhož léta když Konrad umřěl, bratr Vratislavóv krále českého, jenž po ňem byl, Břěcislav syn prvorozený Vratislavóv v Uhřiech ješťe jsa (s) svými, ješto sě nádržiechu, uslyšav smrť strýce svého i bral sě do Čech. A když do Prahy přijel, od žákovstva i od jiného lidu ochotně byl jest přijat, [69a] a na stolici otcě svého posazen. Břěcislavovo povýšenie stalo sě jest toho léta, jakž nahoře pověděno, toho měsiece října, že přijal kniežětstvie otcě svého.

Téhož měsiece přibral sě do Čech byl jeden biskup falešný jménem Roprecht z vlasti Cabalonské, kterýžto biskup proto, že tato biskupy ješťe nebiesta posvěcená, Moravský a Pražský, jako biskup velmi slovútný mnoho kostelóv jest posvětil v České zemi i také svěcenie žákóm činil jest. A tak mnohé žáky knězě jest zdělal. Potom pak když poznali, že nebyl biskupem, všěckny skutky ony, kteréž on činil, podle ustanovenie práv svatých byly jsú zasě navráceny.

Téhož také léta Břěcislav královstvie České zpravujě po svém strýci i po otci, k s. Václavu k dědici českému všěm kniežatóm a šlechticóm dvór za tři dni slavný a veliký svolal jest do Prahy. A tu o tom jistém dvo[69b]ru vzem radu se všěmi svými přátely nebo pány, duchovními, žádostí svaté viery roznietiv sě, všěcky kúzedlníky, čarodějníky, věštbáře i jiné všěcky těch nepravých věcí strójcě, ješto mezi sobú některaká schučenie mějiechu nepravá proti vieře, ven jest z země vyvrhl a vyplel ovšem, nebo mnozí lidé pro ty škařědé čary a pro ta schučenie dřieví [1]) sě modléchu, a druzí u potokóv u tekutých živé oběti činiechu, bludy velmi veliké jmajíce u vieřě. Ty všěcky škařědé a ohavné obyčěje pohanské, ješto v české zemi biechu ješťe ostaly, ven jest vyvrhl, a tu mrzkost všicku ovšem zahladil, ustaviv a učiniv to, aby jediného samého Hospodina ctili a chválili 1092
všickni. Ten jistý Břěcislav častokrát do Polsky vtrhoval jest a vždy s vítězstvím zasě vracoval sě, mnoho škody jim tam učině.

Přiemluva.

Léto božie tisíc devaddesát a tři. Jento jistý Břěcislav těžcě a velmi Polskú zemi napadl a nadtrapoval takměř ustavičně a ji popleňoval, že od samého hradu Grec [2]), ješto na Labi leží, až právě do toho města, jemuž Hlohov dějí, na Odře [3]) kromě jedinkého města Niempez [4]) tak velmi jest popleňoval, že v tom ve všem přásle nižádný člověk nebydlil jest. A tak od toho ple[70a]ňenie nechtěl jest přěstati, až právě Vladislav vévoda polský velikú prostú daň, pod kterúžto vévoda Břěcislav český někdajší děd toho Břěcislava, Vratislavské město i jiná města k tomu také pravým podrobením posadil byl, ode dvú letú zadržanú, zaplatil, to jest tisíc hřiven stříebra a šest desát hřiven zlata cěle a u plně, a nad to viece ješťe, aby vévoda Vladislav polský jménem svým i budúcích potom svých vévod polských Břěcislavovi, jenž České královstvie zpravuje i jeho budúcím po ňem, daň tu jistú obyčějnú na každé léto paddesát [a]) hřiven stříebra a třidceti zlata na uřčený čas svými listy sě zavázal a svú přísahú sě zapřisáhl, věčně to platiti.

Kapitola čtyřidceta devátá. O svěcení dvú túto biskupú, Pražském a Moravském, a o dálejších přieběziech Břěcislavových, a o smrti Kozmově, pražského biskupa, a o některých nápadech.

1094 Potom [b]) pak léto božie po tisíci po devaddesáti a po čtyřech, když ciesař Jindřich třetí, točíš tiem jménem jmenovaný, veliký dvór opět u Mohuči měl, Břěcislav knieže královstvie Českého poslal jest k ciesařovi Kozmu a Ondřěje, pražského a moravského biskupy, prosě snažně ciesaře, aby jich potvrditi ráčil, aby je potom arcibiskupovi Mohučské[70b][mu [c]) poručil, jenž by jě světil. Jehožto prosbu ciesař uslyšal a Righardovi arcibiskupovi mohučskému poručil, aby je světil; jenžto arcibiskup podle ustavenie všecko

[a]) Latinský text má quingentas. — [b]) Viz str. 62 a 63. — [c]) Věty této nemá latinský text.

[1]) drzyewy R, L, Lit. — [2]) Grecz R, L. — [3]) v rukopisich na Ohři. — [4]) Nyempez R, Nyempecz L.

1094 jest naplnil. Téhož léta po všech zemiech kromě zemí vlaských a oněch tam zámorských byl jest mor velmi veliký, až dřieve před tiem nikdy neslýchán. Znamenaj to, že Almania českým jazykem sytost sě vykládá. Protož Čechy i Morava i všecky ty země Vlachóv nedochodiec, slovú země Almanské a lidé, ješto v nich bydlé, slovú Almanové.]

1095 Léto božie tisíc devaddesát a páté. Tento jistý Břecislav pojal jest dceru Albrechtovu Rothercukovu s Rýna, jménem Lykartu [1]), toho měsiece zářijě. Z té jisté pak Lykarty jměl jest syna jednoho Vlastislava druhého, tiem jménem točíš jmenovaného Vladislava, kterýžto Vladislav potom v časiech skrzě strýcě svého Vlastislava třetieho s Jindřichem s ciesařem čtvrtým poslán byl do Říma a s jeho pomocí papež Paschalis jménem jat jest byl. Potom pak toho měsiece října Kozma biskup pražský oltář svatého (Václava) [2]) posvětil jest v Pražském kostele.

Přiemluva.

1096 Léto božie tisíc devadesát a šest toho měsiece májě zpósobením Břěcislavovým Cozma biskup pražský pražského jest kostela posvětil. Téhož také léta ze všěch německých [71ᵃ] zemí k božiemu hrobu velmi mnoho jdieše, a tak u velikém množství diechu, že kdežkoli které židy nalezli, připravovachu jě, aby sě křtili proti svéj vóli, snad nerozumějíce, že proti svatému ustavení činiechu.

Téhož léta tento jistý Břěcislav (s) svým vojskem vtrhl jest opět do Polsky a tak s oné strany Nisy té vody všecko jest poplenil, a hrad ten, jemužto Břěh dějí tvrdý velmi, jenž na Odřě sedí na téj vodě, zrušil jest. A tak pak odtavad jeda udělal jest hrad jeden Kamenic jménem, tu kdežto nynějšieho času klášter jest udělán. A tak pak s tiem vracujě sě do Čech, Mutinu syna Božějova a Kojatu přietele jeho z pokolenie toho ohavného plemene Vršovského z země jest ven vyhnal a tam do Srbska preč zapudil, aby lotrovali; všecko zbožie jim pobral pro jich nešlechetné skutky, jenž spáchali biechu, a tak komořě své to sbožie přichýliti kázal. Mutina bratr jich, ten jest u polského vévody také sě špúlal.

Léto božie tisíc devaddesát a osm. Břěcislav Oldřicha, syna Konratova někdy řečeného, jal jest a na hrad, jemužto dějí Kladsko, u vězenie jest jej dal. 1097

Přiemluva.

Léto božie tisíc devaddesát a osm zjímal jest všecky židy tento jistý Břěcislav ve všiej své zemi, [71ᵇ] i vzal od nich na střiebře i na zlatě i na rozličném na drahém kamení poklady velmi veliké. Téhož léta toho měsiece prosince Kozma, pražský biskup, muž šlechetný, pln jsa dobrých skutkóv umřěl jest v Hospodinu. Po jehožto smrti Břěcislav až právě do volenie jiného biskupa všecko zbožie kostelnie, rozšafně a bedlivě péči o ňem majě, zpravoval jest. 1098

Capitola L. O volení Heřmanově, biskupa pražského, a o dálejšiem zpravování Břěcislavově.

Léto [a]) božie tisíc devaddesát a devět toho měsiece března, Břěcislav kniežě královstvie českého podle rady zěté svého Vigberta [3]) Heřmana, kaplana otcě svého Vratislava krále českého, jenž sě na jeho dvořě vzchoval, probošta boleslavského s povolením všeho žákovstva jednosvornými hlasy biskupem pražským učinil jest. A protož že téhož času ciesař Jindřich třetí v Římě [b]) přebývajě ob velikú noc, Břěcislava k sobě pozval bieše, Břěcislav pak i s Heřmanem biskupem voleným k ciesařovi do Říma vzdvihl sě jest, proti ňemužto ciesař, přijímaje jeho s jeho pány a šlechtici jednak za tři míle vyjel jest i přijal jeho velmi poctivě i vedl s sebú do Říma. A tak pak ihned nazajtřie Heřman biskup [72ᵃ] ciesařem byl potvrzen. 1099

Téhož také času Břěcislav zjednal jest to s ciesařem, aby bratr jeho Bořivoj po ňem Českú zemi spravoval. Téhož opět léta Břěcislav (s) svým vojskem vtrhl do Moravy, hrad Podivín zasě jest vzdělal i poručil jej Heřmanovi, biskupu pražskému. Potom pak s králem Kolmanem uherským sjel sě jest na to pole, jemuž Lucko dějí, jenžto dlúho mezi sobú rozličné pomluvy měchu. Na tom roku dávné milosti, jenž mezi nimi byla,

[a]) Viz str. 63 a 64. — [b]) Latinský text má správně in civitate Ratisponensi.

[1]) Lykartu R, L. — [2]) v R i L vynecháno, v L pak později připsáno. — [3]) Wygberta R.

1099 i pokojě obnovila sta všěcky smlúvy. A tak ten jistý pokoj a tu milost přísahanú přátelsky mezi sobú utvrdila sta a pak sě rózno rozešla. Odtovad pak Břěcislav odjěl a podle Berna stany své jest rozbil byl. Břěcislav Oldřichovi a Lipoltovi, synóm Konratovým, strýce svého, násilně velmi tiežek a ukruten byl, jenžto bojiece sě jeho, ihned preč jsú zaběhli, a tak po poslech všěcka města svá i krajiny v Břěcislavovu moc jsú poddali, kterážto města on vzem bratru svému Bořivojovi všecka jest poručil.

Téhož také léta o vánocech Břěcislav vzácný Boleslava rodiče svého nebo sestřěncě, vévodu polského podle rady hrabí a pánóv svých mečonoši, točíš aby meč nosil před kniežaty českými, učinil, i dal jest jemu za ten jistý úřad tu jistú daň, ješto Vladislav otec jeho i ji[72[b]]né vévody království Českému platiti jsú měli, na každé léto desět hřiven zlata a sto hřiven střiebra.

Biskup k ciesařovi jel.

1100 Léto božie tisíc a sto Heřman biskup pražský k ciesařovi Jindřichovi byl jest poslán, jenž v Mohuči bieše, a pak tu kardinál jeden, jménem Rupert Klimentóv papežóv, jenž toho času při ciesaři bieše, na biskupstvie posvětil jest byl a s tiem sě domóv vrátil.

[Téhož léta, jakž bramburská kronika svědčí, když ješťe ti lidé slovanští a Sasici pohanských modl sě nádržiechu, Udo tak řečený, markrabie starého markrabstvie Bramburského, Polabi, s jinými Sasici smiešenými, jenžto Linchici[1]) tiem jménem tak řečeným sloviechu, řítivše sě k hradu Bramburskému, jeho jsú silně dobyli.]

Kapitola LI. O přieběziech Bořivojových, bratra Břěcislavova, a o smrti Břěcislavově tuto sě píše.

Téhož[*]) léta toho měsiece listopada Bořivoj prvého krále českého syn druhorozený, syn Břěcislavóv, v Znojmě sestru Lipoltovu markrabie rakúského jménem Helkurdu[2]) pojal jest sobě za ženu. A že také s povolením Gotfriedovým, markrabie rakúského, Lipolt syn Konradóv někdy řečeného bratra Vratislavova, krále českého, jmějieše hrad Rachs[3]) tak řečený, toho času, pro- 1100
ňežto horliv jsa proto, že vypuzen [73[a]] z Moravy byl, svého sbožie bratru Bořivojovi lúpežem, ohňem i jinými všelikými škodami jal sě jest škoditi. Proňežto Břěcislav chtě pomstiti bratra svého, shromazdiv vojsko lidí, trhl jest do Moravy i předeslal jest posly své Gotfridovi a prosě jeho snažně, aby Lipolta vnuka přietele jeho nebo svázána jemu poslal nebo s hradu ven vyvrhl. Ty jisté věci když jsú tajně Lipoltovi byly pověděny, ten jistý hrad s svými rytieři osobil jest sobě a jej osadil, a jiné všěcky purkrabie Gotfridovi dolóv jest sehnal a kázal jim preč odtavad. Kterýžto Gotfrid když ty noviny uslyšal, jel jest k Břěcislavovi velmi rychle vstřieci i utkal jeho podle Vranova, i prosil jeho velmi pilně, aby jemu pomoc ráčil dáti, aby hradu toho zasě dobýti mohl. Proňežto Břěcislav pro bratra svého Bořivojě i pro prosbu Gotfridovu sžělív sě pro ty křivdy, jenžto jim činieše Lipolt ten jistý, s vojskem svým hrad jest oblehl. A když ustavičných šest neděl u hradu ležal, Litolt ten jistý hladem jsa obtiežen v noci sám jediný všěch tu nechav preč jest utekl. Zajtra pak když bylo, ti všickni, kteříž tam ostali biechu, i hrad i sami sě na Břěcislavovu milost sú sě dali. Břěcislav pak Gotfridovi hrad jeho vrátil jest zasě; a tak vítězstvie obdržal nad nepřáte[73[b]][ly, domóv sě jest radostně vrátil.

Téhož také léta třetí den před sv. Thomú apoštolem, když Rřěcislav u večer jako s lovu jědieše, blízko od Stebna od jednoho lovcě jménem od Lovka, jenž jest byl najat a naveden od Božějě a od Mutiné, od těch mrzkých a od ohavných mordéřóv Vršovských, kteréžto Vršovičany před tiem dřieve z země byl jest vyhnal, hamišně byl jest raňen. Kterýžto Lovek po tom nešlechetném skut]ku, chtě preč utéci i upadl jest v jednu jámu a tak pak nalezen od lidí, an ledva hlavy neslomil. I byl jest dóstojnú smrtí, jakž na ňeho slušalo, zahuben nešlechetník. Břěcislav pak pro tu jistú ránu byl velmi obtiežen bolestí. A tak zpósobiv duši své lékařstvie a zemské rozličné věci zjednav, třetí den jest umřěl a u Pražském kostele pochován.

*) Viz str. 64 a 65.

[1]) lynchiczy R, L. — [2]) Helkurdu R, Helkurtu L. — [3]) rachs R, L.

1100 *Kapitola LII. O povýšení Bořivojově, bratru*[1] *Břěcislavově, druhorozeném synu Vratislavově, a o jeho příebězích, kteréž jest jměl.*

Bořivoj[a]) druhorozený syn Břěcislavóv zvěděv bratra svého mrtva jsúc, bral sě jest do Čech, a tu jest od biskupa pražského, od hrabí, od pánóv i od jiných šlechticóv i od zemanóv všie země ten den božieho narozenie poctivě jest příjat a na stolici bratra svého posazen.

Přiemluva počíná sě.

1101 [74[a]] Léto božie tisíc sto prvé tento jistý Bořivoj Oldřichovi a Litoltovi synóm Konrátovým, jenž jest byl starší syn krále Vratislavóv, města, kteráž jim byl Břěcislav odjal, zasě jim jest navrátil. Toho jistého také času Vršovčené to ohavné pokolenie z Polsky, tam lotrovavše, do Čech sú sě vrátili, jimžto Bořivoj města jich navrátil Žatec,[2]) Mýto a Litoměřice. A to jest učinil ne z žádosti srdečné, ale pro potřěbie toho času. Točíš[b]) potřěbie bylo, aby to učinil pro některú příteč jemu potřěbnú. Neb múdří řiekají: když vlky chceš zlapati, dajž jim mrchu najprv sápati; a když mnohokrát bez překazy budú žráti, hybieť, ano kóži dolóv musie dáti. Oldřich tento jistý syn Konrátóv, jakž již pověděno, po smrti Břěcislavově strýcově, vzem radu (s) svými staršími, točíš že jest starší dědic českého králevstvie, bral sě jest k ciesařovi, jenž toho času [74[b]] v Řězně bieše, prosě jeho velmi snažně, aby jej jako dědice staršieho v Českém králevství podle ustavenie Břěcislavova někdajšieho praděda jeho, za kteréžto ustavenie hrabie, šlechtici i jiní páni zemští přisáhli jsú byli, na knéžství králevstvie Českého, ustavil, a ta jistá manstvie dědická ráčil jemu dáti; kterúžto prosbu král múdrým úmyslem a rozšafným přijem, jemu jest dal to, což z práva měl dáti. Zatiem pak všěm zemanóm i pánóm zemským, kniežatóm i hrabiem podle obyčejě od starého dávna v takých věcech činiti dal jest dobrovolnú moc kněze v království Českém voliti. To když stalo sě tak Oldřich skrzě mnohé posly své 1101 do Čech posielajě jal sě lákati České země jmieti, a tak mnohými i rozličnými činy kterýmižkolivěk mohl, snažil sě jest byl, chtě v králevství Českém kniežetem býti. Ale proto že Bořivoj již na miestě Břěcislavově otcě svého potvrzen byl, toho jest Oldřich dojíti nemohl, ale toto jest obdržal od ciesařě, aby strýce svého Bořivojě z králevstvie českého právem dědičským, ješto naň slušie i mocí také i jiným právem, nadtrápiti mohl a jej vypuditi. To když obdržal podle rady svých přátel i těch, jenžto sě jeho nádržiechu, přijem k sobě některé Němce i jiné také v tovařišstvie, to jest Žifrida[3]) hrabí z Saly a Oldřicha frisinského biskupa i také mnoho ji[75[a]]ných pánóv velikých a Litolda bratra svého, do Čech jest vtrhl a řka k nim, že by mnoho pánóv měl nejlepších České země, jenžto k jeho straně jsú sě naklonili. To když Bořivoj uslyšal, shromazdil jest k sobě vojsko veliké lidí s druhé strany i vyjel proti nim až do toho města, jemužto řiekají Malín, a tu jest ihned stany své rozbil, umysliv to, že na zajtřie ihned boj s svými nepřátely chtěl by vzieti na poli. S druhé strany pak také Oldřich (s) svými lidmi ob onu stranu potoka, jemužto Vzplyčina[4]) řiekají, zjednal sě k bojování. A tak blízko od sebe byli jsú, že jeden druhého vojsko opatřiti mohl jest. V kterémžto miestě to jisté Oldřichovo tovařistvo, když jsú spatřili, že Bořivoj (s) svými lidmi věrnými ustavičen a pilen jest svých věcí, a když jsú také znamenali tu řěč, ješto sě Oldřich před nimi chlubieše, kterak najlepší páni z Čech s ním by chtěli státi, ty věci pilně znamenavše všěcky, viděli jsú, že jsú oklamáni, i řekli k Oldřichovi takto: Proč námi i sám sobú klamáš tak neslíčně? Kde jsú ti najlepší páni z Čech, ješto s tobú chtie ostati, jakž tys k nám mluvil? Nevěrně zajisté nás jsi oklamal a netoliko nás, jakž samého sě.

S tiem ihned učinivše radu tú čěstú, kterúž vjeli, ven jsú sě brali preč. Ale proto, že Svatopluk a Otík bratřěncě s ním Otto[75[b]]va bratra Konratova někdajších zmrlých, ješto Znojem jmé-

[a]) Viz na str. 65 a 66. — [b]) Slova: „točíš potřebie bylo — dolóv musie dáti“ nemají korrespondujícího latinského textu.

[1]) bratra R, Lit. — [2]) tak podlé Lit.; za to jest Bozyey Zatecz v R, a pod. v L. — [3]) Zyffryda R. — [4]) Wzplyczyna R, L.

1101 jiechu, se dvěma zástupoma výborného rytieřstva Bořivojovi na pomoc přijěla biesta, zasě nemožiechu. Proňežto v noci nesnadnými stezkami a těsknými cěstami podle Habru pravým útokem, stanóv i svých věcí tu nechavše, preč jsú utekli.

Zítra když pak Bořivoj s svými lidmi na nepřátely chtěl sě obořiti, nižádného jest nenalezl svého protivníka. Ale kořist, od niežto utekli biechu, mezi sě, jakž sě jim líbilo, rozdělichu a rozchvátali jsú. Nebo toho času Bořivoj s svými vnuky s Svatoplukem a s Otíkem velmi dobřě bieše, než potom pak pro některé věci mezi sobú jeli jsú sě škorpiti.

Kap. LIII. O sváru Bořivojově s jeho vnuky a o jeho přieběziech.

1102 Léto*) božie tisíc (sto)[1]) a tři Bořivoj a jeho vnuk Svatopluk, jenž toho času markrabí bieše v Moravě, ku prosbě a ku pomoci Spytihněvově syna Vladislavova někdajšieho vévody polského, jenžto po smrti otcě svého proti Boleslavovi bratru svému, jenž jest byl syn Jitčin, dcery Vratislavovy, někdajšieho krále českého, jenž pravý byl vévoda polský, pod slibem jedněch peněz vévodstvie polské chtěl jest jemu odjieti, proňežto válku proti tomu jsú [76a] pozdvihli, a když připravivše[2]) sě, v Hradci již biechu, zvěděv to Boleslav, že oni na jeho škodu táhnú, posly své poslal jest k Bořivojovi knieželi českého královstvie, aby pro přietelstvie, jímž jest jemu přívuzen po Jitcě, pamětliv byl a zámysla svého nechal. A tak pak dary jemu a penieze dav, obdržal jest na ňem, že sě jest domóv vrátil. Ale pak že Bořivoj vnukovi svému Svatoplukovi, ješto jemu také na pomoc přijel byl, dielu v těch penězích nedal, proti Bořivojovi strýci svému jal sě jest
1104 hněv nésti a s tiem zatiem poslal jest lestně a chytře Svatopluk z svých lidí do Čech s tiem činem, aby i mezi pány i také mezi městy sváry zdělali, a tak také aby krásnú řěčí, kterúž by mohli, k Svatoplukovi přitrhli.

1105 Léto božie tisíc sto a pět shromazdiv Svatopluk zástup lidí vtrhl jest do Čech, a tu pak v tom tržení mnozí nechavše Bořivoje i přistúpili jsú k Svatoplukovi, a by tak brzo byl Bořivoj nevtrhl 1105
do Prahy, ale město Pražské sobě osobil. Proňežto Bořivoj v pražském městě strážě své zpósobiv, jakž uměl, Heřmanovi biskupovi hrad Vyšehradský jest poručil, aby jím od ňeho vládl. A když pak Svatopluk s šesti zástupy lidu oděného ku Prazě přitrhl a ižádného ne[76b]počil, kto by jemu přistúpiti bránil s oné strany Vltavy, přěplavil sě jest k téj vsi, jiežto Bubny řiekají, a tak až právě k branám přijel, i nalezl, any jsú zavřěny a rytieřstvo na nich, kteřížto silně sě jemu protiviechu. Jenžto odstúpiv odtavad mezi oběma městoma na tom miestě, jenž v sobotu trh bývá, stany své jest rozbil. A když viděl, že prospěti nemóže, vrátil sě jest (s) svými do Moravy, po nichžto vévoda Bořivoj oddal sě jest, honě jě. A když kolivěk[3]) mnohem viece lidí měl nežli oni, však zrady bojě sě, umúdřiv sobě i nechal s nimi bojě vzieti (a domóv sě vrátil)[4]).

Přiemluva.

Léto božie tisíc sto a pět tento jistý Svato- 1106
pluk s těmi, kteříž sě z Čech k ňemu přivinuli biechu, vzem s nimi radu, jal sě jest zpytati, kterak by Bořivoje strýce svého lestně a falešně královstvie Českého zbaviti mohl. Zatiem pak poslal jest k Budivojovi, k synu k Hronovu, k muži k velmi lstivému, kterýžto Hron rozličné lsti sobě vymysliv, bral sě jest k Bořivojovi, pravě jemu, že by byl nepřietel hrozný Svatoplukóv, a takto jemu věděti dávajě, že by sě jinak pomstiti nemohl, jedno tak, až by ty jisté jemu zradil v České zemi, kteříž sě Svatopluka nádržie a tak s tú řěčí nectný a zlořečený syn, rozsievač nešlechetnosti umiesiv křivdu mezi pravdu rádcě [77a] Bořivojovy Božějě a Mutinu z toho rodu Vršovského rozličnými vinami osočil jest, a tak jest radil Bořivojovi, aby jě jako zjevné nepřátely své hubila jim sě protivil. To když Vršované uslyšěli a tomu porozuměli, k Svatoplukovi sě brali do Moravy a jeho jsú navedli, aby proti Bořivojovi kniežetstvie královstvie českého přijal. Jenž jim povoliv, učiňen jest kniežetem a povýšenie přijal. A Bořivoj bezděčně od těch nešlechetníkóv z Čech vyhnán.

---

*) Viz str. 66 a 67.

[1]) Lit.; v R a L není. — [2]) Lit.; przypawowaſſe R, przipraw owachu L. — [3]) R, L i Lit. — [4]) L; v R není.

1106 Tento jistý Bořivoj měl jest syna Jaromíra, kterýžto potom římskému králi Lotharovi [1]) tak řečenému se třmi sty oděncóv byl jest poslán.

Kapitola LIIII. O přieběziech Bořivojových a o Svatoplukových tak spolu, kterak sě jim vedlo.

1107 Léto *) božie tisíc sto a sedm toho měsiece máje Svatopluk, syn Ottóv bratra Vratislavova někdajšieho krále českého, měl jest kniežetstvie České. A Bořivoj druhorozený syn Vratislavóv bral sě jest z Čech do Polsky, vyhnán jsa. Za nímžto bratr jeho třetí rozený Soběslav s mnohými pány a šlechticemi zemskými bral sě jest preč z České země. Bořivoj pak z Polsky vzdvihl sě jest k Jindřichovi k čtvrtému římskému králi do Sas, i žaloval jemu své nehody i křivdu, co sě jemu stalo. A s tiem prosil jest ciesařovy pomoci, aby [77b] navrácen mohl býti na své miesto, slibujě veliké penieze ciesařovi dáti. Král pak poslal jest pána z svých pánóv do Čech, přikazujě Svatoplukovi, aby íhned před ním stál. Jenžto íhned shromazdiv zástup lidí až právě k lesu k tomu městečku Chlumek s ním jest jel. A tak svolav pány a šlechtice své, poručil jest jim bratra svého bez sebe [2]) a jej na svém miestě ustavil a s tiem s některými nemnohými před krále Jindřicha bral sě jest, jehožto král ihned jeti kázal a ty, ješto s ním přijeli biechu, poručil jest Bořivojovi, a Bořivojě jim, aby jeho (s) sobú do Prahy přivedli a v králevstvie České navrátili a jeho jako pána svého ve všem poslúchali, jenžto s Bořivojem vracejíc sě podle přikázánie králova, třetí den přijeli jsú k hradu Donínu. A to když Otta zvěděl bratr Svatoplukóv sjednav rytieřstvo své s šesti zástupy lidu dobřě oděného vjev v noci na hory, na úsvitě oblehl jest hrad Donín. To zvěděv Bořivoj skrzě jednoho člověka, jenž z zástupa Ottova jemu to byl pověděl, s svými jakž jest mohl, tak jest preč utekl. Zatiem Svatopluk učiniv královi přísahu, že jemu desět tisícóv hřiven střiebra chce dáti a zpraviti z vězenie, byl jest propuštěn svobodně, s nímžto král některé své čeledíny poslal jest do Čech, aby ty jisté penieze, ješto slíbil dáti, ihned vzěli [78a], kterýžto 1107
Svatopluk do Prahy vrátiv sě, bratra svého Ottíka v těch penězích poslal jest, doňudž by jemu cěle v plně těch nezpravil peněz. A tak pak z českých pokladóv shromazdiv sedm tisícóv hřiven střiebra poslal jest královi ty penieze, jakž byl slíbil. Bratr pak jeho Ottík v ostatečných byl jest ostal pod královú stráží; s tiem pak některak utekl k bratru svému a do Čech sě jest vrátil.

Léto božie tisíc sto osm žena tohoto jistého 1108
Svatopluka syna jest zatiem porodila, jehožto po pěti neděléch Jindřich říský král křtil jest jménem Václava a tak těch peněz ostatek kmotrovi svému v kúpel jest vložil a jemu je odpustil všecko, i prosil jest také jeho Jindřich říský král, aby s ním [3]) proti Uhróm, ješto sě jemu protiviechu, mocně připravě sě trhl, kterúžto prosbu Svatopluk rád jest uslyšal a s králem sě do Uher vypravil, zemi Vackovi a Mutině těm Vršovským zlostníkóm ku zpravování poručil.

A když on s králem u jednoho města ležiechu v picovně Svatopluk s svými lidmi cožkolivěk bylo mezi těma dvěma vodama Váhú a Dunajem i v tom ve všem okolí všecko spálili a zkazili a mnoho špehéřóv uherských zjímav nosy obřězovati a oči vylúpiti jim kázal; tej chvíle tisíc mužóv z uherského vojska, jižto posláni biechu [78b] na jeho lidí, Němcóv [4]) pravým pobitím jest podstúpil, z nichžto mnoho jich zbito a druhých zjímáno jako psóv. Zatiem Bořivoj s Polany nepřietelsky vtrhl byl do země a Vacek strýce svého Mutinu tajně k Svatoplukovi osočil, dávaje jemu věděti to, že jeho návodem Bořivoj vtrhl do země. S druhé strany zlostník nectný lestně a nevěrně poslal jednoho rytieře z svých k Bořivojovi, dávaje věděti, že Svatopluk jede a s ním boj nazajtřie chce jmieti. Té jisté lži úklad uslyšav Bořivoj lekl sě jest i vzdvihl sě té noci do Polsky zasě. Vrátiv sě Svatopluk myslil jest sám v sobě, kak by sě nad Mutinú pomstil, a tak svolav zemany všěcky, s nimižto Mutina před kniežetem byl, nejmaje ižádného vtipu o ničem o zlém do svého kniežete, jehož Svatopluk vida,

*) Viz str. 68.

[1]) Lecharowy R, L; Lotharovi Lit. — [2]) R, L, Lit. — [3]) Lit.; ſynu R, ſynu geho L. — [4]) R, L, Lit.

1108 k ňemu takto mluvil: O Mutina, Mutina, nectný nešlechetníku, nevěrný z toho rodu nešlechetného Vršovského, jenž jsi nepřietel našeho pokolenie kniežěcieho, tvoji přietelé nešlechetní s Jaromírem naším předkem na tom miesté, ješto Veliz slove, svú vóli jměli, jím pospílejíc a jeho mučiec; Břécislava strýce mého slavného vévodu českého lestným návodem zabili jsú; ty a tvé pokolenie Bořivoje strýce mého, jenž rád mú vóli činil, vaším návodem kniežetstvie ste jeho [79ᵃ] zbavili, i učiňen jest špulákem pro vaši nevěru. Nynie pak tohoto času ty nectný a nevěrný Mutino, já tobě zpravovánie české poručil jeda do Uher, a ty si zemi zraditi chtěl.

Ty všecky řěči když Svatopluk vymluvil, Mutinu ihned kázav jieti, hlavu jemu na tom miesté stieti přikázal. A s tiem bez pomeškánie Vršovičané byli zjímáni, to jest Unislav, Domaslav a dva syny Mutinina a také jeden jménem Nejsa čeledín Mutinóv, když v křěví sě kryl a pro črvené rúcho nemoha sě skrýti byl jest jat, a tak nos jemu uřězán a oči ven vylúpené.

Nad to přikázal Svatopluk, aby nižádný ani veliký ani malý z toho pokolenie Vršovského živ neostával, ale všickni aby zbiti byli, a s tú řěčí posilnil jest svých, slíbiv jim dobrú odplatu dáti, aby Božějě i s jeho synem jeli anebo z země vyhnali. Pročežto nalezli jsú Božějě i s jeho synem Bořatú v jednéj vsi, jiežto dějí Libik. [1]) Tu nalezše je, zbili sú jě a poklady jich mezi sě mlčiec rozdělili. Takž i stalo sě jest, že na jeden den všecko to pokolenie nešlechetné Vršovičanské zhynulo jest a z země ven zahlazeno. Nebo staří [2]) i dietky v kolébkách zhubili jsú mimo těch, kteříž do Polska a do Uher utekli.

O přieběziech Svatoplukových i také o jeho smrti čte sě.

1108 [79ᵇ] Téhož [a]) léta král Kolman uherský chtě sebe pomstiti nad Svatoplukem, vtrhl do Moravy i poplenil ji. To zvěděv Svatopluk shromazdil vojsko, chtě uherského mocně utkati. A když již to zpósobil, na zajtřie s ním chtě sě sníti, jeda přěs jeden hustý les, jednú větví oko sobě vymrštil příhodú nesčastnú. A tak pro tu věc a ten zámutek vojsko sě domóv vrátilo 1108

Přiemluva.

Léto [b]) božie tisíc sto a devět toho měsiece února tento jistý Svatopluk zcěliv sě na bolest toho úraza, vojsko veliké lidí sebral jest i vtrhl do Uher, zemi tu takměř všicku zkaziv a popleniv a předměstie zbořiv, jakž najviece mohl, jinými cěstami vrátil sě jest, mnohé zástupy Uhróv mečem zbiv a veliké kořisti tu pobral. Toho také času Jindřich, král řiský, pamětliv jsa té křivdy, kterúž vévoda polský Svatoplukovi učinil byl, když on s ním v Uhřiech byl, točíc že v zemi jemu byl vtrhl s Bořivojem, shromazdiv vojsko veliké i vtrhl jest i s Svatoplukem do Polsky a tak podle města, jemuž Hlohov dějí, položil sě jest. A tak to okolé všecko podlé té vody, jiežto Odra řiekají, s obú stranú řěky poplenil jest. S tiem pak odtavad dále bera sě, hrad řečený na překot poplenil jest. A tak s velmi velikú kořistí domóv vrátiti sě umyslil. A když král říšský Sva[80ᵃ]topluka od sebe pustiti jako nazajtřie chtieše, jeden rytieř těch nectných morděřóv Vršovčanóv, poslán jsa od Ješka řečeného Tista Vršovského, v stanech sě jest zjěvil Svatoplukových u večer a k jeho vojsku sě přimiesil, an již od krále šel. A tak v tom hluku přibrav sě k kniežeti Svatoplukovi mezi plecí smrtedlně jeho ranil, že netáhl země dopasti, až duši pustil. Ten jistý rytieř nešlechetný, kterýžto učinil ten zlý skutek, nectnú smrtí také ihned odšel. Svatopluk toho léta, jakž nahořě pověděno, toho měsiece října zabit jest.

Kapitola paddesátá a šestá. O povýšení Ottově bratra Svatoplukova, a o Vladislavovi synu Ottově, jenž třetí syn byl Vratislavóv.

Když [c]) Svatopluk zabit byl, celú noc plakali jsú jeho, jehožto král když smrt zvěděl, plakal jest velmi. A takž pak svolav všěcky hrabie a všěcky zemany české, ješto toho času biechu, povolil jim, aby sobě volili, kohož by chtěli z synóv

---

a) Viz str. 70. — b) Viz str. 70 sloupec druhý. — c) Viz str. 70—72.

1) libik R; Lybyk Lit. — 2) R, L, Lit.

1109 Svatoplukových, neb Jindřicha, neb Václava sobě za kniežě [1]). Tehdy oni na radu jednoho šlechtice, jménem Václava z Moravy, vzemše Ottíka bratra Svatoplukova, tomu nechtiec rozoměti, že když volilí byli Svatopluka a jeho potvrzovali, tehdy všickni zemané Vladislava syna Vra[79^b]tislavova třetieho rozeného z Svatavy královny, po Svatoplukovi byli jsú přisáhli za knieže české chtiec jeho sobě vzieti. To když sě tak stalo, král ihned k jich prosbě toho Ottíka na kněžstvie české potvrdil. Po tom potvrzení ve čtyřech dnech do Prahy přijel, a tak proto, že proti přísazě a bez povolenie Heřmana, biskupa pražského a Fabiana hrabie vyšehradského volen byl, to volenie nemohlo jest jemu ostati. Ale když všickni obecně povolichu zemené, Vladislav kniežětstvie české přijal jest. Uslyšav to Bořivoj, syn druhorozený krále Vratislavóv prvého krále českého, jenž sě narodil z Svatavy královny, že bratr jeho mlazší po smrti Svatoplukově kniežětstvie České přijal, ihned sě jest vzdvihl do srbské země k Vigbertovi k sestřěnci svému, s jehožto pomocí i také s některými z Čech, do Čech jest u vigilji Božieho narozenie vtrhl, tajně do Pražského města ihned jest vjel.

1110 Léto božie tisíc sto a desět, když ten jistý Bořivoj u Praze již jsa poznán byl, že v městě byl, stalo sě jest takto, že mnozí od žen i od dětí i ode všeho, což jsú měli, preč jsú běžěli z Prahy, a druzí pak, ktož byli s Bořivojovy strany, ti jsú v městě ostali, Heřmana biskupa v jeho [81^a] pokoji nalezše u vězenie jsú dali. Fabianus hrabie a vladař a zprávcě vyšehradský, nechavše všeho na útok se oddal, proňežto veliký ruš [2]) i smutek ve všie zemi stal sě. Jedni z Prahy běžiechu, druzí s tovařišstvem běžiechu sěmo tamo lúpiec a mordujíc.

Toho dne Bořivoj vjel jest na hrad Vyšehradský a nazajtřie do města vjel i byl přijat od žákovstva s processí velmi krásně. A tak mši slyšav opět se na Vyšehrad vrátil. Zatiem pak té jisté noci Otík bratr Svatoplukóv s Vackem šlechticem moravským shromazdiv veliké vojsko lidí, s toho hradu, jenž Hrádek dějí, přijevše k Rokytnici stany rozbilí a na-ajtřie Vyšehrad 1110 oblehli stražěmi, že [3]) nikam nemohli. Po třetiem dni vrátiv sě z Plzně s svými lidmi brány všěcky nalezl zavřěny a oděncě na nich, k nimžto mluvil, aby jeho do města pustili, nemohl toho mieti. Rozhněvav sě velmi postúpil k téj vodě, jiežto Bruska řiekají; uzřěv zástup lidí s té hory, s tiem poslal jest špehéřě, aby viděli, co by to bylo. Vrátivše sě pověděli, že Vratislav syn Vigbertóv Bořivojovi na pomoc jede. Tehdy návodem Bořivojovým syna Božějova proti nim boj povzdvihl, sám sě na ně razil. A tu v tom potkání boj obdržal, syna Vigbertova, an smuten [4]) tiem vel-[81^b]mi, do Pražského města jest vehnal, jeho lidi raňené všěcky zbil do ostatka. Zatiem pak Vladislav Heřmana s Sezemú, šlechticě své poslal k Jindřichovi k římskému králi, jenž toho času v Pambercě bieše, aby sám sobú české kniežetstvie vrátiti jemu kázal. Kterýchžto poslóv prosbu uslyšav, sebrav veliké vojsko lidí do Čech jest vtrhl a dvě kniežětě svoji před sobú poslal jest, Děpolda a Berengaria, přikazuje jim, aby přímiřé uložili, tak Bořivoj jako Vladislav i Heřman biskup pražský i také Vratislav syn Vigbertóv i všickni jiní zemené před krále do Rokycan přijeli.

Tam když jsú přijeli, jakž jim král přikázal a čas ustanovil, Bořivojě a syna Vigbertova jieti kázal a u vězenie vsaditi. Ale Heřman biskup ten svoboden ostal. Takž pak podle králova uloženie Vladislav kniežetstvie České obdržal a na ňem panoval, a ty pak protivníky své, ješto sě Bořivojě nádržiechu, rozličnými mukami umučil jest, mezi nimižto Jan, syn Tistóv z Vršovského pokolenie nectného, o ňemžto jest dřieve pověděno, očí i nosu i brady byl zbaven. Tyto věci staly jsú sě léta nahořě pověděného, ledna měsiece.

O sváru Vladislavově a o Ottově a o jiných příebéziech, jakož uslyš [5]) dobřě.

1110 Božieho *) léta jakž nahořě pověděno [82^a] když jsú sě ty věci tak dály, mezi Vladislavem a mezi Ottú hněv a válka velmi veliká sě jest

*) Viz na str. 72—74.

[1]) knyezie R, krále L. — [2]) ruff L; kuff R, kus Lit.: srovnej v tom jistém ruffy 83^a. — [3]) ze L, aby Lit.; R má: a. — [4]) tak L.; R a L mají tu ſmutkem. — [5]) vſlyſſ R.

1108 sebe i popl vojsko, to zpóso ihned

13 svázav do Sas vezl. Rytieřstvo pak jeho to vidúce, co sě pánu jich děje, na útok jsú sě oddali. Zatiem pak Soběslav po čtyřech nedělech v noci z vězenie jest utekl.

Toho léta Vladislav Ottu onoho jistého, ješto u vézenie byl dán skrzě Jindřicha krále říšského, vnuka svého z vězenie jest vypustil a polovici všeho sbožie moravského, ješto dřieve jměl, po smrti Svatoplukově jemu jest milostivě navrátil.

Přiemluva. O pokoření Boleslavově a o větších přieběziech Vladislavových, kteréž jest měl.

a To [a]) pak druhého léta toho měsiece májě podle přikázanie Ottova markrabina [84a] moravského Božějovi a zěti jeho Vackovi tém z toho pokolenie ohavného Vršovičanského oči jsta byle vylúpeně.

Téhož také léta Soběslav bratr Vladislavóv přijem k sobě některé Polany tajně i přijel jest tajně k tomu hradu blízko, jemuž dějí Kladsko. Tu pak měšťany ty jisté i hrozú i prosbami chtěl jest ochlácholiti, aby jemu brány otevřeli. Ale když oni nikakéž povoliti nechtěli, s tiem pak ihned Soběslav jeden starý dóm zapálil jest, ješto blízko podle zdi bieše, pro kteréžto zapálenie pro veliký vicher, jenž se všech stran bieše, brány nebo vežě na zdi zdělané na měscké i také město podle toho zapálilo sě. Pročežto měštěnie tu jistú trýzeň vidúce, že od ohně bezpečni nejsú, přímiřé jsú s ním uložili. Ale však proto město všecko shořalo. Ale hradu toho nikakéž dobýti nemohl. Takž pak Soběslav do Polsky sě vrátil.

Milost aby obdržal.

To [b]) pak třetieho již léta toho měsiecě ledna Soběslav vévoda polský po svých poslech i svými listy Soběslavovi bratru svému u Vladislava hledal jest milost obdržeti, pročežto Vladislav pro službu ujcě svého dal mu milost i dal jest jemu město k zpravování, jemužto dějí Hrádek, [1]) se čtyřmi ji[84b]nými menšími hrady i s tiem se vším podkrajím, což k tomu slušie. Potom pak téhož léta toho měsiecě črvna Vladislav s Ottíkem a s Soběslavem podlé té vody, jiežto řiekají Nisa, na 1115
jedno miesto rok vzemše v hromadu sú sě sešli, a tak na tom roku pokoj věčný mezi sobú zatvrdili. Zatiem Oldřich syn Konrátóv markrabie moravského, jenž byl druhý bratr Vratislavóv krále českého, ješto Olomúc město s tiem se vším podkrajím držal, umřel jest a jedinké dětátko mladičké po sobě ostavil. Pročežto Vladislav kniežě české to jisté město bratru svému Soběslavovi s tú se vší krajinú dal.

Přiemluva.

Léto [c]) božie tisíc sto a šestnáste po smrti 1116
Kolmanově krále uherského král Štěpán poslal jest k Vladislavovi posly své prosě jeho, aby v některý jistý čas a v některé jisté miesto spolu sě sjeli a pokoj mezi sobú učinili. Vladislav povoliv jim, jel jest až k té vodě, jiežto Olešná řiekají, jenžto uherské a moravské mezě dělí. Král pak s druhé strany vody na to pole Lučsko s velmi velikým množstvím Uhróv přijel jest. Pročežto druhý den Vladislav přěs vodu přějev, stany své jest rozbil. K ňemužto poslové od krále slovútní bychu posláni s některými řěčmi, ješto nepokoj viece nežli pokoj mieniechu. Pro [85a] kterúžto věc Vladislav toho jistého dne vzdržal jest o pokoji jednati, ony řěči nesličné slyšav. Pročežto Uhrové rozhněvavše sě oděnie své pochopichu a tak s oné strany řěky stojiece k boji sě chystáchu. Tehdy to Vladislav uznamenav, chutně k bojování by hotov. A tak přěs vodu sě přěbral jako vítězný muž, a tak s obú stranú veliké bitie a krve prolitie stalo sě jest. A když velmi velice přěsilněni jsú, [2]) zasě postúpi Vladislav přěd nimi. Otta a Soběslav velmi silná vojska majíce Čechóv a Moravčicóv o tom pobití nic tehdy nevědiechu. Ale ihned vzvěděvše to, velikým sršením a valem hrozným řítichu sě na stany uherských, a kteréž polapili, takměř pány jako jiné věčky mečem zabili. Král sám s pomocí Vavřincě biskupa svého sotně utekl. To když sě tak stalo, přibrachu sě oni Uhrové k tomu miestu, ješto Vratislava popudili biechu a jako některak pobitie obdrželi, kteréžto Otta

[a]) Viz str. 74 a 75. — [b]) Viz str. 74. — [c]) Viz str. 75.

[1]) Hrádek Lit.; [H]radek R, litera první vyškrábána; Radek L. — [2]) jsúc R, L. Lit.

1116 a Soběslav vítězsky pobili, z nichžto bez čísla Uhřat ztopili a druhé ukrutně mečem zbili. Né, tak jich jest tu mnoho bylo zbito a ztopeno, že tak veliké zhubenie lidí nikda dřievnějších časóv nebylo slycháno v tom kraji. S tiem pak Čechové a Moravčici boj obdržěvše a velicě zkořistivše sě a mezi sě rozdělivše do[85b]móv jsú sě vrátili sčastně.

Kterak Vladislav bratra svého Bořivojě na milost přijal.

1117 Léto*) božie tisíc sto a sedmnáste Vladislav bratra svého Bořivojě druhorozeného syna krále Vratislavova prvého českého krále zasě k milosti jest navrátil; né, takú s ním milost učinil, že jemu všicku českú zemi poručil a sám sě jemu jeho všiej vóli poddal. Proňežto Bořivoj pamětliv jsa této milosti, co jemu bratr jeho učinil, bratru svému opět zasě Vladislavovi polovici země zasě navrátil jest, točíšto všecko s oné strany Labe na puol noci, a takž pak potom bez jeho rady nic jest neučinil.

Přiemluva.

1118 Léto božie tisíc sto a osmnáste toho měsiece zářije byla jest velmi veliká povodeň, a tak velmi Vltava mezi městem a mezi předměstím byla sě jest rozvodnila, že najvyšších trámóv u mosta dosaháše.

O větřiech.

1119 Druhého léta ihned potom tací vichrové jsú sě ztrhli, že všecko stavenie, což jsú postavili na Vyšehradě, to všecko dolóv jsú svrhli. A od toho času, jakž ta bratří Bořivoj a Vladislav smířila sě až do [1]) božieho léta tisíc sto a dvadceti, velmi pokojně zemi jsta zpravovala; [86a] ale pak potom tak násilně velmi sta mezi sobú jala sě škorpiti a vaditi a ve zlé vóli býti, že Bořivoj bojě sě bratra svého síly a moci i také toho jistého hněvu, nechav panstvie svého všeho toho měsiece srpna, pravým útokem preč jest z Čech od ňeho utekl, kam moha.

Které hrady dělal.

Léto božie tisíc sto dvadceti Vladislav tyto 1120
hrady: Donín, Podivín stran Srbóv u Moravě mezi Sázavú tu vodú opravil a zasě vzdělal. Téhož také léta Němcové vtrhše do Čech na mezè blízko od té vsi Bělá, na vysoké hoře hrad jsú udělali. Když Vladislav uslyšal, sebrav rytieřstvo své na ně z nepty [2]) obořil sě. Tak hrad i s nepřátely obdržal jest. Téhož léta Vilémovský klášter založen od dvú bratřěncí, jenž jeden slul Vilém a druhý Heřman, jenž jsú byli hrabie z Zulcpachu.

Znamenaj.

Druhého a dvadcátého léta božích let toho 1122
měsiece října Heřman pražský biskup po mnohých dobrých skutciech umřěl, na jehožto miesto vstúpil Menhart biskup pražský desátý. Tento jistý Vladislav zpravoval jest zemi českú sčěstně a užitečně až do léta božieho po tisíci po stu a po dvadcěti [86b] a po třech k tomu. V kterémžto létě mezi ním a mezi bratrem jeho Soběslavem škorpenie, točíš svár veliký a hněv velmi veliký bieše vstal, nebo pozdvihl sě jest byl. A takž pak v tom hněvě a v tom škorpení oba, točíš jeden proti druhému vojsko lidí sta shromazdila proti sobě byla a boj pozdvihla. Proňežto stalo se takto, že jest Vladislav bratra svého Soběslava z Moravy ven vypudil a dal diel Moravy Litoldovy synu Konratovu někdajšieho, jenž jest byl starší bratr Vratislavóv prvého krále českého, a diel Ottovi a Svatoplukovi synovi někdy řečeného Otty bratra Vratislavova. Proňežto stalo sě jest, že když Soběslav utekl z Moravy, k ciesařovi sě jest bral i prosil jeho, aby s jeho pomocí navrácen mohl býti na své miesto. A když pak prospěti nemožieše u ciesařě, bral sě jest do Polsky a tu byl. Ale žena pak Soběslavova, protože jest byla přietelkynice krále uherského Ščěpána, ta sě jest vzdvihla do Uher i bydlila tam.

Téhož také léta Vladislav kniežě české a Ottík na pomoc Jindřichovi ciesařovi římskému proti jednomu saskému kniežěti, protože sě jemu protivil, sebrav vojsko i jel k tomu městu Kos-

*) Viz str. 75 a 76.

[1]) od R, L; do Lit. — [2]) chutně L.

1123 dek, [1]) tu stany své rozbil. S druhé strany podle té vody Mulde mohučský ar[87ᵃ]cibiskup a Vigbert hrabie i jiní Sasicové stali jsú na poli mezi ciesařovým a Vladislavovým vojskem. Uznamenav Vladislav, že ciesařova vojska nemóž dojíti, popleniv Míšeň domóv se vrátil.

O smrti Bořivojově.

1124 Léto [a]) božie tisíc sto dvadceti a čtyři Bořivoj v Uhřiech umřěl i jest přinesen do Prahy a na hradě pochován. Toho léta Vladislav do Pamberka k ciesařovu jel k dvoru a s ciesařem a s kniežaty rozmluviv o svú věc, domóv sě vrátil. Toho také léta Vladislav přěs vánocě a přěs božie křščenie v Stebně byl dvorem a tu jal sě nedužiti. Odtavad na Vyšehrad kázal sě vézti. Jehož nemoc když bratr jeho Soběslav uslyšal, kradmo sě do Čech vebral a tak zjednáním Svatavinым, mateře jich, k milosti Vladislavově navrácen jest. To když Otta uslyšal, vnuk jich po otci, a tomu právě srozoměl, do Moravy smutně sě jest vrátil.

O míru Vladislav(ově) s Soběsla(vem).

1125 Léto božie tisíc sto dvadceti a pět Vladislav s bratrem svým Soběslavem zjednáním Svataviným ve všem míru upokojila sta sě. Potom pak po ochtabiech velikonoci toho měsiece dubna umřěl jest Vladislav a v Kladrubiech v klášteřě pochován, [87ᵇ] jejž on založil i nadal.

Ten Vladislav ostavil jest po sobě syna svým jménem jmenovaného Vladislava, jenž potom v časiech byl druhým králem koronovaným v českéj zemi; druhého syna Jindřicha, kterýžto Jindřich měl syna, jemužto řiekali Jindřich Břěcislav, jenž potom biskupem byl pražským i vévodú zemským, jakž bude pověděno. Měl jest také syna Teobalda ten Vladislav.

Přiemluva. O spravování Soběslavově, bratra Vladislavova i o náměstciech.

1125 Toho léta když umřěl přěšlechetný Vladislav syn Vratislavóv krále prvého českého, Soběslav bratr jeho mlazší, čtvrtý syn Svatavin králové české, vstúpil jest na jeho miesto osmnádctý den 1125
toho měsiecě máje, a kakžkolivěk Otta syn Ottóv někdajšieho, starší vnuk jeho protu jistú věc, že on kniežětem byl, velmi nenávidieše jeho, však jest jemu odolati nemohl.

Znamenaj.

Léto božie tisíc sto dvadceti a sedm Sobě- 1126
slav kniežě české vzdvihl sě jest i ssadil jest Ottu vnuka svého s jeho seděnie, i dal jest Vratislavovi synu Oldřichovu a jej na otcovo dědičstvie vsadil. Tak pak vešken diel Ottóv zkazil jest a poplenil [88ᵃ]. Ten jistý Otta bral sě jest k římskému králi jménem Lotarovi i navedl jest jeho, že jest proti Boleslavovi strýci jeho veliké vojsko sebral a tak s ním do Čech vtrhl, až právě k tomu městečku, jemužto řiekají Chlumek [2]). Tu v tom jistém miestě Soběslav kniežě české (země), (s) svým se vším vojskem hotov jsa k bojování připraviv sě již tak, jakž právě měl sě mieti se vším hotov jal sě jest bojovati. A tak tu v tom jistém boji kromě všěch štítonoší, ješto panošky slovú štíty za pány nosiece, i kromě všěch jiných neznamenitých panoší pět set pánov velikých a znamenitých v tom jstém boji zbito jest. Tu také v tom jistém boji Otta syn Ottóv řečeného zabit jest. A znamenaj veliké božie milosti, že jediní třie člověkové Soběslavovi jsú zabiti. A král s svým ostatkem sotnú túhú jedva jest utekl. Né, pravie to také za jisté, že v tom jistém boji viděn jest svatý Václav dědic český a mučedlník boží od některých od mnoha z české země, an sedě na bielém koni, přestkvúcím rúchem jsa oděn, an bojije za svój věrný lid, maje na svém kopí prapořec a na něm znamenie sv. Vojtěcha, mučedlníka božieho. Takž pak potom když [88ᵇ] již Čechové boj obderželi, s velikú chválú kniežě Soběslav i jiný lid jeho velmi radostně domóv jsú jeli.

Téhož také léta Štěpán král uherský s Soběslavem jsú sě sjeli a sešli a s tiem tak pokoj a mír mezi sobú učinili, a to zjednavše domóv jsú sě vrátili v přietelství. [b]) Téhož také času ten hrad, jemuž dějí Přimda a jiným jménem Frimberk, a město, ješto Tachov slove, znova zdělány

[a]) Viz str. 77. — [b]) Tu vypuštěno sedm řádků v textu latinském položených.

[1]) kořdek R, L. — [2]) Chlumek R, L, Lit.

1126 jsú. Také na té hořě, jiežto Říp řiekají kostel, jenž dávno byl zkažen, Soběslav zasě udělal jest, a tak Jindřich biskup olomúčský světil jej jest.

O pokořě Soběsla(vově).

1127 Léto božie tisíc sto sedm mezdcietma Soběslav kniežě české pokořil sě jest Lotartovi římskému králi. Téhož také léta, jakž kronika normberská svědčí, král s kniežětem Soběslavem toho města, jemužto Amberg řiekají, oblehl jest a všěcky Bavory až do Dunaje plných desět neděl pálením a pleněním hubili jsú. A potom nižádného vzbráňenie od nižádného neměli jsú; pak jsú sě domóv vrátili.

O křstu.

1128 Druhého léta Lotardus král římský kniežěti Soběslavovi českému na velikú noc syna jest křtil a vzděl jemu jméno Vladislav. A tak pak s povolením toho hrabie jménem Vigberta všecko zbožie, kteréž v manství držal [89ᵃ] ten jistý Vigbert před saskými kniežaty dietěti tomu na křtinách oddal jest. Téhož také léta Soběslav králi Lotarovi proti Conratovi, jehožto volenci na protivenstvie Lotarovi vzvolili biechu, s velmi s velikým zástupem přijel jest na pomoc. A tak pak po mnohých znamenitých skutciech velikých domóv sě jest vrátil. Potom pak skoro Soběslav Conrata syna Litoltova, jenž byl bratr Oldřichóv, jal jest a na Vyšehrad v vězenie dal jest, a také k tomu Soběslava a Břěcislava syny Conratova, jenž byl starší bratr krále Vratislavóv prvého krále českého, na hrad na ten, jemuž dějí Donín, dal jest u vězenie.

Přiemluva.

1129 Léto božie tisíc sto a bez jednoho třidceti onoho jistého Vratislava syna Oldřichova Soběslav opět jest byl jal i zaslal preč. Toho také času hrad ten Kladsko opět zasě vzdělán jest. Téhož také léta Soběslav kostel Vyšehradský obnovil, jejž Vratislav král prvý založil byl. Ten Soběslav tom jistém kostele korunu velmi krásnú, jenž desět zlatých hřiven a paddesát hřiven střiebrných vážila jest, pověsil jest, kamením tesaným ambit neb rajský dvór jest dlažil. A ten 1129
ambit udělal, střěchu a mnoho k tomu jiného stavenie vzdělal. Ten také Soběslav obrokóv kanovničích [89ᵇ] jest povýšil.

Kapitola LXI. O věcech a přieběziech Soběslavových, a kterak jeho zraditi chtěli někteří a kterak ty zrádcě zahladil jest.

Léto božie tisíc sto a třidceti Menhart pražský biskup do Jerusalema bral sě na púť, a téhož také léta Soběslav s svým vojskem bral sě k králi Lotarovi, jenž toho času v Římě bieše, a tak v téj jiezdě jeda přěs jednú vodu, v téj jisté vodě bezmal sě jest neutopil. Na téj také cestě ku prosbě královĕ dvadcěti tvrzí v Bavořiech zkazil, a to učiniv do Čech sě jest vrátil. Potom pak s velikým lidem táhl jest na Kladsko. Toho také času ten jistý Soběslav chtě jěti do Moravy, nalezl jest dva čeledíny svá, ješto sě byla smluvila na jeho smrt, z nichžto ihned jednoho jest pochopil a druhý preč utekl. Proňežto Soběslav s sledními psy tak dlúho jest běžal, až právě v jedné vsi jeho uhonil i jal. A když již oba polapena biesta, poznala sta sě a řkúce: Kniežě žádný! čeledinové smy Miroslavovi, syna Janova hrabie, a bratra jeho mlazšieho Střězimíra, a tak od nich dary smy navedeni byli, abychom tě zahubili. Tu řěč když uslyšě Soběslav, Miroslava i Střězimíra jal jest a tak jest je i vedl (s)sobú [90ᵃ] na Vyšehrad, a tak potom přěde všemi pány svými na příčinu a na návod od nich snadně ztazujě sě i vzvěděl jest a došel toho, že návodem a zjednáním Břěcislavovým vnuka jeho, syna někdajšieho Konrata, a Menharta biskupa a Božieka kaplana svého, jenžto všickni Vršovičené jsú byli, ta jistá zrada vyšla byla, proňežto nalezením pánóv zemských súd vydán jest na tyto jisté, proňežto Soběslav knieže české rozličnými mukami Miroslava a Střězimíra mučiv, na kusy téměř rozebrati kázal a tak zlostníky umořiti, a jiné pak vnuky Vršovských, točíš Křivosúda, Viecemila a Jindřicha stieti jest kázal. A když tak ty jisté hubencě tú poslední záhubú hubiechu a tepiechu, ihned v tu dobu jako diabel přinese onoho pak Božka kaplana, jenž ihned na tom miestě by pochycen a u věčný žalář vsazen. Takž sě jest to i naplnilo, což staří řiekají.

1130 *Přiemluva.*

Stalo sě jest toto dřieve řečeného léta toho měsiece črvna, téhož vše léta ihned skoro Břecislavovi synu Konratovu, jakž již pověděno, k přikázaní Soběslavovu pro ten jistý nectný skutek oči sta vy[90b]lúpené velmi ohavně. Téhož také léta Vratislav syn Oldřichóv z vězenie jest puštěn.
1131 Druhého [a]) pak potom léta Soběslav kniežě české Střiebro to jisté město jest udělal. Také podle jedné vody, jiežto Nisa řiekají, udělal jest město Zhořělec, Gerlic řečené, ješto před tiem dřieve Drebnav slovieše. Toho léta také Menhard biskup pražský z Jeruzalema sě jest vrátil. A tak proto jisté nařčenie, jímžto nařčen bieše, mohučskému arcibiskupu a pomberskému biskupu dán jest v moc, aby oni vzeptajíce sě té věci i smyli tu vinu s ňeho.
1132 Léto božie tisíc sto a třidceti a dvě král Lotarus v Pambercě dvór veliký velmi učinil bieše. Tu jest také kniežě Soběslav byl. Toho také času sv. Gothard v Fuldenském kostele stkvél sě jest točíš přiebytkem svým. Když pak král Lotarus do Říma sě vzdvihl, poslal jest Soběslav Jaromíra syna Bořivojova, kterýžto Bořivoj byl jest Vratislavóv syn prvého krále českého, se třmi sty výborného rytieřstva na pomoc jemu. Vratislav pak téhož času syn Oldřichóv dřieve jmenovaného pojal jest dceru krále říského tak řečeného.

Téhož [b]) také léta Soběslav s svými lidmi zapudil jest do Uher Boleslava vé[91a]vodu polského. A tak hnuv svým vojskem do Polsky tam vnitř až právě do Vladislavského města, jemužto česky řiekají Leslav, všicku jest zemi poplenil a zjímav mnoho věžňóv s velmi velikú kořistí domóv sě jest vrátil v utěšení.

Přiemluva.

1133 Léto božie tisíc sto třidceti a tři Soběslav s svým vojskem z Polsky sě jest vrátil a viec nežli tři sta vsí jest zkazil a mnoho vězňóv zjímav ve všem sčeští i u veselí do Čech sě vrátil. A potom pak vjev do země do uherské, krále uherského od jeho nepřátel vyprostil jest.

Toho také léta Menhart biskup pražský před mohučským arcibiskupem podle všeho práva z svého nařčenie očistil sě jest. 1133

Léto božie tisíc sto třidcěti a čtvrté sebrav Soběslav z Čech i z Moravy vojsko veliké vrátil sě jest do Polsky a tak tu všecku zemi až do té řěky, jiežto Odra řiekají, mečem, lúpežem, pálením i jinými všěmi vojenskými nehodami poplenil jest. A takž opět skrzě tohoto udatného mužě Soběslava Čechové Polsko zasě jsú sobě navrátili a mnoho škody Polanóm učinivše s velmi s velikú kořistí domóv jsú sě vesele vrátili. 1134

Téhož času také markrabie moravský, pán Znojemský, syn Litoltóv, jenž [91b] byl bratr Oldřichóv někdajšieho, sestru krále uherského Bely pojal jest sobě za ženu. Toho také času Menhart biskup pražský umřěl jest a v pražském kostele pochován, na jehožto miesto vstúpil kněz Jan probošt Vyšehrazský.

Léto božie tisíc sto třidceti a pět tento jistý Jan biskup tak volený jest byl, od ciesaře potvrzen jest, od arcibiskupa mohučského posvěcen, jakž toho slušie. 1135

Téhož také léta toho měsiece února kterakás znamenie na slunci velmi divná i neznámá a dvorná byla jsú sě zjevila. Neb tak divné to znamenie na slunci bylo sě zjevilo, že až právě do desáté hodiny zdály jsú sě jako tři sluncě jsúce, všěm lidem na ně hlediece.

Téhož [c]) času ciesař Lotarius římský chtě Soběslava kniežě české s Boleslavem s polským vévodú spolu v hromadu sjednati, povolal jí obú k sobě. A když dlúho jednav nemohl nic prospěti v tom sjednání, příměřě mezi nima uloživ i vrátila sta sě domóv.

Znamenáž.

Druhého pak léta když ciesař Lotarius jel do Říma, poslal jemu Soběslav na pomoc s svým vnukem s Vladislavem synem Vladislavovým, jenž sě jest byl nedávno vrátil [92a] z zaslánie svého, točíš že preč byl vypuzen, od vojska lidí. 1136

Léto božie tisíc sto třidceti a sedm král uherský Bela sšel sě jest s Boleslavem s knie- 1137

[a]) Viz na str. 80. — [b]) Viz na str. 81 — [c]) Viz str. 82.

1137 žetem české země na mezech na uherských, a tak pak pokoj a mír mezi sobú utvrdivše vrátil sě do Olomúcě a tu velikonoční hod okvasil jest. Potom pak téhož léta Soběslav s Boleslavem vévodú polským na Kladště rok sobě uloživše, všecku nepřiezeň dřievní i jedno i druhé opovrhše mimo sě, v míru a v pokoji sta sě sjednala.

Téhož také léta ciesař Lotarius umřěl jest a v Brunšvicku jest pochován.

1138 Léto božie tisíc sto třidceti a osm Kunrat jednosvorným volením ode všech římským králem jest volen. A když pak v Pambercě dvór měl veliký, Soběslav jel jest k němu tam jednajé to, aby syn jeho po něm Vladislav na jeho miesto vstúpil, jakž jest i obdržal. A když pak odtavad do Čech jedieše zasě, na Saskéj podle povolenie římského krále, jakž byl povolil, Soběslav všěcky pány země české svolav Vladislava syna miesto sebe jest zjednal a přísahami od nich vzatými, aby jemu věrni byli, jeho potvrdil.

Téhož také léta [92ᵇ] Soběslav dceru svú jménem Maří za Lipoltha za markrabí Rakúského dal jest, a takž pak v Olomúci svatbu jsú okvasili.

1139 Léto [a]) božie tisíc sto a bez jedno čtyřidcěti Soběslav kniežě české mnohé hrady, ješto zastaveny biechu někdy ženě Vigbertově hrabině, zasě jest vyplatil. A toho času také zpósobením a zjednáním Soběslavovým kniežěte českého klášter siloenský jest udělán. V tom také létě Kunrát král římský dceru krále uherského Bely před kniežetem Soběslavem za ženu jest sobě pojal. Potom po malé chvíli říský král s pomocí Soběslavovú Sasicě, jenžto sě protiviechu jemu, pod sě jest podbil. Toho také léta Jan biskup pražský pln jsa dobrých skutkóv umřěl jest i pochován v kostele Pražském.

1140 Léto božie tisíc sto a čtyřidceti Silvester opat sázavský neb ostrovský biskupem jest byl volen pražským, ale nebyl stverzen, protože toho dóstojenstvie nechtěl přijieti. Toho léta také Soběslav jev do Kuňavské [1]) země, jenžto jest byl dávno obdržal na Polanech, a takž pak v tej vlasti krajinách města sě je jal dělati, jemužto
jmě Koštan [2]). A když tiem die[93ᵃ]lem pilen 1140
bieše, zimnice tu v tom městě jeho nadtrápila. A když sě v něm velmi rozmaháše po mnohých slavných skutciech a velmi velikých duši svú pánu Hospodinu najvyššiemu jest navrátil, že jest umřěl toho měsiece března, jehožto tělo na Vyšehrad přivezli jsú a podle otcě jeho krále Vratislava poctivé, jakž to slušalo, pochovali jsú, jehožto česká země po mnohé časy plakala jest. Tento jistý Soběslav měl jest tři syny: Soběslava, Oldřicha a Václava; tento Soběslav múdřě i mocně mnohé časy zpravoval jest českú zemi [b]).

Kapitola sedmdesátá a čtvrtá. Kterak Vladislav na Soběslavovo miesto vstúpil a zemi zpravoval [3]).

Léto [c]) božie tisíc sto čtyřidceti a jedno 1141
tento jistý Vladislav, když na mie[93ᵇ]sto otcě svého vstúpil, Ottovi rodici svému, synu onoho Otty, jenž v onom boji s králem Lotarem zabit jest, jenž toho času bieše sě vrátil z ruských zemí zasě, Vladislav odvolav ku prosbě Jindřichově biskupa olomúckého, jenž slovieše Zdik, Olomúc a tu krajinu všicku vrátil jest, jenžto otec jeho zle a nemúdřě ztratil jest byl, a jeho mocna v ní učinil. Ten jistý Jindřich biskup olomúcský šlechetného přiebytka a tak múdré a dobré rady, že to skutkové jeho zjěvně ukazují. Neb on kostel sv. Václava v Olomúci, jenžto kniežata biechu počala dělati, slavně jest dodělal a tak s vodpuštěním otcě svatého Innocencie od kostela sv. Petra ten jistý kostel přěnesl jest a odlúčil, i učinil tu stolici biskupovú, a okrásil jej zlatem a mnohými klenoty drahými; z božieho křížě také přinesl jest s sobú z Jeruzalema toho dřěva dobrý diel i dal tomu jistému kostelu. A když jest byl v Jerusalemě, byl jest přijal zákon sv. Augustina, ješto světí apoštolové ustavili biechu. Také tento jistý Jindřich biskup s Vadislavem a s jeho ženú Gedrutú založili jsú klášter [94ᵃ] Strahovský na téj hořě Strahov i vzděli jemu hora Sionská; neb k té hořě tato jest hora velmi podobná. Jiný opět klášter téhož

---

a) Viz str. 83 — b) Tu jsou dvě zprávy, obsažené v latinském textu, vynechány v českém překladě. — c) Viz str. 84.

1) Kunawſke R a Lit., kunyawſke. — 2) koſtyan R, L. — 3) Mezi nápisem a textem dalším jest v rukop. R obrázek starý, jediný, který se tam zachoval.

1141 zákona v Litomyšli založil jest, jemužto Hora Olivetská vzděl jest, neb tomu miestu jest podobné to miesto, kterýž klášter potom v časiech s boží pomocí za časóv čtvrtého ciesaře římského Karla a českého krále jeho zpósobením pevným a múdrostí velmi pilnú, jenžto zjednal a zpósobil skrzě Klimenta papežě šestého, biskupstvím jest učiněn. Kteréhožto kostela prvý biskup byl jest Jan, jenž mnichem byl v tom klášteřě drieve před tiem, jenž tu umřěl i odpočívá v Hospodinu.

Přiemluva.

1142 Léto *) božie tisíc sto čtyřidceti dvě, když tento jistý Vladislav rostieše, kakž koli mlád bieše léty, ale dobrými nravy a smyslem rozomným byl jest stár. Nebo když múdřě a rozšafně všěcky věci zemské pósobieše, všecko jest činil podle rady Zdikovy biskupa moravského a podle rady Vratislavovy, pána jednoho. A tak s jich radú múdře jest zemi zpravoval. Tehdy uzřěvše to někteří šlechtici i jiní páni mocní, ješto toho času najlepšie a naj[94b]užitečnějšie úřady zemské držiechu, že podle své vóle a svého chtěnie v zemi nemožiechu jednati, jakž chtiechu, proti svému pánu Vladislavovi sváry rozličné i nenávisti chytřě velmi vzbudili jsú. A tak to učinivše i jěli jsú sě o tom choditi, aby Kunrad markrabie moravský, syn Litoldóv syna Konratova, jenž byl bratr Vratislavóv prvého krále českého, byl kniežětem v české zemi, a Vladislav aby byl dolóv ssazen. Takž pak s tú lstí a s tiem úmyslem zjednali jsú to tak, aby Otta, jemužto Vladislav najprve vrátil byl Olomúc, Konrata sě nádržal a k ňemu sě přichýlil. Onen také Vratislav syn Oldřichóv Konratova, Vladislav onen také, syn Soběslavóv syna Vratislavova prvého krále, kterýžto Vratislav, Vladislav, Spytihněv, Lipolt, kakžkolivěk běhúnové biechu a nižádného jistého panovánie nejmějiechu, však proti Vladislavovi vévodě s Konratem návodem těchto jistých pánóv ostali jsú, k ňemu sě přivinuvše. To pak když Vladislav plnějie zvěděl, poslal jest posly své k Ottovi, jeho napomínaje, aby pro tu milost a pro tu vieru, jenžto jemu učinil navrátiv vévodstvie Olomucské, bratrskú pamět měl [95a] v tom a neobrátil sě na lestný a nevěrný návod těchto, kteříž jej 1142
na to vedú. To když Otta uslyšal, slíbil sě jest byl Vladislava nádržěti a k němu přistúpiti; ale však potom zapomněv sě nešlechetník na svém slibu, Konratovi byl jest na pomoc. Pro ňežto stalo sě jest, že tento jistý Conrát s těmito jistými, ješto sě jeho nádržiechu, vojsko shromazdiv vtrhl jest do Čech i poplenil všecku zemi se všěch stran. A když již prostřěd země přijel byl, Vladislav vévoda český s svými lidmi na hořě, ješto Vysoká řiekají, toho měsiece májě Konrata toho jistého silně jest potkal.

A když podle obecného obyčějě špicě a zástavy vojsko s obú stranú zjednachu, počě se boj velmi veliký nie, větší mezi těmito známými by boj nežli mezi jinými. Nebo aj toť jednak s jedné strany padnieše jich mnoho, jednak s oné, jednak s této raněni ležiechu, jednak s oné strany jedni jímáni, druzí na překot s obú stranú zbiti biechu. A když již s obú stranú množstvie převeliké zbitie lidí veliké stalo sě, pak ten boj s tiem přěstal. Vladislav vévoda s Jindřichem biskupem moravským a svými věrnými lidmi, jenž zóstali biechu, Prahu jest obdržal před nepřátely, o tom plnějie mys[95b]léc, co by již učiniti měli. A když mnohé rady o tom měli jsú s bratrem svým Theobaldem a Gedrutú ženú svú a s jinými lidmi věrnými, do jich viery chutně doufal, město dobřě obsadiv, druhého bratra svého Jindřicha poslal jest do Budišína po většie vojsko a sám králi Kunrátovi řískému s Velislavem hrabí, jež z mladosti věrně sě jeho nádržal, a s Jindřichem biskupem vzdvihl sě jest, pomoci prosě chtě proti nepřátelóm.

Zatiem pak tento Konrat markrabie moravský oblehl město (Prahu). [1]) Ale Theobald kniežě jako muž udatný svými mužmi a přěsilný lidem [2]), jenžto s ním města ostřiehachu, na nepřátely jsú sě chutně razili. A tak když s obú stranú mnoho zbitých bylo, město silně jest obránil. Král Konrad římský prosbu Vladislavovu uslyšav, shromazdiv mnohá vojska lidí k vyhnání nepřátel těchto, ku Prazě jal sě táhnúti. Ta jistá novina když Konrata tohoto došla, shromazdiv mnoho střělcóv i kázal jim ohněvými šípy na město

*) Viz na str. 84—86.

[1]) Připsáno později. — [2]) przyeſylnyw lydmy R, ſſwymy lidmy przyeſylyw gey L, přesilnými lidmi Lit.

1142 střieliti. Z nichžto jeden nešlechetník střěliv ku pražskému kostelu, kostel zažehl, v ňemžto veliký poklad shořal jest. Ale kostel sv. Jiřé netoliko shořal, ale vešken z kořen pře[96ª]vrácen, v ňemžto mnoho svátostí svatých shořalo jest kromě těla sv. Ludmily. Né, všěcka svátost shořala byla a taký povyk i šeršenie mezi lidmi i mezi žákovstvem byl jest, že od svých domóv i jeptišky od sv. Jiřie preč běžěly a tak v jeskyniech na Petříně i v lesiech kryli jsú sě, tohoto ukrutenstvie čakajíc dokonánie v smutku a v žalosti. To když sě tak dálo, král Konrad římský, ande Vladislav jeho vede, tajně vtrhl jest do země. To pak když Konrat tento uslyšal, bojem myslil jej jest potkati. A když špehéřě poslal, mnoho-li by s ním bylo lida a mohl-li by jim odolati, ku Plzni poslal jest, kteřížto na pole za Plzeň [1]) vjevše, také množstvie lidí jsú spatřili, že jim jest pán jich odolati nemohl. A když pánu svému pověděli to, Konrát tento jistý chytrý jako by vojsko své vókol objieźděti chtěl a jeho posilniti k bojování, múdrú radu maje, v noci preč jest utekl. Když pak král Kunrát římský přijel na Vyšehrad, nenalezl nižádného protivenstvie; na letnice ten den od žakovstva i od jiných i od Vladislava i od své sestry Getrudy byl jest slavně přijat i také ctěn. A s tiem sě sčěstně vrátil. To[96ᵇ]ho léta umřela žena Bořivojova bratra krále Vratislavova jménem Viertberg [2]).

Přiemluva.

1143 Léto [a]) božie tisíc sto a čtyřidceti a tři tento jistý Vratislav pamětliv jsa té křivdy, jenžto jemu učiňena, sebrav vojsko mocné, vtrhl tam, vlast Konratovu markrabie moravského i také diel onoho Vratislava i Otty všecko zkazil a ohňem spálil a ukrutnými lúpeži zhubil velmi mužně. Potom domóv sě vrátil s bezčíslnú kořistí. Toho také léta jeden legat od papežě všěcky fařeř od žen, s nimižto téměř obecně bydléchu, odlúčil jest. Hlava sv. Vojtěcha a sv. Václava mučedlníkóv v kostele Pražském jsú nalezeny. Toho měsiece dubna slavné posvěcenie Pražského kostela bylo jest [b]).

Léto božie tisíc sto čtyřidceti a čtyři Otta 1144
a Vratislav vidúce, že jsú nešlechetně učinili proti pánu svému Vladislavovi, nechavše bludu Konratova onoho, skrzě prosbu Jindřicha biskupa moravského milost jsú obdrželi a své krajiny zasě měli, ale velmi zkažené.

Přiemluva.

Léto božie tisíc sto a čtyřidceti a pět Jin- 1145
dřich moravský biskup na pút do Říma vzdvihli [3]) jsú sě. [97ª] Proňežto tento Konrat vévoda, čině sě, jakoby pod pokojem prositi chtěl, aby jemu milost u Vladislava vyprosil, takž [4]) jest i prosil biskupa, ale se zlým úmyslem. Toho času, jehož preč již jeti jmějieše, s tiem tak úmyslem tajně o prvospech s svým tovařišstvem nebo zabiti nebo jieti chtěli. Jehož když nalezli, že pod chrastem skryl sě byl některak jakž mohl u velmi velikej zimě, ten Conrad nešlechetný vévoda všecko pochvátal, což bylo, a některé čeledíny jeho zhubiv dóm zažehl, s tiem sě preč vzdvihl. Ale biskupa jeden sedlák nalezl v tom chrastu i do Litomyšle dovezl. A tu ihned ta příhoda Vladislavovi byla jest rozpravena, jenž velmi žělejě té křivdy, ješto sě jemu stala, do Prahy kázal jeho přivézti a jemu k utěšení proti ňemu jest vyjel.

Přiemluva.

Léto [c]) božie tisíc sto čtyřidceti a šest tento 1146
jistý biskup pro tu jistú křivdu žalobu učiniv Vladislavovi s tiem sě vzdvihl do Říma i žaloval Eugeniovi papežovi, proňežto listy obdržal od papežé i vrátil sě do Prahy i kázal tohoto jistého Konrata z(j)evně kléti všudy mocí papežovú. Vévoda pak Vladislav sebrav vojsko vtrhl opět do země Conratovy [97ᵇ] i zhubil ji ohňem a ten hrad Znojem přětvrdý oblehl i zbil na ňem mnoho lidí a hrad obdržal a s tiem sě domóv vrátil. Zatiem pak tento Konrat zdvihl sě k Konratovi římskému králi a tak jeho prosbú i jinými knieżaty prosbami u Vladislava milost obdržal a svú zemi navrácenu jmél převelmi zkaženú.

[a]) Srovnej na str. 86. — [b]) Zpráva o úmrtí papeže Innocence textu latinského není v překladu českém. — [c]) Viz na str. 87.

[1]) pulzen R. — [2]) Wyertberg R, L. — [3]) tak v rukop. R, Vrat. — [4]) Vrat.; jakž R.

Přiemluva.

1147 Léto božie tisíc sto čtyřidceti a sedm k obraně kostela Jeruzalemského proti králi Babylonskému byla jest jiezda. Proňežto mnozí páni a králi i kniežata sešli jsú sě tam, jenž Vladislav to s svým bratrem Jindřichem a svým strýčencem Spytihněvem a s velikým jiným množstvím svých pánóv a šlechticóv proti pohanóm bojovati chtě, kříž jest vzal, a takž svého bratra mladšieho Theobalda, mužě múdrého a udatného ku zpravování země miesto sebe ostavil jest. Kterýžto Theobald lotry, lúpežníky, násilníky kostelóv a chudých lidí rozličnými mukami hubě, zemi sobě poručenú sčěstně jest zpravoval. Zatiem Soběslav syn Soběslavóv, jenž běhúnem v Němcích bieše, zvěděv, že strýc jeho tak daleko odjěl, do země vjel a tak lahodnými slovy i sliby mnohé přitrhl k so[98a]bě, jal sě lákati chtě vévodstvie jmieti, jehož Theobald jem i přivedl do Prahy. a)

Přiemluva.

1148 Léto božie tisíc sto čtyřidceti a osm onen Konrát říský král a franský král a Ludvík z oněch vlastí vrátili sě domóv. Toho léta když Vladislav na téj jiezdě s řeckým králem známost byl vzal, s té pak jiezdy jeda Spytihněva pro některé zaviňenie zeti svému dal jest u vězenie, a tak do Prahy přijed, s radostí byl přijat.

Téhož léta Otta pražský biskup toho měsiece črvna umřěl, na jehožto miesto toho měsiece února Daniel biskupem volen byl.

1149 Léto božie tisíc sto čtyřidceti deváté Vladislav vévoda polský sebrav veliké množstvie Saracenóv a Rusóv město bratra svého Boleslava Pozdnu oblehl, jehožto tento Boleslav s bratrem svým Mečem b) Saraceny neb pohany a Rusy zbiv, přěmohl jest. Vladislav pak podle rady Vladislavovy vévody českého vzdvihl sě k Konratovi římskému králi i prosil jeho pomoci, k jehožto prosbě Konrat římský s Vladislavem vévodú českým vtrhl do Polska, ale ona jistá kniežata čijíce římského krále přisédše, peně[98b]zi jeho okojili i slíbili jeho přikázaní poslušni býti. Proňežto král Conrad lehcě učiniv s Vladislavem dobrotivě a ochotně 1149
s vévodú polským domov sě vrátil.

Přiemluva.

Léto božie tisíc sto čtyřidceti a desět ten 1150
Soběslav jatý syn Soběslavóv zabiv v noci Bernarta purkrabí a dolejší žalář na veži zlámav s pomocí některých, ješto jemu přějiechu, s Přimdy preč jest utekl.

Léto c) božie tisíc sto paddesát a jedno Jin- 1151
dřich, jiným jménem Zdik biskup moravský pln jsa dobrých skutkóv v dobréj starosti toho měsiece črvna umřěl jest, jenž podle svého žádánie na Strahově jest pochován. Téhož také léta žena Vladislavova Gedrutha umřěla jest, sestra římského krále Konrátova, a také na Strahově pochována jest. Vévoda pak Vladislav vdovcem ostav po svéj ženě syna svého Albrechta a dceru svú Agnežku přisadil jest k učení, syna tu na Strahově a dceru v Dokzanech.

Ten jistý Albrecht v svých časiech byl jest proboštem mělnickým a potom Salpurgenským [1]) biskupem. A tak tě obě dóstojenství do své smrti držal. Jiná pak dva syny Vladislav starější Fridrice a Svatopluka k svécskej [99a] věci přisadil, jenžto oba v časiech pojala jsta dvě sestřě, krále uherského dcery.

Léto božie tisíc sto paddesát a dvě Hroz- 1152
nata hrabie vzdvihl sě do Jeruzalema i donesl tam drahú kazulu s jinými mnohými dary, ješto Jindřich olomúcký biskup umieraje tam poslati byl kázal, i vrátil sě téhož léta zasě.

Přiemluva.

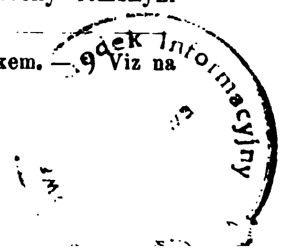
Léto božie tisíc sto paddesát a tři vévoda 1153
Vladislav podle rady Danielovy biskupovy i jiných mnohých zemanóv svých krásnú dievku Jitku, sestru Ludvíkovu lankrabinu z Duringie pojal sobě za ženu.

Přiemluva.

Léto božie tisíc sto paddesát a čtyři král 1152
Konrát říšský umřěl jest, na jehožto miesto strýčenec jeho Fridricus vévoda švábský římským

a) Ukončení věty, jak v lat. textu se nalézá, schází v českém překladu. — b) Rozuměj Meškem. — c) Viz na str. 87 a 88.

1) Salepurským Lit.

1152 králem volen jest, jenžto ihned toho léta všem kniežatóm v Merzburcě dvór volal jest, k ňemužto Vladislav Daniele biskupa miesto sebe poslal. Daniel pak nalezl byl tam Oldřicha syna Soběslavova i přivedl s sobú do země i dal jemu ten hrad Hrádek jménem za Labem.

1153 Létó božie tisíc sto paddesát a pět Oldřich ten jistý svými lidmi utekl do Polsky a ihned téhož léta Vladislav od krále Fridrika na veliké milovánie vzat jest.

Kterak král Fridericus vzdvihl sě do Říma, zname(naj).

1154 [99[b]] Léto božie tisíc sto paddesát a šest tento jistý Fridricus, římský král, shromazdiv veliké množstvie kniežat a rytieřstva vzdvihl sě do Říma k Adrianovi papežovi chtě ciesařem býti. Ale Berúnščí penieze od ňeho chtiec jmieti cěstu jeho přěrušili, z nichž potom dvanáste najlepších vyvolav i zvěsil je na šibenici, a tak s tiem jev do Říma od papežě Adriana na ciesařstvie byl povýšen a s tiem tak Římany i Mediola(n)čeny, jenž sě jemu protiviechu, bojem ukrotiv domóv sě sčěstně vrátil.

[Bramburská.

Za [a]) těch časóv byl jeden král Jindřich slovanský řečený Přibyslav, jenž v Bramburciech a v těch zemiech, což k tomu příleží, po svém otci kniežětstvie to jisté obdržal, jakž kronika líčí bramburská. Tento jistý Jindřich, protože křesťanem již bieše, vida, že ti lidé smiešeni biechu Slovanové i Sasicové tak vesměs a modlám pohanským sě modléchu, jmajíce tu u Bramburciech v tom městě kakús modlu tréhlavatú, nectnú a velmi škařědú, jenžto sě lidé modléchu, pro to jisté modlenie a těch modl následovánie nechtěl jest té vlasti jmieti; ale že dědicě žádného vlast-[100[a]]nieho nejmějieše, nechtě, aby po jeho smrti to jisté dědictvie s těmito modlami ostali v takém bludu, Albrechta řěčeného Nedvěd, jenž sě byl narodil z Otty hrabie Askanského [1]) s jeho ženú Elchií, jenž jest byla dcera Velikého [b]) vévody, dědicem jest učinil a jeho syna křtil jménem Ottu, a tak pak darem všicku tu stranu na poledne dal jest jemu. A když pak zatiem jako některak potuchovachu modly a pokoj těch zemí zpósoben bieše, to jisté kniežě Jindřich s svú ženú Petruší bohu nábožně jest slúžil, tak v tom náboženství udělal kanovničstvo ve jmé sv. Petra apoštola zákona přěmonstratského s pomocí Urgenovú [c]) bramburského biskupa. A tak najprve sv. Gotharda v kostele podle Bramburka v přědměstí posadil je, a kterakžkolivěk králového dóstojenstvie byl, však tak velikého jest byl náboženstvie, že králové rúcho i královú korunu složil s sebe on i žena jeho k svátosti sv. Petra obětovali jsú. To jisté kniežě když starostí nadtrápeno bylo, umřělo jest a tu v Bramburciech poctivě pochován jest. Žena pak jeho Petrušě múdře s tiem činieci jako žena múdrá smrti svého mužě přěs tři dni tajéci, chtěla jest raději Němcóm křesťanóm přieti země, nežli těm, [100[b]] ješto modlám modléchu sě. Proňežto dala jest věděti tomu jistému Albrechtovi, aby přijel a kniežětstvie bramburské přijal. To když uslyšal Jakeš neb Jace [2]) tak řečený, vévoda polský, ujec toho jistého krále, shromazdiv vojsko veliké lidí, ten hrad Bramburský, ješto tento Albrecht již držal, oblehl a vyhnav odtavad modlářě udatným mužóm byl poručil, aby jeho střěhli, Slovanóm i Sasicóm, udařiv ty jisté strážcě dary některými. Tento jistý pak Albrecht s pomocí Vitmanovú, arcibiskupa majtburského i jiných pánóv také na třech miestech oblehl ten hrad a dobyl jeho zasě toho léta, točíš tisíc sto paddesát a sedm toho měsiece črvencě. Tento jistý Albrecht urodil jest Ottu, jehož Přibyslav onen křtil, jakož již dříeve pověděno. Opět pak urodil jest Bernarta vévodu saského, Žifrida biskupa bramburského, jenž potom arcibiskupem byl bremenským. Měl jest také Hedviku dceru, jenžto markrabie míšenský pojal ji sobě za ženu. Tyto všěcky děti měl s túto ženú Elichú. Potom pak když Lotarius římským jsa králem vévodstvie saské Jindřichovi vévodě bavorskému svekru svému dal jest, o to jisté přěd králem Konratem římským náměstkem Lotarovým mezi těmito, Albrechtem a tiem Jindřichem, byla jest pohádka, kakžkolivěk biesta ta oba jista

[a]) Viz str. 89. — [b]) V lat. textu jest „filia ducis Magni". — [c]) Lat. text má „ope Vigerii".

[1]) aſcheanſkeho R, Aſkanſkeho L, Aſſkanſkeho Lit. — [2]) yacze R a Lit., Jaczie L.

— syny [101[a]] ze dvú sestrú, proňežto však král Conrad římský maje to za podobné, Albrechta chtěl k tomu panství stvrditi, že zdáše sě jemu jako nesličná to věc, by které kniežě dvoje vévodstvie drželo. Protož tento jistý Albrecht Lunenburk, Bardevik, Bremu i všěcky Sasy stran západu sluncě osobil a obsáhl, k ňemužto všěchny vlasti [1]) Nondaburské přichýlily sě. Ale však vévoda Jindřich ostal jest.]

Přiemluva.

1156 Léto [a]) božie tisíc sto paddesát a sedm Fridricus ciesař na letnicě u Věrcpurku dvór volal, dceru vévody burgunského, jenžto Božena neb Beatrix řiekáchu, pojal sobě za ženu, na kterúžto svatbu pozván byl Vladislav tu, kdež tak bylo sjednáno skrzě ciesařě s Danielem biskupem a s Gervazem proboštem Vyšehradským, že jel-li by Vladislav proti Mediolanským s ciesařem svým životem, chtěl by jeho koronovati na královstvie a vší jeho ctí a dobrým chtěl by sě starati, a že hrad Budyšínský s tiem se všiem markrabstvím chtěl by jemu dáti s tiem se vším užitkem. Uznamenav to Vladislav slíbil jest to učiniti, a tak po svatbě radostně sě domóv vrátil. Toho léta Spytihněv syn Bořivojóv druhého vrátiv sě do země umřel jest toho měsiece ledna.

Přiemluva.

1157 Léto božie tisíc sto paddesát a osm ciesař Fridricus smiloval sě nad V[101[b]]ladislavem vévodú polským pro svú sestru, jenž běhúnem byl z země, shromazdiv vojsko vtrhl do země i poplenil ji ukrutně. A kniežata nemohúc jeho moci ostáti, skrzě Vladislava vévodu českého milost u ciesařě sú obdrželi, s nahými meči v pokoru jemu šedše. A tak zaručivše i přisiehše za to zaviňenie, proti Mediolanským ciesařovi na pomoc tři sta odeňcóv slíbili poslati. Toho léta Daniel pražský biskup k králi Uherskému byl poslán, prosě pomoci proti Mediolanským, jenž pět set Saracenóv neb pohanóv uprosiv s velikými dary do Čech sě vrátil. [b])

Léto [c]) božie tisíc sto a devět a paddesát 1158
Vladislav do Řezně přijěl k ciesařovi, tu kdež mnoho kniežat sebralo sě bieše. Proňežto radil sě s nimi ciesař, kterak Mediolanské město, jenž ciesařství protiví sě, ukrotiti a zkaziti mohl by, kterézto řěči všěcka kniežata slíbili jsú ciesařovi pomoci, i Vladislav také s nimi. Kterýžto slib ciesař velmi mile přijem, podle rady všěch volencóv duchovních i svěckých i všěch jiných kniežat ciesařských Vladislava toho měsiece ledna koronoval jest. Nebo od časóv Vratislavových prvého krále českého pro sváry a pro války a pro róznicě jednak mezi bratří, jednak mezi [102[a]] vnuky českými i moravskými kniežaty nižádný králem nebyl, jedinký tento Vladislav syn Vladislavóv. Proňežto kniežata, šlechtici a páni všie české země radovali sě; všecko žákovstvo s svým biskupem vesele sě těšilo se všěmi lidmi. Tomu veselí na věčnú pamět ciesař králi českému i jeho náměstkóm ten jest dal hanfest, aby od pražského i od olomúckého biskupóv svěceni a koronováni byli. [d])

Hanfest počíná sě:

Ve jmě svaté a nerozdielné trojice Amen. Fridricus z božie milosti římský ciesař vždycky přispořitel, poňevadž přirozeným zákonem i písmem jiným dobřě činiti ke všěm jmámy, zvlášče však k těm, ješto v službě ciesařské a v obecném dobrém spravedlnú radú a plným úmyslem nás sě nádržie a pro přispořenstvie ciesařstvie proti všelikterým nepřátelóm jenžto udatně bojijí proti rozličněj nebezpečnosti sě pokládajíc, zvláští oblastností ve cti takových povýšiti jměli bychom i jmámy: protož dóstojně smy to vymyslili, aby nádějí k odplatě a k dóstojenství ten jměl, ktož spravedlně a udatně bojije. Proňežto známo buď nynějším i budúcím potom, kterak my ciesař Vladislavovi vévodě českému pro jeho i pro všěch jiných předkóv českých službu, tohoto dóstojen-[102[b]]stvie ozdobnost, jímžto děd jeho okrášlen byl, korunu točíš nositi dali smy jemu i všěm náměstkóm jeho na věky dávámy a nezrušujícím

---

[a]) Viz str. 90. — [b]) Po místě tomto nepřeložen a vypuštěn z textu latinského celý odstavec o 23 řádcích. Viz str. 90 druhý sloupec slova „Item eodem anno d. Johannes . . . . in cathedra colloratur". — [c]) Viz str. 91. — [d]) V překladu vypuštěna opět jedna věta.

[1]) Lit.; všěmi vlastmi R, L.

1158 naším ustavením to ustavujemy, aby mohl Vladislav věčných časóv on i budúcí jeho těch časóv, kterýchž my korunu nosímy, on také nositi mohl, točíš na božie narozenie, na velikú noc, na letnice, na sv. Václava, na sv. Vojtěcha, aby tiem ti světí dědici větší chválú poctěni byli. Nad to viece jakož my od arcibiskupóv a biskupóv koronováni bývámy, takéž Vladislavovi i budúcím jeho dávámy to, aby od Daniele biskupa pražského a Jana olomúckého i od jiných budúcích korunován byl. Pakli olomúcký nemohl by býti, ale pražský jako po většiem dóstojenství obú miesto zastane. Takéž i olomucký, když by pražský nebyl. Nad to také přidávámy Vladislavovi i budúcím jeho toto, aby tu daň, ješto dávných časóv z polské země brali, vždycky brali. Proňežto aby naše dánie Vladislavovi i budúcím jeho pevno célo ostalo věčně, tento list jsmy kázali psáti a na věčnú věčnost naší pečetí potvrditi před těmito svědky: Eghardem salecpurgenským arcibiskupem, Wěrnannem majtburským arcibiskupem i před jinými arcibiskupy, biskupy, vévodami, markrabiemi i hrabiemi i kniežaty.

Dán a psán jest [103ᵃ] tento list v Řězně toho měsiece února léto božie tisíc sto paddesát a devět.

O té jiezdě, ješto Vladislav s ciesařem a s Fridrikem do Vlach byl jel, a o Medulanu.

1158 Král [a]) Vladislav s svými kniežaty u veliké síle svého rytieřstva proti Mediolanským bez pochybenie jéti sě pripravováše, proňežto vešken dvór ciesařóv tomu sě radováše. Ty věci když sě tak staly, král domóv vesele sě vrátil. A tak pak kniežata, hrabie i šlechtici a páni všickni do Prahy svoláni byli a tu jim pověděno, že král svým vlastním životem proti Mediolanským chce sě vzdvihnúti, kterážto zajisté novina mnohým pánóm sě nelíbila, jenž praviechu, by to Danielovým navodem a radú sě stalo. A také z toho horléchu, že sě to bez jich povolenie stalo, na to jdúce tiemto úmyslem, že ty věci nic nejsú platny, kteréž by povolením starších nebyly by stvrzeny. [103ᵇ] To jisté král mlčě sám znamenal, s nižádným sě o to neradiv, sám v sobě to 1158
zachoval v svéj mysli. To když uslyšěli Čechové o Mediolanu, jeli sě sršěti a zvláště mladých pánóv mladost udatná k tomu sě roznieti, že na všě strany braň pánóm děláchu; né, také přěmnozí z obecných lidí svým oružím na tu cěstu sě chystáchu. Proňežto veliký dvór do Prahy volán byl na to, aby k té jiezdě udatniej a ctniej rytieřstvo vybráno bylo. Potom pak královy korúhve stkvúcie vytěžéchu, po nichžto mladých rytieřóv v svém oděnií množstvie veliké tiehnieše. Gervasius probošt Vyšehradský pro krále úsilé to také zpodjal byl, s ním sě vypraviv. Tak pak skrzě Řězno vojska tiehniechu, bez čísla kořist a lúpež berúce a cěsty sobě dělajíce a klestiece. S tiem tak na hory i přijědechu korutanské, ale že v té vlasti lidé utekli biechu, na pití a na jedení nedostatek jmějiechu. Potom pak na počinské [1]) [b]) hory přijeli, tu kdež dobrého vína množství jest, jímž jsú sě posílili. Opět pak potom mezi hory Tridentinské, Brizmenské [2]) vebrali sě, tu kdež jsú trh v jedení a v pití velmi dobrý nalezli, klejt jim davše. Odtavad pak k ciesařovu přikázaní na téj vodě Achasim [c]) přěs most z lodí učiněný stran za Berún táhli na to jezero po-[104ᵃ]dle Wardy mezi dřievie olivové, a tu stany rozbili. Ti pak Berúnščí měštěné mnoho králi peněz dali, prosiece aby proti Brixenským, jenžto s Mediolanskými proti ciesařovi sě střekli byli, na pole vytrhl. Jenžto k prosbě jich povoliv proti Brixii [3]) vytrhl jest. Nalezl rovni velikú a chtěl tu vojsko své spatřiti, kterak by mohl silen býti. S tiem tak kázal rytieřstvu hotovu býti. A když sě dále hnú proti Brixii a k branám sě přiblížie, mladost rytieřóv mladých své síle doufajíc, těch jistých Brixenských pozývachu k bojování. Ale oni umúdřivše zdraví svému proti nim vyjeti nechtěli, jedno bran bránili. Proňežto Čechové nedaleko od Bryxie stany své rozbili, a tak všicku tu vlast zkazili a plen velmi veliký vzebrali. Tehdy ti jistí Brixenští to uzřěvše, skrzě Ottu kardinala a skrzě své rádcě a pány zastali jsú, aby Daniel biskup pražský, jenž s králem přijel bieše, krále navedl na to, aby u ciesařě milost mohli jmieti, a královi s tiem veliké dary dali.

[a]) Překlad následujícího kusu jest velmi volný a i nepřípadný. — [b]) Bocenské. — [c]) t. j. Adiže.

[1]) poczynſke R, L. — [2]) bryzmenſke R, L. — [3]) Brixyenſkym L.

58 Jenž to král učiniti slíbil jest. Zatiem pak ciesař s svým vojskem přijel, ano již král český dvé neděli před ním napřed byv, Brixenskú vlast ovšem zkazil. Tak pak český král proti ciesařovi s svými lidmi vyjel jest, nebo příští ciesařovu všickni sě [104[b]] radováchu, jenž podlé té vody, jiež Oleva řiekají, nedaleko od Brixie, stany své rozbiti kázal. Tehdy ti jistí lidé Brixenští tak ve[likého množstvie lidí bojiece sě, prosbú krále českého ciesařovu jsú milost obdrželi dary veliké davše a rukojmě postavivše i přisahavše, že proti Mediolanským pomoc chtie dáti.

Zatiem pak hnulo sě jest vojsko i přitrhli k té vodě velmi prudké a bystré, jiežto Pav *) řiekají. Přés nižto ižádného brodu nebylo, ani mostóv, neb jsú všickni zkaženi byli. Tehdy Mediolanští velikým množstvím na ciesařovo vojsko jěchu sě střieleti a hroznými hlasy křičěti. Ale však pro širokost té vody prospěti jsú nic ne]-mohli. Proňežto tu na břěžě, kdežto ciesařóv byl most, bylo jich stanovišče, okolo kterýchžto stanovišť množstvím rytieřstva pole s sebú naplnichu. Král Vladislav s svými za míli vzdáli stany své rozbil. Zatiem pak když lidé poodpočinuchu a pitím a jedením sebe posilnichu, Bernart syn Soběslavóv a Odolen syn Střiežkóv z Chyš, rytieřstvo údatné, jechu sě ztazovati a pokúšěti, zdali by brod mohli nalézti. Ale však jsú nic nenalezli, proňežto nic nenalezše s jediným tovařišem, jenž za nimi sě odda, řítista do vody neb vskočila, a tu v hlubinách tapajíce, jednak koní na nich, jednak oni na koních svrchu plavajíce a tak s tiem sěmo tamo [105[a]] sobú po vodě káciechu. Však zatiem pak tak, jakž bohu všemohúciemu libo a tomu chtěl, ve zdraví k břěhu sě přibrasta. Ale třetí jich tovařiš, nebo proto snad, že mdlý kóň měl, nebo srdce strašivé, zasě sě navrátil [1]). To když král zvěděl, že dva rytieřě brod přejela a jej nalezla, ihned kázal v vojenský buben udeřiti a všem sě hotovu jmieti. Proňežto když hotovi bychu, tento udatný rytieř Vladislav poče napřed tiehnúti před svými a oni za ním. Takž pak silné a bystré oře vpudichu do vody napřed a s tiem s boží pomocí beze všie škody přěbrali sě tam. Zatiem král 1158 Vladislav s svým výborným rytieřstvem oboři sě mužně na nepřátely. V tom jistém sejdení vzněchu hlasi do nebes od obojich. Ale však Čechové tu boj slavný obderževše, přěmnoho nepřátel zbili a druhé zjímali. Odolenovi pro tu smělost, že brod sám druhý přějel najprve, na jeho štítě u bielém poli modrý štrych, jenž vodu znamenává, shory přěs vešken štít Vladislav dal jest nositi.

Zatiem pak ciesařovo vojsko mnělo, by Mediolanščí svým na pomoc táhli. Ale když jsú uslyšěli česká znamenie, ihned jsú tomu porozoměli, že Čechové nepřátely pobili; ale však tomu sě velmi diviece, kterak přes vodu přějeli, veseli jsú tiem jich vítězstvím byli. Čechové pak ostatek nepřátel popudivše [105[b]] viece vítězstvím veseli jsúce nežli kořistí, kastely a vsi, kdež mohli, ohňem vše spálili. Mezitiem král Vladislav by pilen toho, aby ciesařov(i) most byl udělán. Proňežto ihned i ciesařova i králova vojska trámy snesechu dobré. Zatiem noc sě přiblíží a dielo přěsta. Král pak Vladislav posadiv stráži proti Mediolanským, cělú tu noc s nimi nespal. Když pak svítalo, ani mosta velmi pilni biechu, pověděchu ihned, by Mediolanščí vojsko poslali k obráňení mosta. Proňežto pochopi rytieřstvo oděnie své, ale že s oné strany řěky větší diel vojska ostal bieše podle rady múdrých bojovníkóv vojsko vybra sě z stanovišť ven, chtiece viděti, mnoho-li by jich bylo, jenž ihned poslachu rytieřstvo udatné, kteříž chutně Mediolanské utkavše, mužně jsú jě podstúpili a jich popudili. Jenž tak po nich běžiece Čechové mnozí z nich byli jsú raňeni v tej nemúdrosti. A tu jest Zvěst [2]) tak řečený mělničský zabit byl, jehož rytieř jeden Dyna jménem pomstiti chtě běžal za tiem, ktož jeho zabil, i rozpoltil jej na dvé jako vepře. Ale Čechové mnoho jich zbivše a za mrtvu ostavivše, sedmdesát z nich najurozenějších jemše [3]) královi svému dovedli, kteréžto král v ciesařovo vězenie [106[a]] dav, mostu dodělati byl jest pilen. Most když jest dodělán byl, ciesař s svým vojskem přějel na onu stranu královi na pomoc.

*) **Rozuměj: Adda.**

[1]) navrátil Lit.; nevrátil R, L. — [2]) Zwoſt R, Zwyeſt L; Zvěst, Svěst Lit. — [3]) „a za mrtvu ostavivše" v R opakováno, zajisté nedopatřením; podobně v L, Lit., Vrat.

1158 Zatiem pak někteří z Čechóv ku potřěbě svého vojska jiný most opravováchu. A když s obú Koncí veliká tiesken lidí bieše, most sě oboři, a tak i Čechóv i Uhróv mnoho sě ztopi. Daniel ten boj uslyšal, ješto Čechové obdržěli byli, chtě královi službu ukázati na tom přěs ten most velmi nebezpečně bral sě a těm, kteříž raňeni biechu, zvláštnie utěšenie učinil. Když pak opět jiż po opraveném mostu Čechové u velikém množství brachu sě, vida tiesken velikú biskup, umúdřiv zdraví svému nechtěl přěseň zasě jěti, ale s Papienskými, ješto trh vojsku děláchu, jimžto čésty mostové známi biechu, od stanovišť korutanského vévody, jenž tvrz jednu tvrdú proti hradu Trek řečenú obdržal bieše, bral sě, a tu noc jakž mohl, tak přěbyl, zítra pak stanovišť královych dobral sě. Ciesař pak ten jistý hrad Trek mediolánských, jenž velmi tvrdý bieše, ihned oblehl jest a v malých dnech obdržav jej svým rytieřstvem osadil. A tak s tiem k Laudunu [1]) k tomu městu zpanilému bral sě svú cěstú, kteréžto město Pompejus udělal. [a]) Ti jistí lidé toho města ciesařovi [106b] a kniežatom jeho své násilé, ješto od Mediolanóv trpěli, rozpravili i prosili, aby prostřěd města stany své rozbili. Nebo Mediolančěné tak to město Laudu [2]) jako i Knimaské [b]) z kořen zkazili biechu a tak lidí v službu sobě porobili biechu. A když ciesař prostřěd města stany své rozbi a to zkaženie opatři, proti Mediolanským tiem viec jě sě býti horlivějí. A když lidi, ani žalostivými hlasy svých nehod žalují, ciesař slyšě, že Mediolančěné pod přímiřím ciesařovu dvuoru přijeli za to i za jiné ciesařovi dosti chtiece učiniti, kniežata pak jich řěč pokornú, že točíš dosti učiniti chtie, slyšiece a každý z nich doma býti spieše žádajíce, dali ciesařovi radu, aby je na milost přijal. Tehdy vstav Anzhelm arcibiskup ravenatenský, obnovil ta slova a řka takto: Však viemy, že chytrost mediolanská dobřě nám známa. Neboť zajisté sladkúť řěč mluvie, ale srdceť nevěrné jmají. Buď jim takáž miera odměřena, jako oni jiným měřie. Neb když sú oni města svobodná a kostely zkazili, buďte také sami zkaženi. To když ciesař uslyšal, s svými kniežaty povolil té radě a ihned 1158
vrhl od sebe svú rukavici podle obyčějě starých ciesařóv a králóv, zjevně jě vypověděl a zjevné nepřátely ciesařstvie skrzě to jě ukázal. Potom ihned [107a] nazajtřie ve dvú mílí od Mediolana vojsko sě položilo, a tak zjednavše stanoviště sěmo tamo jezdiece, rytieřstvo ciesařovo kratochvil svú jmějiechu. Zaherkembert, ciesařóv přietel, mnoho s sobú pojem rytieřstva, trhl k Mediolanu, boj s nimi chtě některý povzdvihnúti, hněvajě sě proto, že Čechové tak mnohé věci proti Mediolanským učinili a on točíš nic. Když tu v tom pobití on s svého ořě ssědl byl, zatiem pak něterak jiní postúpili, a on tu zabit byl. Maršalek některak zavrhl sě i nebyl zabit. Ale však najposléz vždy byl zahuben ukrutně. Tu jest také onen rytieř Dyna, ješto na Pavu byl raňen, byl také pohrabán.

Toto když sě ciesařě doneslo, hněviv byl ciesař velmi i jal sě tak přieliš velmi na Mediolanské sršat býti, že k kázání ciesařovu vojsko všecko v oděuí svém by hotovo. Zítra pak když byli všickni hotovi jsúce přěd Mediolanem, bychu na velikéj rovni k bojování velmi přípravně. Proňežto na prvé špici Lodvík bratr ciesařóv Rothercuk s Rýna, muž slovutný, s Papienskými a s Cremonenskými, jenžto strójce toho bojě biechu, na poli s velikú silú postaven jest. Na druhé špici Fridric syn krále Konrátóv z své mladosti krású jsa ozdoben, vévoda z Rotenburka s velikým množstvím rytieřstva, s markrabí fa[107b]rařským s Hugucem [3]), s Berúnskými, s Brixenskými, s Mantavskými jest posazen. Třetie pak miesto slavný král český Vladislav svým vojskem u veliké síle výborného rytieřstva, čtvrté miesto Jindřich vévoda rakúský s jinými kniežaty rakúskými držal jest. Pátú špici sám ciesař svým vojskem držal jest, kteréhožto vojska dlúhosti a širokosti nesnadně by kto sezřieti mohl. Šesté miesto všickni Bavořěné s kniežaty těch vlastí všěch, nad nimižto Otta hrabě s svými bratří z Řězna zprávcí byl; sedmé miesto neb špici všickni Němci s Lambardy držěli jsú svým vojskem. Tak pak toto všecko množstvie proti téj bráně mediolanskéj,

---

[a]) Výklad slova „Lodi“ dále položený v textu lat. vynechán v překladu českém. — [b]) t. j. Como.

[1]) Laudunu R, L, Lit. — [2]) laudu R, L, Lit. — [3]) hugnezem R, L, Lit.

8 ješto římská slove, beze všie překazy přitrhli jsú. To oni množstvie uzřěvše k brani postaviti sě nesměli, jedno zeď k bráňení dobřě osadivše pilni jie byli. Proňežto ciesař u té jisté brány najvěčšiemu vojsku státi kázal a jiným u jiných bran. Výborný král český blíže od Mediolana stany své kázal rozbiti, chtě viděti, která by brána mohla obležena býti. Tak pak Lodvík bratr ciesařóv u brány svatého Dionysie byl posazen, jenž jako najmdlejšie bieše. K téj snaženstvie přiložichu k dobytí. S tiem tak u večer v oděnı́, jakž najsilnějie mohli, šturmo[108a]vali tam. Tuto pak v tom potkání toto kniežě mladostí sě stkvějě jako rytieř udatný potkal jě s svým vojskem i by boj přěukrutný, ano rytieřstvo přielišné, jednak oni a jednak oni, na zemi padají. Uznamenav to kniežě, že odolati nemóže jim, poslal k králi českému, aby jemu pomohl. Když to král uslyšal Vladislav, ihned v znamenie vojenské káže udeřiti i byl s svými vzhóru na pomoc v velikém množství. To Ludvík vida, snažnějí byl ihned k bojování. Zatiem pak tento král slavný pln jsa mužnosti [1]) s svým rytieřstvem Mediolančany ihned podstúpi, v kterémž podstúpení kniežě jich, jenž korúhev držal, svým kopím ihned prohnal, jenž na tom miestě zdeše. Jiné také rytieřstvo mužně sě razichu na nepřátely. Proňežto s obú stranú padáchu na zemi zbiti, le tak to dlúho trálo pobitie od nešporóv až právě do smraku. Takž pak jedni z Mediolanských zbiti bychu, druzí zjímáni až právě vidúc sě již přěmoženi jsúc, ani mohúc mocí kterú Čechóm odolati, v město utekli, a tito boj obdrželi. Král vesele sě do svých stanóv vrátil, s nímžto mnohé rytieřstvo raňené vrátilo sě v stany. Neb zajisté v tom boji mladostí stkvějíce sě, mužně bojujíce Miklaš, Otta, Swertek a Herhart [2]), vnuk velikého Hrabiše, zabiti jsú, jež[108b]to biskup Daniel v tom klášteřě bliz od města, jemuž Světlý dól [a]) řiekají, pohrabal jest. Mediolanščí nemohúc pak také síly snésti, z těch bran, jimižto dřieve vychodili, nesměli sě vyskýsti; ale kamením všěcky zametali, jedinkú bránu sv. Dionysie sobě ostavivše. Ale král český svým rytieřstvem osadil ji stanovišči, takže se 1158
všěch stran Mediolan kniežaty byl obsazen.

Znamenaj tato:

kniežata tato, kteříž na téj službě ciesařovi byli. Najprve král český Vladislav svým bratrem Theobaldem a s jinými kniežaty i pány českými: vévoda z Rotemburka, Jindřich vévoda z Rakús, Lodvík bratr ciesařóv, Fridric syn Konrátóv z Šváb, Otta Rothercuk z Bavor s svými bratry; dva syny markrabina Albrechtova s jinými kniežaty z Sas. Byl Peregrin patriarcha z Aquilie, Fridric kolínský, Wiltman majtburský, Anzelm ravenatenský arcibiskupové; Heřman verdenský, Daniel pražský, Řězenský, Wierzburgenský, Cynenský, Wormacenský, Lucidenský, Metenský, Cameratenský, Treveretenský, Argentinský, Augustinenský, Curienský biskupové. Byl Huguc markrabie, Quido hrabě fladrenský s syny svými; Oblík řečený mala spina, Gerhardus z Campaneta, Kerhart z Fařaře, Huguc, Albrecht [b]) Vigulinus tak řečený a jiných přěmnoho kniežat lambardských. Byli jsú také tu Cremonicenští, Lan[109a]denščí, Euganščí, Berúnščí, Brixenščí, Matavščí, Bergamenščí, Parnienščí, Platentinščí, Geminenščí, Terdonenščí, Astenščí, Albanščí, Vercellenščí [c]), Aquilenščí, Fařařščí, Reginienščí, Mulinienščí, Bononienščí i Volenščí, a mnohá některá pomořská maritinská města, z Ravenny [3]), z Srvie z toho města, ješto slove Forum Julii, Ravenatečené, z toho města De Foro Julii, Armenščí, Flavenščí, Antonitanščí, Firmenščí, Senegomenščí, Ascolanščí a z jiných měst z lambarských převeliké množstvie.

Byla také tato města: Tuskancia, Romancia, Lucenščí, Pizanščí, Lunenščí, Aquisponenščí, Seniezščí, Viterbienščí, Florenščí, Sutrienščí, Nepenščí, Tusculanščí, Tiburcinščí, Peruščí. Tito všickni na ciesařovu pomoc sebrali sě byli, jenžto Říměné vidúce, také svého pána s kniežaty poslali byli s těmito všěmi lidmi. Mediolanščí obloženi byli, takže jediné bran mohli brániti. Byla jest tu věžě jedna veliká z mramoru udělaná mezi ciesařovými stanovišti osazena k bráňení, jenžto ciesař oblehl, a věži zkaziti kázal. A oni

[a]) T. j. Vallis Clara. — [b]) Latin. orig. má tu ještě vloženo „Guilhelmus". — [c]) Za Vercellenskými vyčítají se v textě latinském ještě: Novarienses, Yponenses, Padivani, Tervisini.

[1]) Vrat.; množství R, L. — [2]) Swertek a Herhart R, Swertek a Erhart L. — [3]) L; R a Lit. je za to: zrazena.

1158 bojiece sě za život, věži vzdali ciesařovi, jenžto Papienskými a Cremonenskými osadil jest hrad jeden velmi tvrdý jménem Moyce s jinými kastely rozličnými. Čechové zkazili jsú a vše spálili a ženy i s dět[109b]mi zjemavše, do stanóv přivedli, jenžto biskup Daniel i penězi i prosbú vyplativ, poručil jě k-óstřiehání Peregrinovi, arcipřěstu svému, jenž věrně jich ostřiehav a pokrmiv jich dovedl do města. Zatiem pak Jindřich vévoda rakúský u brány svých stanovišť od třetie hodiny až do mraka boj měl, i s oné i s oné strany mnozí padachu, né, i ohněm některako na město tepiechu, jenž brzo Mediolančené zhašováchu. Ciesař na každý den mocně vókol obježďováše, aby nižádný ven nemohl. A praky vždy děláchu. Ty věci když sě tak dějiechu, Peregrin patriarcha aquilijenský, Gerhart bamberský a Daniel pražský biskupové s Mediolanskými sešli sě o pokoji jednajíce. V tom v takém jednání radě i pomoci králi Vladislavově poručili sě, aby skrzě ňeho milost ciesařovu mohli jmieti. Král ciesařovi dal to věděti. Ciesař uslyšav potřěboval rady svých kniežat. Zatiem Ravenatenský arcibiskup umřěl, o ňemžto po všěch stanech byla pověst, že jeho bóh proto porazil, žě Mediolan oblehnúti radil. Kniežata radújíc sě pokoji takúto cěstu tomu nalezli, aby laudanského a knimanského i jiných měst ciesařových viec potom s pokojem nechali, a to aby Mediolanščí přísahami zatvrdili, [110a] aby také Mediolanščí desět tisícóv hřiven za své zavinénie proti ciesařovi jemu dali a všěcky vězně Cremonenské a Papienské skrzě ruku krále českého aby svobodny učinili; aby věrně manstvie neb poslušenstvie služby učinili a přísahy zachovali. A aby pravdu činiti slíbili a pokoj od starých ciesařóv všěm městóm ustavený aby zachovali, koruny a cti ciesařské aby ostřiehali, ciesařské paláců neb sieni aby zasě vzdělali; dvanáste konšelóv aby vydali, kteréž ciesař k súzení vyvolí; kamž ciesař káže, aby jemu pomoc dali, a na znamenie pokory a poslušenstvie aby nad svými hrdly nahé meče nesúce před ňeho šli. A aby tyto všěcky věci pevny mohly býti, tři sta rukojmí urozených v ciesařovu moc aby postavili. Tyto věci o tomto pokoji den s. Mařie narozenie měly jsú sě konati. Někteří pro smrad mrchy zemdleni jsúc a druzí horkem zmučeni, chtiec rádi býti tu nemohli jsú. To všecko jednánie v českého krále rucě přišlo 1158
jest. Tři sta rukojmí urozených dáno, pól druhého sta vězňóv lidu papienských a jiných měst tisíc nebo viec vězňóv, z nichž někteří desět let věžěli a ješto malitkých svých dietek odešli byli, rytieřě jsúce již [110b] je tu opatřili plačtivě s radostí. Ti všickni byli jsú posazeni pod stráží v klášteře svatého Dionysie pod královú českého mocí, takž když by Mediolanščí milost ciesařovu jměli, aby oni svobodně puščeni byli. Pakli nic, aby opět u vězení byli.

To když tak jednáno bylo, arcibiskup pambergenský a Daniel pražský na to posláni byli ku přijetí Mediolanských k milosti ciesařově. Proňežto najprve, ande žákovstvo v řádu svém neb v procesiji napřěd jde, mediolanský arcibiskup od túto dvú biskupú před ciesař byl přiveden, a tak od něho pokojným polibením přijat a mezi arcibiskupy posazen. Potom pak dvanáste konšelóv Mediolanských bosými nohami nahé meče nad svými hrdly nesúce před ciesař, an na súdné stolici sedí, brali sě v pokoru, z nichžto jeden jménem Obert konšel muž múdrý túto řečí jest mluvil a řka: Zavinili smy, neprávě smy učinili, hrdla našě panství a moci vašemu i pomstě vašiej poddáváme. Ciesař pak vzem od nich meče, sluhám dal a jě na milost přijal. Toho dne svaté Mařie arcibiskup k službě sě připravi tiem obyčějem ambrozianským; i bieše tu muž jeden šědivý a poctivý u pozlatité kápi, koruhev, berlu nesa v rucě pozlatitú, když okolo kostela chodiechu, jehožto činóv mnozí velmi diviechu sě. Ciesař sědl na své stolici v svéj [111a] koroně drahéj a divným dielem okrášlenéj, jenžto jemu král englický poslal byl. Tu jistú korunu vzem s hlavy své králi Vladislavovi českému po takém úsilí a po takém vítězství přěde všěmi kniežaty z německých i z vlaských zemí poslal jest darem, aby jí tu při božie službě okrášlen byl. To když se všecko dokona, každý sě obráti, ktož kam zván, pokoji tomuto radujíce sě. Ciesař dav milost Mediolanským, k hradu tomu Moyce přitrhl s vojskem, ješto k ciesařově koruně od dávna příslušieše, kakžkolivěk město od Papienských spáleno bieše. Král český obtiežen jsa nemocí dosti velikú po tak velikém úsilí, odpuštenie prosil; jehož ciesař navštieviv skrzě Brixii výjezd jemu zpósobiv, a tak s tiem kromě jiných daróv

tisíc hřiven jemu dal zlata, ješto byl od Mediolanských vzal ciesař. Mediolanščí pak jeho darovali desět tisíci hřiven střiebra. Daniele biskupa ciesař u svého dvora obdržal a uprosil, protože vlasky umějě byl užitečen, an sě však odtaháše, protože mějieše zimnici. Takž u pól noci Vladislav s svým vojskem sě hnul i dojěl sčěstně do Prahy a tak přijat byl dóstojně. A té prácě vlaské pozapoměnuv potom sčěstně zpravoval zemi. Potom ciesař všěm pánóm vlaským i městóm nad Pavem nedaleko od Placencie den [111[b]] s. Martina dvór slavný a veliký svolal, tu kdež práva starých oněch ciesařóv chtěl stvrditi a k tomu svá nová připsati. Povolal Mediolanských v svú radu vzpytaje neb vztazujě od nich, kterak by věrná a poslušná k sobě města vlaská mohl přivésti; jenžto tuto odpověď jemu dali: aby v každém městě ustavil poručníky a moc svú, ješto potestaty slovú, a konšely, i přijal od nich přísahy, aby věrni a poslušni byli ciesařstvie. Tu řěč ciesař pochváliv, v svém úmysle za chvíli chtěl sě o to rozmysliti. A tak dvór když dokonal, každý sě domóv vrátil, a ciesař kamž chtěl po Vlašiech bez přiekazy jěl jest.

Přiemluva.

Léto božie tisíc sto a šest desát. Ciesař v tom městě, jemuž Alba [a]) dějí, mezi Vercellaským a Astamským městy ob vánocě kvasil. A takž tu pamětliv jsa Mediolanských rady, poslal po vlaských městech posly své, vzvoliv sobě je [1]) k tomu, Daniele pražského biskupa, Remalda kancléře [b]), Heřmana verdenského, Ottu hrabí z Řezna hercuka [c]), Quida flandrenského hrabí, jenž kázanie ciesařovo naplnivše v Cremoně, v Papii, v Placencii a v jiných městech ve všěch v ty strany, potom pak do Mediolana přibrali sě i svolali konšely a ciesařovo chtěnie a [112[a]] vóli jim zjěvili, a oni prosichu, aby jim rozmysl o to dal. A když čas tomu přišel, aby odpověď učinili, odpověděli jsú, že toho učiniti nechtie, což ciesař chce. Ale však to chtěli učiniti, což na hanfestu svém měli psáno, točíš 1159
aby toho, kohož by chtěli, oni volili a k ciesařovi neb jeho poručníkóm přivedli, aby přisáhl věren býti. Poslové tito proti tomu odpověděli, kterak oni sami dali radu, aby (v) vlaských městech skrzě posly své ciesař vladaře neb potestaty zsadil. Ty věci i jiné když oni od ciesaře vypravili a ciesařovu vóli vypověděli lidu, by pohrom velmi veliký v lidu v klášteřě s. Mařie, ande volají: vyvedeni nectně buďte tito poslové ven a ihned umrtveni! Veliký povyk mezi lidmi by z toho, ano na ty posly kamením chrlejí. Přiběhše k tomu konšelé ukrotichu lid řkúce, že by bez rady starších to učinili. A aby k ciesařovi to nedošlo, jich prosili, penieze jim veliké za tu vinu dáti slibujíce. Poslové tito k tomu velmi lehcí byli, činiec sě na to nic netbajíce, ale v noci inhed preč utečechu, a když ciesaře dojeli, všecko jemu, jakž sě stalo, vypravili. Tehdy ciesař ihned opět dvór kniežatóm veliký učiniv, této křivdy přěde všěmi žaloval, což po slóm je[112[b]]ho stalo sě. Podle rady kniežětské Mediolanščí byli povoláni, aby odpoviedali k tomu. A když stali před ciesařem pokorně, podle ciesařovy vóle dosti za to slíbili učiniti a to přísahami zatvrdili. Proňežto bezpečně domóv sě vrátili. A když také ciesař ubezpečiv sě jich zatvrzením, s svým vojskem k Maritimě trhl, v tom městě Mantav umyslil velikú noc okvasiti, a tak v květničnú sobotu ledva za míli vzdáli od Bononie na rynku s. Eleny stany kázal rozbiti. Té noci pak Danielova komora pražského biskupa shořala jest a sám v jediném plášti z ohně vyběhl. Ciesař a kniežata uslyšěvše želeli toho i nadali jemu mnoho daróv v tom městě u Mutině i okvasil ciesař velikú noc slavně. A když kniežata a rytieři tancě vodiechu svým obyčějem a ciesař s palácě díval se, přijel posel, že hrad ciesařóv Trec tak řečený, jenžto císař osadil bieše, rytieřstvem mocně od Mediolanských obložen jest: proňežto přěsta tanec, ano každý v oděnie svém chtiece hotovi býti. Zítra pak, ano sě zabřězkuje, rytieřstvo zdvihlo sě oněm na pomoc. Ale ne po

[a]) Výklad polohy města Alby v latin. textu se nalézající schází v překladu. — [b]) Výklad lat. textu o povýšení Reinalda na arcibiskupa Kolínského opět v překladu schází. — [c]) Latinský text: „Ott. palatinum comitem de Ratispona".

[1]) Lit.; ze R, L.

1159 mnohu dnech přijěl jiný posel, pravě, že hrad z kořen převrácen, a ktož na něm byli, zjímáni a nectně do Mediolana vedeni. Ciesař to uslyšav, zdvihl sě do Lavdy a kterak by té smělosti od-[113a]vetil, byl myslil. A tak s tiem opět všěcka města vlaská svolal se vší jich mocí k oblehnutí Mediolana. Proňežto potěžechu korúhve ciesařovy, a takéž pak vojsko by zjednáno a všěcky brány mediolanské bychu obleženy, bez obrany hradové, kastellové, vsi, tvrzě bychu zkaženy tu v okolí. Ciesař pak podle rady Cremonenských a Papienských jeden hrad, Crěma řečený, velmi tvrdý Mediolanským*) velmi s velikým množstvím oblehl, jenž ihned proti vojsku vyjedše, boj počěli. S obú stranú raňeni, jěti i zabiti mnozí byli, tak dlúho až právě pro noc přěstali. Ti s hradu mezi zdi utečechu. Tu markrabie z Nakonie [1]), udatný muž s ciesařovy strany zabit. Zatiem ciesař do Lavdy sě vrátil. Tu pak vzem množstvie svých věrných s některými Papienskými v noci stran Mediolana přitrhl. Ti pak Papienščí tajně stáda jako chtiec zajímati v noci přihnali k Mediolanu, jenž pochvátavše stáda i poběžechu s tiem a u městě by povyk, tak jakž k šturmu znamenie dachu, proňežto vytekúc z města stáda chtiec otjeti, Papienščí něterdy činiec sě jakoby běžěli k ciesařovým stanovištiem, v nichž sě tajieše, blížiechu sě. Proňežto tak běžiece, někdy raňeni, někdy jímáni biechu. Papienščí však vše trpěli. Když však přiblížichu sě k strážiem, dachu znamenie ciesařovi. [113b] jenž ihned na pomoc jim s svým vojskem razi sě na ně, a tak nemilostivě by jich mnoho raňeno i zjímáno. Kteréž zjímavše jako psy provázky zvázavše vedli s sobú do Lavdy. To když sě tak stalo, opět sě vrátil k obležení hradu Kromy i oblehl jej tak tvrdě, že ani Mediolanščí k nim mohli přijeti, ani oni k nim. Tak když oblehl hrad, přístrojie bojovného mnoho dobyv k dobývání, proti hradu šturmoval tak dlúho, až právě v popel jej obrátil, a oni milost obdržěli. A tak podle svých kniežat
1160 rady vzem jě na milost, bez škody s hradu jě pustil, jenž všeho nechavše sudy [2]) i onudy sě rozběhli.

Léto božie tisíc sto šestdesat a jedno. Ciesař 1161
rozdvojenie římského kostela chtě ukrotiti a staviti, ješto sě biechu rozdvojili kardinálové o volení papežě, s jinými preláty sebral sě; nebo oni Octaviana, oni Victora, oni Rolanda za pravého papežě jmějiechu. Proňežto rozličné pany duchovnie do rozličných vlastí ciesař rozeslal jest pro ty věci, chtě to skrotiti. Daniele biskupa k uherskému poslal, jenž poselstvie zpósobiv, ku pánu svému Vladislavovi vrátil sě, jenž kakžkoli pro dlúhé meškánie tam pohněvával sě naň, však poctivě přijat milost obdržav u krále.

Fridricus na pomoc jel ciesařovi.

[114a] Léto božie tisíc sto šestdesát a dvě 1161
král Vladislav na pomoc ciesařovi Fridrika syna svého a Theobalda bratra svého s velikým vojskem poslal. A když již na mezě provazieše je, přiběhl posel z Moravy pravě, že Soběslav syn Soběslavóv Olomúčské město nectně a neprávě ztekl. A kakžkolivěk tyto noviny protivné slyšal, však proto vojsko toto vždy vypravil. A tak pak jiné vojsko shromazdiv vtrhl do Moravy i oblehl Olomúc. Tehdy Soběslav králově moci nemoha ostati, skrzě Konráta a Ottu kniežat milosti prosil, a také některaká částka země aby jemu dána byla. To král snadně slíbiv, vzě jeho na milost a Olomúc v svú moc. Král s Soběslavem vráti sě do Prahy. A když by po mši v hořějšie sieni biskupově, Soběslav čakáše toho, co by král v komnětě svéj jemu chystal dáti, nalit pak ihned zatiem jat by a u věčší veži okován vsazen; a jeho odtavád utečechu. Potom pak na Přimdu okován Conratovi jednomu velikému ukrutníku poddán byl. Ciesař zatiem svým množstvím lida rozličného okolo veškeu Mediolan oblehl, vinnice a dřievie zrubal a stáda zzajímal, tvrzě všecky a kaštely zkazil, a kteréž mohl Mediolanské zlapal, zmučil a oběsil. [114b] Fridrik syn králóv když začas okolo Mediolána ležal, o s. Václavě vrátil sě i by radostně přijat od otcě i od kniežat.

*) Tu náleží doplniti dle textu latinského slovy „velmi milý“.

[1]) z Ankonye L. — [2]) wſſudy R.

Přiemluva.

1162 Léto božie tisíc sto a šest desát a tři opět Fridrik a Theobald na pomoc tomu obležení k ciesařově pomoci byli posláni. Proňežto ihned Mediolanščí mnohá léta rozličnými nehodami psotně byli hubeni a ciesařovo vojsko vždy se množiló. A když již přístrojóv dobyli byli, Čechové přiekopy městské najprve zametali byli a ke zdi přistúpili, a tak střělami, střielením, šípy nepřátely odehnali, prvnější na zdi byli, mezi nimižto jeden rytieř udatný a urozený z Chusníka, muž velmi silný udatně do města po řebří vskočil, po ňemžto všěcko vojsko české ihned sè tam mužně bralo. A tak brány otevřěvše, ciesařovo vojsko tam vpustili. Pro ten skutek udatný tomu z Chusníka, ješto po řebří vlezl do města, najprve král Vladislav zlatý řebří přěs modré pole na štítě věčně dal jest nositi, jehožto dnešní den na pamét takéj věci předkové jeho požívají. Toho času také kniežě jednu nohu sviecnovú litú, ješto někdy Salomon v chrámě Jerusalemském slil jest byl, do Mediolana přinesenú, do pražského kostela s velikú prací přinesl, jakož i dnes to znamenito jest. Mediolančené pak síle [115ᵃ] takéj nikakž odolati nemohúce hladem, jímáním, mučením nad svými nepřátely a jinými rozličnými nehodami súženi nebo skroceni, kakž kolivěk v rukú nepřátelskú byli zaklopeni, nezúfavše do milosti ciesařovy, hledali skrzě kniežata česká i jiná rozličná, zda by milost mohli jmieti. Jimžto taká odpověd dána jest, že holé milosti jmieti nemohú, jedno aby v moc ciesařovu město navrátili a podle věrné rady svých aby všichni tak zjemáni jsúc před ciesař na súd přišli s svými kniežaty, a tak bosými nohami na zemi padli a nevstávali, jeliž by jim ciesař kázal. Z nichžto jeden Alminerus jménem z Vimata takto jest mluvil: Zavinili smy, neprávě učinili smy proti římskému ciesaři, pánu našemu přirozenému, boj proti ňemu povzdvihše. Vinu naši vyznáváme, milosti prosímy, hrdla našě v moc ciesařskú poddáváme, klíče městské vašiej velebnosti vzdáváme, aby pro také město, pro bóh i pro ty svaté, ješto tu odpočívají, nám vašě ciesařská milost ráčila odpustiti a nad námi sě smilovati, a pokoj nám dáti, pokorně prosímy.

Ciesař přijem klíčě mediolanské, slitovav sě, tak odpověděl jim a řka: aby na čtyři všeho světa uhly mediolanských zaviňenie zjevno bylo, ktožkolivěk z těch měščan [115ᵇ] přiebytek zvolí, aby pokoj i na těle i na sboží jměli od každého, a město v naší moc bylo navráceno zasě. To uslyšěvše Mediolanščí povolichu ciesařově vóli, kakžkoli rádi i neradi. Tehdy ciesař před Čechy i před Němci, před Papienskými, Cremonenskými i přěde všěmi jinými na svém súdě na svéj stolici sedě, žádal rady, co by z toho města učiniti bylo. Jemužto takúto dali jsú odpověď: což Mediolančené jiným jsú učinili, též na sobě věděti mají správně. Nebo když jsú oni jiná města zkazili, sami spravedlně buďte také zkaženi. 1162

To když uslyšal, proti Mediolanským súd byl vydán ciesařem. A když vynesen byl súd, vojska vyjědechu na pole, a takž prvý Theobaldus bratr Vladislavóv, potom Papienščí, Cremoicenščí a všěch jiných měst lidé se všěch stran město zapálili, ano ciesař s svým vojskem hledí. Takž to staré město rozličnými psotami jsa trýzněno, pro neposlušenstvie své zlosti jest ovšem zkaženo. A když tak zkaženo bylo, po všěch Vlašiech ciesař svobodně svú vóli činil ciesařskú. Nie, všěcky země to slyšiece, jeho vzezřěnie sě bály, též nehody bojiece sě. Po tak slavném vítězství a tak udatných skutciech a divných ctně odpuštěnie Čechové od ciesařě vzemše, poctivě [116ᵃ] puštěni jsúce vesele a ščěstně domóv sě vrátili. Takž pak když to město zkaženo a přěvráceno bylo, ustaviv u městech své vládánie do Sicilie [1]), o napulském vévodství chtě pojednati, s svým vojskem vzdvihl sě.

Přiemluva o Uhřiech.

Léto božie tisíc sto šestdesát a čtyři. Uhrové syna krále uherského Denci [2]) maličkého za krále sobě zvolili i prosili pomoci Vladislavovy, jenž věrně jim pomoci slíbil. A tak pro věcšieho pokojě přietelstvie mezi sobú chtiec učiniti, druhú dceru královu synu jeho Svatoplukovi oddali za ženu. A tak veliké dary jemu davše, domóv sě jest vrátil. To když sě tak dálo, řěcký ciesař s Stephanem dětátkem, bratrem toho krále nového, s velmi silným vojskem vtrhl jest do Uher. Tehdy králová uslyšěvši to, s svým synem krá- 1164

---

[1]) Silicie R. — [2]) Dencsy L, Dency R.

1164 lem novým poslala posly k králi českému prosieci snažně, aby jejiemu synu v takéj potřebě pomoci ráčil. Nebo bez jeho pomoci královstvie uherské nikakž zachováno býti nemóž. To když uslyšal král český, svým životem pomoc slíbil dáti. Tehdyž inhed učiniv snem zemanóm u Prazě svój jim úmysl zjěvil, že točíš na pomoc uherskému chce trhnúti proti ciesařovi králi řeckému. Některým to sě líbilo [116b] jakožto věc sličná, některým nelíbilo jako nesličná. Řekli jsú někteří páni: Neslýchaná jest to věc, by král český uherského krále učiniti a ustaviti jměl, anebo uherský českého. K tomu král jim odpověděl: Páni, vězte to, že já krále tam ustaviti nemyslím, ale ustavenému proti nepřátelóm jeho pomoci. To když Čechové uslyšěchu, odpověděchu, že kamž král chce, s ním jsú hotovi, že třěba-li za moře. Pročežto vzdviže sě vojsko jeho i syna jeho Fridrika vévody moravského do Uher proti Řěkóm. A když vtržechu tam s obú stranú velmi daleko na pravici i na levici lidé sě rozběhli bojiece sě. Nie, všěcka zemé uherská jich síly strachováše sé a téměř třěsiechu se všickni před jich viděním. Král uherský, jenž bojě sě síly řeckých, ob onu stranu Nisy [a]) postúpil byl, uslyšav pak, že s tak velikým lidem Čechové na pomoc jemu přijeli, posilnil sebe s dobrú myslí, s Řěky boj chtě jmieti. Kniežata ihned od uherského vstřieci králi českému bychu poslána, jenž vesele jeho přijemše, jemu děkovali, že takú práci proň zpodjal. A tak jemu čest, jako toho dóstojno jest, velikú činili. Tehdy ciesař řecký zvěděv, že král český přijel a uslyšav skutky jeho slavné, bylo-li by to tak jakožto noviny běžie, žádal sě pojis[117a]titi a jednoho jménem Rokytu [b]), ješto někdy byl čeledín Konratóv moravského vévody a potom šed do Řěkóv pro svú ctnost také cti došel, že s najprvnějšími ciesařovými miesto měl, byl poslal k králi českému, aby napomanul jeho pro tu přiezeň, ješto na jeruzalemské jiezdě spolu měli za krále Konrata, pamětliv byl a ji zachoval nebývaje proti němu. To když jako tajně mluvieše, vojsko pilně znamenal jest, ano velmi mocné jest. Poselstvie zpósobiv, vrátil sě rozpravujě to ciesařovi, že král svým životem uherskému přijel na pomoc. Zatiem pak král své vojsko položil nedaleko od Řekóv, jako zítra velmi ráno boj s ním chtě vzieti. Znamenav ciesař věci posla svého, řěč tu v srdci ji zachoval tvrdě a tak podle rady svých mudrcóv v noci s nemnohem vojska přěplul přes Dunaj zasě, jiného lidu Stephanovi nechav tu na pomoc. Stephan pak pln jsa strachu, jménem síly české bojě sě, nižádného boje neučiniv, ale brzo před strachem Čechóv preč jest utekl. Ta novina došla Čechóv. Tehdy oni v súmrak jakž najspieše mohli, nepřátelsky řítili sě na stany i jeli sě jich bíti a jímati velmi ukrutně. A s tiem tak korúhev jim odjemše bezčíslné kořisti nabrali množstvie. Král český tiem svítězením [117b] byl vesel, kázal prostřěd stanóv korúhve rozvinúti. Vida to ciesař řěcký poslal posly slavné královi, aby mír dávno mezi sobú zatvrzený přietelstvím zachovali, dávaje jemu věděti, že pro pokoj vjel byl do Uher s bratrem krále uherského mlazším, prosě některé částky královstvie jemu dáno býti. Zatiem Daniel biskup v Prazě jsa pilen zdravie krále svého i jeho lidu, na každý pátek až do jeho příštie (lidu) [1]) postiti sě kázal a sám s žákovstvem modlitby k Hospodinu vzdával. Též také králová Jitka vždy sě modlila. To poselstvie od řeckého ciesaře když král přijě, královi uherskému a pánóm jeho dal to věděti. A oni to všecko v jeho moc poručili. Takž pak s obú stranú poslové sěmo tamo ústavně posláni bývachu o pokoji jednajíce. Pročežto král mezi nimi jest přísahami zatvrdil pokoj. To když sě jest tak stalo, král Martina vnuka Gervazova probošta Vyšehradského, písaře múdrého a šlechetného s radú poslal k řeckému (ciesaři), jehož ciesař poctivě přijem a dobře uctiv svými dary ciesařskými, k králi zasě poslal. Chtě ciesař většie přietelství s králem jmieti, vnuky královy, dcery Fridrikovy syna jeho, vnukovi svému prosil jest za ženu dáti. O ňežto král poradiv sě, slíbil to učiniti. Tehdy ciesař [118a] uznamenav to, poslal královéj české rozličného pohlavie přědrahá rúcha a ornáty. Takž mezi ciesařem a mezi uherským pokoj král když zjednal a uložil, domóv sú sě oboji vrátili. Král pak český s krá- 1164

---

a) **Latinský text má „Tissa". — b) Lat. text má „Bogutam".**

1) nadepsáno R.

1164 jem uherským přěd jeho máteř královú brali sě. Potom po všem, jenž králová tak velikými a mnohými dary jeho darovala, že na mnoho vozóv ledva rozebrali, proňežto vrátil sě král radostně domóv, a tak ochotně od lidu byl přijat i od žákovstva a zvláště od Daniele biskupa svého nábožného, jenž kostela sv. Václava i jiných mnohých navštieviv mnohými drahými ornáty jě okrasil. Králová také Jitka milostivě Vladislava přijala jest.

1165 Léto božie tisíc sto šestdesát a pět král Vladislav vnukyni svú poslal ciesaři k řěčskému s velikými posly, jakž smluveno bylo, za jeho vnuka [a]).

[*Přiemluva.*

Téhož léta toho měsiecě zářijě, jakž bramburská kronika svědčí, Wilmarus biskup bramburský, jenžto biskupstvie svého velmi povýšil a Bramburky pro nepokoj pohanský ohraditi a obtvrditi chtěl, takž pak podle rady Albrechtovy markrabiny podle synóv jeho kanovníky přěmonstratské, ješto u sv. Gotharda u Bramburciech u přěd[118[b]]městí tehdy biechu, s žákovstvem i s lidmi s jinými slavně přěnesl do města, aby stolici učinil. A takž pak nečistotu modlebnú preč vycídiv, odtavad chválu boží tu zjednal, nebo dřieve diablóm chválu tu dáváchu. Téhož léta ten biskup kostel sv. Petra chtě dělati, jakož byl zamyslil, toho měsiecě října základ založil.]

Přiemluva. O Danielovi biskupu.

1166 Léto [b]) božie tisíc sto šestdesát a šest Daniel pražský biskup zavolán jsa od Fridrika ciesaře toho měsiecě srpna pro ukojenie toho rozdvojenie o papežovi, ješto toho času svatú cierkev boží rozličně mútieše, vzdvihl sě tam do Říma, a tak úprkem k tomu městu Laudě, jenž ciesař oblehl bieše silně s svými, přijel jest.

Přiemluva. Mor.

1167 Léto božie tisíc sto šestdesát a sedm Fridricus ciesař když u Vlašiech své věci jednáše, toho měsiecě srpna mnoho kniežat morem velikým zemřělo, mezi nimižto Theobald bratr Vladislavóv 1167 muž udatný umřěl jest, ostaviv po sobě dietě veliké slovútnosti jménem Theobalda také, otcě těch jistých, ješto potom nazváni byli Dipoltici tak řečení. Kterýžto Theobald nad svým dielem země jest panoval. Potom svými časy Daniel biskup také u Vlašiech jest umřěl, jehož tělo tam schováno a kosti do Prahy přineseny. Ten člověk které ctnosti a kterakého umě[119[a]]nie byl jest, dlúho by bylo rozprávěti, jedinké na tom jeho slovútnost zlý vtip měla, že by jako až do své smrti toho rozdvojenie v papeži účasten byl [1]). Proňežto kakžkolivěk pohřeb jměl kostelní, však na zádušniciech pamět jeho nešla, ani byla tak dlúho, až právě po mnohých letech s. muži Gotšalkovi [2]) opatu v noci u vidění zjevil sě jest, prosě, aby jeho prosbú kostelu neb s. cierkvi byl navrácen. Jenž potom tu v tom klášteřě i u pražském kostele i po jiných kosteléch v Čechách pamět jest byla.

Přiemluva.

Léto božie tisíc sto šestdesát a osm Vojtěch 1168 syn Vladislavóv probošt mělnický arcibiskupem salzpurgenským volen jest, mělničské probostvie do svého života sobě zachoval pro ztravu a pro náklad, když by sě jemu k bratří do Čech přijeti údálo.

Léta tisíc sto devátého a šestdesát Gopold 1169 opat sedlecký nastáním královĕ, jejiežto rodic byl, biskupem volen. Ale před stvrzením svým jedva jest jeden měsiec živ byl.

Léto božie tisíc sto sedmdesát na biskupstvie 1169 opět jest volen Fridric z Sas přietel králové Jitky, viec pro přiezň než pro užitek kostela, protože česky neuméjieše. Onoho rozdvojenie římského nebyl účasten.

Téhož léta Svatopluk vévoda, syn Vladislavóv, bratr Fridrikóv, závistí vzbudiv a roznietiv sě, [119[b]] že otec jeho Vojslava hrabí nad jiné své pány přieliš velmi vzvýšil byl, nalezl čas, jehož hledal bez otcě, toho jistého mužě téměř v královĕ rukú nožem prodružil jest a královú v ruku, ješto jeho bránila, některak byl ranil. Proňežto otec jeho velmi rozhněvav sě, když jieti jeho nemohl,

[a]) Tu vypuštěna v českém překladu opět celá věta. — [b]) Viz str. 105 a 106.

[1]) že by ... účasten byl R, L, Lit. — [2]) Gotfalkowy R, L; Gotšalkovi Lit.

1160 ale (z) země jej vypudiv až právě do Uher. Oba bratry Svatopluk i Fridric dvě sestře miesta, krále uherského dcery. Teñto Svatopluk, navrátiv sě k otcové milosti, vzdvihl sě do německých zemí; tam jest umřěl.

O větších přiebězích Vladislavových v starosti a o róznici mezi kniežaty v zemi o vládánie.

1170 Léto božie tisíc sto sedmdesát a jedno Tomáš Canturienský arcibiskup umučen, jehož divové všemu světu ohlášeni byli [a]).

Tuť sě počínají.

1173 Léto [b]) božie tisíc sto sedmdesát a tři král Vladislav stár a hrochadlen jsa, vida, že již jiezdám a zpravování obecního dobrého statčiti nemóže, toho času takú radu nalezl i vymyslil sobě, jenž sě jemu tehdy zdáše dobra, ale potom byla jest příčina jeho všeho úsilé a prácě. Nebo Fridrika syna svého všie země slavné miesto sebe pánem učinil, jedinké Budišín [c]) a některé zbožie k tomu k svéj potřěbě sobě [120[a]] ostaviv i učinil sobě komňatu na Strahově tu, ješto nynie opatova jistba jest, chtě tu bydleti a dokonánie života svého v pokojíku čakati. Ale kakžkolivěk tento Fridrikus ciesařóv bieše rodic velmi milý a v mnohých bojích u Vlašiech poznaný, však kterakž bez jeho viny přihodilo sě, že v krátkém času mnozí páni čeští odvrátili sě od ňeho hledajíce té příčiny, kterak by jeho zabiti mohli a jiného sobě za pána jmieti. Kakžkolivěk dlúho sě to tajilo, však tiemto činem sě potom zjevilo. Byl jest Oldřich, syn starého Soběslava, jakožto běhún k ciesařovi byl utekl s svými, i měl mnoho v Čechách některých, ješto jemu tajně přějiechu. Takž pak milosti ciesařovy jal sě některé částky v zemi prositi a bratru svému, jenž v vězení třináste let bieše, zproščenu z toho vězenie býti. S tiem tak ten Oldřich mdlobu Vladislavovu vzvěděv a že syna svého na stolici po sobě usadil panovánie, jal sě lákati, kterak by k zemi přišel, i prosil ciesařě, aby sě již nad ním smiloval v tento čas, a aby bratra jeho z vězenie propustil, prosil. Jemužto ciesař takúto dal odpověd: Když Vladislav mohl zemi zpravovati, nechtěli smy tebe pro jeho vieru a dávné přietelstvie uslyšěti. Ale když již mdlobú jsa nadtrápen [120[b]] bez našie rady synu svému panovánie sstúpil, s zachováním našie viery pohledámy té cěsty hodné, jenžto tvéj žádosti dosti by sě stalo.

O smrti Vladislavově a o jiných rozličných přiebězích mezi tiem a o založení mostovém i o udělání, jakož uslyšíš.

Léto [d]) božie tisíc sto sedmdesát a čtyři ciesař, nesnaden jsa Vladislavovi, všem českým pánóm do Normberka dvór volal i přikázal Vladislavovi i synu jeho, aby Soběslava svobodna z vězenie učinili. Potom poselství král i s synem smútili sě i radil sě s svými věrnými o to, i zdálo sě jim za podobné, aby Fridrika biskupa a hrabí Vítka s někerými jinými do Normberka poslal, jenžto by jě omluvil, že býti tam nemohú, a ciesařovi penieze dali, aby svój úmysl zjevil. Brachu sě poslové, ale nic neprospěchu, ani prosbú ani penězi. Ciesař nerodi sě obměkčiti, ale pilně nastál, aby vždy Soběslav [1]) puščen byl z vězenie. Král pak a syn jeho nesmějíce ciesařově vóli vzprotiviti sě, učinili, což on kázal a jeho vypustili a do Prahy přivésti kázali, jehožto přištie Fridric čakáše potkáním. A tak mnozí jeho přijeli na tom potkání. Najprve bosýma nohama svatých navštievil a jim děkoval. Potom od krále a od Fridrika políbením pokojným přijat byl, brav sě tam. A s tiem odveden [121[a]] do hospody a jsa tu odpočíval. Ale zatiem tato novina ohlásila sě, že by jemu Fridrik zítra chtěl oči vyvrci. Takž on v noci vzdvihl sě s svými i bral sě k ciesařovu dvoru. A Fridrik jinú cěstú honieše. Pravie také, že tehdy král byl na ciesařově dvořě v tom času, když tyto věci sě dějiechu, že točíš vévodstvie českého Fridric byl odsúzen, kteréžto ne tak správně držal, jakž měl. Nebo jedinké otcovým zpósobením to zjednáno bylo bez panského povolenie a ciesařova potvrzenie. Takž pak potom po těch věcech pano-

[a]) Mezi odstavcem tímto a následujícím vypuštěn odstavec o třech řádcích. — [b]) Viz str. 107. — [c]) Latinský text má „Budyn". — [d]) Viz str. 108.

[1]) L; schází v R.

1173 vánie České země s pěti koruhvemi Oldřichovi bylo dáno, a on dobrovolně postúpil jeho bratru svému Soběslavovi jako staršiemu, přisiehvše oba, aby vojsko lidí do Vlach ciesařovi na pomoc poslali, nad to slíbivše, aby králi Vladislavovi potřěbu dobrú dali. Ale on v tom jim nechtěv věřiti, kakžkoli nemocen jsa, na věno své ženy, ješto v Němcích jmějieše zbožie velmi dobré jménem Mer, bral sě jest, tu kdež s svú ženú a Elížbětú ženú Fridrikovú, přěbývaje u milosti božie a tejto věci přěběžné čakal jest. Zatiem Fridrik tento plná čtyři léta, v nichžto Soběslav kniežětstvie držal, jednak v Uhřiech, jednak u ciesařova dvora byl běhúnem, ale otec jeho na tom jistém sbo[121ᵇ]ží čtyři měsiece přěbyv, když sě na druhé léto počátek chýléše, jakožto toho měsiece února umřěl jest již stár jsa a v Ansem [1]) tak řečeném klášteřě poctivú službú jest schován, jehož kosti s odpuštěním Soběslavovým přineseny a na Strahově pochovány. Jeho vévodstvie i královstvie pět a třídceti let bylo jest.

Za *) jeho časóv jeho přípravú u jeho snaženstvím šěry a bielý zákon cistrský a přěmonstratský v Čechách počěli jsú sě, jichžto šlechetnými skutky země mocně [2]) a rozličně česká okrášlena jest a osvícena. Tyto kláštery jest udělal on: najprve Strahovský a Dokzanský, potom Plaský a Litomyšlský bielého zákona, Teplický črného zákona svatého Benedicta. Ale zvláště základ králová Jitka toho kláštera byla jest, jenž tu odpočívá. Tato jistá Jitka, jiežto pamět buď přěd Hospodinem pro boží odplatu, kamenný most učinila jest mezi městoma krásným dielem svými vlastními náklady, ješto divná jest věc mluviti, s boží pomocí ve třech letech jedinké jej dokonavši. S tú jistú Jitkú jměl jest dva syny Vladislav, jednoho Přémysla a druhého Vladislava.

Toho léta Soběslav když vévodstvie přijal, vzdvihl sě do Prahy, a tu od žákovstva i od lidí slavně jakož toho slušie jest uveden a přijat na kněžstvie, i tak potom ščěstně na něm [122ᵃ] panoval. Ale tak jakž najprve ctně počal sě bieše jmieti, ihned potom krví nevinnú sě poskvernil; neb Šturma, onoho jistého purkrabí z Přimdy, 1173 pamětliv jsa, toho točíš, že jeho těžcě držal, ale té viery nejsa pamětliv, ješto jemu potom učinil byl, když jemu za bezpečenstvie slíbil, jéti kázal a do Prahy dovésti a tak ukrutnú smrtí na údy rozebrati kázal jeho, jakž pravil. Potom za ten účinek zjevně pokánie, v plátno sě oblek, bosýma nohama učinil jest, a kakžkolivěk tiem účinkem slovútnosti své poskvernil byl, však obecné dobré právě jest zpravoval a udatně. Nebo pravie o něm ti, ješto jeho znali, že jest súdcě byl velmi dobrý, božím kostelóm a sluhám jich velmi milostný, le na krátcě dobrý dobrým a zlých hrozný nepřietel. Nebo o tom byla pilnost jeho, aby chudého a nedostatečného vyprostil od mocného, čině těm pravdu, ktož násilé trpiechu, bez přijímánie osob lidských, točíš všěcky v pravdě milujě, spravedlnost čině lidu z země své.

O větčích přieběziech Soběslavových a o rozličných jiných nápadiech v tom času, ješto sě dějiechu.

Léto božie tisíc sto sedmdesát a pět o na- 1174
rození svaté Královny Soběslav tento dru[122ᵇ]hý tiem jménem vévoda český bratra svého Oldřicha do Vlach k ciesařovi poslal s velikým vojskem, jenžto ti Čechové jistí chvátajíc brzo kořisti a lúpežě pilni jsúce v Ulmě v tom městě na Dunaji, pól třetieho sta jich zabito a mnoho jiných raněno. S ostatkem Oldřich bral sě k ciesaři a tam tři měsiece přěbyl, pročežto hlad veliký trpieše i psotu jinú rozličnú; nechavše někteří pána svého kradmo do Čech sě vrátili, a druzí i s ním změnivše sě jako postníci domóv sě také vrátili.

Přiemluva.

Léto božie tisíc sto sedmdesát a šest tento 1176
jistý Soběslav s Konratem vévodú znojemským vtrhli sú do Rakús lúpežem a ohněm zhubivše zemi, i vrátili sě zasě s velikú kořistí. A když oni odešli, Jindřich vévoda rakúský s svými vtrhl do Moravy, ohněm i lúpežem učinil také škody veliké, pročežto Soběslav sebrav vojsko veliké

*) Viz str. 108 a 109.

[1]) Aníſem R, L; u Vanssen Lit. — [2]) mnozenye R, L.

1176 vtrhl opět do Rakús i dokazil ostatek země až právě do Dunajě; a zatiem pak na jednom mostě s tiemto jistým Jindřichem kóň letěl některak v chvátání, an nohu zlomil a potom skoro umřěl. To když sě tak dálo v Rakúsech, ciesař (v) Vlašiech jsa těch časóv příhodu tuto vévodinu uslyšav, velmi jest toho želel. A to pak i byl jest počátek i příčina, [123ᵃ] proněž Soběslav ciesařovu milost ztratil.

Přiemluva.

1177 Léto [a]) božie tisíc sto sedmdest a sedm Bela král uherský majě svár a różnici s bratrem svým o králevstvie, vsadil jeho u vězenie a on z vězenie dobyv sě utekl do Čech k Soběslavovi, hledajě toho, zda by skrzě jeho pomoc přěd ciesařem královstvie mohl jmieti, jehožto Soběslav zlú měv radu v tom, jeho jal jest, a tak v tom vězení k bratru jeho do Uher poslal zasě. V tom velmi své viery i své pocty pohoršiv a poskverniv, neb ta jistá věc na ciesařě měla jest vzníti. Pro ty i pro jiné věci nesměl sě jest k těm dvoróm, jenž ciesař voláše, ukázati. Stalo sě pak zatiem, že tento Fridrik syn Vladislavóv królóv za to, za něž usilováše u dvora, ciesařě nadržě sě, obdržal jest; neb ciesař z své ruky korúhve dal jest Fridrikovi. Mezitiem opět pak mezi Soběslavem a mezi Konratem stal sě jest svár, a takéž v tom sváru Soběslav sebrav vojsko vtrhl do Moravy, chtě pleniti zemi, jehožto Conrát s pomocí Rakušanóv, s nimižto zalíbenie měl, z své země udatně vypudil.

Přiemluva. O Fridrikovi.

1178 Léto božie tisíc sto sedmdesát a osm zatiem pak Soběslav ten jistý po[123ᵇ]čiv příštie Fridrikovo, strýcě svého, toho však jistě nevěda, v který čas, mezě české množstvím rytieřstva svého obložil jest. Takž pak dlúho činiv ty jisté zálohy, potom pak jako zatesklív sobě s tiem rozpustil vojsko, a když již rozpušťeno bylo, Fridrik znepty ani se neopatřili s Čechy, ješto k němu utekli biechu, i s Němci, ješto jemu ciesař přidal byl, množstvím velikým úperkem ku Praze táhl jest. Proněžto Soběslav nevěda, co by učinil, když nejmějieše času shromazditi vojska, s tiem, kteréž jest mohl, potkal jest jeho. Ale ihned skoro byl popuzen až právě k tomu hradu přětvrdému, jemuž Skála řiekají. Takž pak Fridrik oblehl město, v němž žena Soběslavova bieše, brzo je obdržal. A tak poslal po svú ženu Elžbětu do Aldemburga, radostně ji přijal. Téhož léta jsa povolán k ciesařovu dvoru, do Šváb sě s ním vzdvihl.

Přiemluva

Léto božie tisíc sto sedmdesát a devět Soběslav té příčiny, kteréž jest hledal, nalezl jí zatiem. A takž vojsko sebrav, když Fridrikus v zemi nebieše, i jě sě lákati, zda by mohl města dobyti. Ale když nic nemohl jmieti, vzdvihl sě k lesu, chtě cěsty Fridrikovi zarúbati. Tehdy to Fridricus zvěděv, s velikým zástupem [124ᵃ] lidí, Čechóv i Němcóv, vtrhl do země i rozbil stany své podle Lodějnicě. Tehdy zatiem Soběslav ty jisté lidi, ježto stráži držiechu nad Fridrikovým vojskem, zjímal jest. Takž pak zjímav jé velikú rychlostí oboří sě na stany a tak tu mnoho zbiv jich, jiných jest popudil a na rózno vzplašil, takže dva v hromadě neostala. Fridrikus preč utiekajě chtě pokryti sebe, přibral sě do Prčice a nalezl tu Konrada, vévodu znojemského, s jeho lidmi, s nimižto zalíbil sobě bieše nedávno, i vzdvihl sě ku Prazě. Tehdy ihned když to Soběslav zvěděl, podle Prahy na tom miestě, jemužto bojiště řiekají, s svým vojskem mocně jeho potkal. A když boj počěchu mezi sobú, Soběslav svými na běh sě oddal, jehožto Fridrik až právě do Prosieka honil. Elžběta žena Fridrikova tento slib bieše učinila, dal-li by bóh těmto vítězstvie, na čest sv. Jana Evangelistě na tom miestě bojovném kostel chtěla učiniti. Nebo na tom miestě udělavši kostel, křížovníky s velikým křížem tu posadila, jenžto po tom svými časy na onu stranu k svatej královně jsú převedeni. Toho léta a toho měsiece února také Fridric Němec pražský biskup umřěl jest.

Léto [b]) božie tisíc sto a osmdesát v počátku toho léta [124ᵇ] Soběslav v tom túlání umřěl jest, jehožto tělo do Prahy přineseno jest a na Vyšehradě pochováno poctivě. Po něm pak kněz

---

[a]) Viz str. 110. — [b]) Viz str. 111.

1180 Valentin přijmím Vellíš [1]) nevelmi umělý biskupem volen byl k libosti vévodinéj, jenž tehdy viec panováše, nežli muž její. Ten jedno dvě létě živ byl a nic po sobě dóstojného ku paměti neostavil.

O jednom vidění, ješto Otta viděl, bramburský markrabie, i udělal tu klášter.

[Téhož léta prvý Otta syn Albrechtóv, jenž vstúpil na panovánie po ňem v Bramburciech, jakž kronika bramburská svědčí, na tom miestě, kdež nynie jest klášter Leninienský šėrého zákona, když po trudu lovovém tak jako v poledne ten jistý kniežě usnul byl a rytieřstvo honilo, v tom jistém spaní viděl jest jednu lani, ana jemu za obyčěj překážie, aby nespal. Jenž ihned tak, jakž sě jemu zdálo, zastřělil ji. Potom z toho jistého snu procítiv, rozprávěl rytieřstvu svému, k ňemužto jeden z nich takto jest odpověděl: Miesto toto jest hodné klášteru. Někteří pak řekli, že jest hodné k hradu k bojování proti Slovanóm a pohanóm i jiným nevěrným lidem a božím nepřátelóm. K tomu kniežě odpověděl: Ovšem hrad postavím takový na tomto miestě, z ňehožto skrzě bojovánie duchovních lidí diablové, nepřietelé ti škařědí [125ᵃ] [2]) puzeni preč budú a já dne súdného bezpečen, dá-li Bóh, jsa na ňem čakati budu. A takž pak s tiem ihned poslav k opatovi do Zedeniorka [3]) prosil jeho, aby jemu z svého kláštera mnichy poslal na to miesto, ježto dobrým jměním nadal i vzděl jemu Lenín jmě, ješto slovansky řečeno tolikéž jako laní, ješto ve sně byl viděl.]

1181 Léto božie tisíc sto osmdesát a jedno bieše v Moravě jeden hrabie jménem Vilém čeledín Konrátóv, jenž v plenu a v hubení v Rakúsech s Konrátem kostely ohňem páléše a jim veliké násilé činieše. Ten jistý těmi i jinými svými hřiechy rozželiv sě, vzdvihl sě do Říma i zpoviedal sě otci svatému, jenžto přikázal jemu, aby za své hřiechy klášter udělal a duchovné lidi zákonské v ňem posadil, jenžto by bohu ustavičně slúžili. An to i učinil, udělal klášter v Kúnicích i ustavil v ňem jéptišky bielého zákona přěmonstratské. 1180

Kterak *) *páni čeští jiného sobě zvolili.*

Léto božie tisíc sto a osmdesát dvě Valentin pražský biskup umřěl jest, na jehožto miesto probošt Vyšěhradský vstúpil, strýčenec Fridrikóv vévodin jménem Jindřich, syn Jindřichóv bratra Vladislavova králova, jenž z Pařížě přibral sě s učenie nedávno. Byl šlechetný mládenec, kterýžto biskupem jsa od Fridri[125ᵇ]ka vévody a od Theobalda syna Theobaldova někdajšieho, jenž čtvrtú čiest s povolením Fridrikovým zemė držal, mnoho protivenstvie trpěl jest. Proňežto ten biskup Jindřich příjmím Břěcislav vzdvihl sě k ciesařovi, tu kdež po mnohých svářiech a po mnohém hádání ciesař jej s svými v dobrotě sjednav, domóv jej pustil. Zatiem pak stalo sě, že větší páni čeští a zemščí nepřiezeň dávno v srdci zamieňenú od počátku proti Fridrikovi majíce, jemu sě rozličně protivili, až pak tak potom zhyzdivše jeho rozličnými úkorami a protivenstvím z země ven vypudili a Konrata moravského za kniežě sobě vzvolili. A tak s ním mnoho časóv byli a oblehli Prahu, až pak potom i obdržěli ji. Mezitiem ciesař poslal hercuka bavorského, jenž jest byl Konrátóv přietel, do Prahy, a tak i Conratovi i jiným Čechóm přěd sobú kázal býti u toho dvora, jenž v Řězně volal bieše. Ale oni přijeti odpověděli jsú, nechtiece býti; ale však potom lepší radu vzemše přijeli jsú, ale jedni sami páni přěd ciesař sě brali. Tehdy ciesař jako muž přěmúdrý chtě jě přěděsiti, učiniti kázal mnoho prken i přivésti je, jako by jim hlavy dolóv stínati chtěl neb strkovati. A oni to uzřěvšě, na svú kolenú pad[126ᵃ]še prosili milosti u ciesaře i uprosili. A Fridrika vévodu svého a pána mile přijemše, s ním do Prahy sě vzdvihli, za veliké sčěstie to sobě jmajíc, že proto rozhněvánie v ciesařóv hněv neupadli, znamenajíc, kterak múdrý ciesař smlúvu a zapřisěženie těchto protivných lidí ukrotil, tomuto zemi vrátív a onomu na Moravě dosti kázav jmieti. 1182

---

*) Odstavec následující podán více jen dle smyslu latin. originálu.

[1]) Wellys R, Wellis L. — [2]) v R jdou zde listy za sebou chybně: 124/125, 129/130, 131/132, 125/126. — [3]) Zeđenyerka L.

1182 Téhož léta kostel Strahovský toho měsiece májě skrzě Albrechta salcpurského druhé byl posvěcen, protože kuor vzdvižen byl a větší oltář hnut. Ten jistý Albrecht toho času, ješto rozdvojenie bieše o papeži, kázaním ciesařovým stolicě byl zbaven arcibiskupové a tak jednak za patnáste let jedno probostvie mělnické držal, až potom opět skrzě ciesaře k stolici byl navrácen a tuž zčěstně své dni i dokonal.

Potom opět, kterak páni Fridrika chtěli zabiti, a o tom, kterak Konratovy země pro jeho nevěru — [1]. *a o mnohých jiných přieběziech mezi Fridrikem a jinými.*

1184 Léto [a]) božie tisíc sto osmdesát a tři Václav syn starého Boleslava a bratr mlazšieho Boleslava a Oldřicha vlastní proti Fridrikovi povzdvihli boj, a tak sebrav množstvie zlosynóv nevěrných, oblehl Prahu. Ale však nic [126[b]] nemohl jmieti; nebo vévodina Elžběta v městě jsúci s lidem chutně bránieše. Zatiem Fridric po přieteléch v Němcích sebral vojsko, z nichžto vláští přietel bieše Lipodl [2]) vévoda rakúský jeho, i vtrhl do země, ano již Albrecht arcibiskup salcpurský bratr Fridrikóv vlastní k saméj Praze s svými lidmi přijel byl. To když uzřěchu páni větší z Čech, bojiece sě moci ciesařovy, po mnohých potržkách podstúpili od onoho a Fridrika opět za pána sobě přijeli. A tak tiem činem Fridrik obdržav jako vítězstvie zasě sě bral a lid rozpustil.

Léto božie tisíc sto osmdesát a čtyři Fridrik neb Friol vévoda český hněv majě proti Konratovi moravskému i pro starú nepřiezeň, ješto jeho chtěl z země vypuditi, i také proto, že chtěi Moravu od ňeho odchýliti, tak točíš, že by od ňeho nechtěl jie držěti, ale z rukú ciesařovú ji jmieti, umyslil byl, uhledav čas, když ciesař v dalekých vlastech za horami bieše, bratra svého Přěmysla s velikým vojskem poslal do Moravy, aby Moravu zhubil a zkazil. Jenž v Bietovskú a v Znojemskú vlasti vtrhl, ohňem, lúpežem, bitím všecko na přěkot zkazil a s tiem sě vrátil beze všie zpory.

Toho léta Theobalda Fridrik z země vypudil byl ven. 1184

[Z Bramburk: Téhož léta onen jistý Otta klášter jeptiš[127[a]]čí jménem Arnsee zákona s. Benedikta založil, jakož kronika bramburská svědčí, kterýžto Otta byl jest syn Albrechtóv řečeného Nedvěd, jenž měv dva syny Ottu a Albrechta, potom jest skoro umřěl a v Leníně pohrabán.]

Přiemluva: O zkažení.

Léto [b]) božie tisíc sto osmdesát a pět. Létě Fridrik vévoda bratra svého Přěmysla proti Konrátovi k zkažení země Moravské opět podruhé s větším vojskem poslal, jehožto přístie Conrad zvěděv, s velikú silú Němcóv i Moravčicóv na tom miestě, jemuž dějí Ludomíř, jeho potkal; v kterémžto potkání tak veliký a těžký boj počěchu mezi sobú, že koňské řvánie a bojovný štekot od dusu koňského i od obrážení jiného oděnného v Kúnicích [3]) slyšán byl, jenžto viec nežli za míli odtad vzdáli jest a to za velikú. Tu jest tak mnoho zbito pánóv českých i moravských že po mnohu jich musili v jeden hrob klásti.

Znamenaj.

Léto božie tisíc sto osmdesát a šest Cunrat, jemužto práce již pravý rozom dala, že odolati Fridrikovi nikaž nemóže, skrzě zjednánie několikerých řěčí lidí úkladných přijel k němu do Kúnic a takž potom od toho času byli jsú svoji přietelé. Toho léta byla jest v slunci jako některá pokáza, a ihned po tom znamení byl mor velmi veliký.

Přiemluva.

[127[b]] Léto božie tisíc sto osmdesát a sedm Fridrikus se všěmi pány své země s biskupem Jindřichem, s opaty a jiným žákovstvem k ciesařovu dvoru byli povoláni, a tu jest snem veliký byl, jemuž synod latině řiekají.

Jerusalém od pohanóv sbořen.

Léto [c]) božie tisíc sto osmdesát a osm město Jeruzalemské od pohanóv bylo obleženo a potom

[a]) Viz str. 112. — [b]) Viz str. 113. — [c]) Viz str. 114.

[1]) Lit.: z země . . . vypuditi chtěl. — [2]) lypolt L. — [3]) Kunnych R, Kumych L., Kumich Lit.

i obdržáno. Proňežto mnoho křesťanstva skrzě žoldána bylo zmordováno.

[Téhož léta když Jindřich marky držieše tu stran Labe a podle Labe, hrabie z Traugermída[a]) řečený nemajě dětí, když byl najprve kostel s. Stephana udělal v Tangermundě, vida, že město Stendal tak řečené prospívá a lepší sě, založil tu kostel s. Mikulášě a kostely jiné i města i vsi obrátil a přichýlil jest k ňemu, a učinil v ňem probošta s dvanáste kanovníky. Ten jistý kostel kříže božieho dřěvem a dobrým dielem, neb částkú hlavy s. Bartholoměje a jinými svátostmi mnohými okrasil jest a od súzenie i od práva helberstadenského biskupa svoboden učinil. A tak na každé hody pro náboženstvie v hedbávnéj kápi mezi kanovníky býval.]

O smrti Fridrikově a o Konrátově po ňem i o jeho smrti, a o jiných mnohých přieběziech českých mezitiem, jakož sě v ty časy dálo.

[128[a]] Léto božie tisíc sto osmdesát a devět Fridricus ciesař slavný římský svého ciesařstvie léto třidcáté a třetie a královánie třidcáté a osmé, vzem kříž, zjednav potřěbu všicku k tomu, ciesařské věci a vládanie synu svému, římskému králi Jindřichovi poručiv toho měsiece májě z Řězna svým vojskem vzdvihl sě na jiezdu za moře a tak po Dunaji až do Viedně připlul a odtavad až do Uher přitáhl, tam dále do s. země mysle sě vzdvihnúti. Téhož léta Fridrik vévoda český, jehožto pamět v požehnání buď věčném, umřěl jest. Na jehožto miesto vstúpil Konrát moravský, jenžto pól třetieho léta panoval jedinké. Ten jistý Konrát, s ciesařem jsa v Napuli, umřěl jest. Tento jistý Konrát byl syn Litoltóv syna Konrátova, jenž byl syn prvnieho Břěcislava. Potom pak Theobald onen krajinu svú jměl navrácenu. Zatiem pak ciesař Fridrik před jednu řěku a kakžkolivěk tichu, ale samu v sobě velmi bystrú, ano jemu všickni bránie, chtěl přěplúti. A když v ni vjel, v niej jest utonul. Takž tělo jeho vzato a v Antiochí v kostele s. Petra tu, ješto stolicě jest, pochováno, toho měsiece črvencě, na jehožto miesto Jindřich syn římský králóv vstúpil jest.

Korunovánie Jindřichovo.

[128[b]] Léto[b]) božie tisíc sto devadesát tento jistý Jindřich syn ciesařóv v Římě koronován jest na ciesařstvie, s nímžto jest byl Konrát vévoda český, jenž s ním do Apule vzdvihl sě, slovútné vítězstvie byl obdržal. Ale ihned druhého léta umřěl tam, jehož kosti do Prahy přineseny. Tam také v obležení města Neapolitánského Otta vévoda český umřěl. 1191

Léto božie tisíc sto devadesát a jedno když Konrát v Napuli umřěl, Václav syn někdajšieho stařiejšieho Boleslava vévodstvie přijal české, ale ledva tři měsiece panoval. Nebo Přěmysl syn krále Vladislava někdajšieho sehnal jeho s panovánie. Zatiem město pražské obleženo bylo, ale nic neobdržáno. Potom[c]) pak po třech měsiecích skrzě posla ciesařova s povolením toho Václava Jindřichovi biskupu pražskému bylo vzdáno. Když pak mezitiem tento Václav na svéj cěstě na srbských meziech bieše, markrabie té vlasti chytrý skrzě strážě své jal jeho a u velmi tvrdé vězenie vsadil, z kteréhož jedinký Spytihněv preč utekl.

Toho léta Přěmysl s lidmi svými veliký diel země zhubil České a skrzě to nepřietel ciesařóv veliký sě učinil, proňežto ven z země byl vyhnán, a tento Jindřich, jiným jménem Břěcislav biskup pražský, na vévodstvie zvolen i uveden slavně, jakož toho obyčěj jest. 1192

[129[a]] Léto božie tisíc sto a devaddesát a dvě tento jistý Přěmysl jiným jménem Ottakarus některé země němečské ohňem a lúpežem zhubil jest a skrzě to Filipa vévodu švábského, jenž potom skrzě mohučského arcibiskupa na ciesařstvie koronován, protı sobě v nenávist byl velmi vzbudil. Ale však potom když jemu sě pokořil, skrzě ňeho byl jest králem učiňen českým, jakž potom bude pověděno. 1193

[Téhož léta, jakž kronika bramburská svědčí, Jindřich onen, jenž držal marchy stran Labe a podle Labe neb okolo Labě, umřěl jest a v kóru s. Mikuláše Stendalenského kostela pochován, a tak všěcka marchie Ottovi a Albrechtovi dostala sě jest.]

---

[a]) Čti „Tangermünde". — [b]) Viz str. 115. — [c]) Viz str. 116.

Znamenaj.

Léto[a]) božie tisíc sto devaddesát a tři Jindřich biskup pražský přátelóm svým Přěmyslavovi a Vladislavovi, tomuto Ćeskú a Moravskú zemi obdržal přěd ciesařém a takž za ně a pod takými úmluvami zavázal sě slibem, že na určené časy penieze měl platiti ciesařovi; pakli by toho neučinil, ale aby v ciesařovo vězenie bral sě, donidž by těch peněz nezaplatil ciesařovi. Proňežto tú potřěbú připuzen jsa, cělé léto jednak chvíli ve Chbě a chvíli na ciesařově dvořě ztrávil jest, protože ciesař toho rukojemstvie nechtěl jeho zbaviti, jedno když [129[b]] by oni penieze zaplatili. Zatiem pak stalo sě jest, že ti nectní psi, domácí sokové nevěrní svým štěkáním své zlosti přěd Přěmyslavem biskupa tohoto velmi zhyzdili, takže nebieše bezpečno zasě sě jemu vrátiti. Mezitiem pak stalo sě jest toho času, že jedna kniežata z Sas ciesařovi sě vzprotivila, i poslali k Přěmyslovi, prosiece jeho, aby s nimi vstal, a on slíbil to učiniti, jenž ihned přěd biskupem sě to neutajilo, a on to přěd ciesaře i vznesl. Proňežto ciesař Přěmyslava vévodu jako proti ciesařově velebnosti zaviněného vévodstvie ihned zbavil, a jakž toho obyčěj jest, tomuto biskupu slavně vévodstvie dal České s korúhvemi z své ruky a s tiem zasě jeho poslal a ten dluh jemu odpustil. Tyto noviny roznesly sě dřiev, než biskup tam přijel. Proňežto páni čeští vévodu svého u marnéj naději sú položili, přisiehvše i zaručivše, že by jeho nechtěli ostati. A když povědéno by, že biskup přijel, mnozí páni s svým vévodú vzdvihnú sě, chtiec s ním ostati a to, což řěčí mluviechu, a to chtiec skutkem ukázati. A když by na tom miestě, tu kdež srdečný úmysl pravý zjeven měl býti, ihned po stařějších počenše jeden po druhém preč sě vzdvižechu k biskupovi a Přěmysl ledva preč uteče. Proňežto ten jistý biskup u velikém množství lidí do Pra-[130[a]]hy s přědu i s zadu by doveden. Kteréžto město, 4 měsiece okolo ňeho ležal, a na božie narození obdržal jest. A tak pak s tiem ten biskup vyhnav Přěmyslava z zemé panoval v nie až do svého života, jednak čtyři léta, a zpravoval ji sčěstně a dobřě.

Znamenáž.

Léto[b]) božie tisíc sto devaddesát a čtyři 1194
tento jistý Jindřich biskup s vojskem svým vtrhl do Moravy a ji všicku panování svému ji podrobil jest se všěmi hrady. Odtavad pak s lidmi obojie země moravské i české u velikém množství přikázaním ciesařovým Jindřichovým vtrhl do Srbska. Některak rozhněval sě bieše na toho markrabí Albrechta ciesař, na kteréhožto jiezdě s tiem vojskem mezi lidem křesťanským stalo sě jest mnoho zlého a naposlede pak na kosteléch i na klášteřiech mnoho zlosti bylo na tej jiezdě. Proňežto ten biskup rozžěliv sě potom těmi skutky plakal jest na synodu neb na snemu a orudovánie zasě ode všěch, jenž tu biechu, prosil jest pokorně.

Přiemluva. O křiži.

Léto božie tisíc sto devaddesát a pět tento 1195
jistý Jindřich vévoda a biskup kříž přijem s mnohými svými obdržal, žádost toho maje na pomoc zemi svatéj vytrhnúti chtěl, ale smrtí jsa nadtrápen [toho svatého úmysla skonati ne]-[139[b]] mohl. Jindřich ciesař téhož byl úmysla, ale také smrtí nadtrápen jsa, žádosti své dokonati nemohl, jakž žádal.

O smrti Jindřichově a o vstúpení na jeho miesto a o jiných rozličných přiebězíech a příhodách mezi tiem, ješto byly.

Léto božie tisíc sto devaddesát a sedm Petr 1197
kardinal od toho kostela s. Mařie jmajě své jmenovánie, ješto slove na Širokéj cěstě, přijel do Čech, a od tohoto biskupa kakžkoli nemocí obtieženého s kanovníky a s žákovstvem slavně byl přijat. A tak pak v postě učinil žákovstvu svěcenie, na kterémžto svěcení ten kardinal od kněží a od farářóv bezmal nebyl zabit, protože jě k čistotě, jakož to obyčěj jest, na svěcení nutieše. A kdyžkolivěk za tu vinu pokuta jim uložena byla, však proto svěcenie sě překazilo.

Téhož[c]) léta Jindřich i vévoda nemocí nadtrápen jsa, toho měsiece črvna umřěl jest, a tak všěch let jeho, ješto biskupem byl bez vévodstvie i s vévodstvím, let patnáste a dva měsiece od vo-

a) Viz str. 116 a 117. — b) Viz str. 117. — c) Viz str. 118.

1197 lenie svého až do své smrti. Nenie to div, že tak velikú čest a tak velikú péči bez pohoršenie svého spasenie měl jest, za věrné mohl jest to učiniti dobřě, proč, proto že před tiem obykl jest dobrým býti. Vévoda pak jsa, ukruten zlým (musil býti pro pravdu. Kterýžto) [131ᵃ] biskup když již v nemoci usilováše, Přěmysl vzvěděv to, s svými lákaše Prahy dobýti. Ale jeho úmysl neskonal sě proto, že šlechtici a páni jiní, ješto s biskupem biechu, opáčili ihned čelo tu, kdež ssědše sě s obú stranú mnoho jich zbito bylo. Ale však potom tyto strany biskupovy Přěmyslava preč popudily. A kakžkolivěk již na smrti bieše biskup s svými lidmi svítězil byl, však vetkých [1]) příhod ostydajě sě a strachujě, do Chba sě kázal přěnésti jako pokojíka tu chtě lepšieho požiti, tu kdež málo přěležav zčastně v Hospodinu umřěl jest, jehožto tělo do Dokzan přineseno a podle matky jeho slavně pochován jest.

Toho času když ty věci tak sě dějiechu, Vladislav pro svého bratra Přěmyslava u vězení bieše. Proňežto když biskup umřěl, větší páni zemščí vzemše jeho z vězenie, kniežetem učinili; neb Přěmyslovi svého povolenie pro dvoji véc nechtěchu dáti. Najprve proto, že s ním bojovali; druhé proto, že ciesařovy milosti nejmějieše. Protož Vladislav v ochtáb sv. Víta vévodú učiňen. Potom pak toho měsiecě listopada pány i žákovstvo do Prahy svolal, o biskupu s nimi chtě rozmluviti, kto by měl volen býti. Vévoda v téj jistéj radě bez povolenie žákovstva kaplana svého Milíka jiným jménem Daniele za biskupa jim dal, jenž šestnás[131ᵇ]ste let a pól léta biskupem byl. Tento Vladislav od ochtába sv. Víta jedinké do sv. Mikláše panoval jest. Zatiem pověděno bylo, že ciesař Jindřich v Napuli umřěl, proňežto Přěmysl vzvěděv to svými náklady ku Prazě tržiechu, nebo živi nebo mrtvi chtiece býti a vždy sobě potřěby dobýti a pánu svému kniežetstvie. Vladislav s svým biskupem a s jinými múdrými lidmi, kakžkolivěk množstvie lidí přěvelikě měl jest, jel jim vstřieci. A tak s tiem pro pokojné dobré [2]) postúpil jemu pro bratrskú vieru a pod takú smlúvú s ním zalíbenie přátelské učinil, aby spolu oba panovala: Přěmysl sde a on u Moravě. A tak jakž jima jedné milosti býti by, 1197
takéž aby byla jedné svovrnosti a [3]) jednoho panovánie.

O třetiem králi v zemi o Přěmyslovi, jehož Filip ciesař koronoval, a o jeho příeběziech rozličných.

Léto božie tisíc sto devaddesát a osm Filip 1198
vévoda švábský bratr Jindřichóv ciesařóv, ješto umřěl byl, Otta syn Jindřichóv vévody saského někdajšieho vadili sě o ciesařstvie, každý jich povýšen ciesařstvím chtě býti. Kolínský arcibiskup Ottu v Cáchách světil a koronoval, a mohučský v Mohuči Filipa. Toho dne, kteréž[132ᵃ]hož Filip posvěcen, téhož dne s povolením Filipovým Přěmysl koronován.

Léto [*]) božie tisíc sto devaddesát a devět Přěmysl král český prošen jsa od Filipa proti Ottovi vzdvihl sě s svým vojskem a zpósobiv tam, což měl zpósobiti, domóv sčěstně sě vrátil.

Léto božie tisíc dvě stě den sv. Gotharda 1201
u poledne na mnoho miest země sě třásla velmi a ihned pak v pátek toho času snieh spadl velmi veliký.

[*O smrti Ottově.*

Léto božie tisíc dvě stě a jedno Otta druhý syn prvého Otty umřěl jest a tak, jakž líčí bramburská kronika, ten jistý měl jest ženu s velikú chválú sobě oddanú z Wardy. Však plodu s ní nejměl. Proňežto kříž přijem do sv. země a jinudy po pútech svatých putoval jest. Když pak bratr jeho řečený Albrecht z Hagmburka zemi jeho nepřietelsky byl poplenil, an pak jem jeho u vězenie jeho vsadil i dal veliký diel jeho země a hradóv maytburskému arcibiskupovi, ale potom z jeho rukú v manstvie věčné přijal, to jeho jedinkú pečetí danie a přijétie zatvrdiv, proňežto v časech po smrti poslednieho Woltmara bramburského markrabie veliký svár a rozniecenie o to bylo. Potom pak Otta bratra svého Albrechta (vyňem z vězenie, panstvie) [132ᵇ] svého dědicem učinil. Když Otta tento druhý umřěl, jakž pověděno již, Albrecht druhý byl po ňem. Ten pojal sobě za ženu Mechtyldu dceru Konratovu markra-

*) Viz str. 119.

¹) tak R a L; vrtkých Lit. — ²) Lit. — ³) Lit.

1201 binu z Landsperga i jměl s ní dceru Mechtyldu, jenžto jest pojal Otta z Brunšvika vévoda; druhú dceru opět jměl, jenžto potom oddána byla lankrabí. Potom pak jměli spolu dva syny Jana a Ottu, a že ten jistý Albrecht bieše velmi válečný proti Kazimírovi a Boleslavovi kniežatóm slovanským a proti Majtburskému kostelu, jeho bránieše toho času Gumpert z Švamberka a Richart z Plajvěna vytrhl, proňežto proti majtburskému tvrdý hrad řečený Woldmirstete a Odeberk udělal a proti Slovanóm druhý na Odřě Oderberk učinil, nad to obdržav zasě hrad Osterburk Zifridovi z Haldenhusna. [1])]

Přiemluva.

1198 Léto [a]) božie tisíc dvě stě a dvě Přěmysl král český odstúpiv od své ženy jménem Adly, pojal dceru krále uherského Konstancí sestru Belinu královu. Ta Adla byla jest sestra míšenských markrabí. Téhož léta Enkelbertus moravský biskup umřěl jest, na jehožto miesto Bavorčic vstúpil.

1201 Léto božie tisíc dvě stě a tři tento jistý Bavarus biskup moravský umřěl jest, na jehož miesto Roprecht Enkliš [převor v Nepomuka vstúpil jest].

[133[a]] *Přiemluva.*

Léto božie tisíc a dvě stě a čtyři kostel Olomučský větší biskupovi shořal byl a na léto skrzě Roprechta biskupa vzdělán. Téhož také léta král Přěmysl vzdvihl sě byl na pomoc Filipovi řískému králi proti Ottovi z Brunšvika. A takž s oné strany Rýna Filip toho jistého Ottu a biskupa Kolínského s pomocí Čechóv bojem přěmohl jest.

Svatý Prokop.

1204 Léto božie tisíc dvě stě a pět přěslavný boží zpovědlník sv. Prokop vzdvihán jest. Skrzěžto jeho zaslúženie mnoho nemocných a lidu věrného uzdraveno bylo od rozličných neduhóv.

1203 Téhož léta král Přěmysl, jenžto dřieve Filipa sě nádržal, proměněním některé příhody tak snad jakž čas ten zastal s bratrem svým Vladislavem 1203
moravským markrabí Otty sě nádržal proti králi Filipovi řískému pomáhaje jemu. Toho času nepřátelóm tiem veliké škody učinil, že Filipovi nepřietelský zemi zhubil a poplenil.

Znamenáž.

Léto božie tisíc dvě stě a šest král Přěmysl 1205
Filipovu milost opět obdržal, v sedmi tisícech hřivnách rukojmě postaviv. Téhož léta králová Constancia žena Přěmyslavova urodila syna Václava a před ním tři dcery urodila byla. Jedna dána vévodě korutanskému, druhá vévodě polskému a třetie v Čechách umřě[133[b]]la jménem Agnežka; za polským vévodú (co byla), té jsú řiekali Anna, ješto klášter jeptiškám zákona svaté Clary a špitál s. Matějě těmto křížovníkóm s hvězdú u Vratislavi založila jest a tu i odpočívá.

Léto božie tisíc dvě stě a sedm onen Theobald a Soběslav do Čech přivoláni zasě.

Léto božie tisíc dvě stě a osm Constancia 1207
žena Přěmyslavova urodila Václava [b]), ješto potom byl markrabí moravským. Po tom jistém synu urodila dceru jménem Agnežku, ješto za Fridrika za ciesařě nechtěla jíti, jeho ciesařstvím vzhrděla, ale nebeskému choti svú vieru a svú čest a čistotu zachovala. Nebo ta jistá dievka klášter s. Clary u věčšiem městě pražském, ješto u s. Františka slove, založivši, v ňem jeptiškú ostala. V ňemžto sčěstně odpočívá mnohými divy i za živa stkvějíci sě přěslavně. Tato [c]) jistá panna dóstojná byla jest tovařiška s. Clary, točíš za jejích časóv byla jest také zákonnicí, jenžto mnohé listy ona k niej a ona k niej sobě sta psale. Toho léta také bylo na slunci pokaženie.

[Toho léta také klášter Arsenský Albrecht druhý markrabie bramburský stvrdil jest.

Léto božie tisíc dvě stě a devět toho měsiece, jakž kroniky bramburské líčie, ten hrad Osternburg jest zkažen. Na to tento Albrecht ciesařě [134[a]] Ottu proti majtburskému arcibiskupu vedl k tomu městu řěčenému Boteh i oblehl jej mocně.]

---

[a]) Viz str. 120. — [b]) **Má býti Vladislava.** — [c]) **Zde text český u porovnání s latinským poproměněn.**

[1]) Tak R, L, Lit.

1209 Téhož léta králová Constancia žena Přěmyslavova urodila Ottakara, jenž Přěmysl slul; byl potom markrabí moravským [1]).

1206 Léto božie tisíc dvě stě a desět Filip řieský král a Přěmysl král český opět v přiezeň sta vstúpila a aby ta přiezeň bez pohnutie mezi níma ostala, král Přěmysl Ottu, řířského krále protivníka Filipova ovšem zkazil jest, jeho zemí zhubiv a popleniv od ňeho odstúpiv Filipa a přátel jeho nádržal sě. Proňežto většie ještě přietelstvie s ním chtě jmieti Filip dceru svú Kunhultu dal za Václava jeho syna, ale že ten jistý Filip Ottovi hercukovi z Rýna slíbil ji bieše dáti, toho měsiece črvna v noci lestně v Pambercé zabil jest jeho ten jistý Otta. Proňežto Jindřich maršálek krále Filipóv pána svého a krále chtě pomstiti toho jistého hercuka, an s beranem hraje v jednom ostrově na Dunaji, ukrutně jest jej zabil i všěcky také jeho panošě s ním jest zbil.
1209 Potom pak Otta z Sas korunu ciesařskú přijal.
Ale protože ten jistý Otta kostelní bieše protiv-
1212 ník, klniechu jeho od Innocencie papežě, proňežto Přěmysl k Fridrikovi k druhému synu Jin(dřichovu ciesařovu, jenž od) [134[b]] německých kniežat volen byl, a papežem Innocenciem posvěcen, přistúpil jest a jeho sě potom nádržal. Kterýžto Fridrik potom v Bazilii slavný ciesařský dvór jmajě, krále a královstvie České svobodno učinil a tyto jemu milosti dal, jakž tyto svědčie hanfesty.

O těch svobodách, že králové češčí od placenie všěch daní ciesařských svobodni mají býti a své biskupy sami stvrzovati a k nižádnému ciesařovu dvuoru, jediné do Normberka a do Pamberka, jako uslyšíš.

1212 Fridrik *) z božie milosti římský ciesař volený, vždycky dá-li bóh přispořitel, král sicilský a vévoda apulský a knieže kaprinský. Poňevadž náš stav ciesařský moc a cnost má předjíti i předchoditi, aby netoliko kniežětská dóstojenstvie od našie velebnosti pochodila, ale také i králová, za
slavnú a za velikú věc má to, že v takém úřadě 1212
našeho vládánie jiných královstvie dóstojenstvie rozspořují sě a naše však dóstojenstvie ciesařské skrzě to nižádného újma netrpí ale přispořenie, proňežto my znamenavše slavnú a pokornú službu, ješto Čechové od stara dávna věrně i pokorně římskému ciesařovi učinili, a nad to nynie pak že dóstojný král český Ottakarus najprve mezi jinými kniežaty zvláště nad jiné nás na ciesařstvie volil s jinými a tak (pak našemu volení ustavičné) [135[a]] a užitečně vždycky nastojí, protož jakož milý strýc náš dobré paměti, král Filip řieský, podle rady svých kniežat skrzě své stverzenie učinil jeho králem, toho tak dobrého a dóstojného učiňenie my potvrzujem a to obnovujemy i pevno činímy naším také stvrzením nad to královstvie, točíš ode všie dani peněžné našemu dvoru ciesařskému i předkóv našich platiti obyčejné svobodno činímy a svobodu dávámy věčně všěm náméstkóm jeho, kterýžkolivěk král od nich volen bude, chcemy tomu, aby k nám nebo náměstkóm našim přijel a korunu královstvie přijal, jakž toho slušie. Nad to viece všěcky ty mezě, ješto k tomu království kterýmžkolivěk činem přislušějí a jsú pak některak odlúčeny od země, navracujemy jemu i budúcím jeho, moc tu jemu dávajíce, aby jě držal. Tuto jemu moc dávámy i budúcím jeho céle a v plně, aby biskupóv v svém království potvrzovati mohli, a tu také všicku svobodu a bezpečnost měli, jakžto od našich náměstkóv jmieti obvykli. Nad to z našie ciesařské svobody a z obdarovánie našie moci velebně ustanovujemy to, aby tento dóstojný král i budúcí jeho k žádnému dvoru našemu přijeti nejměli, než kdyžby vévoda polský povolán jsa přijel, oni jemu mají próvod dáti, s ním jedúce jako náméstkové něk[135[b]]dajší králi češčí činiti jsú obvykli. Ale tak však, že před šesti nedělmi to jisté přijedenie k těm dvoróm věděno má dáno býti, s tiemto však zachováním, když bychomy my nebo náměstkové naši koronu v Římě brali, toto králi Ottakarovi nebo náměstkóm jeho na voléch dávámy, aby neb tři sta oděncóv poslal,

*) Viz str. 123–125.

[1]) Ve Vrat. následují zde zprávy o vítězství Rusů nad Polany 1210, o Ondřejovi biskupu Pražském, a z kroniky hamburské o synech a nástupcích Albrechta II a j. Zde položeny jsou tytéž zprávy doleji na str. 136[b] pod letopočty 1202 sl.

1212 neb tři sta hřiven dal a zaplatil. A aby to darovánie naše a potvrzenie mocno mohlo býti, tento hanfest nad to psáti smy kázali a naší zlatú pečetí smy potvrdili k věčnéj paměti. Toto dálo sě jest léto božie tisíc dvě stě a dvanáste toho měsiece zářijě v slavném městě bazilském, patnádcté léto Fridrika slavného voleného ciesařě římského, krále silicského [1]) před těmito svědky: arcibiskupem barenským, biskupem tridentinským, biskupem bazilienským, biskupem konstantinským a před jinými před mnohými biskupy, hercuky, hrabiemi, kniežaty, vévodami, opaty, pány, šlechticemi i jinými rozličnými.

O tom, kterak ciesař tyto hrady: Flos, Švarcpurk a Litemstein a jiné, což k tomu příslušie, královi a království věčně dal a milostivě, hanfest.

1212 Ve [a]) jmě svaté a nerozdielné trojicě, amen. Fridrikus z božie milosti (jakožto na druhém [2]) jest), [136[a]] ku povýšení králového dóstojenstvie pilnějie umyslili smy přichýliti sě a zvláště těm, jichžto vieru a pokoru všěch věcí našich jistějším svědectvím známy célu a nemylnu, proňežto dóstojno a spravedlno mnímy, aby ti, jenžto s počátka ihned k našemu povýšení bez pochybenie nás sě nádržěli, od nás tiem snažnějie darováni byli, abychom jiné mnohé tak jich příkladem k našiej přiezni tiem ustavičnějie přitrhli, protož znamenavše snažné a ochotné služby, ješto král Ottakarus srdečnú snažností se všěmi Čechy ukázal nám nynie, a dá-li buoh potom na věky ukáže, nynie jelikož móžemy žádajíce službu jeho opatřiti a za ni něco učiniti, známo činímy to všěm nynějším i také budúcím, že jemu dávámy i také potvrzujemy toho u věčné jměnie, aby měl naše sbožie vlastnie Flos ten hrad se všěmi služebníky jeho nápravnými, kteréhož kolivěk stavu jsú i se vším právem, což k tomu slušie jmieti, jakož to náš děd Fridrikus dobré paměti slavný římský ciesař od Adlety hrabiné kúpil. Dávámy také jemu hrad ten, ješto Švarcpurk slove se všěmi nápravníky jeho i se vším právem, jakožto
děd náš od Jindřicha vévody kúpil z Mělníka. 1212
I také dávámy krajinu tu jistú, ješto Mělín a Reichembach [136[b]] slove, také dávámy ten hrad Lichenstein se všěmi právy jeho; dávámy také královi a království u manstvie to sbožie mantilské a lučské se všěmi právy jeho; dávámy také hrad Donínský, ač od míšenského vyplatiti moci budem. Pakli bychom jeho vyplatiti nemohli, ale což tři kniežata od krále vydaná ciesařská se třmi s jinými smluvcemi zjednají, to chcemy učiniti. A aby to naše dánie pevno a věčno bylo všecko též jako na prvniem hanfestě i svědkové i dánie listové, neb oba za jedno dána sta.

Svátost přinesena.

Léto [b]) božie tisíc dvě stě a dvě svátost s. Thomy, svatého Jakuba a s. Matěje apoštolova a s. Mauricie z Němec do Prahy jest přinesena. 1212

Pak po tisíci a po dvú stú a čtyři Daniel druhý tiem jménem biskup pražský umřěl jest, na jehožto miestě Ondřěj biskup pražský osmýnadstý vstúpil jest. 1215

Léto božie tisíc dvě stě a pět den s. Cecilie v Římě Ondřěj biskupem učiněn. Na druhé léto po tom letě bratřie s. Vojtěcha do Prahy přineseni a v klášteře s. Jiřé schováni. Léto božie tisíc dvě stě a sedm papež třetí Innocencius v Latrani svolánie nebo sňem obecný jměl. 1215

Léto božie tisíc dvě stě a osmé léto Theobald vévoda český s Vavřincem vratislavským biskupem do Prus sě vzdvihl.

Léto [c]) božie tisíc dvě [137[a]] stě a desět Polanové od Rusóv a od Prusóv ukrutně jsú pobiti. 1220
Toho času Ondřěj biskup pražský, protože král 1216
Přěmysl i všickni páni zemščí kláštery, kostely i jiná miesta nábožná ve všiej zemi, v domiech i na cestách v neslýchané a v přěnesnadné porobenie tiskniechu a kakýmis daněmi nemilostně obtěžováchu, že sě jim živu býti stýskáše, tak krále jakž pány klel jest a s tiem tak zemi bez služby učiniv ku papeži vzdvihl sě, takého jemu násilé žaluje, proňežto některá ta jistá obtiežěnie

[a]) Viz str. 125. — [b]) Viz str. 126. Odtud až po léta 1224 jsou v českém překladu všecky letopočty o deset menši než v textu latinském. — [c]) Viz str. 127 a 128.

[1]) sicilského L. — [2]) t. j.: úvodní slova táž, jako v hanfestě předcházejícím.

1216 oblehčena jsú některak a druhá ovšem dolóv sňata a jménem na miestech, jenžto nad jiné biechu obtieženy, neb žid jeden haléř platieše a žák neb kněz s pleší čtyřidceti peněz.

Přiemluva.

1220 [Toho [a]) léta točíš tisíc dvě stě a desět když Albrecht tento druhý tiem jménem bramburské markrabstvie udatně zpravováše, ostaviv po sobě dva syny Jana a Ottu mladičké děti umřěl jest a v Lenínském klášteře pohrabán. Žena jeho Mechtilda syny své zachovala jest a mnoho smutków od svých pánov a od vévody saského trpěla, když poručenstvie dětinské, jímžto Jindřich hrabie za Rihalta [1]) vládl, k niej sě vrátiv múdřě jest markrabstvie zpravoval. A když již stará byla, [137[a]] syny a děti své dcery Mechtildy, točíš vnúčata, jenž za vévodú za Brunsvíkem bieše chovala jest bydléci na Soltweldu, a Janovy i Ottovy také děti chovala jest tudiež. Ta jistá bratry Jan a Otta dobrotivě bydléce v přietelství a v pokoji, nepřátely spolu hubiece a přátel povyšujíce, přěbývala sta země a sbožie pověcijíc a rozšířijíc od pana Barnina toto sbožie tak řečené Barnon a Teltavu i mnohé jiné k tomu obdrželi jsú, Uketnu tak řečené až do té řěky Wolsen všěcko pokúpili jsú. Opět hrady a vladařstvie kúpili jsú Berlin, Strusperg, Frandenford [2]) a nový hrad řečený Angermund a mnoho jiného vzdělali jsú, a což pustého bylo, to osadili, a tak mnoho sbožie jměli a božie službv pilni byli, mnohé zákony v své zemi zdělavše.]

Přiemluva.

1220 Léto [b]) božie tisíc dvě stě a jedenádct král Přěmysl a páni všicni po svých znamenitých poslech slíbivše jemu vieru svú, aby sě nebál, Ondřějě biskupa, prosili jsú, aby k nim na mezi moravskú vyjel a na rakúskú a o dobrém stavu kostelniem s nimi pomluvu jměl. Jenž s nimi, jakž jsú prosili, sšel sě jest, ale nic neprospěv vrátil sě do Říma.

Přiemluva.

Léto božie tisíc dvě stě a dvanádct Ondřěj biskup pražský s Řehořem s kardinalem z Crescencie [138[a]] vrátil sě do Čech, a tak pak ten kardinal v pokoji smluvi jej s králem, se pány na meziech moravských. S tiem pak ten kardinal službu zasě vrátil v zemi. Potom pak přietelé biskupovi někteří zvláščí pověděli jsú jemu, že král se pány na jeho smrt sě smluvil, proňežto biskup ubáv sě vrátil sě do Říma. A takž pak na léto na druhé ihned umřěl jest, jehožto z toho města Cassamarie, tu kdež odpočívá, hlava přinesena jest a ve zdi kaply s. Václava v Pražském kostele schována nad oltářem s. Křížě, tu kdež zlatý kříž jest namalován. [3]) Téhož léta bratr Přěmyslóv Vladislav moravský vévoda markrabie umřěl jest a tak Vladislava mlazšieho syna svého v Moravě učinil miesto ňeho. 1221 1224 1222

Přiemluva.

Léto [c]) božie tisíc dvě stě a čtyřmezdcietma Vladislav markrabie moravský syn krále Vladislavóv někdajšieho, ježto Přěmyslovi bratru svému postúpil králevstvie Českého, toho měsiecě srpna umřěl i pohrabán v Velehradě v klášteře, jejž on na čest Matcě Božie udělal i hojně nadál. Téhož léta Peregrinus kanovník miesto Ondřějě biskupem byl. 1222 1224

O větších [138[b]] přieběziech Přěmyslových a kterak za jeho zdravie syn jeho Václav na královstvie potvrzen.

Léto [d]) božie tisíc dvě stě a šestmezdcietma Peregrin s biskupstvie v Římě skrzě papežě ssazen, na jehožto miesto Budivoj kanovník vstúpil biskup dvacátý. Toho měsiecě ihned ten Budivoj umřěl. Ten také Peregrin u sv. Klimenta schován jest, jehožto ti bratřie toho léta vzěli biechu k sobě. 1225

Toho léta také s povolením královým skrzě Jindřicha markrabí moravského i všěckny jiné zemany a pány Václav prvorozený syn jeho králem českým volen, kteréhožto volenie Fridrik král 1216

---

[a]) Viz str. 129—131. — [b]) Viz str. 131. — [c]) Viz str. 132. — [d]) Viz str. 133.

[1]) Ryhalta R, L. — [2]) R, L. — [3]) Také papež umřel Vrat.

1216 říský jakožto správného a pevného s povolením všěch kniežat ciesařských potvrdil jest, a takž Václav když otec jeho přijel, Přěmysl, králem učinil českým, jako tento hanfest slovo od slova praví. [1])

Hanfest.

Fridrikus [a]) z božie milosti, jakž na přědních psáno hanfestiech, známo činímy to všěm nynějším i budúcím, že nynie tohoto času přijed k nám Beneš alcipřěst bělínský i dal nám to věděti, kterak věrní naši Jindřich markrabie moravský i všickni zemené České země [139[a]] s povolením krále Přěmyslovým vzvolili sobě krále Václava syna jeho prvorozeného i prosili nás velmi snažně, abychom volenie potvrdili toho jistého, své povolenie k tomu dadúce našim potvrzením, proňežto my žádost Ottakarovu, jeho prosby pro jeho službu a pro vieru, jenžto k nám jmá, i pro jeho také syna Václavovu našeho sestřěncě milého, jenžto nám a ciesařství dá-li bóh ukáže, s povolením všěch kniežat ciesařských, ješto tehdy při nás byli, toho volenie potvrzujemy a je pevno činímy a za potvrzenie jmámy i dávámy jemu všecko královstvie české i se všěmi mezěmi i se vším právem i se vší ctí i se všěmi jinými věcmi, což k němu příslušie, jako otec jeho a jiní náměstkové vévody i králi jměli i drželi jsú. Přikazujemy a pevně to ustavujemy, aby nižádný ani duchovní ani svěcký tohoto našeho potvrzenie nepřěrušil, ani kterú marností jemu sě protivil. Pakli by kto proti tomu učinil, sto liber čistého zlata aby dal, jehožto polovici dvoru našemu a polovici tomu, komuž by křivdu učinil na tom. A aby to pevno bylo, tento hanfest psáti smy kázali a pečetí naší zlatú jeho potvrditi. Svědkové tito jsú při tom byli: Zifrid [139[b]] augusteninsky biskup, a mnoho jiných biskupóv i opatóv rozličných, hercukóv, hrabí, kniežat, vévod, pánóv, šlechticóv i jiných přěmnoho. Psán a dán tento list v Ulmě léto božie tisíc dvě stě dvadceti a sedm toho měsiece (síc).

Přiemluva.

Léto [b]) božie tisíc dvě stě a sedm mezdcietma 1226
skolastik pražský Jan toho měsiecě ledna, jeden a dvacátý biskup pražský učiněn jest.

Léto božie tisíc dvě stě dvadceti a osm 1228
Václav Přěmyslavóv syn krále českého otcě jeho přikázáním skrzě arcibiskupa mohučského Zifrida posvěcen a zmazán jest na královstvie s svú ženu královú Kunhuntú v Pražském kostele tu neděli před masopustem. [c])

Léto božie tisíc dvě stě dvadceti a devět 1229
král Václav mladý všecku zemi Rakúskú od Trencie [d]) [2]) až do Uher s velikým vojskem poplenil jest, a vévoda Lipolt rakúský byl v Apulí s ciesařem, mezi ním a mezi Řehořem papežem pokoj jednajě. Tuž pak bez něho Václav mladý král zpáliv a pobrav s sobú veliké kořisti do Čech sě jest vrátil, a ten Lipolt tam umřěl v Apulí, jehož kosti do Rakús přineseny a v tom klášteře, jemuž Lenfeld [e]) [3]) řiekají, jenž on svým ná[140[a]]kladem udělal, pohrabán jest.

[Toho [f]) léta Jan a Otta markrabie bram- 1229
burské synové Albrechta druhého s Albrechtem arcibiskupem majtburským nad tú vodú, jiežto Psina [4]) řiekají, boj jsú jměli.]

Léto božie tisíc dvě stě a třidceti Přěmysl 1230
král český toho měsiece ledna umřěl jest a v kostele pražském pochován.

O zpravování krále Václavovu a o jiných věcech mnohých mezi tiem, ješto sě jsú přihodily.

Léto božie tisíc dvě stě třidceti a jedno po [illegible]
smrti Ottakarové vévoda rakúský Fridrik chtě sě pomstiti pro tu křivdu, ježto král Václav otci jeho učinil, s Přěmyslavem markrabí moravským s bratrem krále Václavovým vlastním sňal sě, a tak proti královi oba vojsko své shromazdila, s nímžto mnozí jiní přietelé jich byli jsú, točíš vévoda moravský s bratrem svým markrabí byl z Varty nebo z Verdy, bambergenský biskup, hrabie z Tirola, patriarcha z Aquilie a mnoho jiných kniežat k tomu němećských jim na pomoc

[a]) Viz str. 137. — [b]) Viz str. 137. — [c]) V českém překladě schází následující potom věta o posvěcení kaple sv. Tomáše. — [d]) Rozuměj Kremži. — [e]) Rozuměj Lilienfeld. — [f]) Viz str. 135.

[1]) Tak v rukop. R, L; v Lit. je zde mezera. — [2]) Trenczie R, L. — [3]) lenfeid R, L; lenffeld Lit. — [4]) pływa R, L, Lit.

1233 bylo přijelo, jenžto vzdvihše sě vtrhli k hradu královu jménem Bietovu bliz od českých mezí i oblehli jej, jenžto pro veliké bitie prakóv a pro strach té ohromy jim vzdán byl jest. To když sě tak stalo, tak řekše jako omluvné, by vévoda v[140b]elmi nemocen byl, to což tři dni přijeli sém jedúce, to utiekajíce zasě jedniem dnem jsú přijeli velmi rychle, mnějíce, by král zítra třetí hodinu s bezčíslným vojskem u Bietova na poli jě chtěl podstúpiti. Nebo jistá věc jest to byla, neb slyšiechu bubny, že král s svým vojskem pod lesem českým i moravským stáše blízko podle Bietova, múdřě obmýšleje to, kterak, když by z lesu vynikl, boj s nimi počal. Neb mnozí, jenž tu biechu s ním, viece bratru jeho Přěmyslavovi nežli jemu přějiechu, majíc v jeho vojščě rodice a přátely rozličné. Zatiem jeden pán z Moravy jménem Boček tuto čest královi učinil, po horách a po lesiech blízko od nepřátelóv právě jako na úsvitě kázal u mnoho bubnóv bubnovati, jakoby již točíš vojsko vzhóru mělo vstáti k bojování a jakoby jim dobrú mysl dávali skrzě to. Ten zvuk když nepřietelé uslyšěvše, užěsli sě velmi a v téj úžěsti lekše sě, na omluvu, by vévoda nemocen byl, rychle preč utekli.

[Toho léta na Letnice Jan a Otta markrabie bramburské rytieři byli jsú učiněni.]

Svatá Elžběta vzdvihána.

1232 Léto božie tisíc dvě stě třidceti a dvě svatá Elžběta ku počtu svatých připsána jest. Téhož léta bosákové do Prahy jsú přineseni.

1235 Léto božie tisíc dvě stě třidceti a tři ciesař Frid[141a]rik z Napule bral sě po moři do německých zemí, a protože syn jeho Jindřich král římský proti ňemu smluvil sě bieše, vyjev i jal jeho a ihned jej poslal do Apulé, jenž tak u vězení umřěl jest.

Přiemluva.

1235 Léto a) božie tisíc dvě stě třidceti a čtyři když král Václav s jinými kniežaty němečskými k ciesařovu dvoru přijel, velmi poctivě jeho přijal a přěmnohými dary jeho daroval. Když pak do Čech sě chtěl vrátiti, mezi jiným darováním 1235 dvadcěti tisícóv hřiven dal jemu, ješto všěcky ihned štědřě od sebe rozdělil. Jemužto ciesař i kniežata velmi sú sě divila, že z takého zbožie nic sobě neostavil.

Téhož léta když ciesař Fridrika vévody rakúského k svému dvoru povolal, an nepřijel, proto jako hněvajě sě, že zětě jeho Jindřicha držal u vězení, proňežto ciesař rozhněvav sě vtrhl do Rakús i odjal jemu všěcka města, jich dobyv, Vieděň i jiná mnohá (mimo) jedinké Nové město, jehož udatně brániešě sám vévoda. Ciesař pak vzdvih sě preč, Vieděň i všěcky Rakúsy českému králi poručil.

Přiemluva.

Léto božie tisíc dvě stě třidcěti a pět ciesař když do Apulé vrátil sě, přieteli svému Fridrikovi vévodě rakúskému Vieděň i jiná všěckna města zasě vrátil jest, a tak v tom klášteřě [141b] před Brnem, jemuž Luch řiekají, sešli sě v hromadu i zatvrdili přísahami mezi sobú přietelstvie věčné.

Přiemluva.

Léto božie tisíc dvě stě třidceti a šest Jan 1236 biskup (pražský) umřěl toho měsiecě zářijě, na jehožto miesto Burkart skolastik druhý mezdcietma biskup pražský vstúpil jest.

Znamenaj.

Léto b) božie tisíc dvě stě třidceti a sedm 1237 Přěmysl moravský markrabie ostaviv na hradiech ctné lidi branné před svým bratrem do Uher utekl, jenžto hradóv králově síle a moci udatně brániechu. Proňežto král z dřievie, z kamenie a z hlíny jiné hrady velmi tvrdé zdělati kázal a přiekopy dobrými obehnati, jimižto oněch hradóv cěsty všěchny obránil jest, aby ani sjeti ani vjeti mohli, a takž hrady i obdržal. Zatiem pak ujednáním krále uherského bratru svému král dal jest milost. A tak krajinu Opavskú a Olomučskú, na nichž dosti měl, vrátil jest jemu, jenž potom umřěl jest skoro c).

a) Viz str. 136. — b) Viz str. 137. — c) V textu latinsk. jest o odstavec o čtyrech řádcích, týkající se řádu křižovnického, více.

1239 Léto tisíc dvě stě třidceti a devět Burkart biskup pražský umřel jest toho měsiece září, na jehožto miesto Mikláš kanovník biskup čtvrtý mezdcietma vstúpil jest.

Králevá Constancia.

1240 Léto božie tisíc dvě stě čtyřidceti králová Constancia, žena krále Přemyslavova, toho měsiece října [142ᵃ] umřela jest. Ta jistá tato dva kláštery v Moravě založila jest, jeden z těch Tuchovic řečený, tu kdež odpočívá, a druhý Oslov, oba panenská šérého zákona. Tyto hrady v Moravě založila: Hodonín neb Godín, druhý Břecislav jinak Lentemberg a Bystřici, v Uhřiech udělala to město Trnov, jemužto uhersky Sambach králové Constanciové řiekají; v Uhřiech opět udělala hrad, jenžto Rotenstein slove. Téhož léta umřěl jest Roprecht biskup moravský.

Přiemluva.

[Toho [a]) léta jakž kronika bramburská líčí, Jan markrabie bramburský nad tú vodú, ješto Bisa slove, proti Vilbrantovi majtburskému arcibiskupu, a proti Menhartovi hildebranskému [b]) biskupu měv boj i obdržal. A když míšenský markrabie Jindřich udatně sě bránieše jemu, však on vždy svietězil jest. A takž tu v tom boji hildebranského biskupa i s jeho lidmi jal jest a Majtburský sotnú túhú ledva utekl. Tato dva bratřencé Jan a Otta město a hrad řečený Kalné oblehvše zkořen zkazili. Potom pak ten Willebrant s míšenským markrabí s Jindřichem přitrhvše s lidem s velikým blízko k Majtburku tu stany své rozbili, ježto Otta markrabie, že bratr jeho jinde u jiných věcí bieše neprázden, mezi Bramburkem a Plané utkal jest i měl s nimi tu boj. A tak obdržav mnoho jich [142ᵇ] zjímal a jiní když běžěchu rychlostí na tom mostu tu planejském, když most pod nimi padl, přěmnozí ztopili jsú sě. Potom pak pokoj mezi sobú učinivše velmi slovútně velikú ctí ctili sě.]

1241 Léto [c]) božie tisíc dvě stě čtyřidceti a jedno pohanové ti, ješto Tartarové slovú, všěcky Rusy i mnohá jiná králevstvie křesťanská zkazili jsú, 1241 jenž také Kolmana bratra uherského krále tu zastřělili jsú, a hlavu Jindřichovu vévody stenše polského dolóv, s sobú sú preč nesli. Málo pánóv tak z velikého množstvie ušlo jest, a to jiní rytieři i panošě všickni zbíti sú byli. A když pak král Václav s svým vojskem tam bral sě, zvěděvše to ti pohané, utekli z Polsky a tak chvátajíce přěs mezé moravské, chtiec do Uher k svému tovarystvu přijeti, po polovici jednak země Moravské i Rakúské ve vsech i na poli lidí zmordovali jsú. A král uherský na břěhy mořské před nimi utekl.

Toho léta Řehoř papež umřěl a Fridrik ciesař v klatbě vždy ještě byl.

Téhož léta toho měsiece října v poledne na slunci bylo pokaženie.

Přiemluva.

Léto božie tisíc dvě stě čtyřidceti a dvě Fridrik vévoda rakúský okolo Znojma s svým vojskem Moravu poplenil a zpálil. Ale když král Václav jeho nepřátelsky potkal, oddal sě jest na běh. 1242

[143ᵃ] Léto božie tisíc dvě stě čtyřidceti a tři žoldán babylonský král s velikým množstvím pohanóv vtrhl do s. země i zkazil město Jeruzalemské i s božím hrobem. A tak mladé i staré všěcky zmordoval, nižádnému neodpustiv. [d])

O větších přieběziech krále Václavových a o jednom boji mezi ním a mezi Rakúským, jenž sě zapsali.

Léto [e]) božie tisíc dvě stě čtyřidceti a čtyři Fridrik rakúský vévoda krále Václava pobiedil a pozval, aby s ním bojoval, komu by sě točíš sčěstie obrátilo, na jedno velmi utěšené miesto na moravských a na rakúských meziech, jemuž Žhec [1]) řiekají. Nepřijel-li by ihned třetí den po svatéj Kateřině, ale měl od ňeho takýto hanfest vzieti pod těmito slovy: Já Václav král český vyznávaji tiemto listem, že nejsem dobřé přišlý, ale jsem syn kurvy obecné, a to vysvědčil jsem 1244

[a]) Viz str. 137 a 138 — [b]) Rozuměj halberstadtskému. — [c]) Viz str. 138. — [d]) Latinský text má mezi zprávou touto a následující ještě zprávu o zvolení papeže Innocence IV. — [e]) Viz str. 139.

[1]) Zhecz R, L.

44 i vysvědčuji i chci vysvědčovati, doňudž živ jsem, abych nikdy já ani náměstkové moji toho zapierali. Fridrik pak vévoda rakúský přěde všěmi pány země své i před jinými many země své i sluhami pod svú pečetí takýto dal jest list na sě: Známo buď všěm nynějším i budúcím, že ač já Fridrik vévoda rakúský v to miesto v ten uřčený den nepřijedu, ale tobě králi dřieve řěčený hanfest [143[b]] na věčnú mú i jiných mých náměstkóv hanbu i na příslovie mého všeho vévodstvie i na věčnú úkoru vezmu. Král český přijev na uřčené miesto čakal vévody den i druhý, jenž ani sám ani skrzě poručníka svého hodného nepostavil sě. Ale z daleka vojsko opatřiv vévoda preč jest utekl. A ten hanfest, jenž přisáhl byl vzieti, i nevzal jest od krále. Ale s tiem mlčě s svými pány hanbu tu umlčěčky měl jest sobě. Neb jakž najspieše moha k Dunaji tiehnieše, a král po ňem chutně s svými jeho honieše, proňežto král tieměř všěcky Rakúsy zhubiv a zkaziv s vítězstvím domóv sě vrátil slavně.

[Téhož léta Otta třetí markrabie bramburský bratr Janóv těm mnichóm predikatoróm, jěž srdečně milováše, v Strusperku založil klášter. Ten jistý Otta Blažěnu neb Beatrix dceru krále českého pojal sobě za ženu i měl s ní Jana řečeného z Prahy, Ottu řečeného Dlúhý, Albrechta a Otíka, Kunhutu a Mechtyldu. Ten jistý byl jest člověk velmi nábožný, bděním a modlitbami i posty své tělo trudě. A na každý pátek nehty neb jehlami až do krve sě zdieral na pamět božiemu umučení. Jan pak bratr jeho pojal Zofii dceru krále dacského i měl s ní pět synóv, jednoho Jana, jenž kakžkolivěk [144[a]] měl dceru krále Castelského sobě oddanú, však za zdravie otcova ještě pojal Hedviku dceru páně Miklášovu. Měl jest také Ottu, jenž v Straffordě v hlavu šípem zastřělen a tak celý rok jej v hlavě nosil. Proto pak byl nazván markrabie řečený s šípem až do smrti. Ten jistý pojal sobě ženu Elichu jménem, dceru Janovu hrabie z Holstice; měl jest třetieho syna Conrata, jenž jest pojal sobě ženu Constancii dceru Přěmyslavovu vévody s velikú ctí [a]) té krajiny podle Varty. [1]) Měl jest také syna řečeného Erikus, jenžto v Majtburcě, 1244
v Kolíně a v Hilberstandě byl kanovníkem a potom biskupem majtburským. Měl také dceru Helenu, jenžto pojal markrabie Bedřich. [b])]

Přiemluva.

1245 Léto božie tisíc dvě stě čtyřidceti a pět Innocencius papež, když v Lukduně snem měl obecný, Fridrika ciesaře konečným súdem dolóv ssadil a jej od obcě křesťanské odlúčil, proňežto Jindřich lankrabie z Turingie řiským (králem) volen; tu také Konrát s Olomúčkého biskupstvie ssazen, jenž královú mocí Václavovú je držieše. Na jehožto miesto zjednáním a dáním papežovým Brún jest vstúpil.

1246 Léto [c]) božie tisíc dvě stě čtyřidceti a šest, když Fridrik vévoda rakúský svój život dokonal, dcera stařějšieho bratra Jindřicha někdajšieho vé[144[b]]vody za Karlova syna byla jest dána, jenž po nie na vévodstvie vstúpil.

Toho léta také Mezek vévoda polský umřěl. Na jehožto miesto skrzě volenie všěch pánóv Vladislav syn králóv opět jest vstúpil k vládání Polsky.

Toho léta když Conrat s olomučského biskupstvie nechtěl postúpiti, všěcka Morava bez božie služby byla skrzě to.

Přiemluva.

1247 Léto božie tisíc dvě stě čtyřidceti a sedm Vladislav syn krále Václavóv toho měsiecě ledna umřěl jest, vévoda rakúský a polský, na jehožto miesto Přěmysl druhý syn králóv Václavóv vstúpil na oboje vévodstvie. Toho léta Jindřich řiský volenec [d]) umřěl, na jehož miesto Vilém z Holandrie vstúpil.

[Toho měsiecě listopada Zophia žena Janova markrabie bramburského umřěla jest a v Dacii pochována; neb tam bieše jela na koronovánie bratróv svých. Proňežto ten jistý Jan pojal jest Jitku, dceru Albrechtovu saského vévody i měl s ní Albrechta, Heřmana, Jindřicha, Mechtyldu a Agnežku, z nichžto jednu pojal byl král dacký a druhú Barim syn Boleslavóv.]

---

[a]) Rozuměj „části“, v latin. textu „cum magna parte terrae“. — [b]) Latin. text má Theodricus. — [c]) Viz na str. 140. — [d]) Latinský text správně: Henricus electus in regem Alemanniae moritur.

[1]) Wartuy R, L.

O přiebězíech krále Václavových s jeho synem a o svářiech, ješto mezi nimi byli s obú stranú.

1246 Léto božie tisíc dvě stě čtyřidceti a osm slavný král Václav sestřěnci svému Oldřichovi synu vévody korutanského, jehožto Moravčici [145a] jako samého krále posluchácha, přikázal jest, aby sbera vojsko v Moravě vtrhl do Rakús mocně, jemužto tisíc žoldnéřóv německých poslal na pomoc. Takž vévodík tento Oldřich když jednak se čtyřmi tisíci nedaleko od mezí moravských v jednom údolí stáše, tu rozbil stany přěs noc. Na úsvitě pak, jako jenžto mnozí ješče spáchu a nižádné noviny o vévodě rakúském nevědiechu ani co tbáchu, aj toť ihned zatiem s velikú rychlostí mnoho střělcóv stany těchto všěch oklíčichu, ihned tu v tom pokřiku Oldřicha vévodíka, an preč běží, beze všeho oděnie svú rukú jal jest. Tak pak jiné, ani beze všeho běžie sěmo tamo oděné ihned zjímali jsú, jež do Rakús svázány dovésti kázal. A ti, kteříž sě bránili, zbiti jsú ukrutně a někteří od svého preč utekli. Ti ješto zjímáni byli, mnohým z nich, aby potom Rakúsóm na škodu nebyli, nosy a uši obřězali jsú. Mezitiem pak Rakušěné boj obdržěvše o kořist sě rozdělili, někteří také páni moravščí penieze davše vévodě prázni byli vězenie. Ale hradóv, ješto král český tehdy tu jmějieše, nechtiece vzdáti jich, dali jsú sě čistovi niti na velmi velikú zimu nositi před ty ještě hrady.[a]) Ne, jeden pán jménem Cirek[1]) oko levé dal sobě vylúpiti nežli hrad vzdáti Madberk, umřieti chtě radějí, nežli sbožie sobě poručené pánu svému nevěru [145b] učiniti.

1248–1249 Toho[b]) léta snad diabelským návodem, jenž nepřietel lidský jest, taký svár mezi králem Václavem a mezi synem jeho Přěmyslem stal sě, že musil synu svému vzdáti koronu, jedinké sobě Zviekov, Loket a Most ostaviv. Ale že proto pravé přísahy na ty smlúvy neučinil, ani sě zavázal podle práva, ale bezděky, potom těm smlúvám nechtěl jest povoliti otec. Toho času jeden pán jménem Boreš z Oseka, ješto z otcovy strany bieše i držiesě ten hrad Mostský, Přěmyslovi udatně sě bránieše a toho hradu, takže Přěmysl uzřěv to shromazdil veliké vojsko i přiterhl k ňemu i oblehl hrad silně. To když sě tak dálo, 1249–1249 zatiem ten jistý Boreš se pány z Krasíkova Švamberky a se pány z Lemberka shromazdiv vojsko těch Čechóv, kteříž králi přějiechu, i také Němcóv z Míšně, na Přěmysla v noci nepřátelsky udeřil jest a tak z Přěmyslavovy strany zbiti jsú a Přěmyslav s svými, jenž spali biechu toho času, s některými nahými preč jest utekl. Takž pak zatiem král Václav sebrav z Rakús mnostvie lidu dosti veliké znenáhla čidně[2]) přibral sě ku Praze i obdržal město i popudil syna preč. Potom pak po mnohém rokování všicku zemi zasě jest měl, ale když syn k otcově milosti byl navrácen, přijel k ňemu, chtě s ním o svém [146a] stavu a o svých rozmluviti, jehož král na jednom hradě jménem Tyrsav[3]) jieti ihned kázal. A tak pro kázeň na Přimdu tak jata jsúce kázal donésti. Když pak otec od syna pokoru uzřěv, porozoměl jest tomu, že netoliko syn jeho vinen jest byl, jakožto nešlechetní rádcě. Takž pak ne po mnohých dnech syna vypustiv z vězenie některé nešlechetné rádcě na Petříně dckú hlavy dolóv srúbati jest kázal, a druhé v městě ukrutně na kola zbíti; mezi nimižto jako hlava jich byl jest Ctibor, jenž „múdrá hlava" příjmím slovieše. Ten jest jakž právě na Petříně sťat. Potom pak král synu svému dal jest Moravu, i byli jsú až do smrti otec s synem v pokoji živi.

Přiemluva.

Léto božie tisíc dvě stě čtyřidceti a devět 1249
Mikuláš biskup pražský byl jest jat, a takž i zvoněnie i v krásných ornátiech slúženie zapověděl jest, mimo jedinká dva zvoncě a jedinký ornát postní, to odpustil byl ku potřebě zvoniti a slúžiti; toho měsiece pak dubna puštěn jest z vězenie.

O krupách.

Léto[c]) božie tisíc dvě stě paddesát toho měsěcě črvna krúpy veliké spadly jsú o poledni, 1250
jenž obilí, lidem i dobytku velikú škodu sú učinily, jenž za sedm dní cěly ostaly velmi veliké

a) Překlad méně případný. — b) Viz na str. 141. — c) Viz na str. 142.

1) Czyrek R, L. — 2) czydnye R, L; tři dnie Lit. — 3) Tyrsaw R, L.

1250 jsúce, tréhranaté jako podobenstvie jma[146b]jíce, po nichžto ihned veliká povodeň byla jest.

Přiemluva.

1251 Léto božie tisíc dvě stě paddesát a jedno Přěmysl markrabie moravský, syn krále Václavóv, Štyrsko a Rakúsko, jenž dědicě nejmějiechu svého zvláštnieho, podle múdré rady otcě svého bez prolitie krve, bez velikého úsilé panování svému podrobil jest, zčiniv taký pokoj v těch zemiech, jakéhož nepraviechu před tiem nikdy jsúce, neb všicku smělost a zlosynstvie nešlechetníkóv zlých skrotil bieše. Tu pak aby ta vévodstvie potom dědičsky děti jeho mohly mieti, pojal dceru Lipoltovu někdajšieho vévody rakúského a štyrského, vdovu, jenžto Jindřich někdajší řísky syn Fridrikóv ciesařóv jměl byl dřieve.

Toho [a]) léta toho měsiece února s žakovstvem a s jinými lidmi ta svátost, kterúž papež Agnežcě sestřě krále Václavově poslal byl, poctivě přijata jest.

Nad to téhož léta král Václav sebrav vojsko veliké z Moravy i z Čech syna svého Přěmyslava poslal do Bavor, jenž veliký diel té země zhubil jest. Takž pak přímiřé s bavorským vévodú uloživ s velikú škodú těch lidí domóv sě vrátil.

1252 Léto božie tisíc dvě stě paddesát a dvě král uherský, jménem Bella, když Štyrska a Rakús žádnú mocí nemohl dobýti, vpustil pohany, jenžto Gumanové slovú, jenž ve všech [147a] Rakúsiech i u Moravě nad lidmi i nad žákovstvem veliké krve prolitie učinili jsú, mužě i ženy s dětmi s jich svázány vedli jsú s sobú, a tak u věčnú službu jě podrobili.

Toho léta Přěmysl v Heimburku s tú Markletú rakúskú svatbu měl jest, kterážto jsúci bezdětkyni pořekla na Přěmysla, by on bezdětek byl. Tehdy Přěmysl porozoměv tomu, řekl k nie: Daj mi jednu z svých dievek, a jednak uzříš, sem-liť bezdětek čili nic, viec než v jednom létě. Když povolila k tomu, vzal sobě Přěmysl jednu dievku, jenžto nad jiné milováše, dceru jednoho pána z Kunrulga tam z Rakús, s nížto ihned prvého léta měl syna Mikšě, jehožto potom vévodú opavským byl učinil. Neb před tiem Opava příslušala jest k Moravě, ale dána jest tomu Mikšovi, aby ji od Českého královstvie v manství držal věčné časy. Měl jest pak potom s tu jistú tři deery, z nichžto jednu dal panu Strakonickému, druhú Vartmberskému z Drnholce, třetí panu Bočkovi z Kravař. A takž to bezdědičstvie ne jemu, ale jie bylo připsáno. To když sě tak stalo, vzvěděno jest to, že jest ona po smrti onoho Jindřicha jeptiškú byla stvrzenú zákona svatého Dominika v klášteřě Treverenském, a tak bez odpuštěnie papežova za Přěmysla šla byla. Proňežto když papež rozvod mezi nima [147b] učinil byl, 1252 vrátila sě jest ona zasě do kláštera. Tak pak Přěmysl tento jistý nechtě země bez dědice učiniti, pojal Gunhutu dceru Hostislavovu ciesařě bulgarského krále, jakž potom pravějie bude pověděno o tom.

Téhož [b]) léta toho měsiece červencě když Pomen [1]) tak řečený súdí králóv v kostele s. Jiřie před božími mukami snažně sě modléše svým náboženstvím, z nohy toho jistého křížě krev sě linula, jenžto jest sám svú rukú setřel.

Teho léta a téhož měsiece špitál na mostě na čest svatého duchu s. Agnežka učinila a křížovníky s hvězdú tu posadila a všeho zákona zjednala, aby tu hlava byla [c]).

Léto božie tisíc dvě stě paddesát a tři král 1253 uherský s těmi Kumány točíš Turky všicku Moravu kromě jediné hradóv a ohrazených měst ohněm a plenem zkazil jest, mužě i ženy s mláďátky jich, nižádnému neodpustili ni velikému ni malému, všecko kázal zhubiti; za přímiřím hubenec to učiniv, svú přísahu ohavně přěrušil, jenž mezi ním a vévodú rakúským stala sě byla. Né, i na potupenie svaté viefě kostely, zvony, oltářě i ornáty zkazil a druhé s sobú do Uher kázal nésti, točíš jako ornáty a jiné věci. Proňežto Rakuš[148a]ené, Štyřěné, Moravěné spolu králi tomu velikú škodu učinili, královstvie jeho i jiné vlasti přátel jeho zhubivše.

Toho léta zajisté veliký strach a bázeň na Čechy sě říti pro sílu těch jistých pohanóv i také rozličných lidí. Proňežto král Václav takú sílu a moc chtě múdřě předjíti, kázal město zdí hraditi a klášter s. Mařie křížovnicí konec mosta

[a]) Viz na str. 143. — [b]) Viz na str. 144. — [c]) Následující potom zpráva o založení kláštera sv. Kláry vypuštěna v překladu.

[1]) pomen R, L.

1253 kázal dobřě potřěbami špižovati rozličnými, Pražský hrad proti těm nevěrníkóm dobřě ohradiv. Jeptišky od s. Jiřie v městě jsú toho času bydlely kromě kláštera svého.

Téhož [a]) léta toho měsiece řijna slovútný král Václav český umřěl jest a pohrabán u s. Františka v tom klášteře, jenž on s svú sestrú Agnežkú ten klášter založil byl. Ten jistý král po zvěři jeda a žena v lesě větví oko sobě vystrčil i slul proto svých časóv slepooký. Kraloval jest v zemi zčěštně čtyřmezdcietma let a osm měsiecóv. To když sě tak stalo, syn jeho Přěmysl dědicem jsa z Rakús sě vrátiv toho měsiecě dubna vstúpil na králevstvie otcě svého poctivě.

Téhož léta toho měsiece zdvihán jest svatý Petr mučedlník boží zákona predikatorovského.[b])

Téhož léta toho měsiecě listopada svátost svatého Stanislava jest přinesena a s pro[148[b]]cesijí v pražském kostele slavně přijata.

Přiemluva.

1254 Léto [c]) božie tisíc dvě stě paddesát a čtyři toho měsiece ledna Přěmysl syn krále českého Václava dobré paměti přijem kříž s množstvím pánóv s velikým lidem z Moravy a z Čech i z Rakús proti pruským i jiným nevěrným vytrhl jest bojovati chtě. Zatiem pak když mezi uherským a mezi ním pokoj byl pojednán, vzdvihl sě do Prus a tu u Vratislavy vánocě okvasil, k ňemužto tu bramburský vévoda přijěl i jeli spolu do Prus.

Toho léta Innocencius papež umřěl, na jehožto miesto Alexander vstúpil.

Kterak Přěmysl Prušany pobil a mnoho jim škody učinil a kterak většie přieběhy své vedl ten jistý Přěmysl.

1256 Léto božie tisíc dvě stě paddesát a pět Vilém král řiský když v německých zemiech byl na vojně, od Frizonóv jest zabit. Toho léta kniežě Přěmysl s Brúmem biskupem olomúčským, s markrabí bramburským do Prus mocně vtrhli a nepřietelsky jsú všecku zemi poplenili a spálili a mnohé lidi zbili, ani malému ani velikému neodpustivše. Mocnější pak a věčší prušćí, takž jakž tomu věřímy, božím strachem ohromeni jsúce, slyšiece takú slovútnost jméne kniežěte českého, se vší pokorú přišli před ňeho i s životy i sbožím [149[a]] sě jemu dávajíce, ježto když Přěmysl dobrotivě přijal na milost rozličnými radami i návody ke křtu svatému jich pobiedil. Proňežto dvé vévodě prušćie Brúm biskup olomúčký křtil jest, z nichžto mocnějšieho kněz Přěmysl křtil i vzděl jemu jmě své Otokarus a druhého křtil markrabie bramburský i také dal jemu své jmě. Mnozí také páni jiné pokřtivše svá jména jim vzdievali a v své rúcho drahé jě obláčili. Odtavad pak jeda Přěmysl slovútné kniežě české s oné strany téj vody, jiež Pregr řiekají, k jedné hořě přijed hrad a město založil, a tak k svéj pamětí od svého dóstojenstvie Králova hora nebo jinak Khungsberk obecným příslovím, i učinil tu kostel a stolici biskupovú na čest s. Vojtěchu, jenž od Prušanóv umučen byl, i nazval to biskupstvie Sabimienské biskupstvie. A takž po tom účinku když sě to tak stalo, to jisté město Kungsberg se vší tú vlastí Sambienskú když kolivěk proti pohanóm táhnú na které pobitie, to město s maršálkem pruským českého krále korúhev nesúce před ním prvú špici držie proti nepřátelóm na svědectvie tomu účinku českého krále. Druhé město odtavad nedaleko Brúm olomúčský biskup s pomocí královú znova udělal jest a tak od svého vzděl jemu Brunsberg, jenž [149[b]] tolik jest řečeno jako Hora Brúmova. A tak pro potvrzenie viery svaté a rozšířenie také stolici biskupovú tu udělal, jež Warmenské slove biskupstvie. Tě obě biskupství Řigenskému kostelu, jenž hlava jest, poddal, pod jeho poslušenstvie vzdělal. Také král mnoho jiných dobrých tvrzí na obranu a na útočišťe věrným zdělal. To všecko když stvrdil a zpósobil a sliby a rukojemstvie od nich přijal, aby k svéj nešlechetnosti zasě sě nenavrátila, poručiv tu zemi křížovníkóm, cělé léto tu byv, zčěstně se všěmi sě domóv vrátil.

Přiemluva.

[Toho [d]) léta Mechtylda, mátě tú dvú sestřencí Janova a Ottova markrabí bramburských, umřěla jest a v Leninském klášteře pochována poctivě, jakž toho slušie.]

---

[a]) Viz str. 145. — [b]) Mezi odstavcem tímto a následujím položena jest v latinském textu zpráva o kanonisaci sv. Stanislava. — [c]) Viz str. 146. — [d]) Viz str. 148.

Přiemluva.

256 Léto božie tisíc dvě stě paddesát a šest papež Alexander jeden nový zákon, ješto slove od uterpenie blažených mučedlníkóv stvrdil jest, jehožto hlava v Praze u svatého kříže jest a slovúť rvačky.[1])

Přiemluva.

255 Léto božie tisíc dvě stě paddesát a sedm toho měsiece zářijě když sě z Prus vrátil Přěmysl a chvíli v Rakúsech přěbyl, potom do Čech
256 přijel.[a]) Zatiem pak Konrát arcibiskup kolínský přijel byl k králi o [150[a]] některé věci o ciesařství s ním rozmlúvajě velmi pilně, od ňehož ctně jsa
257 ucťen domóv sě vrátil. Mezi tiem král bez rady starších pánóv některé mládencě nesmyslně pojem s sebú vtrhl do Bavor. A když právě až do Lanzhuta všecko byl poplenil a zkazil, chtě sě již pak vrátiti přěs jeden most přěs dřěvený, z prostněho dřievie učiňený, na jinú stranu, když jel s svými, most sě ihned zlámal, mnoho sě jich ztopilo. Když pak s oné strany ješče s vozy ostali byli i stany, tu jedni raňeni, druzí zjímáni a třetí pak zbiti, a Přěmysl s nemnohem některými utekl, a druzí sémo tamo rozperchli sě byli a jedni sě do Menldorfa[b]) vzdvihli, jež bavorský vévoda oblehl, nikam jim nedada, jedno tak jě chce[2]) svobodny učiniti až mezi ním a Přěmyslavem smlúva dobrá bude a stala by sě, jenž sě jest stala, a oni svobodni byli.

58 Léto[c]) božie tisíc dvě stě padesát a osm Mikeš pražský biskup čtvrtýmezdcietmý vstúpil jest na stolici.[d])

Téhož léta Přěmyslav pány tyto z Wajdy z Plajvena a z Geravy svému panování mocně podrobil.

[Téhož léta Jan a Otta markrabie bramburské země své mezi sě rozdělili přěd Jindřichem biskupem Kulnenským zákona s. Dominika a přěd jinými duchovními, pod tú smluvú, který by diel horší byl, aby tiem [150[b]] sbožím zostalým roven onomu učiňen byl, jakž jest i srovnáno. Ale že Jan stem rytieří viec jmějiesě nežli Ota, hrad s dědinami, jemuž Lubišlany dějiechu, s tiem hradem řečeným Delvensleven[3]), s hrabstvím, 1258
ješto kúpili od Hylberstadenského jest k tomu přičiňeno.]

Kterak boží milostí a s. Václava Ottakar král český veliký boj proti Uhróm i jiným obdržal jest.

Léto[e]) božie tisíc dvě stě šestdesát toho mě- 1260
siece črvna kniežě Přěmysl české, markrabie moravský, rakúský a štyrský vévoda s vojskem všěch svých zemí i vlastí i krajin i s pomoci přátel svých králi uherskému Belovi jel vstřieci, jenž již diel Štyřie sobě byl již osobil i všecku osobiti chtieše. Neb ten jistý král s synem svým Stefanem a s rozličnými lidmi z rozličných vlastí s násilníky křesťanstva, jenžto Čechy, Moravu, Rakúsy i Štyrsko nepřietelsky kaziti chtiechu, a takž pak bez strachu podle té vody, jiež Morava řiekají, na krásných polích a rovninách toho měsiece črvna potkal jě a tu podle té vody s svými sě zřiedil a uheršćí králi s druhé strany. A když již tak vojska s obú stranú stáchu, přímiřie by do s. Jana uloženo. To když tak bylo v tom přímiří Přěmysl po zástupiech své vojsko rozdělil byl. Ale však potom u toho města Lava sebralo sě bylo jeho přikázaním. Stefan mlazší král uherský s svými lepšími Uhřaty [151[a]] a s Turky skrzě špehéřě vlúdil sě některak v ty krajiny i hledal té chvíle, kterak by vojsko Přěmyslavovo, jenž rozsazeno bieše na rózno, rozprášiti mohl a zamútiti. Takž pak poslal s tiem špehéře i vzvěděl, že Jindřich vévoda slezský s Vladislavem Opolským a s biskupem Olomúčským na jeděnch lukách podle Pohorlicě stany své rozbili byli, již s tiem tak zjednáním, že když by sě ubezpečili najlép, uděřiti na ně myslili a k tomu sě již vším činem zpósobili. Přihodilo sě tak, že vódce jich zablúdil, nebo ne k Pohorlici, ale k Lávě přijeli jsú, tu kdež markrabie bramburský, Sasicové, hrabie z Hardeka i mnozí také Čechové již přijeli biechu. Již také kniežě české s nimi bylo tu blízko, hotov jsa. A v ty časy taký povyk vzchodieše, že Uhrové a Turkové blízko jsú a již některému vojsku

[a]) Ukončení odstavce tohoto, jak v lat. textu přichází, není v českém překladu. — [b]) Rozuměj Mühldorfa. — [c]) Překlad odstavce tohoto jest nesprávný. — [d]) Tu jedna věta v překladu jest vypuštěna. — [e]) Viz na str. 149—152.

[1]) rwaczky R. — [2]) chcze R, L. — [3]) Delwen Slewen R, L.

1260 překážějí a pohrom mezi nimi činie, proňežto vojsko proti nepřátelóm by hotovo s druhé strany ihned rychle. I by také pověděno to, že nepřátel nenie mnoho a že již jednak ovšem utiekachu preč. To uslyševše každý do svých stanóv sě vrátil. Zatiem pak hrabie z Hardeka a z Plajvejna [1]) a pan Kadolt řečený Sirotek stráž jsú drželi. A když v téj stráži biechu, mnohé jsú viděli špehéřě i honili jě, aniž preč utekli. Potom pak viděli jsú nalit veliké množstvie nepřá[151b]tel vysunu sě i obklíči tyto jisté a s tiem boj mezi nimi počě sě. Ale že nerovný boj jest málu proti mnohu, protož málo jich přěmoženo by od mnoha. Tento jistý povyk dojide stanóv, proňedž jiní zbúřichu sě k bojování. Nebo ihned bychu všichni hotovi nepřátely chtiec odtisknúti. A tak s tiem proti nepřátelóm hrdinsky obořichu sě a jich vítězsky popudichu; v tom jistém běžení v tej vodě Moravě strachem a úžěstí jako bez smysla jsúce, viece sě jich ztopilo nežli mečem zbito. Přěmyslav když tento tak veliký boj obdržal, mezi své kořist na zlatě i na střiebřě i na jiných mnohých věcech rozdělív, vozy těch Uhřatóv pojem, ty poklady veliké a drahé vkladl jest na ně. Zatiem pak prosbú krále uherského i všěch pánóv uherských kniežě české dav sobú hnúti, přímiřé do roka jemu dal, a přísahami s obú stranú to zatvrdil. A tak rukojmě sobě kázal dáti a v Čechách jě chtěl držěti až do hodného mezi tiem dosti učiňenie. To tak zjednav slovútné kniežě toto zdrávo a veselo domóv se vrátilo. Tatoť jsú kniežata v tom boji s Přěmyslavem byla: najprvé Filip Salcpurgenský arcibiskup, Jan pražský a Brúm olomúcký biskupové, Oldřich vévoda karintský a Otta bramburský markrabie. Sasicóv mnoho, [152a] Jindřich slezský a Vladislav Opolský vévody i mnoho jiných kniežat, hrabí i pánóv. Tento boj papeži Adrianovi Přěmysl svými listy poslanými rozlíčil jest tiemto řádem.

List.

Otci svatému v Hospodinu z božie milosti papeži všie cěrekvi svatéj, Ottakarus král český. Zavěrné když ovcě od chvátavých vlkóv zprosčeny bývají, pastéř milostný toho utěšenie jmá, tiem vesel jsa, takéž jako dobrotivý otec, když synové ve zdraví jsú. Těžký boj smy měli s Belú uherským králem a s synem jeho, a s Danielem králem Paským a s syny jeho a s jinými Rusy a s Tatary s těmi pohany, ješto na pomoc byli přijeli jemu, a s Boleslavem kralevským a s Lockem [2]) mladým, Lučatenskými vévodami, a s jinými bezčíslnými množstvím nevěrných a nekřesťanských lidí, Turkóv, Uhróv i rozličných Slovanóv, [3]) Sikulóv [4]) těch jistých Vlachóv, [5]) Beriminóv a Izmahelitóv, jenžto pohanové jsú svými jmény, těchto také rozdvojencóv, točíš Řekóv, Bulgaróv, Kassicóv [6]) a Bosněnských kacieřóv. A tak s pomocí boží nad těmi nade všěmi vítězstvie z nebes nám dáno, a tak potom mezi s obú stranú pokojem to sjednáno. Proňežto vašie svátosti podle pravdy tiemto listem umyslil sem roz[152b]líčiti. Když k Moravě k téj vodě na jednom miestě od Heinburka od toho města dvě míli vzdáli přijeli smy, jenž uherské a rakúské mezě dělí, s druhé strany nepřietelé proti nám stany své rozbivše proti nám přijevše na břězě stachu, tak blízko od sebe biechom, že jedinké voda nás děléše. To když tak bylo, o pokoji mnohokrát hledáno jest sic i onak. Ale oni den ode dne úmysly své vždycky měniechu, a tak sě zatvrdili biechu jako někdy srdce onoho Faraona, proňežto ižádné miesto ku pokoji nebieše. Potom pak dali smy jim na vólech, aby oni nebo nám postúpili, abychom s nimi mohli sě sníti, nebo my jim. Ale však oni vzvolili, abychom my jim postúpili a miesto jeti dali, a aby to bez překazy mohlo býti, přimiřie jsú učinili a přísahami zatvrdili; s tiem cělý den na s. Markletu posly ctné své o tom posielali k zatvrzení. Ale že oni slíbili a přísahy obykli jsú zrušovati, nalezše brody sobě příhodné tajné, v noci na naši stranu s svým vojskem přějeli jsú. A když my praviechom, že by pokoj a bezpečnost byla, aj toť s přěvelmi velikým množstvím, a my sě ubezpečili, proti nám na poli biechu. A když ledva desátá čiest ufajíc v přímiřie při nás bieše ostala, našeho života střěhúce, nebo jedni biechu v Hemburku [7]) a druzí s vozy v staniech, ti pak [153a] jistí naši nepřátelé, plni jsúce lsti v oko-

[1]) playweyna R. — [2]) Laczkem L. — [3]) Slowanow R; v L neni. — [4]) Sycolow R, Sytulow L. — [5]) Vala-chow L. — [6]) Kaſyczow R, L. — [7]) hemburku R, heymburku L.

1260 lek nás obklíčichu, tak že by božie milosti nebylo, snad za živa nás by pohltili. Proňežto v také núzi jsúce, věřiece tomu, že s nebes dána bývá moc a že ne v množství zástupóv, ale darem moci boží vítězstvie dáno bývá, v pomoci najvyššieho pána Hospodina všicku naději naši smy položili. S tiem tak své smy napomanuli, aby mužně činili a tak ihned na nepřátely smy sě obořili, jenž Hospodin s nebes dav nám vítězstvie nepřátely v naši ruku zaklopil jest, svým nebeským rytieřstvem tak je zděsil a porazil, že ihned na běh sě oddali, takže s takú rychlostí a s takým valem běžiece, dáviece sě v hromadu, takže ta voda Morava správně od svého příslovie jako někdy moře rudné Egyptským všecko krví zbitých a zdávených a ztopených, též ta Morava zkrvavena bieše. Tak jest veliké množstvie těch utiekajících hřiešníkóv před božím obličějem zhynulo, že přés lidskú a přěs koňskú mrchu mnozí z našich jako přěs mosty na téj vodě chodiechu do stanóv nepřátelských, v nichžto vozy a ztravu a jiné drahé kořisti pobrali jsú. Proňežto po tom boji nám bohem daném, kakž kolivěk panství našemu u věčné naše podánie královstvie uherské mohli smy podrobiti, však smy nechtěli onoho slova posluchajíc, ješto [153[b]] řiekají: lépe jest mieti súsěda pokojného a sjednaného, nežli přěmoha vypleti protivného, jakž také ciesař Konstantin pověděl(l) bieše: často chutnějšie přietelstvie bývá po nepřiezni, když v sjednánie příde. Protož radějše smy s ním v sjednánie a v mír přišli, nežli bychom tak slovútné královstvie umdlili a zkazili a přístup snad tady Tartaróm vjeti dali. Proňežto to jisté sjednánie mezi námi a mezi nimi s našimi i s jich pečetmi posielámy prosiece snažně, aby toho potvrditi ráčil, aby to věčně mohlo pevno býti.

V tom boji jistém viděna jest orlicě bielá mající hlavu zlatú a hrdlo za korúhví s. Václava, jižto purkrabie pražský v boji držal, a lecíce. A tak jako chvíli a znenáhla rostúci rostla jest tak dlúho, až všecko vojsko české svýma křídloma zakryla jest. Sám purkrabie Jaroš ten jistý pravil jest, že najmenšie poskvrny v tom boji ta korúhev nejměla jest. Mnoho také jiných divóv 1260
skrzě s. Václava i jiné svaté dědice české v tom boji viděno jest.

Přiemluva.

Léto[a]) božie tisíc dvě stě šestdesát a jedno 1261
toho měsiecě dubna Přěmysl s uherským sjednal sě pod jedenmezdcietma[1]) tisíci hřiven střiebra pokuty.

Téhož [154[a]] léta[b]) toho měsiece listopada pojal Kunhutu Přěmyslav dceru Hostislavovu, vévody bulkarského, vnukyni uherského krále Bely, a na tom hradě, jenž Pošen[2]) slove, s ní svatbu měl. S tú jistú měl jest dvé dceři a tři syny, z nichž dva z mládí umřela a třetí Václav na jeho miesto byl vstúpil na královstvie. Potom[c]) pak kněz Věrnieř[3]) arcibiskup mohučský toho měsiece ledna na den božieho narozenie, na úsvitě zavřěv kniežata i pány německá, polská, rakúská i jiná k tomu v kostele Pražském pro tieskeň lidskú, Přěmyslava i jeho ženu na královstvie koronoval a jich pomazal, a tu obojím jménem nazván jest jako i dřieve, jenž tú obú jménú užíval: Otokár i Přěmysl. Byli na tom korunování pražský, olomúčský, pasovský a dva z Prus biskupové, markrabie bramburský, vévoda polský, mnozí hrabie, páni i šlechtici, jimžto na tom poli, jež letní slove, obe dva dni veliké hody učinil. Třetí den arcibiskup s jinými rozličnými dary jsúc darováni vrátili sě domóv.

Toho[d]) léta kacís mrskačové biechu vznikli, 1262
ješto zakrývách̓u hlavu jako zákonníci a do pasa sě obnažiec biči s uzlíky velmi sě mrskáchu. Někteří chodiechu v processiech po dvú řadem a kázanie i klekánie i pokory velmi činiechu podle [154[b]] žákóv svých zpievajíce.[e]) Ti jistí také zamyslili biechu blady, že mezi sobú i zpoviedáchu sě i rozhřěchovachu vraždy i jiných hřiechóv, kajícím úvod dáváchu, pokánie zjevné i tajné lidem skazováchu. By ten blud trál byl, ale žákovstvo za nic nestálo, neb by zahlazeno bylo. Mnozí praviechu, že ten jistý stav jich velmi

---

[a]) Viz str. 152. — [b]) Počátek odstavce textu latinského o rozvodu mezi Otakarem a Marketou vynechán v českém překladu a taktéž níže věta o příchodu Kunhutině do Prahy. — [c]) Následující text českého překladu jest zkrácen a zkomolen. — [d]) Viz str. 153 a 154. — [e]) V latin. textě „secundum distincciones linguarum cantantes“.

[1]) jedenácti Lit., Vrat. — [2]) poſſen R. — [3]) wyernyerz R.

1262 dušem platen by byl a prospěšný, tí skutkové jich i v pekle i na nebi i také jim po smrti. Ten blud najprve biskup normberský pochytil jest a jeho dobrý diel zkazil. Nebo mnozí páni a slovútní lidé nádržiechu sě toho bludu, mnějíce skrzě to hřiechóv odpuštěnie jmieti. A tak pak ohňem zpálení a mečem zbiti bychu.

1262 Léto [a]) tisíc šesdesát a dvě osénie od krup, od suchoty a od vojanóv zkaženo jest v zemi.

1263 Léto božie tisíc dvě stě šestdesát a tři pro ty jisté věci velmi veliký hlad v Čechách byl, že mnoho lidí, hladem zemřělo jest. A toť jsú byla drahá léta.

1264 Léto božie tisíc dvě stě a šestdesát a čtyři Přěmysl dceru sestry své bramburské markrabiné pro věčšieho pokojě zatvrzenie za syna krále uherského dal jest. [b])

[Toho léta, jakž kronika bramburská líčí, Otta třetí bratr Janóv markrabie bramburský dceru svú Kunhutu, jenžto s Boženú českého krále dceří jměl, Belovi synu krále uherského, bratru svaté Elžběty dal jest. [155ª] A tu jistú svatbu král Přěmysl s veselím okvasil jest. Potom pak když Bela umřěl, ta jistá Gunhuta dána jest za vévodu lunenburgenského. [c])]

Přiemluva.

1265 Léto božie tisíc dvě stě šestdesát a pět král Přěmysl měl jest dceru, jenž na hromnice s velikým veselím pokřtěna jest.

Toho léta mezi Bavory a mezi Čechy veliký svár stal sě, proňežto Čechové a Moravčici přikázaním královým vtrhše tam, zemi poplenili tu
1266 jistú bavorskú, Cheb se vším, což k ňemu slušie, vévodě bavorskému a sestřěnci jeho synu Kunratovi syna Fridrikova někdajšieho ciesařě nepřietelsky odjeli jsú, a takž v královo zpravovánie s jeho lidmi přišlo jest.

Znamenaj.

1266 Léto [d]) božie tisíc dvě stě šestdesát a šest král Přěmysl skrz své rytieře i sám sobú Rakušany s oné strany Dunaje až do Řézna všěcky
Bavory nepřietelsky poplenil i zpálil, a na 1266
některých hradiech i na městech zběhy a lidi nevolné zpálil. Takž s obú stranú Dunajě Bavory zhubiv do Čech sě vrátil.

[Toho léta markrabie bramburský umřěl a v kormenském klášteřě v šěrcovém, jejž on založil i nadál, tu jest pochován. [e])]

Přiemluva.

Léto božie tisíc dvě stě šestdesát a sedm 1268
Oldřich vévoda korutanský nemajě dětí Ottakara [f]) učinil dědi[155ᵇ]cem korutanským za svého zdravie.

[Téhož [g]) léta Otta bramburský markrabie slyšav mši s velikým náboženstvím od s. Trojice před mnohými lidmi duchovními na s. Dionysie umřěl, jenžto v Strusperku v kóřě u predikatoróv v klášteřě, jejž on byl založil, poctivě velmi před mnohými biskupy i arcibiskupy pochován jest. Onen Jan řečený z Prahy třetí rozenec jejie toho léta, když otec umřel, do Řězna po velice noci na turnej vzdvíhl sě i umřěl tu od úraza kopinného, a takž v Lenínském klášteřě pohrabán jest. [h])]

Léto božie tisíc dvě stě šestdesát a osm 1268
král Ottakar kázal všěcky váhy i miery obnoviti, aby sě každému pravda dála, a svým znamením znamenati.

Léto božie tisíc dvě stě šestdesát a devět 1269
toho měsiece zářijě dcera sě urodila králi Otta- 1270
karovi; na léto pak v rozličných městech domy i vsi i tvrzě znova kázal dělati všudy.

Přiemluva.

Léto [i]) božie tisíc dvě stě sedmdesát a jedno 1271
královú Kunhuta toho měsiece října urodila syna i vzděno jemu jmě Václav. Král Ottakar slavný král český, vévoda rakúský, štyrský a korutanský a Carnolský, markrabie moravský, pán chebský a Břěhu Nadonského [1]) toho měsiece dubna vtrhl do Uher s svým [156ª] vojskem beze všie zpory a ten hrad velmi tvrdý Presburg neb Pošen ob-

---

[a]) Viz str. 154. [b]) V českém překladu schází konec odstavce textu latinského. — [c]) Konec latinsk. textu tohoto odstavce opět schází v českém překladu. — [d]) Viz str. 156. — [e]) Tu opět věta v překladu českém o výpravě Otty, bratra Janova, do Prus vypuštěn. — [f]) Titul Ottakarův v českém překladě vynechán. — [g]) Viz str. 157. — [h]) V českém překladě podáno jen u výtahu. — [i]) Viz str. 158.

[1]) Brzyechu nadoníkeho R, Brziehu Naoníkeho L.

1271 lehl a potom svú mocí jeho i dobyl i oblúpil všicku komoru královu, jenž plno drahých pokladóv na zlatě, na střiebřě, na pasiech velmi drahých i na jiných věcech bieše. A takž na voziech do Prahy přivezl jest to. A hrad z kořen zkaziti kázal a rytieřstvo zjímati kázal i dovézti do Rakús a do Moravy na tvrdé hrady. S tiem[a]) pak jel dál i dobyl jiných měst a hradóv i pobral v nich kořisti veliké. A také některá města i hrady zbořil jest všecko z kořen, k tomu i tvrzě zkazil. Potom přijel k veliké řéce, jiežto jmě jest Rab, na niež Stefan král uherský most byl učinil dřevěný. A když mnoho Uhřat bojovati chtiec postížechu sě v hromadu s Čechy, Čechové ihned mnoho jich smrtedlně ranichu a druzí běžiece v řéce sě ztopichu. To když král Stefan uzřěl, ihned most zkazil a sám na běh sě oddal, jenž druzí s oné strany jsúc čakachu, co by sě mělo státi. Tehda pak Ottakar vzem radu s svými, nevěda, co by měl učiniti do svého města do Viedně sě vrátil vítězstvie obdržav.

Téhož léta toho měsiece srpna poslán jest kolínský arcibiskup s některými kniežaty s volenci ciesařskými a s mnohými pány z německých zemí do Čech k Ottakarovi i prosi[156[b]]li jeho, aby ciesařstvie přijal, nebo jednostejným a sjednaným volením volen jest byl říským ode všech. Jěžto král mile přijem a ctně uctiv radil sé s jedniem pánem Ondřějem jménem z Říčan, jenž komorník bieše králevstvie i s jinými mnohými pány, kteřížto lstivý a škarėdý úmysl sobě umyslivše, točíš aby on mocen jim nebyl, rozradili jsú jeho, jako lestně radiece. Jěžto král zasě pustil nechtě toho učiniti. Kteřížto odpuščenie od krále vzemše, rozličnými dary ucteni jsúce od ňeho k jiným druhým volencóm jsú sě vrátili. Pravie to tak i jest tomu věřiti, že té nešlechetné rady od svých pánóv poživ, želejě toho potom srdečné, svých dnóv s tohoto světa ukrátil jest.

1266 Téhož léta Otta(kar) veliké vojsko shromazdiv vtrhl do Bavor, zpálil a poplenil veliký diel jich tak, že na jednom hradě mnoho lidí zhořalo.

Přiemluva.

Léto [b]) božie tisíc dvě stě sedmdesát a dvě 1266
s. Hedvika, vévodina polská, v Trebnicích vzdvihána jest.

Toho léta Rudolfus hrabie z Habspurka římskými jest volen. Léto božie tisíc dvě stě sedmdesát a tři král Přěmysl s svým vojskem v ty strany, ježto Moravě Rakúsóm a Štyrii náležie, vtrhl do Uher. Nebo Uhrové a pohanové jim velmi překažiechu, i podbil pod sě hrady, [157[a]] města všěch těch krajin a osadil svým rytieřstvem i vrátil sě zasě. (1273)

Slúpy v kostelěch zamyslili.

Léto[c]) božie tisíc dvě stě sedmdesát a pět 1275
toho měsiece májě papež Řehoř v Lukduně sňem jměl se všěmi biskupy křesťanskými, na ňemž Jan biskup pražský byl, a tak zasě sě vrátiv po všěch kostelěch slúpy kázal učiniti almužně klásti ku pomoci svatéj zemi, jakž přikázáno bylo.[d]) A tu také Rudolfa říského potvrdil, jenž byl volený.

O králi Ottakarovi, kterak nepřiezeň s Rudolfem mezi nima sě počala, znamenáš.

Léto božie tisíc dvě stě sedmdesát a šest 1276
toho měsiece zářijě poslal Rudolfus řiský král k Přěmyslovi posly své prosě jeho, aby jemu Rakúsy, Štyrsko a Korutany vrátil a Břěch Naonský a Trh Julianóv, slove patriarstvie Aquiligenské, neb Julianóv ciesařóv v tej zemi jest jako počátek,[e]) že ciesařství to přislušie, dávaje jemu to věděti. Jemužto Přěmysl jako muž vysoké mysli tuto dal odpověd: Rudolf těm zemiem, kterýmž chce, nikdy jich jest neměl, ani ješčě jmieti bude potom. Nebo některé u věně dány jsú mně, a druhých sem mečem dobyl. Vida Rudolf, že prospěti nemóže, rozhněvav sě, k boji sě připravil, jenžto král vzvěděv poslal vojsko [157[b]] k Tepléj jemu vstřieci, aby jemu vtrhnúti nedali. A sám král po loviech kratochvíl jmějieše. To Rudolfus uslyšav, proměnil svój úmysl a takž s jiné strany

[a]) Následující český překlad jest kusý a velmi volný. — [b]) Viz str. 160. — [c]) Viz str. 161 a 162. — [d]) Tu vypuštěna zpráva o přiřknutí desátku Rudolfovi pro zemi svatou v Němcích vybraného. — [e]) Výkladu Forum Julii atd. nemá latinský text.

1276 Dunaje přitrhl k Rakúsóm, a tu města, vsi i kastely i jiné rozličné vzebral a s tiem až k Linci tak řečenému městu přijed, tu své stany rozbil. To Ottakar uslyšav přikázal svým, ješto k Tepléj vytrhli biechu, aby jakž najspieš mohú, k Drosdorfu přijeli, jenžto chutně skrzě Pulzeňsko a Bechyňsko jedúce po lesiech sěmo tamo blúdiece, mnoho jsú práce jměli, až k tomu městu přijeli a tak zastavivše sě na miestech země vlastí těch a jě osobivše na šíř i na dál, svým vojskem za čtyři míle své stany jsú rozbili. A již král Ottakar s svými bieše. Rudolf s druhé strany Dunaje stany své rozbil bieše podle Lincě. A když sedm neděl tak stáchu, uzřěvše s obú stranú, že pokrmu lidem i koniem nedostáváše sě, přímiřé mezi sobú učinili a o smlúvu rok vzěli na tom ostrově, jemuž Kamberg řiekají, a takž jsú se tu přátelsky smluvili. A tak, že Václav syn Ottakaróv dceru Rudolfovu pojieti jměl, a syn Rudolfóv dceru Ottakarovu. A tak ty jisté svatby před biskupy a před pány před mnohými přísahami a listy jsú stvrzeny. [158ᵃ] Pročežto Ottakarus toto sjednánie a zatvrzenie Rudolfovi k jeho prosbě na radu některých zlých pro naději jako věčiejšie milosti pět korúhví vzdal jemu na znamenie pokory, nadějě sě, že by jemu on zasě jě vrátil. To on jako pro čest jedno učinil byl. Zatiem pak Rudolfus s svými poradiv sě Otakarovi jedno dvě korúhvi vrátil: českú a moravskú, a jiné sobě ostavil, řka tak, že by jemu těch zemí potřěbie bylo. Ale potom když by v sboží sě rozmohl a u panování, že by jemu jě vrátiti chtěl. S tiem pak sjednáním domóv sě vrátila oba.

Téhož [a]) léta Vítkovici velikým množstvím lidí odstúpivše od krále preč v zemi v Českéj chudým lidem i klášteróm mnoho zlého učinili jsú, jenž král to tak mlčě zminul, neb jemu jich ku pomoci třěba bieše toho času.

1277 Léto božie tisíc dvě stě sedmdesát a sedm toho měsiece zářijě král Ottakar chtě svú dceru raději Bohu nežli člověku dáti, tu, ješto syna Rudolfova jmějieše pojieti, v klášter s. Františka s deseti jinými pannami dal jest. To když sě to tak stalo, návodem některých svých rádcí Ottakar 1277 svými posly i listy proti Rudolfovi nepřiezeň jest povzdvihl.

O tom, [158ᵇ] *kterak král Přěmysl skrzě nevěru svých pánóv v Rakúsech zabit a o jiných věcech, jakož uslyšíš jich nevěru.*

Léto [b]) božie tisíc dvě stě sedmdesát a osm 1278 král Ottakar želejě, že ty země vzdal byl, posilňen a naveden jsa od svých některých rádcí nešlechetných lstivě, zasě jě umyslil jmieti, anebo svój život za to dáti. Pročežto vojsko shromazdiv vtrhl do Rakús a tak ohněm a plenem zhubil jě. S tiem tak z krajiny Lauenské hnuv sě, několik dnóv stál na poli a potom do Drosendorfa na to město přijev, tu jest stany své rozbil. Vzvěděv to Rudolf (s) svým vojskem přěs Dunaj přějev, na moravských meziech sě postavil s vojskem. Již také Ottakar přijel bieše na jednu horu v lesě blízko od té vody od Moravy, o říském králi nic nevěda jistého. Pročežto návodem toho nectného a nevěrného zlosyna Miloty poslal špehéře, shladujě, kterak jest tam. Neb ten jistý Milota ohavník nešlechetný proti královi kterakýs starý hněv v svém srdci jmějieše, ano jeho však král po všiej Moravě zprávcí a pánem učinil byl. Takž pak když den ode dne skrzě ty špehéřě přípravú toho Miloty proradného uzřěl, že král Ottakar s svými ubezpečil sě a sám sě svými po[159ᵃ]jistil, přiblíživ sě ihned v rychlosti vojsko obklíčil. Král Ottakar vida vojsko veliké říského a uznamenav, že mnohé zrady nešlechetné v tom stalo sě, z nichžto před tiem vystřiehal jeho říský král, protože na jeho dvořě vzchoval sě byl, na to nepotbav nic, vojsko své zjednal a tak nesčakav veliké síly lidí svých, ani také do Miloty vtipu kterého zlého majě, na bojové příhody sě uloživ doufánie majě obdržění vítězstvie, bojovati směle umyslil jest. Takž pak když sě vojska sjědú s obú stranú, jechu sě bojovati chutně. A zatiem ihned tento nešlechetný zrádcě Milota zapomněv dobroděnie krále, s svými preč odstúpili od svého krále a pána v také nehodě toho bojě utekli nectně [1]) zlí zrádcě. Sta

[a]) Viz str. 163. — [b]) Viz str. 163 a 164

[1]) neczetnye R.

1278 sě veliké pobitie a přětěžké, ano někteří Čechové padají na zemi a druzí běžie od svého krále. Proňežto král tu by poražen a v tom boji den s. Rufa zabit, jehožto smrti řiský král Rudolf velmi jest želel. A takž pak král do Prahy jest přivezen a na Praze poctivě pohrabán. Na jehožto miesto syn jeho Václav vstúpil, pět let jedinké jmaje, dětátko mladé, v jehož poručenstvie markrabie bramburský sě uvázal, jakž otec byl zjednal. [a])

1278–1283 Toho [b]) léta Jan bis[159[b]]kup pražský umřěl jest, na jehožto miestě Tomáš, biskup pátý a dvadcátý vstúpil jest. Těch časóv velmi zle země byla zpravována. Nebo mnozí Sasicové a Němcové jiní vtrhujíc do země, Čechy tak hrozně mútiechu, že mnozí od domóv zaběhše v lesiech bydléchu; proňežto, že dědiny neorachu, hlad v zemi byl veliký. Proňežto od těch Němcóv ukrutností země velmi zhubena byla i kostelové také zkaženi byli. Tak dlúho to trálo, až páni s markrabí vzemše radu s bramburským, Dobešovi biskupovi opravu zemskú poručili, a tak Sasicové a Němcové ti jistí byli vypuzeni z země a lidé od jich zádavy zprosčeni byli.

[Téhož léta, jakož kronika bramburská svědčí, Otta řečený Šíp [1]) syn Janóv [c]) vytrhl proti Majtburským; mezi Urozem a mezi Majtburky boj majě, jat jest; jehož Jan a Konrát bratřie jeho pomstiti chtiece, přijemše k sobě Albrechta vévodu z Brunšvika, všicku zemi Majtburského kostela poplenili a ty hrady Humoldsberg a Ovbifolde [2]) obdržěli. Zatiem pak Otta Dlúhý, syn Ottóv v tvář krásný, Jitku dceru hrabinu z Hennemberka pojal jest i měl s ní tři syny [d]) a tři dcery, jednu Boženu, jenžto vévoda polský [160[a]] pojal, a Mechtildu, jenž Vratislavský pojal vévoda, a Jitku, již saský pojal vévoda, a Kunhutu, jenž v čistotě až do smrti byla. Ten jistý Otta s bratrem svým Ottú byl jest spolu; ale Albrecht bratr jich byl svój diel vzal. Potom Otta tento bratr Otty Dlúhého dceru Rudolfovu pojal řiského krále, jenž když umřěla jemu, v templéřský sě oblekl zákon, v ňemž chvíli pobyv, potom v Leníně zákon přijal i byl tu do své smrti. 1278–1283 Proňežto tento Otta Dlúhý sám diel ten veškeu země měl a dlúhé časy živ jsa, mnoho zemí dobyl a mnoho bojě jměl a s Pomerany a s Slovany jě pod sě podbil (s) svými strýci s Ottú Šípem a s Konrátem i s Čechy také ze všěch Čech múdřě a udatně sobě čině. Za jeho časóv pokoj byl i byla země všěho dobrého plna. Ten když umřěl, v Lenínském klášteře jest pochován a jediného syna po sobě dědice ostaviv, Heřmana; nebo jiní z mládí zemřěli biechu. Albrecht pak Otty Dlúhého pojal jest dceru krále skocského, s nížto dva syny jměl, jenž za jeho zdravie umřěla. Měl také s ní dvě dcery, z nichžto jednu Jindřichovi Majitopolenskému [3]) dal jest, a druhú vévodě z Lavemburka. Ten jistý po smrti bratra svého mnoho dobrého jest učinil. Neb ten klášter, ješto Celi porta slove, založil i nadal jest. Učinil také [160[b]] panenský klášter u Wanseku a jej bohatě nadal, v Soldině kanovnictvie nadal a učinil, a takž pak po smrti ženy své, byv živ jako mnich, sčestně jest umřěl a v Leníně pohrabán, a potom do Celi porty přinesen, jehož všecko jměnie na Heřmana spadlo, na syna Oty Dlúhého.]

Přiemluva.

1278–1283 Léto [e]) božie tisíc dvě stě a osmdesát bez jednoho Jindřich vévoda slezský po smrti Ottakarově Kladsko až do svého života jměl jest; neb sta sobě byla zapsala: Umřěl-li by byl bez synóv Jindřich, všecko jeho vévodstvie věčně k zemi české mělo sě dostati. Pakli král, ale Kladsko do života on jměl jmieti.

Zatiem markrabie bramburský zprávcě země i královicě mladého, královú Kunhutu s jejím synem Václavem s hradu Pražského v noci vzem na Bezdězi kázal vésti, Čechy všěcky odlúčiv od nich, i dal jim Sasice za čelediny, i kázal jich snažně střieci, aby nikam bez odpuštěnie purkrabina nevychodili a ztravu malú měli. Zeměné často napomínali i prosili, aby jim královú s jejím synem vrátil, aby jich poctivějie chovali, an slíbě, nikdy toho učiniti nechtěl. Zatiem pak

[a]) Mezi odstavcem tím a následujícím jest zpráva o založení kláštera Zlatokorunského králem Otakarem vypuštěna v českém textu. — [b]) Viz str. 165. — [c]) Zde opět více slov nepřeloženo. — [d]) Jména synův a kratičké zprávy o nich vypuštěny jsou v překladu, jakož i některé jiné podrobnosti v dalším textu latin. — [e]) Viz str. 167.

[1]) Syp R, ſſyp L. — [2]) owbyfolde R, L. — [3]) magytopolenſkemu R, vévodě polskemu L, majtopolenskému Lit.

1278–1283 králová uhlédavši svój čas s odpuščením purkrabiným nechavši syna na hradě, do Prahy sě brala k Agnežcě, ke dceři králové někdajšieho, jenž u s. Františka v klášteřě bieše. Odtavad pak [161[a]] řekši sě do Moravy pro navštievenie hrobu Ottakarova, k Myklášovi vévodě opavskému, synu královu, jinú cěstú vzdvihla sě.[a])

O tom, kterak bez krále země Česká mnohé nehody trpěla jest od rozličných cizozemcóv.

Léto[b]) božie tisíc dvě stě osmdesát a jedno Otta bramburský markrabie poručník kralovice mladého, poslav své sluhy do Prahy, Pražský kostel, do něhož páni i jiní lidé své klenoty a sbožie snosili biechu u války, u zakřistí dveře vybíti kázal a to sbožie v skříniech vybrati a preč odtavad nésti. To když sě tak stalo, potom ten jistý markrabie viděl jest, že země skrzě jinozemcě den ode dne kazí sě, svolav zemany pod šíjí učinil toto ustavenie obecné, aby ižádný Němec v zemi neostával, ale všickni ven vybrali sě. To když sě stalo, přěstal lúpež. V tom jistém sněmu s povolením všěch zemanóv Tobiášovi biskupu pražskému a Theobaldovi sudiemu zemskému zpravovánie země poručili, jenžto jako mužie múdří všěckny zlosyny z země vypleli a pokoj učinili. Takž pak lidé tepruv počěchu orati a svých potřěb po cěstách hledati a činiti jeli jsú sě. Jěda z země markrabie ten jistý slíbil Tobiášovi i jiným zemanóm na uřčený čas již vrátiti kralevice, jehož, [161[b]] když ten čas přišel, nic jest neučinil, ale dlúhý čas potom ješte jeho v svéj moci držal jest.

Toť jsú drahá léta.

Léto[c]) božie tisíc dvě stě osmdesát a dvě pro ty války a pro to ukrutenstvie, ješto Němci činili zemi, dědina mnohé časy, ješto nebyla orána pro ty rozličné nehody, jenž sě dějiechu, drahota, hlad, velmi veliká byla, tak že mnohé mateře milosti té mateřské zapomněvše nad svými dětmi, syny své zbili a jě jedli, a takž pak potom mor velmi veliký vznikl byl.[d])

Ješto znamenie na nebi byly.

Léto božie tisíc dvě stě osmdesát a tři toho měsécе ledna duha velmi krásná všecko město pražské obklíčivši zjevila sě, proňežto řekli někteří, že to sčastné znamenie jest: neb jakožto duha búři stavuje, takéž bóh všemohúcí, jenž jest obráncě české země, svú milostí tyto nehody staviti ráčí. Opět jiné znamenie toho měsiece dubna zjěvilo sě, hvězda velmi světlá na jednom rohu měsiece jako stojieci svietieše velmi. Skrzě to múdří rozoměli jsú přištie kniežete svého Václava, jehož držieše Otta bramburský markrabie, jenž sě naplnilo to. Nebo ihned toho měsiece črvna kniežě přijelo, jehož [162[a]] páni, rytieřstvo, žákovstvo i lid obecný všeho města Pražského mile jsú přijeli, vyšedše s biskupem proti ňemu. To jisté kniežě Václav kakžkoli mladých let bieše, však mysli byl velmi mužné, boha sě bál a kněží v čest měl. Ale tento Otta, co jest učinil, nemá zamlčěno býti. Nebo co jeho prosili páni a biskup velmi snažně, an vždy sliboval a nikdy učiniti nechtěl, až právě dotavad, jelikož jemu pět a třidceti tisícóv hřiven střiebra dali a markrabstvie Budišínské s některými hrady a s městy věčně. Tak pak když toto knieže do země sě vrátilo, z takého smutka a z také zádavy všickni lidé jako oddechli radostně sě radujíc.

V tom času bez kniežete pán jeden z pokolenie Vítkovského neb z Vítkovic točíš z Rosenberka královu mateř tohoto mládencě Gunbutu miloval jest, jenž také pojal ji byl i měl s ní syna jménem Záviši, jenž křižovníkem svatomařským jsa, mistrem byl potom toho zákona. Tak velmi a tak múdřě ta králová syna svého byla jest obešla, že toho pána nad jiné pány zpravcí neb kapitanem všie České země učinil byl a tak jeho nade všěcky jiné zemany povýšil. Proňežto takú pýchú a takú zpúrú bieše sě rozdul, že jiný-[162[b]]mi vzhrzieše a nižádnému pravdy nechtě učiniti ani pokoje zjednati. Jehož ta králová potom umřěla jest a u s. Františka pochována. Tehdy pak ten jistý pán nechtě jako v pohoršenějšiem a v poníženějšiem stavu býti, nežli jest dřieve byl, lákal jest opět s královým rodem smiesiti

[a]) Konec latinsk. textu v českém překladě schází. — [b]) Viz str. 168. — [c]) Viz na str. 169—171. — [d]) V latinském textu končí se tento odstavec zprávou o úmrtí bl. Anežky.

1282 sě, jakž sě i stalo. Nebo sestru uherského krále
1289 jeptišku stvrzenú z zákona pojal, s nížto syna měl, kteréhožto když chtěl křstiti, pozval na ty hody kniežete českého pána svého i krále uherského. Zatiem pak porozomělo jest toto kniežě, že ten pán na ty hody lestně a nepravě jeho pozval, aby točíš král uherský a vévoda vratislavský o jeho smrt tu sě schukli a zamordovali (jej). Proňežto k sobě jeho povolav i jal jeho a jednak za dvě létě na Pražském hradě držal. A když ižádného znamenie na ňem pokorného neznamenal, kázal jeho vésti na Hluboký, aby sě jemu stalo to, jehož svým nerodstvím a svými skutky zaslúžil byl. Proňežto tu před hradem hlava jemu dolóv prknem byla strčena, jenž odtad do Vyšněvého Brodu byl vezen a v tom klášteřě, jenž jej založil, pohrabán. To když uslyšěli přietelé jeho, preč ihned ode všeho rozprchli sě, jenž když sě byli ti jistí rozběhli Vítkovici, pokoj v Čechách [163a] i v Moravě byl a pravda sě lidem dála. Král pak uherský božím spósobením skoro potom zabit jest, a vévoda vratislavský otráven. *)

Přiemluva.

1285 Léto [b]) božie tisíc dvě stě osmdesát a pět Svatotomščí mnišie s odpuščením Tobiáše biskupa do Menšieho Pražského města jsú přijati.

Přiemluva.

1287 Léto božie tisíc dvě stě osmdesát a šest Jitka dcera Rudolfova říského, ješto Václavovi kniežěti byla oddána, s mnoho lidmi tepru do Prahy přinesena a poctivě od žákovstva i od jiných lidí přijata.

1285 Léto božie tisíc dvě stě osmdesát a sedm
1286 kněz Václav veliké vojsko lidí shromazdiv, vtrhl do Moravy i zkazil tvrzě zběhové a pokoj dobrý zjednal.

1288 Léto božie tisíc dvě stě osmdesát a osm Václav kniežě měl byl s svú ženú syna, i vzděl jemu Ottakar, ale ihned v tom létě umřěl jest.
1287 Toho léta dobyl jest hradu Holštýna, na ňemž zběhové biechu. A toho léta onen Závišě křižov- 1287
ník jednu jeptišku stvrzenú pojal jest.

O větších přiebězìech krále Václavových a o manství Kazimírově, jakož uslyšíš.

Léto božie tisíc dvě stě osmdesát a devět 1289
vévoda opolský [1]) Kazimír [163b] kniežěti Václavovi i jeho náměstkóm i koruně Českéj své země poddal a vzdal, jakž listové na to daní svědčíe túto řěčí: Velikému a slovútnému kniežěti pánu svému výbornému, králi Václavovi, služba má věrná. Zajisté nynějšie i potomnie věci znamenav, jimžto král Ottakar dobré paměti i předkové jeho otci mému nákladni byli, jenž jim slúžil, šlépejí otcě svého chtě následovati a pokoj mně a mým poddaným chtě zjednati i synóm mým budúcím, vévodství mému i lidem mým, a chtě také od násilníkóv obranu jmieti, sobě i mým náměstkóm, jimžto častokrát snuzeni smy byli a násilé trpěli, s rozmyslem i s radú i s povolením mých synóv Boleslava a Vladislava i také s povolením všěch mých přátel i všěch mých šlechticóv i pánóv i všeho vévodstvie, ani připuzením, ani pro moc, ani také pro strach, ale dobrovolně mé lepšie i mých budúcích chtě rád viděti, jakž bych najlép mohl, tvéj, králi Václave, i tvých všěch budúcích králóv českých moci a panství sě poddávají, i mé syny i náměstky mé všěcky s mým vévodstvím, s hrady i s městy ohrazenými i neohrazenými i se vším jměním mým i mých pánóv i mých všech lidí [164a] s jednostajným jich povolením, z nichžto někteří tuto nynie jsú. Pány mé všěcky, šlechtice, vládyky, měščany i jiné lidi obecné všěcky mého vévodstvie od manstvie neb od jiného zavázanie, jímžto mně i mým budúcím byli zavázáni, svobodny a prázdny jě činíme, a jě nynie obecně vzdávaji skrzě korúhev mú se všěmi pány i se vším panstvím, ješto ke mně a k mým synóm příslušěli jsú, neb příslušěti mohli, mým jménem i všěch mých budúcích k tvéj rucě, v tvú moc a v tvé panstvie, jenž přijímáš ode mne i od tvých všěch náměstkóv na věky vzdávaji. Také mým jménem i všěch mých budúcích obecně všecky svobody, pomoci

*) V překladu českém vynechán odstavec o návštěvě Václavově u krále římského v Chebě. — [b]) Viz str. 172.

[1]) Lit., Vrat.; polský R, L.

1289 i listy ty, ješto předci moji měli, já měl nebo synové moji mieti mohlí, až do tohoto času, takže nižádnému nebyli poddáni ani měli poddáni býti, kromě tebe, pane mój. Jemužto u v manstvie a v právo manové vévodstvie mé se vší ctí i se vším dóstojenstvím, se všěmi šlechtici i pány i všěmi jinými lidmi i se vším jiným právem beru a manstvie činím jakožto pánu mému. Pokoru také poslušenstvie službu i věrnost nynější přísahú činím před těmito svědky i tak to [164ᵇ] zjednávaji: aby synové a náměstkové moji, jenžto po mně budú, viec potom z rukú tvú neb tvých budúcích to vévodstvie u manstvie přijímali a poslušenstvie věrú i přísahú svú slíbili. Nad to slibuji i mé budúcie v to zavazuji tobě i tvým náměstkóm, českým králóm, věrně pomáhati vší mocí i silú, kdyžkoli kážeš neb káží tvoji budúcí, který čas neb kolikrátkoli, jako věrní tvoji, jman neb pán který tvé země, zvláščе také všěch práv zemských i duchovních i listóv neb milostí papežových neb řiských ciesařóv neb jiných kniežat polských neb kterýchžkoli, aby nižádnému jinému manstvie nečinil ani činili. Tomu všemu na svědectvie a na věčné potvrzenie tento jistý list svobodně a dobrovolně tobě králi i tvým náměstkóm pod mú vlastní pečetí dávaji i pod pečetmi dóstojných mužóv, pražského i olomuckého biskupóv a ctných kniežat Bolka vévody slezského a kněžě Mikuláše opavského i jiných mnoho opatóv, břěvnėvského, strahovského, kladrubského, oseckého i jiných rozličných proboštóv, také i děkanóv, k méj prosbě jsú přiloženi. Dálo sě toto v Praze v královė sieni přěde všěmi pány a úředníky mé země i přěde všěmi také pány České země i zákonníky [165ᵃ] i měščany i rozličnými jinými lidmi, jenž k tomu přivoláni byli toho měsiece ledna.

1289 Léto božie tisíc dvě sté devaddesát, když Václav kniežě Jitku pojal dceru Rudolfovu, sestru svú za jeho syna dal jest také, a tak ty smlúvy mezi otcem jeho a mezi Rudolfem řiským skrzě přietelstvie jsú obnoveny. Rudolfus pak v deseti tisícech hřiven stříebra u věně Václavovi Cheb město se vší krajinú zastavil jest.

Toho *) léta ihned ten Rudolfus poslal posly k němu, chtě to zasě jmieti. A Václav pak s svú ženú Jitkú vzdvihl sě sám k němu i přijal jě 1290
u manstvie od něho. Znamenav také Rudolfus smlúvy podobné a spravedlivé jsúce, ješto mezi Ottakarem a vévodú slezským stalo sě, jakž pověděno již napřěd, že to jisté vévodstvie od staradávna skrzě české krále téměř jako vzdviženo bylo a pod daní neb platem českým kniežatóm platiti bylo vysazeno, svými listy těch smluv potvrdil v tato slova:

Hanfest.

Rudolfus z božie milosti řiský král vždycky přispořitel, známo činím tiemto listem všěm. že mezi Jindřichem, vévodú vratislavským a slezským, a mezi králem Václavem a mezi Ottakarem králem smlúva a zalíbenie takovéto stalo sě jest. Jindřich dřieve řečený pr[165ᵇ]ve král Václav, aby naň země jeho spadla, kterúžto smlúvu my za spravedlnú a za slíčnú majíce, jie z plnosti našie moci potvrzujem, tento list tomu na svědectvie davše. Dán a psán list tento v Erfordi toho měsiece října.

Že králové čeští od staradávna hlas také mají římského krále voliti a že to volenie z práva k nim příslušie, tento list zjevně ukazuje v tato slova.

Hanfest.

Rudolf z božie milosti král řiský vždy přispořitel všěm římského ciesařstvie věrným, ktož list tento opatřie, milost svú a všecko dobré dává. Podle úřada našeho správně sě mámy vzeptati, které právo u volení římského krále na kohož příslušalo by; proněžto vzeptali jsmy od šlechticóv. od pánóv i od kniežat řiských, že na výborného krále českého volenie příslušie, a také z starého i z nového svědectvie došli smy toho, že šenkstvie na né příslušie a na ižádného jiného dědičsky. Ten jistý hlas volenie a to právo šenkstvie zvěděli smy, že jim dědičsky příslušie i jich předkóm, dědóm, pradědóm i prapradědóm, ač také toho všeho chtiece jě z budúce nehod snad někdy potvrzujemy a potvrzeno tiemto listem jmají jsúce, tak aby v to právo nižádný jiný [166ᵃ] potom se nevpletl. Za by co marné, protivné neb

*) Viz str. 173.

1290 skřěklivé umněnie které proti tomuto vzpáčeno bylo, jenž sě nám nezdá, to z plnosti našie králové moci doplnijem. Též dánie jako na onom devaddesátého léta.

Přiemluva.

Skoro [a]) potom Jindřich vévoda slezský bez plodu umřěl jest pacholíkového, i byla ta smlúva skrzě říského krále opět obnovena tiemto listem.

Hanfest.

Rudolf z božie milosti jako prve. Znamenavše věrné zaslúženie krále Václava českého i jeho předkóv dóstojným také darováním jeho darovati smy umyslili. Proňežto kněžstvie Vratislavské a Slezské, ježto Jindřich někdajší vévoda od nás od ciesařstvie měl u manstvie, ta jistá všěcka manstvie, ješto po jeho smrti ostala, kterážto k nám a k ciesařství příslušějí se vším jich příslušením i s jedniem i s druhým právem, kterýmižkoli jmény jmenovati sě mohú, králi českému dřiev řečeném i jeho budúcím od nás a od ciesařstvie jmajíce drženo býti jménem a obyčějem manovým dávámy k držění a k jmění tiemto listem. Dánie jako na dřěvniem i konec, točíš tomu všemu na svědectvie list tento.

Ale kterakkolivěk listy tyto vešly byly, [166b] však tehdy král Václav nebyl toho vévodstvie v pravém držení.

Přiemluva.

Téhož [b]) léta král Václav Opavské vévodstvie, ješto otec jeho učinil byl Ottakar i dal Miklášovi synu svému rodilému, manstvie jemu odjal a vyhnal jej ven i měl je sobě. Toho času Krifina [1]) královská [c]) a žandomířská vévodina, dcera bulkařského ciesaře, sestra Gunhutina mateře krále Václavovy, jenžto muž jejie Lešek vévoda ješče za živa proto, že plodu nejměl, s povolením svých pánóv tě obě zemi po své smrti oddal jie; a jí mocnu učinil. A ona pak k králi Václavovi tě obě zemi dala jest i poslala k ňemu své posly, aby sě v ně uvázal. Jenž pro jiné věci pro pilné sám nemoha jeti, Tobiášě biskupa poslal, an sě 1291 jménem královým i uvázal. To když sě tak stalo, přibrala sě do Prahy ona a tak mnohé časy s králem bydlivši umřěla jest a u s Františka pohrabána podle sestry své královy mateře Gunhuty.

Přiemluva. Znamenaj.

1291 Léto [d]) božie tisíc dvě stě devaddesát a jedno Rudolf řísky starostí i nemocí byl nadtrápen, jehožto když král Václav s svú ženú navštievil, dcerú jeho, v Erfordi, v Špíru umřěl jest a tu mezi kniežaty římskými pohrabán.

Tobiáš biskup pražský od krále [167a] do Polsky byl poslán, aby pokoj zjednal.

O nepokoji v Polščě.

1292 Léto [e]) božie tisíc dvě stě devaddesát a dvě poslové z Polsky k kniežěti Václavovi posláni, praviece, že nepřietelé zemi hubie, proňežto s mnohem vtrhl jest tam i také s pomocí markrabinú Otty bramburského, jenž jemu na pomoc přijel byl, jehož ihned ta jistá polská kniežata potkala jsú, míru a pokojě žádajíce i sjednánie. Tu pak v Polště Václav od bramburského markrabie rytieřem učiňen. Odtavad vzdvihl sě do Krakova, byl jest ode všěch dobrotivě přijat a tak pokoj zjednav vtrhl před Siraz, ješto sě Loktek tu zavřěl bieše, i rozbil tu stany. A tak pak den s. Václava město obdržav, jal Loketka s některými jinými kniežaty. S tiem tak zemských věcí dobřě a sličně popósobiv s vítězstvím domóv sě vrátil zčěstně.

Téhož léta Adolf hrabie z Mazova [2]) [f]) říským volen a to zpósobením Václavovým kniežete českého. Toho času kakžkolivěk šestru Albrechtovu vévody rakúského Václav jmějieše, proto však že jemu na věnných zemiech přěkážieše, svár veliký mezi nimi byl.

Přiemluva.

1293 Léto božie tisíc dvě stě devaddesát a tři Adolf řísky král vtrhl do Víšně [3]) [g]) mocně, jenž když [167b] kniežě Václav povolán byl od ňeho, v Krytnhajmu [h]) potkal jeho, a tu jsú pak smluvili

---

[a]) Viz str. 174. [b]) Viz str. 175 a 176. — [c]) Rozuměj krakovská. — [d]) Viz str. 176. — [e]) Překlad český velmi volný. — [f]) Rozuměj nassavský. — [g]) Rozuměj Míšně. — [h]) T. j. Grünhainu.

[1]) kryfyna R, L. — [2]) mazowa R, L. — [3]) Wyffnye R.

1293 svatbu mezi synem říského krále Rupertem, a mezi Jitkú dceru knězě Václavovú.

Přiemluva.

Léto [a]) božie tisíc dvě stě devaddesát a čtyři Jitka žena Václavova mezi rakúským a mezi mužem svým pokoj zjednala. [b]) Téhož léta Přěmysl vévoda bazilienský [c]) proti kniežěti Václavovi s povolením papežovým k Polskéj zemi na králevstvie koronován. Ale u malém časě byl zabit.
1284–1285 Těch časóv kniežě toto jisté práva v zemi psaná chtělo rádo zachovati, ale páni bránili proto, aby sě právo nerozmohlo a tak jich užitci zhynuli by. Chtěl jest také tento Václav pařískú školu [d]) v Prazě mieti, ale někteří nešlechetníci rozradili jsú.

Přiemluva.

1294 Léto božie tisíc dvě stě devaddesát a pět papež Celestinus papežstvie pro pokoru vzdal jest. Na jeho miestě osmý Bonifacius vstúpil jest, ješto jedny knihy učinil u v práviech, jimžto Sext řiekají. Tohoto papežě Celestina vzdvihal jest Kliment pátý papež léto božie tisíc tři sta a třinádct. Ale Bonifacius od Římanóv jest zabit.
1298 Toho také léta židovstvo v německých ze-
1296 mích zbito bylo. Toho léta toho měsiece března Dobeš [168[a]] biskup pražský umřěl a pochován v Pražském kostele před oltářem s. Prokopa. Na jehožto miestě vstúpil Řehoř děkan pražský. [e])

Přiemluva.

1297 Léto božie tisíc dvě stě devaddesát a šest Albrecht vévoda rakúský s nákladem některých volencóv proti Adolfovi římskému králi povstal a takž pak u boji zabil jeho. Potom sám mnohé
1308 bojě strojiv od svého strýčencě Jana ukrutně jest zabit. Zatiem pak ona Agnežka dcera Ottakarova, sestra Václavova, žena Rudolfova, jenž byl syn Rudolfóv krále říského, s nížto ten jistý Jan jmien byl, do Čech sě vrátila a tu život svój skonala a u s. Františka pochována.

Léto [f]) božie tisíc dvě stě devaddesát a sedm 1297
Václav šest mezdcietma let v stáří byl, toho měsiece črvna s svú ženú Jitú skrzé majtburského a mohučského arcibiskupy v Pražském kostele koronován jest slavně. Na tom koronování přěmnoho jest kniežat bylo i z rozličných lidí vlastí. Po třetiem dni pak toho veselé roznemohla sě králová těžkú nemocí a takž pak toho měsiecě črvencě umřela jest a v Pražském kostele pohrabána před kaplú s. Martina. Ale potom do kaply sva[168[b]]tého Šimona a s. Judy do nového kóru přěnesena. S tú jistú Jit(k)ú měl jest syna jménem Václava, jenžto byl potom na uherské králevstvie koronován; měl jest s ní také tři dcery, jednu Annu, ješto Jindřichovi vévodě korutanskému a tirolskému hrabí oddána byla; druhú Elžbětu neb Elžku, ješto Janovi z Licemburka králi českému dána byla u manželstvie; třetí Markletu, ješto vévodě Vratislavskému Boleslavovi oddána byla.

Přiemluva.

Léto božie tisíc dvě stě devaddesát a osm Albrecht král řiský dvór jest měl v Normbercě, tu kdež nade všěcky volencě u toho dvora krále Václava velmi přietelsky jest ctil, že ta čest nad jiné vynikáše. Nebo on svým úřadem šenkstvím římskému králi v svéj koruně královéj slúžil jest, kakžkolivěk toho z práva nejměl učinit. Neb jedno jakožto jiný volenec ne v královém okrášlení měl jest i má slúžiti v svém úřadě. A by ten jistý skutek nebyl na pohoršenie českým králóm, neb jest toho z práva byl neučinil, ale pro milost svého sestřěncě, hanfest ihned dal řiský král, aby skrzě to on ani náměstkové jeho čeští králi pohoršenie neměli svému právu. Jeho hanfestu tuto psáti opustil sem, neb nenie potřěben.

Přiemluva o dalších věcech.

[169[a]] Toho [g]) také dvora římský král kúpenie a prodánie toho města Prna svým hanfestem potvrdil jest a České zemi to město přiosobil, jakž slovo od slova tuto ukazuje.

---

[a]) Viz str. 177. — [b]) Za tím vynechána v českém překladě zpráva o úmrtí Jitky, dcery krále Václava II. — [c]) Rozuměj kališský. — [d]) V textu latinském „generale studium". — [e]) Tu vynechán dodatek o posvěcení jeho. — [f]) Viz str. 178. — [g]) Viz str. 179.

Hanfest.

1298 My Albrecht z božie milosti král římský vždycky přispořitel, tiemto listem všěm ohlašujem, že my k tomu trhu, ješto sě mezi biskupem míšenským stal a kapitolú jeho a mezi králem Václavem o to město, jemuž dějí Perno s hradem i se vším, což k ňemu příslušie, své dobrotivé povolenie dávámy tak, jakž na jich listech plnějie psáno jest. Zjednávámy a ustavujem také to tak, aby to město k Českéj zemi věčným právem příležalo a přijednáno bylo. Na ňežto tento list náš psáti a učiniti kázali smy.

O zaražení groší.

1300 Léto božie tisíc dvě stě devaddesát a devět. Léto božie tisíc tři sta Václav král český, markrabie moravský, polský a sandomírský vévoda toho měsiece črvencě povolal šesti člověkóv v tom dospělých z Florencie i kázal jim nový groš zaraziti, a haléř, jichžto dvanáste za groš platilo by. Neb dřěvních těch časóv častá měna byla jest lidem velmi škodlivá. Proňežto tento král milostný znamenav to, že jest škodlivá, kázal čistý peniez střiebrný [169ᵇ] beze všie příměsky kovati.

Téhož léta z Polsky přijeli poslové, dávajíc věděti, že král umřěl a jedinú dceru po sobě ostavil, i prosili jeho snažně, aby tu jistú dievku Elžbětu pojieti ráčil a v zemi se uvázati a jie od nepřátel obrániti. Král poradiv se s svými věrnými, sebrav vojsko veliké vtrhl do Polsky a tak věčky nepřátely udatně ukrotil a královstvie svému panství osobil. S tiem vzdvihl sě do Hniezda a tak ku prosbě panské těch zemí arcibiskup hnězdský na královstvie jeho koronoval. A tak zprávci neb kapitána pana Hynka z Dubé Berku tu ostaviv do země České sčěstně sě jest vrátil.

Toho léta bylo jest léto milostné, proňežto mnoho lidí vzdvihlo sě jest do Říma. [a])

Přiemluva.

[Téhož [b]) léta Albrecht, bratr Ottóv dlúhéhc, markrabie bramburský, umřěl i pohrabán v Leníně a potom do Celi porty přinesen. Také Jan bratr Ottóv umřěl jest, jenž kakžkoli malý byl, 1300 ale udatný. Ten Jan ostavil po sobě syna žáka Kunekina kanovníka, jemuž Rynovská země dána byla do života. Po jeho smrti k Woltmarovi sě dostala. Onen Otta Šíp a Kunrat když z vězenie puščena byla, spolu sě do své smrti držala, [170ᵃ] ale Otta múdřě a udatně všicku zemi zpravoval, mnoho zemí, měst i hradóv svým snaženstvím dobyl. A také mnoho bojóv měv jednak s strýcem svým Dlúhým Ottú, když živ byl, jednak s Majtburčany, jednak s Slovany, jednak s Polany i s mnohými jinými. Tento Otta po smrti Dlúhého Otty, když jako k starosti přišel byl, vždycky s Heřmanem markrabí dobrotivě přébýval. Ona oba spolu s velikým vojskem králi Václavovi na pomoc proti římskému trhla sta byla, za ňežto zemi Míšenskú od ňeho vzala, a potom o Poměranskú sě směnila. Tato jistá s majtburským arcibiskupem války jměla, toho hradu Polte dobyla, potom s velikým vojskem do Slovan vtrhla a jednak všecku zkazila i hrad přětvrdý Eldemburg řečený tu udělala. Potom pak tento Otta když s Woltmarem všecko již markrabstvie zpravovala, stár jsa velmi umřěl jest a v Kormenském klášteřě pohrabán. Bratr jeho Konrát člověk byl sprostný a pokojný, po loviech a po pokoji stojě, když ta bratry oba živa byla. Tento Otta s kostelnieho sbožie s bramburského i s biskupa Woltada dani chtieše bráti, a on vzdvihl sě k dvoru i obdržal na [170ᵇ] oba klatbu, kterážto klatva až do smrti Konratovy trála jest. Zatiem pak dani ty sňaty byly a klatba také přěstala a Konrát umřěl a v Chormenském klášteřě pohrabán. A tak Woldmar dědicem ostal, na ňehož sě všecko dostalo.]

Biskup pražský umřěl.

Léto [c]) božie tisíc tři sta a jedno toho měsiece zářijě Řehoř biskup umřěl pražský, na 1301 jehožto miesto Jan kanovník pražský syn Řehořóv z Dražic vstúpil jest.

Téhož léta Ondřěj král uherský bez dětí umřěl jest, i byli poslové znamenití z Uher k králi Václavovi posláni, prosiece jeho, aby syna svého Václava mladého jim za krále dal. Nebo král

[a]) Překlad podán zcela stručně s vypuštěním příčiny pouti do Říma. — [b]) Viz str. 180. — [c]) Viz str. 181.

1301 Václav byl jest přietel krále uherského Ondřějě, neb prabába jeho sestra byla krále Ondřějova, jenž poradiv sě s svými pány, dal jim syna svého, a oni přijemše jeho s velikú radostí na králevstvie koronovali slavně.

Toho léta když Bonifacius osmý papež od Říman zabit, arcibiskup burdegalenský papežem volen jest, jenž tehdy v Franské zemi jsa, volení svému povoliv, přikázal kardinálóm, aby k ňemu do Lukduna přijeli, a tuž pak odtavad dvór papežóv do Aviona jest převeden. Ten papež Klimentem jest nazván byl.

Přímluva.

1302 Léto božie tisíc tři sta a dvě toho měs[171ᵃ]iece serpna Gunhunta [1]) sestra krále Václavova druhého točíš jménem tiem v klášter v jeptiský u sv. Jiřie oblekla sě. A když pak potom abbatyší byla, mnoho svobody klášteru učinila jest.

1303 Léto [a]) božie tisíc tři sta a tři král Václav druhý, tiem jménem šestý král český, Elžku dceru Přémyslavovu krále polského, jenžto pojal byl, s odpuščením mohučského a hniezdského arcibiskupóv skrzě Jindřicha biskupa Vratislavského zjednal a zpósobil byl, že u Pražském kostele slavně jest koronována. Potom koronování měl s ní dceru Agnežku, ješto potom Jindřichovi Svidnićskému vévodě oddána byla.

O větčích přieběziech krále Václavových, což sě jemu těch časóv přihodilo, tomu dobrému králi.

1304 Léto [b]) božie tisíc tři sta a čtyři Uhrové nešlechetní, nejsúce pamětlivi své viery i svých přísah, krále Václava mladého nechtěli jmieti, ani jemu pomoci dáti. Jiného jménem Karla, syna Karlova krále sicilského zvolili, jehož jim Bonifacius papež dal byl. To král Václav uslyšav otec jeho s velikým vojskem vzdvihl sě do Uher i poplenil jě, Ostřihom město zkaziv až do Budína trhl. Tu vzem svého syna, domóv sě [171ᵇ] sčěstně vrátil.

Téhož [c]) léta Albrecht římský král po smrti Jitině královéj, poslal posly k králi Václavovi chtě od ňeho Cheb, Míšni, Uhry a Polsko jmieti 1304
a chtě aby jemu za šest let Hory postúpil, nebo osmdesát tisícóv hřiven dal jemu, a to jako z práva desátkóv, aby dal za dřěvnie své předky i také budúcie, že ta jistá daň k ciesařství točíš příslušala by správně. Kterýmžto poslóm král odpověděl, že toho učiniti nechce. Proňežto tento jistý Albrecht vtrhl do země České a syn jeho Rudolfus vévoda rakúský do Moravské, i poplenili jě nepřátelsky. Potom vojsko oboje sešlo sě v hromadu i přitrhli k Hoře a tu stany rozbili. Tehdy měštěné ti jistí vzemše radu i svařili z sazí a z hnisu zemského i z jakýchs střiebrných pěnek jedno svařenie zelené velmi divné, jakž oni uměli, i pustili po potoku dolóv jako k vojsku blízko. Proňežto ktož sě napil, kóň-li člověk-li, potom rychle umřěl. To když sě tak stalo, zatiem král sebral lidí mnoho kudyž mohl, a s tiem tak bramburského a míšenského markrabí s pěti tisíci postavil v Hradišči a tu v krajinách těch okolo. A jiné všecko vojsko okolo Hory zastavil, na [172ᵃ] zajtřie boj s nimi chtě jmieti. Tehdy říský to uslyšav utekl preč i s synem. Proňežto král i ti, ješto na pomoc přijeli biechu, domóv sě vrátili.

Léto [d]) božie tisíc tři sta a pět když král 1305
Václav Sbraslav založil byl před tiem a mnoho jiného dobrého učinil byl, starostí jsa nadtrápen zčěstně jest umřěl. Na jehož miesto syn jeho Václav, jenž jedinký dědic byl ostal, vstúpil jest, a to byl král sedmý. Ten Václav pojal jest Fiolu dceru z města tak řečeného vévody z Štětína. [e])

Přiemluva

[Těch [f]) časóv, jakž bramburská kronika svědčí, Heřman syn Otty Dlúhého pojal dceru Albrechtovu, řískébo krále, i jměl s ní syna jednoho Jana a tři dcery. Jednu dal za Woldmara vévoda Glokovského, třetí [2]) za Bertolda hrabí z Hemnenberka. Ten jistý Heřman byl velmi múdrý a velmi udatný a v bojích rozomný. Tak sě jeho slovútnost všudy byla roznesla. Tento Hřman proti zěti svému Albrechtovi římskému

[a]) Viz str. 182. — [b]) Viz str. 183. — [c]) Viz str. 184. — [d]) Viz str. 185. — [e]) Rozuměj Těšina. — [f]) Viz str. 185 a 186.

[1]) V rkp. možno čísti i -nuta. — [2]) Tak R, druhú L.

1305 králi s Rudolfem vévodú saským [a]) a takž pak ten hrad Rabštein oblehl i zkazil jeho panstvie, jemužto však potom sestru svú Jitu dali s tiem hradem Bělčic a což k ňemu příslušie. Potom vzdvihl sě [172[b]] do Polsky, veliký jie diel sobě osobil jest, poručníkem synóv Bolkových (byl), Frankonie a Pomeranie dobyl, štědrú ztravu měl, dvory činil, i pány i měščany ochotně přijímal; mnohé těch věcí, což k dobrodružství příslušie, to jest páchal, silný životem i u mysli své byl. Ten Heřman když hrad Eldemberk dělal, roznemohl sě jest a tak i umřěl a v Lenínském klášteřě pochován, jehožto všěcka země želela. Ten po sobě jediného syna ostavil Jana, jehožto ne Woldmarovi, ale čtyřem svým rádciem poručil byl. [b]) Potom pak tyto poručníky odjednav některak přichýlil dietě k sobě. Zatiem pak tito jistí poručníci podle rady mateřiny tajně dietě od Woldmara vzěli i nesli na Špandov hrad, i hledali jeho snažně. Když pak o to rok měli po některém času mátě řekla Janova, že o tom usnesení nic nevie. Proňežto Woldmar rozhněvav sě i ukradl dietě s hradu. Ten Woldmar měl jest Heřmanovu dceru markrabinu, ale protože bezdětkyně byla, nižádného dietěte po sobě neostavil. Ten Woldmar byl malý, ale sám rozličné šlechticě a pány se všeho světa u svého dvoru jměl; chlúbcě byl veliký a pyšník. Když od krále dacského passován před Roztokem [c]) tiem městem, taký byl náklad učinil a i hercóm dary dal, že skr[173[a]]zě to velmi byl sě vzdvihl. S magnopolenským Jindřichem a s Rudolfem saským vévodú, jehož sestru jměl, ten Jindřich mnoho jest bojóv strojil. Ten Woldmar sebrav vojsko veliké vtrhl do Stargardenské země i poplenil ji. Jedno městečko malé, řečené Woldek když oblehl byl, dlúho u ňeho ležav a mnoho škody na koniech i na jiných věcech měl a nic jest nevzal. Ten Woldmar markrabí míšenského byl jal, jemuž jest Míšenskú zemi za vyplacenie vzdal. Ten [d]) Woldmar blízko před svú smrtí již sňem sě v hromadu majtburským arcibiskupem Purgehartem protivníky všěcky ukrotil, a tak 1305
najprve oni de alvenské ku pokoji připudili, hrad jich Arkilleven oblehše. Zatiem pak Jan markrabie Kateřinu dceru vévody glogovského pojal jest; kakžkolivěk mlád byl, však mysl jměl mužnú. Čtrnádste let maje sobě byl múdrých řečí i skutkóv, přátelóm milostný, nepřátelóm ukrutný, ctných a šlechetných činóv. Byl mládenec, jehožto buoh s tohoto světa brzo jest vzal.]

O tom, ješto král Václav v Olomúci zabit, a o jiných mnohých přieběziech, jenž sě v zemi dály.

Léto [e]) božie tisíc tři sta a šest toho měsiece 1306
února král Václav sestru svú Annu Jindřichovi korutanskému a tirolské[173[b]]mu vévodě oddal. Zatiem pak Loktek s pány a s měščany svými uradiv sě krakovské a zandomiřské země lstivě od krále českého dobyl. Proňežto jeho smělost král chtě skrotiti shromazdiv vojsko vzdvihl sě k Krakovu. A když na téj cěstě přijel do Olomúcě, v děkanovu domu sě rozhostil. A když tak letnieho času v jediném čechlu a u pásci po sieni chodieše, jeden nešlechetný a nevěrný syn přistúpiv k královi, an sě nic na ňeho nedomní, uhledav ten čas, v ňemž s ním ižádný nebyl, tři rány královi nožem smrtedlné učinil a s tiem ihned utekl. A kakžkoli toho času nebyl viděn jest, kto by ten skutek spáchal, však té chvíle ihned skoro jeden rytieř jménem Kunrat z Pocšteina [1]) urozením Durink vysunul sě z sieni krvavý nóž v rucě nesa, jenž když běžieše, ti ješto před sieni biechu, jeli jeho a ihned zabili. Tento jistý král toho měsiece serpna osmnádcte let v stáři jsa, nižádného dědice neostavil po sobě. Zabit jest a v Olomúci pochován a potom do Sbraslavě přinesen. Po jeho smrti jako nejbližší Loktek dědic krále polského Přěmyslava Polsko obdržal a Otta vévoda bavorský uherským králem byl volen, s nímžto Karel onen, syn sicilského krále [174[a]] Karla válku povzdvihl a tak pak po mnohém válení Karel vždy obdržal králevstvie.

[a]) La in. text má znění: „nam contra socerum suum Albertum, reg. Rom. stetit impecterritus cum Rudolfo, duce Sax. guerram fovens vallavit castrum Rabenstein et suis dominium devastavit etc.“ — [b]) Tu opět v českém textě několik řádků vypuštěno. — [c]) Rukopis má „rokem“. — [d]) Následující překlad jest velmi zkomolen. — [e]) Viz str. 187.

[1]) poczſteyna R.

1306 Téhož léta k ochtábu světiej Maří všickni páni i měščené k volení nového krále obecně jsú svoláni. Tu na tom rocě mezi volením byla jest róznicě: jední Rudolfa vévodu rakúského syna krále řiského Albrechtova volili, a druzí Jindřicha vévodu korutanského, jenž tu také bieše. Většie strana, kakžkoli ne pevnějšie, rakúského volila bieše. Ano však korutanský dceru krále Václava Annu jmějiešě za sobú, sestřě této dvě Elžka a Markleta, přěde všěmi pány obecně prosily jsú, aby svého dědictvie, královstvie točiš Českého, zbaveny nebyly, tak aby Rudolf nebyl volen, ale Jindřich aby králem byl korutanský. A tak *) s tú řěčí ustavenie ciesařská (práva) [1]) na svú stranu přivozováchu, ale nic to platno nebylo. Obec vždy voláše, aby Rudolf králem byl. Uslyšav zatiem král řiský smrt krále Václavovu, s vojskem s velikým přitáhl, chtě tomu, aby syn jeho králem byl. Nebo jest byl král Václav syn sestry Albrechtovy řiského. Proněž ten Albrecht s jedné strany a syn jeho s druhé vtrhli do Čech i rozbili stany své. Proněžto někteří páni i měščené uznamenavše sí[174[b]]lu a moc otcovu i synovu, s velikú múdrostí volili jej králem. To vzvěděv Korutanský s ženú svú tajně sě z Prahy preč vzdvihl. Ten Rudolf královú Elžku, ženu krále Václavovu druhého, pojal jest, jenž byla dcera Vratislavova [b]) krále polského.

O tom, kterak někteří páni a zemené proti Rudolfovi sě byli vzdvihli, jenž v zemi nechtěl býti.

1307 Léto [a]) božie tisíc tři sta a sedm pan Bavor z Strakonic, jenž Zviekov držieše, a pan Vilém z Hazmburka nebo z Valdeka, jenž Křivoklát držieše, s svými, kohož mohli mieti, tomu volení Rudolfovu vzprotivili sě. Proněžto s velikým vojskem Horaždějovicě oblehl byl, jenž tu ležě, nadtrápen byl tú nemocí dissenteria, slove úplavice, a tak toho měsiece črvencě umřěl jest, za jehožto duši králová Elžka ve jmě svatého Šimona a Judy oltář založila v kostele Pražském a on také v Pražském kostele jest pohrabán. Potom zemené sjeli sě do Prahy a tak v dvořě biskupově mluvili, kto by měl volen býti králem. Mezi nimižto jeden pán Dobeš z Bechyně přěde všěmi táhl 1307
na to i jiné navodil, aby Fridrik brat Rudolfóv králem byl. A když o to rozličné řěči i sice i onako byly, zatiem pak Oldřich z Lichtemburka toho rodu Ronovského, [175[a]] protože ten Dobeš jinozemcě vinieše do země, těmito slovy jal sě mluviti a řka: O Dobeši, Dobeši, i kterak dlúho ty, ješto nepřietelé našich králóv českých jsú, v královstvie chceš voliti? Zatiem ihned s tiem dřieve nežli řěč dokona, vysapiv meč svój i prodruží Dobešě přěde všěmi pány. Zatiem také ihned vnuk Oldřichóv Hejman z Krušiny vnuka Dobešova ihned zabil jest. Proněžto byl veliký povyk a křik mezi pány, ano volají se všěch stran a řkúce: Ba nechcemy, nechcemy Rakušanóm, ale radějše k královému pokolení našemu chcemy sě navrátiti. A tak ihned Jindřicha Korutanského na královstvie volichu a poň poslachu. Vzvěděv Albrecht římský král smrt syna svého, chtěl druhého syna králem učiniti. Takž pak s tiem úmyslem plavě sě z Habspurga do Šváb, jenž toho času tu bieše, od Jana syna Rudolfova někdajšieho vévody rakúského, jenž starší byl bratr toho Albrechta, jest zabit, protože jemu otcova dielu nechtěl dáti, ješto naň slušalo. Proněžto naplnilo sě proroctvie, ješto onen prvý Přémyslav vévoda český pověděl bieše a řka: Když mužský plod mój pohyne, vnuk mstíti bude děda. Nebo tento Jan, ješto toho Albrechta zabil, jenž byl syn Rudolfóv, kterýžto Rudolf u boji krále Ot[175[b]]takara zabil byl, byl jest syn dcery Ottakarovy, proněžto děda svého i pomstil jest. Ale jest znamenati, že dřieve než ten Albrecht zhynul byl, toho léta a toho měsiece srpna ten Jindřich Korutanský králem byl vzvolen i vládl potom zemí tři léta. Ale zle zemi zpravoval, neb nic dobrého v zemi neučinil, kakžkoli těch časóv Hora najvěčšieho užitka bieše, že veliké bohatstvie vzal, však nic slíčného neučinil, ani pokojě lidem zjednal. Takž pak zatiem ten Albrecht řiský když živ byl ješče, želel velmi, že sě jemu královstvie nedostalo, proněžto sebrav veliké vojsko, vtrhl do Čech i oblehl Kolín a Horu, jemužto pan Jindřich z Lipého a pan Jan z Vartmberka udatně sě opřěli a země bránili. Zatiem

*) Zde překlad mnohem stručnější. — [a]) Rozuměj Přemysla. — [b]) Viz str. 188 a 189.

[1]) Připsáno R.

1307 pak Elžka králová Václavova, jenž Rudolf vévoda rakúský ji měl, také nakládajíc Albrechtovi tomu jistému, v sprostném rúšci s jedinú dievkú tajně z Prahy utekla, jenžto Fridrik vévoda podle Zderazě utkav na jejie hrady dovedl ji jest. Jenž ihned tomu římskému králi Hradec, Mýto a Chrudim otevřěla, do kterýchžto měst, že na zimu král chtieše odjeti, Švábóv a jiných nemilostných lidí napustil, jenž lúpeží a jinými rozličnými zádavami zemi poplenili [176a] a jiným chudým lidem veliké škody učinili. Ten jistý Albrecht na léto umyslil jest byl do země vtrhnúti a ješte věčší škodu Čechóm učiniti, ale zatiem pak hanebně byl zabit, a tak jeho lidé, jenž v zemi byl ostavil, ke všěm črtóm preč utekli.

[Toho[a] léta u vigiljí s. Mařie zvěstovánie, jakž kronika bramburská líčí, Jan markrabie umřěl a v Lenínském klášteře pohrabán. Jeho všěcka země želela, neb jediný Woldmar ostal již byl. Když pak ten Woldmar ostal již byl a viděl, že již zhynuli ti, k nimž markrabstvie příslušieše, povolal k sobě Jindřicha syna markrabina, ješto Avelant příjmie měl, nad tú zemí řečenú Bělic, jenž sě jemu v rozdiele dostala byla, učinil jej dědícem. Nebo k tomu všěch markrabí panstvie dostalo sě bylo. Ten Wodmar vtrhl do Míšně a mnohé hrady i tvrze zkazil. Vtrhl také podle té vody proti Polanóm, ukrotil jě, s Magnopolenským Jindřichem boj také jměl jest, neb zemi jeho před tiem zhubil byl. Proňežto když s obú stranú boj měli veliký, kakž koli s oné strany jich viece bylo, však Woldmar s svými udatnějie činil a také rány trpěl, že za mrtva tu odejden. Nebo sedlákové biechu jeho obklíčili, chtiec [176b] jej dobiti. Ale rytieř Wedske přihodiv sě tu i odjal jim jeho.

Ten Voldmar umřěl jest léto božie tisíc tři sta a devět a v Kormanském klášteře pohrabán.[b]]

O zpravování Jindřichově Korutanského v České zemi.

1307—1310 Tento[c] jistý Jindřich když králem byl volen českým, pět let svého zpravovánie zemí českú vládl. Ale za svého vládanie málo neb nic dobrého učinil, ano však Hora ani dřiev před tiem ani budúcích časóv nikdy lepších užitkóv nedávala na střiebřě. Proňežto kakžkolivěk bezčíslné zbožie odtavad jměl, ani sobě ani zemi nic dobrého neučinil, ani pokoje zjednal lidu svému. Toho času králová Elžběta Rakušanóm města svá věnná vzdala: Hradec, Mýto, Chrudim, Polic a Jaromiř, jenž jest své vladařě kakés Šváby v nich zjednali, jenžto velmi zemi zhubili rozličnými nehodami ji pleniece. 1307—1310

Ten jistý Jindřich návodem některých měščan i pražských i horských v Praze veliký dvór volal, k ňemužto když sě páni sjeli, ten Jindřich přěnešlechetný radú a návodem naveden jsa těch měščan, pány jest zjémal, mezi nimižto někteří zbiti jsú a takž jeho dvór hanebně sě jest dokonal. A když ti páni u vězení byli, po některém času bez vědenie svého kniežete s měšča[177a]ny sě smluvili a některým přietelstvím svatebním sě zavázali. Nebo ten jistý pán z Lichtemburka dceru Jakubovu od věžě pojal jest byl, a dcera Jindřichova staršieho z Lipého synu Ruthartovu oddána měla býti. A tak těmi věcmi i jinými zavázavše sě v přiezeň, ti měščené, jakž před tiem k vězení jim dopomohli, takéž k zprosčení jich snažni byli. Proňežto stalo sě jest tak, že páni potom tomu jistému Jindřichovi nikakž nechtěli dóvěřiti, ani k jeho dvoróm jezditi viece; nie, ani za krále jeho chtěli jmieti. A s tiem tak srdečně mysléc jeho ven vypuditi, proti ňemu těžké války búřiechu. A když po tři léta to tak dálo sě v zemi, tento jistý Jindřich markrabie míšenského prosil jest, aby na pomoc jemu přijel, slibuje jemu dobrý žold dáti; jenž s pěti sty helmóv do Prahy přijel.[d] A tak mezi Jindřichem a mezi pány byly veliké války. Mezi těmi přieběhy bál sě ten jistý Korutanský, aby sě jemu skrzě Elžku krále Václavovu dceru něco nepřihodilo nechutného, chtěl to předjíti, a tak i zjednal to, chtě tu dievku za jednoho pána jménem Bergov dáti, jenž tehdy s jeho strany bieše a jemu slúžieše, slibuje jemu dobré věno dáti. To když dievka ta vzvěděla smutna jsúci násilně [177b] velmi před tiem Jindřichem, jenž zemí vládnieše, tehdy mluvila a řkúci takto: Chceš-li mě spravedlivě vdáti podle práva, nečiň mne pohoršenějšie v mém pokolení, neb takto

[a] Viz str. 191—193. — [b] V lat. textě končí se tu kniha první. — [c] Viz str. 194. — [d] Viz na str. 195 a 196.

1307 nepohoršij mému rodu. Ale tak se mnú učiň,
1310 jakž by slušalo mému pokolení. Anebo nechať v zákon vejdu a bohu mému slúžím, jenžto ráda chci učiniti. Nad to pak učiníš-li co jiného na potupenie mému rodu, věz to jistě, žet tvój nepřietel zjevný jsem. On ta slova uslyšav, nastojieše silně tomu, aby ona jeho chtění povolila. Tehdy dievka to uslyševši a na ňem tomu porozoměvši, že on na to tiskne, takto jest odpověděla: Poňevadž tak špatnú mě chceš učiniti a mé pokolenie potupiti vždy myslíš, věziž to také zajisté, že vždy chci na to mysliti velmi snažně, abych tě z země vyklidila a preč vypudila. A když ona řěč tu vymluvi, káza ji jieti a v Praze poctivě držěti. Toto jisté dievky jětie nerozmyslné, byla jest přěpilná příčina jeho z země vyhnánie.

O zpravování Jindřichovu a o utečení králové Elžky z vězenie.

Proňežto léto božie tisíc tři sta a osm tato dievka mladičká ale múdrá když za chvíli v tom vězení byla, smutna [178ᵃ] jest byla a myslila snažně, kterak by svobodna mohla býti z toho vězenie. Takž pak zatiem čas a miesto uhlédavši sobě s jedniem knězem starým kaplanem svého otcě Berengarian poradivši sě tento čin neb vymyšlenie svému zproščení učinila i nalezla, aby v noci k jednéj bráně, jenžto jakž ona zpósobila, měla otevřěna býti, přišla tu, kdež probošt Vyšehradský bratr jejie rodilý, ale točíš ne z téhož lože, jie samé druhé s koňmi velmi pilně čakal. A tak s tiem v ten uřčený čas tato panna Elžka s jednú dievkú a s tiemto starým knězem šlechetným stráží svým v noci z vězenie vzdvihli sě, k bráně přišla i nalezla ji otevřěnu a koně skrzě probošta přichystány. Proňežto ihned vsědši na ty koně, úprkem do Nymburka vzdvihla sě. A když u městě byla, svolala k sobě všěcky měščany i mluvila k nim těmito slovy múdřě velmi a řkúc: Vieste-li vy to, že otec mój, když živ byl, z tohoto městečka město jest hrazené učinil a tak vás povýšil? Aj toť sestřě moji poctivě a dóstojně sta vdáně, a ješče já jedinká sirotek ostavši, nechtěla sem Jindřichovi tomuto povoliti vévodě, jenž jako pohyzditi chtě rodu mému, [illegible] vdáti [178ᵇ] mě chtěl a já nechtěla, a potom sem [illegible] až do tohoto času u vězení byla nemilosti[illegible] držána. A tak z toho vězenie k Vám sem utekla [illegible] vašiej vieře i vašiej pomoci doufajíc. A tak všecku [illegible] příhodu jim rozpravila. To když měščené uslyšeli, kakžkolivěk lekli sě a smutni byli pro ten [illegible] svár, však i pro sirobu této dievky i pro jejie [illegible] otcě mnoho dobrého, jenž jim učinil, v svú obra[illegible] mile ji přijeli a slíbili jie ode všie núzě obrániti a vší sílu po niej státi. To když dívka uslyšala, z toho jim snažně poděkovala. Páni když zvěděchu, že dievka z vězenie utekla, k nie jsú sě sjeli, a o tom kterak by tohoto Jindřicha vyhnali, radu vzěli, s tiem tak proti ňemu větčie války nežli dřieve povzdvihli, a tak se všěch stran vší mocí přěkážěti jemu sě jeli, a v tom veliké vojsko lidí shromazdivše ku Praze přitrhli, a na toho Jindřicha, jenž v Praze bieš tehdy, mocně trhli. Pronéžto stalo sě jest takto, že [illegible] Hradčěnech tu přěd hradem, jenž jest ještě [illegible] ani přiekopy obehnán nebieše. Mezi pány a me[illegible] lidmi toho Jindřicha boj byl veliký; ne, ta[illegible] tiesken bieše mezi vojskem, že mnozí i s koň[illegible] i s oděním do přiekopóv padáchu u předměstí [illegible]. Naposledy pak páni boj obdržěli a těchto mno[illegible] zbili a druhých zjímali a třetí na hrad [179[illegible]] utekli k svému pánu, jenž na věži sedieše a [illegible] tuto na zlú příhodu hledieše. Proňežto tato jist[illegible] dievka s pomocí panskú těžké války proti tomu[illegible] Jindřichovi povzdvihla jest a o jeho vypuzení [illegible] z země mnoho mocí i mnohým myšlením myslil[illegible] jest na každý den.

O tom, kterak král Jan s králový sdán byl, [illegible] o jiných rozličných přieběziech mezi tiem.

Proňežto *) toho léta páni s túto diev[illegible] Elžbětú snažili sě velmi snažně, aby jeho ve[illegible] vypudili, a s tiem tak jednostajně uradivše s[illegible] syna Jindřichova ciesařova říského sedmého tie[illegible] jménem jmenovaného z Licmburga Jana, je[illegible] jediný syn jemu bieše, tiejto dievcě umyslili [illegible] mužě vzieti a za ňeho ji vdáti. Po téj jistéj ra[illegible] a potom výmyslu znamenití páni čeští s tú[illegible] dievkú Elžkú do Říma byli poslali k ciesař[illegible]

*) Viz str. 196 až 198.

1310 římskému králi, kralovstvie České jemu vzdávajíce a synu jeho Janovi s túto dievkú Elžkú. Jichžto prosbám a jich vzdání Jindřich slavný říský král povolil té smlúvy, tak sě státi jmajíce dopustil jest syna svého jim dav, jakž žádali. Proňežto páni poslali k Elžbětě tyto noviny, jiej věděti dávajíce, jenžto pojemši s sobú pány věčšie do Špirského města, v ňemžto [179b] tehdy král bieše, vesele jest přijela. Jenžto král Jindřich výborný velmi poctivě jest ji přijal a tak syna svého jediného Jana, jenž ve čtrnádcti letech v stáři bieše, za ni jest oddal, a Elžka v šestinádcti letech byla. Tu pak po tom oddání svatbu velmi velikú a bohatú jměli. To když sě tak stalo, král říský syna svého Jana mocí svú slavně v zemi Českú uvedl a tak pak oba i syna svého i Elžku se pány českými a s Petrem arcibiskupem mohučským, s Bertholdem hrabí z Hennemberga, s purkrabí normberským i s mnohými jinými pány němečskými poslal, aby toho Jindřicha Korutanského z země preč vypudili. S tiem když vtrhli do Čech, ihned udatně Prahu oblehli, a když několiko dnóv leželi, Elžka pro svú velikú múdrost mnohé měščany jmějieše u městě, jenž jie velmi přějiechu, a tento Jindřich pro své bláznovstvie, ukrutnost, mnohé nepřátely. Takž ona i hledala o tom tajně, aby brány jie mohly otevřěny býti. Takž pakž zatiem i sjednala to, že jednoho dne na úsvitě brána jim byla otevřěna a jenžto všickni do města vjeli beze všie překazy.

Přiemluva.

Proňežto léto božie tři sta a desět lidé Jindřichovi i měščené, jenž sě jeho nádržéli [180a], osadivše špitál na Malé Straně u svaté Mařie, tam byli utekli. Ale ihned toho dne krále Janovi lidé jeho dobyli. Takž pak toho měsiece prosince poradiv sě tento Jindřich, v pól noci vzdvihl sě do Korutan s svú ženú, točíš jako bezpečenstvie maje od krále i od králové. To když sě stalo, jenž Prahu, ješto hlava jest, měl, všěcka jiná města i hradové jemu jsú sě poddali beze všie odpory. Potom pak toho měsiecě února Petr arcibiskup mohučský ku panskéj prosbě krále i královú jest koronoval, jakž toho obyčěj jest. 1310

Toho a) také času po smrti Albrechtově říského krále Viedeň a jiná města rakúská svým vévodám jeli sě protiviti. A když uslyšěli, že Jindřich z Licemberga říšským 1) volen a syn jeho Jan králem českým učiněn, Fridrika, Lipolda, Jindřicha, Albrechta a Ottu syny onoho Albrechta říského z Rakús ven pudili, takže tu nic nejměli jedinké Medelík a Sternberg ta hrady, a město Nové, jímžto od nich ti z Walsee páni vládniechu. A takž s tiem učinili sobě jednoho obecného vladařě neb vikářě po všěch Rakúsiech až do příštie a do přikázanie Jindřicha říského krále, chtiec toho jmieti, kohož by jim on dal za vévodu. A takž o tom posly k ňemu slavné poslali. Tehdy tyto jisté [180b] vévody to jest třie stařejší bratřie tomuto pilně rozoměvše a múdrú radu měvše, k Jindřichovi k králi římskému 2) spěšně sě vzdvihli i předstihli posly tyto jisté. Takž pak s králem rozmluvivše, slíbili jeho synu Janovi ta města, jenžto od svéj nevěsty měli věnná, i hrady Hradec, Mýto, Chrudim, Polic a Jaromíř vrátiti a čtyřidceti tisícóv hřiven střiebra dáti. A jeden z nich se dvěma sty helmóv, donidž by u Vlašiech byl, na jeho službě býti. Ty věci a ty smlúvy, nevěda o jich sváru, přijal jest král naveden jsa rádcěmi svými k zemiem jich jě navrátil. Potom pak tito druzí poslové královi přijeli, ale nic nevzěli. S tiem tak přikázaním páni a měščené kniežatóm svým poddavše sě, domóv sě všickni vrátili a vévody slib svój královi i synu jeho Janovi věrně jsú splnili. Dálo sě jest toto léto božie tisíc tři sta a jedenádcte.

Tuto jest umenšeno o Jindřichovi ciesaři něco nemnoho tak jakoby mělo státi.

To b) když sě tak stalo, skoro ihned říský král vzdvihl sě do Vlach, jenž v němečských zemiech tři léta kraloval a vlaských dvě, s nímžto Lipold rakúský vévoda se dvěma stem helmóv vzdvihl sě jest a s ním tam až do jeho smrti byl. Tento jistý Jindřich sedmý tiem jménem najpr[181a]ve

a) Viz na str 197. — b) Viz na str. 198.

1) českým R, římským Vrat — 2) říšskému Lit.; tak častěji bývá římský proti říšský.

beze všeho vzprocenie ani které vzpóry město Mediolánské jměl jest s jinými městy lambardskými. Potom pak když již u Mediolánĕ bydlel, povyk neb rumor Mediolánščí vzbudili u městě, ale však lidé římského krále přémohli jě. Tak pak ihned odtavad Mafeovi měščenovi mediolanskému, jenž z města vyhnal byl před tiem dřieve a velmi již ochudl, město poručil zpravovati.

Toho [a]) času Cremonščí a Brixsenščí jemu sě byli protivili, k nimžto on s vojskem přitrhl, ani sě jemu na milost dali. Potom on jest v těch městech brány a zeď zbořiv přiekopóv povětčil. Potom přitrhl k Brixii, sedm měsiecóv tu ležal. Tu pak v tom ležení Gecharda z Brofaga najmocnějšieho měšténína, jehožto návodem vzprotivenie sě stalo, v tom městě v jednom pobití jal jest a jeho jako nevěrného zrádci na kolo vzbíti kázal, a tak také město obdržal. Potom pak odtavad vzdvihl sě do Janova a tu jest umřěla Markleta žena jeho, brabanského vévody dcera, a u Bosákóv tu v Janově, jakž slušalo pochována. Odtavad po moři připlul k Pizi a z Pizě až do Říma, tu kdež Ropert apulský král, protože sě římskému králí protivieše, Římec točíš menšie město římské velikým množstvím oděných [181[b]] lidí osadil bieše. Proněžto v kostele s. Jana v Latrani ostienský kardinal s jinýma dvěma od Climenta papežě posláni jsúc do Říma, Jindřicha ciesaře léto božie tisíc tři sta a třinadctého korunovali a pomazali jsú den s. Petra a s. Paula. Potom pak když koronován byl, s velikým vojskem, chtě sě vzdvihnúti do Apulé a takž s tím úmyslem při jedné straně Senezie když s svým vojskem k Florencí přitrhl a město to oblehl, s tiem poslal do němečských zemí, aby i král Jan i jiná kniežata všěcka s svými lidmi i s náklady svými jemu přijeli na pomoc. Zatiem pak Jindřich ciesař v tom času z Florencie hnul sě s svým vojskem v jednom městě bieše, řečeném Ron, nemocí jest byl nadtrápen a tak v Hospodinu jest umřěl. Ty když žalostné noviny jest král Jan a jiná kniežata uslyšěli, již daleko jsúc na cěstě, každý sě domóv vrátil. O skutciech toho ciesaře Jindřicha, ktož žádá viec věděti, kroniku čti římskú. Ale nynie buď dosti.

O přiebězíech králových Janových a o porodu jeho dětí, a o jiných mnohých věcech mezi tiem, znamenáž.

Zatiem [b]) pak král Jan po smrti otcě svého v sedmnádcti letech v stáři jsa [182[a]] měl s svú ženú Elžkú najprve Markletu dceru svú prvú léto božie tisíc tři sta a čtrnáste léto, jenžto jest potom za Jindřicha za vévodu vavorského byl oddal, s nížto ten vévoda měl byl syna, ale skoro umřěl jest a ona viec dětí nemievala. Takž bez plodu i umřěla jest ta jistá Markleta. Potom pak léto božie tisíc tři sta a patnádste král Jan s Elžkú svú ženú měl jest opět druhú dceru Jitku, jenžto synu Filipovu krále franského Janovi oddána jest byla, s nížto ten jistý Jan měl krále Karla syna franského a bratry jeho, to jest Lodvíka andekauenského [1]) a Jana Baturitenského a Filipa burgunského vévody.

Téhož léta když ten jistý král Jan královstvie České zčěstně zpravováše po smrti Jindřichově ciesařově mezi volenci ciesařskými pro volenie krále římského veliký sě jest svár stal. Proněžto trirský arcibiskup bratr Jindřichóv ciesařóv a Jan král český syn jeho a Petr arcibiskup mohučský Voldmara markrabí bramburského k svéj straně jako připudivše povoliti na polí blízko od Frankfurta podle té vody Mogam Lodvíka bavorského vévodu římským králem volili jsú. A tak pak když toho volenie potvrdili s velikým množstvím lidí do [182[b]] Frankfurta jeli a jeho v královiej přípravě do města s sobú uvedli a tu v kostele s. Bartholomějě jakož obyčěj jest, římským králem na oltář jeho vsadili. Odtavad pak vedli jeho do Cách a tu mohučský arcibiskup jeho zmazal na králevstvie a na královéj stolici prostřěd města posadil. S druhé strany kolínský arcibiskup, Rothercug a Rudolf sacké kniežě jednoho z vévod rakúských volili jménem Fridrika také jsú zvolili římským králem. Jehož kolínský arcibiskup zpósobil a připravil, aby tajně do městcě Binnen řečeném přijel, a tu u bosákóv jeho koronoval a na královstvie pomazal. Proněžto oba krále s velikým vojskem na Rýn vytrhla, ale tu jsta sě nesešla, ale každý z nich domóv sě vrátil.

[a]) Viz na str. 198 — [b]) Viz str. 199.

[1]) andegauenského Vrat.

1316 Potom pak léta božieho tisíc tři sta a šestnáctého léta opět vojsko každý z nich veliké shromazdil a bliz od toho města Esselingen ob obě straně jedné řěky řěčené Nectar [1]). Lodvík s králem Janem s jinými svými a Fridrik také svými sešli jsú sě každý svým vojskem. A když stáchu jedno řěkú rozděleni jsúce, tehdy ihned zatiem na jednom brodu té vody cektovánie neb povyk je sě býti, takže každý k svému odění sě razi, druh na druha jěchu sě bíti. A když na téj vodě jistéj to pobitie bieše u toho brodu, pól druhého tisíce koňóv s obú stranú [183a] jest pobito, takže ten vešken brod koňmi zbitými byl sě zacpal, že k sobě nemohú nijakž dojíti; ale s tiem tak rozlúčivše sě oba sě domóv vrátila. Téhož léta král Jan s svú ženú Elžkú v Pra[zě měl syna svého prvorozeného jménem Václava, kterýžto Václav skrzě Karla krále franského na biřmování v kostele s. Dionysie blízko od Pařížě Karlem jest nazván. Urodil sě tento jistý Václav toho měsiecě črvencě den s. Bonifacie. Tento jistý Karel byl jest ciesařem a tak jest čtvrtým Karlem ciesařem nazván a králem českým jmenován. Potom pak léto božie tisíc tři sta sedméhonádctého král Jan zemi Českú a vévodstvie licemburské zpósobiv tak jest bydlil, jakž ten čas záležal. Potom opět král Jan léto božie tisíc tři sta osm] nadctého jměl s svú ženú syna jménem Přěmyslava, jenž ve dvú letú své starosti umřěl a v Sbraslavi pohrabán.

O tom, kterak vévoda opavský Mikeš své sbožie podmanil, čte sě.

1318 Léto *) božie tisíc tři sta a osmnádcte král Jan Mikšovi synu Mikšovu vévody opavského, jenž byl syn krále (Václavóv) [2]) někdajšieho rodilý, ale nedědický, jenž vyhnán byl z svého vévodstvie skrzě Václava krále českého syna jeho pravého, to jisté vé[183b]vodstvie jemu jest navrátil, jakž list tento svědčí, jenž on od ňeho u manstvie jest přijal.

Já Mikeš z božie milosti vévoda opavský známo činím tiemto listem všěm, znamenav službu nynějších i budúcích i potomnější, jenžto smy učinili a učinímy, dá-li buoh, jeho šlechetnosti nám a budúcím našim, dal jest věčně vévodstvie 1318 a zemi Opavskú s dóstojenstvím se vším, se všěmi hrady, se všěmi městy i se všěmi tvrzěmi i se všěmi vesnicemi i se vším obecně jiným i příjmením i příslušenstvím i se všěmi právy i užitky u manstvie, jakž na jeho hanfestě, jenž nám na to plnějie toto všecko psáno jest. My pak za nás za samých, za budúcie našě přijímajíc od krále našeho vévodstvie toto i manstvie s jedniem i s druhým slibujemy jemu i jeho budúcím králóm českým many býti, jakožto praví manové pánu svému slibujemy také věrni, služebni a poslušni býti a jeho cti, tiemto listem a túto naší přísahú. Tak také to zjednávámy a tak to chcemy mieti, aby synové a budúcí naši od krále pána našeho i jeho také budúcích i náměstkóv králóv českých to manstvie a to vévodstvie přijímati mámy právem manovým; a jim přisáhli věrnu býti a poslušnu věčných časóv. Zavazujemy také sami [184a] sě i budúcie našě přísahami našimi i sliby, aby kdyžkolivěk král káže nebo náměstkové jeho kteréhožkolivěk času proti kterémužkolivěk člověku pomoci a pomoc dáti, když on koli káže nebo jeho budúcí káží, vší naší mocí i silú, jakožto věrný man i poddanec učiniti má, i k tomu ke všemu k jednomu i k druhému věčně s těmi sě všěmi věcmi, což práva manského jest, tak jako pravý man pánu svému učiniti jmá, sě zavazujem i budúcie našě. To také zvláščě vymluvujemy, umřemy-li my neb náměstkové naši bez dědicóv spravedlivých točíš bez synóv, ihned to vévodstvie se všěmi právy i se vším panstvím na krále českého neb na budúcie jeho vrátiti sě má svobodně. Slíbili smy i slibujem nynie tohoto času naším jménem i budúcích našich, toto všecko věrně a právě věčně splniti a zachovati všěmi činy.

Tito svědkové při tom jsú byli, Boleslav a Hynek vévody slezské, Oldřich hrabie z Hanova, Otta z Rolandie, Petr z Rozemberka najvětší komorník královský, Jindřich podkomořie lipský, Oldřich z Žebráka purkrabie pražský, Beneš z Vartmberka šenk, Heřman z Miličína podstolé, Oldřich z Říčan sudí zemský, Tymo z Koldic, Jindřich z Lichtembur[184b]ka, Heřman a bratr jeho Hynek synové Pótovi z Fridlant, a jiných pánóv

*) Viz str. 200.

[1]) Neger Lit. — [2]) Přetrženo a za to na kraji napsáno Primisla: Waczlawow L.

1318 mnoho rozličných českých. Dán a psán list tento v Praze toho měsiece črvna léta božieho tisíc tři sta osménádctého.

Kterak Ludvík s pomocí krále Janovú boj obderžal, jakož uslyšíš.

1322 Léto božie tisíc tři sta a bez jednoho dvadceti král Jan město Korličské s tú podkrajinú jeho, ješto odlúčeno bylo od Budišínského markrabstvie, k ňemuž dávno příslušalo, od Jindřicha slezského vévody zasè zemi České svobodně jest navrátil k věčnosti, jakž o tom v tajniciech králových listové plnějie jsú zachováni.

1322 Toho léta Ludvík bavorský a rakúský všicku svú moc a sílu shromazdili, každý chtě rád ciesařstvie dosieci. S Ludvíkem král Jan byl s [185a] velmi velikým množstvím lidu svého jemu na pomoc. Takž pak blízko od Milndorfa sešli jsú sě v hromadu a špicě zjednavše i učinichu mezi sobú boj veliký a každý z nich vítězem žádaje býti, druh na druha sě obořichu. Proňežto boj by veliký, takže s obú stranú mnoho jich by zbito. Ale však s jedné strany viece jich padáše rytieřóv zbitých, točíš z Fridrikovy strany. Takž pak ten jistý Fridrik byl jest přěmožen s svými lidmi a naposledy i jat. Král Jan v tom boji rytieřem byv, mnoho skutkóv vítězských učinil jest, své síly nelitujě a svú sílu, moc ukazujě. Byl jest také jal v tom boji král Jan jednoho Rakusicě jménem Jindřicha, bratra Fridrikova, vévodu rakúského. A tak Ludvík s pomocí krále Janovú boj jest obdržal. Slíbil jest tento jistý Ludvík byl králi Janovi pro takú pomoc, jenžto jemu učinil, bramburské markrabstvie dáti u manstvie, jenžto po smrti Woldmarově, jenž bez dětí umřěl, prázdno bieše a naň spadlo. A slíbil jemu byl dáti a prodati města tato za peníze: Aldemburg, Cvikavu a Kamennici, tak jako v zástavě to jmieti. A ten jistý slib svými listy stvrdil a na to své listy byl dal. Těch všěch slibóv jemu ten jistý Ludvík nesplnil jest, jakž byl slíbil. Nebo to jisté markrabstvie byl jest dal synu svému Ludví[185b]kovi a ta jistá města Míšenskému, jemuž svú dceru dal, u věně zastavil. Proňežto král Jan s tiem Ludvíkem pro tu jistú věc s velikú nelibostí rozjěl sě jest a domóv sě 1322 vrátil, toho Jindřicha vévodu rakúského s sobú veda domóv, jehož jal byl v boji. Jehožto na Křivoklátě poctivě držal, tu kdež syn jeho Král přěbyváše.

Kterak mezi králem Janem a Ludvíkem válka sě povzdvihla, protože jemu Ludvík toho nesplnil slibu.

Když [a]) pak toho léta král Jan domóv sě 1319 vrátil byl, tiem velmi nechuten jsa, že jehož Ludvík slíbil, toho jemu nesplnil, želel jest toho také, že Budišínské markrabstvie, města a hrady i to, což k ňemu přísluší s tú krajinú, od Čech odvráceny byly skrzě Ottu markrabí bramburského, jenž byl poručník krále Václavóv, s tiem pak s velikým množstvím lidí svými vtrhl do toho markrabstvie, a tak České zemi, jenž k ňemu příslušalo dědicky právě a spravedlivě, všého toho zasě dobyl svým vítězstvím a svú mocí. A tak byl trhl až do Kubína, lákajě lužické země také dobýti k království Českému. Odtavad potom po všem domóv sě vrátil. Zatiem pak s velikým vojskem vtrhl do Rakús i poplenil a zkazil ty krajiny všěcky tu v Rakúsech [186a] až právě do Dunajě.

Tento [b]) jistý král Jan měl jest dvě sestřě, 1318 z nichžto jedna měla krále uherského Karla, jenžto po dietěti i s dietětem umřěla v těch omladciech. Po jejie pak smrti Vladislavovu dceru pojal krakovského, sandomířského a siradského vévody. Ten jistý Vladislav potom léto božie tisíc tři sta a dvadceti od Jana jedenástého papežě s pomocí krále uherského Roprechta krále silicského [1]) toho papežě přikázaním točíš korovován jest a na králevstvie pomazán u všěch zemiech v Polště [2]) nebo v svých zemiech polských. Tento jistý král uherský Karel s králem Janem s českým jal sě jest o tom jednati, kterak by vévoda rakúský Jindřich z vězenie vyproščen mohl býti. Takž pak jednav i zjednal to tiemto činem, aby králi Janovi čtrnádcte tisícóv hřiven stříebra dal, aby Znojem i jiná města v Moravě, jenž některak odlúčena biechu od země Moravské, prosta učinil, a aby také všěcky hanfesty,

[a]) Viz str. 201. — [b]) Viz str. 202.

[1]) sicilského Lit., Vrat. — [2]) U všech až Polště; ve Vrat. není.

1323 kterakžkoli jich dobyl, jenžto země České sě dotýkaly a oni jě v svéj moci měli, aby navráceny byly. Nad to viece aby ve dvadcěti tisícóv hřiven tato města Loch a Weitrach s jich krajinami v zástavě zastavil. Jenžto když tak bylo zjednáno a zatvrzeno, vévoda byl propuščen, jenž [186b] tři léta v králově vězení byl držán. A tak s králem dobrotivě o všecko byl zjednán. Druhá sestra krále Janova jménem Maria králi Karlovi franskému byla oddána, jenž také po dietěti umřěla.

O větčích přieběziech králových Janových a o poslání do Francie syna jeho prvorozeného, jakož uslyšíš.

1321 Léto božie tisíc tři sta a jedno a dvadceti v ochtáb hromnic vrátiv sě z Licemburka král Jan i učinil turnej. V tom jistém turneji pro množstvie kniežat a pánóv některak příhodú svého oře uražen jest byl král.

Potom pak přěs zimu a přěs léto až právě do sv. Jana křstitele zjednav králevstvie své, vzdvihl sě opět do Licemburka, nebo tam mnohem radějí bydléše nežli v Čechách.

Toho také léta Kunhuta abatyšě svatojiřská dcera krále Ottakarova umřěla jest a tu pohrabána.

1322 Potom léto božie tisíc tři sta dvě a dvadceti jměl jest král Jan s svú ženú Elžkú druhého syna jménem Jana, jenž potom markrabí byl moravským.

Toho léta sestra králové Elžky Markleta žena Boleslavova vévody slezského umřěla jest a v Sbraslavi pohrabána.

Toho také léta král Jan vrátil sě z Licemburka a dceru svú Markletu staršî za Jindřicha vévodu bavorského vdal jest, s nížto králová [187a] v Bavořiech dlúhý čas byla mátě jejie.

1323 Léto božie tisíc tři sta a třimezdcietma na velikú noc dvě dcery pospolu urodila v tom městě Chamu, Annu a Elžku, z nichžto jedna jménem Anna rakúskému vévodě oddána jest, a druhá ihned z mládí umřěla jest.

Téhož léta král Jan vrátiv sě z Licemburka do Čech syna svého Václava, když v sedmi letech byl, dal jeho králi franskému Karlovi k sestřěnci svému do Franské země, jenž jemu to jmě 1323 dal Karel, jakož již pověděno. Ten jistý Karel franský mieckovi svému Karlovi strýce svého Karla valasského hrabie dceru usnúbil jest jménem Blažnicí [1], jenž v sedmi letech byla v stáři. Potom pak ihned po čtyřech letech ten jistý Karel hrabie valaský ostaviv po sobě Filipa syna svého umřěl jest. Po ňemžto skoro král franský vnuk jeho bez plodu umřěl jest, točíš mužského. Protož pak královstvie Franské k tomu jistému Filipovi bratru Blažničinu pravým dědictvím přišlo jest. Tento jistý Král syn krále Janóv s králem franským pět let bydlel jest a s Filipem dvě léta tam u Franciech. A tu sě latinskému i franskému jazyku dobřě naučil i také psáti i čísti tu tomu všemu dobřě obykl.

Léto božie tisíc tři sta a čtyřmezidcietma Jan 1324 papež druhý, tiem točíš [187b] jménem, Ludvíka ciesařě činieše jako jiného nectného kacieřě, pro rozličné nešlechetné a ohavné skutky po všem křesťanství klel jest zjevně a jeho odvrženého učinil ode všeho dobrého.

Toho času král Jan okolo Licemburka všudy 1325 mnoho válek vítězných učinil jest. Potom ihned na léto na druhé králová z Bavor vrátila sě do země i král Jan také do země sě vrátil toho času a chvilku přěbyv v zemi, mnoho peněz shromazdiv opět sě preč vzdvihl.

Léto božie tisíc tři sta a šestmezdcietma 1326 Loktek král krakovský Litvanóv, Rusóv a pohanóv poslal byl mnoho do Bramburg, jenžto velmi mnoho škody učinil jest tam.

Téhož *) léta tělo krále Václava, jenž zabit byl, králová Elžka bratra svého do Sbraslavi kázala přinésti z Moravy. Král franský tern z koruny božie královéElžcé poslal jest po opatovi z Valisach a to zpósobením Královým a jeho přípravú stalo sě jest. Potom opět král Jan vzdvihl sě do Licemburka a tak po mnohých válkách obdržaných s barenským vévodú po svéj vóli sě jest zjednal připudiv jeho k tomu Mecenské také město i tu všicku vlast mnohými válkami hubil jest, takže po jeho vóli, jakž jemu líbo bylo, stalo sě jest. Takéž i Leodinskému učinil byl, [188a] to všecko zpósobiv k svéj libosti a vévodstvie Lucemburgenské zjednav, do Čech sě vrátil.

*) Viz str. 203 a 204.

[1]) Blanci Vrat.

O tom, kterak mezi králem Janem a vévodami slezskými mnohé hádanie bylo sě vztrhlo, jakož uslyšíš, psáno.

1327 Potom pak léto božie tisíc tři sta sedmezdcietma v ochtáb s. Jana křstitele když sě byl do Čech vrátil, mezi ním a mezi Boleslavem, Jindřichem a Vladislavem slezskými vévodami veliká sě válka stala, takž že jeden druhému jakž najviec možieše, bieše na škodu. Takýto rozdiel mezi bratřěnci těmi stal sě jest byl: Boleslav, jenž měl sestru králové Elžky jménem Markletu, ten jest měl Břěh a jiná města k tomu a hrady té krajiny, což k tomu příslušie. Ten Boleslav měl s tú ženú, dcerú krále Václavovú, měl dva syny: Václava a Lodvíka. Druhý bratr Jindřich měl město Vratislavské a Noviforenské s těmi krajinami se všěmi. Třetí Vladislav měl město Lehnické s tiem se vším podkrajím. Tento Boleslav bratr starší Vladislava bratra svého mlazšieho chtě jeho čiest rád mieti, dal k učení, jenž do třetieho svěcenie byl svěcen. Druhému pak Jindřichóvi bratru svému, jenž sestru Rakúských měl, plodu s ní nejmaje [188b] mužského, veliké nátisky jest činil. Kterýžto Jindřich vida, že bratru svému nemóž odolati, ani sě jemu obrániti, vzdvihl sě k králi Janovi i smluvil s ním, aby jemu Kladsko do života dal, jako někdy Jindřichovi vévodě vratislavskému, jenž strýc byl jeho otcě, a po jeho smrti aby vévodstvie Vratislavské se vším na krále českého a na koronu českú ihned věčné spadlo. Tu smlúvu král velmi rád (král) přijal a tak Kladsko jemu dal. A tento Jindřich manstvie učinil sám sobú i s svými pány králi českému i s svými všěmi měščany všěch měst svých, a tak s tiem i učinil jeho jista a bezpečna v téj smlúvě. A takž král Jan téj smlúvy, ješto někdy o tom smluveni byli, toho času jest dokonal. Neb, po onoho Jindřicha smrti někdajšieho otcě těchto bratřěncóv Jindřich řečený břichatý v to vévodstvie byl sě uvázal. A tak svým dědicóm byl sě přijednal kakžkolivěk proti právu, neb Rudolf králi Václavovi byl té smlúvy potvrdil.

Toho také léta Břěhský a Lehnický manstvie učinil králi českému.

Kterak král Jan okolnie země znova k Českéj zemi podmanil, tak jakž hanfesty svědčie a zápisové jich.

Toho *) léta král Jan mnohá jiná kniežata tepru jako znova věčnými many jmajíce býti království [189a] Českému přijednal jest, jakž tito líčie hanfestové: 1327

Hanfest.

Já Bolek [1]) z božie milosti vévoda opolský vyznávám tiemto listem, že sem pravý man velebného krále Jana českého a polského krále a hrabie lucemburgenského a zemi od ňeho Opolskú s měščeny opolskými i s hradem Kraskov i se všěmi městy i se všěmi lidmi i se vším manstím i s tiem se vším, což k tomu příslušie, přijímaji což nynie jmám i potom moci budu mieti mým ménem i budúcích svých nebo mých u manstvie. Tak to zjednávámy také i chcemy tomu, aby budúcí i náměstkové naši to vévodstvie od krále mého Jana i náměstkóv s jedniem i s druhým, což k tomu příslušie přijímámy v pravé manstvie, po smrti vévody toho, kterýž umřě v téj našie zemi tiem všiem obyčějem, jakž manové právo jest, jakož jsem já nynie tohoto času učinil, taktéž budúcí moji učiniti mají věrně a právě to jisté manstvie přijímajíc. Tomu na svědectvie tento list dal sem na sě. Dán a psán jest list tento u Vratislavi na květnici.

Hanfest.

Týmž všiem obyčějem i týmž činem i řádem od Kozlanského vévody Vladislava dán jest a psán v Opavi list na také manstvie.

Hanfest.

Týž také od Kazimira těšínského vévody na jeho města i na [189b] jeho hrady psán jest list.

Hanfest.

Týž také od Bolka vévody opolského a od pána z Falkemberka na jich města a na jich hrady i na jich země list psán jest a dán v Opavě [2]).

*) Viz str. 205.

[1]) Boleslav Lit. — [2]) V Lit. a Vrat. jest mezi těmito krátce zpomenutými hanfesty také stejný hanfest od Jana vévody Svítavského.

O větčích přieběziech krále Janových.

1328 To vše když sě tak stalo, král Jan den s. Bernadějě zpósobiv svú zemi, vzdvihl sě na Rýn. Potom pak léto božie tisíc tři sta a osmezdcietma tento jistý Ludvík, jenž od s. cierkvi odvržen byl v Římě s povolením Římanóv skrzě biskupa benátského, jenž sě s svú vlastní smělostí ostienským kardinalem činieše, na nepravé a na křivé ciesařstvie posvěcén jest. Ten jistý Ludvík s Římany, jenžto sě jeho nádržiechu, připravil jest, že mnoho nepravých kardinalóv voleno jest, jenžto potom jednoho jménem Petra z Korbana volili sobě za papežě. Skrzě toho jistého nepravého papežě a jeho kardinály falešné, návodem toho Ludvíka mnoho zlého sě stalo v svatéj cierkvi a zvláště u Vlašiech veliké pohoršenie na lidech i v svatéj vieře, stalo sě jest jeho nešlechetnú smělostí, jenž proti svatéj cierkvi jmějieše, nectné a nepravé.

Toho léta dcera krále Janova Markleta do Bavor vzata od [190ᵃ] svého mužě.

Toho *) také léta Karel král franský umřěl jest bez plodu mužského. Na jehožto miesto Filip vstúpil, jakž již pověděno, jehož sestru Blanči Karel syn krále Janóv jměl. Těch také časóv král Filip franský s pomocí krále Janovú flandrské jest pobil. Toho také času král Jan z Licemburka vrátiv sě do Čech toho měsiece srpna proti Fridrikovi a bratóm jeho vévodám rakúským povzdvihl válku i vtrhl s velikým množstvím lidu do Rakús, a tak všecko až právě do Dunaje všudy vókol poplenil a zkazil. A tak potom skoro mnoho hradóv a měst i tvrzí dobyl jest udatně.
1329 Potom pak když jeho moci nemohli odolati, an jim již přěmnoho škody učinil s velikú prácí po mnohých řěčech jemu sě pokořili a s ním v sjednánie vešli. Tak pak král Jan vítězstvie obdržav, vesele sě do Prahy vrátil. Potom s velikým množstvím toho měsiece listopada král Jan vtrhl do Prus a tak pak vtrhl byl tam do dolejších Litvanóv i zbil jich velmi mnoho, a mnohých hradóv jich dobyl a zbořil jě na přěkot svú mocí. A jednak tři tisíce jich zjímav vedl s sobú do Prus i kázal křstíti jě. Tak pak po mnohých vítězných skutciech, jimižto Hospodin nad jiné darovati ráčil [190ᵇ] domóv sě vrátil. Potom když 1329
u Vratislavi v svém městě byl král, tyto vévody, jakž tito hanfestové svědčie, manstvie jsú královi a České koruně učinili.

Hanfest.

Já Jan vévoda slezský z božie milosti pán štětínský tiemto listem znám sě všem, protože pánu mému velebnému králi Janovi českému a polskému, potom když byl přijal vévodstvie a zemi Vratislavskú, jeho smy rozhněvali, v téj zemi jemu škody činivše. Takž pak s povolením našich přátel i našich zemanóv i měščan znamenavše užitek nynější i budúcí země našie a města i hrady, točíš Štětín, Lobín a Korin se všemi hrady i se vším, což k tomu příslušie, což nynie jmámy i potom budem jmieti, v rucě krále našeho krále Jana i náměstkóv našich jeho jménem i našich budúcích vzdávámy, aby proti nám potom pro ta dávná zavázánie a zaviněnie skrzě krále ani skrzě koho jiného nižádná příčina hněvu opovržena nebyla, ani které nehody k našemu pohoršení byly vzpěčeny. A to jisté všecko sbožie naše i země s jedniem i s druhým od krále našeho Jana u manstvie přijímámy i slibujemy naším jménem i budúcích našich králi Janovi i náměstkóm jeho, jako našim spravedlným pánóm poslušni [191ᵃ] a věrni býti, a jim vieru naši věrně zachovati. Tomu na svědčenie neb na svědectvie tento list dali smy na sě. Dán jest list tento u Vratislavi léto božie tisíc tři sta dvadceti a devět.

Hanfest.

Známo buď všem nynějším i budúcím, že my Conrát z božie milosti vévoda slezský a hlohovský a pán olšinský pro zvláštní milost, jenžto k velebnému pánu našemu k králi Janovi českému a polskému a hrabí lucemburgenskému jmámy, s dobrým rozmyslem naším i přátel našich povolením své dobré i našich všech poddaných znamenavše nynie i potom naším jménem i našich všech potomních i budúcích, man jeho i náměstkóv jeho králóv českých smy a chcemy býti věčně. A tak všěcko sbožie naše se všěmi právy

*) Viz str. 206.

1329 a svobodami, ješto od našich předkóv jmámy i potom budem jmieti podle Odry i okolo Odry s těmito městy: s Wartemberkem, s Olešnú, s Trebenicěmi, s Trahemburkem, i s jinými mnohými, jenž slovú Winck, Herenstat, Milisschz [1], Lubest, Volav i s hrady, jenžto k nim příležie i s jinými také hrady, Plock, Prusnic i se vším jiným panstvím, se všěmi vesnicemi i poplužími, se všěmi many i manstvími, se všěmi pány i panošěmi i jinými lidmi, se všěmi právy i dědinami, kterakž koli menují sě, dobro[191ᵇ]volně vzdáváme i přijímámy jě od ňeho u manstvie věčně, přísahu učinivše jemu věrni býti slibujíce pravým manstvím jako pánu pravému i jeho budúcím králóm českým slíbili smy i slibujemy věrni a poslušni býti, a proti každému člověku jemu pomoci věrně podle našeho možeňie a síly s túto výmluvú, jenžto sobě zachovávámy, abychom staré tvrzě bořiti mohli a nové dělati v našich zemiech k našemu polepšení i našich lidí; sejdemy-li s tohoto světa neb budúcí naši bez plodu mužského, tehdy ihned sbožie naše, země, města i hrady k bratróm našim k Jindřichovi vévodě slezskému, hlohovskému a zakanskému pánu a k Janovi vévodě slezskému hlohovskému a pánu Stétínskému a k jich dědicóm má sě navrátiti. Pakli oni zemrú po sobě plodu mužského neostaviec, ale ihned králi českému dědicky má přijití. Toto vymluvujemy, že budemy-li který súd s žákovstvem, s měščany, s židy neb s jinými lidmi jmieti, aby sě v tom král ani budúcí jeho nikakž nevázali. Pakli by páni nebo zemené naši podle listóv královských nám na to daných před námi na tom súdu dosti mieti nechtěli, jenž by od nás vydán byl: tehdy svobodně před králem neb budúcím jeho své nehody žalovati moci bu[192ᵃ]dú. Pakli my nebo budúcí naši pohnáni budem před krále neb před poručníka v Čechách neb v Polště, mámy odpoviedati (v) vratislavské zemi, ktož na ni žalovati bude a odpověděti mámy. Toto také vymlúvámy zvláště, že byli-li bychmy neb budúcí naši nedostatky kterými kdy obtieženi a když bychmy prodati neb zastaviti chtěli kterú krajinu neb panstvie kterému kniežěti nám rovnému nebo jinému, mimo jiné krále neb budúcích jeho najprv k tomu pobiediti jmámy, jenž nechtěl-li by kúpiti ani v zástavě jmieti on, ale to kniežě, kteréž by u vás kúpilo nebo v zástavě mělo, u manstvie má jě od nás přijieti a jim vieru a poslušenstvie jako pravým pánóm svým zachovati. Pakli by nebyl kniežě, jenž by země své nejměl neb krajiny, ale od nás neb budúcích našich u manstvie má to přijieti, kterúžto zástavu neb prodánie král český neb budúcí jeho v týchž penězích vyplatiti moci budú. Také vymluvujemy, povolá-li nás král neb náměstkové jeho sobě na pomoc ven z Čech neb z Polsky, tak abychom přielišnú službú obtieženi nebyli, pomoc některakú má nám dáti. 1329

Tomu všěmu na svědectvie list tento na sě smy [192ᵇ] dali. Též dánie jako na onom.

Opět jiný hanfest znamenaj.

Známo buď všěm nynějším i budúcím, že my Jindřich z božie milosti vévoda slezský a hlohovský a pán zakanský (atd.). Týž vešken obyčěj na tomto listě, jako na Conrátově, jediné že města a hradové proměnu mají, tak jakož jeho sbožie záleží.

O odvolání zasě ciesařovu z jiných zemí.

Léto *) božie tisíc tři sta třidceti Václav Karel prvorozený syn krále Janóv s Blančí jeho 1330
žěnú odvolán zasě domóv z oněch zemí do Licemburku, tu kdež král Jan jeho příštie čakal a jeho velmi poctivě přijal a tu pak jednak do roka přěbyl.

O smrti královė Elžky.

Téhož léta umřěla jest králová Elžka žena krále Janova, mátě Karlova toho dobré paměti ciesařě, a tak na Sbraslavi podle otcě pochována jest, jehož pane buože rač jim dáti všěm nebeský přiebytek. Amen.

---

*) Viz str. 207.

[1]) mylyffchz R, L.

VAVŘINCE Z BŘEZOVÉ KRONIKA HUSITSKÁ.

Licet [a]) michi contemplanti fausti olim ac celebris regni Bohemie tam multiplicem quam vastam calamitatis in presenciarum perniciem, qua passim serpente depascitur et intestine litis discordia devastatur, sensus ebeat et racio merore [b]) confusa ingenii vigore languescat, tamen ne bohemici generis affutura posteritas huius horrende, ymmo prodigiose labis fraudetur noticia et in similem aut deteriorem vecordi desidia prolabatur, et presertim ad sincere fidei ac necessitudinis conservacionem, munimentum et robur ea, que fidelibus oculis et auribus in veritate percepi, presenti pagine duxi scriptotenus fideliter commendandum.

1414 Anno [c]) incarnacionis dominice MCCCCXIV venerabilis [d]) ac divinissima communio eukaristie sub utraque specie panis scilicet et vini populo communi fideli ministranda per venerandum ac egregium virum Magistrum Jacobellum de Misa, sacre theologie baccalarium formatum, et aliquos sibi tunc in hac materia assistentes

Ve jméno *) svaté svrchované a nerozdílné Trojice požehnané, k jejížto chvále toto sebrání příhod časův, kteréž se dály v někřesťanštějším **) království Českém a margkrabství Moravském při letě 1414 a tak dále, pro budoucí památku, kteráž by milovníkův zákona božího a jeho nejsvětější pravdy pověst slavnou povyšovala a jeho nepřemožené pravdy protivníkův a hánci ohyzdnou nešlechetnost zlobivosti oznamovala, umínil sem sepsati, práci s potem podstoupiti s pilností. Protož ten muoj rač pomocník býti, z něhožto jsou všecky věci a skrze něho učiněny a v něm. Jemužto jest chvála na věky věkův. Amen.

Oznámení přijímání pod obojí spůsobou těla a krve pána Krysta v městě Pražském skrze osvícené mistry učení pražského a kněží dobré a nábožné. Léta od narození syna božího 1414 ctihodné a božské přijímání svátosti těla a krve pána Krysta pod obojí spůsobou, totiž chleba a vína, lidu obecnému věrnému majíc rozdávána 1414

Připomenuti. *A* znamená rukopis Pražské univ. knihovny 1 D 10; *B* ruk. téže knihovny 11 D 18; *Wolf.* knihovny Wolfenbüttelské; *W* ruk. Vratislavský; *P* ruk. Vídeňské dvorní knihovny obsahující tak zv. kroniku Pražské university; *Lobk.* varianty z ruk. knihovny Lobkovické v Praze dle vydání Höflerova; *L* vydání Ludewigovo v Reliquiae Manuscriptorum.

[a]) Tuto předmluvu mají ruk. AWWolf. O předmluvě ve vydání Ludewigově v. úvod. — [b]) v A merore a nad tím nadepsáno memorie. — [c]) A: *Inicium communionis sub utraque.* — [d]) Ve Vratislavském rukopise začátek tohoto odstavce (viz úvod) zní takto: Anno incarnacionis dominice MCCCCXIV, cum misericors et miserator dominus psal. 110. veritatem salutarem, que sacerdotum ignava desidia (cod. insidia) erat in practica (cod. practicam) per multa annorum curricula perniciose obmissa, suis fidelibus revelaret ac relevaret deiectam, cuidam honeste vite viro Magistro Petro de Drazdyan, tunc ante ea multis annis in civitate Pragensi moram trahenti (cod. trahi), miraculose patefecit, unde magistri Pragenses eidem consencientes istas scripturas collegerunt et collectas ad Constanciense concilium transmiserunt, venerabilis . . .

*) Jest to překlad té předmluvy, kterou čteme v Ludewigových Rel. Viz úvod. — **) Tak v ruk.

1414 sacerdotes est inchoata in urbe inclita et magnifica Pragensi, primum quidem [e]) in ecclesiis sancti Adalberti in Nova civitate, sancti Martini in muro et sancti Michaelis ac capella Bethleem in Civitate antiqua Pragensi. Que certe communio sacratissima successu temporis, de quanto plus diversis minarum ac incarceracionum terroribus per Romanorum ac Bohemie regem Wenceslaum seu ipsius potestatem, spiritualibus et precipue Conrado, Pragensi archiepiscopo, prelatisque aliis ac religiosis et magistris universitatis studii Pragensis ac doctoribus totis viribus ad ipsius suggerentibus et desudantibus suffocacionem, impugnabatur, tanto amplius invalescebat et augmentabatur in populo fideli ac devoto sexus utriusque ad tantum, quod infra duos annos non solum in duabus aut tribus ecclesiis presbiteri Magistro Johanni Hus adherentes, pro tunc Wiklefiste per partem sibi adversam, que Machometica appellabatur, nuncupati, libertatem predicandi et, sicut premittitur, populum communicandi habebant, sed fere omnibus parochialibus in Praga ecclesiis, ymmo et monasteriis certis archiepiscopo et prelatis ipsos excommunicantibus [f]) et interdictum per totam Pragam ponentibus occupatis, populum magnum ad se attraxerunt. Itaque non solum in Praga, sed eciam in multis regni Bohemie et marchionatus Moravie civitatibus, castris, opidis et villis communis populus catervatim cum magna devocione ac reverencia ad sacratissimam utriusque speciei communionem frequentabat, adversariis et impugnatoribus ipsius sanctissime veritatis tam spiritualibus quam secularibus indignantibus ac pre malicia frementibus, minime tamen ipsam communionis utriusque speciei veritatem suffocare valentibus. Nam, ut scribitur 2 Esdre 10, veritas manet et invalescit in eternum et vivit et obtinet in secula seculorum.

Anno eodem, puta MCCCCIV in die Omnium sanctorum incepit generale concilium in civitate imperiali [g]) Constanciensi pro unione ecclesie ac pace reparanda [h]) congregari, pro tunc enim ecclesia in aliquot erat partes divisa. Nam quedam pars ecclesie Johanni pape XXIII, Baltha-

býti, od poctivého Mistra Jakúbka z Stříbra, svatého písma bakkaláře učeného, a od některých kněží, pomocníkův jeho, počato v městě slavném Pražském, a nejprv u svatého Vojtěcha na Novém městě a u svatého Martina ve zdi a u svatého Michala, v kaple v Betlémě v Starém městě. Kteréžto rozdávání a přijímání rozličnými hrůzami, pohrůžkami i žalařováním skrze římského a českého krále Václava a skrze jeho úředníky v duchovenství a zvláště Konráda, arcibiskupa pražského, a jiné preláty a mnichy a také mistry slavného učení pražského i doktory vším jich usilováním zkažení, utlačení jest trpělo. Tím více se rozmáhalo v lidu nábožném obého pohlaví, že ve dvou letech ve dvou neb ve třech kostelích kněží, mistři, Mistra Jana přidržíce se, tehdáž z roty Wikleffovy skrze stranu sobě odpornou, kteráž Machometova, svobodu kázání a lidu rozdávání pod obojí spůsobou obdrželi jsou. Ale jako ve všech osadních kostelích v Praze i v klášteřích arcibiskup a preláti je vyobcovali, klatbu a zápověď po vší Praze na ně sou vydávali, oni na to nic nedbajíc, lid veliký k sobě nachýlili jsou, že netoliko v Praze, ale i v mnohých městech královských, markrabství Moravského, na hradích i v městečkách i ve vsech lid obecný s velikým valem a s velikým náboženstvím a poctivostí k svatému přijímání pod obojí spůsobou často sou se připravovali. Ačkoli protivníci a rúhači té pravdy, duchovní i světští, hněvali se, však proto toho udusiti a utlačiti sou nemohli. Nebo, jakož se píše v třetích knihách Ezdrášových X, pravda zůstává a rozmáhá se na věky a živa jest, obdržujíc vítězství na věky. Amen.

O počátku sebrání concilium konstanského a o potupení i zkazení Mistra Jana z Husince tuto se oznamuje. Léta téhož na den Všech svatých počalo se concilium, totiž shromáždění duchovních osob obecné v městě císařském v Konstancí o jednotu církve a napravení pokoje. Nebo

---

[e]) enim Wolf. — [f]) Tím slovem se počíná rukopis B. — [g]) deest in B. — [h]) recuperanda A.

1414 sar de Cossa dicto, in curia Romana [i]) residenti favebat et sue subiacebat obediencie, alia pars Angelo de Corario, Gregorio XII, tercia vero pars Benedicto XIII, dicto Petrus de Luna, adherebat. Quorum unusquisque se verum et legitimum fore astruebat summum Romanum pontificem, et ex hoc fideles in ecclesia magnum sue religionis paciebantur detrimentum. Ad obviandum ergo hiis scismatibus in ecclesia Johannes prefatus papa XXIII concilium generale ad civitatem Constanciensem congregandum convocat, votis desuper serenissimi principis Sigismundi, regis Ungarie, annuens optantis in prefata civitate concilium ipsum generale celebrari. Cui quidem concilio ipse Johannes papa XXIII personaliter interfuit. Item tres patriarche. Item cardinales XXIII. Item archiepiscopi XXVII. Item episcopi C et VI. Item episcopi titulares de ordinibus XXXIII. Item abbates C et III. Item auditores palacii sacri XVIII, doctores omnes. Item cubicularii pape XVIII. Item doctores in theologia, in decretis et legibus, magistri etc. CCCXLIIII demptis doctoribus auditoribus. Item penitenciarii pape XXVII. [k]) Item scriptores penitenciarum XXIV. Item scriptores bullarum CXLII. Item procuratores pape et cardinalium LXXIII. Item portulani XXIV. Item bidelli consistorii XXVIII. [l]) Item reges et principes seculares personaliter XXVIII interfuerunt. Item comites LXXVIII. Item barones, nobiles et milites sexingenti LXXVI. Item aurifabri cum servis [m]) eorum XLVIII. Item institores et famuli eorum CCCL. Item sutores cum servis XX et CC. [n]) Item pelliparii [o]) cum servis LXXXVI. Item fabri cum servis LXXXVIII. Item pistores cum famulis CCLX. Item caupones tabernarii cum servis LXXV. Item campsores de Florencia etc. LXXII. Item apothecarii cum servis suis XLV. Item barbitonsores CCCXXXVI. Item heraldi XLV, fistulatores, tubicine, [p]) ioculatores CCCCCXVI. Item meretrices, virgines publice, septingente XVIII. Item ambasiate [q]) regum, ducum et comitum XXVII. Item ambasiate episcoporum multorum et ecclesiarum diversarum. Item

tehdáž církev o několikerý byla rozdělena. Některá částka Janovi papežovi XXIII, Baltazaru z Košic nazvanému, na dvoře římském sedícímu, přála a jeho poslušenství příslušela. Jiná Angelu z Korarium, Řehořovi XII, třetí částka Benedyktovi XIII, nazvanému Petr z Lunu, byla poddaná a jeho se přidržela, z nichžto pravým každý svobodným býti se pravil nejvyžším římským biskupem. Skrze to věrní v církvi veliký svého náboženství trpěli jsou nedostatek. Protož aby srovnána byla ta rozdělení v církvi předpověděné, Jan papež XXIII concilium obecné do města Konstanského k shromáždění svolal jest, v tom povoliv žádostem nejjasnějšího knížete Zikmunda, uherského krále, aby v předpověděném městě to obecné concilium s jeho žádostí bylo slaveno a drženo. Na kterémžto concilium nebo obecném sněmu duchovních osob sám Jan papež XXIII osobně byl jest, k tomu tři patriarchové, 23 kardynálův, 27 arcibiskupův, biskupův 106, biskupův tytulovaných z klášterův 33, opatův 103, soudcí z síně papežových 18. A ti všichni byli doktorové. Souložníkův papežských, totiž komorníkův 18, doktorův svatého písma v dekretích a v právích a mistrův 343 kromě doktorův a práva auditorů. Těch, ješto ukládají pokání papežská 27, písařův pokání ukládajících na odpustky 24, písařův na bully 142, šafářův papežských a kardynalských 83, vrátných 24, půhončích nebo biřicův duchovních s holemi stříbrnými, půhončích práv duchovních 28. Králův a knížat světských osobně XXVIII bylo, hrabí 78, urozených šlechticův a vladyk, rytířův 676. Zlatníkův s jich služebníky 48, kramářův s svými pacholky 350, krajčí s tovaryši svými 170, ševcóv s tovaryši svými 86, kovářův s pacholky 89, pekařův s pacholky 160, šlojířníkův 220, šenkýřův krčemných s služebníky 45, barvířův 336, trubačův, hudcův, pištců, kejklířův 516 a kurev zjevných 718. Poslův z měst královských, vejvodských, hrabí 18, poslův biskupských, poslův z měst císařských 66, k tomu také z rozličných jiných měst poslův, z rozličného umění mnoho, k tomu také Mistr Jan Hus, svatého písma kazatel

[i]) in civitate Bononia Lobk. — [k]) pape et cardinalium 73 L. — [l]) item pedelli cum baculis argenteis 24, item pedelli consistorii 28 L. — [m]) famulis L (i potom vícekráte). — [n]) item sutores vel calcifices 122, item sarteres cum servis 220 L. — [o]) pellifices L. — [p]) tubicene B. — [q]) ambasiatores L (i potom).

1414 ambasiate studiorum diversorum. Item ambasiate civitatum imperialium LXVI. Item ambasiate multarum aliarum civitatum. [1]) Ad hoc eciam concilium Magister Johannes Hus, sacre theologie baccalarius formatus, predicator ad capellam Bethleem nuncupatam in Praga confirmatus, qui in suis predicacionibus ypocrisim, pompam, avariciam, luxuriam, symoniam et alia cleri peccata constanter infestabat et detegebat pro ipsius cleri statu ad vitam apostolicam reducendo, ex quo ab ipso clero pestifero magno odio est habitus, anno eodem [r]) sabbato post festum Omnium sanctorum sub salvo regis Hungarie Sigismundi conductu, primum in Praga intimacionibus et protestacionibus publice factis, quod scilicet coram concilio Constanciensi de sua fide cuilibet paratus sit reddere racionem, venit personaliter. Sed non obstante regis prefati [s]) salvo conductu ad cleri perversi de Bohemia et precipue de Praga prelatorum ac magistrorum instigacionem feria VI post Katherine [2]) anno eodem per ipsum captivatur concilium ad papam et cardinales pro habenda secum collacione fraudulenter evocatus et carceri duro in monasterio fratrum predicatorum ibidem iuxta stagnum ipsius civitatis sito mancipatur, custodibus diversarum nacionum circumseptus. Cuius fautores in Constancia presentes tam spirituales quam seculares diligenter pro ipsius contra concilium et regem Hungarie [t]) laborando liberacione nichil prodesse potuerunt, aliquibus magistris et prelatis de clero Bohemie et precipue Magistro Stephano Palecz, doctore theologie, et Michaele de Causis, plebano sancti Adalberti de Nova civitate Pragensi, invidia magna et zelo contra ipsum motis articulos multos falsos et mendosos pro condempnacione ipsius fidelis et catholici evangelii predicatoris cudentibus et confingentibus et ipsum concilio accusantibus, licet mendose, qualiter ipse nitebatur modis omnibus in suis predicacionibus clerum destruere, seculares ad ipsius cleri destruccionem concitando. In ipsa ergo captivitate Magister Johannes Hus virilem habens animum mori pocius

z kaply z Betléma, kterýžto v svých kázáních pokrytství, pýchu, zpupnost, lakomství, smilstvo, svatokupectví a jiné hříchy kněžstva stále hyzdil, oznamoval, aby mohl ten stav kněžský k životu apoštolskému zase přivésti, poněvadž od toho kněžstva šelmového u veliké nenávisti jmín byl jest.

O glejtu daném Mistru Janovi Husovi. Téhož léta v sobotu po Všech svatých pod bezpečným krále uherského Zikmunda glejtem a průvodem*) nejprv v Praze nápisy a osvědčováním zjevným učiněným, že totižto před concilium konstanským z své víry každému hotov jest počet vydati, přišel jest osobně. Ale nic jemu nebyl prospěšný bezpečný glejt krále předpověděného. Skrze nabádání, ponoukání převráceného kněžstva z Čech, zvláště z prelatův a mistrův z Prahy, v pátek po svaté Kateřině léta téhož od jiného jest jat, od concilium ku papeži a před kardynály na rozmluvení společné lstivě povolán, do tvrdého žaláře v klášteře bratří kazatelův tu podle jezera téhož města postaveným vsazen jest a strážními rozličných národův obklíčen. Jehožto přátelé v Konstancí, jsouce tam, duchovní jako světští, pro jeho vysvobození pilně před concilium a králem uherským pracujíce, nic sou nemohli prospěti pro některých mistrův, prelátův z kněžstva českého, zvláště Mistra Štěpána Paleče, doktora písma svatého, a Michala, doktora práv, faráře **) svatého Vojtěcha z Nového města Pražského, závist velikou a zlost proti němu majících, kteříž jsou artykule mnohé falešné, lživé ku potupě toho věrného čtení svatého kazatele skládali a sobě smyšlovali a na něho před sněmem lživě žalovali, kterak by on usiloval všemi obyčeji v svých kázáních kněžstvo zrušiti a světský lid k skazení kněžstva zbuditi. Protož v tom vězení Mistr Jan Hus, zmužilý maje úmysl, raději volil umříti nežli kněžstva šelmina ohyzdnosti a mrzkosti bez zákonův chváliti. Mnoho epištol a písma velmi užitečného tajně svým přátelům psal jest v Konstancí, aby ta písma opatrně do Čech poslali a donesli, po těch přátelích a milovnících

r) 1414 A in marg. — s) prefato A. — t) Ungarorum B.

1) Podobný seznam v. na konci Richentalovy kroniky. — 2) Tak čteme v rukopisech i u L; chybně místo feria IV.

*) Ruk. původem. — **) Ruk. šaffáře.

1414 eligebat quam cleri pestiferi scelerum enormitates approbare, multasque epistolas et scripta utilissima occulte suis scribebat amicis in Constancia presentibus, que scripta et ad Bohemiam caute destinabantur, ab ipsis quoque suis amicis et fautoribus vice versa scriptis et epistolis consolatoriis recreabatur et ad standum viriliter in bono et sancto proposito confirmabatur. Has autem epistolas custodes certi carceris muneribus amicorum Magistri Johannis Hus subarati caute et circumspecte propter concilii timorem ipsis fautoribus Magistri Johannis [u]) presentabant [v]) et insuper ipsorum epistolas et scripta ipsi Magistro Johanni [w]) sub ferculis aliquibus abscondendo mirabiliter porrigebant. Ibidem eciam ad vota amicorum et aliquorum carceris custodum tractatulos pulcerrimos succincte, quamvis libris carens, edidit, puta de mandatis dei et oracione dominica, item qualiter committitur peccatum mortale, item de cognicione dei, item de tribus hostibus hominis, item de penitencia, item de matrimonio, item de sacramento corporis et sanguinis domini. Scripsit quoque tractatulum de communione utriusque speciei, quo Pragam apportato sacerdotes ipsi Magistro Johanni Hus faventes animati strenue pro communionis prefate libertacione gladio verbi dei dimicabant et contra deordinaciones cleri perversi viriliter invehebant. Unde dyabolus, antiquus generis humani hostis, considerans populum sexus utriusque ad predicacionem fidelium sacerdotum peccata plangere, penitenciam de [x]) ipsis agere et se cum magna devocione frequenter ad ipsam preparare communionem, excitavit susurrones et ipsius emulos veritatis, qui sibi nova confingentes ad ipsam communionem suffocandam mendacia coram concilio Constanciensi querulose proposuerunt, qualiter Wiklefiste seu Husite [y]) de vespere post cenam inebriati sacramento corporis et sanguinis domini a suis communicarentur sacerdotibus, et quod in ollis sacramentum Christi sanguinis conficeretur et in flasculis seu lagenis hinc inde per domos et cellaria deportaretur et, quocunque tempore eciam nocturno populus sexus utrius-

svých a po nich zase potěšitedlné listy míval posilnění, aby v dobrém zmužile stál, tak posilňován býval. Strážní pak žalářní, dary jsouc upokojeni, Mistru jsou listů oppatrně dodávali pod krmémi některými přikryté, *) tu také k žádostem přátel Mistrových strážní **) traktáty velmi pěkně krátce složiv, ačkoliv při sobě knih žádných neměl jest: O přikázáních božích, O motlitbě obecní, O Otčenáš, O hříchu smrtedlném, kterak dopuštěn bývá, a O poznání božím, O třech nepřátelích člověka, O pokání, O manželství, O svátosti těla a krve boží, také o přijímání pod obojí spůsobou, jímžto do Prahy přineseným kněží, kteřížto mistru přáli, rádi uzřeli a jím posilněni byli a tak skrze něj jako mečem slova božího bojovali jsou proti protivníkům pravdy boží a lidu mužsky slovo boží kázali jsou. A z toho ďábel, nepřítel lidského pokolení, znaje správu lidí kajících, na hříchy plačících, pokání za hříchy činících a pod obojí spůsobou vážně přijímajících, zbudil jest nepřátely podrývací té pravdy, kteřížto nové věci proti tomu skládajíce pro udušení, utlačení před concilium konstanským lživé žaloby sou činili, že by Wigleffova a Husova rota večer, po večeři jsouce spiti, tělo a krev pána Krysta od svých kněží přijímali, a že by v hrncích svátost krve Krystovy posvěcovali a že by v flaškách a v lahvích po domích sem i tam i v pivnicích nosili, ve dne i v noci obojího pohlaví, když by žádal svátosti, kněží že by jim hotovi byli rozdávati a že by schůzky v kollejích i jinde v tajných místech [majíce] po přijímání té svátosti velebné mnohé ohyzdnosti a neřády plodili. Tomu lživému obžalování concilium víru přiloživše, uvěřilo jest. Proti přijímajícím pod obojí spůsobou závistí, nenávistí skrze strach, protože by bez dotázání a povolení toho concilium skutek tak pilný byl při přijímání svatého těla Krysta pána a krve jeho svaté pod obojí spůsobou věrných křesťanův, ale aby byl zastaven, zapovědělo jest a za bludné a kacířské býti pravilo jest to concilium konstanské. 1414

Concilium konstanské odsoudilo Čechy za kacíře. A tak léta páně 1415, dne 15 měsíce června to concilium potupilo jest všecky tak pří-

---

[u]) subarati ... Johannis desunt in B. — [v]) Johannis Hus portabant L. — [w]) Iohanni Hus L. — [x]) deest in A. — [y]) Husiste W (i potom někdy).

*) Srov. latinský text v ruk. B. — **) Srov. B.

1414 que affectaret ipsum sacramentum, quod sacerdotes ipsi mox essent ad communicandum eos parati, quodque conventicula in cellariis et aliis locis occultis faciendo post sacramenti venerabilis communionem multas exercerent abhominaciones ac [a]) deordinaciones. Quibus mendosis et excogitatis delacionum ac accusacionum generibus concilium prefatum Constanciense fidem adhibens [a]) credulam, matura postposita deliberacione et iusto iudicii libramine derelicto, contra sub utraque specie communicantes non zelo salutis animarum, sed pocius livore ac odio permotum, [b]) eo quod sine requisicione et consensu ipsius concilii opus tam arduum sit attemptatum, presanctissimam ac divinissimam corporis et sanguinis dominici sub utraque specie communionem fidelibus christicolis multum salutiferam ad communem [c]) populum per amplius fieri et practisari inhibuit et ipsam tamquam erroneam et
1415 hereticam anno domini MCCCCXV die XV mensis Junii condempnavit, omnesque et singulos sic communicantes et desistere a tali non volentes communione tamquam hereticos arcendos fore et graviter puniendos statuit et decrevit per diocesanos locorum seu officiales eorum aut inquisitores heretice pravitatis cum invocacione eciam brachii secularis in regnis seu provinciis, in quibus contra ipsius concilii decretum fuerit attemptatum, pro racione et scripturarum fulcimento propriam assignando voluntatem et ecclesie Romane sic non communicandi consuetudinem, cum tamen consuetudo veritati iure cedere debeat et locum dare. Hoc tamen concilii mandato ac decreto legi dei ac ecclesie primitive contrario non obstante, non solum usum racionis habentes, sed et parvuli seu infantes post baptismum propter baptismi ipsius confirmacionem temporis successu sacramento divinissime eukaristie sub utraque specie communicabantur, Magistro Jacobello de Misa, sacre theologie baccalario formato, hanc cum sibi aliquibus adherentibus magistris et sacerdotibus promulgante et practisare inchoante communionem, propter quam quidem infancium communionem scisma grave inter magistros et sacerdotes veritati dei et Ma-

jímající, kteříž by nechtěli přestati od takového přijímání, jakožto kacíře a vyřklo i ustavilo, aby takoví trápeni skrze biskupy, uředlníky jejich byli, a vyhledávali ty nepravosti kacířské a aby jim také toho pomocna byla moc světská v královstvích i v krajinách, za důvod a ohradu písma svatého pokládajíce svou vůli vlastní a moc, že tak jmíti chtějí a církev římská, aby tak nebylo přijímáno, poněvadž obyčej měl by dáti místo pravdě. Však Čechové, nedbavše vyrčení concilium proti zákonu božímu i také prvotní církve odporného, netoliko rozumu požívajícím, ale maličkým nemluvňátkům po křtu svatého potvrzení podávali sou. Zvlášť Mistr Jakub z Stříbra, svatého písma bakkalář, s jinými kněžími počali sou ohlašovati a skutkem plniti. Pro kteréžto přijímání neb rozdávání v království Českém i v Praze vzšel jest i mezi mistry veliký nepokoj. Nebo někteří mistři pravili bludné býti a k potvrzení křtu svatého nepotřebné. A jiní tomu odporně pro řeč svatého Dionysia, i jiných prvotní svaté církve doktorův, *) toho přijímání potvrzujícího spasitedlné býti pravili a potvrzovali, že veliká kostelní svátost svátostí těla a krve boží má dokonána býti a potvrzena. Přijímání pak tak malým jako dospělým a nemluvňátkům, ačkoli protivníci mnohými cestami usilovali rozličnými den ode dne to utlačiti a v niveč obrátiti, ale možnosti k tomu nemajíc, rozmáhajíc se, více a více rostouc, posilňovali se, na protivníky pak té pravdy, pod časy zjevně a divné božskou mocí před tou pravdou padajíc, škody nevýmluvné a nenabyté statkův časných i na tělech přicházely, tak že sou toho plakati musili, jakož o tom níže světle bude praveno.

[a]) et A. — [a]) adhibentes A. — [b]) permotis B. — [c]) communem BL, communionem WA.

*) Rnk. doktory.

1415 gistro Johanni Hus adherentes in Praga et in regno Bohemie est exortum. Nam quidam [d]) ex eis infancium communionem fore erroneam et ad baptismi confirmacionem non necessariam asserebant, alii e contrario propter dicta beati Dyonisii et aliorum primitive ecclesie doctorum hanc sentenciancium communionem ipsam katholicam et salutiferam astruebant affirmando, quod omne ecclesie sacramentum eukaristie divinissime sacramento perficiendum est et roborandum. Nichilominus prefata sacramenti corporis et sanguinis domini sub utraque specie, panis scilicet et vini, communio tam ad adultos quam ad parvulos et infantes, adversariis ipsius ac emulis eam viis [e]) et modis diversis suffocare et annulare satagentibus, non tamen prevalentibus, de die in diem magis ac magis crescebat, augmentabatur et invalescebat, impugnatoribus per temporum successus notabiliter et mirabiliter divina virtute coram ipsa ruentibus et succumbentibus veritate et dampna inexplicabilia rerum et corporum luentibus, prout in subsequentibus clarere poterit evidenter. [f])

Anno [g]) domini MCCCCXV currente feria IV ante dominicam palmarum, que erat dies XX mensis Marcii, Johannes papa XXIII, sibi pericula a concilio imminere et precipue de papatu deposicionem presenciens, de Constancia tempore nocturno habitu mutato fugit et ad civitatem quandam Friderici, ducis Austrie, quatuor milliaria a Constancia distantem [h]) cum ipsius auxilio ducis confugit. Post certum vero temporis intervallum, dum ad mandatum Romanorum regis et Hungarie Sigismundi bona prefati ducis occasione pape Johannis educcionis [i]) per civitates imperiales et Sweyceros [k]) devastarentur et clause ipsius certe expugnarentur, ipse papa Johannes est concilio per ipsum ducem Fridericum devastacionem bonorum suorum amputare volentem presentatus et per concilium Ludvico, duci Bavarie, comiti [l]) Palatino, filio olim Clem, in captivitatem assignatus et tandem per ipsum concilium velut hereticus condempnatus et de papatu una cum Gregorio XII et Benedicto XIII depositus, ut inferius clarius patebit.

O složení Jana papeže XXIII, kterýž byl kříže posvětil proti králi Nápulskému. Léta 1415, v středu před květnou nedělí, den 20 měsíce března Jan papež, předzvěděv nebezpečenství od concilium sobě nastávající a zvláště o složení z papežství, z Konstancí nočně, oděv proměniv, utekl jest a do města jednoho Frydrycha, vývody rakouského, čtyry míle od Konstancí, s pomocí toho vývody utekl se jest. Ale po nevelikém času, když k rozkázání krále římského a uherského Zikmunda zboží předpověděného vývody pro vyvedení Jana papeže z Konstancí od měst císařských a od Šwajcarův byla hubena a zámkové jeho dobýváni, on Jan papež zase concilium od vývody Frydrycha jest postaven a hubení svého zboží konec učinil, tehdy Jan papež od concilium Ludvíkovi, vývodovi bavorskému a hrabí palatýnskému, synu někdy Klemovému, u vězení jest dán a nejposléze od toho concilium jakožto kacíř potupen a s papežství s Řehořem 12 a Benešem 13 spolu složen, jakož níže o tom bude. 1415

---

[d]) quidem B. — [e]) ratione L. — [f]) ita W; prout in sequentibus clarere patebit et evidenter A; prout in sequentibus clare patebit et evidenter B; prout in sequentibus clare patebit evidenter L. — [g]) A: *Papa Johannes fugam peciit a concilio.* — [h]) distancia distantem B. — [i]) educcionem WA, de Constancia educcionem B, occisione (sic) propter . . . eductionem L. — [k]) Sweiceos A. — [l]) d. in B.

1415 Item [m]) de mense Maii Magister Jeronimus, vir facundia ac eloquencia preditus, de Constancia, ubi intimaciones patentes portis ac valvis civitatis ac ecclesiarum et domibus cardinalium aliorumque notabilium prelatorum [n]) affixerat, optans a rege Sigismundo sepe nominato et a concilio sibi salvum et securum dari conductum ad respondendum palam et publice omnibus et singulis crimen quodcunque erroris vel heresis sibi obicere volentibus et puritatem fidei sue [o]) orthodoxe coram prefato Constanciensi concilio [p]) ostendendum, versus Bohemiam salvo conductu competenti ad id, quod prefertur, minime assecuto redeundo per officiales ducis Bavarie Johannis, filii olim Clem. comitis Palatini, ex suorum prodicione emulorum in Hyrssaw est captus et in Sulczpach ad presenciam ipsius ducis reductus. Quod cum Sigismundus, Romanorum rex et Hungarie etc., cum concilio percepissent, duci Johanni sepe nominato intimaverunt postulantes, quatenus Magistrum Jeronimum ipsis ad Constanciam transmitteret, quorum postulacionibus et votis dux Bavarie Johannes prefatus annuens Magistrum Jeronimum vinctum ad Constanciam transmisit [q]) cum epistola sua, in qua magnifice et multipliciter ipsum extollit concilium et prelia domini in extirpando errores et hereses viriliter agere adhortatur, Magistrum Jeronimum et sibi similes in interitum carnis tradere, ut spiritus salvus fiat in die domini suadendo. Vinculatus ergo Constanciam est adductus et concilio presentatus et demum multis blasphemiis et probris affectus carceribus durissimis in turre quadam civitatis iuxta cimiterium ecclesie sancti Pauli est mancipatus, in quibus trunco impositus gravi pedibus ad compedes strictis et manicis ferreis vinctus XI fere pendebat diebus, paucissimis [r]) cibis refectus et infirmitate gravi fere usque ad mortem vexatus. Cui tamen dierum aliquorum facto intervallo convalescenti ob spem concilio in omnibus assenciendi et ipsius concilii facta et decreta approbandi captivitatis est duricia mitigata et alleviata. Sicque in ipsa turri fere per unum integrum annum iacuit captivus.

O jetí Mistra Jeronyma z Prahy a do žaláře vsazení v Konstancí. Potom měsíce máje Mistr Jeronym, muž výmluvností od Boha okrášlenou obdařený, v Konstancí intimací ohlašování zjevně na fortnách, na branách města, kostelův i domův kardynálských a jiných znamenitých prelátův přilepoval a přibíjel jest, žádaje od krále Zikmunda i od concilium, aby jemu byl dán bezpečný glejt k odpovídání zjevně všem a jednomu každému, kdož by jemu chtěl hřích a poškvrnu kacířství, bludů připisovati, a že chce věci své před vším concilium okázati, aby se mohl do Čech vrátiti. Však toho nepoložil jest. Nebo vraceje se, od úředlníkův vývody bavorského Jana, někdy syna Klemova, hrabí palatýnského, skrze zradu svých nepřátel v Hyršavě jest jat a do Sulczpachu před přítomnost toho vývody jest přiveden. To když král Zikmund římský, uherský, s tím concilium zvěděli, vývodovi Janovi vzkázali, žádajíce, aby Mistra Jeronyma okovaného do Konstancí poslal. K jichžto vůli Jan, jmenovaný vývoda, povoliv, Mistra Jeronyma okovaného do Konstancí jest poslal s listem svým, jich v tom listu potvrzujíc, aby sobě mužsky činili, napomínal, a aby Mistra Jeronyma a jemu podobné k zahynutí těla vydávali, aby duch mohl spasen býti. Protož Mistr Jeronym okovaný do Konstancí jest přiveden a před concilium postaven a tu, mnohým rouháním a láním jsa utrápen, u tvrdých žalářův v jedné věži městské podle kyrchova svatého Pavla jest vsazen. V kterémžto žaláři do klády jest vsazen a pouty železnými na rukou i na nohách jest okován a 11 dní v tom vězení za ruce visel jest, malých pokrmův požívaje, a těžkou nemocí až k smrti trápen jest. Jemužto davše prodlení za několiko dní, aby se polepšil na zdraví, naději maje, že tomu concilium ve všem povolí a jeho uložení že chváliti bude, tvrdost vězení jemu jest složena a polehčena, tak že v té věži jako za jeden celý ten rok ležal u vězení svázaný. 1415

---

[m]) A: *De Magistro Jeronimo.* — [n]) prelatorum jen u L (srov. překlad). — [o]) d. in B. — [p]) d. in B. — [q]) transmittit BL. — [r]) paucissimis fere AB.

1415 Item feria IV post Trinitatis, que erat dies XXIX mensis Maii, sentencia per concilium generale Constanciense fertur contra Johannem papam XXIII, per quam a papatu propter multos et diversos articulos in et adversus ipsum per ipsius concilii procuratores productos deponitur et ad custodiam tutam Sigismundi, Romanorum et Hungarie regis, ecclesie universalis advocati et defensoris, nomine ipsius concilii deputatur. In hac eciam sentencia per ipsam Constanciensem sinodum statuitur, decernitur et ordinatur pro bono unionis ecclesie, quod nullo umquam tempore reeligantur [s]) in papam dominus Balthasar de Cossa, nuper Johannes papa XXIII, nec Petrus de Luna, Benedictus XIII, nec Angelus de Corario, Gregorius XII, in suis obedienciis sic nuncupati. Inter cetera autem in articulis contra ipsum Johannem papam XXIII productis [3]) ista ponuntur abhominabiliora, scilicet quod ipse dominus Johannes [t]) fuit et est pauperum oppressor, iusticie persecutor, iniquorum columpna, symoniacorum statua, carnis cultor, viciorum fex, a virtutibus peregrinus, consistoria publica fugiens ac totus sompno et aliis carnalibus deditus desideriis, [u]) vite et moribus Christi totus contrarius, infamie speculum et omnium malorum profundus adinventor, adeo et in tantum Christi ecclesiam scandalisans, quod inter Christi fideles vitam et mores suos cognoscentes vulgariter dicitur incarnatus dyabolus. Item quod ipse dominus Johannes papa XXIII cum uxore fratris sui et cum sanctis monialibus incestum, cum virginibus stuprum, cum coniugatis adulterium et alia incontinencie [v]) crimina, propter que ira dei descendit in filios diffidencie, commisit. Item quod ipse fuit vas omnium peccatorum, homicidiis, veneficiis et aliis gravibus [w]) criminibus irretitus, symoniacus, pertinax hereticus et ecclesiam Christi notorie scandalisans. Item quod ipse dominus Johannes papa XXIII sepe et sepius coram diversis prelatis ac aliis honestis et probis viris pertinaciter dyabolo suadente dixit, asseruit, dogmatisavit et astruxit, vitam eternam non esse, neque aliam post vitam hanc, quin ymmo

Artykulové proti Janovi papeži 23, aby zase nebyl volen na papežství Petr de Luna, Angel de Corario. Potom v středu po svaté Trojici, jenž jest byl 29 měsíce máje, odsudek a vyrčení skrze obecné concilium constanské vydán jest proti Janovi papežovi 23, skrze kterýž odsudek s papežství pro mnohé rozličné artykule na něho provedené složen jest a k stráži bezpečné Zykmunda, krále římského, uherského, jménem toho concilium jest připsán. Mezi jinými artykuly proti Janovi papeži 23 provedenými tyto věci ohyzdnější jsou vypověděny, že by byl násilník chudých, protivník spravedlnosti, nešlechetných sloup, milovník těla, kvasnice hříchův, od ctnosti poutník, práv zjevných duchovních utíkaje, života a mravům Krystovým protivný, zlé pověsti zrcadlo, všech zlých věcí vtipný nalezač a tak pohoršitedlný jako ďábel vtělený. Také že by on Jan papež s ženou bratra svého a s jeptiškami i s pannami smilstvo i s manželkami cizoložstvo páchal a jiné hříchy, nečistoty a svatokupectví. Pro kteréžto skutky hněv boží sstoupil na syny nedověrné. Také že by on byl nádoba a osudí všech hříchův, vražd a trávení, a jinými těžkými hříchy osedlaný, svatokupec, neustupný kacíř a církev boží že by znamenité pohoršoval a že by neustupně z ďábelské raddy říkal, že by života věčného nebylo ani jiného po tomto životě, a že by pravil, že duše člověka s tělem by hynula a umírala ku podobenství němých zvířat a že v den poslední žádný nevstane: proti artykuli v obecné víře křesťanské položenému o vzkříšení mrtvých. 1415

s) reeligatur B. — t) Johannes papa B. — u) desid. deditus A. — v) incontinencia codd. incontinentiae L. — w) gravis A.

3) Srov. v. der Hardt IV. 196.

1415 dixit et pertinaciter credidit, animam hominis cum corpore humano mori et extingui ad instar animalium brutorum, dixit quoque, mortuum semel eciam in novissimo die minime resurrecturum, contra articulum de resurreccione mortuorum.

Item VII die mensis Junii, que erat feria VI post Bonifacii, hora XI eclipsatus est totus sol, ita quod non poterant misse sine luminibus celebrari, in signum, quod sol iusticie Christus in cordibus prelatorum multorum ad mortem Magistri Johannis Hus de proximo per concilium mortificandi anhelancium fuit obscuratus.

Item sabbato in octava Petri et Pauli apostolorum alias die VI [x]) mensis Julii Magister Johannes Hus, sacre theologie baccalarius formatus, vir vita [y]) et moribus clarus ac fidelis evangelii Christi predicator, ad falsam testium deposicionem et Magistri Stephani Palecz, doctoris theologie, ac Michaelis de Causis, plebani sancti Adalberti de Nova civitate Pragensi, ex parte cleri Bohemie assiduam instigacionem, regis quoque Hungarie Sigismundi suggestionem, nulla sibi debita pro sue innocencie expurgacione prestita audiencia per concilium Constanciense ad mortem est sentenciatus et inique condempnatus, quem ab officio sacerdotali in publica ipsius concilii sessione degradatum spirituales brachio tradunt et assignant seculari. Qui extra civitatem Constanciensem eductus in quodam prato columpne in modum asseris spissi facte ac terre infixe catenis ac funibus alligatus ac fasciculis straminum et lignorum circumseptus „Christe, fili dei vivi, miserere mei“ etc. lete decantando ignis est consumptus voragine. Post cuius incineracionem, ne reliquie ipsius super terram remanerent, eciam cinis ipse in flumen Reni ibidem de vicino fluens Bohemorum in contemptum est proiectus. De cuius captivitatis condempnacionisque ac mortis serie alibi plenius est contextum et scriptotenus exaratum.

Ipso ergo [z]) mortificato, clerus perversus precipue in regno Bohemie et marchionatu Moravie, qui [a]) condempnacionem ipsius contribucione pe-

Tuto se pokládá o zatmění času, potupení na smrt Mistra Jana Husi, toho svatého křesťanského kněze. Také 7 dne měsíce června, jenž byl pátek po svatém Bonifacii, v hodinu 10ᵗ zatmělo se jest všecko slunce, tak že nemohli jsou mše sloužiti bez světla, na znamení, že slunce spravedlivosti Krystus v srdcích prelátských mnohých na smrt Mistra Jana Husi v blízkém času skrze concilium dychtějících bylo zatmělo. 1415

O smrti a umučení Mistra Jana Husi a o jeho z kněžství skládání. Potom v sobotu v ochtáb svatého Petra a Pavla apoštolův, totižto 6 dne měsíce července, Mistr Jan Hus, svatého písma baccalář učený, muž životem a mravy se stkvoucí a věrný kazatel čtení svatého, k složenému svědectví falešnému a mistra Štěpána Páleče, doktora svatého písma, a Michala de Causis, faráře od svatého Vojtěcha z Nového města Pražského, z strany kněžstva českého ustavičnému nabádání, krále Zykmunda ponoukání, aniž ovšem dáno jest jemu které slušné slyšení, aby mohl svou nevinu očistiti, skrze to concilium constanské k smrti jest odsouzen a neprávě potupen. Jehožto z ouřadu kněžského v zjevném sedadle toho concilium složili sou a duchovní moc dala jej moci světské. Kterýžto ven z města Constanského jest vyveden a na jedné louce k sloupu ku podobenství prkna tlustého otesanému a do země vbitému řetězy a provazy jsa přivázán, snopky slaměnnými a otýpkami, dřívím okládán, „Kryste, synu Boha živého“ vesele jest spíval a spálen. Po jehožto spálení, aby kosti a prach z jeho těla na zemi nezůstai, také popel do řeky Rýna, jenž odtud nedaleko teče, ku potupě Čechů jest uvržen. O jehožto vězení a potupení i smrti pořadu jinde plněji jest vypsáno a položeno.

Protož když jsou jej umrtvili, kněžstvo nehodné, zvláště v království Českém a margkrabství Moravském, kteříž jsou potupení jeho po-

[x]) die feria VI. A. — [y]) et vita A. — [z]) ergo sic L. — [a]) qui ad WA.

1415 cuniarum et modis aliis diversis procuravit et ad ipsius consensit interitum, [b]) iusto dei iudicio de die in diem notabiliter magisque [c]) ac magis in bonorum per seculares ablacionibus, a locis suis et dignitatibus eieccionibus, ymmo eciam et corporum destruccionibus turbatur, prout in sequentibus clarere poterit evidenter. [d])

Item die VI [4]) mensis Julii concilium Constanciense literas clero et baronibus ac proceribus regni Boemie sub sigillis presidencium quatuor nacionum, puta italice, [e]) gallice, germanice et anglice [f]), transmittit sentencias contra Magistrum Johannem Wikleff et Magistrum Johannem Hus ac ipsorum doctrinas iuste fore latas astruendo et per viscera Jesu Christi hortatur, quatenus homines pestiferos doctrinam [g]) Johannis Wikleff et Johannis Hus, hereticorum dampnatorum, seminantes predicare et dogmatisare in regno Boemie et finibus ipsorum, quantum in ipsis est, non admittant.

Item die II mensis Septembris anno eodem magnates, barones, proceres et nobiles regni Boemie et marchionatus Moravie tunc Prage congregati literas [5]) sub suorum appensione sigillorum concilio scribunt Constanciensi inproperando ipsi concilio de Magistri Johannis Hus, evangelici predicatoris, iniusta et iniqua ad mortem condempnacione, quod scilicet hunc non confessum nec legitime, ut decebat, convictum nullisque in et contra ipsum deductis et ostensis erroribus aut heresibus, sed ad sinistras, falsas et importunas duntaxat sui et [h]) regni Boemie ac marchionatus Moravie capitalium inimicorum et proditorum accusaciones, delaciones et instigaciones tamquam hereticum pertinacem condempnavit et condempnatum dira et turpissima morte affecit in regni Boemie christianissimi et marchionatus Moravie clarissimi perpetuam infamiam et notam, adiciendo inter cetera, quod quicunque hominum cuiuscunque status, preeminencie,

mocí peněz i jinými rozličnými obyčeji způsobili sou i k zahynutí přivolili, spravedlivým božím soudem den ode dne znamenitě více a více jich statku odjímáním z míst svých a důstojenství svého jsou vyháněni, ano i na těle zkažení trpěli jsou, jakož níže světleji o tom bude praveno. 1415

Concilium napomíná Čechy a s jinými národy, aby učení Mistra Jana Husa a Wigleffova nenásledovali. Potom dne 26 měsíce července concilium constanské listy kněžstvu a šlechticům a vyžším království Českého pod pečetmi vladařův a čtyr národův, jazykův totiž vlaského, Germanye, Anglie poslali jsou vyrčení a odsudky proti Mistru Janovi Wigleffovi a proti Mistru Janovi Husovi a proti jich učení spravedlivé býti vydané potvrzujíce a skrze střeva milosrdenství prosíce, napomínalo jest, aby lidé šelmové učení Jana Husi a Wigleffa, kacířův potupných, rozsívati, kázati, učiti v království Českém a v končinách jeho, což na nich jest, nedopouštěli.

*O přimlouvání a porokování *) království Českého concilium constanskému, že jsou nešlechetně a nespravedlivě na smrt ohavnou Mistra Husi vydali.* Potom dne 2 měsíce září léta téhož urození páni šlechticuov i vladyky království Českého a margkrabství Moravského, tehdáž v Praze jsouce shromážděni, listy s zavěšením svých pečetí psali sou k concilium z Mistra Jana Husi, kazatele čtení svatého, z nespravedlivého a nešlechetného na smrt potupení, že totiž nepřiznávajícího aniž písmem, jako by slušelo, přemoženého a žádným na něho a proti němu provedením a ukázáním bludu a kacéřství k scestnému, falešnému toliko království Českého a markrabství Moravského úhlavních nepřátel a zrádcí obžalování, osazení **) jakožto neustupného kacíře potupilo jest a potupeno ukrutnou a ohavnou smrtí zahubilo k věčné zlé pověsti a hanbě, a pravíce, kdož by koliv z lidí kteréhokoli stavu, důstojenství, povahy byl, jenž by potvrzoval, že by ně-

[b]) mortem vel interitum B. — [c]) magis A. — [d]) ymmo . . . evidenter des. in B, clare patebit evidenter L. — [e]) ytalie B. — [f]) anglie B. — [g]) doctrinas L. — [h]) d. in AB.

[4]) Chybně místo XXVI. Viz Palacký Documenta Mag. Joannis Hus 568. — [5]) Palacký Documenta Mag. Joannis Hus 580.

*) Ruk. prorokování. — **) Tak v ruk. Snad má býti: ostuzení.

1415 vel dignitatis, condicionis, gradus vel religionis extiterit, qui dixit, asseruit, dicit vel asserit, quod in regno Boemie et marchionatu Moravie pretactis[i]) errores et hereses pullulassent ac ipsos barones et alios Christi fideles infecissent, omnis et quilibet talis, ut prefertur, sola persona regis Hungarie semota, recte mentitur in caput suum velut nequam, pessimus traditor et proditor predictorum[k]) regni et marchionatus ac ipsorum baronum perfidissimus et solus utique hereticus perniciosissimus, omnisque malicie et nequicie, ymmo et dyaboli filius, qui mendax est et pater eius.

Item anno eodem circa festum Nativitatis Marie virginis Magister Jeronimus de Praga, diu et graviter vinculatus, ad ecclesiam maiorem, ubi sessio concilii celebratur, ducitur et ibidem per concilium minis mortis sibi incussis ad abiurandum[l]) et[m]) revocandum et ad mortem Magistri Johannis Hus, quasi iuste sit per concilium condempnatus, assenciendum instigatur et cogitur. Ipse vero metu mortis et sperans, se de manibus ipsius concilii per hoc evasurum, ad concilii voluntatem iuxta tenorem sibi tunc exhibitum[n]) abiuravit in sessione concilii publica et captivitati viceversa, minus tamen gravi, mancipatur, armatis cottidie ipsum custodientibus. Et cum[o]) instigatores contra ipsum deputati, videlicet Michael de Causis et Magister Stephanus Palecz ac[p]) alii ipsorum in hoc negocio complices de post ex verbis ipsius Magistri Jeronimi et aliis certis cognovissent indiciis, quod ipse huiusmodi abiuracionem et revocacionem non sincere, sed animo evadendi fecisset, supervenientibus eciam ibidem de Praga certis fraterculis Carmelitarum, novas accusaciones contra ipsum Magistrum Jeronimum obtulerunt et eas articulantes ipsum, ut illis respondeat articulis, instigabant. Et quia iudices eius, certi cardinales Petrus Cameracensis, Jordanus de Ursinis, Antonius Aquilegiensis, Franciscus Florentinus, considerantes maliciam instigatorum predictorum et ipsi Magistro Jeronimo iniuriam inferri, pro ipsius liberacione coram concilio laborabant, ipsis ergo una dierum in congregacione pro Magistri Jeronimi libera-

jaké znikly bludy neb kacířstva a že by pány, 1415
šlechtice a jiné věrné křesťany nakazily, každý takový kromě krále uherského právě lže v svou hlavu jako zlosyn, nešlechetník, nejhorší zrádce a prorádce předpověděného království a markrabství i všech pánův a šlechticův zrádce nejnevěrnější a sám v pravdě kacíř nejohyzdnější, vší zlosti a nepravosti, anobrž ďáblův syn, jenž lhář jest a otec lži.

O odvolávání Mistra Jeronyma, kteréž byl z strachu smrti učinil a těžkého žalařování. Kterýžto dlouho a těžce v okovách držán jsa a před concilium přiveden a pohrůžkami smrti Mistra Jana Husi k tomu nucen praviti, že jest ho to concilium spravedlivě odsoudilo, a tak k vůli toho concilium podle spisu sobě vydaného odpřisáhl se. Však u vězení zase, ale lehčejší, byl vsazen, jehož jsou oděnci střehli. Přitom jacís karmelitští bratříkové přišli z Prahy s novými lžmi přiserači, pomáhajíc o život Jeronymův tříti, aby jím na hranici dospěli. A tíž soudce jeho kardynalové, znamenavše zlost těch přiseračův, nabadačův, Cameracenský, Jordanus, Antonius Aguilienský, František Florentinský, že by se Jeronymovi křivda dála, pracovali před concilium o jeho vysvobození. Ale Němci a Čechové, jeho někteří nepřátelé, silně odpírali, volajíce, aby nebyl nižádným obyčejem propuštěn. Ale doktor Naso k kardynálům mluvil tvrdé a vražedlné řeči na bezhrdlé Jeronymovo, kaceřujíc jeho i jiné učedníky jich i Husovy. Potom Jeronymovi dali slyšení, kteréž níže šíře o tom vypravováno bude etc.

[i]) pretacti A. — [k]) d. in B. — [l]) iurandum W. — [m]) d. in W. — [n]) exhabitum W. — [o]) Et tamen A. — [p]) et A.

1415 cione laborantibus. Theutonici [q]) et Boemi, [r]) ipsius inimici, fortiter repugnabant clamantes, quod nullo modo dimittatur. Et surgens unus doctor Naso dixit ad cardinales: „Miramur de vobis, patres reverendissimi, quod paternitates vestre pro tali pessimo heretico intercedunt, propter quem nos in Boemia cum toto clero multa mala [s]) passi sumus et forsitan vestre paternitates pacientur, et timemus, quod forte ab illis hereticis vel a rege Bohemie munera recepistis.“ Cumque autem cardinales sic obiurgarentur, se de [t]) causa ipsius Magistri Jeronimi exoneraverunt, [u]) instigatores vero prefati sibi iudices alios impetraverunt. Magister autem Jeronimus respondere noluit articulis in carceribus, nec in [v]) iudices illos privatos consentire audienciam publicam postulando, in qua finaliter mentis sue intencionem vellet aperire. Presidentes ergo concilii credentes, quod ipse Magister Jeronimus predictam suam revocacionem in audiencia publica renovare vellet et confirmare, pro danda sibi audiencia tractaverunt et eam sibi concesserunt, prout inferius patebit.

Item [w]) anno eodem circa festum Omnium
1416 sanctorum et anno domini MCCCCXVI currente ante festum Purificacionis factum est interdictum in Praga, archiepiscopo, prelatis, plebanis ac religiosis a divinis cessantibus, libertasque fuit per omnes ecclesias et monasteria omnibus presbiteris communionem corporis et sanguinis dominici sub utraque specie promoventibus et Magistro Johanni Hus adherentibus divina peragere et verbum dei cottidie predicare, emulis ipsius [x]) sanctissime communionis utriusque speciei et Magistri Johannis Hus, tunc Machometis nuncupatis, de Praga divina ad Wyssegradum et ad ecclesiam in Psarz sub Wyssegrado sitam et in Buben nec non in Owenecz visitantibus, pro quo clerus Pragensis et precipue prelati ac monachi dampna non parva a vulgo sunt perpessi. Nam multi eorum a propriis sunt eiecti sedibus, presbiteris utriusque communioni speciei et Magistro Johanni Hus faventibus in ipsorum locis collocatis. rege Bohemie Wenceslao hoc ipsum ad

O zastavení a zápovědi služby boží po vší 1415
Praze pro Mistra Jana Husi. Léta téhož při
hodu Všech svatých, 1416 před Hromnicemi 1416
zápověd arcibiskupům, prelatům, farářům, mnichům, služby boží aby přestaly, a svoboda, kteráž byla po všech kostelech *), po klášteřích všem kněžím, kteří sou mocni byli rozdávání těla a krve Krystova pod obojí spůsobou, Mistru Husovi se přidržících, a slovo boží kázati na každý den, kteříž sou k službám božím chodili po Psářích pod Vyšehrad, do Buben a do Vovence. Pro kteroužto věc kněžstvo pražské, zvláště preláti a mniši škody nemalé jsou vzali. Nebo mnozí z nich z vlastních sedadel sou vyvržení, a kněží, kteříž rozdávali tělo boží pod obojí spůsobou, a ti, kteří sou přáli Mistru Husovi, na jich místa sou vsazeni s povolením krále Václava českého a k nabádání svých některých rádcí.

[q]) Theotonici A, Theotunici B. — [r]) Boemie A. V Höflerově vydání „Theutonici et Boëmie Theologi“; Theologi vzato z ruk. Lobk. — [s]) d. in A. — [t]) d. in W. — [u]) d. in B. — [v]) d. in B. — [w]) A: *Interdictum Prage factum.* — [x]) illius B.

*) Ruk. křesťanech.

1416 suorum aliquorum consiliariorum instigacionem admittente.[y])

Item anno domini MCCCCXVI sabbato ante Ascensionem domini, alias die XXV[z]) mensis Maii, Magister Jeronimus de Praga prefatus ductus est ad audienciam publicam ad ecclesiam kathedralem, ibique coram toto concilio C et VII articuli contra ipsum per concilii commissarios ex parte instigatorum predictorum sunt de novo producti, ne laqueum mortis, quem sibi paraverant, possit effugere. In ipsa ergo audiencia a mane usque meridiem plus quam XL articulos[a]) subtilissime omnibus[b]) contra ipsum obicientibus respondebat, articulos nocivos et confictos negando se commisisse et perpetrasse, asserens, quod testes illi mendose tamquam emuli sui adversus eum deposuerunt.[c]) In eadem sessione nondum ad mortem excessit, quia omnibus articulis usque ad finem propter horam meridianam non valuit respondere, unde ad respondendum residuis articulis terminus fuit sibi per concilium ad diem XXVIII[6]) Maii prorogatus. Ipso ergo die, summo mane iterum ad respondendum resultantibus articulis ad kathedralem reducitur[d]) ecclesiam et ibi pro morte sua est conclusum. In ista autem sua[e]) audiencia a summo mane et citra[f]) nimis profunde et subtiliter de diversis loquebatur materiis, inter cetera allegando quam plures philosophos et sapientes ex gentibus,[g]) puta Platonem, Senecam, Katonem etc. necnon Isayam, Jeremiam cum aliis multis prophetis et sanctis veteris testamenti ac sanctos apostolos cum ceteris multis et diversis sanctis martiribus de novo testamento, qualiter omnes hii et alii quam plurimi propter veritatem innocénter sunt[h]) mortificati et diversis tormentorum affecti generibus.[7]) Tandem recommendavit statum et sanctitatem Magistri Johannis Hus asserens, se a iuventute ipsum novisse et non fuisse fornicatorem, bibulum neque criminosum, sed castum, sobrium et sacri evangelii sanctum et fidelem predicatorem. Et quecunque ipse Magister Johannes Hus et Magister Johannes Wik-

O slyšení zjevném Mistra Jeronyma a o jeho moudrosti a smělosti proti prvnímu odvolání. Léta božího 1416 v sobotu před Vstoupením pána Krysta, dne 25 měsíce máje, Mistr Jeronym přiveden jest k slyšení a tu před vším concilium 107 artykulův proti němu znova sou vedeny, aby osidla smrti ujíti nemohl. V tom slyšení od rána do poledne proti 40 artykulům odpovídal a křivě skládané k nim se nepřiznával, a pravě, že ty svědkové lživí, nepřátelé proti němu sou sobě složili, a k ostatním artykulům dán jest mu cíl až do dne 28 měsíce máje, a pak toho dne k ostatním přiveden jest a tu o smrt jeho jest dokonáno. Tu předtím mnohé křesťanské mučedlníky i pohanské i proroky svaté přivodil jest, všecky pro pravdu zemříti musili a rozličnými mukami byli trápeni. Nejposléze vychválil stav a svatost Mistra Jana Husi, že by od mladosti jeho jej znal, a že nebyl smilník, opilec, žádný hříšník, ale čistý, skrovný, střízlivý, svatého čtení věrný kazatel, i cožkoliv Jan Wigleff, Jan Hus proti zlému životu kněžskému a proti jich pýše, ty všecky věci že chci do smrti držeti, a pravě, že jsou byli muži svatí, a tím zavíraje všicku při svou, že všickni jeho hříchové nehryzou jeho tak, jako ten hřích, kterýhož na šelminé stolici se jest dopustil, i když v svém odvolání proti tomu svatému muži, dobrému mistru, se jest dopustil a mluvil, zvláště k jeho nespravedlivému potupení povolil. A v tom zavřel, že to odvolání skrze něho na stolici učiněné zlořečené odvolávám a že to pro strach smrti z hubenosti svého oumyslu učinil. A tak doveden jest do žaláře a přeukrutně za ruce, za nohy řetězy ukován. 1416

[y]) admittente etc. W. — [z]) XXV WBL, XXX A; obojí chybně místo XXIII. — [a]) articulis AB. — [b]) d. in B. — [c]) disposuerunt A. — [d]) reducitur L, adducitur W, ducitur AB. — [e]) d. in B. — [f]) mane et citra L, mane citra WAB, et citra acriter Lobk. — [g]) gentilibus A, jinde gentibus — [h]) inn. sunt d. in B.

[6]) Má býti: XXVI. — [7]) Sr list Poggiův.

1416 leff tenuerunt et scripserunt, et precipue contra abusus [i]) cleri et pompam, quod omnia illa usque ad mortem vult tenere, adiciendo, quod sancti viri fuerunt et quod in omnibus punctis fidei katholice credit, [k]) sicut sancta Romana tenet ecclesia, finaliter subiungendo, quod omnia peccata sua non remordent conscienciam suam ad tantum sicut illud peccatum, quod in pestifera kathedra commiserat, quando in sua revocacione contra illum bonum et sanctum virum Magistrum Johannem Hus et ipsius doctrinam erat iniuste locutus, presertim ad ipsius iniustam consenciendo condempnacionem, concludens, quod illam revocacionem per ipsum in kathedra maledicta factam omnino revocat, asserens, quod propter metum mortis et animi sui pusillanimitatem hoc fecisset. Et tunc e converso ad carceres est reductus et durissime per manus, pedes et brachia catenis ferreis vinculatus.

Sabbato [l]) autem post Ascensionem domini, alias die prima mensis Junii [8]) ad kathedralem ecclesiam ad sessionem concilii publicam per copiosam armatorum ducitur multitudinem. Ibi ergo sentencia contra eum lata morti est adiudicatus [m]) et pileo papireo magno et longo rubeis circumpicto demonibus capiti suo imposito extra civitatem, simbolum, Credo in unum deum, letaniam, et Felix namque es decantando ad mortem ducebatur, populum ydiomate theutonico in hec verba alloquendo: „Dilecti pueri, [n]) sicut nunc cantavi, sic credo et ista est fides mea. Ex eo tamen morior, quia nolui concilio consentire et assistere [o]) et cum eo tenere et asserere, quod Magister Johannes Hus est per ipsum concilium sancte et iuste condempnatus. Ego enim bene novi eum et scio, quia [p]) fuit vir sanctus et evangelii Jesu Christi fidelis predicator.“ Et cum ad locum supplicii perveuisset, in eodem loco, in quo Magister Johannes Hus mortem subierat innocenter, ad statuam ad instar spissi asseris factam terre infixam funibus et catenis ferreis alligatus, vestibus omnibus spoliatus et lignis circumseptus „Salve festa dies“ et [q]) „In manus tuas,

O odsouzení a upálení Mistra Jeronyma. 1416

Potom v sobotu po Vstoupení na nebe pána Krysta 1 dne měsíce června skrze množství oděnců přiveden jest do kostela hlavního a tu odsudek proti němu vydán jest. A učinivše korunu papírovou dlouhou, s červenými ďábly vůkol zmalovanou, na hlavu jeho vstavivše, ven z města vedli sou. A on jda z města „Věřím v jednoho Boha“ a „Šťastná jsi, rodičko, panno Maria“ zpíval jest, k lidu řečí německou takto mluvě: „Milé dítky, jakož jsem nyní spíval, takť jest víra má. Proto však vyznávám, že jsem nechtěl tomu concilium povoliti a s ním držeti a praviti, že Mistr Hus jest spravedlivě potupen. Já znal sem dobře jeho a vím, že byl muž svatý, křesťan věrný a čtení Krystova věrný kazatel.“ A když na místo muk přišel, na kterémž Mistr Jan byl upálen, k sloupu podobenství prkna tlustého učiněnému do země vbitému provazy, řetězy jest přivázán a obnažen ze všeho roucha a dřívím obkladen. „Zdráv buď, dni sváteční“ a „V ruce tvé, pane, poroučím ducha mého“ vesele spíval jest a tak spálen jest. Potom roucho jeho na popel spálivše, na voze do Rejnu dovezli jsou a

[i]) abusum AB. — [k]) crediderunt L. — [l]) A: *Mors Magistri Jeronimi.* — [m]) deputatus et adiudicatus L. — [n]) populi Lobk. — [o]) et ass. d. in A. — [p]) quod B. — [q]) etc. A.

[8]) Chybně místo 30. května.

1416 domine, commendo spiritum meum" lete cantando ignis consummitur voragine. Insuper et lectisterniis ac aliis ipsius vestimentis incineratis, cineres ipsi in curribus ad flumen Reni e vicino fluens deducuntur et ad flumen ipsum proiciuntur, ne reliquiarum ipsius quidquam super terram remaneret: de cuius captivitate mortisque modo alibi lacius ac plenius est digestum.[9])

1417 Item anno domini MCCCCXVII in festo sancti Martini, alias die XI mensis Novembris, multis antea ac variis de eleccione summi pontificis inter cardinales doctoresque[r]) diversarum nacionum ac ceteros prelatos in concilio Constanciensi presentes habitis tractatibus et disceptacionibus, Oddo cardinalis de Columpna ex unanimi XXIII cardinalium et cum eis XXX aliorum prelatorum ad eligendum novum Romanum presulem per concilium deputatorum consensu in papam[s]) est electus et tandem die dominico post Elisabeth, alias die XXI mensis Novembris, solempniter coronatus cum cerimoniis debitis et consuetis et Martinus quintus est appellatus.

1418 Item anno domini MCCCCXVIII in festo pentecostes concilium Constanciense constitucionibus[t]) certis ac decretis factis et determinatis, katholicisque ac egregiis viris Magistro Johanne Hus et Magistro Jeronimo de Praga iniuste condempnatis et[u]) pro veritate sancta ignis consumptis voragine et papa novo Martino quinto nuncupato, ut premittitur, electo, dispergitur de iniusta utriusque speciei communionis prefatorumque Magistrorum Johannis Hus et Jeronimi iniqua condempnacione coram iudice iustissimo diram redditurum racionem.

1419 Item[v]) anno domini MCCCCXIX sacerdotes evangelici Magistro Johanni Hus faventes et communionem calicis ad populum communem promoventes, tunc Wikleffiste et alias Hussite nuncupati, cum populo sexus utriusque ex diversis regni Bohemie partibus, civitatibus et villis cum sacramento eukaristie in montem quendam prope

vysypali, aby nic jeho po něm nezůstalo. O jehožto smrti šíře jinde jest položeno.

*O vyvolení nového papeže Martina pátého skrze concilium bazylienské.**) Léta páně 1417 na den svatého Martina, totižto 11 dne měsíce listopadu, když před tím mnoho rozličná o volení **) nejvyššího biskupa mezi kardynaly a biskupy, doktory rozličných národův, prelaty v concilium přítomnými rozjímání a hádání, Oddo, kardynal z Colupnia, z jednostejné vůle a svolení 23 kardynalův a s nimi 30 jiných prelatů, k vyvolení nového biskupa skrze concilium na to zvolenými, za papeže jest zvolen a v středu po svaté Alžbětě, totiž 21 měsíce listopadu, slavně jest korunován s obětmi slušnými a obyčejem a Martinem pátým jest nazván.

O skonání concilium constanského. Potom léta páně 1418 na den svatého Ducha concilium constanské, učinivše ustavení jistá, vyrčení a dokonavše, muže křesťanské výborné M. Jana Husa a M. Jeronyma nespravedlivě potupivše a pro pravdu svatou spálivše a nového papeže vzvolivše, rozjeli a rozprchli se, z nespravedlivého potupení přijímání těla a krve Krysta Pána pod obojí spůsobou a předpověděných Mistrův Jana Husi, Jeronyma před nejspravedlivějším soudcí, bohem všemohoucím, přísný počet majíce z nich vydávati.

O Tábořích. Odkud jméno a počátek vzali. Totiž od jedné hory, kdežto 40 tisíc lidí se scházelo a pod obojí spůsobou sou na ní přijímali. Léta od narození syna božího 1419 kněží, kazatelé čtení svatého, přidržíce se kázání Mistra Jana Husi a rozdávání těla a krve pána Ježíše Krysta rozmnožujice pod obojí způsobou, tehdáž

---

r) doctores ac A. — s) papam L, jinde palam; sr. překlad. — t) v rukopisech i u L schází. Doplněno (sr. Höflerovo vydání str. 339) dle lat. kroniky Prokopa písaře. — u) d. in A. — v) W: *Communio sacramenti sub specie duplici practisata in Thabor.*

9) Míněn jest spisek Petra z Mladenovic o Jeronymovi (Historia et monumenta J Hus). Sr. Fr. Procházka O menších spisech Petra z Mladenovic. (Zprávy kr. č. spol. nauk 1882.)

*) Tak v ruk. — **) Ruk. svolení.

19 castrum Bechina, quem montem Thabor appellaverunt, frequentare ceperunt et ibidem populum communem sacra eukaristia precipue diebus festivis magna cum reverencia communicabant, emulis ipsius communionis populum communem in ecclesiis adiacentibus sic communicare non permittentibus. In festo autem sancte Marie Mag-
al. 2 dalene magna multitudine populi sexus utriusque et eciam parvulorum ad prefatum montem congregata de diversis regni prefati partibus, ultra quam XL millia personarum sacramento corporis et sanguinis domini sub utraque specie, panis scilicet et vini, secundum tradicionem Christi et praxim ac observanciam primitive ecclesie magna communicaverunt cum devocione. Quam ob rem rex Bohemie Wenceslaus [w]) multum est turbatus, se de regali solio deici timens et expavescens, Nicolaumque de Hus in locum sui substitui suspicando, quem ante ea die quadam ad sanctum Apollinarem cum sua consistens curia et magna populi sexus utriusque multitudine, inermi tamen, circumseptus pro libertacione [x]) communionis [y]) utriusque speciei tam ad adultos quam ad parvulos ex parte ipsius multitudinis proloquentem de Praga banniverat.

Item [z]) anno eodem dominico die post Jacobi, alias XXX die mensis Julii, magister civium et consules aliqui Nove civitatis cum subiudice, communionis calicis emuli, per communem populum et Johannem Ziskam, regis Bohemie prefati familiarem, pro eo quod processioni illic iuxta pretorium cum sacramento venerabili eukaristie a sancto Stephano in Rybniczka ad monasterium beate Virginis in Arena redeunti insultaverunt, sunt de pretorio Nove civitatis enormiter deiecti et atrociter mactati et interfecti, rege Wenceslao pro tunc in Novo castro unum fere milliare a Praga distante cum sua curia consistente. Propter quod opus [a]) emulos veritatis in Praga magnus timor invasit; omnes namque ac singuli tam sessionati quam inquilini Nove civitatis per eos, qui prefatos occiderant consules, quatenus in armis suis se in pretorio representent, evocan-

Husáci, Wigleffové nazváni byli, obého pohlaví 1419
z rozličných království Českého krajin, měst a vsí, s svátostí těla božího na horu jednu blízko hradu Bechyně *) jmenovaného, kteroužto horu Tábor nazvali jsou, počali se scházeti a tu lidu obecnému tělo boží a krev pod obojí spůsobou, zvláště dny sváteční s velikou poctivostí rozdávati, kdežto nepřátelé toho přijímání lidu obecnému v kostelích příležících tak přijímati i rozdávati nedopouštěli sou. Tehdy na den svaté Marie Magdaleny veliké množství lidu obojího pohlaví i také malitkých dítek k té hoře shromážděno jest z rozličných krajin, víc než 40 tisícův osob, svátost těla božího a krve boží pod obojí spůsobou chleba a vína podle vydání Krysta Pána, zachovávání prvotní církve svaté s velikým náboženstvím přijímalo jest. Protož král Václav český velmi zamúcen jest, strachuje se a boje se, aby nebyl vyhnán a ssazen z stolice královské, a Mikuláše z Husi boje se, aby na jeho místo nebyl vsazen, jehož předtím některého dne u svatého Apollinaryše, když byl v svém dvoře, a velikým obojího lidu množstvím, však neoděným, jsa obklíčen, pro vysvobození přijímání pod obojí spůsobou, tak dospělých jako malých, z strany toho množství vymlouvajícího, z Prahy byl vypověděl.

O smetání konšelův Nového města Pražského z rathauzu a o jich zmordování. Opět téhož léta v neděli po svatém Jakubu apoštolu 30 dne měsíce července purkmistr a konšelé někteří Nového města Pražského s podrychtářem, přijímání kalicha nepřátelé, od obecného lidu a Jana Žižky, krále českého předpověděného čeledína, protože sou se procesí, kteráž tudy mimo rathauz s velebnou svátostí těla božího od svatého Štěpána na Rybníčku do kláštera panny Marye na Písku navracovali sou se, posmívali se a někteří házeli, sou z rathauzu ohavně smetáni a zmordováni, kdež tehdy král Václav na Novém hradě jednu míli od Prahy zdálí s svým dvorem seděl jest. Pro kteroužto věc nepřátelé pravdy u velikém strachu byli sou. Všickni pak osedlí i podruzi Nového města skrze ty sou připuzeni, kteří sou konšely zmordovali, aby v odění rychle se při-

[w]) d. in B. — [x]) liberacione A. — [y]) d. in A. — [z]) W: *Consules precipitati.* — [a]) d. in AL.

*) In m Dvě míle od hradu Bechyně ležící.

1419 tur sub pena colli aut alias a[b]) civitate bannicionis, unde multi, et precipue veritatis blasphematores, periculum mortis sibi ipsis timentes imminere de civitate fugierunt. Communitas vero ipsa quatuor capitaneos sibi usque ad futurorum eleccionem scabinorum elegit, quibus sigillum et alia consulatus insignia assignavit, in pretorio Nove civitatis die noctuque magna armatorum hiis diebus vigilante multitudine. Unde rex Bohemie Wenceslaus[c]) ira magna motus et angustia ac dolore perturbatus proposuit omnes Wikleffistas seu Hussitas, et precipue sacerdotes extirpare. Consiliarii autem quidam regis ipsius partem sub utraque specie communicancium foventes[d]) et Magistro Johanni Hus adherentes cum senioribus Antique civitatis de concordia inter regem et Nove civitatis communitatem ad multa mala intercipiendum tractare ceperunt. Finaliter ergo parte utraque consenciente concluditur, quatenus communitas Nove civitatis se ipsi regi pro excessu, quem in deiciendo scabinos ab ipso deputatos et turpiter mactatos commiserat, humiliet et rex novos scabinos per ipsam tunc communitatem electos confirmet, quod et factum est cum effectu.

Item[e]) anno eodem feria IV post Assumpcionem beate virginis Marie, que erat dies XVI mensis Augusti, rex Bohemie Wenceslaus hora quasi vesperorum[f]) apoplexia percussus cum magno clamore et rugitu quasi leonis subito est extinctus in Novo castro prope Pragam, cuius corpus post dies aliquot propter timorem populi tempore nocturno ad castrum Pragense est deductum et in capella sancti Wenceslai, Boemorum patroni,[g]) collocatum et post septimanas aliquot abinde ad monasterium Aule Regie, ubi sepulturam sibi eligerat, noctis tempore miserrime transductum et a piscatoribus, pistoribus et conversis monasterii eiusdem sepultum. Cuius mors et acta ipsius cunctis regibus deberent fore in exemplum, quatenus deum timeant et eius legem ac veritatem pro posse tueantur et defendant.

pravíc, u rathauzu byli pod ztracením hrdla neb 1419 vypověděním z města. A protož mnozí, zvlášť rúhači pravdy, nebezpečenství smrti se bojíce počali z města utíkati. Ale obec Nového města čtyři*) haytmany sobě volila až do volení nových konšeluov, jimžto pečet a jiná znamení konšelská poručili na rathauze, kdežto ve dne i v noci množství oděnci byl osazen. Z toho král Václav náramně se rozhněval a žalostí jsa zbuzen, umyslil jest Wigleffovy roty, Husovy, zvláště pak kněží vypleniti. Rádce pak královi, kteříž sou přáli přijímání pod obojí spuosobou a učení Mistra Husi se přidržicím, s staršími Starého města Pražského o smlouvě mezi králem a Nového města obcí, aby zlému mnohému překážka byla, počali sou rokovati. A protož podle svolení obou stran na tom jest zavříno, aby obec Novoméstská se králi za vinu, kteréž se v smetání konšeluov a zmordování dopustila, pokořila a král aby nových konšeluov, od obce tehdáž volených, potvrdil. A to se stalo v skutku.

O hrozné smrti krále Václava českého na Novém Hradě a o jeho tajném pohřbu tuto bude praveno. Téhož léta v středu po Nanebevzetí panny Marye, kterýž byl den 16 měsíce srpna, král Václav hodinu nešporní, poražen jsa šlakem, s velikým křikem a řváním jako lvovým náhle jest umrtven na Novém Hradě blízko od Prahy. Jehožto tělo po několika dnech pro strach lidu nočním časem na hrad Pražský jest dovezeno a v kaple svatého Václava, dědice českého, jest položeno a po několika nedělech do kláštera, jenž slove Aula Regia, na Zbraslavi, kdežto sobě byl pohřeb zvolil, nočním časem bídně jest dovezeno a od rybářuov, pekařuov a konvršuov kláštera téhož pohřbeno. Jehožto smrt a činové všem králuom potomním měla by býti ku příkladu, aby se Boha báli, jeho zákon a pravdu milovali, plnili, bránili, zastávali a na svou smrt vždy pamatovali a na budoucí jeho hrozný soud.**)

---

b) de A. — c) Wenc. Boem. A. — d) faventes B. — e) WA: *Rex Wenceslaus moritur.* — f) vesperarum B (i jinde). — g) d. in A.

*) Ruk. kacíře. — **) a . . . soud přidáno.

1419 Item [h]) feria V post [i]) Assumpcionem beate Marie Virginis, alias die XVII mensis Augusti, sequenti scilicet die post mortem regis Wenceslai, quidam ex populo communi seu vulgo congregati magistri civium Antique civitatis Johannis scilicet Bradati [k]) cum consensu per ecclesias [l]) ac monasteria in civitate sita Pragensi omni timore postposito discurrebant et organa ac ymagines ecclesiarum precipue illarum, in quibus communio calicis minime admittebatur, plebanis ecclesiarum ac religiosis fugam ineuntibus seque a conspectu vulgi ipsius abscondentibus pre timore, confringebant, comminuebant ac violabant, adversariis veritatis timore magno ac tremore arescentibus. Tandemque [m]) de vespere Carthusiam pervenerunt et ipsam bonis quasi omnibus despoliantes, potagiis diversis ibidem inebriati et residuis ad terram effusis, religiosis omnibus monasterii eiusdem captivatis, ipsos processionaliter cum clamore valido et tumultu per pontem ad pretorium Antique deducunt civitatis pro eo, quod in mortem olim Magistri Johannis Hus consenserant et communioni utriusque speciei resistebant. Et in crastino, scilicet die Agapiti, que erat dies [n]) tercia post mortem regis Wenceslai, monasterium ipsum Carthusiense ignis consumunt voragine, muris ipsius dumtaxat resultantibus. Insuper et ecclesiam beate Virginis in Lacu intrantes sepulcrum Magistri Albici, prepositi Wyssegradensis ac archiepiscopi Cesariensis, in capella ibidem per ipsum edificata constructum ac eciam ymagines comminuunt et destruunt.

Aug. 18

Item [o]) dominico die [p]) proximo post Assumpcionem beate Marie Virginis, alias die XX Augusti, monasterium predicatorum in Pieska [q]) funditus per communem populum utriusque sexus est dirutum et combustum, religiosis aliquibus monasterii ipsius captivatis.

Item [r]) anno eodem die sancti Wenceslai [10]) multitudo magna populi sexus utriusque de Praga

O zkažení kláštera Karthúského a o jeho spálení a o Albíka, arcibiskupa Cesaryenského, pohřebu u Matky boží na Luži. Potom po Nanebevzetí panny Marye ve čtvrtek, to jest 17 den měsíce srpna, druhého dne po smrti krále Václava někteří z lidu obecného shromáždivše se s povolením purgkmistra Staroméstského Jana Bradatého po kostelích a klášteřích, kteří sou byli v Starém městě, všecken strach odjavše, běhali sou, varhany, obrazy kostelův, zvlášť těch, ješto přijímání z kalicha obecnému lidu nebylo dopúštieno, a farářové i mniši k utíkání se oddali a před obcí se kryli pro strach obce a obec jich příbytky vylamovali, bořili a rušili; *) a skrze to protivníci strachem vadli sou. Potom k večeru k klášteru Karthúskému přišli sou a jej ze všeho statku zloupivše, z rozličných nápojův tu zpivše se, ostatek na zemi vytočivše, všecky mnichy téhož kláštera zjímavše, je v processí s křikem velikým a hřmotným po mostě na rathauz Starého města Pražského hnali pro povolení smrti Mistra Husi Jana a že se protivili rozdávání pod obojí způsobou. Nazejtří den svatého Agapita, jenž byl třetí den po smrti krále Václava, klášter ten Karthúský spálili sou. Potom do kostela u Matky boží na Luži všedše, hrob mistra Albíka, probošta Vyšehradského a biskupa Cezaryenského, v kaple v témž kostele od něho ustavený i také obrazy zkazili, zrušili, zetřeli, ztřískali. 1419

O zkažení kláštera kazatelův na Písku a jeho zboření, spálení. Potom v neděli první po Nanebevzetí panny Marye, jenž byl den dvadcátý měsíce srpna, klášter kazatelův na Písku **) zkažen od obecného lidu, od obojího pohlaví jest obořen a spálen a mniši někteří jsou zjímáni.

O hoře, jenž slove Křížky u Ladvého, na niž se veliké množství lidu sešlo a tu přijímali

---

h) WA: *Invasio ecclesiarum.* — i) d. in B. — k) Bradaty B, — l) per eccl. d. in A. — m) W: *Monachi Carthusienses captivantur et claustrum incenditur.* — n) die A. — o) WA: *Monasterium in Pieska incenditur.* — p) d. in A, die dominico B. — q) v B vždy Piska. — r) WA: *Confluxus in montem dictum Krzizky.*

10) Sr. Tomkův Dějepis města Prahy IV, 10.

*) Chybný překlad. — **) In m. „Klášter Matky boží Sněžné zkažen a rozbořen". Netřeba podotýkati, že v tom omyl.

1419 et diversis regni [s]) partibus ad montem Krzizkonum prope Ladwy confluit et ibidem predicacionibus variis ad se in deo diligendum et Christi veritatem viriliter prosequendum a sacerdotibus auditis magna cum devocione corpori et sanguini domini communicat, moxque die eodem cum sacramento venerabili eukaristie omnis quasi illa [t]) multitudo Pragam cum Pragensibus se transfert et noctis tempore castrum Wyssegradense, in quo familiares multi olim regis Wenceslai pro tunc demorabantur, penetrando Pragensem ingreditur [u]) civitatem et magna cum solempnitate luminumque copiositate ac campanarum pulsu a Pragensibus excipitur et in monasterio sancti Ambrosii se deponendo per Pragenses victualibus diebus [v]) sustentatur aliquantis [w]). Tandem autem Pragensibus et precipue senioribus treugas pacis ad tempus certum cum regalibus castrum Pragense et Wyssegradense possidentibus firmantibus, omnes extranei seu advene multis insultibus in ecclesiis ac monasteriis per ymaginum confraccionem et precipue in ecclesia sancti Michaelis in Antiqua civitate factis ad propria rediere.

Item feria III post Galli, alias die XVII mensis Octobris, regina Boemie Zophia et barones certi regni ipsius et presertim dominus Czenko de Wartemberg alias de Wesele [x]), castri Pragensis purgravius supremus, Wilhelmus de Hazemburg dictus Zagiecz [y]), Johanes Chudoba dictus Ralsko castrum Pragense, monasterium Strahow, monasterium sancti Thome curiamque archiepiscopi obsiderunt, Theutonicos [z]) et alios exteros [a]) in adiutorium sibi contra Pragenses super thesauris per mortem regis Wenceslai derelictis evocando. Sicque graves contenciones et guerre hiis diebus inter reginam et barones prefatos et inter Pragenses occasione libertande veritatis Christi et signanter calicis communionis, pro qua ipsa Pragensis communitas instabat, insurrexerunt.

Item [b]) anno eodem feria IV ante festum Symonis et Jude apostolorum, alias die XXV mensis Octobris, communitas Nove civitatis obsedit castrum Wyssegradense, familia olim regis

sou pod obojí spůsobou tělo a krev boží. Opět 1419 téhož léta na den svatého Václava množství veliké lidu obojího pohlaví z Prahy a z rozličných krajin na hůru Křížkovu u Ladvého sešlí se a tu poslouchajíce učení a kázání, aby se v bohu vespolek milovali, všelikým náboženstvím tělo a krev pána Krysta přijímali, a hned téhož dne s velebnou svátostí těla Krystova všecko to množství do Prahy s Pražskými se brali a času nočního hradem Vyšehradským, v němžto čeledínové někdy za krále Václava tehdáž obývali jsou, prošedše, do města Pražského vešli jsou a s velikou slavností, světel hojností a zvonění[m] zvonův od Pražských jest přijato, a v klášteře svatého Ambrože se položivše,*) od Pražských jsou opatřeni za několiko dní. Potom Pražští, zvláště starší, v příměří pokojné do jistého času s královskými sluhami, jenž sou hradem Pražským a Vyšehradským vládlí, všedše, sobě sou ujistili, příchozí odjinud přišlí mnohým protivenstvím v kostelích, klášteřích obrazy zlámavše, zvlášť u svatého Michala v Starém městě, na svá obydlí se vrátili.

O obležení kláštera Strahovského, svatého Tůmy a dvoru arcibiskupova na Malé straně od Němcův z rozkázání královny Žofie a purkrabí hradu Pražského. V úterý po svatém Havle, 18 dne měsíce října, královna česká Žofie a páni někteří, zvláště Čeněk z Watmberka odjinud z Veselé, hradu Pražského purkrabie nejvyšší, Vilém z Hažmburku Zajíc, Jan Chudoba nazvaný Ralsko, hrad Pražský, klášter Strahov, klášter svatého Tomáše a dvůr arcibiskupův oblehli sou a osadili, Němce a jiné cizozemce ku pomoci sobě proti Pražanům na poklady krále Václava, po smrti pozůstavené, přijavše. A tak těžcí svárové a bojové těch dní mezi Pražany pro vysvobození pravdy Krystovy a znamenité o přijímání z kalicha, o nějž obec Pražská stála, postavili se.

O obležení hradu Vyšehradského od obce Nového města Pražského. Opět téhož léta v středu před svatým Šimonem Judou, dne 25 měsíce října, obec Nového města oblehla jest hrad Vyše-

[s]) d. in A; sr. překlad. — [t]) illa quasi A. — [u]) Pragensium ingrediuntur A. — [v]) aliquot diebus L. — [w]) aliquantisper L. — [x]) Weseloe B. — [y]) Zagicz B. — [z]) Theutonicos B. — [a]) extraneos A. — [b]) W: *Obsessio castri Wyssegradensis.* U L celý odstavec schází.

*) Ruk. pokřtivše.

1419 Wenceslai Bohemie inde depulsa. Cui communitati Johannes Ziska, familiaris prefati regis, se adiunxit.

Item anno eodem sabbato post festum Omnium sanctorum, alias die IV mensis Novembris, hora quasi XXI ad incitacionem presbiterorum quorundam et presertim Ambrosii de Hradecz Regine campane magne in Praga pro concursu populi pulsantur ad subveniendum illis, qui de Thabor versus Pragam tendendo in itinere per barones regni et officiales regios insidiis positis impediebantur. Multitudine ergo magna populi cum armis de Antiqua et Nova civitatibus congregata, multitudo ipsa Nicolao de Hus ductore ad pontem procedit, regalibus de castro Pragensi, curia archiepiscopi et domo ducis Saxonie de bombardis sagittantibus et [c]), ne ad Parvam partem proveniat gens ipsa, prohibentibus. Communitas tamen Pragensis vi valva [d]) iuxta domum ducis Saxonie expugnata, non tamen [e]) sine suorum dampno civitatem Parve partis [f]) ingreditur et certamine cum regalibus inito parte ex utraque aliqui occiduntur, tandemque regales ipsi Pragensibus resistere minime valendo vespere facto ad castrum Pragense de curia archiepiscopi, domo ducis Saxonie, monasterio sancti Thome et aliis hospiciis confugiunt, equis multis armisque et aliis bonis pre timore derelictis, de quibus se Pragenses intromittendo et magnis in Parva parte factis spoliis, ea ad Antiquam deferunt et Novam [g]) civitates, totaque quasi nocte illa campane magne ad insultum pulsabantur. Fuit ergo nox illa multis nox [h]) tribulacionis et angustie, nox mesticie et luctus, novissime quasi diei assimilata, sic quod regina Zophia [i]) cum domino Ulrico de Rosis pre timore in medio noctis de castro Pragensi fugierunt, regalibus vix ipsum castrum ab acquirendo per Pragenses conservantibus. Circa decimam vero horam noctis, paucis admodum ex Pragensibus in Parva parte remanentibus, regales de castro descendentes pretorium Parve partis, thesauris et libris communitatis inde ablatis, ignis consumunt voragine una cum casis adiacentibus.

hradský a čeled někdy krále Václava sehnali odtud sou, kteréžto obci Jan Žižka, čeledín předpověděného někdy krále Václava, přitovaryšil se. 1419

O pomoci, kterouž jsou učinili Pražané Táborským, kterýmž sou královští hradu Pražského překážku činili, aby nemohli přijíti do Prahy

Item téhož léta v sobotu po Všech svatých, to jest 4 měsíce listopadu, hodinu jakožto 21 k nabádání kněží některých, zvlášť kněze Ambrože z Hradce Králové, u veliké zvony po vší Praze zvonili, aby se lid zběhl ku pomoci těm, kteřížto z Tábora do Prahy mínili přibyti. I měli od pánův českých překážku na cestě, také úředníky královské, kteří sou na ně zálohy byli učinili. Protož když se množství lidu oděného a s braní se sebrali z měst Pražských, ten lid Mikuláš z Husi vedl jest na most, an na ně z hradu Pražského, z dvora arcibiskupova a z domu vývody saského z děl stříleli, aby na Malou stranu přijíti bránili. Obec pak Pražská mocí bránu *) podle Saského domu vybojovali sou, však vešli sou do města Malostranského s škodou svých a královští v boj vešli sou zahubením s obou stranou některých. Královští pak Pražským nemohše odolati, a večer přišel, na hrad Pražský s domu arcibiskupova, vývody saského, z kláštera svatého Tůmy a z jiných hospod utekli jsou, koní, odění i statku hojnost tu nechavše, kteréžto obec Pražská, uvázavše se v to, vše do Starého města odnesli sou. A tak jako celou noc u veliké zvony k šturmu jest zvoněno, tak že královna Žofka s panem Oldřichem z Rožmberka s strachem o půl noci s hradu Pražského utekli sou; sotvy královský hrad zachovali, že sou ho Pražští nedosáhli. Pak jako při čtvrté hodině noci, když málo Pražských zůstalo na Malé straně, královští s hradu zběhše, rathauz vybivše, poklady a knihy obecné odtud pobravše, ohněm sou spálili i s domky okolo přiležícími.

[c]) d. in A. — [d]) valva L, valvam codd. vi valida mox domo Lobk. — [e]) d. in A. — [f]) partis Parve A. — [g]) et Novam deferunt A. — [h]) nox illa nox multae L. — [i]) W: *Zophia regina cum domino Ulrico de Rosis evaserunt de castro Pragensi.*

*) Rukopis má: branou.

1419 Item [k]) in crastino, dominico scilicet die post Omnium sanctorum, alias die V mensis Novembris, facto prandio communitas Antique civitatis Pragensis et Nove manu armata Parvam iterum invadit partem et certamine cum regalibus inito parte ex utraque aliqui occiduntur, demum vero regales scola sancti Nicolai et multis sub castro Pragensi succensis igne domibus aliquibusque ex civibus Parve partis, communionis calicis fautoribus, captivatis castrum ascendunt Pragense, Pragenses autem curia archiepiscopi devastata et multis edificiis inibi ruptis ac dirutis ad propria redeunt [l]). Sicque die ipso tam per regales quam per Pragenses multa in Parva parte dampna sunt facta et perpetrata, regalibus de die in diem gentem [m]) contra Pragenses super thesauris regiis congregantibus et dampna magna Pragensibus in circuitu inferentibus, stratasque, ne victualia Pragam adducantur, impedientibus et municiones ac fortalicia Pragensibus [n]) obsidentibus.

O boji mezi Pražany a zkažení dvoru arcibiskupova. Na zajtří v neděli po Všech svatých, dne 5 měsíce listopadu, po obědích obec Starého města i Nového rukou brannou na Malou stranu vešli sou a s královskými boj vedše, s obou stranou někteří zbiti sou. Královští pak školu svatého Mikuláše a jiné pod hradem domy zapálivše a některé měštany malostranské, kteří sou přáli přijímání pod obojí spůsobou, zjímavše, na hrad Pražský utekli jsou. *) 1419

Nov. 6 Item in die Leonardi Thaboritarum fere quatuor millia, quorum seniores pro tunc erant dominus Brzenko de Sswihow, Chwal de Machowicz [o]) alias de Rzepicz et Cunass, ipsius germanus, conflictu in loco quodam [1]) unum milliare a Knin distante cum regalibus et signanter domino Petro de Sternberg [p]), domino Ptaczek de Ratay, Johanne dicto Swidniczky [q]) [2]), Coldicz [3]), filiis Michalczonis de Michelsperg et Wenceslao dicto Doninsky, iudice de Montibus Chutnis, habito et aliquibus levibus ex ipsis occisis et multis equis melioribus regalium per ipsos interfectis, regales ipsos a se reprimentes Pragam venerunt et a Pragensibus grataanter sunt suscepti.

O vítězství Táborských hajtmanův proti královským, kteří jim nechtěli dopustiti, aby Pražanům na pomoc přišli. Potom na svatého Linharta Táborských jako čtyry tisíce, jichžto starší tehdáž byli pan Břeněk z Švihova, Chval z Řepic a Kuneš, jeho bratr, v boj vešli jsou od Knína míli s královskými, se panem Petrem Ptáčkem, s Janem Svídnickým, s Koldici, syny Michalovými, s Václavem Doninským. A když sou Táborští některé lehké osoby z královských zbili, ihned sou ty pány od sebe odehnali a do Prahy přišli a od Pražan sou přijati a přivítáni.

Nov. 13 Item in die Briccii treuge pacis inter reginam Zophiam, dominum Czenkonem de Wartemberg, supremum regni Bohemie purgravium, et alios barones ac capitaneos castri Pragensis parte ex una et communitatem Pragensem parte ex altera usque ad festum Georgii de proximo venturum durature firmantur, senioribus partis utriusque ad hoc desudantibus, et pena L millium sexa-

O příměří pokoje mezi královnou českou Žofkou a obcí Pražskou pod pokutou padesáti tisícův. Item na svatého Brykcí příměří pokoje mezi královou a panem Čenkem z Wattmberka, nejvyšším purkrabím království, s jinými pány hajtmany hradu Pražského z strany jedné a mezi obcí Pražskou z strany druhé až do svatého Jiří najprv příštího učiněno jest a utvrzeno skrze

[k]) W: *Destruccio Parve partis.* — [l]) revertuntur L. — [m]) militem Lobk. — [n]) Pragensia WA. — [o]) Makowicz WL. — [p]) Ssternberg AB. — [q]) Swiedniczky W.

[1]) U Živhoště. — [2]) Jan z Chotěmic na Vlašimi, hejtman Svídnický. — [3]) Albrecht z Koldic.

*) Ostatek odstavce nepřeložen.

1419 genarum vallantur [r]) [4]), regina cum baronibus se communitati Pragensi ad defendendum et pro posse per regnum Bohemie legem dei ac veritatem evangelicam et signanter speciei utriusque communionem libertandum proscribente, communitate vero Pragensi regine et baronibus se ad non ymagines confringendum et ad non ecclesias ac monasteria rumpendum asstringente, de Wyssegrado quoque regalibus condescendendum. Nova igitur civitas de Wyssegrado post ipsarum pacis treugarum firmacionem [s]) regalibus condescendit, de quo castro de post, ut inferius patere poterit [t]), Pragensibus multa mala et dampna sunt illata. Item his pacis treugis, sicut prefertur, firmatis Thaborienses prefati magnis dampnis in domibus, in quibus commorabantur, per edificiorum destruccionem et spoliis in Minori parte perpetratis ad propria de Praga exeundo redierunt.

Hiis ergo temporibus fideles Bohemi, tam spirituales quam seculares, communioni utriusque speciei faventes et eam devote prosequentes, de morteque iniusta felicis [u]) recordacionis Magistri Johannis Hus, evangelii sacri fidelis et eximii predicatoris, dolentes, quam sibi clerus perversus regni Boemie et marchionatus Moravie et precipue episcopi, abbates, canonici, plebani et religiosi ipsius fideles ac salutiferas admoniciones, adhortaciones et predicaciones [v]), ipsorum pompam, symoniam, avariciam, fornicacionem viteque detestande abhominacionem detegentes ferre non valendo pecuniarum contribuciones ad ipsius extinccionem faciendo procuraverant, sic quod in concilio Constanciensi ad falsorum testium deposicionem sentenciatus, rege Hungarie Sigismundo ad ipsius multum cooperante mortem, est acerbissima morte extinctus: prefati, inquam, fideles per regnum Boemie maximas tolerabant turbaciones, tribulaciones, angustias et vexaciones ab emulis veritatis et blasphematoribus, ipsos rerum ablacionibus, duris captivitatum generibus, fame, siti ac corporum trucidacione immaniter afficientibus. Nam prefati veritatis emuli sacerdotes et laycos communionem

starší obojí strany a to pod 50 tisíc. Královna 1419
se pány šlechtici obci Pražské se zapsala, že chce zákon boží podle možnosti v království Českém a pravdu čtení svatého přijímání pod obojí spůsobou brániti, obhajovati a svobodu dáti. A zase obec Pražská zapsala se královně a pánům, aby obrazův nerušili, kostelův, klášterův nebořili a aby Vyšehradu královským sstoupili, [s] kteréhožto hradu mnoho zlého i mnohé škody jsou učiněny. A když to příměří bylo utvrzeno, Táborští veliké škody v domích, kdež hospody měli, kažením stavení a loupeží na Malé straně učinili sou, vyšedše z Prahy, na svá obydlí se navrátili.

O velikém protivenství přidržejícím se pod obojí spůsobou, zvlášť od Horských, kteří sou mnohé kupovali a do šacht metali časem nočním pro přijímání pod obojí spůsobou. Protož těch časů věrní Čechové, světští i duchovní, pod obojí spůsobou a smrti Mistra Jana svaté paměti litujíce, věrného kazatele a posla božího čtení svatého, skrze kněžstvo převrácené království Českého a margkrabství Moravského, zvlášť biskupi, opati, kanovníci, faráři, mniši, jeho věrného a spasitedlného napravování a kázání proti jich pýše, svatokupectví v lakomství, smilstvu, ohyzdnost jich života odkrývajíce, snésti nemohše, zbírkami peněžitými falešné křivé svědectví dali do Constancí, za krále Zykmunda, kterýž jeho smrti velmi pilen byl, odsouzen a smrtí hroznou zahuben: a protož mnohá snášeli sou zarmoucení, protivenství, ouzkost, trápení od protivníkův pravdy a rúhačův, jenž sou je rozličně trápili a outoky, jim berouce, vězením, hladem, žízní na tělech je mučíce. Nebo kněží a protivníci kupujíce Horským vydávali, za peníze prodávali a do šacht v noci je metali za živa i stínané. A zvlášť před branou Kouřimskou, kterouž sou Horníci Táborem nazvali, to velmi ukrutnou

[r]) vallantur L, vallatur AB, vallarum W. — [s]) confirmacionem B. — [t]) potuit B. — [u]) fidelis A. — [v]) et predicaciones d. in L.

[4]) Palacký Urkundliche Beiträge zur Geschichte des Hussitenkrieges I. 11.

1419 calicis zelantes in diversis regni locis venando Montanis presentabant et aliquos pro pecunia vendebant, quos Montani, Theutonici, Boemorum et presertim veritatis Christi diligencium crudeles persecutores ac inimici, variis blasphemiis et diversis penarum afficiendo generibus ad foveas profundissimas seu ssachtas nocturnis presertim temporibus inhumaniter iactabant, quosdam vivos, quosdam vero decollatos, et precipue ad ssachtam ecclesie w) sancti Martini foris valvam Gurimensem x) vicinam, quam Thabor Montani vocaverunt y). Tanta autem crudelitatis immanitate Montanorum gens in Christi fideles et legis dei zelatores exarsit, quod infra breve tempus ultra quam XVI centena hominum sacratissime calicis communioni favencium sunt per eos miserabiliter interempta z) et ad ssachtas proiecta, lictoribus sepe pre fatigacione trucidacionis lassatis. Hanc autem in Christi fideles inhumanam debachacionem ulcio divina iuste est secuta. Elapso namque duorum annorum curriculo, civitas ipsa Montanorum in penam ulcionis multorum fidelium inhumane interemptorum est funditus quasi destructa et ignis consumpta voragine, prout in sequentibus clarere poterit evidenter.

Item a) de mense Novembri anno eodem, puta MCCCCXIX, prope Glatow in via per dominum Raczkonem de Ryzemberg 5) b) et suos sacerdos quidam Johannes dictus Nakwasa c), qui populum communionem calicis zelantem et presertim infirmos per villas ambulando sacramento corporis et sanguinis domini communicabat, est captus et Theutonicis d) de Bavaria tunc contra Glatovienses prenominato domino Raczkoni in auxilium venientibus pro magno datus munere. Cum autem communionem utriusque speciei ad populum communem abiurare nullatenus, Theutonicis ipsis eum ad hoc compellentibus, vellet, probris variis blasphemiisque ac contumeliis affectus, ad arborem quandam zonis per manus ipsius gladiis perforatas pertractis est alligatus et sepium strue ac straminibus circumpositus ignium flammis consumptus.

zlostí proti lidu Krysta následovnému v pravdách 1419
jeho svatých milovníkův zákona božího zapálen byl, *) že v krátkém času více než 16 set lidu pod obojí způsobou skrze ně jest zahubeno a do šacht metáno, tak že jsou častokráte katové pro svého katovství dílo ustávali. Z té ukrutnosti nelidské pomsta boží proti Krystovým věrným spravedlivě jest následovala. Nebo když dvě letě pominuly, město Horským ku pomstě mnohých zahubených z kořene jest vyvráceno, zkaženo a spáleno, jakož níže bude praveno.

O knězi Nákvasovi, který se nechtěl odpřisíci rozdávání pod obojí způsobou, radče smrt ohně podstoupil. Léta božího 1419 měsíce listopadu blízko od Klatov skrz pana Racka z Ryzmberka a jeho služebníky kněz Jan, řečený Nákvasa, kterýžto lid pravdu boží milující rád i po vsech navštěvoval a jim tělo a krev pána Krysta pod obojí způsobou podával, na cestě jest jat a Němcům z Bavor za veliký dar jest dán. A když se od rozdávání odpřisíci nechtěl skrze trápení, rouhání, mučení [k] vůlí těm Němcům, potom k jednomu stromu probodše ruce jeho meči, provazy sou skrze něj provlékli a přivázali, obkladše průtím suchým z plotův a jiným dřívím, promísivše slamou, i spálili jej.

---

w) d. in B. — x) Gurinensem A. — y) W: *Quomodo Bohemi adherentes calici ad Montes vendebantur et in foveas decollati proiciebantur.* — z) W: *Ultra quam XVI centena in brevi sunt interempta.* — a) W: *Hic de quodam sacerdote.* — b) Rizmberg W. — c) Naakvasa L. — d) Theotunicis B (i níže).

5) Racek z Janovic na Risenberku.

*) Tak rukopis.

1419 Item [e]) eisdem diebus, mensis scilicet Novembris, Montani ad civitatem Gurimensem venientes scabinorum aliquos et ipsius civitatis seniores, communionis calicis promotores, una cum plebano a rege olim Wenceslao ibidem presentato Magistro videlicet Johanne dicto Chodek et presbiteris captivant et vinctos ac curribus impositos ad Montes deducunt. Quibus civitatem noctis tempore ingredientibus, gens Montanorum ipsos diversis blasphemiis et hereticacionibus afficiendo nec non facibus accensis in ipsos proiciendo dure mancipant captivitati, vinculis ac ferreis catenis stringendo.

Item [f]) anno eodem ad festum Nativitatis Christi omnes quasi barones regni Bohemie et marchionatus Moravie, civitates quoque regales et castrorum regiorum purgravii, ceterique regni officiales de mandato regis Hungarie [g]) Sigismundi ad civitatem Brunnensem convenerunt, rege prefato inibi pro tunc cum multis principibus et pape legatis episcopisque nec non Zophia, Bohemie regina, ac aliis magnatibus consistente, quo et Pragenses regi ipsi et toti quasi christianismo exosi, eo quod promocionem legis dei et sue veritatis et signanter communionem calicis zelarent et de condempnacione iniusta olim per concilium Constanciense Johannis Hus et Jeronimi de Praga magistrorum, virorum felicis et sancte memorie, dolendo, ipsam iniquam fore denunciarent, ambasiatam expediunt solempnem,
Dec. 27 que die Johannis Evangeliste civitatem Brunnensem cum tubicenis, rege Hungarie Sigismundo prefato ac magnatibus multis, spiritualibus et secularibus spectantibus et admirantibus, veniens in hospiciis sibi deputatis est hospitata, divinum officium ac praxim communionis calicis ad populum in hospiciis duntaxat libere exercendo per sacerdotes secum de Praga assumptos [h]), interdicto seu a divinis cessacione per spirituales in ipsa Brunnensi civitate propter Pragensium et domini Czenkonis, ut presumitur, presenciam facta. Die igitur tercio ad regis presenciam Pra-

O jetí Mistra Jana Chuodka s jeho kněžími pro přijímání pod obojí způsobou skrze Horníky, protivníky proti pravdě. Týchž dní měsíce listopadu Horníci do města Kouřimského přišedše, některé z konšelův a z starších města pro přijímání krve Krystovy z kalicha spolu s farářem, kterýž tu někdy dán byl od krále Václava, zjímali a svázané na vozy nakladše do Hory jsou dovezli. S nimižto když jsou do města přijeli v noci, lid Horský rozličným trápením, rouháním a kaceřováním je trápivše, a pochodně rozpálené na ně metali a potom okováním tvrdými železnými řetězy je skrutivše, do ukrutného vězení vsázeli jsou. 1419

O poselství Pražských do Brna k králi Zykmundovi a odpovědi jeho Pražanům nelibajm. Item téhož léta při Narození pána Krysta jako všickni páni šlechticové království Českého a markrabství Moravského, města královská a hradův královských purgkrabové a jiní úředlníci z rozkázání krále Zykmunda Uherského do města Brna sjeli jsou se, kdežto s předpověděným králem tehdáž mnoho knížat bylo i poslové papežští i biskupové i královna Žofka i mnoho jiných velikých a povýšených lidí, kdežto i přátelé*) králi a jako všemu světu ošklivi pro zákon a pro přijímání pod obojí zpňsobou byli jsou a pro litování nespravedlivě odsouzeného Mistra Jana od roty constanské a Mistra Jeronyma, poselství působivše do města Brna na den svatého Jana Evangelisty s trubači, an se k tomu král Zykmund Uherský i jiní lidé urození divili, a do hospod jim ukázaných jsou přijati. Služby boží a rozdávání aby v hospodách jich od jich kněží, kteréž s sebou měli, nebylo, jest zapovědíno, a netoliko jim, ale skrze duchovní brněnské po všem Brně pro Pražany a přítomnost pana Čeňka služby sou zastaveny. Protož třetího dne před přítomnost královskou poslové pražští přišedše a na kolena před ním podle obyčeje poklekše jeho z strany obce Pražské pozdravili sou, jej za krále a pána dědičného přijímajíce. Kterýžto dosti tvrdě jim přimlouvaje, do Prahy je odeslal s tímto při-

e) A: *De civitate Gurim et eius sacerdotibus.* — f) A: *Boemi facti sunt exosi Theutonicis in civitate Brunnensi.* — g) Ungarorum BL. — h) WA: *Quomodo Brunne communio sacra duplicis speciei practisata ad populum.*

*) Tak ruk. Má býti Pražané.

1419 genses ambasiatores venientes, ipsum flexis ad satis longum tempus coram eo genibus Pragensium salutaverunt [i]) ex parte, pro rege ac domino hereditario acceptando. Qui satis dure ipsis exprobrando Pragam cum hoc remisit mandato, quatenus scilicet omnes catenas platearum civitatis una cum statuis evellant et omnes ac singulas municionum contra Pragense castrum extrucciones post mortem regis Boemie Wenceslai extructas diruant in signum, quod se sue subiciunt potestati et dominio; quodque religiosos et moniales non molestent per amplius modo quovis, sed ad ipsius usque honeste tractent adventum. Inibi autem antefatus rex Hungarie Sigismundus omnes ac singulos olim regis Boemie Wenceslai officiales castrorumque purgravios communioni calicis et Pragensibus adherentes officiis destituit et veritatum emulos ac blasphematores ipsorum substituit in loca. Inter quos Janko de Miliczin [k]) alias de Kostelecz, dictus Sadlo, olim regis Wenceslai dilectus, ipsius Hungarie regis Sigismundi ad mandatum de castro Karlstejn [l]), in quo thesauri copiosi per regem olim Bohemie Wenceslaum erant reconditi, ubi et imperiales conservabantur reliquie, Zdeslao de Burzenicz dicto Tluxa, similiter et de aliis castris, que in potestate sua tenebat, ad ipsius regis manus condescendit.

kázáním, aby totiž všecky řetězy ulic městských 1419
i s sloupy uprázdnili, aby i jedno každé ohrazené stavení proti hradu Pražskému po smrti krále Václava stavené zbořili na znamení toho, že se jemu poddávají moci a panování, a aby mnichův a jeptišek více nižádným způsobem netrápili, ale aby s nimi poctivě nakládali až do jeho příští. Tu přitom všecky úředníky krále Václava Českého i hradův purkrabí, přijímání z kalicha a Pražan se přidržujíce, z úřadův ssadil a protivníky pravdy a rúhače na jich místa ustavil jest. Mezi nimižto Janek, řečený Sádlo z Miličína, někdy krále Václava milostník, odjinud z Kostelce, k rozkázání krále uherského Zykmunda s hradu Karlšteyna, na němžto pokladové hojní od krále Václava byli složeni, kdežto císařské chovány byly svátosti, Zdeslavovi z Buřenic, řečenému Tluxa, též i s jiných hradův, kteréž v moci své držel, k rozkázání krále postoupil jest.

1420 Jan. 4 Pragensi ergo ambasiata Pragam [m]) anno domini MCCCCXX feria V ante Epiphaniam domini a rege Hungarie de Brunna revertente mox catene platearum una cum statuis evelluntur et ad pretorium catene ipse deferuntur, insuper et municiones, vulgariter srubi [n]), contra castrum Pragense erecte deponuntur, veritatis emulis et signanter Theutonicis ridentibus et manibus pre gaudio plaudentibus ac dicentibus: „Jam heretici illi Hussite et Wikleffiste peribunt et finem habebunt.“ Quamobrem timor magnus ac pavor veritati adherentes [o]) invasit, canonicis, plebanis ac ceteris sacerdotibus et religiosis nec non et secularibus certis, qui post mortem regis Wenceslai propter Hussitarum timorem de civitate

Které věci učiněny jsou k rozkázání krále uherského z strany Pražan, aniž však jim to prospělo. Léta páně 1420 v pátek před Křtěním páně od krále uherského z Brna Pražané se vrátivše, hned řetězy z ulic s sloupy sebravše na rathouz jsou donesli, i také ohrady, sruby i všecka stavení, bašty proti hradu Pražskému zdělané zrušeny jsou, ano se jim protivníci Němci smáli a radostí rukama tleskali pravíce: „Již kacíři, ti Husáci a Wigleffové zahynou a konec vezmou!“ Pro kteroužto věc strach a bázeň na přídržící se pravdy přišel jest. Kanovníci, faráři i jiní kněží, mniši i světští, kteříž sou po smrti krále Václava pro strach Husařův z města byli utekli, s radostí sou se navrátili. Nebo provoláno bylo po městech

[i]) salutaverunt L, salutatur codd.; sr. překlad. — [k]) de Mil. Janko W. — [l]) Karlstein A, Karlstayn B. — [m]) Slova „Pragensis . . . Pragam“ v WA připojena jsou k předešlému odstavci; podobně v B: Et ad ipsius regis manus condescendit Pragensis . . . Pragam. — WA: *Ex imperio regis Brunne profugi quomodo revertebantur Pragam.* — [n]) strubi W. — [o]) adherentibus B.

1420 fugerant, cum gaudio Pragam revertentibus. Proclamata namque vocibus preconicis per civitatem sunt facta regio et scabinorum nomine, quatenus omnes et singuli profugi libere redeant nullusque de cetero sacerdotes et precipue monachos inclamare audeat dicendo: w sak, mnisse, w sak! Mos enim temporibus regis Wenceslai talis inoleverat, quod transeunte monacho mox tam adulti quam pueri clamabant: w sak, mnisse, w sak, w sak![p]

Item [q]) feria III post Epiphaniam domini, alias die IX mensis Januarii, in galli cantu Magister Johannes Chodko, plebanus de Gurzim, cum ceteris presbiteris Jacobo, Martino, Leonardo per Montanos sunt ad foveam profundam seu [r]) ssachtam dictam Thabor miserabiliter proiecti, Magistro Johanne prefato Montanos, quatenus de tantis crudelitatibus, quas in Christi fideles communionem calicis zelantes immaniter exercebant, et de aliis penitenciam agant condignam, ammonente, sin autem, gravem a deo exspectent vindictam. Quam duobus annis elapsis in effectu merito exceperunt, prout clarebit in sequentibus [s]). Eadem eciam nocte multi secularium propter calicis communionem per ipsos Montanos sunt interempti et ad ssachtas proiecti.

Item [t]) hiisdem temporibus sacerdotes quidam Thaborienses novum Christi adventum predicabant populo, in quo adventu omnes mali et veritatis emuli perire debeant [u]) et exterminari et boni dumtaxat in quinque conservari civitatibus. Qua de causa civitates quedam, in quibus libertatem calicis habebat communio, nullam cum adversariis inire volebant concordiam et precipue civitas Plznensis. Prefati namque Thaborienses sacerdotes in districtu Bechinensi et eciam alibi multa erronea et fidei christiane contraria false scripturas prophetarum secundum capita propria interpretando et sanctorum doctorum sentencias catholicas contempnendo predicacionibus suis populum mirabiliter dementabant hortantes, quatenus omnes et singuli ab ira dei omnipotentis, que secundum eorum opinionem in procinctu universo orbi erat ventura, salvari cupientes de civitatibus, castris, villis ac opidis sicut

královským a konšelským jménem, aby všickni 1420
i jedenkaždý, kteříž byli vyběhli, svobodně se navrátili, aby žádný více na kněží, zvláště na mnichy nesměl volati: „V sak, mniše, v sak!“ Nebo to bylo v obyčej vešlo za krále Václava, že, když mnich šel, ihned velicí i malí volali sou: „V sak, mniše, v sak!“

O vmetání mistra Jana Chuodka s jinými kněžími do šachty na Horách Kutnách. Item v outerý po Křtění páně, to jest dne 9 měsíce ledna v kurpění mistr Jan Chuodek, farář z Kouřima, s jinými kněžími, Jakubem, Lynhartem, od Horských do šachty hluboké, řečené Tábor, uvržen jest. A týž mistr Jan napomínal Horské, aby z takových ukrutenství, kteréž proti věrným Krystovým, milovníkům kalicha, ukazovali, a z jiných hříchův pokání činili, a pak-li nebudou činiti, těžké pomsty od Boha aby na se čekali. Kteroužto po dvou letech nad sebou v skutku viděli sou, jakož o tom níže praveno bude. Té také noci mnozí světští pro přijímání z kalicha skrze Horský sou zahubeni a do šacht vmetáni.

O pěti městech a o kněžích Táborských, kterak sou lidi volali, aby šli do těch pěti měst fraynkových. Item týchž časů kněží někteří Táborští nové příští Krystovo kázali sou lidu, v kterémžto příští všichni zlí a pravdy protivníci zahynouti by měli a býti vypleněni a dobří měli by toliko v pěti městech zachováni býti. Pro kteroužto příčinu města některá, v nichžto rozdávání kalicha svobodu mělo, žádné smlouvy ani v mír žádný s protivníky vjíti nechtěla a zvláště Plzeňské město; kněží Táborští v kraji Bechyňském i jinde mnoho bludného a víře křesťanské odporného kázali jsou falešně písma prorocká podle svých hlav vlastních vykládajíce a svatých doktorův výklady křesťanské potupujíce, kázáními svými lid divně nuzdíce a napomínajíce, aby všichni i jedenkaždý, kteříž chtí hněvu božího ujíti, kteříž podle jich domnění ihned na všechen svět měl by přijíti, a zproštěni byti, z měst, hradův, vsí,

[p]) w sak etc. W; w sak, mnisse, w sak BL. — [q]) WA: *Plebanus in Gurzim* (Gurim A) *in foveam mittitur.* — [r]) seu ad B. — [s]) subsequentibus W. — [t]) A: *Jam hic de erroneis sacerdotibus vide.* — [u]) debebant B.

1420 Loth de Sodomis ad quinque civitates refugii se transferant. Harum hec sunt nomina: Plzna, que per ipsos civitas solis est appellata, Zacz, Luna, Slana et Glatovia; deus enim omnipotens totum mundum hiis solum, qui ad predictas quinque confugerent civitates, demptis vult delere. Pro cuius confirmacione sentencie scripturas prophetarum, false tamen et erronee intellectas, allegabant, insuper et literas per regnum Bohemie materiam premissam continentes scribebant, quorum sentenciis frivolis tamquam veridicis multi simplicium zelum habentes secundum apostolum, sed non secundum scienciam acquiescentes bona sua pro levi eciam precio vendendo ad ipsos de diversis regni Bohemie et marchionatus Moravie districtibus cum uxoribus et pueris confluebant, pecuniam ad ipsorum pedes sacerdotum proiciendo. [v])

Hiis, sicut premittitur, currentibus ad civitatem Plznensem multi communionem zelantes calicis et presertim dominus Brzenko de Sswihow, dominus Walkun de Adlar, Johannes quoque Ziska, familiaris regis Bohemie olim Wenceslai, cum certa sua comitiva de Praga convenerunt et se in ipsa civitate emulis veritatis expulsis contra reginam Zophiam, baronesque ac ceteros regales precluserunt, treugas pacis cum eisdem nullomodo tamquam cum dei et sue legis inimicis inire volendo. Ad induccionem ergo [w]) sacerdotum et precipue Wenceslai dicti Coranda, qui pro tunc inter ipsos capitalis erat, monasteria civitatis ipsius et ecclesie curieque [x]) certe civitati adiacentes destruuntur et diruuntur. Dominus autem Bohuslaus Sswamberg ipsos die quadam invadere volens de campo cum suis est [y]) depulsus non sine suorum dampnis pariter et ruina. Regina igitur Bohemie Zophia et barones ac regni officiales gentem non modicam ad Plznensis obsidionem miserunt civitatis et sic circumcirca gentibus in certis se ponentibus propugnaculis, ad invicem sepius duellabant, se ipsos mutuo manibus ac pedibus truncando.

městeček jako Lot z Sodomy do pěti měst k utíkání vybraných aby se ztěhovali. A těch měst tato sou jména: Plzeň, kterážto od nich Slunce jest nazváno, Žatec, Louny, Klatovy, Slanej. Nebo Bůh všemohoucí všecken svět kromě těch, kteříž by do těch měst utekli, chce zahladiti. A toho na potvrzení písma prorocká, však bludně a falešně rozumějíce, dovodili sou i také listy po království Českém, tu řeč znějící, rozpisovali, jichžto důvodům všetečným jakožto pravým mnozí z sprostných věříce podle řeči apoštola, ale ne podle umění, povolili sou, statky své i rodinu opustivše*) a někteří dědictví svá za peníze prodávajíc, k nim z krajin rozličných království Českého, margkrabství Moravského s ženami a dětmi svými sou se stěhovali a peníze k kněžským nohám metali. Také sou z nich lakomců ohavných a modlářův nadělali od té chvíle až podnes a svatokupcův i svatoprodavačův. **) 1420

Kterak někteří páni s Žižkou do města Plzně vešli jsou a protivníky pravdy boží, bojovavše, je vyhnali sou. Ty věci když sou se dály, jakož již povědíno jest, do města Plzně množství, milovníci kalicha, zvláště pan Břeněk z Švihova, pan Valkoun z Adlar a Jan Žižka, čeledín krále Václava, s jistými svými následovníky z Prahy se brali a v městě Plzni protivníci pravdy proti královně Žofce a jiným pánům zavřeli, příměří žádného s žádnými nepřáteli božími a jeho zákona nechtějíce míti. ***) A protož z navedení kněží, zvlášť Václava Korandy, kláštery města, kostelové, dvorové městu příležící jsou bořeni a kaženi. Ale pan Bohuslav Švamberk je bojem dne některého podstoupiti chtěv s pole s svými jest sehnán. Protož královna Žofka a páni šlechtici i královští úředlníci lid nemalý k obležení Plzně poslali sou. A tak s těmi, kteří sou okolo nich leželi a kteří na vartách bývali, spolu často bojujíce vespolek rukou i noh sou se zbavovali etc.

---

[v]) et . . . projiciebant L. — [w]) vero B. — [x]) curie regalesque B. — [y]) d. in A.

*) Není v lat. textu. — **) Není v lat. textu. — ***) Tak v ruk.

1420 Item *) eisdem diebus rex Hungarie a) Sigismundus literas per regnum scribit Bohemie in ipsis omnibus b) baronibus et presertim regni officialibus, magistro videlicet curie, purgravio regni supremo, castrorum purgraviis regalium, magistris civium, consulibus et iudicibus civitatum, quatenus Wikleffistas et Hussitas et calicis practisantes communionem modis omnibus arceant, persequantur et pro posse exterminent. [6])

Hiis c) sic currentibus sacerdos quidam Thaboriensis dictus Wanczek cum Hromada d) quodam campanatore, primi concursuum e) ad montes inventores et ordinatores, assumptis Johanne de f) Bidlin g) et Johanne dicto Smolin et certa fratrum Thaboriensium ac rusticorum multitudine diebus aliquot et noctibus in silvis tempore carnisprivii pro acquirenda civitate Ustie latitant, quam cum adiutorio fratrum suorum intraneorum feria IV in capite ieiunii, que erat dies XXI mensis Februarii, ante diescentem acquirunt, hominibus inebriatis post choreas et alia solacia tempori ipsi h) consueta soporatis et quasi secure dormientibus. Moxque veritatis emulos tam seculares quam spirituales captivant, quibusdam ex eis per muros civitatis fugientibus, quosdam vero de civitate expellunt i), se de eorum bonis intromittendo. Ad quam civitatem de die in diem fautores communionis calicis de vicinatu confluebant. Item dierum non multorum facto intervallo fratres prefati Thaborienses castrum Hradisst dominorum de Ustie k), ubi quondam civitas firma sita erat, cuius muri adhuc supererant, circumvallant, quod infra breve tempus acquirendo se de eo intromittunt, ipsumque l) domino Procopio de Camenicz, dominorum predictorum consanguineo, ad manus tradunt, seque post certum tempus civitate Ustie ignis consumpta voragine cum uxoribus et pueris ad ipsum transferunt montem, ipsum de die in diem firmando et casas m) ad habitandum extruendo, quem n) mon-

Kterak král Zykmund přikázal, aby všichni páni šlechtici protivili se obcím přijímajícím pod obojí způsobou. Item týchž dní král uherský listy své po všem království rozeslal všem pánům šlechticům úředníkům království, totiž hofmistru, nejvyžšímu purgkrabí království a purgkrabům hradův královských, purgkmistrům, konšelům měst, aby rotu Wigleffovou, Husovu a ty, kteříž by se přídrželi kalicha, všemi obyčeji trápili, sužovali, jim se protivili, nátisky činili a podle možnosti vypleňovali. 1420

O obdržení města Ústí od Táborských a té hory, kdežto byl hrad Hradiště postavený. Když ty věci tak se dály, kněz jeden Táborský Vančék s Hromádkou zvoníkem, první k horám toho scházení nalezačové a ředitelé, pojavše Jana Bydlína a Jana Smolína a jisté Táborských množství sedlákův, několiko dní a nocí v lesích času masopůstního, aby mohli město Oustí ztéci, kryli sou se, kteréhožto s pomocí těch, kteříž sou jim přáli v městě, v první středu v postě, jenž byl den XXI měsíce února, přede dnem dosáhli, ješto jsou se lidé spili a po tancích a po jiném veselí a bezpečně spali, hned všecky protivníky světský i duchovní, kteří sou se pravdě protivili, zjímali a někteří z nich přes zed utíkali sou. A některé z města vyhnali v jich statky uvázavše se. Do kteréhož města den ode dne těch, kteříž přijímali z kalicha, přibývalo jest. Potom po některých dnech bratří Táborští hrad Hradiště pánův z Ústí, kdežto prvé město bylo postaveno, jehožto ještě zdi stojí, obehnali, kteréhožto hradu v krátkém času dosáhli jsou a veň se uvázali a jej panu Prokopovi z Kamenice, pánův příbuzných pověděných Ústských příteli, v ruce dali a sami se po jistém času, město Ústí ohněm spálivše, s ženami, s dětmi na horu Tábor přestěhovali, tu horu den ode dne ohrazujíce a domy k bydlení sobě stavějíce, tu horu Táborem nazývajíce, mnoho škody sousedům, kteří se jich přídržeti nechtěli, den ode dne činíce.

*) A: *Mandatum regis, quod sacerdotes fideles exterminentur ubique locorum in Boemia.* — a) Ungarorum B. — b) in omnibus omnibus WA, in omnibus B, in ipsis omnibus L; třeba dodatí nějaké slovo, u př. mandans. — c) WA: *Quomodo civitas Ustie per Thaboritas sit lucrata.* — d) Hromadka L. — e) concursuum L, concursum A, concursurii W, concursorii B. — f) d. in B. — g) Bydlin L. — h) isti B, tempore ipsi A. — i) compellunt B. — k) Ustij B. — l) itemque B. — m) gasas A. — n) quam B.

6) Sr. list kraji Žateckému v Palackého UB I, 15.

1420 tem Thabor vocitant[o]), multa dampna in vicinatu sibi adherere non volentibus de die in diem inferendo.

Item[p]) anno eodem die mensis Marcii XV in civitate Wratislaviensi regis Hungarie Sigismundi ibidem protunc existentis ex consensu Johannes de Praga dictus Krasa, magnus veritatis zelator, per legatum pape Fernandum, episcopos certos, doctoresque ac magistros, ceteros quoque[q]) prelatos ac religiosos ad mortem acerbissimam est sentencionatus impie, iniuste et inique ex eo, quod noluit tenere, credere, affirmare, astruere et approbare articulos infrascriptos: Primo quod concilium Constanciense fuerit legitime in spiritu sancto congregatum. Item quod quidquid prefatum concilium statuit, decrevit et diffinivit, quod hoc est iustum, sanctum et sub pena mortalis peccati ab omnibus Christi fidelibus tenendum, et quidquid reprobavit et condempnavit, quod hoc iuste, sancte et bene fecit. Item quod prenominatum[r]) Constanciense concilium Magistros Johannem Hus et Jeronimum de Praga morte atrocissima dampnando iuste fecit et sancte. Item quod communionem utriusque speciei ad populum condempnando catholice egit et sancte. Qui tamen articuli sunt falsi, mendosi, erronei, heretici ac blasphemi, legi dei et veritati evangelice contrarii. Hos articulos, quia prefatus Johannes Krasa approbare noluit, ab iniquis et impiis scribis et phariseis, episcopis scilicet, doctoribus, magistris ac religiosis morte turpissima condempnatur, per tortores quoque ac lictores equis per civitatem tractus blasphemiis diversis ac probris afficitur et ignis consumitur voragine. Qui quamvis variis fuerit admonicionibus exhortatus, quatenus veritate legis dei relicta impiis acquiescat in malicia, stabilis et constans in fide recta[s]) permansit ac in sancto perstitit proposito tamquam miles strenuus ac[t]) athleta domini fortissimus; orans namque pro suis inimicis omnes eorum blasphemias, hereticaciones, probra ac derisiones, nec non et penas sustinuit durissimas magistri sui ac pa-

Jan Krása Věnečník z Prahy, kupec znamenitý, upálen v Vratislavi. *) Zykmund, král 1420
uherský, brzo po svatém Jiří přitáhl k Hoře vojensky s velmi velikým lidem a jeda skrze Vratislav mnohé starší měšťany a konšely ztínati kázal, kteří se byli protivili králi Vácslavovi. A také přijeli s ním legat a radda papežova z Říma. I poslali sou k němu Pražané listy po Miku[illegible]lášovi studentovi z Bethlema**) a žádajíc[illegible], aby jim dal slyšení a své kněží, aby byl [illegible] hádání, a knihy starých svatých doktorů [illegible] aby jim toho dal požíti a při tom je z[illegible]staviti, a že jeho chtí rádi přijíti za král[illegible], aby kraloval místo krále Václava, bratr[illegible]a svého. A on zvěděv poslu Pražskému jmén[illegible], i kázal jeho vsaditi do žaláře k Krásov[illegible]i Věnečníkovi z Prahy, kteréhož byl káz[illegible]l jíti a vsaditi pro tu svatú pravdu. A te[illegible]n Krása Věnečník radoval se z toho, že j[illegible] bude míti tovaryše v mučedlnictvu, a tak[illegible]o s ním pěkně rozmlouval a napomínal řk[illegible]a: „Milý bratře Mikuláši! Jižť se nám bl[illegible]ží koruna mučedlnická. Podstupmež tuto u[illegible]e-snázku od milého Boha nám danou p[illegible]o věčnou odplatu, vzpomínajíce na pána J[illegible]e-žíše, kterak on ráčil smrt ukrutnou za n[illegible]s trpěti a nás vykoupiti svou nevinnou kr[illegible]í, potom také kterak jsou mučedlníci též[illegible]é smrti podstoupili i panny.“ A tak mnoh[illegible]ou řečí jeho napomínal prose, aby byl úmys[illegible]lu pevného. A když tak již bude, ve čtvrtek [illegible]na středopostí vyvedou je oba ven z žalář[illegible]a víží jim nohy k koňům, aby je koňmi s[illegible]ý-kali. Tehdy přistoupí k nim legat a na[illegible]o-mene je, aby se pravdy boží odřekli a [illegible]d-přisáhli. A Mikuláš žák a posel od Pra[illegible]a-nův, boje se smrti, ustoupí a odpřisáh[illegible]ne se. I odvíží jemu nohy od koní a Krá[illegible]su Věnečníka táhnou koňmi znenáhla po ka-

[o]) vocant B. — [p]) WA: *Quomodo in civitate Wratislaviensi Krasa* (Krasa sacerdos A) *periit dire cruciatu et ignis voragine consumptus.* — [q]) ceterosque L. — [r]) prefatum A. — [s]) nostra A. — [t]) d. in A.

*) V tom odstavci opustil překladatel svou předlohu a vložil vypravování odjinud vzaté. Sr Historii o těžkých protivenstvích. — **) Sr. Monum. conciliorum I, 387.

1420 storis Jesu domini exemplo, pro veritate evangelica tamquam ovis ductus ad victimam. Tandemque spiritu exalato ad dominum in spe bona migrare meruit ac palmam martirii adipisci, quod et nobis prestare dignetur deus trinus et unus in secula benedictus seculorum.

Item [u]) dominica Letare, die scilicet XVII Marcii, de mandato legati pape in Wratislavia pro tunc cum Sigismundo, Romanorum ac Hungarie rege, existente cruciata papalis contra Bohemos precipue calicis zelantes communionem, velud contra hereticos et ecclesie Romane rebelles, per ecclesias in sermonibus est proclamata.

Infra idem tempus regales modis variis ac astuciis cum Thaboritis hiis, qui se in Plzna precluserant [v]), personas per diversas de concordia tractant, qui nullam concordiam cum ipsis, tamquam cum infidelibus ac hereticis, veritatisque adversariis, inire volebant. Consilio tamen quorundam Pragensium ex parte ad ipsos missorum acquiescentes cum ipsis regalibus concordiam tandem sub hiis inierunt circumstanciis, primum quod in ipsa civitate communio calicis libertatem habeat; item quod ipsi libertatem plenam cum pueris et uxoribus suis se in Hradisst transferendi habeant [w]). Ad quod [x]) regales prefati se certis asstrinxere sub penis, licet dolose. Magistro namque monete de Montibus dicto Mikess [y]) Diwoky, domino Petro de Ssternberg [z]), magistroque ordinis sancti Johannis Jerosolimitani de Strakonicz ac [zz]) ceteris regalibus cum magna equestrium multitudine in districtu Piescensi [a]) congregatis intimant occulte, quatenus dum Plznenses et Thaborite de Plzna exiverint, ipsos in itinere manu armata [b]) hostiliter [c]) invadant et prosternant, quod et factum est. In die etenim [d]) Annunciacionis sancte Marie, que erat dies XXV mensis Marcii domino Brzenkone de Sswihow, Walkun de Adlar et Johanne Ziska

mení a často s ním kat ustával a mnoho 1420
lidí okolo něho se valilo. A takto jeho legat napomínal a řka: „Ustup toho bludu a nechej toho učení, které jsou Čechové začali, a neumírej a zachovej svůj život!“ A on odpověděl, že chce rád tu smrt podstoupiti pro svaté čtení. A tak častokrát s ním mluvil, aby ustoupil pravdy. A tak vlekli ho na to místo, kdež mrchy vláčí, a tu jsou jeho upálili a to proto, že nechtél říci, že Mistr Jan Hus hodně trpěl.

O smlouvě Táborských s královskými a vydání kříže proti věrným Čechům v neděli družebnou den 16. měsíce března, z rozkázání legata papežova v Vratislavi tehdáž s králem Zykmundem římským, uherským. Mezi tím časem královští rozličnými chytrostmi s Táborskými, kteří se byli na Plzni zavřeli, skrz rozličné osoby a smlouvy rokovali. Však žádné smlouvy jakožto s kacíři a protivníky nechtěli učiniti. Však k radě některých Pražských k nim poslané povolivše, s královskými v smlouvu pod výminkami vešli jsou. Nejprv, aby město mělo svobodu přijímání z kalicha; druhé, aby oni svobodu plnou s dětmi, s ženami svými přestěhovati se měli do Hradiště hory Tábor. K kterýmžto výminkám královští zavázali sou se pod jistými pokutami, ačkoli lstivě. Nebo mincmeystru od Hory a panu Petrovi z Štemberka a jiným královským s velikým množstvím jezdcův v kraji Píseckým sebraným psali sou tajně, aby, když by Plzeňští Táboři z Prahy vytáhli, aby je na cestě rukou oděnou porazili, jakož se i stalo. Nebo na den Zvěstování panny Marie, den 25 měsíce března, pan Břeněk z Švihova, Valkún z Adlar, Jan Žižka s jinými bratřími, míníce k Hradišti a města Plzně pod úmluvami dotčenými panu Václavovi z Leštna podkomoří sstupovali, proti nim královští u Sudomíře blízko u jednoho rybníka rukou silnou nepřátelsky táhli. A když sou v boj vešli, z obou stranou mnozí zbiti sou a mnozí zraněni, mezi nimižto pan Břeněk na špici zabit jest. A při západu slunce královští s pole postoupili, bratří 30 a některé zjímavše, kteréžto mincmeystr k Hoře svázané vedl jako kat a vrah.

[u]) A: *In Wratislavia quomodo contra Bohemos cruciata sit per ecclesias urbis eiusdem proclamata.* — [v]) concluserant AL. — [w]) haberent A. — [x]) quod L, quos WB, quas A. — [y]) Mikausek L. — [z]) Ssteremberg AB. — [zz]) et AB. — [a]) Piscensi B. — [b]) manu armata d. in B. — [c]) hostialiter B. — [d]) enim L.

1420 cum aliis fratribus communioni calicis faventibus[e]), sacerdotibus ipsorum et precipue Wenceslao Coranda et Marcoldo, qui se in civitate Plznensi contra regales precluserant, ut superius tactum est, de Plzna versus Hradisst tendentibus de civitate Plznensi sub condicionibus pretactis domino Wenceslao de Lesstna, regni subcamerario, condescendentibus, ipsos regales prefati prope[f]) Sudomierz[g]) iuxta piscinam quandam manu potenti hostiliter invadunt. Conflictu ergo inito et[h]) Thaboritis se curribus circumdantibus multi parte ab utraque corruerunt, multi quoque vulnerati sunt, inter quos dominus Brzenko in acie belli constitutus occiditur. Certamine tandem belli durante horis aliquot circa solis occasum regales de campis recedunt, fratribus XXX aliquot captivatis, quos magister monete ad Montes vinctos deducit. Fratres vero in Hradisst, vulneratis quibusdam in villis derelictis, perveniunt, fratribus ipsius montis ipsos grate excipientibus.

Item hiisdem diebus sacerdotes Pragenses et precipue Johannes, predicator monasterii sancte Marie in Arena[i]) in Nova civitate Pragensi, olim monachus de Zelew, qui pro tunc apokalipsim beati Johannis predicabat, populum ad se regi Hungarie calicis impugnanti communionem opponendum in suis animabat[k]) sermonibus, ipsumque regem rufum draconem fore, de quo in apokalipsi, presignabat[l]); et merito, ipse namque rex draconem aureum suis dilectis in signum societatis deferendum in pectore concedebat. Ipsum ergo regem prefatus sacerdos Johannes in suis ad populum sermonibus acriter impugnabat. Cui magna populi affluebat multitudo ipsius predicacionem avidissime acceptando propter eius eloquenciam, quamvis non multa polleret sciencie doctrina, ex ipsiusque[m]) et aliorum predicatorum predicacione pro veritate communionis calicis multi fideles res pariter et corpora exponere cupiebant.

Item hiisdem diebus post cruciate papalis in Wratislavia, ut prefertur, contra Bohemos communionem utriusque zelantes speciei publicacionem omnes Pragenses communionis calicis inimici et magistrorum sancte memorie Johan-

Ale bratří na Hradišti, jich některých raněných ve vsech nechavše, přišli jsou, od jiných bratří té hory vděčně jsou přijati. 1420

O kázání kněze Jana v klášteře u Sněžné matky Boží, kterýž veliké množství lidu k sobě přitáhl a krále Zykmunda haněl. Item týchž dní kněží pražští, zvláště kněz Jan, kazatel u Matky boží Sněžné, někdy mnich z Želeva, lid zbuzoval, aby se postavil proti králi, a krále drakem červeným býti vyznamenával; a to hodně, neb on král draka zlatého svým milostníkům na znamení tovaryšstva na prsech nositi dopustil. Protož toho krále ten kněz lidu obecnému hyzdil. K němužto se lidu veliké množství scházelo, jeho kázání žádostivě slyšíce pro jeho výmluvnost, ačkoli nevelmi stkvěl se uměním učení. Z jehožto kázání a jiných kazatelův pro pravdu přijímání z kalicha mnozí věrní statkův i hrdel nasaditi žádali sou, stateční rytíři boží; těmť jest svět, tělo, ďábel byl umrtven.

O utíkání protivníkův z města Pražského na hrad Pražský i na Vyšehrad i také jinam. Opět týchž dní po kříže od papeže ve Vratislavi vydání proti Čechům pravdu milujícím pod obojí způsobou radovali se protivníci a pravili, že vši-

e) adherentibus L. — f) d. in W. — g) Sudomirz W, Sudomierzie A. — h) d. in A. — i) harena L. — k) ammonebat A. — l) presignabant WA. — m) ipsius L.

1420 nis Hus et Jeronimi emuli tam seculares quam spirituales gaudendo dicebant: „Jam isti pessimi heretici comburentur aut[n]) omnes cum parvulis et mulieribus gladio interibunt regis Hungarie. Cito ergo fugiamus ab eis ad loca tutissima, ne simul cum eis pereamus.“ Timentes ergo[o]) corpora cum rebus perdere ad castrum Pragense et Wyssegradense ac municiones tuciores circumadiacentes seniorum civitatis Pragensis cum consensu cum uxoribus, pueris thesaurisque et rebus pocioribus se transtulerunt pociores quasi et diciores civitatis Pragensis Antique incole seu hospites fere ducenti et Nove totidem, et presertim Theutonici, baronibusque regni castra[p]) Pragense et Wyssegradense ad manus regis Hungarie[q]) Sigismundi tenentibus iuramentum fidelitatis fecerunt, ut post festum sancti Georgii treugis pacis expiratis iuvent eos propriam Pragensem expugnare civitatem et tandem cum gaudio ad propria redeant habitacula, fautoribus communionis utriusque speciei interemptis et extirpatis. Sed deus omnipotens, qui nunquam in se sperantes et legem suam sacratissimam sincere zelantes derelinquit, miro modo citharam gaudii eorum convertit in luctum et lamentum, ut patebit inferius[r]).

Item feria IV ante Pascha, alias die III Aprilis Pragenses communionem utriusque speciei zelantes comperto, quod rex Hungarie[s]) Sigismundus nichil boni de eis et aliis veritatis fautoribus cogitat, ad instigacionem quorundam spiritualium, et presertim Johannis, predicatoris monasterii Nove civitatis Pragensis in Arena[t]), ad pretorium Antique civitatis cum sacerdotibus et magistris calicis promoventibus communionem congregati se asstringunt communionem calicis contra quemlibet ipsam impugnare volentem defendere et tueri rebus[u]) et corporibus usque ad ultimum posse, proscripcionibus certis desuper factis iuramentum quoque fidelitatis ad standum fideliter pro veritatis defensa a scabinis, qui adhuc supererant, recipiunt, quatuor quoque capitaneos in Antiqua et quatuor in Nova constituunt civitatibus, quibus claves pretorii et valvarum mox assignant et auctoritatem omnimodam om-

ckni Čechové kacířští spáleni, zbiti budou s dítkami i s manželkami. Protož pospíchali, utíkali 1420 na místa bezpečná, aby spolu s kacíři nezhynuli. A protož bojíce se těl i statkův stratiti na hrad Pražský a na Vyšehrad i s statky stěhovali sou se bohatější a hlavnější z města Starého obyvatelé, hospodáři, jakožto XII set, a z Nového tolikéž, kromě podruhův, zvláště pak Němci. A páni šlechticové království, hrad Pražský a Vyšehrad k ruce království Uherského držíce, přísahu nevěrnosti učinili sou, aby po svatém Jiří, když by příměří po roce vyšlo, aby jim byli pomocni Pražské vybojovati město a tak s radostí aby se vrátili k svým vlastním příbytkům, zhubíc a vypleníc ty pod obojí způsobou. Ale Bůh všemohoucí, kterýž nikdy v se oufajících a zákon jeho svatý právem milujících neopustí, divným obyčejem housle jich radosti v lkání obrátil a v pláč, jakož o tom níže bude praveno.

O přísaze a slibu společném měst Pražských, kteréž utvrdily mezi sebou, aby králi uherskému odpírali i každému, kdož by chtěl se proti přijímání z kalicha protiviti. Item v středu před Velikou nocí, dne třetího měsíce dubna, Pražané pod obojí způsobou poznavše, že král uherský Zykmund nic dobrého o nich nemyslí, k nabádání některých duchovních osob, zvláště kněze Jana, kazatele v klášteře na Novém městě u Matky boží, na rathouz Starého města s kněžími a mistry přijímání z kalicha se přídržejícími shromážděni sou a zavázali se slibem pod přísahou, přijímání obecného lidu z kalicha proti každému, chtějícímu to rušiti, tupiti, že chtí brániti, hájiti, statkův i hrdel svých nelitovati. Na to zápisy jisté učinili, přísahu také věrnosti od konšelův, kteří sou tu byli zůstali, že chtí podle nich věrně k obraně státi pravdy. A čtyry haytmany na Starém městě a čtyry na Novém sobě zvolili a ustavili,

n) et W. — o) igitur AL. — p) castrum L. — q) Hungarorum W. — r) inferius etc. A. — s) Hungarorum W. — t) harena L. — u) et rebus A.

1420 nia et singula ad promocionem et defensam veritatum spectancia providendi, ordinandi et agendi committunt plenarie obedienciam ipsis promittendo. Quibus XL capitaneos inferiores de Antiqua civitate adiungunt et totidem de Nova. Super quibus omnibus proscripcione facta et instrumento publico confecto ad propria rediere [v]).

Item [w]) magna feria VI, alias die V mensis Aprilis, circa diescentem Thaborite de Hradisst opidum Wozicz cum impetu invadunt, multisque stipendiariis [x]) regalibus captivatis et aliis ad castrum confugientibus [y]), quibusdam vero occisis, opidum ipsum ignis voragine consumunt, predaque magna precipue equorum ibidem capta cum captivis ad Hradisst redeunt et tandem captivis ipsis captivos suos nuper circa Sudomirz [z]) captos et ad Montes deductos [a]) redimunt.

Apr. 8 Item [b]) feria II Pasche et deinceps Pragenses treugis pacis inter ipsos et regales castra Pragense et Wyssegradense tenentes adhuc durantibus fossata magna et profunda circa Wyssegradum et Botiecz [c]) usque ad flumen se extendencia pro defensa civitatis ex parte Wyssegradi fodiunt et laborant diligenter cum uxoribus suis, puellis et pueris, Wyssegradensibus deridentibus ac dicentibus: „Non vobis proderunt fossata ista, si opponere vos volueritis domino vestro hereditario, regi Romanorum et Hungarie Sigismundo."

Item hiisdem diebus Thaborite de Hradisst electis ac erectis sibi quator capitaneis, ad quos respectum haberent, puta Nicolao de Hus, Johanne Ziska monoculo, olim familiari regis et legis Christi zelatore precipuo, de quo inferius multa tangentur, Sbynkone quoque de Buchow ac Chwalone de Rzepicz [d]), municionem firmam Sedlecz nuncupatam prope Ustie manu hostili aggrediuntur, quam per impetum acquirunt, licet hii, qui intus erant, strenue restitissent, moxque dominum Ulricum, dominum civitatis Ustie, militem, trituris triturant et pedibus tandem am-

jimžto klíče rathouzu a bran poručili a moc plnou 1420
všech věcí, kteréž by k rozmnožení spravedlnosti, aby opatřovali, řídili, působili, úplné jim poslušenství slíbivše. Jimžto čtyrydceti haytmanů nižších Starého města přidali sou a tolikéž Nového. A na ty všecky věci zápisy učinivše, pečetmi zjevnými, obecnými potvrdivše, na svá obydlé navrátili sou se.

O vybojování městečka Vožice skrze Táborské a o zjímání tu mnohých. Item u Veliký pátek, to jest pátého dne měsíce dubna, Táborští z Hradiště Vožici s hřmotem, úprkem v noci dobyli sou a mnohé žoldnéře královské zjímali, a jiní na hrad utekli, mnohé také zbivše, městečko spálili sou. Tu koní i s kořistmi nabrali, vězně, do Hradiště se navrátili a potom vězně před těmi nedávno své u Sudomiře zjímané do Hory dovedené vypravili sou.

O příměří pokojném mezi Pražany a Vyšehradskými a o dělání příkopův totiž k obraně pražské. Item v pondělí velikonoční a tak dále držíce a mezi sebou utvrdíce Pražští s Vyšehradskými *) a Hradskými příměří znovu, i první příkopy veliké a hluboké mezi sebou, Vyšehradem a Botíčem až do jití Vltavy pro obranu města Vyšehradu vykopali sou, kdežto všickni musili dělati, malí i velicí, panny i dítky, kteréž mohly choditi, ano se jim Vyšehradští posmívali, říkajíce: „Nict vám nepomůže, budete-li se chtíti protiviti pánu vašemu dědičnému, králi Zykmundovi římskému a uherskému.

O vybojování Sedlce blízko Ústí skrze Táborské a o kořistech mnohých tu pobraných. Těch dní velikonočních Táborští z Hradiště vyvolivše sobě čtyry haytmany, k nimž by zření mohli jmíti, totiž Mikuláše z Husince, Jana Žižku jednookého, někdy čeledína krále Václava, o němž dole mnoho bude praveno, a Zbyňka z Buchova a Chvala z Řepic, ohradu nebo tvrz pevnou, Sedlec nazvanou, blízko Ústí rukou nepřátelskou jsou šturmem dobyli, ač tu, kteříž na ní byli, statečně se bránili, a tu pana Oldřicha, pána Ústí, cepami sou umlátili a nohy jemu usekavše

---

[v]) redeunt L. Zde se u L končí první zlomek. — [w]) W: *Wozicz opidum per Thaboritas incenditur.* — [x]) stipendariis B (i jinde). — [y]) fugientibus B. — [z]) Sudomierzie A. — [a]) reductos A. — [b]) WA: *Quomodo fossata parantur circa Wyssegradum pro defendenda civitate.* — [c]) Boticz B (i jinde). — [d]) Rziepicz W.

*) V ruk. Vyšehrady.

1420 putatis, ipsum in ignem proiciunt, quosdam vero occidunt sex pocioribus ex eis reservatis, quos quatenus unus ex eis, qui vitam vellet conservare, decollet, iubent. Sicque unus ex eis dictus Pynta[e]) quinque suos decollavit et se Thaboritis adiunxit. In hac ergo municione seu propugnaculo multa bona de vicinatu in auro, argento, monstranciis, calicibus ac vestibus preciosisque pro conservacione erant reposita, que omnia Thaborite efferentes et ad unum ponentes cumulum[f]) ignis voragine consumunt, municionem insuper ipsam diruunt et exurunt.

Item[g]) feria IV post Tiburcii, alias die XVII mensis Aprilis, dominus Czenko de Wartenberg,[h]) castri Pragensis supremus purgravius, a rege Hungarie Sigismundo sepefato de Wratislavia redeundo et cognito, quod ipse rex communionem calicis annulare vellet totaliter, expulsis adversariis omnibus communionis calicis[i]) tam spiritualibus quam secularibus, nobilibus et ignobilibus, mulieribus, puellis et parvulis de civitate Pragensi ad castrum Pragense cum bonis suis quasi infinitis confugientibus, castrum ipsum cum suis obsedit se cum Pragensi civitate uniens pro veritatis defensione, veritatis emulis precipue Theutonicis ad Montes et vicinas fugientibus civitates bonis infinitis in castro Pragensi derelictis. Mulieres autem eorum cottidie foris castrum sedentes plangebant magis aurum, argentum, pecunias, clenodia ceterasque res eis in castro reclusas, quam propria scelera, instanter pro rerum ipsarum restitucione supplicantes. Quibus fautores veritatis compaciendo illudebant et[k]) ipsas deridendo de ipsarum rerum quasi perdicione gaudebant.

Item[l]) eodem die communitas Pragensis castrum Wyssegradense undique vallavit, quod in brevi obtinuisset tempore, si a campis tradicionem timendo non recessisset, eo quod regales in Wyssegrado existentes in victualibus totaliter deficiebant. Sed die eodem recedente de campis communitate, in crastino statim preda magna
Apr. 18 sumpta Wyssegradenses se forcius firmaverunt

do ohně uvrhli, některé zbili, šest znamenitějších 1420
zachovavše, kterýmžto, aby jeden z nich, kterýž by chtěl život zachovati, rozkázali sou, aby je stínal. A tak z nich jeden, řečený Pinta, pět svých sťal jest a se Táborským přitovaryšil jest. Na té tvrzi mnohá zboží od soused okolních na zlatě, stříbře, monstrancí, kalichův i také roucha drahého pro zachování bylo složeno. Kteréžto všecky věci Táborští vynešené na jednu hromadu skladše ohněm spálili a tvrz zbořili a vypálili.

Kterak pan Čeněk, purgkrabie hradu Pražského, vyhnal protivníky kalicha s hradu Pražského a se městu Pražskému přitovaryšil. Item v středu po svatém Tyburcí, dne 17 měsíce dubna, pan Čeněk z Wattmberka, hradu Pražského nejvyžší purgkrabie, od krále uherského z Vratislavě navrátiv se, poznav, že by král přijímání kalicha chtěl v nic obrátiti, vyhnav všecky protivníky kalicha, duchovní i světské, urozené i prostý, ženy, panny, dítky, z města Pražského na hrad poběhlé s svými statky, hrad svými jest vosadil a sám se s městem Pražským spojil pro obhajování pravdy. Němci pak do Hory a do jiných měst sousedských se stěhovali, statky své na hradě zůstavívše. Ženy pak jich na každý den sedíce před hradem, plakaly víc zlata, stříbra, peněz, klenotů a jiného statku, na hradě jim zavřeného, nežli svých hříchův (tuť by se s ním strojili), ustavičně za navrácení statkův svých prosíce. Jimžto lidé pod obojí způsobou se posmívali: neb sou oni sami prvé čekali, žádali Čechův zahynutí a proto se byli na hrad vystěhovali.

Obležení hradu Vyšehradu od Pražan převelmi silně. Item téhož dne obec Pražská hrad Vyšehrad oblehla se všech stran a v krátkém čase byla by hrad obdržela, kdyby bojíce se zrady od něho byli neodehnali, protože královští na Vyšehradě jsouce v své potravě nedostatek měli. Ale téhož dne, když jim z pole ztrhli obec, nazejtří ihned loupeže veliké učinívše, Vyšehradští sil-

[e]) Pinta B. — [f]) tumulum B. — [g]) WA: *Czenko quomodo adversarios calicis de civitate Pragensi omnes utriusque sexus expulit.* — [h]) Wartinberg AB. — [i]) annulare . . . calicis d. in B. — [k]) ut et W. — [l]) WA: *Obsessio castri Wyssegradensis.*

1420 et dampna plurima in rebus et corporibus Pragensibus inferebant.

Apr. 20 Item hiisdem diebus dominus Czenko prefatus literas querimoniales per regnum Bohemie et regna, ducatus provinciasque circumiacentes suo, domini de Rosis Ulrici, Pragensiumque sub sigillis scribit contra regem Romanorum et Hungarie Sigismundum, causas diversas et raciones[m] varias, quod pro domino et rege Bohemie non debeat acceptari, allegando [7]).

Apr. 23 Item [n]) in die Georgii Thaborite de Hradisst congregata clientum et rusticorum communionem calicis zelancium multitudine monasterium Milewsko de ordine Premonstratensi diruunt et comburunt.

Item [o]) hiisdem diebus ad instigacionem sacerdotum suorum Thaborite multitudine clientum rusticorumque ac mulierum communioni calicis favencium necnon et garcionum, quos fundibularios seu praczatas vulgari boemico nuncupabant, ipsis de die in diem accrescentibus multa mirabilia et inaudita ac toti regno Bohemie multum scandalosa exercebant, presertim in districtibus Bechinensi et Plznensi, ecclesias, monasteria et domos plebanorum exurendo, castra et castella seu propugnacula expugnando et comburendo. Inter que monasterium Nepomuk exurunt et castrum Rabie [p]) firmissimum acquirunt, in quo per spirituales et seculares de vicinatu multa bona quasi sine estimacione in clenodiis auri, argenti et lapidum preciosorum, in vestibus preciosis, armis propter securitatem erant deposita, que omnia preda dumtaxat pecuniarum, armorum et equorum excepta extra castrum efferendo et in uno ponendo [q]) cumulo Thaborite combusserunt et VII monachos et sacerdotes, quos in prefato castro comprehendunt, ibidem extra castrum igne concremant [r]). Filios quoque iuvenes domini castri ipsius Johannis dicti Krk [8]) captivant, quos Ziska capitaneus, qui erat supra modum audax et strenuus, ad cuius ordinacionem totus preparabatur exercitus, ipsum quoque omnes rustici licet inermes cum trituris, cambucis, balistis et

něji se ohradili a škody mnohé na statcích i hrdlech jim činili jsou. 1420

O dobytí a zkažení kláštera Milévska od Táborských mocnou rukou a také o odpírání pánův šlechticův i Pražan, aby král Zykmund za pána země nebyl přijat. Item týchž dní pan Čeněk listy žalobné po království Českém a po jiných královstvích a knížetstvích okolo příležejících se panem Oldřichem z Rožmberka a pod pražskými pečetmi psal proti králi uherskému Zykmundovi, rozličné pře a příčiny pokládajíce, že za pána a krále českého neměl by přijat býti. Potom na den svatého Jiří Táborští z Hradiště, shromáždivše panoše, zemany a lid obecný, rozdávání kalicha milujících množství veliké, kláštera Milévského řádu premonstratenského sbořili a spálili. Opět týchž dní k nabádání kněží svých Táborští množství panoší a obecného lidu i žen, přídržících se rozdávání z kalicha, i také množství robat, kteréžto pračaty nazvali, jichžto den ode dne přibývalo, shromáždivše, mnoho divného neslýchaného všemu království Českému činili jsou pohoršení, zvlášť v kraji Bechyňském a Plzeňském, kostely, kláštery, domy farářské vypalujíce a bořície, hrady, městečka i tvrze vybojujíce a pálíce. Mezi nimiž klášter Nepomuk vypálili sou, hradu Rabí dobyli jsou, na kterémžto od duchovních i světských množství zboží, zlata, stříbra, kamení drahého i roucha, odění bylo složeno. Kteréžto kořisti, kromě peněz toliko, odění a koní, ven z hradu vynesše, na jednu hromadu skladše, Táborští spálili sou a sedm mnichův a kněží, kteréž na tom hradě zastihli, tu před hradem spálili sou. Ale syny pána toho hradu, řečeného Jana Krka, zjímali. Kteréžto Žižka haytman, kterýžto byl nad obyčej smělý, statečny a udatný, k jehožto zřízení všecko vojsko kladeno bylo, jehožto lid sedlský leč neoděný s cepami, palicemi s samostříly, s sudlicemi následovali a velmi rádi poslouchali, na svou práci vzal. Potom hrad zkazivše spálili. Těch všech zlých věcí Táborští kněží s tělem božím předcházejíce a lid navozujíce, aby to činili, pro kteréžto skutky nezřízené pan

[m]) racione A. — [n]) WA: *Milewsko claustrum comburitur* (comb. claustrum A). — [o]) WA: *Multa incommoda regno Boemie per Thaboritas facta. Exustio* (Et ex. A) *claustri Nepomuk.* — [p]) Rabí WB. — [q]) excepta . . . ponendo d. in W. — [r]) cremant B.

[7]) Archiv Český III, 210. — [8]) Jan Krk z Riesenberka a ze Švihova.

20 cuspidibus sequebantur et libentissime audiebant, in suam curam recepit. Deinde castrum ipsum devastando comburunt. Quorum omnium malorum sacerdotes Thaborienses cum corpore Christi precedentes et populum ad hec facienda in sermonibus suis inducentes causa fuere principalis, ut timetur. Pro quibus factis inordinatis dominus Czenko gravissime est deiectus una cum sibi iunctis baronibus et nobilibus dolendo, quod umquam se de castro Pragensi invito rege Ungarie Sigismundo intromisit.

Item *) eodem tempore in confinio Gradecensi in quodam monte iuxta Trzebochowicz, quem Oreb appellaverunt, magna multitudine laycorum per dominum Hynconem dictum Krussina de Kumburg et presbiteros et precipue Ambrosium de Hradecz congregata monasterium Hradisst firmissimum prope Waleczow vi obtinent et bonis, que intus erant, direptis monasterioque ipso exusto civitatem Pragensem in auxilium Pragensibus **) in copiosa multitudine, sacerdotibus ipsorum cum corpore Christi precedentibus,
r- 0 die sancti Sigismundi intraverunt et a communitate Pragensi cum processione et corpore Christi multo populo sexus utriusque eis obvio honorifice et grate sunt suscepti et ad sanctum Appollinarem ad tuendum civitatem contra Wyssegradenses sunt locati, victualibus ipsis per communitatem copiose provisis. Item eodem tempore dominus Hynco Krussina de Kumburg pro capitaneo per Pragenses †) eligitur, ad quem respectus fieret in actibus bellicis.

Item eodem tempore circa principium dierum mensis Maii ††) in confinio Plznensi Chodones in quodam monte congregantur, quorum ductor erat presbiter quidam equester et armatus, super quos dominus Bohuslaus Sswamberg, magnus veritatis de communione calicis adversarius, cum suis gente congregata hostiliter irruit et ex ipsis aliquot centena occidit, ceteris vulneratis. Presbiter vero in armis captus ad Plznam est deductus †††) et ibidem ab adversariis cum tubicenis turpiter combustus.

Item eodem tempore dominus Czenko videns, quod Pragenses expugnare Wyssegradum non

Čeněk převelmi těžce jest opovržen i se všemi 1420 pány šlechtici a vladykami, litujíce, že kdy se v hrad Pražský bez vůle krále uherského uvázali.

O Hradeckých a Orebských, kteří sou se panem Krušinou ku pomoci Pražským přijeli a přitáhli. V kraji Hradeckém u Třebechovic na jedné hůře, kterouž sou Oreb nazvali, kdež množství veliké lidu obecného zkrze pana Hynka Krušinu z Kumburku a kněze Ambrože z Hradce jest sebráno, klášter převelmi tvrdý Hradiště blízko Valečova mocí sou obdrželi a statky, což v něm bylo, pobravše, spálili jsou a do města Prahy Pražským ku pomoci v hojném množství předcházejících je kněží jich s tělem božím na den svatého Zykmunda vešli sou a od obce Pražské s processí s tělem pána Krysta s mnohým lidem obojího pohlaví v potkání jim poctivě, vděčně sou přijati a u svatého Apollynaryše k obraně města proti Vyšehradským jsou položeni s opatřením hojně živnosti etc.

O zvolení pana Hynka Krušiny za haytmana nejvyššího. Téhož času pan Hynek Krušina z Kumburka za haytmana jest zvolen, k němuž by zření jmíno mělo býti v skutcích bojovných.

Téhož času při počátku dnův měsíce Máje v krajině Plzeňské Chodové na jednu hůru se shromažďovali, jichžto vůdce byl kněz jeden oděnec. Na něhožto pan Bohuslav Švamberk, veliký pravdy a přijímání z kalicha protivník, s svými lid mnohý sebrav nepřátelsky připadl, z nich několiko set zbiv a jiné zraniv, rozehnal. Ten pak kněz v odění jat jest a do Plzně přiveden a tu od protivníkův z města vyveden a ohyzdně upálen.

Pro kteroužto příčinu Čeněk purgkrabství hradu Pražského sstoupil jest králi uherskému

*) W: *Hradisst monasterium exustum prope Waleczow.* — **) Pragensium AB. — †) pro capitaneo Pragensi B. — ††) Madii W. — †††) ductus WA.

1420 poterant, et audiens, qualiter Thaborienses ecclesias, monasteria castella et villas comburerent, tedio ductus cum suo occulte tractabat [w]) consilio, ut de castro Pragensi ad manus regis Hungarie [x]) Sigismundi condescenderet et eius graciam inveniret. Quapropter venientibus ad castrum Pragense sub salvo conductu dominis Wilhelmo Zagiecz et Arnesto dicto Flasska [9]) prefati regis ex parte cum domino Czenkone et Pragensi communitate de treugis pacis tractatur, quatenus scilicet ad duas septimanas treuge pacis inter regem et Pragensem teneantur communitatem et interim colloquia de amicabili concordia inter regem et communitatem Pragensem agantur. Sed quidam ex presbiteris Pragensibus timentes fraudem populum communem in suis sermonibus exhortantur dicentes, quod nullatenus credant regi Hungarie prefato nec secum quovis modo treugas pacis ineant, et sic populo diviso nullum certum responsum communitas Pragensis in prima eorum congregacione dare potuit. Sicque domini prefati a rege missi non expectantes finale communitatis responsum tractatu occulto cum domino Czenkone de condescensione castri Pragensis domino regi, ut presumitur, habito ad regem redierunt [y]) et eidem intencionem occultam domini Czenkonis proposuerunt, qualiter de castro Pragensi velit condescendere, si eidem graciam de suo excessu velit graciose impendere et ea, que perpetravit, nec sibi nec pueris suis in perpetuum imputare et communionem calicis in bonis suis non impedire usque ad diffinicionem tocius regni in materia prefata communionis calicis. Ad que rex ipse se dixit consensurum. Domino ergo Arnesto [z]) Flasska cum aliis a rege in castrum Pragense
Mai 5, 6 die Gothardi revertente, in crastino ibidem domino Czenkoni et quibusdam ex consulibus et communitate proposuit, qualiter rex Hungarie [a]) Sigismundus velit plenam dare audienciam super materia communionis calicis et, quidquid fuerit ex lege dei ostensum et deductum, illud non impedire, sed pocius promovere. Super cuius quidem legacionis facte, ut presumitur, subter [b]) co-

a proto od Pražských za zrádci jest nazván a korouhev jeho na pranéři pražském jest pověšena. [*]) 1420
Item téhož času pan Čeněk vida, že Pražané Vyšehradu dobyti nemohou, a slyše, že Táborští napořád kostely pálí, k tomu hrady, zámky, městečka a vsi, v tesknost padl jest, a s svými se tajně poradil, aby hradu Pražského k ruce krále uherského postoupil a u něho milost nalezl. Protož přijevše na hrad Pražský pod gleytem bezpečným a průvodem pan Vylém Zajíc a pan Arnošt Flaška s strany krále Zykmunda se panem Čeňkem a s obcí Pražskou o příměří pokojné rokovali sou, aby za dvě neděle příměří mezi králem a obcí Pražskou aby byl jmín. Ale někteří z kněží pražských bojíce se lsti, lid vobecný na kázáních napomínali sou řkouce, aby nikoli nevěřili králi uherskému ani s ním v příměří vstupovali. A tak když lid rozdělený byl, žádné vodpovědi obec Pražská nemohla jest dáti. Páni pak vod krále poslaní čekajíce vod obce konečné odpovědi, rokovali tajně s panem Čeňkem o postoupení hradu Pražského a [k] králi se navrátili a jemu úmysl tajně páně Čeňkův oznámili, kterak by chtěl hradu Pražského sstoupiti, jestliže by jemu za jeho provinu milost chtěl dáti a ty věci, kteréž jest učinil, aby jemu ani dětem jeho nebyly věčně připsány ani zpomínány, a aby na jeho zboží přijímání pod obojí způsobou neměli překážky téhož královstvie o přijímání z kalicha. K tomu ke všemu král řekl povoliti. Potom když se pan Arnošt s jinými na hrad navrátili, tu nazejtří panu Čeňkovi, některým z konšelův a z obce mluvili jsou, kterak král uherský chtěl by dáti slyšení o průvodu přijímání z kalicha, a cožkoli z zákona bylo ukázáno a provedeno, že tomu překážky nechce činiti, ale pomocen býti. V kteréhožto poselství učiněném, jakož bylo rozuměno pod úkladem a lsti, aby odpověď byla dána, obec Starého, Nového města dne šestého měsíce máje na rathauz jest shromážděna. Slíbilo se obci, aby král dal bezpečenství některým z obce, aby k němu mohli přijíti bezpečně i odjíti a s ním o to rokovati.

[w]) tractavit A. — [x]) Hungarorum W, Ungarorum B (i potom někdy). — [y]) abierunt B. — [z]) Arnossto B. — [a]) Ungarorum B. — [b]) super codd.

[9]) Arnošt Flaška z Richemburka.

[*]) V ruk. tato věta připojena jest k předcházejícímu odstavci.

1420 lore et fraude responsione tractanda communitas tam Antique quam Nove civitatum die VI mensis Maii in pretorio congregatur, et placuit communitati, quod rex assecuret aliquos de communitate, ut possent salvi ad eum ire et redire et cum eodem super prefata materia tractare. Hiis non plene terminatis in crastino, die scilicet VII Maii, quasi in diescente dominus Czenko dominum Wilhelmum Zagiecz, Wenceslaum de Lesstna et Hlawacz [10]) cum gentibus Boemorum ac Theutonicorum ad castrum Pragense intromisit et ipsis de castro ad manus regis Hungarie sepedicti communitate Pragensi inscia condescendit. Pro quo valde turbatus et deiectus est totus populus, ipsum iam non dominum, sed traditorem pessimum regis et communitatis appellando.

Těch věcí nedokonavše a na zejtří, totiž 7 dne měsíce máje, pan Čeněk pana Viléma Zajíce a pana Václava z Leštna a Hlaváče s lidem českým a německým na hrad Pražský vpustil jest a jim hradu Pražského k ruce krále uherského bez vědomí obce Pražské postoupil jest. Pro kterožto věc náramně zarmoucen jest a zemdlen všecken lid a jeho již ne pánem, ale zrádcí nešlechetným královským i obce nazvali sou. 1420

Et [c]) statim banderium [d]) suum seu vexillum, quod in turri pretorii fuerat extensum, in terram est deiectum et in mediastino perforatum, tamquam foret sine fide, extenditur, pileolo ad instar eius gallee depicto et sub ipso vexillo supposito, per quod significabatur, quod non sincera fide ipsi adhesit communitati, sed sub pileo dolositatis ipsam delusit. Dominus vero Hynko Krussina de Kumburg tamquam fidelis protunc veritatis amicus cum aliquot centenis equestrium permansit cum communitate cupiens, quantum in eo foret, usque mortem pro lege dei et signanter calicis communione se cum Pragensibus et aliis communitatibus contra omnem hominem impugnantem ipsam opponere.

A hned korouhev jeho, kteráž na věži z rathauzu byla zavěšena, na zemi strhše a popálivše na pranéři, jakoby byl bez víry, roztáhli jsou. Klobouček ku podobenství jeho helmu zmalovavše pod tou korouhev položili sou. To se znamenalo, že nepravou vírou obce přidržel se, ale pod kloboučkem lsti a úkladu chtěl ji podvésti. *O panu Hynkovi Krušinovi.* Pan Hynek Krušina z Kumburku, tehdáž věrný přítel pravdy, s několiko sty jízdných trval s obcí Pražských žádaje, což by na něm bylo, až do smrti pro zákon boží a pro přijímání z kalicha s Pražskými a s jinými obcemi proti každému člověku jí se protivícímu postaviti.

Mai 7 Eodem ergo die hora vesperorum quidam leviores de communitate nullo habito rectore in castrum Pragense irruerunt cum impetu et usque ad primas portas pervenerunt, ceperuntque ostia cum cancellis confringere. Quod considerans dominus Czenko timore ductus festine cum paucis de castro per unam portam recessit, quibusdam ex suis sequentibus per Pragenses interfectis, armisque ipsorum ac equis ablatis. Quia vero in communi populo nullus ordo nec obediencia ad superiores servabatur, cum dampnis et confusione, plurimis graviter vulneratis et quibus-

Protož téhož dne hodinu nešporní někteří lehcí z obce, žádného nemajíce zprávce, na hrad Pražský obořili sou se a mříže vylamovali. To znaje Čeněk s strachem a s chvátáním ujel jest s málem z hradu skrze jednu bránu a někteří jeho následujíc od Pražských sou zbiti a odění i koni jich sou pobráni. Ale že v obecném lidu žádného řádu ani poslušenství k starším nebylo zachováno, s škodou a s hanbou mnoho jest jich zbito a zraněno. Pražští od šturmu odstoupili sou, dni několiko na Strahově leželi jsou hradu dosahovati míníce. Potom nepřátelé na hradě když

[c]) WA: *Quomodo vexillum Czenkonis propter periurium et tradicionem sit in mediastino per Pragenses infixum.* — [d]) bannerium W.

[10]) Hynek Hlaváč z Dubé.

1420 dam interfectis, Pragenses ab impetu resilierunt, diebusque aliquot [1]) in Strahow se locantes iacuerunt castrum Pragense conquirere conando, tandemque inimicis in castro Pragensi et [e]) in Hradczan augmentatis et fortificatis, monasterio in Strahow igne succenso [f]) et libris multis ac vestibus sacerdotalibus preciosis per ignem consumptis civitatem ingrediuntur et altera die monasterium Cruciferorum in pede pontis, cellas monasterii [g]) sancti Thome et domos multas in Parva parte per ignis consumunt voraginem. Wyssegradenses vero stipendiarii Pragensibus de custodiis in Botiecz repulsis et aliquibus ex ipsis interfectis fossata per communitatem facta humo repleverunt et plures domos inter Slowan et Wyssegradum sitas igne consumpserunt. Unde Pragenses humiliati pro treugis pacis, quas prius renuebant, diligenter instabant. Item hiisdem diebus dominus Hynko de Colsstein [h]) Pragam veniens pro defensa legis dei Pragensibus se adiunxit.

Item [i]) hiisdem diebus Pragenses domo ducis Saxonie in pede pontis cum sua turri armigeris bene munita castrensibus liberum de castro descensum impediebant, obtento insuper monasterio sancti Thome et domo olim subcamerarii [2]) ipsi monasterio adiacente bene armatis munita totam fere Parve partis civitatem cum ecclesia sancti Nicolai successive per ignem consumpserunt, blada, vinum, cerevisias et alia mobilia ad Antiquam civitatem sine impedimento deducendo, adversariisque [k]) communionis calicis de ipsa Parva parte ad castrum Pragense fugientibus fautores veritatis se libere cum bonis suis, que supererant, ad Antiquam transferebant civitatem. Ex tunc autem domino Hynkone Krussina de Praga ad bona sua recedente Pragenses cum castrensibus et Wyssegradensibus quasi cottidie parciales habebant conflictus et plurimi de die in diem parte ex utraque inmaniter occidebantur, pauci vero admodum captivabantur. Quibus malis Pragenses una [l]) cum castrensibus condolentes treugis pacis sex dierum inter se firmatis depu-

se rozmáhali a na Hradčanech se posilňovalí, klášter Strahov zapálivše, knih mnoho a roucha kněžského ohněm spálivše do města navrátili sou se. Druhého dne klášter Křížovnický u nohy mostu a celly kláštera svatého Tomáše a domův mnoho na Malé straně spálili jsou. Vyšehradští žoldnéře pražské vod stráže na Botíči odehnavše a některé z nich zbivše, příkopy od obce udělané prstí a kamením naplnili a domův mnoho mezi Slovany a Vyšehradem postavené také ohněm zhubili, tak že Pražané z toho poražení o příměří a pokoj, jehož prvé nechtěli, s pilností sou stáli. Potom těch dní pan Hynek z Kolšteyna do Prahy přišel pro obranu zákona božího, Pražským se přitovaryšil a od nich vděčně přijat jest. 1420

O boji Pražských a Hradských. Poselství učiněné k králi uherskému na Hory Kuttny. O přikázání, kteréž jim přikázal; kterak oni zpět proti tomu činili. Item týchž dní Pražané dům vývody saského u nohy mostu i s jeho věží oděnci dobře osazený obdrževše, z něhož hradským svobodného stiekání překážku činili, k tomu také obdrževše klášter svatého Tomáše a dům někdy podkomořího, příležící k tomu klášteru, dobře oděnci osadivše, jako všecko město Malostranské s kostelem svatého Mikuláše pomalu ohněm hubili jsou. Obilé, vína, piva a jiné věci z Malé strany, na hradskou překážku nic nedbajíce, do Starého města beze vší překážky vezli a nesli jsou. Ale protivníci kalicha malostranští na hrad Pražský utíkali jsou. Tehdáž pan Hynek Krušina z Prahy na své obydlé odjel jest. Pražané pak s Vyšehradskými a s Hradčany jakožto na každý den válejíce, mnozí z nich den ode dne z obou stranou hubeni sou byli a málo se jímali. Litujíce příměří pokojného VI dní mezi sebou utvrdivše, se panem Václavem z Leštna některé z sebe vy-

[e]) d. in W. — [f]) WA: *Strahow claustrum comburitur* (*et in pede pontis* A). — [g]) Cruciferorum . . . monasterii d. in W. — [h]) Colsteyn W. — [i]) A: *Parva pars exuritur.* — [k]) adversariis A. — [l]) d. in B.

[1]) Strahov vypálen hned 8 května. — [2]) Někdy Sigmunda Hulera, tehdy Alše Škopka z Dubé. Viz Tomkův DP IV, 51.

1420 tatis aliquibus cum domino Wenceslao de Lesstna, regni Bohemie pro tunc subcamerario, ipsos in legacione ad regem Hungarie pro tunc in Montibus Chutnis cum legato pape Fernando, episcopo Lucensi, et principibus certis et precipue de Slezia consistentem expediunt regis ipsius salvo sub [m]) conductu ad tractandum de aliquali concordia. Dum ergo Pragensium ambasiatores flexis coram rege genubus ipsum a communitate Pragensi salutassent et, quatenus communionem calicis ipsis admittere dignetur, supplicassent, quodque eorum graciosus dominus omnes parcendo excessus velit esse, et Pragam non solum valvis sibi apertis, sed et [n]) muris ruptis venire optassent, in superbiam velut alter elatus Lucifer hoc Pragensibus se sibi nimis humiliantibus dedit mandatum, quatenus scilicet mox omnes platearum catenas, quas ante ea ipsius deposuerant ad mandatum, ad castrum Pragense de Antiqua civitate una cum armis, bombardis et defendiculis deducant et de Nova civitate ad castrum Wyssegradense, et tunc veniendo Pragam graciam aliqualem ipsis, ut dicebat, se facturum asseruit. Hiis ergo responsis Pragensium ambasiatores a rege auditis Pragam mox redeunt communitati hec dolorose referendo. Communitas ergo tota hoc mandato regio nimium perplexa turbatur et se ad opponendum regis potencie in dei nomine pro veritate communionis calicis usque ad rerum et corporum consumpcionem de novo asstringit. Moxque statuis novis per plateas civitatis erectis catenas multo plures, quam ante ea fuerant, imponunt et se partibus ex omnibus muniendo Pragenses ipsi pro Thaboriensium in Hradisst congregacione dirigunt, ut dimissis aliis omnibus negociis, si et in quantum legis dei veritati et ipsis cupiunt servire, Pragam venire non negligant potencia, qua possunt, cum maiori.

Circa [o]) idem vero tempus rege Hungarie in Montibus Chutnis existente congregata erat alia villarum communionem calicis zelancium multitudo cum carbonistis in monte quodam medio inter Ledecz et castrum Lipnicz pro veritatis communionis [p]) calicis defensa, propter quod timor non modicus in Montanos cecidit. Verbis igitur

bravše, tehdáž podkomořím, je v poselství k králi 1420
uherskému, jenž byl na Horách Kuttnách s legátem papežským Fernandem a biskupy slezkými, vyslali jsou pod gleytem bezpečným královským k rokování a k nějaké smlouvě. Protož když sou pražští poslové klečíce na kolenou před králem od obce Pražské pozdravili a žádali, aby jich při přijímání z kalicha ráčil nechati, prosili, aby jich milostivým pánem, odpustě všecku provinu, býti ráčil a do Prahy netoliko branami otevřenými, ale i zdmi zbořenými žádali přijeti, tehdy on pýchou pozdvižen jsa jako lucifer, toto přikázal a vyrčení učinil, aby hned všecky řetězy z ulic, kteréž byli k jeho rozkázání složili a na rathauz snosili, na hrad Pražský z Starého města vezli i všecka odění, houfnice i všecku střelbu branní aby dovezli a konečně skladli a z Nového města na hrad Vyšehradský, a že teprv do Prahy přijede a že chce jim odpověd nějakou dáti. Protož poslové pražští od krále tu odpověd přijavše, obci to žalostivě vypravovali, obec pak to uslyševše zarmoucena byla. Však k vodepření moci královĕ ve jméno boží pro obranu pravdy přijímání z kalicha až do statkův i hrdel stracení znovu sou se zavázali a sobě slíbili. Ihned nové sloupy po ulicích města vyzdvihli sou a více řetězův přidělali jsou a ze všech stran ohražovali a pro Táborské na Hradišti shromážděné poslali, aby nechajíce všech věcí do Prahy nemeškali přibyti s pomocí, jak mohou nejvíce, ač chtí-li zákona božího pomoci hájiti.

První vojsko sebrané od uhléřův bylo při tom času, když král uherský byl na Horách Kuttnách, sedlákův (k) přijímání z kalicha s uhléři na hůře jedné mezi Ledčem a hradem Lipnicí, aby pravdy pro přijímání z kalicha páně hájili, pro kteroužto věc strach nemalý na Horské spad jest. A protož řečmi lichotnými i dary mnohé z uhléřův,

[m]) d. in B. — [n]) d. in B. — [o]) WA: *Inermes rustici quomodo pugnaverunt contra hostes inter Ledecz et Lipnicze.* — [p]) communione codd.

1420 blandis ac muneribus carbonistas plurimos ad propria redeundum et carbones ad Montes [q]) adducendum induxerunt. Et minorata pro parte eorum congregacione in Thabor seu in Hradisst ad confratres [r]) iter cum corporis Christi sacramento arripiunt, quos in campestribus ex improviso gentes armorum a rege de Montibus directe invadunt, sed rustici curribus se circumsepientes lapides et sagittas de bombardis et balistis in eos emittunt. Quamvis ergo [s]) forent [t]) equestres bene armati bene XX super uno rusticorum, ut dicebatur, minime tamen in inermes rusticos irruere audebant, sed cum rubore multis ex eis vulneratis et aliquot occisis ad Montes reverti incipiunt. Unus tamen ex eis balista tensa dominum Petrum, plebanum de Ledecz, pro tunc in rusticorum comitatu existentem letaliter in caput sagittavit et sic distracti layci velut oves sine pastore ad propria revertuntur.

Thaborienses [u]) vero prefati de Hradisst peticioni Pragensium annuentes Pragam cum suis presbiteris, mulieribus, parvulis ac curruum multitudine venire non protrahunt, magna tamen gente pro monte Hradisst prope Ustie custodiendo et conservando relicta. Cum ergo Benessow opido appropinquarent, plurimi equestres et pedestres armati inde exeunt eorum in opidum impedire volentes ingressum. Ipsi vero ad aliam opidi tendendo partem cum potencia introeunt, fugientibusque quasi omnibus ad campos et ad claustrum ibidem constructum ignem mittunt et sic totum opidum cum ecclesia ac curia plebani comburunt, denique in claustrum irruentes ipsum, si ignis eos non repulisset, vi obtinuissent et fortassis funditus evertissent. Dimisso ergo pro tunc claustro procedunt ulterius in Porziecz [v]) villam et vadato flumine in campestribus circa aquam se deponendo pernoctare intendunt. Sed cum sensissent, inimicos fore in propinquo, equis et curribus preparatis iter arripiunt non quiescentes. Inimici vero tribus magnis cuneis ordinatis eis hostiliter [w]) occurrunt ex omni parte circumdando. Quorum capitanei, ut dicebantur, fuere Wenceslaus de Lesstna, Petrus de Sternberg alias de Conopisst, Janco dictus Swiednicz-

aby se domův vrátili, navedli sou, aby jim uhlí vo[illegible] zili. A když se to shromáždění umenšilo z stran[illegible] jich, tu na Tábor do Hradiště [s] spolubratřím[illegible] svými s tělem božím cestu sou počali činit[illegible]. Item tehdá v polích nenadále lid oděný od Ho[illegible] královský na ně připadl jest. Ale sedláci mno[illegible]í se otočivše, kamením a střelbou stříleli sou. A[illegible]koli jezdecky a dobře odění královští byli a by[illegible]o XX na jednoho sedláka, však proto k neoděný[illegible]m sedlákům šturmovati nechtěli, ale s hanbou [illegible] a s mnohými raněnými, a několik z nich zbi[illegible]o jest, počali sou se do Hory vracovati. Jeden p[illegible]k z nich, maje samostříl napatý, kněze Petra, f[illegible]ráře ledeckého, když mezi tím hlukem sedlácký[illegible]m byl, smrtedlně v hlavu zastřelil. A tak roztrže[illegible]i jsouce sedláci, jakožto ovce bez pastýře, na s[illegible]á obydlé sou se navrátili.

O Táborských, kteří jeli Pražanům na p[illegible]moc, a kterak sou měli půtky s svými nepřát[illegible]ly a je s pomocí boží přemohli. Protož Tábo[illegible]ští z Hradiště k prozbám Pražských do Prahy s sv[illegible]mi kněžími, s ženami, s dítkami, s množstvím vo[illegible]zův jeti neprodlévali, však proto mnohý lid k obr[illegible]ně hory Hradiště bliz Ústí k ostříhaní zůstavi[illegible]vše. Protož když sou k městečku Benešovu přiblížili [illegible] se, množství pěších i jízdných odtud na ně vyjel[illegible]o a vyšlo brániti jim do městečka vjeti. Ale obrát[illegible]vše se s jiné strany městečka s mocí do něho v[illegible]šli, tak že všickni na klášter a na pole utíkali j[illegible]ou. A tehdáž Táborští kostel, klášter, dům fará[illegible]ský i všecko spálili sou a na klášter obořivše se[illegible] by jich byl oheň nevodehnal, byli by jej snad z[illegible] ko-řene vyvrátili. Potom odtud táhli sou k P[illegible]říčí vsi a přebravše se přes řeku, u vody se na [illegible] poli položili, nocovati tu míníce. Ale když sou [illegible]učili nepřátely blízko, zpravivše koně a vozy, [illegible]estu předce konali jsou neodpočívajíce. Ale nepř[illegible]tel[illegible] veliké tři houfy zřídivše, s nimi se nepřát[illegible]lsky potkali, se všech stran je obkličujíce. Jichžto [illegible] byl haytman pan Václav z Leštna, Petr z Šternb[illegible]erka jinak z Konopiště. Táborští, ačkoli noc byla, při-pravivše se v svá odění, s děly, s samostřely, s sudlicemi, s palicemi, s cepami, s násiln[illegible]

[q]) ad M. d. in A. — [r]) fratres B. — [s]) d. in B. — [t]) d. in A. — [u]) WA: *Invasio Benessow.* — [v]) Porziez B. — [w]) hiis hostialiter B.

1420 ky [x]) [3]), Pipa [y]) Gallicus et Doninsky [4]). Thaborienses ergo, licet noctis fuisset tempus, preparantes se cum suis armis, bombardis, balistis, cuspidibus, cambucis et trituris cum impetu et triturarum sonitu certamen cum inimicis subeunt et deo largiente duro conflictu cum ipsis habito eos in fugam convertunt, interfectisque fere XX ex inimicis et hastis ipsorum cum vexillis cruce rubea signatis non paucis ereptis properant Pragam cum quiete nullo ulterius impediente. Sicque die XX mensis Maii in [z]) multis millibus sexus utriusque presbiteris ipsorum sacramento corporis Christi sursum in baculis erecto populum precedentibus Pragensem hora vesperorum introeunt civitatem. Quos Pragenses ipsis obviam cum processionibus cleri exeundo grate excipiunt, de victualibusque [a]) copiosis provident, quorum maxima habundancia profugorum in domibus reperiebatur et precipue in potibus variis ac diversis. Dimisso ergo sexu muliebri in monasterio sancti Ambrosii Thaborienses ipsi cum curribus suis et equitibus insula foris valvam Porzieczensem [b]) se deponunt et ibi mansionem suam ad tempus faciunt sacerdotibus ipsorum cottidie verbum dei predicantibus et ad pugnandum pro lege dei et presertim communione calicis populum animantibus et ipsum venerabili corporis et sanguinis domini Jesu devote communicantibus, ut populus ipse ad dei bellum semper sit promptus et paratus. Horum autem Thaboriensium, ut superius est tactum, capitanei seculares hii fuere: Nicolaus de Hus, homo magni consilii et providencie, Sbynco de Buchow, Chwal de Rzepicz et Johannes Ziska monoculus, supra modum audax et strenuus.

Item [c]) die mensis Maii XXI Thaboriensium quidam in turbis per Pragam ambulantes multis viris barbas forpicibus precidebant quasi cum violencia et presertim barbas superiores, ipsas podsebitie vocitantes, tricas insuper virginibus amputabant et pepla mulierum violabant. De quo cum male Pragenses et precipue ipsorum stipendiarii contentarentur, capitanei Thaboritarum om-

stékáním c o o b ř i s nepřátely v boj vešli a z daru 1420
božího, že jsou jednak utíkali, zabivše na 20 nepřátel s kopími jich s korouhvemi s kříži červenými, na nich malováno boží umučení, kdež pak jim žádný více nepřekážel; a tak XX[a] dne měsíce máje Táborští ve mnoho tisících do Prahy přijeli obojího pohlaví, kdežto jich kněží svátost těla božího, vzhůru na holi monstrancí zdvihše, před lidem jdouce do města Pražského jako hodinu nešporní vešli sou. Kteréžto Pražané, vyšedše proti nim processími žákovstva a kněžstva vděčně přijali a živností hojnou je opatřili, jichžto veliká hojnost v domích v těch, jenž jsou vyběhli, nalezena jest, a zvlášť od rozličného pití. Pro touž věc zůstavili pohlaví ženské v klášteře svatého Ambrože. Táborští s vozy a s jezdci na ostrově před branou Poříčskou sou se položili a tu vobydlé své do času jměli, kdežto kněží jich slovo boží jim na každý den kázali a je k bojování mužsky pro zákon boží sou vedli a zvlášť pro přijímání z kalicha krve páně a těla posilňovali jich. A lidé od nich s velikým náboženstvím tělo a krev pána našeho Ježíše Krysta sou přijímali a oni jim proto rozdávali, aby lid vždy jen k boji hotov byl. Ale těch Táborských, jakož předpovědíno jest, hajtmané tito sou byli: Mikuláš z Husi, m ě š t ě n í n n o v o m ě s t s k ý veliké raddy, Zbyněk z Buchova, Chval z Řepic, Jan Žižka, nad obyčej smělý a udatný.

Kterak Táborští trestali Pražské pro vopuštění brad a vrkočův nošení. Dne 10 *) měsíce máje z Táborských někteří v zástupích po Praze chodíce mnohým mužům nůžkami brady stříhali sou jako s násilím, zvlášť pod nosem, což podsebitím nazývali. Vrkoče také pannám uřezovali a šlojíře ženám trhali. Z toho když sou se Pražští hněvali, zvláště jich žoldnéři, haytmané tá-

---

[x]) Swidniczky B. — [y]) Pypa W. — [z]) d. in B. — [a]) de victualibus A. — [b]) Porzicz. B. — [c]) WA: *Prage tondunt barbas et tricas* (barbas et tricas d. in W) *virginibus amputant et pepla mulierum violabant.* (et . . . viol. d. in W.)

[3]) Janek z Chotěmic. — [4]) Václav Doninský, rychtář kutnohorský.

*) Tak v rukopise.

1420 nibus suis districte mandando precipiunt, quatenus nullus talia per amplius exercere presumat.

Item die XXII Maii domino Johanne seniore de Michlsperg dicto Michalecz cum aliis sibi iunctis ad castrum Pragense pro ipsius castri fortificacione cum gente multa equestrium et curribus vestibus preciosis oneratis victualibusque [d]) ac securibus ad catenas platearum in Praga tempore suo precidendum preparatis pergentibus Thaborienses de insula prefata erumpentes flumine vadato ipsos hostiliter invadunt et aliquot ex eis occidunt domino Michalczone cum paucis admodum vix ad castrum Pragense prefatum confugiente et aliis hinc inde per campos dispersis. Sicque Thaborienses curribus [e]) ipsorum ablatis eosdem ad prefatam deducunt insulam cum captivis aliquot graviter vulneratis. Mox die eodem Pragensibus ipsis adiunctis claustrum Brzewniow exurunt [f]) et novem monachis Pragam adductis ipsos captivitati mancipant.

Item feria V ante Pentecostes, alias die XXIII mensis Maii, exercitus aliquot millium de confinio Zacensi [g]), Lunensi et Slanensi, quorum capitanei erant clientes quidam strenui, puta [h]) Zavissius Barbatus et Petrus Obrowecz, seniorque ex ipsorum sacerdotibus Magister Petrus dictus Spiczka [i]), Pragam Pragensibus pro legis dei defensa in auxilium venerunt cum corporis dominici sacramento curribusque et equestribus ac mulieribus non paucis et a Pragensibus cum gaudio ympnisque ac canticis sunt excepti. Qui Pragam tendentes claustrum dictum Porta Apostolorum cum impetu, non tamen absque suorum dampno acquisierunt. Hii enim, qui intus pro defensa positi fuerant, sencientes, se non posse subsistere, libere cum equis et armis abire postulaverunt, quod prefati Zacenses et Lunenses et Slanenses ipsis admiserunt. Cumque autem bona, que intus erant, auferre voluissent, quidam ex ipsis sine scitu superiorum claustrum ipsum incenderunt et sic propter ignis vehemenciam libri nobilissimi multi ac diversi ornatusque ac alie vestes sacerdotales cum clenodiis ac aliis bonis infinitis, quia extra exportari non poterant, sunt igne dampnose et turpiter exusti.

borští všem svým přísně přikazujíc přikázali, aby ni takových věcí žádný nesměl činiti.

O poražení pana Michalce od Táborských, kterýž chtěl přispěti na pomoc hradským. O spálení kláštera Břevňova. Item dne 22 měsíce máje, když pan Jan starší z Michlšperku, řečený Michalec, s jinými připojenými ku posilnění hradu Pražského s lidem mnohým a s jízdnými mnohými, s rouchem drahým, s špíží, s sekerami, aby řetězy v ulicech pražských časem svým přetínali, na to připravenými táhl, Táborští z řečeného ostrovu vytáhše, přetáhše přes řeku s nimi se mužsky potýkali a několik z nich zabili a pan Michalec v mále na hrad Pražský utekl jest a jiní sem i tam po polích se rozběhli. A tak Táborští, pobravše jejich věci, na ostrov dovezli sou s některými vězni těžce raněnými. A hned téhož dne Pražané s nimi se spojivše, klášter Břevňov vypálili jsou, 9 mnichův do Prahy přivedše, je do vězení vsadili sou.

Kterak mnoho tisícův Žateckých, Lounských, Slanských přitáhli sou na pomoc Pražským. Item téhož léta ve čtvrtek před letnicemi, 23 dne měsíce máje, vojsko v několiko tisících z krajiny Žatecké, Lounské, Slanské, jichžto haytmané byli Záviše Bradatý a Petr Obrovec, starší z jich kněží mistr Petr, řečený Spička, pro obranu zákona božího přitáhli sou s svátostí velebnou, tělem a krví pána Krysta do Prahy Pražským ku pomoci k obraně zákona božího s vozy, s jízdnými a ženami mnohými a od Pražan s radostí a písní zpíváním přijati jsou. Kteřížto táhše do Prahy klášter Brána apoštolská nazvaný šturmem, však ne beze škody svých dobyli sou. Tehdá ti, kteří sou na klášteře byli, rozumějíce, že by nemohli vodolati, svobodného žádali sou propuštěni býti ti, kteříž byli v klášteře. Toho jim předpovědění Žatečtí, Lounští a Slanští dopustili jsou. Někteří z nich bez vědomí starších svých klášter zapálili. A tak pro prudkost ohně knihy mnohé rozličné, vornáty a jiná roucha s klenoty kněžskými a statku za nesčíslný počet spálili jsou; kteříž nemohli ven vyneseni býti, ohněm jsou mrzce spáleni. Na té cestě Žatečtí, Lounští a Slanští, když sou jeli do Prahy okolo Makotřas-

[d]) victualibus A. — [e]) Po tomto slově počíná se mezera v B vytržením listu povstalá. — [f]) WA: *Claustrum Brzewniow exuritur.* — [g]) Zateczensi A. — [h]) Puta A. — [i]) Sspiczka Wolf.

1420 In ipso eciam itinere Pragam, ut premittitur, prenominati Zacenses, Lunenses et Slanenses tendentes circum [k]) Makotrzas municionem edificia incenderunt et dampna magna Petro dicto Mezyrzieczky, mercatori ditissimo, intulerunt bonis multis ibidem per ignem consumptis et plebano [5]) cum altero sacerdote domino Wenceslao, olim capellano pretorii Antique civitatis Pragensis, combusto.

Item in vigilia Pentecostes, alias die XXV mensis Maii, mulieres Thaborienses claustrum monialium ad sanctam Katherinam in Nova civitate Pragensi destruunt et evertunt tecta primum deiciendo. Item eodem die dominus Wilhelmus Zagiecz gente congregata clientum et rusticorum montem super Slanam civitatem obsedit et multa terribilia Slanensibus incuciendo dolose proposuit, quod civitas Pragensis se regi Hungarie in graciam subdidisset. Itaque diciores civitatis Slanensis se regi subdiderunt et ipsum dominum Wilhelmum ad civitatem intromiserunt, expulsisque presbiteris corpus domini nostri Jesu Christi et sanguinem sub utraque specie populo ministrantibus coreas, taxillorum ludos ceteraque publica peccata admiserunt.

Item in festo Pentecostes domus domini Zagiecz in Parva parte iuxta valvam [6]) igne succenditur cum domibus adiacentibus.

Item hiisdem diebus mulieres Taborienses, Zacenses et Lunenses etc., quarum magnus erat numerus, ad mandatum seniorum cum mulieribus Pragensibus fossata fodiebant a monasterio Slovan [l]) versus claustrum sancte Katherine custodiis fortibus armatorum in Slowan, Karlow et ad sanctum Appollinarem per Pragenses propter timorem Wyssegradensium ordinatis.

Item circa idem tempus rex Hungarie Sigismundus audiens de Thaboritarum ad civitatem Pragensem adventu a Montibus Chutnis equitans per castella in castrum Novum olim regis Wenceslai, germani sui, pervenit et conspectis solummodo thesauris recessit et cum Hungaris, Montanis baronibusque sibi iunctis tabernacula seu tentoria in pratis prope Litoznicz erexit, ut

tvrze, stavení pálili a škody veliké Petrovi řečenému Mezeřícký, kupci bohatému, učinili sou, 1420
mnoho dobrých věcí skrze oheň stalo se a faráře s druhým knězem pana Václava, někdy kaplana ratthauzu Starého města Pražského, spáleni.

O zboření kláštera svaté Kateřiny na Novém městě Pražském od žen táborských. Item u vigilii svatého Ducha, dne 25 měsíce máje, ženy táborské klášter jeptišek u svaté Kateřiny na Novém městě Pražském obořily a převrátily sou. Nejprv krovy obořivše, střechy smetaly. Potom téhož dne pan Vylém Zajíc, lid veliký zemanův sebrav a sedlákův, horu nad Slaným vosadil jest. Mnohé hrůzy Slanským dávaje, lstivě mluvil, že by město Pražské králi se na milost dalo. Protož bohatější města Slanského se králi poddali a pana Vyléma do města vpustili. hada za ňádra. Vyhnavše kněží pod obojí způsobou, tělo pána našeho Ježíše Krysta a krve jeho lidu posluhující, tance, hry kostek a jiných hříchův zjevných bez studu sou dopustili. Potom na den svatého Ducha dům páně Zajícův na Malé straně ohněm jest spálen i s domy okolo příležícími.

O dělání příkopů od žen táborských, aby vodolávali Vyšehradu. Item těch dní letničných ženy táborské, žatecké, lounské, slanské, jichžto počet byl dosti veliký, k rozkázání starších s ženami pražskými příkopy dělaly sou od kláštera Slovanského až do kláštera svaté Kateřiny, způsobivše Pražané silné stráže a varty oděncův v Slovanech, na Karlově, u svatého Apollináře proti Vyšehradským.

Kterak král Zykmund od Hory přijel na Nový hrad a boje se náhlosti Pražských do Boleslavě se obrátil, nesměv tu zůstati. Item při témž času král uherský Zykmund do města Pražského od Hor Kutten jeda, skrze městečka na Nový hrad někdy krále Václava, bratra svého, přijel a opatřiv toliko poklady, odjel s Uhry a Horníky a se pány sobě příchylnými, stany na lukách blízko

[k]) circa A. — [l]) Slowanensi Wolf.

[5]) Sr. Tomkův DP. IV, 60. — [6]) Ve Strahovské ulici v. Tomkův DP. IV, 61.

1420 ibi congregata maiori, qua posset, gente Pragensem expugnaret civitatem. Sed eodem die, quo Zacenses, Lunenses [m]) et Slanenses, ut premissum est, Pragam venerunt, audito, quod cum Thaboritis in ipsum irruere proponerent, mox in crastino mane relictis multis victualibus de campis evasit et cum Hungaris ad Antiquam Boleslaviam se convertit. Montani vero cum bombardis et aliis bellicis instrumentis ad Montes festinanter redierunt.

Item hiisdem diebus Thaborienses, Zacenses, Lunenses et Orebite cum Pragensi convenientes communitate consules tam Antique quam Nove civitatis, qui pro tempore fuerant, deponunt et novos constituunt [n]), qui cum capitaneis et ipsorum communitatibus spiritualibus coassumptis concorditer concluserunt, primo quod omnes simul stent [o]) pro uno homine contra regem Hungarie Sigismundum vel quemcunque alium hominem legi dei et presertim calicis communioni contrarium, et signanter, qui eandem impedire quovis modo vellet aut destruere seu cassare niteretur. Item quod clerum ad vitam apostolicam tenendam coherceant symoniam, avariciam, dotacionem pompamque et alias cleri ipsius deordinaciones pro posse destruendo, quatenus eo liberius verbum dei possint predicare et [p]) alia ordinis sui opera exercere. Item quod omnia peccata mortalia et precipue publica, ut sunt sessiones diuturne in tabernis diebus festivis et signanter dominicis, superbia et nimietas vestium preciosarum, scisure et czottacio [q]) earum, destruantur [r]) cum ceteris deordinacionibus ac contra legem dei adinvencionibus. Ex quibus quidem articulis quatuor articuli principales, pro quibus Pragenses cum sibi adherentibus instabant, sunt postea elliciti et ad formam debitam, prout inferius patebit, redacti, de quibus lacius in subsequentibus [s]) pertractabitur. Item concluditur, quod adversarios legis dei exquirant diligenter et de eis scrutentur et eos in civitate manere non permittant [t]). Quapropter ex consulum mandato presbiteri ecclesiarum tempore succedente domos singulas adversariorum visitant hortando, ut missas visitent, peccata confiteantur

u Lytoměřic (sic) rozbil jest, aby tu shromáždě 1420
lid jakž by mohl největší, mohl město Pražské dobýti. Ale téhož dne Žatečtí, Lúnští, Slanští do Prahy přitáhli. Slyše, že by Táborští chtělí naň udeřiti, ihned nazejtří ráno opustiv všecky i stravu a špíži, z pole utekl jest a s Uhry k Starému Boleslavi se obrátil. Ale Horští s děly a s jinými nástroji bojovnými k Hoře pospěšně se navrátili.

O ssazení starých konšelů a ustanovení nových a zavázání sebe vespolek novými artikuly, aby ode všech držáni byli pevně. Item týchž dní Táborští, Žatečtí, Lounští a Orebští ssedše se s obojími konšely novoměstskými a staroměstskými, kteříž tehdáž byli, zsadili a nové zvláštní na jich místa vsadili. Kteřížto s jich heytmany a s jich vobcemi, duchovní k sobě přijavše, svorně zavřeli jsou. Nejprv na tom zůstali, aby všickni spolu stáli za jednoho člověka proti králi uherskému nebo proti každému protivníku kalicha páně, když by tomu jakou překážku činiti chtěl. Druhé aby kněžstvo k životům apoštolským vedli a nutili, svatokupectví, nadání, pýchu a jiné kněžské nezřízenosti podle možnosti naší rušíce, (aby) tím svobodněji mohli slovo boží kázati a jiné skutky svého řádu působiti. Třetí aby všecky hříchy smrtedlné, zvláště zjevné, jako krčmování nedělní, sváteční, pýcha a přílišnost roucha drahého, rozřezování byly rušeny s jinými nezřízenostmi a nálezky proti zákonu božímu. Z kterýchžto artykulův čtyři artykulové hlavní, o něž Pražští přichylně zasadili se, o nichž šíře dole bude praveno.

Vyhnání protivníkův z města, jich[ž]to 70 domův spustlo na Starém městě a na Novém tolikéž; jiní ku přijímání povolili sou. Item na tom konečně zavříno jest, že by protivníky zákona božího vyhledávali s pilností a od nich aby se vytazovali a jim v městě zůstati aby nedopouštěli. Protož z přikázání konšelův, kněží kostelův před časem domy všecky protivníkův navštěvovali, napomínajíce, aby ke mšem chodili, hříchův se zpovídali a ku přijímání pod obojí způsobou těla a krve páně pod pokutou vyhnání

[m]) et Lun. W. — [n]) constituerunt A. — [o]) stent simul Wolf. — [p]) Tim slovem se počíná zase B. — [q]) zottacio A. — [r]) destruatur B. — [s]) sequentibus B. — [t]) et eos . . . permittant d. in A.

1420 et ad communionem utriusque speciei sub pena exclusionis a [u]) civitate se preparent cum effectu. Unde quidam adversariorum sexus utriusque, qui nondum de Praga recesserant, multipliciter turbabantur, eo quod ea, que prius blasphemabant, deberent approbare. Itaque quidam pocius ex eis exire de Praga eligunt domos et bona certa derelinquendo, quam ad communionem calicis accedere, quidam vero solo timore, ne temporalia perdant, ad communionem calicis accedunt, alii autem recepta humiliter salubri informacione pro communione utriusque speciei fienda fassi sunt suam a malis presbiteris seduccionem et facta confessione cum magna reverencia et devocione ad communionem calicis accedebant. Et tunc communi fama dicebatur, quod amplius quam LXX [v]) domus in Antiqua civitate et totidem fere in Nova fuissent per exitum a Praga adversariorum desertate, quas scabini et alii officiales ad hoc deputati advenis et aliis deputabant, potagiaque, blada et clenodia ac alia bona, que adhuc reperiebantur, in usum communitatis et pro civitatis defensa convertebant.

Item XXVII die Maii rex Hungarie Sigismundus de Boleslavia in Mielnik cum sua et germani olim regis Wenceslai reginis [w]) pervenit et abhinc in Slanam.

Item XXVIII die Maii, que fuit feria III post Urbani, Pragenses cum Thaboriensibus [x]) Zacensibusque [y]) ac Lunensibus campum ad acquirendum Hradczan et castrum Pragense capiunt Thaboriensibus et Pragensibus in Pohorzelecz et Zacensibus ac Lunensibus in Strahow se locantibus, ut sic ex omni parte victualia ad castrum Pragense adduci impedirentur.

Item XXX die Maii in civitate Lithomierzicz XVII viri civitatis, qui a multo tempore in quadam turri stercoribus plena propter calicis communionem fuerant gravissime detenti, in Albea sub civitate fluente ad mandatum regis Hungarie Sigismundi sunt submersi et coronam [z]) martirii in spe bona adepti.

Item hiisdem diebus rex Hungarie Sigismundus pro tunc in Slana consistens Lunenses evo-

z města aby se připravovali skutečně. A protož 1420 obojího pohlaví, kteříž ještě z Prahy nebyli vyšli, od protivníkův rozličně trápeni byli, aby těch věcí, jimž se prvé rouhali, měli by je chváliti. Ale jiní přijavše pokojně naučení, pravili, že sou od zlých kněží od přijímání pod obojí způsobou rozličným kázáním svedeni, a učinivše zpověď, s velikou poctivostí a s náboženstvím pod obojí způsobou sou přijímali. A tehdáž vobecné přísloví mluveno bylo, že více než 70 domův na Starém městě a tolikéž i na Novém skrze vyjití protivníkův jest spustlo. Kterýžto konšelé a úředníky jimi vybrané příchozím jim rozdávali a piti, vobilé a jiné klenoty skryté, kteréž ještě v nich nalezli, ku právu obce a města k obraně obracovali.

O vyjetí krále uherského na Mělník a do Slaného. Item 27 měsíce máje král Zykmund uherský z Boleslavě s svou a bratra svého krále Václava královnami přijel *) a odtud do Slaného.

Pražané kterak vosadili hrad Pražský, aby naň špíže nebyla dodávána od krále uherského. Item máje měsíce dne 28 v outerý po svatém Urbanu Pražští s Táborskými, Žateckými a Lounskými na pole vytáhli, aby Hradčany a hrad mohli obdržeti. Táborští a Žatečtí v Pohořalci, Lounští na Strahově se položili, aby ze všech stran na hrad špíže vézti bránili.

O těch, kteří u vězení těžkém seděli pro přijímání z kalicha v Lytoměřicích a potom v řece Labi ztopeni. Téhož dne 30 máje měsíce u Lytoměřic 17 mužův u vězení lajn plném dlouho držali pro přijímání z kalicha; potom v Labi ztopeni z rozkázání krále Zykmunda a koruny mučedlnické v naději boží sou došli.

Lounští poddali se králi uherskému, do Slaného přijevše, a co z toho jest zkrze to přišlo.

[u]) de B. — [v]) LXX[ta] AB. — [w]) d. in W, reginis B, v A regina opraveno z reginis. — [x]) Thaboriensibusque A. — [y]) d. in A, Zaczensibus B. — [z]) corona B.

*) Totiž na Mělník.

1420 cat, quatenus sub obtentu gracie sue regie ad Slanam venire non negligant coram maiestate ipsius se representaturi et, prout cetere fecere civitates, facturi. Lunenses itaque quidam a communitate directi simulate veritati servientes se regi subdiderunt et gentes ipsius sine communitatis consensu in civitatem intrare permiserunt. Que autem abhominaciones in virginibus ac coniugatis, blasphemie corporis ac [a]) sanguinis domini nostri Jesu Christi sacramento ac sub utraque specie communicantibus persecuciones fuerint tunc ibidem per gentes nefarias prefati regis Hungarie Sigismundi illate, abhominabile et absurdum est scribere.

Hiisdem eciam diebus legatus pape Fernandus, Lucensis episcopus, in Slana cum Conrado, archiepiscopo Pragensi, consistens archam corporis Christi super altare magnum constructam destruere mandavit ac sub una tantum specie populum communicare iniunxit, ymmo refertur, quod sacramentum corporis et sanguinis domini Jesu Christi per presbiteros Hussitas consecratum combussit et presbiterum quendam, qui communionem calicis abiurare noluit, comburi mandavit velut pessimus antichristus.

Item hiisdem diebus rex Sigismundus de Slana per Hradek cum suis equitans in Zebrak pervenit et in Tocznik cum paucis ad thesauros per mortem olim germani sui regis Wenceslai derelictos conspiciendum admissus iter arripuit, in Karlsteyn [b]) et post in Aulam Regiam, abinde autem in Novum castrum Pragam circulariter girando pervenit, a quo ad Wyssegradum occurente sibi clero cum reliquiis sanctorum cum suis est deductus, ibique ad tempus certum moram faciens fossata circum [c]) Aulam Regiam, ubi gentes suas ponere intendebat, rusticis convocatis fieri procuravit.

Item eisdem temporibus Theutonici de Lusacia et alie gentes castrum Pragense et Hradczan custodientes Pragensibus et Thaboritis ipsis victualia adduci prohibentibus fame magna cru-

Opět v týchž dnech král uherský Zykmund v Slaném jsa, Lounským poslal, aby pod vobdržením jeho královské milosti přijeli nemeškajíce a před ním se vokázali a tak učinili, jako jiná města učinila jsou. Protož Lounští někteří vod obce son posláni, ošemetně pravdy se přídržíce, králi se poddali a lidi jeho bez povolení obce do města vpustili, a kteraké ohavnosti na pannách, na manželkách a rouhání svátosti těla a krve pána našeho Ježíše Krysta i také přijímajícím pod obojí způsobou protivenství dálo se tam tehdáž skrze královský lid, nešlechetně s ženami a s pannami nakládajíc, že by vohyzdno bylo psáti! 1420

Legat papežský Fernandus mnoho zlého učinil v Slaném, kterýž kříž proti Čechům, přijímajícím pod obojí způsobou, byl přinesl. Těch také dní legat papežský Fernandus v Slaném s Konradem, pražským arcibiskupem, obývajíce, archu, v níž stálo tělo Krysta pána, na oltáři postavenou zkaziti rozkázal a pod jednou spůsobou rozdávati lidu obecnému uložil. A tak pravili lidé, že by svátost Krysta pána, od kněží Husových posvěcenou, spálil a kněze jednoho a člověka, *) kteříž se nechtěli odpřisáhnouti, ohněm spáliti rozkázal jako druhý antykryst.

O rozličném vobjíždění krále po hradích svých, až i na Vyšehrad přijel. Item týchž dní král Zykmund z Slaného vyjev po hradech svých s svými jezdci na Žebrák přijel, potom na Točník s málem k pokladům někdy bratra svého krále Václava, aby vopatřil; potom jel na Karlšteyn a pak na klášter na Zbraslav, odtud pak na Nový hrad, do Prahy vokolky čině. Přijel potom na Vyšehrad, kdežto kněžstvo a žákovstvo s svátostmi a s svatými kostmi proti němu vyšedše, aź na Vyšehrad jest od nich proveden. Tu až do jistého času prodlení činil, příkopy okolo Zbraslavě kázal dělati, sehnav sedláky, kdežto lid svůj položiti měl jest.

O velikém hladu těch, kteří hradu Pražského byli, že jsou koně jedli a listí z dříví vinného. Item týchž dní den 28 máje měsíce, v outerý po svatém Urbanu, Němci z Lužnické země a jiní

[a]) et W. — [b]) Carlsstein A, Carlstayr. B. — [c]) circa A, cum W.

*) Srov. tak zv. chron. univ. Prag.

1420 ciabantur ad tantum, quod carnes equorum et vitium folia manducare pre fame compellebantur. Quidam autem ex ipsis et presertim Bohemi tempore oportuno reperto de castro descendentes ad civitatem Pragensem confugiebant, alii equorum venis precisis ipsos, ne in castro moriantur, depellebant, quatenus nulli Pragensium et Thaboritarum valerent usui, et nisi regales de Wyssegrado una vice eis procurassent panes et alia necessaria custodia Pragensium de Bruska depulsa, ipsos fugere aut castrum ad manus Pragensium dare oportebat. De machinis vero in Pohorzelecz erectis per Pragenses et Thaboritas plurima dampna domibus in Hradczan inferebantur eo tempore, verumtamen easdem machinas de bombardis sagittantes illi de castro et Hradczan destruxerunt.

Item in festo Corporis Christi, alias die VI Junii, Thaborite duos monachos de Brzewniow communioni calicis nolentes consentire cum uno presbitero et quodam Theutonico capto circa Hradczan igne comburunt.

Item XII die Junii Thaborienses adhuc in campis iacentes circa muros Hradczan quatuor monachos de Aula Regia, ut dicebatur, qui ad communionem calicis et capparum deposicionem ipsis nullatenus consentire voluerunt, comburunt.

Eodem die ad vesperum venit rex Hungarie cum multis millibus equestrium et curribus victualibus ac aliis necessariis oneratis castro Pragensi et aliis, qui in Hradczan erant, porrigendis, quod sencientes Thaborite cum Pragensibus, Zacensibusque ac Lunensibus aciebus ordinatis ac curribus dispositis regi occurrere festinant. Interim autem panes et alia victualia pulveresque pixidum castrensibus porriguntur et aliquot centena equorum de castro Pragensi et Hradczan ad exercitum regis propter pabulorum carenciam educuntur. Hiis itaque factis rex cum suis reverti incipit, unde venerat, quem Thaborite cum sibi [d]) iunctis cum trituris, balistis et aliis defendiculis insequentes pacifice abire non sinebant. Quapropter versa est una turma regalium et congressu facto multi parte ex utraque ceciderunt,

národové hradu Pražského a Hradčan pracovitě 1420 bráníce, kdež Pražané bráníce, Táborští jim špíže nedali dodávati, hladem velikým trápeni byli, tak že maso koňské, listí z koření vinného hladem přinuceni jsou jísti. Někteří pak z nich, zvláště Čechové, uhlédavše čas slušný z hradu sou sešli, do města Pražského ušli sou. Jiní pak koňům žíly podřezujíce, aby na hradě nezemřeli, hnali sou, aby se žádnému z Pražských ani Táborských nehodili. A kdyby královští z Vyšehradu jednou jim chleba nedodali a je v hromadu sehnavše, všickni by musili utéci nebo hrad v ruce Pražanům dáti. Ale zpravovaní na Pohořelci z praku vyzdvižení Pražští a Táborští mnohé a veliké škody činili domům na Hradčanech; ale však ty praky z děl střílíce z hradu a z Hradčan zrušili sou. *)

O spálení mnichův z Břevňova a s Zbraslavě od Táborských. Item na den Božího těla, dne 6 měsíce června, Táborští dva mnichy z Břevňova k přijímání pod dvojí způsobou nechtějících povoliti s jedním knězem a s jedním Němcem, kteréhožto jsou u Hradčan jali, ohněm spálili a potom XII dne měsíce června Táborští ještě na poli ležíce, u zdí hradčanských 4 mnichy, kteříž povoliti ku přijímání pod obojí způsobou a kapí složení žádnou měrou nechtěli přistoupiti, spáleni jsou.

O podání špíže od krále na hrad Pražský; o boji, kterýž potom měli s ním Pražští. Téhož dne k večeru přitáhl král uherský s mnoha tisíci jízdných a s vozy obtěžnými špíží a jinými potřebami, aby těm, kteří sou byli na hradě a na Hradčanech, podal. To poznavše Táborští s Pražskými, Žateckými, Lounskými, čelo houfem svým zřídivše s králem se pospíchajíc potkali. A mezitím chleba a jiné špíže, prachu hradským dodali sou a několiko set koní s hradu Pražského, s Hradčan do vojska královského pro nedostatek píce svedli jsou. A když se to dálo, král s svými navracovati se počal, odkavadž byl přijel. Jehožto Táborští s cepami, s samostříly a jinou braní honili sou. Protož navrátil se jeden houf královský, sjedše se v hromadu, mnozí s obou stran padli sou, tak že více jich než na XXX na tom

[d]) suis A.

*) Tak v rukopisu.

1420 ita quod ultra quam XXX in loco eodem sunt sepulti, pluribus de parte regis vulneratis et in curribus abductis et post circa ecclesiam quandam sepultis.

Item XIV die Junii Pragenses cum Thaboriensibus et ceteris circa Hradczan et castrum Pragense iacentibus considerantes, quod castrenses iam victualibus sunt immuniti et quod grave foret eis ex omni parte defendere, ne victualia ad castrum adducantur, de campis recedunt, monasteriumque sancte Anne [e]) et monasterium sancti Thome ac domum quondam subcamerarii cum pluribus aliis domibus succendunt, Thaboritis se ad Novam transferentibus civitatem, habitoque cum Pragensibus tractatu capitaneos XII eligunt, quatuor scilicet de Antiqua civitate, quatuor de Nova et quatuor de Thaboriensibus et ceteris advenis, ut hii XII claves de portis et turribus in sua haberent potestate eaque, que ad bella spectant, ordinarent et dirigerent. Ibidemque concluditur, quod uxores, quarum mariti a civitate recesserunt, similiter filii et filie, quorum et quarum parentes discesserunt, exeant de civitate tam Antiqua quam Nova propter tradimentorum suspicionem, nisi de aliquarum vel aliquorum fidelitate sufficienter constaret. Item habito Pragensium cum Thaboriensibus et ceteris advenis altero tractatu concluditur unanimiter, quod tam incole quam advene omnia, que sunt legis dei et veritatis ipsius, fideliter promoveant et defendant omnia peccata mortalia publica in se et in civitate destruendo, quodque veritatis non foveant adversarios et ad custodiendas portas et turres civitatis advene Pragensibus iungantur; insuper, quod capitanei prefati omnem diligenciam erga ea, que bonum commune concernunt ac defensam veritatum, adhibeant et fideliter agant in premissis, super quibus omnibus et singulis litere proscripcionum conficiuntur tam ex parte incolarum quam advenarum. Quibus, sicut premittitur, ordinatis et dispositis Thaborienses cum equis et curribus in Antiquam se transferunt civitatem domos regias et alias a veris hospitibus derelictas occupantes et magna dampna de die in diem in edificiis facientes; mulieres

místě pohřbeno a mnoho královských smrtedlně zraněno. A na vozy je pobravše potom je u jednoho kostela pochovali.

O odstoupení Pražských a Táborských od hradu a Hradčan, když špíže od krále jim jest dodána. Item 14 dne měsíce června Pražští s Táborskými a s jinými u Hradčan ležícími znamenavše, že již hrad špíží opatřen a že by jim těžko bylo ze všech stran hájiti, aby špíže na hrad nebyla vezena, z pole sjeli sou, klášter svaté Magdaleny a svatého Tomáše klášter a dům podkomořího s mnohými domy jinými zapálili sou. Potom Táborští se na Nové město přestěhovali a učinivše s Pražskými námluvu 12 haytmanův vyvolili, 4 z Nového města, 4 z Starého, 4 z Táborských a s jinými příchozími, aby ti 12 klíčův od bran, od věží v své moci měli, k bojům náležité aby zřídili a zpravovali. A tu také na tom zůstáno, aby ženy, jichžto muži od města šli jsou, též synové a dcery, jichžto rodičové odešli jsou, aby také z města šli, z Nového i z Starého, pro domnění zrady, leč by kterých věrnost dostatečná byla shledána.

O zavření artykulův obyvatelův pražských a pilné stráži bran města a pražských věží a vypovědění protivníkův z města Pražského. Item, když sou Pražští s Táborskými a jinými příchozími podruhé rokování jměli, na tom zůstáno jest jednomyslně, aby tak obyvatelé jako příchozí všecky věci, kteréž jsou zákona božího a pravdy jeho, věrně bránili, všecky hříchy smrtedlné zjevné sami na sobě i v městě rušíce a protivníkův aby nechovali, aby tak k vostříhání bran, věží příchozí Pražským byli připojeni, tak aby hojnejmi při těch věcech, kteréž příleží k obecnému dobrému a k vobrané pravdy, aby věrní pověděných na ty všecky věci a na každou zvláště listové zapsání sou učinili z domácích i příchozích.*) A když sou ty věci zřízeny a způsobeny, Táborští do Starého města Pražského s koňmi, s vozy přestěhovali sou se, domy královské a jiné od pravých hospodářův opustivše, osadivše a veliké škody den ode dne na staveních činíce. Ale však ženy táborské v klášteře svatého Ambrože na

[e]) Magdalene AB. O klášteře sv. Maří Magdaleny viz níže k 21 červnu. Srov. Tomkův DP. IV, 66.

*) Tak vše v rukop.

1420 tamen [f]) Thaborienses in monasterio sancti Ambrosii in Nova civitate permanserunt, structuras edificiorum ipsius monasterii rumpendo. Et tunc communi consensu omnium taliter, ut prefertur, unitorum electe sunt ex incolis et advenis certe persone, que diligenter investigarent, si qui Pragensium nondum sub utraque specie corpori domini et sanguini communicarunt [g]), quatenus omnes tales, cuiuscunque condicionis existant aut sexus, de civitate educantur. Hii ergo sic electi quasi cottidie in pretorio consedentes evocabant cunctos ipsis denunciatos [h]) et suspectos et, quicunque ex ipsis nondum, sicut prefertur, communicantes sunt comperti, hii sub vexillo seu bannerio domini Czenkonis, quod in mediastino fuerat extensum, de civitate per precones educebantur, de quorum domibus et rebus se communitas intromittebat. Quidam eciam presertim Theutonici, quamvis iam ad veritatem accessissent et sub utraque specie communicassent aut communicare promitterent, quia [i]) tamen aliqui eorum promptuaria habuere plena, de civitate exire sunt compulsi. Ex recessu itaque voluntario et non voluntario hospitum multarum domorum potus diversi, blada ceteraque ad victum spectancia, que pro adventu regis Hungarorum et aliorum hospitum Pragam procurata propter lucrum fuerant, sunt derelicta, que communitas Pragensis pro Thaboriensium et ceterorum [k]) advenarum usu exponebat [l]), potusque diversos pro levi propinare statutum est pecunia. Nam malwasie una pinta per III grossos propinabatur, vinum gallicum per XII nummos, australicum per IV nummos [m]) et terrestre per II nummos [n]), cervisia quoque antiqua bona per I numum [o]), propter quod fratres aliqui et sorores sepius inebriati inebriabantur ob inconsueta ipsis potagia, quibus inmoderate utebantur.

Item XXI die mensis Junii arbores in orto archiepiscopi per communitatem Pragensem et Thaborienses sunt deposite seu succise, ne hostes ibidem latitare possent. Et eodem die monasterium monialium ad sanctam Magdalenam cum pluribus in Parva parte domunculis est per eosdem igne [p]) consumptum.

Novém městě zůstaly jsou, den ode dne kazíce a rušíce. Tehdáž z povolení vobecného všech spojených vyvoleny jsou některé vosoby z příchozích, toho pilně šetřily, ač by kteří z Pražských ještě těla a krve Krysta pána nepřijímali, aby ti, kteréhožkoliv stavu byli neb pohlaví, z města vyvedeni byli. Protož ti tak volení každý den na rathauze sedíce, vyvolávali všecky jim voznámené; a kteřížkoliv oznámeni byli přijímati nechtíce, ti pod korouhví páně Čeňkovou, kterážto na pranéři visela, z města od biřicův byli vyvedeni, v nichžto domy a statky vobec se uvazovala. A Němci, kteříž ku přijímání přivolili, ale, že komnaty a pivnice plné měli, z města jíti musili anebo píti z kalicha, aby i jiných věcí byli účastni, kteréžto ku příchodu krále a jiných hostí čekali. Kteréžto věci Pražané na Táborské a jim k jich živnosti nakládali. Pití rozličná za laciné peníze šenkovati ustanoveno. Nebo malvazí pinta jedna za 3 groše šeňkována byla. Víno vlaské po XI peniezích nalévali, rakouské víno po IV peniezích a zemské po II peniezích. Starého piva dobrého za peníz. Pro kteroužto věc bratří někteří a sestry častokrát zpijíce se nemohli sou od nezvyklých nápojův, jichžto nemírně požívali. 1420

O posekání štěpův ve dvoře arcibiskupově a spálení kláštera svaté Maří Magdaleny i Malé strany. Dne 21 měsíce června štěpy od vobce pražské a Táborských jsou posekány v zahradě arcibiskupově, aby nepřátelé pod nimi nemohli se krýti, a téhož dne klášter jeptiščí u svaté Maří Magdaleny s mnohými domky na Malé straně vohněm spálili sou.

---

[f]) autem B. — [g]) communicaverunt W. — [h]) adnunciatos B. — [i]) qui B. — [k]) aliorum B. — [l]) codd. exponebant. — [m]) IV denarios W. — [n]) II denarios W. — [o]) denarium W. — [p]) d. in A.

1420 Item [q]) XXIII die mensis Junii [7]), scilicet in vigilia sancti Johannis Baptiste dominus Ulricus de Rosis, adhuc veritatis amicus, ex mandato, ut creditur, regis Hungarie Sigismundi montem Hradisst prope Usk, quem Thaborienses possidebant, cum gente sua equestri ac pedestri [r]) copiosa adiuncto sibi Kragierz cum Theutonicis presertim Australibus circumvallavit potenter sperans possessores montis illius, quorum pro tunc non magna erat multitudo, expugnare, ne bona sua per predas et ignis incendia devastarentur per ipsos. Habebat enim in exercitu suo sacerdotes, qui sacramentum corporis dominici in tentorio exponebant et curienses sacramento dominici corporis et sanguinis sub utraque, panis scilicet et vini, communicabant specie. Accidit autem, quod cum in castrum Zebrak ad regis prefati presenciam cum paucis admodum equitaret, ibidem timore victus communionem utriusque speciei, ut creditur, abiurando absolucionem a legato pape, Fernando scilicet episcopo Lucensi, suscepit una cum certis baronibus et nobilibus regni in magnum scandalum plurimorum veritatis ipsius amicorum ac anime sue periculum et dampnum. Sicque ad exercitum suum rediens sacramentum altaris deponi [s]) mandavit et omnibus suis de cetero communicare sub utraque specie districte [t]) prohibuit indirecte mentis aperiens inconstanciam [u]), quam pedum ipsius claudicitas demonstrabat. Quapropter [v]) ulcio divina minime defuit. Nam Nicolaus de Hus, unus ex quatuor Thaboritarum capitaneis, percipiens fratrum et sororum gravamen [w]) in monte Hradisst cum ceteris in Praga Thaboriensibus statim XXV die Junii nocturno tempore exivit de Praga [x]) assumptis [y]) secum trecentis quinquaginta fere equitibus in fratrum suorum et sororum auxilium et subsidium [z]). Et cum die XXX Junii, dominico scilicet [a]) post [b]) sancti Petri, monti Hradisst cum gente admodum paucula in

Kterak hora Tábor od pánův z Rožmberka měla dobyta býti a od Rakušan. Item dne 23 měsíce června u vigiljí svatého Jana Křtitele pan Voldřich z Rožmberka, ještě přítel pravdy, jakož věřeno bylo, z přikázaní krále římského Zykmunda horu Hradiště blízko Ústí, kteroužto Táborští vládli, s lidem svým jízdným i pěším hojným, přijav k sobě Krajieře s Němci Rakušany, obehnal mocně, maje naději, že vladařem té hory bude, aby zboží jeho skrze loupeže a vohném pálením nehubili. I měl jest také v svém vojště kněží, kteřížto svátost krve pána Krysta na búdy vystavovali a dvořákům jeho tělo a krev pána Krysta podávali. I přihodilo se, že když na hrad Žebrák před přítomnost krále v150 jel, tu strachem popaden jsa přijímání pod obojí způsobou se odpřisáhl, rozhřešení od legata papežova Ferdinanda, biskupa lucenského, jest přijal i s jinými jistými pány, urozenými šlechtici království, k velikému pohoršení mnohých, kteří sou se pravdy přídrželi, také k nebezpečenství a ke škodě duše své. A tak do vojska svého se navrátiv, svátost oltářní složiti rozkázal a všem svým přijímati rozkázal pod jednou způsobou přísně neupřímé mysli otvíraje neustavičnost, noh jeho kulhavost ukazovala. Pro kteroužto věc božské pomsty neušel jest. Nebo Mikuláš z Husi, jeden z haytmanův, bratří a sestr na hoře Hradišti obležení *), s jinými bratřími táborskými v Praze ihned 30 dne měsíce června časem nočním z Prahy vytáhl jest, pojav s sebou jako 300 koní a 50 ku pomoci bratří a sester svých a k vobraně. A když 30 dne měsíce června v neděli na svatého Petra **) s lidem velmi maličkým se přibližoval, ihned bratří táborští s křikem hřmotným velmi zhůry zběhše, na nepřátely s Mikulášem Husineckým úprkem se obořili, kteřížto s strachem a bázní od Boha na ně dopuštěným jsouce zděšeni, po malém odporu hřbety obrátivše, utíkali sou, mnoho statku tu zůstavivše.

[q]) WA: *Dominus de Rosis communionem negavit.* — [r]) ac pedestri d. in B. — [s]) Slovem deponi se počíná druhý zlomek u Ludewiga. — [t]) stricte L. — [u]) inconst. aper. W. — [v]) A: *Sequitur pena peccati super Rozmbersky.* — [w]) fratr. et sor. suorum in monte Hr. gravamen L. — [x]) de Praga exivit L. — [y]) acceptis L. — [z]) et subs. d. L. — [a]) d. in W. — [b]) d. L.

[7]) Datum nejspíše nevztahuje se k počátku obležení, nýbrž k návratu Oldřichovu od krále. Srov. Palackého Dějiny III, 1. 383 a Tomkův DP. IV, 68—69.

*) Tak v ruk.; percipiens nepřeloženo. — **) Srov. L.

1420 diescente fratribus montis consciis appropinquaret, mox fratres Thaborienses cum clamore valido de monte descendentes in hostes suos cum Nicolao prefato de Hus irruunt impetuose, qui domino deo ipsis timorem incuciente territi post modicam resistenciam terga vertendo fugierunt multis rebus derelictis, non obstante, quod ultra quam XX ipsorum super uno forent ex Thaboriensibus. Quos Thaborienses insequentes multos ex eis prosternunt, alios autem [c]) vulnerant, ceteros vero [d]) captivant. Sicque gracias domino deo de victoria contra inimicos concessa agentes et predam magnam in auro et [e]) argento, pecunia, armis, cyphis [f]) ac cingulis argenteis, vestibus preciosis, bombardis, tentoriis potagiisque ac victualibus non modicis tollentes montem Hradisst cum ingenti gaudio ascendunt unicuique, prout opus erat, de spoliis inperciendo. Machinam eciam unam ab inimicis derelictam altera destructa sursum tulerunt. Dominus ergo de Rosis multum deiectus et de Thaboritis se vindicare volens omnes sacerdotes populum sub utraque specie in bonis suis communicantes captivari iubet et turribus castrorum suorum puta Przibenicz, Chustnik, Helfemburg [g]), Krumlow, Rozmberg et Novi castri detrudi ad abiurandum utriusque speciei communionem eosdem compellere satagens, quod tamen deo ipsos in constancia ipsius veritatis conservante minime est assecutus [h]), licet temporis successu duos ex eis in castro Helfemburg [i]) mortificaverit [k]), reliquos pane tribulacionis et aqua angustie ad medium fere annum velud tyrannicus veritatis agnite persecutor saturando. Cui nec hoc ad explendam suam tyrannidem sufficiebat, sed mala malis cumulando in bonis suis communionem sacratissimam calicis [l]) ad populum suspendit, propter quod, ut patebit in subsequentibus [m]), multa dampna in bonis suis excepit per Thaboritarum genus [n]), bona sua multipliciter et varie devastantes et invadentes.

Item eodem tempore nobilis dominus Alsso de Wrzesstiow [8]), veritatis et legis Christi non modicus zelator, et Benessius de Mokrowicz ac

A majíce jako XX na jednoho Táborského, je Táborští stíhajíce, mnoho z nich zbili jsou, jiné zranili, zjímali. A tak pánu Bohu z vítězství nad nepřátely půjčeného chválu vzdávajíce, kořisti veliké na zlatě, stříbře, od peněz, odění, číší, pasův stříbrných, roucha drahého, děl, bud a stanův, pití a jiné špíže nemálo pobravše, s radostí velikou na Hradiště vjeli sou, jednomu každému, což potřeba bylo, z loupeže rozdělujíce. Prak také jeden od nepřátel zůstavený a zkažený druhý na horu vzali sou. Protož pan z Rožmberka velmi jsa ponížen a nad Táborskými chtě se mstíti, všecky kněží, kteříž sou na jeho zboží lidu obecnému pod obojí způsobou rozdávali, kázal zjímati a do věží po svých zámcích, totižto na Přibenicích a Chustníku, na Helffmburce, na Krumlově, na Rožmberce a na Novém Hradě nametati a, aby se odpřisáhli rozdávaní pod obojí způsobou, kázal nutiti. Ale však pán Bůh v stálosti a setrvání pravdy ráčil zachovati. Nebo jich málo zjímal jest, až dva potom na Helffmberce umořil jest, ale jiné chlebem žalosti a vodou úzkosti odpravil, jako ukrutník a pravdy poznalé protivník, krmil a napájel jest. Jemužto k vyplnění a nasycení jeho ukrutnosti stačilo, ale zlé ke zlému shromažďoval. Přijímaní pod obojí způsobou na svém zboží zapověděl a zastavil. Protož, jakož níže bude praveno, mnoho škody na svém zboží skrze lid táborský vzal jest; neb sou zboží jeho mnohými obyčeji a rozličně hubili. 1420

O skončení divném Hradce Králové a potom o obehnání jeho 10 tisíci z strany krále uherského, kteřížto nic neobdrželi, ale odtad k Praze

[c]) d. apud L. — [d]) autem L. — [e]) d. in WA. — [f]) scyphis et armis L. — [g]) codd. Helmfeburg. — [h]) consecutus L. — [i]) Helmffemburg B. — [k]) mortificaverunt A, mortificavit L. — [l]) cal. sacr. L. — [m]) inferius L. — [n]) gentem L.

[8]) Aleš z Risenburka na Vřešťově.

1420 Girziczko de Chwalkowicz, communionis utriusque speciei et aliarum veritatum fautores, perpendentes in civitate Grecensi et eius [o]) confinio per monachos et sacerdotes legi dei adversantes fautoribus veritatis sexus utriusque inferri oppressiones gravissimas ac fideles ad veritatum [p]) abiuracionem impelli crudeliter, condolentes eciam cordialiter virginum ac mulierum violacionibus turpibus, que eisdem per veritatis emulos tam regnicolas quam extraneos [q]) violenter inferebantur [r]), nutu dei, ut speratur, in montem Kunieticz supra Pardubicz altum ac firmum rusticorum ac carbonistarum multitudinem non modicam ad obviandum malis premissis et veritatem communionis utriusque speciei libertandum de vicinatu congregarunt. Ad quos Ambrosius, presbiter de Grecz, ante ea per reginam Zophiam ac suos officiales exclusus, pro tunc in Praga consistens, se expedivit periculis viarum non obstantibus, ibidemque predicans et [s]) populum sacro [t]) Christi corpore [u]) et sanguine sub duplici specie communicans [v]) mestorum ac lacrimancium mentes in gaudium vertit ac leticiam. Tandem vero feria III post Johannis Baptiste preparari scalas iubet fingendo, se cum domino [w]) Alssone, Benessio [9]), Gircziczkone [10]) et gente ibidem congregata ad invadendum Podlazicz progredi. Dum ergo [x]) vespere appropinquante iter versus Podlazicz arriperent, exploratores Grecensium hec ad civitatem deferunt. Securi ergo ex hoc effecti non ita diligenter civitatem nocte ipsa custodiebant. Sicque noctis tempore dominus Ambrosius cum gente prefata iter versus Grecz [y]) dirigit et circa diescentem civitati appropinquantes cum scalis se ad muros applicant et paucis admodum resistentibus et ceteris perplexis muros civitatis in brevi obtinent [z]), demum vero quibusdam ex intraneis [a]) ad castrum, reliquis vero super turres portarum confugientibus clara iam die, que erat XXVI Junii, civitatis fiunt possessores amicis ac fautoribus veritatis [b]) in magnam exultacionem et gaudium. Captivatis ergo aliquibus veritatis adversariis et hiis, qui ad castrum et

se navrátili. Item téhož času urozený pan Aleš z Vřešťova, pravdy zákona božího veliký milovník, a Beneš z Mokrovic a Jiřík z Chvalkovic, přijímající pod obojí způsobou a jiných pravdy přízniví přátelé, poznavše, že na město Hradci Králové a v tom okolí skrze mnichy a kněží zákona božího protivné lidem přídržícím se pravdy obojímu pohlaví velcí nátiskové se dáli a že věrní odpřísahati se pravdy boží musili, mučeni byli ukrutně, litujíce také srdečně mrzkého násilí nad pannami a ženami, kteráž se jim dála skrze nepřátely pravdy od domácích i cizích násilně, ponuknutím božským, jakož naděje jest, na hůru Kunětickou nad Pardubici, vysokou a pevnou, lidu obecného a uhléřův množství sebráno, aby mohli překaziti zlému a pravdu pod obojí způsobou osvoboditi. K nimžto knéz Ambrož z Hradce před tím od královny Žofky a od jejích úředlníkův jsa vyhnán, tehdáž jsa v Praze, k nim se vypravil, nedbajé na nebezpečenství cesty, a tu na té hoře kázav slovo boží rozdáváním těla a krve Krystovy smutných a plačících mysli obrátil jest v radost a v veselé. Potom v outerý po svatém Janu Křtiteli kázal řebříky dělati pořkna se s předpověděným panem Alšem, s Benešem a Jiříkem a s lidmi tu shromážděných táhnouti k Podlažici, aby je ztekli. Protož když se večer přiblížil, počali sou táhnouti; špehýři hradečtí do města dali znáti. A protož ubezpečivše se z toho, ne tak pilně města ostříhali sou. A tak nočním časem knéz Ambrož s lidem předpověděným k Hradci cestu svou obrátil. A k městu se přibravše, řebříky ke zdem připravovali sou, ano jiní málo odpírali a jiné smetali; a tak zdi městské s boží pomocí v skůře obdrželi. Potom z městských někteří na hrad, na věže utekli sou. A již den byl jasný, jenž byl den 26 měsíce června, město sou osedli a pozdravovali přátelův a milovníkův pravdy k velikému veselí a radosti. Protož zjímavše některé, s protivnými ty, kteří sou utekli na hrad a na věže a poddali se, všecky z města vyvedli sou a město milovníky zákona pravdy osadili. Sobě za haytmany 1420

[o]) suo L. — [p]) veritatis L. — [q]) exteros L. — [r]) inferebantur L, inferebant codd. — [s]) d. in B. — [t]) sancto B. — [u]) sacramento Christi et corpore W. — [v]) communicans L, d. in codd. — [w]) cum prefatis domino L. — [x]) d. in W. — [y]) Hradecz L. — [z]) obtinent in brevi L. — [a]) quibusdam extraneis L. — [b]) veritatis fautoribus L.

[9]) Beneš z Mokrovous. — [10]) Jiří z Chvalkovic.

1420 turres confugerant, se subdentibus ipsos de civitate educunt, civitatemque amicis fautoribusque legis dei [c]) muniendo pro capitaneis dominum Alssonem prefatum, Benessium, et Girziczkonem [d]) eligunt, bona quoque adversariorum eductorum de civitate inter se dividunt domos eorum hiis, qui probati iam in tenendo legem Christi fuerant, distribuendo et [e]) civitatem die nocteque [f]) diligencius custodiendo [g]). Quo audito rex turbatur valde et omnes sibi adherentes. Celeriter ergo barones regni cum gente elegantissima Boemorum et Moravorum ultra quam decem millium ex mandato regis se ad circumvallandum Grecz [h]) expediunt seque in distancia fere medii milliaris a civitate in campis deponunt propius accedere propter periculum non audendo. Et fingentes literas, quod civitas Pragensis treugas pacis cum rege ad certum tempus inisset [i]), hortabantur, quatenus Grecenses [k]) idem faciant. Et [l]) sic decepti Grecenses treugas pacis tamdiu, donec a Pragensibus responsum non haberent, firmaverunt [m]) cum regalibus. Cognita autem falsitate [n]) eorum prefatis subdolis treugis pacis renunciantes civitatem eo diligencius ac vigilancius [o]) custodiebant et victualibus muniebant.

Item [p]) XXX die [q]) Junii, que erat dies dominica proxima post Petri apostoli, rex Hungarie Sigismundus cum exercitu valido tam Boemorum quam exterarum multarum et variarum [r]) nacionum castro Pragensi appropinquat [s]). Infra missarum ergo solempnia ipse cum aliquibus pocioribus in castrum Pragense a clero processionaliter pulsatis magnis campanis cum ympnis et canticis solempniter excipitur exercitu ipsius tentoria seu tabernacula in planicie camporum inter Bruskam et Ouenecz ac ortum ferarum sitorum extendente ad expugnandum Pragam velut hereticam civitatem propter calicis sacri communionem et alias evangelicas veritates. Ad hunc itaque camporum locum gentes multe et varie propter cruciatam pape contra Boemos, presertim communionem calicis zelantes, inique erec-

pana Alše, Beneše a Jiříka vyvolili. Statky pak 1420
těch protivníkův vyvedených z města mezi sebou rozdělili a domy jich těm, kteří jsou již vskušeni v držení pravdy zákona božího, rozdali sou. A města ve dne i v noci ostříhali sou. To uslyšav král zarmoutil se velmi a všickni jeho s ním. Protož rychle páni korouhevní královští s lidem vybraným Čechův a Moravanův více než X tisícův z přikázání krále k obehnání města se vypravili a položili s množstvím od města na poli jako v polou míli, blíže přistoupiti pro nebezpečenství nesmějíce. A složivše sobě listy, že by město Pražské v příměří pokojné s králem do jistého času určeného vešlo, napomínali sou, aby Hradečtí též to učinili. A tak oklamáni jsouce Hradečtí, příměří pokoje tak dlouho, dokavadž by odpovědi od Pražských neměli, s královskými utvrdili sou. Ale poznavše faleš jich lstivým, příměří pokoje vypověděli sou a města tím pilněji a bedlivěji ostříhali a špíží zachystávali.

O příjezdu krále Zykmunda na hrad Pražský a položení vojska mezi Bruskou a Ovencem a Oborou lidu jeho. Item 30 dne měsíce června den nedělní po svatém Petru apoštolu král uherský Zykmund s vojskem velikým Uhrův, Čechův a jiných cizokrajných mnohých národů k hradu Pražskému přiblížil se v služby mše. Sám s některými hlavnějšími na hrad Pražský od kněžstva s processí a s zvoněním a zpíváním jest přijat, ale vojsko jeho stany a boudy na rovném polí mezi Bruskou a Ovencem a Oborou položených ustavivše k dobývání Prahy jako města kacířského pro přijímaní z kalicha a jiné pravdy čtení svatého.*) Protož na to místo polí lid mnohý a rozličný pro vyzdvižení kříže papežova proti Čechům, zvlášť pro přijímaní z kalicha, pravdy milujícím nešlechetnej den ode dne se rozmáhal

[c]) et legis dei fautoribus L. — [d]) Girzikonem A, Girzičkonem B. — [e]) d. ap. L. — [f]) nocte dieque L. — [g]) diligenter custodientes L. — [h]) Hradecz L. — [i]) inissent A. — [k]) Hradecenses L. — [l]) ut L. — [m]) firmarent L. — [n]) infidelitate L. — [o]) eo dil. ac vig. civitatem L. — [p]) W: *Obsessio Pragensis.* — [q]) d. ap. L. — [r]) exterorum multorum variarumque L. — [s]) appropinquavit L.

*) Tak v rukop.

1420 tam de die in diem confluebant de diversis mundi regnis, ducatibus, provinciis ac [t]) districtibus pro expugnanda inclita et magnifica Pragensi civitate [u]) ac sic calicis communione annullanda et cassanda per hoc indulgencias a pena et a culpa obtinere se sperantes, quod spirituales ipsis, licet false, promittebant ad destruendum fideles Boemos utriusque sexus multipliciter animando. In hoc ergo exercitu, cuius multitudo ultra quam ad centum quinquaginta millia armatorum se extendebant [v]), erant enim [w]) archiepiscopi, episcopi, patriarcha Aquilegiensis [1]), doctores diversi ceterique prelati spirituales, duces et principes seculares, numero fere XL, marchiones, comites, barones et nobiles multi, milites, clientes, cives diversarum civitatum et rustici totam planiciem camporum premissorum occupando et tentoria seu tabernacula sumptuosa in similitudinem trium magnarum civitatum ordinando. Ibi diversarum [x]) nacionum fuere populi [y]), tribus et lingue, Boemi et Moravi, Hungari et Croaci, Dalmaci et Bulgari, Walachi et Siculi, Cuni, Jasi, Ruteni, Rasi, Slavi, Pruteni, Servi, Turingi, Stirii, Misnenses, Bavari, Saxones, Australes, Franci, Francones, Anglici, Brabanti, Bestfali [z]), Holandri, Sweyceri [a]), Lusacenses, Swevi, Carintii, Aragones, Hispani, Poloni, Theutonici de Reno et alii quam plurimi. Hii ergo cottidie in vertice montis supra flumen ex opposito monasterii sancte Crucis et ecclesie sancti Valentini stantes contra civitatem ha! ha! hus! hus! kacer! kacer! velut canes ululabant et, si quis casu in manus eorum Bohemus incidebat, eundem sine mora, nisi cito liberaretur per Boemos [b]) in campis cum ipsis [c]) iacentes, absque omni misericordia comburebant velut hereticum, eciamsi nunquam sub utraque communicasset specie. Sepius quoque [cc]) cum Pragensibus preludia bellica in Arena sub Bruska et in orto archiepiscopali exercendo dampna magna et notabilia in rebus [d]) pariter et corporibus percipiebant. Multociens enim V vel X ex Pragensibus solum iopulis induti magnam multitudinem armatorum fugabant

z rozličných krajin světa a království a knížetství, krajin a lamfrydů k dobývání slavného města Pražského pro zkažení a v nic obrácení přijímání z kalichu, skrze to nadějíc se odpustků a že sobě od viny i pokuty muk obdrží, jenž jim duchovní, ačkoli falešně, slibovali k zkažení věrných Čechův rozličně posilňujíce. Protož v tom vojsku, jehožto množství ke stu a padesáti tisícův oděncův bylo počteno nepřátel ku Praze shromážděných, nebo byli arcibiskupové, biskupi, patriarcha aquilienský, doktorové rozliční a jiní prelátové duchovní, vejvodové, knížata světští v počtu jako 40, markrabův, hrabí, šlechticův, vladyk množství, rytířův, panoší, měšťan *) rozličných měst a sedlákův, tak že jsou všecku rovinu pole předpověděného přikryli. Stanův nákladných ku podobenství tří měst velikých pořádně staveli. Tu rozličných národův byli jsou lidé, pokolení i jazykové: Českého, Moravského, Uhři, Charvati, Dalmačtí a Bulgaři, Valachové, Sykulští, Cuni, Jasi, Rusové, Holí i Slováci, Rusové, Prušané, Švábi, Turyngenští, Štyrští, Míšeňští, Bavorští, Rakušané, Sasíci, Frankové, Franští, Wigtišti (sic), Brabantičtí, Bestfalové, Holandové, Šveycaři, Lužičtí, Korytané, Arragonští, Hyšpanové, Poláci, Němci z Reynu a jiní mnozí. Protož ti všichni na vrchu hory nad řekou proti klášteru svatého Kříže a kostelu svatého Valentina stojíce proti městu: Ha, ha, Hus, Hus, Katzer, katzer! jako psi vejli sou. A jestliže z příhody který Čech v ruce jich padl, toho bez prodlení, leč by byl rychle od jiných Čechův, kteříž na poli leželi, vysvobozen, beze všeho milosrdenství byl upálen jako kacíř, by pak nikdy pod obojí způsobou nepřijímal. Častokrat také s Pražskými harce na Písku pod Bruskou mívali a v zahradě arcibiskupové a škody veliké na tělech i na statcích znamenité brali. Mnohokrát V nebo VI Pražských toliko v kabátích veliké množství oděncův honili sou, cepami dobře okovanými výborným oděním oděné podstupovali a až do smrti mnohé umlacovali. Ani stavů nad mlejny proti klášteru svatého Kříže porušiti ani mlýnu spáliti, ač se

[t]) d. ap. L. — [u]) civ. Prag. L. — [v]) extendebant codd., extendebat L. — [w]) d. ap. L. — [x]) adversarum W. — [y]) d. ap. L. — [z]) Betsfali codd. — [a]) Sweycari B. — [b]) barones L. — [c]) cum ipsis d. ap. L. — [cc]) Saepius quoque habebant L; srov. překl. — [d]) dampna et notabilia in rebus codd.; et perdendo (!) damna magna in rebus L.

[1]) Ludvík.

*) Rukopis má města.

1420 trituris bene ferratis optimis armis armatos invadendo et usque ad mortem multos [e]) sepe prosternendo; denique nec obstacula molendinorum ex opposito monasterii sancte Crucis rumpere, nec molendina comburere, licet sepius attemptassent, poterant, sed semper aut percussi aut nichil efficientes confusi recesserunt.

Item cum rex Hungarie Sigismundus sic potenter, ut prefertur, campos cum intraneis et extraneis contra Pragensem teneret civitatem et intenderet montem prope patibulum dictum Witkowa hora suis munire gentibus, ut velut tercio castro Pragam sic stringeret, quod nullus civitati Pragensi liber pateret victualium accessus, hoc presciens Johannes [f]) Ziska, Thaboriensium capitaneus [g]), absque dilacione mox in supradicto monte duo in modum stubarum disposuit fieri propugnacula [h]), que parvulo fossato circumfodi mandavit et muro ex humo et lapidibus circumdari, per quod quidem propugnaculum [i]) dominus omnipotens miraculose salutem Pragensi contulit civitati, ita quod in eodem loco hostes prostrati amplius civitatem sic hostiliter invadere non attemptaverunt, ut patebit inferius.

Item [k]) sabbato post Procopii, scilicet sexta die Julii, duce Austrie cum exercitu valido versus Pragam per Miliczin ad exercitum regis Sigismundi equitante sexaginta forte equestres declinantes in Arnosstowicz dominum Wenceslaum, eiusdem ecclesie [l]) plebanum, hominem deo et hominibus carum, cum [m]) suo vicario propter communionem utriusque speciei ad tradicionem quorundam Boemorum sacerdotum [n]) captivant et ambos uni equo imponentes usque ad exercitum ducis in villam Bystrzicz deportaverunt [o]) et de equo deponentes duci velut hereticos pertinaces presentarunt et a duce ad episcopum et viceversa velut a Caypha ad Pilatum quasi tota nocte perduxerunt angariantes et minas ignis imponentes [p]), ut prefatam utriusque speciei communionem abiurent et peniteant, alias igne comburentur [q]). Quibus dominus Wenceslaus humiliter respondens ait: „Evangelium est et prac-

často pokoušeli, nemohli; nebo zbití neb nic nedovedouc s hanbou sou odstupovali. 1420

Osazení Vítkovy hory od bratra Jana Žižky, haytmana táborského, proti králi Zykmundovi uherskému. Item když král uherský Zykmund tak mocně jest pole s domácími a s cizími proti Pražským držel a mínil horu Vítkovu svými osaditi, aby tak Prahu jako třetím hradem ssoužil, tu aby Pražským špíže odnikud vezena nemohla býti, to přezvěděv Jan Žižka, Táborských haytman, beze všeho prodlévání hned na té hoře dva sruby dřevěnný ku podobenství jisteb způsobil. Kteréžto sruby maličkým příkopem kázal okopati a zdí z země a z kamení obklaziti. Zkrze kteroužto tvrz pán Bůh všemohoucí divné vysvobození Pražským dal, tak že na tom místě nepřátelé poražení více se o Prahu pokoušeti nechtěli, jakož o tom níže bude psáno.

O spálení kněze Václava, faráře arnoštovského, s jeho vikářem, s některými sedláky i s dětmi. Item v sobotu po svatém Prokopu, když 6 dne měsíce července vejvoda rakouský s velikým vojskem k Praze od Miličína do vojska králova táhl, snad 60 koní, odjevše od vojska do Arnoštovic, kněze Václava v tej vsi, Bohu i lidem milého, pro podávání těla a krve boží pod obojí způsobou jsou zradú některých kněží českých i s vikářem jali a oba na jeden kůň vsadivše, do vojska vývody do Bystřice přinesli, vývodovi jako kacíře dali a od vývody biskupovi sem i tam celou noc přívozovali jako od Kayfáše ku Pilátovi, hrozíce, nutíce, aby rozdávání pod obojí způsobou se odpřisáhli, nebo že budou spáleni. Kněz Václav jim pokorně odpovídaje, že „to u vašich mšálích máte psáno a písmo svaté tomu učí; smažte to písmo nebo zžerte to čtení!“ Jeden Turek z nich plechovici maje na ruce udeřil kněze

[e]) d. apud L. — [f]) d. ap. L. — [g]) Taboritarum cap. Zizka L. — [h]) lignea propugnacula L; srov. překlad. — [i]) propugnaculum, sic exiliter structum L. — [k]) WA: *De martirio plebani Wenceslai in Arnosstowicz.* — Odtud počínaje přibírají se též varianty tak zv. Chron. Universitatis Prag. (P) — [l]) ville L; srov. překlad. — [m]) una cum L. — [n]) sac. Boh. L. — [o]) deportarunt AB. — [p]) d. ap. L. — [q]) aut igne comburentur, imprimebant L.

1420 tica ecclesie primitive et hic in vestro scripto missali. Delete hanc scripturam vel devorate hoc evangelium!“ Et quidam ex militibus astans ciroteca ferrea manu indutus predicti domini Wenceslai maxillam non verebatur percutere, ita ut sanguis de naribus ipsius [r]) ad statim vehementer prorumperet. Et sic eo eadem nocte multipliciter cum sibi iunctis fatigatis sompnum capiunt et facto mane, scilicet die dominico, ipsum dominum Wenceslaum cum suo vicario et tribus inveteratis [s]) rusticis ac quatuor parvulis in veritate constantibus, uno de VII, alio [t]) de VIII, alio [u]) de X [v]) et [w]) extremo [x]) de XI annis, strui lignorum supra piscinam in predicta villa simul imponunt, quasi sederent [y]). Quos hortati sunt circumstantes, ut si vivere velint, quod adhuc abiurent. Ad que verba dominus Wenceslaus velud fidelis pastor ovium: „Absit, ait, a nobis, quod suadetis, sed non unam, ymmo centum pocius mortes, si possibile esset, subire volumus, quam tam clarissimam evangelii veritatem [z]) abnegare“. Et statim tortores submisso igne struem lignorum incendunt et parvuli velud tyrones novelli in sinu domini Wenceslai sedentes et per eum amplexati ympnum deo decantantes subito expirant, aliis tardius, sic quod ultimus dominus Wenceslaus spiritum deo tradidit martirio, ut pie creditur, cum sibi iunctis coronatus. Nos ergo miseri quid facimus? Insurgunt indocti, rustici et parvuli et rapiunt celum per martirii coronam [a]), nos vero in deliciis viventes inferno cottidie appropinquamus, a quo dignetur nos eripere, qui vivit et regnat deus in secula benedictus [b]).

Item [c]) eodem tempore Woytiech, plebanus in villa [d]) Chelczicz, que prope Wodnianam civitatem est sita, hic cum timeret deum nullis preter communionem calicis exorbitacionibus consenciens, combustiones et homicidia Thaboriensium horrens, a Hrzkone cliente de Turow eiusdem confinii propter solam calicis communionem capitur et in Budwais civitatem cum quodam altero presbitero deducuntur [e]) et civitati velut heretici ambo [f]) presentantur et in turrim sta-

v tvář, tak že krev z nosu i z oust jeho tekla jest. 1420 A tak jej přes celou noc trápivše, zesnulí jsou. A když bylo ráno, totiž den nedělní, kněze Václava s jeho vikářem a třmi sedláky a čtvero robátek na hranici dřev tu nad rybníkem všecky spolu vložili sou a jako posadili. A jeden napomínal jich, chtějí-li ještě živi býti, aby se odpřisáhli. Kněz Václav jako věrný pastýř ovcí řekl: „Odstup to od nás, což radíte, a netoliko jednu, ale sto smrtí podstoupiti chceme, by možné bylo, nežli pravdy jasné, čtením svatým osvícené, zapříti.“ Ihned kati zapálili sou ty hranice dřev s nimi. A maličcí jako rytířové noví v lůně kněze Václava sedíc, jsouce objati, písničku Bohu spívali. Brzo zadechli se, ale jiní déle, tak že posléz všech kněz Václav duši Bohu vrátil jest, mučedlničí korunu s svými obdržav. Maličcí, sedláčkové . . . dosahují, ale [v] rozkoších my vytylí do pekla s hříchy stupujíce.

O spálení kněze Vojtěcha, faráře chelčického, s druhým knězem v městě Budějovicích pro rozdávání pod obojí spůsobou. Item téhož času kněz Vojtěch, farář ve vsi Chelčicích, kterážto blíž Vodňan města jest přiležící, ten že se bál pána Boha, pro samo rozdávání těla a krve pána Krysta pod obojí způsobou z kalicha jat jest od jednoho zemana z Tuřova Hrzkona téhož kraje v Kručíně, s druhým knězem jest veden a jakožto kacíř v ruce jich dán. A tak oba do věže

r) d. ap. L. — s) antiquis L. — t) alio L, alium codd. — u) alium codd. — v) al. de X d. ap. L. — w) d. ap. L. — x) extremum codd. extremo vero L. — y) sedentes L. — z) doctrinam L. — a) Nos ergo . . . coronam d. in A. — b) benedictus. Amen. LobkL. — c) WA: *De aliorum sacerdotum martirio.* — d) d. ap. L. — e) deducitur L. — f) d. ap. L.

1420 tim immittuntur[g]) et completis forte tribus septimanis, cum abiurare nollent, foris civitatem comburuntur. Gloria tibi, domine, qui timentibus te prebes usque in finem in veritate persistere, nulla penarum genera horrentibus![h])

Item XIII die Julii, scilicet in die Margarethe, veniens de exercitu cumulus armatorum in campum Hospitalium civitatem attemptantes[i]), ut probarent, qualiter se Pragenses ponerent[k]) ad defensam, et cum civitati appropinquarent, occurrerunt eisdem[l]) ad pulsum campane pretorii multitudo[m]) Pragensium. Qui nullo servato ordine nec se ipsos expectantes contra capitaneorum voluntatem, quamvis pauciores, multitudinem equestrium hostiliter invadunt. Et cum simul conflictum inirent, Pragenses videntes inimicorum fortitudinem fugierunt quibusdam interfectis et pluribus[n]) vulneratis. Et cum de civitate multitudo advenisset[o]), tum hostes cedunt[p]) et per Multaviam redeunt, unde venerant, de quorum numero quatuor rustici unum militem occiderunt et, cum pro armis certarent, accurrentes festine quidam[q]) de ipsius[r]) societate et[s]) hos quatuor statim in eodem loco letaliter vulnerantes recesserunt.

l. 4 Item in crastino, scilicet die dominico post Margarethe proximo, quasi[t]) hora[u]) vesperorum aptus[v]) fuit omnis regis exercitus, ut quidam ex eis in pluribus millibus ligneum in monte iuxta patibulum per Ziskam[w]) erectum propugnaculum expugnando[x]) invaderent, quo habito cetere turme secundum capitaneorum disposicionem in Pragensem in tribus locis irruerent civitatem, de castro scilicet Pragensi Bohemi domum ducis Saxonie cum XVI millibus, de Wyssegrado ad Novam, de campo autem Hospitalensi Antiquam applicarent civitates. Hec cum sic disponerentur, procedunt multa[y]) millia equitum in campum Hospitalensem rege ex altera parte Multavie[z]) in campo cum tribus magnis turmis expectante,

uvržena. A slyše o Táborských, že pálí a mordují, jsa zapálen, do města Budějovic s druhými kněžími dovedeni byli. A když se nechtěli odpřísíci, ve třech nedělích jsou spáleni.*) Sláva Tobě, Hospodine, jenžto bojícím se Tebe dáváš do konce setrvati a hrůz smrti se nebáti! 1420

O harcování na poli Špitálském od Pražských a od královských, s škodou však Pražských. Item 13 dne měsíce července, totiž na den svaté Markéty, přišel jest houf voděncův na pole Špitálské, města Pražského pokoušejíce se ztéci, aby skusili, kterak by se Pražané k bránění jměli. A když se k městu přibližovali, potkalo se s nimi k zvonění zvonův na rathauze množství Pražských, kteřížto nezachovávají[ce] žádného řádu, ani se sčekavše, proti vůli hejtmanův svých, ačkoli ve všem počtu, množství jedouc nepřátelsky a udatně podstoupili sou.**) A když sou spolu v boj vešli, Pražští vidouce nepřátel sílu, utíkali sou. Někteří z nich zbiti jsou, někteří zraněni. A když z města množství přispělo, nepřátelé počali sou utíkati přes Vltavu, odkud sou byli přijeli. Z jichžto počtu čtyři sedláci jednoho rytíře zabili jsou. A když sou se o odění vadili, vyrazivše někteří rychle z jich tovaryšstva, ty čtyry ihned na tom smrtedlné zranivše odjeli sou.

O přístupu a přítoku k hoře Žižkově několiko tisícův z královských, z nichžto veliký díl zbit jest od Žižky a od žen v malém počtu mužův. Item nazejtří v neděli po svaté Markétě hodinu jako nešporní hotovo bylo všecko vojsko královo, aby někteří z nich v několiko tisícech z dříví obradu na hůře proti šibenici, od Žižky haytmana pozdviženou, podstoupili šturmem a dobyli, to když se tak dálo, jiní houfové podle zřízení haytmanův královských proti městu Pražskému na třech místech obořili sou se: z hradu Pražského Čechové k domu sasskému v XVI tisících, z Vyšehradu pak na Nové město a z pole Špitálského, aby k Starému městu přistoupili. To když tak způsobeno bylo, táhlo jest množství

[g]) immittuntur PL, mittuntur WAB. — [h]) Gloria ... horrentibus d. in WB. — [i]) civitatem Pragensem tentantes L. — [k]) quatenus haberent se Pragenses L. — [l]) occurrit eisdem populus L. — [m]) d. ap. L. — [n]) plurimis L. — [o]) occurrisset L. — [p]) tunc hostes inceperunt fugere L. — [q]) quidam festine L. — [r]) ipsorum L; srov. překlad. — [s]) d. ap. L. — [t]) d. ap. L. — [u]) hora quarta L. — [v]) paratus L. — [w]) Z. capitaneum L. — [x]) d. in B. — [y]) multa PL, d. in WAB. — [z]) Muld. fluminis L.

*) Tak v rukopise. — **) Tak rukopis; mělo by však asi býti: ačkoli v menším počtu jsouce, množství jezdců nepřátelsky ...

1420 ut finem rei cerneret. Misnenses vero cum suis et sibi VII vel VIII millibus iunctis equestres [a]) montem ascendunt et [b]) cum impetu et tubicenis pretactum ligneum invadunt propugnaculum fossatam et turrim vinee obtinentes. Et cum murum ex terra et lapidibus factum vellent ascendere, due mulieres cum una virgine et forte cum XXVI viris [c]), qui pro tunc in propugnaculo remanserant, viriliter lapidibus et cuspidibus [d]) resistentes defendebant, telis enim et pixidum pulvere carentes. Una itaque ex pretactis mulieribus, licet inermis, virorum vincebat animum nolens a loco suo pedem retrahere: „Antichristo, inquit, non licet fideli christiano cedere.“ Et sic animose pugnans interfecta spiritum exalavit. Ziska quoque veniens et ipse prostratus fuisset [e]), nisi sui cum trituris eum de hostium manibus eruissent. Et cum iam tota quasi [f]) civitas de perdicione [g]) formidaret, oraciones et lacrimas cum parvulis fundens solum auxilium de celo prestolabatur, advenit interim presbiter cum corporis Christi sacramento et post eum quinquaginta forte sagittarii et ceteri rustici inermes cum trituris et [h]) inimici viso sacramento et audito campanule sono magnoque populi [i]) clamore vehementi timore prostrati terga vertunt cicius fugientes, alter alterum cupiens in cursu prevenire. Quo impetu se continere non valentes multi de rupe alta decidentes colla confringunt, plurimis per insequentes cesis, sic quod infra spacium [k]) unius hore CCC fere [l]) fuere interempti aliis letaliter vulneratis et abductis. Quo facto rex cum omni exercitu silenter [m]) ad tentoria rediit ira, tedio, planctu et dolore repletus. Pragenses vero flexis in campo Hospitalensi genibus grates deo persolvunt Te deum laudamus altis vocibus personantes, quia non robore eorum, sed miraculose in paucis eis de hostibus [n]) dedit victoriam. Et sic cum ympnis et canticis tripudiantes civitatem sunt ingressi et versa est cithara luctus mulierum, virginum ac parvulorum, quos omnes inimici veritatis proponebant sine misericordia velut pertinaces hereticos et hereticorum pueros trucidare ferociter, in gaudium

jich na pole Špitálské, a král z druhé strany 1420
Vltavy řeky na poli se třmi zástupy převelmi velikými očekávaje stál jest, aby skonání té věci uzřel. Míšenští pak s svými sedmi neb osmi tisíci jízdnými táhli sou na huoru s hřmotem a s trubači k srubům předpověděným dřevěným, příkop a věže té vinnice obdrževše. A když sou na zeď z země a z prsti udělanou chtěli lézti, dvě ženy s jednou pannou a s 16 mužmi, kteříž na té tvrzi tehdáž byli zůstali, mužsky kamením a sudlicemi odpírajíce, bránili se, nebo šípův ani děl ani prakův neměli sou. Protož jedna z těch žen, ačkoli neoděná, mužský oumysl přemáhala, nechtéjíci nohy z místa svého pohnouti, řekla: „Nesluší' věrnému křesťanu před antykrystem postoupiti.“ A tak mužsky bojujíc zabita, duši pustila. Ale Žižka přišed, i on byl by zabit, kdyby jeho s cepami z rukou nepřátel byli nevysvobodili. A když již jako všecko město o ztracení svém strachovalo se, modlitby a slzy s dítkami vylévaje, toliko pomoci boží očekávalo, mezitím přišel jest kněz s svátostí těla božího k tej hoře a za ním k padesáti střelcův a jiných nětco sedlákův neoděných s cepami. A ihned nepřátelé viděvše svátost těla božího a slyšíce zvonův zvonění a křik veliký od lidu, náramně strachem poraženi jsouc, hřbety obrátivše utíkali jsou, jeden druhého žádaje na běhu předběhnouti. Kteřížto úprkem ztrašeni, mnozí nemohouc se zdržeti a z skály vysoké padajíce, hlavy lámali jsou. A někteří od honících zbiti jsou. Tři sta jich zbito bylo a jiní smrtedlně zraněni odvedeni jsou. To když se stalo, král se všemi houfy do stanův navrátil se jest s hněvem, tesknosti a s pláčem a žalostí jsa naplněn. Ale Pražští klekajíce na svá kolena na poli Špitálském, pánu Bohu díky vzdávali jsou „Tě, Boha, chválíme“ vysokými hlasy zvučně zpívali, že ne silou svou, ale předivně milý Bůh z své veliké milosti dal nad nepřátely jich vítězství. A tak s zpíváním a písničkami veselíce se do města sou vešli. A tak obráceny jsou housle pláče ženského a panenského i dítek v radost, kteréžto všecky nepřáteli pravdy mínili sou beze všeho

[a]) equestribus L; sr. překlad. — [b]) d. ap. L. — [c]) et XXVI forte viris L. — [d]) et cusp. d. in A. — [e]) esset A. — [f]) fere L. — [g]) de perd. sua L. — [h]) et statim L; srov. překlad. — [i]) d. in A. — [k]) spacio L. — [l]) d. in WL. — [m]) d. ap. L — [n]) eis de hostibus in paucis L.

20 exultacionis et leticie, laudantes dei misericordiam, qui eos de manibus crudelium hostium [o]) potentissime liberavit. Parvuli vero in crastino et deinceps in omnibus plateis novum carmen a presbitero Czapkone vulgariter dictatum discurrebant cantando. Cancio: Dietky, bohu zpievajme, jemu čest, chválu vzdavajme [p]) i s stárými [q]). Neb Němce, Mišněny [r]), Uhry, Šváby, také [s]) Rakušeny, poběhlé Čechy. Repeticio. Zarmútil, zastrašil i rozehnal ot dietek [t]) malých. 2ª repeticio. Onoho sem, onoho tam k utěšení svých milých stálých. Milý otče, přijmi chválu ot Čechóv věrných [u])!

il. 5 Item feria II post celestem ab hostibus victoriam Coranda, proprie et insane mentis presbiter, coassumptis sororibus de Plzna presumptuose ecclesiam sancti Michaelis Antique civitatis equester et cum mulieribus Thaboriensium intravit, nec veritus sacramentum corporis Christi, quod in altari fuit expositum, mandavit omnes sedes tam presbiterorum quam communis populi confringere asserens valere pro tutela et municione novi propugnaculi in monte Witkonis [v]) erecti. Sed finis facti docuit, quod non pro muniendo castello, sed pro sua mala et perversa voluntate complenda et livore odii, quem ad pretactam ecclesiam et ministros eius in pectore gestabat, opus illud plenum scandalo perfecit, quia pauci valde asseres in montem sunt delati, sed omnes quasi ad sanctum Ambrosium a sororibus Thaboriensium sunt exusti.

Item facto supradicto miraculoso de hostium triumpho statim in crastino Ziska capitaneus convocata de Praga mulierum, virginum laicorumque multitudine propugnaculum sepius nominatum pluribus fossatis amplioribus et profundioribus ac muris et pluribus lignorum propugnaculis fortissime munivit, ut res visu cernitur. Huic itaque monti et loco quidam Ziska a nomine fundatoris, alii Bogisstie propter ibidem Theutonicorum stragem [w]), sed tercii et [x]) verius Montem calicis seu Calicem appellarunt, eo quod ibi prostrati sunt inimici calicis ab hiis, qui auxilio divino fulti pro calice pugnabant; qui

milosrdenství zbíti ukrutně jako kacíře neustupné 1420
a děti kacířské, chválíce boží milosrdenství, kterýž je z rukou ukrutných nepřátel přemocně vysvobodil. Ale dítky pražské nazejtří a potom jedny po všech ulicích novou písničku od kněze Čapka česky složenou běhajíc zpívaly: „Dítky, Bohu zpívejme, jemu čest, chválu vzdajme i s staršími. Neb Němce, Míšňany, Šváby, Rakušany, poběhlé Čechy zarmoutil, zastrašil, onoho sem, onoho tam, k utěšení svých milých stálých. Milý otče, přijmi chválu od Čechův věrných! Chvalmež Boha s veselím, toť nám všem písmo velí etc.“

Kterak kněz Koranda ženám táborským stolice z kostela svatého Michala vymetal a polámal. Item v pondělí po nebeském nad nepřáteli svítězení vlastní své a nemoudré mysli kněz Koranda, pojav s sebou sestry z Plzně a táborské, všetečně do kostela svatého Michala na Starém městě všel, ani v poctivosti maje svátosti těla pána Krysta, kteréž stálo na oltáři, rozkázal všecky stolice kněžské i obecné lámati pravě, že se budou hoditi k obraně a ohradě nové tvrze na hoře Vítkově. Ale konec skutku toho ukázal, že toho neučinil pro ohradu hrádku, ale aby svou zlou a převrácenou vůli naplnil závisti a nenávisti, kterouž měl k tomu kostelu i služebníkům toho kostela; nebo velmi málo desk na horu jest vneseno. Ale jako všecky k svatému Ambroži od sester sou vneseny a od nich spáleny.

O lepší opravě hrádku, na hoře Vítkově vyzdviženého, a hlubších příkopův zdělání i zdí povýšení. Item po učiněném divu nebeském skrze vítězství nad nepřátely ihned nazejtří Žižka hajtman sebrav z Prahy žen a panen a obecného lidu množství, hrádek zdmi mnohými, sruby dřevěnnými velmi pevně ohradil, jakož ta věc vidína byla v skutku. Protož tý hoře a místu Žižka od jména zakladatele dal jméno Žižkova hora, jiní Bojiště, protože tu Němce zbili, ale třetí a právěji Hora pravdy Kalicha přezděli jsou, protože sou tu byli poraženi nepřátelé kalicha a od těch, kteří mocí božskou byli ohrazeni a o kalich bojo-

[o]) inicorum crudelium B. — [p]) vzdajme B. — [q]) staršími PB. — [r]) Míšněníny P. — [s]) d. in B. — [t]) dijtek B. — [u]) B přidává: Chvalmež boha s veselím, toť nám všem písmo velí. — V A připsáno pozdější rukou: Chvalmež boha a veselmě se. — [v]) ita L, Witkonis d. in codd. — [w]) stragem factam L. — [x]) d. ap. L.

1420 calicem rubeum aut album pro suorum noticia in suis vestibus et armis ac vexillo deferebant.

Item Theutonici et advene videntes se sic turpiter a rusticana gente prostratos imponunt crimen Boemis, qui cum ipsis erant [y]), dicentes, se fore ab eisdem confusive traditos. Et nisi rex intervenisset [z]), eodem die soli se prostravissent. Et in vindictam suorum interfectorum statim in crastino exurunt [a]) circumquaque villas et castella mulieres cum parvulis, quos rapere poterant, inhumane ad instar gentilium in ignem proicientes sibi in perpetuam, nisi penituerint, gehennam et exustis in magnum gaudium et premium sempiternum.

Item post predictam Theutonicorum factam inopinatam stragem quievit Praga civitas a frequenti hostium impulsu et non iam hus! hus! kacer! kacer! Theutonici proclamabant, sed pacifice cottidie revolvebant, quomodo terram Boemie exeundo ad propria remearent. Quod barones regni de parte regis perpendentes plures cum Pragensibus ex alia parte pontis habuere tractatus optantes, ut civitas treugas pacis cum rege suscipiat, ut gentes exteras, ne tota terra annulletur, possit cum honore evadere. Ad que civitatis tractatores aiunt, se non posse sine consensu [b]) aliarum civitatum, cum quibus sunt ligati, aliquam inire concordiam, sed supplicant, quatenus propter ipsorum et regni tocius [c]) honorem apud regem publicam magistris et presbiteris obtineant audienciam, ut quatuor linguis, boemico, theutonico, hungarico et latino, valeant aperte veritates quatuor articulorum, pro quibus se Pragenses cum sibi adherentibus regi opponunt, lucide et aperte scripturis toti exercitui declarare, innocenciam suam propalare [d]) ac tocius regni gravem et sinistram infamiam de cordibus hostium evellere et, si opus fuerit, doctoribus regis ad cuncta eorum obiecta respondere. Quam quidem, ut prefertur, audienciam licet a legato et baronibus literis et sigillis promissam poterat civitas [e]) obtinere, sed barones que-

vali. Kterýžto kalich červený i někteří bílý, aby 1420 se vespolek znali, na svém odění a na braní i na praporcích jest nošen.

O svádě společné vojska krále uherského a ukrutnosti ukázané nad ženami a dětmi českými, kteříž sou tu byly v vojště královském spolu. Item Němci cizozemci vidouce se mrzce od sedlského lidu poražené, i vzkládali sou vinu na Čechy, kteří s nimi byli u vojště, pravíce, že by od nich zrazeni byli hanebně. A jedíné kdyby se byl král v to nevložil, téhož dne byli by se vespolek mordovali. A na pomstu svých zbitých ihned nazejtří pálili sou všudy vůkol vsi, tvrze i městečka, ženy s dítkami, kteréž mohli chytiti, do ohně metali sou. Sobě, nebudou-li pokání činiti, k věčnému ohni a shořalým do nebeské radosti k věčnému přebývání posloužili.

O žádání smlouvy od strany protivné s Pražany a Pražští žádali zjevného slyšení čtyř artykulův, skrze kněží a mistry aby jim bylo oznámení a zpravení. Item po předpověděném Němcův pobití nenadálém odpočívalo jest město Pražské od častého nepřátel přítoku. A když již Němci nevolali: „Hus kacer, Hus kacer“, ale pokojně každý den přemyšlovali, kterak by z země české vyjdouce mohli se na svá obydlé vrátiti, tomu páni šlechticové se strany královské porozuměvše, s Pražskými mnozí z druhé strany mostu mívali jsou promluvení a rokování, žádajíce, aby město v příměří pokojné s králem vstoupilo, aby země od cizozemcův nebyla zkažena a král aby mohl se ctí zůstati. K tomu těm, kteří sou rokovali, měšťané odpověděli, že toho nemohou učiniti bez vůle jiných měst, s nimiž sou zavázáni, v žádnou smlouvu vjíti s žádnými. Ale prosili sou, aby pro ně a pro čest království Českého všeho před králem zjevně kněžím a mistrům obdrželi slyšení, aby čtyrmi jazyky, českým, uherským, německým a latinským mohli zjevně čtyry artykule, pro něž se Pražští s přídržícími sebe proti králi zasadili, zjevně a světle i seznati a svou nevinnost všudy ukázati a provésti a tak všeho království těžké a scestné nařčení z srdcí nepřátel vyvrci a vypleniti. A když by potřebí bylo, že chtí doktorům královským ke všem

[y]) qui ipsis adhaerebant L. — [z]) se interposuisset L. — [a]) exurunt PL, exierunt WAB. — [b]) ita L; couseusu d. in codd. — [c]) tocius regni L. — [d]) ostendere L. — [e]) civitas PL, d. in WAB.

rentes subterfugia dixerunt, non esse consonum duces pro magistris castrum ascendentibus obsides in civitate [f]) proponere, sed sufficiat civitati pro eisdem barones et milites suscipere. Et cum ad [g]) hec communitas Pragensis consensum prebuisset, amplius nullum de audiencia prefati barones fecerunt tractatum. Quapropter magistri Pragenses conscriptis IV articulis cum eorum probacionibus in latino, theutonico et boemico [h]), ad exercitum direxerunt sub hac, que sequitur, forma [i]):

Nos magister civium, consules [k]) et scabini totaque communitas civitatis Pragensis capitalis regni Bohemie nostro et aliorum fidelium huiusmodi regni nomine [l]) instituimus etc. Notum sit universis [m]) Christi fidelibus, quod fideles in regno Boemie instant et domino iuvante instare proponunt sive per mortem, sive per vitam, quantum est eis possibile, pro articulis infrascriptis [n]):

Primo [o]), quod verbum dei per regnum Bohemie libere et sine impedimento ordinate a sacerdotibus domini predicetur et nuncietur iuxta senteneiam salvatoris Marci ultimo: euntes in mundum universum predicate evangelium omni creature; et Mathie ultimo. Nam secundum apostolum verbum domini non est alligatum, sed orandum est secundum eundem, ut sermo dei currat et clarificetur ubique, ut dicitur II[a] ad Thessal. III°. Et loqui linguis in ecclesia dei nemo debet prohiberi, ut dicitur prima ad Corinth. XIV°

Secundo [p]), quod sacramentum divinissime eukaristie sub utraque specie, scilicet panis et vini, omnibus Christi fidelibus nullo peccato mortali indispositis libere ministretur iuxta senteneiam et institucionem salvatoris, qui dixit: accipite et comedite, hoc est corpus meum, et bibite ex hoc omnes, hic est sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur Mathie XXVI°, Marci XIV°, Luce XXII°, ubi datur eciam preceptum apostolis, cum dicitur: hoc facite. Glossa interliniaris: accipite et aliis date in meam

pohádkám odpovídati. Kteroužto, jakož praveno jest, od legata i od šlechticův listy a pečetmi města Pražského potvrzenou nemohli odepříti žádost. Ale šlechticové hledajíce zámyslův pravili, že by nebylo slušné vývod místo mistrův, kteříž by měli na hrad jíti, zástavníkův v městě položiti, ale dosti by bylo městu, *) aby za ně pány a rytíře postavili. A když tomu obec Pražská dala povolení, více předpovědění páni o slyšení nečinili sou žádného rokování. Pro kteroužto věc mistři pražští sepsavše čtyry artykule o jich důvodů **) latině, německy, česky do vojska poslali v tato slova: 1420

My purgkmistr a konšelé a kmeté i všecka obec města Pražského hlavního království Českého našeho i jiných věrných tohoto království ustanovujeme etc. Známo buď všem věrným křesťanům, že království České stojí a zasazuje se a s pomocí pána Boha zasaditi a postaviti se míní buďto skrze smrt nebo skrze život, pokudž nyní jest možné, pro artykule dole psané:

Nejprv: Aby slovo boží po království Českém svobodně a bezpečně kázali a bez překážky zřízeně od kněží bylo zvěstováno podle řeči samého Spasitele svatého Marka v poslední kapitole: Jdouce po všem světě, kažte evangelium všemu stvoření Mar. 16 v. 11 Math. 28 v. 19. A podle řeči apoštola v 2 epištole k Thesalonycenským slovo boží nemá býti zavříno, ale má býti modleno, aby řeč boží byla zvelebena všudy. Též apoštol v 1 kn. Korynthům v kapitole XIV: mluviti jazyky v zboru božím žádný nemá brániti.

Druhé: Aby svátost těla božího a krve boží nejsvětějšího těla ukřižovaného Krysta pána pod spůsobou chleba a vína všem věrným bez hříchu smrtedlného byla podávána podle ustanovení pána a spasitele Krysta, jenž jest řekl: Vezměte a jezte! Toť jest tělo mé; a píte z něho všickni; tatoť jest krev má nového zákona, kteráž za mnohé bude vylita Math. 26, Marek v XIV, Lukáš v 22; když to také přikázání dává apoštolům: To čiňte; jakož dí výklad interlinealis: „Vezměte a jiným dajte na mou spolupamátku.“

[f]) civitatem B. — [g]) ad PL, d. in WAB. — [h]) Boem. et Teut. L. — [i]) sub hac forma L. — [k]) et cons. B. — [l]) d. in WABP. — [m]) omnibus BL. — [n]) WA: *Quatuor puncta, pro quibus se Bohemi contra regem opposuerunt.* — [o]) W: *De predicacione verbi dei.* — [p]) W: *De communione in mi . . . peccato . . .* (Při vazbě částečně odřiznuto.)

*) Ruk. má mistry. — **) Tak ruk.

1420 commemoracionem. Et Joh. VI° salvator omnes fideles obligat ad sumpcionem huius sacramenti [q]) dicens: Amen, amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem filii hominis et biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam [r]) in vobis. Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem, habet vitam eternam. Caro enim mea vere est cibus et sanguis meus vere est potus. Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem, in me manet et ego in eo. Similiter apostolus I^a ad Corinth. XI°: probet autem se ipsum homo et sic de pane illo edat et de calice bibat. Et ad idem est canon Gelasii pape de consecracione d. 2: Comperimus autem, quod quidam sumpta tantummodo corporis sacri porcione a calice sacri cruoris abstineant, qui procul dubio nescio qua supersticione doceantur asstricti, aut integra sacramenta percipiant, aut ab integris arceantur, quia divisio unius eiusdem misterii sine grandi sacrilegio non potest provenire. Et concilium Carthaginense et ponitur in canone XXVI° q. 6 Is qui. Et canon beati Gregorii in omelia pascali et ponitur de consecracione d. II Quid sit. Et canon sancti Augustini eadem d. Dum frangitur. Et canone eiusdem Quia passus. Et canone beati Jeronimi super Sophoniam prophetam et ponitur parte I q. 1 Sacerdotes. Et idem docet beatus Dyonisius libro de ecclesiastica ierarchia capitulo de eukaristia. Et Ciprianus martir epistola XXXVII De lapsis. Et beatus Ambrosius libro de sacramentis. Et ponitur de consecracione d. II huius sacramenti. Et Origenes omelia XVI super Numer. Et Augustinus libro primo de simbolo et idem in sermone quadragesimali. Et Ambrosius in cantico suo: exultet iam angelica etc. Et libro Tripartite historie. Et Beda in omelia super Johannis I. Et Leo papa in sermone quadragesimali, qui incipit: predicaturus vobis. Et Fulgencius de divinis officiis in libro, cuius prologus sic: ea, que per anni circulum. Et Remigius super I^a Corinth. X°: calix, cui benedicimus. Et Thomas super IV q. XLVIII. Et idem parte III q. LXXVI et q. LXXIII articulo II° et q. LXXXII articulo III°. Et Innocencius in suo libro de sacramentis. Et idem in summa sua capitulo XXXIX. Et Pasca-

A Jan VI Spasitel všecky věrné zavazuje k přijímaní té velebné svátosti řka: Jistě, jistě, pravím vám, nebudete-li jísti těla syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti života v sobě. Kdož jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný. Nebo tělo mé pravý jest pokrm a krev má pravý jest nápoj. Kdož jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm. Apoštol k témuž mluví v první epištole k Korynthům v XI: Zkus sebe sám, člověče, a tak z toho chleba jez a z kalicha pij. K tomu taky i Gelazia papeže canon svědčí: Došli sme toho, že někteří přijímají toliko částku těla Krystova a od kalicha krve svaté se zdržují; kteřížto bez pochyby kterou všetečností tomu naučeni byli, přinuceni jsouc celé svátosti přijímati aneb od necelých odehnáni buďte. Nebo rozdělení jedné celé svátosti nemůže býti bez hrozného svatokrádeže téhož. Concilium carthaginenské svědčí v canoně XXVI quaest. 6 a v canoně svatého Řehoře v kázání obecném velikonočním, a to stojí de consecratione distinccione 2 Quid sit. A v canoně super Augustinum v též dist. Když se lámá, a v témž canoně Quia passus. A v canoně svatého Jeronyma na řeč Sofonyáše proroka a pokládá se parte 1 quaestione 1 Sacerdotes. A totéž učí svatý Dyonisius v knihách De ecclesiastica ierarchia v kapitole o svátosti a Cyprian mučedlník v epištole 37 De lapsis. A též svatý Ambrož o svátostech v knihách, a položeno o svátosti distinctione 2 též svátosti. A Origenes v kázání 16 super Numeri a Augustinus v knihách 1 de simbolo a tajž v kázání postním a Ambrož v canonu svým: Vesel se již andělský zástup nebeský, a v knihách Tripartite historie a Beda v obecném kázání super Joh. primo a Lev papež k témuž mluví v kázání postním, kterýž se počíná: Maje vám kázati. K témuž opět Fulgentius De divinis officiis, v knihách, jehožto předmluva jest: Ty věci, kteréž přes rok. A Remigius na řeč 1 Korinth X: Kalich, jemužto žehnáme. A Thomas super IV quaest. XLVIII, opět týž parte III q. LXXVI artikulo 3. A Innocentius v svých knihách o svátostech a tayž in Summa sua capitulo 39. A Pascasius v knihách o svátostech capitulo X et capitulo XVI, capitulo XX na ono svaté slovo

[q]) sacramenti divine (sic) W. — [r]) vitam eternam B.

1420 sius libro de sacramentis capitulo X et capitulo XVI et capitulo XX. Et Lira super I° proverbiorum IX°: venite, comedite panem meum; idem super I° Corinth. XI°. Et Guilhelmus de Monte Laudino in suo sacramentali. Et Albertus Magnus in suo tractatu de officio misse. Quorum scripta et testimonia lectori relinquimus propter[s]) brevitatem.

Tercio[t]), quod dominium seculare super diviciis et bonis temporalibus, quod contra preceptum Christi clerus occupat in preiudicium sui officii et dampnum brachii secularis, ab ipso auferatur et tollatur et ipse clerus ad regulam evangelicam et vitam[u]) apostolicam, qua Christus vixit cum suis apostolis, reducatur iuxta sentenciam salvatoris Mathie X° dicentis: et convocatis XII apostolis suis misit eos precipiens et dicens: nolite possidere aurum neque argentum neque pecuniam in zonis vestris. Et Mathie XX°: principes gencium dominantur eorum et, qui maiores sunt, potestatem exercent in eos; non ita erit inter vos. Et Luce XX°: reges gencium dominantur eorum et, qui potestatem habent super eos, benefici vocantur; vos autem non sic, sed si quis maior est in vobis, fiat sicut minor, et qui precessor est, sicut ministrator. Et idem habetur Marci X°. Et ad idem I° Petri V°: non dominantes in clero, sed forma facti gregis ex animo. Similiter I° Timoth. VI°: habentes alimenta et quibus tegamur, hiis contenti simus. Et I° Corinth. IV° dicitur: imitatores mei estote, fratres, sicut et ego Christi. Et ad Philipp. III°: imitatores mei estote, fratres, et observate eos, qui ita ambulant, sicut habetis formam nostram. Forma autem apostolorum hec est: aurum et argentum non est michi, ut dicitur Act. III°. Ad idem Numeri XVIII°: dixit dominus ad Aaron: in terra eorum nichil possidebitis nec habebitis partem inter eos, ego pars et hereditas tua in medio filiorum Israel. Numeri XXVI°, Deuter. X° et XII° et XIV° et XVIII°, Josue XIII°, I Paral. VI°, Josue XIV° et XVIII° et XXI°, Ezech. XLIV°, ubi dicitur: non erit autem eis hereditas, ego hereditas eorum; et possessionem non dabitis eis in Israel, ego enim possessio eorum. Ad idem dicitur I° Timoth. ultimo: tu

přísloví Šalomounových IX: Poďte, jezte chléb 1420 a píte víno, kteréž jsem smísil vám. Opět Lira na řeč I Korynth. XI. A Gvilhelmus de Monte Laudino v svých knihách o svátostech. A též Veliký Albertus v svém traktatu o úřadu mše, jichžto řeči psané a svědectví tomu, kdo chce čísti, pro krátkost zůstavujem.

Třetí: Aby panování světská nad bohactvím, zbožím časným proti přikázání Krystovu úřadu svého ke škodě bylo odjímáno a odvrženo, a to kněžstvo aby (podle) řehole čtení svatého a k životu apoštolskému bylo přivedeno podle důvodu spasitele, kterýmž Krystus živ byl s svými apoštoly, Matheus X, jenž dí: A svolav pán Ježíš dvanácte učedlníkův svých, rozeslal je přikázav jim a řka: Nechtějte vládnouti zlatem ani stříbrem a peněz nenoste v opascích svých. A opět Matheus v XX: Knížata pohanská panují nad svými, a kteříž větší jsou, moc okazují nad nimi. Ne tak buď mezi vámi. A Lukáš v XX: Králové pohanští panují nad svými, a kteříž moc mají, úředlníci slovou. Ale vy ne tak. Ale kdož jest mezi vámi větší, budiž jako menší, a kdož jest předchůdce, buď jako služebník. A též stojí psáno Marek X. A k témuž 1 Petr 5: Nepanujíce v kněžstvu, ale spůsob svatý gregis ex animo. Též 1 Timotheus 6: Majíce pokrm, a čím bychom se oděli, mějmež na tom dosti. A 1 Cor. IV dí: Následovníci moji buďte, bratří, jako i já Kristův. A k Filip. III: Následovníci moji buďte, bratří, a šetřte těch, kteříž tak chodí, jakož máte příklad na nás. Ale spůsob apoštolský tento jest: Zlatto a stříbro není mně, jakož psáno v Skutcích apoštolských III. A též stojí psáno Numeri 18: Řekl Hospodin k Aronovi: V zemi jich ničímž vládnouti nebudete, aniž budete míti dílu mezi nimi. Nebo já jsem díl a dědictví uprostřed synů izrahelských. Numeri 26. Deuteronom. 10, 12, 14, 18, 21. Ezechyel 44, kdež praví: Ale nebudete jim dědictví, já dědictví jich; a vladařství nedáte jim v Izraheli. Nebo já vladařství jich. K témuž praví I Timotheus v poslední: Ale ty, člověče boží, od toho se varuj, totiž bohatým býti, aby nebýval a platův aby nemíval, kdež výklad pořádný praví: Nic není tak ukrutného a tak škod-

[s]) ob P. — [t]) W: *De dominio seculari.* — [u]) d. in B.

1420 autem, homo dei, hoc fuge, scilicet divitem fieri et questuosum esse; ubi glossa ordinaria dicit: nichil tam asperum tamque perniciosum, quam si vir ecclesiasticus, maxime qui sublimem tenet locum, diviciis huius seculi studeat, quia non solum sibi ipsi, sed et ceteris obest omnibus, quibus contrariam dat formam. Ideo dicitur: hec fuge. Et ad idem est Jeronimus, Augustinus, Ambrosius. Et ponitur in canone XII° q. I^a^ capitulo Clerici et capitulis sequentibus. Et extrav. libro III° titulo de vita et honestate clericorum, capitulo Fraternitatem. Et Bernhardus ad Eugenium necnon et [v]) alia plurima testimonia scripturarum.

Quarto [w]), quod omnia peccata mortalia et specialiter publica alieque deordinaciones legi dei contrarie in quolibet statu rite et racionabiliter per eos, ad quos spectat, prohibeantur et destruantur. Que qui agunt, digni sunt morte, non solum qui ea faciunt, sed qui consenciunt facientibus, ut sunt in populo fornicaciones, comessaciones, furta, homicidia, mendacia, periuria, artes superflue, dolose et supersticiose, questus avari [x]), usure et cetera hiis similia. In clero autem sunt simoniace hereses et exacciones pecuniarum a baptismo, a confirmacione, a confessione, pro eukaristie sacramento, pro sacro oleo, a matrimonio et a XXX missis taxatis vel ab aliis missis emptis aut forisatis aut a missis defunctorum, oracionibus et [y]) anniversariis et sic de aliis, a predicacionibus, a sepulturis et pulsacionibus, a consecracionibus ecclesiarum et altariorum et capellarum, pro prebendis et beneficiis, pro prelaciis, dignitatibus, personatibus [z]), palliis et empcionibus et vendicionibus indulgenciarum et alie innumere hereses, que ex hiis oriuntur et polluunt ecclesiam Christi, moresque impii et iniusti, ut sunt impudici concubinatus cum augmento prophano filiorum et filiarum alieque fornicaciones, ire, rixe, contenciones, frivole citaciones et hominum simplicium pro libito vexaciones et spoliaciones, avare censuum exacciones, offertoriorum promociones et simplicium innumere per promissa falsa illusiones. Que omnia et singula quilibet fidelis Christi servus et filius

livého než to, když muž kostelní, a zvláště ten, 1420 kterýž vysoké místo drží, když jest pilen zboží tohoto světa: nebo takový netoliko sám sobě škodí, ale jiným všem, kterýmž zlej příklad dává. A protož praví: Tohoto se vystříhaj. A k témuž jest Augustyn, Jeronym, Ambrož, a položeno jest v canoně 12 a v otázce I kapit. Kněží a potom v jiných kapitolách dále a v knihách třetích o živótu a o poctivosti kněžstva, v kapitole Bratrství. A svatý Bernard k Evgenyovi, k tomu i jiná mnohá svědectví písem.

Čtvrté: Aby všickni hříchové smrtedlní a zvláště zjevní a jiné nezřízenosti zákonu božímu protivné v každém stavu byli zapovědieni a rušeni. Kdož je činí, hodni sou smrti, i ti, jimž povolují, jakožto smilstva, hodování, cizoložstva, zlodějstva, loupeže, vraždy, lži, křivé přísahání, řemesla zbytečná, kouzla, dobývání zboží, lichvy. Ale v kněžstvu jsou svatokupectví, kacířství, šacování z peněz ode křtu, od biřmování, od zpovědi, od svátosti těla božího, od svatého oleje, od vodavkův, od 30 mší, tržení neb kupování jiných mší neb prodávání, od mše za mrtvé neb za modlitby, od vigiljí, od úročních mší za duše, a tak od jiných věcí, od kázání, od pohřebu, od zvonův, od posvěcování kostelův, oltářův neb kapel, pro prebendy, za obroky a za prelátství, za důstojenství, za odpustky, za jich kacířství, kterak z těch pocházejí a poskvrňují církev Krystovou; kuběnářstvo s rozmnožením proklatým synův a dcer a jiná smilstva, hněvové, svárové, svády, hádání, půhonové, lidí sprostných trápení, loupežení, platové, šacování, offéry; každý syn pravé matky své církve svaté to vše od sebe odpudíc odvrci a jim se protiviti a jich jako dábla nenáviděti a v ošklivosti jmíti povinen jest. A pak-li by kdo více nad to víře naší některé věci nám připisoval, jakožto falšíř, nepravý svědek od věrných křesťanův jmín buď, poněvadž nic jiného v srdcích našich není, než abychom se všemi silami, vší možností líbiti se mohli pánu našemu Ježíši Krystu, zákonu jeho a přikázaní

v) d. in A. — w) W: *De peccatis mortalibus.* — x) avaricicie B. — y) vel B. — z) personalibus A.

verus matris sue ecclesie tenetur in se et in aliis persequi et ut ipsum dyabolum odire et detestari, servato tamen in omnibus ordine et statu sue vocacionis. Quod si aliquis ultra hanc nostram piam et sanctam intencionem aliqua nobis asscribat inpudica et enormia vicia, tamquam falsus et iniquus testis a Christi fidelibus habeatur, cum non sit aliud in corde nostro, quam totis viribus et toto posse placere domino Jesu Christo eiusque legem et precepta et hec puncta IV katholica fideliter exequi et implere. Et huic omni malo adverso et cuilibet nos ob hoc impugnanti et contra deum ab huiusmodi nostro proposito avertere volenti et persequenti in defendendo veritatem evangelicam, ad quam quilibet obligatur ex debito, iuxta vocacionem evangelicam [a]) potestate eciam nobis concessa brachii secularis eidem velut tyranno et antichristo crudelissimo usque ad ultimum resistere oportebit. Et si per quempiam multitudinis nostre aliquid sinistri aut scandalosi actum fuerit, cum mentis nostre est omne crimen extinguere, hoc preter intencionem nostram omnimode accidere protestamur. Si vero alicui persone vel basilice dampnum a nobis inferri rerum videatur vel corporum, aut inevitabilis in hoc necessitas aut oportuna legis et nostri tutela adversus violenciam tyrannicam nos [b]) excusat. Verumtamen protestamur, quod in hiis omnibus, si cuiquam in nobis quevis eciam species mali appareat, semper nos ad scripture sacre informacionem paratissimos exhibemus. Datum anno domini MCCCCXXI [1]).

Item XIX die mensis Julii tentoria hostium fuere incensa et flante vento valido plurima cum rebus tentoria sunt citissime [c]) exusta.

ul. 22 Item in die Magdalene Thaborienses cum Pragensibus considerantes Boemorum a Theutonicis innocentem combustionem et crudelem irruunt in pretorium et postulant sibi captos [d]) ad comburendum presentari. Quibus consules resistere non valentes tradunt, licet invite, quia ad

a tyto čtyry punkty křesťanské věrně držeti a 1420 plniti a všemu tomu zlému protivnému i každému nám se protivícímu proto a proti Bohu od takového našeho oumyslu odvrátiti chtějícímu a Bohu a nám se spěčujícímu v obraně pravdy čtení svatého, k nimžto každý zavázán jest z povinnosti podle povolání čtení, nakázání; také nám jest moc ramene světského půjčena, abychom takovému ukrutníku a antykrystu ukrutnému až do konce odolávali, a to z mušení. A pak-li by od kteréhokoli z našeho množství nětco scestného neb pohoršujícího učiniti se přihodilo, poněvadž oumysl náš jest všeliký hřích udusiti, ač se kdy přihodí, to protož proti našemu úmyslu býti svědčíme. A pak-li které osobě nebo kterému kostelu vídána bývá jaká škoda učiněna býti, z toho nás vymlúvá našich protivníkův násilé a ukrutníkův. Ale však vysvědčujeme, že v těch ve všech věcech, ačkoli k tomu na nás kterakkoli tvářnost zlosti zdála by se, vždycky k naučení svatým písmům přehotové vydáváme. Dán létha božího 1421.

O spálení stanův strany protivné velmi rychle a náhle. Item dne 19 měsíce července stanové nepřátelští jsou zapáleni. V tom se zdvihl vítr veliký a tak mnozí stanové i s nábytky velmi rychle shořeli sou. A potom na svatou Maří Magdalenu Táborští s Pražskými, znamenavše Čechův od Němcův nevinné spálení a ukrutné, obořili sou se na rathauz, aby jim vydáni byli, kteréž drželi u vězení, k spálení. Jimžto konšelé ne-

a) nostram P; též Cod. Un. 3 G. 16. — b) d. in A. — c) d. ap. L. — d) omnes Theutonicos captos sibi P.

1) Z letopočtu (1421), který nacházíme ve všech ruk. (i v P), patrno, že do kroniky 4 artikulové nebyli vloženi v prvotním znění, jak r. 1420 vyhlášeni byli. Srov. Palackého Děj. III, 1. str. 398. Ruk. kapituly Pražské D 53 obsahuje artikuly v plnějším znění a s datováním tímto: Datum Prage in obsidione eiusdem civitatis anno XX°.

1420 veritatem accesserant, captivos, de quorum numero XVI foris civitatem Theutonicis aspicientibus in doleis comburunt, unico monacho, qui communicare plebem fidelium sub utraque specie promiserat, reservato.

Item XXVIII die Julii, dominico die scilicet post Jacobi, hora XII rex Sigismundus in castro Pragensi presentibus non omnibus baronibus nec scabinis Pragensibus in regem Boemie coronatur, facitque ibidem multos novos milites nullum penitus actum militarem prius pro communi bono ostendentes. Et sic a vulgo non veri, sed depicti milites sunt nuncupati[e]).

Item eodem die coronacionis sinistre et sequenti[f]) rex Sigismundus receptis ecclesie Pragensis et cenobii[g]) sancti Georgii capitibus, manibus, monstranciis, ceterisque de auro vel argento clenodiis concutere iubet et stipendia prebet promittens meliora facere, dum deus dederit regno[h]) pacem et quietem. Quorum igitur peccatum gravius, eorum scilicet, qui ligneas, aut eorum[i]), qui argenteas ymagines destruxerunt?

Item XXX die Julii, qui fuit tercius dies post regis coronacionem, totalis exercitus combustis tentoriis de campo recedit, regi Sigismundo velud hereticorum fautori et deceptori turpiter maledicentes.

Item post totalem recessum exercitus regis de campis Pragenses sine timore castella vicina civitati obsident et rebelles ad tenendum cum eis compellunt, predas quoque vaccarum et scrofarum et aliarum rerum in civitatem sine offensa pro sustentacione inducunt. Rex vero Pragensi et Wyssegradensi castris dispositis pro defensa et[k]) expulsis inde mulieribus a Praga profugis, que ibidem sperabant se salvari et ad propria

mohše odepříti, vydali sou, ač neradi, nebo sou 1420 byli k pravdě přistoupili. A tak těch vězňův šestnáste vně před městem v sudech spálili jsou, ano na to Němci hleděli, jediného mnicha, kterýž slíbil lidu věrnému pod obojí způsobou rozdávati, zachovavše.

O tajném korunování krále Zykmunda na hradě Pražském a o vzdělání nových rytířův některých. Item dne 28 měsíce července, totiž v neděli po svatém Jakubě, hodinu jako 12. král Zykmund na hradě Pražském ne v přítomnosti všech pánův šlechticův ani kmetův, konšelův pražských za krále korunován jest a zdělal jest tu mnohé rytíře nové. Žádného ovšem skutku rytířského prvé pro obecní dobré neokázali jsou. A tak od lidu obecného ne praví rytíři, ale malovaní nazváni jsou.

O pobrání klenotův a pokladův z hradu Pražského skrze krále Zykmunda, kterýž slíbil lepší zdělati a pak nic toho neučinil. Téhož léta a téhož dne scestného korunování krále Zykmunda téhož dne pobral klenoty kostela Pražského, u svatého Jiří hlavy, ruce, monstrauce a jiné na zlatě, na stříbře klenoty. Kázal je ztlouci a rozdávati žoldnéřům a slíbil, že chce lepší zdělati, když by Bůh dal království pokoj a potěšení. Kterýchž pak jest hřích těžší, těch-li, kteří dřevěnné, čili těch, kteří stříbrné a zlaté obrazy rušili sou?

O odjetí vojska králova z pole, a kterak sou jemu mrzce láli. Item dne 30 měsíce července, třetí den po korunování takového*) všecko vojsko spálivše boudy s pole ztrhlo jest. Králi Zykmundovi jakožto kacířskému příteli a zklamateli mrzce láli sou.

O Pražanech, kteřížto udatně hrádky a tvrze blízké blízko sebe bořili sou a sobě podmaňovali; a král se k Hoře navrátil k svým Němcům. Item po rozjetí všeho vojska královského z polí Pražané jsouc zproštěni od milého Boha svých nepřátel, beze všeho strachu hrádky blízké města obháněli jsou a protivné sobě, aby s nimi drželi, připuzovali sou. Kořisti také od krav, od sviní a od jiných věcí bez překážky

---

[e]) nominati P. — [f]) sequenti die P; v A sequentis opraveno z frequentis. — [g]) monasterii P. — [h]) regno dederit L. — [i]) eius A. — [k]) d. in B.

*) Tak v ruk.; překladatel četl: talis místo totalis.

1420 cum honore redire, ipse in Montes recessit et ibi moram faciens plures facit baronum convocaciones et pro defensa terre in omnibus regni Boemie partibus tenere pacem, que lantfrid dicitur, ordinat et disponit [l]).

Item V die Augusti Thaborienses presbyteri cum eorum capitaneis XII infrascriptos articulos [m]) communitati Pragensi presentarunt optantes, ut prefata communitas ad eosdem consentiret, manuteneat et defendat, alias nollent [n]) ulterius cum eis [o]) in Praga permanere. Ad quos quidem articulos Nova civitas statim non habito cum magistris maturo consilio consensit, Antiqua vero civitas peciit cum magistris super materia articulorum deliberari, quod et factum est. Magister enim Petrus Anglicus in presencia consulum et seniorum [p]) de communitate singilatim quemlibet, qua via et modo admitti vel non admitti cum deo posset salvis conscienciis omnium de communitate.

Articuli vero sunt hii: Nos Thaboritarum et omnis [q]) advenarum communitas offerimus vobis communitati Pragensi articulos infrascriptos etc.

Inprimis quod proscripcio inter nos et vos [r]) proscripta in sua integritate ex utraque parte teneatur et observetur.

Item quod articuli, ad quos capitanei, consules et communitas consenserunt, qui iam dudum sunt per predicatores et predicaciones [s]) proclamati, teneantur et observentur sub penis promulgatis.

Item quod manifesti peccatores, adulteri et adultere, fornicatores et fornicatrices, conductores et conductrices, ruffiani et meretrices, manifesti vel occulti et ociosi seu ociose, latrones et omnes dei adversarii, blasphemi et detractores, cuiuscunque ordinis seu status existant, non tolerentur absque pena.

do města hnali a vezli sou. Ale král hrady Pražské a Vyšehradský osadil k bránění, až vyhnal odtud ženy, které sou byly z Prahy vyběhly a utekly a též měly naději, že tu zachovány budou a k svým statkům a domům že se se ctí navrátí. Sám k Hoře odjel jest a tu prodlení čině, mnoho činil pánům sjezdy k obránění ve všech království Českého krajinách, v zemi pokoj, landfryd slove, řídil a spůsoboval. 1420

O dvanácti artykulích, jimiž se Pražané s Táborskými zavázali, aby je drželi mezi sebou.

Item jednoho dne měsíce srpna Táborští kněží s jich haytmany 12 dole psaných artykulův obci pražské podali sou, žádajíce, aby předpověděná obec k nim povolila, ruku držela a bránila, jináč, nepovolí-li, že s nimi nechtí déle v Praze zůstati. Kterýmžto jistým artykulům Nové Město ihned, ani měvše s mistry dospělé raddy, povolilo jest. Ale Staré město Pražské žádali sou s mistry na ty artykule rozmyšlení, a to se jest stalo. Nebo mistr Petr Engliš v přítomnosti konšelův a starších z obce s zapečetěním *) každého. Protož ti artykulové tito sou:

My Táborští i všecka příchozích obec podáváme Vám, obci pražské, artykule dole psané:

Nejprvé aby zapsání mezi vámi a námi zapsané a učiněné v své celosti z obou stran držáno a zachováno bylo.

Item aby artykulové, k nimžto haytmané, konšelé i obec povolila, kteřížto jsou již dávno skrze kazatele i skrze biřice provoláni, držáni a zachováni byli pod pokutami uloženými a oznámenými.

Item aby zjevní hříšníci, cizoložníci, cizoložnice, ruffiáni, nevěstky, zjevní i tajní, lotři i protivníci, rúhači, utrhači, kteréhožkoli řádu, stavu byli by, aby trpíni nebyli a bez pomsty zůstaveni.

---

[l]) ordinavit et disposuit P. — [m]) infrascriptos insulsos et non bene digestos secundum racionem articulos A. — [n]) nollent L, nollet codd. — [o]) cum eis ulterius L. — [p]) senioribus codd., seniorum L. Ve větě schází časoslovo. — [q]) omnium B. — [r]) vos et nos A. — [s]) et predic. d. apud L; podle překladu očekávali bychom spíše „precones“.

*) Tak se domníval překladatel, že přeložil slovo — singilatim.

1420 Item, quod potaciones [t]) tabernales cuiuscunque potus seu secundum exposiciones non fiant sub penis statutis.

Item quod vestes superbas non portent nec portare permittant, contra dominum deum preciosas nimis, sicut purpuratas, pretextas, pictas, deargentatas, czotatas [u]), sectas, cingulos argenteos, fileos [v]) et omnes decores [w]) seu ornatum pro superbia dispositum.

Item quod in artificiis et foro provideatur, ne fiant illusiones, spolia, usure, iuramenta, inutilitates et vanitates, doli, fallacie ulle, et hoc sub aliqua pena condigna.

Item quod iura paganica et theutonica, que non concordant cum lege dei, tollantur et iure divino ut regatur, iudicetur et totum disponatur.

Item ut sacerdotes exemplares serventur [x]) secundum ordinem divinum et imitacionem propheticam et apostolicam.

Item ut magistri regulariter subiciantur iuri divino, sicut et alii fideles christiani et suas proscripciones ut ad voluntatem dei regulent et in pretorio reponant, ut examinentur iuxta legem dei.

Item ut omnes census sacerdotum ad bonum commune convertant et usurarios destruant in domibus, in institis aut alibi, ubicunque fuerint, et omnes alie usurarie proscripciones destruantur et sacerdotes ut ex fide serventur.

Item ut adversarios veritatis dei ex se eiciant et profugos et bannitos ne suscipiant, ex quo deo et sibimet fidem non tenuerunt, ut illis similiter non credatur ex [y]) ullo favore.

Item ut monasteria heretica destruant et erumpant [z]), ecclesias non necessarias et altaria, ymagines patentes et occulte servatas, ornatos superbos et calices aureos et argenteos et omnem antichristianam plantacionem et ydololatricam et symoniacam pravitatem, que ex deo, patre celesti, non est.

Propterea, cari fratres, ad hoc nos exposuimus cum rebus et substanciis et corporibus nostris volentes voluntatem divinam implere, quia iam multi fratres nostri in subscriptis veritati-

Item aby pití krčemná kteréhožkoli nápoje budto podle vykládání před domy nebyla pod pokutou ustanovenou.

Item aby roucho pyšné nebylo nošeno ani nositi dopúštěno proti pánu Bohu, ani zlatem, stříbrem vykládaná zlatohlavová, ani malovaná, ani řezaná, ani vykrajovaná, ani žádné okrasy, ani pasové stříbrní a tak žádná ozdoba ku pýše způsobena aby nebyla, ale umenšena.

Item aby k řemeslům, k trhům prohlédáno bylo, aby se nedály loupežové, přísahy, marnosti, lsti, zklamání pod pokutou hodnou.

Item práva pohanská, německá, kteréžto se nesrovnávají s zákonem božím, vyzdvižena byla, aby právem božským zpravováno bylo, souzeno, řízeno a všecko způsobeno.

Item aby kněží příkladní byli podle zákona božího a následování apoštolského.

Item aby mistři upřímně poddáni byli právu božskému, jakož i jiní věrní křesťané, své zápisy aby k vůli boží zpravovali a na rathauze položili, aby byli vyhledáni podle zákona božího.

Item aby všickni platové kněžští k obecnému dobrému obraceni byli a lichvy zkaženy a všichni lichevní zápisové a kněží z víry aby chováni byli.

Item aby protivníky pravdy božské vymítali a těch, kteří jsou vypovědíni, aby zase nepřijímali, poněvadž sou Bohu ani sami sobě víry nedrželi, aby jim také nebylo věřeno.

Item kláštery kacířské aby rušili a bořili, kostely nepotřebné, obrazy, oltáře zjevně i tajně schované, ornáty pyšné a kalichy zlaté, stříbrné i všecko štípení antykrystovo modlářské, svatokupecké, jenž z Boha není.

Protož, nejmilejší bratří, na to sme se vydali s statky i s zbožím, s hrdly našimi, chtíce vůli boží naplniti. Nebo již bratří mnozí naši v podepsaných pravdách krev svou vylili, hrdel

[t]) oposiciones B. — [u]) zot. A, cot. B. — [v]) fileos P, fiteos WAB. — [w]) omnem decorem P. — [x]) serventur P, servent WAB. — [y]) d. in B. — [z]) rumpant P.

1420 bus sanguinem suum fuderunt et corpora sua exposuerunt et nos illas eciam nullo modo cum dei auxilio [a]) relinquere intendimus et idem vobis optamus et auxiliamur et intendimus auxiliari, quamdiu duramus aut supersumus, si vos ipsos non neglexeritis in prescriptis.

Item post hos itaque XII articulos per Thaborienses publicatos statim altera die Cruciferorum monasterium Zderaz [b]) et post IV die sancti Clementis monasterium [c]) ad rumpendum sunt aggressi. In die vero Laurencii Thaborienses cum Pragensibus Coranda duce et ceteris quibusdam presbiteris Aulam Regiam nullo defendente hostiliter invadunt et ablatis rebus incensoque claustro cum multis bladis redeunt cum tripudio psallentes, presbiteri cum suis armigeris et laicis quibusdam in cappis ferentes ymaginum et tabularum confractarum porciones. Et inebriati vino monasterii, circa primam horam noctis ad incitamentum presbiterorum tam in Antiqua quam in Nova civitate ad rumorem pulsatur et indiscrete Wyssegradum invadunt expugnandum [d]), ubi incensa quadam gasula notabile dampnum sunt ab hostibus eadem hora perpessi et lapidibus repelluntur [e]).

Aug 10

Item predictis omnibus non obstantibus, que omnia ad nutum fiebant Thaboriensium, iteratis vicibus se recedere fingunt. Quapropter XVIII die Augusti, scilicet die dominico [f]) post beate Virginis Assumpcionem, presbiteri in ambone ad instanciam aliquorum de communitate convocacionem eadem die post prandium ad pretorium insinuant ad tractandum ardua, de quibus tamen senioribus communitatis nichil constabat. Qua facta dominus Johannes, predicator in Arena, cum voluntate communitatis inducte recepto sigillo civitatis antiquis [g]) consulibus novo magistro civium et consulibus per eum et communitatem electis presentat. Et sic sine ordine deposito antiquo consilio novum per eum dispositum ad modicum perduravit. Facta fuit autem hec consulum mutacio, quia depositi consules in multis

a životův svých sou nasadili. A my jich také 1420
nižádným obyčejem s pomocí boží opustiti nemáme. A téhož vám žádáme a pomáháme a míníme pomáhati, jakož dlouho trvati máme neb živi jsme, ač vy se neomeškáte, neomýlíte v předepsaných věcech.

O zkažení klášterův na Zderaze křížovnického a svatého Klimenta podle mostu a Zbraslavě spálení a potom v navracení o přístupu hradu Vyšehradského. Item po oznámení těch 12 artykulův skrze Táborské ihned druhého dne křížovnický klášter na Zderaze, potom čtvrtého dne svatého Klimenta klášter u mostu k boření jsou přistoupili. Potom na svatého Vavřince Táborští s Pražskými, kdežto Koranda byl vůdce a jiní někteří kněží, klášter na Zbraslavi, ano jim žádný nebránil, nepřátelsky vybili a statky kořistí z něho pobravše zapálili sou s mnohým obilím s radostí zpívajíce, kněží s svými oděnci a obecními lidmi některými v kápích *) nesouce obrazy a tabulí a arch čásky **) zlámané, a jsouce spilí vínem toho kláštera, při první hodině k noci nabádaním kněží staroměstských i novoměstských k šturmu jest zvoněno a tak nerozšafně přistoupili sou k Vyšehradu, chtíce jeho dobýti, zapálivše jeden domek, znamenitou škodu od nepřátel tu hodinu vzali sou a kamením odehnáni.

O složení a proměnění konšelův starých a sazení nových skrze kněze Jana, kazatele od Matky boží Sněžné. Item když se ty věci tak dály, Táborští opět podruhé počali sou odjeti. Protož 18 dne měsíce srpna v neděli po Nanebevzetí panny Marie kněží na kázaní k nabádání některých z obce svolání téhož dne po obědích oznamovali sou k rozmluvení o potřebných věcech. Však starší z obce nic o těch nevěděli. Kteréžto ihned svolání obce na rathauz když se stalo, kněz Jan, kazatel od Matky boží Sněžné, s volí obce navedené, vzav pečet Starého města Pražského, purgkmistru a konšelům novým od něho a od obce voleným dal jest. A tak beze všeho řádu nová radda, skrze něho způsobená, sazená, málo trvala jest. Proto zajisté stalo se proměnění raddy, nebo složení konšelé ve všech věcech nechtěli sou býti

[a]) auxilio dei L. — [b]) Zderaz insederant L. — [c]) mon. s. Clem. L. — [d]) ad expugnandum B, expugnando P. — [e]) Srov. překlad, kde táž vazba. — [f]) dom. die L. — [g]) antique codd. et L. Srov. překlad.

*) Rukop. kaplich. — **) Tak ruk.

1420 nolebant Thaboritis consentire. Et igitur presbiteri Thaboritis faventes pro depositis consulibus omnes quasi Thaboritis consencientes elegerunt in hunc finem, ut Thaborite habentes pro se consules a Praga non recederent, prout stantibus prioribus consulibus manere nolebant. Isto tamen non obstante V die post novorum de parte eorum consulum eleccionem [h]), XXII scilicet die Augusti, Thaborienses a Praga recesserunt non habentes aliam causam recessus, nisi quia magistri eorum ritibus scripturis resistebant.

Aug. 23 Item in vigilia Bartholomei quidam ex Thaboritarum societate montem Blanik prope Wlassim obsiderunt et, nisi cito fuissent repulsi, innumerabilia [i]) dampna in eodem confinio intulissent [k]).

Et [l]) quia sepius habita est [m]) memoria Thaboritarum, utile erit pro posteris ritus, originem moresque eorundem describere, presertim cum se legis dei zelatores appellantes in plures quidam de eorum numero lapsi sunt errores. Unde origo ac occasionalis [n]) causa conventus ipsorum fuit utriusque speciei communio in confinio Bechinensi. Cum enim prefata communio in multis Boemie et Moravie partibus per fideles presbiteros publicaretur non obstante adversi cleri pertinacia, qui omnes taliter communicantes velut hereticos publicarent, nichilominus de die in diem sacratissima corporis et sanguinis communio in vulgo miro modo augebatur, scientes eandem fore evangelicam veritatem. Factum est itaque anno domini MCCCCXIX, quod presbiteri cum eorum vicariis prope castrum Bechinam durius sic communicantibus insultabant eosdem armata manu de ecclesiis eorum expellendo, tamquam erroneos et hereticos. Qua de re presbiteri cum sibi iuncto populo montem magnum magna planicie exornatum ascendunt et in eius summitate tentorium de lineis pannis ad modum capelle extendunt [o]), in quo agentes divina populum ibidem confluentem sine illius [p]) communionis inpedimento venerabili [q]) eukaristie sacramento devotissime reficiunt. Qua [r]) peracta et depositis

s Táborskými. A protož kněží, kteří sou Táborským přáli, o složení konšelův jako všickni povolili sou k tomu konci, aby Táborští, majíce konšely k své vůli, z Prahy nejeli a neodešli. Nebo kdyby první konšelé zůstali, nechtěli by Táborští zůstati. A když ty věci neměly žádné překážky, když se tak stalo podle vůle kněží, kteří jsou Táborským přáli, že tu staří konšelé složeni a noví voleni, XXII dne měsíce srpna protož Táborští z Prahy sou vyšli a vyjeli nemajíce jiné příčiny odchodu, jediné že mistři jich řádu písmy odpírali a jich vymyšleným obyčejům. 1420

O hoře Blaníku, kterouž jsou Táboři osadili. Item u vigiljí svatého Bartholoméje někteří z Táborských tovaryšstva horu Blaník osadivše, a by byli náhle nebyli sehnáni, nezčítedlné škody byli by v tom kraji učinili.

A že častokrát přivodíce ku paměti Táborské, užitečné bude pro potomní řády, počátek i mravy jich vypsati, poněvadž se milovníky zákona božího nazývali, z jichžto počtu v mnohých bludův vpadli sou. Protož počátek a hlavní příčina sebrání jich byla pod obojí způsobou v kraji bechyňském. Nebo kdyžto přijímání v mnohých krajích České, Moravské země skrze věrné kněží oznámeno bylo a kněží protivní, nadutí všecky přijímající za kacíře býti hlásali, však den ode dne přijímající tělo, krev páně v obecném lidu rozmnožovali se divným obyčejem, znajíce to býti věrní pravou pravdou čtení svatého. Stalo se jest to léta božího 1419, že protivní kněží s svými vikáři jako rukou mocnou z jich kostelův blíž Bechyně je vyháněli jako bludné. Pro kteroužto věc (s) spojeným sobě lidem na horu velikou širokostí okrášlenou počali sou choditi. Na vrchu té hory stan z lněného plátna ku podobenství kaple zdvihli jsou. Pod kterýmžto stanem mše svaté sloužíce tu lidu scházejícímu bez překážky svátost velebnou těla a krve Krystovy přenábožně rozdávali sou. A dokončíce ty věci, složíce stan do svého obydlí vracovali sou. A té hoře Tábor jméno dali sou, na nížto scházející se Táboři nazváni jsou. Ty věci když jsou slyšeny (od) měst příležících, městeček a vsí, přišlo jest bratří kněží

[h]) electorum codd. et L. — [i]) infinita L. — [k]) Item . . . intulissent d. in P. — [l]) WA: *Hic incipit Thabor.* — [m]) est hab. L. — [n]) originalis L. — [o]) expandunt L. — [p]) ullius BL. — [q]) venerabilis WL. — [r]) v A qua opraveno z quia.

1420 lineis pannis ad propria redeunt et monti nomen Thabor imponunt, ad quem venientes Thaborite sunt nuncupati. Hec cum ad aures adiacencium civitatum, opidorum et villarum devenirent, fratres presbiteri circumcirca vicini condicto certo [s]) festivitatis die populum eis iunctum cum venerabili corporis Christi sacramento ad Thabor sonoris vocibus deducunt pro veritatis ibidem, ut dicebant, confirmacione ac fratrum et sororum ibidem existencium confortacione ac consolacione. Quibus taliter venientibus occurrunt de Thabor cum venerabili altaris sacramento fratres et sorores pro alacri veniencium suscepcione. Venientes siquidem in montem totam diem non in lasciviis, sed in hiis, que salutem animarum concernunt, expendebant. Presbiteri nempe eorum terno functi sunt ibidem officio; docciores namque ac eloquenciores a summo mane populo per turmas diviso, seorsum viris ac seorsum mulieribus et pueris, verbum dei et presertim ea, que superbiam, avariciam statumque [t]) cleri concernebant, sine omni formidine populo alternatim predicabant, aliis pro tunc continue ad auricularem confessionem considentibus et tercii peractis divinis populum a diescente usque [u]) meridiem utraque specie, corporis scilicet et sanguinis Christi [v]), communicabant, ita quod in die Marie [w]) Magdalene XLII millia cum aliquot et XX virorum, mulierum et parvulorum taliter communicancium fuerunt a presbiteris computati. Quibus omnibus taliter, ut premittitur, expeditis vadunt pro corporis refeccione ad loca ibidem in monte multipliciter preparata et simul in caritate fraterna convivantes non ad libidinem aut ebrietatem, non ad levitatem et dissolucionem, sed ad maiorem et forciorem dei servitutem. Ibique omnes sese fratres et sorores appellantes [x]), dicior cum paupere victualia, que erant preparata, dividebant. Ibi nichil, quo inebriari posset, permissum fuerat propinari. Ibi eciam nulla chorea, nullus taxillorum, globorum [y]) aut alterius levitatis ludus non dico seniorum, sed et parvulorum habebat indulgencie locum. Ibi denique nulle contenciones, nulla furta, nulle sonancium fistule aut cithararum melodie, prout hactenus

okolo příležící a sousedé pod úmluvú jistou na 1420
jisté dni sváteční lid s sebou pojímajíc s velebnou svátostí těla Krystova na Tábor horu s zvučnými hlasy provázeli sou pro potvrzení pravdy a pro posilnění a potěšení tu obývajících, proti nimž sou vycházívali z Tábora s velebnou svátostí bratří a sestry a je přijímali s veselím. A když všickni sešli se na hůru, celý den ne v chlípnostech ani v marnostech, ale ty věci, kteréž k spasení dušem přiléží, usilovali sou nebo ztravovali sou. Nebo kněží jich trojího tu pozůstali úřadu. Nebo učenější, výmluvnější od samého rána lid rozdělíce na zástupy, zvláště muži, zvláště ženy a dítky, slovo boží a zvlášť kteréž bylo proti pýše, lakomství a proti stavu kněžstva neřádného, beze všeho strachu měníce se jeden po druhém kázali sou. A jiní ustavičně seděli a zpovědě ústní lid poslúchajíc, a třetí dokonajíc službu boží, až do poledne pod obojí způsobou tělo a krev pána Krysta rozdávali sou lidu velikého množství, tak že na den svaté Maří Magdaleny dva čtyrydceti tisíc s několiko a XX mužův a žen a dítek tak přijímajících od kněží jsouc počteno. A když ty všecky věci byly způsobeny, šli sousedé ku posilnění těl svých na huoře na místa rozličná připravená, v lásce bratrské hodujíce, ne k chlípnosti ani k opilství, ne k lehkostem, rozpustilostem, ale k milování a k větší službě boží. Tu také všickni se bratřími a sestrami nazývali, bohatější s chudými ztravú, kteráž byla přinesena, zdělovali se vespolek. Tu nic opojiti člověka nebylo shledáno, nebylo dopuštěno šenkovati. Tu žádní tancové, žádné hry nebyly dopuštěny ani marnosti, lehkosti starým i dítkám malým neměla místa dopuštění. Žádné krádežové, žádné kratochvíle, pištci, hudby, žádná oplzlá zpívání, jakož na posvícení i jinde se dějí, nebylo nalezeno. A vším obyčejem apoštolským se dály a všude mezi všemi bylo srdce jedno, jedna vůle. Jediné o spasení duší svých se starali a ku přivedení kněžství první církve svaté, a od posilnění těl svých vstávali sou kněží s lidem k činění díkův pánu Bohu a chval vzdávání za přijetí dobrodiní. A s velebnou svátostí horu Tábor obcházeli sou, a panny dvě a dvě před tělem bo-

[s]) condicta certo codd.; condicta certae L. — [t]) fastumque L. — [u]) usque ad L. — [v]) domini Christi L. — [w]) d. in B. — [x]) W: *Hic se fratres vocant et in caritate vivunt.* — [y]) et glob. L.

1420 in ecclesiarum dedicacionibus fieri solebat, potuit reperiri, sed omnium more apostolorum fuit unum cor et una voluntas, nichil aliud tractantes, nisi que forent de animarum salute ac de cleri ad pristinum, primitive scilicet ecclesie, statum reduccione. Peracta itaque, ut dictum est, modica corporis refeccione surgunt cum populo presbiteri ad agendum deo graciarum acciones et cum venerabili eukaristia Thabor montem processionaliter circumeunt, virginibus sacramentum precedentibus et viris ac mulieribus in suis turmis sequentibus, vociferantes et psallentes in canticis, prout videbatur expedire. Hac processione finita vale sibi mutuo facientes cum suis presbiteris non declinantes ad dexteram nec sinistram, ne blada conculcarent, veniunt, unde exierunt. Factum est autem, cum supradicta in longiores partes vulgarentur, cepit numerus veniencium de die in diem notabiliter augmentari. Nam non solum iam de Pieska[z]), Wodniana, de Netolicz, de Herzman, de Usk, de Janowicz, de Sedlczan, de Plzna sepius illuc venire solebant, sed de Praga, Domazlicz, de Grecz Regine necnon de multis locis Moravie pedestres et equestres in Thabor confluebant, quidam ex magno zelo devocionis, ut ibi audito verbo dei cum ceteris communicarent, alii ad videndum tante multitudinis populum, et quidam, ut consideratis ibidem factis detraherent et emulis veritatis propalarent. Quapropter cum ita ex singulis partibus in Thabor confluerent, rex Wenceslaus cum quibusdam inimicis veritatis baronibus ceperunt graviter ferre timentes, ne tanta populi multitudo regem et archiepiscopum, prout famabatur, pro defensa legis dei eligerent et sic eorum bona velut adversariorum per potenciam, cui resistere non valerent, invaderent ac[a]) depopularent. Quidam ea de causa ex nobilibus districcius subditis suis sub pena colli et bonorum perdicione precipiunt, ne per amplius ad montem Thabor audeant concurrere. Sed huiusmodi mandatum rustici cum suis uxoribus[b]) modicum aut nichil advertentes pocius dimissis omnibus, que possiderant, ad Thabor montem in certis festivitatibus venire nullatenus negligebant allecti et attracti, prout ferrum attrahit magnes. Cuius cau-

žím chodily sou a muži s ženami následovali sou 1420 řadův (v) svých zástupích, hlasitě žádali. To když dokonali, velmi *) sobě vespolek přejíce s svými kněžími, neuchylujíce se ani na levo ani na pravo, aby obilí netlačili, přicházeli sou na místa, odkudž sou vycházeli. A když ty věci do dalších krajin se roznášely, počal se počet scházejících rozmnožovati den ode dne více; než-li již z Písku, Vodňan, Netolic, z Heřmanovic, z Ušku, z Janovic, z Sedlčan, z Plzně scházeti se měli obyčej, ale z Prahy a z Domažlic, z Hradce Králové i z jiných mnohých míst i z měst Moravské země, pěší i jízdní, na Tábor scházeli sou se, a to z veliké horlivosti náboženství, aby slyšíce slovo boží s jinými přijímali, jiní pro opatření tak velikého lidu množství, a někteří spatříce činy, jim utrhali a nepřátelům pravdy jináč vypravili. Pro kteroužto věc, když tak lid ze všech stran na Tábor se scházeli, král Václav s některými nepřátely pravdy boží a páni šlechtici počali to v svých srdcích těžce nésti, bojíce se, aby tak veliké množství lidu krále a arcibiskupa, jakož se rozhlašovalo, k obraně zákona božího sobě nevyvolili a tak jich zboží jako protivné skrze moc, již by odolati nemohli, sobě osobujíc hubili by. Z té příčiny někteří z urozených lidí přísně svým poddaným pod pokutou ztracení hrdla i statkův zapovídali sou, aby více na horu Tábor nesměli choditi. Ale sedláci s svými ženami na tu zápověď málo dbajíce, opouštíce všecky věci, jimž vládli, na Tábor horu na jisté stanoviště nížádným obyčejem v jisté svátky nezmeškávali sou a nachýleni i přitaženi jsouc od téhož, jako magnes kámen železo. Toho příčinu pokládali velicí hvězdáři, že by toho léta zvláštie nebes a hvězd s jinými bylo (s)zření, kteréžto tak k běhání i starším proti mysli lidu obecného nachylovalo. A když ty věci dály se, mnozí urození, lidu obecného obojího pohlaví opustivše marnosti, k zákonu božímu pilnost svou přičinili, ďábel, spasení lidského pokolení nepřítel, skrze některé falešné bratří kněží čistou zákona božího pšenici rozličných bludův a kacířstva koukole nasil jest, tak že se zdá plniti ono slovo apoštola I Timoth. IV°: Duch svatý pevně dí, že v posledních časích odstoupí někteří od víry, poslouchajíce duchův

z) Piska B. — a) et A. — b) mulieribus L.

*) Překl. rozuměl valde.

20 sam dicebant periti astrologi illius anni fore specialem celi et astrorum, Saturni cum ceteris, influenciam, que ad sic discurrendum [c]) et suis superioribus rebellandum mentes communis populi inclinabant. Cum hec talia, ut premittitur, agerentur et plurimi tam nobilium quam vulgarium sexus utriusque dimissis vanitatibus legis dei operam darent, dyabolus, saluti generis humani inimicus [d]), per aliquos falsos fratres presbiteros mundo legis dei tritico varias errorum et heresium superseminavit zisanias, ita quod impleri videtur [e]), quod scribitur [f]) I Timoth. 4°: Spiritus manifeste dicit, quod in novissimis temporibus discedent quidam a fide attendentes spiritibus erroris et doctrinis demoniorum in ypocrisi loquencium mendacium. Nam cum eo tempore non esset rex et princeps in Israel, ad quem subditi haberent respectum, faciebat unusquisque, quod sibi rectum videbatur, et sic [g]) plurimi Thaboritarum presbiteri magnam habentes populi confluenciam et adherenciam dimissis doctorum sanctorum [i]) Ambrosi, Jeronimi, Augustini, Gregorii et ceterorum ab ecclesia approbatorum sentenciis suis de propriis ingeniis elaboratis glossulis antiquum et novum interpretati sunt testamentum multa falsa et erronea veris inmiscentes, per que facilius corda simplicium poterant ad eorum sentencias inclinari. Fundamentum autem omnium malorum sequencium fuit erroneus scripturarum intellectus. Dicebant namque eorundem directores et doctores, quod non oportet doctorum, qui fuerunt puri homines, uti glossarum sentenciis, cum Christus, deus et homo, sufficienter in novo testamento expressit omnia, que cuilibet homini vianti [k]) sunt necessaria ad salutem, et quomodo vetus novum et vice versa novum vetus exponit testamentum. Ex isto itaque fundamento non verebantur infrascriptos articulos populo publicare:

Primo quod nulla scripta aut dicta quorumcunque doctorum a fidelibus sunt tenenda aut catholice credenda, nisi que in canone biblie explicite continentur, quia omnes libri talium sunt astucie antichristi et sic abiciendi, destruendi aut comburendi.

bludných a učení ďábelského v pokrytctví mluvící 1420
lež. Nebo když jednoho času nebylo krále ani knížete v Izdraheli, k nimž by poddaní měli zření, jeden každý činil, což se mu pravého zdálo. A tak mnozí z Táborských kněží mívajíce schod velikého lidu sobě přidržících a spustivše svatých doktorův Ambrože, Augustyna, Jeronyma, Řehoře a jiných od církve svaté přijatých důvody a výklady písma svatého, vlastních vtipův výklady činili na starý i na nový zákon, mnoho falešného a bludného pravdě přiměšujíce, skrze něž snáze srdce lidu sprostného k jich důvodům mohli nakloniti. Ale základ všech zlých potomních bludův rozum písem. Nebo pravili jich zprávce a učitelé, že nesluší učitelův aniž doktorův, jenž sou byli púhlí lidé, požívati důvodů jich výkladů, ponévadž Krystus, Bůh a člověk, dostatečně v Novém zákoně vyložil jest všecky, kteréž každému člověku, cestu činícímu na tomto světě, na onom sou potřebné k spasení. A starý zákon nový, a zase nový vykládá starý zákon. Z toho zajisté základu dole psaných artykulův lidu obecnému nestyděli sou se oznamovati.

Oznamování artykulův od kněží táborských.

Nejprvé, že žádná písma, žádné řeči kterézkoli doktorův od věrných nemají držána býti nebo věřena, kterážto v textu neboli zjevně v canoně položena nejsou. Neb všecky knihy takové sou chytrosti antykrystovy a tak mají zamítána býti i pálena.

---

[c]) currendum et discurrendum P. — [d]) d. in A. — [e]) videretur L. — [f]) quod scrib. d. ap. L. — [g]) d. ap. L. — [i]) sanct. doct. L. — [k]) viventi PL.

1420 Item omnis homo in eo, quod studet in artibus liberalibus aut gradus in eisdem accipit, est vanus et gentilis et sic [l]) peccat contra evangelium domini nostri Jesu Christi.

Item nulla decreta sanctorum patrum aut seniorum instituta, nullus [m]) aliquis ritus aut tradicio humanitus inventa sunt tenenda, sed omnia talia sunt abolenda et destruenda velud antichristi tradiciones, cum Christus et eius apostoli ea fieri nullibi in novo testamento expresserunt.

Item ex predictis concludebant sequencia, quod nullum chrisma aut sacrum oleum vel aqua baptismalis sunt conservanda vel sanctificanda. Similiter nullus calix, corporale, ornatus, et sic [n]) de aliis rebus in ecclesia fieri consuetis, sunt exorcisande, benedicende aut sanctificande. Similiter nulle hore canonice sunt dicende, nec ritus misse in ornatu et signis ac ordine ab ecclesia dudum [o]) constituto nec cantus ecclesiasticus sunt tenenda, sed pocius tamquam humane tradiciones et legis dei impeditiva abicienda et destruenda.

Item infantes non debent cum exorcismis et solitis in baptismate compatribus in aqua ad hoc benedicta et conservata baptisari, sed possunt in quacunque unda recenti et, ubicunque libuerit, baptisari [p]).

Item omnes libri missales aut cantuales, similiter et viatici et libri horarum et omnes ornatus seu vestes missales aut alia specialia [q]) pro peragendis divinis indumenta, monstrancie et calices aut cinguli aurei vel argentei [r]) et omnis vestis polimita, conspersa aut quovis modo depicta: hec omnia sunt destruenda vel comburenda, magisque licet rusticis in dictis sacris vestibus incedere et ioppas et manicas ex eis facere, quam presbiteris [s]) in eis peragere divina.

Item confessiones auriculares non sunt curande aut observande, nec ad eas peccatores, eciam criminales, obligantur, sed soli deo sufficit mentetenus confiteri.

Item ieiunia quadragesimalia, quatuor temporum, in vigiliis ceteraque humanitus aut con-

Item každý člověk umění svobodného uče 1420 se, neb když z toho nějak se vajší, jako mistrstvím svým, bakalářstvím, že jest marné a zpohanilé a tak hřeší proti čtení pána Krysta.

Item žádná ustavení svatých otcův neboli starších ve čtení ustavená, žádný *) řád, navyklost nebo vydání od lidí nalezené má držáno býti, poněvadž Krystus a jeho apoštolé těch věcí býti v zákoně nepoložili sou.

Item z těch řečí zavírali sou potomní řeči, že žádné křtění ani olej svatý ani voda křtitedlná má posvěcována ani žehnána býti, též že netřeba žádného kalicha, korporalův, vornatův a tak žádných věcí jiných kostelních obyčejných, ani že ty věci mají posvěcovány býti ani žehnány. Též žádné hodiny modlitebné nemají říkány býti, ani že mše nemá v ornátích sloužena býti, ani znamení ani řádové od církve dávno ustanovení, ani zpívání v kostele mají držána býti, ale raději jako lidské vydání božímu zákonu překážející **) mají zavržena býti a zkažena.

Item nemluvňátka nemají zaklínány a podle obyčeje s kmotry křtěny býti u vodě žehnané a křtitedlnici chované, ale mohou křtěny býti v kteréžkoli vodě čerstvé kdežkoli a na každém místě křtěna mohou býti.

Item všeckny knihy kostelní jako mšálové, zpievací, viatykové a knihy hodinné a všickni ornatové i všecka roucha mešná, kněžím k službě boží potřebná, monstrancí, kalichové zlatí, stříbrní, všecka roucha ta pruhatá a skropená, pasové zlatí, stříbrní: ty všecky věci mohou páleny býti a více sluší, aby chlapi v předpovědě ném obleku kostelním chodili, z nich košile, kabáty sobě dělajíce a rukávy, nežli kněží měli v nich sloužiti.

Item zpověd ušní nemá dbána býti ani zachována, aniž sou k ní hříšníci i také velicí zavázáni, ale že dosti jest samému Bohu v srdci svém zpovídati se.

Item postové 40 dní, suché dni ani vigiljí ani jiné dni od lidí uvedení postové nemají od

[l]) ut sic codd.; d. ap. L. — [m]) nec P. — [n]) d. in B et ap. L. — [o]) dudum ab eccl. L. — [p]) sed . . . baptisari d. in P. — [q]) spiritualia L. — [r]) arg. vel aurei L. — [s]) presbyteros P.

*) Ruk. žádají. — **) Ruk. předcházející.

1420 suetudine introducta non sunt a fidelibus observanda, sed pro velle sui beneplaciti unusquisque illis[t]) diebus comedat, quidquid habet, aut quid sibi commodosius apparebit.

Item die dominico excepto nulla alia festivitas est ex aliquo debito a fidelibus celebranda.

Item omnis presbiter cum platta et in ornatu vel superpellicio divina peragens aut missam ritu consueto celebrans est sicut illa meretrix, de qua scribitur in Apokalipsi, a fidelibus contempnenda, sed missa est ad instar Christi et apostolorum cum barbis et sine platta in communi veste et sine altario, in quocunque loco contigerit, celebranda et sacramentum eukaristie alta voce propter asstantes est conficiendum et ipsum non est elevandum nec in crastinum conservandum.

Item sacerdotes evangelici domos eis racione elemosine pro perpetuo a laicis concessas aut deputatas non possunt licite inhabitare nec possunt habere bona temporalia iure civili ab eisdem subtracto penitus et ablato, nec a taliter habentibus accipienda[u]) sunt sacramenta, quamvis ius sic habendi eis esse illicitum notorie recognoscant.

Item post mortem corporalem animarum fidelium non est credendus locus purgatorius aut tenendus, stultumque et vacuum[v]) est pro fidelibus defunctis exorare aut alia pietatis opera exercere.

Item invocaciones aut postulaciones nostre tam mentales quam vocales ad sanctos, qui sunt in celesti patria, pro aliquibus suffragiis sapiunt heresim vel ydolatriam.

Item nulla ymago nec aliqua similitudo earum, que sunt in celo et terra, sub pena idolatrie est habenda, sed quelibet talis tamquam idolum est destruenda et comburenda, quia scriptum est Exodi XX°: Non facies tibi sculptile nec omnem similitudinem.

Ex predictis articulis ad vulgum anno domini MCCCCXX scandalose et in tocius regni infamiam pertinaciter promulgatis, surrexit in

věrných zachováni býti, ale podle své vůle a libosti jedenkaždý že můž jísti, což má neb což mu se z příhody zdá. 1420

Item kromě dne nedělního žádní jiní svátkové že nemají zachováni býti ani z jaké povinnosti *) od věrných svěceni.

Item každý kněz s pleší a v ornátě neb v komži, kterýž by službu boží působil a podle řádu a obyčeje zvyklého, že jest jako ona nevěstka, o niž stojí psáno v Zjevení svatého Jana. Takový má býti od lidí potupen. Item také sou pravili, že mše má sloužena býti ku podobenství pána Krysta a svatých apoštolův s bradami a bez pleše, v obecném oděvu a bez oltáře na kterémžkoli místě a svátost těla božího vysokým hlasem má pro okolostojící posvěcena býti a že nemá posvěcené pozdviháno býti ani dozajtří chováno býti.

Item kněží, kteří se drží čtení, v domích jim pro spravování kostela věčně od lidu obecného půjčených, totiž farhořích, nemohou slušně bydleti aniž mají míti časného zboží právem městským, nebo podle práva městského mají odjaty býti, aniž od takových mají svátosti kostelní přijímány býti.

Item že po smrti tělesné duší věrných nemá věřen býti očistec ani místo očistcové má drženo býti a že bláznové a marné jest prositi za duše věrných mrtvých. Ani jiných skutkův milosrdných za mrtvé nemá činěno býti.

Item vzývání a žádání naše hlasité i také vnitřní k svatým, kteří sou v nebi, za nějaké pomoci neb orodování smyslé kacířství a modlářství.

Item žádný vobraz ani jaké podobenství jich, které sou na nebi nebo na zemi, nemá jmín býti pod pokutou modlářství, ale taková věc jako modla skažena a spálena má býti. Nebo psáno jest Exod. 20: Neučiníš sobě rytiny ani jakého podobenství.

A tak z předpověděných artykulův k lidu léta páně 1420 pohoršitedlné a všemu království, kdež povësti zlé, **) že neustupně jest oznámeno

[t]) his L. — [u]) capienda A. — [v]) inane L.

*) Ruk. povolnosti. — **) Tak ruk.; místo *kdež* nejspíše čti *ku*.

1420 clero et populo [w]), qui se pro defensa legis dei caritative et [x]) bene univerant, nova et grandis contencio et scissura. Thaboritarum enim duces et presbiteri prefatorum articulorum sequentes sentenciam omnem ecclesiasticum ritum ac sanctorum patrum [y]) pro peragendis divinis instituciones, prout Christus et eius apostoli non exemplarunt nec fieri preceperunt, ceperunt velut ad animarum salutem inutilem reicere et detestari, omnesque eorundem observatores confundere et eosdem multipliciter impedire allegantes, quod scribitur Apokalipsi ultimo: Si quis apposuerit ad hec, apponet deus super illum plagas scriptas in libro isto etc., eo quod Christus sufficienter tradidit in novo testamento omnia ea [z]), que sufficiunt cuilibet fideli ad salutem. Ad quid ergo instituciones hominum et cerimonias in lege non expressas fidelibus observare, et presertim cum dixerit Christus scribis et phariseis: Irritum fecistis mandatum dei propter tradiciones vestras? Et sic hodie tenentes humanas tradiciones cum scribis et phariseis, irritum faciunt mandatum dei. Et plagas in Apokalipsi expressas eos oportere finaliter incurrere, nisi cessent ab eisdem et dimittant. Quapropter Thaboritarum presbiteri tradiciones humanas fugientes barbati et corona non rasi in griseis vestibus incedentes, non lectis horis canonicis, sine ornatu [a]), corporali et calice sub divo vel in domibus divina non in sacrato altari, sed super mensam qualicunque linteo tectam peragebant, nec ritum misse in dicendo collectas cum canone observantes, sed statim unus ex omnibus presbiteris flexis cum fratribus genibus, capite ad terram prostratis, posteriora sursum levantes, dominicam orabant oracionem et post surgente eo, qui altaris sacramentum conficere debebat, non plus quam verba consecracionis super hostiis et vino alta et intelligibili voce vulgariter edicebat. Et sic corpus Christi in hostiis non secundum formam ecclesie rotundis, sed qualitercunque incisis vel manibus fractis et preciosum sanguinem domini de vino non in calice, sed in quocumque scifo [b]) stangneo, ferreo, luteo aut ligneo conficiebat. Quo peracto mox astantes presbiteros et vulgarem po-

býti, povstalo v kněžstvu a v lidu, kteří se pro obranu zákona božího laskavě a dobře milostivě spojili byli, nové a hrozné rozdělení, trestání a svár. Nebo Táborských vůdce a kněží následujíce důvodův předpověděných artykulův těch rozumův všecky řády kostelní, všecka ustavení od svatých otcův službě boží příležících, protože Krystus a apoštolé toho příkladem nevyjevili ani zavírali sou, a jako k spasení dušem ty věci neužitečné počali rušiti a rozličně těm věcem překážku činiti, přivodíce ono písmo svatého Jana: Ač by kdo přidal těmto věcem, přidá Bůh na něho rány v těch knihách napsaných. Proto di*) Krystus dostatečně vydal v novém zákoně všecky ty, kteréž dostatečně i každému věrnému k spasení. Čemuž jsou tehdy ustavení, nálízkové lidští a oběti v zákoně nepoložené, aby je měli věrní zachovávati? Zvlášť ponévadž Krystus mistrům a zákonníkům pověděl: Převrácené učinili ste přikázání boží pro ustavení vaše. A tak dnes držíce lidská ustavení, s mistry a zákonníky přestoupili božská přikázání. A tak v rány konečné musí vběhnouti svatého Jana v Zjevení, jedné leč od toho odstoupí. Pro kteroužto věc táborští kněží, utíkajíce ustavení lidského, bradatí bez pleše v šerém rouše chodíce, neříkajíc hodin modlitebných, bez ornatu, přístupu mše, bez korporalů, kalicha pod stany neb v tom jich mše neposvěcené[m] oltáři, ale na stole v jakémžkoli prostěradle přistřeném sloužili sou. Ani řádův mše v říkání kollekt neb jiných motliteb ani canonů zachovajíce, ale ihned jeden ze všech kněží s bratřími, klekna na kolena, hlavu na zem polože a zadek vzhůru zveda, říkali sou obecné motlitbu, totiž Otčenáš. A potom vstana ten, kterýž svátost oltářní jměl posvěcovati, nic více říkal než slova posvěcování nad chlebem a nad vínem hlasem vysokým a rozumným řečí obecnou. A tak těla Krystova ne podle způsobu církve okrouhlosti, ale kterakkoli chleba nakrájeli neb rukama nalámali, posvěcovali sou. Též krev předrahou z vína ne v kalichu, ale v kterékžkoli nádobě v cínové neb v čistcové, železné neb dřevěnné i tepruv posvěcovali sou. To učiníc ihned, ne kněžím přístojícím, ale lidu obecnému podávali sou. A ten

w) in plebe et in clero L. — x) caritative et d. ap. L. — y) d. ap. L. — z) ea omnia L. — a) ornato WA. — b) cifo WB.

*) Tak rukopis.

1420 pulum eukaristie sacramento [c]) reficiebat. Et hunc missandi modum in Praga et extra omnes Thaboritarum presbiteri vitantes ecclesias observabant dicentes, sic Christum et eius apostolos in primitiva ecclesia suas missas celebrasse. Igitur omnes alii, qui Christum non secuntur et aliter, quam ipse exemplavit, faciunt in preciosis ornatis [d]) officiando, sunt illa meretrix, de qua habetur in Apokalipsi. Alta autem voce et vulgari verba consecracionis dicebant, ut populus sciat, quia sacramentum confecit, et in sumendo esse verum corpus Christi et eius preciosum sanguinem non vacillent. Magistri vero cum presbiteris, qui pro tunc in Praga remanserant, de contrario Thaboritis facientes omnem abusum, superfluitatem et ornamentorum preciositatem deponentes ecclesiarum ritus in officiis ecclesiasticis observabant et non observantes publice arguere non desistebant, presertim [e]) eos ritus, qui non sunt contra sacram scripturam nec dei legem impediunt, sed pocius promovent et adiuvant. Et sic in simplicibus ornamentis et calicibus stangneis sacramentum altaris conficiendo populo ministrabant. Ex hac siquidem Pragensis cleri cum Thaboritis discordia et concertacione populus sibi in lege dei bene consenciens fuit nocive bipartitus, ita quod quidam Thaborienſium et alii Pragensium in missando laudabant modum et ab eis, quos laudabant, et non ab aliis eukaristie sacramentum exposcebant. Qua de re quedam nostre sorores Pragenses, que begute sunt vocate, nolebant a suis sacerdotibus in apparatu officiantibus communionis sacramentum sumere, nisi prius vestes [f]), quas plastas nuncupabant, deponerent [g]), alias officiantem vellent impedire, prout heu ad sanctum Petrum in Porziecz factum est, ubi in ornatu officiare mulieres presbiteros [h]) ad nutum virorum non sinebant, magistros vero et predicatores, qui observare ecclesiasticum ritum suadebant et scripturis sacris defendebant, confundentes ypocritas et seductores appellabant et interficere vel de civitate Pragensi expellere [i]) ut canes rabidi volebant. Ista igitur Thaboritarum presumptuosa prevaricacio fuit inicium omnis mali et in infamiam et scan-

obyčej mše v Praze i jinde táborští kněží, va- 1420
rujíce se kostelův, zachovávali sou, pravíce, že Krystus i jeho apoštolé v prvotní církvi tak své mše působili. Protož jiní všickni, kteříž Krysta nenásledují a jináč, než Krystus příklad vydal, činí, sloužíce v ornátích drahých, jsou takoví jako ona nevěstka, o níž psáno v Zjevení svatého Jana. Pročež zajisté vysokým hlasem a česky slova posvěcování říkali sou, aby lid věděl, že svátost posvěcování těla božího, a kdož by přijímali, tělo a krev Krystovou předrahou tu býti nepochybovali. Ale mistři pražští s svými kněžími, kteříž byli v Praze zůstali, zpět proti Táborským činíce, požívání a zlé obyčeje složíce a zbytečnost a přílišnou drahost ornátův skládajíce, řády církve a obyčeje při mšech svatých [zachovávali.] A kteříž by těch věcí nezachovávali, zjevně trescíce a zvláště ty řády, kteříž nejsou proti písmu svatému ani ku překážce svatých zákonů ale více k zvelebení, a tak v sprostných ornátích a kališích čistcových svátost oltářní těla a krve pána Krysta posvěcujíce, lidu obecnému podávali. Z té různice pražskému p y š n é m u kněžstvu s Táborskými a hádání lid sobě v zákoně božím dobře povolný byl škodně oddělený, tak že někteří z Táborských a z některých Pražských mše obyčejem chválili a od těch, kteréž chválili, přijímali svátosti a ne od jiných. Pro kteroužto věc naše sestry pražské, jenž bekyně sou nazvány, nechtěly sou od svých kněží, (v) přípravě kostelní sloužících, svátosti přijímati, leč by z sebe přípravu složili, kteréžto plachtami nazývaly, jináč by tomu, kdož by tak sloužiti chtěl, překážku učinily, jakož pak po hříchu u svatého Petra na Poříčí se to stalo, kdež v ornátích ženy knězím s povolení svých mužův nedopouštěly sou sloužiti. A mistři kněží, kazatele, kteříž zachovávali kostelní řády, n u t i l i, radili, písmy svatými toho hájili, hanějíce pokrytci a svůdcemi nazývali a zabíti neb z měst Pražských vyhnati jako psy vsteklé chtěli. Protož toto Táborské všetečné a převrácené přestoupení bylo počátek všeho zlého a ve zlou pověst, v pohoršení uvedlo všemu křesťanstvu království slavné České a k velikému ourazu všech chtějí-

[c]) sacr. euk. L. — [d]) ornatibus P. — [e]) et pres. L. — [f]) sacras vestes P. — [g]) deponeret W. — [h]) sacerdotes mulieres L. — [i]) compellere W.

1420 dalum tocius regni et christianitatis [k]) ac in magnam offensam omnium volencium secundum Christi preceptum dominicam cenam observare, ita quod multi ex nostris turpiter ob hoc a veritate agnita recesserunt. Primo enim communis per regnum et exteras terras volabat enormis fama, qualiter in regno Boemie sutores et sartores divina peragerent, eo quod non fuit differencia inter laycum et presbiterum, cum barbati et intonsi in propriis vestibus missarum solempnia celebrarent. Secundo, quia presbiteri Thaborienses omnia ecclesie clenodia et ornamenta suadebant destruere et comburere, ut sic ad eorum ritus [l]) observandos eis adversos velis nolis declinarent, quam ob rem Saturnina gens, eorum ritus laudantes, viaticos, missalia, cantualesque ecclesiarum libros una cum calicibus et monstranciis violenter de ecclesiis vel plebanorum dotibus rapientes libros secabant aut comburebant vel librum sex vel octo valentem sexagenas pro media sexagena aut pro XX grossis vel remissius dabant emere volenti, calices autem cum monstranciis aut aliis argenteis ecclesie clenodiis concucientes aurifabris lotonem pro V grossis vendebant, reliquias sanctorum de monstranciis et altaribus sumentes viliter ad angulos proiciebant. Item ex eadem pertinacia sacras pro cultu divino deputatas vestes tollebant, de casulis ornatibusque ioppas vel ioppularum manicas, de corporalibus et albis camisias vel aliud vilius indumentum ut braccas sibi fieri in magnum scandalum procurabant. Et sic rustici sub togis regio habitu fuerunt vestiti, in quo nec patres ausi fuissent incedere.

Item quia [m]) presbiteri prefati vitabant in ecclesiis et super altari consecrato sacramentum conficere asserentes non dei, sed pocius dyaboli et ydolorum esse ecclesias vel altaria, cum non gratis pro deo, sed pro mammona iniquitatis et non ad dei, sed ad honorem alicuius sancti sunt symoniace consecrata, igitur merito fore destruenda: et sic ecclesias, ubi poterant, rumpebant et comburebant vel aliter quovis modo violabant, altaria vero dotata pervertebant aut eorum cornua concucientes ad officium inutilia divinum reddebant.

cích podle Krystova rozkázání večeři jeho pamatovati, tak že mnozí z našich mrzce pro tu věc od pravdy poznalé odstupovali. Nejprvé obecná bez zákona pověst po všem království i po cizích zemích letěla jest, kterak v království Českém ševci, krajčíři slouží mše, protože nebylo rozdílu mezi knězem a laykem, poněvadž bradatí, nepostříhaní v rouše vlastním mše svaté sloužili. Druhé, že kněží táborští všecky kostelní klenoty a ozdoby slíbili zrušiti a zkaziti, spáliti, aby bylo *) k jich zachování jim protivným chtěj neb nechtěj náchylni byli, protož satanovo pokolení jich obyčeje chváléce, viatyky, mšály, zpievací knihy a kosteiní knihy spolu s kalichy a monstrancími násilně z kostelův neb z domův kněžských berouce sekali neb pálili a za laciné peníze, co stálo za 6 neb 8 kop grošův, to za 20 grošův dávali. Ale kalichy a monstrancí s jinými stříbrnými kostelními klenoty ztlúkané lot po 5 groších zlattníkům prodávali. Kosti svatých z monstrancí a z oltářův vybírajíce, mrzce do koutův i jinam metali sou. Item z těch zatvrzeností svatá roucha k službě boží oddaná brali sou, z kazulí kabáty dělali sou a z corporalův a z košilí nebo mrzutější jiné roucho jako rúšce k velikému pohoršení kázali sou dělati. A tak chlapi pod kytlemi měli roucho královské, v němžto ani jich otcové nezasloužili choditi. 1420

Item předpovědění kněží nevracovali se do kostelův a na oltáři posvěceném svátost těla božího a krve boží posvěcovati, pravíce, že ne boží, ale ďábelské jsou a modlářství kostelové nebo oltářové, poněvadž ne darmo pro Bůh, ale pro mamonu nepravosti a ne k boží cti, ale necti a ve jméno některého svatého svatokupecky sou posvěceni. A protož hodné jest, aby byli pozbořeni. Kostely, kdež sou mohli, bořili sou a pálili, jináč jakýmžkoli obyčejem poškvrňovali, oltáře nadané podvracovali, jich rohy ztloukli neb jináč zpotvořili a tak k službě boží neužitečné učinili.

k) tocius regni et christ. jen v P, jinde tocius christ. Sr. překlad. — l) ritus P, d. in WAB; mores L. — m) d. in B.

*) Překl. četl sic za sit.

1420 Item similiter monachorum monasteria predicabant esse latronum speluncas et contra legem Christi male fundata, cum Christus mandavit suis discipulis et per eos omnibus presbiteris, quod se non recluderent, sed vadant in universum orbem [n]) predicantes et baptizantes in nomine patris et filii et spiritus sancti. Et igitur omnia monasteria sive dotata, sive mendicancium sunt a fidelibus funditus [o]) evertenda et destruenda, ut monachi et fratres eant in universum orbem evangelium predicantes [p]). Ex qua perfida conclusione infrascripta monasteria infra unius anni spacium et deinceps sunt destructa et combusta, quorum nomina secundum ordinem describuntur:

Monasteria dotatorum monachorum: Cartusia, Strahowia, Brzewnowia, Pede pontis [q]), Zderaz [r]), Ambrosii, Aula Regia, Corona [s]), Milewsko [t]), Nepomuk, Insula, Porta Apostolorum, Zelew, Gredis Monachorum [u]), Kladrub, Cedlicz [v]), Opatowicz, Wilemow, Hradisst [w]).

Monasteria mendicancium monachorum: Thome, Clementis [x]), in Botiecz in Viridi, in Zacz duo, in Plzna duo, in Luna duo, in Grecz Regine duo, in Usk duo, in Pieska unum, Glatowie unum, in Turnowia unum, in Colonia unum, in Nymburg unum [y]).

Claustra monialium: In Luniewicz [z]), inter Lunam et Zacz, sancte Katherine in Praga, sancte Anne in Minori parte Pragensi, sancte Marie Magdalene [a]), Chotiessow, Dogsan [b]).

Hec igitur monasteria monachorum et monialium dotata et destructa. Rex Sigismundus omnia predia cum censitis eorundem suis castris in regno applicavit aut baronibus pro serviciis et eum contra Pragenses iuvantibus assignavit. Moniales vero omnes Pragenses in civitate eorum permanentes ad sanctam Annam Antique civitatis mutuo sibi in cibo et potu et ecclesiastico

Item kláštery mnichovské kázali býti peleše lotrovské a proti zákonu Krystovu zle založeny, 1420
poněvadž Bůh rozkázal svým učedlníkům, skrze ně všem kněžím, aby se nezavírali, ale šli po všem světě, kážíce a křtíce ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého. A protož všecky kláštery, buďto nadané nebo žebravé, pravili, že od věrných mají z kořene vyvráceny býti, aby mniši a bratří šli po všem světě, kážíce čtení. [Z] kteréhožto všetečného učení klášterové jednoho roku a času a málo dále zbořili sou, jichžto jména dole psaná pořád stojí.

Klášterové nadaných mnichů tito sou byli: Karthousy v Praze, na Strahově, na Břevňové, u nohy mostu Matky Boží, Zderaz, svatého Ambrože, Zbraslav, Koruna, Milevsko, Nepomuk, Ostrov, Brána Apoštolská, Želev, Gredy mnichův, Kladruby, Cedlic, Opatovice, Vylémov, Hradiště, Osek, Túšeň.

Klášterové žebravých mnichův: Svatého Tomáše, svatého Klimenta, na Botíči, na Zelené Hoře *), v Žatci dva, v Plzni dva, v Hradci Králové dva, v Úštku dva, na Písku jeden, v Klatovech jeden, v Čáslavi jeden, v Nymburce jeden, u Hory jeden.

Klášterové jeptiščí: V Lúněvici, mezi Lúny a Žatčem, svaté Kateřiny v Praze, svaté Anny na Malé straně, svaté Maří Magdaleny, Chotěšov, Dogzany, v Týnici.

Tito sou klášterové od nich zbořeni mnichův nadaných, žebravých i jeptišek. Potom král Zykmund všecky dědiny mnichův, platy týchž klášterův k svým hradům (v) království přidal jest nebo pánům šlechticům za služby a jemu proti Praze pomáhajícím rozdal jest. Ale jeptišky všecky pražské, které sou v jich městech zůstaly, zákona svaté Anny na Starém městě vespolek po-

[n]) mundum B. — [o]) penitus PL. — [p]) pred. evang. L. — [q]) pede pontis S. Maur. L; v rukopise bylo sancte Marie; srov. překlad. Míněn jest klášter Matky boží konec mosta Johannitův. — [r]) Carthusia, Strahouia, Pedepontis, Zderaz, Brzewnouia P. — [s]) Sancta Corona P. — [t]) Milewsk P. — [u]) Greds Mon. P. — [v]) Czedlicz B, Sedletz P. — [w]) Hradisst, Ossek, Tussen P; srov. překlad. — [x]) Clementis, Thome P. — [y]) unum, in Czaslaw unum P; srov. překlad. — [z]) Luniewitz P, Luniouicz L. — [a]) In Praga S. Katharine, In Minori civitate S. Anne, S. Magdalene P. — [b]) Doxan, W Tyntzy P; srov. překlad.

*) Pochybený překlad slov in Viridi, t. j. „na Trávníčku“ ve Slupech, kde byl klášter Servitů od císaře Karla IV r. 1360 založený.

1420 ritu commanere [c]) disposuerunt et ad communionem utriusque speciei sub pena eieccionis et monasteriorum [1]) rupcionis compulerunt. Que, quamvis primo rebelles, postea tamen non compulse nec coacte ad convivando [d]) cum Christo dominicam cenam sepius devote accesserunt, due tamen ex illis discole, quamvis velate, et inmemores iuramenti castitatis matrimonium, ymmo verius adulterium cum viris contraxerunt. Monasterium autem sancti Spiritus Theutonicis pro audiendo ibidem verbo dei in eorum linguagio donaverunt. In sancti vero Francisci et Jacobi monasteriis pixides et machinas cum armis [e]) bellicis et de ecclesiarum calicibus et monstranciis monetam pecuniarum cudendo laborabant, ut haberent, unde se contra legis dei adversarios possent cum effectu defensare. Verum eciam deficientibus pecuniis vestes fugitivorum ac ornatos preciosos stipendiariis pro eorum stipendio donaverunt.

Item sacrum crisma et infirmorum oleum [f]) ac baptisterii et aspersionis aquas velut inutiles hominum adinvenciones effuderunt, vasa autem predicta continencia confringentes vel in ea stercorisantes nullum post baptismum crismate, nec quenquam infirmorum extreme unccionis oleo perungebant, sed in aqua fluenti vel undecunque allata dimissis compatribus et ecclesiastico ritu baptisantes non plus dicendo nisi: Petre vel Johannes, ego te baptiso in nomine patris et filii et spiritus sancti, et statim baptisatum infantem, eciam qualitercunque indispositum, sine crismatis unccione sub utraque specie communicabant.

Item confessionem auricularem fiendam presbitero vituperabant dicentes de venialibus peccatis sufficere soli deo confiteri, de mortalibus vero publicam coram fratribus et sororibus debere fieri confessionem. Et si contra quemquam fratrum aut sororum quis peccasset, quod eidem coram omnibus veniam petendo reconciliaretur, et tunc flexis in terram genibus pro taliter confitente fratres et sorores instanter orare debebunt et demum accipiet secundum presbiterorum dictamen reatus sui dignam penam [g]).

krmy a nápoje v řádu církve zůstati způsobili 1420 jsou *) a k přijímání pod obojí způsobou pod pokutou kláštera zboření a z města vyhnání přinuceny sou. Kteréžto ačkoli toho zprvu odpíraly, potom ne přinuceny ani připuzeny, aby s Krystem zůstaly, k večeři Páně často přistupovaly jsou. Avšak dvě z nich těkavé byly a velované, nepomníce na přísahu a slib čistoty, v manželství, anobrž v duchovních **) v cizoložstvo stoupily sou. Ale klášter Ducha svatého Němcům, aby tam posluhovati slova božího svým jazykem kázáno, oddali jsou. U svatého pak Františka a u svatého Jakuba klášteřích haufnice a praky a jiná děla s oděním chovali sou a z kostelních kalichův a z monstrancí peníze dělali sou, aby měli odkud protivníkům zákona božího se brániti. A když se peněz nedostalo, roucha odběhlá, ornáty drahé žoldnéřům platili sou za jich žold.

Item svaté křižmo, olej pro nemocné i také křižmo křtitedlné a vodu křtitedlnou jako neužitečné nálezky vylévali a nádoby lámali sou nebo do nich klidili sou. Žádnému po křtu ani žádného nemocného olejem posledního mazání mazali sou, ale v vodě tekuté odkudkoli přinesené bez kmotrův i beze všeho pořádku křtitedlného křtili sou říkajíce Petrem nebo Janem, já tě křtím ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého. Ihned nemluvňátku bez mazání křižmem kterakkoli nezpůsobnému pod obojí způsobou podávali sou.

Item zpověd ústy v uši kněží tupili sou řkouce, že všedních hříchův dosti jest samému Bohu se zpovídati, ale smrtedlných zjevně všem bratřím i sestrám aby bylo zpovídáno. A kdyby kdo z bratří proti někomu aneb sester v něčem hřešil, aby přede všemi prose s ním se smířil a tehda poklekna na kolena žádal, zpovídajíce se, bratří a sestry ustavičně mají se modliti, a potom měl přijíti podle uložení kněžského své viny hodnou pokutu.

---

c) communicare L. — d) convivando W, jinde convivandum. — e) rebus L. — f) d. in A. — g) condignam pene imposicionem P.

1) Srov. překlad: mělo by býti monasterii.

*) Tak rukop. — **) Tak rukop.

1420 Item similiter monachorum monasteria predicabant esse latronum speluncas et contra legem Christi male fundata, cum Christus mandavit suis discipulis et per eos omnibus presbiteris, quod se non recluderent, sed vadant in universum orbem [n]) predicantes et baptizantes in nomine patris et filii et spiritus sancti. Et igitur omnia monasteria sive dotata, sive mendicancium sunt a fidelibus funditus [o]) evertenda et destruenda, ut monachi et fratres eant in universum orbem evangelium predicantes [p]). Ex qua perfida conclusione infrascripta monasteria infra unius anni spacium et deinceps sunt destructa et combusta, quorum nomina secundum ordinem describuntur:

Monasteria dotatorum monachorum: Cartusia, Strahowia, Brzewnowia, Pede pontis [q]), Zderaz [r]), Ambrosii, Aula Regia, Corona [s]), Milewsko [t]), Nepomuk, Insula, Porta Apostolorum, Zelew, Gredis Monachorum [u]), Kladrub, Cedlicz [v]), Opatowicz, Wilemow, Hradisst [w]).

Monasteria mendicancium monachorum: Thome, Clementis [x]), in Botiecz in Viridi, in Zacz duo, in Plzna duo, in Luna duo, in Grecz Regine duo, in Usk duo, in Pieska unum, Glatowie unum, in Turnowia unum, in Colonia unum, in Nymburg unum [y]).

Claustra monialium: In Luniewicz [z]), inter Lunam et Zacz, sancte Katherine in Praga, sancte Anne in Minori parte Pragensi, sancte Marie Magdalene [a]), Chotiessow, Dogsan [b]).

Hec igitur monasteria monachorum et monialium dotata et destructa. Rex Sigismundus omnia predia cum censitis eorundem suis castris in regno applicavit aut baronibus pro serviciis et eum contra Pragenses iuvantibus assignavit. Moniales vero omnes Pragenses in civitate eorum permanentes ad sanctam Annam Antique civitatis mutuo sibi in cibo et potu et ecclesiastico

Item kláštery mnichovské kázali býti peleše lotrovské a proti zákonu Krystovu zle založeny, poněvadž Bůh rozkázal svým učedlníkům, skrze ně všem kněžím, aby se nezavírali, ale šli po všem světě, kážíce a křtíce ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého. A protož všecky kláštery, buďto nadané nebo žebravé, pravili, že od věrných mají z kořene vyvráceny býti, aby mniši a bratří šli po všem světě, kážíce čtení. [Z] kteréhožto všetečného učení klášterové jednoho roku a času a málo dále zbořili sou, jichžto jména dole psaná pořád stojí. 1420

Klášterové nadaných mnichů tito sou byli: Karthousy v Praze, na Strahově, na Břevňově, u nohy mostu Matky Boží, Zderaz, svatého Ambrože, Zbraslav, Koruna, Milevsko, Nepomuk, Ostrov, Brána Apoštolská, Želev, Gredy mnichův, Kladruby, Cedlic, Opatovice, Vylémov, Hradiště, Osek, Túšeň.

Klášterové žebravých mnichův: Svatého Tomáše, svatého Klimenta, na Botíči, na Zelené Hoře *), v Žatci dva, v Plzni dva, v Hradci Králové dva, v Úštku dva, na Písku jeden, v Klatovech jeden, v Čáslavi jeden, v Nymburce jeden, u Hory jeden.

Klášterové jeptiščí: V Lúněvici, mezi Lúny a Žatčem, svaté Kateřiny v Praze, svaté Anny na Malé straně, svaté Maří Magdaleny, Chotěšov, Dogzany, v Týnici.

Tito sou klášterové od nich zbořeni mnichův nadaných, žebravých i jeptišek. Potom král Zykmund všecky dědiny mnichův, platy týchž klášterův k svým hradům (v) království přidal jest nebo pánům šlechticům za služby a jemu proti Praze pomáhajícím rozdal jest. Ale jeptišky všecky pražské, které sou v jich městech zůstaly, zákona svaté Anny na Starém městě vespolek po-

---

n) mundum B. — o) penitus PL. — p) pred. evang. L. — q) pede pontis S. Maur. L; v rukopise bylo sancte Marie; srov. překlad. Míněn jest klášter Matky boží konec mosta Johannitův. — r) Carthusia, Strahouia, Pedepontis, Zderaz, Brzewnouia P. — s) Sancta Corona P. — t) Milewsk P. — u) Greds Mon. P. — v) Czedlicz B, Sedletz P. — w) Hradisst, Ossek, Tussen P; srov. překlad. — x) Clementis, Thome P. — y) unum, in Czaslaw unum P; srov. překlad. — z) Luniewitz P, Lunionicz L. — a) In Praga S. Katharine, In Minori civitate S. Anne, S. Magdalene P. — b) Doxan, W Tyntzy P; srov. překlad.

*) Pochybený překlad slov in Viridi, t. j. „na Trávníčku“ ve Slupech, kde byl klášter Servitů od císaře Karla IV r. 1360 založený.

1420 Item ex eodem erronee intellecto fundamento suffragia sanctorum negabant dicentes: quid Petrus vel [m]) Paulus aut alter quicunque sanctorum? numquid non fuerunt homines, sicut et nos, et salvati sunt per solius dei auxilium et eius invocacionem sine sanctorum invocacione vel intercessione. Et sic nullius quantumcunque sancti preter Christi ieiunabant vigilias, nec [n]) aliquod festum preter diem dominicam celebrare voluerunt, cum omnia talia non deus, sed homines instituerunt. Qua de re sexta feria [o]) et in quatuor temporibus ac vigiliis sanctorum carnes in multorum scandalum et ruinam devorabant nullam diem ieiunantes, nisi quando presbiteri eorum eis ieiunare precipiebant, tunc omnino illo die nec comedere nec bibere licebat, quidam usque vesperum [p]) et quidam usque ad alteram diem abstinentes. Ex quibus quedam presumptuose mulieres bis in die, pro cena videlicet et prandio, eukaristie sacramento sunt refecte. Pueris eciam et infantulis non dabant edere nec mammas sugere pro corporis sustentacione ad instar ieiunii Nynivitarum, nisi prius effusis copiosis lacrimis ulularent.

Item z téhož bludného rozumu a základu orodování svatých odpírali pravíce, že Petr nebo Pavel nebo kdožkoli jiný z svatých zdali sou nebyli lidé jako i my, a spaseni sou skrze samého Boha a jeho vzývání bez svatých orodování. A tak žádné vigiljí kteréhokoliv svatého kromě Krystových vigiljí nepostili sou se, ani kterého svátku světili kromě neděli, pravíce, že ty všecky lidé ustavili. Protož v pátky a suché dni i vigiljí svatých maso mnohým ku pohoršení a ku pádu žrali, žádný den se nepostíce, jedné když jejich kněží půst jim uloží, tehda toho dne ani jísti ani píti nic ovšem neslušalo až do večera, někteří až do druhého dne postili sou se. Z nichžto některé všetečné ženy dvakrát za den, za vobědem a za večeří svátost těla božího a krve boží přijímaly sou. Dítkám také ani nemluvňátkům nedávali sou jísti ani píti, ssáti ku posilnění jich těl ku podobenství postu Nynivetských, leč by prvé s vyléváním slzí hojných plakaly. 1420

Item quia suffragia sanctorum negabant, omnes ecclesias et altaria, que non soli deo, sed titulo alicuius sancti fuerunt dedicata, dixerunt esse maledicta et symoniaca et sic cum domibus plebanorum fore destruenda et comburenda, cum apostoli nec taliter ecclesias consecraverunt, nec splendidas et proprias habuerunt domos, decimas et templorum dotaciones, sed per mundum discurrentes elemosina contenti verbum dei fideliter predicaverunt. Quam ob rem sine numero ecclesias regni cum domibus plebanorum combusserunt aut alio quovis modo destruxerunt, ut plebani et eorum vicarii dimissis propriis ovibus cum eis vagarentur, prohibebantque a dotatis presbiteris sacramenta percipere. Et factum est, quod in multis milliaribus, ubi Thaborite habuerunt potenciam, nulla fuit ecclesia, que haberet rectorem ibidem residentem, sed omnes timentes fugierunt. Et sic multi sine viatico et baptismali fonte decesserunt.

Item všecky kostely i oltáře, kteréž ne samému Bohu, ale jménem *) kterého svatého posvěcení, býti pravili zlořečené a svatokupecké. A tak pravili, aby byly bořeny i s domy kněžskými páleny, poněvadž apoštolé ani tak kostelův posvěcovali sou, ani vlastních domův jměli, ani desátkův ani ofěr nebrali ani nadání kostelův, ale po světě chodíce na almužně dosti měli, slovo boží srdečně kázali. Protož kostelův a domův kněžských bez počtu spálili. I stalo se, že v mnoha mílech, kdež Táborští měli moc, nebylo žádného, jenž by měl zprávci osedlého, ale všickni bojíce se utíkali, a tak mnozí bez přijímání i křtu z toho světa se brali.

Item doctores sanctos per ecclesiam approbatos, qui ritus ecclesiasticos suis scriptis appro-

Item doctory svaté od církve přijaté, kteří řády kostelní (v) svých písmích svatých chválili,

m) aut W. — n) et sic B. — o) feria VI. L. — p) usque ad vesperum L.

*) Rukop. jiným.

20 baverunt, vilipendentes reprobabant dicentes: quid Augustinus et quid Jeronimus et ceteri profuerunt ecclesie, ymmo plus suis scriptis approbando cerimonias obfuerunt, quam dei ecclesie profuerunt [q]). Et quod Jeronimus diminute bibliam transtulisset. Similiter magistros Pragenses ritus ecclesiasticos et observancias a sanctis patribus traditas defendentes in suis confundebant sermonibus dicentes: ad quid sunt nobis mistrzi fistrzi, cum in sola humana sapiencia dies suos confusive consumunt. Et ex hoc multorum corda in odium verterunt magistrorum.

za nic nepočítali. Co Augustyn, co Jeronym etc. prospěli sou církvi? Ano více, oběti chváléce, uškodili než prospěli. Též mistry pražské, kteříž vydání vodtud bránili, na svých kázaních haněli řkouce: Čemuž sou nám ti mistři fistři? poněvadž v samé moudrosti lidské dny své z pohaněním a hanbou ztravují? A z toho mnohých srdce v nenávist proti mistrům obrátili sou. 1420

Item hiis malis celebre quondam nomen regni Boemie defedantibus non contenti, ymmo pessima prioribus malis addiderunt [r]), scripturas prophetarum et evangelia ad suum infatuatum sensum retorquentes reparari regnum Christi nunc in nostris diebus ad vulgum publicabant, ponentes multos et varios articulos, quosdam hereticos, alios erroneos et plures scandalosos. Quorum principalis auctor, publicator et defensor fuit quidam iuvenis presbiter de Moravia, elegantis ingenii [s]) et supra modum magne memorie, Martinus dictus Loquis a loquendo, quia non doctorum, sed que sua erant, intrepide loquebatur. Cuius principales adiutores fuerunt Magister Johannes Giczin, Marcoldus, baccalarius in artibus, Coranda et ceteri prius nominati Thaboritarum presbiteri. Et hii omnes respectum habebant ad quendam Wenceslaum in Praga pincernam, qui ultra omnes in biblia notus novum per antiquum et e converso exponebat testamentum. Fuerunt autem infrascripta, que publice docebant:

Item těmi věcmi slavné někdy jméno království Českého zšeredili a pohaněli sou, písma prorocká a čtení svatého k svému smyslu obracujíce, že by se mělo vobnoviti království Krystovo nyní za našich dní, lidu voznamovali sou, pokládajíce rozličné artykule, některé kacířské a bludné a pohoršitedlné, jichžto zakladatel a obranitel byl nějaký mladý kněz vtipný z Moravy Martin řečený Loquis svého vtipu. Jehožto pomocníci byli Mistr Jan z Jičína, Markolt, baccalář umění pražského, Koranda a jiní táborští kněží. A ti všickni měli zření k Václavovi šenkýři z Prahy, kterýž nade všecky v bibli svědom byl, nový skrze starý a starý skrze nový vykládal zákon.

Primo quod iam in [t]) presentis seculi consummacione adveniet Christus occulte, sicut fur, novo adventu ad regnum suum reparandum, pro quo oramus: adveniat regnum tuum! Et in hoc adventu non erit tempus gracie, sed ulcionis et retribucionis in igne et gladio, ita quod omnes legis Christi adversarii debent perire septem plagis novissimis, ad quarum execucionem sunt fideles provocandi.

Artykulové táborských kněží. Nejprvé, že již nynějšího věku na skonání přijde Krystus tajně jako zloděj novým příštím k obránění království svého, za něž prosíme: Přiď království Tvé! A po tom příští nebude času milosti, ale pomsty a odplaty v ohni a v meči.

Item in isto tempore ulcionis Christus in sua mititate et miseracione non est imitandus

Item v tomto času pomsty každý věrný, kněz kterakkoli duchovní, jest zlořečenej, i kterýž

q) ecclesiae dei, quam prof. L. — r) add. malis L. — s) Po tomto slově v B nastává mezera vytržením 3 listů vzniklá. — t) quia in W.

1420 ad ipsos peccatores, sed in zelo et furore et iusta retribucione.

Item in hoc [u]) tempore ulcionis quilibet fidelis, eciam presbiter, quantumcunque spiritualis, est maledictus, qui gladium suum corporalem prohibet a sanguine adversariorum legis Christi, sed debet manus suas lavare in eorum sanguine et sanctificare.

Item isto tempore ulcionis, quicunque audiverit predicari verbum [v]) Christi, quo [w]) dixit: tunc, qui in Judea sunt, fugiant ad montes; et [x]) non exiverit de civitatibus, villis et castellis ad montes corporales, ubi modo Thaborienses vel eorum fratres congregantur, ille peccat mortaliter contra Christi preceptum [y]) et in peccato suo peribit, quia nunc nemo salvari potest a plagis domini, nisi veniat ad fideles in montana.

Item hoc tempore ulcionis omnes civitates, ville et castella debent desolari, destrui et comburi, quia iam nec dominus deus nec aliquis in eas ingredietur [z]).

Item quod fratres Thaborienses isto tempore ulcionis sunt angeli missi ad educendum fideles de omnibus civitatibus, villis et castellis ad montes sicut Loth de Sodomis et quod fratres cum suis adherentibus sunt illud corpus, ad quod, ubicunque fuerit, congregabuntur et aquile, de quibus eciam dictum est: omnis locus, quem calcaverit pes vester, vester est et erit. Sunt enim exercitus a deo per totum mundum missus ad tollendum omnia scandala de regno Christi, quod est ecclesia militans, et ad eiciendum malos de medio iustorum et ad faciendum vindictam et plagas in naciones adversariorum legis Christi et eorum civitates, villas et municiones [a]).

Item quod in toto christianismo hoc tempore ulcionis quinque tantummodo civitates corporales remanebunt, ad quas fideles [b]) debent confugere et ibi salvari aliis omnibus ut Sodomis peremptis et subversis.

Item alter vel altera coniugum invito alio coniuge, tam ipso quam liberis et omnibus aliis relictis, potest et debet ad montes predictos confugere aut ad dictas quinque civitates.

meči svému tělesné zbraňuje od pomsty a od 1420 vylévání krve protivníkův zákona Krystova; ale má ruce umyti své v jich krvi, posvětiti.

Item v tomto času pomsty Krystus v své tichosti a v slitování není následován k těm hříšníkům, ale v horlivosti, v prchlivosti, ve spravedlivé vodplatě.

Item tohoto času pomsty každý, kdožkoli slyšel by kázati slovo boží, jímžto řekl: Tehdá, kteří v židovstvu sou, utíkajte k horám; a nevyšli by z měst, vsí, z městeček k horám tělesným, kdežto nyní Táborští nebo jich bratří zbírají se, ten hřeší smrtedlně proti přikázání Krystovu a v hříchu svém zahyne. Neboť nyní žádný nemůž zproštěn býti od ran, jedné leč by přišel k věrným na hory.

Item toho času pomsty všecka města, vsi, městečka mají spuštěny býti a zkaženy i spáleny, nebo již ani pán Bůh ani kdo jiný do nich vejde.

Item toho času pomsty že bratří táborští sou andělé poslaní k vyvedení všech věrných z měst, ze vsí, z městeček na hory jako Lotha z Sodomy a že bratří s přídržejícími se sebe jsou to tělo, k němuž, kdežkolivěk bylo by, tu se shromáždí i orlice, o kterýchž také pověděno jest. a že všelijaké místo, na němž by tlačila noha, vaše jest a bude. I sou zajisté zástupové od Boha poslaní po všem světě k vzetí všech pohoršení z království Krystova, jenž jest církev rytěřujících, a aby vyvrhli zlé z prostředka spravedlivých, aby činili pomstu a bili ranami národy, protivníky zákona Krystova, i jich města, vsi, městečka.

Item že všemu křesťanství tohoto času pomsty toliko pět měst zůstane, k nimžto věrní mají utíkati a tu zachováni býti. A jiná všecka mají zahynouti a se propadnouti.

Item když by který z manželství, žena nebo muž nechtěl utíkati k horám, tehdá jeden z nich, kterýž by chtěl, muož vopustiti muž ženu a utéci do pověděných péti měst, a zase žena muže i syny

[u]) isto Wolf. — [v]) vocem L. — [w]) qua L. — [x]) et qui L. — [y]) praec. Chr. L. — [z]) amplius in eas ingr. P. — [a]) civ. everiendas. jen u L; jinde schází, v P připsáno pozdější rukou. — [b]) fideles domini L.

1420 Item quod adversariorum legis Christi omnia [c]) bona temporalia per fideles predictos debent tolli, aufferri et vastari, destrui vel comburi [d]).

Item in fine istius consummacionis seculi Christus descendens de celo manifeste veniet in propria persona et videbitur oculis carnalibus, ut regnum in hoc mundo assumat, et faciet grande convivium et cenam agni veluti nupcias sponse sue ecclesie hic in montibus corporalibus. Et intrabit Christus rex videre discumbentes et omnes non habentes vestes nupciales mittet in tenebras exteriores. Et sicut tempore Noe omnes extra archam aqua diluvii sunt absorpti, sic tunc omnes mali, qui fuerint extra montes, uno momento absorbebuntur, et sic omnia scandala de regno suo eiciet.

Item in adventu Christi isto secundo ante diem iudicii cessabunt reges et principes ac omnes ecclesiarum prelati, nec erit in regno sic reparato tributum et exactor, quia filii dei calcabunt colla regum et omnia regna sub celo dabuntur eis Sapiencie VII°. Et sic electi non ulterius paciently persecucionem, sed reddent retribucionem.

Item in hoc regno [e]) reparato nullum erit peccatum, nullum scandalum, nulla abhominacio, nullum mendacium, sed omnes erunt electi filii dei, omnes passiones Christi et membrorum eius cessabunt.

Item in ecclesia seu in regno reparato parient mulieres infantulos suos sine dolore et sine peccato originali Ysaie LXVI°: generabunt absque perturbacione [f]). Et I Johannis V°. Item parvuli in hoc regno nati, si erunt de hoc regno, nunquam morientur, quia mors ultra non erit Apokalipsi XXI°.

Item gloria huius regni sic reparati in hac via [g]) ante mortuorum resurreccionem erit maior quam primitive ecclesie.

Item sol humane intelligencie non lucebit hominibus in regno reparato, quia non docebit unusquisque proximum suum, sed omnes erunt docibiles dei.

i dcery i jiný věci, k horám neb do pěti měst 1420
se utéci.

Item zboží protivníkův zákona Krystova, všecka zboží časná od věrných má bráno býti, odjímáno, kaženo, rušeno nebo zpáleno.

Item na konci skonání tohoto světa Krystus sstoupí z nebe a zjevně přijde u vlastní osobě a vidín bude vočima tělesnýma, aby království na tomto světě přijal a učinil veliké hody a večeři beránka jako svatbu choti své, církvi, na těch horách tělesných. A vyjdeť Krystus král, aby viděl stolící, nemající roucha svadebního pošle do temností zevnitřních. A jako za času Noe, kteříž zůstali vně z hor, v okamžení pozřeni budou. A tak všecka pohoršení z království svého vyvrže.

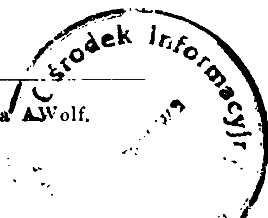
Item v příští Krystově před dnem soudným přestanou králové, knížata i prelati, aniž bude placeno lozunkův, úrokův. Nebo synové boží potlačí hrdla králův a všeckna království pod nebem budou poddána jim, jakož mluví písmo Sapien. 7. A tak vyvolení nebudou více trpěti žádného protivenství, ale navrátí odplatu.

Item na tomto světě vobnoveném žádného nebude hříchu, žádného pohoršení, žádné ohavnosti, žádná lež, ale všickni budou volení synové boží, všeckna umučení Krystova i všech oudův jeho přestanou.

Item v církvi nebo v království obnoveném roditi budou ženy nemluvňátka svá bez bolesti a bez hříchů porozeno bude Izaiáš 66 kap.: Roditi budou bez zármutku; a 1° Johan. 5°. Item dítky zrozené z toho království nikdy nezemrou, nebo smrti více nebude v Zjevení svatého Jana 21.

Item sláva toho království tak obnoveného před vstáním z mrtvých bude větší než první církev.

Item slunce nebude svítiti lidem, nebo nebude učiti jeden každý bližního svého, ale všickni budou učení boží.

c) d. ap. L. — d) comburi etc. W. — e) Item in ecclesia seu in regno P. — f) turb. A. — g) vita A. Wolf.

1420 Item infidelissime dicebant[h]), quod lex gracie perfectissima, postquam non erit alia hominis directiva[i]), in hac via et regno reparato evacuabitur et cessabit quoad[k]) actum et execucionem.

Item institucio Pauli de conventu ad ecclesiam non implebitur post reformacionem nec debet exequi, quia iam templa non erunt Apokalipsi XXI°: dominus enim omnipotens templum illius est. Sicut enim fides et spes destruentur, sic et templa.

Item in hoc manifesto adventu veniet Christus in nubibus celi et in magna maiestate cum angelis suis et omnes, qui mortui sunt in Christo, corporaliter resurgentes primi venient cum eo iudicaturi vivos et mortuos. Deinde omnes electi, qui pro tunc vivi relinquentur, ab extremis terre in corpore simul rapientur cum illis in nubibus obviam Christo in aera, ut dicit apostolus. Et dicebant hoc fieri cito infra paucos annos, in quibus adhuc aliqui ex nobis remanentes vivi videbunt sanctos dei resurgentes et inter eos Magistrum Johannem Hus, quia abbreviabit dominus hoc tempus ulcionis accelerando consummacionem seculi propter suos electos.

Item isti electi, qui sic vivi relinquentur, ad statum innocencie ipsius Ade in paradiso et ut Enoch et Elias reducentur et erunt absque omni fame et siti et omni alia pena tam spirituali quam corporali. Qui eciam sancto connubio et immaculato thoro generabunt carnaliter hic in terris et in montibus filios et nepotes absque omni dolore et perturbacione et absque omni[l]) peccato originali. Nec tunc erit opus[m]) baptismate fluminis, quia in spiritu sancto baptisabuntur, nec ibi erit sancte eukaristie sensibile[n]) sacramentum, quia novo modo angelico pascentur, non in memoriam passionis Christi, sed eius victorie.

Item pro veritate premissorum articulorum scripturas sacras ad sensum suum interpretantes adducebant, quarum parciunculam curavi pro posteris comportare, ut cunctis pateat, quomodo infatuata capita simplices homines seduxerunt.

Item infidelissime dicebant, quod lex gracie perfectissima, postquam non erit alia hominis directiva, in hac via et regno reparato evacuabitur et cessabit quoad actum et persecucionem.*) 1420

Item ustavení Pavla apoštola o scházení do kostela nebude plněno po vobnovení ani bude držáno, nebo jich již nebude, jakož Apocal. 21.: Pán zajisté všemohúcí chrám té církve jest. Nebo jako víra, náděje zkaženy budou, tak i chrámové.

Item v tom příští přijde Krystus v oblacích nebeských a u velebnosti s angely svými. A všickni, kteříž zemřeli sou s Krystem neb v Krystu, tělesně vstanouce, první přijdou s ním, majície souditi živé i mrtvé. Potom všickni vyvolení, kteří tehdáž živi zůstanou, budou od konce země spolu v těle pozachváceni s nimi v oblacích (k) potkání s Krystem v povětří, jakož apoštol. A pravili, že se to brzo stane v krátkých letech, tak že z nás živi zůstalí uzří ty věci a svaté vstávajíce a mezi nimi Mistra Jana Husi. Nebo ukrátí pán Bůh světa času pomsty pospíchaje pro své vyvolené.

Item tito vyvolení, kteříž tak živi zůstanou, k stavu nevinnosti Adama v ráji jako Enoch a Eliáš přivedeni budou a budou bez všelijaké lačnosti a žíznivosti i bez útrpnosti tělesné i duchovní. Kteříž také svatým spojováním a nepoškvrněné tu ženy**) ploditi budou zde na zemi i na horách syny a vnuky beze vší bolesti, zarmoucení i bez hříchu, aniž bude potřebí křtu vody, neb v duchu svatém pokřtěni budou. Aniž tu bude velebné svátosti těla božího čitedlná svátost nebo vidomá, neb novým angelským obyčejem krmeni budou, ne na památku umučení Krystova, ale jeho vítězství.

Item k vokázaní pravdy předpověděných artykulův písmy svatými, k svému úmyslu je přivodíce, provodili sou a vykládajíce. Z nichžto částku umínil sem pro budoucí sebrati, aby všem zjevno bylo, kterak bláznivé hlavy sprostné lidi svodily sou.

---

h) docebant L. — i) doctrina A. — k) ad A. — l) d. in A. — m) opus erit L. — n) d. ap. L.

*) Zůstalo nepřeloženo. — **) Tak v rkp.

1420 Suppono [o]) primum, quod he auctoritates, quarum prima scribitur Apokalipsi X°, videlicet ista, quod in diebus septimi angeli, cum ceperit tuba canere, consummabitur misterium dei, sicut evangelisavit per servos suos prophetas; et secunda Daniel. XXII°: cum completa fuerit dispersio manus populi sancti, complebuntur universa hec: sunt [p]) vere.

Suppono secundo, postquam complete fuerint omnes passiones Christi a spiritu sancto per prophetas predicte, tunc in tota domo generaliter, et non ante, posteriores glorie prophetate apparebunt.

Tercio, quod verba legis veteris et nove et verba prophetarum et sanctorum apostolorum, quem ad modum sunt posita et velut sonant, sunt vera et pro veris allegari possunt.

Quarto, quod verbis divinis nihil est addendum nec ab eis diminuendum.

Quibus supposicionibus positis hoc modo formavi posicionem, que est fundamentum fere omnium mearum predicacionum. Jam nunc in consummacione seculi venit Christus, in die, que dies domini appellatur, ut debellata domo [q]) exasperante consummacionem in ea faciat et ut ecclesiam reparando ponat eam laudem in terra, venit regnum in hoc mundo assumere et omnia scandala de eo eicere et omnes, qui faciunt iniquitatem, nec quidquam coinquinatum ad illud admittere, nichil faciens mendacium aut abhominacionem.

Consummacionem illam intelligo, quam predixit Christus Matth. XXIV° et de qua mencionem fecit Matth. XIII° et de qua Ysaias [r]) X° ita dicit: consummacionem enim et abbreviacionem dominus deus exercituum faciet; quam declarat

O kázaních pravených jich bludů důvod první tento jest: 1420

Nejprv, že tito důvodové, z nichžto první stojí psán Apocal v 10 kap. totiž tento, že ve dni 7 angela, když počne v troubu troubiti, skoná se tajemství boží, jakož jest voznámil po sluhách svých prorockých, a Danyel ve 12. kap.: Když se naplní ruka rozptýlení lidu svatého, naplní se všecky tyto věci.

Druhý důvod. Item naplní všecka umučení Krystova od Ducha svatého předpověděná skrze proroky, tehdá ve všem domu vobecně, a ne dříve, potomné slávy prorokované okáží se.

Třetí důvod, že slova zákona starého i nového a slova prorokův i svatých apoštolův, jakž sou položena, bylo by práce mnoho přivozovati k důvodu.

Čtvrtý důvod. Item, že k řečení božímu, jakož ti kacíři položili, nic nemá přidáváno býti ani od nich umenšeno, kterážto půjčovali, tímto obyčejem způsobil sem položení, kteréž jest jako grunt mého všeho kázání, a oni sobě z toho smyšlínky učinili a tak lid v bludy veliké uvedli nešlechetníci těmito slovy: Již nyní na skonání světa přijde Krystus ve dne, jenž den páně slove, aby vybojuje ten dům lidu popúzejícího na vás, nebo hněvajíce totiž jeho, dokonání v něm učinil, aby církev obnovil, položil jí chválu*) na zemi, přišel jest královstí na tomto světě přijíti a všecka pohoršení z něho vyvrci a všickny, kteříž činí nepravost, ani čeho poškvrněného do něho dopustiti, nic činícího ohavnost a lež. Z této řeči ti bludní artykulové povstali a vzati sou. Nebo sou tuto řeč sobě k svým úmyslům vykládali, jakž sou chtěli. Ale takto má tomu rozumíno býti.

Nejprvé o skonání světa. Skonání světa to rozumím, kteréž předpověděl Krystus ve čtení svatého Mathouše ve XXIV, o kterémž zmínku činí v XIII, skrze Izayáše v 10 tak dí: Vo skonání zajisté ukráceni sou dnové, pán Bůh zá-

---

[o]) V A tento odstavec i následující mají nadpisy: Supposicio prima. Supposicio secunda. Tercia. Quarta. De consummacione. Seculum. De die domini. De adventu. V P: Supp. tercia. Supp. quarta. De destruccione domus exasperantis. De laude ecclesie. Srov. L a překlad. — [p]) sint PA. — [q]) domo jen v P. — [r]) Ysaie WA.

*) Rukop. hlavu.

1420 Jeremias: faciam, inquit, consummacionem in cunctis gentibus, in quibus dispersi te, te autem non faciam in consummacionem, sed castigabo te in iudicio, ut non videaris tibi innoxius Jeremie XXX°. Quia reliquerunt deum, consumentur Ysaie I°. Quorundam tamen peccata tantum consummabuntur et sancti efficientur ex gentibus; unde scriptum est: lingua eius ignis devorans Ysaie III°. Conteret scelestos et peccatores Ysaie I°. Ecce interficiam omnes, qui affligunt te Sophonie III°.

Seculum capio, velut recipit apostolus Heb. IX° ita dicens: nunc autem in consummacione seculorum; innuens pluralitatem esse seculorum dicit, iam quedam esse consummata. Et velut eciam capit Matth. XII° dicens: peccatum in spiritum sanctum non remittetur in hoc seculo, cuius predicit consummacionem Matth. XII°: sic, inquit, erit in consummacione seculi; et prenuncians, aliud futurum esse, superaddit: neque in futuro. Et iterum aliud, cum dicitur Luce XX°: illi autem, qui digni habentur illo seculo. Non dicit futuro, sed illo etc. Et sic eciam diffinientes secula ponunt plura habentes differenciam inter seculum et mundum. Quando enim valde notabilis fit in hominibus mutacio, tunc seculum consummatur. Consummacionem igitur seculi appello bonorum in melius commutacionem et malorum exterminacionem, quia scriptum est: quia faciam consummacionem in cunctis gentibus, te autem non faciam in consummacionem Jeremie XXX°.

Diem domini appello diem ulcionis, de qua Ysaias LXIII°: dies autem ulcionis in corde meo annus retribucionis mee venit. Et LXI°: misit me spiritus sanctus annum placabilem et diem retribucionis annunciare; de quo scribitur eciam Luce IV°. Que dies ut fur in nocte, ita veniet I Thess. V° et in igne apparebit I Corinth. III°. Quomodo discessio quidem preveniet, apostolus predixit II Thessal. II°, de qua et Zacharias XIV°.

In qua die veniens Christus venit Abakuc II°, et venit manducans et bibens et vorator atque bibens vinum appellatur Luce VII°; quia venit in via inmaculata, psallunt sancti et exultaciones dei in gutture eorum psal. C°, et canticum

stupův; činí tu řeč Jeremiáš pro vykládání rozumu: Zajisté skonání, mezi nímž sem tebe rozptýlil, neučiním skonání, ale trestati tě budu v soudu, aby nebyl viděn sám sobě nevinný. Opět Jeremiáš v XX: Nebo opustili sou Boha etc. zahlazeni budou. Opět Isaiáš v III: *) Setřeť v ohyzdě hříšníky; opět Isaiáš v I: Aj zahanbím všecky, kteříž trápí tě. Sophonie III°. **)

*) Má býti XXX° v lat. i českém textu. — **) Dále nepřeloženo.

est eis psal. CL°. Sicut vox sanctificate solempnitatis et leticia cordis, sicut qui prodit cum tibia Ysaie III° et psal. C°. Et intelligunt, quia in novissimis diebus intelligetis consilia domini Jeremie XXIII° et XXX°. Quia iam signatus est liber [s]) Ysaie XXIX° et Danielis XII°; in solucione sigillorum septem I Joh. est apertus. Jam enim veniens Christus in innocencia in medio sue domus deambulabit et misericordie opera facit. Nichilominus tamen et iusta operatur iudicia, non cognoscendo malignum, cuilibet pulsanti, quia malignis nesciens aperire ita dicit: nescio vos Matth. XXV°. Jam sacerdotes, qui secreto proximo detraxerunt, persequitur. Jam cum superbo oculo magistrali incipit non manducare sapiencie panem, quem convertit retrorsum faciens eius scienciam stultam Ysaie XLIV°, I Corinth I°. Et cordi avarorum non saciato eciam recusat sua sacramenta. Inmaculati, hoc est sacerdotes, qui non sunt possessionati, et ab omni pulvere cupiditatis excussi sedentes cum deo ministrant iam nunc Christo. Jam facientem superbiam proponit de domo eicere. Jam, qui loquitur iniqua verba iniquitatis [t]) sue, auctoritatibus scripture non potest dirigere. Quia vas, quod confictum fuerit contra te, non dirigetur Ysaie LIV°. Quid igitur iam restat, nisi ut in matutino interficiat peccatores et de civitate dei disperdat omnes iniquitatem operantes, et turbentur in vespere et in matutino non subsistant. Hec namque est pars eorum, qui vastaverunt nos, et sors diripiencium nos Ysaie XVII°; in psal. C°, videlicet Misericordiam et iudicium tibi cantabo, domine! ponuntur signa huius adventus, ubi dicitur: psallam et intelligam, quando venies ad me, in via inmaculata. Jam et pueri psallunt et quidam intelligunt archana secretorum. Venit enim nomen domini de longinquo cum furore ardenti et ad portandum gravi, labia eius repleta sunt indignacione et lingua eius quasi ignis devorans, spiritus eius velut torrens inundans usque ad medium colli ad perdendas gentes in nichilum et frenum erroris i. e. heretica statuta, quod erat in maxillis populorum Ysaie XXX°. Indignacio namque est domino super omnes gentes et furor super omnem maliciam eorum inter-

1420

s) liber jen v P. — t) Tak P, jinde iniquitatibus.

1420 fecit [u]) eas et dedit eas in occisionem Ysaie XXXVIII°. Quia nunc consurgam, dicit dominus, nunc exaltabor, nunc levabor. Concipietis ardorem, parietis stipulam; spiritus vester ut ignis vorabit vos et erunt populi quasi de incendio cinis, spine congregate igni comburentur. Et igitur contriti sunt in Syon peccatores, tremor possedit ypocritas Ysaie XXXIII°, qui domus exasperans sunt Ezech. III°. Venit namque durus debellator et in mediam exterminii terram prosiliens et in momento uno preclara nacio peribit i. e. celestis status sacerdotum cito destruetur et subito Sapiencie XVIII°, et celum magno impetu transibit II Petr. III°, et celi et terra movebuntur Joel. III°.

Laudem ecclesie circa ista attendendo, primo quod congregabitur, secundo quod mundabitur, tercio multiplicabitur, quarto pacificabitur, quinto par in gloria primitivorum constituetur, sexto quod maioris glorie erit, quam fuit umquam. Ista ut exoptent ecclesie a domino deo omnes sancti in oracione, per Ysaiam sic hortatur: qui reminiscimini deum, ne taceatis [v]); et ne detis silencium dei, donec stabiliat et donec ponet Jerusalem laudem in terra Ysaie LXII°. In qua terra exponit Sophonias, cum dicit: ponam eos in laudem et honorem in omni terra confusionis eorum Sophon. III°.

De colleccione ecclesie et unitate [w]). Alias oves habeo, inquit Christus, que non sunt ex hoc ovili, et illas oportet me adducere et vocem meam audient Johannis X°. Mittet enim angelos suos et colligent electos a quattuor ventis Matth. XXIV°. Quia ecce ego congregabo eos de universis terris, ad quas eos eieci in furore meo et in ira mea et in indignacione mea grandi, et reducam eos ad locum istum et habitare faciam eos confidenter, et erunt michi in populum et ego ero illis in deum et dabo eis cor unum et viam unam, ut timeant me universis diebus, et bene fiet eis et filiis eorum post eos et feriam eis pactum sempiternum. Hec legendo bene nota. Et non desinam eis benefacere et timorem meum dabo in corde eorum, ut non recedant a me. et letabor super eos, cum bene eis fecero et plantabo eos in terra ista in veritate Jerem. XXXII°,

[u]) gentes . . . interfecit d. in A. — [v]) ne taceatis, qui redempti estis L. — [w]) WA.

et oculo ad oculum videbunt, cum converterit dominus captivitatem Syon Ysaie XXII°, quia ecce dies venient [x]). et non dicent: vivit dominus, qui eduxit [y]) de terra Egipti, sed vivit dominus, qui eduxit de terris Jerem. XVI° et XXIII° et XXXI°. Quia cum sanctificatus fuero in vobis, tollam quippe vos de universis terris Ezech. XXXVI°. Hec congregacio et colleccio certissime ventura est, quia eam eciam predixit Christus. In quibus collectis omnia ad sensum bonum spiritus sancti implebuntur, que tacta sunt in auctoritate [z]) Jeremie, que in veritate est implenda, que [a]) ostendit, quod decedentibus patribus adhuc filii subintrabunt, semper tamen iuxta intentum sancti spiritus capiendo. Congregabit deus suos eciam, si ad cardines celi fuerint dispersi Deuteron. XX°. 1420

De purgacione et mundacione ecclesie [b]). Permundabit namque Christus aream suam Matth. III°, et omnem palmitem in Christo fructum facientem, cum male tollentur palmites, purgabit pater, ut plus fructum afferat Johan. XV°. Ecce meritum tangit adhuc, quia cum mali male perdentur domino veniente, vinea reddentibus fructum committetur. Effundetur quippe super electos aqua munda et purgabuntur ab omnibus inquinamentis Ezech. XXXVI°. Et probati in fide, velut per ignem cum probatur aurum, apparebunt mundi in die revelacionis I Petri I°. Purgabuntur enim filii Levi, et colabit eos velut aurum et argentum, et ideo [c]) mundi erunt offerentes sacrificium in iustitia et tunc placebit deo sacrificium Juda et Jerusalem sicut dies seculi et sicut dies antiqui. Et iterum meritoria opera ponit. Iterum dicitur: Convertam manum meam ad te et excoquam ad purum scoriam tuam et aufferam omne stagnum tuum et restituam iudices tuos, ut fuerunt prius, et consiliarios tuos, sicut antiquitus. Post hec vocaberis civitas iusta, urbs fidelis Syon. In iudicio redimetur et reducent eam in iusticia. Conteret scelestos et peccatores simul et qui dereliquerunt eum, dominum, consumentur Ysaie I°. Et ecce interficiam omnes, qui afflixerunt te Sophonie III°.

De multiplicacione ecclesie [d]). Purgati enim plus fructum afferent Joh. XV°. Et implebuntur

---

x) Tím slovem se končí mezera v B. — y) eduxit nos B. — z) prophetia L. — a) qui P. — b) WAB. — c) omnes L. — d) Sequitur de multipl. eccl. A. W bez nadpisu. Podobně dále.

1420 nupcie discumbentibus Matth. XXII°, quia claudi et surdi, qui in illa die vocem domini audient, congregabuntur. Unde Jerem. XXXI°: ecce ego adducam eos de terra aquilonis et congregabo ab extremis terre, inter quos erit cecus et claudus et pregnans et pariens simul, cetus magnus revertencium huc, in fletu venient et in precibus reducam eos per torrentes aquarum in viam rectam Jerem. XXXI°. Dicturi enim sunt filij sterilitatis: angustus est michi locus, fac spacium michi, ubi habitem. Quorum mater dicet in corde suo: quis genuit michi istos, ego sterilis et non pariens, transmigrata et captiva, istos quis enutriet? ego destituta et desolata? et isti ubi erunt? Ysaie XLIX° et LX°. Quia cum introducet filios in terram, quam patres eorum possiderunt, benedicens eos, maioris numeri faciet eos, quam fuerunt patres eorum Deuteronomii XXX°. 1420

De pace ecclesie. Surgens Jesus imperabit ventis et mari et erit tranquillitas magna in die illa Matth. VIII°. Habebunt pacem electi cum deo, quia eis amplius non irascetur. Sicut scriptum est: in momento indignacionis abscondi faciem meam parumper a te et in misericordia sempiterna misertus sum tui, dixit redemptor tuus deus. Sicut in diebus Noe istud michi est, cui iuravi, ne inducerem aquas diluvii super terras, sic iuravi, ut non irascar et non increpem te. Et infra: misericordia mea non recedet a te, fedus pacis mee non movebitur, pacem cum hominibus habebunt. Reges enim ministrabunt eis et gens, que non servierit illis, peribit Ysaie LX°. Exactor cessabit, quiescet tributum Ysaie XIV°. Non inpedientur a sapientibus huius mundi sicut nunc, quia vasa fraudulenti pessima, qui cogitaciones concinnat ad perdendos mites in sermone mendacii, cum loquetur pauper iudicium, de quibus Ysaie XXXII°, non erunt, iam denique omnem sibi linguam resistentem iudicabunt Ysaie LIV°. Quia de medio eorum auferentur magniloqui superbie et derelinquetur inter eos populus pauper Sophonie III°. Ponam, inquit dominus, visitacionem tuam pacem Ysaie LX°. Quia novissimi sancti sunt pedes, qui sunt in viam pacis dirigendi Luce I°. Quorum fines deus posuit pacem psal. CXLVII°. Hiis pedibus nulla ponentur in scabellum, qui induentur calciamento, quod prioribus est denegatum super Ydumeam

1420 extendendum, quo filius prodigus, cum venerit ad patrem, est calceatus. Quapropter dicitur: ponam multitudinem pacis filiis tuis Ysaie LIV°. 1420

De pari gloria cum primitivis [e]). Dies namque sanctorum innovabuntur, sicut a principio Trenorum ultimo. Et hereditabunt sancti, sicut a principio Eccl. XXXVI°. Et erunt, sicut fuerunt, quoniam non erant proiecti Zachar. X°. Ad sua rura convertentur Jeremie XXIII°. Serentur et crescent et habitabunt illi montes, sicut a principio Ezech. XXXVI°. Rursum edificabuntur et ornabuntur in tympanis et egredientur in choro ludencium Jeremie XXXI° et Zacharie X°. Quia hii novissimi una hora fecerunt et pares effecti sunt portantibus pondus diei et estus Matth. XX°.

De maiori gloria domus novissime [f]). Eiectis de regno Christi omnibus scandalis et facientibus iniquitatem, postquam dies illucescet et lucifer in cordibus orietur, tunc iusti fulgebunt, sicut sol Matth. XIII°. Non eis amplius lucebit sol [g]) humane intelligencie Ysaie LX°, sed ipsi erunt in lucem gencium Ysaie XLIV°. Jam letabuntur videntes vindictam, ymmo et vindictam facientes Luce XIX°. Quoniam illi, qui calcaverunt ecclesiam mensibus XLII Apok. XI° erunt pedibus, id est novissimis sanctis in scandalum. Quibus erant apostoli velud peripsema infames, tamquam morti destinati, horum filii venientes curvi adorabunt vestigia pedum Ysaie LX°. Quia iam stabilientur et erunt in laudem in terra Ysaie LXII°. Et hoc in terra confusionis sue Sophon. III°. Jam tristicia eorum in gaudium vertetur Joh. XVI°. Hec cum precedentibus iuncta ostendunt gloriam domus novissime maiorem plus quam prime Aggei II° et notum faciunt, quod maioribus donis donabuntur, quam ab inicio habuerunt Ezech. XXXVI°. Et hoc fiet in veritate, postquam omnes Christi passiones fuerint consummate. Hoc declarat apostolus in exemplo ita dicens I Corinth. XIII°: non potest dicere caput pedibus etc. usque ibi: si gloriatur unum membrorum, congaudeant alia [h]). Cuius similitudinis non nego hanc esse eciam sentenciam, quin intelligat de isto corpore, in quo sunt et statuum dignitates, in quo contemptibiliores sunt ad iudicium constituendi. Et cui in tali corpore de-

[e]) Též WA: De ... sequitur. — [f]) Všude. — [g]) Matth. XIII° ... sol d. in A. — [h]) congaudeant omnia L.

1420 betur honor, detur honor. Tamen hoc eciam intelligit de istis novissimis sanctis pedes eos appellando, qui eciam hanc terram recipiant in hereditatem, unde scriptum est: daboque terram tibi [i]) et semini tuo peregrinacionis tue omnem terram Canaan in possessionem eternam, eroque dominus eorum Gen. XXVII° et item Daniel. VII°: regnum, quod subter omne celum est, detur populo sanctorum.

Premissis itaque erroneis hereticis atque scandalosis doctrinis multorum corda non solum Thaboriensium, sed et Pragensium fuerant infecta, et presertim plurium sororum, quas begutas [k]) nominare solemus. Hii sic infecti omni postergata iusticia, humilitate, misericordia et paciencia penitus quasi obliti, non ut homines usum racionis habentes, sed ut bestie insensate ac canes rabidi frementesque leones impetuose irruentes in omnes [l]), qui supradictis sentenciis consentire noluerunt, spoliis, igne aut diversis penis et contumeliis affligentes, ita quod gloriosum quondam Boemie regnum datum fuit cunctis nacionibus in spectaculum et proverbium sempiternum. Nunquam enim ante ea oculus vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascendit, que et qualia post prefatas pestiferas doctrinas facta sunt et acta per incolas Bohemie gentis, qui se dicebant pro libertate legis dei contra omnes antichristi ministros arma suscepisse. Et ita omnes non consencientes aut predictis phantasticis doctrinis contradicentes multiformiter sunt persecuti pauperes depredantes, subiectosque miserabiliter et inmisericorditer affligentes, non clericis, non monachis, non monialibus, non religiosis, non ecclesiis nec [m]) domibus [n]) parcentes, sed omnia timore dei postposito, que manus Thaboritarum apprehendere poterant, discerpebant, rumpebant, comburebant vel ad nichilum redigebant. Non est calamus, qui tot et tanta enormia facta valeat conscribere et quanta pro tunc malignatus est inimicus in sanctam Invaluerunt [o]) hostes ecclesie, confortati sunt facientes iniquitatem et christianos domini ac populum acquisicionis libera heu inhumanitatis licencia,

Předpověděným zajisté bludným a pohoršitedlným naučením mnohých srdce netoliko samých Táborských, ale i Pražských byla nakažena, a zvláště sestry bojovné, kteréžto bekyně nazvány jsou vobecně. Ti tak nakažení, zavrhše všeliké umění, pokoru i trpělivosti ovšem zapomenuvše, ne jako lidé rozumy *) majíce, ale jako hovada nesmyslná a psi vzteklí a řvoucí lvové, úprkem oboříce se na všecky, kteří sou svrchu psaný[m] důvodům nechtí povoliti, loupežem, ohněm, rozličnými mukami, **) tak že slavné někdy království České dáno jest všem národům v divadlo a přísloví věčné. Nebo nikdá prvé předtím oko nevídalo, ucho neslýchalo ani v srdce nevstoupilo, kteraké a jaké po předřečených hanebných a bludných uměni[ch] a učení[ch] staly a dály se skrze vobyvatele lidu českého, kteříž se pravili o vysvobození zákona proti všem sluhám Antykrystovým odění vzíti. A tak všickni jiní nepovolující nebo jich předpověděnému šálenému učení učiniti protivníky mnohými obyčeji trápili, protivíce se tomu, ***) chudé loupíce, poddané bídně a nemilosrdně trápíce, ani kněžím ani mnichům ani bosákům ani kostelníkům ani domům neodpouštějíce, ale všecky, zavrhše bázeň boží, kteréž ruka Táborských mohla dosáhnouti, roztrhovali, bořili, pálili a v nic obracovali. A není péra, aby tolik skutků bezzákonníkův ohyzdných mohlo vypsati. Tak se rozmohli nepřátelé proti lidu zvolenému křesťanskému ukrutností, vohněm, mečem, cepami jako Neronovi služebníci mučíce, hubíce, vokolo měst, městeček, vsí, hradův, tvrzí spolu s obyvateli oheň spálil jest. Král Zykmund, zjevný pravdy nepřítel a protivník s jedné, Táborští s druhé strany ukrutnými 1420

[i]) Zde se u L končí druhý zlomek. — [k]) begudas A. — [l]) Ve větě schází časoslovo; srov. překlad. V P: irruentes in omnes irruebant. — [m]) non B. — [n]) non religiosis domibus P. — [o]) involverunt B.

*) Rukop. rozumní. — **) Tak ruk. — ***) Tak ruk.

1420 igne, gladio, tritulis tamquam Neronis ministri crucïantes et persequentes. O quot civitates, opida, villas ac castella una cum inhabitantibus [p]) vorago ignis consumpsit! Rex eciam Sigismundus, apertus veritatis persecutor, ex una et Thaborienses crudelius ex altera parte incendendo ignes nobilem terram et fructuosam Boemie quasi ad nichilum redigerunt, non solum ecclesias aut monasteria, sed et homines tam laycales quam spirituales inhumaniter comburendo.

Prachaticz nempe civitate in metis Bavarie cum impetu obtenta, Thaboritarum cruenta [q]) manus CXXXV tritulis et ferro velut porcos per plateas crudeliter interemit et LXXXV in ecclesie zacristia recludentes vasis et stramine incensis sine omni misericordia combussit, non obstante, quod flexis in terra genibus, complosis elevatisque in celum manibus cordialiter supplicarent, ut dent miseris spacium penitendi et quod velint omnia facere, quecunque iuberent. [2])

Idem factum est Theutonicis in Bistrzicz. Wodniana [r]) vero civitas vidit suos fideles presbiteros, qui eos sub utraque specie sacramentaliter refecerant, in ardentem cementorum fornacem quasi a tortoribus proici et comburi.

Rziczan [s]) quoque castello obtento, [3]) undecim captis presbiteris, qui Thaboritarum promittebant fidem suscipere, eos in stuba unius villani includentes ignis combustione incineraverunt.

Similiter Przibenicz castro per Corande [t]) presbiteri disposicionem acquisito, [4]) capto ibidem Hermano monacho, Nycopolensi episcopo, qui fere omnes Thaboritarum in Lipnicz consecravit presbiteros, cum duobus aliis presbiteris in fluminis aqua submerserunt. Nec episcopum salvare poterat, quod effusis lacrimis flendo petebat, ut parcerent vite sue, quia vellet, quotquot optarent, in presbiteros consecrare et eorum se societati iungere tenendo omnes eorum doctrinas. Sed surdas Thaborite habuere aures. Tempus enim secundum pretactas hereticas conclusiones dicebant tantum esse tempus vindicte et sic non parcere nec misericordie opus impendere tam

ohni ušlechtilou zemi plodnou jako v niveč obrátili sou, netoliko kláštery, ale lidi obecné i duchovní nelidsky pálili. 1420

O dobytí města Prachatic od Táborských a o spálení lidí a zmordování hrozném. Prachatice, město na mezech bavorských, šturmem dobyvše, Táborských krvavá ruka 135 cepami a železem jako vepře po ulicech ukrutně zhubila jest lidí a 75 v zákřištie kostelní zavřevše, sudy a slamou obkladše, beze všeho milosrdenství spálili. To jim nic neprospělo, že klekajíce na kolena, zpínajíc ruce k nebi a pozdvihujíc srdečně prosili, aby bídným ku pokání času přáli, a že chtí všecko učiniti, cožkolivék jim rozkáží.

Též učinili v Bystřici. Vodňany také město vidělo své věrné kněží, kteříž sou pod obojí způsobou lid posvátně krmili, do hořící vápenice vmetáni byli jako od katův.

Říčany také hrádek dobyvše, 11 kněží tam zjímavše, kteříž sou slibovali Táborským víru přijíti, v jistbě jednoho sedláka zavřevše, zapálili, vše v popel obrátili sou.

Též také Přibenice hrad skrze kněze Korandu dobyvše a javše tu Heřmana mnicha, biskupa nykopolenského, kterýžto jako všecky táborské kněží na Lypnici světil jest, se dvěma jinými kněžími v řece utopili sou. Aniž biskupa mohlo to vysvoboditi, že pláče slzy vyléval a prosil, aby odpustili, že by chtěl, kolik by koli žádali, na kněžství posvětiti a jich tovaryšství se připojiti, drže jich všecka učení. Měli sou Táborští hluché uši, nebo čas podle učení předpověděného kacířského důvoda již pravili čas býti pomsty a ne milosti a neodpouštěti tak duchovním jako světským zákona božího protivníkům, ale všecky z obnoveného Krystova království

[p]) hab. P. — [q]) codd. cruente. Srov. překlad. — [r]) Wodnana W. — [s]) Rzyczan A. — [t]) Wenceslai Cor. A.

[2]) O tom viz obšírnější vypravování níže (k listopadu 1420), kde se počet pobitých udává na 230. — [3]) Dne 4. prosince 1420. V. n. — [4]) V listopadu 1420. V. n.

1420 spiritualibus quam secularibus legis dei adversariis, sed omnes de reparato Christi regno [u]) velut hostes dei inhumaniter extirpare. Nec ab hoc inaudito scelere immunes fuerunt eorum presbiteri, quorum quidam ad innocentem mortem aliis suis fratribus annuebant, quidam vero loricati cum faretra et lancea velut milites equitantes ferro et igne eis non consencientes trucidabant dicentes, debere manus, secundum quod scriptum est, lavare in sanguine peccatoris, et igitur X vel XX si quis interficeret, lavando manus in interfectorum sanguine, ad sacram statim sine omni confessione posset accedere communionem, quia de quanto quis plures legis dei inimicos interficeret, de tanto maius apud deum expectare debeat premium cum corona. Quamobrem simplex et cecus populus cecos duces sequendo timere debent [v]), ne in foveam dampnacionis eterne incidant nusquam emissuri. Ex prefatis enim exhortacionibus supra omnes silvarum bestias inauditam in eorum viis [w]) contrariis tyrannicam exercuerunt crudelitatem. Et sepe visi sunt cruentas adhuc habere manus et sacramentum altaris, utinam non ad iudicium, manducare et bibere. Ceciditque non modicus Thaboritarum timor in incolas regni, nescientes, quid facere aut cui parti adherere deberent. Et factum est, quod multi tam nobiles quam rustici dimissis omnibus se Thaboritis sociarunt, quidam zelantes legem eorum, quam false scripturas glossando appropriabant, quidam timore coacti et quidam, ut raperent et mammone iniquitatis fierent ministri. Quidam eciam vocatis vicinis dicebant: aufferte vestras domos hinc a meo habitaculo, quia illud statim volo comburere et ad montem Thabor vel ad quinque civitates, ut salvem animam meam, confugere. Incensaque propria domo tota quandoque villa ex prefato incendio fuit exusta. Et auditum est pauperum lamentum [x]); mulieres quippe cum parvulis sedentes et flentes, non habentes quid bibere aut manducare et caput quietando reclinare. Quam miseriam qui vidisset, nullatenus, nisi cor haberet lapideum, se a lacrimis abstinere potuisset dicendo: non est hec lex dei, que nudum vestire, esurientem cibare et sicientem potare precepit, sed lex dya-

jako nepřátely boží ukrutně vyplemeňovati. Aniž 1420 od toho jich kněží zdalovali sou se, z nichžto někteří k nevinné smrti jiné bratří popouzeli sou. A někteří z nich v pancířích s túly, s lučištémi, s kopími jezdili sou jako rytíři železní, ohněm jim nepovolující mrtvili, pravíce, že mají ruce své podlé toho, jakož psáno jest, umýti v krvi hříšných. A pravili, když kdo 10 neb 20 zabil by hříšných, umyje ruce ve krvi zbitých, ihned bez zpovědi můž přistoupiti k posvěcování a ku přijímání svátosti. Nebo čím by kdo více nepřátel božího zákona zabil, tím větší měl by očekávati odplatu od Boha s korunou. Pro kteroužto věc slepý a sprostný lid, slepých vůdcí následujíce, měli se báti, aby do šachty zatracení věčného neupadli, ježto z ní nikdy nebudou vypuštěni. Z předpověděných napomínání nade všecka hovada lesní neslýchanou ukrutnost proti jim odporným páchali sou. A častokráte vidíni bývali, krvavé ještě ruce majíce, svátosti oltářní, aby ne k soudu, přijímali sou. I spadl jest nemalý strach Táborských na obyvatele království, nevědouce, co mají činiti nebo který se strany mají přídržeti. I stalo se jest, že množí urození i sedláci opustivše všecky věci Táborským se přitovaryšili. Někteří milujíce jich zákon neb falešně vykládajíce písma sobě osobovali, někteří strachem přinucení a někteří aby brali. Někteří také oznamujíce říkali: „Odstav, sousede, domu svého, nebo jej chci hned zpáliti a na horu Tábor neb do pěti měst, abych zachoval duši mou, utéci!“ A zapáliv dům svůj, všecka někdy ves shořela. I uslyšáno jest chudých naříkání, ženy zajisté sedíce a plačíce, nemajíce co jísti ani co píti ani kde své hlavy skloniti. Kteroužto věc kdo by viděl, leč by měl kamenné srdce, nemohl by se od pláče srdečného zdržeti a říci: „Neníť toto zákon milosti boží, kterýž nahého odíti, lačného nakrmiti, žíznivého napojiti přikazuje, ale zákon ďábelský, kterýžto oděného loupí a lačným i žíznivým chléb spaluje i nápoj.“ Byl jest také i jiný Táborských nešlechetný obyčej, že jich počtu neumenšovalo se, ale přibývalo. Všecky faráře i kněze, kteřížto při svých osadních farách ovce své věrně slovem božím a rozdáváním těla a krve Krystovy pod

[u]) regno Christi B. — [v]) habent P. — [w]) d. in B. — [x]) lamentum supra lamentum P.

1420 bolica, que vestitum spoliando denudat, esurienti et sicienti panem ac potum comburendo consumit. Fuit et alia Thaboritarum pessima consuetudo, quod eorum ne [y]) minueretur, sed augeretur [z]) numerus, omnes plebanos et presbiteros, qui circa suas parochiales ecclesias oves suas fideliter verbo et sacramento duplicis speciei pascebant, violenter de dotibus vel ecclesiis infra divina ornatos in eis laniantes captivabant et vinctos in Hradisst Thabor deducebant, ut [a]) sic populus carens fidelibus presbiteris ad eos cicius venire compelleretur. Apprehenditque timor omnes presbiteros in terra residentes, qui Thaboritarum erroribus noluerunt consentire. Itaque fideles plebani et presbiteri sub utraque specie populum communicantes Pragam, infideles vero et communioni supradicte contrarii ad Montes, Lithomierzicz, Gurzim, Nymburgam, Coloniam, Brodam, Budwais [b]) ceterasque munitas civitates, qui eorum blasphemiis non [c]) fuerunt consentanei, fugierunt. Itaque in Budwais tot fuerunt advene, quod, solum presbiteri et monachi per unum grossum communitati pro defensa civitatis tribuentes, X sexagenas grossorum et mediam perceperunt. De Praga quoque omnes communionis sacre adversarii, tam theologie, iuris vel medicine doctores ac arcium magistri quam eciam prelati, plebani, presbiteri et monachi similiter cum adversariis recesserunt, unico dumtaxat plebano sancti Michaelis magistro scilicet Cristano, et unico prelato, sancti Appolinaris canonico domino Petro, in Praga remanentibus, unde et advene in Praga presbiteri omnium plebanorum ecclesias possidebant. In terra vero per plura milliaria non fuit visus sacerdos, qui sacramenta populo ministraret. Thaborite siquidem equestres et pedestres cum eorum presbiteris per regnum girantes hinc inde adversarios eorum non consencientes sentenciis corpora cum rebus comburebant et castella ac municiones eorundem, quamvis quasi inexpugnabiles, cum impetu et brevi temporis spacio acquirebant, de quibus habetur pleniter inferius, precedente semper eos presbitero cum venerabili corporis Christi sacra-

obojí způsobou krmili a pásli jsou, násilím z jich dvorův a kostelův, když mše sloužili, ornáty na nich trhajíce, jímali a svázané do Hradiště Tábora vodili jsou. A tak lid, nemaje kněží věrných, přistupovali k nim, i pochopil jest strach všecky kněží v zemi obývající, kteříž nechtěli Táborských bludů povoliti, tak že věrní kněží a faráři pod obojí způsobou lidu rozdávajíce, do Prahy utekli jsou; ale nevěrní a protivní předpovědénému rozdávání k Horám, Litoměřic, do Kouřimě, do Lymburka, do Kolína, do Brodu, do Budějovic a do jiných měst hrazených utíkali sou, kterážto města jich rouhání a bludům nebyla povolná, tak že v Budějovicích tolik bylo kněží příchozích, že toliko po jednom groši k obci davše, k obraně města dali 11 kop grošův. A z Prahy všickni přijímání z kalicha protivní z doktorův práv, duchovní, lékařství a z mistrův umění svobodného, jako také prelátův, farářův, kněží, mnichův s protivníky vyšlo množství kromě jednoho toliko faráře od svatého Michala, mistra Křišťana, jednoho u svatého Apollinářiše kanovníka, kněze Petra, v Praze zůstalých. A protož příchozí kněží do Prahy, kteříž pod obojí způsobou rozdávali sou, osedli sou všecky kostely farářské vyběhlých. A tak v zemi za mnoho mil nebyl vidín knéz, jenž by svátostmi lidu posloužil. Táborští jízdní a pěší s jich knéžími po království vláčíce se sem i tam, protivníky, nepovolující jich bludům, statky i životy, pálili, hrady, tvrze, ačkoli někteří nedobytí se zdáli, v krátkém času šturmem dobývali sou, o kterých níže plněji bude povědíno. A knéz chodě před nimi s tělem pána Krysta v monstrancí dřevénné i postavenému *) na holi, kterýžto knéz s jinými knéžími k prospěšnému bojování zemany oděné zbrojí a jiného lidu kabátníkův popouzeli řkouce, že pán poddá vám každé místo, na kterémž noha vaše tlačiti bude. Neb psáno v žaltáři: Ještě maličko a nebude hříšníka, budeš hledati a nenalezneš; ale tiší dědíti budou zemi a kochati se budou v hojnosti pokoje. Nazývajíce bratry sedláky, kteříž lidi jako psi vší zvěři lesní ukrutnější radostné mordovali, 1420

---

[y]) ne B, jinde non. — [z]) superaugeretur P. — [a]) ut P, jinde et. — [b]) Budways B, též dále. — [c]) non jen v P, srov. překlad; qui vztahuje se na fideles pleb. et presb. . . . infideles et contrarii, eorum na Táborské.

*) Tak rukopis.

1420 mento in monstrancia lignea supra baculo extenso. Qui quidem presbiteri cum ceteris sacerdotibus ad festivas pugnas clientes armatos et rusticos togatos incitabant dicentes, quia dominus tradet eis omnem locum, quem pes eorum calcaverit, nam scriptum est in psalmo: et adhuc pusillum, et non erit peccator; queres locum eius, et non invenies, mansueti autem hereditabunt terram et delectabuntur in multitudine pacis: notantes mansuetos fratres suos rusticos omni fera silvarum crudeliores, qui homines velut canes sine omni misericordia gaudenter interficiebant asserentes, se in horum de terra delecione dei exequi voluntatem et esse angelos dei et veri Christi milites missi ad Christi iniuriam et sanctorum martirum vindicantam[d]. Et sic paleam a tritico cum triture ventilabro fore separandam et ab area, scilicet Christi ecclesia, abiciendam et delendam. Et si quispiam de eorum fratribus fuerat ab adversariis interemptus, mox cum gaudio ubicunque locorum eundem sepelierunt dicentes, eum in causa dei decessisse et sine omni post hanc vitam purgatorio, quod negabant, celos penetrasse et in brevi cum ceteris fratribus ad iudicandum legis dei inimicos et purgando suam aream cum Christo venturum.

Rex vero eo tempore gentibus carens veluti insensatus Montes Chuthnenses, Czaslaviam, Coloniam, Nymburg, Lithomierzicz ac ceteras civitates, que eum in regem acceperant, circuibat nunc ad hanc, nunc ad aliam equitando civitatem, ducens secum propriam et fratris sui Wenceslai defuncti reginas, querulans de Pragensibus, quod quietam, securam et pacificam audienciam, quam paratus esset disponere, nollent acceptare, sed quererent occasiones[e], ut alium in regem suscipiant, ipsum sua hereditate volentes spoliare. Quapropter ad papam et universos principes literas scripsit, ut auxilium sibi prestarent contra hereticos et regni sui occupatores et invasores, quia essent sibi fortes. Nichilominus tamen barones regni Boemie et Moravie incitavit ad scribendum Pragensibus literas, ut quietam et pacificam, quam rex vult concedere audienciam et eos securos reddere, non renuant accep-

pravíce, že tak vůli boží plní a že jsou andělé 1420
Krystovi, rytíři poslaní na pomstu křivdy Krystovy a svatých mučedlníkův, a tak aby plevu cepami a věječnou od pšenice odrazili, od humna církve Krystovy odvezli a shladili.*)

Ale král toho času lidu nemaje jako bez smysla na Horách Kutnách obývaje, jednak do Čáslavě, jednak do Kolína, do Lymburka, do Lytoměřic a do jiných měst, kteréž ho za krále přijaly, objížděl s ženou svou a bratra svého Václava krále královny **), žaluje na Pražany, že pokojného slyšení a potěšitedlného nechtěli přijíti, kteréž chtěl způsobiti, a že hledají příčin, aby jiného za krále přijali, a jeho z vlastního dědictví že chtí ho zloupiti. Pro kteroužto věc ku papeži a ke všem knížatům listy psal, aby jemu pomoc dali proti kacířům a proti těm, ješto sami se v království uvázali, a že sou jemu silní. A pánům šlechticům království Českého a markrabství Moravského psal, aby psali Pražským, aby tichého, pokojného slyšení, aby bezpečně přijeli i odjeli, neodpírali slyšení přijíti, a mezi tím s obou stranou příměří pokojné aby utvrdili. Ale mistři pražští bojíce se lsti královy, slyšení, o něž sou

---

d) codd. vindictam. — e) acciones P.

*) Konec odstavce nepřeložen. — **) Tak rukopis.

1420 tare et interim ex utraque parte pacis treugas firmare. Et quamvis magistri Pragenses semper fuissent parati ad audienciam prosequendam, quam hucusque rex dare denegabat, tamen Pragenses timentes regis dolum audienciam, pro qua prius instantissime laboraverant, nolebant acceptare, eo quod a fide dignis intellexerant [f]), quod legatus pape regi suaserat, quod multa promitteret Pragensibus, sed nulla teneret, quia ad tenendum fidem hereticis nullus est obligatus, ut [g]) eciam habitis cum Pragensibus et eis adherentibus treugis pacis ad medium quadragesime poterit interim gentes congregare et sic omnes hostiliter invadere et de terra vivencium delere. Cum hec Pragenses non laterent [h]), scribunt cum magistris et baronibus vice versa affectantes, quod se interponant, ut rex suis mandet prelatis, doctoribus ac magistris, ut dent loco audiencie magistris et communitati Pragensi solidas contra IV articulos scripturas, prout Pragenses magistri eis prefatos IV articulos racionibus et scripturis bene fulcitos assignassent, ymmo et toti regis exercitui palam direxissent. Horum responsum adhuc hodie expectamus.

Item eo tempore dyabolus non dormiens cernens inpunitatis licenciam, omnem, sicut voluerit [i]) quis, seminare poterat [k]) doctrinam, prodiit in publicum [l]) nocivior et dudum absconditus error, ut heresis palliata, christiane religionis totaliter destructiva, quod scilicet sub specie panis et vini per presbiterum legitime consecratis non sit verum corpus nec eius sanguis, sed sunt solum post presbiteri consecracionem panis et vinum benedictum, que in memoriam passionis Christi debent a fidelibus manducari et potari, eo quod in ultima cena Christus Jesus, dominus et deus noster, accepto pane gracias agens, benedicens et frangens dixit: hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur. Ibi per literam „hoc“ non panem, nec corpus suum sub specie panis demonstravit, sed corpus suum coram discipulis stans, adhuc mortale, digito suo demonstrans dixit: hoc est corpus meum; quia illud tradi debuit pro omnium redempcione. Et cum [m]) subiunxit: accipite et dividite inter vos: dedit eis panem, quem benedixerat, ut quocienscunque pa-

prvé pracovali, nechtěli přijíti. Nebo od víry hodných porozuměli, že legát papežský králi povolil, aby mnoho Pražským sliboval, ale nic neplnil neb nedržal. Nebo k držení víry kacíři žádný není zavázán, a tak aby maje s Pražskými a jich se přídržícími příměří pokojné do polu postu mohl mezitím lid sebrati a tak o všecky nepřátelsky se pokusiti a z země živých vyhladiti. A když ty věci Pražan nebyly tajné, píší s mistry a s pány šlechtici zase, aby se v to páni s jeho strany vložili, aby král přikázal svým prelátům a doctorům, mistrům a obci Pražské, aby dali místo k slyšení proti čtyrem artykulům písma, jakož pražšti mistři jim předpověděných čtyr artykulův důvody a písmy dobře ohražených podali, anobrž všemu vojsku královskému zjevně poslali, že toho odpovědi podnes čekáme. 1420

Blud znovu povstalý o zůstání chleba a vína.

Item toho času ďábel nespě, znaje a vida, že žádného trestání není, ale svoboda, všeliké nálezky kdo chtěl rozsívati, učení aby rozsíval, vyšel jest na světlo škodný a dávno skrytý blud a kacířství přikryté, křesťanského náboženství ovšem zrušitedlné, totiž že by pod způsobem chleba a vína od kněze právě posvěceným nebylo pravé tělo boží ani pravá krev jeho, ale že toliko po posvěcování kněze zůstává chléb a víno požehnané: kteréžto na památku umučení Krystova má jedeno a pito býti, protože za poslední večeři Krystus Ježíš, pán a Bůh náš, vzav chléb, díky činíc žehnal a lámaje řekl: Totoť jest tělo mé etc. kteréž za vás zrazeno bude. Tu skrze to slovo „Totoť“ ani chleba ani těla svého pod způsobem chleba neokázal jest, ale tělo své před učedlníky svými stojíce ještě smrtedlné prstem svým ukázal a řekl: Toto jest tělo mé; nebo to mělo zrazeno býti na vykoupení všech. A když přidal: Vezměte a jezte a dělte mezi se, dal jim chléb, jehož požehnal, aby, kolikrátžkoli

[f]) intellexerunt B. — [g]) et P. — [h]) laterent B, jinde lateret. — [i]) voluit B. — [k]) poterit P. — [l]) publico A. — [m]) cum hoc A.

1420 nem similiter benedicerent et sumerent, in eius facerent commemoracionem. Eodem modo de calice sompniantes, quod per literam „hic“ ostendit sanguinem in crucis ligno effundendum, et non vinum nec [n]) sanguinem sub specie vini, cum ibi, ut aiebant, non contineatur. Ex hac ceca, heretica et omni scripture contraria nequissima doctrina plurimi tam viri quam mulieres miserabiliter sunt infecti, presertim in Zacensi, Plznensi ac Pragensi confiniis, qui prius cum magna reverencia et devocione ac lacrimarum effusione quottidie quasi eukaristie sacramentum perceperunt. Post hanc autem pestiferam doctrinam sine omni reverencia et devocione ut ad temporalem cibum currentes dicebant presbitero: da michi sacramentum; intelligens sacrum panem et vinum et non corpus et sanguinem Christi [o]). Et cum presbiter diceret: optas, ut dem tibi corpus Christi hic sub specie panis et sanguinem eius sub specie vini? tunc movendo caput dicebat: tamen audis, quid postulo, altaris scilicet sacramentum. Nec geniculaciones nec veneraciones aut adoraciones, prout prius coram sacramento et Christo et deo vero in sacramento veraciter contento facere consueverant, facere volebant. Et ob hoc quidam eorum, cum viderent in missa sacramentum panis et vini elevari vel in monstrancia in [p]) altaribus exponi aut processionaliter deportari, oculos in terram declinabant, faciem rugabant et aliqui expuebant murmurantes contra fideles homines, qui coram sacramento venerabili geniculabant et sic sub sacramento deum suum venerantes adorabant. Et quod deterius fuit omni eorum malicia, ubi et quando poterant, de monstranciis aut de pixidibus sacratas hostias, ne venerarentur, proiciebant. De quorum numero fuit Sigismundus, cliens prope Hradek de Rzepan [q]) mansione, cum pluribus tam clientibus quam utriusque sexus villanis, qui nullam magistrorum sanam volebant accipere doctrinam, sed infamantes et velut racione carentes insaniebant dicentes, omnes magistros et presbiteros, qui asserunt sub speciebus panis et vini esse verum corpus et sanguinem Christi, esse deceptores et seductores et quod ipsis nullus fidelis

chléb ten žehnali by a brali na jeho památku. 1420
A též pravili jako ze sna o kalichu, že skrze to slovo „tento jest kalich“ ukazuje krev pod způsobem vína, poněvadž jí tu nebylo. Z toho slepého a kacířského a všem písmům odporného a nejnepravějšího učení mnozí muži i ženy bídně sou nakaženi v Žatečském, Plzeňském a Pražském kraji, kteřížto prvé s velikou poctivostí, náboženstvím a s vyléváním slzí jako na každý den svátost těla a krve Krysta Pána přijímali sou.

O nevážném přijímání svátosti těla a krve pána Krysta. Po tom pak smrtonošném učení beze vší poctivosti a náboženství jako k tělesnému pokrmu běhajíce, pravili knězi: Daj mi svátost, rozumějíce svatý chléb a víno, a ne tělo Krystovo. A když kněz řekl: Žádáš-li, abych tobě dal tělo pána Krysta tuto pod způsobem chleba a krve jeho pod způsobem vína? tehda kývaje hlavou, řekli: Všaks slyšel, čeho žádám, totiž svátosti oltářní. A protož když sou od kněze vídali pozdvihati na mši těla pána Krysta svátost pod způsobem chleba nebo v monstrancích vystavené neb na processí nesené, k zemi oči schylovali a tvář zasmušovali a někteří plili, repcíce proti věrným lidem, kteříž proti tělu pána Krysta na kolena klekali. A tak pod svátostí vidomú nevidomého ctíce jemu se klaněli, a ještě více, kde a kdy mohli z monstrancí nebo z nádob posvátných svátost velebnou ukrásti, rozsýpali sou, aby nebyla ctěna.

O Zykmundovi Řepanském. Z jichžto počtu byl jeden panoše Zykmund blízko Hradce z Řepan sedením s mnohými sobě volnými i s sedláky, kteříž žádného zdravého naučení mistrův nechtěli přijíti, ale zbláznivše se a jako rozumu nemajíce, posmívali se řkouce, že všickni mistři a kněží, kteříž praví pod způsoby chleba a vína býti pravé tělo Krystovo a pravou jeho krev, jsou svůdce a klamači, a že žádný věrný jim věřiti nemá, ani k jich řečem víry přiložiti. Počátek pak a kořen toho zlořečeného kacířstva přišel do Českého království od některých Pikhardův, kteřížto léta páně 1418 do Prahy s ženami a s dětmi jako 40 mužův přišlo, pravíce, že by od prelátův svých byli vyhnáni pro zákon boží,

[n]) nec et B. — [o]) domini A; in m. pozdější rukou Christi. — [p]) d. in A. — [q]) Rziepan W.

20 debet adhibere creditivam fidem. Origo[r]) autem et radix huius maledicte heresis pervenit ad Boemie regnum a quibusdam Picardis, qui anno MCCCCXVIII Pragam cum uxoribus et pueris, XL fere viri, venerunt dicentes, se fore per prelatos eorum expulsos propter legem dei. Et quoniam audissent, quod in regno Boemie maxima esset veritatis evangelice libertas, et ideo ad regnum venisse se[s]) dicebant. Quamobrem a Pragensibus gaudenter sunt recepti et in victualibus provisi. Quos et regina cum curiensibus regis sepius ad eorum habitacula pro consolacione visitabat et eorum necessitatibus misericorditer cum aliis divitibus subvenit. Raro tamen visitabant divina, nec visi sunt sub duplici specie sacramentaliter communicare, nec proprium secum habebant presbiterum, sed solum quemdam virum latinum, qui in eorum linguagio libellos eis legebat. Et sic sub pelle ovina latebant lupi rapaces. Dum enim deo largiente prefatus Sigismundus cliens et terrigena suum in publicum propalavit errorem et eum pertinaciter defenderet, inventum est, quod a prefatis Picardis fuisset in hunc errorem et heresim cum ceteris seductus. Et sic quibusdam Picardis in Praga mortuis, aliis timore concussis recedentibus, nescitur, quo devenerunt, nichilominus infectivum suum semen Boemis relinquendo, qui usque hodie pretacta heresi innodati inveniuntur, quos deus sua gracia dignetur cicius a nostris limitibus eradicare.

Item[5]) eodem anno, quo supra, scilicet MCCCCXX currente Thaboritis de Praga XXII die Augusti recedentibus et innumera dampna tam in bonis temporalibus quam in spiritualibus, presertim in dominio domini de Rosmberg[t]) inferentibus Pragenses pro tunc quasi orbati aliorum auxilio soli cum suis stipendiariis dominico die post sancte Crucis exaltacionem, que erat dies XV Septembris, castrum Wyssegradum vallaverunt ponentes se cum suis tentoriis et casulis vulgariter budis dictis circumcirca ecclesiam sancti Pancracii, impedientesque duci victualia in Wyssegradum, sed liberantes stratam ad Pragensem civitatem, quem quidem locum munien-

a kterak by slyšeli, že by v království Českém 1420 pravda čtení svatého měla by svobodu velikou velmi. Proto do Českého království přijíti se pravili. Pro kteroužto věc od Pražských radostně sou přijati a živností opatřeni. Kteréžto i královna s dvořany královskými často do jich obydlí pro potěšení navštěvovala a jich potřebám milosrdně s jinými bohatými pomáhala. Ale však řídko ke mšem svatým sou chodili, aniž víděni sou pod obojí způsobou přijímati posvátné, aniž vlastního s sebou měli kněze kromě jednoho latiníka, kterýžto jim v jich jazyku knížky četl. A tak pod koží ovčí tajili se vlci hltaví. Nebo když předpověděný Zykmund panoše a zeměnín na jevo svůj blud oznámili sou a jeho neustupně bránili, i nalezeno jest, aby od Pikhardův předpověděných v ten blud a kacířství s jinými byl sveden. A tak, když sou někteří Pikhardi v Praze zemřeli a jiní strachem přestrašení odešli, tak že oni nezvěděli, kam se děli, ovšem své bláznové semeno mezi Čechy zůstavivše, kterýmžto kacířstvem předpověděným i podnes jsouce nakvašeni mnozí v Čechách trvají, kteréžto Bůh všemohoucí svou milostí rač spíše od našich prahův vykořeniti.

O velkých škodách, které sou činili Táborští panu z Rozmberka. Item téhož léta, totiž 1420, když sou Táborští z Prahy vyšli 22 dne měsíce srpna a nezčítedlné škody na časném i duchovním statku zvláště na domu Rozmberského učinivše, Pražští tehdáž jako zbavení pomoci cizí sami s svými žoldnéři . . . *)

Item téhož léta v neděli po Povýšení svatého kříže, jenž byl 15 den měsíce září, hrad Vyšehradský obehnali sou, položivše se s svými stany a búdami okolo svatého Pangrací nedadouc vézti žádné špíže na Vyšehrad a svobodnou učinivše sobě silnici do Pražského města. A to místo ohradivše bezpečně spali, z druhé strany

r) W in m. (pozdější rukou) Hic nota de Pikardis. — s) ad regnum Boemie se venisse B; srov. překlad. — t) Rosis P.

5) Vypravování vrací se k místu, kde svrchu (str. 400) přestalo.

*) Souvisí s následujícím odstavcem.

1420 tes securi dormiebant, ex altera parte scilicet civitatis duas machinas, praky [u]), retro chorum beate Virginis in Botiecz erigentes, quas tamen subtilis Wyssegradensis magister de capella rotunda sancte Margarethe ad Botiecz sagittando corrupit; per pixidem vero magnam, quam in ecclesiola in Viridi muro rupto locaverant, multa dampna Wyssegradensibus intulerunt, hiis sic dispositis pro dominis Hynkone Crussina, Victorino dicto Boczkone et Thaboritis literas, ut in auxilium pro expugnando castro Wyssegradensi Pragam venire non negligant, mittentes. Et factum est, quod prefati barones Crussina cum fratre [6]) et Victorino Boczkone cum Orebitis venire Pragam non tardarunt [v]), Thaboritis minime venientibus.

Item eodem tempore, quo Pragenses Wyssegradum obsiderant, feria VI ante Wenceslai de castro Pragensi de pixide magna unum virum et quinque mulieres uno ictu interfecerunt in circulo Antique civitatis, de quorum numero fuit una mulier pregnans, cuius puer de matrice evolutus adhuc [x]) vivus fuit baptisatus [y]).

Sept 27

Quem quidem dominum predictum dominum Crussinam Pragenses in capitaneum elegerunt, qui cum domino Boczkone et suis clientibus se in valle vinearum ascendendo de Psarz versus sanctum Pancracium cum suis tentoriis locaverunt. Quos Pragenses utriusque sexus [z]) quottidie cum sacramento corporis Christi in monstrancia extenso super lignum visitantes fossatis a sancto Pangracio incipiendo et descendendo ad tentoria dominorum usque rivulum Psarz et dominum Zavissium, qui cum quibusdam Lunensibus et Zacensibus sub monte a sancto Karolo descendendo locum obsidebant, optime muniverunt. Et ita ex omni parte fuerunt Wyssegradenses vallati, quod per nullam stratam, nec per currus nec per pedites, victualia poterant eis per terram adduci. Pro quo non modicum [a]) territi direxerunt ad regem Sigismundum, ut provideret eis de victualibus, quia in eisdem cito deficerent et non essent bene provisi. Qui quidem rex alto suo spi-

totiž města dva praky za kůrem panny Marye 1420 na Botíči zdvihše, kteréžto však mistrný puškař střîleje z děl z kaply okrouhlé svaté Markéty na Botíč zkazil jest. Ale z pušky veliké, kterouž v kostelíku Zeleném, prolomivše zeď, byli položili, veliké škody Vyšehradským činili sou. Pak po pana Hynka Krušinu a po pana Bočka Viktoryna a po Táborské listy poslali, aby jim ku pomoci k dobývání hradův přijeli. I stalo se jest, že předpovědění pan Krušina s bratrem a s panem Viktorynem Bočkem, s Orebitskými do Prahy přijeti nemeškali, ale Táborští nepřijeli sou.

Item téhož léta Pražští Vyšehrad obehnali. V pátek před svatým Václavem s hradu Pražského z pušky veliké jednoho muže a pět žen jedním střelením na rynku staroměstském sou zabili, a jedna byla těhotná. Jejížto dítě z materníka vyvalený bylo živo a pokřtěno jest.

Kteréhožto pana Hynka Krušinu Pražané sobě za hejtmana zvolili sou. Kterýžto se panem Bočkem a svými služebníky a s žoldnéři v údolí vinic vstupuje nahoru z Psář za svatým Pangracím s svými stany a búdami položili se.*) příkopy učinivše od svatého Pangrací až do stanův panských a až do potůčku Psář a pana Záviše, kterýžto s některými Žateckými a Lounskými pod horu od svatého Karla sstupuje dolův ležali a velmi výborně ohradili. A tak ze všech stran byli Vyšehradští souženi, že žádnou silnicí ani skrze vozy ani skrze pěší špíže jim nemohla nesena ani vezena po zemi býti. A Pražská obec je obojího pohlaví na každý den s kněžími, s tělem božím, s monstrancí zdviženou na dřevě navštěvovali sou. Pro kteroužto věc Vyšehradští nemálo souce přestrašeni, k králi Zykmundovi poslali sou, aby je špíží opatřil, nebo špíže velmi rychle míti nebudou, a že nejsou špíží dobře opatření. Kterýžto král z vysokého svého ducha

u) d. in P. — v) tardaverunt W. — x) d. in B. — y) V P tento odstavec vřazen níže. — z) Quos Pragenses mulieres P. — a) modicum non A.

6) Bratr Hynkův, Jan Krušina z Lichtenburka.

*) Překladatel přeskočil počátek následující věty (Quos . . . visitantes); potom jej však dodal.

1420 ritu eisdem dare in habundancia victualia et Pragenses de campo repellere promittebat, nichilominus in facto per quinque septimanas nichil penitus pro defensa faciendo, pro quo fere per[b]) tres septimanas equos comedere sunt compulsi.
Oct. 4 In die tamen Francisci XXIV villas cum pluribus mulieribus et pueris in confinio Boleslaviensi cum suis Ungaris ad terrendum inhumaniter combussit et demum X die Octobris quosdam Zacenses currus prope Zacz arrestavit et obtinuit, sed statim XIV[c]) die, cum ad Zacz appropinquaret, notabile dampnum iusto dei iudicio in suis turpiter recepit Hungaris. Et reversus cum dampno per Lunam et Slanam in Lithomierzicz[d]), iterum et iterum multiplicibus nunciis fatigatus, quod non tardet cum victualibus suis stipendiariis in Wyssegradum subvenire, quia iam non aliud nisi equorum suorum carnes manducarent, quibus quidem equis fere tribus septimanis loco ferinarum plus regis favorem, quam proprii[e]) corporis sanitatem pensantes famelicum stomachum saciarunt ac iteratis vicibus instanter petunt, ut prebeat auxilium, alias oportet eos a castro cum confusione recedere; qui, ut[f]) prius, respondit, quod modicum adhuc sustineant, quia direxit pro gentibus et omnino in brevis temporis spacio vult sufficiencia victualia eis, placeat vel displiceat Pragensibus, per Multavie aquam circa insulam sub Wyssegrado in copia ministrare. Et sic receptis pluribus navibus in Lithomierzicz et eisdem in curribus locatis Veronam cum sua gente letanter pervenit disponens et ordinans plures currus victualibus oneratos, quod tamen minime Pragenses latebat, qui mox flumen Multavie ferratis trabibus et catenis supra insulam sub Wyssegrado taliter clauserunt, quod nulla navis libere descendere poterat sine apercione, nichilominus insule locum munientes duas in eadem erigendo stubas, que swruby vulgariter appellantur, facientes in utrisque[g]) finibus insule ex lignorum ligaturis pontis similitudinem, per quem quivis[h]) transire poterat a Slavorum claustro veniens usque in insulam et consequenter per aquam Multavie usque in Podol sub Wyssegrado, et abhinc usque sanctum Pangracium fo-

jim v hojnosti špíže dodati a Pražské z pole sehnati slíbil. Ovšem v skutku za pět neděl nic k obraně jich neučinil jest. Pro kteroužto věc jako za tři neděle přinuceni jsou jako koně jísti. 1420
Avšak na svatého Františka 24 vsí s mnohými ženami a dítkami v kraji Boleslavském s svými Uhry k hrůze ukrutně spálil jest. A potom 10 dne měsíce října některé žatecké vozy u Žatce pobral jest. Ale ihned 24 dne, když se k Žatci přibližoval, znamenitou škodu spravedlivým božím soudem mrzce na svých Uhřích vzal jest. A navrátiv se s škodou do Loun a do Slaného, do Lytoměřic, skrze Louny do Slaného a z Slaného do Lytoměřic vláčel se sem i tam a mnohými posly nabádán jsa, aby nemeškal svým žoldnéřům na Vyšehrad špíže dodati. Neb již nic jiného než maso z svých koní jedli, kterýmižto koňmi jako za tři neděle místo zvěřiny, více sobě vážíce přízeň královskou nežli své vlastní zdraví, lačný žaludek svůj sytili. A tak opět i opět prosili sou, aby jim pomoc dal, že musejí z hradu s hanbou sstoupiti. Kterýžto, jako prvé, odpověděl jim, aby ještě málo potrpěli, že poslal pro lid a že v krátkém čase chce hojné špíže, buď Pražanům libo nebo nelibo, jim po vodě Vltavě na ostrov pod Vyšehradem v hojnosti postaviti. A tak vzav mnoho lodí od Lytoměřic a je na vozích dovezl do Berouna a tu s svým lidem vesele přijel jest, způsobiv mnoho vozův a s špíží obtížených. Však toho Pražan tajno nebylo, kteřížto ihned řeku Vltavu železem okovanými sloupy nad ostrovem zavřeli pod Vyšehrad, tak že žádná lodí svobodně dolův sstoupiti bez otevření [nemohla], i ovšem také místo ostrova ohradivše, na něm dvě jizbě zdvihli sou, sruby učinivše na obou koncích ostrova z vazby dříví podobenství mostu, po němž každý mohl jíti od kláštera Slovan jda až na vostrov a ostatek po vodě Vltavě až do Podolu pod Vyšehradem, a odtud až k svatému Pankráci vykopavše příkopy, tak že jako sítím Vyšehrad obklíčivše, všecky k němu přístupy, cesty, stezky ohradili sou, aby žádný bezpečný přístup nebyl k němu ani z něho.

b) d. in W. — c) codd. XXIV. Srov. Tomkův DP. IV, 103. — d) codd. Lunam, Slanam et in Lith., per Lunam, Slanam in Lith. Srov. překlad. — e) propriam P. — f) d. in A. — g) codd. utriusque. — h) codd. quis.

1420 dientes fossas, ita quod quasi retibus Wyssegradum circumdantes omnes ad eum aditus, vias et semitas obstruxerunt, quod nullus pateret ad eundem locum securus accessus vel recessus [l]).

Item eodem tempore Nicolaus de Hus cum XXX vel XL equis ex parte Thaboritarum Pragensibus venit in auxilium, cui insulam predictam sub Wyssegrado [k]) in custodiam commiserunt.

Item similiter hiisdem temporibus Grecensis nobilium ac clientalium communitas mutuo convenientes concluserunt, ut se inter regem et Pragenses velut mediatores interponant, ne regnum sic turpiter desoletur, et eligentes ex se viros prudentes, militares et clientes, qui et regem et Pragenses diligenter laborando visitaverunt optantes a rege, ut det Pragensibus diu optatam super IV articulis audienciam securam et quietam. Quam quidem audienciam deificam ac toti regni proficuam dare renuit et negavit, nisi prius Pragenses a campis recederent, quibus Wyssegradum, castrum eius, vallaverunt. Cumque prefati ambasiatores seu Grecensium communitatis nuncii Pragam venissent et intencionem regis communitati exposuissent ac plenarie intellexissent, quod [l]) hec via et regis intencio nullatenus poterit habere progressum, deliberati ergo et cum consensu Pragensis communitatis nuncium proprium cum litera ad regem in [m]) Veronam expediunt, que litera hanc in materia continebat sentenciam, quod in hoc finaliter Pragenses permanserunt, ut ipse rex admittat securam et quietam audienciam et interim eis in persona communitatis Grecensis de Wyssegrado ad fideles manus cedere disponat; et si in hac audiencia, qua magistri Pragensis civitatis cum parte adversa fuerint scripturis solidis altricati, inventum fuerit per prudentes et homines sapientes, quibus fides credula debebit adhiberi, quod Pragenses magistri in suis IV articulis habent veritatem, ex tunc quod rex eorum practicam non impediat, sed iuvet et defendat et hoc ipsum ad tenendum bene firmando caucionem, Wyssegra-

O úmluvě a pokojném slyšení, kteréhož žádali na králi Čechové čtyr artykulův, a o sstoupení hradu Vyšehradského; kterýžto odmlouval a mrzce jim lál jest. Item téhož času Mikuláš z Husi ve 40 koních z strany Táborských přijel Pražanům ku pomoci, jemužto ostrov předpověděný pod Vyšehradem k ostraze poručili sou. 1420

Item opět týchž časův Hradečtí, zemanův a panoše spolu se obce sjevše, na tom sou zůstali, aby mezi králem a Pražany prostředkem se vložili, aby království tak hanebně a mrzce nebylo hubeno. A vybravše z sebe muže opatrné, rytířské a panoše, kteřížto i krále i Pražany pilně pracujíce navštívili sou, žádajíce na králi, aby dal Pražským dávno žádané na 4 artykule slyšení bezpečné a pokojné. Kteréžto slyšení božské i všemu království prospěšné, užitečné dáti odepřel a zbraňoval se, leč by prvé Pražané s pole strhli, jímžto sou Vyšehrad oblehli. A když sou se poslové a ubrmanové obce Hradecké do Prahy přijeli a úmysl králův pověděli obci, že tento úmysl králův jest, nižádným obyčejem nebude proměněn, protož rozmyslivše se a s povolením obce Pražské posla vlastního s listem k králi do Berouna poslali. Kterýžto list tento rozum v sobě zavíral, že Pražané na tom konečně ostali, aby on král dopustil bezpečného a pokojného slyšení a mezitím Hradečtí v osobě obce Vyšehradské k věrné ruce sobě hrad Vyšehradský aby drželi a přijali. A jestliže by v tom slyšení, v němž by mistři pražští s stranou sobě odpornou písmy pevnými se hádajíce právi zůstali, tak že by nalezeno bylo skrze moudré a opatrné lidi, jimž by hodně mohlo věřeno býti, že pražští mistři v svých čtyřech artykulích pravdu mají, od toho času aby král jich rozdávání a obyčeji nebo v plně těch artykulův *) nečinil jim překážky, ale aby pomocen byl, bránil a hájil, a to též k držení dobře aby utvrdil listy. Tehdá bude moci vzíti Vyšehrad zase v svou moc a v vládnutí. A pak-li by strana odporná jasnější a stá-

[l]) V P následuje odstavec: Item eodem tempore, quo Pragenses Wissegradum obsiderant . . . Viz svr. str. 432. — [k]) sub Wyss. d. in B. — [l]) quia B. — [m]) d. in B.

*) Tak rukop.

1420 dumque in suam e converso recipiat possessionem; sin autem pars adversa clariorem contra prefatos IV articulos poterit adducere scripturam, ex tunc magistri cum Pragensibus cedere debebunt de [n]) suis articulorum doctrinis et tenere cum rege viam veritatis. Cum hec et plura alia pacis et concordie motiva nuncius in Veronam regi apportasset, qui perlecta litera furia repletus in malediccioues Grecensium prorupit et nuncium multipliciter confudit, et nisi asstantes intervenissent, capite forsitan fuisset truncatus, et dixit: „Stercorisabo prius ad eorum rostra, quam de Wyssegrado cedam; cedant ipsi rustici michi de Grecz civitate, quam per fraudem acquisiverunt"; et sic nuncius, prout exivit, sic et vacuus cum malediccione Pragam est reversus.

Item XX die Octobris [7]) intelligens rex, quod tam ex parte fluminis quam ex parte terre essent vie sibi undique ad porrigendum victualia in Wyssegradum penitus obstructe, dimissis navibus et cum victualibus de Karlstein in castrum Pragense per montana ex opposito castri Wyssegradensis equitans villas plures cum villa Zlechow et torcularia in vineis comburi ordinavit, ut Wyssegradenses stipendiarii videntes ignem, quem potencialiter incendit, consolentur expectantes in brevi suam ultimatam redempcionem. Eodem tempore Kniezewes et altera versus Veronam municione stipendiarii territi regi condescendunt, qui eosdem cum uno presbitero, quem in Kniezewes reperiit, incendio consumpsit et rusticos captivos usque in Veronam perducere mandavit. Ipse vero de castro Pragensi ad Mielnik et post Nymburgam et sic Montes et Czaslaviam equester pervenit, dirigens hinc inde pro armatorum gentibus congregacione.

Item eodem tempore intelligens Johannes [o]) Wssembera et ceteri Wyssegradensis castri capitanei, quod diucius prolongat eis rex victualia in Wyssegradum procurare et quod quam plures quasi ieiuniis macerati, non habentes eciam nec equorum carnes, pallidi velut mortui incedebant,
ct. 8 alii moriebantur fame, in die Symonis et Jude cum domino Hynkone Crussina et ceteris baronibus et capitaneis Pragensis exercitus ami-

lejší proti předpověděným artykulům písma mohli 1420
provésti a přivésti, od toho času mistři s Pražskými mají a povinni budou svých artykulův ustoupiti i svého učení a držeti s králem cestu pravdy. A když ty věci a mnohem větší jiné o pokoj a smlouvu napomínání posel do Berouna na listech králi přinesl, kterýžto přečetl listy, hněvem jest naplněn, Hradeckým laje a zlořeče, posla rozličně uhaněl, a kdyby přístojící nebyli odmlouvali, snad by jemu kázal hlavu stíti. I řekl: „Naseruť jim prvé v jich hrdla, než jim Vyšehradu postoupím. Postupte mi oni chlapi Hradce města, kteréžto sou pode lstí obdrželi!" A takž posel, jak vyšel [*]), tak i prázdný, uhaněn jsa do Prahy navrátil se jest.

O pálení vsí okolo Prahy skrze krále a objíždění, že Vyšehradu pomoci nemohl. Item 20 dne měsíce října rozuměv král, že z strany řeky i po zemi cesty jemu byly by mu zavříny se všech stran ku podání špíže na Vyšehrad, opustiv lodí i s špíží z Karlštejna na hrad Pražský po horách z druhé strany proti Vyšehradu jeda, vsi mnohé i s tou vsí Zlíchovem a presy na vinnicech a lisy páliti kázal, aby Vyšehradští žoldnéři vidouce oheň, kterýž hořel, veselili se, očekávajíce v skůře svého posledního vysvobození. Téhož času Kněžoves a druhá tvrz u Berouna žoldnéři osazené přestrašeni jsouc králi sou postoupili, kterýžto ty žoldnéře spolu s knězími, kteréž zastihl na Kněžovsi, ohněm spálil jest a sedláky zjímané do Berouna vézti kázal jest. Ale toho dne s hradu Pražského na Mělník, potom do Lymburka, do Hory, do Čáslavě jezdecky přijel jest, posílaje sem i tam pro shromáždění lidu oděného.

Když Vyšehradští poznali, že král jim žádné pomoci dáti nemůž žádným obyčejem, v smlouvu s Pražany vešli sou, aby jim hradu sstoupili, jestliže do určeného času nepomohl by jim král Zykmund. Item toho času porozuměv Jan Všembera a jiní haytmané hradu Vyšehradského, že dlouho odkládá jim král špíží je opatřiti, a že mnozí jako posty ztrápení, nemajíce již ani masa koňského, bledí jako mrtví chodili, jiní

[n]) cum A. — [o]) Joh. jen v P.
[7]) Srov. Tomkův DP. IV, 106.
[*]) Rkp. vyslyšel.

1420 cabilem in medio vie a Wyssegrado versus sanctum Pangracium faciunt tractatum, infra quem tractatum una [p]) mirabilis yridis apparuit impressio. Sedentibus enim quibusdam [q]) arcium liberalium magistris et baccalariis in vertice montis dicto Kawczie hora super Multavia spectantibus felicis tractatus bonum finem, cum sic mutuo de diversis materiebus loquerentur [r]), apparuit in aere antea a nobis non visa yris, cuius conus [s]) unus seu principium fuit quasi sub nostris pedibus in Multavie flumine et arcus eius per civitatem Pragensem extensus pervenit cum altero cono usque ad [t]) exercitum circa ecclesiam sancti Pangracii finem tractatus prestolantem, ita quod solum hoc spacium, quod ab ecclesia usque predictum montem extenditur, circulum non concludebat [u]), quod vix fuit quarta pars circuli a circulari yridis apparicione. Et cum diversi de hac yridis apparicione varia darent iudicia, in hoc iocose omnes resedimus, quod hec rotunda et mirabilis yridis [v]) apparicio est Wyssegradensis castri a Pragensibus in brevi acquisicio, prout et factum est, ut in sequentibus apparebit. Nam in hoc deo volente tractatu ex utraque parte fuit conclusum, quod si rex non dederit sufficiencia victualia ante XV horam ferie VI, que fuit dies Omnium Sanctorum, ex tunc possessores castri deberent sub fide et honore cedere Pragensibus de Wyssegradensi castro. Super qua concordia litera ipsorum fuit confecta, cuius tenor sequitur in hec verba:

mřeli hladem, na den svatého Šimona Judy s pánem Hynkem Krušinou a s jinými pány šlechtici, hejtmany pražskými a vojska pražského, na poly cesty od Vyšehradu a mezi svatým Pangrací u přátelskou pomluvu učinili sou. V kterémžto rokování jedna předivná duha okázala se v oblacích jako zázrak, když sou mistři někteří s bakaláři seděli na vrchu hory Kavčí hora nad Vltavou očekávajíce šťastného konce dobrého rokování. A když sou tak spolu rozmlouvali, okázala se duha, jejížto jeden konec neb počátek byl jako pod mistrovskými nohami v řece Vltavě, a okršlek její byl ztažen přes město Pražské, druhý konec až k vojsku u svatého Pangrací, kdežto skonání toho rokování to vojsko čekalo, tak že toliko toho prostranství, kteréž od kostela až k předpověděné hoře ztahovalo se okršlkem, nezavíráše, že sotva byla čtvrtá částka okršlku od okrouhlého. *) Duhy ukázání jest znamení hradu Vyšehradského v krátkém času dosažení, jakož i stalo se jest. O tom níže bude praveno. Nebo na tom roku z vůle boží s obou stranou jest svoleno, jestliže by král nedal jim retunku před 15 hodinou v pátek, jenž měl býti den Všech svatých, tehda vladaři toho hradu pode ctí a pod hodnou věrou Pražským z Vyšehradu sstoupili. Na kteroužto smlouvu list od nich byl učiněn v tato slova: 1420

My Jan Bozkovec seděním v Brandýse, haytman [w]), A. B. C. D. etc. i všecka obec rytieřská i všelikterá [x]) jiná tudiež [y]) na Vyšehradě v této mieře obležená vyznáváme listem tiemto všem, ktož jej uzřie nebo čtúc uslyšie, že jsme [z]) takúto [a]) úmluvu učinili a mocí tohoto listu činíme s urozenými pány Hynkem řečeným Krušina z Lichtemburka, Victorinem z Kunstatu odjinud z Poděbrad, Hynkem z Kolštejna odjinud z Walštejna, Prokopem z Ústie, Janem z Lichtemburka a slovutným panoší Mikulášem z Husi a s opatrnými purgmistry, konšely i obcemi Velikého

My Jan Bozkovec seděním v Brandejse, haytman, a my a. b. c. d. etc. i všecka obec rytířská i všelikteraká jiná na Vyšehradě v této míře obležená, vyznáváme tímto listem všem, kdož jej uzří neb čtouce slyšeti budou, že sme takovou úmluvu učinili a mocí listu tohoto činíme s urozenými pány Hynkem Krušinou z Lychtemburka, s Victorynem z Cunstatu odjinud z Poděbrad, Hynkem z Colštajna odjinud z Waldštajna, Prokopem z Ústí, Janem z Lychtemburka a slovutným panoší Mikulášem z Husi a opatrnými purgkmistry a konšely i obcemi Velikého i Nového

[p]) una michi P. — [q]) Sedente enim me cum quibusdam P. — [r]) loqueremur P. — [s]) cuius conus eius WAB. — [t]) d. in WA. — [u]) claudebat B. — [v]) yridis d. in A; hec iridis rotunda . . . apparitio P. — [w]) hauptman P, hautman W. — [x]) všelikteraká W. — [y]) tudíž B; a podobně i jinde často v B se píše í místo ie v WA. — [z]) sme W, gsme AB (i potom). — [a]) takovúto A.

*) Překladatel přeskočil od „yridis apparicione" k „yridis apparicio".

1420 i Nového měst Pražských i se vší obcí rytieřskú i jinú všelikterú [b]), kteráž ležala a leží tudiež před Vyšehradem a před námi neb kdežkolivěk okolo Vyšehradu, nás dobývajíc, že byloli by, že bychom my na Vyšehradě, jsúc tak obleženi, nebyli do čtvrtka nynie najprvé příštieho a ten den celý rytieřskú mocí zřietedině a špíže podáním hojným retování, toho za retunk nepočítajíc, ač by nám co málo do dvadcet [c]) nebo do XXX miech [d]) špíže bylo podáno: [e]) tehdy my Jan Bozkovec, A. B. C. etc. i jiní všichni svrchupsaní slíbili jsme a slibujem dobrú věrú křesťanskú pod ztracením cti i viery našie, beze všie zlé lsti i všech jiných výmluv a dóvtipuov [f]) ihned v pátek nazajtřie v hodinu patnádstú na počátku beze všie nesnáze a otpory všelikaké [g]) hradu svrchupsaného, jenž slove Vyšehrad, na kterémž jsme obleženi, panu Hynkovi Krušinovi a jiným pánóm a obcem svrchupsaným mocně postúpiti a jej v jich moc dáti se všemi puškami, prachem i vší střielbú kromě ručnic našich vlastních. A v té mieře křesťanské přiměřie s nimi se všemi slibujem naší dobrú věrú držeti [h]) z našich přiekopuov nevycházejíc do té hodiny patnádsté svrchupsané, leč by král Zigmund na ně svú mocí přitáhl, tehdy bychom jemu mienili s druhé strany pomocni býti. Pak-li bychom toho neučinili a jim toho hradu, na němž jsme obleženi v tu hodinu skutečně nepostúpili, tehdy tiemto listem sami se cti i viery našie odsuzujem a odvoláváme, a chcem, aby nám i každému z nás na věky od nižádného [i]) věřeno nebylo, než abychom jmieni byli za takové, kteříž cti ani viery nemají. Tomu na svědomie my svrchujmenovaní za se i za všecku obec rytieřskú i jinú s námi obleženú pečeti naše vlastnie s naším dobrým vědomím dobrovolně a bez přinucenie k tomuto listu jsme přivěsili. Jenž jest dán v obležení našem tudiež na Vyšehradě léta od narozenie syna božieho 1420, ten pondělí den svatých Šimona a Judy, apoštoluov pána Jezu Krysta.

Item quia Nicolao de Hus prefata concordia displicuit, que tamen fuit omnis boni inicium, ab insula cum suis Thaboritis in civitatem Pragensem recessit, qui tamen victus precibus se

města Pražských, i se vší obcí rytířskou i jinou 1420
všelikerou, kteráž ležela a leží před Vyšehradem a před námi neb kdežkoli okolo Vyšehradu nás dobývajíc, že nebylo-li by do čtvrtka nejprv příštího ten celý den rytířskou mocí zřetedlně spomoženo špíží podáním hojným neb retováním, toho za retunk nepočítajíc, ač by nám co málo do 20 neb 30 měchův špíže bylo podáno: tehdy my, Jan Bozkovec a my a. b. c. d. etc. i jiní všichni svrchupsaní slíbili sme a slibujeme dobrou věrou křesťanskou pod ztracením víry i cti naší beze vší zlé lsti i všech jiných výmluv a dóvtipův ihned v pátek na zajtří v hodinu 15. na počátku beze vší nesnáze a odporu všelikého hradu Vyšehradu, na kterémž sme obleženi, panu Hynkovi Krušinovi a jiným pánům a obcem svrchu psaným mocně postoupiti a v jich moc dáti se všemi puškami prachem i vší střelbou kromě ručnic naších vlastních. A v té víře křesťanské příměří s nimi se všemi slibujem naší dobrou věrou držeti. z našich příkopův nevycházeti do té hodiny 15. svrchu psané, leč by král Zykmund na ně svou mocí přitrhl. Tehdy bychom jemu mínili z druhé strany pomocni býti. Pak-li bychom toho neučinili a jim toho hradu, na němž obležení sme, v tu hodinu nepostoupili, tehdy tímto listem sami se cti i víry naší odsuzujem a odvoláváme, a chcem, aby nám i každému z nás na věky nebylo věřeno od žádného, než abychom jmíni byli za takové, kteří cti ani víry nemají. Tomu na svědomí my svrchujmenovaní za se i za všecku obec rytířskou i jinou s námi obleženou pečeti naše vlastní s naším jistým vědomím bez přinucení k tomuto listu sme přivěsili. Jenž jest dán v obležení našem na Vyšehradě léta od narození božího 1420, ten pondělí svatých Šimona a Judy, apoštolův pána Jezu Krysta.

O sjití Táborských z ostrova proti Pangraci pro tu smlouvu jim Táborským nelibou. Item že Mikulášovi z Husi předpověděná smlouva se nelíbila, kteráž však byla všeho dobrého počátek,

[b]) všelikterakú A. — [c]) dvadciet W, XX[t] B. — [d]) miech A, jinde miechóv. — [e]) dodáno neb podáno W. — [f]) dóvtipóv A. — [g]) všelijaké B. — [h]) zdržeti A. — [i]) žádného A.

1420 cum suis ad sanctum Pangracium transduxit, domino Hynkone de Kolsstein prefatam insulam custodiente.

z ostrova s svými Táborskými do města Pražského odjel jest. Kterýžto přemožen jsa prozbami, přestěhoval se s svými k svatému Pangrácí a panem Hynkem z Colštajna ten ostrov jest osazen k ostříhání. 1420

Item [1]) anno domini MCCCCXX currente de mense (Septembri) [2]) Thaboritarum genus in Hradisst existens nolens esse acephalum et sine capite spirituali concorditer elegit Nicolaum de Pelrzím [3]), presbyterum et baccalarium in artibus, in episcopum suum seu in seniorem, ut omnes eorum presbyteri ad eundem habeant respectum, nec aliquis verbum dei ad populum predicet nisi cum ipsius episcopi voluntate, communitatis(que) pecunias secundum cuiuslibet fratris indigenciam, prout sibi visum fuerit, cum ceteris presbyteris fideliter dispenset.

Item eodem anno Zizka cum Thaboritica gente Wodnanam quorundam de civitate auxilio obtinuit altera vice [4]), que Thaboritarum deordinacionibus consentire nolebat, et captis duobus presbyteris cum XXVIII civibus, non obstante communione utriusque speciei, quam tenebant, omnes inhumaniter sunt combusti.

Item eodem anno exusta et civitas Sobieslaw per Thaboriensium invasionem, de quorum tamen numero multi a civibus fuerunt vulnerati et interfecti.

Item eodem anno potencia domini Ulrici de Rosis Camenicz per tradicionem civium obtinuit et fugientibus Thaboritis ad castrum civitatem incendit et combussit, quia ipse dominus de Rosis inestimabilia a Thaboritis per combustionem et villarum depredacionem pertulit damna.

Oct. 10 Item [5]) quinta feria post Dionisii rex cum armatorum gentibus ad invadendum Zacz appropinquat et, cum suburbium civitatis invasisset, accepto in hominibus multiplici damno cum verecundia retrocessit.

Oct. 12 Item sabbato post Dionisii gens domini Ulrici de Rosis, Sswamberger et ceteri de confinio Plznensi barones una cum preposito Chotiessowiensi [6]) habuerunt cum Zizka et suis Thaboritis circa castellum Bor prope Horazdiewicz hostilem conflictum; et ex utraque parte, plures tamen de parte dominorum, fuerunt interfecti, vulnerati et capti, Zizka campum obtinente [7]).

Item eodem anno non obstante, quod estivo tempore Thaboritarum sacerdotes publice docuissent, quod per amplius rustici et censite non sunt obligati ad dandos suis dominis census vel alias quascunque exacciones, eo quod in hoc regno reparato cessabit omnis exactor, tamen circa festum Galli ab omnibus rusticis et qui se eis inscripserant, census omnes, quos dominis suis dare deberent, striccius exigebant.

Item rex in vigilia Omnium sanctorum ad Castrum Novum ad prandium cum suo exercitu veniens timuit eodem die in Pragenses irruere maiorem gentem baronum de Moravia expectando. Qui de vespere similiter ad Novum Castrum venientes in silva ibidem per noctem in armis quieverunt, ut sic omnes in crastino essent parati ad repellendum de campo Pragenses cum omnibus eis auxilium prestantibus. Mittitque rex eadem nocte cartulam ad Pragensis castri stipendiarios, ut in crastino mane sint [k]) in suis armis parati et de castro descendentes turrim seu domum Saxonie ducis inpugnent et, si poterint, et succendant, quia ipse eadem hora cum multitudine gencium, que sibi de vespere in auxi-

O divném a neslýchaném boji krále Zykmunda s Pražskými a jinými pány, kteříž chtěli retovati Vyšehradu. A tu ztratil jest mnoho pánův urozených oděných skrze neoděné a zavržené sedláky a naposledy sám utekl a hrad jest postoupen. Item král o vigiljí Všech svatých na Hrad Nový s svým vojskem přitáhl a nesměl jest toho dne na Pražany udeřiti, většího lidu pánův z Moravy očekávaje, kteřížto k večeru též k Novému Hradu přitáhše v lese tu přes noc v odění odpočívali sou, aby tak na zajtří všickni byli hotovi Pražany s pole sehnati se všemi jim pomoc činícími. I poslal jest král té noci ceduli k svým žoldnéřům na hrad Pražský, aby zejtra ráno v svém odění hotovi byli a s hradu sejdouce věži nebo

[k]) sint omnes P.

[1]) Následující odstavce tiskem vyznačené nacházejí se jen v P (viz úvod). Tištěny jsou s nejednou chybou v Rustlerově „Das sog. Chron. Univ. Prag"; některé též v Palackého Děj. — [2]) Doplnil Palacký (III, 2. str. 17.). — [3]) cod. Poltzim. — [4]) O Vodňanech V. z Březové vypravoval již před tím. Palacký (str. 60.) obě místa vztahuje k témuž příběhu. — [5]) O téže události viz vypravování V. z Březové výše na str. 433 — [6]) cod. Chotoniensi (?) — [7]) Srov. Tomkova Žižku 64—65.

1420 lium venit, Pragenses velit de campo repellere. Deus autem, qui superbis resistit et humilibus dat graciam, tradidit nuncium cum carta in manus Pragensium, qui ex tenore cartule premuniti, totam mentem regis didicerunt. Qua de re capitanei Pragensium vigilanter omnem eorum populum ordinantes disposuerunt, in quo quivis loco cum sibi iunctis mane stare deberet et eumdem locum ab insultu hostium diligencius defensare. Et factum est, quod rex elapsa iam XV hora cum suo exercitu de XVI vel XX millibus bene armatorum de Castro Novo veniens ad locum Pragensis exercitus appropinquaret et stans in cacumine verticis, qui est in strata versus sanctum Pangracium descendendo, discedens modicum ad partem gladium suum de vaginis exemptum in [l]) aere vibrabat dans per hoc Wyssegradensibus signum, ut et ipsi a Wyssegrado exeuntes irruant hostiliter in Pragenses, eo quod ipse cum copiosa gente, quam videre de Wyssegrado poterant, ad invadendum prefatos Pragenses esset paratus. Sed quia rex horam statutam, prout in litera scribitur, deo volente, neglexerat, zameškal: ideo capitanei Wyssegradensis castri obsidentes portas nullum de Wyssegrado ad invadendum Pragenses, quamvis multi presertim Theutonici voluissent, exire permiserunt. Videntesque nobiles de exercitu regis, quod Wyssegradenses iuvare regem non intendunt et quod Pragenses fossatis se optimis munierunt, suadebant regi, ut ad invadendum Pragenses quiesceret, si grave dampnum sui exercitus velit evitare. Quibus ille ait: „Absit, me enim omnino oportet hodie cum istis rusticis bellare.“ Quem dominus Henricus de Plumlow [8]) affabiliter alloquens ait: „Sciatis, quod magnum dampnum, domine rex, hodie recipietis et cum confusione recedetis. Ego enim, inquit, tritulas rusticorum valde timeo.“ Cui rex: „Scio, inquit, quod vos Moravi [m]) estis timidi et michi non fideles.“ Et ille, dominus scilicet Henricus prefatus, cum ceteris Moravie baronibus statim de equis descendentes dicunt: „Ecce iam sumus parati ire, ubi mandas, et ibi erimus, ubi tu, rex, non eris.“

dům vývody Saského dobyli a kdyby mohli, aby zapálili, že on v tu hodinu s množstvím lidu, kterejž mu ku pomoci večer přitáhl, chce Pražany s pole sehnati. Ale Bůh, jenž se vždy pyšným protiví a pokorným dává milost, dal posla s cedulí v ruce Pražských, kteřížto z psaní cedule jsouce vystřežení všecken úmysl králův sou zvěděli. Pro kteroužto věc haytmané pražští bedlivě svůj lid zřídivše způsobili sou, na kterém by každý z nich s svými místě měl státi ráno, a toho místa od skoku a případu nepřátel pilně a udatně brániti. I stalo se jest, že král po 15 hodině s svým vojskem s 16 nebo 20 tisíci lidu oděného dobře z Nového Hradu jeda, k městu Pražskému k vojsku přiblížil se. A stoje na vrchu hory, kteráž jest proti svatému Pangrací, dolův odtáhl maličko na stranu, mečem svým z pošvy dobylým v povětří blyskal jest, dávaje skrze to Vyšehradským znamení, aby i oni z Vyšehradu sejdouce obořili se na Pražany, protože on s hojným lidem, kterýž z Vyšehradu mohli viděti, k podstoupení Pražan byl hotov. Ale že král hodinu uloženou, jakož na listě zápisném bylo psáno, z vůle boží zmeškal, protož haytmané hradu Vyšehradského osadivše brány, vrata a fortny žádného z Vyšehradu ku pomoci proti Pražanům, ačkoli mnozí, zvláště Němci, chtěli sjíti, nedopustili sou. Tehda vidouce páni urození a šlechticové z vojska králova, že Vyšehradští králi nemohou pomáhati a že Pražští příkopy nejlepšími a výbornými se ohradili, králi, aby se o Pražské nepokoušel, radili, chce-li těžké škody vojska se uvarovati. Jimžto on řekl: „Odstup to ode mne! Nebo já dnes musím s těmito chlapy boj vésti nebo vzíti.“ Jemuž pan Jindřich z Plumlova ochotně mluvě řekl: „Vězte to, nejjasnější králi, že velikou škodu dnes vezmete a s hanbou odstoupíte. Já zajisté cepů chlapských bojím se velmi.“ Jemužto král takto řekl, že vy, Moravci, jste strašliví a mně nevěrni. I řekl ten pan Jindřich s jinými moravskými pány, ihned s koní ssedavše: „Aj, již hotovi sme jíti, kamž rozkazuješ, a tu budeme, kde ty, králi, nebudeš.“ A ihned jim král místo nejnebezpečnější všech jiných oká- 1420

---

l) d. in W. — m) Bohemi et Moravi P.

8) Moravský zemský hejtman.

1420 Et mox eis rex locum periculosiorem omnibus ostendit, ut in parte inferiori, scilicet circa paludes et pisciunculas, accedant viriliter Pragenses inpugnando. Ungaris vero de parte superiori mandavit per stratam descendere et in parte illa Pragensium exercitum inpugnare. Et cum sic ordinati ex utraque parte Pragenses in fossatis viriliter invaderent, qui territi in fugam primo sunt conversi et circa ecclesiam sancti Pangracii spissim cumulati: quod cernens dominus Crussina voce valida clamando dixit: „O boni fratres, revertimini viceversa et sitis hodie fortes milites in bello Christi, quia non nostrum, sed dei agitur bellum; videbitis enim, quia dominus deus omnes nostros et dei inimicos tradet in manus nostras.“ Nondum bene finivit sermonem, alter vociferat: fugiunt inimici, fugiunt! Quo audito omnes cum impetu currunt et inimicos a fossatis propellunt et in fugam convertunt, quos Pragenses cum suis nobilibus insequentes quosdam in paludibus, quosdam in pisciunculis et plures per vineas et per campos hinc inde fugientes crudelissime ad interitum prosternunt, rustici tritulis, neminem captivantes, quamvis et captivitatem et dei legem usque mortem observare promitterent, nobiles vero armis militaribus fortissime pugnantes, quos poterant, captivarunt vel cum magno eorum periculo de fratrum tritulis eripiebant, ita quod dominus Henricus de Plumlow letaliter vulneratus et captivatus ad cimiterium sancti Pangracii deportatus et ibi confessus, sub utraque specie communicare desiderans[n]), expiravit, Henricus vero Lefl[9]) similiter in tentorio iacens confessus et sub utraque specie communicatus[o]) vitam finivit, ita quod pauci de Moravie terre baronibus, qui communionem utriusque speciei inpugnabant, in vita remanserunt. Ibi dominus Henricus de Plumlow, pro tunc Moravie supremus capitaneus, qui pro sponsa sua[10]) cum duobus militibus[p]) suis ad regem venerat, ibi Jaroslaus de Wesele[1]), Wok de Holssteyn, Hynko de Malenovic[2]), Albrecht de Chotienow, Wilhelmus dictus Zagiecz[q]) de Zidlochowic, Pe-

zal, aby z strany nižší, totiž při močidlech a 1420 rybnících přistoupili a mužsky s Pražany bojovali. Ale Uhrům rozkázal z strany vyžší silnicí přistoupiti a z strany své té s Pražany boj vzíti. A když tak zřízeni z obou stranou s Pražany se mužsky speřili a Pražané nejprvé přestrašeni jsouc na útěk se obrátili a u svatého Pangrácí v hromadu se shlukli, to vidouc pan Krušina, hlasem hrozným volaje řekl: „O milí bratří, navraťte se zase, a budete dnes silní rytíři v boji Krystově; nebo ne náš, ale boží děje se boj. Uzříte zajisté, že dnes pán Bůh všemohúcí všecky své i naše nepřátely dá v ruce naše.“ Ještě právě řeči nedokonal, jiný zkřikl: „Běží nepřátelé, běží!“ To uslyšavše všickni úprkem se obořili a nepřátely od příkopů vodehnali a k utíkání obrátili. Kteréžto Pražští s svými šlechtici stíhajíce, některé v močidlech, některé v rybnících a mnohé po vinnicích a po polích sem i tam utíkající ukrutně až k smrti bili, sedláci cepami, žádného nejímajíce, ačkoli někteří uvězení a milování zákona božího až do smrti slibovali. Ale urození oděním rytířským přesilně bojujíce, kteréž mohli, jímali nebo s velikou jich škodou z nebezpečenství bratří od cepův vysvobozovali, tak že pan Jindřich z Plumlova smrtedlně jsa raněn a jat na krchov svatého Pangrací jest donesen a tu se zpovídal, pod obojí způsobou přijímati žádaje umřel jest. Ale Jindřich Lephl též v stanu leže zpovídaje se a pod obojí způsobou přijímaje umřel, tak že málo moravských pánův, kteříž sou se přijímání pod obojí způsobou protivili, živých zůstalo. Tu pan Jindřich z Plumlova, tehdáž moravské země nejvyžší heytman, kterýžto pro nevěstu svou se dvéma rytíři s svými k králi přijel, tu Jaroslav z Veselé, tu Vok z Holštajna, Hynek z Maleňovic, Albrecht z Chotěnova, Vylém řečený Zajíc z Židlochovic, Petr z Štemberka odjinud z Konopiště, Racek z Ryzmberka, Václav z Clukova, Jindřich Lephl pán z Bechyně, Aleš Krk, Soběšín, Janek sekretář, ti s mnohými jinými země České a Moravské pány a rytíři jsou jako vepřové ukrutně zbiti a ihned ze všeho

[n]) sub . . . desiderans d. in P. — [o]) sub . . . commun. d. in P. — [p]) codd. milibus; srv. překlad. — [q]) Lepus P

[9]) Jindřich Lefl z Lažan. — [10]) Dle Palackého III, 1. str. 421 pro nevěstu (srov. překlad); dle slibu svého, jak vykládá Tomek DP. IV, 108. — [1]) Jaroslav ze Šternberka a z Veselé. — [2]) Hynek Samvalský z Malenovic.

1420 trus de Stemberg[r]) alias de Konopisst, Racko de Ryznberg, Wenceslaus de Cluczow, Henricus Lefl, dominus in Bechina, Aless Krk Sobiessin[3]), Janko Secretarius[4]), hii cum pluribus aliis terre Bohemie ac Moravie baronibus et militibus sunt velut porci crudeliter interempti et statim omnibus armis et vestibus usque femoralia denudati. Quis nisi gentili crudelior, qui transeundo per campos et vineas et mortuorum fortissima corpora cerneret, et non condoleret? quis nisi insane mentis Boemus, qui tam elegantes et robustos belli viros ac iuvenes crispos et decentes videre poterat sine gravi cordis lamento? presertim quod plures insepulti per vineas et campos iussu sacerdotum iacere sunt dimissi, ut sint lupis, canibus et avibus celi in cibum et videntibus in terrorem; quos tamen fideles et pii quidam nocturno tempore in fossatis sepelierunt. Fueruntque in numero de interfectis computati circa [s]) CCCC viros bene armatos demptis vulneratis, qui in Broda et in via sunt defuncti, ita quod communiter dicebatur circa quingentos de regis exercitu cecidisse, de Pragensi vero exercitu dicebatur [t]) vix triginta fore in eodem prelio interemptos, inter quos notabilior fuit Jessko, Jesskonis aurifabri filius, qui militarem cingulum cum Crussina et Boczkone et Nicolao Hus et pluribus aliis strenue pugnantibus meruerunt. Fuitque eodem die ventus validus et frigidissimus, qui plus armatis militibus quam togatis pedestribus nocebat; apparuit quoque columpna in aere ad modum yridis colorata, quam plurimi aspicientes mirabantur, quid significaret.

Item tempore belli stipendiarii de castro Pragensi descendentes domum Saxonie inpugnabant, sed cum viderent, quod nichil inpugnando proficerent, incensis quibusdam domibus de Parva parte sic redeunt ad castrum, a quo descenderunt.

Item rex, ut dictum est, tempore belli stans in cacumine verticis et videns lamentabilem suorum interitum, timore percussus et fugam cum suis arripiens lacrimando recessit et inpositis vulneratis curribus directa via, dimisso Novo

odění a roucha až do modré košile obnaženi. 1420
Kdo by, leč by pohana lítější byl, jenž by jda po polích a po vinicích přesilná těla viděl by, a neželel? Který nemoudré mysli Čech tak vybrané a udatné muže bojovné, také mladé, kadeřavé, krásné viděti mohl bez velikého lkání srdce svého? A zvláště že mnozí po vinnicích a po poli z rozkázání kněžského ležali nepochovaní, aby byli psům, vlkům a ptákům ku pokrmu a vidoucím k strachu, kteréžto však věrní a milostiví někteří nočním časem pochovali sou v příkopích. I bylo jest v počtu zbitých mužův 400 dobře oděných, kromě raněných, kteřížto v Brodě a na cestě zemřeli sou, tak že obecně praveno bylo, že z vojska králova pět set jich bylo zbito. Ale z pražského vojska sotva 30 jich bylo zabito v tom boji, mezi nimiž byl nejznamenitější Ješek, Ješka zlatníka syn, kterýžto rytířsky s Krušinou a s Bočkem a s Mikulášem z Husi a s jinými mnohými bojujícími statečně pasu rytířského zasloužili sou. Byl jest také toho dne vítr převeliký a studený, kterýžto více oděným rytířům nežli těm, kteříž v kabátích pěšky chodili, škodil. Ukázal se také sloup v povětří ku podobenství duhy barevný, na kterýžto mnozí patříce, divili se, co by vyznamenával.

O pláči krále Zykmunda, vida zahynutí svého lidu. Item král času boje, jakož na vrchu hory stál, a vida plačtivě svých zahynutí, strachem jsa poražen, i dal se jest na útěk s svými za obranu pláče odjel jest.*) A nakladše raněných na vozy, upřímou cestou, opustivše Nový hrad, do Brodu rychle přijel jest a tu pochovav jednoho znamenitého Uhra k Hoře se navrátil s lkáním. Avšak chtě přikrýti svých mnohých smrt, pravil, že více jich z Pražských nežli z jeho vojska zbito. Protož toho dne i druhého sám a jeho královna

r) Stermberg A. — s) d. in B. — t) d. in A.

3) Rytíř Srbín, jinak Soběšín. — 4) Jan ze Smržova i z Kostelce, sekretář někdy krále Václava. Srovn. Palackého D. III, 1. str. 342

*) Tak v rukop.

1420 castro, Brodam festinanter pervenit et ibi sepulto quodam nobili Hungaro [5]) ad Montes rediit cum lamento. Palliare tamen volens suorum multorum necem dixit, plures de Pragensibus quam de suo exercitu cecidisse. Quare die illa [u]) et altera ipse et eius regina suis capitibus crinale viride imposuerunt simulantes de interfectis hostibus gaudium, quod corde non habebant.

na své hlavě nosili sou zelené věnce kladouce, pořekše se míti radost z poražení nepřátel, jenž jí v srdci ani v skutku sou neměli. 1420

Item toho také máme zvěděti, že času boje, když před Vyšehradem bitva byla krále s Pražany, žoldnéři z hradu Pražského zběhše, k domu Saskému šturmovali sou. Ale když sou viděli, že nic v šturmování neprospívají, zapálivše některé domy na Malé straně, navrátili sou se na hrad, jak sou sešli.

Item in [v]) die Omnium sanctorum regales cedunt Pragensibus secundum litere tenorem de Wyssegrado, quos Pragenses concessis curribus cum rebus eorum eos lete conducunt usque Gurzim [w]), quosdam ad Novum castrum, graciarum acciones reddentes, quod fidem promissam servaverunt [x]), et statim eodem die post prandium, populo communi violenter Wyssegradum ingrediente, in ecclesias irruunt, ymagines, altaria, organa, sedes et cetera ecclesie ornamenta cum magno strepitu concuciunt et disrumpunt.

O sstoupení hradu Vyšehradského a vtoku do něho od svých. Item na den Všech svatých králověští postoupili sou Vyšehradu Pražským podle zapsání v listu. Kteréžto Pražští půjčivše jim vozů s jich věcmi vesele provodili až do Kouřima, některé na Nové Hrady, děkujíce jim, že víru slíbenou zachovali. A ihned toho dne po obědích lid obecný s násilím na Vyšehrad všedše a do kostelův, obrazy, oltáře, varhany, stolice i jiné véci, ornáty a okrasy kostelní s velikým hřmotem ztloukli a obořili sou.

Nov. 2 Sabbato autem post Omnium sanctorum festum pauperes et divites Wyssegradum ascendunt et canonicorum domos cum ecclesiis [y]) et muro versus civitatem miserabiliter rumpunt portantesque tota die in civitatem, quis quid capere poterat, ita quod fuit multitudo portancium sicut tempore ostensionis reliquiarum fieri solebat, quando populus Wyssegradum ascendebat et descendebat; et sic successive plus et plus destruentes, quod nec castro regis ibidem facto pepercerunt, sed quasi totum destruxerunt.

O zboření hradu Vyšehradu a domů kanovnických a kostelův. Item v sobotu po Všech svatých chudí i bohatí na Vyšehrad přišedše a do kanovnických domův přišedše, a tak hrad, domy kanovnické i kostely i se zdí do Nového města bídně zbořili sou, celý den od města, cožkoli kdo mohl vzíti,*) kdyžto lid na hůru vstupoval Vyšehradskou a sstupoval; tak pomalu víc a více rušíce, že ani hradu královskému neodpustili sou, ale jako všecken zkazili sou.

Nov. 3 Item dominico die post festum Omnium sanctorum tota quasi communitas Pragensis facit cum sacramento duplici corporis Christi solempnem processionem cum viris et mulieribus, viri enim in sua turba sequebantur presbiterum suum gestantem corpus Christi sub celo pro rege Sigismundo suscipiendo preparato, mulieres autem sequentes viros et suum presbiterum sub celo regine preparato, corpus Christi eciam gestantem. Et venientes ad locum, in quo victoriam de hostibus obtinuerunt, reddendo deo gracias et Te Deum laudamus precinentes redierunt.

O slavné processí, kterouž učinilo město Pražské s lidem obojího pohlaví na Vyšehrad v neděli po Všech svatých. Item všecka obec Pražská se dvojí svátostí těla Krystova s ženami a s mužmi, muži v svém zástupu a ženy v svém, následovali sou kněží nesoucí tělo pána Krysta pod nebesy, kteráž byla připravena pro krále Zykmunda, aby byl přijat pod ně, a ženy též pod nebesy, kteráž byla pro královnu připravena, s svým knězem šly. A přišedše na místo to, na němž vítězství obdrželi, vzdávali sou Bohu díky a zpívali sou Tě Boha chválíme. A potom navrátili sou se.

---

u) d. in W. — v) d. in B. — w) Gurym A, Kurzimam B. — x) servarunt B, conservaverunt A. — y) ecclesia P.

5) V. Caro, Gesch. Polens III, 221.

*) Tak v rukop.

1420 Nov. 5 Item rex feria III [a]) post festum Omnium sanctorum domino Victorino Boczkoni, qui fuit cum Pragensibus, et alteri fratri eius Hynkoni de Podiebrad, qui fuit regis, et Pussce militi [6]) incepit inhumaniter villas eorum comburere et pauperes spoliare, quod cernens Boczko iuvenis recepta a rege licencia Pragensibus se pro defensa veritatis sociavit et, qui ante fuerat communionis utriusque speciei persecutor, factus est eiusdem strenuus defensor et promotor, cui innumera dampna per combustionem villarum Hungari de Nymburg intulerunt, qui non solum spoliantes, sed virgines et mulieres violantes et demum corrumpentes interfecerunt.

Nov. 9 Item rex timens, ne castrum Pragense, sicut et Wyssegradense, carens victualibus a Pragensibus obsideretur, sabbato ante Martini copiosa predando villas et opida victualia adduci procurat, pro quo non benediccionem, sed pauperum suscepit malediccionem et infamem inproperacionem.

Item anno domini, quo supra, videlicet MCCCCXX currente feria III post Martini, que fuit XII dies Novembris, Thaborite pro tunc Pieskam possidentes Prachaticensium vicinorum suorum dolebant insultus, quos in tenentes legem dei faciebant. Nam post combustionem et muri civitatis in parte rupturam prius [7]) a Thaboritis ibidem venientibus factam, inde recedentibus, redierunt quidam de adversariis in civitatem, qui tunc [a]) agitati a facie Thaboritarum fugerant, et hii aliqualiter reformatis domibus et muro totaliter reparato [b]) inceperunt crudeliter persequi omnes sub utraque specie communicantes, quosdam captivantes et ad periurandum compellentes et quosdam receptis eorum rebus a civitate expellentes et, quod deterius fuit, duos vel tres legis dei zelatores innocenter combusserunt, de quorum numero fuit quidam clericus Andreas de Wirow, quondam ecclesie Prachaticensis campanarius, quem de agricultura tollentes inhumaniter propter fraccionem ymaginum

O pálení mstitedlném od krále Zykmunda vsí a o porušování panen a manželek násilně. Item v outerý po Všech svatých panu Viktorinovi Bočkovi, kterýž byl s Pražskými, i bratru jeho Hynkovi z Poděbrad, kterýž byl s králem, a Puškovi rytíři neslušně jich vsi pálili a lidi loupili. To vida Boček mladý vzav od krále odpuštění a přitovaryšil se k Pražským k obraně zákona božího. A kterýž byl předtím přijímání pod obojí způsobou protivník, učiněn jest udatný obránce a ochranitel. Jemužto že nezčítedlné škody činil skrze pálení vsí, Uhři z Lymburka učinili sou, kteřížto netoliko chudinu loupíce, ale pannám i ženám násilé činili sou a porušujíce mordovali sou. 1420

O opatření špíže na hrad Pražský skrze krále uherského. Item boje se, aby hrad Pražský, jako i Vyšehrad, nemaje špíže od Pražských nebyl obležen, v sobotu před svatým Martinem, zloupiv vsi, městečka špíži vézti na hrad Pražský opatřil jest a z toho utěšení chudých a zlořečenství, v zlou pověst a v kletí, lání od chudiny vpadl jest. *)

O dobytí města Prachatic od Žižky a tu veliké ukru'nosti ukázání. Item léta páně 1420 běžícího v outerý po svatém Martině dne 12 měsíce listopadu Táborští tehdáž Pískem vládnouce, Prachatických, soused svých litujíce, protivenství proti držícím zákon boží prokazovali. **) Nebo po spálení a zdí městských zboření z děl prvé od Táborských učiněného ti, kteříž sou odtud odešli, někteří se zase navrátili. A ti nějak opravivše domy a zdí z cela, počali se ukrutně protiviti všem přijímajícím pod obojí způsobou, některé jímajíce a k odpřisežení pudíce a některým statky poberouce z města pudili a dva neb tři milovníky zákona spálili, žáka totiž Ondráčka z Vejrova, někdy kostela prachatického zvonika, vzavše ho z orání, pro zloupání obrazův ohněm spálili sou. Pro kteroužto věc Žižka s svými dne předpověděného s předcházejícími je kněžími s tělem božím cestu přijal na se, aby se pokusil o Prachatice. To předzvěděvše měšťané, brány uzavíravše na zdi k obraně vstoupili sou. K nimžto

[z]) III feria A. — [a]) pro tunc W. — [b]) reparato P, reformato WAB.

[6]) Jan Puška z Kunštatu, strýc obou zmíněných bratří. — [7]) V dubnu 1420.

*) Tak v ruk. — **) Překladatel neporozuměl latinskému textu.

1420 voragine ignis consumpserunt. Qua de re Zizka, Thaboritarum capitaneus, die supradicta cum fratribus et sororibus sacramento corporis Christi precedente iter arripit ad invadendum Prachaticz civitatem, quod prescientes cives clausis portis muros pro defensa ascendunt. Quos Zizka veniens primo pacifice alloquitur dicens: „Aperite portam et permittite nos cum venerabili corporis Christi sacramento et presbiteris pacifice civitatem ingredi et promittimus nulla vobis inferre dampna nec in corpore nec in rebus.“ Illi vero quasi blasfemantes dixerunt: „Non indigemus vestro corpore Christi nec vestris presbiteris, quia habemus et corpus Christi et presbiteros pro nobis valentes.“ Quo audito Zizka elevata voce dixit: „Iuro hodie deo, si vos violenter acquiram, quod nullum permittam vivere, sed omnes, quotquot eritis, trucidare mandabo.“ Et statim annuit fratribus, ut ex omni parte in civitatem irruerent. Qui mox in pluribus locis scalas muro applicantes violenter supra muros introeunt, eo quod sagittarii et fundibularii Thaboritarum ex omni parte prohibebant cives murum pixidibus, pice et lapidibus defendentes extra menia respicere. Thaboritis ergo ascendentibus in aliquot locis murum, quosdam in muro tritulis prosternunt, alios fugientes insecuntur et velut vitulos in omni platea prosternunt. Et aperta porta civitatis corpus Christi cum fratribus residuis et sororibus cum cantu introducunt, qui per omnes domos divisi tollunt res et viros hinc inde absconsos reperientes, parcendo mulieribus et parvulis, crudeliter occidunt vel captos ad Ziskam deducunt, quos omnes demptis forte VII veritatis fautoribus in sacristia ecclesie Ziska includere iubet et, cum prefata sacristia LXXXV viris fuisset repleta, stantibus nimium compresse omnes prefatus Ziska comburere iussit non obstante, quod complosas [e]) in celum levantes manus ob amorem dei peterent, ut vite eorum parceret, quatenus sua peccata penitere possent et eos sequi et facere secundum omnem voluntatem. Ad has lacrimosas virorum preces Thaborite quasi surdi effecti piceata [f]) vasa straminibus incensis proiciunt super capita in sacristia inclusorum et sic fumo et igne omnes extinguunt,

Žižka přijev pokojně mluvil jest: „Otevřte bránu 1420 a pusťte nás s velebnou svátostí těla Krystova a s kněžími do města pokojně vjíti. A slibujem vám škody žádné nečiniti ani na těle ani na statku.“ Ale oni jako rouhajíce se řekli sou: „Nepotřebujeme vašeho těla Krystova ani vašich kněží,' nebo máme i tělo Krystovo i kněží, kteříž se nám hodí.“ To uslyšav Žižka pozdvihl hlasu a řekl: „Přísahám dnes Bohu, jestliže vás mocí dobudu, že žádného živiti nebudu a neodpustím, ale všecky zmordovati káži!“ A ihned ponukl bratří, aby se všech stran město osuli. Kteřížto ihned na mnohých místech řebříky přistavovali ke zdem a násilně na zdi vlezli sou. Protože střelci a pračata Táborských ze všech stran bránili měšťanům zdí z děl, z ručnic, smolou a kamením bránícím, ven z zábradl vyhlédati nedopouštějíce, a protož když sou Táborští na několiko místech na zdi vlezli, některé na zdi cepami poráželi, některé utíkající honili a jako telce ve všech ulicích bili. A otevřevše bránu městskou, tělo pána Krysta s bratřími ostatními a s sestrami s zpíváním vedli sou. Kteřížto po všech domích rozdělivše se, brali sou statky a muže onde i onde skryté nalézajíce, odpouštějíce ženám a dítkám, ukrutně mordovali nebo jaté k Žižkovi vedli sou. Kteréžto všecky snad krom sedmi, přejícím pravdě boží, Žižka kázal v zákřiště kostelní zavříti a s tou zákřištou 75 mužův, jenž jimi byla natlačena, zapáliti. Nic jim to pomocno nebylo, že zpínajíce ruce k nebi pozdvihovali a pro pána Boha prosili, aby jich životu odpustil, aby se svých hříchův mohli pokáti a jich následovati a učiniti po jich vší vůli. K těm slzivým prozbám těch mužův Táborští jako hluší učinéni jsouc a sudy smolené přivalivše a slamou obkladše metali sou do zákřišti na hlavy těm mužům zavřeným. A tak všickni ohněm a dýmem zadchli sou se. Kteréžto potom obořivše sklep té zákřišti kamením jako v hrobě přikryli sou, aby tu shnili. A po ulicech zbitých leželo 230. Některé pochovavše a některé do studnice vmetavše, ženy všecky i s dětmi vyhnali a město sami osedli, ohradivše se příkopy rukami jich pilně udělanými.

---

e) plosas B. — f) piccata P.

1420 quos postea rupta desuper sacristie testudine lapidibus quasi in monumento cooperiunt ad ibidem putrefiendum, de interfectis fere ducentis XXX per plateas iacentibus quosdam sepelientes et quosdam in fontem unius civis proicientes. Et expulsis omnibus mulieribus cum parvulis civitatem soli obsiderunt munientes se fossatis per manus eorum diligenter elaboratis [8]).

Pragenses [9]) post victoriam circa Wyssegradum hanc scribunt et dirigunt ad barones Boemie [g]) literam, que sequitur in hac forma:

Pražané po vítězství u Vyšehradu tento list ku pánům českým sou poslali a psali v tato slova: 1420

Žádost všeho dobrého vám, přietelé milí! Žalujemť vám na Zigmunda Uherského, ač hodné jest řeci, krále, kterýžto zapomněv sě [h]) nad urozením svým, příklad dobroty a milostivosti svých všech předkuov [i]) od [k]) sebe zapudiv, i oddal [l]) sě jest na ukrutnost neslýchanú, jižto této koruně královstvie Českého ukazuje pálením, panen i paní ohavným násilím, lidí i dietek mordováním i všelikakú [m]) jinú bezprávností, a to konečně a lstivě pod hájením kostela římského ukládaje, kříž krvavý v řádu křesťanském nikdy nezaložený sobě od papeže bezprávně na nás vydaný ku pomoci bera, kudyž by jazyk český od něho najohavnější potupú a kacieřstvím po všem světu [n]) nevinně zhaněním shladiti mohl a cizozemce v této zemi zvelebiti a miesta Čechuov vyhnaných jimi osaditi, jakož jest to znamenitě den Všech svatých před Vyšehradem ukázal, pány, rytieře [o]) a panoše jazyka českého, jim zrádcí nadávav, i napřed jest [p]) šikoval a jich retovati nechtě aneb nesměje, a moha, viece než do pěti set najčelnějších o hrdla jest připravil, jichžto zavedenie s pravú věrú litujíce želéme, jakožto Čechuov nám přirozených a k umdlení našeho jazyka českého jeho navedením poražených. Němcóv a Uhruov, našeho jazyka najukrutnějších nepřátel lituje a je mimo Čechy předkládaje, vždy k tomu konci jednaje, aby Čechové sami sě s obú [q]) stranú zmordujíce, umdleni byli a tudy snáze jím s pomocí Němcóv a Uhruov umdlením [r]) shlazeni byli; jakož jest to nad hlas z úst prokletých toho krále slýcháno, když jest řekl, že by za to uherskú zemi dáti chtěl, by v české zemi Čecha nebylo ižádného [s]). Protož, milí přietelé, vás ještě [t]) z lásky a slitovánie napomínáme, abyšte sě sami nad sebú slitujíc a nad jazykem svým přirozeným, kterýžť ten ukrutník v hanebném narčení ostaviti miení a shladiti, i k tomu se vedle nás přičinili, jemu dále jeho ukrutnosti k vašemu velikému pohanění a k shlazení konečnému nepomáhajíce, ať by [u]) zákon boží ve všech pravdách spasitedlných a písmem svatým duovodných svobodu měl bez utlačovánie, o kteréž ten král s svými pomocníky se zasazuje, nás od spasenie našeho chtě otraziti a k své vieře kacieřské v Konstancí ohlášené přivésti a k zatracení připraviti, ižádné [v]) zprávy ani kterého slyšenie častokrát na něm žádaného nám dáti nechtěl. A jestliže byšte vždy jemu nákladni býti chtěli, jeho očitá ukrutenstvie a záhubu vidúce přielišnú a bezprávnú této země, tehdy bychom za to měli, že byšte i vy o shlazenie jazyka stáli českého, i musili bychom sě proti vám tak
Nov. 5 opatřiti s pomocí boží, jako proti božím a jazyka našeho zjevným nepřátelóm. Dán v úterý po Všech svatých.

Nov. 13 Item eodem anno feria IV post Martini Coranda presbiter, Thaboritarum capitaneus, ymo

O dobytí Přibenic hradu skrze kněze Korandu s Táborskými. Item v středu po svatém

---

[g]) Boem. d. in W. — [h]) sie W, se AB (i dále). — [i]) předkóv A. — [k]) ot A (i dále). — [l]) otdal A. — [m]) všelijakú B. — [n]) světě B. — [o]) a rytieře B. — [p]) je A. — [q]) s nobú B. — [r]) umdlením P, umdleni jinde. — [s]) žádného B. — [t]) jistě B. — [u]) aby B. — [v]) nižádné B.

[8]) Srov. svrchu stručnější vypravování, kde počet pobitých se udává na 135. Srov. Tomkova Jana Žižku str. 67. — [9]) Mimo Pražany podepsali psani i někteří páni. Srov. Palackého D. III, 1. str. 425–426. Tištěno jest tamtéž a v AČ. III, 217.

1420 capitosus [w]), qui sub salvo conductu Henrici dicti Lefl, domini castri in Bechina, a familiaribus
Sept. 8 domini de Rozmberg post festum Nativitatis sancte Marie cum aliquot de Thabor fratribus in Bechinam equitans fuit captus et detentus, in Przibenicz, castrum prefati domini de Rosis, adductus et in turrim eiusdem castri proiectus, de qua turri fracto trunco applicatisque muro asseribus usque ad custodum pavimentum die quadam ipse cum aliquot ex suis pervenit; qui ligatis custodibus omnes captivos fratres de turri extrahit [x]) et custodes in loca eorum inmittit, uno tamen petente se dimitti, quia vellet omnia facere, que iuberet. Et cum iuraret, quod tacite nulli penitus de eorum exitu revelaret, sed statim iret in Hradisst et facta, prout viderat, enarraret, ut sine mora eis in auxilium venire festinent, quod castrum poterint sine fallo obtinere: et factum est, quod Thaborite capto nuncio, ut pro veritate premiaretur vel pro falsitate puniretur, surgunt omnes et cito ad castrum Przibenicz perveniunt. Quos cum de turri venire Coranda et sui conspiciunt, clamant alta voce: „Thabor, hr [y]) Thabor!“ Castellanus autem et sui territi ad arma currunt, turrimque festine ascendere volunt, sed minime possunt, nec ad portam defendendam lapidibus de turri proiectis pervenire permittuntur. Qua de re Thaborite audacter ad sepes accedunt et defendentes repellunt et portam castri obtinent et castrum introeunt cum tumultu. Quod videntes clientes territi et quasi stupefacti dimissis defendiculis per muros quidam ex eis exiliunt, aliis captivatis. Quod videntes isti, qui ex altera parte fluminis castellum secundum domini de Rosis custodiebant [10]), dimissis omnibus in castello fugierunt currentes, quo quis currere poterat, sine mora. Et sic eodem die miro modo duo domini de Rozmberg quasi inexpugnabilia castra Thaborite acquisierunt, Kuncz nomine interfecto. In quibus quidem castris innumera bona de clenodiis, ciphis, cingulis aureis et argenteis, monilibus, perlis alias margaritis, calicibus, monstranciis, infulaque cum baculo episcopali de

Martině téhož léta Václav Koranda kněz, Táborských hlavní haytman, kterýžto pod bezpečným 1420
průvodem Jindřicha řečeného Lephl, pána Hrádku na Bechyni, od čeledína pana z Rožmberka přiveden a do věže téhož hradu uvržen. Z kteréžto věže, zlámavše kládu a přistavivše ke zdi dcky, až k strážným pavlači dne jednoho přilezše on s některými svými, kteřížto svázavše strážné všecky a zjímavše, bratří své z věže vytáhl a strážné na jich místa vmetal. Avšak jednoho, *) když jej prosil, aby jej propustil, že chce všecko učiniti, což by rozkázal, slibuje, pod přísahou zavázal jej, aby o jich dobytí žádnému nezvěstoval, ale aby ihned běžel na Hradiště Tábor a skutky, jakž viděl, vypravil, aby ihned bez prodlení jim na pomoc přijíti pospíšili, že hrad beze všeho klamu mohou obdržeti. I stalo se jest, že Táborští javše posla, aby za pravdu odplatu vzal a za křivdu aby trestán byl, zdvihli sou se rychle a všickni k hradu Přibenicím sou přitáhli. Kteréžto když z věže Coranda a jiní bratři spatřili, volali sou hlasem velikým: „Tábor, her, Tábor!“ Ale purgkrabie a jeho jsouce přestrašeni k odění běželi a na věž rychle vběhnouti chvátali. I nemohli ani k vratům, aby jich bránili, pro házení kamením z věže, nemohli přistoupiti. A tak Táborští směle k plotům přistoupili a bránící odehnali a vrata hradu obdrželi a tak valem do hradu vešli. To vidouce služebníci hradští, opustivše braň, někteří se zdí sou se spouštěli a jiní sou zjímáni. To vidouce ti kteříž z druhé strany řeky hrádkem druhým pana Rožmberského vládli, opustivše všecky věci na hrádku, utíkali sou, kam kdo mohl, beze všeho prodlévání. A tak toho dne divným obyčejem dva pana Rožmberka hrádky jako nedobyté dosáhli sou, a Cuncze jménem zabivše. Na kterýchžto hradích nezčítedlné zboží od klenotův, od číší, pasův zlatých a stříbrných, spínadl, od perel, od kalichův, od monstrancí, korunu také s berlou biskupskou z Milevska, od kněh, vornátův, od jiného mnoho roucha drahého, od čub sobolových a kuních nalezli sou. Kteréžto věci sousedé, tak

[w]) capitonsus Lobk. — [x]) extraxit vel extrahit W. — [y]) hr d, in B.

[10]) Přiběničky na druhé straně Lužnice.

*) Po straně touž rukou: Odolena jménem. Srov. St. Letop.

1420 Milewska, libros et ornatos ac multa preciosorum vestimentorum pellicia zobolina et mardurina reperiunt, que omnia vicini tam spirituales quam seculares ibidem conservanda adduxerant, et ubi credebant predictas res fore bene tutas, omnes perdiderunt. Dominum vero Hermanum monachum, Nicopolensis ecclesie titularem episcopum, in castro maiori cum duobus presbiteris captum, qui quidem episcopus fuerat plebanus in Miliczin, per dominum de Rosis ad instanciam domini Czenkonis presentatus, eo quod dominus Czenko eundem in Lipnicz diu tenuit pro presbyteris consecrandis de anno domini MCCCCXVII, quos [*]) archiepiscopus consecrare nolebat, flumine sub castro fluente inhumaniter submerserunt non obstante, quod multorum presbiterorum Thaboritis adherencium fuisset ordinum sacrorum collator et [a]) instanter peteret, ut eum in vita conservarent, quia vellet adhuc plures, quotquot vellent, in presbiteros consecrare et omnia puncta eorum tenere informatus. Et cum episcopus natando diu submergi non posset et ad litus veniens quiesceret, accedunt Thaborite, sanguinem innocentem sicientes a litore detrudunt, lapidibusque in caput offendunt, et ita spiritum exalando fundum petit et peccata innumera Thaboritis derelinquit. [10*])

Nov. 14 Item feria V post Martini congregata communitate Pragensi cum Crussina, Boczkone et Hynkone [1]), dominis ac regni baronibus, concludunt, ut legacio solempnior, quam ante missa fuerat [2]), ad regem Polonie pro acceptando regno et legis dei defensa expediatur, quam quidem legacionem Nicolaus de Hus inpedire volens dixit, nunquam fuisse voluntatis Thaboritarum, ut alium quam regnicolam in regem eligant. Et cum per sigillum Thaboritarum, quod Zizka cum Pragensibus et aliis communitatibus unanimi assensu [b]) litere super hoc confecte inpresserat [c]), pro mittenda legacione ad regem Polonie fuit per dominum Hynkonem deductum, Nicolaus Hus per amplius predictam legacionem inpedire non valuit, sed tacens remurmuravit, fuitque in eadem communitate propter Thaboritas, qui frequenter

okolní jako světští, aby jim tu zachovány byly, 1420 svezli sou; kdež sou se nadáli těm věcem býti bezpečenství, všecky své věci, statky ztratili sou. Ale kněze Heřmana mnicha, nykopolenského kostela tytulovaného biskupa, na hradě větším se dvěma kněžími jatého, kterýžto biskup býval farářem v Miličíně, skrze pana z Rožmberka k žádosti pana Čeňka byl dán, protože pan Čeněk téhož biskupa na Lypnici dlouho držel, aby kněží světil při letu páně 1417, kterýchžto arcibiskup světiti nechtěl, na řece před hradem tekoucí utopili sou, nechtíc na tom dosti jmíti, že mnoho kněží táborské strany se přidržících světil byl a ještě chtěl světiti a za to ustavičně prosil, aby ho při životě zůstavili, že chce, což by jich chtěli míti, světiti a všecky punkty jich držeti, kterýmž jej koli naučí. A když biskup dlouho plovaje utopiti se nemohl a připlynuv k břehu odpočinouti chtěl, přiběhše Táborští, po nevinné krvi dychtíce, odstrčili sou jej od břehu a kamením jej v hlavu tepouce dorazili sou. A tak duši pustiv, na dno spadl jest a hříchy nezčítedlné Táborským zůstavil jest.

O poselství, kteréž chtěli učiniti Pražané k králi polskému aby se v království uvázal České a o svádě Táborských proti Pražanům pro vornáty. Item ve čtvrtek po svatém Martině, když se shromáždila obec Pražská s Krušinou, Bočkem, Hynkem, pány i také s šlechtici království, na tom sou zůstali, aby poselství slavnější nežli dříve bylo posláno k králi polskému, aby se uvázal v království pro obranu zákona božího. Kteréžto poselství Mikuláš z Husi chtě zrušiti řekl, že ta vůle nikdy nebyla Táborských, aby koho jiného za krále zvolili nežli někoho z obyvatelův království. A když bylo pečetí Táborských provedeno, kterouž Žižka s Pražskými a s jinými obcemi jednostajným povolením k listu na to učiněnému přitiskl, aby bylo posláno k králi polskému, od pana Hynka, Mikuláš z Husi tomu po-

*) quo P. — a) et cum ABW, et P. — b) consensu B. — c) inproperat, inpreferat W; v A inproperat a pozdější rukou in m. inpreferat.

10*) Srov. svrchu str. 425. — 1) Boček z Kunštatu, Hynek z Kolštejna. — 2) O které Vavřinec nic nepověděl.

1420 nova novis addiderant, concorditer conclusum, quod nullus per amplius attemptet aliquas novitates in populo seminare, nisi prius bene sciverit has novitates in scripturis fundare vel racione infallibili evidenter demonstrare, nec eandem novitatem publicet, nisi prius IV magistris a communitate deputatis illam proponat, qui si sibi consensum ad publicandum eam populo prebuerint, ex tunc populo, alias non, eandem publicaret [d]). Item secundo concluserunt, quod ritum hucusque in missando servatum, scilicet cum ornato et calice, solum superfluitate et preciositate deposita omnes Pragenses observent sacerdotes. Hiis et aliis pluribus Nicolao Hus et Thaboritis displicentibus conclusionibus prefatus Nicolaus, Thaboritarum capitaneus, die dominico post
Nov. 17 Martini a Praga ad fratres suos, qui castellum Popowicz vallaverant, recessit. Quo acquisito ad municionem Lesstnam domini Wenceslai [3]), re-
Nov. 19 gis Sigismundi super ceteros sibi dilecti consiliarii, applicant et eandem obtinere contendunt. Sed quia statim in die Elizabeth post recessum pretacti Nicolai Hus de Praga communitas Antique civitatis Pragensis congregata depositis consulibus faventibus Thaboritis novos eligunt et quosdam de depositis ad consulatus apicem restituunt, pro qua consulum deposicione fremebant quidam Pragenses tacite, qui de consorcio fuere Thaboritarum, quod factum Nova civitas cernens convocata similiter communitate et depositis suis consulibus alios concorditer eligunt in priorum loca: hec novitas cum ad aures Thaboritarum Lesstna castellum expugnancium pervenisset, turbati cogitabant, qualiter suorum consulum sic subito depositorum possint restituere honorem. Pro quo et treugas pacis cum illis de Lesstna ad certum tempus suscipiunt et abinde properant ad Rziczan castellum prope Pragam et satis firmum expugnandum [e]), de quo quidem castello nedum strata Pragensis inpediebatur, sed et spolia plurima committebantur, diriguntque suos legatos nuncios ad Pragenses, ut se preparent et cum gente eorum pro expugnando prefato castello Rziczan venire non negligant, agentes hec, ut presumitur, cautulose et ut mutuo convenientes

selství více nemohl učiniti, ale mlče reptal jest. 1420
I bylo jest v týž obci pro Táborské, kteříž častokrát nové věci novým přidávali sou popouzejíce, svorně zůstáno, aby žádný více v lidu nesměl rozsívati, jediné leč by prvé dobře svědom byl těch novin, že by se v písmě zakládaly aneb že by důvodem rozumným bez falše zjevně mohly býti provedeny a ukázány, a aby žádný takové noviny neoznamoval, jediné leč by prvé čtyrem mistrům od obce na to vydaným byla ta novina oznámena. kteřížto že by jemu povolení k zjevení a oznámení lidu ty noviny dali, tehda bude moci lidu oznamovati a jináče nic. Item druhé na tom zůstali, aby řád až do toho času v sloužení mše zachovávaný v ornátích a v kališích, toliko zbytečnost a nádhernost složíce, všickni kněží pražští aby zachovávali. Ty věci i jiné v tom zboru svolené Mikulášovi z Husi a jiným Táborským když sou se nelíbily, předpověděný Mikuláš z Husi, Táborských haytman, v neděli po svatém Martině, s bratřími svými, kteří sou byli hrádek řečený Popovice obehnali, odjel jest. Toho když sou dobyli k tvrzi Leštnu páně Václavově, krále Zykmunda nejmilejšího nad jiné rádce, přitrhli a ji obdržeti mínili sou. Ale že ihned na den svaté Alžběty po odjetí Mikuláše z Husi z Prahy obec Starého města Pražského shromáždivše (se), složivše konšely, kteříž sou Táborským přáli, nové sobě volili a některé z složených na důstojenství konšelské, pro kteréžto složení vrčeli sou někteří z Pražských mlčelivě, kteřížto byli z tovaryšstva Táborských; ten skutek Novoměští vidouce, svolavše též obec složili také své konšely, jiné svorně vyvolili na první místa: ta novina když k ušima Táborských u Leštna ležících došla, zarmúcení sou a myslili sou, kterak svých konšelův tak brzo složených mohli by navrátiti čest. Pro kteroužto věc příměří pokojné s těmi z Leštna do jistého času vzali sou a odtad k Říčanům, k hrádku pro Pražany dosti pevnému, přitrhli jsou. Z kteréhožto hrádku silnice pražská překážku měla a mnohé loupeže z něho činili sou, a poslali sou své posly k Pražským, aby se připravili a s lidem jich dobývati hrádku Říčan přijeti nemeškali, číníce

[d]) codd. publicare. — [e]) ad expugnandum B.

[3]) Václav z Dubé.

1420 occasionem recipiant Pragam veniendi ad reformandum ea, que eis de Pragensibus displicebant. Cum ergo dominus Krussina, pro tunc Pragensis communitatis capitaneus, intellexisset, quod oportet Pragenses salvo sub honore armorum gentes in auxilium Thaboritarum dirigere, officium capitaneatus Pragensibus resignavit [f]) et in die
Nov. 19 Elizabeth ad propria rediit [g]), accepta occasione, quod inimici vellent bona sua invadere, cum tamen, ut creditur, causa sui recessus fuit, quia campum cum Thaboritis nobilis dominus occupare noluit, ne eorum incendia, homicidia et ceteras deordinaciones videretur approbare. Pragenses vero volentes satisfacere suis promissis et Thaboritarum instigacionibus die dominico, que fuit
Nov. 24 vigilia sancte Katherine, cum suis quibusdam stipendiariis de Praga versus Rziczan cum populo equestri, pedestri et curribus necnon cum aliquot presbiteris sacramentum corporis Christi deferentibus iter arripiunt. Et cum ad locum deputatum pervenissent et presbiteri Pragensium in ornato officiare cepissent, accurruut quidam de numero Thaboritarum, fratres et sorores, et in presbiterum irruunt: „Ad quid, inquiunt, tibi sunt hee plaste, depone et te Christo [h]) et eius apostolis in missando conforma, alias distrahemus tibi tua omnia ornamenta". Intervenientibus tamen ex utraque parte senioribus, partes pacificant et quod nec Thaborite Pragenses nec vice versa Pragenses Thaboritas in ritibus misse inpediant vel confundant, quia de hiis omnibus, cum Pragam venerint, velint cum voluntate parcium bona media pro [i]) inter eos quieta pace invenire. Pacificatis igitur partibus Nicolaus Hus, omnium Thaboritarum in agendis astucior, audiens, dominum Krussinam scilicet et Boczkonem a Pragensibus recessisse, Pragam ab exercitu cum aliquot de eorum societate presbiteris equester pervenit consulibus et communitati proponens, quod fratres Thaboritarum optant, ut Pragenses teneant et [k]) eis proscripcionem, qua se obligarunt, quod pro [l]) pretorii et turrium custodia deberent fore tot de Thaboritis, quot sunt de Pragensibus deputati, alias fratres Thaborite penas exigent et a campis forsitan recedent [m]), intendens cautu-

jako pod chytrostí, aby spolu se sejdouce měli 1420
příčinu a omluvu s nimi do Prahy přijeti k napravení toho, což se jim do Pražských nelíbilo. Protož když pan Krušina, pražské obce hajtman, tomu porozuměl, že Pražští chtěli při cti zůstati, lid ku pomoci Táborským poslati, úřad hajtmanství svého Pražským vzdal jest a na den svaté Alžběty na své vlastní sedění navrátil se jest, vzav sobě omluvu, že by nepřátelé jeho chtěli jej o jeho zboží připraviti, poněvadž však lépe mohlo věřeno býti, že tato příčina jeho z Prahy odjezdu jistější byla, že pole s Táborskými tak urozený pán držeti nechtěl, aby jich pálení a vraždám a jiným nezřízenostem vidín nebyl povolovati. Ale Pražští, chtíce svým slibům dosti učiniti a Táborských ponoukání, v neděli, jenž byla vigiljí svaté Kateřiny, s některými svými žoldnéři k Říčanům s lidem jízdným a pěším i s vozy i také s některými kněžími, tělo pána Krysta nesoucími, cestu před se přijali sou. A když na místo umíněné přitáhli a kněží pražští v ornátích sloužiti počali, přiběhli jsou někteří z počtu Táborských, sestry a bratří, a na kněží se obořili, řkouce: „Čemu sou tobě tyto plachty? Složiž je a se s Krystem a s jeho apoštoly v sloužení mše srovnaj, jináč roztrháme na tobě ty všecky plachty!" A když sou se v to vložili s obou stranou starší a strany upokojili sou, (aby) ani Táborští Pražským a Pražští Táborským v řádích a obyčeji jich mše překážky nečinili, ani se haněli, že o těch všech věcech, když do Prahy přijedou, chtějí s volí obou stranou dobrý prostředek pro pokoj mezi nimi nalézti, protož když sou se upokojily obě straně, Mikuláš z Husi, ze všech Táborských ve všech činích chytřejší, slyše, že pan Krušina se panem Bočkem od Pražských odjel jest, do Prahy z vojska z několika jich tovaryšstva kněžími přijel jest, konšelům a obci oznámil, že bratří táborští žádají, aby Pražané drželi jim své zápisy, kterými se zavázali, že k ostříhání ratthauzu a věží tolik z Táborských, kolik z Pražských, jednostajně bývalo. „Jináč bratří táborští pokuty od vás požádají a snad i s pole sjedou", míně pod úkladem stranu Táborským přející posilniti a to z navedení, ja-

[f]) resignat AB. — [g]) rediit P, jinde redit. — [h]) in Christo B. — [i]) d. in B. — [k]) et d. in AB; eis suam A. — [l]) pro P, d. in WAB. — [m]) recederent A.

1420 lose per hoc[n]) partem Thaboritis faventem fortificare, et hoc ad induccionem, ut presumitur, quorundam consulum depositorum. Sed quia homo cogitat, deus autem ad nutum voluntatis sue omnia disponit, consules habito sano communitatis consilio respondent Nicolao Hus in hec vel similia verba: „Frater Nicolae, scis bene, quod pro hac vice deo largiente non sentimus fortitudinem nostrorum inimicorum in propinquo, pro quo esset necessarium nobis una cum fratribus de tutela turrium murorum providere. Quapropter non est necessarium nobis de tanta custodia, quam cum fratribus affectatis, sed si opus fuerit, nedum[o]) de turribus, sed et de propriis domibus condescendere fratribus sumus parati[p]). Quare petit communitas, inquiunt, ut pro nunc ista non attemptetis, quia tenor litere non videtur ad hoc consonare". Hiis pacificis verbis astutam vicerunt vulpeculam, que fraudata intencione ad exercitum revertitur non minus cogitans, qualiter sue perverse voluntatis intencio effectum sorciatur.

Nov. 29 Item eodem tempore, in vigilia scilicet sancti Andree, Ulricus dictus Wawak de Nova domo et de Janowicz Petrus et Purkardus[q]), regni Boemie barones, Pragam veniunt cum Petro dicto Zmrzlik, quondam regis Wenceslai monetarum magistro, et se cum Pragensibus uniunt pro IV articulorum sepius dictorum defensione dolentes de discordia, que inter Thaborienses et Pragenses versabatur propter varias presbiterorum exorbitaciones. Magistri enim ex una et Thaborite ex altera parte suas eis proposuerunt intenciones, que tenent et tenere intenderent, nisi melius informati. Qua de re prefati nobiles ad audiendum et componendum partes diligenter instarunt. Et quia eodem tempore castellum Rziczan videns, se non posse subsistere, Pragensibus se subdidit, sub tali tamen condicione, ut omnes, qui sunt in castello persone tam viri quam mulieres salventur in vita et quod pacifice cum rebus levibus, scilicet cottidianis suis vestibus, valeant recedere sine inpedimento: et hac de causa prolongata est audiencia usque ad Thaboritarum de Rziczan in Pragam adventum. Cum ergo, ut pre-

kož povědíno jest, některých konšelův složených. 1420 Ale že člověk myslí, ale Bůh podlé vůle své všecky věci jedná a působí, konšelé měvše s obcí zdravou raddu odpověděli sou Mikulášovi z Husi tato slova: „Bratře Mikuláši, víš dobře, že v tyto časy z božího daru nečijeme síly našich nepřátel obličeje*), pro něž by nám potřebí bylo tak veliké stráže, kteréž s bratřími žádáte. Ale bude-li potřebí, netoliko z věží, ale i z domův našich vlastních sstoupiti hotovi sme." Protož řekli sou: „Obec prosí, abyste se nyní o ty věci nepokoušeli; nebo zvuk listu zápisného nezdá se k tomu rozumu vzníti." Těmi pokojnými řečmi chytrou přemohli sou lišku. Po jehožto úmyslu když se nestalo, do vojska se vrátil nemíně mysle, kterak by své převrácené vůle úmysl a žádost dokonal.

Kterak někteří z pánův šlechticův přitovaryšili se Pražanům k obraně čtyr artykulův o uložení mezi Táborskými a Pražany, jenž v řádech a jiných věcech nesrovnávali se. Item téhož času u vigilijí svatého Ondřeje Oldřich řečený Vavák z Jindřichova Hradce a z Janovic Purkard království Českého do Prahy přijeli s panem Petrem Zmrzlíkem, někdy krále Václava mincmejstrem, a s Pražany se spojili o čtyry artykule k obraně, želejíc různice, kteráž se dála mezi Táborskými a Pražskými pro rozličné kněžské nezřízenosti. Nebo mistři s jedné strany a Táborští s druhé své jim úmysly oznámili, kteréž by držeti jměli, leč by lépe naučeni byli. Pro kteroužto věc předpovědění páni k slyšení a k uložení mezi stranami pilně stáli sou. A že téhož času hrádek Říčany vida, že nemůže odolati, Pražským se poddal pod takovou úmluvou, aby všecky osoby, kteréž byly na hrádku, muži i ženy, ve zdraví svobodně a pokojně s svou zbrojí a věcmi lehkými, což by mohly nésti, a v oděvu vezdejším mohly odjíti beze vší překážky: a pro tu příčinu prodleno jest slyšení, až by se Táborští od Říčan

[n]) per hoc P, d. in WAB. — [o]) nondum WB. — [p]) Quapropter . . . parati d. in A. — [q]) et de Jan. duo fratres Petrus et Purk. P.

*) Tak v rukop.; snad místo oblize (= blízko).

1420 mittitur, capitanei exercitus duo castello promitterent, velle eis tenere, quod optant, in die Dec. 4 Barbare aperto castro introeunt a communitate deputati, cum quibus quidam Thaborite ad hoc non electi violenter propter sua spolia, ut presumitur, intraverunt. Et cum seniores ex cuneo deputati mulieribus dicerent, quod induerent se suis omnibus vestibus et de castello recederent non timentes vestium spoliacionem, cum ergo pluribus se induissent tunicis et de castello descenderent, sorores Thaboritarum eas expectantes omnes arripientes vestibus melioribus exuunt viliora dimittendo, omniaque earum [r]) secreciora loca manibus percurrentes thesauros inquirunt et reperiunt, nedum in auro et argento pecunias, verum et in capitibus crinalia et cingulos argenteos sub vestibus in cinctura [s]), que omnia sorores tollunt hortantes easdem ablatis rebus, se ut eorum iungant societati legem dei tenendo. Zizka vero eodem tempore novem de castello educere precepit presbiteros ibidem inventos, quos fundibulariis suis ad comburendum tradidit, qui omnes non obstante promisso, quod Pragenses pro personis salvandis fecerant, in unius villani stuba combusserunt, clamantibus et petentibus, ut spacium penitentibus [t]) indulgeant et eos in suis ritibus informent, quia velint omnia facere, que eis per Thaboritarum presbiteros sint iniuncta. Sic ergo undecim presbiteri, hii scilicet novem cum prioribus duobus, de quorum numero fuit plebanus de Maleticz Propheta dictus, circa castellum Rziczan sunt a Thaboritis inhumaniter concremati [4]), dominum vero castelli Divissium nomine [5]) cum filio captivos in pretorium Pragense in die Dec. 6 Nicolai toto exercitu Pragam veniente secum adduxerunt, prefato castello nondum [u]) rupto, sed bene custodito.

Dec. 8 Item statim tercio die post adventum Thaboritarum, dominico scilicet die post Nicolai, convocatur post prandium ad sanctum Ambrosium utriusque tam Nove quam Antique civitatis communitas, ut ibi cum Thaboritis convenientes nobiles et barones prius nominati audiant, quid sit, quod discordare facit partes. Et quia Nico-

do Prahy vrátili. A protož když hajtmané vojska dva těm, kteříž na hrádku byli, slíbili, že jim 1420 to chtí zdržeti, zač žádají, na den svatou Barboru na hrad vešli sou od obce volení, s nimižto někteří Táborští násilím pro svou loupež vešli jsou. A když starší vojska vybraní ženám řekli sou, aby obláčely na se všecken oděv svůj a z hradu se braly, nebojíce se zloupení z roucha, protož, když sou se v mnohé roucho obláčely a s hradu chtěly jíti, sestry Táborských jich čekajíce, všecky zchytaly a z lepšího roucha vyvlekly, horšího jim nechaly a všecka jich tajná místa zmakavše pokladův a peněz hledaly a nalézaly u nich, i hlavy jim rozprostovlasivše, perlovie, pasy stříbrné přivité rouškami nalezše pobraly, napomínajíce, pobravše jim statky, aby se přichytily jejich tovaryšství a zákon boží aby držaly.

O spálení ukrutném XI kněží zjímaných na tom hradě Říčanech od Táborských. Item téhož času Žižka 11 kněží s hradu svésti kázal, kteréž tu nalezli, kteréžto svým pračatům spáliti kázal, kteřížto všecky nedbajíc na smlouvu a slib, kterýž Pražané učinili hradským, že mají všecky osoby ve zdraví sjíti svobodně, v jistbě jednoho sedláka spálili sou. A oni volali a prosili sou, aby kajícím času přidali a je svým obyčejům a řádům naučili, že chtějí všecky věci učiniti, cožkoli jim Táborští rozkáží a uloží. Protož tak těch XI kněží s prvními dvěma, z jichžto počtu byl farář z Maletic, řečený Prorok, u hradu Říčanského jsou od Táborských ukrutně spáleni. A pána hradu Diviše jménem s synem jaté na rathauz pražský na svatého Mikuláše se vším vojskem s sebou přivedli sou, hradu ještě nezbořivše, ale dobře osadivše.

Svolání obojího města k svatému Ambroži, aby slyšáni byli, jaká různice byla mezi Pražskými a Táborskými. Item třetího dne po příští Táborských do Prahy, totiž v neděli po svatém Mikuláši, svolána jest po obědích k svatému Ambroži obec obojího města, Staroměstských a Novoměstských, aby tam s Táborskými sejdouce se

[r]) codd. eorum. — [s]) tunica B. — [t]) penitencie P. — [u]) nedum P.

[4]) Srov. svrchu str. 425. — [5]) Diviš z Říčan.

1420 laus Hus cum ceteris sperabat in eodem termino maiorem sibi partem communitatis Pragensis adherere, quod consules prescientes mandant publice, quod seorsum stantes cum suis senioribus ad sanctum Ambrosium nullus se iungat [v]) alteri quam sue communitati: et ita seorsum Antique, seorsum et Nove civitatis et seorsum Thaboritarum stabat communitas. Fuit eciam sub pena adiectum, quod huic termino nulla mulier, nullus cuiuscunque partis intersit sacerdos, nec [w]) se cum ceteris intermisceat, et hoc ne presbiterorum suasionibus et mulierum clamoribus maiores inter partes fierent contenciones. Deo ergo volente frustrati fuerunt Thaborite sua intencione non potentes facere scissuram in communitate, quam sperabant, et igitur modicis propositis et auditis ad hospicia propria pacifice redierunt.

Dec 10 Item feria III [x]) post Nicolai nobilis dominus Ulricus de Nova domo cum sibi iunctis [y]) nobilibus ac utriusque partis consensu disposuit [z]) cum consulibus, ut omnes presbiteri Pragenses cum Thaboritis sacerdotibus hora determinata post prandium conveniant ad collegium Karoli ad proponendum et audiendum partem magistrorum cum sacerdotibus Thaboritis. Et ob hoc eciam consules ad pretactum diem Nicolaum Hus et Zizkam cum aliquot senioribus ad prandium faciendum cum magistro civium in pretorio invitaverunt [a]) pro ulteriori amicicia contrahenda et servanda [b]). Ad quod quidem prandium Nicolaus Hus venire renuit suspicans sibi mortem in pretorio fore preparatam et ideo eodem die ascenso equo cum quibusdam Thaboritis sibi iunctis de Praga cum amaro animo equitavit cogitans Pragensibus velle, ubi poterit, nocere. Et cum ad rivulum Psarz pervenisset, equus eius [c]) curribus cedere nolens in quandam foveam cecidit et sic ascensori, Nicolao scilicet Hus, pedem per medium confregit. Qui quamvis iurasset, ut fuit famatum [d]), Pragam ulterius nolle venire, Pragam vice versa deducitur, pro cura scilicet medicinali, et fractura pedis aliqualiter reformata asma pectoris gravissimum incidit, pro quo in [e]) vespere

od pánův šlechticův slyšáni byli, co by to bylo, 1420
jenž by různici činilo. Ale že Mikuláš z Husi s jinými nadál se na témž roku, že větší strana obce pražské přídržeti se jeho bude, to konšelé přezvěděvše, přikázali sou zjevně, aby obzvlášť stojíce u svatého Ambrože s staršími svými, žádný se nepřimíšel k jiné straně nežli k své obci. A tak obec staroměstská i Nového města stály sou obzvlášť, a zvlášť obec táborská. Bylo také pod pokutou uloženo, aby na tom roku žádná žena, žádný kněz žádné strany nebyl, ani aby se jiným nepřiměšoval, a to proto, aby kněžskými raddami a ponuky a ženskými křiky mezi stranami větší učiněna nebyla sváda a svár. Protož když tak pán Bůh ráčil jmíti, zbaveni sou Táborští svého oumyslu, nemohouce učiniti v obci různice, kterouž sou se nadáli učiniti. A protož maličko předpovědíno bylo a vyslyšáno, navrátil se každý do svých hospod pokojně.

Uložení hodiny a místa, kde by smlouva skrze pány hajtmany měla jednána býti mezi mistry pražskými a kněžími, též kněžími táborskými. Item v úterý po svatém Mikuláši urozený pan Oldřich z Hradce Jindřichova s jinými pány urozenými s povolením obojí strany způsobil jest s konšely, [že] všickni kněží pražští s kněžími táborskými hodinu určenou po obědích přišli sou, do koleje Karlovy se sešli k oznámení při a slyšení z strany mistrův s kněžími táborskými. A protož konšelé na předpověděný den Mikuláše z Husi a Žižky s některými staršími k obědu od purgkmistra na rathauze učiněného sou pozvali, aby s nimi u větší přízeň vešli a mezi sebou zachovali. K kterémužto obědu Mikuláš z Husi přijíti odmlouval jest, domnívaje se, že by jemu smrt na rathauze byla připravena. A protož téhož dne vsedl na kůň, s některými Táborskými sobě připojenými z Prahy s hořkým úmyslem vyjel jest, mysle, že chce Pražským škoditi, kde by mohl. A když k potůčku Psář přijel, kůň jeho vozům vyhnouti nechtěl, do jedné zmoly nebo rokle upadl a tak Mikulášovi nohu na poli zlámal. Kterýžto ač se zapřisáhl, že nechce do Prahy více přijeti, zase do Prahy jest přinesen k lékaři, nohu aby zhojil. I napadla jest jej těžká dušnost

[v]) iungant W. — [w]) ut B. — [x]) III feria A. — [y]) cum ceteris sibi iunctis B. — [z]) disponunt W. — [a]) invitant B. — [b]) conservanda B. — [c]) d. in B. — [d]) fama B. — [e]) d. in B.

1420 Dec 24 Natalis Christi in domo domini de Rosis, quam sibi racione Przibenicz usurpaverat, diem clausit extremum. Cuius mortem quidam ex Pragensibus naturam Thaboritarum induti dolendo deflebant[f], aliis gaudentibus, inmensas graciarum acciones deo personabant, quod eos dignatus est misericorditer liberare ab homine doloso, qui non pacem caritativam, sed pocius sue prudencie innitens discordiam, odium et scissuram inter partes preparare non cessabat. Zizka vero cum aliquot de suis pretacta feria III post Nicolai prandere in pretorio cum magistro civium non timuerunt. Et facto prandio, magistris et presbiteris Pragensibus[g]) in collegio Karoli expectantibus Thaboritarum sacerdotes venire ad collegium nullatenus volebant, sed ad alium locum, ubicunque consulibus fuisset visum. Ne ergo terminus prefixus propter eorum pravam voluntatem dissolveretur, dominus Ulricus Wawak cum Zizka et ceteris tractatoribus mandaverunt, ut, ex quo convenire ad collegium non intendunt, conveniant tamen ad statim[h]) ad domum Petri dicti Zmrzliconis[i]), quondam magistri monete, que domus est[k]) ex opposito chori monasterii sancti Jacobi. Ibi igitur et nobiles et Thaboritarum capitanei cum magistris et presbiteris ex utraque parte congregatis, ut auditis partibus aliqualem secundum deum possint invenire concordiam, ne tam bonum inceptum propter sacerdotum altricaciones scisso populo inpediatur, ibi ergo in estuario magno clero et secularibus repleto volebant barones, ut de officio misse in ornato fieret tractatus, quibus rector respondit: „Habemus hic certos articulos toti regno nocivos. Igitur placeat illos primo audire et post de materiis currentibus tractare.“ Et statim magister Procopius[l]), pro tunc universitatis rector, dedit quandam cartam ultra LXX articulos continentem magistro Petro de Mladonowicz, pro tunc predicatori sancti Michaelis, ut eandem alta et intelligibili voce audientibus legeret et distincte pronunciaret. Quam quidem cartam magister Petrus accipiens, supra scamnum stans infrascriptos in latino et post in vulgari cepit secundum ordinem usque ad finem

v prsech, pro kteroužto věc večer na den Narození pána Krysta v domu pana Zmrzlíka, kterýž sobě oblíbil místo Příbenic, den svůj poslední zavřel jest. Jehožto smrti někteří z Pražských, přirození Táborských na se vzavše, želejíce plakali sou, a jiní radovali se, bohu díky vzdávali, že je ráčil zprostiti od člověka, kterýžto nemyslil o pokoj, ale více svou chytrostí zbouřiti různici, nenávist a rozdělení mezi stranami učiniti nepřestával jest. Ale Žižka s několiko svými v úterý předpověděný po svatém Mikuláši obědvati na rathauze s purgkmistrem a s konšely nebáli sou se. A po obědích, když již mistři a kněží pražští v koleji Karlově čekali, kněží táborští do colleje přijíti nižádným obyčejem nechtěli, ale do jiného místa, kdežkoli konšelům by se zdálo. Ale aby rok určený pro jich nepravou vůli nebyl roztržen, pan Oldřich Vavák s Žižkou a s jinými ubrmany rozkázali sou, aby poněvadž do colleje se sjíti nemíní, ale aby přišli ihned do domu pana Zmrzlíka Petra proti kůru kláštera svatého Jakuba, protož aby tam i urození i Táborských hajtmané s kněžími a mistry s obou stran sešli sou se, aby vyslyšíce strany nějakou podle boha smlouvu mohli mezi nimi naleznouti, aby tak dobré počaté pro kněžské hádaní a rozdělení lidu nemělo překážky. Protož tam v světnici veliké s žákovstvem, s kněžstvem i s kněžskými naplní*), i chtěli sou páni, aby o službě mše svaté bylo v ornátě rokováno, jimžto rektor všeho našeho učení odpověděl: „Máme tuto artykule všemu království škodné, protož račte ty nejprv slyšeti a potom o věcech běžných rozjímati.“ A ihned mistr Prokop, učení pražského zprávce, podal jednoho listu, jenž v sobě zavíral více než 70 artykulův, mistru Petrovi z Mladěňovic, kazateli tehdáž u svatého Michala, aby ty artykule vysokým a rozumným hlasem všem posluchačům četl a rozumně vypravil. Kterýžto list mistr Petr vzav, na lavici stoje dolepsané artykule latině a potom česky počal pořád až do konce čísti, a žádný jemu v tom překážky neučinil jest. 1420

[f]) flebant B. — [g]) d. in A. — [h]) statim B. — [i]) Zmzliczkonis B. — [k]) que domus est d. in B. — [l]) v A později připsáno de Plzna.

*) Tak v rukop.; snad m. napln(ěn)ý.

1420 legere articulos, nullo inpediente. Quorum articulorum copia sequitur sub tali forma [m]) [6]).

Primo quod iam nunc in presenti anno, qui est MCCCCXX, fiet et est consummacio seculi, id est malorum omnium exterminacio. Est error.

2. Item quod iam nunc sunt dies ulcionis et annus retribucionis, in quo omnes mundi peccatores et adversarii legis dei, ita ut nullus relinquatur, peribunt et perire debent igne et gladio et septem plagis novissimis Eccl. XXXIX° dictis, scilicet igne, gladio, fame, bestiarum dentibus, scorpionibus et serpentibus, grandine et morte. Est error intolerabilis fidei christiane [n]).

3. Item quod iam in presenti tempore ulcionis non est tempus gracie et miseracionis quoad deum et ideo hominibus [o]) malis et adversariis legis Christi nulla sunt miseracionis opera exhibenda. Est heresis data pertinacia.

4. Item quod iam in presenti tempore ulcionis Christus in sua mititate, mansuetudine et miseracione adversariis legis Christi exhibenda non est imitandus et sequendus, sed solum in zelo, furore, crudelitate et iusta retribucione. Est heresis data pertinacia.

5. Item quod in hoc tempore ulcionis quilibet fidelis est maledictus, qui gladium suum prohibet a sanguine adversariorum legis Christi in propria persona corporaliter fundendo, sed quod debet quilibet fidelis manus suas lavare in sanguine inimicorum Christi pro eo, quod beatus est omnis, qui misere filie retribuet retribucionem, sicut ipsa retribuit nobis. Est heresis et crudelitas tirannica.

6. Item quod omnis Christi sacerdos licite potest et debet in tempore huius ulcionis de lege communi per se pugnare, percutere, peccatores

Podpisují se artykulové sepsaní bludní a kacířští od kněží táborských kázaní a ohlašovaní lidu: 1420

1. První, že již nyní v tomto létě, jenž jest léto 1420, bude a jest skonání véka, totiž všech věcí zlých vyplenění, to jest blud; n e b o n á m j e s t t o v p r a v d ě n e z n á m o a z a p o v ě d í n o.

2. Item že již nyní jsou dnové pomsty a léto odplaty, v němžto všeho světa hříšníci a protivníci zákona božího zahynou, tak že žádný z nich nebude zůstaven, a zahynouti mají ohněm, mečem a sedmi ranami posledními, kteréž napsány jsou Ecclesiastico 39, ohněm, mečem a hladem, žuby hovadskými, štíry a hady, krupami a smrtí; a to jest blud nesnesitelný.

3. Item že již v tomto času pomsty není čas milosti a slitování k bohu a protož lidem zlým a protivníkům zákona Krystova žádní skutkové slitování nemají okazováni býti; jest kacířství zatvrzené.

4. Item že již v tomto přítomném času pomsty Krystus v své tichosti a pokoře a slitování protivníkům zákona božího nemá následován býti, ale v horlivosti, v ukrutnosti, v spravedlivém odplacování.

5. Item že v tomto času pomsty každý věrný jest zlořečený, kteryž meči svému brání od krve protivníkův zákona Krystova, u vlastní osobě tělesné aby jí nevyléval; ale že každý věrný má ruce své omýti v krvi nepřátel Krystových, protože blahoslavený jest, kteryž bídný dceři odplatí odplatu, jakož ona odplacovala nám

6. Item každý kněz Krystův slušně můž a má toho času pomsty o zákon obecný osobně

[m]) in hac forma vel sub tali forma B. — Čísla jsou u jednotlivých článků jen v P. Přídavky na konci článků (est error a. p.) tvoří v W obyčejně s článkem samým jednu větu. — [n]) Est error, quia non sic in re, ut factum probat et probabit P. — [o]) omnibus B.

[6]) Srovn. články vydané ve F. Prochasky Miscellaneen der Böhmischen und Mährischen Literatur, Prag 1784—1785 str. 280—293 (v. též str. 309—314) z rukopisu 17 století universitní bibliotéky pražské sig. 17 A 16. Zde jest článků více (76) a nekryjí se úplně s články v kronice Vavřincově. Srov. W. Preger Ueber das Verhältnis der Taboriten zu den Waldensiern, München 1887 (Abh. der Akad. III. Cl. XVIII. Bd. I, I. Abth.) str. 42. Srov. též Döllinger Beiträge zur Sektengeschichte des Mittelalters II, 691—700. — Český text (Archiv Český III, 218—225) s latinským v kronice kryje se jen částečně.

1420 vulnerare et occidere gladio materiali aut alio armorum instrumento. Est heresis.

7. Item quod durante adhuc ecclesia militante iam in tempore huius ulcionis longe ante diem iudicii finalis omnes civitates, ville, castra et omnia edificia ut Sodoma debent destrui et comburi pro eo, quia dominus in eas non intrabit nec aliquis bonus. Est error crudelitatis invise et inaudite.

8. Item quod in isto christianismo, adhuc durante ecclesia militante, in predicta plaga tantummodo quinque civitates materiales remanebunt, ad quas fideles tempore ulcionis tenentur confugere, quia extra illas quinque salutem minime poterint obtinere. Est error et mendacium pseudoprophetarum.

9. Item quod iam nunc in hoc anno ulcionis Pragensis civitas velut Babilon debet destrui et comburi per fideles. Est iniusticia inportabilis plena iustorum oppressionibus et fidelium detrimentum.

10. Item quod iam isto tempore ulcionis nemo salvari possit et a plagis domini conservari [p]), nisi in congregacione moncium corporalium et cavernis petrarum, ubi fideles sunt modo congregati. Est error.

11. Item quod iam isto tempore ulcionis quicunque legerit vel audiverit verbum Christi predicari, quo dixit: „tunc, qui in Judea sunt, fugiant ad montes!“, et non exiverit [q]) de civitatibus, villis vel castellis ad montes corporales, ubi fratres fideles sunt modo congregati, ille peccat mortaliter contra preceptum Christi et cum huiusmodi civitatibus, villis vel castellis a plaga domini punietur et peribit. Est error.

12. Item quod solum illi fideles in predictis montibus congregati sunt illud corpus, ad quod, ubicunque fuerit [qq]), congregabuntur et aquile, et sunt exercitus a deo per totum mundum missi ad exequendum omnes plagas supradicte ulcionis et ad faciendum vindictam in nacionibus et eorum civitates, villas et municiones, qui omnem linguam sibi resistentem in iudicio iudicabunt [r]).

13. Item quod quicunque dominus, cliens, civis vel villanus monitus fuerit a fidelibus supradictis in istis quatuor per eosdem decretis, sci-

bojovati, raniti, mordovati hříšníky i bíti mečem 1420 i jinou braní a přístrojem bojovným.

7. Item že ještě, pokudž trvá církev rytěřujíci, ještě tohoto času pomsty daleko před dnem soudným konečným všecka města, vsi, hradové, tvrze, městečka i všecka stavení jako Sodoma mají zbořena býti a zpálena, protože pán do nich nebude vcházeti ani kdo dobrý.

8. Item že v tomto křesťanstvu, když ještě církev rytěřující trvati bude, toliko pět měst tělesných a hmotných zůstane, do nichžto věrní času pomsty povinni budou utéci; nebo kromě těch pěti měst vysvobození a spasení nebudou moci obdržeti.

9. Item že již nyní tohoto léta a pomsty pražská obec jako Babilon má zkažena a spálena [býti] s městem od věrných.

10. Item že již pomsty žádný nebude moci zproštěn býti a od ran páně zachován, jediné v shromáždění na horách a v skulinách skalních, kde nyní věrní sou shromážděni.

11. Item kdož by koli četl neb slyšel slovo boží kázati, kdež dí: „Tehdáž ti, kteří sou v Židovstvu, utíkajte k horám!“ a nevyšli-li by z měst a městeček a vsí k horám, kdežto bratří sou věrní shromážděni, ten hřeší smrtedlně proti přikázání Krystovu a s těmi městy, městečky a vsími od ran páně trestán bude a zahyne.

12. Item že toliko ti věrní na těch horách jsou to tělo, k němužto, kdežkoli bude, shromáždí se i orlice, zástupové od boha poslaní po všem světě působiti ty všecky rány a pomsty nad národy, a jich města, městečka, vsi, tvrze, hrady aby bořili a pálili, kteřížto také všelijaký jazyk sobě protivný soudem souditi budou.

13. Item kterýkoliv pán, panoše, měštěnín neb sedlák napomenut by byl od věrných tehdy u vysvobození v těchto čtyrech věcech od nich každý

[p]) observari W. — [q]) exiverint B. — [qq]) fuerint W. — [r]) Est error et mendacium P.

1420 licet in libertacione cuiuslibet veritatis, secundo in promocione legis dei, tercio in procuracione salutis humane, quarto in peccatorum destruccione iuxta ipsorum modum, eis non adheserit sua presencia corporali, omnis talis ut sathanas et draco ab eis conteratur aut occidatur et bona eius diripiantur. Est error.

14. Item quod omnia bona temporalia adversariorum legis Christi in tempore presentis ulcionis sunt qualitercunqae a predictis fidelibus invadenda et vastanda ablacione, combustione aut destruccione corporali. Est error.

15. Item quod omnes villani *) et subditi eciam compulsive censuantes census annuos adversariis legis Christi destrui et dampnari debent et ut inimici in bonis suis devastari. Est error et occasio ad furta et rapinas.

16. Item quod iam nunc ecclesia militans longe ante adventum Christi novissimum ad finale iudicium duratura per alium adventum Christi, qui iam factus est, in regnum dei pro statu viacionis reparabitur et reparatur, sic videlicet quod in ea nullum erit peccatum, nullum scandalum, nulla abhominacio, nullum mendacium nec aliquid coinquinatum. Est heresis data pertinacia.

17. Item fundare supradictas sentencias in illo textu Math. XXIII° et XXIV° de consummacione seculi et intelligere per consummacionem seculi finem et terminum presentis temporis seu anni presentis, post quod erit aliud seculum, id est tempus et evum hominum viancium et fulgencium ut sol ab omni prorsus macula in regno patris supradicto sic usque ad finem mundi duraturo, et non consummacionem seculi, id est mundi, est error indoctus.

18. Item quod in predicto regno reparato hominum viancium nullus malus poterit corporaliter permisceri bonis, nisi prius deponat suam maliciam. Est error.

19. Item quod iam in reparacione regni electi de proximo surgent in corporibus suis resurreccione prima, que longe precedet resurreccionem secundam, que erit generalis, cum quibus Christus descendendo de celis conversabitur corpora-

pravdy bude*), druhé v obraně zákona božího, třetí 1420
v opatření spasení lidského, čtvrté v rušení hříchův podle jich obyčeje, kdo se jich nepřídržel tělesně a přítomně, všeliký takový jako satanáš a drak aby od nich potřín byl neb zabit a statek jeho aby byl pobrán.

14. Item**) že již vyvolení od blízka povstanou v tělech svých vlastních prvním, kteréž daleko předejde vstání druhé, jenž bude obecné. S nimižto Krystus sstoupí s nebe, obcovati bude tělesně na zemi, jehožto každé oko uzří. A učiní veliké hody a večeři na horách tělesných a vejde, aby viděl stolící a vyvrhl zlé do temností zevnitřních, a všecky, kteříž kromě hor byli by, jako někdy kromě archy Noe potopou, ohněm a kamením zahladí.

15. Item že při tom vzkříšení prvním, kteříž živi budou, pochváceni budou s Krystem v povětří a nebudou mříti tělesně, ale živi budou s Krystem čitedlně v životě živoucím na zemi, a naplněna bude nad nimi řeč ona Izaiáše 70: Aj, já stvořuji nebe nové etc. a zemi novou.

16. Item***) všickni statkové protivníkův zákona Krystova mají od věrných bráni, tupeni, hubeni, páleni býti.

17. Item všickni sedláci, kteříž přinuceni platy roční dávati, že protivníkům zákona Krystova mají hubeni, potupeni býti, jako nepřátelé na jich statcích kaženi; to jest blud a příčina k zlodějství.

18. Item že již nyní církev rytéřující daleko před příštím Krystovým posledním k soudu maje trvati do jiného příští Krystova, kteréžto již stalo se, v království božím pro stav pocestnosti obnovena bude, tak že v ní žádného hříchu nebude, žádné lži ani jaké poškvrny.

19. Item základ činiti na předpověděné důvody v tom textu Mathouše 23, 24 o skonání světa †) konec a cíl přítomného věku nebo léta přítomného, po kterémžto bude jiný věk a čas lidí cestu činících a stkvoucích jako slunce od všelikého hříchu a poškvrny v království otce, jenž tak do konce světa trvati bude a ne skonání věka totiž světa.

*) villani jen v Ms. Un. 17 A 16 (Prochaska str. 282) a u Döllingra str. 696.

*) Tak v rukop. — **) Viz v latinském textu čl. 19 a 20. — ***) Viz čl. 14 — †) Překladatel přeskočil „et intelligere".

1420 liter in terris, quem omnis oculus videbit, et faciet grande convivium et cenam in montibus corporalibus et intrando, ut videat discumbentes, eiciet malos in tenebras exteriores et omnes, qui extra montes fuerint, velut olim extra archam Noe diluvio, ignis uno momento consumet. Est error.

20. Item quod infra resurreccionem primam hii, qui vivi rapientur cum Christo in aera, non morientur corporaliter, sed vivent cum Christo sensibiliter in vita animali in terris et implebuntur in eis omnia ad literam, que dicit dominus Ysaie LXV°: ecce ego creo celos novos etc. usque finem capituli, et apok. XXI°: et vidi celum novum et terram novam, usque finem capituli. Est error.

20. Item že lidí cestu činících žádný zlý 1420
nebude moci tělesně smísiti se s dobrými, jediné leč by složil zlost.

21. Item quod in supradicto regno Christi, sicut premittitur, per predictas plagas reparato nulla erit omnino in hominibus[t]) viantibus persecucio, quia omnis Christi passio et membrorum cessabit. Est heresis.

21. Item že skrze předpověděné rány žádného mezi lidmi nebude protivenství v tomto životě, neb veliké utrpení Krystovo i oudův jeho přestane.

22. Item quod in supradicto regno hominum viancium usque ad resurreccionem generalem duraturo[u]) longe ante cessabit omnis exactor et quiescet tributum et omnis principatus et secularis dominacio cessabit. Est heresis et simplicium decepcio.

22. Item že veliký dráč chudiny přestane i poplatkové i veliké kněžstvo a světské panování.

23. Item quod modo non licet fidelibus regni regem sibi fidelem ad vindictam malorum, ad laudem vero bonorum eligere pro eo, quia solus dominus regnabit et regnum tradetur populo terre. Est error.

23. Item že nyní nesluší věrným království krále sobě věrného ku pomstě zlých, k chvále dobrých vyvoliti. Nebo sám Bůh kralovati bude a království bude dáno lidu země.

24. Item quod gloria huius regni reparati in hac via usque ad resurreccionem generalem erit maior, quam fuit ecclesie primitive. Est error.

24. Item že království toho obnoveného na této cestě až do vstání obecného bude větší sláva nežli byla prvotní církve.

25. Item quod hoc regnum ecclesie militantis, quod est domus novissima ante resurreccionem generalem, maioribus donis dotabitur quam domus prima, id est ecclesia primitiva. Est error.

25. Item že toto království církve rytěřující, jenž jest dům nejposlednější před vstáním obecným, většími dary obdařeno bude nežli dům první, totiž církev rytěřující.

26. Item quod in regno reparato ecclesie militantis sol humane intelligencie non lucebit hominibus, hoc est, quod non docebit unusquisque proximum suum, sed omnes erunt docibiles dei. Est heresis.

26. Item že církve rytěřující slunce lidské rozumnosti nebude svítiti lidem, totiž že nebude žádný učiti bližního svého, ale všickni budou učení boží. Jest kacířstvo.

---

t) hominibus B, Ms. Un.; jinde omnibus; amodo hominibus Döllinger 697. — u) duraturo Ms. Un. (Prochaska str. 289), Döllinger 697; jinde duratura.

58

1420 27. Item quod lex dei scripta in regno reparato ecclesie militantis cessabit et biblie scripte destruentur, quia lex Christi omnibus superscribetur in cordibus eorum, et non opus erit doctore. Est error.

28. Item quod lex gracie, quoad sensus suos scriptos in multis passibus in contrarium predictis opinionibus sonantibus, ut est de persecucionibus, iniuriis fidelium, fraudibus, rixis, mendaciis, scandalis, explebitur, evacuabitur et cessabit, hoc est in regno [uu]) sic reparato ecclesie militantis. Est heresis.

29. Item quod mulieres in regno reparato ecclesie viantis carnaliter parient filios et filias sine corporali perturbacione et dolore. Est heresis.

30. Item quod adhuc post generalem resurreccionem homines parient filios et filias usque ad nepotes. Est heresis.

31. Item quod in regno ecclesie viantis mulieres non debent reddere debitum maritis suis nec e contra. Est heresis.

32. Item quod mulieres in regno reparato parient absque semine corporali. Est heresis.

33. Item quod mulieres tempore huius ulcionis licite possunt iam divorciari et recedere a maritis suis eciam [v]) fidelibus, quantumcunque invitis, et a pueris suis et hospitalitatibus [w]) suis ad montes corporales vel quinque civitates. Est error.

34. Item quod in reparacione regni ecclesie viantis omnes ecclesie, altaria, basilice ad honorem dei dedicate et nomine alicuius sancti citra Christum titulate velut sacrilege aut symoniace usque ad primi lapidis fundamentum sunt rumpende [x]), comburende aut aliter destruende. Est error sapiens scandalum in totum mundum sine fructu.

35. Item quod omnes domus sacerdotum velut heretice et infecte sunt a fidelibus sacerdotibus non inhabitande nec visitande, sed destruende. Est error.

36. Item quod sacerdotes evangelici non possunt habere bona temporalia pro victu et amictu ipsis necessaria more evangelico, licet iure civili

27. Item zákon boží napsaný v církvi rytěřující přestane i biblí písmo, a že zákon Krystův všem bude napsán v jich srdci a nebude potřebí učitele. 1420

28. Item že zákon milosti v mnohých místech v odpor předpověděným důvtipům položený, totiž o protivenstvích, křivdách věrných, lstěch vyprázdněn bude a přestane.

29. Item že ženy v království obnoveném církve rytěřující tělesně roditi budou syny a dcery bez zarmoucení tělesného a bolesti.

30. Item že po obecném vzkříšení lidé roditi budou syny a dcery až do vnúčat.

31. Item že ženy nemají platiti dluhu mužům svým ani muži zase ženám.

32. Item že ženy roditi budou bez semene tělesného.

33. Item že ženy tohoto času pomsty slušně mohou rozloučiti se a odjíti od mužův svých věrných, ač by jich i neradi pustili, i od dětí svých k horám hmotným nebo do pěti měst.

34. Item že všickni kostelové, oltářové, kaply pánu Bohu posvěcené, ke cti a jménu jiného svatého kromě Krysta nápisy majíc, jako svatokrádežití neb svatokupčití až do prvního kamene základu mají rušeni, bořeni, kaženi býti všemi obyčeji.

35. Item všickni domové kněžští jako nakažení a kacířští od věrných kněží nemají navštěvováni býti ani v nich bydliti, ale rušeni.

36. Item kněží, kteří se přídrží čtení svatého, nemohou míti časného statku k živnosti a k oděvu jim potřebného obyčejem čtení, aniž od

---

[uu]) hoc est in regno W; jinde: et hoc in regno. — [v]) etiam Ms. Un., Prochaska str. 291, Döllinger 698; jinde et. — [w]) hospitalitatibus Ms. Un., Döllinger 698; jinde hospitalibus. — [x]) rumpende, corrumpende B.

1420 ab eis penitus subtracto et ablato, nec ab eis sunt sacramenta accipienda. Est error insipidus.

37. Item quod vestes ornate ad sacras missas a primitiva ecclesia circumscripto peccato introducte et deputate sunt vestes et plaste heretice et propter hoc in ioppas laycorum aliosque usus inpertinentes expendende. Est error insipidus et insulsus [y].

38. Item quod omnes celebrantes missas in [z] ornatis, licet circumscripta ab eis superfluitate et superbia, et cum plattis sunt meretrices ornate. Est error.

39. Item quod omnes celebrantes sacras missas circumscripto peccato ritu et vestitu ab ecclesia primitiva consueto non sunt sacerdotes, sed ypocrite et quod vane orant et misse eorum non sunt audiende. Est heresis.

40. Item quod celebrare missas sub divo et per domos et tentoria et mutare ritum [a] primitive ecclesie absque extrema necessitate et ecclesias, quas pro tunc adire possunt, contumaciter contempnere: est error superstíciosus.

41. Item quod nullus sacerdos in quocunque peccato mortali existens habet auctoritatem a deo conficiendi aut baptisandi. Est heresis.

42. Item quod Judas non communicavit sacramento eukaristie [b] corporis et sanguinis Christi in cena ultima, nec sumpsit potestatem conficiendi. Est heresis.

43. Item quod venerabile sacramentum eukaristie sic conficiencium in peccato mortali eicere infideliter vel dispergere ad terram et vasa auferre vel sacramentum cum suis vasis contemptibiliter in pusmum laycos ponere: est heresis impia et scandalosa.

44. Item quod in sacramento eukaristie panis et vini non sit verus deus et homo contentive, sacramentaliter et presencialiter. Est heresis.

45. Item quod in sacramento eukaristie non sit adorandus verus [c] deus et homo cultu latrie. Est heresis.

46. Item quod ante sacramentum eukaristie non sunt flectenda genua, nec alia signa latrie deo exhibenda. Est heresis.

takových svátosti mají přijímány býti, ačkoli právem městským od nich vzatém. 1420

37. Item roucha krásná k svatým mšem od církve nepožívaná, pod hříchem uvedená a vymyšlená sou roucha a plachty kacířská, a protož na kabáty sprostného lidu a k jinému požívání mají dávány býti.

38. Item všickni kněží v ornátích, ačkoli byla by od nich odjata zbytečnost a pýcha, a s plešmi sou nevěstky.

39. Item všickni sloužíce mše svaté proti řádu a oděvu obyčejnému prvotní církve svaté nejsou kněží, ale pokrytci, a že nadarmo se modlí a že nemají mše jich poslouchány býti.

40. Item sloužiti mše pod střechou a po domích a v staních, následovati řádu prvotní církve bez poslední potřebnosti mají, ale do kostelův choditi, do kterých přijíti mohou, zpurností potupují.

41. Item že žádný kněz v kterémkoli hříchu smrtedlném jsa nemá moci od Boha posvěcovati ani křtíti, ani jinými svátostmi posluhovati.

42. Item že Jidáš nepřijímal svátosti těla a krve Krystovy na poslední večeři, moci posvěcování.

43. Item že velebná svátost od posvěcujících v hříchu smrtedlném můž vysypána býti a na zemi potupně rozptýlena a nádoby ty posvátné anebo svátost můž v nádobách do ňader vložena býti.

44. Item že v svátosti oltářní pod způsobem chleba a vína není pravý Bůh a pravý člověk zřetedlně, posvátně a přítomně. Jest kacířství.

45. Item že před svátostí oltářní nemá klaněno býti jako pravému Bohu a člověku klaněním, poctivostí, kteráž na Boha sluší.

46. Item že před tou velebnou svátostí nemá klekáno býti na kolena, ani jiná pocta božská okazována býti.

[y]) et ins. d. in P. — [z]) cum P. — [a]) Místo et mutare ritum má Ms. Un. (Prochaska 288) contra ritum. — [b]) d. in W. — [c]) d. in A.

1420 47. Item credere, quod nec in sacramento corporis Christi sub specie panis nec sub specie vini est totus Christus habens in se corpus suum et sanguinem: est heresis [7].

48. Item quod sacramentum eukaristie non licet nec expedit pro usu fidelium aut cultu divino frequentando in crastinum reservari. Est error.

49. Item quod sacramentum eukaristie in sacra missa non licet [d]) umquam ritu ecclesie primitive elevari. Est error.

50. Item quod in quolibet cibo sumitur corpus et sanguis Christi sacramentaliter ita bene sicut in sacramento, dummodo homo est in gracia. Est error.

51. Item quod in nulla parochia quocunque uno die liceat vel expediat umquam celebrare plures missas quam unam. Est error.

52. Item quod sacramentum eukaristie uni et eidem homini layco liceat sibi, quociens libuerit in die uno, sumere. Est error contra statutum [e]).

53. Item quod nulla sunt a fidelibus tenenda et credenda, nisi que in canone biblie expresse et [f]) explicite continentur. Est heresis.

54. Item credere vel tenere quod sacramentum eukaristie aut baptismi una cum aliis sacramentis non debent durare in ecclesia viante, donec finaliter veniat Christus: est error.

55. Item quod omnes tradiciones humane et observaciones ecclesiastice [g]), quantumcunque laudabiles et utiles, velut palee [h]) a tritico sunt simpliciter tollende et destruende. Est heresis.

56. Item quod decreta universalis ecclesie et sanctorum patrum a spiritu sancto constituciones, quomodocunque legitime, non sunt observande, quia in observacionibus evangelii expressis est contentandum. Est error.

57. Item quod scripta [i]), doctrine et postillaciones [k]) sanctorum doctorum in sciencia et vita ab ecclesia primitiva approbatorum, ut Dyonisii, Origenis, Cipriani, Crisostomi, Jeronimi,

47. Item věřiti že ani v svátosti těla Krystova pod způsobem chleba ani pod způsobem vína jest celý Krystus maje v sobě tělo a krev. 1420

48. Item svátosti těla a krve Krystovy nesluší ani potřebné jest ku požívání věrných ani k službě často choditi, ani do zajtří chovati.

49. Item že svátosti těla božího na svaté mši nesluší nikdy obyčejem církve první pozdvihovati.

50. Item že v každém pokrmu přijímá se tělo a krev Krystova posvátně tak dobře jako v svátosti, když jedno člověk jest v milosti.

51. Item že v žádné osadě kteréhožkoli jednoho dne nesluší ani potřebí nikdy více mší sloužiti, jedné jednou.

52. Item svátost těla Krystova jednomu a té(mu)ž člověku laykovi můž slušně podávána býti, kolikrát by se jemu líbilo, jednoho dne.

53. Item že žádné věci nemají od věrných věřeny býti ani věřeny [*]), jedině které v kanoně v bibli zjevně a známě zavírají se.

54. Item věřiti neb držeti, že svátost těla Krystova nebo křtu spolu s jinými svátostmi nemají trvati v církvi rytěřující, dokavadž konečně nepřišel by Krystus.

55. Item že všecka ustavení lidská, vydání a zachovávání kterákoli chvalitedlná a užitečná jako pleva od pšenice mají prostně zdvižena a zrušena býti.

56. Item že decretové obecní církve i svatých ctců Duchem svatým ustanovení, kterakkoli znamenitá, nemají zachovávána býti, nebo na zachováních ve čtení svatém vydaných máme dosti jmíti.

57. Item že písma, učení, knih zbírání svatých doktorův, v umění i životem od církve prvotní schválených, jako i svatého Diviše, Origena, Cypryana, Jana Zlatoústého, Jeronyma,

---

[d]) liceat P. — [e]) contra stat. d. in P. — [f]) vel B. — [g]) eccl. jen v P. a v Ms. Un. (Prochaska str. 291) a u Döllingra 699. — [h]) palea P. — [i]) scriptura P. — [k]) postillaciones P a Ms. Un. (Prochaska str. 291), jinde postulaciones.

[7]) Jasněji zní tento článek v Ms. Un. 17 A 16 (Prochaska str. 282): Quod in sacramento corporis Christi sub specie panis non est totus Christus cum sanguine, nec sub specie vini sanguis cum corpore Christi.

[*]) Tak v rukop.

1420 Augustini et Gregorii et aliorum non sunt a fidelibus legende et discende nec in confirmacionem sensuum scripture allegande. Est error cecus, indoctus et ignarus.

58. Item quod omnes veritates in philosophia et in artibus, quamvis sint[l]) legis Christi promotive, nullo umquam modo sunt amplectende sive studende. Est error.

59. Item quod aquam baptismatis non liceat[m]) umquam sanctificare sive benedicere et in ecclesia sanctificatam conservare. Est error.

60. Item quod infantes non debent cum compatribus et solitis a primitiva ecclesia interrogacionibus et responsionibus baptisari[n]), dum commodose potest fieri. Est error.

61. Item dicere, quod confessiones auriculares non sunt a fidelibus ullo umquam modo pensande nec observande: est error.

62. Item quod penitentibus et confitentibus non sunt umquam ieiunia corporalia et castigacio corporis et alia opera satisfactoria ut oraciones, elemosine et lacrime iniungenda, sed tantummodo: vade, et amplius noli peccare. Est error.

63. Item quod sacrum crisma ad ungendum infirmos et baptisatos in ecclesia dei non sit aliquando habendum et[o]) observandum. Est error.

64. Item quod licet quibuscunque sacerdotibus, non episcopis, pro eorum proprio[p]) nutu et libito episcopum sibi per se ordinare. Est error insipidus.

65. Item quod nullus sanctus existens in celesti patria est a nobis viantibus pro aliquo[q]) suffragio ullo umquam modo sibi debito affectandus vel inplorandus. Est error[r]).

66. Item quod sancti, qui sunt in celo, non suffragantur hominibus viantibus suis oracionibus aut aliis auxiliis. Est error insulsus[s]).

67. Item quod ieiunia quadragesimalia primitive ecclesie, quatuor temporum, ferie VI etc. non sunt a fidelibus observanda, sed quod pro velle suo unusquisque illis diebus comedat, quidquid placet et quociens placet. Est error.

Augustyna, Řehoře i jiných svatých od věrných 1420
nemají čtena býti a učena ani ku potvrzování písma dovodína.

58. Item všickni důvodové z knih mudrcův a z svobodného umění zákona Krystova hájícím nižádným obyčejem oblibováni býti ani učeni. *)

59. Item vody křtitedlné nesluší nikdy žehnati ani posvěcovati ani posvěcené v kostele chovati.

60. Item dítky nemají s kmotry s otázkami k odpovědím od prvotní církve obyčejnými křtěny býti, když to můž skrovněji a kratčeji býti.

61. Item zpovědi ušní nemají od věrných nižádným nikdy obyčejem váženy býti ani zachovány.

62. Item kajícím a zpovídajícím nikdy postové tělesní ani trápení těla a jiní skutkové dosti činitedlní jako motlitby, almužny i slzy ukládány býti, ale toliko: jdi a nechtěj více hřešiti.

63. Item že křižmo svaté k mazání nemocným a křtění v církvi boží nemá nikdy jmíno býti ani zachováváno.

64. Item že sluší kterýmžkoli kněžím nebiskupům k jich vlastní vůli a k libosti biskupa sobě samým způsobiti a světiti.

65. Item žádný svatý jsa v nebeské vlasti nemá od nás rytěřujících nikda za žádnou pomoc a orodování žádán býti ani prošen.

66. Item svatí, kteříž sou v nebi, nepomáhají lidem rytěřujícím svými modlitbami nebo jinými pomocmi.

67. Item že postové 40 dní prvotní církve, suché dni, pátkové nejsou od věrných zachovati zavázáni, ale že podle své vůle jedenkaždý těch dní můž jísti, co se mu líbí a kolikrát se jemu líbí.

---

[l]) quamvis sint doplněno dle Ms. Un. (Prochaska str. 291) a Döllingra 699. — [m]) licet B. — [n]) non . . . sunt baptisandi P, též Ms. Un. (Prochaska str. 292) a Döllinger 699. — [o]) nec AB. — [p]) d. in P. — [q]) d. in B. — [r]) error insulsus B. — [s]) ins. d. in PB.

*) Tak rukop.

1420 68. Item quod die dominico excepto nulla alia festivitas est ex aliquo debito ecclesie primitive a fidelibus celebranda. Est error.

69. Item quod ignis purgatorius post hanc vitam animarum exeuncium a corpore non sit tenendus aut ponendus quovis modo. Est error.

70. Item quod suffragia, oraciones et elemosine pro nullis [t]) mortuis fidelibus tamquam illicite non sunt [u]) quovis modo faciende. Est error.

71. Item quod ympni, laudes et cantus a primitiva ecclesia emanati in ecclesiis circa cultum divinum non sunt a fidelibus exequendi. Est error.

72. Item nulli christiano licet quovismodo comedere carnes suffocatas aut cibos cum sanguine alicuius animalis. Est error.

Finitis itaque prefatis articulis subiunxit magister Petrus, articulorum lector, hec verba [v]): „Noveritis omnes, quod hiis articulis nullum nominatim, qui hos teneret, inculpamus, sed quod fugiant omnem fratrem vel presbiterum, qui eosdem vellet dogmatisare et pertinaciter defendere, cum quilibet eorum aut sit hereticus aut erroneus aut scandalosus.“ Tunc frater Chwal [8]) cliens dixit: „Ego omnes teneo illos articulos.“ Rohacz vero cliens prorupit in hec verba: „In Constancia imposuerunt nobis XL hereticos articulos et vos imponitis nobis plures quam LXX.“ Ad que respondens subiunxit magister Petrus, ut supra, frater vero Martinus presbiter dictus Loquis dixit: „Depositis paucis, que ibi sunt venenosa, nos illos omnes articulos tenemus.“ Hoc ipsum dixit et eorum episcopus et frater Marcoldus [9]). Sed magistri inquiunt: „Parati sumus, quando placebit, falsitatem articulorum nunc lectorum racionibus et sacris scripturis in scolis publice demonstrare, si quis se voluerit opponere ad

68. Item že kromě dne nedělního žádný svátek žádného uložení prvotní církve od věrných nemá svěcen býti. Jest hřích veliký jako uherský vůl. 1420

69. Item že v ohni očistcovém po tomto životě duší z těla vycházejících nemá držáno býti ani dovodíno žádným obyčejem.

70. Item že spomoci, motlitby a almužny za ty mrtvé věrné jakožto neslušné nemají žádným obyčejem činěny býti.

71. Item že pění, chvály a zpívání, od prvotní církve sebrání a vydání do kostelův a při službě boží nemají od věrných držána býti.

72. Item na varhany hudení a na čtyry hlasy neb na pět zpívání v kostele, kdež jest vzáctná chvála a čest pánu Bohu, nastojte! a líbezná, to praví posměchem a marností býti; anobrž pouhé marným lidem světským uší daremné lektání a dyndování kratochvilné.

73. Item žádnému křesťanu nesluší žádným obyčejem jísti masa zadušeného, to pro žháhu, nebo pokrmu se krví některého zvířete.

A když sou se dokonaly předpověděné artykule, přidal jest mistr Petr, kterýž artykule četl, tato slova: „Znajte všickni, že těmito artykulemi žádného nejmenujeme, kdo by je držal, aniž koho viníme, ale aby se toho vystříhali lidé takového bratra i kněze, kdo by je chtěl učiti nebo kázati a neustupně brániti, poněvadž každý z nich nebo jest bludný nebo kacířský neb pohoršující.“ Tehda bratr Chval zeman řekl: „Já všecky ty držím artykule.“ Ale Roháč panoše promluvil takto: „V Konstancí připisovali nám 40 artykulův kacířských, a vy připisujete nám více než 70.“ K tomu odpověděl mistr Petr řka: „Držíte-li, nedobře držíte.“ Ale kněz Martin řečený Loquis řekl: „Málo jich odvrhnouc, kteří sou jedovatí, my je všecky držíme.“ Totéž řekli biskup jejich i bratr Markoldus. Ale mistři řekli sou: „Hotovi jsme, když se komu líbí, faleš těch artykulův ukázati důvody rozličnými a písmy svatými v škole zjevně, chce-li se kdo postaviti a jich hájiti.“ Tehda Martin Loquis jménem Tá-

[t]) nullis P, Ms. Un. (Prochaska str. 293), Döllinger 700; jinde illis. — [u]) sint B. — [v]) hec, que sequuntur, verba P.

[8]) Hejtman táborský Chval z Machovic. Srov. Tomkův DP. IV, 125. — [9]) Markolt ze Zbraslavic.

1420 eosdem defendendum.“ Tunc Martinus Loquis omnium nomine Thaboritarum peciit copiam articulorum, quibus est responsum, quod copia dabitur sibi, si quis eosdem tenere et defendere cupit. Habitis hiis collacionibus stans supra scamnum Nicolaus [w]), arcium baccalarius ac Thaboritarum presbiter et ab eisdem electus episcopus, tenens in manu quendam parvum sexternum dixit hec vel similia verba: „Iam magistros audivistis, audiatis et nos eciam. Nos venimus ad hunc terminum habentes pro illo, quod solum de ritu misse, an melius sit in ornato vel sine ornato dominicam cenam conficere et populo ministrare; et magistri multos contra nos dederunt articulos, quos speramus esse veros solum deposito, quod est in eis venenosum. Sed dimissis hiis pro presenti dicimus et tenemus, quod Thaboritarum presbiteri melius faciunt dominicam cenam sine vestibus ecclesie conficiendo et populo porrigendo, quam Pragenses hoc idem in ornatis faciendo. Et ad probandum hoc suppono primo, inquit, quod salvator noster in hiis, que pertinent ad regulam christianam, est sufficientissima et tutissima ac minime periculosa regula ad se imitandum, et in proposito voco ritum humanum, non ritum Christi et apostolorum, sed ritum et tradicionem paparum longe a vita Christi declinancium, in quibus caritate refrigescente iniquitas superhabundavit; quod Christus et sui apostoli in vestibus, in quibus communiter incedebant, sine ritu et apparatu nunc a sacerdotibus observato cenam sanctam salubriter observarunt longe melius, quam nunc a sacerdotibus observatur, qui ritus post multa centena [x]) annorum est primo introductus. Concludendo [y]) dicimus ergo, quod ritus, quem observamus circa cenam dominicam, est exemplatus a Christo et suis apostolis, ut patet Math. XXVI°. Et illum nobis est securissimum observare, quem Christus exemplavit et tenuit et quem apostoli eius non mutarunt. Item dicimus, quod ritus, quem circa dominicam cenam observant Pragenses sacerdotes, est ritus secundum tradicionem hominum introductus, a Christo et a suis apostolis non

borských všech prosil, aby jim dáni byli artykulové vypsaní. Jemužto jest odpovědíno, že bude dáno vám vypsání, ač by kdo chtěl jich hájiti a je držeti. A když jest jmíno to rozmlouvání, stoje na lavici Mikuláš, baccalář umění svobodného a táborský kněz, od nich vyvolený biskup, drže v ruce nějaký malý sexterník řekl: „Ty a těm podobné věci již od mistrův slyšíte; slyšte také i nás. Takéť sme my přišli na tento rok, majíce za to, že toliko o řádu mše svaté bude rozjímání, lépe-li jest (v) ornátě čili bez ornátu večeři páně pamatovati a lidu posluhovati. A mistři proti nám mnohé artykule položili sou, o kterýchž máme naději, že jsou praví kromě malých *), jenž v nich něco jedovatého jest. Ale ponechajíc těch věcí, pravíme a držíme, že táborští kněží lépe činí, večeři páně bez ornátu a roucha kostelního posvěcujíce a lidu rozdávajíce, nežli pražští, totéž činíce v ornátích. A k důvodu toho pravím, že spasitel náš v těch věcech, kteréž příleží k zprávě křesťanské, jest nejdostatečnější a nejbezpečnější k následování sebe. A k řeči nynější nazývám řád lidský, ne řád Krystův a apoštolský, ale řád a nálezky papežský, daleko od života Krystova vzdálené, v nichžto láska ustydla a rozmohla se nepravost. Nebo Krystus a jeho apoštolé v oděvu obecném, v kterémž sou chodili, bez obyčejův a připravy nyní od kněží zachovávajícího **), večeři svatou slavně a spasitedlně zachovávali sou mnohem lépe, nežli se nyní od kněží zachovává. Kterýžto obyčej po mnoha stech letech jest tepruv uveden etc. ***)

Na čem jest zůstáno od Táborských. Protož pravíme, že obyčej, kterýž zachováváme při večeři páně, jest příkladný od Krysta a od jeho apoštolův, jakož stojí psáno Math. 26. A ten příklad jest nejbezpečnější zachovávati, kterýž sám Krystus okázal a držal a jehož sou apoštolé jeho neproměnili. Opět pravíme, že ten obyčej, kterýž při večeři páně zachovávají pražští kněží, jest obyčej od lidí uvedený, od Krysta a od apoštolův příkladem neukázaný, ani ve všem Novém zákoně ani v Starém nepoložený. Kterýžto obyčej jako čtení zachovávajíce a nad zákon vele-

[w]) Nicolaus de Pelhrzimow AB, v A však de P. později připsáno; Nic. ac Thaboritarum presbyter P. — [x]) tempora W. — [y]) concludendo P, jinde conclusio.

*) Tak rukop. — **) Tak rukop. — ***) Po etc. v ruk. čteme: Bohpomozi, milý bratře, ačs na onom světě, z toho ohlášeni!

1420 exemplatus nec in tota lege nova nec veteri positus, quem ritum sicut evangelium observantes et supra legem magnificantes timere debent, ne sint de numero scribarum et Phariseorum in vanum colencium deum, de quibus Mathei XV° et XXIII°."

„Item sancti doctores" etc. hunc punctum Martinus Loquis cum ceteris presbiteris non permiserunt ad finem legere, sed dixerunt: „Dimittatis pro nunc!"

„Item dicimus, quod adhuc valde culpabile est in sacerdotibus Pragensibus, quod murmurant contra transgressores humanarum tradicionum plus quam transgressores legis dei. Item sacerdotes Pragenses nondum renunciaverunt in toto Constantine et cesaree dotacioni in manus secularium dominorum."

Hiis, sicut predictum est, pronunciatis dixit: „Hee, sicut audivistis, sunt scripture solide et raciones inviolabiles, contra quas magistri, quamvis dudum affectavimus [1]), nullam adhuc dederunt scripturam." Et statim Jacobellus, theologie baccalarius et in Bethleem predicator, supra scamnum surgens, in manu sexternum tenens, de quo legebat longam materiam, quam breviter similibus verbis constringam, posuit itaque primo distinccionem, quod quedam sunt in ecclesia dei, que sunt substancialia et essencialia fidei et ad salutem, sicut verba consecracionis rite super pane et vino dicere, et quedam sunt accidentalia, sicut in ornato missare. Prima nullus hominum debet, sicut nec potest ea mutare, secunda vero, scilicet accidentalia, possunt pro loco et tempore necessitate ultima occurente dimitti, sicut in ornato officiare [2]) etc., non tamen debent dimitti, cum loco et tempore haberi possunt, sed observari. Et sic eodem modo intelligendum est de omnibus humanis sanctorum patrum institucionibus, que non sunt contra legem dei, nec eam inpediunt, sed pocius promovent aliqua mistice significando. Si ergo fratres Thaborite volunt Christum in suo ritu circa consecracionem dominice cene imitari, tunc faciant hoc de vespere post cenam et lavent prius pedes eorum, quos communicare intendunt. Et postquam talia et plura alia coram multitudine con-

bíce, mají se báti, aby nebyli z počtu mistrův a zákonníkův nadarmo ctících pána Boha, o nichž napsáno Math. 15 a 23. 1420

„Item svatí doctorové" etc. toho artykule Martin Loquis s jinými kněžími nedopustili sou do konce dočísti, ale řekli sou: „Ponechte toho nyní!"

„Item ještě pravíme, že velmi veliké provinění jest na kněžích pražských, že repcí proti přestupcím nálezkův lidských více nežli proti přestupníkům zákona, přikázaní božích. Opět proti kněžím pražským, ještě sou se ve všem neodřekli v cele constantynského a císařského obdarování v ruce světských pánův.

Biskup Táborských Mikuláš baccalář řekl. A když sou se ty věci předpověděné dály a oznámeny jsou, Mikuláš, biskup Táborských, baccalář řekl: „Hle, jakož jste slyšeli, jsou písma pevná a důvodové nepohnutedlní, proti nimž mistři, ačkoli sme dávno žádali, ještě žádného písma neukázali stálého!" A ihned mistr Jakoubek písma svatého baccalář a kazatel v Bethlemě, na lavici vstoupiv, v ruce sextern drže, z něhožto četl dlouhou řeč, kteroužto já krátkými slovy zavru. Nejprvé položil rozdíl, že některé věci sou v církvi boží, kteréž jsou z bytu a podstaty víry k spasení jako slova posvěcování právě nad chlebem a vínem říkati, a některé jsou z případností jako sloužiti v ornátě. Prvních věcí žádný člověk nemá, ani může jich změniti, ale druhé, totiž případné, mohou změněny býti místem, časem a v nouzi poslední a potřebě mohou puštěny býti jako v ornátě sloužiti etc. prvotně hříšníkův posvěcovati slovem božím, aby mu uvěřili a tak obžili, a teprv živý pokrm posvátný má dán býti. Však proto nemají opuštěny býti, když místem a časem mohou jmíny býti i zachovány. A tak má rozumíno býti o všech lidských svatých otcův ustanoveních, kteréž nejsou proti zákonu božímu ani ku překážce jeho, ale více sou pomocny, některé věci duchovní znamenajíce. Protož jestliže bratří táborští chtějí pána Krysta při posvěcování jeho

[1]) affectamus W. — [2]) missare B.

1420 gregata disseruisset, tradidit sexternum domino Ulrico de Nova domo, ut servet et recipiat similiter a Thaboritis, si habent contraria scripta, certo termino eis deputato, ut et ex hiis scripturis agnoscere valeant in materia currente veritatem. Et hiis completis collacionis terminus est dissolutus.

Item anno domini MCCCCXX currente XVII die Decembris [b]) Pragenses ad peticionem iuvenis domini Boczkonis suam de Praga diriguut gentem equestrem, pedestrem et in curribus se vehentem, ut cum fratribus Orebitis in confinio Grecensi conveniant ad resistendum regi, qui Boczkoni et Pusskoni, nobilibus terre, gravia per combustionem et rerum ablacionem intulit dampna; nec hiis contenti Ungari, sed et virgines et mulieres inpudice violarunt. Et cum Pragenses usque Brandis [c]) pervenissent et se Brandis cum aliquot municionibus eis subdidisset, frigus intensum valde invaluit. Itaque pro tunc cum fratribus Orebitis convenire non poterant. Qua de re reversi sunt II feria post Thome in Pragensem civitatem.

Item in die Nativitatis Christi anno eodem hora quasi III noctis dominus Hynko de Kolssteyn, Hlas miles [10]), Symon, consul Antique civitatis, ab Albo leone [d]) et ceteri [1]) cum eisdem seculares ac Johannes dictus Cardinalis necnon Petrus Anglicus, spirituales, arcium magistri, de Praga iter ad regem Polonie ex parte omnium legem dei defendencium arripiunt pro defensa legis dei ac pro acceptanda corona regni Boemie accessuri [e]).

Item quia de Castro novo strata pro adducendis Pragam victualibus inpediebatur, igitur penultima die Decembris Pragenses suam equestrem, pedestrem et in curribus dirigunt gentem Novum castrum expugnaturi. Et mox in vertice montis, qui Hrzeben in vulgari dicitur, prope fossata castri tuguria et tentoria erigunt et dis-

svaté večeře následovati, tehdá to toliko mají činiti večer po večeři, umyjíc prvé těm nohy kteříž chtějí přijímati. A když ty věci a mnohem více mluvil před množstvím shromážděným, dal jest sextern v ruce pana Oldřicha z Hradce Jindřichova, aby schoval a vzal též z rukou Táborských, mají-li tomu odporná písma, ulože jim jistý rok, aby i z těch písem poznati mohli v řeči *) běžící pravdu. A když se ty věci skonaly, rok rozšel se. 1420

O pomoci Pražských, kterou sou učinili Bočkovi mladému k odolání králi Zykmundovi. Item léta božího 1420 běžícího, 17 dne měsíce prosince Pražané ku prosbě mladého pana Bočka svůj lid z Prahy poslali jízdný i pěší i s vozy, aby s bratřími Orebskými v kraji Hradeckém se sjedouc, odpírali králi, kterýžto Bočkovi a Puškovi, pánům urozeným, veliké škody činil pálením a statkův braním, aniž na tom dosti majíce Uhři, ale i panny, ženy nestydatě poškvrňovali sou. A když Pražští až k Brandejsu přitáhli a Brandajs se jim s některými tvrzemi poddal, zima veliká se rozmohla tak, že tehdáž s bratřími Orebskými nemohli se sjeti. Pro kteroužto věc navrátili sou se v pondělí po svatém Tomáši do Prahy.

Poselství učiněné (k) králi Polskému, aby se uvázal v království České proti Zykmundovi. Téhož léta na den Narození pána Krysta hodinu na noc třetí pan Hynek z Kolštayna, Hlas rytíř, Šimon, konšel z Starého města, od Bílého lva a jiní s ním světští i také Jan řečený Kardynal a mistr Petr Engliš, duchovní, mistři umění pražského, cestu k králi Polskému z strany všech zákona božího bránících přijali sou pro obranu zákona božího, aby přijal korunu království Českého.

O dobytí Nového Hradu blízko Prahy a jeho konečném zkažení. Item že s Hradu Nového silnice, aby špíže do Prahy vezena byla, měla překážku, a protož posledního dne měsíce prosince, Pražané svůj lid jízdný, pěší, s vozy poslali a zpravili sou dobývati Nového Hradu a ihned na vrch hory, Hřeben, blízko příkop hradu boudy

b) Septembris A. — c) Brandays B (též potom), Brandes P. — d) ab Albo leone d. in W. — e) accessuri etc. WA.
10) Jan Hlas z Kamenice. — 1) Viz Tomkův DP. IV, 128.
*) Tak ruk.; snad m. *věci*.

1421 ponunt et se ex omni parte circumfodiunt[f]) pro
inimicorum defensa, de pixidibus et tribus machinis quottidie innumeros ad castrum lapides proiciunt, ita quod omnia tecta lapidibus machinarum concusserunt, et propinquius super fossata appropinquantes parvam erigunt machinam, de qua praczate propugnacula defendencium concusserunt. Quod Fulsteyn[2]) miles, capitaneus, videns, se non posse subsistere, in die Conver-
Jan. 25 sionis Pauli anno domini MCCCCXXI facit cum
Pragensibus concordie tractatum, in quo quidem tractatu fuit finaliter per utrasque partes consensum et conclusum, quod predictus Fulssteyn cum omnibus personis secum in castro existentibus, suis tantum receptis rebus et non regalibus, de castro sine omni inpedimento usque[g]) Gurzim sub Pragensium conductu et in eorum curribus recedere deberent, et statim sequenti
Jan. 26 die, scilicet dominico post Conversionem Pauli,
XX electi de exercitu Pragensium fuerunt in No-
Jan. 27 vum castrum intromissi et in crastino feria II
adductis ante castrum curribus pro deducendis inimicorum rebus et ipsis[h]) et cum Fulssteyn multos libros cum aliis rebus non propriis sed regalibus currui sibi concesso imposuisset, communis foris castrum populus irruit cum impetu in currum omnia superposita, que quis capere potuit, rapiendo. Qua de causa et castrum pro tollendis rebus communis et avarus populus voluit introire et, cum non fuissent intromissi, fodiendo murum penetrarunt et ad testudinem librorum veniunt, quos rapiunt, et omnia deinde circumeunt commoda tollentes, que non posuerunt, que in Praga pro levi precio venumdabant.
Jan. 28 Et post sequenti die Castrum novum succendunt
et deinde appreciatis laboratoribus usque fundamentum deiciunt[i]) et corrumpunt.

Item anno domini MCCCCXXI Coranda, unus et principalis Thaboritarum presbiter, ductor et
Jan. 3 director, Pragam feria VI post Circumcisionem
barbatus cum legacione a fratribus pervenit et, cum coram communitate non poterat obtinere publicam legacionis audienciam, intimat, se in Arena velle predicare et ibi referre fratrum intencionem. Cum et ibi fuisset per magistrum

a stany rozbili sou a ohradili se příkopy se všech 1421
stran, aby se mohli nepřátelům brániti a z pušek a ze tří prakův nezčíslné kameny metali sou, tak že všecky střechy kamením zeprali sou. A přiblíživše se na příkopy zdvihli sou prak, z něhožto všecky havíře*) s podsebitím zbili sou. Tu Fulštajn rytíř, hajtman, vida, že nemůž odolati, na den svatého Pavla na víru obrácení léta páně 1421 učinil rok a smlouvu, v kterémžto rokování s obou stranou zůstáno jest, aby Fulštajn se všemi osobami, kteréž sou byly na hradě, poberouc toliko své věci a ne královské, s hradu bez překážky do Kouřima s průvodem Pražských a na jich vozích odjeli. A ihned druhého dne po svatém Pavlu 20 vybraných z vojska pražského v Nový hrad se uvázalo. A v pondělí přijevše s vozy před hrad, aby odvezli nepřátelské věci a když Fulštajn mnoho knih s jinými věcmi královskými na vůz kladl, obecní lid vně hradu stojící obořil se s hřmotem na vůz a na všecky věci vkladené, kdo co mohl, rozchvátili sou a potom na hrad, aby brali, chtěli sou vjíti. A když nejsou dopuštěni, prolámavše zeď, vešli sou do sklepu, kdež knihy ležaly, kteréžto pobrali. A odtud do všech jiných komor vešli sou berouce. A to v Praze za (sk)rovné peníze prodávali sou. A potom druhého dne Nový hrad zapálili jsou a najímavše dělníkův až do gruntu zbořili sou.

Téhož léta 1421 Koranda, hlavní Táborských kněz, vůdce a zprávce, do Prahy v pátek po svatém Pavlu s poselstvím od bratří přijeli. A když před obcí nemohl obdržeti zjevného slyšení, oznámil, že chce kázati u Matky boží Sněžné a tu oznámiti úmysl bratří. A vstoupiv na kazatedlnici oznámil své překážky.**) Jehožto bekyně jako angela páně přijaly sou. mistrům přimlouva-

[f]) confodiunt B. — [g]) usque ad B. — [h]) in ipsis B. — [i]) Po tomto slově v B vytržen list.

[2]) Herbort z Fulštejna.

*) Snad místo *kranciře*. — **) Překladatel přeskočil větu.

1421 Martinum de Wolina ad cathedram predicantis preventus, expectare oportebat, donec prefatus magister sui sermonis faceret finem. Et ascendens ambonem sua narravit inpedimenta. Quem begute velut angelum dei recipiebant magistris improperando, quod prefatum Corandum in sua predicacione inpediverunt. Cum tamen intimaret secundo, quod vellet dicere intencionem fratrum, quid senciant de vestibus sacerdotum circa confeccionem dominice cene, venit magnus populus ad Arenam ad eundem audiendum, qui hec vel similia verba proposuit, Magistro Petro de Mladenovicz replicante, primo quod hec est intencio fratrum Thaboritarum de vestimentis et ornatis circa consecracionem, quod omnibus istis periculosis temporibus libertari volentibus necesse est permanere in limitibus vie, vite et veritatis Christi; secundo proposuit, quod fratres Thaborite contra homines altos pro ornatis scripturas inpertinentes adducentes et fratrum scripturas adulterantes [k]), quod contra illos vellent agere sicut contra quoscunque alios infideles scripturas adulterantes, sicuti antea pro ymaginibus et consecracione aquarum fecerunt. Item dicunt, quod Christus, verus deus et homo, sine consuetudine nunc currente et sine vestibus, quibus nunc utuntur, corpus suum et sanguinem ministravit, cuius ritum apostoli non mutaverunt; patet Math. XXVI°, Marci XIV°, Luce XXII°, Actorum II°.

Item dicunt, quod certissimum est et minime periculosum, sacerdotes Christi, de quanto propinquius possunt, Christum et eius apostolos in distribucione cene dominice imitari, nec alium ritum assumere interim, quod hec causa non fuerit terminata.

Item constituciones apostolorum et Christi non dicimus esse constituciones humanas; patet de Christo deo patre sibi testimonium perhibente Math. III°: hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite! Et matre ministris suadente: quecunque dixerit vobis, facite! Et apostolus ad Romanos: tantum digne evangelico conversemini. Et iterum: omnia, quecunque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine domini nostri Jesu Christi facite! Item

jíce, že sou Corandovi v kázaní překazili. Ale 1421
když oznámil po druhé, že by chtěl oumysl bratří oznámiti, kteříž mají o rouše kněžském pro posvěcování večeře Krystovy, šel jest veliký lid k Matce boží Sněžné, aby jeho slyšeli, kterýžto ta a těm podobná slova, kterak mistr Petr z Mladěňovic byl oznamuje, opětoval: nejprvé že tento oumysl jest bratří táborských o rouše a o ornátích při posvěcování, že by všem těchto nebezpečných časů, jenž chtí svobodni učiněni býti, potřebí jest zůstati na prahu v mezech cesty života a pravdy Krystovy; druhé že proti lidem vysokým, kteříž písma nepříslušná k ornátům přivodí, a bratrská písma cizoložícím chtí proti nim se zasaditi a s nimi činiti jako proti jiným nevěrným, jako sou prvé pro obrazy a pro posvěcování vody učinili. Item opět že Krystus, pravý Bůh a člověk, bez obyčeje a navyklosti nyní běžící, bez roucha, jehož nyní požívají, tělo své a krev rozdával, jehožto obyčeje apoštolé neproměnili, jakož o tom svatý Matthouš v 26, Marek v 14, Lukáš v 22, Actis 2.

Opět že nejjistější jest a není nebezpečné kněžím Krystovým, čím blíže mohou Krysta a jeho apoštolův v pamatování večeře Krystovy následovati a jiného obyčeje sobě nevymyšlovati, jakož tato příčina nebyla dokonána.

Item (z) ustavení apoštolův, Krystových a ne lidských, zjevno jest o Krystu, o němž Bůh otec svědectví vydával Math. 3: Tentoť jest syn můj milý, v némž mi se dobře zalíbilo, jeho samého poslouchejte! A opět matka jeho služebníkům radila: Což vám koliv dí, učiňte! Apoštol k Římanům: Toliko hodně ve čtení obcujte. A opět: Všecky věci, kteréžkoli činíte, v slovu nebo v skutku, všecko ve jméno pána našeho Ježíše Krysta čiňte! Opět v Skutcích 16 a k Římanům:

[k]) adducentibus . . . adulterantibus PWWolf.

1421 Actorum XVI° apostoli tradiderunt suas et seniorum tradiciones servari. Ideo ad Romanos dicit apostolus: observate eos, qui dissensiones et offendicula faciunt. Item Math. XV°: sine causa colunt me docentes doctrinas et statuta hominum.

Item dicimus, quod ritus iste, quem servant moderni sacerdotes in distribucione cene dominice et misse, nec est in lege antiqua nec in nova fundatus. Et caucius esse servare ritum vestium sacerdotum legis veteris vitulos offerencium, quam ritum noviter adinventum et infundabilem, et quod ad hoc dicit propheta: sicut exaltantur celi a terra, sic exaltate sunt vie mee a viis vestris.

Item dicunt, quod tales illi appreciantes in eo confunduntur, quod minus puniunt transgressores mandatorum dei et confundunt, quam tradicionum transgressores noviter adinventarum.

Item dicunt, quod tales magistri ad excusandum suos ritus infundabiles dicunt, aliqua esse mandata maiora, aliqua minora, adicientes: si quis scandalisaverit unum de pussillis istis [l]. Hoc nobis in recompensam [m] laboris retribuunt; et licet dicant, quod multi propter eorum ornatos et propter violacionem seniorum institucionum a veritate recedunt et specialiter domini, respondetur, quod tempore apostolorum plures propter communionem et propter predicacionem accesserunt ad vitam, quam propter ornatos; sic et nunc fit.

Item si allegatur, quare ergo destituentes ornatos non lavant pedes et non manducant post cenam corpus et sanguinem Christi, sicut Christus fecit, respondetur, quod illi ritus sunt per apostolum misticati Cor. V°: epulemur in azimis sinceritatis et veritatis et non in fermento malicie et nequicie. Induantur igitur sacerdotes dominum Jesum et viscera misericordie, scilicet benignitatem, mansuetudinem etc., quibus induti offerant corpus et sanguinem Christi. Si autem dicunt: destituentes ritum iudicamur ab aliis, respondet apostolus: nemo vos iudicet in cibo et potu. Item si dicitur, quod vestimenta ista sunt figura multorum, que tamen ex scriptura minime probari possunt, respondebimus eis: si omnia figurativa debent applicari et quia spine

Vystřihajte těch, kteříž různice a úrazy činí 1421
Math. 15: Nadarmo mě ctí, učíce učení lidská a ustanovení.

Item opět obyčej, kterýž zachovávají nynější kněží v rozdávání a v mše sloužení, ani v Starém ani v Novém zákoně nemá. A podle toho dí prorok: Jakož povýšena sou nebesa od země, tak povýšeny jsou cesty mé od cest vašich.

Opět praví, že takoví osobujíce sobě nálezky lidské, mají pohaníni býti.

Item praví mistři vymlouvajíce své obyčeje, ješto základu v zákoně nemají, že sou některá přikázání větší, některá menší, přivodíc tuto řeč: Pohoršil-li by jednoho z nejmenších těchto etc., tím se nám odplacují za práci. A ačkoliv praví, že by mnozí pro jejich ornáty a pro přestupování ustanovení předkův od pravdy odstupovali, zvláště páni, odpovídáme, že za času apoštolův mnozí pro přijímání a pro kázaní odstupovali od života věčného víc než pro vornáty; též i nyní se děje.

Item jakož mluví: Pročež tehdy, rušíce obyčeje ornátův, neumývají noh lidem a nejedí těla a krve Krystovy, jako Krystus činil? odpovídám, že ti obyčejové jsou od apoštola duchovně oznámeni Korynt. 5: Hodujme v přesnicích upřímnosti a pravdy a ne v kvasu zlosti a nepravosti. Protož oblecte se kněží pána Ježíše a střeva milosrdenství, totiž dobrotivosti, tichosti etc., kterýmižto jsouc oblečení obětujte tělo a krev Krysta pána. A pak-li dějí zastávajíce obyčeje, že my rušíce ty obyčeje, souzeni býváme od jiných, odpovídá apoštol: Žádný vás nesuď v pokrmu a v nápoji. A pak-li dějí: Roucho toto jest znamení a figura mnohých věcí, kteréž však z písma nemohou provedena býti, odpovíme jim: Jestliže všecky věci znamenajícím měly by přivozovány

[l]) istis etc. P. — [m]) recompensi WA.

1421 significant divicias, lupi falsos prophetas, vituli Christum ymmolatum, alligent ergo illa omnia [n]) collo, quando missare volunt. Vel aliter dicimus, quod non contradicimus, quod in distinccionem habeatur vel teneatur aliquod signum moderatum, non ab antichristo institutum, in quo offerentes Christum a laycis distinguantur: in hoc volens, ut in superpelliciis divina ab omnibus peragerentur [o]). Predictas igitur materias dedit in uno libello conscriptas et sic de Praga recessit.

Item eodem anno mense Januario Ziska cum Thaboritarum gente ad confinium pervenit Plznense et Chotiessow, virginum monialium, ac Kladrub, monachorum monasteria, obtinuit. Deinde ad civitatem Misam alias Strziebro properat et audito [p]), quod Sswamberg, magnus Thaboritarum persecutor, cum pauca gente in [q]) Kraslikow castrum venisset, statim a civitate Misa recedunt et ad Kraslikow, castrum firmissimum, applicant [r]) et uno tantum die verticem montis, vulgariter Hrzeben nuncupatum, violenter obtinent [s]) et altero die turrim una [t]) cum ponte acquirunt. Quod cernens Bohuslaus Sswamberg, castri dominus, quod non valeret subsistere, timens et sciens, si per potenciam Thaborite prefatum castrum introierint, tunc nullatenus eum cum suis omnibus vivere permittent, rogat igitur, ut dirigatur pro domino Petro dicto Zmrzlik [u]), quondam magistro monete, qui pro tunc claustrum Kladrub, quod acquisierant [v]), possidebat, quia sibi et non alteri vult de castro condescendere et in manus ipsius se cum suis tradere. Et ita factum est, quod veniente prefato domino Petro de castro Sswamberg sibi condescendit et cum suis clientibus captivitatem eidem domino Petro promiserunt. Qui quidem dominus Petrus difficulter a Thaboritis obtinuit, ut in vita vivi remanerent. Et dimissis clientibus super caucione dominum Bohuslaum [w]) in castro sub custodiis ibidem reliquerunt.

Item eodem tempore in diebus Januarii magister moncium [3]) et dominus Johannes Miestecz-

býti, i že trní znamená lakomé bohatství, vlcí 1421
falešné proroky, telata Krysta ukřižovaného; nech ty věci všecky na hrdlo sobě přivěsí, kdyžto mši slonžiti chtí. Anebo pravíme takovým a neodmlouváme, aby v rozeznání jmíno nebo držáno bylo nějaké znamení skrovné, ne od Antykrysta ustavené, v čem, obětujíce Krysta, od sprostného lidu dělí se v tom: chtí, aby v komžích služby boží činěny byly ode všech. A protož předpovědéné kusy dal na knížkách jedněch sepsané. A tak z Prahy vyjel jest.

O dobytí některých měst a klášterův od bratra Žižky a hradu pevného Kraslikův. Item téhož léta měsíce ledna Žižka s táborským lidem do krajiny přibral se Plzeňské a k Chotěšovu, panen a jeptišek, a Kladruby, klášter mnišský, dobyl jest a potom k městu Stříbru přitáhl. To když uslyšel Švamberk, táborský veliký nepřítel a protivník, s málem lidu na Kraslíkov hrad přijel, a ihned bratří od Stříbra odtrhli sou a k Kraslíkovu hradu pevnému přitrhli a jednoho toliko dne vrch hory, jenž sloula Hřeben, násilím osedli sou a opanovali. Druhého dne věži jednu s mostem obdrželi. To vida Bohuslav Švamberk, pán toho hradu, že nemůže odolati, boje se a vida, že jestli mocí Táborští hradu dobudou a naň vejdou, tehdá žádným obyčejem jemu ani jeho živu býti nedopustí, protož prosil jest, aby bylo posláno pro pana Petra Zmrzlíka, někdy mincmajstra, kterýžto tehdáž hradu *) Kladruby, kteréhož dobyl, vládl, že jemu chce a ne jinému hradu postoupiti a v ruce jeho samého sám se i s svými dáti. I stalo se jest tak, když pan Petr přijel, i hradu Švamberk jemu postoupil a s svými služebníky vězení též panu Petrovi slíbil. Kterýžto pan Petr nesnadně to na Táborských obdržal, aby v životě živi zůstali. A propustivše služebníky pod rukojemstvím, pana Bohuslava na hradě pod stráží zůstavili.

O poražení některých Táborských na Přelouči od pana Jana Městeckého s jeho etc. Té-

[n]) d. in A. — [o]) perficerentur vel perag. P. — [p]) et audito d. in WA. — [q]) in jen v P. — [r]) in Krasl. castrum firmissimum applicant P. (Písař několik slov přeskočil.) — [s]) occupant et obtinent P, srov. překlad. — [t]) unam A, srov. překl. Konec mezery v B. — [u]) de Swoyssin et in Orlik A in m. — [v]) acquisiverat B; srov. překl. — [w]) Boleslaum A.

[3]) Mikeš Divůček z Jemniště.

*) Překlad. četl m. claustrum *castrum.*

1421 sky cum Montanis et ceteris civitatibus ac clientibus in Przelucz in quosdam Thaboritas ibidem pro tunc existentes [x]) irruunt et percussis pluribus centum XXV captivos cum Valentino presbitero ad Montes deducunt et, si quis in via pro sui vulneracione ambulare non poterat, illum ferro perimentes in via mortuum reliquerunt.

Item eodem anno Nativitatis [y]) et mense Januario Hromadka de Gistebnicz congregata rusticorum multitudine sectam Thaboritarum sequencium Chotiborz [z]), munitum opidum, obtinent et ad ultimum spoliant. Et cum aliquanta eorum pars pro apportandis expensis opidum exivisset, magister moncium, dominus Flasska [4]), dominus Johannes Miesteczsky, dominus [a]) Potha [b]) de Czastalowicz cum Montanis et ceteris civitatibus ac
Febr. 2 nobilibus in Chotiborz in Purificacione Marie irruunt et, quia civibus opidi magnum Thaborite intulerunt dampnum, igitur se cum eis defendere nolebant. Quod videntes Thaborite, quod soli non possent subsistere, se [c]) in graciam dominis eos inpugnantibus [d]) tradiderunt. Sed Montani avidi sanguinis ultra mille cum tribus sacerdotibus trucidarunt, Hromada autem cum duobus presbiteris ductus in Chrudim in medio circuli sunt combusti.

Jan. 20 Item eodem tempore ante Agnetis feria II in Sobieslaw, civitate domini de Rosis, publice a Thaboritis est proclamatum, quod quemcunque presbiterum reperirent in ornato missantem, quod eum volunt una cum ornato comburere. Hiis sic publicatis, fideles presbiteri sub utraque specie communicantes et Thaboritis in eorum ritibus non consencientes dimissis ovibus et ecclesia ad loca eis tuciora confugiunt [e]) et sic pauperes villani carentes suis presbiteris ad Thabor pro sacra communione currere oportebant.

Jan. 29 Item eodem tempore feria IV post Conversionem Pauli frater Martinus presbiter dictus Loquis, seminator omnium errorum Thaboritarum principalis, a domino Ulrico de Nova domo capitur et in turrim proicitur, quia non contentus de multis erroribus, quibus plebem infecerat,

hož času ve dnech měsíce ledna mincmajstr pan 1421
Jan Městecký s Horskými a s jinými městy a zemany na Přelouči na některé Táborské tu tehdáž obývající přitáhli sou a zbivše mnohé 125 jich jali, s Valentinem knězem do Hory přivedli, ač který z nich na cestě pro své ranění jíti nemohl, jeho na cestě dobijíc zůstavili.

O poražení Táborských na Chotěboři od tuto jmenovaných a o spálení kněze Hromádky s jinými dvěma. Item téhož léta ut supra měsíce ledna Hromádka z Jistebnice shromáždiv množství sedlákův z roty Táborských, Chotěboř, ohrazené městečko, dobyl a až do konce zkazil a zloupil. A když nějaký čas *) díl jich vyjel na pícování, aby mohli městečko špihovati, mincmejstr horský a pan Flaška a pan Jan Městecký, pan Půtha z Častalovic s Horskými a s jinými městy a s panošemi na Hromnice k Chotěboři přitáhli. A že měšťanům chotěbořským Táborští škodu učinili, protož se s nimi brániti nechtěli, to vidouce Táborští, že sami odolati nemohou, dali sou se na milost pánům je dobývajícím. Ale Horští žádostiví krve více nežli na tisíc se třmi kněžími jich zbili sou. Ale Hromada se dvěma kněžíma veden jest do Chrudimě a na prostřed rynku sou spáleni.

O ukrutnosti Táborských proti těm, kteříž v ornátích sloužili. Item téhož léta v pondělí po svaté Nětyši v městě Soběslavi pána z Rožmberka zjevně od Táborských jest provoláno, že kteréhožkoli kněze nalezli by sloužícího v ornátě, že jej chtí spolu i s ornátem spáliti. A když ty věci byly tak ohlášeny, věrní kněží pod obojí způsobou rozdávajíce a Táborským v jich obyčejích nepovolujíce, opustivše stáda ovcí pána svého i kostely na místa bezpečnější utíkali. A tak chudí sedláci nemajíc svých kněží pro svaté přijímání na Tábor musili sou běhati.

O jetí kněze Martina řečeného Loquis. Item téhož času v středu po svatém Pavlu bratr Martin Loquis kněz, všech bludův rozsévač táborský hlavní, od pana Oldřicha z Hradce Jindřichova jat jest a do věže uvržen. Nebo nemohl trpěti bludův, jimiž mnohé nakazil. Nebo nový

[x]) codd. existentibus. — [y]) anno ut supra B. — [z]) Chotieborz B. — [a]) d. in B. — [b]) Puotha B. — [c]) sed se A. — [d]) inpugnantes codd. — [e]) refugiunt W.

[4]) Arnošt Flaška z Pardubic.

*) = čás (= pars) — glossa k díl.

1421 novum quendam de venerabili sacramento evomuit errorem et heresim, ut hostias per presbiteros consecratas communis populus per se recipiat et inter se dividat, quia Christus dixit: accipite et dividite inter vos.

Item eodem tempore Zacenses exeuntes de civitate pro raptura dampnum magnum in suis receperunt. Nicolaus enim dictus Chudy [5]) cum civibus Pontensibus et Chomutow ac toto illo districtu ad generalem pacem se obligantes congregati irruunt hostiliter in Zacenses et vulneratis multis plures capiunt, quibusdam ex utraque parte interfectis.

Item eodem anno Nativitatis [f]) Ziska cum multitudine Thaboritarum post Purificacionem Marie [g]) suburbium Thachowie civitatis obtinuit hostiliter invadendo. Rex vero Sigismundus per cives Thachowie monitus literatorie, ut, si civitatem nolit perdere, cicius eis in auxilium venire festinet, qua de re rex ex omni parte gentes armorum congregat et se ad defendendum civitatem predictam preparat et disponit; sed quia Ziska dispersos habuit pro tunc fratres et suburbium Thachowie, in quo cum suis permanebat, fuerat a quibusdam incensum et per ignem aliquot sibi equi cum curribus exusti, quamobrem Ziska ad consilium aliorum pro acquirendo maiori numero fratrum Kladrub, Chotiessow monasteria ac Kraslikow castrum cum aliquot millibus fratrum muniendo versus Hradisst Thabor [h]) recedit. Rex vero senciens, Ziskam de confinio Plznensi recessise, monasterium Kladrub cum gente sua circumvallat et cum machinis et pixidibus hostiliter invadit. Qui tamen maiora dampna ab inclusis in claustro perpessus est quam ipsi [i]) inclusi viceversa. Clamabant denique quottidie ad regis exercitum: „ubi est antichristus, rex hereticus? faciatis eum transire cum impetu ad monasterium acquirendum!“ Cum ergo prefatus rex taliter campum cum civitatibus [k]) et nobilibus sibi adherentibus teneret, Ziska dirigit ad Pragenses, ut suam aliqualem sibi dirigant gentem, quia sue intencionis esset, quod

opět o velebné svátosti vymyslil sobě blud a kacířství, aby tělo boží od kněze posvěcené obecný lid sám sobě bral a mezi se dělil, pravíce, že Krystus řekl: Vezměte a dělte mezi sebou. 1421

Poražení a pobití Žateckých od Mikuláše Chudého. Item téhož času Žatečtí vyjevše z města na braní, velikou škodu na svém lidu vzali. Nebo Mikuláš řečený Chudý s měšťany mostskými a chomútovskými i s tím se vším podkrajím k obecnému pokoji se zavázavše shromáždili se a nepřátelsky na Žatecké udeřili a mnohé zranivše zjímali, a někteří s obou stran sou zbiti.

O stečení předměstí Tachovského od Žižky. Item téhož léta ut supra Žižka s množstvím Táborských po Hromnicích předméstí Tachovského města ztekl a je obdržal. Ale král Zykmund od měšťan tachovských po listech napomenut jsa, aby, jestliže nechce města ztratiti, aby tam spíše jim *) lid ze všech stran branný shromáždoval a se k obraně a k retování připravil. Ale Žižka rozptýlené tehdáž měl bratří a předměstí Tachovské, v němžto s svými ležal, od některých bylo ohněm zapáleno. A tu sou mu někteří koni s vozy shořeli. Pro kteroužto věc Žižka podle jiných, aby sobě větší počet bratří shromáždil, Kladruby, Chotěšovy a Kraslíkův hrad několika tisíci bratřími osadiv, do Hradiště Tábora jest odjel. Ale král učiv, že Žižka z kraje Plzeňského vytáhl, klášter Kladruby s svým lidem obehnal jest a praky, puškami udatně dobýval jest. Kteřížto větší škody od zavřených trpěli než zavření od nich. Volali sou zajisté na každý den na vojsko: „Kde jest antykryst, král kacířský? Kažte jemu jíti k šturmu, ať kláštera dobude!“ Protož když král tak pole s městy a se pány sebe přídržícími držali, Žižka poslal k Pražanům, aby jemu nějakou pomoc dali lidem svým, že jeho oumysl jest, že by chtěl krále Antykrysta s pole sehnati. A Pražští převelmi rádi ihned na den svaté Doroty, totiž v první čtvrtek v postě, poslali mu jízdných a pěších a se třmi sty vozův 20, aby se s Žižkou spojili a krále s pole se-

f) anno ut supra B. — g) Tak v rukopisech, ale chybně. Má býti ante Purif. M. — h) Hrad. et Th. P. — i) d. in B. — k) civibus WA.

5) Mikuláš Lobkovický na Hasištejně.

*) Překladatel přeskočil několik slov.

1421 velit regem, sicut[l]) antichristum, de campis repellere. Et Pragenses libenti animo statim in Febr. 6 die Dorothee, scilicet prima V[ta] feria in quadragesima, dirigunt equestres et pedestres cum CCC et XX curribus, ut cum Zizka conveniant regem de campis repulsuri. Et cum Dobrziss convenissent, simul properant versus Mendicum et Horzowicz[m]) et Rokyczanam una cum quodam castello matris domini de Rosis, Wilsteyn nuncupatum, quod obtinent. Et cum adhuc per quinque miliaria a rege distarent, dissolvit rex suum exercitum et non audens hostes expectare fugit de campis, versus Lithomierzicz equitando per- Febr. 26 venit et abinde feria IV ante Salus populi cum reginis[n]) Montes intravit et ibi moram trahens Brunnam se cum prefatis reginis transduxit. Thaborite vero cum in Rokyczanam[o]) fuissent pacifice recepti, monasterium cum altaribus turpiter concuciunt et in rebus inhabitantes crudeliter spoliarunt ac unum ex presbiteris captum inhumaniter in eodem loco comburunt et plurima dampna civitati inferentes transferunt se Febr. 14 omnes versus Plznam et in die Valentini Pragenses cum Thaboritis et nobilibus adherentibus civitatem Plznensem ex omni parte circumvallarunt et in primo aggressu suburbium cum molendinis obtinuerunt. Fueruntque pro tunc in civitate plures nobiles cum suis clientibus et multis presbiteris, qui fortiter civitatis muros defendebant. Et elapsis IV septimanis, postquam propugnacula muri fuissent eis per pixides aliqualiter destructa, timentes exercitus impetum, utrisque partibus consencientibus, scilicet Pragensibus et Thaboritis cum nobilibus eis adherentibus ex una et Plznensibus cum nobilibus et civitatibus Misa, Domazlicz et Thachow et ceteris eis[p]) in lantfrid adherentibus parte ex altera, treugas pacis usque ad novum annum venturum, videlicet cum scriberetur anno domini MCCCCXXII, inierunt literis et sigillis suis ex utraque parte muniendo, talibus condicionibus adiectis, quod Plznenses cum sibi adherentibus sine mora suos expediant ad regem Sigismundum legales nuncios, qui pro tunc de Montibus Brunnam se transtulerat carens gentibus pro Pragen-

hnali. A když sou se v Dobříši spolu sjeli a 1421 přibližovali se k Žebráku, k Hořovicím a Rokycanům a k jednomu hradu mateře pana z Rožmberka řečenému Wilštayn, kterýž sou dobyli, a když ještě pět mil byli od krále, rozpustil král své vojsko a nesměv Žižky s jeho lidmi dočekati, utekl z pole a utekl do Litoměřic a odtud v středu před středopostním čtvrtkem s královnou do Hory přijel jest a tu pobyv do Brna s předpovědénými královnami se přestěhoval. Ale Táborští, když sou v Rokycanech byli pokojně přijati, klášter s obrazy mrzce stloukli i na statku obyvatele ukrutně zloupili a jednoho z kněží javše na témž místě spálili a mnohé škody učinivše městu, všickni se přestěhovali k městu Plzni. A na den svatého Valentina Pražští s Táborskými a se pány jich se přídržícími město Plzeň se všech stran obehnali sou a v prvním přístupu předměstí s mlýny obdržali. I bylo jest tehdáž v městě mnoho urozených pánův s svými zemany a služebníky, s mnohými kněžími, kteříž sou silně zdí městských bránili. A když minuly čtyry neděle, když srubové a podsebití na zdech z pušek zrušeno, bojíce se šturmu vojska s povolením obojí strany, Pražských a Táborských se pány jich se přídržícími s jedné, a Plzeňských se pány a městy Stříbrem, Domažlicemi a Tachovem a jinými v lamfrydu z strany druhé, příměří pokojné až do Nového léta příštího, totiž když by se psalo 1422, mezi sebou učinili sou, listy a pečetmi s obou stranou utvrdivše, přidavše takové výmluvy, aby Plzeňští s přídržícími se sebe bez prodlení své posly poslali k králi Zygkmundovi, kterýžto tehdáž do Brna se přestěhoval nemaje lidu, protože sou je Táborští s Pražskými s pole sehnali. Ti pak poslové oustně i psaním prositi měli krále, aby ráčil dáti přistoupiti ke čtyrem artykulům, od Pražských a Táborských oznámeným, a jim nepřekážeti v plnění jich, a zvláště Plzeňským s přídržícími se jich milostivě odpustiti, aby k čtyrem artykulům Pražanům povolili s Táborskými. A toto přidáno bylo: Budto pak král že by přistoupil k tomu neb přistoupiti ráčil neb nic, tehdá po vyplnění jednoho měsíce od učiněné smlouvy povinni budou Plzeň-

[l]) scilicet AB. — [m]) Harawicz AB. — [n]) cum regina sua et regina fratris sui, regis Wenceslai A. — [o]) Rokyczana B. — [p]) d. in AB.

1421 sium de campis repulsione. Hii quidem nuncii ore et scripto petere debebant regiam maiestatem, quatenus velit ad IV articulos per Pragenses datos accedere et eosdem in practica non inpedire et presertim ipsis Plznensibus cum sibi adherentibus graciosius indulgere, ut ad predictos IV articulos Pragensibus consenciant. Et adiectum fuit, sive regia maiestas accesserit vel accedendum indulserit, sive non, tunc elapso unius mensis spacio a facta pretacta concordia tenebuntur Plznenses cum omnibus supradictis adherentibus pretactos IV articulos in suis civitatibus, opidis et villis non inpedire, sed dare presbiteris de parte Pragensium venientibus libertatem verbum dei predicandi et si qui velint sub utraque specie communicare, nec quemquam prohibere aut quicquam molestie alicui debent inferre, et hoc ad terminum prefixum, novum scilicet annum, sub penis in litera expressatis. Hac sic parcium facta concordia dissolvitur exercitus et movet castra versus Chomutow. Plznenses vero missis nunciis ad regem, civitatem et muros cum fossatis quottidie emendantes, concordiam factam non servantes nullum presbiterum de parte veritatis pro evangelisando populo verbo dei et sacramentum eukaristie ministrando manere in civitate permiserunt.

Item eodem anno, scilicet MCCCCXXI currente, in mense Februario in Moravia novum Thabor in quadam insula fluminis Morava in villa dicta Nedakunicz prope Straznicz inchoatur. Et hii Thaborite, rustici scilicet cum quibusdam presbiteris simulque clientibus, monasterium Welhrad [q]) obsidentes abbatem metseptimum cum monasterio et [r]) libris plurimis combusserunt. Timentes igitur episcopus Olomucensis et barones cum civitatibus [s]) Moravie, ne fortificatis Thaboritis dampna intolerabilia prout in regno Bohemie susciperent, campum omnes cum Australibus pro expugnanda insula rapuerunt et, cum impetum in insulam facerent, prostrati sunt multi de Australium parte et civium Olomucensium. Qua de re simul contendentes incensis budis a campis recesserunt. Hanc eciam et Ungari [t]) insulam attemptaverunt acquirere, sed offensi di-

ští se všemi sebe přídržícími k čtyrem artykulům v svých městech, městečkách a i vsech nepřekážeti, ale dáti kněžím, z strany pražské přicházejícím, svobodu slovo boží kázati. A budou-li chtíti kněží pod obojí způsobou přijímati, nikoli nebrániti ani žádné truchlivosti nižádnému nečiniti, a to do času určeného, totiž do Nového léta pod pokutou v listech napsanou. A když se tak smlouva stala mezi stranami, roztrhlo se vojsko a pohnulo k Chomútovu. Ale Plzenští poslavše posly k králi, město, zdi a příkopy na každý den opravujíce, smlouvy učiněné nedrževše, žádného kněze z strany pravdy čtení ani kázání(m) ani svátostmi posluhovati v městě nedopustili jsou. 1421

O začetí nových Tábořích na Moravě. Item téhož léta, totiž 1421, běžícího měsíce února v Moravě nová věc na jednom ostrově v řece ve vsi řečené Nedakunice blízko Strážnice začala se. A ti Táboři byli sedláci s kněžími a s některými zemany. Klášter Velehrad obehnavše dobyli a opata samého sedmého s klášterem a s mnohými knihami spálili sou. Protož boje se biskup olomúcký a páni s zemany moravskými, aby nezsíléce se Táborští škod jim nezčítedlných jako v království Českém neučinili, na pole všichni s některými Rakušany, aby toho ostrova dobyli, vytáhli sou. A když jsou k ostrovu šturmovali, poraženi sou mnozí z strany rakouské a měšťan olomúckých. Pro kteroužto věc spolu svadivše se, zapálivše boudy, pole opustili jsou. Nebo byli sou na tom ostrově krvaví kněží vražedlní, ku podobenství laykův bradatí, bez pleší,

[q]) Welehrad PB. — [r]) cum A. — [s]) civitatibus P, jinde clientibus. Srov. překlad. — [t]) vulgari ALobk.

1421 miserunt. Fueruntque in eadem insula sanguinolenti presbiteri, qui ad instar laycorum barbati sine tonsura arma capiebant et missando ritum ecclesie non servabant, sed in vestibus propriis, dicto Paternoster, conficiebant, quorum supremi duo erant, Bedrzich et Thomas de Wizowicz [u]) complices.

Febr. 28 Item eodem anno et tempore, ubi supra, ultima die Februarii allata est litera Pragam a Nicolao, electo episcopo Thaboritarum, et Giczin, arcium liberalium magistro, continens flebilia et religioni christiane prius inaudita, qualiter in monte eorum Thabor ex perversa quorundam presbiterorum doctrina et presertim cuiusdam Martini, presbiteri de Moravia, ultra quam quadringenti utriusque sexus heresi picardica, de qua superius facta est mencio, essent infecti, qui pertinaciter tenent, quod in sacramento altaris non sit verum corpus Christi et eius sanguis, sed solum panis, qui est signum solum, cum sumitur, corporis et sanguinis Christi. Et sic nec [v]) coram sacramento debere genuculari [w]), neque aliquam inpendere veneracionem, nec in crastinum reservari. Qua de re omnes monstrancias, in quibus corpus Christi populo exponebatur, confringebant et velut gentiles et perfidissimi Judei sacramentum corporis Christi eicientes de monstranciis comburebant et pedibus conculcabant. Hoc idem de pixidibus, in quibus sacramentum corporis Christi, et calicibus [x]), in quibus sanguis Christi servabatur, faciebant, calices argenteos et monstrancias concucientes vendebant et, si quos videbant sacram eukaristie communionem frequentare, illudentes dicebant: adhuc noc dimittitis illum papilionem! Petunt igitur prefati Nicolaus episcopus et Giczin presbiter, ut Jacobellus et Johannes Przibram, arcium liberalium magistri, darent eis informacionem, qualiter talibus erroneis sit obviandum ac resistendum, et exhortantur, ut diligenter invigilent, ne eodem errore Pragensis populus inficiatur. Quapropter dominica die, qua canitur Letare, que fuit secunda dies Marcii, ex mandato magistrorum et consulum [y]) omnes predicatores in suis sermonibus predicarunt et publi-

odění na se brali a, když mše sloužili, obyčeje kostelního nezachovávali sou, ale v vlastním rouše odříkajíc páteř a slova posvěcování. Z nichžto hlavní byli dva, Bedřich a Tomáš z Věžonic ve zlém tovaryšství tovaryši. 1421

O přinesení listů do Prahy od Mikuláše, voleného biskupa Táborských, a Mistra Jičína.

Téhož léta a téhož času posledního dne měsíce února přinesen jest list do Prahy od Mikuláše, voleného biskupa Táborských, a od Jičína, mistra umění svobodného, zavíraje v sobě věci plačtivé a v náboženství křesťanském prvé nikdy neslýchané, kterak na jich hoře Tábor z převráceného některých kněží, a zvláště Martina Loquis z Moravy, že více než na čtyry sta obojího pohlaví kacířstvím pikhartským, o němž prvé zmínka nahoře byla učiněna, jest nakaženo, kteřížto kacířstvo neustupně drží, že v svátosti oltářní nebylo by pravé tělo Krystovo ani jeho krev, ale toliko chléb, jenž jest znamení toliko, když se přijímá tělo a krev Krystova. A tak ani před svátostí oltářní nemá býti na kolena klekáno, ani která poctivost okazována, ani do zajtří chována. Pro kteroužto věc všecky monstrancí, v nichžto tělo Krystovo bylo vystavováno, lámali sou a jako pohané a nejnevěrnější židé svátost těla Krystova vymítajíc z monstrancí, pálili a nohami tlačili. (Tuť, mám za to, selhal, jestliže s sám očima neviděl.) A totéž z nádob čili, v nichžto tělo boží bývalo, a z kalichu, v němž krev Krystova chována bývala, vylévali na zem a monstrancí stříbrné a kalichy lámali a prodávali. A když které viděli svátosti oltářní přijímati, posmívajíc se jim říkali: „Ještě nenecháte s pokojem toho motýle?“ Protož prosili jsou předpověděný Mikuláš biskup a Mistr Jičín kněží, a(by) Mistr Jakoubek a Mistr Jan Příbram dali jim naučení, kterak by takovým bludným mohli opříti se a odolati. A napomínali sou, aby toho bedlivě pilni byli, aby týmž bludem pražský lid nebyl nakažen. Pro kteroužto věc v neděli, v kteroužto spívá se Laetare, jenž byl druhý den března, z přikázaní purgkmistra a kon-

[u]) Wiežonicz B, srov. překlad. — [v]) Místo et sic nec má W necnon. — [w]) genic. B. — [x]) et de cal. P. — [y]) magistri civium et consulum necnon et magistrorum B, srov. překlad.

1421 carunt pretactam enormem heresim fidei catholice plurimum destructivam precipientes ex parte consulum, ut nullus hospes tales in suas suscipiat domos, sed si qui venerint, quod eos consulibus deferant et in Praga manere non paciantur. Sed non obstante Pragensium consulum licito mandato multi in Praga de utroque sexu fuerunt infecti, de quorum numero quidam Wenceslaus sutor, civis Pragensis, post festum Marie Magdalene propter eius pertinaciam eodem anno est combustus, ut de post patebit.

Item propter pretactam heu heresim fratres in Hradisst seu Thabor commanentes in duas partes, picardicam scilicet et Thaboriticam, fuerunt divisi, ita quod Thaboritica fidelior pars ultra ducentos utriusque sexus picardica heresi infectos de monte Thabor repulerunt, qui per silvas et montes divagantes in tantam quidam ex eis devenerunt vesaniam, quod tam viri quam mulieres abiectis vestibus nudi penitus incedebant dicentes, se fore in innocencie statu, et quod propter primorum parentum transgressionem vestes assumpte fuissent. Et ex eadem frenesi opinati sunt, se non peccare [1]), si frater cum sorore carnaliter miscebatur. Et si qua conceperat, de spiritu sancto se dicebat concepisse, et multo plura proh dolor ab eis fiebant, quod non est dignum posteris relinquere exarata.

Item post aliquantulum tempus, ante scilicet Georgii, Ziska in Hradisst a Verona veniens et in Klokot villa quinquaginta [2]) utriusque sexus de predicta Picardorum secta combussit, de quorum numero duo fuere presbiteri, quorum unus vocabatur Petrus Kaniss. Qui omnes ad exortacionem predicti Zisce cedere a suis erroribus nolebant, sed letanter cum risu ad ignis voraginem accesserunt dicentes, se hodie cum Christo in celis regnaturos. Et post recessum

šelův i také mistrův všickni kazatelé na svých kázaních kázali sou a oznámili předpověděné kacířstvo, víru křesťanskou náramně kazící, přikazujíce z strany konšelův, aby žádný hospodář takových do svého domu nepřijímal, ale ač by kdo takový přišel, aby ho konšelům oznámili, a aby v Praze nebyli trpíni bydliti. Ale neprospělo přikázaní konšelské slušné. Mnozí v Praze obojího pohlaví nalezeni jsou nakažení tím kacířstvím, jako Václav švec, měšťan pražský, kterýžto po svaté Maří Magdaleně proto téhož léta jest spálen, jakož o tom bude praveno potom. 1421

Item (pro) předpověděné kacířstvo pohříchu bratří v Hradišti Tábora bydléce na dvě straně jsou rozdělení, totiž pikhartskou a táborskou, tak že táborská větší strana více než na dvě stě obého pohlaví nakažených pikhardským kacířstvím z hůry Tábor sehnali sou. Kteřížto po lesích a po horách bloudíce, v tak velké bláznovství někteří přišli sou, že tak muži i ženy zavrhše roucho i oděv ovšem nazí chodili, pravíce se býti v stavu nevinnosti, a že pro prvních rodičův přestoupení roucho zamyšleno. A z toho bláznovství domnívali se, že by nehřešili, kdyby bratr s sestrou se spojil a, když by která počala, že by duchem svatým počala. A mnohem více pohříchu zlého se dálo, ješto to není hodné psáti pro potomní. (O vyhřebený mistře Vávro na onom světě, že si ty psáti směl, neviděl-lis jistoty toho a neslyšel-lis ušima sám od nich. Byl-li si ty časy živ, tyto řeči a klevety do mně*) nemohou a místa ve mně nemají, by to pravé bylo. Ba i těchto nadepsaných lží mohls je v řiti shnojiti s sebou leže v hrobě.)

O spálení nakažených kacířství(m) u Klokot.

Item po některém času před svatým Řehořem Žižka do Hradiště od Berouna přijev u Klokot vsi padesáte obojího pohlaví předpověděným kacířstvím nalezl nakažených, kteréžto všecky spálil. Z jichžto počtu byli dva kněží, jeden Petr Kaniš. Kteřížto všickni k napomínání Žižkovu od svého bludu nechtěli odstoupiti, ale vesele smějíce se do ohně šli jsou pravíce, že dnes s Krystem budou kralovati. A po odjetí Žižkové

[1]) peccasse B. — [2]) 4ta P.

*) Tak v rukop.

1421 Zisce fratres ibidem existentes XXV de eadem secta picardica combusserunt.

Item eodem tempore quidam de Picardorum heresi predicavit in partibus plures erroneos et hereticos articulos, inter quos sequentes fuerunt ab eo publice predicati, primo quod heresis est flectere genua coram altaris sacramento, cum ibi non sit verum corpus Christi, sed tantum panis et manna, quia Christus cum toto corpore ascendit in celum et non remansit hic aliud, nisi panis et vinum confectum seu benedictum, quod sumendum est pro confortacione contra hostes spirituales. Item uxor debet esse parata viro suo, quandocunque et ubicunque vir postulaverit, eciam in ecclesia tenetur uxor debitum viro reddere et post statim communicare. Item vir potens prolificare et si sua uxor est[b]) antiqua vel sterilis, dimissa ea potest iuvenem superducere. Item populus[c]) potest se ipsum cum illo pane benedicto communicare, dummodo per sacerdotem benedicitur et ad altare deportatur, quia manus sacerdotis non est dignior quam cuiuscunque boni layci. Et sic de pluribus aliis erroneis articulis.

Item anno eodem, scilicet MCCCCXXI, currente facta cum Plznensibus aliquali[d]) concordia, ut supra tactum est, totus exercitus movetur versus Chomutow civitatem, quam XV die Marcii, scilicet sabbato ante Domine ne longe potencialiter circumvallant. Et cum Theutonici per menia murorum exercitum advenientem blasphemarent et eum eo die cum inpetu repellerent, statim in crastino, hoc est dominico die, quo cantatur[e]) in ecclesia dei[f]) Domine ne longe, exercitus inpetum fecit in civitatem ex omni parte fossata et muros invadendo. Et non obstante, quod incole civitatis liquatam picem ac ferventis aque liquorem funderent[g]), Pragenses tamen ex una et Thaborite parte ex altera[h]) una cum castro acquirunt civitatem, quam ingredientes magnum committunt spolium, ita quod simile in diviciis numquam invenerunt, omnesque ci-

bratří tu někteří zůstavše ještě jich 25 spálili 1421
z též roty.

Item téhož času jeden z pikhartského kacířství kázal mnohé bludné a kacířské artykule a to tyto: Nejprvé, že kacířství je klekati před svátostí oltářní, poněvadž tu není tělo Krystovo etc. (O milý chvistče*)! ano při tobě samém to kacířství bylo jest, nebo často, abrž vždycky v tomto svém spisu jmenuješ býti svátostí toliko), ale toliko chléb a manna. Nebo Krystus s celým svým tělem vstoupil do nebe a tak tu nezůstává než chléb a víno posvěcené nebo žehnané, kteréžto věci mají přijímány býti pro posilnění duchovních nepřátel. Item že žena má býti hotova muži svému, kdykoliv a kdekoliv muž požádal by; i také v kostele povinna jest dluh platiti muži. (O lháři! neměl si čím zohyzditi Táborských všemu světu než lžmi.) Item muž, který by mohl ploditi a měl ženu starou a neplodnou, opustě ji, můž sobě mladou pojíti. Item lid obecný můž sobě sám chléb ten žehnaný bráti, když již od kněze jest požehnaný a na oltář přinesen. Nebo ruka kněžská není hodnějši nežli ruka jednoho každého layka dobrého. A tak mnohé jiné artykule kacířské kázal.

O dobytí Chomútova a lidu v něm spálení. Item téhož léta, totiž 1421 běžícího, když se stala s Plzenskými některaká smlouva, jakož nahoře dotčeno jest, všecko vojsko pohnulo se k Chomútovu městu, kteréž 15 měsíce března v sobotu před Květnou nedělí mocně obehnali sou. A když Němci mezi zábradlami zdí vyhlédajíce vojsko viděli, rouhali sou se jim. A když jich toho dne k šturmu nedopustili, ihned na zajtří, to jest v neděli Květnou vojsko šturm pustilo k městu ze všech stran, do příkopů i na zdi lezouce. Nic na to nedbali, že na ně obyvatelé města spolu i horkou vodou i smolou rozpuštěnou se zdí lili. Však proto Pražští s jedné strany a Táborští z druhé strany i na hrad vlezli sou a město obdrželi, do něhož všedše velikou loupež učinili sou a všecky muže města mečem zhubili sou a některé ohněm. Sotva jich

b) d. in A. — c) populus laycalis P, srov. překlad. — d) aliqua A. — e) canitur B. — f) d. in B. — g) super ascendentes muros fund. P. — h) Prag. ex una parte et Th. ex altera W.

*) Nadepsáno: pizdaři.

1421 vitatis viros gladio et igne interimentes vix XXX in vita salvarunt, ut cadavera mortuorum sepelirent. Fueruntque ab hiis sepulti ultra duo millia et quindecim centena demptis plurimis combustis clientibus, civibus, presbiteris et Judeis. Thaboritarum vero inique mulieres horrendum ibidem scelus commiserunt, mulieres enim et virgines viros suos et parentes deflentes extra civitatem deduxerunt promittentes eis salvas abire, que cum extra civitatem devenirent, eas vestibus spoliant et pecuniis aliisque rebus ablatis in quodam tugurio vinee includentes ignis voragine consumunt[i]), nec pregnantibus parcunt, ut livorem sue iniquitatis augmentent. Obsessa itaque per Pragenses civitate totalis exercitus versus Zatecz[k]) properat. Multa castella et municiones timore percussi se eisdem subdiderunt. Timentes quoque Lunenses in Zacz legatos suos dirigunt et se cum civitate dicioni Pragensium subdunt, quam Pragenses in possessionem recipientes locatis eis ibidem, qui propter legem dei fuerant expulsi, ad Slanam applicant et, cum in civitatem inpetum facere vellent, incole civitatis se subdunt, apertaque civitate exercitum intromittunt et facta ibidem civitatis obsessione redit exercitus habito de hostibus triumpho in vigilia
Mart. 22 Pasce Pragam Makotrzas et Okorz[l]), municiones bonas, in via acquirendo.

Mart. 26 Item eodem anno, ut supra, feria IV proxima post Pasca Antoch, presbiter Thaboritarum, ut presumitur, vesanus, predicavit in circulo Pragensi de duobus cornubus bestie asserens, quod unum ex hiis cornubus sunt consules Antique civitatis et aliud magistri Pragenses, qui hiis cornubus inpediunt sanctam veritatem non permittentes sine ornatis sive plastis divinum peragere officium, sed volunt, quod in ornatis presbiteri officient, quod est expressa heresis, sicut scrofa volat. Hortatus est igitur fratres suos, ut in Praga non maneant, nec Pragensibus sint coadiutores. Qua de re divisi sunt Thaborite pro tunc in Praga existentes, ita quod quidam cum Ziska capitaneo in Praga permanserunt, alii cum presbiteris corpus Christi gestantibus recesserunt, quos prefatus Ziska insequens presbiteros pluri-

40 při zdraví zůstavili, aby těla mrtvých pochovali. A jest jich pochováno od nich více než dva tisíce a XV krom spálených mnohých zeman a kněží, židův. Ale Táborských nešlechetné ženy hřích hrozný tu jsou spáchaly. Nebo ženy a panny mužův svých a rodičův plačící ven z města vyvedše, slíbivše jim, že je zdravé propustí odjíti, kteréžto když z města vyšly, je z roucha zloupivše, peníze a klenoty od nich pobravše v jednom lise na vinnici zavřevše ohněm všecky spálily sou, ani těhotným odpustivše. A protož osadivše Pražané město, všecko vojsko pohnulo se k Žatči a mnoho tvrzí a hradův strachem jsouc přestrašeni jim se poddávali. Bojíce se také Lounští do Žatče poslali a se s městem Pražských panování poddali. Kteréžto město Louny Pražané k svému vládnutí přijavše a osadivše tu za starší, kteříž byli pro zákon boží z města prvé vyhnáni, k Slanému přitáhli sou. A když sou chtěli k městu šturmovati, obyvatelé města poddali se a otevřevše město vojsko sou pustili. A osadivše tu svými, navrátilo se vojsko, majíc nad svými nepřátely vítězství u vigilji velikonoční do Prahy a na cestě Makotřasy a Okoř tvrz obdrževše. 1421

O kázaní na rynku kněze Antocha táborského. Item téhož léta, jakož na hoře psáno, totiž v středu první po Velice noci, Antoch, kněz táborský šílený, kázal na rynku pražském o dvou rohú šelmy, potvrzuje, že jeden roh jsou konšelé Starého města Pražského a druhý roh mistři pražští, kteřížto těmi rohy překážejí svaté pravdě, dopouštějíc v ornátích a plachtách mše sloužiti svým kněžím, ješto jest to zjevně kacířství. A protož napomenul jest bratří svých, aby v Praze nebývali, ani Pražanům aby nebývali pomocníci. Pro kteroužto věc rozděleni jsou Táborští, kteříž tu v Praze byli, tak že někteří s Žižkou hajtmanem v Praze zůstali a jiní s kněžími svými tělo boží nesouc před sebou odešli sou. Kteréžto předpověděný Žižka zhoniv na mnohé kněží rány vložil jest.

---

i) omnes consumunt W. — k) Žatecz B. — l) Wokorz B.

1421 mis affecit plagis et eodem die cum Pragensibus equitat Veronam circumvallare, quam prima die Aprilis, que fuit feria III ante Ambrosii, cum inpetu obtinent et Koblich [m]) militem cum aliis suis complicibus de turri proiciunt, quos statim tritulatores seve concuciunt; plebanosque cum XXXVII aliis presbiteris et monachis ac tribus magistris collegiatis collegii Karoli [6]) et quodam milite et quibusdam Pragensibus civibus, qui de Praga fugerant, Ziska cum sua [n]) comitiva comburit non obstante quorumdam clamore et presertim militis dicti Dupowecz, quod vellent penitere et veritati usque mortem adherere. Infra illud tempus Mielnicenses sub salvo conductu se ad IV articulos tenendos proscribunt; Smirziczsky [7]) eisdem capitaneus preficitur.

Item eodem tempore Conradus archiepiscopus sub salvo conductu Pragensium Pragam veniens se cum eisdem pro defensa IV articulorum proscripsit, quibus peractis Te deum laudamus per ecclesias cantatur pulsatis campanis, de quo Thaborite sunt male contenti et precipue ipsorum sacerdotes dicentes: iam Pragenses iterum bestiam antichristianam medentur [8]).

Item eodem anno, ut supra, sabbato ante Tiburcii, que fuit dies XII [o]) Aprilis, Pragenses movent suum exercitum versus Brodam et primo ad castellum Thussen dictum domini Michalczonis prope Antiquam Boleslaviam applicarunt, quod infra triduum se subdidit, sic tamen, quod in eo existentes salvis corporibus recedere pacifice dimittantur. Munitaque eadem municione Apr. 16, 17 progrediuntur Brodam, quam feria IV post [p]) Tiburcii circumvallant et die sequenti facientes sine omni ordinacione inpetum, licet fossatis et defendentibus esset bene munita, infra tamen spacium aliquot horarum fossatis acquisitis muros ascendunt et civitatem introeunt, multis tamen de parte Pragensium vulneratis et percussis, paucis vero interfectis. Theutonici vero regis Ungarie ibidem stipendiarii ad ecclesiam fugientes turrim eius obtinent et se pro posse defendunt, sed minime resistere valebant. Pragenses enim cum suis ecclesiam incendentes circa CC

O dobytí Berouna. A toho dne táhl jest 1421 Žižka s Pražany k Berounu, aby jej obehnal. Kterýžto prvního dne dubna měsíce v outerý před svatým Ambrožem šturmem dobyli sou a Kobliha rytíře s jeho tovaryši s věže smetali sou, kteréžto ihned cepníci ukrutně zmlátili sou, a kněží s jinými se 36 a některými jinými pražskými měšťany, kteříž byli z Prahy utekli, a s nimi jednoho rytíře Žižka s svou rotou spálil jest, nedbav na to, že sou volali, a zvláště rytíř řečený Doupovec, že chce se káti a pravdy až do konce přídržeti. A v tom času Mělničtí pod bezpečným průvodem do Prahy přijeli a ke čtyrem artykulům k držení se zapsali, vzavše sobě za hajtmana Smiřicského.

O Konrádovi arcibiskupu. Item téhož času Konrád, arcibiskup český, pod bezpečným glejtem do Prahy přijev s Pražskými se zapsal, že chce hájiti s nimi čtyr artykulův často psaných. To když se stalo, po všech kostelích Te Deum laudamus zpívali sou s zvoněním zvonův. A to sou Táborští zle přijali a zvláště kněží pravíce: již opět Pražští hovado antykrystovo léčí.

O Brodu Českém. Téhož léta v sobotu před svatým Tyburcím 13 den dubna měsíce Pražští vytáhli sou vojensky k Brodu Českému a nejprv k Toušeni. Kteřížto ve třech dnech dali sou se jim, tak aby ti, kteříž na něm byli, mohli bezpečně sjíti bez úrazu svých osob. A osadivše jej táhli sou k Brodu Českému. A v středu po svatém Tyburcí obehnali sou jej. Na zajtří spustivše šturm, ačkoliv příkopy byly dobře lidem osazeny, však obdrževše brzce příkopy na zdi sou vlezli a do města vešli. Avšak mnoho bylo zraněných z strany Pražských, avšak málo na smrt zbitých. Tehda Němci, žoldnéři královští, utekli sou k kostelu a na věži se bránili, však odolati nemohli. Nebo Pražští do kostela všedše *) okolo dvou set jich spálili a mnohé cepami po ulicích sou zbili. Mezi nimiž bylo 10 kněží s farářem, kteřížto též ohněm a mečem zhynuli sou, s Mikulášem Návarou a Čberem, písařem výborným krále Václava, v sudě spáleni jsou.

[m]) Koblich WA. — [n]) d. in A. — [o]) codd. XIII. — [p]) d. in W.

[6]) Srov. Tomkův DP. IV, 139. — [7]) Jan Smiřický ze Smiřic. — [8]) Srov. Tomkův DP. IV, 141.

*) Překladatel četl: incedentes.

1421 combusserunt et plures tritulis et ferro in plateis civitatis interemerunt, inter quos fuerunt XVIII presbiteri cum plebano, qui ignis [q]) voragine et ferro ceciderunt cum Nicolao dicto Navara vel Czber, scriptore cathedrali egregio regis Wenceslai, in vase combusto [r]).

Item eodem tempore, dominico scilicet die post Tiburcii, que fuit XX [s]) Aprilis, quidam laycus picardicus infra prandium ecclesiam sancti Galli intrando et recepto cum monstrancia corporis Christi sacramento in terram proiecit, sacramentumque corporis Christi contrivit et sanguinem preciosissimum effudit de calice. Qui statim est captus et tortus, demum foris civitatem in vase celeriter combustus.

Item eodem tempore audientes Gurinenses [t]) tam subitam Brode civitatis acquisicionem et multorum ibidem civium et clientum interfeccionem, nimium perterriti suam mittunt ad Brodam ambasiam cum plena potencia incolarum [u]), seque deo et Pragensibus subdunt et petunt, ne eis noceant, quia cum eis et lege dei rebus et corpore assistere [v]) usque mortem intendunt. Factaque pretacta [w]) Gurinensium [x]) cum Pragensibus
Apr. 20 concordia Pragenses dominico [y]) in Gurim [z]) venientes eius suscipiunt possessionem et statim abinde versus Coloniam XXII die Aprilis properant et cives civitatis regis non sencientes auxilium Pragenses in civitatem suscipiunt et eis se subiciunt promittentes cum lege dei et veritate evangelica cum Pragensibus permanere. Quidam tamen ex Pragensibus monasterium Mendicancium confringunt et sex presbiteros cum plebano ibidem ignis incendio comburunt. Audientes itaque pretacta Czaslawienses et Nymburgenses, qualiter Pragenses Coloniam obsedissent, suos ibidem dirigunt concives et se Pragensibus confederant promittentes regi Hungarie non obedire et legem dei, pro qua bellum agitur, cordialiter confiteri ac presbiteros eandem predicantes tenere et defensare. Montani vero eodem die cum suo magistro moncium ac multitudine [a]) armatorum versus Coloniam ad invadendum Pragenses suum expediunt exercitum, videntesque Pragen-

Téhož času v neděli po svatém Tyburcí, 14 den dubna měsíce, jeden chlap pikhard do kostela všel svatého Havla a vzav s monstrancí tělo boží pána Krysta o zemi udeřil a potlačil a krev předrahou na zem vylil z kalicha. Kterýžto ihned jat jest a mučen a potom před městem v sudu upálen. 1421

O Kouřimu a Kolínu. Item času téhož *) Kúřímští tak rychlé dobytí města Brodu a mnohých zeman a měšťan tu zmordování, přestrašeni náramně, poslali posly do Brodu s plnou mocí všech obyvatelův města a poddali sou se Pražanům a prosili, aby jim nebylo škozeno, že s nimi podle zákona s statky, s hrdly do smrti míní zůstati. A když se stala smlouva Kouřimských s Pražskými, Pražští do Kouřima v neděli při jevše, je v své poddání přijavše, ihned odtud k Kolínu přitáhli 22 dne měsíce dubna. A měšťané kolínští nečekajíce pomoci královské Pražany do města přijali sou a jim se poddali slíbivše podle zákona božího a pravdy čtení svatého s Pražskými trvati. Někteří však z Pražských klášter mnichův žebravých vylámali a šest kněží s farářem tu ohněm spálili.

O Čáslavi a Limburku. Slyšavše Čáslavští a Limburští ty věci, kterak Pražští Kolín opanovali, své posly poslali sou k nim a spolu s Pražany se spojili, slíbivše králi uherskému poslušni nebýti a zákon boží, pro nějž se boj vede, srdečně vyznávati a kněží zákon boží kážící chovati a brániti.

O Hoře Kutně. Ale Horníci téhož dne s svým hormistrem a s množstvím oděncův přitáhli na pomoc Kolínským a vidouce pražského vojska množství okolo města ležící a již město jim poddané i zdi zbořené, navrátili se do Hory a své

[q]) igitur B. — [r]) cum Nicolao . . . combusto d. in P. — [s]) codd. XIV. — [t]) Gurimenses B. — [u]) d. in B. — [v]) stare P. — [w]) potestate pret. B. — [x]) Gurim B. — [y]) dom. die P. — [z]) Gurzim B. — [a]) magnitudine B.

*) V česk. překladě vypuštěno *audientes.*

1421 sis exercitus multitudinem ac civitatum circaiacencium subieccionem nec non murorum in parte rupturam Montes revertuntur et suos ad Pragenses dirigunt concives, ut petant, quatenus hoc clenodium regni non destruant, sed cum hiisdem inhabitantibus graciose agant et dent libertatem, si qui nollent cum lege dei et Pragensibus stare, quod libere salvis rebus et corpore recedere possint. Apr. 24 Et facta est ibidem V feria post Georgii sub certis condicionibus cum Montanis concordia, ut usque festum Assumpcionis habeant libertatem [b]) manendi et ad legem dei, pro qua Pragenses pugnant, accedendi; et, si qui accedere nollent, recedere poterunt rebus salvis et corporibus, sic tamen, quod [c]) Pragensi exercitui viri cum mulieribus, virginibus ac parvulis processionaliter cum venerabili sacramento corporis Christi occurrant et veniam petant, quia multos legem dei fatentes [d]) decollarunt et ad ssachtas sine causa criminali proiecerunt. Hiis itaque peractis Apr. 25 in die Marci evangeliste, que fuit VI feria, occurrunt [e]) Montani Pragensibus prope Sedlecz monasterium cum clero et multitudine populi utriusque sexus venerabili sacramento corporis Christi precedente et, cum Pragensibus appropinquarent, flectunt genua et unus pro omnibus veniam eis a deo et Pragensibus poscit. Et dominus Johannes presbiter [9]) facta exhortacione seriatim mala, que commiserant, eis replicando commemorat et, ut amplius non committant, exorat et pacem et graciam factam eis a deo et Pragensibus pronunciat, prout erat condictum. Factoque magno fletu utriusque partis mox in celum voces elevant Te Deum laudamus alternatim, videlicet Montani unum et Pragenses alterum versum, concinantes, et sic cum tripudio cum Pragensibus quibusdam revertuntur, qui possessionem recipiant et ordinem moncium disponant. Exercitus vero Pragensium acquisito castro Zleby, de quo Zmrzliko, et Lichtemburg [10]), de quo postea Krussina se intromisit, iter petit ad Chrudim civitatem obtinendam, Montani autem totis viribus instant pro domino Petro de Swoyssin, Zmrzlik dicto, in Orlik [f]) residente, quondam

starší k Pražským poslali, aby jich prosili, aby klenotův království nekazili, ale s obyvateli města aby milostivě nakládali a dali svobodu, ač by kteří s Pražskými a podle zákona státi nechtěli, aby svobodně s svými statky a hrdly mohli odjeti. I stala se jest tu ve čtvrtek po svatém Jiří s Horníky smlouva pod jistými vejminkami, aby až do Matky boží na nebe vzetí měli svobodu zůstati a k zákonu božímu, pro nějž Pražané bojují, přistoupiti; a jestliže by kteří přistoupiti nechtěli, aby mohli odjeti svobodně a beze škody hrdel i statkův, tak ovšem, aby proti Pražanům a jich vojsku muží s ženami, s pannami i dětmi s processí velebné svátosti vyšli a za milost prosili. Nebo mnohé, kteříž sou se zákona božího přídržali, stínali a do šacht bez viny metali sou. A když se to tak dálo, na den svatého Marka evangelisty, jenž bylo v pátek, vyšli Horníci proti Pražanům k Sedlci klášteru s kněžími a s množstvím lidu obojího pohlaví s velebnou svátostí těla Krystova předcházející. A když sou se k Pražanům přiblížili, poklekli sou na kolena a jeden za všecky jim od Boha a od Pražan prosil jest milosti. A kněz Jan učiniv napomenutí, mnohé zlé, kteréž sou proti Pražanům učinili a proti přídržícím se zákona, jim od Boha a od Pražských zvěstoval, jakož bylo smluveno. A učinivše veliký pláč s obojí strany ihned hlasu k nebi pozdvihli, Té boha chválíme zpívajíce, Pražané jeden verš a Horští druhý. A tak s radostí s Pražany s některými navrátili sou se do Hory. Kteřížto uvázavše se v město a řád hor způsobivše, obrátili vojsko k Žlebům hradu. A ten obdrževše, poručili Zmrzlíkovi. Potom k Lychmburku, v kterýž se Krušina uvázal. Potom obrátili vojsko k Chrudimi, aby mohli města dobyti. Ale Horští všemi silami stáli o pana Petra z Svojšína Zmrzlíka na Orlíku, hormistra *) někdy krále Václava, aby jeho Pražané na ten úřad jako milostivého dobrého ustavili, protože Horníci jemu přejíce pilněji dělati budou a z Hory neodejdou. I povolili Pražané žádostem Horníkův a proň poslali sou. Kterýž prozbami přemožen jsa, vsedl na kůň, jel jest 1421

[b]) d. in A. — [c]) d. in A. — [d]) facientes WP. — [e]) occurrerunt W. — [f]) Orlik castro P.

[9]) Jan ze Želiva. — [10]) O vzdání obou hradů viz níže. Srov. Tomkův DP. IV, str. 147 a 159.

*) Ruk. hofmistra.

1421 regis Wenceslai dive memorie moncium magistro, ut eundem Pragenses ad illud officium velut virum pium et valentem instituant, eo quod montani sibi affecti diligencius laborando montana a montibus non recedant. Annuerunt itaque peticionibus Montanorum et pro predicto domino Petro nuncios miserunt [g]), qui precibus victus ascenso equo cum suis equitat usque Chrudim et officio assumpto Montes revertitur et sic pie et favorabiliter [h]) eosdem gubernat. Hiis tamen non obstantibus montani plurimi cum fossoribus nullatenus legi dei et communioni utriusque speciei consentire volentes oneratis curribus recedunt. Qui fere omnibus in viis depredati rebus et quidam cum abscissis nasis viceversa fuere reversi. Quia vero [i]) pestis ignivaria vigebat in Montibus, prefatus dominus Petrus, fautor cleri et legis dei zelator, Pragam veniens eodem anno,
Aug. 16 ut supra, sequenti die post Assumpcionem Marie per apostema factum in collo diem clausit extremum et in ecclesia sancti Michaelis Antique civitatis sepultus, cuius anima cum fidelibus in sinu Abrahe feliciter requiescat!

Item eodem anno, ut supra, possessione in Montibus habita vadunt Pragenses versum Chrudim Ziskam cum Thaboritis in campis expectan-
Apr. 26 tes, qui combustis Picardis sequenti die post diem Marci veniens plures ecclesias in suo itinere combussit. Tercio vero die post Marci, scilicet domi-
Apr. 27 nico ante Vitalis, tractaverunt cum domino Johanne Miesteczky, capitaneo in Chrudim, ut sine sanguinis effusione daret in manus Pragensium civitatem, et, cum sine fine secederent, in cra-
Apr. 28 stino, scilicet in die Vitalis, exercitus Pragensis cum Thaboritis circulariter civitatem circumvallant usque fossata properantes, quod advertens prefatus dominus Johannes, quod subsistere non valeret, concordiam iniit et se deo coram venerabili sacramento corporis Christi humiliavit suppliciter deprecans, ut parcatur sibi, quod fuit contrarius veritati. Et in eodem confinio monasteria Pardidub, Chotiessicz [1]) et Sezemicze [k]) et alias plures ecclesias Thaboritarum genus excussit aut in parte corrupit. Item obtenta Chrudim

do Hory a Chrudimě a přijav úřad do Hory 1421 se navrátil a tak milostivě, příznivě je zpravoval. Však na tom dosti nebylo. Horníci mnozí s havéři žádným obyčejem zákonu božímu a přijímání pod obojím způsobem povoliti nechtěvše, obtíživše zbožím vozy odjeli sou. Kteřížto jako ze všeho na cestách zloupeni a někteří s obřezanými nosy navrátili se. Ale že mor a šelma u Hory byla jest, pan Petr předpověděný, přítel kněžstva a žákovstva a milovník zákona božího, do Prahy přijev téhož léta, ut supra, druhý den po Vzetí Matky boží na nebe od hlízy na hrdle den svůj zavřel a v kostele svatého Michala na Starém městě pochován jest, jehožto duše v naději boží s věrnými v lůně Abrahamově šťastně odpočívá.

O městě Chrudimi. Item téhož léta, ut supra, opanovavše Horu, Pražští táhli sou k Chrudimi Žižky s Táborskými na poli čekajíce. Kteřížto druhý den po svatém Marku před svatým Vitališem mnoho kostelův na té cestě spálivše, rokovali sou s panem Janem Městeckým, hajtmanem na Chrudimi, aby bez prolévání krve dal město v ruce Pražských. A když bez skonání rozešli se, na den svatého Vitališe vojsko pražské město vůkol osuli sou, přiblíživše se až na příkopy. Tomu porozuměv pan Městecký, že by odolati nemohl, v smlouvu všel jest a se pánu Bohu před velebnou svátostí pokořil nábožně, prose, aby jemu odpustili, že se jest pravdě boží protivil a v tom kraji že kláštery Pardidub, Chotěšic, Sazemice a mnohé kostely jiné vybíjel, táborské roty bořil a jim se protivil.

O Vysokém Mýtě a Poličce, o Trutnovu, Dvoru a Jaroměři, Litomyšli. Item když sou opanovali Chrudim, Mýto, Poličku, Trutnov, Dvůr města s mnohými jinými hrady, též Litomyšli,

[g]) direxerunt P. — [h]) v A fideliter a touž rukou in m. favorabiliterque. — [i]) vero pro tunc P. — [k]) Sezemicie WB.

[1]) Má býti Podlažice. Srov. Tomkův DP. IV, 149.

1421 obtinent et Mutam et Policzkam, Trutnow, Dwuor[l]) civitates cum pluribus castellis, similiter Lithomyssl [m]) episcopo dante fugam obsident sine hominum strage. Et hiis omnibus obtentis movent exercitum versus Jaromirz civitatem ab hostibus bene tutam et armorum gentibus optime provisam. Ad quam siquidem civitatem venientes
Mai 13 circumvallantes feria III in diebus Penthecostes in eam impetum fecerunt et statim ipso die fossata usque muros obtinuerunt, non tamen sine suorum notabili dampno; considerantesque incole civitatis, quod subsistere non valerent, cordialiter supplicant, quod salvis solum corporibus vivi recedere quieti permittantur. Et facta promis-
Mai 15 sione feria V intrare permittuntur, omnesque cives cum mulieribus usque camisias exuunt et eductis de civitate plures submerserunt et alios in campis vulgus latronum combussit. Sacerdotes siquidem sequenti die XXI, qui noluerunt IV articulis consentire, combusserunt, tribus in vita salvis, qui ad predictos articulos consensum prebuerunt. Capitaneus autem civitatis dominus Czrwenohorsky [n]) [2]) ibidem captus et Pragam adductus in pretorio captivitate est inclusus. Circa huius civitatis acquisicionem fuere plures regni Boemie barones, videlicet Crussina, Boczkones [o]) Hynko et Johannes, Miesteczsky et dominus Czenko de Wesele, qui cum pluribus venit centenis equorum et pedestrium. Et ibidem in campis circa Jaromirz flexis genubus, ceteris ex utraque parte flectentibus in prospectu venerabilis altaris sacramenti, facientesque brevem humilitatis oracionem surgunt. Dominus itaque presbiter Johannes, director exercitus, inquit ad dominum Czenkonem: „Domine Czenko, cognoscis hic, quod contra deum et communitatem Pragensem istam peccasti recedens a castro Pragensi et in manus regis resignans?“ Qui ait: „cognosco.“ Et dominus Joannes ait: „Petis, ut dominus deus et communitas ista tibi parcant?“ Qui inquit: „peto“. Et statim dominus Johannes finalem conclusit concordiam inter dominum Czenkonem et barones sibi iunctos Pragensemque communitatem, sic tamen, quod Pragam veniat, ibique finaliter sibi finem inponant. Et

když biskup utekl, oblehli sou a bez mordu lidí 1421 obdrželi a obrátili vojsko k Jaroměři, městu dobře bezpečnému a lidem branným dobře osazenému, kteréžto obehnali sou. V outerý po svatém Duše k němu šturmovali sou a hned toho dne příkopy do zdí obdrželi, však ne beze škody svých. Tehdá znamenavše obyvatelé města, že by odolati nemohli, srdečně prosili, aby toliko s hrdly mohli bezpečně odjíti. A učinivše slib, do města ve čtvrtek jíti dopustili sou. A tak všecky měšťany s ženami až do košile svlékli a vyšedše z města mnohé ztopili a jiné na poli lid lotrovský spálil jest. Kněží druhého dne 21, kteříž nechtěli ke čtyrem artykulům svoliti, spálili, toliko tři živé zůstavili, kteříž povolili. A hajtmana pana Černohorského javše, do Prahy dovedli a na rathauz v vězení zavřeli. Při dobývání toho města byli sou mnozí páni urození království Českého, Krušina, Bočkové Hynek a Jan, Městecký, pan Čeněk z Veselé, kterýžto s mnoha sty přitáhl jízdných a pěších. A tu na poli u Jaroměře poklek na kolena a jiní s druhé strany klečíce před velebnou svátostí těla pána Krysta, učinivše modlitbu povstali sou. Tehdá pan Jan, zprávce vojska, řekl ku panu Čeňkovi: „Pane Čeňku, poznáváte-li se v tom, že pána Boha rozhněval jsi a zhřešil si proti němu i proti této obci Pražské, zstupuje z hradu Pražského a dav v ruce královské?“ Kterýž řekl: „znám.“ A pan Jan řekl: „Prosíš-li, aby pán Bůh i tato obec odpustila tobě?“ Řekl: „prosím.“ A ihned pan Jan kněz konečnou zavřel smlouvu mezi panem Čeňkem a pány sobě spojenými a Pražskou obcí, tak však, aby do Prahy přijel a tu jemu konečně bude povědíno. I stalo se jest, že pan Čeněk na den Božího těla do Prahy přijel jest a tu s obcí konečně se smířil a korouhev, kteráž byla na pranéři zavěšena, jest složena a roztrhána.

[l]) Dwor, Trutnow P. — [m]) Luth. A. — [n]) codd. Czrnohorsky; srov. překlad. — [o]) Boczkones Johannes P.
[2]) Jan Červenohorský z Náchoda.

1421 Mai 22 factum est, quod dominus Czenko in festo Corporis Christi Pragam venit et ibi totaliter se communitati reconciliavit [p]), vexillumque suum, quod fuerat mediastino inpositum, est depositum [q]).

Item Pragenses de Jaromirz Pragam revertuntur, Ziska vero, Thaboritarum capitaneus, cum suo genere [r]) versus Lithomierzicz tendit et acquisita in alto monte quadam de lignis municione, cui nomen Calix inponit, Lithomierzicz circumvallat. Qua de re Lithomierzicenses Pragam sub salvo conductu veniunt, seque Pragensibus subdunt et petunt, ut Ziskam cum suis ab urbe eorum recedere disponant. Ad quem Pragenses suos mox mittunt concives, ut ab inpedicione civitatis desistat, quia se subdidit Pragensibus. Ipse vero minime advertens inpetum fecit non sine suorum dampno et tandem victus recessit. Deinde Rudnicz pertransivit et non obstante, quod turba eius ab archiepiscopo fuisset in necessitatibus provisa, monasterium in parte rupit et domum prepositi combussit imaginibus non parcendo, calices cum ornatis inde aufferendo. Pragenses vero XXIX die Magii [s]) se de civitate Lithomierzicz intromiserunt et dominum Hynkonem de Kolsteyn in eadem capitaneum prefecerunt.

Item eodem tempore infra octavas Penthecostes Domazlicenses expugnata quadam municione XVI clientes in ea captos combusserunt soli Bohuslao de Ryzmberg parcentes, eo quod ante ea erat Pragensis communitatis captivus.

Item sabbato ante Urbani eodem anno, ut supra, que erat XXIV dies Magii, facta est concordia Pragensis civitatis cum nobilibus et clientibus castrum Pragense obsidentibus sub tali forma, quod a die dominico, scilicet die Urbani [t]), usque ad duas septimanas serventur ex utraque parte treuge pacis et pars partem non inpediat, sic tamen, quod nullus Pragensium castrum sine castrensium admissione audeat intrare, nec ipsi regem aut eius potenciam intromittere debebunt, nisi habeat ultra tria millia secum; tunc, si Pragenses non poterint eius ingressum in castrum impedire, salvum erit eis in castro manentibus ipsum regem cum suis intromittere nulla in hoc

O městu Litoměřice. Item Pražané od Jaroměře do Prahy sou se navrátili, ale Žižka, hajtman táborský, s svým lidem k Litoměřicím se obrátil a osadiv jednu horu velmi vysokou, učinil na ní nějakou ohradu z srubu a dal té hoře jméno Kalich. A odtud Litoměřice obehnal jest. Pro kteroužto věc Litoměřičtí pod bezpečným gleytem do Prahy přijeli a Pražanům se poddali a prosili, aby to způsobili, aby Žižka od jich města odtáhl. K němužto Pražané spoluměšťany své ihned poslali, aby od dobývání města ihned přestal, že se poddali Pražanům. Ale on na to málo dbav a šturm pustil ne bez škody svých a neuposlechl, bit jsa odtáhl jest. 1421

O městu Rúdnici. Potom skrze Rúdnici protáhl jest a na tom dosti neměv, že vojsko jeho od arcibiskupa potřebami bylo opatřeno, kláštera díl zbořil a dům proboštův spálil, obrazům neodpustil, kalichy, ornáty odtud pobrav. Ale Pražané XXX dne měsíce máje se v město Litoměřice uvázali, a pana Hynka z Kolštajna hajtmanem učinili.

Téhož času mezi ochtábem svatého Ducha Domažličtí dobyli jsou jedné tvrze, 16 zemanův na ní javše spálili sou, samému Bohuslavovi z Ryžmberka odpustivše, protože předtím byl jat a vězněm Pražských.

O smlouvě Pražan se pány o hrad Pražský etc. Item v sobotu před svatým Urbanem téhož léta, ut supra, 24 dne měsíce máje stala se smlouva města Pražského se pány urozenými království a zemany, kteří sou vládli hradem Pražským, pod takovou způsobou, aby od neděle, jenž byl den svatého Urbana, až do dvou neděl bylo zachováno příměří pokojné s obou stranou, aby strana straně nepřekážela, tak však, aby žádný z Pražských na hrad bez vůle hradských nesměl jíti, ani oni aby krále nebo jeho moci nepouštěli; jedné leč by měl více nežli tři tisíce, tehdá, nemohli(li) by Pražané jeho příjezdu na hrad obrániti, tehdá ti, kteří na hradě jsou, budou je moci svobodné

[p]) reconciliat A. — [q]) depositum et distractum P; srov. překlad. — [r]) exercitu genere A. — [s]) Maii B, i potom. — [t]) scil. die Urb. d. in B.

1421 violata concordia; sin autem rex cum tali potencia, ut premissum est, non venerit, tunc elapsis duabus septimanis de castro cedere debebunt salvis eorum rebus et corpore. Et si qui voluerint cum Pragensibus permanere IV articulos inplentes, facere poterint et securi permanere. Et fuit adiectum, quod municiones, quas Pragenses eis obsiderant, de eis viceversa cedant. Et factum est, quod elapsis duabus septimanis, nulla visa regis potencia, VII die Junii Pragenses se de castro intromiserunt et positis de Antiqua civitate centum et de Nova centum custodibus ipsum muniverunt. Et die sequenti pulsatis in castro et in Praga omnibus campanis Te
Jun. 10 Deum laudamus personabant. Tercia autem feria post [u]) ymagines magistrales et tabule altarium plurimum subtiles et preciose ad Johannis presbiteri induccionem cum blasphemia sunt combuste et inter cetera, ut eorum plus patens foret vesania, ymaginem Christi asello insidentem in cimboriis exponunt ecclesie et versa ad Misnam facie blasphemando dicunt: „Tu, si es Christus, benedicas Misnam.“ Et statim trudentes de cimboriis ipsam in pecias confringunt. Et hec blasphemia et eorum vesania magne ruine Pragensium a Misnensibus fuit concausa circa Pontem civitatem, ut de post patebit. Et nisi plurimi barones cum aliis probis viris institissent, castrum latrona communitas rumpere intendebat cum ecclesia patronorum. In quo quidem castro due magne sunt recepte bombarde cum pluribus minoribus ac ceteris apparatis. [v]) Monialibus vero sancti Georgii cum abbatissa date sunt ad aliquod tempus inducie, ut deliberent, que volunt ad quatuor Pragensium articulos accedere et eis commanere et, que nollent, salve possunt recedere. Et ita factum est; abbatissa namque cum plurimis ad predictos articulos accessit. Illo tamen non obstante sabbato ante Johannis Bapti-
Jun. 21 ste de sancti Georgii monasterio sunt deducte et ad sanctam Annam Antique civitatis cum ceteris collocate. Abbatissa vero instabilis cum aliis aliquot manere nolens ad amicos a Praga discessit.

pustiti bez úrazu smlouvy i cti. Pak-li by král 1421
bez takové moci, jakož již pověděno jest, nepřijel a vyšly by dvě neděle, tehdá budou povinni sstoupiti s hradu, bez škody však jich statkův i hrdel. A jestliže by kteří s Pražany chtěli zůstati a čtyry artykule držeti, budou moci to učiniti a bezpečné v Praze zůstati. A bylo i toto přidáno, aby ohrady, kteréž proti nim opanovali a osedli, z těch zase sstoupili. I stalo se jest, že dvě neděle minuly, žádná moc králova není vidína.

O uvázání Pražan v hrad Pražský svatého Václava. Protož 7 dne měsíce června Pražané v hrad sou se uvázali a zůstavivše na hradě z Starého města sto a z Nového sto, aby ostříhali hradu, a na zejtří zvoníce v zvony po vší Praze, Tě Boha chválíme zpívali. Ale třetího dne potom obrazy mistrné a tabule oltářův převelmi krásné a drahé z navedení Jana kněze s rouháním sou spáleny a mezi jinými věcmi, aby jich nesmyslnost a zteklost více byla oznámena, obraz Krystův na oslíku sedící vystavili na cimbuří kostelní a obrátili jej tváří k Míšni a rouhajíce se pravili: „Ty, jsi-li Krystus, požehnaj*) Míšenským!“ A ihned strčivše jej z cimbuří jej o skále**) zlámali. A to rouhání a jich vzteklost velikost pádu Pražských od Míšenských byla příčina u města Mostu, jakož potom bude praveno o tom. A jedné kdyby byli mnozí z pánův s jinými mužmi šlechetnými o to se nepřičinili, hrad lotrovská obec mínila jest obořiti s kostelem dědicův svatých. Na kterémžto hradě vzali sou dvě děla veliká s mnohými menšími a s jinými přípravami střelby.

O abbatyši Svatojiřské s jinými jeptiškami. Ale jeptiškám svatého Jiří s abbatyší dáno jest rozmyšlení za některý čas, které by chtěly ke čtyrem artykulům přistoupiti a s nimi zůstati, a které by nechtěly, svobodně mohou odjíti. A tak stalo se jest. Nebo abbatyše s některými ke čtyřem artykulům přivolila jest, avšak proto to nic neprospělo. V sobotu před svatým Janem Křtitelem z kláštera svatého Jiří jeptišky sou svedeny k svaté Anně do Starého města a tu s jinými zůstaveny. Ale abbatyše nestálá s několika pannami, nechtějíci tu zůstati, k přátelům z Prahy jest vyjela.

---

[u]) d. in B. — [v]) apparamentis P.

*) Rukop. požehnaný. — **) Překladatel četl m. petias — petras.

1421 Mai. 25 Item in die Urbani dominus Petrus de Chlum, purggravius regine in castro Lichtemburg, secundum condiciones prius habitas de castro domino Crussine condescendit et idem purggravius per Giczin ad castrum Bradlec equitando a domino Czenkone fuit captus et ad idem castrum ductus. Cum eo itaque hoc castrum dominus Czenko cepit expugnare, quod et obtinuit. De Zleb vero castro Pragensibus eo tempore condescenderunt, quod domino Zmrzlikoni [w]), magistro moncium, resignarunt.

Item eodem anno, ubi supra, ad primam diem Junii [x]) facta est universalis omnium baronum et militarium ac communitatum tam Bohemie quam Moravie in Czaslawia congregacio, ut tam amici quam inimici veniant et de pace, iusticia ac bono regni pertractent, et presertim eorum, que legis dei sunt promotiva. Factumque
Jun. 3 est, altera namque die post Marcelli barones regni Bohemie cum multis militaribus ac Pragensibus ceterarumque civitatum communitatibus in ecclesia parochiali Czaslawiensi convenerunt. Et omnes pariter ad exhortacionem presbiterorum flexis humiliter genubus donum spiritus sancti orantes postularunt. Sed quia nondum barones Moravie venerant aliquibus deordinacionibus propositis, usque ad predictorum dominorum adventum tractatum finiendum suspendunt. In hac itaque congregacione notabiliores domini fuere infrascripti: Conradus, archiepiscopus Pragensis, Ulricus de Rosis, Czenko de Wesele, Ulricus Wawak de Nova domo, Henricus de Walssteyn, Chudoba, [3]) Sskopko de Duba, [4]) Henricus Berka de Duba, Hynek Krussina, Flasska, [5]) plures eciam alii cum eorum filiis, quorum no-
Jun. 5 mina ignorantur. Post alterum itaque diem et barones Moravie venere, capitaneus scilicet eorum Perssteynsky [6]), Petrus de Straznic [y]), Johannes de Lompnicz cum pluribus aliis, quorum eciam nomina ignorantur. Hii omnes cum baronibus Boemie ac communitate regni eiusdem sepius congregati tractarunt, que essent pacis, que iu-

O sstoupení hradu Lychmburku panu Krušinovi. Item na den svatého Urbana pan Petr z Chlumu, purgkrabie králový na hradě Lychmburku, podlé úmluv prvé učiněných s hradu panu Krušinovi sstoupil jest. A týž purgkrabie skrze Jičín na hrad Bradlici jeda od pana Čeňka byl jat a na týž hrad veden. A když pan Čeněk počal toho hradu dobývati, kterýž i obdržal, a s Žlebů hradu Pražanům postoupil jest téhož času hajtman toho hradu, kterýžto panu Zmrzlíkovi mincmejstrovi poručili. 1421

Sněm položený o pokoj království Českého. Item téhož léta, ut supra, prvního dne měsíce července *) učiněn jest obecní sněm všech pánův a rytířstva i obcí městských českých, moravských do Čáslavě, aby přátelé i nepřátelé se sjeli a o pokoji a spravedlivost a o dobré království aby rokovali, a zvláště o ty věci, které by byly zákonu božímu pomocné. I stalo se jest dne druhého po svatém Marcellu, páni království Českého s mnohým rytířstvem a Pražany a s jiných obcí měšťany v kostele osadním v Čáslavi sešli se. A všickni k napomenutí kněžskému pokleknouc, za dar Ducha svatého žádali sou. A že ještě páni moravští nebyli přijeli, některé nezřízenosti před se vzavše, až do příjezdu pánů moravských rokování odložili. V tom shromáždění znamenitější páni byli dole psaní: Konrad, arcibiskup pražský, Oldřich z Rožmberka, Čeněk z Veselé, Oldřich Vavák z Jindřichova Hradce, Jindřich Chudoba z Valštayna, Chudoba Jan, Škopek z Dubé, Hynek Krušina, Flaška a mnozí jiní s jich syny. Jich jmen neznal sem. Na druhý den páni moravští přijeli sou: hajtman jejich Petr Perštaynský z Strážnice **), Jan z Lomnice s jinými mnohými, jichžto také jmen neznal jsem. Ti všichni se pány českými a měšťany měst českých často scházejíc se rokovali, co by bylo pokoje, co spravedlnosti co i svobody zákona božího, tak že dne 7 měsíce července všickni jednomyslně ke čtyrem artykulům dali sou povolení, aby artykulové měli svobodu, a slibujíce jich hájiti a brániti.

---

w) Zmizliczkoni B. — x) codd. Julii. — y) tak v P; jinde cap. scil. eorum Petrus Pern. de Straz.

3) Jan Chudoba z Ralska. — 4) Aleš Škopek z Dubé na Housce. — 5) Arnošt Flaška z Richenburka. — 6) Vilém z Pernštejna.

*) Chyba všem rukopisům společná (Julii) objevuje se též v překladu. — **) Táž chyba jako ve všech rukopisech kromě P.

1421 sticie et que legis dei libertatis. Itaque die septima Junii [a]) unanimem omnes ad IV articulos sepius superius repetitos prebuere consensum eosdem in bonis [a]) eorum libertare et defendere promittentes. De quinto vero articulo, qui pro tunc proponebatur, videlicet ut regem Sigismundum Hungarie pro rege non habeant Bohemie nec sibi subiciantur, aliqualis fuit dissensio. Primo itaque barones Moravie cum militaribus ad hunc articulum consentire noluerunt, sed pecierunt inducias, ut velut probi provideant suo honori a rege Sigismundo licenciam captando, quod eis concessum est. Barones vero regni Bohemie ad hunc articulum addiderunt, quod regem Sigismundum pro rege habere nolunt, nisi deus voluerit, et in hoc communitas Boemorum ibi congregata resedit, quod regem Sigismundum pro rege habere nolunt, nisi deus voluerit [b]) ipsum pro rege haberi, tunc enim se dei voluntati opponere non intendunt. Similiter barones regni Bohemie expresserunt, quod ea, que in hac aguntur congregacione, legacioni pro rege Polonis [c]) ac Vitoldo facte in preiudicium esse non debent. Et sic hiis omnibus completis XX eliguntur, de baronibus videlicet, militaribus et civitatibus, qui sede vacante [d]) regni regia negocia prout rex potestatem [e]) habeant pertractare. Et mox Te Deum laudamus concinantes ad hospicia revertuntur. Et que mutuo concluserant, literis firmaverunt. Litera baronum in vulgari in hec sonat verba, que sequitur: [7])

O pátém pak artykuli, kterýž tehdáž byl předložen, aby krále Zykmunda za krále nemívali Čechové ani jemu poddáni byli, byla mezi nimi nějaká různice. Nebo páni moravští nejprv s rytířstvem k tomu artykuli povoliti nechtěli, ale prosili za rozmyšlení a prodlení, aby jako šlechetní a opatrní své cti opatřili a ji ohradili, od krále Zykmunda odpuštění vezmouce. A to jim povoleno jest. Ale páni královstvi Českého k tomu artykuli sou přidali, že krále Zykmunda za krále jmíti chtí [*]), ač by v tom vůle boží byla. A na tom obec česká shromážděná seděla a zůstala a že krále Zykmunda za krále jmíti chtí, ač by pán Bůh neuchoval, aby za krále přijat byl, že se vůli boží protiviti nechtí. A též páni čeští vypověděli sou, že ty věci, kteréž se jednají v tomto sjezdu poselství o krále polského poslané bratru Vitoltovi, nemají býti na příkoř ani na vzdoru. A tak ty všecky věci dokonavše, 20 jich vyvolili z pánův a z rytířstva a z měst, jenž by potřeby království na místě královém touž moci jako král mohli působiti. A ihned Te Deum laudamus zpívali a do hospod se rozešli a, které věci způsobili, spolu umluvili, listy toho potvrdili listem pánův českých v tato slova: 1421

My Oldřich Rozmberský [f]) etc. vyznáváme tiemto listem etc., že znamenavše mnohé, rozličné a veliké nesnáze, búře, záhuby, pálenie, násilé i jiné rozbrojené [g]) neřády v království našem Českém vzniklé pro nesvornost vuole, rozumu [h]) a žádosti ku pravdám světle písmem svatým ohlášeným, žádajíce vší naší pilností a jakožto dlužni jsme, ty neřády v řád a ty búře v klid a v svornost uvésti a tady obecné dobré téhož královstvie napraviti a upevniti, učinivše a svolavše sněm obecný České země všichni [i]) vespolek za jeden člověk na tom sněmu sě ustanovivše, v takúto [k]) smlúvu a v jednotu vnikli jsme a vstúpili a mocí tohoto listu vnikujem a vstupujem: Najprvé abychme těchto pravd božských v dole psaných svornú myslí a vší snažností hájili a bránili proti každému člověku, jenž by nám na nich anebo na které z nich kterýmkolivěk obyčejem překážeti a škoditi mienil, ot [l]) nich nás mocí tisknúti chtěl, a je sami osobné s svými poddanými držeti a skutečně vésti, leč bychom lépe písmem svatým zpraveni byli, kterémuž by písmu místři pražští

---

[z]) codd. Julii. — [a]) in bonis operibus B. — [b]) et in hoc commun. . . . voluerit d. in WB. — [c]) Polonie WA. — [d]) sede vacante P, jinde sede vacantis. — [e]) d. in B. — [f]) z Rosemberga P, Rožmberský B (i jinde). — [g]) rozličné (místo rozbrojené) P. — [h]) rozuomu B (i jinde). — [i]) všickni B (i potom). — [k]) takovúto A. — [l]) od B (i jinde).

[7]) AČ. III, 226—230.

[*]) Č. překlad četl zde, jakož i níže, uolunt m. nolunt.

1421 a kněžie odolati písmem svatým nikoli nemohli, kterýchžto pravd rozom těmito slovy takto položen 1421
jest a oznámen:

Najprvé aby slovo božie po království Českém a markrabství Moravském svobodně bez překážky[m]) všudy ot kněží křesťanských bylo zvěstováno a kázáno.

Druhé aby velebná svátost těla a krve pána našeho Jezu Krista pod dvěma zpósoboma[n]) chleba a vína všem věrným křesťanóm, starým i mladým, svobodně byla rozdávána podlé jeho ustavenie a přikázanie.

Třetie že mnozí kněžie a mnišie[o]) světským řádem panují nad velikým zbožím tělesným proti Kristovu přikázaní, na přiekazu[p]) svému kněžskému úřadu a k veliké škodě stavu světského, aby takovým kněžím to neřádně panovánie otjato a staveno bylo, a aby podlé čtenie nám příkladně živi byli a navedeni byli k stavu Kristovu a apoštolskému.

Čtvrté aby všichni hřiechové zjevní, smrtedlní a jiní neřádové zákonu božiemu odporní řádem a rozumně[q]) ot těch, kteřížto úřad k tomu mají, v každém stavu byli stavováni a kaženi a zlá i křivá pověst o těchto zemiech, České i Moravské, aby očištěna byla, tak aby se obecné dobré království i markrabství i jazyku jich dálo.

Páté abychom krále Sigmunda uherského, jímž sme a jeho pomocníky najviece zavedeni i všecko královstvie České jeho bezpravím a ukrutenstvím k škodlivosti došli veliké, za krále ani za pána dědičného koruny České, jíž[r]) sě jest svú[s]) nehodností sám znehodnil, nikoli nepřijímali ani jměli, dokud[t]) nás a jeho živosti najdéle stávati bude, leč by pán buoh ráčil a vuole i hlas najprvé k tomu byly slavného města Pražského, pánóv českých, obce Táborské[u]), rytieřuov, panoší, měst i jiných obcí českých, kteříž a které jsú již přistúpili a ještě přistúpie ku pravdám artikuluov svrchupsaných; neb jest ten král zjevný tupitel těch pravd svatých častopsaných písmem svatým jasně dolíčených a vrah cti i osob jazyku českého. Pak-li by kteří páni, zemané[v]), města nebo obce kterékoli ot jiných sě pánóv nebo zemanóv odtrhnúce ku pravdám božím příchylných tomu králi nákladni a příchylni byli buďto radú nebo skutkem bez svolenie obce Pražské, pánóv, zemanóv i jiných obcí svrchupsaných, a to na ně dovedeno bylo dobrým svědomím, a jsúce napomenuti listy nebo posly jistými, toho ihned[w]) skutečně neotpadli, tehdy nebo[x]) aby ten anebo ti v pokutu dolepsanú upadli.

Šesté jsme se společně i jednostajně svolili a vyvolili z sebe mužuov múdrých, stálých, věrných dvadceti Jana z Kněževsi, Lidéře z Radkovic, Pavlíka, Jana Charváta, měštěnína velikého města Starého a Nového měst Pražských[8]), Oldřicha z Rozmberka[y]), Čeňka z Wartmberka odjinud z Veselé, Oldřicha z Hradce, Hynka Krušinu z Lichtemburka a Jindřicha Berku z Dubé, pány[z]); Jana Žižku, Zbyňka z Buchova[a]), Jana[b]) z Smilkova[c]), Mikuláše z Barchova, Milotu z Bohdánče[9]), Onše[d]) z Měkovic, Jindřicha z Bohařině[e]), zemany; France z Rožmitála, Váchu z Žatce[f]), Matěje Pražáka z Hradce na Labi, Matěje z Hostic z Kúříma k zprávě, k zřiezení a k všelikaké[g]) zpósobě koruny královstvie Českého, kterýmžto úředníkóm, zprávcóm a vládařóm všem vespolek dali sme a mocí tohoto listu dáváme plnú moc i právo k zřiezení, ku poklidu a všelikému České země upokojení, i ukrocení[h]) všech puotek i nesvorností i neřáduov všelikakých[i]) k stavování mezi obcemi i osobami v království Českém vzniklých anebo vznikajících, slibujíce naší dobrú věrú beze všie zlé lsti, což by koli ti napředpsaní vládaři a zprávce společně a jednostajně, anebo k čemužby s obú[k]) stranú větší diel z nich obapolně svolili, přistúpili, zjednali a vyřkli anebo komu z nás co přikáží, to my

---

[m]) překazy P, překážky AB. — [n]) zpuos. B. — [o]) kněží a mniší B. — [p]) překážku B. — [q]) rozuomně B. — [r]) jenž B. — [s]) tú W. — [t]) dokudž B. — [u]) Táborských P. — [v]) zemené W. — [w]) inhed P. — [x]) d. in P. — [y]) Rožmberka B. — [z]) d. in P. — [a]) Buchcova B. — [b]) Janka W. — [c]) Smikova A. — [d]) Cusse P. — [e]) Boharyně B. — [f]) Tatrze P, Tatie W, Tattie AB; v Arch. Č. III, 228 Žatče. — [g]) všelij. B. — [h]) ukrácení W; d. in A. — [i]) všelikých B. — [k]) s uobú B.

[8]) Srov. Tomkův DP. IV, 162. — [9]) Milota z Chřenovic dle Arch. Č. III, 228.

1421 všechno věrně bez meškánie přijieti, učiniti, splniti a poslušni býti máme, a zvláště v tom, když bychme všichni aneb někteří z nás ot těch úředníkuov aneb zprávcí napomenuti byli ku pomoci a obraně země anebo jiné krajiny, tehdy jim slibujem osobně se vší svú mocí vzhuoru býti a tu, kdež nám se káží postaviti, jich rozkázanie naplniti. A tiem každý z nás povinen jest, leč by která hodná příčina překážela, kteráž by ot těch vládařuov přijata byla; ale vždy moc naše, kteráž moc má ot nás jmiena býti, aby vyslána a vypravena byla. Také jest znamenitě svoleno, že, ač by kto nechtěl k této úmluvě a artikulóm spasitedlným svrchu psaným přistúpiti, ten k tomu má připraven býti podlé nálezu[l]) svrchupsaných vládařuov. Anebo že by některý z nich se obci nelíbil, tehdy táž obec, kteréž jest ten vládař, bude moci na jeho miesto jiného hodného voliti a postaviti. Také ti úředníci svrchupsaní mají v všech[m]) nesnadných věcech, kterých by sami rozděliti a uhoditi nemohli podlé zákona božieho aneb neuměli, dva duchovní, totiž mistra Jana Příbrama[n]), mezi sě povolati a jich dobrú a řádnú zprávu slyšeti a každému řád a spravedlnost učiniti. Dále jest to přičiněno, aby vládaří a zprávce moc svrchupsanú ot nás jim společně danú, toliko do svatého Václava nynie najblíž příchodného[o]) jměli, a nic dále, leč bychom v tom času s pánem bohem krále došli. Tehdy každý stav svrchu psaný při svých řádiech a svobodách má ostati, tak aby čtyřie artikulové svrchupsaní spasitedlní v tom byli od každého stavu[p]) zachováni a leč by na tom znova všech nás zvláštnie a jednostajné svolenie bylo ot obcí svrchupsaných[10]). Slibujíce všechny kusy v úmluvě svrchupsané položené i každý z nich vésti i držeti a skutečně zachovati vplně a docela pod ztracením cti a viery našie, kteréž se tiemto listem beze všeho nás[q]) vyznánie odsuzujem, aby zbožie i statkové naši na obecné dobré připadli, jako by v zemských dcskách[r]) byli zapsáni a pod věčným vypověděním[s]) z královstvie Českého, jestli že bychom na čem, jehož bože nedaj, který kus přestúpili svrchupsaný a toho opraviti vedlé nálezuov svrchupsaných nechtěli a to na nás očitě hodným a řádným nálezem anebo svědomím bylo dokázáno a světle dolíčeno. Tomu všemu etc.[1])

Item ad eandem iam dictam baronum et civitatum congregacionem venerunt Alsso Holiczsky et Puota[t]) de Czastalowicz, barones regni Bohemie, regis Sigismundi ambasiatores, qui cum difficultate audienciam impetraverunt et premissa arenga literam, cuius copia sequitur in hec verba, protulerunt:[2])

Item na ten již řečený panský a městský sném přijeli sou Aleš Holický a Pûta z Častolovic, páni království Českého, krále Zykmunda poslové, kteříž s nesnází slyšení obdrželi, a učinivše předmluvu listu, jehož přípis stojí v tato slova:

My Sigmund z božie milosti římský král, po vše časy rozmnožitel říše a uherský, český, dalmatský, charvatský etc. král, vzkazujem všem[u]) pánóm, rytieřóm, panošiem[v]), městóm i všie obci královstvie našeho Českého náš úmysl a dávajíce vám věděti, že sme srozuměli[w]), že by měl sném panský a obecný nynie v Čechách býti, a protož sme urozené Alše z Štermberka[x]) alias z Holic a Puotu z Častolovic, raddu naši a věrné milé, k vám vyjednali, aby naše poselství tu k vám dáli, žádajíce na vás, jakož jsme to dřieve často ot vás žádali, abyšte k tomu radili a pomohli, aby ta země při řádu spravedlivém a u pokoji mohla zuostati[y]) a z nepoctivého nařčenie vyjíti[z]) a zvláště proti těm, kteřížby nás chtěli od našeho dědictvie tisknúti, nebo ste nám toho povinni, jakožto pánu svému, neb to buoh vie, že nám té zahuby žel, která se děje v této zemi. A protož jsme vždy prodlili a ještě prodléváme, nechtiece rádi viděti, aby ta koruna dokonce od cizozemcuov zahubena byla. Pak o ty čtyři kusy, jako ste s námi častokrát mluvili a vzkazovali, žádajíce ot nás, abychom vám toho pomocni byli, abyšte o to mohli řádné slyšenie mieti, jenž sme k tomu

[l]) nálezuo B. — [m]) svých P. — [n]) Jana Příbrama a kněze Jana kazatele. AČ. III, 229. — [o]) přištiehe P. — [p]) stavu od každého B. — [q]) na nás v AČ. III, 230. — [r]) dckách B. — [s]) vyhnáním a vypověděním P. — [t]) Pûta A. — [u]) všem AB. — [v]) panošem B. — [w]) srozuom. B. — [x]) Štemb. W. — [y]) zóstati A. — [z]) vyniti P.

[10]) V AČ. III, 229 následují ieště některá ustanovení. — [1]) 7 června 1421. — [2]) AČ. III, 225.

1421 vám vždycky svolovali, ne[b] i sami sme vám toho často podávali a ještě vám toho podáváme a, což 1421
spravedlivé jest podlé pána boha, při tom každý má ostaven býti, a v té mieře, aby obě straně u pokoji byle jedna na druhú nikoli nesahajíc, ani jie tisknúc, neb skrze to příslovie zlé té země muože poctivě očištěno býti. A zdálo-li by sě komu, že by námi kteří neřádové v té zemi byli, jehož nám sě nezdá, chcem to rádi opraviti, i dáti sě navésti, aby námi vždy ižádný [a]) neřád nebyl. A přes to všichni viete, že sme vždycky ještě za dobré paměti bratra našeho milého, krále Václava, o té země dobré stáli, aby při řádu ostala [b]) a každý podlé svého řádu aby při spravedlivém ostal, a na to jsme nemálo naložili a o to velikú práci měli. Pakli by kto toho, což podáváme [c]), i což ste sami žádali, vždy přijieti nechtěli, než vždy tu zemi k dalšie záhubě a hanbě vésti chtěli nebo nás od našeho království Českého tisknúti chtěli, tehdy bychom toho již dále [d]) držeti ani dlíti nemohli [e]), než musili bychme všechny přátely [f]) naše i všecky [g]) země okolní na pomoc vzieti a v to tak sáhnúti, abychme vždy ty neřády, kteříž sě té zemi dějí, stavili a nás ot našeho spravedlivého královstvie tisknúti nedali, a to pohřiechu bez záhuby té země konečnie i bez vašie i vašich budúcích hanby nenabyté nebude moci býti, jakož vás toho všeho i jiných věcí našeho úmysla svrchupsaný Aleš a Puota plnějie mají zpraviti. Protož ot vás žádáme, což takoví k vám naším jménem dieti budú, abyšte jim neb jich jednomu, ač by tu druhý nemohl býti, toho úplně svěřili, jako nám
Mai samým. Dán v Trenčíně léta ot narozenie syna božieho [h]). MCCCCXXI ten úterý po božím těle
27 post Urbani, královstvie našeho XXXV. Ad mandatum domini regis: Michael canonicus Pragensis.

Item in eadem Czaslawie congregacione [i]) fuit conclusum, quod regi Sigismundo dirigantur articuli, quare in regem Bohemie non suscipitur propter causas competentes [k]) et cur prefatum regnum eum pro rege habere non intendit. Quorum articulorum copia sequitur in hec verba: [3])

Item na témž sněmě čáslavském bylo zůstáno, aby králi Zykmundovi byli posláni artykulové, proč za krále českého není přijat pro příčiny svrchu psané a proč království jeho za krále míti nemíní; kteréžto artykule teď se vypisují:

Najjasnější knieže etc. a králi. Jakož Vaše Milost v svém listě jest položila, byli-li by kteří neřádové Vaší Milosti, že byšte je chtěli opraviti v království a v koruně České, titoť jsú neřádové dolepsaní a křivda [l]):

První neřád, že Vaše Milost Mistra Jana Husi pod svým glejtem dopustila upáliti na hanbu a potupu všemu českému jazyku.

Druhé všichni rozdělenci a potupní kacieři ot cierkve svaté měli plnú svobodu v constanském sboru, a Vaše Milost, množe vždy hanbu českú, dopustila druhého mistra Jeronyma upáliti proti papežskému a Vašemu glejtu všemu [m]) křesťanství a jménu [n]).

Třetie že Vaše Milost dopustila otsúzenie na Českú zemi, že jsú Čechové ot toho sboru constanského za kacieře otsúzeni a na to kříž nebo kruciatu papežskú vydali, aby Čechy i jiné křesťanstvo všechno jakožto kacieřstvo potupili, vypleli a shladili.

Čtvrté Vaše [o]) Milost ten kříž v městě Vratislavi kázala provolati a ohlásiti všemu jazyku českému k veliké hanbě a k škodě království Českému.

Páté Vaše Milost všech [p]) zemí okolních a kniežat tiem křížem a kacieřováním křížovým proti jazyku českému zbudila a zbúřila a potom sama je uvedla do královstvie Českého.

Šesté ta kniežata a cizozemci Tvú milostí a vedením zemi Českú pálili, hubili a lúpili, věrné Čechy, duchovnie i světské, muže i ženy i dietky pálili, pannám i paním násilé činili.

---

[a]) nižádný PB. — [b]) ostalo A, stála B. — [c]) toho podánie B. — [d]) déle B. — [e]) nechtěli B. — [f]) přiately B — [g]) všeckny AB. — [h]) naroz. božieho A; anno domini B. — [i]) congr. Czasl. W. — [k]) suscipitur causas comprehendentes P. — [l]) a křivda d. in P. — [m]) všemu jen v P, jinde v svém. — [n]) glejtu všemu křesťanství P; křesť. a jménu W; němu AB. Latinský text: salvum conductum ... universis datum et concessum. — [o]) Tvá P. — [p]) všech AB.

[3]) AČ. III, 230—232. — Latinsky v Cochlaeově Hist. Hussit. 202—204. Jiné tisky udává Palacký v UB. I, 116.

1421 Sedmé měštěnína [q]) pražského Krásu řečeného [r]) u Vratislavi pro přijímanie těla a krve božie kázala koňmi vláčiti, potom upáliti k hanbě a ku potupě jazyku českému. 1421

Osmé mnohé měštěníny vratislavské Vaše [s]) Milost kázala stínati pro viny slavné paměti králem Václavem otpuštěné a druhé vyhnala a šacovala k veliké škodě a hanbě české.

Deváté Tvá milost zemi Bramburskú ot země České ottrhla, kterúž ciesař Karel slavné paměti s velikú prací a s pokladem země České zjednal a dobyl, a k tomu Marky Staré [4]) zastavil k veliké škodě a k umdlení královstvie Českého, bez povolenie panského a obecního.

Desáté korunu Českého královstvie k veliké hanbě a potupě královstvie Českého beze všeho povolenie obecného, panského, města Pražského, rytieřského, panošského i jiné všie obce české vyvezl z královstvie proti všemu řádu a mimo svuoj slib.

Jedenádcté svátost říšskú [t]), kteréžto slavné paměti ciesař Karel s velikú snažností a s náklady velikými a s krve prolitím předkuov našich ke cti království dobyl, neřádně ku potupnosti země vyvezl beze všeho obecného povolenie.

Dvanádcté klenoty rozličné, kterýchž [u]) naši předci dobyli, zjednali ke cti bohu a k chvále našim dědicóm svatým a ku pokladu království Českému, ty klenoty v pražském kostele i na hradě Karlštejně [v]) a, což i z jiných klášteruov i kosteluov tu bylo svezeno [w]), a též v Moravě, ty všeckny [x]) klenoty pobral, utratil a z země vyvezl, k nesmierné škodě a k umdlení a potupě království Českému.

Třinádcté desky zemské bez obecného povolenie schoval si a penieze u desk v Čechách i v Moravě chudých sirotkuov i vdov i jiných dobrých lidí proti řádu a právu zemskému prodal i [y]) pobral.

Čtrnádcté ze svobod a práv našich, v kteréž země Česká i Moravská jest usazena [z]), a od předkuov jeho králuov a kniežat českých jest zachován, všecky stavy utiskl a vyvedl.

Protož to všeckno [a]) svrchupsané pohaněnie a kacieřovánie a potupenie nekřesťanské i ti svrchupsaní neřádové Vaší Milostí jsú šli a jdú Vaší mocí až do dnešnieho dne, a žádné země okolnie nesměly by sě o to pokusiti, co sě jest dálo aneb co sě ještě děje království Českému a markrabství Moravskému. A [b]) protož žádáme, aby je Tvá Milost ráčila opraviti.

Najprvé aby ta haněnie a potupenie svrchupsaná stavil a královstvie České a markrabstvie Moravské z nich vyvedl.

Item aby země ty svrchupsané, kteréž bez povolenie panského, města Pražského, rytieřského a panošského i všie obce české ot koruny České otjal, aby ráčil to zasě navrátiti koruně České.

Item aby korunu a svátost říšskú, klenoty svrchupsané a desky zemské zase vrátil a listy, kteréž na královstvie v Karlštejně a jinde pobral, kteréžto jsú budto na svobodu i jiné řády ke cti a k koruně České.

Item aby ráčil země okolnie, kterýchž jsi na nás popudil a zbúřil bez viny, a zvláště ty, kteréž pod korunu Českú slušejí, staviti a upokojiti [c]), aby viece královstvie a markrabstvie svrchupsaná nebyla hubena a krev věrných [d]) křesťanuov nebyla prolévána.

Také rač věděti úmysl náš a ustanovenie nás všech, na kterémž sme sě konečně svolili, sjednali a ostavili o ty čtyři kusy. Najprvé o přijímanie těla božieho a krve božie pod obojí zpuosobú [e]) lidu obecnému. Druhé o kázanie svobodné slova božieho řádem ot řádných kněží. Třetie o neřádném, přielišném nadání stavu duchovnieho. Čtvrté o tupení [f]) zjevných smrtedlných hřiechuov, že ty kusy držeti mieníme a chceme do zprávy lepšie písmem svatým, ač muož býti. Také chceme

---

[q]) měšťana B. — [r]) Krásu řeč. d. in P. — [s]) Tvá P. — [t]) římskú AB (i níže). — [u]) kteréž P. — [v]) Karšteyně A, Karlštayně B. — [w]) sneseno A. — [x]) všeckny W, všecky AB. — [y]) prodal i d. in P. — [z]) vsazena P. — [a]) všecko AB. — [b]) d. in W. — [c]) ukojiti A. — [d]) nevinných věrných B. — [e]) spós. A. — [f]) potup. A.

[4]) Mylně, místo Nové. Nová marka (die Neumark) prodána Německému řádu r. 1402.

1421 ostati při našich řádiech, práviech a svobodách, jakož jest královstvie České a markrabstvie Moravské ot starodávna ot králuov a kniežat vysazeno a ot našich předkuov držáno. 1421

Item in eodem concilio auctoritate domini Conradi, archiepiscopi Pragensis, intimata et publicata est clero sue dyocesis universalis sinodus in civitate Pragensi in sancti Procopii festo, ad quam quidem sinodum venire poterit clerus tam inimicus quam amicus, tam de Moravia quam de Boemia, tractaturi, que essent in clero pacis, unitatis ac legis dei promotiva. Ad quam siquidem sinodum veniendi Pragenses omnibus venientibus salvum promittunt dare conductum.

Item na témž sněmu mocí pana Konráda, arcibiskupa pražského, oznámený mezi kněžstvem v jeho biskupství jest sněm obecný kněžský v městě Pražském na svatého Prokopa, na kterýž sněm bude moci přijíti kněžstvo přátelské i nepřátelské z Moravy i z Čech, aby rozjímali o těch věcech, které by ku pokoji a jednotě kněžstva a k zvelebení zákona božího lidem k zprávě a k naučení. Na kterýžto sněm kněžský Pražané všem, jenž by chtěli přijíti, svobodný a bezpečný glejt dáti slíbili sou.

Item infra idem tempus concilii duces Slezie cum XX fere millibus regnum Boemie circa Policz [g]), Nachod et Trutnow intraverunt et plures utriusque sexus homines inhumane interfecerunt et fere XL pueros dextro pede et sinistra manu aut sinistro pede et dextra manu truncarunt et quibusdam eciam et nasos ad hec [h]) absciserunt. Qua de re in congregacione illa fuit per barones conclusum, ut omnes domini cum militaribus et [i]) suis rusticis de eodem confinio ac cum communi-
Jun. 15 tate Grecensi ad festum Viti se preparent et in Nachod conveniant. Quod Slezite audientes de terra recesserunt. Nichilominus tamen, ut pretactum est, multorum millium [k]), baronum videlicet, militarium et rusticorum, congregacio fuit in prefixo loco. Ex hacque [l]) tremor et timor Slezitas apprehendit, qui literas dirigunt, quod cum Boemis placidam volunt inire concordiam. Et ea de causa dominus Czenko cum Krussina gentes suas ulterius versus Sleziam properare non permiserunt, quapropter Ambrosius presbiter, Grecensium ductor et plebanus, rumorem in populo fecit et, nisi cito predicti [m]) recessissent barones [n]), in frusta a rusticis fuissent incisi ac tritulis rusticorum tritulati. Qui tamen postmodum pacificati ad propria sunt reversi. Ambrosius autem pres-
Jun. 23 biter in vigilia Johannis Pragam venit et contra dominum Czenkonem dure proposuit, qualiter in eo non esset fides et quomodo Sleziam totam habuissent, si pretactus dominus Czenko gentibus

O vtržení do České země knížat slezských.
Item času toho sněmu knížata slezská se 20 tisíci královstvie České hubili sou přitáhše, Poličku *), Náchod a Trutnov dobyvše, mnohé lidi obojího pohlaví zbili sou, jako 40 dětem pravé nohy a levé ruky nebo levé nohy a pravé ruce zutínali sou a některým také nosy zobřezovali sou. Pro kteroužto věc na tom sněmě od pánův jest na tom zůstáno, aby všickni páni s rytířstvem i s lidem obecním z kraje Hradeckého i s obcí o svatém Vítě k Náchodu se vypravili a sjeli. To Slezáci uslyševše z země vytáhli sou. Avšak proto panstva mnoho tisícův, rytířstva, obecného lidu sebralo se na určený čas a z toho sebrání strach a hrůza Slezáky napadla, kteřížto listy poslali sou, že s Čechy v slušnou smlouvu vjíti chtějí. A pro tu příčinu Čeněk s Krušinou svému lidu dále do Slez jíti nedopustili sou. Protož kněz Ambrož, vůdce Hradeckých a farář, pověst v lidu učinil jest a různici a, by byli páni rychle preč neodjeli, byli by od lidu obecného cepami rozmláceni. Kteřížto potom upokojeni jsouc na své obydlí se rozešli. Ale kněz Ambrož u vigiljí svatého Jana do Prahy přijev a proti panu Čeňkovi tvrdě mluvil, že by v něm víry nebylo, že by byli Slezskou zemi obdrželi, když by byl pan Čeněk rozejíti se nerozkázal. Ale pan Hynek Krušina toho času do Prahy přijel jest a nevinnost pana Čeňka a jiných pánův dostatečně oznámil jest, tak že rozdíl byl v lidu:

[g]) Politz P, jinde Policzkam. — [h]) ad hec d. in B. — [i]) et d. in P. — [k]) millium Bohemorum P. — [l]) ex hac quod P. — [m]) d. in A. — [n]) d. in A.

*) Má býti Polici. Srov. P.

1421 suis recedere non mandasset; et sic de aliis pluribus indignis [o]) accusacionibus. Sed deo volente et disponente dominus Hynko Krussina eo tempore Pragam supervenerat [p]) et innocenciam domini Czenkonis et baronum sufficienter declaravit. Itaque scisma fuit in populo, alii illi et alii isti veritatem dixisse acclamabant.

Item responsiva regis Hungarie ad articulos sibi per communitatem regni Bohemie obiectos sequitur in hec verba: [5])

jiní tomuto a jiní onomu pravdu praviti volali sou. 1421

Item v táž slova, pod jiným však úmyslem předpověděný král Zykmund uherský psal jest zemi Moravské pánům v tato slova:

Zigmund z božie milosti etc. [q]) Vám všem [r]) pánóm, rytieřóm, panošiem, Pražanóm a obcem královstvie našeho Českého dáváme věděti: jakož nám vinu dáváte v mnohých kusiech, a zvláště o upálenie Mistra Jana Husi a Jeronyma, také dotýkajíce kacieřství, haněnie i otsuzovánie země České, tiem my vinni nejsme, neb [s]) jest to námi nešlo [t]), aniž ještě jde, cožby bylo k hanbě koruny našie České, neb svědomo jest, že sme my přede vším sborem constanským za bratra našeho dobré paměti věrně a statečně otmlúvali, a proto sme měli protivenstvie a haněnie tu v Constancí veliké. Aniž jest země kdy Česká otsuzována, než ti, kteříž by kacieřstva držali [u]) a vedli, i také dnes bohdá námi ižádná [v]) záhuba ani haněnie té zemi [w]) jest, než těmi věčná záhuba [x]) i hanba té koruny jde, kteříž jsú kláštery a kostely bořilí dělané ke cti pánu bohu, tělo božie tu vynmúc [y]) a jiné svátosti ohavně tlačiece, panny, kněžie [z]), mnichy a jiné duchovnie lidi, rytieře, panoše a jiné dobré křesťany, ženy, muže ukrutně pálécе a mordujíce, obrazy sekajíce a města rušie a opúštějí a vypalují, zemi tak napořád hubiec. A ti neřádi zjevní a nekřesťanští kusové zbuzují a zbúřili sú kniežata okolnie i jiné dolejšie i sic všeckno křesťanstvie proti té zemi, ale ne my. Neb by byl skutek velmi nepodobný a porokovánie hodný, bychme my z našie vuole naše dědicstvie a královstvie v takú hanbu a záhubu připravili. Než té záhuby i hanby, kteráž sě ústavně děje bez našie příčiny, jest nám bohdá věrně žel. Pak jakož nám vinu dáváte o koruně a o svátosti, to sme vzeli a schovali ne ke škodě České zemi [a]), ale proto, aby hanebně ty věci nebyly zbořeny, zkaženy a zrušeny a zatraceny k nenabytí koruny, jakož jest to dobře na jiné svátosti od vás některých i od vašich okázáno [b]). Desky [c]) zemské ty sme s panským povolením vzeli, ani jsú je s svými pečetmi zapečetili, když jsú je měli [d]) pryč vzieti. A ty všecky věci a jiné, kteréž byšte věděli [e]), v čem bychom byli vinni shledáni, a šli-li by ti neřádové námi, to ať páni a kniežata koruny té České ohledají, a my to chcem rádi opraviti podlé kniežecího a panského naučenie i otčiniti chcem, a vy též učiňte, což jest neřáduov a záhub vámi přišlo aneb jde, abyšte to tak učinili, jakož kniežata a páni té koruny najdú a rozkáží [f]). A jakož nám píšete, že ste sě konečně ustanovili a sjednali, že chcete ty čtyři kusy držeti, kteréž píšete, do lepšie zprávy písmem svatým, na to tak otpoviedáme, že sme vám toho nikdy neotpierali, než vždy svolovali i podávali slyšenie, zprávu lepší písmem svatým na ty kusy i na jiné, kteříž jsú proti cierkvi svaté, a nikdy námi to nescházelo i vždy sme hotovi vám slyšenie dáti, zprávu a naučenie lepšie, jedné ať vámi to nescházie a země ta nehyne. Jakož nám píšete, že chcete při svých práviech a řádiech zuostati, jako vaši předci, vězte, žeť jest náš úmysl nikdy nebyl aniž ještě jest, bychme vás chtěli z řáduov aneb práv a svobod vyvoditi, neb je kterak rušiti, než každého při jeho řádu ostaviti i svobodě. A my bychme

---

[o]) indignis P, jinde indignantis. — [p]) supervenit A. — [q]) etc. král A, po vše etc. B; Sigmund z božie milosti římský král, po vše časy rozmnožitel říše, uherský, český, dalmatský, charvatský etc. král P. — [r]) všem AB. — [s]) nebť A. — [t]) nesešlo A. — [u]) drželi B. — [v]) niž. B. — [w]) země P. — [x]) i záhuba B. — [y]) vynmúc P, vynmanc B; ostatní: vyjmúc. — [z]) kněze A. — [a]) země B. — [b]) uk. P. — [c]) dcky B. — [d]) chtěli P. — [e]) vydali P. — [f]) okáží B.

[5]) AČ. III, 232—233.

1421 radějše[g]) přičinili, nežli otčinili a jich ujeli[h]). Než opatřte vy, kto vás z vašich práv a svobod vyvodí a práva ruší, my-li čili vy sami, a to shledáte v čích[i]) zápisiech, kteréž máte mezi sebú i v kútiech, kteréž činite, sami svá práva rušiec i svobody. Také slyšíme, že ste obrazy zbili v kostele pražském a na tom ste ostali, aby ten hrad a kostel obořen byl[k]), kterýž jest ke cti a k chvále pánu bohu ustaven a svatým dědicóm. Protož pro pána boha, nečiňte toho, ani dopúštějte, by to bylo bořeno, že ste již jednu stolici té koruny obořili na Vyšehradě i kostely k veliké hanbě té koruně[l]), a oboříte-li druhú, tehdy vězte, že skrze to dokonce zbúříte na se všechno křesťanstvo i nás také pro tak nekřesťanské účinky a těch zlých nařčených skutkuov prvních dokonce na tu zemi potvrdíte i na sě a sě i tu korunu k větší hanbě i potupě připravíte. Neb viete, žeť jest hlava té koruny a že tu leží svatý Václav i jiní dědicové svatí i císař dobré a svaté paměti, otec náš, i s jinými králi a kniežaty té koruny. A pro buoh smilujte se sami, nad sebú i nad tú zemí a nedajte té země viece[m]) hubiti a našich měst a služebníkuov našich dále[n]); a přistupte ještě k spravedlivosti[o]), jako jsme vám dřieve psali, a stavte ty neřády, ať se viece nedějí proti pánu bohu a proti všemu řádu cierkve svaté a proti nám, a my vám rádi v tom chceme pomocni býti[p]). Pakli byšte toho neučinili, tehdy potom, ačbychom rádi, nebudem moci tomu co učiniti, než na to přijde, že ta země dokonce musí zahynúti. Datum etc.[q]). 1421

Item cum Ziska, Thaboritarum capitaneus, cum quibusdam suis presbiteris sectam Picardorum ubique exquireret et pertinaces, quos reperit[r]), adstatim ignis incendio consumit[s]), senciens itaque hoc Martinus presbiter dictus Loquis, fautor, ymmo et actor horrende picardice heresis, de qua plurimum est superius dictum, pro qua eciam a domino Ulrico dicto Wawak detentus fuerat et ad preces Thaboritarum dimissus[5*]), hic ergo Martinus manus Pragensium ac Thaboritarum intendens evadere[t]) iter versus Moraviam, unde ortus erat, arripit[u]) secum ducens Procopium presbiterum monoculum[v]), secte eiusdem socium, in Chrudimque[w]) cum pervenissent, a capitaneo civitatis dicto Divisso[6]) sunt detenti, deinde trunco inpositi. Qui quidem capitaneus cum eis pacifice loquens inter cetera quesivit, qualiter de venerabili altaris sacramento, corporis scilicet et sanguinis domini Jesu Christi, sentirent, et cum Martinus dictus Loquis blaspheme responderet[x]) dicens, corpus Christi fore in celo, racionem assignans, quoniam nisi unum corpus habuit et non plura, sicut plures fiunt hostie in altari, prefatus itaque capitaneus

Item když Žižka, táborský hajtman, s některými svými kněžími rotu pikhartskou všudy hledal a vyhledával a zatvrzené, kteréž nalezl, ihned ohněm zhubil jest, porozuměv tomu Martin kněz Loquis, rozmnožitel hrozného kacířství pikhartského, o němž často praveno, pro kteréžto od pana Oldřicha jat byl a ku prozbě Táborských propuštěn, protož ten kněz rukou Pražských a Táborských chtě ujíti, šel do Moravy veda s sebou kněze Prokopa jednookého, též roty tovaryše. Do Chrudimě když sou přišli, od hajtmana města, řečeného Diviše, jsou zjímáni a do klády vsazeni. Kterýžto hajtman pokojně mluvě s nimi, mezi jinými věcmi tázal se na nich, kterak by o velebné svátosti oltářní těla a krve pána Krysta smyslili. A když Martin Loquis rouhavě odpověděl jest, řka: „Tělo Krystovo jest na nebi“, klada tomu příčinu, že jediné tělo Krystus měl a ne více, jakož bývá více obětí na oltáři, protož hajtman rouhání proti Bohu snésti nemoha, dal jemu pěstí, a jediné kdyby se v to kněz Ambrož, hradecký farář, nevložil, ihned je spáliti chtěl. Ale ku prozbě kněze Ambrože je propustil. Kterýžto hned na vůz je vzal, do Králové

---

[g]) raději P. — [h]) ujali B. — [i]) svých P. — [k]) abyšte . . . obořili B. — [l]) koruny P. — [m]) dále P. — [n]) viece P. — [o]) spravedlivému P. — [p]) pomoci P. — [q]) V P následuje: Item in eadem materia sub alia tamen sentencia predictus Sigismundus, rex Hungarorum, scribit terre Moravie baronibus in hac forma. (Ale list sám nenásleduje.) Srov. překlad. — [r]) reperivit P. — [s]) consumunt P. — [t]) effugere vel evadere P. — [u]) arripuit B. — [v]) presb. carentem uno oculo P. — [w]) Chrudimque B, jinde Chrudim. — [x]) respondisset B.

[5*]) Viz před tím na str. 470. — [6]) Diviš Bořek z Miletinka.

1421 blasphemiam contra deum ferre non valens pugno eum percussit et, nisi Ambrosius, presbiter de Grecz, se intromisisset, mox ignis incendio eosdem consumere volebat, sed ad preces Ambrosii eos dimisit et in manus eiusdem tradidit [y]), qui mox eosdem curribus [z]) impositos [a]) in Grecz Regine vinctos deduxit. Et cum fere duabus fuissent ibi septimanis detenti, sperantes de eorum heresi ad veram fidem converti, sed cum videret se nichil pretactus Ambrosius ad eos proficere,
Jun. 22 die dominico ante Johannis Baptiste vinctos in Rudnicz perduxit et Conrado, ordinario regni, velut heresi infectos presentavit, ut eosdem secundum scripture sacre seriem examinando condigne puniret. Qui quidem in Rudnicz deducti tenebrosis includuntur carceribus et popularis accessus ad eos prohibetur, ne suis exquisitis glossulis fidelium corda vulnerarent. Et cum ultra octo septimanis diris fuissent inclusi carceribus, nullaque in eis apparenter scintilla emendacionis est inventa, deinde instat Ziska apud Pragenses pro eisdem, ut Pragam adducantur et ut in terrorem aliis publice in medio circuli comburantur. Consules vero Pragenses rumorem ex eo in civitate fieri timentes, quia plures Martini in civitate fuere fautores, unum ex eis in Rudnicz consulem dirigunt, qui tortore assumpto in Rudnicz venit et legacione ad archiepiscopum facta eos in manus tortoris commendat, qui eorum latera usque ad intestina crudeliter exussit, ut a quo vel a quibus suam haberent heresim, faterentur, et si qui in Praga eis essent consencientes, diligenter scrutantur. Quapropter sic torti quorundam nomina recitant, a quibus habuerunt et adhuc in Praga eandem cum eis de sacramento tenent sentenciam, dixerunt. Et cum plurimum post hoc hortarentur, ut ad unitatem ecclesie de suis erroribus penitendo redirent, subridentes [b]) aiunt: „Non nos, sed vos a clero erroneo seducti existentes erratis et coram creatura, pane scilicet sacramentali, geniculatis.“ Demum factum est, cum V feria ante Bartholomei, die XXI Augusti, cum multitudine populi ducerentur ad comburendum, hortantur, ut astantem populum petant, ut pro eis ad deum supplices porrigant preces,

Hradce je svázané přivedl. A když skůro tu dvě neděle u vězení byli držáni, nadáli sou se kněz Ambrož s jinými, že by se z svého kacířství k pravé víře navrátili. A když porozuměl, že by nic při nich neprospěl, v neděli před svatým Janem Křtitelem svázané na Roudnici poslal a Conradu řediteli jako nakažené kacířstvím dal, aby je podle řádu písma svatého zkúšeje *) hodně ztrestal. A když na Roudnici přivezeni byli, v temných žalářích sou zavříni a přístup lidu obecnému k nim jest zabráněn, aby svými smyšlínkami srdcí věrných neranili. A když osm nedělí v žaláři držáni byli a žádná jiskra opravy na nich nenalezena, po tomto Žižka přivstal na Pražské o ně, aby do Prahy byli přivezeni, aby k hrůze jiným zjevně na rynku byli spáleni. Ale konšelé pražští bojíce se rozbroje v lidu, že mnozí v lidu tomu Martinovi jsou přáli, jednoho z konšelův do Roudnice poslali sou k arcibiskupu a dali sou je v ruce kata, kterýžto jich boky až do plic ukrutně vypálil, aby, od koho to kacířství mají, pověděli, a byli-li by v Praze kteří jiní v tom povolujíce, pověděli, tázali se s pilností. Protož tak mučeni jsouc, některých jména pověděli sou, od nichžto měli v Praze týž dóvtip s nimi o velebné svátosti. A když napomínáni, aby k jednotě církve z svých bludův kajíce se navrátili, smějíce se pravili: „Ne my, ale vy od bludného kněžstva svedeni jsouce bloudíte a před stvořením, totiž chlebem posvátným, klekáte.“ Potom stalo se ve čtvrtek před svatým Bartolomějem, 21 dne měsíce srpna, s množstvím lidu vedeni byli k upálení, napomínáni byli, aby lidu prosili, by se za ně pánu Bohu modlili, kněz Martin odpověděl: „My nepotřebujem žádných prozeb ani modliteb, proste za ty, jenž toho potřebují.“ A když mnoho hrozného a pohoršujícího ušima lidskýma kněz Martin mluvil, v sudu zabedněn s svým tovaryšem jest upálen. 1421

[y]) tak v P, jinde dimisit seu tradidit. — [z]) in curribus B. — [a]) codd. inpositis. — [b]) deridentes B.
*) Rukop. zkuše.

421 mox idem [c]) Martinus [d]) respondit: „Nos non indigemus illis peticionibus [e]), petant, qui indigent.“ Et cum plura horrenda piarum aurium nimium offensiva pretactus Martinus diceret, vasi inclusus cum socio est incineratus [f]). Laus inde sit domino deo, qui lupos gregem suum invadere volentes diripit et miro modo, ne ceteros inficiant, repellit ac consumit. Iste etenim Martinus, pretensus iniquus presbiter, cum in prima domini Ulrici de Nova domo fuisset captivitate, literam ad fratres suos Thaboritas aliquos scripsit [g]), multa erronea et heretica documenta continentem.

Item post horum combustionem capti sunt in Praga quidam de Picardorum heresi suspecti, Kassko [h]) de Nova civitate et presbiteri Thaboritarum tres, Procopius dictus Rasus, Gira de Glatow et Abraham, qui noluit pati candelas ardentes coram venerabili eukaristie [i]) sacramento.

Item eodem anno, quo supra, feria II post Petri, que fuit XXX dies Junii [k]) ex occulto

Item po spálení těch bludných kněží jati 1421
sou v Praze někteří toho pikharstvi se přídržících, Kaška z Nového města a tři kněží Tháborští, Prokop Holý, Jíra z Klatov a Abraham, kterýž jest nechtěl, aby světlo páleno bylo před velebnou svátostí.

Jednota stala se v Praze a konšelé noví sazeni. Item téhož léta ut supra v pondělí po sva-

---

[c]) ad idem B. — [d]) dominus Martinus P. — [e]) pet. et precibus P. Sr. překlad. — [f]) per ignem inc. P. — [g]) scripsit in hec verba P. Potom následuje list sám, částečně otištěný v Palackého D. III, 2 str. 21—22; sr. M. Rustler, Das sog. Chron. Univ. Prag. 35—36. List zní takto: Buoh všemohúcí, jenž z temnosti kázal skvieti sě světlu, osvěť srdce vaše, abyšte mohli viděti královstvie božie! Najmilejší a vždy mně milí, ač vy mne nynie nemilujete, člověka, jenž jsem pravdu pravil vám, však vždy nenechám, jakž moha, napomínati, zdali bych vás mohl popuditi k držení jisté pravdy pána Jesu Christa, toto vás žádaje věděti, že žádnému skutku páně protiviti se nemienim do mého skonánie, než všechny držeti i jiné, což moci budu, k tomu vésti, i oznamuje vám, že srozuměv tomu, že veliký neřád děje se při rozdávání chleba těla páně, poznal sem, že lidé sú v velikých hřiešich proto, aniž se nelepšie, i chtěl sem rád lid navésti a, kteraké jest při tom Christovo ustavenie, lidu oznámiti, aby to zachovávajíc a odtud pomoc majíc, i polepšili tebe bezpečněje čekajíce, nežli čekají přehrozné pomsty. Tuť sem vám ještě o tom žádné zjevné neučinil zmienky chtě najprvé o to s kněžími rozmluviti, i nemoha toho dokonati, zjednáno jest, jakož o tom viete, mé vězenie a ti, jenž sú mě věžili a vězie, nechtie slyšeti mé pře, která jest, aniž mi povědie, oč mě vězie, aniž se mnú mluviti chtie aniž žádnému mluviti dadie a tak činie, ješto sú toho pohané nečinili nikdy. Ale vy, milí bratřie, pro buoh prosím vás, nechceteli co jiného učiniti, aspoň přeslyšte mě a poznáte, že pře má jest jistá pravda pána Jesu Christa, bez niež nižádného nelze spasenu býti. Buohť mi svědek jest, že bych raději, by vaši smyslové od tuposti bludu vysvobozeni byli, nežli já bych byl svoboden ot vězenie. Jestiť mi velmi žel věrných zavedených i mámť žádost velikú, bychť jim oznámiti mohl pravý a jistý Kristóv a apoštolský řád. Jestliť vám milo mé vězenie, neotmlúvámť ani smrti i jiného cokoli, jediné prvé mě přeslyšte a pravdu zviete. Pakli toho nechcete učiniti, ale pro buoh někoho věrného pošlete ke mně, ještoť ode mne slyše pověděl by vám i ší obci též, jediné abyšte neblúdíce uhodili v pravý řád. O bratřie, vězte, že mnoho držíte neprávě a od kněží velmi ste zklamáni a zvláště na třech kusiech, o křtu, o tělu božím a o kázaní kněžském, žeť to tré nic se neděje tak, jakož jest ustavil Christus. Vy, jenž jste již zlého mnoho skazili, bohdej byšte i to zlé dokazili. Nepoznáteli toho, vězte, že v hněv boží upadnete. A již se hněv boží na vás zjevuje, mnoho vás v chvíli malé porazili na rozličných miestech, bohdaj byšte tomu srozuměli, proč se to děje. Hněv boží ot vás neotstúpí, leč vy ot bluduov otstúpite, a učiníteli to, shledáte, jak diela boží budú v rukú vašich ruosti. Vězte, že ste ještě nikdy všeho, což má býti poznano, nepoznali. Probuoh slyšte mě a poviemť vám ještě řád Christóv, jenž se je dál při chlebu těla páně, při kázaní a při křtu a doveďu jeho (z) zákona božieho. Takéť poviem vám, ot kohoť jest pravý řád Christóv proměněn a jiný uveden, v němž stanete-li, spasením nebudete bezpečni. Játděkaji bohu mému, žeť mě jest ot bluduov vysvobodil. Jižť vesele čekám smrti. Chvátaje, svobody nemaje nemohl jsem vám viece psáti. Najviece žádám na vás, abyšte mě slyšeli a pravdu Pána Jesu Christa poznali, kterúž poznáteli, vysvobodíť vás. Nic kvapně nečiňte, jakožť již jsú někteří učinili. Nic netupte, doňadž nesrozomite. Milost pána Jesu Christa buď s vámi! Amen. Martin, vězen Kristóv pro čtenie a pro pravdu. — [h]) Flasko P. — [i]) d. in P. — [k]) codd. Julii.

1421 tractatu quorundam cum domino Johanne presbitero, qui pro se levem communitatis maiorem habuit partem vulgi [l]), pulsata est maior campana ad beatam Virginem in Arena, ad cuius sonitum omnes deordinacionum fautores concurrunt, de Nova in Antiquam [m]) civitatem ex induccione, ut presumitur, Johannis presbiteri prius nominati cum tumultu, venientesque pretorium ascendunt et clamoribus insultant, quod consules utriusque civitatis non essent fideles, plurima crimina eisdem inponentes, et propter hoc merito deponendi. Qua de re sigilla eis recipiunt et Antiquam cum Nova pro una [n]) confederant civitate quatuor ex tota communitatis congregacione capitaneos eligentes, qui pro tunc usque ad eleccionem novorum consulum regimen haberent tam Antique quam Nove civitatis. Quo facto
Jul. 2 post hoc feria [o]) IV ad pretorium Antique civitatis se convocant et XXX secundum pretacti Johannis presbiteri nominacionem, XV videlicet de Antiqua et XV de Nova civitatum [p]), in consules eligunt, de quorum numero [q]) quidam, prout famabatur, de picardica heresi fuere suspecti, ut hii simul tamquam unius civitatis consules in pretorio Antique civitatis simul sedendo maiores causas diffiniant, et quosdam [r]) ex eis, dum opus fuerit, causas minores in Nova civitate audire disponunt. Pro hac itaque sine omni ordine et contra civitatis privilegia consulum eleccione ac disposicione omnes maturi et possessionati [s]) viri turbantur, de quorum numero unus eciam armifex, quamvis ab eis [t]) electus, consulatum noluit acceptare perpendens, quod non legitime, prout civitatis privilegia sonant, sunt electi [u]). In hac eciam [v]) eleccione Luna planeta vulgum designans Marti planete, secundum astrologos licium significatori, ad coniunccionem applicata denotat, quod nullius rei bonum ordinem et finem ab hiis electis expectare oportebit, quin pocius hec eleccio erit fomes et radix multorum regni malorum. Hec ille, cuius nomen ignoratur. Et ut rei exitus acta [w]) probent, statim in eadem congregacione Johannes [x]) presbiter prefatus vicem subcamerarii gerens communitati pro tunc in pre-

tém Petru, jenž byl 30 den měsíce června, z tajného rokování některých s panem Janem knězem, kterýž po sobě lehkú obec měst a jako větší díl měl lidu, zvoněno jest u veliký zvon u Matky boží Sněžné, k jehožto zvonění všickni přátelé neřádův, nezřízeností zběhli sou se z Nového města na Staré z návodu kněze Jana, s hřmotem na rathauz sou vešli a křiky nastrojili proti konšelům, že by konšelé obojího města nebyli věrni, mnohé viny na ně počítajíce, a že sou hodni složení. Pro kteroužto věc pečet jim vzali a Staré s Novým smířili město. Čtyři ze vší obce sebrání hajtmany vyvolili, kteříž by až do volení nových konšelův zprávu měli Starého i Nového města. Potom v středu na rathauz se svolali a 30 jich z Nového i z Starého města po 15 volili, a z těch někteří byli podezřeni pikharstvem, aby ti spolu jakožto jedno město sedajíce větší pře konšelé vyslýchali, a někteří z nich, když by potřebí, pře menší na Novém městě aby vyslýchali. Z toho zajisté beze všeho řádu a proti zápisům města konšelův volení a způsobení všickni dospělí lidé zamútceni jsou. Z jichžto počtu platnéř, ačkoli volen byl k konšelství od nich, nechtěl přijíti, za nic sobě nepokládaje, že ne podlé řádu, jakož zápisové města vzní, jsou vyvoleni. Ten knéz Jan na místě podkomořího úřad sobě osobiv, obci tu na rathauze řekl: „Již vy, světští, jste za jednoho člověka. Protož chcete-li, abychom duchovní také jedno byli, lid nerozdělujíce, musíte Mistra Křišťana i s jeho kněžími od toho kostela odbýti; nebo s námi v našich srovnati se nechtí, ale vždy ještě ty žerty, řády kostelní nazývajíce, zachovávají a dítkám rozdávati nechtí a česky zpívati nechtí.“ To když pověděl, tovaryšstvo v zlosti toho kněze mluvícího křiklo: „Tak, tak!“ Tehdy ten knéz Jan řekl: „Chcete-li, aby do toho kostela jiní dáni byli kněží?“ A jeho tovaryšstvo zkřiklo: „Tak, tak!“ A tak Mistru Jakúbkovi a knězi Janovi poručili sou, aby jiné kněží uvedli z slušných příčin. Tomu svolení a města znamenitější odpírati pro strach nesměli, aby z rathauzu smetáni nebyli.

[l]) d. in P. — [m]) in Ant. de Nova W. — [n]) ita P, cum Nova d. in B, Nova d. in WA. — [o]) proxima feria P. — [p]) civitate P. — [q]) numero jen v P. — [r]) quorumdam B. — [s]) bene poss. P. — [t]) d. in A. — [u]) v P po slově electi následuje vypravování o Václavu ševci v. n. — [v]) autem P. — [w]) acta jen v P. — [x]) v P vždy dominus Joh.

21 torio existenti dixit: „Ecce iam vos seculares unum estis et pro uno homine; si ergo vultis, ut nos spirituales eciam unum simus populum non dividentes, oportet, quod magistrum Cristanum, plebanum ecclesie sancti Michaelis Maioris civitatis Pragensis, una cum suis presbiteris a pretacta ecclesia evadatis, quia nobiscum in nostris actibus concordare nolunt, sed adhuc semper illas truffas, ritum ecclesiasticum denotando, observant ac infantes communicare nolunt et in bohemico, prout in aliis faciunt ecclesiis, numquam decantant." Hiis sic propositis societas pretacto proponenti favens clamat: „Sic, sic!" Ipseque Johannes dixit: „Vultis, quod alii ad pretactam ecclesiam locentur presbiteri?" Et sua societas subdit: „Sic, sic!" Et sic magistro Jacobello et pretacto Johanni commiserunt, ut alios presbiteros introducerent legitimis exclusis [y]. Huic conclusioni seniores et civitatis notabiliores contrarium dicere propter metum de pretorio proieccionis non audebant.

Eo tempore quendam sacerdotem ecclesiam sancti Petri in Porziecz pro tunc regentem quidam eiusdem ecclesie vicini, erroribus Thaboritarum infecti, ab eadem repellunt, eo quod in ornato divina peragebat, et duos, Procopium scilicet et Philippum, Thaboritarum presbiteros de picardica heresi suspectos, introducunt. Similiter et Jaroslaum presbiterum a sancti Nicolai ecclesia in Antiqua civitate, pium hominem, eadem racione quidam Picardis faventes excludere conabantur et ad sancti Michaelis Antique civitatis ecclesiam Wilhelmum presbiterum de errore picardico suspectum [z]) quidam seculares volebant introducere [a]) in dotem, sed deo volente admissi non sunt. Videntes itaque hec devote in domino virgines, vidue ac in matrimonio constitute, quod prefati consules tot et tanta malorum semina surda quasi pertranseunt aure, spiritu sancto instigante omnes fideliter veritati servientes convocant et in pretorium pariter ascendunt et consulibus in scripto [b]) querelam proponunt. Et hanc una ex eis virgo in manu literam tenens legebat de verbo ad verbum sub hac forma, que sequitur:

Uvedení kněží táborských k svatému Petru 142
na Poříčí. Téhož času jednoho kněze, kterýž tehdáž kostel svatého Petra na Poříčí zpravoval, někteří jeho sousedé, bludy táborskými nakažení, od téhož kostela odehnali, protože v ornátě mše svaté sloužil, a Prokopa, Filipa, Táborských kněží pikhartstvím podezřelé, uvedli sou a též Jaroslava, kněze od svatého Mikuláše na Starém městě, člověka milostivého, touž příčinou někteří pikhartům přejíce usilovali sou vystrčiti a do kostela svatého Michala na Starém městě Vyléma, kněze pikhartstvím podezřelého, někteří chtěli uvésti do dvoru; ale z vůle boží nejsou dopuštěni. Protož vidouce ty věci nábožné panny, vdovy i manželky, že předpovědění konšelé činili se neslyšíc, z ponuknutí Ducha svatého všecky věrné pravdy se přídržící svolaly sou, na rathauz se spolu braly a konšelům žalobu na listu napsaném mluvily sou. A tu žalobu jedna panna z nich v ruce držíc list četla slovo od slova:

---

y) exclusis P, ex causis WA, causis B; srov. překlad. — z) infamatum P. — a) inducere AP. — b) prescripto A.

1421 Milí páni a bratřie, prosíme Vašie Milosti pro milost pána Jezu Krista a pro spasenie 1421 a zachovánie u vieře křesťanské všie obce města, abyšte netiskli, ani dopustili tisknúti ot kosteluov kněží věrných, ještoť držie pravdy božie stále, řádně od mnoha let, bluduov a výtržek všetečných písmem svatým neduovodných a zákonem božím sě varujíc a sě i lid poddaný jeho zákonem božím přikázaným a životem páně Kristovým zpravujíc a zpraviti učiece. A toho mnozí svědomi jsú z obce tohoto města, i také jinde mnozí po České zemi. Proti kterýmžto, slyšíme, někteří povstali jsú stojiece o jich utisknutie a některé již utiskli [c]), jakožto na Novém městě na Pořiečí někaký [d]) Prokop táborský bez povolenie starších na to postavených zrotiv sě s některými roztrhl velice tu osadu velikú, ani běžie pryč stýskajíce sobě a žalujíce, že sě ten tak tu neřádně vtiskl, i v jiných osadách, jakožto u svatého Mikuláše a u svatého Michala: jim osada viny nedává, boje sě, by jim nebyli vsazeni pyšní, sobě doufající všeteční kněžie, jimiž jsú zavedeni mnozí po Čechách i po Moravě, že, ačkoli obce táborské byly jsú nám potřebny a mnoho dobrého pomocny, toho sme ot nich vděčny [e]) a nadějem se také, že mnozí z nich boha se bojie a jsú dobří; avšak nejedni z nich kněžie i jiní z obce [f]) pohlaví mužského i ženského klesli jsú na vieře proti duostojné svátosti božieho těla i božie krve i proti některým kusóm jiným, jakožto oni sami vyznávají a mnozí z nich se tomu protivie. A ty bludy rozhlásily jsú sě téměř po všem křesťanství a najviece [g]) v této Praze. A byly sme napomínány tento rok, abychme se takových vystřiehaly, a kteříž sem jdú, buďto kněžie nebo lajkové, mužie neb ženy, aby byli zkušováni a takoví nebyli trpěni, abychme všickni byli jednostajné viery Kristovy pravé. A to, ač jest dřieve před námi zachovfacáváno, téhož od Vašie Milosti žádáme, byšte svú pilnost přičinili neb to někomu věrnému poručili. A dále někteří kněžie z nich sem přišedše, vyznali sú, že toliko chléb požehnávali jsú a víno, nevěřiece, by tu bylo božie tělo a božie krev, v tom bludu také jsú lidem dávali a v modloslužbu zavodili [h]). A některé ženy pravie, že ot táborských kněží jsú zpraveny, aby samy sobě posvěcovaly, a to jsú častokrát činily; některé již pravie [i]), že sě chtí toho káti. A měly-li by sě tyto nehody dieti [k]) zde u nás v těchto obcech, byloť by veliké rozdělenie a všech obcí vzkaženie a tu, kdež sme dřieve ku pravdě přistupovali, již bychme ot pravdy i ot viery pravé otpadli hanebně. Protož kteříž sem přicházejí z nich, buďto kněžie neb jiní, nevieme, jsú-li pravé viery o božím těle i o jiných kusiech čili nic, i bojíme sě, by někteří z těch nebylí bludni na vieře neb by někto nevstúpil na stolici a nětco nevedl proti Bohu, proti vieře i proti dobrým obyčejóm těchto obcí pod kázaním slova božieho, jakož napřed jest povědieno; a vy to vidúce, ano vás to docházie s častným [l]) napomínáním, netbáte toho sstaviti, ani komu poručiti; pakli by sě kto k tomu chtěl přičiniti, bráníte a sstavujete, jako byšte stranu drželi, až z tohoť jest veliké roztrženie v obcech [m]). A tak kde smy sě nadáli viece jednoty, za vás tu, což muožeme znamenati, viece rozdělenie, nežli za dřevních pánóv. Protož prosíme vás, polepšete [n]) toho a přičiňte sě k tomu statečně, ať všecka Praha vie i jiní, že to kazíte, aby na vás domněnie nebylo. A tomu knězi na Pořiečí nedopúštějte viece kvaltu činiti v kostele před božím tělem, ani kde jinde po Praze, ani komu takovému jinému, a dřevnieho kněze navraťte zase k kostelu, neb proti němu osada nevie žádné viny, ani proti jiným dřieve jmenovaným kostelóm. Pakli byšte toho nechtěli učiniti, tohoť by nám velmi žel bylo i každému dobrému, ještoť jest pravé viery, a musily bychom sě přičiniti podlé pána boha s jeho pomocí a s věrnú modlitbú, neb byšte chtěli sjednati v jednotu v tělesných věcech, ale ne v duchovních na vieře. Také, ješto jsú zde byli kněžie táborští, nynie tu ste jim u Matky boží v Týně dopustili směle na stolice se tisknúti a proti kněžím těchto obcí, né i proti celé obci mnoho lživě mluviti na potupu netoliko kněžím zdejším, ale obcem o přijietí na milost Conrada [o]) ku pravdě božie i jiné kusy, jenž sě tiehnú k roztržení těchto obcí, a to sě v kostele stalo veliké roztrženie v lidu a reptánie, nectiece [p]) tu božieho těla. A tu někteří z vás konšeluov byli jsú při tom, a nic ste k tomu neučinili. Né jakož slyšíme, že

[c]) vytiskli P. — [d]) nějaký B — [e]) vděčni AB. — [f]) uobce B. — [g]) náviec W. — [h]) uvodili B. — [i]) řkú P. — [k]) dáti P. — [l]) překl. má: strastným. — [m]) uobcech B. — [n]) polepšte P. — [o]) Coranda A. — [p]) nejtieže P.

1421 jinú kněží chudú hostinnú opustivše, těm kněžím šesti neb sedmi kázali ste dáti puol čtvrty kopy gr., jakož toho něco dotekl Čapek sám na kázání. Také prosíme vás, když voláte obec neb staršie z obce na radní duom pro obecné dobré, abyšte nevolali toliko těch, jenž strany držie, podlé přijímánię osob, neb to vše do vás dobře mnozí znamenají a již z některých znamení někteří sě toho nětco domnievají. Také jednáte-li, jednajte úředníky pravé viery, aby na ně nebylo domněnie zlé o pikhardství a o šíbalství [q]). 1421

Hac itaque litera usque ad finem audita consules commoti eas omnes arrestant et iubent, ut maritate seorsum ad locum alium cedant, aliis in eodem remanentibus loco, ut habita inter eas divisione cicius compescere possent easdem, sed mulieres muliebri deposito timore virum induunt et nullatenus ab invicem separari volunt. Consules itaque sencientes, quod contra eas nichil facere possent, literam coram eis lectam sibi optant reponi, sed nec hanc habere poterant. Qua de re commoti de pretorio recedunt et mulieres fere ad duas horas in estuario claudunt, quibus elapsis recedere libere permittunt [r]). Hec itaque mulierum proposicio saniori [s]) communitatis parti valde placuit, qui et in communitatis congregacione post hoc facta, dum iterum eandem quedam virgo legeret literam, non contradixerunt, quin pocius eandem excusarunt. Laus tibi, domine!

Iul. 4 Item eodem anno in die Procopii incepta est sinodus clericorum celebrari in Antiqua civitate Pragensi in domo collegii artistarum, quod Karoli nuncupatur. Et quia Conradus archiepiscopus pro tunc in Rudnicz existens venire non potuit, suam pro hoc allegans infirmitatem, duobus arcium magistris et subdiaconis, scilicet Procopio de Plzna et Johanni Przibram, suam velut suis vicariis committit auctoritatem, ut ipsi assumptis ad se, quos valentes viderint, disponant, ordinent et pertractent, que pacis, salutis ac tocius cleri essent unionis [t]). Pretacti itaque magistri Magistrum Jacobum de Misa, baccalarium theologie, in Bethleem predicatorem, et Johannem presbiterum, qui totam pro tunc regebat civitatem, ad se in adiutorium eligunt non obstante, quod contra Johannem presbiterum, quem apostatam vocabant, cleri communitas reclamaret nolens super se aliquem habere infamem. Sed cum nichil proficeret, hii quatuor convocatum clerum

Konšelé když ten list vyslyšeli dokonce, rozhněvavše se, zóstavili je všecky na rathauze a rozkázali, aby manželky ustoupily na stranu a jiné aby zůstaly na témž místě, a tak aby, když by se stalo mezi nimi rozdělení, spíše by je skrotiti mohli. Ale ženy strach z sebe složivše, mužské srdce přijaly a nižádným obyčejem na různo se rozděliti nechtěly. Protož konšelé porozuměvše, že by proti nim nic nemohli učiniti, listu, kterýž před nimi čten byl, požádali sou, aby před nimi položen byl, aniž toho na nich nemohli jmíti. Pro kteroužto věc z rathauzu sešli a ženy jako za dvě hodině na rathauze v světnici zavřeli a po dvou hodinách svobodně odjíti dopustili sou. Protož to ženské ohlášení starším obce velmi se líbilo, kteřížto také v shromáždění obce potom učiněném, když opět týž list jedna panna četla, neodmlouvali sou proti tomu.

Konrád, arcibiskup pražský, vyzdvihl sněm kněžský obecní v jeho arcibiskupství z Čech i z Moravy, přátelské i nepřátelské. Item téhož léta na den svatého Prokopa počat jest sněm kněžský na Starém městě v domu colleje učení Karlovy, a že Conrad arcibiskup, tehdáž v Roudnici jsa, přijeti nemohl, vymlouvaje se svou nemocí, dvěma mistrům i jahnům, totiž Mistru Prokopovi z Plzně a Mistru Příbramovi svou moc jako svým náměstkům poručil jest, aby oni přijmouce k sobě, které by se hodné viděli, způsobili a zřídili a jednali ty věci, kteréž by byly pokoje, spasení a jednoty všeho kněžstva. Protož ti mistři Mistra Jakúbka z Stříbra, baccaláře písma svatého, kazatele z Bethléma, a Jana kněze, kterýž tehdáž všecko město zpravoval, sobě ku pomoci vyvolili, ačkoli kněze Jana obec kněžská poběhlce nazývala, nechtíc nad sebou míti žádného zlé pověsti. A když sou nic neprospěli, ti čtyři shromážděné kněžstvo v kolleji na čtyry strany sou rozdělili,

---

[q]) šibalství etc. A. — [r]) permittunt P, srov. překlad; jinde permittuntur. — [s]) saniori P, jinde seniori; srov. překlad. — [t]) codd. unione.

1421 ad collegium in quatuor dividunt partes, in Pragensium, Grecensium, Zacensium[u]), Thaboritarum et de omnium aliorum titulis venientes, cuilibet parti proprium locum assignantes, dantes singillatim sic separatis partibus aliquot articulos, ut super hiis deliberati responderent. Et cum de plurimorum articulorum sic propositorum consensus quorundam non fuissent, tamen quia maior pars consensum prebuerat, Magister Johannes Przibram feria II post Procopii, septima scilicet die Julii, cathedram in lectorio theologorum ascendens toto clero ibidem simul congregato, nobilibus quibusdam presentibus, Ulrico scilicet de Rosis et Victorino Boczkone, ac civitatis utriusque quibusdam consulibus, clientumque multitudine infrascriptos pronunciavit articulos et a[v]) quatuor partibus prius nominatis inquirit super quolibet articulo, si consensum prebuerint. Et cum omnes alie partes eosdem approbarent, sola Thaboritarum pars infatuata reclamabat, presertim, que ad ritum et observanciam ecclesiasticam obligabant. Quorum articulorum copia sequitur in hac forma [7]):

Inprimis pio et fideli corde credimus et integra mente credendum et asseverandum affirmamus, omne verbum scripture sacre et novi et veteris testamenti esse simpliciter et inviolabiliter ad sensum, quem spiritus sanctus flagitat, verum, sanctum et catholicum, et ab universis Christi fidelibus venerandum et tenendum toto corde asseveramus et nunciamus[w]).

Item simbolum apostolorum, simbolum magni Niceni concilii, simbolum Athanasii una cum omnibus aliis simbolis catholicis in ecclesia primitiva tentis et promulgatis fideliter ex integro credimus et credendum ab omnibus asseveramus, omniaque decreta sancta, statuta racionabilia et catholica apostolorum et ecclesie primitive, quam pro matre et magistra fidei catholice honoramus et a qua discedere nefas putamus, tenemus et observanda decernimus et mandamus, ita ut quod apostoli docuerunt et ipsa servavit antiquitas, nos quoque servemus et custodiamus.

jedna strana Pražských, druhá Hradeckých, třetí 1421 Žateckých a čtvrtá Táborských, a ze všech krajin přišli, každé straně místo zvláštní okázali sou. A když sou to zřídili, podali sou několik artykulův na ně, aby dali na ně rozvážíc odpověd. A když povolení některých artykulův nebylo, však že větší strana povolení dala, Mistr Příbram v pondělí po svatém Prokopu vstoupiv na stolici, kdež se leccí čtou svatého písma, kdež všecko kněžstvo bylo shromážděno i někteří z urozených při tom byli, pan Jindřich z Rožmberka, pan Viktorin Boček, i z obojího města někteří i panoše, dolepsané artykule vypravoval jest a prvé tázal se na každý artykul, ač by povolení dali. A když všecky jiné strany artykule chválily, sama strana Táborských ďáblem znamenaná odmlouvala a zvláště proti těm věcem, kdež se řádův kostelních dotýkalo. Kteřížto artykulové čteni jsou v tato slova:

Nejprvé milostivým a věrným srdcem věříme a celou myslí věřiti a vyznávati potvrzujem všeliké písmo písma svatého Nového i Starého zákona býti sprostně a nepohnutedlně k rozumu, jehož Duch svatý žádá, pravé, svaté ode všech křesťanů věrných ctěno, držáno; a to celým srdcem vyznáváme a zvěstujem.

Item víra obecná od apoštolův vydaná a víra na velikém sněmu nycenském a víra vydaná Athanaziova i se všemi vírami křesťanskými, kteréž v prvotní církvi vyznávány a držány byly, věrně, zcela držána, věřena i oznamována. Všeliká také vyrčení a svatá ustanovení rozumná, křesťanská, apoštolská, prvotní církve, kterúž za matku a mistryni víry křesťanské obecné ctíme a od ní odstoupiti neslušné domníváme se býti, držíme, ale zachovávati ustavujeme a přikazujeme tak, což sou apoštolé učili a ona zachovávala starost, i my také abychom měli a to zachovávali a ostříhali.

[u]) d. in P. — [v]) d. in PB. — [w]) assev., tenemus et nun. P.

[7]) Snesení této synody vyskytují se častěji v rukopisech (v pražské univ. knihovně III G 16, XVII A 16) a byla několikráte tištěna; viz Cochlaeovu Historii, Collinovo vydání konfesse (Confessio fidei) z r. 1574, Procházkovy Miscell. (dle ruk. XVII A 16) a Palackého UB. I, 128 (dle ruk. III G 16).

1421 Item pro universo ordine et honestate tocius cleri nostri custodienda et retinenda, omnique presumpcione in clero regni huius compescenda dignum duximus eligere quatuor viros ydoneos, sciencia et vita comprobatos, principales et capitales summosque [x]) cleri gubernatores et directores et administratores in spiritualibus cum consensu reverendissimi in Christo patris domini Conradi, archiepiscopi Pragensis, scilicet Magistrum Jacobum de Misa, Magistrum Johannem de Przibram, Magistrum Procopium de Plzna, Johannem, predicatorem de Nova civitate, quorum direccioni, disposicioni et vocacioni in omnibus licitis et honestis parere et obedire sincere promittimus et spondemus dando et concedendo plenam et omnimodam super nos potestatem omnes iniustos et rebelles castigandi et puniendi, dirigendi, deponendi [y]), mutandi vel alienandi et quomodolibet aliter exigente ordine et iusticia peragendi.

Item quod omnes Christi sacerdotes totam legem domini scriptam ex integro aut, si nullatenus possunt, ad minus novam legem habeant et ipsam tota sollicitudine legant et discant et in se ad normam et vitam evangelicam et apostolicam nec non in aliis studiose promoveant verbum domini iugiter predicando et constanter promulgando [z]).

Item quod nullus clericorum aliquam novitatem inconsuetam contra evangelium et antiqua sanctorum patrum precepta et decreta racionabilia audeat incipere, docere aut predicare, donec ipsam ad predictos cleri gubernatores et directores aut ad sinodum provincialem deferat et ipsam racionabilem et catholicam scripturis sacris aut racionibus approbet et ostendat; et presertim articulos contra sacratissimam eukaristiam et alia concomitancia per universitatem et clerum Pragensem prohibita, que et nos prohibemus, ut nemo tenere presumat aut docere.

Item quod omnes sacerdotes in divinissimo eukaristie sacramento corde fidelissimo credant et ore sincerissime confiteantur, tam sub forma panis quam sub forma vini totum dominum Jesum Christum, verum deum et hominem, cum

Item obecní řádové a poctivosti všeho kněžstva našeho ostříháni a zachováváni byli a aby všecka všetečnost kněžstva v tomto království skrocena byla, za hodné se nám zdá, abychom čtyry muže hodné uměním i životem skušené za hlavní a za povýšené a svrchované kněžstva ředitele a zprávce v duchovních věcech s povolením ctihodného v Krystu a otce pana Conrada, arcibiskupa pražského, vyvolili, totiž Mistra Jakúbka, Mistra Příbrama, Mistra Prokopa z Plzně, Jana, kazatele z Nového města Pražského, jichžto řízení a působení ve všech slušných věcech poctivých poslušni a poddáni upřímně býti slibujeme a zavazujeme se, dávajíce a půjčujíce jim plnou moc nad námi, aby všecky nespravedlivé trestali a zpurné i trápili, spravovali, na fary uvodili, změňovali, ztavovali a kterakkoli jináč činili podle toho, jakž by řád žádal a spravedlivost. 1421

Item všickni Krystovi kněží aby všecken zákon psaný zcela, pak-li by z to nemohli býti někteří, aspoň nejméně Nový zákon měli a v něm vší pilností čítali a učili se a na sobě zprávu příkladného života čtení svatého apoštolského i na jiných aby okazovali a pomocni byli, slovo boží ustavičně kážíce a stále oznamujíce.

Item aby žádný z kněží žádných novin neobyčejných proti čtení svatému neb proti starým přikázaním otcův svatých a proti rozličným ustavením nesměl začínati, učiti, kázati, dokavadž by té noviny k předpověděným zprávcům a řiditelům kněžstva nebo na sněm obecný kněžský nedonesl neb neokázal a ji rozumně a křesťansky písmy svatými neb rozumnými důvody neprovedl a zvláště o velebné svátosti a k těm věcem podobných, skrze obec a kněžstvo pražské zapověděných, kteréž i my zapovídáme, aby jich žádný držeti nesměl ani učiti. Hle tuto med i pravda.

Item aby všickni v nejvelebnější svátosti těla a krve pána Krysta srdcem nejvěrnějším věřili a ústy prostě vyznávali, tak pod způsobou chleba jako pod způsobou vína, celého pána našeho Ježíše Krysta, pravého Boha a pravého člověka,

[x]) supremosque P. — [y]) ponendi A; srov. překlad. — [z]) promulgando etc. A.

1421 suo proprio corpore et sanguine nobiscum esse sua presencia reali, sicque ab omnibus tenendum fideliter populo annuncient et credendum. Eiusdem quoque sacrosancte eukaristie communionem divinissimam sub utraque specie panis et vini, quocienscunque spiritus domini suggesserit, sive semel tantum quottidie, sive certis dierum intervallis, universis Christi fidelibus tam sanis quam egris, tam adultis quam infantibus, omni ingenio et pietatis consilio effectualiter exequendam promoveant et velud donum omnium graciarum ardentissime populo recommendent.

Item quod ordo et officium sancte misse in omni ritu et gestu ab ecclesia primitiva emanato et exemplato et a sanctis primitive ecclesie approbato et tento in habitu communi, quem alii orarium, alii ornamenta appellant, circumscripta ab eis omni superfluitate et preciositate ab omnibus et singulis sacrificantibus, nisi necessitas inevitabilis prepediat, diligenter observetur.

Item statuimus, quatenus circa ministerium omnium sex sacramentorum sacramentum eukaristie velut virtus et confirmacio eorundem non deseratur, sed concurrat et ministretur, quia teste beato Dyonisio nullum sacramentum rite celebratur, in quo sacra eukaristia non sumitur.

Item quod nullus sacerdos Christi super prediis, agris, domibus, censibus aut quibuscunque aliis [a]) proventibus et possessionibus civili et seculari iure dominetur, sed vivens ad normam paupertatis evangelice et vite apostolice victu et amictu moderato contentetur, ipsas autem elemosinas et facultates ecclesie appropriatas et donaciones temporales seu perpetuas nemo secularium dominorum pro se debet usurpare aut aufferre.

Item statuimus, quatenus amodo nullus clericus audeat res ecclesie aut alias seculares in mercede conducere et convenire et propter avariciam dampnosam sollicitudinem patrimoniorum exercere, iuxta concilium Nicenum hoc statuens et demandans.

Item statuimus in domino Jesu Christo et sub eterna dampnacione tenendum nunciamus,

s svou vlastní krví i s tělem s námi býti svou 1421
pravou bytností. A tak ode všech má držáno býti a věrně lidu zvěstováno i věřeno; a že táž velebná svátost těla a krve pána Krysta pod obojí způsobou chleba a vína, kolikrátžkoli Duch svatý vdechl by, buďto jednou toliko v tajdnu neb na každý den všem věrným křesťanům, zdravým neb nemocným, dospělým neb nemluvňátkům se vší pilností a milostivostí a dostatečnou raddou má rozdávána býti a všech milostí naplněnému horlivě lidu má chválena býti.

Item aby řád a služba svatá ve vší přípravě a obyčeji prvotní církve příkladně okázaného a od svatých prvotní církve schváleného a držaného oděvu, jenž ornátové slovou, sloužena byla, odložíc však od toho mešného roucha všelikou zbytečnost a drahotu, a to aby ode všech posvěcujících i od každého zvláště držáno bylo, leč by potřeba neuvarovitedlná překážku učinila.

Item ustavujeme, aby při posluhování všech šesti jiných svátostí svátost těla a krve pána Krysta, jako moc a potvrzení týchž svátostí, nebyla opuštěna, ale aby byla posluhována. Nebo podle řeči svatého Dionisia žádná svátost nebývá pravě slavena, totiž dávána, při kterýžto svátost těla a krve pána Krysta nebývá přijímána.

Item aby žádný kněz Krystův nad dědinami, nad forberky, nad domy, nad platy rozličnými ročními anebo nad kterýmikoli poplatky a důchody a vládáním městským a světským právem nepanoval, ale živ jsa podlé řeholy chudoby, ve čtení svatém ukázané, a života apoštolského, maje co jísti, píti a v čem skrovně choditi, na tom každý dosti měj. Ale ty almužny a statky kostelní, obzvláštně nadané časně neb věčně, žádný světský pán nemá sobě osobovati ani jich odnímati žádným obyčejem.

Item ustavujeme, aby od tohoto času žádný kněz nesměl věcí kostelních nebo jiných světských najímati, ani pod platy dávati a pro lakomství potupné pečlivost o dědictví Krystovo jmíti, podlé ustavení a rozkázaní nycenského concilium.

Item ustavujem v pánu Ježíšovi Krystovi a pod věčným zatracením držeti, pod přikázaním

---

a) agris . . . aliis d. in A.

1421 quatenus quilibet Christi sacerdos omnia peccata mortalia publica lege dei prohibita toto conatu et absque omni desidia in se et in omnibus aliis diligenter et pro posse nitatur destruere, evellere, disperdere et dissipare, nec aliquod huiusmodi malum per omnia pericula rerum et corporum suorum in se et in suis subditis negligenter permittere aut ignave tolerare [b]).

Item quod nullus sacerdotum pro sacramentis et pro ministerio septem sacramentorum, ymmo nec iuxta ministerium omnium sacramentorum aut omnibus aliis spiritualibus annexis pecuniam aliquam aut dona recipiat aut exigat nec sub obtentu religionis cuiuscunque pro oracionibus recipere valeat vel audeat.

Item quod nullus sacerdos cum mulieribus, maxime iuvenibus, nedum cohabitacionem, sed nec conversacionem habeat nec colloquia aliqua misceat nec domos earum, nisi salubris cogat necessitas ex amplo precepto, visitet, sed devitet.

Item si quis sacerdos in fornicacionem lapsus fuerit, quod ad unum annum in carcerem detrusus puniatur, quod si pluries lapsus fuerit, quatenus degradetur et ab officio perpetue suspendatur.

Item quod si quis sacerdos in ebrietate aliquociens fuerit repertus aut tabernis aut aleis inservierit, quatenus per mensem in carcerem detrudatur.

Item quod [c]) clericus professionem suam eciam habitu et tonsura a communi populo diffe-

oznamujem, aby každý kněz Krystův všeckny 1421
hříchy smrtedlné, zjevně zákonem božím zapověděné, vším usilováním a beze vší lenosti sám na sobě i na všech jiných pilně podlé vší své možnosti usiloval rušiti, vypleňovati, ani co takového zlého i pod nebezpečenstvím svých věcí i hrdel sám na sobě i na svých poddaných zmeškale dopouštěti anebo aby měl hloupě zanedbávati. (Co pak nynější někteří, aby žádný z světských lidí té ohavnosti v obcování těla světa a v tom ve všem, zlé svobodě a rozpustilosti proti pánu Bohu i úřadu i těchto ustanoveních, nesměl provésti svobodně jako oni říkajíce: Kdyžť nás mají kurvy, ruffianové a lotři předjíti do království, i nedajmež jim napřed. Jakožto na mnohých dávno shledáno a nyní shledává se, že cizí ženy oddané živých mužův sobě osobují, jakž mohou.)

Item aby žádný kněz za svátosti a za posluhování sedmeré svátosti neb za jiné věci duchovní těm připojené žádných peněz, žádných darův nebral ani žádal ani pod nějakým nábožensvím za modlitby, za mše nesměl bráti kuřat, slepic, husí etc. Míšenecký Jene, Jiříku Ječmínku, Jene Zmutecký etc., jiní mnozí! Nahlédněte se v toto; ale však jste již moudřejší daleko nad první opatrujíc dobře opasky své.

Item aby žádný z kněží s ženami zvlášť s mladými nebydlel ani kterého obcování s nimi měl ani rozmlouvání ani navštívení do jich domů, ač by spasitedlná potřeba přinutila, a to pod velikým přikázaním.

Item ač by který kněz v smilstvo upadl, aby do roka v žaláři držán byl. A pak-li by toho více učinil, aby ssazen byl z kněžství a úřadu svého věčně zbaven byl.

Item ač by který kněz v opilství několikrát byl postižen nebo v krčmách jako ležák anebo vrchcábích, aby za měsíc byl v žaláři držán.

Item aby kněz kněžství své v oděvu i v ostříhání vlasův od obecního lidu dělil se i v chodu

[b]) tolerare etc. A. — [c]) quod si P.

1421 rente, gestu et incessu probet, sed nec vestimentis nec calciamentis decorem querat, sed religionem.

Item clericum scurilem et verbis vanis aut turpibus iocularem aut maledicum ab officio dicimus removendum.

Item ut clerici sedicionarii numquam ordinentur et, si in ordinibus fuerint, cuiuscunque gradus fuerint, degradentur.

Item quod nemo homines vere penitentes humili corde peccata sua confiteri presbiteris affectantes quavis temeritate ab eadem presumat repellere aut predictam confessionem velud illicitam aut vim clavium, quibus peccata vera penitentibus a domino Jesu Christo ministerialiter remittimus, satisfaccionis quoque remedia salubria quovismodo audeat prohibere.

Item quatenus omnes ecclesiarum directores fontem baptismi temporibus debitis consecratum, oleumque sacrum cum crismate in ecclesiis suis habeant et habendum provideant et solitis modis ungendi, interrogandi et respondendi et exorcisacionibus infantes baptisent et baptisatos mox, si ydonei sunt et cibi capaces sacramentorum, corpore et sanguine domini communicent.

Item si quis cuiuscunque honoris clericus iudicio episcopi aut aliorum electorum quocunque crimine fuerit legitime dampnatus, non liceat eum cuiquam layco quovismodo defensare, sed ecclesiastico iusto iudicio obtemperare.

Item quod quilibet sacerdos, cui tempus et locus facultatem dant, ad horas canonicas sit obligatus, nisi meditacione aut studio in lege dei aut alio utiliori inevitabiliter sit prepeditus. Quod si quis ociis vacaverit et tempus, pro quo aut orare aut studere potuit, vane consumpserit, anathema sit.

Item nunciamus propter pericula aliqua evitanda[d]), quod circa ritus ecclesiasticos illa, que sunt racionabiliter ex certis causis obmissa in communitatibus Pragensibus, quod hec habeantur et teneantur pro obmissis, nisi magis racionabilis vel magis utilis causa interveniret pro tali ritu resumendo.

a aby ani v oděvu ani obuvi okratné *) neměl, 1421 ale sprostnost.

Item vyříkáme, aby kněz oplzlých řečí marných a mrzkých, kunštových, lajících, zlořečících nemluvil, ale dopustil-li by se, aby z úřadu ssazen byl.

Item žáci svárliví a jináč zjevní etc. tajní na kněžství nebyli svěceni. A pak-li by v tom shledáni byli, aby složeni z toho úřadu byli.

Item aby žádný lidem kajícím, pokorným srdcem žádajícím hříchy vyznati, žádnou všetečností od toho nesměl jich odháněti.

Item aby všickni kostelův zprávce křtitedlnici časy svými posvěcenou, olej s křížmem v kostelích mívali a k jmění opatrovali a zvyklý obyčej v mazání, v obtazování, odpovídání, zaklínání, v žehnání, nemluvňátka křtili a křtěným ihned, ač jsou-li způsobny a zchopny, svátost těla a krve Krystovy podávali.

Item ač by kterého důstojenství kněz k soudu biskupovu neb jiných voleňcův byl podán, kterýmkoli hříchem na tom soudu slušně usvědčen jsa, potupen, nebude slušné, aby jeho který lajk kterým obyčejem bránil, ale spravedlivému soudu byl povolen.

Item aby každý kněz, který má místo a čas hodný, k hodinám motlitebným byl zavázán, leč by přemyšlováním nebo pilným učením v zákoně božím neb čím užitečnějším beze lsti byl zaneprázdněn. Pak-li by kdo z prázdnosti a nedbánlivosti a nadarmo čas ztrávil, proklatý buď.

Item oznamujem též pro uvarování některých nebezpečenství, kteráž při řádích kostelních bývají, ty věci, které sou s rozumem a z jisté příčiny opuštěny v obcech pražských, aby držány i jmíny byly za opuštěné, leč by rozumná, užitečná příčina mezi to vstoupila, aby takový obyčej zase přijat byl.

---

d) aliqua futura evit. P.

*) Slovo to v ruk. není dosti čitelné.

1421 Hec ergo sancta et racionabilia statuta et decreta statuimus, ymmo pocius antiqua concilia et precepta renovamus protestantes in hiis omnibus, quia per illa in nullo fidei orthodoxe domini nostri Jesu Christi intendimus derogare, sed si de contrario aliquo eorundem melius docti fuerimus, parati sumus humiliter emendare.

Item eodem anno de mense Julii Pragenses dirigunt equestres et pedestres versus Zacz, ut cum Zacensibus et Lunensibus congregati invadant inimicorum eos inpediencium bona. Et hii Doxan, sacrarum virginum monasterium, infra oc-
Jul. 4—11 tavas sancti Procopii comburunt et, cum in Teplicz opidum ac virginum monasterium venissent et quamvis ab abbatissa et toto conventu benigne sint suscepti ac pro posse in temporalibus procurati, nichilominus abbatissam cum virginibus educentes monasterium obsiderunt, quas quidem virgines quidam exercitus latrunculi vestibus spoliarunt. Demum Ossek monasterium sub Ossek [e]) castro monachis inde fugientibus combusserunt.

Item ad instigacionem exercitus Pragensis, qui Bielinam cum castro, ut dictum est [8]), possi-
Jul. 22 debant, in die Marie Magdalene exiit de Praga iterum multitudo equestrium et pedestrium versus Bielinam, ut amplius exercitu Pragensi propter Misnenses, qui prope erant, fortificato securius valeant Pontensem civitatem cum castro expugnare. Congregatisque in unum exercitibus iter versus Pontem arripiunt, moxque montem castri obtinent. Duabus itaque machinis erectis et totidem magnis Pragensium pixidibus multa dampna inferunt castro, vocibusque clamorosis acclamabant dicentes: „Non curetis, vos heretici, qui in castro estis, prout in Bielina illis fecimus hereticis, ita et vobis faciemus et filiis duobus castellani vestri super asseres, alias taras, ligatis ad vos inpetum faciemus!“ Timor itaque et tremor corda castrensium sauciavit; presciverunt etenim, qualiter castrum Bielinam quasi inexpugnabile infra modicum temporis spacium acquisiverant [f]). Ea propter tractatum amicabilem

Protož tato rozumná a svatá určení a ustavení obnovujeme, osvědčujíce z starých sněmů přikázaní býti, pravíme ve všech těch vécech, nebo skrze ně v ničemž u víře chválené křesťanské pána našeho Jezu Krysta protiviti se nemíníme, ale zpět, ač bychom v něčem z nich lépe naučeni byli, hotovi sme pokorně opraviti. To znamenej velmi dobře. 1421

O klášteřích Dokzany, Teplice u Osek spálení. Item téhož léta měsíce července Pražané poslali sou své jízdné a pěší, aby s Žateckými a Lounskými spolu sberouce se táhli na nepřátely, kteříž jim překáželi na jich zboží. A ti Dokzany, svatých panen klášter, spálili sou a když do Teplice městečka přitáhli a do kláštera abbatyše od panen dobrotivě přijati a časnými věcmi slušně opatřeni, však proto abbatyši se pannami vyvedše klášter osedli. kteréžto někteří z vojska, totiž z oděvu zloupili sou. Potom Osek klášter pod hradem spálili sou a mniši utekli.

O hradu Mostském. Item k nabádaní vojska pražského, kteřížto hradem Bílinou vládli sou, na den svaté Maří Magdaleny opět vyšlo jest z Prahy mnoho jízdných, pěších k Bílině, aby v svém vojště Pražané více proti Míšenským posilněni byli, kteříž blízko byli, aby mohli město Most s hradem oblehnouti. Protož se sjevše vespolek, táhli sou k Mostu a hned horu hradovou opanovali a zdvihše dva praky a dvě děla složivše, veliké škody hradu učinili sou řkouce: „Ha ha! nebožátka, nedbejte vy na hradě, kacíři, jakož jsme učinili těm na Bílině, tak i vám učiníme: a dva syny hajtmana vašeho na taras přivážíc, k vám k šturmu půjdeme!“ Strach a hrůza připadla jest na hradské a jich srdce zranila, nebo sou předzvěděli, kterak sou Bílinu, hrad nedobytý. v krátkém času dobyli. Protož za rokování přátelské žádali. A když purgkrabie, otec těch synův zjímaných, s některými z vojska sešli se. otce svého, totiž purkrabí, prosili jsou, aby hradu postoupil. Tehdá otec těch dětí slzavě odpově-

---

e) Ossiek (na obou místech) B. — f) fuerint acquisiti P.

8) Ale nebylo řečeno. Bílina město dobyto dne 12, hrad 13 července 1421.

1421 exoptant. Et cum simul castellanus castri Pontensis. pater filiorum captivorum, cum quibusdam de exercitu convenirent, patrem suum, videlicet castellanum castri Pontensis[g]), filii[h]) ipsius petunt, ut misertus eorum de castro Pragensibus condescendere velit. Pater itaque puerorum lacrimando respondit: „Hoc facere non possum, nec michi licet, quia uni alio[i]) castrum in defensam est commissum.“ Et cum per nullum tractatum fieret concordia, pars exercitus in castrum faciens inpetum antecastri partem comburit. Qua de re castrenses plus territi extra menia verba pacifica clamant dicentes ac petentes, quatenus causa dei salvis solum corporibus recedere eos permittant, quia de castro condescendere volunt. Et cum hec lamentabilis vox fere omnibus, presertim tamen nobilibus placuisset, quidem[k]) dominus Johannes predicator[l]) disuasit dicens: „Quid nam utile esset nobis hic eos, ut recederent, permittere et demum in alio castro de novo eosdem expugnare? Videtis nam, quoniam dominus deus vult eos tradere in manus nostras, quo facto faciemus cum eisdem, prout videbitur senioribus expedire.“ Sed quia ab exercitu multa opera fiebant non christiana, taceo nam de mulierum oppressione, sed narro de inhumana erga quosdam captivos persecucione: quendam enim Theutonicum captum asseri, qui vulgariter taras dicitur, alligantes, cum eo quidam inpetum in castrum facere volebant, ab aliis tamen prohibiti dimiserunt; item alium Theutonicum similiter ibidem[m]) captum, non obstante, quod flexis genubus peteret eos, quatenus animam eius salvarent et morti eum non traderent, promittens omnia, que mandaverint, facere, in ignem proiciunt, qui quamvis sepciens de igne exilisset, tamen tritulis usque ad exicium est concussus; et plura alia non christiana opera circa rapinas proximorum commiserunt. Hec itaque minime Pontenses in civitate latebant[n]), qui arreptis de exercitu[o]) Boemis, cum tubicenis eosdem extra civitatem educentes similiter combusserunt malum pro malo reimpendentes. Et quia deus, iustus

dél: „Milí synové! toho učiniti nemohu, aniž mi sluší. Nebo jinému hrad poručen jest tak mnoho jako mně“ *). A když úmluva se nestala, díl vojska šturm k hradu spustivše, vrata **) u hradu předhradí spálili sou. Hradští jsouce tím ztrašeni, slovy pokornými volali řkouce a prosíce, aby to pro Bůh učinili, aby je se zbrojí s hrdly propustili odjíti, že chtí hradu sstoupiti. A když ten plačtivý pláč jako všem a zvlášť urozeným líbil se, jediný pan Jan knéz odmlouval řka: „Co by nám to prospěšno bylo dopustiti jim sjíti a potom na jiném hradě znovu jich dobývati? Zdaliž nevidíte, že pán Bůh chce dáti v ruce naše? To učiníc učiníme s nimi, jakž se nám viděti bude a starším.“ Ale že z vojska mnozí zlí skutkové nekřesťanští se dáli, mlčím o násilí ženském, ale povím při vězních: neb jednoho Němce vězně na taras přivázavše někteří s ním chtěli k šturmu jíti, však jiní toho nechtěli dopustiti; jiného do ohně podávajícího se všecko učiniti, co by chtěli, uvrhli, kterýžto sedmikrát z ohně vyskočil, však cepami umlátili do smrti. A mnoho jiných skutkův nekřesťanských páchali sou. Nebyla ta věc tajna mostských měšťanů, kteřížto také Čecha dosáhnouc, s trubači před město vyvedouc spálili, zlé za zlé odplácejíc. A že pán Bůh spravedlivý soudce nic zlého nenechá bez pomsty, ale každému podlé skutků jeho odplacuje, protož zrušena jest Pražanům naděje o dobytí hradu a naplněno přísloví, jenž dí: co sem mohl, nechtěl sem, a co sem chtěl, naplniti sem nemohl. Protož přihodilo se jest, že na den svatého Syxta lid markrabův míšenských s mnoha tisíci pěšími, jízdnými, Němcův i Čechův, tu byl Hlaváč, Zykmund Děčínský, lid Mikuláše příjmí Chudý, městu Mostskému a hradu na pomoc přibližovali se, aby Pražany s pole sehnali. A Pražané s pole vojsko německé vidouce a ti, kteří zbyli, hrad obehnali, na hůře ležíce, někteří nezdravého rozumu a sprostě blázni, ještě vítězství neobdrževše loupež mezi se dělili řkouce: „Onoho Němce můj kůň bude, onoho Němce mé odění!“ A když Míšenští čela svých houfův zřídili i houfy a k hoře 1421

[g]) pater filiorum . . . castri Pontensis d. in A (srovnej vydání Höflerovo 490). — [h]) et filii A. — [i]) sed et uni alio P. — [k]) quidam WA. — [l]) predicator et tocius communitatis Pragensis capitaneus et director P. — [m]) ibi B. — [n]) latebat AB. — [o]) exercitibus B.

*) Srovn. P. — **) Překladatel četl „portam“.

21 iudex, nullum malum mittit [p]) inpunitum, sed omnibus secundum opera eorum retribuit, frustrata est etenim de castri acquisicione spes Pragensis exercitus et inpletum est dictum commune [q]): quod potui, nolui et, quod volui, adim-
ag. plere nequivi. Accidit namque, quod in die Sixti gens marchionum Misnensium cum multis milibus equestrium et pedestrium, Theutonicis et Boemis, Hlawacz, Sigismundus Dieczinsky, gens [r]) Nicolai [s]) Chudy [9]) civitati Pontensi et castro in adiutorium appropinquabat et ad repellendum Pragensem de campo exercitum. Quos cum viderunt, qui castrum circumvallaverant, in monte iacentes, quidam ex eis insani mente spolia, que nondum habebant, dividebant dicentes: „Illius Theutonici meus erit equus, illius Theutonici [t]) michi vendicabo arma!“ Et cum Misnenses aciebus ordinatis et turmis monti appropinquarent, Pragenses similiter cum suo exercitu se Misnensibus ad occurendum disponerent, timor et tremor inauditus tam Misnensium, quam Pragensium invasit exercitum. Nam in congressu aciem Pragensibus [u]) ducentes terga vertunt, quod videntes ceteri in fugam omnes convertuntur duabus machinis et totidem magnis pixidibus ibi derelictis et quasi oves sine pastore errantes, hii in Zacz, alii in Chomutow, ceteri in Lunam vel Slanam retro non respicientes venire festinabant, quod si Misnenses, licet eciam perterriti, fuissent secuti, nullus aut pauci eorum manus evasissent; verum tamen magistri pixidum multos de exercitu Misnensium montem ascendere volencium prostraverunt. Cecideruntque eodem die ex utraque parte, ut dicitur, fere mile persone.

Eo tempore presbiter quidam Bartha [v]) nomine cum venerabili sacramento corporis Christi turbam fratrum [w]) precedens, ut mos Thaboritarum deposcebat, hunc presbiterum quidam de Misnensium exercitu cum omnibus rusticis ipsum sequentibus inhumane lanceis gladiisque prostraverunt. Et quidam ex eis Theutonicus monstrancia cum venerabili sacramento arrepta, sacramento concusso monstranciam intrusit in faretram. Et cum hec horrenda fama de strage magna

se přiblížili, Pražané též učinili, aby se s Míšen- 1421
skými potkali. Strach a bázeň neslýchaná při obojích houfích byla. Neb když sou se potkali ti, čelo kteříž drželi, Pražští hřbet sou obrátili. To vidouce jiní na outěk se dali, dvou praků a dvou pušek velikých tu nechavše, jedni do Žatče, jiní do Chomútova, do Loun, do Slaného, zpět se neohlédajíce, pospíchali. Když by byli Míšenští nebyli přestrašeni a je honili, žádný neb řídký by byl jich rukou ušel. Ale však puškaři mnohé z vojska míšenského, kteříž k nim nahoru chtěli, zbili. A tak toho dne z obou stran na tisíc zhynulo jich.

O zmordování kněze Bárty táborského. Téhož času kněz jeden táborský Bárta s velebnou svátostí těla Krystova předcházeje houfy, jakož Táborští měli obyčej, toho kněze někteří z vojska míšenského se všemi bratřími jeho následujícími ukrutně kopími a meči zmordovali sou a jeden Némec monstrancí s tělem božím vzav, svátost vyvrhl a monstrancí stloukl, do toulu vložil, vtlačil. A když ta hrozná pověst o velikém poražení do Prahy přišla, všecko mě-

[p]) sinit P. — [q]) dictum commune, quo dicitur W. — [r]) gentes P. — [s]) Nicolaus P. — [t]) meus erit . . . Theutonici d. A. (srov. Höflerovo vydání 491). — [u]) Pragenses B. — [v]) d. in B. — [w]) turbam rusticorum P.

[9]) Hlaváč z Dubé, Sigmund Děčínský z Wartenberka, Mik. Chudý z Lobkovic.

1421 fratrum [x]) Pragam devenisset, tota turbatur civitas, flent mulieres et pupilli patribus ibidem perditis et omnes tam spirituales quam seculares de inordinato fratrum suorum facto condolent [y]). Fideles eciam predicatores per omnes clamant ecclesias dicentes, quia deus omnipotens iusto suo iudicio hanc plagam super nos venire permisit. Cum enim in principio pro defensa sue sanctissime veritatis per compassionem et humilitatem pugnaremus, omnia ad nutum prospere auxiliante deo nobis veniebant; nunc autem, cum fratres nostri dati sunt in reprobum sensum non pro veritate quidam, sed pro spoliis pugnantes, pauperum facultates inmisericorditer rapientes et crudelius quam gentes proximos interficientes [z]), indignatus est nobis dominus et plagare nos permisit. Igitur mala relinquentes voluntati beneplacite dei subiciamur et [a]) ipsum oremus, quatenus indignacionem suam a nobis velit avertere et misericordiam suam nobis dignaretur prestare. [b])

Jul. 28 Item feria II post Magdalene Pragensibus tenentibus campum in confinio Zacensi, ut dictum est, Boemi et Theutonici de Plzna veniunt et Rokyczanam civitatem cum inpetu, licet levi, acquirunt, quoniam fautores habebant in civitate, et occisis ac captis pluribus cum magna preda civitate incensa revertuntur [c]), illis salvatis, qui ibidem confugerant ad castrum.

Jul. 23 Item [d]) feria IV post Magdalene Wenceslaus sutor, civis Antique civitatis Pragensis, cum male de venerabili sacramento eukaristie sentiret et in sua pertinacia recedere nolens staret, non credens videlicet, quod in venerabili sacramento altaris esset vere, realiter corpus et sanguis Christi, prout effectualiter ostendit, cum dorsum sacramento, cum apportatum fuit, vertit, eodem die, ut supra, est in vase combustus. Deo gracias! [e])

Item eodem tempore post festum Sixti tres partes civitatis Pragensis exeunt versus Pontem, ut congregatis dispersis hinc inde per civitates fratribus et in unum congregati Misnensium

sto tím zarmouceno jest. Plakaly ženy, sirotci, strativše tu muže a otce, duchovní i světští zámutek měli a toho lítovali kazatele a po všech kostelích pravili, že všemohúcí pán Bůh spravedlivým svým soudem tuto ránu na nás dopustil. Neb když na počátku spolu bojovali sme pro obranu jeho svaté víry, všecky věci podlé vůle jeho s pomocí jeho nám přicházely. Ale nyní, když bratří naši dáni sou v nešlechetný smysl, ne pro pravdu někteří, ale pro loupež bojujíce, chudým statky nemilostivě berouce a ukrutněji než pohané bližní své mordujíce, rozhněval se jest pán Bůh na nás a dopustil ránu tuto na nás. Protož opustíce zlé vůli boží se poddajme líbezně a jemu se modlme, ať ráčí svůj hněv od nás odjíti a milosrdenství své ať nám ráčí navrátiti.

O spálení Rokycan. Item v pondělí po svaté Maří Magdalené, když ještě Pražští drželi pole v kraji Žateckém, Čechové a Němci z Plzně přitáhli do Rokycan města, šturmem jeho dobyli velmi lehce, neb přátely měli v městě. A zbivše i zjímavše mnohé s velikým loupežem město zapálivše domů se vrátili, avšak nechavše těch, kteříž tu byli na zámek utekli.

O upálení jednoho měštěnína pražského pro nedověru. Item v středu po svaté Maří Magdalené Václav švec, měštěnín města Starého Pražského, zlý smysl o velebné svátosti maje, by to tělo a krev Krystova byla, jakož to skutečně dokázal, když hřbet k svátosti obrátil, když byla přinesena, téhož dne v sudu spálen jest.

Tažení Pražan a Žižky k Mostu na Míšňany. Item téhož času na svatého Sixta tři strany města Pražského vytáhly sou k Mostu, aby shromáždíc rozptýlené po městech, spolu se sejdouc,

---

[x]) fratrum suorum P. — [y]) condolebant B. — [z]) interf. et multa inhumana homicidia facientes P. — [a]) d. in A. — [b]) dignetur prestare B. — [c]) v P následuje: quod Misnenses audientes, quoniam Pragenses iterum congregantur, de regno ad propria redierant (viz níže). — [d]) P tento odstavec má výše. Srov. str. 496. — [e]) d. in B. Gloria sit domino deo! P.

1421 exercitum repellant extra regnum, cum quibus et Ziska, Thaboritarum capitaneus, pro medela oculorum Prage tunc existens, de cuius curacione visus medici spem nullam posuerunt, cum ipsis equitavit, ut vel Theutonicis timorem inponeret. Et sic usque Lunam pervenerunt. Quod Misnenses audientes, quoniam Pragenses iterum congregantur, de regno Boemie ad propria redierunt. [f])

Item anno et tempore eisdem barones regni Boemie Rozmberg, Czenko ceterique domini et militares nec non clientes Pragensibus prius confederati disponunt et affectant, ut ad diem dominicum proximum post Assumpcionem Marie, que fuit XVII mensis Augusti, cum Pragensibus ceterisque civitatibus parti veritatis [g]) adherentibus conveniant in Broda Boemicali de bono regni statu [h]), ordine et disposicione ac veritatis unanimi defensione tractaturi. Et ut infringibilem sorciantur effectum, optant domini, ut Pragensis civitas et communitas suos certos cum plena eorum auctoritate ac potestate dirigat concives. Et quamvis ad taliter fiendum Pragensis consenserat communitas literis suis confirmando, ut ad diem pretactum in Broda conveniant Boemicali, dominus tamen Johannes presbiter, pro tunc in exercitu prope Pontem existens, scripto et post veniendo voce viva Pragensibus cum baronibus convenire dissuasit pretactos dominos asserens fore traditores ac infideles nec veritati sincere adherentes. Qua de re communitas Pragensis graviter fuit scissa, quibusdam namque videbatur, ex quo pro bono regni prius consensit communitas convencionem talem cum baronibus fore, quod nullatenus expedit hunc terminum retractare, alii vero contrarium istis clamabant dicentes, nullo modo expedire ad statutum terminum et locum prefixum cum traditoribus convenire. Et cum mutuo sic concertarent [i]), finaliter concludunt, quod [k]) dumtaxat duo consules et duo de communitate, non cum plena potestate, sed solum ad audiendum baronum proposiciones, non ad Brodam venire decernunt, sed ad Coloniam, baronibus vero in Montibus locus deputatur. Factumque est, ut premittitur. Et cum in Montibus

míšenské vojsko ven z země aby vyhnali, s nimižto Žižka, Táborských hajtman, pro lékařství očí svých v Praze tehdáž byl, jehožto zhojení zraku lékaři žádné jiné náděje nepokládali, jel jest, aby aspoň Němcům hrůzu dal. A tak přijeli sou až do Lôun. O tom Míšenští uslyševše, že by se Pražané opět sebrali, z království Českého sou se na svá obydlé vrátiti pospíšili. 1421

Tuto o tom, kterak kněz Jan učinil roztržení proti pánům veliké, co žádali. Item téhož léta i času páni království Českého Rozmberský, Čeněk i jiní páni, rytíři, panoše s Pražany prvé smíření způsobili i žádali, aby k neděli nejprvé příští po Nanebevzetí panny Marie, den 17 měsíce srpna, s Pražskými a jinými městy přídržícími se pravdy Krystovy sjeli se do Brodu Českého o dobré věci království, stavu, řádu a pro obranu jednomyslnou pravdy na rokování. Aby došli nezrušitedlného skutku, žádají páni, aby Pražské město své některé měšťany s plnou mocí jich vyslali a ke dni určenému tu aby se sjeli. Však pan Jan kněz tehdáž u vojště blízko Mostu města jsa psaním svým i osobně Pražanům se sjeti neradil se pány pravě, že ti páni sou zrádci a nevěrní, aniž se pravdy právě přídrží. Pro kteroužto věc obec Pražská těžce byla rozdělena. Některým zdálo se, poněvadž pro dobré království prvé přivolila, (že) nižádným obyčejem nesluší tomu roku odpírati, a jiní proti tomu odporně volali řkouce: „Nižádným obyčejem nesluší k roku ani k místu určenému státi ani se s zrádcem sjeti.“ A když sou sobě tak vespolek odmlouvali, konečně na tom zůstali, aby toliko dva z konšelů a dva z obce ne s plnou mocí, ale toliko na vyslyšení řeči panské ne do Brodu, ale do Kolína přijeti uložili, a pánům místo u Hory ukázáno jest. I stalo se, když sou u Hory Pražané se pány se sjeli od obce plné moci nemajíce, nižádné pomluvy páni s nimi nečinili, ale pana Oldřicha z Hradce Jindřichova řečeného Vavák s jinými mnohými rytířstvem do Prahy poslali sou napomínajíc Pražan, aby některé s plnou jich mocí poslali, aby obec panská a rytířská nebyla roztržena. A kněze Jana pan

[f]) Item . . . redierunt d. in P. — [g]) veritati WA. — [h]) de bono et regni statu P. — [i]) tractarent A. — [k]) d. in A.

1421 Pragenses cum baronibus convenirent a communitate plenam potestatem non habentes, nullum fecerunt barones cum eisdem tractatum, sed dominum Ulricum de Nova domo, dictum Wawak, cum pluribus militaribus Pragam dirigunt hortantes Pragenses, ut quosdam cum plena [l]) eorum dirigant auctoritate, ne communitas dominorum ac militarium distrahatur. Et dominum Johannem presbiterum pretactus [m]) dominus Ulricus et Sadlo [10]) multipliciter arguerunt dicentes, quia presbiteris non convenit, de negociis secularibus ut se intromittant, cum oppositum illius ante predicarent. Et factis invicem multis tractatibus Montes cum Pragensibus redeunt Magistro Johanne Przibram et Procopio de Plzna secum coassumptis. Et cum ultra duas septimanas quasi quottidie convenirent et mutuo concertarent [n]), nihil aliud concluserunt, nisi quod barones suam dirigant ad magnum ducem, videlicet Vitoldum, ambasiatam, quod eum in dominum et regni sui regem suscipiunt petentes, ne negligat regno Boemie appropinquare; secundo quod die XVIII Septembris tam barones, militares et clientes quam Pragenses cum ceteris civitatibus adherentibus ipsis cum tota sua potencia ad Brodam Boemicalem conveniant [o]) et ab eodem loco, ubi dominis Pragensibus videbitur expedire, exercitus ibi [p]) moveatur; tercio quod dominum Ulricum dictum Wawak in magistrum monete preficiant, ut ibidem pecuniis collectis, que de montibus evenirent, pro bono communi tocius terre inpendat. Quibus peractis die IV Septembris [q]) redeunt ad propria, pretacto domino Ulrico in Montibus remanente; qui quidem dominus infra trium septimanarum spacium pestifero apostemate percussus expiravit. non solum vero ipse, sed et plures alii nobiles et militares peste in Montibus vigente infecti reversi ad propria perierunt. Magister vero Johannes Przibram, quia cum baronibus fuit contractator, quibusdam de communitate Pragensi factus est odiosus et ab eorum consilio repulsus et exclusus.

Oldřich a pan Sádlo mnohými obyčeji trestali, 1421 že kněžím nesluší v světské úřady a věci se plésti, poněvadž ste tomu prvé odporně kázali. A učinivše spolu mnohou pomluvu, do Hory s Pražany se navrátili, vzavše s sebou Mistra Jana Příbrama a Mistra Prokopa z Plzně. A když více než dvě neděli spolu na každý den se scházeli, na ničemž na jiném nezůstali, aby páni své poselství k velikému vývodovi Vitoltovi poslali, že jeho za pána a za krále přijímají, prosíce, aby nemeškal království Českému se přibližiti. Kterýžto přijev království zprávu tak roztrženého, přijíti místo sebe zůstavil Zykmunda, vývodu litvanského, kterýž poctivě potom přijat jest. A pro tu věc Martin papež pátý na něho klatbu jest vydal.

Druhé zůstali, aby 18 dne měsíce srpna páni, rytíři, panoše i Pražané s jinými městy se vší mocí do Brodu Českého se sjeli a odtud, kam by pánům Pražanům zdálo se vojsko obrátiti, tam aby jim pomohli.

Třetí, aby pana Oldřicha řečeného Vavák za mincmajstra učinili, aby on peníze sbíraje, kteréž by od hor přicházely, pro obecné dobré choval.

To když se dokonalo dne 4 měsíce srpna *), navrátili se na svá obydlé, pana Oldřicha při Horách zůstavivše, kterýžto pán hlízou šelmovou dříve tři neděle jsa raněn umřel jest. I mnozí jiní urození nakaženi jsouce zemřeli sou.

O Mistru Příbramovi. Ale Mistr Jan Příbram se pány byl na roku, některým z obce pražské učiněn jest v nenávist a z jich raddy jest odehnán a vystrčen.

---

l) plena potestate B. — m) d. in B. — n) tractarent A. — o) conv. P, d. in WAB. — p) ibidem P. — q) codd. Augusti.

10) Jan Sádlo z Kostelce.

*) Má býti září.

1421 Sept. 8–15 Item infra octavas Nativitatis Virginis gloriose capitanei Chomutow et Cadano [r]) civitatibus per Pragenses obtentis propter exercitum Misnensium Theutonicorum in confinio eorum expugnancium, auxilio a Pragensibus non expectato, muris civitatis in aliquot partibus destructis et domibus aliquibus succensis in Zacz civitatem ac vicinas municiones se transtulerunt in magnum dampnum sui [s]) et Pragensium confusionem.

Item pretacti Misnenses Theutonici cum quibusdam Boemis sibi confederatis Chomutow et Cadano [t]) captis civitatibus [1]) Bielinam civitatem, que domini de Coldicz erat, circumvallant in circuitu castella et villas devastantes, rusticis, mulieribus [u]) minime parcentes, plurimas namque mulieres pregnantes inhumane perimerunt. Que mala cum ad audienciam Pragensium devenissent, XIII die Septembris, sabbato videlicet ante Exaltacionem sancte Crucis, de Praga partes due communitatis cum stipendiariis exeunt rusticos pedestres secum copiose assumentes ad Theutonicorum exercitum de campis repeliendum. Theutonici vero Pragensium adventum sencientes ab obsessione castri Bielina recesserunt, similiter et Sigismundus de Dieczyn ab expugnacione novi castri Calix nominati prope Lithomierzicz cum sibi iunctis Pragenses non expectando fugam dedit [v]). Et quia multitudo Theutonicorum cum electoribus imperii eo tempore per Egram versus Zacz in Boemiam intraverat, Pragenses in Slana expectantes ad barones, cum quibus erant confederati, et ad Ziskam ceterosque Thaboritas dirigunt, ut cum potencia, qua maiori possunt, in Slanam venire non negligant ad occurendum Theutonicis et expellendum eosdem, quoniam, ut dictum est, electores imperii tam spirituales quam seculares cum Bavarie et Rheni principibus, ducibus, comitibus, nobilibus et militaribus nec non multitudine copiosa armatorum regnum [w]) Boemie ad instigacionem papalis cruciate subintraverant. Cumque hii ad metas Boemie devenissent, archiepiscopi cum

O hajtmaních chomútovských a kadaňských. 1421
Item mezi ochtábem blahoslavené panny Marie hajtmané chomútovští a kadaňští, kterážto města Pražané byli dobyli, pro vojsko míšenské v tom kraji ležících, nečekajíce pomoci od Pražan, zdi městské na několiko zbořivše, domy některé zapálivše, do Žatce a do měst bližších a na jiné ohrady se přestěhovali k veliké škodě své a Pražanům k hanbě.

Míšňani Němci s některými Čechy se spojili. Item Němci Míšenští s některými Čechy se spojenými Chomútov, Kadani města obdrževše, Bílinu páně Koldovu obehnali, vůkol hrady, tvrze, vsi, městečka hubíce, sedlákům, ženám neodpouštějíce, neb mnohé ženy těhotné zbili sou. Kteréžto věci když k slyšení Pražských přišly, 13 dne srpna, v sobotu před Povýšením svatého Kříže, z Prahy dvě strany obce s žoldnéři vytáhly, sedláků s sebou hojně nabravše, aby vojsko německé mohli z pole sehnati. Ale Němci uslyševše o tom (od) Bíliny odtrhli sou. Týž i Zykmund Děčínský od dobývání nového hradu Kalicha jmenovaného u Lítoměřic s svými, Pražských nedočkavše, utekli sou. A že množství Němců s volenci císařství téhož času skrze Sušici k Žatci do Čech bylo přitáhlo, Pražané v Slaným očekávajíc ku pánům, s kterýmiž byli za jedno smluveni, k Žižkovi s jinými Táborskými poslali sou, aby s mocí, jakouž by mohli největší, k Slanému přitáhli a nemeškali, aby se mohli proti Němcům postaviti a je mohli vyhnati s pomocí boží; nebo že volenci císařští, duchovní i světští s bavorskými knížaty, vývodami i s hrabiemi, pány, rytíři i s množstvím lidu oděného a branného do království Českého k nabádaní cruciatu nebo vydání kříže papežského vtrhli sou. A když na meze české přitáhli, arcibiskupi s mnohými jízdnými s koní ssedavše pokoru před jinými pokrytě ukazujíce, aby totiž Bůh dal jim šťastný prospěch proti Čechům kacířům, aby je mohli zahubiti, pěšky šli. Mezi jinými také biskupy tito hlavnější byli: Jan, arcibiskup magutinský,

---

r) d. in W. — s) in suum magnum dampnum W. — t) Cadano P, jinde Cadanam. — u) mul. ac parvulis P. — v) fugierunt P. — w) regni A.

1) Opanována byla tato města od knížat německých a nikoli od Míšňanů. Srovn. Tomkův DP. IV, 203 a R. Dvořáka pojednání o výpravě Křižáků r. 1421 ve Sborníku Hist. II, 364.

1421 multo comitatu de equis descendentes humilitatem coram aliis, licet simulate, ostendentes, ut videlicet deus prosperum preberet successum contra Boemos hereticos debellandos, pedes transierunt. Inter ceterosque episcopos hii notabiliores extiterunt: Johannes, archiepiscopus Maguntinensis, archiepiscopus Coloniensis, Treverensis [x]), dux Ludwicus, filius ducis Clem, comes de Nassaw cum ceteris plurimis, quorum nomina ignoramus. Cumque civitatem Zacz circumvallassent et feria
Sept 19 VI ante Mathei inpetum in civitatem sex bene vicibus facere attemptassent, divina gracia auxiliante, cuius causa agebatur, verecunde ac dampno eorum sunt repulsi. Et, ut dicebatur ab incolis civitatis, fere LX eorum interfecti sunt inventi pluribus semivivis ab hostibus ablatis et LX captivi in civitatem introducti. Erat enim pro tunc in civitate populi multitudo propter tyrannidem Theutonicorum congregata fere ad VI, ut dicebatur, hominum milia. Habebant namque ultra quinque milia pugnatorum pedestrium et quatuor centena equestrium. Et cum ex omni quasi christianitate a longinquis partibus linguarum diversarum naciones ad exercitum Theutonicorum confluebant, ut tante gracie a pena et a culpa a summo pontifice concesse et donate essent participes, et qui totalem exercitum viderunt, asserunt, nunquam tantam gentem, tam bene armatam innumerabilibus [y]) tentoriis congregatam vidissent; et communi estimacione circa ducenta milia pugnatorum sunt estimati. Et cum de die in diem opida, villas et castella comburerent et sexus utriusque tam senes quam iuvenes ab obtinendum indulgencias crudelius quam gentes interficerent aut voragine ignis consumerent, timor et tremor in confinio Zacensi multorum corda concussit. Eapropter quidam bene munitis relictis municionibus ad civitates fugierunt et, si qui [z]) ad graciam per eos fuerunt recepti, eisdem non parcentes, ut et alios, combusserunt. Et ut ulterius eorum auctoritas et numerus augeantur, suam ad regem Sigismundum dirigunt ambasiatam de iuramento, quod in Constancia prestiterat, ipsum monentes, ut ad persequendum hereticos cum maiori, qua potest, potencia veniat, alias

arcibiskup kolínský, vývoda bavorský Ludvík, 14
syn vývody Klema, hrabě s jinými mnohými. A když Žatec obehnali, v pátek před svatým Matoušem šturm k městu dobře šestkrát spouštěli, ale z milosti boží a pomoci, jehožto pře byla, s hanbou a s škodou jich sou odehnáni a, jakož pravili obyvatelé města, že na 60 jich zbito, kteréž sou na příkopích nalezli a mnohé od polu živé s sebou nepřátelé odnesli a odvedli. A 60 jich zjímaných do města přivedeno. Nebo tehdáž bylo množství lidu v městě pro ukrutnost německou do města shromážděno k šesti tisícům lidu **bojovného**. Nebo měli sou na pět tisícův lidu pěšího a čtyry sta jízdných. A když jako ze všeho křesťanství z dalekých krajin rozličných jazykův národové do německého vojska sjížděli se, aby tak veliké milosti, totiž rozhřešení od viny i od muky od papeže půjčeného byli účastni, a kteří sou všecko vojsko viděli, tak sou byli pravili, že nikdy tak velikého lidu a tak dobře oděného pod nesčíslnými stany shromážděného nevídali. A tak podlé obecného domnění na dvě stě tisícův bojovného lidu mohlo býti. A když den ode dne městečka, vsi, tvrze pálili, obojího pohlaví, muži i ženy, staré, mladé pro obdržení odpustkův ukrutněji nežli pohané mordovali nebo pálili sou, tak bázeň a strach podjal jest mnohých srdce v kraji Žateckém. Pro kteroužto věc mnozí zámky dobře ohrazené opustivše, do měst utíkali sou. A jestliže kteří od nich sou na milost přijati, i těm sou neodpouštěli, ale jako jiné spálili a, aby jich moci a počtu přibývalo, své poselství k králi Zykmundovi poslali sou napomínajíc z přísahy, kteréž učinil v Constancí, jestliže nepřijede mezi ně, že volenci chtí jiného císaře opatřiti. Ale prvé než král Zykmund z Uher, kdežto k jich vojsku se vypravil, pláč, kvílení žen, panen i vdov v uši pána našeho Jezu Krysta vstoupil jest a spravedlivá pomsta a hněv boží na všecko vojsko přišel jest nepřátelské. Nebo divným obyčejem tak ukrutný lid, an s ním žádný nebojoval, jich Všemohúcí k utíkání obrátil. Nebo druhého dne října božským řízením způsobeni jsou zápalové, že na mnohých místecu vojsko hořalo. Neb ukázal se nějaký sloup modrý

[x]) d. in P. Srov. překlad. — [y]) in mirabilibus P. — [z]) d. in A.

21 de alio rege Romanorum, si non venerit, electores volunt providere. Sed antequam rex Sigismundus de Ungaria, ubi pro tunc erat, ad eorum exercitum properaret, fletus, clamor ac ululatus mulierum, virginum ac viduarum in aures domini Jesu ascendit et ira dei ac iusta vindicta in totum supervenit exercitum inimicorum. Nam miro modo tam inhumanam gentem nullo homine inpugnante deus omnipotens in fugam convertit. Die namque II Octobris divina providencia ordinante incensa sunt in multis locis exercitui tentoria, apparuit namque una velut flavea columpna super tentoria transferens se de uno ad alterum et, ubi stabat columpna, ibi ignis vorabat tentoria. Et omnes fugientes rebus relictis vix poterant vitam salvare. Quod factum Zacenses cernentes in aliquot milibus sunt eos secuti et plura centena prostraverunt ac multis vivis captis in captivitatem deduxerunt gloriam deo cum inmensa graciarum accione, quod inimicos eorum ac sue veritatis persecutores dispersit, personantes.

ct. 4 Item cum predicta plaga dei de inimicorum punicione in die Francisci Pragensibus innotuisset, Pragenses cum hiis, qui Boleslaviam Antiquam, quam dominus Michalecz [2]) obsiderat, obtinentes, in civitatem Pragensem cum ympnis et canticis dominum laudantes, eciam in pulsu campanarum sunt reversi.

Item eodem tempore Sigismundus, rex Hungarie, filiam suam duci Austrie copulavit, quatenus cum sua potencia contra Boemos hereticos ipsos expugnando sibi assistat.

Item eodem eciam tempore iussu Sigismundi regis Pipa Galicus cum multitudine Ungarorum Moraviam subintravit bona dominorum ad devastandum, qui Pragensibus essent confederati, et presertim domini Petri de Straznicz et domini Boczkonis. Et factum est, quod nulli parcentes villas et opida combusserunt, virgines violarunt ac inhumane homines utriusque sexus parvulis non parcentes, quos ceperunt, combusserunt aut ferro perimerunt. Hec itaque domini videntes timore ac tremore sunt concussi se in realem et unanimem defensam non ponentes nec se pariter adiuvantes, sed unusquisque dempto [a]) domino Hass-

nad stany, přestupuje z jednoho stanu na druhý. 1421
A kdež stál ten sloup, tu stanové hořeli a všickni utíkajíce, opustivše tu všecky věci, sotva mohli životy zachovati. Ten pak divný skutek od Boha Žatečtí vidouce, v několika tisících je honili a mnoho jich zbili sou a mnohé živé zjímavše do města přivedli sou. Chválu Bohu s nesmírným dikučiněním, že nepřátely jich a své pravdy protivníky rozptýlil jest, zvučně a srdečně vzdali sou.

O obdržení Staré Boleslavi. Item když ta rána boží nad nepřátely od Boha učiněná na den svatého Františka Pražanům oznámena, Pražané s těmi, kteříž Boleslav Starou obdrževše, do města Pražského s pěním s písničkami pána Boha chválíce i s zvoněním zvonův do Prahy sou se navrátili.

Item téhož času Zygmund, král uherský, dceru svou vejvodovi rakouskému za manželku dal, aby svou mocí proti Čechům kacířům podlé něho na vojnu povstal na jich záhubu.

O vtržení Uhrův do Moravy na záhubu země. Téhož času z přikázaní krále Zykmunda uherského Pipa Vlach s množstvím Uhrův do Moravy vtrhl jest, zboží panská hubil, kteříž sou se Pražan přídrželi, a zvláště pana Petra Strážnického a páně Bočkovo. I stalo se jest, že vsi, městečka pálili, pannám násilé činili i dětem neodpustili, kteréž sou jali, pálili, zabíjeli. To páni vidouce, bázní, strachem souc poraženi, nemohouc se k obraně sebrati, ani moci nemajíce, aby jeden druhému pomohl, ale jeden každý kromé pana Lacka z Ostroha před králem sobě jednali, aby při statcích, hrdlech a zdraví mohli zůstati.

[a]) d. in B.

[2]) Jan Michalec z Michalovic na Bezdězi.

1421 kone de Ostrow circa regem providere curavit, ut cum corpore et rebus valeat[b]) quiecius permanere[c]).

Sept 19 Item anno, ut supra, dominico die proximo post Galli dominus Johannes presbiter superius sepius nominatus ad pulsum magne campane in Arena communitatem utriusque civitatis ad sanctum Stephanum in Rybniczka convocavit. Et stans in altum populum hortatus est ad unius ydonei et fidelis capitanei eleccionem, cui omnes baronibus veluti infidelibus dimissis obediant. Et cum plurimum barones regni infamasset, surgunt quidam de secta pretacti Johannis presbiteri et Bzdinkonem[3]), militem novellum, communitati semper, ut aiunt, fidelissimum et bene meritum ac veritatis evangelice precipuum defensorem, in capitaneum suum eligendum poscunt et, quantum in eis est, eligunt. Et hora eadem omnes de eodem numero vocibus altis clamantes dicunt: sic! sic! nullo pro tunc ex senioribus manifeste contradicente. Qua de re prefatus Johannes presbiter ipsum Bzdinkonem electum capitaneum a tota communitate pronunciat, eidem plenariam potestatem dans et pronuncians a tota communitate traditam, ut videlicet inobedientes per captivitatem aut decollacionem coherceat aut de civitate bannire vel aliam, quamcunque sibi videretur, poterit penam infligere, officiales eciam aut consules, quociens sibi fuerit visum, inmutare, substituere et destituere. Statimque ibidem quatuor, videlicet duo de Antiqua et duo de Nova civitatibus, sunt electi, ut tamquam capitanei inferiores capitaneo summo[d]) sint coadiutores. Qui quidem capitanei cum consensu eiusdem communitatis statuunt, quod cum campos exiverint, nullus sine scitu capitaneorum ab exercitu redeat, nec de bello, si pugnare contigerit, sub pena colli et omnium bonorum perdicione subterfugiat quovismodo. Quibus peractis deo ympnum persolventes ad propria revertuntur. Hec itaque eleccio et potestatis huic capitaneo tradicio senioribus plurimum displicebat. In Bethleem igitur congregati pretorium ascendunt petentes consules, ut capitaneus potestatem sibi

O vyvolení hajtmana kněz Jan svolal obec. 1421
Item léta, ut supra, v neděli po svatém Havle kněz Jan kazatel za zvonění velikého zvonu u Matky Boží Sněžné obec obojího města k svatému Štěpánu na Rybníčce svolal jest a stoje na vysoce lid napomínal jest k vyvolení jednoho hodného a věrného hajtmana, jehož by všickni, opustivše pány jako nevěrné, poslušni byli. A když mnoho zlého o pánich království mluvil, povstali sou někteří z roty jmenovaného kněze Jana a Bzdinku, rytíře nového, při obci velmi věrného býti vypravovali a pravdy čtení svatého obránci statečného, i žádali, aby za hajtmana byl volen, a což na nich bylo, volili jej. A všickni též hodiny z téhož počtu vysokými hlasy volali: „tak, tak!“ kdežto žádný z starších tehdáž tomu zjevně nemohl se protiviti. Pro kteroužto věc kněz Jan kazatel toho Bzdinku voleného hajtmana ode vší obce oznamoval jest a jemu plnou moc dávaje a zvěstuje ode vší obce poručil jest, totiž aby neposlušné vězením a stínáním hlav zkrocoval a z města vypovídal, úředníky, také konšely, kolikrát by se jemu zdálo, změniti, ustaviti i složiti. A ihned tu, totiž dva z Starého, dva z Nového měst Pražských jsou voleni, aby jako hajtmané nižší vyššímu byli pomocni, zvláště když by na pole vytáhli, aby žádný bez povolení hajtmanův z vojska nevracoval se ani z boje, ač by se bojovati přihodilo, pod ztracením hrdla i statku, aby neucházel žádným obyčejem. To když sou tak dokonali, pánu Bohu chválu vzdavše, domův se navrátili. Toto volení a moci hajtmanu poručení starším velmi se nelíbilo. Protož v Bethlemě se sebravše, na rathauz sou vešli a prosili konšelův, aby týž hajtman moci sobě poručené okazovati bez vědomí konšelův a obce nesměl. A k tomu sou konšelé přivolili, ačkoli po některém času pět konšelův bez vědomí obce s hajtmanovou volí ssadili sou a jiných pět na jich místo vsadili.

---

b) posset B. — c) permanere etc. A. — d) supremo P.

3) Jan Hvězda z Vícemilic řečený Bzdinka.

1421 traditam exercendi sine scitu consulum et communitatis non faciat. Ad quod consensum consules prebuerunt, licet post aliquantulum tempus consules quinque sine communitatis scitu, cum capitanei tamen voluntate deposuerunt alios quinque in locum eorum instituendo.

Item post pretactam capitanei eleccionem Johannes Sadlo, dominus de Kostelecz et Pragensibus pro veritate evangelica semper adherens, acceptus est quibusdam consulibus in infidelitatis suspicionem, eo quod cum gente sua non comparuit, cum a Pragensibus fuit sibi [e]) intimatum. Hec cum ad iam dicti Johannis Sadlo pervenissent [f]), turbatus animo purgare se cupiens dirigit Pragam ad consules securitatem veniendi dari sibi petens pro sue innocencie excusacione. Consules itaque eidem promittentes scribunt, quod secure poterit Pragam venire nichil timendo, quia talibus delatoriis verbis de eo
Oct. 20 non credunt. Ipse igitur feria II post Galli fratribus et dominis de Janowicz, Petro scilicet et Purgardo, coassumptis Pragensem usque pervenit civitatem et, cum pretorium hora quasi vesperorum pro sui excusacione cum pretactis dominis ascenderet, est a consulibus captivatus et die eodem hora secunda noctis in pretorio sine viatico fidelium, quamvis pro hoc diligenter instaret, est decollatus. Cuius corpus in crastino circa sanctum Nicolaum sine quavis solempnitate est sepultum. Hic est ille Johannes, qui regis Wenceslai dilectus et consiliarius fuit precipuus, qui plurimos presbiteros, magistros pariter et cives ab indignacione regia securos fecit veritatem communionis utriusque speciei fideliter promovendo, omnes deordinaciones in lege domini non fundatas, quantum valuit, persequendo. Et hoc, ut presumitur, fuit incentivum [g]) odii quorundam in civitate bene [h]) potencium. Maior tamen pars Pragensium mortem sic subitam dolens deflebat, fidelesque domini [i]) predicatores privatim et publice consules arguentes de tam subita ipsius morte eosdem peccasse graviter constanter [k]) asserebant.

O stětí pana Sádlo. Item po dotčeném hajtmana povolení Jan Sádlo, pán z Kostelce a Pražan podle pravdy čtení svatého vždy se přídržící, vzat jest v nedověru některým konšelům, protože by se s lidem svým neokázal na poli s Pražany. Ty řeči když sou předpověděného pana Jana Sádlo došly, zarmoucen jest v mysli a žádaje se očistiti, poslal do Prahy k konšelům o gleyt, aby mohl bezpečně přijeti, aby jemu byl dán, a aby mohl svou nevinu okázati a z narčení se očistiti. Protož konšelé jemu slibujíce píší, že bezpečně může do Prahy přijeti, nic se neboje, že takovým lživě obžalovaným řečem nevěří. Protož on v pondělí po svatém Havle bratřím a pánům z Janovic psal, aby s ním jeli, Petrovi a Purkardovi, a pojav je s sebou, do Prahy přijel jest. A když na rathauz jako hodinu nešporní, aby svou nevinu ukázal, s pány přátely vstoupil, tu ihned od konšelův jat jest a téhož dne druhou hodinu na noc v rathauze beze všech ochran svátosti, ačkoli o to pilně stál jest, stat jest. Jehožto tělo na zajtří u svatého Mikuláše beze vší slavnosti pochovali jsou. 1421

O povahách pana Jana Sádlo tuto se oznamuje. Tentoť jest ten Jan, kterýžto krále Václava byl milostník a rádce první, kterýžto mnohé mistry, kněží i měšťany od rozhněvání královského bezpečny činil, pravdu přijímaní těla božího a krve boží věrně obhajoval, všecky nezřízenosti v zákoně páně nezaložené, jakž nejvíc mohl, rušil a jim se protivil. A to byl úmysl nenávistný některých v městě možnějších proti němu. A tak větší strana Pražan smrti jeho tak rychlé želejíce plakali a věrní Páně *) kazatelové zjevně i tajně konšely trestali, pozdě hodě etc. z takové smrti jeho náhlé pravíce, že jsou těžce před Bohem zhřešili a proti svému gleytu jemu daného ubezpečeného učinili.

---

e) d. in A. — f) Ve větě schází slovo, snad noticiam. Höfler ve svém vydání (p. 498) doplnil ad aures. — g) in continuum P, jinde incetivo[m]; incentivum Höfler. — h) d. in P. — i) domini verbi P. — k) graviter et const. WAB.

*) Rkp. pilně chybou opisu.

1421 Item pretactis mense et diebus duces Slesie[l]) cum multitudine gencium regnum Boemie introeuntes villas et opida in bonis dominorum Boczkonis et Zampach in confinio Chrudimensi, scilicet circa castrum Liticz et Zampach, vastantes combusserunt, quibus iuncti erant quidam Boemi ex nobilium genere, Pota[m]), Janko de Swidnicz et Johannes Miesteczky, sue fidei fractor, qui in obsidione Chrudim iuramentum prestitit velle Pragensibus adherere et quatuor articulos sibi per eosdem propositos fideliter defensare.

Oct. 16 Item in die Galli exercitus Pragensis se versus Biela movens de Praga[n]), quam dominus Michalecz Pragensibus rapiendo suis muniverat clientibus, qui quidem clientes Pragensium adventum sencientes fugiunt, et in die Luce[o])
Oct. 18 Pragenses vice versa se de civitate intromittunt et eam muniendo abscedunt.

Oct. 23 Item feria V ante Symonis ambasiata ducis magni, scilicet Vitoldi, Pragam pervenit optans ex parte ducis, ut se Pragenses preparent cum maiori, quo possunt, exercitu et Sigismundo, ducis Vitoldi consanguineo, usque ad territorium ducis Johannis Oppavie occurrant, qui legatos Pragensium ad ducem pretactum directos capiens vinculavit, ut simul iuncti eundem devastent et destruant et sic suos liberent captivos. Ex hac tamen legacione nondum aliquid factum est, sed capti nuncii Sigismundo, regi Hungarie, per ducem Oppavie sunt presentati[p]).

Oct. 26 Item die dominico ante Symonis Plznenses cum nobilibus eis adherentibus municione Sstienowicz, quam Ziska obsiderat, expugnata ultra LX utriusque sexus personas, que in castello extiterant, occiderunt.

Item tempore eodem duces Austrie ad regis Sigismundi instigacionem cum pluribus milibus equestrium et pedestrium castrum Gewissowicz cum opido circumvallarunt et, cum opidum propter paucorum defensam obtinuissent, castrum in-

Vtržení do země knížat slezských. Item týchž dní a téhož měsíce knížata slezská s množstvím lidu do království vtrhli, vsí, městeček na zboží pana Bočka a Žampachově v krajině Chrudimské okolo Litic hradu a Žampachu hubíce pálili sou. S nimižto spojili se byli někteří Čechové z pánův urozených, Půta, z Svídnice Janek a Jan Městecký, své víry zrušitel, kterýž v obležení Chrudimského města učinil přísahu přídržeti se Pražských a čtyr artykulův od nich položených věrně brániti.

Vytažení k Bělé. Item na den svatého Havla vojsko vytáhlo jest k Bělé z Prahy, kteréžto pan Michalec byl Pražským ztekl a svými panošemi a žoldnéři osadil. Kteřížto žoldnéři příjezd Pražských čijíce, utekli sou a na den svaté Lucie *) Pražané zase se v město uvázavše a svými osadivše odjeli sou.

O příjezdu poslův kněze Vitolta z Lytvy. Item ve čtvrtek před svatým Šimonem a Judou poslové velikého vývody Vitolta přijeli do Prahy, žádajíce z strany vývody, aby se Pražané připravili s vojskem, kterak mohou největším, a proti Zygmundovi lytevskýmu, příteli krevnímu Vitoltovi, až k Opavě táhli, na níž byl Jan, kníže opavské, kterýžto posly pražské k knížeti poslané zjímal a do vězení vsázel, aby spolu strhnouce se, jemu hubili a dobývali a tak aby své vězně vysvobodili. Z toho poselství ničehož se nestalo. Ale zjímaní poslové vězňové Zykmundovi králi uherskému, od knížete opavského sou vydáni.

O vybojování tvrze Štěnovice od Plzeňských. Item v neděli před svatým Šimonem a Judou Plzeňští se pány se přídržícími tvrz Štěnovice, kterouž byl Žižka osadil, vybojovali sou, víc nežli 60 lidí obojího pohlaví, kteříž sou na ní byli, zbili sou.

O obehnání hradu Jevišovice na Moravě. Item téhož času vývody rakouské k nabádaní krále Zygmunda s mnoha tisíci jízdnými a pěšími hrad Jevišovice s městečkem obehnali sou. A když sou městečka dobyli, neb se jich na něm málo

l) Slezienses B. — m) Puota B. — n) Ve větě schází časoslovo (exivit neb pod.). — o) codd. Lucie. — p) presentati etc. A.

*) Chybně místo Lukáše.

1421 vadunt et, quia domini castri [4]) non senciebant eis nec a Pragensibus, quibus fideliter pro tunc servierunt, nec a baronibus Moravie, quamvis promiserant, in auxilium venire, nec se posse a tumultu diu defendere propter gencium suarum paucitatem, tractatu habito salvis corporibus cum uxore et familia, principali se tamen domino in captivitatem dante, recesserunt. Et Australes, quia castrum in metis eorum extitit et dampna plurima de eo erant perpessi, totaliter usque fundum rumpentes destruxerunt.

Item eodem anno, cum plures per Martinum, Thaboritarum presbiterum, fuissent seducti de sacramento altaris male sencientes et in quorundam Picardorum heresim, de quibus superius facta est mencio, lapsi, quidam utriusque sexus, fratres et sorores, a fratrum cohabitacione in Thabor repulsi insulam inter Wesele et Hradecz Henrici sitam inhabitare ceperunt. Et cum vicinis partibus plurima intulissent dampna, bestialem induerunt naturam existentes seducti per quendam rusticum, qui se Moysen nominabat, in errores eciam et hereses ante ea nusquam auditas, dyabolo patre eorum inspirante, inciderunt, prout evidenter patere poterit ex articulis infrascriptis, quos Ziska, cecus [q]) Thaboritarum capitaneus, Pragensibus post eorum interfeccionem in scriptis destinavit. Et sunt hii in bohemico ydiomate comparati: [r])

Najprvé, že jsú svedeni knězem Martínkem Loquis [s]) o [t]) přijímaní těla a krve pána Ježíše, chléb obecní nazývajíc tělem božím i každú krmi. Kněh [u]) ižádných [v]) nemají, aniž jich tbají [w]), neb zákon boží v srdci psaný [x]) mají, tak oni dějí. Páteř když pějí, tehda takto řiekají [y]): Otče náš, jenž jsi v nás, osvěť nás, buď vuole tvá, chléb náš daj nám všem etc.

Item viery neřiekají, neb naši vieru za blud mají.

Item svátkuov ižádných netbají, než den jako den mají a sedmý den sedmým věkem vykládají.

Item postuov ižádných nemají, vše [z]) napořád [a]), což mají [b]), vždycky žerú [c]).

bránilo, a že páni hradu nečili, by jim která pomoc přišla ani od Pražských, jimžto tehdáž věrně sloužili, ani od pánův moravských, ačkoli jim byli slíbili, ani se moci dlouho šturmu brániti pro malost lidu svého, učinivše rokování, učinili smlouvu, aby se paní a s čeledí hlavnější mohli ve zdraví svých těl sjíti. Avšak proto musili vývodovi *) vězení slíbiti. Ale Rakušané, že hrad byl blízko mezí jich a že mnohé škody z něho brali, zcela až do základu zbořili sou. 1421

O nějakých pikhartích kacířích nakažených.

Item téhož léta, když mnozí skrz kněze Martina Táborských byli svedeni, o svátosti oltářní zle smýšlejíce a v nějakých pikhartův v kacířství, o nichž prvé praveno, upadli, někteří obojího pohlaví, bratří, sestry, když byli vyhnáni z obydlé táborského, na ostrově mezi Veselím a Hradem Jindřichovým počali sou obývati. A když okolním lidem mnohé činili škody, hovadské vzali na se přirození, jsouce svedeni od jednoho sedláka, který se Mojžíšem nazýval, v bludy také a kacířstva dříve neslýchaná vpadli sou, vnuknutí od ďábla, otce jich, majíce, jako zjevno světle můž býti z artykulův dolepsaných. Kteréžto Žižka, Táborských hajtman, Pražanům po jich zmordování napsané poslal, a jsou tito:

„Nejprvé, že jsou svedeni knězem Martinem Loquis o přijímaní těla božího a krve boží, chléb obecný nazývajíc tělem božím i každou krmi. Knih nižádných nemají, ani jich dbají, nebo zákon boží mají v srdcích svých, tak oni praví. Motlitbu když říkají, tehdá takto pějí: „Otče náš, jenž jsi v nás, posvěť nás; buď vůle tvá, chléb náš daj nám všem!“ Víry neříkají, nebo naši víru za blud mají.

Item svátkův žádných nedbají, než den jako den mají a sedmý den sedmým věkem vykládají. Postův také žádných nemají, vše napořád vždycky, což mají, to žerou.

---

[q]) d. in B. — [r]) comportati P, comperti A. — [s]) d. in P. — [t]) od B. — [u]) knih B. — [v]) nižádných (i jinde) B. — [w]) dbají B (i jinde). — [x]) napsaný B. — [y]) Páteř . . . řiekají d. in W. — [z]) než vše B. — [a]) pořád B. — [b]) vše . . . mají d. in A. — [c]) zžerú B.

[4]) Jevišovice náležely Sezimovi z Kunštatu.

*) Tak rozuměl překladatel slovům „principali domino“.

1421 Item nebe nad sebú střechú nazývají, a že boha v nebi a čertóv [d]) v pekle nenie, jedno v lidech zlých a buoh v dobrých, to pravie.

Item cierkev svatú již opravenú jsú svědčili a zde sě věčně živu býti věřili i za to měli.

Item Petra Ježíšem, synem božím, a Mikuláše Mojžiešem jsú jmenovali a za zprávu všeho světa měli.

Item pána Ježíše Krista bratrem svým jsú nazývali, ale nedověřilým, protože jest umřel, a praviec, že duch svatý nikdy neumře a z ducha svatého má býti syn boží.

Item zákon svuoj jsú na rufiánství zakládali, že čtenie jest [e]): rufiáni a nevěstky předejdú vás do nebeského královstvie. A protož jsú ižádného, ktož by rufiánem nebo kurvú nebyla [f]), v svuoj zákon přijieti nechtěli, né i děvčička [g]) najmenší, kterúž jsú k sobě přijali, musila porušena býti a s nimi smilniti. A zákon svuoj takto jsú vedli: všichni, mužie i ženy, svlekúce sě nazí okolo ohně tancovali a k tanci pieseň přikázanie desatera božieho jsú zpievali, potom u ohně stojiece jeden na druha hleděli a, měl-li který muž rúšce, ženy jemu ztrhaly a řkúce: „vypusť vězně a daj mi ducha svého a přijmi ducha mého!“ každý s leckterús a každá s leckterýms jsú hřešiti běželi. Ale prvé sě v sodomských žádostech zaněcovali neb zapalovali, láskú a vuolí [h]) boží skutek ten nazývajíc, ďábla jsú páchali a potom sě v řece kúpali. Ale po času již jsú sě Mojžiešem otdávali a vždy jsú sě jeden druhého v tom skutku nestyděli, neb jsú spolu všichni v jedné búdě léhali [i]).

Item pravili jsú, že oni hroby svatých otvierají.

Item čas sedmého anjela báně vylitie v Zjevení svatého Jana praviec, že bude krev po všie zemi až do uzd koňských, kosu na veškeri svět již poslanú pravili a sě anjely božími nazývali ku pomstě poslanými všeho světa a k vymietání z královstvie božieho všech pohoršení; ižádnému neotpúštěli, než vše napořád, muže, ženy i dietky, jsú mordovali, vsi, města i lidi jsú pálili v noci, pravíc, že písmo dí: o puolnoci pokřik [k]) se stal etc.

Item nebe nad sebou střechou nazývají a, že Boha v nebí a čertův v pekle není, jediné v lidech zlých a Bůh v dobrých, to praví.

Item církev svatou již obnovenou sou svědčili a zde se věčně živi býti věřili i za to měli.

Item Petra Ježíšem, synem božím, a Mikuláše Mojžíšem jsou jmenovali a za zprávu všeho světa měli.

Item pána Ježíše Krysta bratrem svým sou nazývali, ale proto nedověřili, že jest umřel, a pravili, že Duch svatý nikdy neumře a z Ducha svatého má býti syn boží.

Item zákon svůj na rufiánství sou zakládali, že čtení jest: rufiáni a nevěstky předejdou vás do království nebeského. A protož sou žádného, kdož by rufiánem neb kurvou nebyla, v svůj zákon přijíti nechtěli. Nebo i děvečka nejmenší, kterouž sou k sobě přijali, musila porušena býti a s nimi smilniti. A zákon svůj takto sou vedli: všickni, muži i ženy, svleknouce se okolo ohně nazí tancovali a k tanci píseň desatero boží přikázaní sou zpívali, potom u ohně stojéce jeden na druhého hleděli a, měl-li který muž rúšce, ženy jemu ztrhaly řkouce: „vypusť vězně a udej mi ducha svého a přijmi ducha mého.“ Každý s leckerous a každá s leckerýms sou hřešiti běželi. Ale prvé se v sodomských žádostech zaněcovali a zapalovali, láskou i vůlí boží skutek ten nazývajíce, ďábla sou páchali a potom se v řece koupali. Ale po času již sou se Mojžíšem oddávali a vždy sou se jeden druhého v tom skutku nestyděli, neb sou spolu všickni v jedné boudě líhali.

Item tak pravili sou, že oni hroby svatých otvírají.

Item čas sedmého anděla báně vylití, jakož stojí psáno v Zjevení svatého Jana, pravili, že bude krev po vší zemi až do uzd koňských, kosu již na veškeri svět poslanou býti pravili a se anjely božími nazývali ku pomstě poslaní ze všeho světa, vymítání z království božího všech pohoršení, žádnému neodpouštěli, než vše napořád, muže, ženy i dítky, sou mordovali, vsi, města i městečka i lidi jsou pálili v noci přivodě ono písmo, kdež dí: „o půlnoci křik se stal.“

[d]) črtuov W. — [e]) ze čtenie P. — [f]) nebyl B. — [g]) děvečka W. — [h]) volí A. — [i]) léhali etc. A. — [k]) křik B.

1421 Item v noci mordy a ve dne smilstvo sú páchali. Item boj svuoj a mordy své svaté nazývali, ale pro zákon boží boj za proklatý jsú měli.

Item kněžie naše ďábly vtělenými jsú nazývali a proto jsú kněze Jana mezi sebú zabili.

Item přijímanie těla božieho chlebnicí nazývali a řiekali. [l])

Item jedna žena mezi jinými [m]) Marijí sě nazývala a noc s jedním přeleževši hlavu svú za to dala, neb jsú ji sami stěli. [n])

Item o Zdeni pravili, že některé z nich k vieře pravé tiehla, [o]) kteráž na Příbenicích s jinými upálena.

Item Zigmunda z Řepan tovaryšem [p]) věrným pravie, jedno kromě manželstvie.

Item pravili svým věrným, že když na ně nepřátelé potáhnú, že všichni oslnú a jim nic nebudú moci učiniti, když právě v svém otci stanú.

Item zimy ani horka se nebáli, než nazí po světě těkati se nadáli jako Adam s Evú v ráji. Ale to sú všecko v hrdlo selhali a protož jsú hanebnú smrt ten úterý po sv. Lukáši vzali anno domini MCCCCXXI. [q])

Dum pretacti errores et hereses, ut dictum est, per predictos sine quovis inpedímento fierent, contigit ut quidam Australis dominus, Kragierz nuncupatus [5]), castellum Lomnicz, quod frater Ziska acquirendo suis locaverat, cum civibus de Budieyowicz, alias de Budweis, circumvallaret. Quod cum ad fratrem Ziskam devenisset, mox, quamvis utroque oculo cecus, suis adiutoribus [r]) coassumptis de confinio Czaslaviensi, ubi pro tunc fuerat, versus Lomnicz castellum suis in adiutorium venire festinat. Quo audito Kragierz predictus ipsum non expectando de campis recessit. Frater vero Ziska castellum bene muniens revertitur et equitans versus predictam insulam Picardorum sectam evellendam in itinere vero Podiehus, castellum domini de Rosis, acquirendo combussit et muros civitatis Sobieslaw cum turri ecclesie similiter domini de Rosis

Item v noci mordy a smilstvo sou páchali. 1421
Item mordy své a boj svůj svatý nazývali, ale pro zákon boží boj za proklatý sou měli.

Item kněží naše ďábly vtělenými sou nazývali a proto sou kněze Jana zabili mezi sebou.

Item přijímání těla božího chlebnicí říkali.

Item jedna žena mezi jinými Marií se nazývala a noc s jedním přeleževši hlavu svou za to dala, nebo sou ji sami sťali.

Item o Zdeni pravili, že některé z nich k víře pravé táhla, kteráž na Příbenicích s jinými jest upálena.

Item Zykmunda z Řepan tovaryšem věrným praví, jedno kromě manželství.

Item pravili svým věrným, že když na ně potáhnou nepřátelé, že všichni oslnou a jim nic nebudou moci uškoditi, když právě v svém otci stanou.

Item zimy ani horka se nebáli, než nazí po všem světě těkati se nadáli jako Adam s Evou v ráji. A to sou všechno v hrdlo lhali a protož sou hanebnou smrtí ten úterý po svatém Lukáši zhynuli léta etc. 21.

Obehnání hradu Lomnice. Když takoví bludové a kacířstva skrz ty lidi dály sou se, přihodilo se, že jeden Rakušan, pan Krajíř nazvaný, hrad Lomnici, kteréhož Žižka byl dobyl a svými osadil, s měšťany budějovskými obehnal. A když to k bratru Žižkovi přišlo, ihned, ačkoli obou očí neměl, vzav sobě pomocníky z kraje Čáslavského, k Lomnici hradu pospíchal. To uslyšav Krajíř, jeho nedočekav, z pole utáhl jest. Žižka pak hrad dobře osadiv, navrátil se, a jeda k ostrovu pikhardskému na cestě hrádek pána Rožmberského dobyl, slove Poděhusy, a zpálil a zdi města Soběslavě s věží, s kostelem dobyv obořil. Naposléz k ostrovu pikhartskému z milování zákona božího přitáhl a ihned nenadále s svými na ně připadl, kteříž ačkoliv velmi, ženy i muží, se bránili a jednoho urozeného panoši Žižkovi zabili, však v úterý před svatou Lucií *) jako

---

[l]) chlebnicí řiekali WB. — [m]) nimi P. — [n]) sťali B. — [o]) táhla B, tiáhla W. — [p]) tovařišem B. — [q]) V ruk. B na tomto místě vložené články (otištěné ve vydání Höflerově 503 sl.) týkají se Valdenských a Bratří. — [r]) coadiutoribus B.

[5]) Lipolt Krajíř, hejtman v Budějovicích.

*) Má býti: po sv. Lukáši.

1421 acquirendo dirrupit. Tandem insulam predictorum Piccardorum hereticorum legem dei zelando aggreditur et protinus inprovisos hostiliter cum suis inpugnare non quiescit [s]. Qui, quamvis se plurimum tam mulieres quam viri defenderent et quendam nobilem Zisce clientem [6] interficerent, tamen feria III ante Luce [t] fere XL utriusque sexus sunt capti et uno tantum viro, qui facta eorum diceret, observato sunt interempti, de quorum numero, dempto uno, ut asserunt, nullus femoralia fuit indutus. Gloria tibi, domine!

Item anno eodem prope festum Omnium sanctorum Pragensis exercitus civitati Montanorum appropinquando pervenit et, cum ad preces inhabitancium [u], ne Montibus dampna inferantur [v], capitanei pedestribus et, qui erant cum curribus, extra civitatem versus Czaslaviam mandarunt declinare, quidam vero circa portam rixam facientes clamaverunt ac fratribus annuerunt, ut venirent et instarent, ut civitas fratribus faceret aliquam provisionem. Civitatem itaque contra omnium capitaneorum voluntatem intran-
Oct. 31 tes in vigilia Omnium sanctorum ante prandium in Judeorum domos irruunt et omnia, que inveniunt, tollunt violenter. Die eciam eodem hora quasi vesperorum ymagines ac organa [w] in magna ecclesia in frusta concuciunt cornubus altarium non parcentes, reliquias de altaribus in consecracione, sicut moris est, inclusas eiciunt absque omni rubore in magnum Montanorum scandalum, fletum et dolorem.

Item Magister Cristanus, plebanus sancti Michaelis Majoris civitatis Pragensis, cum post mortem Wenceslai regis dive memorie pro ritibus ecclesie cum Johanne presbitero sepius certamen
Nov. 8 haberet, sabbato ante Martini post quorundam articulorum per Magistrum Cristanum contra Johannem presbiterum propositorum [x] magister civium in pretorio coram consulibus eos concordavit, ut se mutuo diligant et alter alterum promoveat et defendat. Hac tamen concordia non
Nov. 9 obstante in crastino, die scilicet dominico post Martini, disciputi Johannis presbiteri sermone finito post prandium se mutuo sunt hortati, ut

40 jich obojího pohlaví zjímali, a jednoho toliko muže zůstavivše, jenž by skutky jich vypravoval, zachovali sou, jiné všecky zbili a spálili, z jichžto počtu žádný jest rúšce neměl.

Přitažení vojska pražského k Hoře Kutné etc. Item léta téhož blízko hodův Všech svatých pražské vojsko k městu Horníkův se přiblíživše přitáhlo. A když k prozbám obyvatelův, aby Horám škody nedělali, hajtmané pěším při vozích od města k Čáslavi rozkázali se uchýliti; ale někteří u fortny svádu učinivše volali a bratřím dali návěští, aby přišli a o to stáli, aby měšťané bratřím učinili opatření. A do města proti všech hajtmanův vůli všedše, u vigilí Všech svatých před obědy do domův židovských se obořili a vše, což nalezli, pobrali násilím. Dne také téhož hodinu jako nešporní obrazy, varhany u velikém kostele na kusy ztřískali, rohům oltářův neodpouštějíce, a svátosti z oltářův vyvrhli beze všeho studu k velikému Horských pohoršení, ku pláči i k žalosti.

O různici Mistra Křišťana s knězem Janem. Item Mistr Křišťan, farář kostela svatého Michala města pražského, když po smrti krále Václava slavné paměti o řády kostelní s knězem Janem kazatelem časté pohádky měl, v sobotu před svatým Martinem po některých artykulích, skrze mistra Křišťana proti knězi Janovi kazateli položených, purgmistr na rathauze před konšely smluvil je, aby se vespolek milovali, aby jeden druhého obajoval a pomocen byl. Však ta smlouva ničímž nebyla. Na zajtří v neděli po svatém Martině učedlníci kněze Jana kazatele obec po kázaní obědním se vespolek napomínali, aby do

---

[s] cessat P. — [t] Lucie WP. Jsou-li české články správně datovány, má býti *post* Luce. — [u] hab. B. — [v] inferant B. — [w] imag., sedes ac org. P. — [x] ita codd.

[6] Bořek Klatovský.

1421 in dotem et ecclesiam sancti Michaelis in Magistrum Cristanum et suos presbiteros inpetum faciant, Johanne predicto audito et, ut presumitur, quia non inpedivit, consensit. Moxque aliquot centena dotem plebani et ecclesiam vallantes Magistrum Cristanum submergere ecclesiamque eiusdem fieri acclamabant rumpendam, deo tamen auxiliante, licet velle habuerunt, perficere tamen minime potuerunt; verba tamen plurima calumpniosa proferentes in pace recesserunt.[y])

domu a do kostela svatého Michala na Mistra Křišťana a na jeho kněží obořili se. A to týž Jan kazatel slyšel, a že jim toho neodmlouval, ale povolil. A ihned několiko set sebraných dům kněžský a kostel chtěli vylámati, však toho sou nemohli učiniti. Ale mnohá slova potupná a hanlivá propověděvše v pokoji odešli sou. 1421

Eodem tempore consules inducti per pretactum dominum[z]) Johannem Wilhelmum, presbiterum de picardica heresi infamatum, predicatorem in ecclesia sancti Michaelis in Magistri Cristani displicenciam instituunt, qui suis cottidianis predicacionibus plus turbavit quam edificavit.

Item téhož času na den svatého Martina konšelé navedení skrze téhož kněze Jana kazatele Viléma, podezřelého v pikhartství, kacířství, kazatelem v kostele svatého Michala k nelibosti a proti vůli Mistra Křišťana ustavili sou. Kterýžto svými kázaními více bouřil a bořil nežli stavěl a zdělával.

Item anno eodem propter presbiterorum Pragensium contrarias sentencias predicancium fuit tocius civitatis communitas nocue in plures partes divisa, ita quod quelibet parcium suum defendebat predicatorem. Visum est ergo consulibus et civitatis senioribus, ut magistri et presbiteri simul convenientes mutuo de hiis, que sunt occasio in communitate litis et divisionis, pertractent et in eisdem sentenciis concordantes per amplius populum communem suis varietatibus non distrahant nec perturbent. Igitur ad man-
Nov. 1 datum consulum in die Quinque fratrum facta est congregacio magistrorum et sacerdotum in collegio Karoli, lectique sunt articuli infrascripti per Magistrum Jacobum de Misa et Magistrum Petrum Engliss conscripti[a]):

Item téhož léta pro kněží pražských odporná kázaní, nebo jedni k jinému vedlí a jiní k jinému, obec pražská velmi škodně na mnohé strany byla rozdělena, ba až po dnes, a to vše pro kněží, tak že každá strana svého bránila. Protož zdálo se jest starším města, aby mistři a kněží spolu rozjímali o ty věci, kteráž by byla příčina různice v obci a svárův, a aby se srovnali na těch odpořích, až bude v soudný den, a více obecného lidu svými rozličnostmi aby nebouřili. Protož k rozkázaní konšelskému na den svatých Pěti bratrův shromážděni jsou mistři, kněží v colleji Karlově skrze Mistra Jakoubka a Mistra Petra Engliše, a tito artykulové sou dolepsaní skrze Mistra Jakoubka z Stříbra a Mistra Petra Engliše sepsaní:

Ne errores pullulent ac hereses seu progressum habeant libere, sed rebellibus et inpugnare volentibus fidei catholice veritatem[b]) frenum[c]) apponatur aliquod restrictivum, ex communi consensu cleri communitatis Pragensis, communibus ac provincialibus statutis nuper factis nullatenus intendentes derogare, inter nos ab omni clero dicte civitatis inviolabiliter tenenda statuimus et ordinamus primo, quod omnes et singuli in hac congregacione ad laudem dei constituti primo omnium compromittant sincera fide, se velle fide-

Item aby bludové se nerozmáhali a kacířstva a svobodné procházení, ale aby protiviti se pravdě chtícím úzda uložena byla a víře křesťanské ústa jim sužující, z obecného povolení kněžstva a pražské obce i také obecním kraje ustanovením se neprotiviti od každého města kněze aby bylo neporušitedlně držáno, to ustanovujem a způsobujem nejprvé, aby všickni a jeden každý v tomto shromáždění k chvále boží ze všech věcí slíbili, pouhou a čistou víru že chtí věrně zachovati a držeti všecky artykule, v tomto

[y]) rec. et ad propria redierunt P. — [z]) d. in B. — [a]) conscripti etc. A. — [b]) d. in B. — [c]) d. in A.

66

1421 liter servare et inconcusse tenere omnia et singula puncta in eadem congregacione statuenda seu pronuncianda, dummodo saltem legi dei inmaculate et racioni inviolabili non obvient quovismodo.

Item quod quilibet sacerdos in Pragensi civitate volens moram trahere directoribus cleri regni Bohemie nuper ab omnibus uniformiter electis sub puritate consciencie promittat in omnibus et singulis legi dei omnem veritatem continenti non contrariis obedire.

Item quod nullus, cuiuscumque status vel condicionis existat, verbo, opere vel quavis alia via nominanda predictos directores ad procedendum contra inobedientes vel erroneos aut suspectos inpediat aut eosdem vel eorundem rebellium aliquem foveat, protegat vel defendat publice vel occulte, ne videlicet contra eundem corrigendum predicti directores valeant procedere, prout racio inviolabilis et fides christiana exigunt et requirunt. Et si, quod absit, aliquis oppositum facere attemptaverit, hoc probato coram predictis directoribus penam bannicionis a civitate Pragensi subeat, ut est iustum. Item si, quod absit, directoribus cleri predictis aliquis culpabiliter rebellaret, debent eum omnes sacerdotes alii iuxta formam evangelii denunciare palam et publice, prout erit eisdem intimatum a directoribus antedictis.

Item quod nullus sacerdos attemptare presumat aliquid novitatis aut cassare aliquid in eis, que prius sunt in ecclesia servata primitiva aut racionabiliter tenta vel obmissa, nisi prius se presencialiter offerat directoribus antedictis et, quod attemptare intendit, ex scripturis probaverit legis dei et eciam hoc sibi iniuncto a predictis directoribus palam et publice in scolis se statuere ad probandum, defendendum, quidquid nititur inducere, necnon et ad respondendum omnibus sibi obicere volentibus, finaliter stando decreto racionabili directorum cleri in hiis, que concernunt omnia dicta sua in materia attemptata.

Item quod nullus sacerdos ad aliquam ecclesiam in civitate Pragensi inducatur, locetur vel residere permittatur ad instigacionem vel excitacionem cuiuscunque, nisi prius matura et bona

shromáždění ustavené, zákonu božímu aspoň odporni nebyli jeho důvodům nezrušitedlným. 1421

Item aby každý kněz jsouc bytem v Praze zprávcím kněžstva a ředitelům království Českého, nyní ode všech jednomyslně vyvolených, pod čistotou svědomí slíbili ve všech věcech neodporných zákonu božímu, které v sobě pravdu zavírají, poslušni býti.

Item aby žádný kteréhokoliv stavu, důstojenství slovem, skutkem neb kterou jinou cestou ředitelům kněžstva, když by se postavili proti neposlušným, bludným neb v kacířství podezřelým, překážky nečinil ani jich neposlušenstvím zastával, nehájil ni přechovával zjevně ani tajně; ti ředitelové aby takové mohli trestati, se proti němu postaviti, pokudž víra křesťanská ukazuje a žádá. A pak-li by kdo pokusil se proti tomu učiniti a to naň provedeno bylo před zprávcemi předpověděnými, aby takový pokutu vypověděni z města podstoupil. Item ač by kdo ředitelům kněžstva zprotivil se, budou je povinni všickni kněží podlé zprávy čtení svatého zjevně oznámiti a provolati.

Item aby žádný kněz pokusiti se nesměl žádné noviny držeti, rušiti v těch věcech, kteréž jsou prvé držány v církvi svaté, jedné leč by se prvé postavil ředitelům a to, oč se chce pokusiti, aby provedl písmy svatými, a takový aby byl hotov odpovídati všem, kdož by písmy svatými proti němu chtěli se postaviti, a dostáti v těch věcech, kteréž příleží k těm věcem, o něž se míní pokusiti.

Item aby žádný kněz do žádného kostela v Praze v městě nebyl uveden, posazen k nabádaní kohožkoli, leč by prvé dobrým rozmyslem ukázán byl v mravích, v umění a v hodnosti.

1421 deliberacione per directores predictos ad regimen animarum suscipiendum habilis et ydoneus tam moribus quam sciencia iudicetur et tandem de eius ydoneitate per eosdem directores vel eorum aliquem parochianis eiusdem ecclesie de sua habilitate certitudinaliter fuerit intimatum.

Item quod coram communitate Pragensi hoc petatur, quod nullus sub pena ab eadem communitate infligenda se interponat pro tali, qui predictorum directorum mandatis et monitis parere recusaverit, quousque saltem ille, pro quo se intromittit, fideliter sibi promiserit et effectualiter ostenderit, quod in omnibus et singulis legi dei non contrariis velit libenter predictis directoribus obedire.

Item pretactis articulis ita, ut dictum est, pronunciatis, placuit omnibus ex clero pro tunc presentibus, ut teneantur et execucioni demandentur et presertim quod non alii, nisi illi quatuor in synodo circa festum sancti Procopii electi magistri sint tocius cleri directores. Hec itaque Johannes presbiter audiens dixit subridendo: „Pronunciati articuli sunt contra me et Wilhelmum presbiterum.“ De purgatorio eciam animarum post hanc vitam, cum de hoc sermo fuit, dixit: „Volo scripta clara videre et sic infor-
Nov. 14 mari.“ Deinde die tercia, quibusdam magistris et presbiteris ad hoc deputatis pretorium ascendentibus, predictisque articulis communitati ex consensu tocius cleri pronunciatis sectarii Johannis presbiteri reclamabant vocibus elevatis nolentes in quatuor magistros, cleri directores, consentire, sed quod solus Johannes presbiter clerum omnem regat et gubernet et ad se, dum opus fuerit, advocet, quicumque sibi placuerit, magistrorum. Ad hoc Johannes presbiter surgens et manu silencium indicens ait, se non esse ydoneum ad tanti cleri gubernacionem, ypocriticam tamen, ut timetur, simulando humilitatem, sed dixit, quod Jacobellus et Johannes Cardinalis, arcium liberalium magistri, sint directores et ipse velut eorum discipulus ad latus eorum sedendo onus, quamvis grave, sibi inpositum vult ferre et portare. Ceterum cum articulus de purgatorio pronunciaretur, plurimi secte eiusdem complices blasphemando oblatrabant dicentes: „Iam iterum cum purgatorio veniunt[d]), ut lites suscitent no-

v obci neb osadě skrze ředitele oznámen, zchválen byl. 1421

Item aby před obcí pražskou bylo to pronešeno, aby žádný pod pokutou od též obce uloženou v to se nevkládal o takového, který těch ředitelův přikázaní, napomínání poslušenstvím nechtěl, pokavad by ten, kterýž by zaň slíbil, toho na něj neseznal, že by rád chtěl ředitelův poslušen býti [v] věcech všech zákonu božímu neodporných.

Item když ti artykulové oznámeni byli, slíbilo vše z kněžstva tu tehdáž přítomného, aby držáni byli, plněni. Ty věci kněz Jan kazatel uslyšev, řekl: „Ulajž se! Oznámení artykulové jsou proti mně a Vylémovi knězi.“ O očistci také duše po tomto životě, když o tom řeč byla, řekl: „Chci písma svatá jasná viděti a naučen býti.“ Potom třetího dne někteří z kněží na rathauz vstoupili a artykule ty obci čtli. Následovníci kněze Jana kazatele o očistci řekli hlasitě, že nechtí k těm čtyřem ředitelům svoliti kněžským, ale aby sám kněz Jan všecko kněžstvo zpravoval, a bylo-li by potřebí, aby k sobě mistrův, kteréž by chtěl, povolal. K tomu kněz Jan kazatel povstav, rukou mlčení učiniv, pravil se býti nehodným tak množství pokrytého kněžstva zpravovati. Avšak pod pošmournou pokorou řekl, že Mistr Jakúbek a Jan Kardynál ať sou ředitelé, a já chci býti při jich boku, břímě, ačkoliv těžké, s nimi násti a trpěti. Potom když artykul o očistci byl čten, mnozí z též roty zlostí rúhajíce se blektali řkouce: „Již opět s očistcem vyjeli, aby nové sváry zbouřili.“ A Jíra rukavičník řekl: „My nevíme, jest-li očistec či není, však buď jméno páně požehnáno!“ Jiný posmívaje se řekl: „Kněží naplňovali sou mnozí jich očistcem opasky své. Ale již nemívajíce oféry, mívají měšce prázdné. Protož s jich očistcem chtěli by je zase naplniti, jakož sou prvé činili!“ A když ty věci rouhavé proti očistci sou mluvili, bez zůstání úřadního na ničemž konečně nezůstali a s rathauzu odešli, však zapověděvše, aby žádnému

[d]) veniunt magistri P.

1421 vas." Et unus illorum Gyra cirotecarius nuncupatus dixit: „Nos nescimus, si purgatorium est vel non, et tamen [e]) sit nomen domini benedictum." Alter vero surgens illudendo dixit: „Prius presbiteri cum eorum purgatorio suas repleverunt bursas et, quia iam burse eorum sunt evacuate offertorio carentes, igitur cum eorum purgatorio viceversa vellent replere, sed non decipient, prout hucusque cum illo purgatorio nos deceperunt." Hiis aliisque pluribus contra purgatorium blasphemantibus sine finali conclusione de pretorio recesserunt, nichilominus indicentes, quod nullus pro defunctis fiat pulsus campanarum nec in funeris conduccione clericorum cantus, sed quilibet suum sepeliat mortuum ritibus omnibus ecclesiasticis pretermissis. Hiis, sicut premittitur, peractis ad exercitum Pragensium, qui pro tunc Czaslavie se locaverat, omnia in pretorio acta dirigunt et qualiter in Johannem presbiterum, et non in alium, ut sit cleri director, communitas consensisset, affectantes similiter tocius exercitus consensum et voluntatem. Et facta inter se mutua discordia in Johannem presbiterum pro direccione cleri consenciunt, sic quod tres magistri deputati, Jacobellus scilicet, Johannes Cardinalis et Petrus Anglicus, sint secum collocati.

Nov. 11 Item anno eodem in die Martini hora prima noctis milia aliquot equestrium et pedestrium de Praga versus Karlstein castrum exeunt pro rapiendis victualibus, que sub castro in casulis fuere per eosdem castrenses cumulata. Castrenses vero [f]) premuniti pociora, que fuerant, ad castrum deportantes venientibus viriliter resistebant, qua de re Pragenses rusticorum casulis sub Nov. 12 castro combustis in die Quinque fratrum Pragam redeunt. De quorum numero quidam picardica heresi infecti ecclesiam circa castrum cum cancello excucientes corpus Christi de pixide argentea proiciunt pixide in pusmo reservata, quam Pragam in magnum scandalum deportarunt.

Item tempore eodem Plznenses cum omnibus sibi adherentibus Kraslikow castrum per Ziskam obtentum circumvallant. Hoc itaque Ziska audiens, quamvis utroque oculo carens, cito cum sua gente se castro ad subveniendum preparat, villisque et

mrtvému nebylo zvoněno, ani kterého zpívání 1421 žákovského při provázení mrtvého; ale každý pochovej svého mrtvého bez řádů kostelních. A když ty věci dokonány jsou, do vojska pražského, kteréž tehdáž v Čáslavi bylo položeno, všecky věci, kteréž se na rathauze dály, poslali sou, kterak knězi Janovi kazateli, a ne jinému, aby ředitel kněžství byl, obec by svolila, žádající též všeho vojska povolení a vůle. A když se mezi nimi stala různice, potom naposledy k Janovi kazateli svolili, aby on byl ředitelem, tak ovšem, aby tři mistři jmenovaní, Jakoubek a Jan Cardynal a Petr Engliš, byli jemu přidáni ku pomoci.

Vytažení k Karlštajnu na špíži. Item léta téhož na den svatého Martina hodinu první na noc několiko tisíců jízdných a pěších z Prahy k Karlštajnu vytáhlo jest na braní špíže, kteráž byla pod hradem v boudách nachystána. Protož hradští jsouce vystřeženi, což bylo lepšího, na hrad unesli sou a, když sou přitáhli, jim *) mužsky odpírali sou. Protož Pražané boudy sedlské spálivše pod hradem na den svatých Pět bratrův do Prahy se vrátili a kostel pod hradem vybivše cancellu, tělo pána Krysta z nádoby stříbrné rozsypavše, nádobu do ňader schovali, kterouž do Prahy k velikému pohoršení přinesli.

Plzeňští Kraslíkov obehnali. Item téhož času Plzeňští se všemi svými pomocníky Kraslíkov hrad od Žižky osazený obehnali sou. Protož to slyše Žižka, ačkoli již slepý, rychle ku pomoci s lidem svým hradu připravoval se. Vsi, městečka

e) d. in A. — f) itaque W.

*) Rukp. jiní.

1421 opidis castro adiacentibus spoliatis victualia ad castrum contra omnium circumiacencium voluntatem deducit. Et nisi dominus de Plawna [7]) cum multitudine suarum gencium Plznensibus in adiutorium venisset, plurimi de exercitu Plznensium, qui terga verterant, fuissent prostrati. Sed veniente pretacto domino de Plawna cum aliquot centenis equorum Ziska versus Zacz cum sua properat turma, quem continue hostes, Plznensium videlicet exercitus cum domino de Plawna [g]), insecuntur sepius preludia pugne in via mutuo facientes. Et cum Ziska cum suis prope Zluticz ad montem dictum Wladarz perveniret et cum suis [h]) curribus et equitibus ascenderet, se cum suis cingens curribus [i]) pixidibusque adaptatis viriliter hostibus se defendit [k]), licet intempestate aeris, frigore, ventorumque turbine ac fame una cum suis trucidatus. Triduo tamen viriliter se defenderunt, nullusque inimicorum liber in montem patebat ascensus. Triduoque revoluto propter hominum et iumentorum famem de monte descendentes manu potenti versus Zacz pergunt, quibus Zacenses occurrentes ad suam usque civitatem deducunt [l]).

Item predictis factis sic currentibus [8]) Czenko de Wesele, Ulricus de Rosis, Ralsko de Wartmberg [9]), Johannes [m]) Miesteczsky et quam plures alii regni Bohemie nobiles et barones a Pragensibus, quibus se ante pro legis dei defensa univerant, sunt nocive distracti ob infidelitatis causam, quam quidam ex presbiteris predictis baronibus ascribendo in populo spissim clamare non cessabant et sic dileccionis animum a baronibus in plebe disiungebant.

Eo eciam tempore sectarii quidam pro tunc seniorem communitatem clamoribus vincentes in omnium magistrorum odium dyabolo instigante sunt deducti, ita quod noctu dieque magistros insultare non cessabant, qui et pecierunt, ut magistri velut seductores et verorum presbiterorum persecutores occidantur aut submergantur vel de civitate Pragensi cum canibus sub domini Czen-

okolo hradu ležící zloupil a špíže na hrad proti vůli všech okolo něho ležících dodal jest. A kdyby byl pán z Plavna s množstvím svého lidu Plzeňským ku pomoci nepřispěl, mnozí z vojska plzeňského, neb sou již byli hřbety obrátili, byli by poraženi. Ale když přitáhl s několika sty koňmi, Žižka k Žatči s svým vojskem přibližoval se, jehožto nepřátelé, z Plzně vojska s panem z Plavna honili jsou, často na cestě spolu harce mívajíce. A když Žižka s svými u Žlutic na horu řečenou Vladař přitáhl, s svými vozy, jízdnými, pěšími, vozy se opatrně obklíčil a zavřev, maje děla pohotově nepřátelům mužsky odpíral a bránil. Ačkoli bouří, větrem a studeností i hladem spolu s svými byl trápen, však proto mužsky se bránil a tak, že žádný z nepřátel svobodného na horu přístupu nemohl jmíti. A když tři dnové minuli, pro hlad lidský i koní s hůry spustivše se rukou mocnou k Žatči sou táhli, s nimižto Žatečtí potkavše se a jim na pomoc vyjevše, až do svého města vyvedli. 1421

O českých pánich od Pražan odtržených. Item když se ty věci tak dály, Čeněk z Veselé a Oldřich z Rožmberka, Ralsko z Vatmberka, Jan Městecký a jiní mnozí páni urození království Českého od Pražan, s nimiž byli (se) spojili pro obranu zákona božího, jsou škodně odtrženi proto nejvíce, že někteří z kněží pražských předpověděným pánům nevěru připisujíce, lidu hustě provolávati nepřestávali sou a tak milování úmysl od lidu ku pánům lúčili.

O nenávisti vzaté k mistrům pražským. Též čásu rotníci někteří tehdáž starší obec křiky přemohše ke všem mistrům nenávist vnuknutím ďábelským sou vzali, tak že ve dne i v noci mistrům protiviti se nepřestávali. Kteřížto i prosili sou, aby mistři, jakožto svůdce a protivníci pravých kněží byli zmordováni neb ztopeni neb z města jako psi se psy pod korouhví páně Čeň-

[g]) Plauen W, Plawen A. — [h]) Slovem suis končí se ruk. B; poslední listy vytrženy. — [i]) Slovem curribus přestává ruk. P. — [k]) se ab hostibus def. Wolf. — [l]) ded. civ. A. — [m]) Jan W.

[7]) Henrich z Plavna, o němž sr. Tomkův DP. IV, 218. — [8]) Vztahuje se k věcem již dříve vypravovaným. Jmenovaní páni neodloučili se teprv nyní, ani všichni stejnou dobou. — [9]) Jan Chudoba Vartenberský na Rálsku.

1421 konis vexillo educantur nunquam in eandem reversuri civitatem, ut sic liberius, ut presumitur, quidam eorum presbiteri cum sibi adherentibus sine magistrorum inpugnacionibus valeant suos errores et hereses publicare. Sed deo auxiliante eorum ceca frustrata est intencio, efficere namque non valuerunt, quod optabant.

Nov. 14 Item feria VI ante Othmari Pragenses castellum Malessow [a]) nominatum prope Montes
Nov. 19 circumvallant, de quo in die Elisabeth se per tractatum concordie intromittunt.

Item eodem tempore Pipa Gallicus pro parte regis Ungarie cum pluribus milibus armatorum Moraviam veniens possessiones dominorum Petri de Straznicz et Hasskonis de Ostroh [10]) ceterorumque, qui Pragensibus pro defensa IV veritatis articulorum adherebant, comburendo, occidendo gentiliter devastabat. Quod perpendens predictus dominus Petrus de Straznic de castro suo firmissimo Helfstein dicto duci Slezie Przemkoni [1]) condescendit et se per fideiussores et scripta submisit, quod de eodem castro ipse dux Przemko non cedat, nisi pretactus dominus Petrus edictum inter eum et regem teneat, temporeque medio prefatus dominus Petrus senciens, regem cum multitudine gencium venturum, Magistrum Sigismundum ceterosque presbiteros sub utraque specie communicantes de opido Straznicz petit recedere. Qua de causa predictus Magister Sigismundus cum venerabili sacramento populoque fideli ad Ostroh ad dominum Hasskonem divertitur, qui quamvis multa perpessus fuisset ab Ungaris dampna in bonis suis, tamen velut firma petra veritatis petre Christo constanter adhesit et noctis tempore cum suis in regis quendam exercitum irruit, quem aliquociens personaliter penetrando aliquot centena eorum prostravit, in rusticis tamen suis, qui spoliis vacabant, dampnum notabile est perpessus. Iuvenis eciam dominus Petri de Straznicz filius, dominus Wenceslaus nuncupatus, a IV veritatis articulis nolens recedere pretacto domino Hasskoni se sociando coniunxit et secum mori pro veritate evangelica promisit. Hiis sic peractis rex Sigis-

kovou vyvedeni byli a nikdy do téhož města aby se nevracovali, aby tak svobodněji někteří z jich kněží [s] přídržícími sebe bez protivení, odporu mistrův mohli své bludy a kacířstva zjevovati; ale s pomocí boží jich slepý úmysl v nic jest obrácen, neb toho dokonati nemohli, čeho žádali. 1421

Obehnání Malešova. Item v pátek před svatým Othmarem Pražané hrad Malešov obehnali sou blízko Hory, v kterýžto učinivše smlouvu, na svatou Alžbětu uvázali sou se veň.

Z strany krále uherského vtržení do Moravy na záhubu. Téhož času Pipa Vlach z strany krále uherského s mnoha tisíci lidu oděného do Moravy přitáhl zboží pánův Petra z Strážnice a Lacka z Ostrova i jiných se Pražan přídržících pro obranu čtyr artykulův hubíce, pálíce a pohanským obyčejem mordujíce lid dělný, pracovitý. To znaje předpověděný pan Petr z Strážnice, hradu svého velmi tvrdého Helštajnu kníželi slezskému postoupil jest pod takovou úmluvou, že se kníže Přemek pod listy a rukojměmi zavázal panu Petrovi, aby z téhož hradu kníže Přemek nikoli králi nesstupoval, leč by předpověděný pan Petr vyrčení mezi ním a mezi králem učinil, držal. A mezitím předpověděný pan Petr znaje, že král Zykmund s množstvím lidu má přitáhnouti, prosil jest Mistra Zykmunda a jiných kněží pod obojí zpusobou rozdávajících, aby z městečka Strážnice vyšli. Pro kteroužto věc Mistr Zykmund s svátostí velebnou těla pána Krysta s lidem věrným do Ostroha ku panu Lackovi se brali. Kterýžto pan Lacek, ačkoli mnohé škody od Uhrův na svém zboží bral jest, však jako pevná skála pravdy skály pána Krysta přídržal se jest a nočním časem s svými na nějaké vojsko královo udeřil. Kteréžto několikrát osobně proskočiv několiko set jich zmordoval, ale však na lidu svém sedlském, kteřížto se na kořistech zastavovali, škodu znamenitou vzal. Mladý také pana Petra Strážnického syn, jménem Václav, od čtyr artykulův nechtě ustoupiti panu Lackovi předpověděnému se přitovaryšil a spojil a s ním umříti pro pravdu čtení svatého slíbil.

---

[a]) Malessicz W.

[10]) Hašek Ostrovský z Valdštejna. — [1]) Přemek Opavský.

1421 mundus cum maiori Ungarorum Tartarorumque gente, licet plurimum inermi, Moraviam pertransiens, tam amicorum quam inimicorum bona comburendo devastans, Brunnamque pervenit ad se omnes barones ac militares convocans sub salvo conductu. Qui de eius salvo sperantes conductu [o]) post Martini Brunnam convenerunt dempto domino Hasskone et filio domini Petri de Straznicz prius nominatis. Interim rex baronibus laqueos preparat ex omni parte armatorum gentibus muniens civitatem, suumque desiderium baronibus et militaribus aperit dicens, ad hoc eos convocasse, quod a IV articulis superius sepe nominatis velut ab erroneis et hereticis recedant et eosdem abiurando penitenciam condignam [p]) a vicelegato, qui pro tunc intererat, suscipiant. Et cum per aliquot dies deliberarent, quid agere debeant, videntes ultimate, quod rex cum furia super proposita materia ab eis optat adstatim responsum, videntes eciam Ungaros cum armis se invadendos paratos, timore perculsi, se regis submittunt facere voluntatem et abiurant et eundem contra pertinaciter defendentes hos IV articulos adiuvare promittunt. Forma autem iuramenti eorum hec sequitur:

A když se ty věci tak dály, král Zykmund s větším Uhrův a Tatarův lidem, ačkoli nevelmi oděným, skrze Moravu táhna, tak přátelské zboží jako nepřátelské hubil a pálil a do Brna přijel a k sobě všecky pány, rytíře, panoše pod bezpečným glejtem svolal. A tak do Brna po svatém Martině sjeli sou se kromě pana Lacka a syna pana Petra z Strážnice. Mezitím pánům král osídlo připravil, ze všech stran města lidem oděným osadil a teprv svůj úmysl a žádost pánům a rytířstvu oznámil řka, že jest je proto svolal, aby od čtyř artykulův, jakožto od bludných a kacířských, odstupovali a jich se odpřisáhnouce, pokání hodné od náměstka legáta, kterýž tu tehdáž byl, přijali. A když za několiko dní rozmyšlovali se, co by činiti jměli, vidouce, že král s prchlivostí svého propovědění žádá od nich ihned odpovědi, vidouce také Uhry v odění k rozkázaní královu hotové, strachem poražení povolili sou učiniti vůli královskou, odpřisáhli sou se a též králi proti těm čtyrem artykulům, kterýchž prvé neustupně bránili, pomáhati slíbili. A způsob té přísahy byl jest tento v tato slova: 1421

Já přísahám na božiem umučení, že těch čtyr kusuov, kteréž jsem s jinými svými pomocníky bludně držal, totiž o božiem těle a krvi pod oběma zpósoboma přijímanie, každého kněze kázanie, zjevných hřiechuov pokaženie a kněžím sboží otjímanie a také kosteluov bořenie, kněží a zákonských lidí zahlazenie a nižádného bludu jiného ot cierkve svaté a římského kostela [q]) otstúpeného, a zvláště, kteréž jsú drželi a kázali neb psali Mistr Jan Wikleff a Mistr Jan Hus a jich následovníci, nechci viece držeti ani vésti ani následovati slovem, skutkem ani raddú.

Item přísahám, že držeti chci vieru křesťanskú ve všech kusiech, tak jakožto drží a držeti bude cierkev svatá a římský kostel a poslušen býti papeže a biskupa svého a kněží ot nich daných a ustavených v tom, což viery dotkne, a v jiných věcech, což k jich přikázanie slušie.

Item přísahám, že všechny kacieře a bludné u vieře křesťanské lidi a zvláště, kteříž držeti budú bludy svrchupsané, duchovnie nebo světské, na svém sboží neb kdežkolivěk je najdu neb zviem, se všemi jich pomocníky neb jim přejícími podle své moci chci tupiti a hubiti a k tomu i životem pomocen býti a jich nepřechovávati [r]) ani jim v čem pomocen býti neb jich brániti. Tak mi buoh pomáhej a svaté jeho umučenie i svaté čtenie! *)

Absolucio: Et ego N. auctoritate dei omnipotentis, beatorum apostolorum Petri et Pauli et auctoritate sanctissimi in Christo patris, domini

Teď pak jakés rozhřišení. A já legát etc. mocí Boha všemohoucího a svatých apoštolův Petra a Pavla (nepřiznajíť se k tomu) a

---

[o]) Qui . . . conductu d. in A. — [p]) dignam A. — [q]) schází v rukopise i v překladě. Srov. níže. — [r]) nepřechovávati A, ostatní: nepřechovávati.

*) Ha ha, šťastný by byl nyní ten, kohož by tyto cizí příhody nuzné a úzké móhly ztrestati, vystříci i naučení svaté hada opatrného příkladné vzíti, míti, jeho požívatí. (Přídavek v překladu.)

1421 nostri pape Martini quinti necnon domini Fernandi, episcopi Lucensis, ipsius nuncii, michi in hac parte commissa absolvo te ab omni excommunicacione seu censura, quam incidisti tenendo dampnatam heresim, tollo interdictum propter hoc latum, et quoscumque articulos Johannis Wikleff et Johannis Hus seu quamcunque heresim vel articulos vel alios receptando, fovendo et tuendo illos, qui tenuerunt hereses seu articulos tales, vel alios quoscumque, et tollo interdictum propter hoc latum ab homine vel a iure. Item absolvo te a sentencia excommunicacionis et aggravacionis, quam incidisti racione contumacie, quod citatus propter appensionem sigilli ad certas literas in Constancia ad mandatum pape et Constanciensis concilii comparere non curasti, seu quamcunque aliam contumaciam vel rebellionem. Item absolvo te ab omnibus peccatis, de quibus contricionem veram habes et michi confessus es, et restituo ac repono te ad gremium sancte matris ecclesie ac communionem hominum necnon statum, dignitatem et honorem tuos pristinos. Et hoc in nomine patris et filii et spiritus sancti. Amen.

Et quia dominus Wenceslaus, filius domini Petri de Straznicz ad regis vocacionem non venit nec pretactam abiuracionem facere voluit, rex in Brunna pro tribunali residens eundem dominum Wenceslaum paterna in evum hereditate privavit hoc mandans libro baronum inscribi in perpetuam filiorum rebellium memoriam et dampnum *) [2]).

Item eodem tempore Ungari et Tartari Policzkam civitatem per tradimentum obtinentes circa 1301 utriusque sexus inhumaniter occiderunt.

Item cum itaque domini ac nobiles terre Moravie, qui veritati adheserant, IV, ut premissum est, articulos abiurassent, demptis dumtaxat Hasskone de Ostroh et domino Wenceslao, filio domini Petri de Straznicz, dominis eiusdem pro-

mocí nejsvětějšího v Krystu otce, pána našeho 1421
papeže Martina pátého i také pana Fernanda, biskupa lucenského, jeho posla, mně v této stránce poručenou, rozvazuji tě od všelikého vyobcování nebo odsudku, v který si propadl drže potupné kacířství, snímám zápověd skrze to vznesenou, a kteréžkoli artykule Jana Wigleffa, Jana Husi neb kteréhokoli kacířství nebo artykule je přijímaje, nakládaje a bráně těch, kteří sou drželi kacířstva neb takové artykule neb kterékoli jiné, a summou zápověd pro to vznesenou od člověka neb od práva. Item rozvazuji tě od odsudku, vyobcování nebo kletby a obtížení, v které jsi upadl skrze spurnost, že pohnán jsa pro přivěšení pečeti k listům do Konstancí poslaným k rozkázaní papežovu a zboru konstanského přijeti, postaviti se nedbal si, neb pro kteroukoli zpurnost jinému a protivení. Item rozvazuji tě ode všech hříchův z nichž máš pravé skroušení a mně si se jich zpovídal, a navracuji tě v lůno matky svaté církve k obcování lidí i také k stavu a důstojenství a cti tvé první. A to ve jménu Otce svatého papeže. (O hy, hy etc.)

Král Zygmund odsoudil otcovského dědictví pana Václava, syna pana Petra Strážnického. A že pan Václav, syn pana Petra z Strážnice, k obeslání krále Zykmunda nepřijel ani předpovědéné přísahy učiniti chtěl, král v Brně na stolici soudné sedě, téhož pana Václava otcovského dědictví na věky odsoudil jest, to přikázav ve dcky zemské a panské vepsati (Ubohý král domníval se, že má do dne soudného trvati, vládnouti) k věčné škodě a památce synům neposlušným!

Poličku město Uhři obdrželi skrze zrádu. Item téhož času Uhři a Tateři Poličku město skrze zrádu obdrželi sou, jakžto 130 lidí obojího pohlaví ukrutně zmordovali sou.

Tažení krále do Jihlavy. Item když páni urození i panoše země Moravské, kteříž se pravdy přídrželi, čtyř artykulův se odpřisáhli kromě toliko dvou pánův Haška z Ostroha a pana Václava, syna pana Petra z Strážnice, král Zyk-

*) dampnum etc. A.

[2]) Srov. Palackého D. III, 2 str. 129.

1421 vincie, rex Sigismundus cum multitudine populi estimacione vulgata, ut dicitur, ultra LX millia equestrium et pedestrium veniens Giglaviam faciem convertit, ut demum Montes per tradimentum subintraret. Quod audiens Pragensis exercitus, qui pro tunc Czaslavie Montibusque moram trahebat, et sano usus consilio perpendit, quod pre paucitate sue gentis non posset tante occurrere potencie. Qua de re civitatibus munitis
Nov. 25 per Grecz Regine in die Katherine revertuntur et protinus scabini expeditis legacionibus et literis ad Ziskam et fratres suos Thaboritas omnesque ceteros tam nobiles quam civiles ac rusticos veritati adherentes dirigunt, ut ad occurrendum regi heretico Pragam cicius convenire non negligant, prout diligunt fidem et honorem ac legis dei libertatem.

Item currentibus, ut dictum est, pluribus ad diversas partes nunciis prima die Decembris frater Ziska, quamvis utroque oculo cecus, cum suis fratribus et sororibus, equitibus et curribus sacerdotibusque more suo consueto venerabile sacramentum corporis Christi gestantibus in civitatem Pragensem pulsatis in pretorio et ecclesiis magnis campanis occurrentibusque sibi tam clero quam utriusque sexus populo similiter cum altaris venerabili sacramento velut terre princeps a cunctis honorifice est susceptus et in victualibus habunde procuratus, ut fideliter assistat Pragensibus ad inhumani regis de terra repulsam. Qui quidem frater Ziska plura pertractans
Dec. 8 cum Pragensibus in die Concepcionis Virginis gloriose cum suis omnibus a Praga versus Montes iter arripit, quem die altero Pragenses cum sua gente sunt secuti. Montani vero fratris Ziscе cum Thaboritis sencientes adventum eidem occurrunt equestres se exterius simulantes Thaboritarum gratum adventum, cui corde interius murmurando detrahebant, et non sine causa. Sciebant enim Thaboritarum esse gentem indomitam, ad rapiendum pronam, ad occidendum ferocem, presbiterosque eorum nullum in divinis ecclesiasticum ordinem servare. Unde accidit, quod in crastino sacerdotes Thaboritarum ecclesiam sancti Johannis introeunt et more eorum solito divina peragunt, ad quos plurimi de Montanorum gente concurrunt mirari cupientes, cumque cernerent, unum ex omnibus presbiteris,

mund se pány té země s množstvím lidu 60 tisícův jízdného a pěšího lidu do Jihlavy přijeti tvář svou obrátil, aby opět Horu skrze zraddu ztekl. To slyševši vojsko pražské, kteréž tehdáž u Čáslavi a u Hory leželo, požívaje zdravé raddy znamenalo, že pro malost lidu svého nemohlo by odolati tak veliké moci. Pro kteroužto věc města osadivše skrze Hradec Králový na den svaté Kateřiny do Prahy navrátili sou se. A ihned konšelé vyslavše posly a listy k Žižkovi a bratřím Táborským i ke všem jiným městům a sedlákům (O věrní cepníci, naspoř vás pán bůh!), kteří se pravdy boží přídrželi, poslali, rozeslali, aby k potkání s králem kacířským do Prahy přijíti a přijeti nemeškali, jestliže milují víru a čest a svobodu zákona božího a k tomu hrdla svá s statky svými. 1421

Tuto bratr Žižka do Prahy přijat s velikou poctivostí a slavností. Item když sou běžaly do rozličných krajin České země poslové, první den měsíce prosince bratr Žižka, ačkoli slepý na obě oči, s svými bratřími a sestrami, vozy, jezdci, pěšími, kněžími podle obyčeje jich svátost velebnou těla pána Krysta nesoucími do města Pražského s zvoněním na rathauze, v kostelích u veliké zvony, a v potkání jim kněžím a lidu obecného obojího pohlaví též s velebnou svatostí vyšlo, jako kníže země poctivě jest přijat a špíží hojnou opatřen, aby věrně stál podle Pražských ukrutného krále z země k vyhnání. Kterýžto bratr Jan Žižka o mnohé věci rokuje, se všemi svými, s Pražskými na den Početí matky boží panny Marye s svými k Hoře táhl jest. Jehož dne druhého Pražané s svým lidem následovali sou.

O příjezdu bratra Žižky do Hory. Horští bratra Žižky čijíce příjezd, proti němu vyjeli sou jezdecky, činíce se zevnitř, že by jim byla vděčna Táborských příjezda, jemužto vnitř repcíc v srdci utrhali, a ne nadarmo. Nebo sou věděli táborský lid neskrocený, k vzetí hotový, k zabití silný a kněží jich řádu žádného v službách mše svaté nezachovávajíc.

O sloužení mše Táborským obyčejem jich kněží. Protož přihodilo se, že na zajtří kněží táborští do kostela svatého Jana vešli sou a obyčejem svým mše působili, k nimžto se mnoho lidu Horského sešlo dívati se žádajíce. A když

1421 sicuti mos eorum erat, sine omni ecclesiastico ornatu in propriis vestibus, nullo penitus consueto presbiterorum ordine reservato divina peragere, sed tantum inclinato ad terram capite et posterioribus elevatis modicum ad tempus quasi dominice oracionis perorare, surgentemque verba consecracionis statim super hostiis qualitercunque fractis et ciphis ferreis vel stangneis vino repletis alta et intelligibili voce dicere: „dominus Jesus, postquam cenavit, accepit panem et benedixit, ac fregit“ etc., et sic hostiam, quam in manu tenuit, frangentem: tali, quoad populum, inaudita consecracione finita se primum communicat, hinc ceteri presbiteri accedentes se ipsum quilibet communicat, demum fratres et sorores seorsum flectentes communicare incipiunt, sic quod unus sacerdotum venerabile corpus Christi, alter sanguinem preciosum sine omni, qua decet tante dignitatis sacramentum, reverencia populo ministrabant: hec videntes utriusque sexus Montani amplius in Boemis scandalisati spuentes in terram cum murmuracione de ecclesia recesserunt et inter se confabulantes dicebant: „Nunc credimus, quod hucusque audivimus, Boemos scilicet fore verissimos et pessimos hereticos et ab omni fideli christiano persequi dignos.“ Unde amplius regi Sigismundo fuere inclinati et eo magis ac ardencius suum optabant adventum.

Item hiis diebus, cum nullus seniorum civitatis Pragensis propter Johannis presbiteri sectarios deordinacionibus plurimis palam audebat [1]) resistere, facta igitur in pretorio communitatis congregacione non catholicam, sed fidei christiane contrariam concludunt conclusionem, quod videlicet nullus presbiterorum audeat tenere vel publicare ea, sine quibus humanum genus salvari potest, et quod omnia, que Christus et sui apostoli non docuerunt, dimittantur et penitus aboleantur, eo quod Christus in sua nova lege sufficienter posuit pertinencia ad salutem, propter quod ritus omnes ecclesiasticos annullare nitebantur.

sou viděli jednoho ze všech kněží beze vší přípravy kostelní v vlastním oděvu žádného obyčejného řádu kněžského nezachovávajíce, mše sloužiti, ale toliko hlavu k zemi skloniti a zadek zdvihnouti na malitký čas, jako by mohl Otčenáš zříkati, a vstana slova posvěcování ihned nad chlebem říkati a v číších kterakkoli zlámaných, železných neb čistcových i dřevěnných krev boží posvěcovati, vysokým hlasem: „Pán náš Ježíš Krystus když jest večeřel, vzav chléb žehnal“ etc. a tak obět, kterouž v ruce držel, lámajícího, takovým jelikožto k lidu neobyčejným posvěcováním dokonávajícího, nejprvé sám přijal, potom kněží přistoupíce, každý sám sobě bral, a potom bratřím a sestrám na různu klečícím rozdávali, tak že jeden tělo boží a druhý krev boží beze vší poctivosti, kteráž sluší na tak velebnou svátost, lidem rozdávali sou: to vidouce lidu obojího pohlaví, více na Češích horšili sou se, plijíce na zemi (o nemoudrosti! patřil-liť jest pán a znáti jich dobrá svědomí ráčil-li, srdcí prosících upřímných a k duchu zarmoucenému, skroušenému k té nejdražší oběti, neměliť sou proč plivati; neb v žalmích obět Bohu duch zarmoucený a srdce skroušené etc.) s reptáním z kostela šlí sou a mezi sebou přemlouvajíce pravili: „Nyní věříme, což sme do této chvíle slýchali, že Čechové jsou praví a nejhorší kacíři a hodni sou, aby se jim každý křesťan věrný protivil.“ A od té chvíle králi Zykmundovi náchylni a tím horlivěji jeho příjezdu žádali sou. 1421

O sjití obce na rathauz a mistři aby tu položili hamfešty a listy svých práv před obcí. Item těch dní, když žádný z starších města Pražského pro rotníky kněze Jana kazatele nezřízeností mnohým nesměl odpírati, protož když se stalo sjití obce na rathauz, ale víře křesťanské odporných vypověděli sou, aby žádný z kněží nesměl držeti ani oznamovati těch věcí, bez nichž pokolení lidské můž spaseno býti, a aby všecky věci, kterýchž Krystus a jeho apoštolé neučili, opuštěny byly a ovšem z obce vyvrženy, protože Krystus v svém Novém zákoně dostatečně položil všecky věci, kteréž příleží k spasení, protož všecky řády kostelní usilovali sou zrušiti.

---

[1]) codd. audeat.

1421 Item pretacti sectarii contra magistrorum libertatem, qui eorum errores scripturis arguebant, ibidem concludunt et disponunt, ut mandetur magistris, ut tam privilegia sua quam fundacionis studii, tam eciam statuta ad pretorium deponant, ut per eos videatur [u]), si aliqua contra legem dei essent ibi posita, ut ipsi conspicientes deponant deponenda et corrigant corrigenda. Hec tamen conclusiones actualiter execute non sunt, preventi namque aliis dimiserunt.

Item tempore eodem rege Sigismundo in Iglavia cum gentibus armatorum [v]) percunctante Czenko de Wartmberg, Henricus de Rosis, Wilhelmus Zagiecz, Jan Miesteczsky, Pota [w]) [3]) et quam plures alii regni Boemie domini et barones sub salvo conductu ad ipsum regem conveniunt fidemque sibi spondent, quod pro rege eum suscipere volunt et sibi auxilio pariter et consilio adherere, sic tamen, quod a regni et regnicolarum cesset combustione pariter et destruccione, quod, ut dicitur, facere promisit, non tamen promissum, ut moris sui erat, tenuit et implevit, sed mala malis cumulans exercitum suum versus Montes per Humpolecz et Ledecz cum prefatis baronibus movendo omnibus tam amicis quam inimicis gens sua inhumana et perfida villas, opida et castella voragine ignis consumpsit, virgines quoque et mulieres usque ad spiritus exalacionem opprimendo mortificarunt, parvulisque truncatis manibus et pedibus, in prospectu [x]) matrum proiecerunt, matribusque eorum cum ceteris mulieribus denudatis, ante se velut iumenta propellunt et easdem per ubera, que aliquando suxerunt, in sepibus suspendunt. O iniqua et scelerata gens, quam nec mulierum suspiria nec lacrimarum decursus nec parvulorum lamenta ad misericordiam inflectere potuerunt [y]), sed gentibus crudelior omne malum, quod facere poterat, peccatis Boemorum exigentibus, cum leticia blasphemando perpetravit, credens de tot et tantis malis se deo prestare obsequium et indulgenciam obtinere peccatorum!

O princeps insensate! cur domesticos tuos, quos defensare deberes, gentili more persequeris, cur nidum proprium stercorisando defedare

Item předpovědění rotníci svobodu mistrův, kteříž sou jich bludy písmy svatými trestali, na též schůzi zůstali sou, aby přikázali mistrům, aby své listy i také hamfešty na založení učení i také ustavení na rathauze položili, aby od nich vidíny byly a ohledány, byly-li by které věci proti zákonu božímu v nich položeny, aby oni opatříce složili a složice opravili. Ale však ta vyrčení nejsou k skutku přivedena, nebo je zašla věc jiná; i zanechali sou toho tak. 1421

O pánich českých slibujících králi že ho chtí za krále přijíti a jemu pomocni býti. Item téhož času král Zykmund v Jihlavi s svým lidem bojovným ležal a Čeněk z Wartmberka, Jindřich Rožmberský, Vilém Zajíc, Jan Městecký, Půta a mnozí jiní páni urození čeští pod bezpečným gleytem přijeli sou k králi a víru jemu slíbili, že za krále jeho přijíti chtí a jeho raddy i pomoci se přídržeti, však aby přestal od pálení království i obyvatelův téhož království i také kažení a hubení. To učiniti slíbil. Ale však slibu v ničemž nikdá nezdržel a nenaplnil, ale zlé k zlému přispořuje vojsko své skrz Humpolec k Hoře a skrz Ledeč obrátil se pány jmenovanými. Všecky lid jeho ukrutný přátely i nepřátely nekřesťansky hubili, vsi, městečka, hrady ohněm pálil, ženám, pannám násilé činili až do usmrcení, malitkým dítkám ruce, nohy sekali před očima jich matek a matky jich s jinými ženami obnažujíce před sebou jako hovada hnali sou a některé za prsy na koly, na plotě zavěšovali. O nešlechetný a ohyzdný lid krvavý, kterýžto ani plakání, zdýchání, zalykání bolestného, slzí hojných vylévání, ani mláďátek kvílení k milosrdenství mohlo nakloniti a obměkčiti! Ale pohanův, Turkův ukrutnější všecko, což nejhoršího mohli, činili, a to pro prohřešení proti milému Bohu, to s veselím rouhajíce se činili sou mnějíce, že tím Bohu slouží a vděčnost činí a skrze to že hříchův odpuštění obdrží.

O kníže nesmyslné! Proč domácí své, kteréž by měl obhajovati, brániti, pohanským obyčejem hubíš a jim se protivíš? Proč v hnízdo

---

u) videant Wolf. — v) armorum A. — w) Puota A. — x) prospectum Wolf. — y) poterant Wolf.

3) Půta z Častalovic.

non cessas? cur innocencium sanguinem fundere non desinis? cur delere cupis, qui pro lege dei sui certando se tibi opponunt? Expecta parumper et prospice, dominus namque eum timentibus parabit auxilium et te, qui speras in multitudine gencium, paucorum numero prosternendo in fugam convertet et pro sanguinis Christi calice veracissimo, quem in suis fidelibus persequens conaris destruere, tuorum crudelium belluarum in brevi temporis spacio canes rabidi sanguinem lingent! Convertere igitur ad cor et cognosce, quia durum est tibi contra stimulum calcitrare et agendo penitenciam desiste tot et tanta mala facere, si aliquando tui deus misereatur et tuas iniquitates remittat!

Item cum in Montibus adventus regis in Ledecz, ut dictum est, personaret, frater Zizka cum Thaboritis et Pragensibus capiunt campum et supra Montes circa tugurium Thabor a rege predicto noviter fabricatum se cum gentibus suis collocant regem venturum volendo expectare. Et cum rex venire aliqualiter distulit, Czaslaviam ingrediuntur, ut se per armatorum [3]) gentes fortificarent. Venientibusque in Czaslaviam Boczkone [4]), Hasskone et domino Wenceslao, domini Petri filio, dominis terre Bohemie et Moravie, munita bene Czaslavia Montes revertuntur et in
Dec. 21 die Thome, que fuit dies dominicus, mane completis divinis presbiteris in ambonibus et preconica voce pretacti domini cum Zizka et Pragensibus clamare per omnes plateas iubent, quod omnes sint ad occurrendum regi parati et quod fidem, quam pro defensa veritatis evangelice deo et Pragensibus promiserunt, inviolabiliter teneant nec timore regis appropinquantis concussi terreantur, quia servata capitaneis fide domini et militares omnisque Pragensium exercitus colla cum eis prius ponere volunt, quam eos deserere ab eisdem recedendo. Et facta modica prelibacione pulsataque campana de Montibus relicto magistro moncium exeunt per portam, que ducit versus Gurzim civitatem. Et cum vix ad duo a civitate pervenissent stadia, rex cum suo exer-

vlastní tancuje kliditi nepřestáváš? Proč neviňátek krve prolévati nepřestáváš, kterážto v krátkém času před stolicí soudce nejspravedlivějšího na tě žalujíc pomstu hroznou uprosí? Proč shladiti ty, kteříž pro zákon Boha svého mřiti, usiluješ? Počekaj málo a pohleď, že pán bojícím se sebe dá svou svatou pomoc a tebe, kterýž doufáš v množství lidu, v malém počtu tě samého porazí a k utíkání připudí a za krev boku svého vylitou, kterouž zahladiti, požívati věrným na pamět jeho nevinného umučení usiluješ zrušiti, tvých ukrutných šelm v krátkém času psi vzteklí krev tvou budou střebati. Protož obrať se jako Ezechyáš k stěně a poznej, že tvrdo jest tobě proti ostnu se zpěčovati, a čině pokání přestaň tak mnoho zlého činiti proti bohu a jeho voleným!

Vytažení bratra Žižky k tvrzi Tábor řečené, aby se tu okolo ní položili proti králi. Item když řeč zvučná do Hory přišla, že by král k Ledči přitáhl, bratr Žižka s Táborskými a Pražany pole vzali aneb na pole vytáhli a nad Horú tvrz řečenou Tábor, od krále v nově ustavenou, obklíčili a okolo ní se položili, příští králova tu čekali. A když král někerak přijíti prodléval, do Čáslavě poslali. Pan Boček, pan Hašek, pan Václav, syn páně Petrův z Strážnice, páni čeští a moravští, osadivše dobře Čáslav do Hory se navrátili a na den svatého Tomáše, jenž byl den nedělní, ráno po mšech kněží na kázaních oznamovali, že páni urození s Žižkou, s Pražany rozkázali, aby biřicové po ulicech volali, aby všickni byli hotovi povstati na pole proti králi a víru, kterou sou pro obranu pravdy čtení svatého Pražanům slíbili, aby ji neporušitedlně držali a aby strachu krále přibližujícího se nebáli; nebo jestliže ten slib a víru zachovají, že všickni páni, rytířstvo i všecka vojska hrdel svých podle nich prvé chtí nasaditi, nežli je opustíc, od nich odjeti. A projedše maličko, zvonivše k šturmu vzhůru, zůstavivše mincmejstra vyjeli sou tou branou, kteráž od Kouřima.

Přibližování krále k pražskému vojsku. A když sotva dvoje hony od Hory odtáhli, král s svým vojskem v mnohých houfích počal se

[3]) armorum A Wolf.
[4]) Nejspíše Viktorin Boček z Kunštatu. Srov. Tomkova Jana Žižku 125.

1421 citu in turmis cepit exercitui Pragensi appropinquare, in regis autem maiori turma inter armatorum multitudinem equestrium multa boum et vaccarum centena fuere inclusa, ut videntibus timore incusso eos converterent in fugam. Sed deus, qui nusquam suos sine adiutorio dimisit milites, omnibus constanciam animi pro veritate sua pugnantibus tribuit habundanter. Nullo enim ex multitudine gencium terrore concussi campum capiunt se undique curribus cingentes, omnesque pedestres eciam et Montani, qui cum eis exiverant, quidam ut iuvando fratribus astarent, alii ad spectaculum aderant, ut cernerent, cuius exercitus obtineret, intra currus cum suis tritulis et armis disponuntur pixidibus pluribus in curribus ad percuciendum preparatis. Et facta modica presbiterorum exhortacione cuncti ad terram prostrati ad deum devotas fundunt preces et ab oracione surgentes plures novos milites efficiunt, ut eo audacius pro defensa veritatis se exponant et se interim contra regem preparent. Et cum quedam turme regis ad impetum [a]) currus vellent invadere, eciam cum magno eorum dampno per pixides sunt repulsi. Tales itaque inimicorum insultus et dimicandi preludia usque noctem occuparunt. Interea hiis simul sic mutuo, ut dictum est, modo militari certantibus, plura centena cum Montanis a civitate profugis per portam Coloniensem Montes introire traditorie sunt permissi. Et hiis civitatem intrantibus ceteri cum eis confederati Montani et fossores pro tunc in cellariis latentes exierunt et omnes, quicunque signum non habebant et proverbium ignorabant, ferro letaliter prostraverunt. Profugi quoque domos [b]) proprias introeuntes omnes Pragensibus faventes velut hereticos occidebant. Ad dotem autem quidam clericus distortus incurrens pro directore ecclesie magistro Petro interrogabat et, cum cognovisset, quia in exercitu esset, ibi comedit et bibit et demum currens inhumanos latrones adduxit et procuratorem cum presbiteris, quos invenerunt, gladio perimerunt. Quidam autem ad turrim ecclesie confugerant pro vita conservanda et hos non dimiserunt, sed cum quodam presbitero domino Mathia Sclavo interficiendo de turri proiecerunt,

k vojsku pražskému přibližovati. Ale v královém 1421 největším houfu mezi množstvím jízdných mnoho set volův bylo zavříno a obklíčeno, aby Pražané vidouce tak veliké množství byli spíš přestrašeni a k utíkání popuzeni. Ale pán bůh všemohoucí, kterýž v se ufajících nikdy neopouští a bez pomoci nenechává, zvlášť kdož proň rytěřují, stálost úmyslu přidává a posilňuje; nebo nižádným obyčejem strachem nejsou z toho množství poraženi; pole udělavše a se vozy otočivše, ze všech stran všecky pěší i také Horské, kteříž ku pomoci jim přišli, a jiní také aby se podívali, které vojsko obdrží, mezi vozy s cepami a s oružím zřídili a zšikovali a mnoho děl k střílení připravili. A když sou kněží učinili malitké napomenutí, všickni na zem padli a k bohu srdečně plačtivé motlitby vylévali. A z motliteb povstavše, mnoho nových rytířův nadělali, aby tím statečněji a směleji pro obranu pravdy se postavili. A mezitím proti králi se připravovali a braň v svých rukou chutnali. A když někteří houfové královští chtěli se k vozům šturmem pokusiti, s velikou škodou od děl sou odehnáni. Takové nešlechetníci harce strojili a útoky k vojsku pražskému, až noc přišla. Mezitím když sou tak spolu obyčejem rytířským, mnoho set od Horských, kteříž sou byli od Hory utekli, branou Kolínskou do města s nimi jsou zrádně vjíti dopuštěni.

Měšťané ušlí Horští mnoho zlého v městě učinili. A když sou ti do města vešli, potom se jiní s nimi spojili Horští a havéři, kteříž se tehdáž v dolech kryli, vylezše, všecky, kteříž sou znamení neměli a hesla neuměli, ukrutně sou mordovali a utekli do domů vlastních všedše, všecky, kteří sou Pražským přáli, jako kacíře mordovali. Do domu kněžského jeden žák škaredý vběhl tázal se na správci. A když srozuměl, že by byl u vojště, tu jedl a pil. A vyběhl z domu ukrutné lotry přivedl a starostu nebo šafáře s kněžími, kteréž nalezl, ukrutně mečem zmordoval. A někteří na věži kostelní byli zutíkali, aby tam životy zachovali. I tam jich nenechali, ale s nějakým knězem, panem Matějem Slovákem, zabivše s věže svrhli i některé jiné. Jednoho také kněze šedivého a poctivého, jenž klečel před tělem a krví pána Krysta, před oltářem nalezše,

a) cum impetu A. — b) d. in A.

1421 unum eciam senem presbiterum capite canum et reverendum coram altari ante corpus et sanguinem Christi flectentem reperientes sine rubore vulnerantes usque ad spiritus exalacionem perimerunt, archam quoque de pulchro labore noviter erectam portatam de ecclesia in plures concuciunt partes etc. Corpore et sanguine Christi quid actum sit, veraciter ignoratur, dicitur tamen, quod quidam accurrens cum lancea corpus dominicum perforavit. In capella tamen curie monetarum quadam monstrancia cum corpore Christi reperta corpus Christi, ut dicitur, pedibus in omnium christianorum scandalum est conculcatum. Et cum taliter, ut dictum est, inhumana a Montanis fieret strages, circa quamcunque fere domum Christi vel sanctorum eius diverse exponuntur ymagines prius absconse, ut per signum venientibus darent noticiam, eos non esse nec fuisse de Pragensium hereticorum, ut dicebant, secta. Quas quidem ymagines iteratis vicibus ecclesiarum altaribus cum ingenti gaudio inponunt variis malediccionibus Thaboritis cum Pragensibus ac Wiklefistis maledicendo.

Item cum, ut predictum est, usque[c]) noctem in campis militaria fierent ab utroque exercitu certamina, exercitus regis non longe a Pragensium exercitu se collocavit, ut de Montibus sibi victualia darentur. Thaborite vero cum Pragensibus modicum valde cibum et potum habentes deo ieiunia in frigore persolvebant. Et surgentes ad locum, quem rex cum gente sua occupaverat, accedunt et excussis pixidibus ipsum regem cum totali suo exercitu a posicionis loco
Dec. 22 repellunt. Et facto mane[d])

beze vší milosti zranili, až duši pustil, a archu 1421
čistého díla na mnoho kusův ztřískali a toho v pravdě neumím pověděti, co jsou páchali před tělem a krví pána Krysta.

O proklání těla pána Krysta a nohami šlapání. Avšak pravili, že jeden přiběhl s kopím, tělo pána Krysta proklál, a v kaple dvoru mincířského nalezše jednu monstrancí, tělo pána Krysta nohami jsou šlapali všem křesťanům ku pohoršení. A když tak od Horských nelidský mord dál se u každého domu božího, nebo pána Krysta obrazové i jiných svatých rozliční byli vystaveni prvé skrytě, aby skrze to přicházejícím znamení dali, že nejsou z pražské ani z kacířské roty; kteréžto obrazy zase do kostelův s velikou radostí vnesli, Pražanům a Táborským rozličně zlořečíce.

Žižka s Táborskými a s Pražskými odehnali krále s pole. Item když tak na poli, jakž pověděno jest, rytířsky bojovali s obou stranou, nedaleko vojsko královské od pražského se položilo, aby od Hory jemu mohla špíže vezena býti a nesena, ale Táborští s Pražskými velmi malý pokrm a nápoj měli, bohu posty v žízni a v lačnosti činili sou. A povstavše k místu, kteréž král s svým vojskem byl opanoval, nastrojivše děla, krále se vším vojskem od toho místa, kde se kladl, odehnali sou. A to se stalo ráno.

---

c) usque ad Wolf. — d) mane etc. W. Ve vydání Höflerově: Et facto mane. (Et hoc factum est mane.) Slova položená do závorek nečtou se v žádném rukopisu, které srovnány byly; pocházejí tedy snad z rukop. Lobk. Srov. též překlad.

VÝTAH

Z KRONIKY VAVŘINCE Z BŘEZOVÉ.

VÝTAH Z KRONIKY VAVŘINCE Z BŘEZOVÉ.

Anno *) domini MCCCCXIV currente in die Omnium sanctorum inceptum est concilium tocius ecclesie in Constanciensi civitate pro procuranda unione et ecclesie reformacione. In quo quidem concilio fuit Sigismundus, Romanorum et Ungarie rex, cum omnibus electoribus et multitudine principum, nobilium. Ad quod concilium Magister Johannes Hus eodem anno sabbato post Omnium sanctorum sub salvo conductu regis Sigismundi pervenit volens de sua fide ecclesie, ymo toti mundo facere racionem. Sed non obstante salvo regis conductu eodem anno sexta feria post Katherine capitur et incarceratur. Et contra eum perversus regni clerus falsos et fictos produxit articulos. Quorum armiductor fuit Magister Stephanus Palecz et procurator fidei Michael de Causis, plebanus ad sanctum Adalbertum in Nova civitate, qui fuit suus capitalis inimicus; (et Magister Stephanus de Palecz fuit prius suus cordialis socius et postea versus est in arcum pravum sicut Judas contra eundem). Et sedit in carcere usque festum Procopii.

Item [a]) anno domini 1415 sabbato post Procopii prefatus Magister Johannes Hus, vir vita et moribus clarus, in Constanciensi concilio ad falsam testium deposicionem, nulla sibi debita data audiencia est velut pertinax hereticus columpna kathenis et zonis alligatus igne concrematus et in cinerem redactus, cuius cinerem princeps Clem in Renum, ne a Boemis pro reliquiis veneraretur, proicere mandavit. Qui quidem Magister Johannes Hus perversum clerum post mortem quasi vivus perturbavit, et quod timebant eis propter predicacionem ipsius accidere, hoc iusto dei iudicio evenit. Statim enim post mortem prefati viri predicatores sue partis gladium verbi dei contra omnes veritatis inimicos sine omni timore vibraverunt, dotaciones quoque spiritualium et symoniam, avariciam et superbiam cleri publice detestantes. Et secuta est fere ad quinquennium, scilicet ad mortem regis Wenceslai, magna pestiferi cleri persecucio in bonis temporalibus et eorum beneficiis, ita quod in Praga unicus remansit plebanus, scilicet Magister Cristanus ad ecclesiam sancti Michaelis Maioris civitatis Pragensis confirmatus, aliis repulsis aut proprio motu recedentibus. Et tunc illi, quos Hussitas appellabant, libertatem magnam verbi dei et communionis utriusque speciei habebant et in parochias fugitivorum se intromiserunt.

Anno domini 1416 Magister Jeronimus de Praga, Magistri Johannis Hus socius [b]), in via captus, Constanciam vinculatus adductus, carceribus fere per unum annum crudeliter afflictus, sabbato post Ascensionem domini anno predicto est in eodem loco, ubi Magister Johannes Hus, velut pertinax hereticus assatus et combustus. Quorum memoria vivat in secula seculorum, amen.

Anno domini 1414 currente incepta est et promulgata ad vulgus commune praxis communionis utriusque, speciei per Magistrum Jacobum de Miza

---

[a]) In m. De captivacione Magistri Hus. — [b]) V ruk. condiscipulus a nad tím nadepsáno socius.

*) Z ruk. knihovny universitní v Praze 3 G 16. Srov. úvod. Na listě 30 b nahoře novější rukou připsáno: Perioche est initii historiae Mag. Laurentii de Brzezowa.

in ecclesiis sancti Michaelis et sancti Martini Antique civitatis Pragensis. Quam quidem praxim rex Wenceslaus, archiepiscopus Conradus cum omnibus prelatis ac universis magistris conabantur terroribus et variis minis et incarceracionibus impedire. Sed veritas de quanto plus persequitur, de tanto amplius invalescit, unde Gregorius: „Hec natura est fidei, quod cum plus vetatur, magis dilatatur [c]).“ Nam infra duos annos in tantum invaluit, quod non solum in duabus, sed fere in omnibus parochialibus ecclesiis Pragensibus presbiteri Hussite [d]) sub utraque specie communicabant et non solum in Praga, sed eciam in multis Boemie et Moravie civitatibus populus communis catervatim sepissime cum magna mentis reverencia et devocione ad sacratissimam utriusque speciei communionem accedebant. Quod perpendens antiquus hostis generis humani dyabolus, considerans populum communem peccata plangere, penitenciam agere et ad prefatam communionem se devocius preparare, excitavit susurrones et emulos veritatis, qui sibi nova mendacia confingentes concilio Constanciensi querulose proposuerunt, qualiter Wyklefiste seu Hussite de vespere post cenam inebriati communicarent et in flasculis et ollis consecrarent et populo, quocumque tempore vellent, ministrarent. Quibus concilium credulam adhibens fidem et sine maturo examine, non moti amore fidei, ut presumitur, sed plus zelo et livore repleti, eo quod sine concilii [e]) tam arduum factum Hussite attemptarunt, per strictissimam inhibicionem utriusque speciei communionem ad laycalem populum fieri inhibuerunt omnesque sic communicantes, si pertinaces fuerint, velud hereticos persequi mandaverunt. Hoc mandato non obstante non solum usum racionis habentes, sed puerulos et infantulos post baptismum propter baptismi confirmacionem communicaverunt, pro qua quidem infancium communione factum est scisma grave inter magistros et plebanos, legis dei defensores, ita quod quidam ex eis infancium communionem dicebant fore erroneam et pro confirmacione baptismi non necessariam, alii e contrario propter dicta beati Dyonisii constanter asserebant, quod omne sacramentum ecclesie sacramento eukaristie perficitur et roboratur, nam idem dicit: „Nullum rite sacramentum peragitur, ubi sacra communio non adhibetur“ ꝛc. Nichilominus prefata utriusque speciei communio quoad adultos et parvulos fere per quinquennium, usque scilicet mortem regis Wenceslai, sine notabili impedimento est practicata, sed succedente rege Ungarie in regnum Boemie adversarii veritatis omnibus viis et modis conabantur eandem communionem quoad vulgus annullare, ut habetur inferius, minime tamen prevaluerunt, sed multi ex eis sexus et status utriusque sunt miserabiliter contriti. rex vero Sigismundus magnas fatigas habuit, prout postea patebit ꝛc.

Anno domini 1419 currente dominico die, que fuit dies dominica post Jacobi, quidam ex consulibus Nove civitatis, adversarii veritatis, per communem populum sunt de pretorio una cum subiudice enormiter desuper proiecti et interfecti, transeunte ibidem presbitero in processione cum venerabili sacramento a sancto Stephano. Pro quo Wenceslaus, Romanorum et Boemie rex, ira motus proposuit omnes presbiteros Wiklefistas seu Hussitas exstirpare. Et ipse statim post hoc XI [f]) die sequenti, post Assumpcionem beate Virginis, hora quasi vesperarum percussus apoplexia cum magno rugitu et clamore in Novo castro prope Pragam exspiravit. Cuius corpus de nocte propter metum populi in castrum Pragense fuit deductum et occulte in monasterio Zbraslaw a servitoribus simplicibus est sepultum et post in castrum Pragense usque deductum. Cuius mors et acta cunctis regibus deberent fore in exemplum, ut deum timeant et eius legem, in quantum possunt, promoveant et defendant.

Item anno, quo supra, presbiteri Hussite nominati cum populo sexus utriusque in die Marie Magdalene ex omnibus vicinis partibus iverunt cum sacramento corporis Christi in montem prope Bechinam, quem Thabor appellarunt. Et in eodem monte eodem die, ut a fide dignis dicebatur, XL milia et fere XX [1]) persone utriusque sexus cum parvulis a prefatis presbiteris sub utraque specie sunt communicati et post mortem regis Wence-

---

[c]) V ruk. inflammescit a nad tím dilatatur. — [d]) V ruk. Hussouis a nad tím Hussite. — [e]) ita cod. — [f]) Mělo by býti XVI.

[1]) Srov. Vavřince z Březové str. 345 a 401.

slai in multitudine magna Pragam intraverunt et plurimos insultus in ecclesiis et monasteriis faciendo ad propria redierunt [2]).

Item eodem anno tercio die post mortem regis Wenceslai quidam presbiteri habentes zelum, sed non secundum scienciam [3]), cum multitudine populi utriusque sexus ecclesiam beate Virginis in Lacu intraverunt sepulcrumque Magistri Albici, archiepiscopi Cesariensis, ibidem factum ac ymagines ad frusta conciderunt et 2ª die post mortem regis pertranseuntes plurimas ecclesias confractis ymaginibus Cartusiam de vespere pervenerunt et captis omnibus Carthusiensibus eos in pretorium Antique civitatis cum cantu vulgari perduxerunt et in crastino eorum monasterium igne succenderunt, quod combustum fuit totaliter demptis muris. Et post hoc statim dominico die in Pieska monasterium predicatorum funditus mulieres everterunt et ymagines combusserunt.

Item eodem anno 4ᵗᵃ feria ante Symonis communitas Nove civitatis expulsis regalibus de Wyssegrado, regina [g]) vero cum baronibus castrum Pragense et Strahow obsederunt. Et ex utraque parte graves insurrexerunt contenciones occasione legis dei libertatis, ita quod et Theotunici multi in auxilium regine contra Pragenses sunt evocati.

Item eodem anno presbiteri dicti Hussite nulli obedientes nullumque timentes populum in suis sermonibus ad destruendum monasteria et ymagines necnon ad auferendum bona temporalia a clero et dimissis ritibus humaniter inventis legi dei adherere constanter induxerunt, ita quod regnum Boemie propter ymaginum concussionem et monasteriorum plurium destruccionem circa exteras naciones gravissimam incurrit heretice pravitatis infamiam.

Item eodem anno sabbato post Omnium sanctorum ad incitacionem presbiterorum et presertim Ambrosii de Grecz Regine pulsate sunt campane fere per omnes ecclesias de die et tota nocte ad concursum [h]) faciendum, ut iret populus ad subveniendum Thaboriensibus, quibus in via transeuntibus Pragam insidias barones posuerunt. Sed congregatus populus dimissis Thaboriensibus Parvam civitatem de vespere irruerunt, quam nocte expugnantes cum castrensibus certamen inierunt, qui succenso pretorio castrum redierunt. Regina vero cum Rozmbergensi timore ducta de castro fere circa quintam horam noctis fugit. Communitas vero obsessa archiepiscopi domo et aliis dampna maxima eidem civitati intulerunt, fuitque nox illa Pragensibus nox tribulacionis et miserie et novissimo diei [i]) assimilata, demum factis ex utraque parte treugis usque festum Georgii et adventum regis Ungarie sub pena L millium sexagenarum, Nova civitate recedente a Wyssegrado populus aliqualiter ab insultibus quievit.

Item eodem anno ex mandato regis Sigismundi adversarii veritatis venati sunt in terris presbiteros sub utraque specie communicantes et ad Montes presentaverunt, inter quos magister Chodko in Gurym anno domini 1419 post Omnium sanctorum cum suis presbiteris, videlicet Jacobo, Martino ɔc., 2ª feria in nocte [4]) post Epiphaniam captus et post in foveam cum aliis proiectus, et ex communi fama infra breve tempus ultra XV centena hominum favencium communioni calicis decollaverunt nocte et in foveam seu ssachtam, quam Pragam appellant, proiecerunt, quorum innocentem sanguinem dominus suo tempore vindicavit, nam bina vice post civitas Moncium Cuthnis est exusta: una vice per Sigismundum regem, et alia vice per Zizkam.

Item anno domini 1420 sexta feria ante Letare [5]) quidam zelator magnus veritatis nomine Krasa est in Wratyslavia propter communionem utriusque speciei, a qua nolebat recedere et ad articulos 4ᵒʳ per legatum ibidem presentatos assentire, equis est tractus et post combustus rege Sigismundo permittente, qui pro tunc in eadem civitate cum gente sua existebat. Articuli autem 4ᵒʳ fuerunt isti: An credat, quod concilium Constanciense sit in spiritu sancto congregatum, et quicquid statuerit, sit ab omnibus fidelibus tenendum, et quod Johannes Hus est velut pertinax hereticus rite combustus, et quod communicantes sub utraque specie sunt velut heretici persequendi.

Item eodem anno dominica Letare ex mandato pape legato in Wratyslavia pro tunc cum Sigismundo, Romanorum et Ungarie ac Boemie rege, existente est cruciata contra Boemos velut contra hereticos

[g]) cod. reginam. — [h]) V ruk. disturbium a nadepsáno concursum — [i]) cod. dei.

[2]) Tamtéž str. 348. — [3]) Srov. tamtéž str. 356. — [4]) Srov. V. z Březové str. 353 a 355. — [5]) Srov. v českém překladě (str. 358): ve čtvrtek na středopostí.

et ecclesie Romane rebelles per ecclesias in sermonibus publicata. Et post hoc cito magna serenitate existente visi sunt in Praga et in Wratyslavia tres soles et duo halones se per modum crucis intersecantes. Quorum apparenciam episcopi et prelati ac ceteri Boemorum inimici de impressionibus meteorologicis modicum vel nichil intelligentes dixerunt, regi a deo hoc fore factum miraculo, scilicet pro confirmacione cruciate contra Boemos, quamvis innocenter, erecte, cum verius dixissent, quod sicut cruciata terreni dei, scilicet pape, est promulgata, sic Christus, celestis in celo papa, suam eciam crucem celestem contra omnes adversarios veritatis ostendit et, sicut ipsi per eorum cruciatam conantur opprimere innocentes legem dei sectantes, sic ipse sua cruciata per varias guerras, lites, contenciones, bella, appostemata et subitas mortes vult adversariorum seviciam annullare.

Item eodem tempore post prefate cruciate publicacionem omnes Pragenses communionis utriusque speciei inimici tam spirituales quam seculares gaudentes animo dixerunt: iam isti pessimi heretici comburentur aut omnes cum parvulis et mulieribus gladio peribunt. Cito ergo fugiamus ab eis ad tutissima loca, ne simul cum eis pereamus! Timentes igitur corpora cum rebus perdere ad castrum Pragense se cum rebus transtulerunt, cum uxoribus et pueris, et hoc in magna multitudine, ita quod de Antiqua civitate ultra quam septingenti hospites pociores et diciores fugierunt et de Nova civitate fere totidem, exceptis inquilinis [6]. et baronibus regni Pragense castrum et Wyssegradense possidentibus iuramentum fidelitatis promiserunt, ut post Georgii elapsis treugis iuvent eos propriam civitatem Pragensem expugnare. Sed deus miro modo convertit citharam gaudii eorum in luctum et lamentum. Redeunte enim post Pasca nobili domino Czenkone a rege pro tunc in Wratyslavia existente et cognoscente, quod dominus rex Sigismundus communionem utriusque speciei totaliter vellet annullare, quarta feria post Tiburcii expulsis omnibus adversariis tam clericis quam laycis, nobilibus et ignobilibus, mulieribus et viris, ipse cum suis castrum Pragense obsedit, uniens se cum civitate Pragensi et ceteris civitatibus pro defensa veritatis evangelice. Theutonici vero cum ceteris adversariis, quidam ad Montes et alii ad vicinas fugientes civitates dimissis omnibus querebant solum vitam suam salvam facere. Mulieres autem eorum quottidie sedentes foris castrum plangebant, et amplius aurum et argentum, pecunias et clenodia, quarum maxima copia in castro fuit relicta cum ceteris rebus eis in castro reclusis, quam propria scelera, instanter suppplicantes pro rerum suarum restitucione. Sed Boemi et ceteri eis indiscrete insultantes, blasfemantes et de earum rerum quasi perdicione gaudentes concluserunt in hoc [7], quod quicumque non visitaret missas et confiteretur ac sub utraque specie communicaret, quod ab omnibus suis bonis a civitate Pragensi expelleretur. Et sic plures terrore coacti confessi sunt et communicarunt, alii cordialiter, alii solum ad voluntatem hominum. Et quidam pocius eligebant recedere quam presbiteris Hussitis confiteri.

Item eodem die [8] communitas Pragensis castrum Wyssegradense ex omni parte vallavit, quod in brevi temporis curriculo obtinuissent, si a campis tradicionem suspicantes non recessisent, eo quod curienses in Wyssegrado existentes in victualibus totaliter deficiebant. Sed recedente de campis communitate in crastino statim magna preda sumpta Wyssegradenses se forcius firmaverunt et plurima dampna in rebus et corporibus Pragensibus intulerunt et inferre quottidie non cessabant.

Item eodem tempore in confinio Bechynensi et Plznensi acta sunt flebilia gravia et inaudita et toti regno Boemie plurimum scandalosa. Thaborienses enim clientes et rustici, mulieres et parvuli in multitudine magna congregati per campos et montana cum presbiteris et corpore Christi divagantes multas ecclesias cum domibus plebanorum ac monasteriis Milewsko [9] et Nepomuk comburentes adquisierunt castra et castella Hradisst [10] et Rabie, castro firmissimo [k], in quo per spirituales et seculares multa sine estimacione bona in vestibus preciosis et clenodiis diversis fuerunt propter securitatem deposita. Que tamen omnia, sumpta solum preda armorum, equorum et pecuniarum, extra castrum in uno posita

---

[k]) ita cod.

[6]) Srov. Vavř. z Břez. str. 375. — Exceptis inquilinis srov. v českém překladě (str. 561): Kromě podruhů — [7]) Srov. tamtéž str. 363 a 375. — [8]) Srov. tamtéž str. 363. — [9]) Viz tamtéž str. 364. — [10]) Viz str. 357.

cumulo combusserunt et cum eis presbiteros et plebanos VII cum uno clerico, quos in prefato castro apprehenderunt. Et horum omnium malorum quidam perversi presbiteri predicatores Thaboriensium cum corpore Christi precedentes, ut timetur, fuerunt cause principales. Pro quo facto dominus Czenko cum sibi iunctis nobilibus fuerunt gravissime prostrati dolentes, quod unquam se de castro Pragensi invito rege Sigismundo intromiserunt.

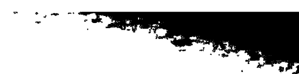
Item eodem tempore in confinio Hradecensi similiter congregata multitudine laycorum cum presbiteris in quodam monte, quem Oreb appellarunt, et hii vi obtinuerunt monasterium Hradisst firmissimum et combusto eo civitatem Pragam in die Sigismundi in copiosa multitudine cum corpore Christi intraverunt et a communitate Pragensi cum processione et corpore Christi multo populo eis obvio honorifice sunt suscepti et ad sanctum Appolinarem contra Wyssegradum collocati.

Item in confinio Plznensi congregatis Chodonibus, quorum ductor fuit presbiter et equester et armatus, in diebus Maii sunt in uno monte a Swamberg obruti, vulnerati et ad centena interfecti, et presbiter in armis captus in Plznam ductus et ibidem cum tubicenis ab adversariis est turpiter combustus.

Item eodem tempore, anno videlicet domini 1420 currente, dominus Czenko videns, quod Pragenses non poterant Wyssegradum expugnare, et audiens, qualiter Thaborienses in confinio Bechinensi ecclesias, castra, castella, opida, villas et monasteria comburerent, tedio ductus cum suo occulte tractavit consilio, ut de castro condescenderet et regis graciam per talem condescensum ad manus regis obtineret [11]).

---

[11]) Mezi zadní deskou a posledním listem na vloženém popsaném pergamenovém listě touž rukou:
In Wyssegrado tempore obsidionis comessi sunt equi (srov. Vavř. z Břez. str. 433), ut fertur, CXXXIII et multi homines fame perierunt.
Johannes de Bydlin, Johannes de Smolin, fundatores Thabor etc. (srov. tamtéž str. 357).

VAVŘINCE Z BŘEZOVÉ

PÍSEŇ O VÍTĚZSTVÍ U DOMAŽLIC.

. . . .*)
. . . .
de celsa rupi rapidi
cursu fluunt in infima,
sic isti de Boemia
metu palentes fugiunt
et ignorantes, quo eunt;
quasque una induxerat
via et loco fixerat,
tam multiformis expulit,
multisque locis intulit
inpungentes velud talpe.
Quidam ruunt celsa alpe,
ceno figuntur aliqui,
ad meos redeunt [a]) reliqui
putantes se aufugere,
et visi sunt accedere.
Currus linquunt, clenodia,
vestes, arma, tentoria,
bombardas et pecunias,
machinas, rerum copias,
plaustra cum comeatibus
multis indicibilibus,
ut exuti oneribus
forent parati cursibus.
Honoris iam inmemores
divites necnon pauperes
metu vexilla deserunt
et ut amentes fugiunt
nondum conspecto agmine,
hostis obvii specie,
nam mei tunc ab hostibus
tribus distabant millibus,
solo audito strepitu
rede, equorum sonitu
tumultuque horribili
vociferantis populi,
classicorum sonancium,
populorum cantancium.

Ast mei facti hilares
parvi, magni et primores,
aquillis velociores [b]),
leonibus forciores,
cursuque tam precipiti
currunt ad actus prelii.
Lassantur equi quiritum,
pedestres urgent spiritum
ad bellum festinancium
hostium fugiencium,
quos putabant resistere,
velle secum confligere,
veluti pridem dixerant,
regi suo spoponderant.
Nam rote axes deserunt
ex impetu, quem perferunt [c]),
rumpuntur equis cingula,
abiciuntur babata,

[a]) cod. redunt; redeunt Höfler. — [b]) (in m.) Trenorum 4[e]. — [c]) cod. preferunt.

*) První čtyři verše zněly dle Dobnera (Monum. I, 168) takto:
Enarret nunc Boemia
per hec novella carmina
magna quidem prodigia
acta divina gracia.

themo rede perfrangitur,
onus tardans deicitur.
Terra tremit tumultibus,
pulvis aflatur vultibus,
sudore madent corpora;
non lentescit audacia.
Cursu lassatus sternitur,
per sequentes opprimitur:
non affuit hic pietas,
urgebat nam necessitas.
Sicque illos adeuntes
paucos habent resistentes,
ubi captivant plurimos
trucidantes reliquos.
Multi sunt capti pedites [d]),
quos tetenderunt bestiis,
truncantur quidam pedibus,
falcastris quas et vulpibus,
lupis sternunt straminibus
opertas aut graminibus.
Deponunt arma gravia,
equos mittunt in devia
atque conscendunt arbores
quidam ramosas, proceres,
ut servent vitam miseri,
quos viri securigeri
vox coegit descendere,
se sua quoque [d*]) dedere.
Septem quippe descenderunt
seque uni subdiderunt,
quos spolians induviis
tradidit et exiciis.
Succiduntur que arbores,
in quibus erant milites
alii a prioribus,
similes facti avibus:
ruunt in terram tremuli,
igne cremantur reliqui
cum ipsis arboribus,
sue tutele sedibus.
Tres detenti a puero,
quod narro pro miraculo,
deducti ad exercitum,
meeque gentis populum
velut oves ad iugulum,
sic isti ad suplicium,
nec ausi sunt resistere [e])
tam puerili dextere.
Vates prompsit veridicus,
quod cum leone vitulus
morabitur et parvulus
ipsos minabit ocius.
Hoc reor et prodigium,
quod quidam Nuremburgensium,
cives [f]) in urbe cogniti,
ymo ibidem geniti,
intrant urbem attoniti
fuga acti ancipiti,
inquirunt de hospiciis,
propriis domiciliis,
percussi tunc acrisia
tamquam viri in Sodoma [g]).

O formido militaris!
A transactis nusquam talis
est audita iam seculis
tocius orbis populis.
Suntne ast isti milites,
pape, regis sathalites?
Non sunt viri, sed femine,
capre fugaces misere,
ymo paventes lepores
aut exturbate volucres.
Ac re mei sunt ditati,
tuo dono munerati
armis et auro, curribus,
machinis, rebus pluribus.
Fodientes nam foveam [h])
iam inciderunt in eam
hostes mei sevissimi
manu censoris maximi.
Namque eorum gladius
cor perfodit interius,
ipsorum ac arcus teliger
fractus cum esset integer,
devictus arcus forcium,
robur crevit debilium.
Nam qui [i]) necare venerant,
predari quoque sanxerant,

---

[d]) cod. peditis. — [d*]) cod. que. — [e]) Ysaie 10. — [f]) cod. Sites. — [g]) Gen. 19. — [h]) psalmo 5, proverbiorum 26. — [i]) cod. quos.

prede, neci pessundati
sunt de regno profugati,
ut aves a falconibus,
onager a leonibus,
tamquam olim Assirii [k]
exercitus innumeri
convallantes Samariam,
Israhel urbem maximam,
quatuor gressu leprosorum
sunt fugati, nec quis horum
tunc valuit subsistere,
coacti nam sunt fugere
relictis thabernaculis,
armis, frumentis, poculis,
quibus fames propulsatur,
Samarie ac donatur
tritici opulencia
divinitatis gracia.
En impletur propheticum
verax verbum Mosaycum:
Deus pro vobis pugnabit,
vos iacentes defensabit.
O quam turpe diffugium
tam strenuarum gencium:
non viso hoste fugere
totque cara relinquere
suis in fructum hostibus
duris atque crudelibus,
suis in laudem emulis
vulgandam cunctis seculis,
sibique in obprobrium,
damnum quoque ridiculum,
seque fuge presidio
tueri, sed non gladio!
Legatus summi presulis,
crux, claves in labaris,
crux afixa omnibus,
magnis necnon minoribus,
licet illis tunc aderant,
ast nichil illis proderant:
rapta cruce cum clavibus,
bullis, thesauris omnibus
nudum remittunt nuncium
ad primum patrem presulum.

Ast quid dicat Julianus,
cardinalis iam Romanus,
regressus hoc de prelio,
illi pape Eugenio,
qui relinquens heremum
assumpsit decus presulum
mallens Marte officio
fungi in dei populo,
quam Marie silencio
plus complacere domino?
Hic flens dicit: Pater sancte,
non sunt vise res nunc tante
neque cernentur amodo,
ut reor, in hoc seculo,
res stupende atque dure
coram vobis fors [l] secure,
quas sensi in Bohemica
illa gente funestica.
Cum gregassem gentes multas
vi et armis bene fultas
ex partibus Almanie
Ungarie, Ytalie,
de terrisque conterminis,
cristianismi populis,
quarum vigor orbem terre
repugnantem posset ferre,
virorum multitudinem,
pugnancium fortitudinem:
tunc, que metas custodivit,
gens Bohema, ut pervidit
tam grandem multitudinem,
reliquit terre limitem.
Nos ingressi per potentem
manum nullum resistentem
in hac terra comperimus,
ferro, igne vastavimus
fere per mensis spacium
exercentes dominium.
Tandem illi scismatici
gentis Boemie rustici
congesserunt exercitum
paucum, inermem, frivolum.
Mira tunc res peragitur,
nec ei par conspicitur
in tota sacra pagina,
orbis regnorum cronica.

k) 2 Regum 21. — l) cod. for.

Cum nobis appropinquaret,
per tres leucasque distaret
ille malignus populus,
totus iniquus, frivolus,
tanto horrore quatimur
timoreque convincimur;
exulavit auxilium,
spes fugit et consilium,
terra tremente tremimus,
nil nisi fugam querimus,
agente hoc dyabolo,
certe ipsorum domino.
Nequivimus subsistere,
coacti sumus fugere.
Multa illic reliquimus,
que nobiscum inveximus:
bullas, indulta, labarum,
insigne decus presulum.
Meamque cappam rubeam,
quam ibidem relinqueram,
unus illorum induens
benedixit insaniens
crucisque per signaculum
nostrum ridens officium,
latro cruentus, perfidus,
cui aplausit populus,
et quod reor nepharium
corruptivumque iurium
ac clavium ecclesie
in despectum katholice.
Nam nostro de exercitu
quidam urgente strepitu,
de quo supra meminimus
et hoc vere comperimus,
currum nostrum rapuerunt,
quem ad sua deduxerunt,
onustum auri millibus,
caris atque iocalibus,
que pro Vestra Sanctitate
multa cum sagacitate
Almanie congessimus,
fida manu servavimus.
In quos tamquam sacrilegos
ecclesie notorios
anathema inveximus,
sed in nullo profecimus [m]).
Dure cervicis populus [n]),
cleri infestus emulus [o]),
sue salutis inmemor
ac adamante durior,
quod rapit, tenet firmiter,
licetque damnabiliter.
Puto eos nequiores
nunc Boemis predatores:
illi nobis resistentes,
isti nobis assistentes;
illi quippe inimici,
isti nostri ac amici;
illi nostri vastatores,
isti nostri protectores.
Est quoque nocencior [p])
hostis familiarior
atque perniciosior,
in quantum est occulcior.
Nam sub forma pietatis
scelus tante pravitatis
nobis latenter inferunt,
ex quo iam nostra auferunt.
De reliquis nunc taceo,
de Boemis hoc refero.
Non sunt hic vere populi,
sed pro certo dyaboli,
ymo truces Licaones [q])
interimentes hospites
atque feroces arpie
humana fulti specie [r]).
Cuius tumultu territi
fuimus sic atoniti,
ac si fulmen descenderet,
ictuque nos prosterneret.
Colles, montes optavimus [s]),
ut nos velarent ocius,
sicque eos horruimus,
ac si nostris cervicibus
insiderent et scapulis,
nosque urgerent stimulis [t]),
unde disiecti fuimus,
quocunque tunc valuimus.

---

[m]) Exodi 19 et 30. — [n]) Deuter., proverbiorum 29. — [o]) Actuum 7. — [p]) 3° de Consolacione, **prosa V.** — [q]) 1° metha. — [r]) Ysid. ethimolog. — [s]) Luce 29. — [t]) cod. urgeret stimulus.

Puto, multos in nemore
fame, siti decedere
errantes in amfractibus,
silveque itineribus,
qui noverant introitum,
sed nesciebant exitum
silve vaste Boemice,
viose ac girovage.
Ecce nichil proficimus,
opes et gentes perdimus!
Vilescit robur clavium
iam in conspectu gencium,
tempnentur indulgencie
Romane sic ecclesie
ac erimus ludibrio
fere omni in populo.
Meum est nunc consilium,
ut tam perdurum populum
mulceamus per graciam
prestantes indulgenciam,
ut tres illi articuli
scripture consentanei,
puta de potu calicis,
criminibus de publicis,
necnon de evangelio
interpretando populo:
ut bibant de calice
omnes plebes katholice,
ut arguant et predicent,
sed populum non conciteut.
adversus hanc ecclesiam,
sacramque elemosinam
iam datam a fidelibus
in hiis servent limitibus,
prout nunc et ante ea
conservavit ecclesia;
quibusque volunt, ritibus
utantur, sed fidelibus,
non noceant ecclesiis,
sacrisque monasteriis,
cum cunctis pacem habeant,
neque vicinos adeant
cum sua milicia
hostilique sevicia. —

Cardinales hoc laudarunt,
episcopi affirmarunt,
auditores causidici,
omnes pape domestici.

Pater sanctus deliberans,
rem tacitus considerans
promet sacro oraculo:
Adest deus hic populo,
quod liquet ex prodigiis
in gente nostra proditis
summi regis potencia,
cui subduntur omnia.
Durum est bellum gerere,
illi quoque resistere,
qui est deus omnipotens [u]),
in manu cuncta continens.
Quis nempe illi resistit [v])
umquam, et pacem habuit?
Non est certe consilium
contra supremum dominum. [w])
Nam et regum consilia [x])
dissipat hic vi propria.
Natat hic contra fluvium [y]) [z])
qui lacessit altissimum,
seque ipse suffocat,
qui deum in se provocat.
Nos digne ista patimur,
ex quo tam vera nitimur
nunc vi nostra eradere,
verbaque Cristi solvere,
que sunt insolubilia [a]),
ut humus ac celestia
facilius resolvantur,
quam hec in se corrumpantur [b]).
In se sunt iustificata
et in petra solidata,
Cristo Jesu nunciata,
vita eius comprobata,
ut nostrum ministerium
levemus ultra terminum
nobis a lege prestitum,
supra gregem concreditum.

---

u) psalmo 94. — v) psalmo 9. — w) proverb. 21. — x) psalmo 21. — y) opraveno z flumen. — z) eccles. 4°. — a) Luce 16 et 21. — b) psalmo 18.

Si sum Cristi vicarius,
sim ipsi consentaneus.
Frustra hoc nomen sorciar[c]),
si quo dispar inveniar.
Nil nam prodest sanctitatis
nobis nomen, si beatis
adversamur moribus,
filiique dei legibus.
Si succedo dignitate
Petro, fungar sanctitate,
suisque sacris moribus
poleam ac virtutibus.
Certe multum desipimus,
si sic, ut remur, sapimus,
putantes bello vincere
divo firmata robore,
volentes et evellere,
que sunt fixa in ethere,
gliscentesque corrumpere
perpetuata numine,
ore prolata domini,
manu donata homini,
que moribus exhibuit,
suis exemplum prebuit,
queque sui discipuli
observavere[d]) seduli.
Restat nunc iram solvere
ac rigorem lentescere,
ne et mulctemur[e]) celitus[f])
plagis peracrioribus.
Quanto magis protenditur
ulcioque protrahitur,
tanto offendit amplius
arcus dei severius.
Congregemus ecclesiam
sub tipo nunc katholicam,
tres ut illi articuli,
quos dixi, indevii
suum progressum habeant,
sed de quarto nunc taceant!
Nam omnis nostra dignitas,
ecclesie auctoritas
mox paulatim deficeret,
dum opes sic desereret.
Nam priusquam ecclesia
fuit dives per predia,
pape vivebant misere,
cedebantur ut victime,
sed muniti diviciis
tuti sunt ab insidiis
atque in pace domino
famulantur altissimo.
Frustra iura quis conderet,
si illa non defenderet
virtute ac pecunia,
cui iam parent omnia[g]).

Hec amici et fautores,
domi relicte uxores
loquentur bellatoribus
ad sua redeuntibus:
Ubi honor, fides vestra,
ubi fortis viri dextra,
ubi vestrum iuramentum
pape, regi fide tentum?
Estne ista strenuitas,
bellantis magnanimitas,
estne ista fortitudo,
ymo turpis valitudo:
hoste absente fugere,
campum et res relinquere?
Mori foret honestius
in bello et robustius,
quam et aspectum fugere
gentis ignave, misere,
despecte nunc ab omnibus
Cristi veris fidelibus.
Ubi sunt et tentoria,
currus, arma, stipendia,
bombarde, vestes, machine,
grandesque victus copie?
Relicta sunt hec rusticis
perfidis ac Boemicis
in decus et presidium,
nobis damnum, obprobrium.
Esset nunc vobis sacius
et re vera consulcius,
ut vestris focilaribus
perlanguissetis febribus
aut certe epidemia
orbaremini anima,

---

c) cod. sorcior. — d) cod. observare. — e) cod. mulcemur. — f) Gregorius. — g) ecclesiastes 10.

quam fore in obprobrium
nunc et in omne seculum
cunctis vicinis populis [h]),
cognatis, notis, incolis.
Prout semper optabamus,
vos redire sperabamus
in triumphali gloria
cum preda et leticia:
nunc nudatos vos honore,
armis, rebus, in merore
ad nos reverti cernimus.
Ach quod vobiscum vivimus!
Utinam simul fulmine
interissemus a numine!

Respondebunt cum rubore:
Hoc est actum miro more
per nos ineffabili,
a seculo nescibili.
Nam dum gens illa perfida
Boema, dyabolica
ad nos veniret propere
volens in nos irruere,
licet distaret eminus,
tumultus erat cominus
grandis instar tonitrui
advenientis populi;
tota terra contremuit [i]),
omnis et virtus abfuit,
omnis homo perhorruit,
omnes in fugam compulit
cum ducibus, principibus
magnis atque presulibus.
Hos sequi nos oportuit,
relinquere non licuit.
Censeremur desertores,
nobis datos dum rectores
non sequeremur ocius
fugientes velocius.
Debet sequi grex pastorem,
cohors ducem, preceptorem:
uterque male deseritur,
ergo iuste arguitur;
uterque prave deserit,
uterque penam incurrit.

Ach, tirones ingeminant,
ach, trementes ilacrimant,
se fugatos condolentes,
spoliatos asserentes
multis equis, rebus, armis,
quas distractis suis arvis
ad nutum regis emerant,
cum quibus ac intraverant
Boemie provinciam
tracti per indulgenciam
legati summi presulis,
astu, fraude, fallaciis.
A rege damna postulant
legatoque inproperant,
quia per indulgenciam
sunt circumventi perperam.

Rex iratus respondebit:
En bravium illis cedit [k]),
qui pugnarunt legittime,
non sic, qui instar femine
cedunt nullo confligente,
folioque perstrepente,
nullo hoste persequente
aut a tergo perugente [l]),
ut volucres accipitrem,
damme canem peralacrem,
rapte veluti aride
a ventis magnis stipule.
O gloriosi milites!
O quam robusti quirites,
quos vesica pisi grano
sonans fugat campo plano!
Ut apes alvearium
linquunt propter fumigium,
sic isti solo sonitu,
Boemie gentis strepitu
ut oves lupos fugiunt,
res et arma deserunt.
Quid si illam conspexissent,
forsan omnes interissent
veluti olim nuncii
viso vultu Sobieslai! [1])
O imbelles [m]) bellatores,
digni quippe, ut tortores

---

[h]) pocius debet esse proborum dignitas sine vita quam vita sine dignitate. Hec Valerius libro 3° de fortitudine (cod. formili) Tui (cod. Qui) quoque. — [i]) cod. tremuit. — [k]) 1 Thi. 1°. — [l]) cod. perurente. — [m]) cod. mi belles; imb. Höfler.

[1]) Viz Dalimilovu kroniku kap. 67.

vos pendant in patibulis,
distendant in eculeis
aut consumant ignibus
flammisque vibrantibus!
O vos signati crucibus,
digni millenis mortibus,
dotati indulgenciis
Romane sedis maximis!
O infames et inglorii
desertores imperii,
indignique ad hominum
iam assumi consorcium!
Ubi est vestrum labarum,
imperiique insignium?
Reliquistis hunc rusticis
perversisque Boemicis,
nobis in contumeliam,
illis vero ad gloriam.
Cirographos nunc reddite
nostros atque recedite
non conspecturi faciem,
nostreque curthis speciem!

Illi dicent cum tremore
corde animequiore:
Nos peraudite famulos
vobis ubique sedulos,
nam sumus noti regibus,
multis quoque principibus,
quibus semper utiliter
servivimus et fortiter
in bellis et conflictibus,
discriminosis actibus.
Non est visa ignavia
in nobis sed audacia;
sed postquam hanc Boemiam
sumus ingressi pessimam,
cessit robur a cordibus
fugatum a demonibus,
aufugit audacia.
discrecio, prudencia,
defecit et consilium
versumque est in nichilum.
Nam illos nequam rusticos
cruentosque Boemicos
dum venire comperimus
cum horridis tumultibus
et in tanta distancia,
per tria fere millia,
audivimus tum [a]) strepitum
currium, gentis, equitum
atque sonum classicorum
vehementem et multorum:
nostra virtus elanguit
omne corpus contremuit,
tota terra concutitur,
unde metus exoritur
in nobis certe omnibus
pusillis et maioribus.
Velud amentes fugimus,
fuge locum non novimus.
Assunt illis demonia
metum horrendum dancia
in hostes atque emulos
ipsorum pene singulos.
Vestra novit Serenitas,
quanta pusillanimitas
erat vestris in omnibus
cum illis conflingentibus
multis locis Boemie,
prout notum est hodie,
aput Montes, Brod, Wyssegrad,
aput Kladrub et prope Prag.
Vestra regalis Dignitas
ach! quociens per perditas
illas gentes vilissimas
est effugata et sarcinas
multas liquit fugiens!
Demones sunt, non vera gens,
repleti maleficiis,
sortilegiis, auspiciis
Nec latet aurem regiam,
quod magnam per potenciam
illic intrantes principes
iuxta Vskenses limites
sunt de terra efugati,
multi capti, trucidati
ab illis malis rusticis,
desperatis Boemicis,
qui tulerunt spolia
horum in magna copia.

[a]) cod. tam.

Quantus fuit exercitus
iuxta Zacz urbem positus
ducum magnorum, presulum,
principum atque comitum,
qui ignis per voraginem
multam tunc supellectilem,
currus, arma, tentoria
profligans in Boemia,
perdens multos de populo
Boemorum in gladio
profugit valde turpiter:
duces ac pauper pariter!
Quanta fuere agmina,
que Misam et confinia
occupabant hostiliter
agentes magna fortiter,
quos rustica milicia
cum ingenti audacia
pepulit de Boemia
per vias, montes, devia,
ubi plura relinquerunt,
que in terram intulerunt!
Nam cum festinant fugere,
coacti sunt relinquere
multa plaustra cum copiis,
rebus nonnullis aliis.
Non est nobis imputandum
nec moleste perferendum,
si ab illis discessimus,
priusquam eos vidimus,
illas gehenne furias,
parcas, manes et lamias.
Pugnent cum illis demones,
sed numquam vestri milites!

Respondebit rex placatus:
Ego nusquam mei status
passus sum iniuriam,
quantam per Boemiam.
Tantum semel sum deiectus,
tristi fatoque subiectus
in Turcorum regione:
sed hic crebra faccione
gente, rebus sum orbatus,
regno meo spoliatus.

Non est ex fortitudine,
sed belli asuetudine,
non est ex audacia,
sed ex quadam vesania
aut Saturni imperio
concesso ruris populo,
quod sic perturbant populos
parvos, maiores, maximos,
quod sic exterrent homines;
nec faciunt hoc demones,
nam visa cruce fugiunt,
exhorcistam non perferunt [o]).
Crux fuit nobis omnibus
ac exhorcista maximus
legatusque a latere,
cui nec porte infere
possunt umquam resistere,
missus Romano presule,
nisi suos exorcismos,
artis sue sylogismos
amissos in itinere
nescivisset depromere.
Sed belli casus dubius,
hunc iam hunc vorat gladius,
volvit nam ceca rotulum
sors, comiscet et poculum [p]),
nunc illum sursum proicit,
tandem ad yma deicit,
nuncque propinat nectara,
nunc felleata pocula [q]).
Victus victore premitur,
demum victor prosternitur.
Sic luditur in palestra [r])
mundi ruentis funebra.
Sint commissi dyabolo
nunc et in futuro seculo
tam desperati rustici,
obstinati Boemici,
ex quo ad sinum gracie
nolunt verti ecclesie,
nec ad obedienciam
nobis de iure propriam!
Sint nobis ut ethnici
illi duri scismatici!
Eos sacius deseram,
quam eis sic presideam.

---

[o]) cod. perfecerunt. — [p]) 2° de Consolacione prosa 1 et Valerius 7. — [q]) Katho. — [r]) 2 prosa 2.

Multa nempe possidemus
regna orbis et habemus
opes, gentes et gloriam:
iam relinquo Boemiam.
Nam tot sumptus totque gentes
iam consumsi precellentes,
in nullo quidem profui,
sed semper michi nocui.

Dicet illis et legatus:
Ego, memor mei status,
pugnare hic non debui:
vos adhortari habui,
ut pro fide ecclesie
pugnaretis tunc strenue
contra illos scismaticos
ac rebelles Boemicos.
Dum vos vidi fugientes
et disperdi[a]) ut amentes
tunc tam robustos milites
meeque vie[b]) comites,
electos ac ex millibus,
tot terris et regionibus,
congregatos et sumptibus
magnis atque laboribus
pape, regis, potenciam
fere in orbe maximam,
duces magnos et presules,
principes necnon milites,
crucis munitos gloria
Romane sedis gracia,
fultosque privilegiis
ac summis indulgenciis,
in quibus et fiduciam
habueram ratissimam,
quod vestre iam potencie
nullus posset resistere. —
Allexander Macedonus
minoris tunc exercitus
Persam devicit Darium,
cesarem potentissimum —
cum vidissem vos pallentes,
ut arundo pertrementes
hinc et inde discurrere,
locaque fuge querere,
fas non erat michi stare,
frustra fuit tunc orare
cruceque benedicere:
restabat statim fugere.
Non sum ergo arguendus,
neque verbis lacessendus.

Quid dicet Brandemburgensis,
burgravius Nurmbergensis,
reversus de hoc prelio
narrando regi clanculo
aut coram multis publice,
sed, ut reor, sophistice?
Nam illum rex statuerat,
toti genti prefecerat,
vim suam commendaverat,
totum posse contulerat
suscipiendi ad graciam
redeuntes ad regiam,
quos et legatus solvere
debebat et reducere
ad sinum tunc ecclesie
Romane apostolice.
Dicet nempe: Rex serene,
quamvis egi sat severe
in hoc regno Boemie
non parcens parti alique,
ense, igne depopulans
atque nonnullos trucidans,
meique omnes populi
erant tunc viri strenui
agentes peralacriter
cuncta rite, viriliter:
ast dum certe perceperunt,
quod Boemi congesserunt
turbam ruralem validam,
vilem, inermem, sordidam
volentem nos invadere
more gentis pestifere,
effeminantur singuli
velut arundo tremuli,
nec se iam viros senciunt,
nec armatos intelligunt,
quod patuit in artubus,
ipsorum vanis gestibus,

[a]) cod. dispardi. — [b]) cod. vite.

dum pes tremit cum manibus,
palor livet in vultibus;
currunt passim atoniti
nec dicunt „veni" comiti,
optant verti ad propria
cum ingenti instancia
formidantes cum rusticis
combellare Boemicis.
Quos cernens viros timidos,
licet et pridem strenuos,
timens eos consumere
conflictu gentis misere,
suasi cunctis principibus,
comitibus, presulibus,
ut migrarent velocius
suis cum exercitibus:
Non est, inquam, hic populus
ad pugnam nunc ydoneus
cum illis viris trucibus,
qui non parcunt nobilibus,
occidunt omnes pariter
magnos, parvos similiter.
Recedamus celeriter
de campo unanimiter,
ne occupemur rusticis,
desperatis scismaticis
et perdamus populum
cristianum egregium
in pugna gentis stolide,
perverse [u]), nequam, horride! —
Dumque cuncti accelerant,
nosque sequi deproperant,
relinquunt thabernacula,
redas et arma plurima,
que sacius relinquere
fuit, quam gentem perdere,
que poterit in posterum
vobis esse presidium
adversus hos et alios
vestros hostes nepharios.

Dicet [v]) illi rex solatus:
Ex quo maior est servatus
nostre gentis populus,
res ille tamquam obulus
nostris pensantur oculis,
sint nunc relicte emulis
in futurum excidium,
damnum necnon obprobrium. —
Is Marchio adiciet
loqui regi ac inquiet:
En cernitis, rex maxime,
quod genti illi frivole
non valemus resistere
patrante ipso demone,
cuius subsunt imperio,
tutantur patrocinio!
Queratur certum medium
per prudentum consilium,
quo queat ille populus
vobis reddi benivolus.
Michi videtur optimum
tanto morbo remedium,
iustemus omnes seduli,
ut ipsorum articuli,
quos et scripturis comprobant,
pro quibus semper litigant,
serventur in ecclesia
tota certe katholica,
prout servarunt pariter
primi fideles fortiter,
ut morti se subicerent,
quam et ipsos desererent.
Causa tolletur proxima
belli, litis maxima,
nanciscique valebitis
regnum, quod semper queritis,
vestrum hereditarium,
nidum vestrum karissimum,
unde Vestra Serenitas
ortum traxit et Claritas.
Lesi nam vestri populi
timent, ut ignem parvuli,
fugiuntque Boemiam
veluti pestem maximam.
Frustra tollunt stipendia
non peracta milicia.
Melius est quiescere,
quam es gratis consumere,
res atque gentem perdere,
in nulloque proficere.

[u]) cod. perversa. — [v]) cod. Licet.

Iungamus nobis principes,
comites, primos, presules,
ut auctis petitoribus
annuant nostris precibus.
Scribamus summo presuli,
ut omnes Cristi populi
bibant iam Christi calicem,
de corde fusius laticem,
extirpenturque vicia
fideli plebi noxia,
curratque verbum domini
iuxta votum apostoli,
clarificetur [w]) libere,
ad profectum ecclesie;
cleri cesset dominium,
civileque imperium
agatur per yconomum
secularem ydoneum,
prout sancti statuerunt,
qui eidem presiderunt.
Fruatur [x]) elemosinis
olim a bonis prestitis,
et si que dominia
habet clerus superflua,
tradantur secularibus,
ducibus et principibus,
ut potestas augeatur,
qua et nocens propellatur [y])
ecclesie iniuria,
ut clerus pace congrua
utens collaudet dominum,
cunctis deum [z]) altissimum.
Nam licet clerus possideat,
multaque bona habeat,
tamen nequit se tueri,
nec hoc est de lege cleri,
ut bella sic exerceat,
se, sua ipse protegat,
cum relinquenda emulo
tunica sit cum palio:
eget itaque brachio
seculari auxilio.
Cedat parte de castrorum,
civitatum, prediorum:
vasallos plures faciet,
quis adversa excuciet.
Non est racionabile
condicioni libere,
ut reges, cuncti principes,
comites, cives, nobiles
bella agant ecclesie
suo sumptu, discrimine,
qui dotarunt ecclesiam
per tantam elemosinam;
ut sint subiecti clericis,
quos dotaverunt prediis.
Sint ipsorum protectores,
qui fuere dotatores!
Quis nam umquam stipendiis [a])
militavit miles suis?
Ipsi resistant hostibus
aut de hereditatibus
cedant veris heredibus,
populis secularibus.
Dant nobis indulgencias,
ipsi servant pecunias;
nobis spondent celestia,
soli tenent terrestria;
suadent pugnare strenue,
sed nolunt manu tangere;
laycos arma induunt,
sed ipsi ea deserunt,
afluuntque deliciis,
nos litant ultro gladiis,
nos in campum propellentes
soli manent pertorpentes
in castris atque urbibus
forte cum meretricibus;
laborare continue
nobis iubent, sed requie
pociuntur per omnia
in varia leticia.
Nobis leges constituunt,
quas observare abnuunt,
cum sapiens persuaserit
pati legem, quam tulerit,
et quod quis iuris statuit,
ipse servare debuit.

---

[w]) cod. clarificentur. — [x]) cod. fruantur. — [y]) cod. propallatur; propellatur Höfler. — [z]) cod. deis. — [a]) prima Cor. 9 et de (pre)scrip(cionibus) Cum (ex) officii et 28 (cod. 22) q. 2 Iam nunc et de Simonia (cod. Smo) Cum sit Romana.

Si sunt nostri re sodales,
sint labore coequales,
nam res cum suo onere
transiit [b]), nec deponere
potest de iure pondera,
nisi relinquat predia.
Castra, urbes et menia
olim tenens milicia
pugnabat et pro patria
publicaque iniuria
se [c]) ac sua exponebat,
rem publicam protegebat:
nunc clerus illa possidet,
sed repugnare abnuet,
instat, ut illa omnia,
que tenet, sint iam libera
ab eadem servitute
et in pace atque tute
illis semper perfruatur;
et si a quo perturbatur,
lites movet, pragmaticas
fulminatque sentencias,
tradit et omnes sathane
volens quiete vivere.
Seculares sic coludunt
astu, dolo, quos sic cudunt,
ut dominentur omnibus
nobis iam secularibus.
Plura fari nunc deberem,
locum, tempus si haberem:
in hiis modo sufficiat.
vobis iam loqui placeat.

Rex gnarus in sermonibus
pensatis verbis omnibus
respondebit marchioni:
Consona sunt racioni,
que suades in presencia,
sed nunc sunt difficilia,
et presertim hec ultima.
Prima quidem eloquia
evangelio consona
atque favori proxima
possunt habere exodum,
sed quartum et ultimum
arbitror difficilimum
ut unum impossibilium,
eo quod clerus opibus
habundat, sed iam viribus
cunctis tuetur predia,
suaque bona omnia
suis confulta viribus
seu sacris canonibus,
ut qui illa tetigerit,
mox anathema ingerit.
Super hiis atque aliis
nobis necessariis
Mediolanum transeo,
nam ibi solum video,
qui in hac re scit consulere
consultaque perficere.

Forte dicent presbiteri,
moniales ac monachi,
cives, vulgusque populi
iam varii linguagii
ad cor reversi proprium,
deserentes extraneum,
pensantes nunc prodigia
patrata in Boemia:
Ay, nos reliquit dominus,
quia nusquam subsistimus,
nec ieiunantes respicit,
neque precantes iam audit [d]).
Nam licet multis sumptibus,
pape, regis muneribus,
nostris exaccionibus
et contribucionibus
destinatur exercitus,
ut extirpentur funditus
illi Boemi frivoli,
truces, duri, malivoli,
qui nos predis diripiunt
et cedibus afficiunt:
cum damnis ac dedecore
revertuntur continue.
Non est spes de victoria
per seculorum secula.
Hiis previis indiciis,
duris quidem iudiciis

[b]) cod. fransit. — [c]) cod. sed. — [d]) Math. 26.

graviora prestolamur.
ni a culpa exuamur.
Nam non frustra percutimur,
a tam perversis angimur:
adest culpa nunc publica,
multa quidem, non unica.
Iusta fortassis geritur
causa, quam et prosequitur
mavors nunc ille populus
passim palam Boemicus,
de potu Cristi sanguinis
cunctis prebendo populis.
Bibunt namque presbiteri,
cur non bibant et ceteri?
Cum Christus dicat: bibite
ex hoc omnes et sumite!
Vimque dedit presbiteris,
ut sumant et dent ceteris.
Et est unum sacramentum
iuxta sanum documentum
corpus et sanguis domini,
sed in specie dispari,
nec unum maius alio,
ex quo nil extat se ipso
aut potest esse dignius,
melius et prestancius.
Dum pars eius abimitur
sacri furtum committitur,
non est iam eukaristia.
dum aufertur particula.
preclarus calix domini
ac salutaris homini.
Nam utrumque instituit,
utrumque Christus prebuit
sua manu apostolis
notando dandum [e]) populis,
quod expressit satis plane,
dum ad turbas dixit sane:
Caro mea vere cibus [f]),
sanguis meus vere potus.
Nisi carnem ederitis,
sanguinemque biberitis.
vitam hanc non habebitis,
quam universi queritis. —
Hinc et Paulus apostolus,
verus eius discipulus,
nam scribens ad Corinthios,
clericos atque laycos,
quod a Christo didicerat,
sub istis verbis reserat:
Probet se ipsum homo
intellectu sano, bono,
et de pane illo edat,
de calice quoque bibat. —
Si ergo omnes layci
subsistunt velud clerici
et per naturam homines
illis omnino similes:
sint et in sacrificio
ac fidei misterio
cum clericis participes,
in mensa Christi compares;
non autem in officio,
sed in salutis poculo.
Ex quo nunc in edulio
sint [g]) pares sacratissimo,
ne luamus in posterum
scelus illud gravissimum,
quia et sacrilegium
est aput nos maximum,
dum calix non bibitur,
cui et benedicitur,
per fidelem populum
secundum evangelium.
Ananiam et Zaphiram [h])
necat Petrus, nam perperam
egere in pecunia
donata pro ecclesia:
quid, putas, deus faciet,
dum suis donis senciet
sic defraudari populum
nunc per clerum sompnigerum?
Nam populum percuciet,
clerumque dire puniet.
Ecce nunc palam cernimus.
quot iam papas amisimus,
qui suas per sentencias
necnon per gentes plurimas
conati sunt supprimere,
hec quoque vera solvere,
eorum [i]) adversarii.
Tamquam vapor fumigii

[e]) cod. dando. — [f]) Joh. 6*. — [g]) cod. sunt. — [h]) Actuum 5*. — [i]) cod. earum.

evanuerunt subito
tanto pulsi demerito.
Furtum Achan expiavit [k])
dira morte et turbavit
totum deus populum,
quamvis furto innoxium.
Propter crimen Davidicum [l])
plebem stravit per gladium.
Et Saulis deieracio [m]),
famis in Jacob racio,
patrisque culpam filii
diluerunt innoxii. —
Instant quoque Boemici,
ut omnes Cristi clerici
in paupertate degeant [n]),
quam et in Christo noverant,
eius quoque apostolis,
fidelibus discipulis,
quibus Christus sic loquitur
prout et infra sequitur [o]):
Nisi renunciaverit
omnibus, que possiderit,
non potest esse hic meus
vere quisquam discipulus.
En reliquimus omnia,
ait Petrus, ruencia [p]),
imitamur te dominum:
quid erit nostrum premium?
Cui respoudit veritas:
Dabitur vobis dignitas
iudicandi et populos
bissex israheliticos
tunc in die novissimo
omnis diei termino. —
Sed cum omnes presbiteri,
deo dicati clerici
locum illorum habeant,
oportet, legem teneant,
civileque dominium
linquant, quod magis congruum.
Namque illud prohibuit
Cristus, cum sic edocuit [q]):
Reges genti dominantur,
benefici nuncupantur,
exercentes potestatem
per civilem facultatem:
sed vobis non dominari
expedit sed subiugari.
Namque veni ministrare,
sed non mundo imperare [r]).
Regis sprevi dignitatem [s])
et elegi paupertatem;
subiectus fui parentibus [t]),
ens factor eis et omnibus. —
Opes magnas clerus habet,
in hiis virus necis latet [u]);
multi propter divicias
et civiles potencias
perierunt in seculo,
primates et de populo.
Est nempe opulencia [v])
viciorum materia,
lignum est offensionis
aurum, dux perdicionis.
Idcirco ait dominus [w]):
Camelus ibit cicius
per rimam acus sutilis,
quam dives portam etheris —
Nec mens deo digna erit [x]),
nisi opes contemserit.
Radix omnium malorum [y]),
servitusque ydolorum
est certe avaricia:
verba sunt apostolica,
quibus subiungit consone,
quod obsequentes mammone
fidem salutis deserunt,
in rethe damni incidunt.
Clerus opibus affluit,
voluptatibus difluit,
suum statum deseruit.
Grande scelus ecclesie
incumbit hoc catholice,
dum et clerus transgreditur
leges, quibus constringitur.
Sunt quoque duo alii
et ipsorum articuli,
ut corrigantur [z]) crimina.

---

[k]) Josue VII°. — [l]) 2° regum 11°. — [m]) 2° regum 21°. — [n]) ita cod. degant Höfler. — [o]) Luce 9. — [p]) Math. 19. Marc. 10. Luc. 18. — [q]) Luce 22. — [r]) Math. 20. — [s]) Joh. VI°. — [t]) Luce 20°. — [u]) Aristoteles primo ethicorum. — [v]) Ecclesiastes 21. — [w]) Math. 19. — [x]) Seneca. — [y]) prima Thim. 6°. — [z]) cod. corrigant.

publica et notoria,
verbumque dei libere
ut queat clerus promere
ad profectum hic populi,
robur, augmentum [a]) fidei.
Hec ut fiant, nos optamus,
omnis actus ut prophanus
evellatur de plebibus,
eradiatur [b]) legibus
Jesu Christi salvatoris,
nostri pii redemptoris,
et sic evulsis vepribus
ager prosit seminibus.
Tres horum articuli
sunt racioni consoni,
de sacra eukaristia,
predicandi instancia,
de extirpandis viciis.
Sed cleri de diviciis,
licet verus astruatur,
tamquam error reprobatur.
Si hunc tantum abolerent,
arbitramur, quod haberent
iam progressum in aliis
ipsorum et articulis.
Certe si hunc hinc delerent
. . . . [c])
suave multis clericis,
prelatis atque monachis.
Nam licet sint opes spine [d]),
pericula et ruine,
ipsas tamen amplexantur,
amant, fovent, insectantur.
Nam quod minus cui licet,
hoc et magis illi libet [e]).
Inescantur ut volucres,
quas comprehendunt aucupes.

Vobis nunc loquor, principes,
comites atque milites
qui multis exprobramini
propter crimen aufugii,
quod factum in Boemia,
vobis nota provincia.
Si ad bella ecclesie
vos sub obtentu gracie
evocabunt nunc prelati
bullis pape concitati,
hec dicatis sic vocati:
Este primi vos, prelati,
nunc pro fide ymolati,
ut pastores pro ovibus [f]),
Cristusque pro fidelibus.
Ite primi buccinantes [g]),
ad bellandum provocantes,
prout precepit dominus
celi, terre altissimus:
nos sequemur vestigia
cum spe atque fiducia.
Quod iubetis, hoc implete,
vos in bello exhibete
duces necnon primipilos,
beatorumque socios,
qui pro fide militarunt,
ad tormentaque litarunt
sua sacrata corpora,
certi de celi gloria,
ne, ut fictis, possit fari:
„Rabi“ volunt hic vocari,
tantum verba edissere
norunt, sed non efficere.
Bellantibus celestia
vos spondetis iam gaudia,
remissionem criminum,
viciorumque omnium:
cur horum desiderio
in bello salutigero
vos non offertis corpora
ad tela acutissima?
Sed vobis loqui sufficit,
pugnare certe officit.
Si sic utrumque gladium
habet papa ut proprium,
cur vobis magis propriis
non dat usum in gladiis,
sed nos [h]) a longe positos,
quos vocat ipse laycos,
mucroni semper obicit,
ad bella quoque allicit?

---

[a]) cod. augmenti. — [b]) cod. eradiantur. — [c]) Na tom místě verš neb více veršů vynecháno. — [d]) Math. 13. Marci 4°. Luce 8°. — [e]) Augustinus. — [f]) Joh. 10. — [g]) Josue 6°. — [h]) cod. non.

Tot iam mala pertulimus,
fecimus, quod valuimus.
Iam pro vero hoc scitote,
quod nec verba, crux aut note
nos iam ad vos accersient,
ad bellandum afficient.
Vel populo Boemorum,
prout optat, date horum
clementem audienciam,
pii effectus graciam
aliquot articulorum,
qui, ut ferunt, sunt et morum,
virtutum luminaria
viam vite monstrancia,
in bonis et subsidia,
a malisque refugia,
vere fidei germina,
sacre scripture consona,
quos et Christus promulgavit
ore suo et servavit
vita sua et moribus
suisque cum fidelibus.
Est nam gravis iniuria
negata audiencia
condempnare sic populum
grandem ac manu strenuum,
optantem audienciam,
in qua et evidenciam
scripturarum ostendere
volunt, quoque astruere
doctorum sentenciis
beatorum indeviis.
Est grandis perversitas,
dura [i]) certe immanitas
tot bella, cedes agere,
totque opes exponere,
ut voluntas expleatur
vestra semper et sequatur,
quodque vos vultis fieri,
quamvis obsistat fidei.
Cedant vota veritati
vestra, dive voluntati
et, quod ipsa constituit,
vita verboque docuit,
vos tenete ac iubete,
Cristi omnes et athlete
conservent hoc fideliter,
laudentque unanimiter.
Est nempe hoc misterium [k]):
uni tantum fidelium
verbo Cristi ecclesia
adunata katholica.
Viciorum purgacio,
in karitate unio,
cleri humiliacio,
discordie sublacio,
pax, unitas ecclesie
inde manabit consone,
crescet fides et karitas,
reflorebitque pietas,
erunt quoque unanimes [l])
in domo dei homines.
Tunc vomeres ex gladiis,
falces quoque ex lanceis [m]),
campanas ex pixidibus,
armis abiectis omnibus
. . . . [n])
Gens gladium non levabit
contra gentem nec pugnabit.
Nam pacis pulchritudine
gaudebunt terre incole [o]).

Nunc, gens mea Bohemorum,
summi regis ante tronum
psalle nunc nova cantica,
ornata nota musica!
Me precinente concione
canamus simul consone,
psallamus nunc in iubilo
illi [p]) supremo domino!
Laudet te, o rex, spiritus
humanus et angelicus,
laudent te spere celice,
fixe stelle, erratice!
Laudent te pir et aera,
laudent te, o rex, omnia
in illis consistencia
limphe, terre substancia [q])!
Laudent te nostra carmina
nunc et per cuncta secula,

[i]) cod. dure. — [k]) Omnes essent equales, si omnes essent boni XXII dis. 18 Constantinopolitana. — [l]) psal. 67. — [m]) Ysaie 2°. — [n]) Schází nejspíše dvojverší. — [o]) Ysaie 32. — [p]) opraveno místo ipsi. — [q]) psal. CXLVIII°.

qui assistis a dexteris[r]
michi, ancille pauperis,
ut salves meam animam
a persequentibus eam[s]),
docens manus ad prelium.
digittos ad belligium,
ades in te credentibus[t]),
in teque confidentibus[u]),
pugnas pro tuis famulis[v]),
o rex potens in preliis[w])!
Non me ancillam deseras,
sed pius pie protegas!
Assis plebi Boemice,
o rex regum et celice[x])!
Quod displicet, submoveas,
quod placet, hoc perficias!
O rex verax in omnibus
tuis semper sermonibus[y]).
has veritates promove,
salve, defende. protege,
ut fulgeant in ecclesia
tua passim katholica,
ut sidera micancia
in arce celi stancia,
ad tuam semper gloriam.
fidelis plebis graciam! —
Iamiam flexis poplitibus.
ore, sinceris cordibus
oremus coram domino
super omnes altissimo,
coram ipso procidamus.
regi summo sic dicamus!
Predicente me dicatis:
O fons summe pietatis,
fons et auctor omnis rei!
Miserere, queso, mei,
depravata rectifica
et iniqua iustifica,
da, quod novi, sic prosequi,
ut promerear assequi
bonis bonum per te sponsum,
quod in te nunc est absconsum
a mortalibus oculis,
nunc et in cunctis seculis!
Me defende ac tuere,
nam es tutor meus vere!
Da et cunctis cognoscere.
que tu iubes, diligere,
opere perficere,
in finem persistere.

Sed quid nunc rex Ungarie
dicet, cum ducem[z]) Austrie
fugisse de Moravia
noscet, de terra propria,
generumque karissimum.
principem potentissimum
provinciarum tredecim.
ymo vere quatuordecim,
ac reginam Ungarie,
Gesabel de progenie.
suoque caro socero
comite prestantissimo.
qui cum gente valida
Australi et Ungarica
tunc ingressi Moraviam,
cum gens atrox Boemiam
hostiliter invaserat
atque vastare ceperat,
de qua supra retulimus,
quod et vere comperimus?
Hii itaque Moravie
metas intrantes strenue
preda, igne exterminant,
ferro crudeli trucidant.
nam occiderunt plurimos
nobiles, cives, rusticos.
Mulieres cum parvulis.
pregnantes cum infantulis,
qui nondum mundum viderant,
multi vitam non senserant,
sunt de mundo tunc sublati,
vita danda spoliati.
Aput Niemczie Slezitarum
duces, fautrixque earum,
gens hostilis de Wratislaw,
Swidnicz, Jawor, Nissa, Namslaw[z*]) [2])

---

[r]) psal. CVIII. — [s]) psal. CXLIII°. — [t]) psal. XC. — [u]) psal. CXLIIII°. — [v]) Exodi 4°. — [w]) psal. XIII°. — [x]) Apokal. 17, prima Thim. 6°. — [y]) Joh. XVII°. — [z]) cod. duce. — [z*]) cod. Jarow . . . Menslaw.

[2]) Srov. Grünhagen Hussitenkämpfe 215.

in grandi multitudine.
cum quibus plures machine,
Niemczie vallarunt opidum
satis firmum sed modicum.
in quo residet populus
meus certe Boemicus.
Meisque in refugium
tutelam et presidium,
utrisque in auxilium
mei gregantes populum
dum catervatim veniunt,
illi de campis fugiunt
non viso meo agmine
a se distante minime
per decem miliaria.
Fugate per fumigia
utque aves sedilia
linquunt visis falconibus,
sic isti cum sodalibus
suis, ut vulpes foveas,
fere silvarum latebras.
Intrant suas provincias
velut formice caveas.
Nam pavor magnus irruit
ipsos, simul exterruit
brachii tui, domine,
ingenti magnitudine:
sicque sevos hostes meos,
robustos armis cuneos,
tu, rex potens, dispersisti [a]),
vique tua deiecisti.
Iam ut fumus defecerunt [b])
et ut cera defluxerunt
a facie nunc ardoris,
umbra lucis et splendoris,
ut iam non apponat homo [c])
in lutea degens domo [d])
se in terra mayorare.
sed se tibi subiugare.

Et dum meos tu visitas
in virga, ut corripias,
agis pater filiis
reis, perversis, noxiis.
Nam quem tu, mi rex, corripis,
hunc tamquam pater diligis [e]).
Verte nunc corda omnium
tuorum, rex, fidelium,
ut desinant me persequi,
studeant rite prosequi,
quod tu sanxisti, domine
supra omnes sanctissime,
et ut cuncti in solidum
sciant, quod contra stimulum [f])
durum est ire domini
certe cuique homini,
noscatque omne seculum,
te michi fore dominum
multum favorabilem,
pariter et placabilem,
non meo [g]) quidem merito,
sed favore sic solito,
quo cuncta tua diligis [h]),
nilque odis, quod efficis.
Ament tuas veritates,
quas nunc putant vanitates,
seducti et a clericis
iniquis, pestilenticis,
eas quoque prosequantur,
corde vero, nam hiis [i]) dantur
et premia celestia
finita hac miseria,
dum tu, rex et factor omnium.
eris meta viancium,
palma, corona, bravium,
pax, cibus atque poculum,
lux, vita, salus, speculum!

Et sic est finis.

[a]) psal. 78. — [b]) psal. XLVII°. — [c]) psal. IX. — [d]) Job 4°. — [e]) Proverbiorum 3°. — [f]) Actuum 11°. — [g]) cod. meos. — [h]) Sapiencie XI°. — [i]) cod. diis.

TAK ZVANÁ

KRONIKA UNIVERSITY PRAŽSKÉ.

1348 Anno domini MCCCXLVIII Karolus imperator fundavit in Praga studium universale in theologia. iure canonico, medicina et in artibus. Cuius locus primo fuit in domo contigua cimiterio sancti Francisci, post in domo Lazari inter Judeos. Et nunc in domo Rotlebi in foro sancti Galli. Hec itaque universitas in quattuor naciones fuit distincta: Bohemorum, Bavarorum, Polonorum et Saxonum. Et de die in diem miro modo augebatur. Sub uno tantum universitatis rectore.

1372 Anno domini MCCCLXXII[a]) in die sancti Georgii facta secundum statuta universitatis eleccione novi rectoris antiquus rector, scilicet Nicolaus Kolpergk, eandem non acceptavit. Sed tercio die congregati cum iuristis alium sibi, scilicet quendam comitem de Pernstein[b]), in rectorem elegerunt. Hinc iuriste ab artistis et aliis facultatibus se contra eoram iuramenta diviserunt, in quo hucusque indurato animo persistunt.

1378 Anno domini MCCCLXXVIII Karolus, imperator et Bohemie rex, diem suum clausit extremum in vigilia sancti Andree. Cui successit filius eius, Romanorum et Bohemorum rex, semper Augustus Wenceslaus, qui anno domini MCCCLXIII vivente Karolo, patre eius, fuit coronatus in regem Bohemie, puta tercio anno vite sue.

1379 Anno domini MCCCLXXIX Urbanus papa fuit ad sedem apostolicam confirmatus, contra quem insurrexit Gebenensis cardinalis et cum sibi adherentibus ad regem Francie latenter recesserunt. Et tunc factum est schisma magnum in dei ecclesia ultra 36 annos perduratum[c]). Itaque Francigene. Hispani etc. cum Gebenensi, et Italici et Almani cum Urbano tenuerunt usque ad decisionem Constanciensis concilii.

Anno domini MCCCLXXX fuit generalis et 1380
magna pestilencia in regno Bohemie, in qua multa milia hominum precipue parvulorum sunt sepulta.

Anno domini MCCCLXXXIIII in die sancti 1384
Galli electus fuit Soltow in rectorem universitatis, in cuius rectoratu magnum certamen inter nacionem Bohemicam et alias tres naciones insurrexit propter collegiaturas, quas non Bohemi, sed extere naciones possidebant. Pro quo prefatus rector suspendit omnes lecciones sub gravissimis penis. Nacio autem Bohemica non advertens rectoris mandatum publice cum armis, scholaribus lecciones visitantibus, legit, disputavit et ceteros actus scholasticos in collegio locis deputatis exercuit. Et ipsis sic altercantibus rector cum quibusdam aliis pre ceteris Bohemis adversantibus fuerunt a Bohemis mutatis habitibus siccis plagis percussi et Theotonici post multiplices labores circa regem Wenceslaum et archiepiscopum et regis consiliarios videntes, se non posse proficere, quinque collegiatos Bohemos in collegio Karoli et sextum indifferentem admiserunt. Et conformiter in collegio regis Wenceslai secundum numerum collegiatorum fuit concorditer pronunciatum. Pro quo Bohemi in eternum sint benedicti!

Anno domini MCCCLXXXVI translato col- 1386
legio de domo Lazari in domum Rotlebi Nicolaus Luthomissl, magister arcium, fuit ibidem electus primus rector.

---

a) cod. LXXI. — b) cod. Bustein. Johannes de Pernstein Mon. Univ. Prag. II, 1 p. 28. — c) perduraturum Loserth (Hist. Zeitschrift 1888 str. 547).

1393 Anno domini MCCCLXXXXIII [d]) dominica Letare incepit annus iubileus in Wissegrado perdurans usque ad Exaltacionem sancte Crucis cum peregrinacione ad capellam Corporis Christi in Nova civitate, castrum Pragense et monasterium Brzewniow. Hic iubileus annus pauperum bursas evacuans nullum sanctitatis vestigium in populo reliquit. Sed quales ante, tales postea fuerunt facti et peiores. Quanta autem in Wissegrado data fuit pecunia pro indulgenciis symoniace acquirendo, quis conscriberet? Que prout male data, ita peius fuit consumpta in commessacionibus, ebrietatibus et pompa seculari. Quapropter iusto dei iudicio maiorem partem rex Wenceslaus pro sua camera reservavit. Et non fuit ex omnibus magistris et doctoribus, qui se velut murum contra symoniacam pravitatem opponeret, sed omnes velut muti prava de se dabant exempla, per prefatas ecclesias cum idiotis et indoctis pro acquirendis tam care emptis indulgenciis discurrebant dempto uno, puta Magistro Wenceslao dicto Rohle [1]), pro tunc plebano ecclesie sancti Martini Maioris civitatis Pragensis, qui non indulgencias, sed decepciones appellabat, non tamen publice, sed occulte propter Phariseorum metum. Ipse tamen mimus [d*]) regis per quosdam inductus tantum uno vel duobus diebus per ecclesias in quodam pileo monstroso cum ceteris discurrebat cantando canticum Bohemicum: yahodky, yahodky, kterak ste rano prokwetly.

Item magister Stiekna [2]), baccalarius in theologia, pro tunc predicator autenticus in Bethlehem, in Wissegrado predicando populum ad non negligendam tam excellentem graciam multipliciter est hortatus. Et pro tunc Magister Johannes Hus, nondum presbyter, deceptus frivole per tales exhortaciones in Wissegrado confessus ultimos quattuor grossos, quos habuit, confessori assignando non habuit nisi panem siccum ad manducandum. Et sic cum ceteris cece est peregrinatus. Qui tamen factus presbiter et predicator multipliciter doluit et in ambone publice predicando de sua fatua peregrinacione confessus fuit.

Item anno domini MCCCLXXXXIIII in die Stanislai Wenceslaus, Romanorum et Bohemie rex, per Jodocum et barones regni in Verona civitate fuit arrestatus, ut ordinem regni et pacem cum eorum consilio procuraret, et Pragam in castrum deductus. Facta est guerra non modica cum Johanne, duce regio [3]), et marchione Procopio, cum purggraviis thesaurum regis pro stipendariis distribuentibus Quos timentes barones quilibet [e]) ad propria venit rege in Crumlow cum domino de Rosis [4]) deducendo.

Item eodem anno dux Johannes [f]) cum marchione Moravie Procopio, purggraviis castrorum regalium et multitudine copiosa stipendariorum ac cum Montanis sibi adherentibus Novam civitatem Pragensem, communitate ibidem permittente et secum tenente, libere intravit ad Antiquam civitatem invadendam. Et nisi facta fuisset adstatim concordia, strages non modica fuisset in eadem civitate perpetrata.

Item eodem anno ad Vincula Petri per certos tractatores pretactus rex est solutus et cum ingenti gaudio et magna multitudine stipendariorum in civitatem Budweis regalem per ducem Johannem est deductus et totaliter a sua arrestacione solutus.

Item anno domini MCCCC currente vige- 14
sima die Augusti electores imperii nullo iuris
ordine servato regem Wenceslaum a regno Ro-
manorum deponunt et Clementem [5]) ducem in
locum eius instituunt. Qui Italiam ingrediens
versus Mediolanum vix vitam conservans, prout
poterat, ab Italia turpiter exivit. Et post hoc non
multum vivens expiravit. In-cuius locum marchio
Jodocus, cum voluntate tamen domini regis Wen-
ceslai, eligitur. Qui eodem anno non adepta co-
rona in castro suo Brunna spiritum exhalavit. (141
Et tunc in eundem locum rex Sigismundus simi-
liter cum voluntate Wenceslai regis, fratris sui.

---

[d]) cod. MCCCLXXXXII. — [d*]) cod. minis; mimus Palacký. — [e]) cod. quibus, quilibet Höfler. — [f]) cod. Jodocus.

[1]) M. Václav Rohle z Jičína. — [2]) M Jan Štěkna. — [3]) Tak čteme sice v rukopise, ale sotva tak prvotně bylo napsáno; snad buď duce Gorlicensi neb (srov. Palacký Formelbücher II, 98) thesaurario regio. — [4]) Jindřich z Rosenberka. — [5]) Falckrabě Ruprecht řečený Clem

successit et uterque se regem Romanorum literis semper annotavit.

1401 Item anno domini MCCCCI Sigismundus, rex Ungarie, frater regis Wenceslai, per barones suos similiter fuit arrestatus et tamen auxiliante deo eodem anno liberatus et solutus.

1402 Anno domini MCCCCII circa carnisprivium cometes horribilis a plaga septentrionali versus signum Tauri post solis occasum apparens, cuius summitas in tantum augebatur, ut appareret velut cauda pavonis, et duravit post Pasche festum in partem septentrionalem in tantum declinando, ut post occasum solis occideret et ante solis ortum oriretur. Huius ortum comete mundo mirabilis in diversis partibus lites et contenciones et cetera mala fuerunt secuta. Que omnia hic conscribere non est opus. Unum tamen notabile huius regni Bohemie infra describitur.

1402 Anno domini MCCCCII VI die Marcii, que fuit II feria post Translacionem sancti Wenceslai, adhuc cometa apparente rex Wenceslaus a fratre, rege Ungarie Sigismundo, ex consilio baronum regni Bohemie et quorundam consiliariorum eiusdem Wenceslai regis altera vice arrestatur in curia sancti Benedicti [6], ut in regno procuretur iudicium et iusticia, pax et equitas, et in castrum ducitur et ibi aliquanto tempore detinetur. Et tunc consilium regis Wenceslai contra, ut dicebatur, suum promissum a rege Hungarie Sigismundo recessit. Et rex Sigismundus III die Junii arripiens campum marchionem Procopium captivavit. Qui in captivitate moritur [7].
Jun. 18 Wenceslaus vero rex dominica post Viti extra Pragam in Austriam conducitur et demum in civitate Vienna collocatur. Ipse autem Sigismundus rex cum copiosa Hungarorum gente Montanos aggreditur. Qui territi [g]) in Colonia flexis in luto genibus ad preces sibi adherencium in graciam recepit. Que et quanta damna regnum Bohemie ab Hungaris et intraneis est pro tunc perpessum, cronice declarabunt.

Item anno domini MCCCCIII [h]) in die Mar- 1403 Nov. 11
tini Wenceslaus rex miro modo die clara post prandium multis videntibus, sed non cognoscentibus per Danubium evasit procurante quodam Crucifero dicto Bohuss cum sibi adherentibus.

Item anno domini MCCCCIII incepit notabi- 1403
lis dissensio in clero regni Bohemie, magistris, sacerdotibus et prelatis propter quosdam articulos ex Johannis Wicleff, doctoris Anglici, libris non bene extractos.

Item eodem anno XXVIII [i]) die mensis Maii hora vesperarum in collegio Karoli presentati sunt pretacti articuli Johannis Wicleff rectori pro tunc universitatis Pragensis [7*]) et mandatum est ex parte capituli, archiepiscopali sede pro tunc vacante, ut rector prohiberet, sicut et prohibuit, ne magistri et scholares tenerent aut disputarent prefatos articulos, sub pena prestiti iuramenti.

Item anno domini MCCCCV Innocencius 1405
papa VII [k]) instigavit et monuit Sbinkonem, archiepiscopum Pragensem, ut sit diligens et sollicitus ad errores Wicleff et hereses extirpandas. Hanc monicionem prelati procuraverunt.

Item anno domini MCCCCVI dominus Sbin- 1406
ko, archiepiscopus Pragensis, edidit statutum et eodem anno in synodo publice mandavit, quod quicunque predicaret, assereret vel disputaret errores Wicleff, in certas ibidem nominatas incideret penas, pro tunc doctore Adam [8]) vicario generali existente etc.

Item eodem et sequenti [9]) anno multi ex 1406-7
sacerdotibus et laicis ad falsam delacionem sunt examinati super prefatis erroribus, de quorum numero fuit quidem sacerdos Crucis [10]) et eius pincerna. Et quidam pellifex, Abraham et Sigismundus [1]) et plures alii, qui iustitia mediante fuerunt soluti.

Item anno domini MCCCCVIII XII die Maii 1408
cardinales utriusque collegii recesserunt ab obediencia papali.

---

[g]) ita cod. — [h]) cod. MCCCCII. — [i]) d. in cod. — [k]) cod. XII.

[6]) Ve dvoře královském na Starém městě Pražském. — [7]) Nesprávně. Prokop zemřel teprv r. 1405. — [7*]) M. Walter Harasser. — [8]) Adam z Nežetic. — [9]) Snad správněji mělo by se rozuměti na l. 1407—8. — [10]) Totiž oltářník kaple betlemské, při němž podací právo náleželo Křížovi kramáři. — [1]) Kněží Mikuláš z Velenovic řečený Abraham a Sigmund z Jistebnice. Srov. Doc. Mag. J. Hus 342, odkud patrno, že se tu naráží na události z roku 1408.

1408 Anno domini MCCCCVIII examinatus est Magister Pater [2]) ad delacionem Johannis Helie [l]) et Cifre [3]), canonici Pragensis, qui et abiuravit sibi imposita, scilicet de remanencia panis post consecracionem. Et post non longo tempore vixit [4]).

1408 Item eodem anno Gregorio [m]) XII [n]) pontificatum papalem regente [o]) Sbinko archiepiscopus transmisit processus contra Wiclefistas ad curiam cum informacionibus, utinam veris, supplicans, ut processus eius de reposicione librorum Wicleff et combustione confirmaretur.

Item anno domini MCCCCVIII post Galli Stanislaus de Znoyma, doctor theologie, et Stephanus Palecz, magister arcium, euntes ad Pisanum concilium fuerunt in Bononia a Balthasar cardinale capti et carceribus mancipati. Quos Johannes Hus, Jessenicz et Cristannus, magistri arcium, per interpositas personas liberarunt. Qui post recessum de Praga studencium salvi Pragam pervenerunt.

Item eodem anno in rectoratu Magistri Heningi [p]) Balthehagen facta est dissensio inter nacionem Bohemicam et alias tres naciones, scilicet Bavarorum, Polonorum et Saxonum propter desiderium regis, qui optabat, ut sibi et cardinalibus ad abstraccionem obediencie papalis assisterent. Itaque Bohemis consencientibus et aliis nacionibus dissencientibus propter eorum pluralitatem vocum rector non audebat contra desiderium concludere.

Item eodem anno veniente solemni ambasiata a rege et universitate Parisiensi ad regem nostrum Wenceslaum, pro tunc in Montibus Cutnis existentem, qui accersitis rectore universitatis cum doctoribus et magistris, de quorum numero fuit Johannes Helie, Broda, sacre theologie doctores, et Johannes Hus, iam arcium magister, audita legacione de abstraccione obediencie ab utroque pretenso papa, Bohemis placentibus, aliis nacionibus displicentibus, invictissimus Wenceslaus, Romanorum et Bohemie rex, eodem die (Jan. 18 1409) tres voces ad instar Parisiensis universitatis, ad cuius similitudinem Pragensis universitas est fundata, largissime donavit. Ex cuius donacione omnes turbate sunt extere naciones nullatenus consentire volentes, sed facta inter eos diabolica conspiracione [q]) et sub fidei promissione pocius exire et nunquam Pragam redire, quam Bohemos, incolas regni, ad tres voces admittere in preiudicium, ut dixerant, et aliarum nacionum gravamen.

Item anno domini MCCCCIX deposito Gregorio a papatu in concilio Pisano et succedente sibi Alexandro papa V [r]) iterum Sbinko, Pragensis archiepiscopus, cum prelatis direxerunt processus suos cum bulla et falsis, ut timetur, informacionibus et copiosis donis pape et cardinalibus contra Magistrum Johannem Hus et ceteros a reposicione librorum et combustione appellancium. Et Alexander papa commissam primam causam ad se revocavit [s]) Sbinconi archiepiscopo per suam bullam [5]), ut procederet contra rebelles Wiglefistas et censuris ecclesiasticis compelleret ad omnes libros Wicleff reponendos. (Dec. [illegible])

Anno domini MCCCCIX circa festum Georgii Magistro Zdenkone [6]) ad instanciam regis Wenceslai a Bohemis in rectorem recepto, aliis nacionibus non consencientibus factum est schisma magnum nacionum. Itaque extere naciones satisfacientes iuramento suo de Praga pedibus, equis et curribus recesserunt. 1409

Hec fuit credencia archiepiscopi et prelatorum ad papam [t]) et alios cardinales. Primo quomodo ortum habet omnis regni dissensio propter articulos Wiglefistarum. Secundo quod maxime est dicendum pape, qualiter ad inobedienciam [u]) ordinarii clerus per induccionem Wiglefistarum est totaliter inductus, qui expresse censuram ecclesie vilipendunt asserentes, nichil fore ecclesiasticas censuras et quod ad potestatem secularem

---

l) cod. Holio. — m) cod. Gregorius. — n) cod. secundus. — o) cod. regentem. — p) cod. Herungi (?). — q) cod. conspiracione; conspiracio Palacký. — r) cod. III. — s) cod. revocavit; revocavit mandans Höfler. — t) cod. propriam; papam Höfler. — u) cod. obedienciam; inob. Höfler.

2) Matěj z Knína řečený Pater Doc. 338. — 3) Jan Cifra. — 4) Srov. Tomkův Děj. Pr. III, 479. — 5) Doc. 374. — 6) Kanovník Zdeněk z Labouně.

spectat regere clerum et non ad episcopi, et per hoc multos magnates ad suas erroneas opiniones attraxerunt. Imo et dominum regem Wenceslaum ad hoc inducunt, ut occuparet clero bona temporalia et ea aufferret, prout facit in facto. Item habeantur copie processuum primum per Henczlinum [7]) canonicum directorum pro nunciorum istorum informacione.

Item Yacco [*]) canonicus dictus Ginoch [8]) et Jaroslaus, monachus minor, insertilis episcopus [9]), prefatam bullam de combustione librorum ab Alexandro impetraverunt, XLV articulos velut erroneos produxerunt.

Primam proposicionem in consistorio publice de heresibus regni Bohemie in Magistri Johannis Hus personali citacione deposuerunt [**]).

Item Jacobus, plebanus de Winarzicz, dictam bullam cum citacione ad regnum portavit et cum execucione iterum ad curiam Romanam reportavit.

(1410) Item Zdenko Longus [10]) canonicus et Cunczo doctor [1]) equos, ciphos et annulos pape Johanni dederunt Bononie et eciam dominis cardinali de Ursinis et cardinali de Columpna publice annulos preciosos donaverunt petentes, ut appellantes pro libris non audirentur nec citacio relaxaretur Magistri Johannis Hus, procuratoribus ac advocatis salarium eciam copiosum dederunt.

Item Andreas Brod et Adam [2]) canonici et Helias doctor instigatores et assessores primi domini Sbinkonis pro comburendis libris.

Johannes, decanus de Podskalo, plebanos Pragenses ad premissa instigavit et induxit [3]).

Mathias canonicus, secretarius domini Sbinkonis [4]), Janko, Dominicus et Petrus Polak fuerunt notarii omnium premissorum, tam processuum quam literarum missilium [5]).

(1412) Johannes Ciffra predictus cum Michaele de Causis post mortem domini Sbinkonis [6]) novas fecit in Romana curia proposiciones [7]). Et non solum regnum sed eciam personam domini regis multipliciter infamavit. Et Magistrum Johannem Jessenicz sibi resistentem procuravit Rome incarcerari [8]) et novos processus contra Magistrum Johannem Hus presentes expedivit [9]).

Georgius Bora doctor [10]) est fundamentum, medium et finis omnium premissorum. Ex eius namque capite et consilio bulla est impetrata, libri sunt combusti, Magister Johannes citatus et plures incarcerati et puniti iniuste. Nec hodie desistit.

Item anno domini MCCCCX predictus Sbinko, 1410
Pragensis archiepiscopus, licet de bona naturali fuisset sapiencia, in doctrina tamen sacra nullus existebat, per pravos consiliarios deceptus factum, quod non sane incepit, fine pessimo terminavit. Libros enim Wicleff secundum tenorem bulle repositos examinari sex adversariis doctoribus [1]) ac magistris precepit. Et ad illorum relacionem propter errores, quos ibi asserebant, per sentenciam suam diffinitivam anno predicto sequenti die post Viti cremari synodaliter man- 1410 Jun. 16
davit. Sed ad instanciam domini Wenceslai, Romanorum et Bohemie regis, distulit suam vesanam sentenciam usque ad adventum domini Jodoci, antiqui Moravie marchionis. Et marchione nondum veniente prefatus archiepiscopus XVI die mensis Julii repositos libros Wicleff in medio archiepiscopalis curie in presencia Pragensis capituli, prelatorum ac multitudine cleri cremari precepit. Et sic ibidem pluribus combustis libris, melioribus, ut creditur, reservatis, membranas et registra ab antiquo reservata igni subiecerunt psallentes et laudantes clamore valido Te deum laudamus pulsatisque campanis quasi pro mortuis, sperantes se iam habere omnium tribulacionum finem, cum tamen primo inicium, deo iusto iudice permittente, sumpserunt.

Item Magister Johannes Hus et dominus (Jun. 25)
Sdislaus de Zwierzeticz [2]) cum sibi adherentibus

---

[*]) cod. yaico. — [**]) cod. disp.

[7]) Jan (Henzl) ze Sulejovic, také Mikuláš Henzlův zvaný. — [8]) Jakeš Jinoch z Nové Plzně. — [9]) Jaroslav Sareptský, světicí biskup. Sr. Doc. p. 716. — [10]) Zdeněk Dlouhý z Chrasti. — [1]) Kuneš ze Zvole. — [2]) Adam z Nežetic. — [3]) Viz žalobu farářů pražských proti Husovi r. 1408 Doc. 153. — [4]) Matěj z Bíliny. — [5]) Jan z Dubé, Dominik z Budějovic nejvyšší písaři a Petr rodem Polák, písař konsistoře. — [6]) † 28 září 1411. — [7]) Doc. 169 — [8]) V březnu 1412. — [9]) Viz níže. — [10]) Kanovník Jiří Bor. — [1]) Srov. Tomkův DP. III, 479. — [2]) Mistr Zdislav ze Zvířetic, jinak z Wartmberka.

appellaverunt [3]). Quorum appellacioni non deferens [w]) omnes appellantes cum adherentibus (Jul. 18) Sbinko archiepiscopus excommunicavit cum omnibus, qui libros non reposuerunt [4]).

1410 Item propter predictam combustionem et Magistri Johannis Hus et ceterorum excommunicacionem schisma magnum est factum in populo. Quidam enim gravissime receperunt excommunicacionem archiepiscopi pretactam, ita quod rumor factus fuit post hoc in ecclesia Pragensi. In die Jul. 22 Marie Magdalene officiantes [x]) sub infula cum ceteris fere XL officiantibus ab altaribus divinis recesserunt. Et eodem die in ecclesia sancti Stephani in Nova civitate sex evaginatis gladiis predicatorem blasphemantem interficere voluerunt. Hic timor prostravit omnes plebanos, ut per amplius ab excommunicacione in lege dei non fundata cessaverunt.

Item post predicta appellantes per citaciones et excommunicaciones archiepiscopi vexati aliqui, ut Przibico de Husna [y]) et Hroch [5]) ab appellacione recesserunt et ab excommunicacione sua fuerunt absoluti.

1410 Item eodem anno magistri subscripti certos libros Wicleff contra condempnatores in kathedra publice defenderunt, quorum intimaciones fuerunt hostiis collegii et ecclesiarum sub forma sequenti intimate [6]):

(Jul. 27) Magister Johannes de Hussinecz, sacre theologie baccalarius formatus, die dominico proximo stabit adversus condempnatores pro defensione libri Magistri Johannis Wicleff de increata benedicta et venerabili trinitate.

(Jul. 28) Magister Jacobus de Miza, sacre theologie baccalarius, feria secunda proxima hora undecima stabit in kathedra ad defendendum decalogum Magistri Johannis Wigleff contra condemnatores asserentes, predictum librum in se manifestas hereses continere.

(Jul. 31) Magister Procopius de Plzna feria V stabit in cathedra ad defendendum scholastice, quod tractatus de ydeis Magistri Johannis Wicleff nullam heresim firmiter asserit nec errorem fidem catholicam impugnantem.

Sdislaus de Wartemberg alias de Zwierzeticz, magister arcium liberalium studii universitatis Pragensis, proxima feria IV ad octo dies (Aug. 6) hora XI stabit in cathedra paratus ad defendendum librum Magistri Johannis Wigleff in materia de universalibus contra venerabilem dominum Sbinkonem, archiepiscopum Pragensem et eius sentenciam minus iuste latam et contra omnes alios quomodolibet dictam sentenciam impugnantes.

Magister Simon de Tissnow, sacre theologie baccalarius, proxima feria III ventura hora un- (Jul. 29) decima premittendo protestacionem fidelem vult defendere tractatum de probacionibus proposicionum Magistri Johannis Wigleff contra condemnatores eiusdem tractatus et sustinebit, quod nulla heresis nec aliquis manifestus error in eodem continetur.

Item anno domini ut supra post combustio- (1410) nem librorum et excommunicacionem appellancium et libros non reponencium rex Wenceslaus arrestavit census clericorum, pro quo et archiepiscopus posuit in Praga interdictum, infraque Wiclefiste cum aliquibus plebanis et presbyteris timore regis percussis [z]) divina peregerunt.

Declaracio Magistri Stephani Palecz, inter- (1410) dictum archiepiscopi fore pretensum, et non verum [7]):

Causa, propter quam dominus archiepiscopus potest tollere interdictum quoad omnes, eciam quoad illos, qui officiaverunt: quia qui habet auctoritatem ponendi interdictum, ille eciam habet auctoritatem ipsum tollendi, quia non est maior potestas in iudicio spirituali ligandi quam solvendi. Et si dicitur, quod interdictum tollere potest eciam quoad illos, qui officiaverunt, sicut verum est, sed a prophanacione non potest eos absolvere, quam officiando incurrerunt, cum sit casus et auctoritas papalis, respondetur, quod nullo tempore illius interdicti prophanaverunt ex eo et pro eo, quia illud interdictum non fuit ve-

---

[w]) cod. differens. — [x]) cod. officianti. — [y]) cod. Husama. — [z]) cod. percussi.

[3]) Doc. 387. — [4]) Doc. 397. — [5]) Studenti Přibík z Húzné a Hroch z Podvěk Doc. 379. — [6]) Následující intimace tištěny v Doc. 399. Srov. J. Loserth Hus und Wiclif (Prag-Leipzig 1881) 166 sl. a 270 sl. — [7]) Otištěno v Doc. 432.

rum, sed pretensum. cum ipsum dominus archiepiscopus posuerit male informatus. Ut ipse in uno articulo pronunciacionis [8]) se excusat dicens: Interdictum enim posuit propter ablacionem bonorum aliquibus sacerdotibus factam per cives, quam credidit esse per eos factam auctoritate propria. Ideo monicione habita super eos de restitucione, et non facta posuit interdictum. Nunc autem melius informatus. quia hoc de mandato regis fecerunt. non habet eis pro malo nec de aliquo eos inculpat. Et culpa non existente interdictum non verum. sed pretensum fuit.

Item ex eo et pro eo interdictum fuit pretensum, quia ordo in processu non est servatus. Post monicionem enim canonicam debebant sequi excommunicacio, aggravacio et reaggravacio per aliquot intervalla continuata. Et postea contumacia crescente debuit poni interdictum. Nunc autem dimissis mediis omnibus ad extremam penam devenit interdictum faciendo iuris ordine non servato. Item boni pastoris est exemplo Christi occasionem abstrahere, quantum in eo est, malignandi, non augere. Nunc autem dominus archiepiscopus dominum nostrum regem totamque civitatem Pragensem per suum interdictum ad malignandum contra suum clerum plus provocavit in hoc a regula Christi exorbitando. Ideo hii, qui officiaverunt, hoc senserunt, seque et alios volentes a periculis preservare, non in contemptum clavium. officia divina exercuerunt. Item domini archiepiscopi non interest declarare, officiantes tempore pretensi interdicti prophanasse. sed iudex, ad quem extitit appellatum. qui sine dubio ex causis primis duabus appellacioni deferendo, eos non prophanasse, sed debite appellasse, declararet. Eciam ex eisdem causis primis duabus dominus archiepiscopus racionabiliter potest deferre appellacioni. Quo facto nullus officiancium prophanavit. Sed sub appellacione sancta et iusta racionabiliter celebravit [a]).

1410 Item anno domini ut supra MCCCCX, anno primo domini Johannis pape XXIII, procuravit dominus Sbinko cum prelatis a patre Oddone de Columpna processuum commissionem ad prefatum Sbinconem, ut non obstante appellacione Wiclefistarum procedat et aggravet eosdem, eciam si opus fuerit, usque brachium seculare [9]).

Forma processus moderni dati contra Magistrum Johannem Hus de Hussinecz continet materiam infrascriptam [10]): (1412)

Primo dominus Petrus cardinalis [1]) processus et sentencias domini cardinalis de Columpna gravando mandavit, quatenus Magister Johannes denuncietur excommunicatus. Item monet omnes et singulos Christi fideles, ut dictum Johannem Hus excommunicatum secundum obedienciam in cibo, potu, loquela, empcione, vendicione, conversacione, ad hospicia recepcione, ignis et aque dacione, omnibusque et singulis aliis actibus legittimis prorsus publice et occulte devitent atque eciam familias predicti excommunicati et aggravati ab ecclesiasticis et divinis officiis peremptorie removeant: alioquin in omnes et singulos eidem excommunicato participantes excommunicacionis sentencia fertur in hiis scriptis. Item si prefatus Johannes Hus et alii secum participantes huiusmodi sentencie censuras contempnentes in ipsis sentenciis per XX dies post huiusmodi denunciacionem animo perseveraverint indurato, trium dierum pro omnibus dilacionibus et monicionibus canonica assignatur [b]). Tunc processus huiusmodi reaggravantur et mandatur [c]) omnibus et singulis, quatenus dictum Johannem Hus excommunicatum, aggravatum et reaggravatum iuxta presentis et prioris processuum continenciam in ecclesiis, monasteriis, capellis ac alibi, ubi, quando et quocies necesse fuerit, singulis dominicis diebus et festivis, candelis accensis, demum extinctis et in terram proiectis intiment et insinuent per se ipsos et per ipsorum vicarios etc.

Item inhibet omnibus Christi fidelibus, ne prefato Johanni Hus in cibo, potu, salutacione, loquela, empcione, vendicione, conversacione, ad

---

a) Doc. 433. — b) tres dies pro omnibus dilationibus et monitione canonica assignantur Doc. 462. — c) cod. mandantur.

8) Doc. 438. Z čehož patrno, že deklarace nebyla sepsána již v červnu 1411. (Doc. 432), nýbrž teprv po úmluvě učiněné dne 6 července. Srov. Tomkův DP. III, 496. — 9) Oddo Sbynconi, Bononie, Aug. 25 1410 Doc. 401. — 10) Správněji z ruk. Třeboňského v Doc. 461. — 1) tituli sancti Angeli.

hospicia recepcione aut alio modo, quovis colore vel actu inlegittimo, Christi fideles publice et occulte participare presumant, donec beneficium absolucionis obtinere meruerit; alioquin in omnes et singulos participantes ac in omnes contradictores et rebelles, sex dierum monicione canonica premissa post publicacionem presencium sentencia excommunicacionis fertur in hiis scriptis. Eciam nichilominus omnis locus, civitas, opidum, villa seu burgus, exemptus et non exemptus, ad quemque, quam vel que ibidem Johannes Hus declinaverit et quamdiu ibidem fuerit, moram traxerit, eciam post ipsius abinde recessum per unum diem naturalem ecclesiastico subicitur interdicto, contrarium facientes sentenciis excommunicacionum subiacebunt ipso facto. Item si dictus Johannes Hus mandatis apostolicis obedire non curaverit, monetur, ut infra XII dies ab huiusmodi eius rebellionibus, contumaciis et inobedienciis penitus et omnino desistat et se a sentenciis contra eum latis absolvi faciat et procuret; alioquin iterate civitates, opida, ville, castra, suburbia et loca quelibet alia exempta, ad que vel ad quos predictus excommunicatus declinaverit, steterit vel venerit, eciam post ipsius abinde recessum per tres dies naturales continue duraturos ecclesiastico subiciuntur interdicto et mandatur in eisdem cessare a divinis, ita quod ecclesiastica sacramenta in ecclesiis, monasteriis[d]), in capellis huiusmodi civitatum, castrorum et opidorum, villarum et suburbiorum, nisi infirmis eucharistia, ac divina officia ianuis[e]) clausis, excommunicatis quibuscunque exclusis duntaxat ministrentur. Item si forsan prefatus Johannes Hus dictis sentenciis et censuris ligatus mortuus fuerit post fulminacionem huiusmodi nostrorum processuum, sibi penitus ecclesiastica interdicitur sepultura et, si forsitan sepultus fuerit in ecclesiastica sepultura, declaratur debere exhumari abinde, cum non sit dignus ecclesiastica sepultura propter ipsius rebellionem et mandatorum apostolicorum contemptum. Item mandatur sub pena excommunicacionis omnibus abbatibus, prioribus, prepositis et ecclesiasticis personis, exemptis et non exemptis, dum requisiti fuerint, ut in ecclesiis[f]), monasteriis, capellis infra missarum solemnia, dum populus convenerit ad divina, sacris vestibus presbyteri clericique superpelliciis induti, ut moris est[g]), cruce erecta, pulsatis campanis, candelis accensis prefatum Johannem Hus etc., excommunicatum et aggravatum et loca, ad que declinaverit, et post eius recessum per triduum interdictum denuncient cum decantacione responsorii Revelabunt celi ac antiphone Media vita et psalmi Deus laudetur. Et eciam tres lapides versus domum habitacionis ipsius dicti Johannis Hus proicientes in signum malediccionis eterne, quam deus dedit Dathan et Abyron, quos terra vivos absorbuit, tociens quociens oportunum fuerit.

Item ultimo iniungitur utriusque sexus Christi fidelibus universis sub dicta excommunicacionis sentencie[h]) pena, ne prefato Johanni Hus ac aliis contradictoribus et rebellibus contra prescripta monicionem et mandata eidem[i]) participantibus coambulando, salutando, sociando, coequitando, bibendo, molendo, coquendo, emendo, vendendo, vestes et calceamenta faciendo, cibum, potum vel aquam dando aut alia necessaria vel amictus qualitercunque prestando aut in[i*]) quocunque solacio humano participare presumant, quando quidem participantes ac alii et singuli, si[k]) ab eius participacione infra tres dies post publicacionem presencium vel postquam presentes ad eorum noticiam pervenerint, omnino non destiterint[l]), publice excommunicentur. Et nichilominus si qui predictorum excommunicatorum sic ligati et nondum absoluti mortui fuerint, ipsis omnino denegetur ecclesiastica sepultura et, si sepulti fuerint, quanto cicius poterint, sub dicta excommunicacionis pena exhumentur.

Item anno domini MCCCCXII[m]) post hoc iterum facta alia supplicacione in curia Romana, in qua infrascripta continebantur et plura alia hic obmissa, primo qualiter infinita multitudo utriusque sexus infecti dogmatibus temerariis, ut finis imponatur animarum et corporum periculis, petitur, ut citentur personaliter Henricus de Lozen, Johannes Sadlo et Rzitka etc.[2]) et

---

[d]) cod. mandatis. — [e]) cod. omnibus. — [f]) cod. ab ecclesiasticis. — [g]) cod. ut morti. — [h]) cod. sentencia. — [i]) cod. monicione et mandato eiusdem. — [i*]) cod. inde. — [k]) cod. sed. — [l]) cod. destituentur. — [m]) cod. MCCCCXI.

[2]) Jindřich Lefl z Lažan, sekretář královský, Jan Sádlo, Jan Řitka z Bezdědic.

nonnulli alii [n]), quorum nomina ex certis causis animum nostrum moventibus hic inseri obmisimus, qui principaliores in hoc facto sunt consencientes; item adhesio istorum in heresi et contumacia est notoria, que non indiget probacione. Item in bulla impetrata inter cetera hec continebantur: primo [o]) mandatur, quod ulterius in heresi Magistrum Johannem Hus non foveant, sed ipsum capiant vel capi procurent et archiepiscopo presentent vel Luthomysslensi vel soli iudicent secundum canones et comburant. Item mandatur, quod capella Bethlehem destruatur et usque terram prosternatur, ne ibidem heretici nidificent. Et eciam quia in Bethlehem perniciosa dogmata seminantur et inde copiosa multitudo est infecta. Item quod omnes et singuli faventes Johanni Hus et faventibus sibi, qui sunt nominati, nisi abiurent heresim et hereticos articulos, sunt monendi, citandi et excommunicandi. Item moniti infra XXX dies ut resipiscant et abiurent et, si non velint, post XL dies compareant in curia Romana nominati personaliter et alii omnes et singuli adherentes faventes legittime respondeant procuratori et instigatori Michaeli de Causis.

(1412) Post predicta Magister Stephanus Palecz in oppositam qualitatem versus insurrexit contra Magistrum Johannem et sibi adherentes et in uno sermone ad sanctum Gallum per eum ad populum facto infrascripta predicavit: Item dixit quod Wicleff bene potest (pro) heretico computari [p]). Item dixit, quod non fuit astucior hereticus quam Wicleff, quia Arius, Sabellius etc., etsi fuerunt heretici, fuerunt tamen manifesti, sic quod manifeste ex scripturis vincebantur. Iste autem suos errores valde caute et occulte posuit vallando scripturis, sic quod valde magistralis et ingeniosus oportet esse, si vult eius errores cognoscere et ab eis non seduci. Item dixit, quod secundum Wicleff papa nichil est et episcopus et plebanus quoque nichil est secundum eum et quod non habent auctoritatem absolvendi. Et quod religiosi nichil sunt, quia sunt adinvenciones humane. Et quod confessio auricularis nichil prodest. Et quod prohibet veneracionem reliquiarum, sicut peplum matris Christi etc. Et quod cerimonie ecclesie non sunt observande sicut applicacio candelarum etc. Et subiunxit, quod illi errores in dyalogo et trialogo continentur. Quare fugite illos libros!

Item dixit, quod Wicleff loquitur contra libertates cleri et iubet clero temporalia aufferri. Nos autem credamus sicut patres nostri, in qua fide ipsi et patroni nostri mortui sunt cleri dotacionem confirmantes. Item dixit, quod Wicleff dicit, quod clerici nichil debent habere, sed debent vivere in paupertate sicut apostoli. Sed dixit quod hic est error et mendacium, quod sic clerus deberet vivere in paupertate sicut apostoli, et supra hoc sufficiens scriptura est adducta. Item dixit super illo verbo: aque furtive dulciores sunt et panis absconditus suavior est, quod scripture Wicleff sunt ille aque furtive, que multis sic sunt dulcorate, quod dulce est eis in mortem pro illis transire. Sicut vidistis, quomodo quidam subiecerunt capita sua gladio dulciter et audacter [3]). Et hoc est magnum signum heresis, quia inter nos vix unus aut nullus reperiretur, qui se exponeret pro fide ad mortem. Item dixit: Ecce videatis quomodo illorum est anxia fides, quia non audent quoquam cum ea exire. Nam si Romam venirent aut alias, scilicet ad Theutoniam, si ab illis nollent desistere, comburerentur ut heretici. Sed nos secure cum nostra fide quocunque ire possumus etc.

Anno domini MCCCCXII circa festum sancti 1412 Galli solis Bohemis cum paucis Polonis in eleccione rectoris existentibus fuerunt discordes. Itaque doctores theologie ab eleccione recedentes Magistrum Nicolaum Cacabum, alii vero remanentes Cristannum de Prachaticz, magistrum arcium, pro tunc plebanum sancti Michaelis Maioris civitatis Pragensis in rectorem legittimum elegerunt. Et facto tractatu inter partes in eleccionem supradictam Magistri Cristanni omnes concorditer consenserunt.

Item eodem anno serenissimus princeps Wenceslaus, Romanorum et Bohemie rex, volens dis-

[n]) cod. nonnullos alios. — [o]) cod. primoque. — [p]) cod. potest heretico comp.

[3]) Míněno jest stětí mladíků dne 11 července 1412.

sensiones inter magistros et scholares exortos extinguere mandavit oretenus et scripto Albico, dei gracia pro tunc Pragensi archiepiscopo [q]), licet Conrado nondum [r]) confirmato cesserat, Cristanno de Prachaticz, pro tunc universitatis rectori, et Magistro Sdenkoni [4]), Omnium sanctorum preposito, ac Jacobo [5]), ecclesie Wissegradensis dechano, arcium baccalario, ut auditis partibus concordarent et pacem procurarent, prout infra in copia descripta plenius continetur [6]):

(1413) Wenceslaus dei gracia etc. Honorabilibus sacre theologie et iuris canonici doctoribus et arcium liberalium magistris universitatis studii nostri Pragensis et quibuscunque aliis, quos infrascripta tangit materia, subditis et devotis nostris dilectis, graciam regiam et omne bonum et presentibus cum omni obediencia fidem dare. Devoti dilecti, propter gravem et pestiferam infamie notam, que heu damnoso sumpto consilio regno nostro Bohemie, civitati Pragensi et populo ac marchionatui Moravie per quosdam, ut dicitur, regni nostri prelatos super certis erroribus pretensis est sinistre imposita, de principum, nobilium et sapientum nostrorum consilio ad serenandum famam nostram et dictorum regni, civitatis, populi et marchionatus huiusmodi adhibuimus antidotum. Huiusmodi igitur dissensionis controversias, infamias et emergencias inter certos doctores et magistros dicte universitatis viis et modis congruis sopiendas, pacandas et complanandas venerabili Albico, archiepiscopo Pragensi, principi, Sdenkoni, preposito Omnium sanctorum castri Pragensis, Jacobo, decano Wissegradensi, consiliariis, et Cristanno de Prachaticz, pro tunc rectori universitatis studii Pragensis, devotis nostris dilectis, duximus committendum. Qui, ut accepimus, se ad execucionem dicti negocii ponentes universos doctores et magistros dicte universitatis ad se vocari fecerunt, ut auditis votis singulorum huiusmodi dissensionis materiam complanare et vias et modos congruos, per quos regnum nostrum, civitas, populus, marchionatus ab huiusmodi sinistre impositis infamiis purgari et serenari debeant, (valeant) adhibere [s]). Quod prescientes Stanislaus et Petrus de Znoyma, Stephanus Palecz, Johannes Helie, sacre pagine professores, utpote dictarum dissensionum patratores, se ab huiusmodi nostris conceptibus et mandatis absentarunt, se super huiusmodi dissensionum materiis notabiliter partem facientes. Propter quod ipsorum notabilem maliciam dignam animadversione refrenare volentes ipsos et eorum quemlibet de regno nostro et eius pertinenciis sine spe restitucionis bannivimus mandantes vobis universis et singulis magistris dicte nostre universitatis firmiter et districte, quatenus prefatos Stanislaum, Petrum, Stephanum et Johannem Helie ab universitate secludentes alios magistros secundum ordinem senioritatis hactenus inter vos tentum ad canonicatus et prebendas dictorum profugorum, que in ecclesia Omnium sanctorum in castro nostro Pragensi, et ad collegiaturas nobis offerre et presentare modis omnibus debeatis, prout ordo in talibus hactenus est servatus, presens mandatum nostrum in collegio vestro et alibi, ubi videbitur expedire, solemniter publicantes, ut si quis dictorum magistrorum unioni et concordie per prefatos Albicum archiepiscopum, Sdenkonem, Jacobum et Cristannum faciende et tractande contraire presumpserit, quod ipsos consimilis exilii, privacionis beneficiorum et exclusionis ab universitate pena percellet.

Ex mandato igitur regio supradicti quatuor a rege nominati vocaverunt et vocari procurarunt Petrum Znoyma, Johannem Elie, Stanislaum de Znoyma et Stephanum Palecz, doctores theologie, ex una parte et Johannem Jessenicz, decreti doctorem et procuratorem Johannis Hus, Jacobellum de Miza, Simonem de Tissnow, baccalarium theologie, cum sibi iunctis parte ex altera ad domum dotis Magistri Cristanni, plebani ecclesie sancti Michaelis, pro tunc universitatis Pragensis rectoris [t]), ad audiendum et consulendum super purgacione regni ab eius infamia et pace in clero procuranda. Item in eodem ter-

[q]) cod. ut Albicus . . . archiepiscopus. — [r]) cod. non; nondum Palacký (Doc. 737). — [s]) cod. adhibere; (valeant) adhibere Palacký (Doc. 511). — [t]) cod. rectore.

[4]) Zdeněk z Labouně. — [5]) Jakub z Dubé. — [6]) Následující listina, zde nedobře vřazená, otištěna v Doc. 510.

mino Magister Sdeniko ex parte omnium a rege deputatorum quesivit ab utrisque partibus, an velint stare determinacioni ac decisioni sancte Romane ecclesie de sacramentis et aliis quibuscunque Romanam ecclesiam et fidem catholicam concernentibus. Tunc doctores responderunt quod sic. Sic tamen quod Romanam sanctam ecclesiam vocant illam ecclesiam, cuius papa est caput, corpus vero collegium cardinalium, cuius ecclesie omnes sentencie de clavibus, sacramentis, censuris iuris, libertatibus etc. sunt vere et catholice sentencie, sentencie autem Wigleff istis contrarie sunt false et erronee. Item pro altera parte Johannes Jessenicz dedit in scripto responsionem sub hac forma: Protestamur ante omnia, quod a laudo, concordia, arbitrio et pronunciacione principum tam spiritualium quam secularium et dominorum consiliariorum serenissimi principis et domini, domini nostri, Romanorum et Bohemie regis, anno domini MCCCCXI, mense Julio [7]) inter dominum Sbinkonem, pie memorie archiepiscopum Pragensem, et clerum ipsius ac ipsorum adherentes ex una parte et dominum rectorem, magistros, doctores et scholares ac presertim Magistrum Johannem Hus universitatis studii Pragensis parte ex altera factis, receptis et approbatis non recedimus, nec recedere intendimus quovis modo. Secundo protestamur, nos esse partem contrariam contra capitulum Pragense et doctores quoscunque ac prelatos et clerum eis adherentem in frivola combustione librorum Magistri Johannis Wicleff, in temeraria condempnacione quorundam truncatorum XLV articulorum, in falsis et diffamatoriis ipsorum scriptis nuper in synodo generali anno domini 1413 celebrata mense Februario in curia archiepiscopi Pragensis pronunciatis et publicatis, in quibus inter alia frivole asserunt, licet false, fore et esse in regno Bohemie et diocesi Pragensi clerum pestiferum male sencientem de septem sacramentis sancte matris ecclesie et clavibus eiusdem. Tercio protestamur, quod constitucionibus et determinacionibus sancte matris Romane ac universalis ecclesie obedivimus, obediemus et in futurum per graciam dei stare et obedire intendimus in omnibus et singulis, in quibus fideles et devoti Christiani debent et tenentur stare et obedire. Vel sic: protestamur, quod sacrosancte Romane ecclesie, cuius caput est Christus, redemptor noster, ac Romanus pontifex eiusdem redemptoris vicarius, constitucionibus et determinacionibus in omni materia catholica et ecclesiastica stetimus, stamus et in futurum per graciam dei stabimus in omnibus et singulis, in quibus fideles christiani et devoti debent et tenentur stare et obedire. Quarto protestamur, quod in omnibus accionibus et iniuriis personalibus contra dictam partem et presertim contra doctores stare volumus arbitrio et pronunciacioni dominorum hic presencium et mediancium sub penis per [u]) ipsos infligendis et mulctandis.

Auditis utrisque partibus Magister Sdeniko, prepositus Wissegradensis, nomine suo et aliorum a rege deputatorum presentibus notariis pronunciavit, quomodo et qualiter tam doctores quam magistri conveniunt in hoc, quod stare volunt determinacioni et decisioni sancte universalis ecclesie in omnibus, sicut fideles et devoti Christiani stare debent et obedire. Et sic ad hunc articulum sunt concordes et non discordes. Igitur nomine omnium pronunciavit, quod in antea unus alium non infamet.

Item pronunciavit, quod iniurias verbales dent ex utraque parte inscriptas; tunc alio die similiter de concordia volunt intendere. Quibus auditis doctores contra hanc addicionem „sicut fideles et devoti Christiani" replicabant, ne hoc adderetur „sicut fideles et devoti Christiani", sed non obtinentibus recesserunt et amplius Pragam usque mortem regis non venerunt se ipsos in penam exilii submittentes.

Reverendi [8]) et venerabiles magistri, sciatis tractatum factum per nos in domo Magistri Cristanni coram maledictis tractatoribus: quod inter multa disputata [v]) et contenciones fuimus requisiti,

[u]) per nadepsáno jinou rukou. — [v]) V ruk. disputata etc., que sequenti parte videbis. Toto připomenutí písařské čte se na konci stránky. Následující stránka se počíná: multa disputata et contenciones . . .

[7]) Doc. 437. — [8]) Následující zprávu o nezdařeném jednání na faře Svatomichalské otiskl Palacký v Doc. 507—510. (M. Stephanus de Palecz collegis suis in facultate theologica universitatis Pragensis nuntiat, quae in colloquio cum parte adversa ex mandato regis et baronum instituto acta sint.)

an vellemus stare determinacioni et decisioni sancte Romane ac universalis ecclesie de clavibus ecclesie, de sacramentis ecclesie et aliis quibuscunque Romanam ecclesiam et fidem catholicam concernentibus. Ad hec nos submisimus et facultatem protestando coram notario, quod in hoc loco per Romanam ecclesiam intelligimus papam cum cardinalibus, ad quos solos spectat decisio in materia catholica. Secundo coacti sumus ad submissionem de iniuriis propriis super eos de alto et basso. Ad ista duo nos submisimus sub penis mille sexagenarum et exilii a regno. Ad nullam autem pronunciacionem voluimus nos submittere nec submisimus allegantes, quod non sumus nec aliquando fuimus pars. Sed dedimus consilia. Et si placet ea accipere, in nomine domini! Si autem ipsi possunt meliorem modum excogitare, nos sumus valde grati, et quod illum publicent in communi et nos in communitate volumus illum audire sicut alii et, si erit insufficiens et invalidus pro purgacione terre, nolumus ad illum consentire. Nichilominus postquam requisierunt partem adversam de illis duobus et ipsi consenserunt, Sdeniko nomine omnium pronunciavit, quod non videmus vos in aliquo [w]), sed in toto concordes, et hoc debeamus dicere coram rege, archiepiscopo et baronibus et, ubi essemus requisiti. Respondimus, in quo sumus concordes, et ita recessimus. Sequenti vero die, hoc est sabbato proximo iterum vocati sumus et requisiti, si vellemus stare in hesternis; respondimus, quod illa duo, ad que nos submisimus, volumus tenere sub penis expressatis, sed ad nullam pronunciacionem. Ibidem Magister Stanislaus dedit in scriptis fidem suam sub hac forma: Istius Romane ecclesie, cuius papa est caput, corpus vero collegium cardinalium, sentencie omnes de clavibus, sacramentis, censuris iuris, libertatibus etc. sunt vere et catholice. Sentencie autem Wicleff istis contrarie sunt false et erronee. Si volunt in illo concordare nobiscum, tunc sumus concordes. Ipsi nos inclamaverunt nimis horribiliter ambobus diebus. Tunc respondi ego: „Amore dei dicatis, incomparabiliter gravior est discordia in fide quam discordia pro iniuriis. Si ergo essent duo capitales inimici et conquireretur ab utroque sigillatim: vis tu stare determinacioni legis Christi de fide, spe et charitate et omni, que legem Christi concernunt? et dixi: notorium est, quod uterque diceret, si est catholicus, quod sic, et pronunciaretur: ergo estis concordes et non discordes; sic ex nostra submissione vultis idem inferre. Et ergo oportet vos descendere ad particularia, si debemus esse concordes et non discordes in fide.“ Et tunc fuit disceptatum de Romana ecclesia iterum, ita quod nos apposuimus ad submissionem factam feria VI, quod hoc expresse apponatur: „illi Romane ecclesie, cuius papa Johannes XXIII pro nunc est caput, corpus vero collegium cardinalium, et illius Romane ecclesie sentenciis standum est in omni materia catholica.“ Et vocata fuit pars et consensit. Sed voluit apponere, quod volunt stare sentenciis illius Romane ecclesie in omni materia catholica, sicut quilibet bonus et fidelis christianus deberet et tenetur facere. Et nos non admisimus, quia licet pulchra verba, tamen venenata; quia, diximus, in hiis sentenciis, in quibus eis displiceret, sicut iam de interdicto, dicerent, quod in illis non tenetur bonus et fidelis christianus stare et obedire. Postea cum fuimus cum eis simul vocati, requisiti sumus: an iam ex istis tractatis vultis stare conclusioni per nos pronunciande? Et nos noluimus dicentes, quia non habemus ad hoc mandatum a facultate; sed detis nobis illam conclusionem in scriptis et super ea congregabitur facultas et, si erit racionabilis, ipsam approbabit et consenciet ad eandem. Ipsi vero commoti sunt et nos gravissime inclamaverunt comminaciones facientes, quod infra sex dies adhuc debet redundare in nostra capita et quod volunt domino regi et omnibus dicere, quod pars adversa vult et voluit, que nos optavimus, consentire et omnia facere, et nos noluimus acceptare. Et sic cum indignacione magna stomachati recesserunt. Iam vero intelligimus, quod accusati sumus coram rege et coram multis aliis per illos mendosos et iniquos tractatores, quod non staremus in hiis, ad que nos submisimus sub pena mille sexagenarum et exilii a regno. Et non est verum, quia illam submissionem semper fatemur, sed ad nullam pronunciacionem nos submisimus, sicut de hoc

---

[w]) Höfler a Palacký doplňují in aliquo discordes.

referimus nos ad notarium Michaelem. — Item dixerunt coram rege, quod Hus vult se ad omnia submittere et facere, que debet, cum aliis, sed Magister Stanislaus una mecum concordiam impedivit. Videatis et conspiciatis illa mendosa verba, quomodo volunt omnia facere, sed ad nullum particulare volunt descendere, nec de articulis XLV, nec de sentenciis Wigleff erroneis, nec de aliis in proximo consilio datis. De isto vero consilio plebanus de Verona in domo sua assecuravit, quod ita debet transire in toto et per omnia; et post nobis quatuor in tractatu illo feria VI dixit ibidem bina vice et nos credimus verbis suis et sic ad submittendum pro duobus suprascriptis fuimus inclinati; et nichil horum factum est. Sed intelleximus, quomodo sabbato voluerunt pronunciare, quod nos diceremus et facultas, quod nos sumus concordes in omni materia catholica. Et secundo quod scriberemus ad curiam, quod nullum scimus in Bohemia aliquem erroneum, nec aliquis est repertus. In primo mentiemur domino regi et toti regno et maliciam illam tegeremus, cum tamen sciamus, quod ita non est. Non enim in hoc, quod concordamus, quod ipsi volunt et nos stare sentenciis Romane ecclesie in omni materia catholica, cuius Romane ecclesie papa est caput etc., ex hoc sumus in omni materia catholica concordes. In secundo eciam mentiemur, quod nullum scimus et quod nullus esset repertus, quia nullus quesivit et ergo non est inventus. Laboraverunt ergo facere pileum Nitardi, sub quo non viola sed stercus reperiretur. Volunt enim per illam universalem submissionem tegere errores et malicias eorum. Non credatis ergo eis si vobis alia referrent, et dominos prelatos informetis. Et si vocaremini, consulo, ad nullum tractatum veniatis, quia involveremini, sicut tendentes tendiculas nobis nos involvere voluerunt. Recedatis pocius et vos abscondatis, ne cum vocacione rectoris et aliorum preveniremini. Scriptum festinanter pro informacione etc.

Item anno MCCCCXIV currente in die Om- 1414 nium sanctorum incepit concilium Constanciense, ad quod Magister Johannes Hus eodem anno venit sabbato post Omnium sanctorum sub salvo regis Sigismundi conductu intimans publice per civitates, quia vadit ad Constanciam ad reddendam racionem sue fidei, et in quolibet hospicio applicuit dicta precepta et, quem prius crudeliter Theutonicum vulgus [x]) persequebatur velut hereticum, audito eo laudabilem et fidelem pronunciaverunt [9]).

Item eodem anno ante adventum regis Sigismundi feria VI [10]) post Catherine Magister Johannes Hus vocatur ad papam et cardinales et ibi captivatur, quem rex Sigismundus veniens ab Aquisgrano cum electoribus Constanciam minime poterat liberare et suo salvo conductui satisfacere.

Anno domini MCCCCXV sexta feria post 1415 Jun. 7 Marcelli adductus est Magister Johannes Hus ad publicam audienciam et ibidem rex dixit: si non vult abiurare, comburatur. Et eodem die hora undecima infra eandem sessionem totus sol fuit eclypsatus et quasi tenebre facte, de quo non modicum, licet naturaliter contingebat, territi fuerunt quam plures [1]).

Item eodem anno sabbato post Procopii ad Jul. 6 testium deposicionem [2]) sentenciatus et combustus et in pulverem redactus est Magister Johannes Hus, qui pro veritate evangelica gaudenter subiit crudelissimam deposicionis sue diem seu mortem in civitate Constanciensi, ubi fuit celebratum concilium generale pro eleccione pape.

Anno domini MCCCCXVI [3]) sexta feria post (1415) festum pasche venit Magister Jeronimus Constanciam, qui post tres fere septimanas in redeundo Bohemiam captus in Hirschaw et Constanciam reductus et sabbato post Ascensionis 1416 Mai. 30 domini combustus in eodem loco, in quo Magister Johannes Hus fuerat consumptus [4]).

Extunc eorum disciplui et sequaces in Bohemia sacerdotes de terra expulerunt et com-

[x]) Tak správně v rukopise.

[9]) Srov. Vavřince z Březové str. 330 a 332 a Petra z Mladenovic Doc. 245. — [10]) Má býti IV. Táž chyba u V. z Břez. str. 332. — [1]) Srov. Petra z Mlad. str. 276, 284; Vavř. z Břez. str. 338. — [2]) V. z Březové str. 338: ad falsam testium deposicionem. K datování srov. též Petra z Mlad. str. 317. — [3]) Jeronym přišel do Kostnice ve čtvrtek dne 4 dubna 1415. — [4]) Srov. V. z Břez. str. 336 a 343.

busserunt basilicas et monasteria ignis voragine consumpserunt. Ita quod omnia claustra seu monasteria preter tria, duo fratrum Minorum et unum canonicorum regularium in Wittingnaw, sunt annichilata et destructa et ignis voragine absumpta, imo omnes sacerdotes et alios, ubi potuerunt, occiderunt et combusserunt et per multos demum annos hic in terra et alibi trucidaverunt.

Eodem anno Magister Jacobellus cum Magistro Petro Theutonico de Drazdian incepit communicare populum laicalem sub utraque specie contra consuetudinem Romane ecclesie et contra preceptum sacri concilii Constanciensis. Tunc multi ex sacerdotibus simplicibus eis adheserunt et per totam terram discurrentes populum sub utraque specie communicaverunt asserentes in predicacionibus suis, antiquos sacerdotes fures esse huius sacramenti. Tunc eciam parvulos in baptismo corpore et sanguine Christi communicabant et alia sacramenta non curabant [5]).

1416 Feb. 22 Anno domini 1416, sabbato ante Mathie, hoc est in Cathedra sancti Petri pluit sanguis et super cecidit nix.

Sept. 24 et 25 Eodem anno feria V et VI post Mauricii apparuit crux rubea in medio celi, tanquam in meridie sol staret, sole iam ad occasum vergente in gladium similis coloris versa est [6]).

1416 Anno domini 1416 currente ante Purificacionem archiepiscopus cum prelatis et clero Pragensi fecerunt interdictum propter Magistrum Jessenicz, pro quo date sunt fere omnes ecclesie presbyteris vocatis Wiglefistis, qui libere et divina officia et verbum domini predicaverunt plebanis omnibus fugientibus dempto [y]) plebano sancti Michaelis Magistro Cristanno, et tunc vulgus in clerum adversum graviter insurrexit et facta est divisio in populo, Wiglefistis suorum presbyterorum divina visitantibus, Machometistis vero Wissegradum aut in Psarz discurrentibus [6*]), et abhinc usque ad mortem Wenczeslai et post anno domini 1420 currente.

(1427) Anno domini MCCCCXVII [7]) venerunt de Theutonia Renenses, Bavari, Suevi, Pruteni, Australes, Saxones, Frankones in terram Bohemie, duces, barones, milites et ceteri quam plures circa festum sancti Jacobi prope Tachoviam. Jul. 25 Post paucos tamen dies fugam dederunt terga vertentes et neminem ex inimicis videntes nec aliquem eos insequentes, sed avaricie invidia eos agitavit et mens superba eos infestavit.

Anno domini MCCCCXIX excussa est eccle- 1419 Jun. 18 sia sancti Nicolai in foro pullorum in Antiqua civitate Pragensi per violenciam Wiglefistarum dominica prima post Trinitatis et ipso die fuit dedicacio ipsius ecclesie. Ibidem ipso die in ipsa ecclesia perpetrata sunt infinita mala. In crastino, videlicet feria II decollatus est quidam clericus Nicolaus de Nova domo, qui defendit se in sacristia nolens admittere dissipare res et clenodia ipsius ecclesie.

Item anno domini MCCCCXIX currente in 1419 Jul. 22 die Marie Magdalene presbyteri evangelice veritatis cum corpore Christi ex diversis civitatibus, opidis et villis convenerunt in montem prope castrum Bechinam, quem Thabor appellarunt, et ibi peractis divinis [z]) sub utraque specie communicarunt. Itaque dicebatur quod in die Magdalene fuissent XL millia et XX [8]) persone utriusque sexus cum pueris sacro utriusque speciei communicate.

Anno domini MCCCCXIX in die sanctorum 1419 Jul. 30 martyrum Abdon et Sennen die dominico proiecti sunt consules de pretorio Nove civitatis Pragensis et iudex cum famulis suis et aliquot boni viri christiani de communitate ipsius civitatis turpi et horribili morte trucidati astante et instigante quodam sacerdote Wiglefistarum ipsi facto cum corpore Christi. Sed dubium est utrum ibidem fuerit verum corpus Christi, quia multi erant ribaldi et heretici non consecrati, qui gerebant officium sacerdotis, et dicitur, quod consules Nove civitatis de pretorio ob hoc proiecti sunt, eo quod prohibebant communionem calicis et processiones in turbis populorum.

Anno domini MCCCCXIX feria IV post As- 1419 Aug. 16 sumpcionem sancte Marie virginis obiit serenissimus rex Wenceslaus tercius, Romanorum et

y) cod. deposito. — z) cod. diversis; divinis L. de Brzezowa.

5) Srov. Höfler I. 77. — 6) Dobner IV, 67. — 6*) Srov. Vavř. z Březové str. 341. — 7) Patří k r. 1427. — 8) Vavř. z Břez. 345 a 401.

1419 Bohemie rex, filius Caroli imperatoris. Obiit autem in Novo castro dicto Cunraticz, (qui non fuit sepultus sex septimanis, quatuor diebus et nullas habuit exequias propter instanciam Wiglefistarum, usque dum ductus est tempore noctis ad ipsam sepulturam)[z*]. Sepultus est autem in claustro in Aula Regia, postmodum fuit extumulatus per Wiglefistas et corpus eius tractatum nimis inhoneste.

Aug. 17 Eodem anno, videlicet 1419 in crastino, videlicet feria V post obitum ipsius regis Wenceslai omnes imagines in Antiqua et Nova civitate Pragensi confracte et annichilate sunt. Et eciam omnia organa destructa sunt et ipso die multa et infinita mala perpetrata sunt Prage, quod abusivum est scribere. Eciam ipso die expoliata est Carthusia de omnibus rebus suis et monachi captivi ducti sunt ad civitatem Antiquam Pragensem, et in
Aug. 18 crastino feria VI exustum est monasterium illud per Pragenses ablatis omnibus rebus [9]).

Aug. 19 Anno domini MCCCCXIX sabbato post obitum regis Wenceslai sive sabbato post Assumpcionem omnia lupanaria annichilata sunt in civitate tam Maiori quam Nova Pragensi.

Aug. 20 Eodem anno, videlicet 1419 die dominico post Assumpcionem beate Marie virginis ductus est rex Wenceslaus de Novo castro dicto Cunraticz tempore noctis ad ecclesiam Pragensem; et ductus est secrete per Aulam Regiam ibidem per navigium propter cives Pragenses et[a]) totam communitatem ambarum civitatum; et tota nocte peragraverunt cum eo nescientes pervenire ad castrum Pragense. Et venerunt primo cum ipso
Aug. 21 ad ecclesiam Pragensem feria II in diescente hora 9. Et positus est in capella sancti Wenceslai in simplici lignea cista habens tantum in se balneamen; in ipsa capella sancti Wenceslai quievit sex septimanis et duobus diebus sine sepultura propter motum schismatis etc.

Eodem anno confractus est crucifixus in ponte Pragensi decima die mensis Septembris. Deinde
Sept. 29 in die sancti Michaelis facta est congregacio magna in campo Nakrzyzkach et iverunt omnes Pragam cum candelis.

Item Pragenses spoliaverunt civitatem Minorem Pragensem et ibi Zizka cepit capitaneatum. Item factis treugis inter Pragenses et barones regi adherentes usque Georgii ivit Zizka in Plznam et ibi de civitate multos habuit cum domino Sswambergk conflictus. 1419

Eodem anno MCCCCXIX sabbato die sancti Jeronimi tempore noctis rex Wenceslaus translatus est in aliam cistam, que fuit in toto de stanno; et ipsa noctium, quando rex Wenceslaus translatus est in talem cistam, fecit tonitru multa et mirabilia signa in ecclesia Pragensi. Sept. 30

Eodem anno MCCCCXIX annichilatum est claustrum in Bohemia in civitate Glatovia, aliud in Piezk, duo in civitate Plzna, duo in Grecz Regine, in civitate Luna, in civitate Zacz [10]) et ecclesie multe annichilate ultra centum. Et multa alia mala gesta sunt in regno Bohemie ultra modum, quod a creacione mundi non est in aliquo regno nec simile unquam auditum, et omnia claustra preter tria, duo fratrum Minorum et unum canonicorum regularium in Trzebon, unum in Budweis sunt destructa et ignis voragine consumpta et ecclesie parochiales et capelle fere per totam terram sunt destructe exceptis aliquot christianorum civitatibus.

Eodem anno multi sacerdotes, clerici, monachi, milites, nobiles, cives sunt prostrati, cremati et quidam interfecti, ut patuit.

Eodem anno 1419 [1]) LIII sacerdotes, magistri et monachi in Verona civitate sunt quasi una hora combusti et tres famosi milites eciam combusti sunt et quam plura mala eodem anno sunt orta [2]). (1421)

Item eodem anno in civitate Chomutow MCCCC persone sunt interempte et quidem sacerdotes et genus femineum [3]). Hec orta et perpetrata sunt per Zizkam et cives Pragenses. (1421)

Anno domini MCCCCXIX multa mala paliata in omni parte terre augebantur in Boemia, ita quod non fuit aliquis homo in terra, qui eorum maliciam et turbacionem effugeret. Audi ergo mirabile et terribile de hoc populo, qui pre ceteris in mundo erat in sciencia, veritate

[z*]) Druhá závorka v ruk. schází. — [a]) et není v ruk.; dodal Höfler.

[9]) Vavř. z Březové 347. — [10]) Srov. str. 409. — [1]) Chybně místo 1421. — [2]) Srov. Vavř. z Břez. str. 478. — [3]) Srov. V. z Břez. 477.

et cognicione dei illuminatus, in sanctitate et iusticia perfectus et in laude habundanter et in honore exaltatus! Et ecce scientifici et illuminati in errores ceciderunt, ut clerus, qui voluerunt plus sapere quam oportet, et simplices populi utriusque sexus, qui in sanctitate et iusticia stabant, ceciderunt et malefactores facti sunt! Nullibi ergo securum te reddas in hoc mundo, ne cadas, quia ut lux solis nebulis obfuscatur, sic et viri claustrales errorum tenebris obumbrati sunt et deviaverunt.

1420 Thaborite multos apud Wozicz [b]) occiderunt anno MCCCCXX. [4])

Feb. 20 Anno eodem MCCCCXX devastata est et exusta civitas Ussk [c]) super Luznicz feria III post festum Valentini; et ipso die fuit ultima dies carnisprivii; et ibidem eodem die claustrum combustum est.

Apr. 15 Anno eodem MCCCCXX feria II post festum sancti Tyburcii venit dominus Czenko de Wartnberg ad castrum Pragense, qui tunc temporis fuit castellanus ipsius castri, ex parte domini regis Sigismundi, qui tunc temporis fuit rex Romanorum et Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex. Ipse dominus Czenko post obitum regis Wenceslai rexit ipsum castrum, prout in antea fecit.

Apr. 17 Eodem anno [5]), videlicet MCCCCXX feria IIII post festum sancti Tyburcii dominus Czenko, nescitur quo spiritu ductus, reclusit se in ipso castro cum suis contra voluntatem domini regis Sigismundi. Ipso die captivavit dominum Johannem dictum Ralsko et dominum Sigismundum de Dieczin [6]) circa prandium suum, qui per ipsum erant invitati, et totam familiam domini Wilhelmi Zagiecz, quia ipse dominus Wilhelmus
Apr. 16 pridie, hoc est feria III erat recessurus ad bona sua, qui [d]) mandaverat familie sue, ut essent obedientes sibi, domino Czenkoni. Postea mandavit captivare omnes presbyteros, quos potuerant reperire, et fuerunt in numero 76 vel citra, et aliquot bonos mechanicos eciam captivavit. Alios vero omnes advenas, mercatores, mechanicos eciam mandavit expellere confuse de ipso castro et 1420
omnes eorum conthorales cum pueris. Et fuit tantus fletus, quem diebus iuventutis homo nunquam audivit. Deinde mandavit excutere sacristiam Pragensis ecclesie et novam turrim et omnem domum choralium. Insuper mandavit excutere omnia commoda sacerdotum et cistas etc. et ibidem recepit omnem substanciam, quorum bonorum non fuit numerus. Quia omnes boni convenerant ibidem cum rebus suis specialiter de ipso domino Czenkone confidentes, sed ipse nimium inique egit contra honorem suum. Ipso die intromisit se cum civibus Antique et Nove civitatis de ipso castro Pragensi contra voluntatem domini regis Sigismundi et sic orta sunt infinita mala per ipsum dominum Czenkonem in ipso regno Bohemie, quod abusivum est scribere, quanta homicidia, quanta spolia, que a seculo in antea nunquam fuerunt audita in christianitate. Claustra primo annichilata sunt et combusta fere omnia, omnes ecclesie in ipso regno Bohemie paucis exceptis combuste sunt. Infiniti christiani quorum non est numerus, monachi, presbyteri, opida, civitates et ville etc. —
Ipso die feria IIII post Tiburcii prope horam Apr. 17
primam tempore noctis expulsi sunt omnes presbyteri de castro Pragensi et sic evaserunt captivitatem domini Czenkonis cum magnis damnis.

Eodem anno MCCCCXX feria V post fe- Apr. 25
stum sancti Georgii combusta est civitas Prachaticz in die sancti Marci Evangeliste.

Eodem anno 1420 feria VI ante Pangracii Mai. 10
exustum est claustrum sancte Corone et omnes res ipsius ablate.

Eodem anno 1420 feria III ante diem sancti Mai. 7
Stanislai dominus Czenko resignavit castrum Pragense, sed invitus, et omnia spolia secum asportavit.

Ipso die dominus Wilhelmus dictus Zagiecz, dominus Flaska [7]) et dominus Kolditz [8]) intromiserunt (se) de castro Pragensi ex parte domini Sigismundi regis.

---

[b]) cod. Wetzitz. — [c]) cod. Ussik (?). — [d]) cod. que.

[4]) Stalo se teprve v dubnu 1420. Srov. V. z Břez. str. 362. — [5]) Srov. Tomkův DP. IV, 41. — [6]) Jan Chudoba z Ralska a Sigmund Děčínský z Vartenberka. — [7]) Arnošt Flaška z Richemburka. — [8]) Albrecht z Koldic; Vavř. z Březové (str. 367) ho nejmenuje.

1420 Item post recessum domini
Pragensi castro fortificati sunt in
ventum domini Hlawaczonis[9]) c
et post domini Michalczonis[10]) c
chilominus[1]) civitas Pragensis do
turri et ex alia parte, que dic
cis Saxonie, armigeris optime m
castrensibus liberum de castro de
tinens monasterium sancti Tho
contigua bene munita, que p
domus domini Skopkonis[2]), t
vam cum ecclesia sancti Nicolai i
civitatem. Blada, cerevisias et vin
bilia ad Antiquam civitatem sin
perduxit adversariis eiusdem ci
strum fugientibus, fautoribus ve
Antiquam se transferentibus civi
quasi quottidie castrenses cum P
cialem habuerunt conflictum plur
parte interfectis. Quibus malis
Pragensibus condolentes, firmatis
dierum treugis equitant deputati Pragenses cum domino Wenceslao de Lesstna, pro tunc subcamerario, ad Montes ad regis Sigismundi presenciam de aliquali concordia tractaturi. Quibus ibidem venientibus, rex tale dedit edictum, quod nullum concordie cum eisdem vellet habere tractatum, nisi prius obedientes se ostendant et omnes platearum catenas, quas deposuerant, easdem cum pixidibus, machinis ac eorum omnibus armis de Antiqua ad castrum Pragense, de Nova vero civitate ad Wissegradum deducant et finaliter reponant. Ad hoc itaque mandatum regium turbatur tota communitas timens, si predicta fecerit, in vita defraudari. Quapropter firmius se ex omni parte muniens dirigit pro Thaboriensium in Hradisst congregacione, ut dimissis omnibus, si cupiunt eis et veritati legis dei servire, Pragam in auxilium venire non negligant potencia, qua possunt, cum maiori. Thaborienses[3]) itaque
Mai. 19 peticioni Pragensium annuentes 19 die Maii eodem anno, ut supra, dimissa tamen magna gente in Hradisst monte prope Vsk pro custodia

eribus, parvulis ac 1420
n protrahunt. Et
inquarent, exeunt
plurimi armati vo-
pedire ingressum.
idi partem et cum
tibus omnibus ad
dem constructum,
manente, ignem
ecclesia ac curia
denique in clau-
eos non repulisset,
nditus evertissent.
stro procedunt ul-
vadato flumine in
leponunt se per-
inimicos fore in
curribus iter ar-
ici vero in tribus
ine eis ex omni
rum capitanei, ut
dicebatur, Wenceslaus de Lesstna, Petrus de Conopisst, Jauko de Swidnicz et Pipa Gallicus fuerunt. Thaborienses vero, licet noctis fuisset tempus, disponentes se cum suis armis, balistis, cuspidibus, cambucis et trituris cum impetu et triturarum sonitu certamen cum inimicis ineunt et deo largiente eos in fugam convertunt. Et interfectis fere XVIII hominibus ereptisque eis quibusdam vexillis cruce rubea signatis Pragam cum quiete properant nullo ulterius impediente.

Item[4]) anno, quo supra, 20 die Maii 1420 Mai. 20
praefati Thaborienses in multis milibus sexus utriusque, presbyteri cum venerabili corporis Christi sursum in baculis erecto sacramento, Pragensem hora vesperarum introeunt civitatem et dimisso muliebri sexu in sancti Ambrosii monasterio viri cum equitibus et curribus insulam ex opposito molendinorum in Porziecz ingrediuntur et ibi suam ad tempus faciunt mansionem, cottidie verbum dei audientes corpus et sanguinem Christi devocius communicant, ut sint ad dei bellum semper prompti et parati. Ex eademque insula domino Michalczone cum sibi

---

[9]) Hynek Hlaváč z Dubé, hejtman lužický — [10]) Jan st. z Michalovic. Srov. Vavř. z Břez. k 22 květnu 1420 (str. 372.). — [1]) Srov. Vavř. z Břez. 368. Odtud začínaje jsou důležitější odchylky od textu v kronice jeho tiskem vyznačeny. — [2]) Srov. tamtéž. — [3]) Srov. Vavř. z Březové str. 370. — [4]) Vavř. z Březové str. 371 a 372.

1420 iunctis ad castrum Pragense ex altera parte fluminis venire volentibus, magnum dampnum receptis eorum oneratis curribus intulerunt. Capitanei vero predictorum Thaboriensium seculares fuerunt Nicolaus Hus, Chwal Buchowecz et Zizka monoculus supra modum audax et strenuus, ad cuius ordinacionem totus preparabatur exercitus, ipsumque omnes rustici licet inermes cum trituris, cambucis et cuspidibus ac balistis libentissime audiebant [5]), magnaque dampna equestribus et eciam bene armatis cum trituris intulerunt.

Item [6]) eodem anno rege iam in Montibus existente congregata fuit alia villanorum multitudo utriusque sexus cum carbonistis in monte quodam medio inter Ledecz et Lipnicz castro pro legis dei similiter defensa. Pro quo non modicus cecidit timor in Montanos, qui verbis et donis plurimos carbonistas ad domum redeundum et adducendum carbones in Montes induxerunt. Et minorata aliqualiter eorum congregacione in Thabor ad fratres iter arripiunt cum corporis Christi sacramento, quos in campestribus ex improvisis invadunt armorum gentes a rege de Montibus directe, sed rustici circumsepientes se curribus balistis, pixidibus lapides sagittasque emittunt et, quamvis forent equestres bene armati fere XX, ut dicebatur, super uno, tamen inermes rusticos irruere non audebant, sed cum rubore multis ex eis vulneratis et aliquot interfectis Montes reverti incipiunt. Unus autem ex eis apprehensa balista dominum Petrum, plebanum in Ledecz, pro tunc in comitatu rusticorum existentem letaliter in caput sagittavit et distracti laici velut oves sine pastore ad propria revertuntur.

Item [7]) eodem anno die XXIII Maii turba tercia ad aliquot milia utriusque sexus ex confinio Zacensi, Lunensi et Slanensi collecta cum venerabili corporis Christi sacramento equestribus et curribus Pragam adveniunt civitatem, domino Hinkone [8]) cum civium stipendiariis eos de Slana salve conducentibus [9]). Qui in via Petro de Mezerzicz, sumpcionis calicis inimico, non modica dampna 1420
per ignem in Makotrzas intulerunt. Quorum capitaneus cum ceteris fuit quidam strenuus cliens Zavissius nomine. Hii monasterium Porte Apostolorum, quamvis armigeris bene munitum, cum impetu acquisierunt dantes defendentibus salvum recessum. Quod monasterium quidam sine superiorum scitu incendit et propter ignis vehemenciam libri, ornatus, vestes et clenodia ceteraque quasi sine numero bona, que exportari non poterant, sunt turpiter sine alicuius profectu exusta.

Istis [10]) autem venientibus Pragam, Mai. 24
statim in crastino dominus Wilhelmus Lepus obsedit cum rusticis et clientibus montem supra Slanam et decipiens Slanenses ait, quod Pragensis civitas se regi in graciam subiecisset et plura alia eis terribilia ficte compilata, ita quod diciores civitatis se regi cum civitate subdiderunt. Et expulsis presbyteris sub utraque specie communicantibus coreas, taxillos et alia publica peccata sine verecundia admiserunt.

Thaboriensibus [1]) itaque et Lunensibus cum communitate Pragensi convenientibus et depositis Antique et Nove civitatis consulibus novos propria auctoritate constituerunt consules, qui cum capitaneis et communitate concorditer concluserunt, primo quod omnes simul sint pro uno homine contra regem vel quemcunque alium hominem, qui legi dei esset contrarius vel vellet eandem et presertim communionem calicis quovis modo impedire; secundo quod clerum ad apostolicam vitam tenendam coherceant avariciam, census et superbiam eius, quatinus in eis erit, destruendo; tercio quod omnia peccata mortalia publica in sua civitate, tabernas diebus festivis, superbam et nimium scissam vestem cum ceteris contra legem dei deordinacionibus [*]) non admittant; quarto quod contrarios legi dei scrutentur et eos in civitate manere non paciantur. Quapropter ex consulum mandato presbyteri singulas domos adversariorum visitarunt hortantes, ut missas visitent, confiteantur et ad com-

*) cod. ordin.

5) Srov. Vavř. z Břez. str. 364. — 6) Vavř. z Břez. str. 369. — 7) Srov. V. z Březové str. 372. — 8) Hynek z Kolštejna. — 9) Udání toho nečteme u Vavřince z Březové. Též dále naznačeno tiskem, co u Vavřince se nenachází. — 10) Vavř. z Březové str. 373. — 1) Vavř. z Březové str. 374.

1420 munionem utriusque speciei sub pena exclusionis a civitate se preparent. Pro quo quidam ex adversariis, qui nondum a Praga recesserant, multipliciter fuerunt turbati, eo quod ea, que prius blasphemabant, deberent per accessionem approbare. Ita quod quidam pocius exire Pragam eligunt derelictis domibus, quam ad communionem calicis accedere. Quidam vero solo timore accedunt, ne temporalia perderent. Alii autem recepta humiliter plena informacione fassi sunt suam a malis presbyteris seduccionem et facta confessione cum magna reverencia et devocione ad communionem calicis accesserunt. Et tunc communi fama dicebatur, quod VIIC et XX[ti] domus in Antiqua duntaxat civitate fuissent desertate, quas scabini advenis et aliis locaverunt, cerevisiasque et vina ac blada et, si que fuerunt, clenodia in communitatis usum converterunt.

In [2]) eo tempore rex Sigismundus audiens adventum Thaboriensium ad Pragensem civitatem equitans a Montibus per castella in castrum regis Wenceslai Novum pervenit. Et solum conspectis thesauris recessit et sic cum Hungaris ac Montanis et nobilibus sibi iunctis in pratis ville Litossnicz tentoria erexit, ut ibi congregata maiori, qua posset, gente Pragensem expugnaret civitatem. Sed eodem die Lunensibus, ut supra dictum est, Pragam venientibus, qui cum Thaboritis regi occurrere proponebant, statim in crastino mane dimissis cibis et potibus a campo cum Hungaris rex Antiquam Boleslaviam, Montani vero cum pixidibus et aliis ad expugnandum instrumentis festine recesserunt. Et [3]) de Boleslavia rex cum sua et fratris regis Wenceslai reginis in Mielnik pervenit. Et abhinc in Slanam perveniens Lunenses evocat, ut sub obtentu gracie in Slanam ad eius maiestatem venire non negligant facturi, ut cetere fecerunt civitates. Lunenses itaque a communitate directi simulate veritati servientes se regi subdiderunt et gentes sine communitatis consensu in civitatem venire permiserunt. Que mala in virginibus et blasphemie sacramento ac persecuciones sub utraque specie communicantibus fuere illata, melius est tacere quam scribere. Rex [4]) vero de 1420
Slana per Hradek equitans Mendicum pervenit et in Tocznik ad conspiciendum thesauros cum paucis admissus iter arripuit, in Carsstein et tunc in Aulam Regiam et post in Novum castrum Pragam circulariter girando pervenit, a quo ad Wissegradum occurrentibus sibi presbyteris est cum gente sua deductus. Et ibi et in Aula Regia moram faciens fossata prope Aulam Regiam, ubi gentes ponere vellet, convocatis rusticis fieri procuravit.

Item [5]) legatus pape Fernandus, episcopus Lucensis, in Slanam cum Conrado, Pragensi archiepiscopo, veniens archam corporis Christi super altare constructam destruere et sub una tantum specie communicare mandavit, imo dicitur, quod et corpus Christi per presbyteros Wiglefistarum consecratum combussit et sacramentum sanguinis super ignem effudit et presbyterum cum quodam laico, qui abiurare communionem calicis noluit, igne consumpsit velut alter inimicus.

In illis temporibus [6]) 24 die Maii sorores Thaborienses et Lunenses, quarum numerus fuit circa XXIIII sexagenis, ille itaque cum Pragensibus foderunt fossata a Sclavorum monasterio usque sancte Catherine claustrum, in quo confractis et destructis imaginibus tecta de cellis proiecerunt [7]).

Item [8]) XXVIII die Maii, que fuit feria III post Urbani, Thaborienses cum paucis Pragensibus campum capiunt ad Hradczanam et Pragense castrum acquirendum. Lunenses in Strahow et Thaborienses cum paucis Pragensibus sub Pohorzelecz locantes ex omni parte victualia in castrum venire impediebant. Ita [9]) quod Theutonici equos et cortices vitium pre fame comedebant. Et quidam querentes tempus oportunum de castro ad Pragam fugierunt. Alii equis venas precidebant et eos, ne ibi morerentur, de castro depulerunt et, nisi rex una noctium eis panes procurasset, evadere aut castrum dare eos oportebat. De machinis vero plu-

[2]) V. z Březové str. 373. — [3]) Srov. V. z Březové str. 375. — [4]) Tamtéž str. 376. — [5]) Tamtéž str. 376. — [6]) Tamtéž str. 373. — [7]) Srov. tamtéž výše k 25 květnu. — [8]) Srov. Vavř. z Březové k témuž datum str. 375. — [9]) Tamtéž str. 377.

1420 rima dampna domibus in Hradczano eo tempore faciebant, verumtamen easdem machinas de pixidibus sagittantes destruxerunt.

Item [10], XXX die Maii in Lithomierzicz XVII viri, qui a Nativitate Christi in stercoribus in quadam turri propter solam calicis communionem fuerant gravissime vinculati, in Albea sub civitate ad regium mandatum sunt submersi.

Item [1]) VI die Junii in festo Corporis Christi duos monachos de Brzewniow cum uno presbytero et quodam capto Theutonico communioni duplicis speciei consentire nolentes combusserunt.

Item [2]) XII die Junii Thaborienses iacentes adhuc in campis circa muros Hradczani quatuor monachos de Aula Regia, qui ad communionem calicis et capparum deposicionem eis nullatenus consentire voluerunt, combusserunt.

Eodem [3]) die ad vesperam venit rex cum XVI aut XVII [4]) milibus equorum versus Brzewniow et contra Thaborienses. Thaborienses vero adiunctis sibi Pragensibus dispositisque hominibus et curribus occurrere regi festinant et interim multa centena equorum de castro ad evadendum panesque in pluribus curribus cum pulveribus pixidum ad castrum deducuntur. Hiis itaque factis rex incipit cum gente sua reverti, unde venerat, quos quidam cum trituris et balistis insequentes pacifice eos recedere non sinebant. Quapropter versa est una turma et eosdem hostiliter invasit et ex utraque parte multi ceciderunt, quibusdam Pragensibus fugam dantibus, ita quod XXX fuerint in eodem loco de utraque parte sepulti, aliis pluribus de regis parte letaliter vulneratis in curribus deductis et post circa quandam ecclesiam sepultis.

Item [5]) XIIII die Junii Thaborienses considerantes, quia castrenses iam victualibus sunt muniti et grave foret eis ex omni parte defendere, ne victualia ad castrum adducantur, quapropter recesserunt de campo ad Novam civitatem, claustrum sancte Thome et sancte Anne ac domum domini Skopkonis cum pluribus domibus Pragensium incenderunt, habitoque cum Pragensibus tractatu capitaneos XII elegerunt, 4 de Antiqua civitate, 4 de Nova civitate et 4 de Thaboriensi communitate, ut hii XII claves de portis et turribus in hiis, que bella concernunt, haberent in sua potestate. Ibidemque concluserunt, quod uxores et filii, quorum mariti aut patres recesserunt, omnes a civitate propter tradicionem recedant et suos sequantur viros aut patres, nisi de fidelitate earundem sufficienter constaret. 1420

Item habito altero cum advenis tractatu concorditer concluserunt, quod tam incole quam advene omnia, que sunt legis dei, fideliter promoveant et defendant et omnia vicia mortalia publica in se et in civitate destruant, adversariosque non foveant et circa portas et in turribus advene suos Pragensibus iungant, necnon omnia communitati utilia capitanei quod procurent, super quo ex utraque parte literas confecerunt. Quibus sic dispositis Thaborienses cum equis et curribus de Nova in Antiquam se transferunt civitatem domos regias et alias a veris hospitibus derelictas introeuntes, mulieribus tamen in sancti Ambrosii monasterio permanentibus. Extunc communi consensu omnium taliter, ut prefertur, unitorum electi sunt ex incolis et advenis certe persone, qui diligenter investigarent, si qui Pragenses nondum sub utraque specie communicarunt et omnes tales, cuiuscunque fuerunt condicionis, de civitate deducere mandarent. Hii ergo sic electi quottidie in pretorio considentes vocarunt cunctos eis suspectos aut denunciatos et, quicunque non communicantes reperti sunt, hos sub vexillo domini Czenkonis simul de civitate deduxerunt et de domibus et rebus eorum se ex parte communitatis intromiserunt. Propter quod et quidam presertim Theutonici, quamvis iam ad veritatem accessissent et sub utraque specie communicassent aut communicare promitterent, nichilominus quia aliqui eorum promptuaria habuere plena, de civitate exire sunt compulsi. Ex recessu itaque voluntario et non voluntario multorum domorum hospitum potus cum bladis eorum derelictos, que pro hospitibus

---

[10]) V. z Březové str. 375. — [1]) Tamtéž str. 377. — [2]) Tamtéž. — [3]) Tamtéž. — [4]) Vavř. z Břez.: cum multis milibus. [5]) Srov. Vavř. z Březové str. 378.

1420 in adventu regis Pragam in lucrum suum procuraverant, communitas pro Thaboriensibus exposuit ac vinum scilicet malvasiam per IV, gallicum per II grossos, australicum per VI et terrestre per duos nummos propinare instituit.

Item XXI die Junii arbores in archiepiscopi orto per communitatem Pragensem propter hostium latibula sunt depositi. Et eodem die Marie Magdalene monasterium cum pluribus in Parva parte domunculis est exustum.

Item XXIII die Junii, scilicet in vigilia sancti Johannis Baptiste, dominus Ulricus de Rosis, quamvis adhuc veritatis amicus, tamen ex mandato, ut creditur, regis montem Hradisst prope Vsk, quem Thaborienses possederant, cum gente sua copiosa equestri ac pedestri ac Australium multitudine circumvallavit ad repellendum possessores montis timens, ne bona sua cum predis et ignis incendio desolarent, habens nichilominus cum suo exercitu presbyteros, qui sacramentum corporis Christi in tentorio exponerent et curienses eius sub specie duplici communicarent. Accidit autem, quod cum paucis [e*]) in Mendicum ad presenciam regis equitaret et ab eodem ad suum rediret exercitum, sacramentum altaris deponi et in antea sub duplici specie non communicare suis omnibus strictissime precepit, per quod apparere potuit, quod prefatam utriusque speciei communionem abiurando penitenciam a legato miser suscepit in anime sue magnum periculum, scandalum et damnum ostendens interius mentis sue duplicitatem, quam exterius pedum claudítas demonstrabat. Pro quo non defuit ulcio divina. Nam Nicolaus Hus capitaneus percipiens fratrum suorum in monte Hradisst gravamen cum ceteris in Praga Thaboriensibus statim XXV die Junii exiit Pragam nocte cum CCC et forte XL vel amplius equis in fratrum suorum auxilium et iuvamen et, cum XXX die Junii prefato monti in diescente apropinquaret, mox Thaborienses cum clamore valido monte descendentes irruerunt cum impetu in hostes suos montem obsidentes, qui deo autore attoniti et territi ad modicam se dantes defensam relictis multis 1420 rebus fugierunt. Quos cum Thaborienses sequerentur, occurrit Nicolaus Hus cum suo cuneo et simul de hostium exercitu, quamvis eorum forent XX super uno, multos prosternunt aliis vulneratis aliisque captis, deo gracias agentes redeunt ad montem cum triumpho. Et una prius hostium machina secata alteram cum pixidibus, tentoriis, ciphis seu cingulis vestibusque auro et argento preciosis, que inimici fugientes reliquerunt, cum ingenti gaudio recipientes, deo psallentes in montem suum Hradisst seu Thabor ascendunt unicuique, prout opus erat, de spoliis dividentes. Dominus autem de Rosis perveniens in suum castrum Crumlov omnes suos presbyteros in cunctis bonis suis sub utraque specie communicantes captivat et in turrim proicere iubet volens eosdem compellere ad abiurandum, prout ipse utriusque speciei communionem infideliter abiuravit.

Item [6]) eodem tempore nobilis Alsso de Wrzesstiow [7]), legis dei non modicus zelator, perpendens in Grecz et in confinio eius per monachos et sacerdotes utriusque sexus legem dei sectantibus gravissimas oppressiones, virginum et mulierum violaciones ac eosdem ad abiurandum crudeles impulsiones nutu dei in montem Cunieticz altum et firmum rusticorum ac carbonistarum multitudinem pro libertate communionis utriusque speciei congregavit. Ad quos Ambrosius presbyter de Grecz expulsus de Praga revertitur, ibidemque predicans et populum communicans et lachrimancium mentes in gaudium vertit. Et non multo currente tempore, scilicet XXVI die Junii ipse Ambrosius cum prefato Alssone et suis complicibus muros civitatis Grecz infra spacium unius hore [8]) obtinent et tocius civitatis in medio albo die fuerunt possessores. Captis adversariis civilibus clientes libere recedere permittunt. Pro quo itaque facto turbatur rex et omnes sibi adherentes, celeriterque barones regni cum suis gentibus ad nutum regis iter arripiunt Grecz

---

e*) Mělo by býti: quod cum cum paucis.

6) V. z Březové str. 381. — 7) Aleš z Risenburka na Vřešťově. — 8) Vavř. z Břez.: in brevi.

1420 circumvallandum. Quam tamen civitatem accedere non audent infra distanciam medii miliaris et fingentes literas, quod Praga civitas cum rege treugas pacis ad certum tempus acceptasset, quod et ipsi, hortantes, facere deberent. Et sic decepti acceperunt treugas tamdiu, donec infra triduum parti adverse non intimarent, et cognita falsitate prefatis subdolis treugis renunciantes civitatem expensis optime munierunt.

Item trigesima die Junii, que fuit dominica proxima post Petri, rex Sigismundus in castrum Pragense infra missarum solemnia a clero processionaliter pulsatis campanis suscipitur. Et eodem die in planicie montis ex adverso sancte Crucis monasterii [9]) tentoria ad expugnandam Pragam, velut civitatem hereticam, extenduntur. Ad hunc itaque campi locum intranei et extranei, Bohemi, Moravi, et Theutonici Bavari, Misnenses, Australes, Suevi, Turingi, Slesite et Prussii, Slavi, Poloni, Turci et Hungari, archiepiscopi, episcopi, duces, comites, marchiones ac orbis terrarum principes, nobiles et ignobiles, clientes, civiles et rustici quottidie affluebant totam planiciem montis usque ferarum ortum, oboram, occupantes [10]).

Ita quod estimacione veridica ad ducenta milia armatorum poterant estimari [1]). Et hii omnes propter cruciatam contra Bohemos erectam, velut contra hereticos, innocentes tamen [2]), necnon ad obtinendum a pena et culpa indulgencias ex mundi partibus advenerunt. Quottidie in vertice montis supra vineas stantes contra civitatem: ha! ha! hus! hus! Kaczer! Kaczer! prout canes ululabant. Et si quis a casu in manus eorum utriusque sexus pervenit Bohemus, eundem sine mora, nisi cito liberaretur, velud hereticum pertinacem sine omni audiencia comburebant. 1420

Et quamvis plures alternantibus diebus in arena, que circa insulam ex oposito curie archiepiscopi est sita, preludia bellica cum Pragensibus committerent, nunquam sine notabili damno recedebant. Et quod non facile creditur, rustici tres vel 4 togati, nullo ferro armati, solis trituris bene ferratis X vel XX hostiliter invadebant, eosdemque supra capita ferrea fortissime percucientes in fugam verterunt, alios prosternendo, denique nec obstacula molendinorum rumpere nec eciam ipsa molendina comburere, licet sepissime attentassent, dei auxilio potuerunt, sed semper aut percussi aut nichil facientes confusi recesserunt.

Item cum rex sic potenter campum, ut prefertur, teneret et intenderet montem prope patibulum, Witkowa hora dictum, gentibus suis obsidere, ut velut tercio castro Pragam sic stringeret, ut nullus undique civitati Pragensi liber pateret victualium accessus, hec presciens Zizka, Thaboriensium capitaneus, non differens statim in supradicto monte duo per modum stube disposuit fieri lignea propugnacula, que parvulo fossato circumfodit et muro ex terra et lapidibus circumdedit, per quod quidem propugnaculum salus facta est Pragensi civitati, ita quod in eodem loco hostes miraculose [3]) prostrati amplius civitatem sic hostiliter invadere non attentarunt [4]).

---

[9]) Srov. u Vavř. z Březové na jiném místě str. 384. — [10]) Tamtéž str. 383. — [1]) Srov. Vavř. z Břez. str. 384 s jiným počtem (150.000). — [2]) Tamtéž 383: propter cruciatam ... inique erectam. — [3]) Srov. tamtéž str. 389: facto miraculoso triumpho. — [4]) Odtud dále viz Kroniku Vavř. z Břez. str. 385 sl.

KRONIKA

BARTOŠKA Z DRAHONIC.

1419 Jul. 30 Anno domini MCCCCXIX dominica post s. Jacobi proiecti sunt et interfecti Nicolaus iudex et magister civium et iurati Nove civitatis Pragensis de pretorio per Zizkam et suos complices.

Rex Wenceslaus obiit. Anno dom. MCCCCXIX Aug. 16 feria IV post Assumcionem Marie obiit serenissimus et dominus, dominus Wenceslaus, Romanorum et Boemie rex, hora vesperarum in Novo Aug. 17 castro prope Cunraticz [a]) prope Pragam. Feria V in crastino Zizka cum suis complicibus ecclesias et monasteria Prage intrans ymagines fregit multas. Et eodem die monasterium Carthusiense per Aug. 18 eosdem est efractum et in crastino feria VI concrematum.

1420 *Rex Sigismundus (se) posuit ante Pragam.* Anno domini MCCCCXX circa festum sancti Johannis rex Sigismundus Ungarie posuit se in campis contra Pragam cum duobus marchionibus Misnensibus et tercio marchione de Durink et cum duce Austrie et cum ducibus Johanne, Ludvico, Przemkone, Johanne dicto Bieli et fratre suo et cum pluribus ducibus Slezie [1]) et cum Johanne, duce Bavarie, et aliis pluribus ducibus et comitibus, baronibus tam Boemie quam Ungarie et aliarum terrarum et provinciarum dominis.

Jul. 28 Eodem anno dominico post [b]) s. Jacobi predictus rex Sigismundus coronatus est in regem Boemie in ecclesia Pragensi sancti Viti per dominum Conradum, tunc archiepiscopum Pragensem, in presencia baronum Boemie et marchionum, ducum et dominorum suprascriptorum.

Eodem anno feria V post Jacobi predictus rex, marchiones, duces, comites et barones de campis a Praga recesserunt et quedam gentes dicti regis castrum Pragense de mandato ipsius regis obsederunt et ibi se usque festum sancti Viti [2]) defenderunt viriliter Pragensibus. 1420 Jul. 31 (1421 Jun. 15)

Eodem anno feria VI [3]) circa festum sancti Egidii circumvallatum est castrum Wyssegradum et gentes regis predicti per cives Pragenses, ubi ipsos pixidibus et machinis lucrare conabantur. (Sept. 1)

Eodem anno feria VI ipso die Omnium sanctorum in ortu et post ortum solis predictus rex commisit bellum et intravit cum civibus Pragensibus, domino Boczcone, domino Crussina [4]), domino Hinkone de Colstein et alliis ipsorum complicibus in campis (circa) [c]) Wissegradum iacentibus, ubi ex gentibus regis bene trecenti barones, milites et clientes et quidam dux Bosnensis sunt interfecti et de gentibus Pragensibus eciam nonnulli perierunt, sed tamen Pragenses in campis remanserunt. Et eodem die hora meridiei datum est castrum Wissegradense Pragensibus per nobilem Johannem de Bozkowicz et alios milites et clientes dicti regis propter esuriem. Nov. 1

Anno domini MCCCCXXI dominico ante Viti castrum Pragense per gentes predicti regis Pragensibus est condescensum per tractatus oportunos, quia ante dictum castrum Pragenses nonnulla tempora et gentes Conradi archiepiscopi predicti et domini Nicolai de Budina [5]) iacuerunt in obcircumvallacione. 1421 Jun. 8

---

[a]) cod. Cunradicz. — [b]) cod. ante. — [c]) Dobner Monum. IV, 145 doplnil *ad*.

[1]) Jan Minsterberský, Ludvík Lehnický a Břežský, Přemek Opavský, Jan Zahanský. Srov. Grünhagen Die Hussitenkämpfe der Schlesier (Breslau 1872) 26—27, Tomkův DP. IV, 71. — [2]) Přibližně; hrad Pražský se vzdal dne 7 června 1421. — [3]) Dle Vavř. z Březové počalo se obležení Vyšehradu 15 září. Bezpochyby by tu slova „feria VI“ měla se vynechati. — [4]) Viktorin Boček z Poděbrad, Hynek Krušina z Lichtenburka. — [5]) Mikuláš Zajíc na Budyni. Tatáž událost vypravuje se něco níže podruhé, s tím rozdílem, že se tam jmenuje Jan Zajíc na Budyni.

1421 Anno domini MCCCCXXI predicto a medio quadragesime usque festum Penthecostes fortalicium Tussen, Brodam Boemicalem, Kurzim, Coloniam, Montes Cutnas, Czaslaviam, Nymburkam, castrum Lichymburg et omnes civitates regine in districtu Grecensi et civitatem Mielnik, Veronam et Lithomierzicz per tractatus et lucraciones hostiles et conflictu acquisiverunt.

Jun. 8 Anno domini MCCCCXXI dominico ante Viti nonnulli domini, milites, clientes et gentes domini regis predicti circumvallati (per) Pragenses, dominum Conradum, archiepiscopum Pragensem, dominum Johannem de Budina mediantibus tractatibus de castro Pragense ad alia castra dicti domini regis equitavimus.

1422 c Mai. 8 Anno domini MCCCCXXII circa festum s. Stanislai [6]) venit dux Sigismundus Litwanie cum Polonis bene cum septem milibus equorum Pragam ipsis ad iuvamen.

Mai. 20 Eodem anno Pragenses cum gentibus dicti ducis feria IV ante Urbani [7]) castrum Carlstein circumvallaverunt et dure cum magnis pixidibus et quinque machinis per potenciam lucrare nitebantur, ubi quam plures ex Pragensibus et Polonis diversimode de castro sunt interfecti tunc domino Sdeslao dicto Tluxa de Burzenicz et per alios milites et clientes regis Sigismundi tunc in eodem castro degentibus et se defendentibus [d]): et ibi usque ad dominicam proximam ante fe-
Nov. 8 stum s. Martini Pragenses in acquirendo iacuerunt et treugis pacis inter se factis usque ad unum annum Pragenses de campis recesserunt Carlsstain.

c Sept 8 Eodem anno dominus Hanussius [e]) de Colowrat circa festum Nativitatis b. Marie habens secum CIV equites Alssikonem capitaneum et Przibramenses eorum trecentos vicit in campis per conflictum et ultra XXX interfecit et CXXIV captivos [f]) ad castrum adduxit.

Eodem anno in vigilia Nativitatis domini predictus dux Sigismundus Litwanie cum suis gentibus de Praga recessit et successive ad domicilia (r)evenit. 1422 Dec. 24

Anno domini MCCCCXXIII Zizka cum suis Pragenses prope Grecz vicit circa Corporis Cristi [8]). 1423

Anno domini MCCCCXXIV Zizka cum suis et Johanne [g]) Bzdinka [9]) et complicibus Pragenses mediante conflictu vicit et ipsis multos currus cum pixidibus recepit; CCC et (ultra) [g*]) hospites Pragenses interfecti; et factum est feria V ante Viti in illa sillaba Jul pri mi prope fortalicium Malessow retro Montes Cuthnas; et dicebatur a veridicis [h]), quod ex utraque parte MCCCC sunt ibi in loco interfecti, inter quos ex parte Pragensium interfecti sunt strenui milites Turkowecz tenens Pragense vexillum in manibus, dominus Hlas, Wykerz [i]) iuvenis, Hlawacz de Destnycz [10]) et CCCXXVI hospites Pragenses preter advenas et mechanicos Pragenses. 1424

Eodem anno feria V ipso die s. Petri et Pauli apostolorum predictus dux Sigismundus Lithwanie iterum Pragam venit habens CCCC equites. Jun. 29

Eodem anno circa festum sancti Spiritus Zizka cum suis complicibus, cum Johanne Bzdinka et aliis multa opida, villas inter Glatoviam usque circum Plznam concremavit et usque Kralowicz, quos insecuti sunt hostiliter nobiles domini Hanuss de Krassow dictus Kolowrat, dominus Johannes dictus Hanowecz et dominus Krussina de Sswamberk, dominus Wilhelmus de Swihow, Burian Czalta [1]) et alii tam equites quam pedites de districtu et civitate Plznensi et de Carlsstain et Podbrdii et insecuti sunt eum de Plzna usque medium miliare retro Kralowicz cupientes secum conflictum intrare, qui Zizka, ut dicebatur a veridicis, habuit CCCCC equites et VII milia peditum cum CCC curribus et fugit

[d]) ita cod. — [e]) cod. Hanussii. — [f]) cod. captivi. — [g]) cod. Johannes. — [g*]) Doplnil Dobner. — [h]) cod. venditis. — [i]) cod. Wylerz.

[6]) Přibližně: do Prahy vjel teprv dne 17 května. — [7]) Srov. Tomkův DP. IV, 252. — [8]) Míněna jest bitka u dvora Strachova dne 4 srpna; udání časové „kolem Božího těla“ (3 června) jest nesprávné. — [9]) Jan Bzdinka (také Hvězda) z Vicemilic. — Bitva u Malešova svedena byla ve středu dne 7 června a ne 8 ve čtvrtek na týden před sv. Vitem. Slabika Jun (ne Jul) v Cisiojanu patří k 8 červnu. — [10]) Petr Turkovec, Jan Hlas z Kamenice, Čeněk Vikeř z Myšlina, syn někdejšího místopurkrabí Pražského, Hlaváč z Deštnice. — [1]) Jan Hanovec ze Švamberka, Hynek Krušina ze Švamberka, Vilém Švihovský z Risenberka, Burian Calta z Kamenné Hory.

1424 in Zacz, persecutores vero in Plznam revertentes in crastino versus Glatoviam processerunt, quia Zizkoni CCC viros ad iuvamen dederunt; Jun. 20 et feria III post festum Spiritus sancti [2]) suburbium in Glatovia et aliquot villas et molendina circum Glatoviam in medio miliari concremaverunt.

c Jul. 4 Eodem anno circa festum sancti Procopii revenit dux Sigismundus Litwanie Pragam et Pragenses ipsum pro domino susceperant de facto, sed non iure [3]).

Jul. 13 Anno domini MCCCCXXIV feria V ipso die sancte Margarethe Johannes Bzdinka et Podstawek et Hyhal [k]) cum ipsorum complicibus obsederunt montem Ostromecz supra Multaviam.

1425 Anno domini MCCCCXXV Rohacz et Johannes Bzdinka, post mortem Zizkonis sui sequaces, et dominus Bohuslaus de Sswamberk circa Apr. 8) festum et ante festum Pasce potenti manu ad Pragam venerunt et eam in nocte vi [l]) [4]) per muros et per scalas lucrare hostiliter conabantur, quos [m]) Pragenses cum scalis a muris reverserunt.

Deinde eadem septimana ad Slanam venerunt et XII diebus iacuerunt et XII die ipsam civitatem lucraverunt per potenciam, ubi multos nobiles, clientes et cives domini Hinkonis de Colstain captivarunt ad CC et paucos vivos dimiserunt, reliquos cum civitate concremaverunt, deinde mox in Rudnicz venerunt et non valentes castrum lucrare civitatem concremaverunt.

Mai. 2 Deinde ipso anno die s. Sigismundi ad castra Zebrak et Tocznik venerunt equitum noningenti et peditum VII milia et per tres dies non valentes castra lucrare civitates Zebrak et Horzowicze concremaverunt; et dominus Hanusius de Kolowrat tunc castrum Zebrak tenuit.

Apr. 28 Eodem anno sabbato ante festum Philippi et Jacobi Ottik Laut de Vlazowicz cum Olamiro [n]), Gindrzisskone et quodam dicto Mislynsky cum centum viginti sociis suis castrum desolatum Nyzmburk [5]) obsedit et mox in crastino dominico 1425 Also de Holicz et Hanus de Kolowrat per sturm Apr. 29 lucraverunt et dictos captivarunt et viginti eorum interfecerunt.

Deinde traxerunt inter castra idem Krassow et Libstain et non sperantes, se aliquod istorum castrorum lucrari, multas villas dominorum castrorum predictorum, domini Friderici [6]) et domini Hanussii de Colowrat, excremaverunt.

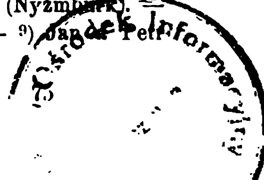
Deinde idem Bohuslaus de Sswamberk, Rohacz, Johannes Bzdina, Hertwik [7]), cives de Grecz regine, de Zacz, de Glatovia, de Piska, de Sicca, de Domazlicz, tunc regis Sigismundi inimici, (venerunt) ad fortalicium Sswihow tunc domini Wilhelmi de Skala cum octo milibus peditum et mille et ultra equitum, cum tribus machinis et pixidibus magnis et ibi per quindecim dies iacentes fossata detraxerunt [8]) et fortalicium per tractatus acquisiverunt et centum triginta captivos in iopulis de fortalicio, sed pro captivis ire permiserunt [nn]).

Eodem anno feria II ante Corporis Cristi Jun. 4 idem dominus Bohuslaus de Sswamberk, Johannes Bzdina, Johannes Zmrzlikonis filius et Petrus [9]), Buzko Pilikonis de Smolotil [10]) venerunt ante fortalicium Oborzistie, cuius tunc erat dominus Henricus de Dorenstain dictus Kolman, natus vero in Krzikawa, et eundem ibidem circumvallaverunt cum quadraginta (peditibus) et X equitibus et cum pixidibus, sagitabant ut caput lapidibus super fortalicium et ibi per tres dies iacentes ipsum fortalicium mediantibus tractatibus acquiseverunt, sic quod idem Henricus Colman se dedit cum aliis sociis in captivitatem super ipsorum gracia, qui ipsum sic suscipientes ipsum Henricum Kolman, Ulricum dictum Holeska, Sigismundum dictum Stezka de Sokolowicz, dictum Czrt cum aliis septem ligantes cremaverunt XI ipsos, reliquos vero in captivitate, videlicet Petrum Ta-

---

[k]) cod. Ethyhal; et Hyhal Palacký (Würdigung). — [l]) cod. VII. — [m]) cod. qui. — [n]) cod. Slamiro. — [nn]) cod. promiserunt.

[2]) Míněn tu nejspíše čtvrtek po neděli svatodušní (15 červenec); tedy v úterý potom bylo by dne 20. Rozumíme-li sv. Duchem neděli svatodušní (11 června), vzniknou obtíže. Srov. Palackého D. III, 2 str. 203 a Tomkův DP. IV, 304. — [3]) Táž věc (viz svrchu) vypravuje se po druhé. — [4]) Srov. St. Letop. — [5]) Nižbor (Nyžmburk). — [6]) bratr Hanušův. — [7]) Jan Hertvik z Rušinova. — [8]) K výkladu srov. Tomkův DP. IV, 325. — [9]) Jan a Petr Zmrzlíkové z Orlíka. — [10]) Buzek ze Smolotel.

1425 zowecz, qui ante fortalicium in primo ipsorum adventu erat ex inproviso captivatus, cum aliis in fortalicio captivatis XLV in eorum detinent captivitate et fortalicium similiter excremaverunt
Jun. 6 in vigilia corporis Cristi cum XI suprascriptis [o]).

Deinde eodem anno, videlicet MCCCCXXV processerunt hostiliter ad castrum Wozycze et ibi cum machinis et pixidibus magnis per quinque septimanas iacentes et tres dies ipsum castrum mediante tractatu, sic quod tantum duo capitanei [1]) se in eorum militarem darent captivitatem, lucraverunt, alios liberos dimiserunt et ipsum castrum rupuerunt; et ibi fuit Bzdina letaliter sagittatus.

Deinde [p]) eodem anno ad castrum Kamenicze, in quo virgo de genelogia dominorum de Usk erat, processerunt et ibidem cum gentibus domini Menhardi de Nova domo conflictum habuerunt et vicerunt et quosdam interfecerunt, quosdam captivaverunt et quidam in castrum fugierunt, ubi per XIV dies iacentes ipsum castrum cum machinis et pixidibus lucraverunt et eorum XL captivarunt in militarem captivitatem et ipsum castrum ruperunt [2]). Ibidem mortuus est Johannes Bzdinka et dominus Bohuslaus de Sswamberk in locum ipsius in capitaneitate [q]) successit.

Eodem anno, videlicet MCCCCXXV ante festum sancti Wenceslai in Austriam processerunt et ibi multa dampna intulerunt et ante festum sancti Martini [3]) ad civitatem Recz venerunt et ibi per XIV dies iacentes ipsam civitatem hostiliter lucraverunt et ibidem comitem eundem cum filio et uxore dictum de Herdek [4]) cum multis militibus et clientibus captivarunt et Pragam adduxerunt et in eadem civitate multos interfecerunt, reliquos cum civitate concremaverunt. Et idem comes Prage in captivitate existens post duos annos diem suum clausit extremum ad festum sancti Spiritus. Sed ante dictam civitatem 1425
Recz dominum Bohuslaum capitaneum ad caput letaliter sagittarunt et post paucos dies mortuus est.

Et ex predictis gentibus due secte facte sunt, quarum una Taborensis, alia vero Orphanorum appellabantur, ubi (inter) [r]) Taborienses quidam Bleh [5]) primo et presbiter Procopius, inter vero Orphanos, quondam gentes Zizkonis, quidam Kunes [6]) et Kralowecz [7]) pro capitaneis successerunt. 1426

Anno domini MCCCCXXVI post festum Pasche [8]) predicte gentes ad Pragam venientes una cum Pragensibus simul versus civitatem Ust super Albea processerunt et ipsam civitatem circumvallaverunt et machinis et pixidibus et per fossiones (et) subfossiones sub muros et fossata ipsam civitatem lucrare conabantur, super quam defendendam marchiones Misnenses suas gentes ipsorum ad liberandum eos usque [s]), ut dicebatur veridice, equitum decem milia et peditum viginti milia disposuerunt, inter quos erat capitaneus quidam dominus Okss [9]) et dominus de Waydow et de Sswarczpurk et alii comites, domini ipsorum marchionum, et versus ducem Sigismundum Litwanie, qui inter Pragenses erat capitaneus, cum quo erat dominus Boczko de Podiebrad, dominus Hynko de Colsstain et quidam domini de Moravia, videlicet de Towaczow et domini Petri filius de Straz [10]) et prescripti capitanei et presertim presbiter Procopius; et sic hinc inde ad se invicem cum curribus, cum pixidibus, cum peditibus et equitibus aciebus ordinatis in bellum prope predictam civitatem processerunt et multis interfectis hinc et inde Misnenses fugam dederunt, ubi insequendo eos pars adversa bene, ut dicebatur, duo milia interfecerunt et alia duo milia per calorem et pulveres in armis fatigati sunt in loco et in via mortui, quia ipsos per

---

[o]) cod. eorum XI suprascriptos. — [p]) In m. Conflictus fuit apud piscinam, quae in hodiernum diem appellatur kalich. — [q]) cod. captivitatem; in capitaneitate in m. — [r]) cod. ubi; inter d. — [s]) cod. unde.

[1]) Jeden z nich byl Materna z Ronova. Vožice se vzdala v druhé polovici října 1425. Srov. Palackého D. III, 2 str. 239; Tomkův DP. IV, 329. — [2]) Bitka svedena dne 31 října. Palackého D. III, 2 str. 243. — [3]) I toto udání (před 11 neb 12 list.) jest chybné. Stalo se to něco později. Leda by se byli od knížete Sigmunda Korybutovice již před dobytím kláštera Louky u Znojma (12 listop.) odloučili. — Město a hrad Reteč vzaty dne 24 list. 1425. — [4]) Jan z Hardeka. — [5]) Jan Bleh z Těšnice. — [6]) Kuneš z Bělovic. — [7]) Jan Královec. — [8]) Udání přibližné. Srov. Tomkův DP. IV, 349. — [9]) Nejvyšším velitelem byl Boso z Fictum. — [10]) Václav syn Petra Kravařského ze Stráže.

1426 Jun. 16 $1\frac{1}{2}$ miliare insequebantur necando seu eos interficiendo; et hec facta sunt ipso die dominico post *Sic mane*, quare nullus die dominico conflictum sapiens intret, quia Misnenses inceperant.

Eodem die hii, qui in dicta civitate erant circumvallati, pre timore de civitate fugierunt et ipsi ipsam civitatem intrantes milites utriusque sexus interfecerunt et ipsam civitatem concremaverunt (cum) nonnullis hominibus.

Immo pre timore Misnenses castrum Plangstain domino Sigismundo de Dieczin tunc dederunt non ausi diucius ibi manere, qui per plura tempora ipsum in sua habebant potestate [ss]).

Apr. 26 Anno domini MCCCCXXVI feria VI ante Philippi et Jacobi apostolorum B. cepit infirmari in oculo sinistro et infirmabatur quatuor septimanas et causa infirmitatis, ut creditur, balneum et cruda assa et multa comestibilia.

Jul. 19 Eodem anno feria VI ante festum sancte Marie Magdalene idem cepit infirmari in oculo dextro ex causa balnei et bibicione vini rubei et tristicia et infirmabatur usque post festum sancti Laurencii.

Aug. 10 Deinde presbiter Procopius, capitaneus Taboriensium, et Kunsso et Kralowecz, capitanei Orphanorum, illius secte per Zizkam relictorum, cum Pragensibus, dicto duce Sigismundo Litwanie et cum domino Boczkone de Podiebrad in displicenciam [t]) inierunt pro eo, quod ulterius cum ipsis in campis iacere noluerunt. Tandem post tres vel quatuor septimanas post predictum [tt]) prefati presbiter Procopius, Kunsso et Kralowecz cum eorum sectis castrum Podiebrad et dominum Boczkonem predictum circumvallaverunt et ipsum cum magnis pixidibus et machinis hostiliter conabantur expugnare ultra quinque septimanas et nequientes lucrare ob duram defensionem et audacem abinde recesserunt. Eodem anno post tres vel maxima post quatuor septimanas idem dominus Boczko ante Nymburgam civitatem cum complicibus conscriptarum sectarum, qui ipsam civitatem tunc tenebant, conflictum intravit et [u]), priusquam sue [uu]) tote gentes, quos secum in campis habebat, advenerant, ipse dominus Boczko fuit letaliter sagittatus et post paucos dies mortuus. 1426

Eodem [1]) anno ipso die sancte Marie Nivis gentes marchionum Misnensium contra Pragenses, dominum Hinkonem de Kolstain, qui circumvallaverant castrum Pontem, dictum Most, et ipsum per plura tempora retroacta [v]), ut puta per quinque septimanas, cum aliis eorum subscriptis complicibus per machinas et pixides magnos et per sturm ipso die ultimatim lucrare conantes, tandem gentes Misnenses contra ipsos bello processerunt cum equitibus, pedestribus et curribus et sic se invicem percusserunt, quod ex utraque parte ad XV centena fuerunt interfecti; et sic a se ipsis recesserunt, nocte vero adveniente Pragenses de campis fugierunt et in loco unum magnum pixidem olim Montanorum et machinas et nonnullos currus dimiserunt, Misnenses vero adhuc in ipso die ad castrum predictum et civitatem equitaverunt, in crastino vero ipsum pixidem et machinam cum [w]) rebus per Pragenses relictis Misnenses cum civibus dicte civitatis ad civitatem Pontem receperunt et communiter dicebatur, quod hinc inde equalitas fuit interfectorum.

Zleby.

Anno domini MCCCCXXVII predicti capitanei cum eorum sectis tempore quadragesime 1427 et post [2]) versus Zitaviam processerunt et ibi quodam modico conflictu prehabito ad civitatem dictam Laub [3]) retro Gerlicz et civitatem dictam Colperk [4]) venientes expugnaverunt et predam magnam receperunt et civitates ipsas concremaverunt et destruxerunt, ymmo et districtus ipsorum per aliquot septimanas iacentes in campis ibidem et pecudes in magna multitudine secum in Boemiam adduxerunt.

[ss]) cod. . . . potestate residuum eiusdem anni vertendo folium. (Slova ta v předloze, ze které tento rukopis byl opsán, dle domněnky Palackého připsána byla na konci stránky. [Würdigung 221.] Nyní čtou se u prostřed stránky.) — [t]) cod. displicencia. — [tt]) cod. predictam. — [u]) cod. ut. — [uu]) cod. suo. — [v]) cod. retracta. — [w]) cod. et.

[1]) K odstavci tomu, v němž spleteny nejspíše události z dvou roků, 1421 a 1426, viz Tomkův DP. IV, 356. Bitva před Mostem svedena v den Matky Boží Sněžné (5 srpna) roku 1421. — [2]) Výprava počala se teprv po velkonoci. — [3]) Lubno. — [4]) Goldberg ve Slezsku. Město vzato dne 19 května.

1427 Apr. 20 Deinde post festum Pasce [5]) ad castrum Czerwena hora domini Hinkonis de Abrspach [6]) venerunt et ipsum circumvallarunt et per aliquot dies ibi iacentes ipsum castrum tractatibus mediantibus, sic quod gentes de eodem liberos abire permiserunt, aquisiverunt et ipsum castrum concremantes deinde rupuerunt.

c. Jun. 8 Deinde circa festum Penthecostes ad civitatem et castrum Zleby, quem [w*]) tunc dominus Hassko de Dietenicz [7]) tenebat, venerunt et ibi per aliquot septimanas dure machinis et pixidibus magnis ipsum castrum lucrare conantes ipso
Jun. 24 die s. Johannis Baptiste per tractatus, sic quod hos [ww]), qui in castro et civitate erant, liberos abire dimiserunt, aquisiverunt. Et primo ipsorum adventu civitatem cremaverunt, deinde post castri dacionem et ipsum castrum excremaverunt et deinceps rupuerunt.

Zluticz.

Anno domini MCCCCXXVII marchiones cum Misnensibus, Brandeburgensibus et langravius de Durink necnon duces Bavarie Hanusius, Fridericus langravius cum aliis principibus et comes de Swarczpurk ac episcopi Magutinensis et de Tryr, de Pamberg, de Wirczpurk et multi alii episcopi et principes ipsa septimana post festum sanctorum Petri et Pauli apostolorum ad Boemiam venerunt cum gentibus civitatum imperii et venerunt in civitatem Zluticz et ob timorem Jakubko, capitaneus Wiklefistarum [8]), cum suis complicibus de civitate eadem fugierunt et Teutunici ipsam intraverunt et domino Alssoni de Sstermberk alias [x]) de Holicz eandem civitatem restituerunt.

Jul. 23 Et deinde feria IV ante s. Jacobi civitatem Mizam circumvallarunt, que ipso anno ante carnisprivium [9]) erat in nocte per [y]) Przibikonem de Klenowy et gentes Zmrzlikonis per scandicionem aquisita, et ibi ipsum Przibikonem bene cum ducentibus [yy]) equitibus, ipsius complicibus, circumvallarunt et de magnis pixidibus ipsam civitatem sagittaverunt. Pragenses vero cum presbitero Procopio et aliis sectis Taboriensium et Orphanorum cum aliis eorum capitaneis et eorum complicibus, inter quos nullus notabilis dominus erat terrestris, congregantes de civitatibus et villis ad XV centena equitum et XVI milia peditum cum curribus et pixidibus eorum versus predictos principes, qui ut dicebant, plus quam LXXX milia equitum et tantum vel plus peditum [z]), processerunt; ex parte vero Teutunicorum et cum ipsis erant domini Krussina de Sswamberk, Wilhelmus de Sswihow [10]) et alii milites et armigeri districtus Plznensis et gentes civitatum Plzne et Tachowie. Et cum predicti Taborienses et Pragenses ad ipsos Theutunicos appropinquaverunt per tria adhuc miliaria vel citra, predicti principes a dicta civitate Myza versus Bavariam fugierunt, in qua fugacione pixidem magnam domini regis Sigismundi predicti [1]) principes [a]) per cives Plznenses mutuatum in Thachovia reliquerunt, soli vero cum curribus ultra silvam ad propria redierunt. Inter quos, ut dicebatur veridice, erat quidam cardinalis a domino papa datus [2]), ut cum ipsis in campis contra hereticos et Wiclefistas procederet, qui cardinalis in huiusmodi fugacione et fuga ante ipsos vexilla, videlicet pape, imperii et crucem ostendit et erexit, ut recordati fugam non darent, et ipsos multis verbis ammonens, ultimo videns, se nichil idem cardinalis pro se proficere, vexilla distraxit et in terram ante ipsos Teutunicos proiecit et ipsos non modice maledixit [3]). Quidam vero miles dictus Camrowecz: nescio, contra quem fugere, neminem video inimicum. Et sic cum domino Wilhelmo de Sswihow in Thachoviam equitaverunt. Et hec fugacio facta fuit post sancti Jacobi [4]).

[w*]) ita cod. — [ww]) cod. hii. — [x]) cod. Aless. — [y]) cod. quam. — [yy]) ita cod. — [z]) Ve větě schází časoslovo. V rukopise Boleluckého pozdější rukou doplněno *habebant*. Srov. Dobner. 154. — [a]) cod. principis.

[5]) Udání časové mohlo by platiti přibližně jen o počátku obležení skrze Hradecké, Jaroměřské a Dvorské. Hrad se vzdal, když k obléhajícím vojsko Sirotků ze Slezska se vracejíc se připojilo, (dle St. L.) o sv. Duše (8 června). — [6]) Hynek z Dubé. — [7]) Hašek Ostrovský z Valdstejna jinak z Dětenic. — [8]) Jakub Bílinský ze Vřesovic. — [9]) Dle St. Let. Stříbro dobyto již dne 28 září 1426. O účastnících výprav, knížatech německých, viz Bezold I, 109 sl. a Tomkův DP. IV, 387. — [10]) Hynek Krušina ze Švamberka a Vilém Švihovský z Risenberka. — [1]) Dle St. Let. byla to puška nebožtíka krále Václava Chmelík. V. níže. — [2]) Jindřich Winchesterský. — [3]) Srov. Bezold K. Sigmund und die Reichskriege gegen die Husiten II, 117. — [4]) Bylo to 4 srpna (první pondělek v srpnu).

1427 Feria vero II post festum Jacobi [5]) predicti Thaborienses cum Pragensibus ante Thachoviam venerunt et ipsam civitatem circumvallaverunt et nonnullis diebus, citra tamen unam septimanam, ibi iacentes ignem ad civitatem de balistis sagittantes ipsam civitatem incenderunt et in muro foramina effodentes ad civitatem vi [b]) pervenerunt et ibi in platea predictum militem Camrowecz cum quinquaginta ipsius sociis, Theutunicis et Bohemis, interfecerunt, predictus vero dominus
(Aug. 11) Wilhelmus de Sswihow cum domino Henrico dicto Žito [6]), cum ipsorum clientibus et civibus ad castrum ibidem fugierunt et ibi se usque ter-
(Aug. 14) cium diem defenderunt et ultimo ad ipsorum captivitatem militarem se dederunt eorum, ut dicebatur [c]), noningenti. Et ibi pixidem dictum chmelik magnum receperunt. Post paucos dies dominus Wilhelmus predictus cum magistro Arnosto et eorum XXII de campis ipsis de captivitate evaserunt. Deinde ad castrum Rupow processerunt et dominus castri eiusdem [7]) cum ipsis Taboriensibus concordiam fecit et ad campos se cum ipsis converit et processit. Deinde ad civitatem Plznam processerunt et non valentes eandem lucrare treugas pacis ad festum Georii fecerunt.

Dominus Hynko Pragam venit.

Sept. 6 Anno eodem, videlicet MCCCCXXVII, sabbato ante Nativitatem beate Marie Virginis mane dominus Hinko de Kolstain, Johannes Smirziczky, dominus Venceslaus miles de Raczinawes, dominus Ahnik miles [d]), dominus Venceslaus miles dictus Smatlay [8]), Parczifal de Winarzicz et alii clientes et armigerii ipsorum cum gentibus domini Johannis de Opoczen [9]) et domini Puothe de Czastolowicz, domini Michalczonis [e]) [10]), universo eorum bene equites CCC et quinquaginta vel citra, Pragam sperantes in eorum promissa et iuvamen portis apertis ad Maiorem civitatem ad plateam sive circulum venerunt et clamantes heslo „pax sancta“ expectabant a civibus adherenciam et iuvamen, 1427
qui ipsis nichil iuverunt, sed portis et cathenis reclusis [f]) ipsos hostiliter sagittaverunt et percusserunt ex omnibus partibus. Ipsi vero videntes tradimentum evidens ad cathenas venientes cum gladiis et cultellis aliquot cathenas effregerunt, circa quam effraccionem nonnulli [g]) ipsorum sunt interfecti, et dominus Hinko ad quamdam domum dictam ad Elefantes [1]) fugit et ibi de domo est proiectus et interfectus, alii vero de Maiori civitate cathenis effractis ad Novam civitatem pervenerunt et quidam in domibus, ut Parcifal, se absconderunt [h]) et quidam ad Wissegradum venientes per muros, alii per fenestras saliverunt et deinde per Multaviam in Carlstain eorum quinque fugierunt, in quo conflictu bene centum interfecerunt et CCXXXI captivarunt et ex ipsis quendam Venceslaum Gynecky [2]) decollaverunt cum eorum buotine [i]) et sic quod forte vix XV evaserunt.

Eodem anno feria V post Nativitatem beate Sept. 11
Marie Virginis presbiter Procopius et Thaborienses et Orphani cum eorum complicibus eorum bene ad X milia peditum et VIIIC equitum Pragam cum eorum [3]) voluntate venerunt et pixidem magnum chmelik secum ibidem adduxerunt cum eorum curribus et pertinenciis.

Deinde quia civitas Colonia se a Pragensibus alienaverat et pro capitaneo dominum Hasskonem de Dyetenicz ipsis reciperant, qui domino regi et duci Austrie, qui filiam dicti domini regis habebat, videlicet dux, adheserat viceversa, videlicet dominus Hassko: extunc predicti presbiter Procopius, Thaborienses, Orfani et Pragenses civitatem [k]) ipsam Coloniam circumvallaverunt et per XIII septimanas ibi magnis machinis et pi- Sept. 14
xidibus et per multiplices astucias ipsam civitatem acquirere continuantes, tandem non valentes malivole eam aquirere per tractatus amicabiles et de voluntate civium Divisius Borzecz [4]) cum

---

[b]) cod. VII. — [c]) cod. dicebat. — [d]) Dobner 155 (dle Boleluckého): Ahnik Wambersky miles. — [e]) cod. Michalczone. — [f]) cod. partis. V Boleluckého opise (Dobner 156) pozdější rukou opraveno: ***plateis cathenis reclusis.*** — [g]) cod. ûl. — [h]) cod. qui se absc. — [i]) ita codex. — [k]) cod. per civitatem.

[5]) Nejbližší pondělek po sv. Jakubě byl dne 28 června, druhý dne 4 srpna. Srov. předešlou pozn. Srov. Palackého D. III, 2 str. 289. — [6]) Jindřich Žito z Jivjan. — [7]) Jan z Roupova. — [8]) Šmatlavý. — [9]) Jan Městecký z Opočna a Heřmanova Městce. — [10]) Jan Michalec z Michalovic na Bezdězi. — [1]) Na rohu Staroměstského rynku a Dlouhé třídy. — [2]) Václav z Jince. — [3]) Totiž Pražanův. Srov. Tomkův DP. IV, 396. — [4]) Diviš Bořek z Miletínka, hejtman v Kolíně.

1427 C ipsius et dominorum Johannis de Miestecz et Puothe de Czastolowicz familiaribus de ipsa civitate cum rebus ipsorum equitaverunt. Et qui ante civitatem iacuerunt, se de ipsa civitate in- (Dec. 16) tromiserunt.

Aug. 23 Eodem anno sabbato ante Bartholomei Bolochowecz, Sigismundus et Buzko armigeri tunc in Carlsstain degentes cum familiaribus dicti castri quendam predonem dictum Zakon de Ostromecz metseptimum prope opidum Mnissek interfecerunt in spolio repertos de secta Thaboriensium et sex evaserunt, licet ipsorum adhuc tres graviter vulnerati.

Eodem anno [5]) predictus presbiter Procopius dictus Holy, capitaneus secte Taboriensium, et secundus Procopius presbiter, capitaneus secte relicte Zizkonis, qui se Orphanos appellaverunt, cum eisdem sectis et cum Pragensibus versus Ungariam [l]) traxerunt et ibi multas civitates, videlicet Brodam Ungaricalem etc. et multa opida et fortalicia aquisiverunt. Ymmo ante civitatem Prespurk suburbium excremaverunt, deinde ante Wiennam processerunt, sed illuc per Danubium venire non valentes ex ista parte in Austria per voraginem ignis magnum nocumentum fecerunt.

1428 Deinde anno domini MCCCCXXVIII se in Slesiam diverterunt et prope civitatem Nissam castra metarunt, dominus vero Puota de Czastolowicz [6]) cum gentibus dicti episcopi [7]) in civitate eadem [m]) erat, quidam vero de suburbio et villani, qui convenerant, de suburbio contra ipsos exiverunt. Ipse vero secte cum curribus et ipsorum armis et pixidibus [n]) contra ipsos processerunt et conflictum inierunt, tandem qui de civitate exiverunt in suburbium venerunt. Et ibi aliquot milia hominum utriusque sexus interfecerunt et suburbium excremaverunt et, nisi dominus Puotha de Czastolowicz cum suis et sibi adherentibus viriliter non [8]) defendisset, eciam et ipsam civitatem lucrassent.

Deinde anno eodem versus civitatem ducis 1428 Ludvici dictam Brzych [9]) processerunt et in via in medio multas civitates, opida, fortalicia, ymmo et castrum dictum Sobotka obsederunt et suos familiares ibidem, videlicet dominum Plichtam de Zirotin iuniorem et alios ibidem dimiserunt, ad civitatem vero Brzych venientes ipsam, cum pauci erant defendentes, intraverunt et ipsam expoliantes excremaverunt, ymmo et civitatem dictam Ostryhom seu Strig [10]) similiter destru- Mart. 28 xerunt et alias plures civitates et opida et fortalicia in eodem districtu aquisiverunt et destruxerunt [o]) et excremaverunt ante et post festum Pasce et Penthecostes et circa et abinde multa milia pecorum et pecudum in Boemiam apulerunt. Qui in reditu divisi, tandem secta Orphanorum cum Pragensibus in Bavariam processerunt circa festum Urbani et illuc venientes civi- Mai. 25 tates Pernow, Mnichow [1]) et alia opida aquisiverunt, quia ipsas non defenderunt, et ad piscinam magnam langravii venientes obstaculum suffoderunt et piscinam destruxerunt et ante Cubam [2]) multum nocumentum fecerunt; deinde Pragam sunt reversi circa festum Margarethe [3]). Secta vero Thaborensium illa septimana feria V Jul. 8 ante festum Margarethe castrum et civitatem dictum Bechynie circumvallaverunt et in quatuor partibus circumiacuerunt, inter quos fuit capitaneus presbiter Procopius, et ibi circa XV septimanas iacuerunt castra metati [p]) et pixidibus magnis et minoribus multis et machinis ipsum castrum et civitatem lucrare per violenciam conantes; ultimo Hencz de Lazan [4]) cum prodomino castri et quidam Kokot capitaneus ulterius resistere non valentes et cum ipsis alii ultra centum, licet multi vulnerati, per tractatus, quod ipsos solos liberos dimiserunt, de ipso castro et civitate ipsis condescenderunt illa septimana circa festum sancti Galli. c. Oct. 16

Eadem estate rex Sigismundus ante castrum Holubecz in terra Racz, quem olim dux Dispis [5])

---

[l]) cod. Buganam. — [m]) cod. eodem. — [n]) cod. presidibus. — [o]) cod. distinxerunt. — [p]) cod. metari.

[5]) O době, kdy se výprava počala, viz Tomkův DP. IV, 399. — [6]) Hejtman Kladský. — [7]) Konrada Vratislavského. — [8]) Dle Palackého (Würdigung 225) mělo by se non škrtnouti; ale česky myslícímu Bartoškovi dvojí negace asi nevadila. — [9]) Břeh (Brieg). — [10]) Střihom. — [1]) Mnichov nad lesy (Waldmünchen). — [2]) Kouba. — [3]) O datum — kolem 13 července — viz Tomkův DP. IV, 408. — [4]) Jindřich z Lažan. — [5]) T. j. despot či kníže srbský.

1428 communiverat [q]), castra metaverant [r]) et dominus Zdeslaus capitaneus in conductu Pasce.

Jul. 29, 30 Eodem anno feria V et sexta [6]) secta Orphanorum, inter quos fuit capitaneus quidam de Kralowicz [7]) cives [s]) et presbiter Procopius dictus Holy [ss]) sive minor Procopius, castrum Lichmburg [8]) circumvallarunt et ibi castra metarunt et bastas sive fortalicia et sepes circumfecerunt et ibi solum iacuerunt pixidibus magnis et machinis non utentes, quod castrum tunc tenuit dominus nobilis Johannes de Opoczan, et tunc in castro erat quidam capitaneus Liska cum aliis sociis CCC, ut dicebatur.

1429 Nov. 11 Anno domini MCCCCXXIX illa septimana post festum sancti Martini predicti Liska capitaneus cum aliis consociis suis ob defectum victus se diucius deffendere non valentes domino ipsorum domino Johanni de Opoczen significarunt. Qui dominus Johannes hoc idem senciens cum dicto Kralowecz et aliis in obsidione iacentibus [t]) fecit talem concordiam, sic quod ipsum castrum dedit ad fideles manus ad tenendum famoso dicto Hertwik [9]) et, si ipso anno dicti Kralowecz (etc.) cognoscent evidenter, quod ipse fideliter tenet et iuvat eos, extunc ut sibi ipsum castrum restituerent; obsessos vero de castro liberos cum eorum rebus abire permiserunt.

Anno eodem, videlicet MCCCCXXIX, presbiter Procopius et secta Taboriensium comisso castro Bechina Johanni dicto Bleh [10]) se cum comitatu suo versus et in Austriam transsumpsit et equitavit, ibique dominus Menhart de Nova domo cum aliis baronibus Boemie et Moravie se interposuerunt et ipsum presbiterum Procopium cum serenissimo domino Sigismundo rege suprascripto et cum ducibus Slesie ad terminum et tractatus conduxit, qui in civitatem Prespurk feria III in festo Pasce [1]) anno ɔc XXIX convenerunt; et ibi fuerunt dominus rex cum duce Austrie [2]) et ducibus Slesie, domino Ulrico de Roznberk, dominis Johanne et Wilhelmo de Skala [3]), 1429
Johanne de Opoczen, Puotha de Czastolowicz, Hanussio de Kolowrat et aliis baronibus regni Boemie et strenuo Zdeslao Tluxa de Burzenicz, tunc burgravio in Carlsstain, et famoso Henrico Zito, tunc burgravio in Przinda, cum multis aliis baronibus, dominis, nobilibus et civitatibus domino regi adherentibus, militibus et clientibus sive armigeris ex una, et dicto presbitero Procopio et nobili domino Menhardo de Nova domo et domino Petro de Straznicz iuniori et Pragenses cum eorum complicibus parte ex altera; per unam septimanam tractatus de concordia et pace in regno Boemie et Moravia fecerunt et factis inicio conpetenti ad Pragam eorum pars est reversa ad deliberandum, que a domino rege dici audierunt. Et tractatibus factis, si de communione sub utraque specie vellent stare declaracione sacri consilii futuri, cum [u]) aliis eorum complicibus responderunt per indirectum, sic quod nulla concordia potuit evenire [4]).

Anno eodem, videlicet MCCCCXXIX, post fe- p. Apr. 23
stum sancti Georgii Habardus de Adlar [5]), tunc residens in castro Tyrzow, cum Johanne dicto Smykusky [6]) et nobili domino de Donin Friderico et aliis domini regis predicti servitoribus eorum equitum CLIIII versus Pragam hostiliter pervenerunt et circum Pragam et penes pecora ultra CC conabantur abegere et abegerunt usque prope monasterium Aule Regie, ibique mox cives et scabini et eorum complices de Nova civitate Pragensi eos equites et in curribus et pedites sunt hostiliter insecuti et ipsos prope dictum monasterium insequentes simul conflictum inierunt in ripa prope Multaviam et in flumine Multavia; quidem Habardus cum suis sociis Pragenses strenue vicit et eorum, ut dicebatur, ultra XXIV cum curribus in flumine submersit in conflicto faciendo et interfecit et CLXVI captivos, quosdem iuratos et cives pre-

---

q) cod. comueňet. — r) cod. metuerant. — s) cod. cives. — ss) ita cod. — t) cod. iacentes. — u) cod. et.

6) T. j. ve čtvrtek (29 čce.) a v pátek (30 čce.) po sv. Jakubu (25 čce.). Srov. Chronicon veteris collegiati: post festum s. Jacobi. — 7) Jan z Královic (Královec). — 8) Hrad Lichtenburk pana Jana Městeckého z Opočna. — 9) Jan Hertvik z Rušinova. — 10) Jan Bleh z Těšnice. — 1) To by bylo 29 března; avšak sjezd se počal teprv 4 dubna. — 2) Albrecht Rakouský. — 3) Jan a Vilém Švihovští z Risenberka a ze Skály. — 4) Míněna jest odpověd sněmu v květnu 1428. (Palackého D. III, 2 str. 318.) — 5) Habart z Adlar, purkrabí pana Alše Holického ze Šternberka. — 6) Jan Šmikouský ze Žďára.

1429 dictos, ad dictum castrum Tyrzow cum armis adduxit et, nisi potencia civium Antique civitatis supervenisset, ymmo et pecora ad castrum abegisset; quos sic in sua captivitate dure[v]) XII septimanas tenuit et postea eos dedit super fideiussoria caucione in tribus milibus sexagenarum. Quo[w]) pacto et concordia interveniente (cum) predictis captivis cives Nove civitatis duo milia cum CCCCIV ipsi Habardo persolverunt.

c. Jun. 24 Eodem anno circa festum sancti Johannis Baptiste Johannes Kromiessin, capitaneus presbiteri capitanei Procopii et Taboriensium, circumvallarunt castrum Lansperk, quod tunc tenuit nobilis dominus Johannes Opoczen; Ales de Frymburg presbiterque Procopius cum quibusdam dominis de Boemia et Moravia ad regem Sigismundum ad tractandum de concordia tunc secundario in Prespurg de Praga equitavit. Qui Johannes Kromiessin dictum castrum per machinas quatuor et duos magnos et alios quam plures pixi-
c. Sept. 17 des circa festum Lamperti ipsum castrum per potenciam aquisivit; et quos ad castrum captivaverunt, ipsi illos et isti istos de castro a captivitate hinc inde dimiserunt cum eorum pariter rebus, quas portare potuerunt dumtaxat.

Mart. 21 Eodem anno feria II ipso die sancti Benedicti Johannes Bleh, tunc in Bechyna residens, et Nicolaus de Paderow, capitaneus de Ostromecz, cum civitatibus Piska, Sicca, Glatovia et eorum complicibus se ante castrum Zviekow posuerunt et in uno monte contra castrum castra metarunt quasi pro parte ipsum castrum circumvallantes, quod castrum tunc tenuit nobilis Kunrat de Wintmberk [7]) ex parte domini regis Sigismundi suprascripti. Qui iacentes ibidem XIII septimanas et ultra treugas pacis ad duos annos facientes et ipsum novum castrum excremantes, quod Taborienses construxerant, abinde recesserunt.

Eodem anno, videlicet XXIX die XIX Augusti obiit dominus Johannes de Leskow [8]), olim subcamerarius regni Boemie, in castro Carlsstain et in ecclesia sancti Palmacii sepultus est.

Eodem anno feria III in vigilia s. Venceslai 1429 Sept. 27
predictus presbiter Procopius ad dictum Johannem Kromiessin et ad complices suos Taborienses in campis continue bellantes versus Zitaviam equitavit, qui presbiter Procopius tunc se scribebat in literis presbiter Procopius, gubernator Taboriensium communitatis in campis bellancium. Et ipso die sancti Venceslai feria IV Wellek la- Sept. 28
borator zonarum et Pesczek ortulanus [9]), capitanei, et presbiter Procopius minor Orphanorum cum XC curribus bellicis et CCCC et ultra equitibus et duobus milibus peditum se post dictum presbiterum Procopium sibi ad iuvamen transtulerunt similiter versus Zitaviam et contra dictum terretorium Luzacie ad devastandum; predictus vero Johannes Kromyessyn et presbiter Procopius, ut dicebant veridici, in eorum secta et comitatu habuerunt CXXX currus bellicos et CCCC et citra equites et quatuor milia peditum vel citra et multas pixides minores sicut caput lapis potuit intrare. Et sic devastantes quasdam civitates et opida per totum ducatum Luzacie processerunt vi et potencia usque ad quandam civitatem Gubyn [10]) in metis marchionatus Brandeburgensis, ymmo et ipsam civitatem Gubyn per potenciam lucrantes per sturm multos captivos Teutunicos nobiles et cives captivarunt et secum ad Boemiam cum centum milibus pecorum, ut dicebatur, et cum magna preda in curribus adduxerunt et ipsam civitatem Gubin excremaverunt et destruxerunt et reversi sunt circa festum sancti Martini Boemiam. Nov. 11

Eodem anno ɔc XXIX circa festum sancte Dec. 13
Lucie omnes predicte secte, videlicet presbiteri Procopii, Johannis Kromiessin, Kralowczonis, Pesseczkonis, Weleczkonis, Pragenses et Taborienses, ut dicebatur, cum 3½ milibus equitum, cum 2½ milibus curribus et cum XL milibus peditum vel citra ad marchionatum Misnense se hostiliter et per potenciam transsumpserunt et ante civitates Perno et Drazdan castra metantes iacuerunt et ipsum marchionatum destruentes ad diversos districtus pervenerunt.

---

v) cod. dure conservaverunt XII sept. tenuit. — w) cod. qui.

7) Kunat Kapléř ze Sulejovic na Vinterberce. — 8) Jan z Lestkova na Valdece, někdy (1415—17) podkomoří, řídil jako hejtman hájeni Karlštejna. — 9) Velek Koudelník z Březnice a Pešček zahradník. — 10) Kubín (Guben).

1430 Et notanter circum Perno et Drazdan preurbia et districtus circumcirca depredantes et concremantes villas, opida et nonnulla fortalicia et municiones se ante castrum et civitatem Misnecz posuerunt et suburbium excremaverunt. Sed quia Misnenses contra ipsos hostiliter in campis processerunt et ipsi contra eos, sic quod circa flumen dictum Mutna [1]) quendam conflictum inierunt [2]). Sed Misnenses non plene conflictu inito fugierunt. Sed Misnenses bene quadraginta nobiles captivarunt. Et fugierunt ad marchionem [3]) in civitatem Lipsk, qui marchio pre timore solus preurbium ante Lipsk fecit suis concremari; deinde predicti Boemi processunt ad civitatem Altmburk, de qua civitate pre timore homines fugierunt, et Boemi supervenientes civitatem depredantes excremaverunt. Deinde processerunt per marchionatum Misnensem civitates, opida, villas concremantes et castra et fortalicia, ymmo et monasterium dictum Cella [4]) expugnantes concremaverunt. Deinde depredantes et cremantes processerunt contra dominum Henricum de Plawno [5]) et ad eandem suam civitatem et castrum [5*]) ibidem venientes ipsos uno die per pixides et per sturm et potenter lucraverunt et nobiles et feodales [x]) ac cives, capitaneum in castro et burgravium [6]) captivaverunt et omnes eorum bene septingentos interfecerunt et de castro per muros proiecerunt; sed idem dictus Henricus tunc erat in suo castro dicto Kungswart. Et sic dictum districtum devastantes et concremantes ad ultimum se in Bavariam ad civitatem Hoff burgravii Nornbergensis transsumserunt, quam civitatem expugnantes et depredantes concremaverunt, similiter et civitatem Karlmach [7]). Deinde processerunt ad civitatem et castrum eiusdem burgravii Karbnach [8]) et ibi civitatem tantum expugnaverunt et excremaverunt; et ibi dictus burgravius Nornbergensis Fridericus, qui tunc eciam erat marchio Brandemburgensis, ad ipsos veniens cum conductu salve [y]) pacis se, ne sibi et territoriis suis infra hinc festum sancti Jacobi nocerent, concordavit et pactavit, ut ipsis XIIII milia florenorum rinensium daret, similiter et cives Nornbergenses ibidem venientes eandem concordiam iniverunt et XI milia florenorum, ne ipsis ad eorum districtum venirent, pocius dederunt et cives Pampergenses ibidem eciam venientes similiter concordaverunt et ipsis IX milia florenorum dederunt. Et dux Johannes Bavarie [9]) de Amberk similiter ad eos veniens, ne ad ipsius territorium intrarent, ipsis pocius X milia florenorum dedit predictorum. Et ad castrum Pohmstain [10]) quosdam [z]) de suis direxerunt, ut adtemtarent; qui Teutunici ipsum castrum uno die defendentes statim eadem nocte future [a]) de castro eodem fugierunt. Boemi vero mane surgentes et, quia nullus erat in castro, de eodem se intromiserunt et multam et bonam necessitatem ibi invenerunt; et concordia predicta facta cum dicto burgravio Normbergensi sibi dictum castrum restituerunt viceversa, deinde ad civitatem Egram dictam Cheb procedentes ibi dictum districtum depredaverunt et destruxerunt, ymmo et preurbium excremaverunt et sic dicti [b]) cives de Egra videntes suam et districtus sui magnam destruccionem cum ipsis eandem concordiam et pactum, prout priores, fecerunt et ipsis mille cum septingentis florenis dederunt, deinde ad castrum Kunsward domini Henrici de Plaun venientes, iacere nolentes propter nimiam replecionem prede in curribus ipsum districtum expugnaverunt, depredantes et excremantes ad Boemiam per quatuor vias sunt reversi; et, ut dicebant veridice nobiles domini dominus Smil de Sternberg alias de Holicz [1]), dominus Johannes de Moravia de Pernstain et famosus Geniko, tunc capitaneus de Litomysl [2]), qui cum ipsis circa predictas expugnaciones fuerunt ubique, quantum habuerunt equitum [3]) ultra XX milia 1430

---

[x]) cod. frodales. — [y]) cod. salvi. — [z]) cod. cum quosdam. — [a]) ita codex. — [b]) cod. dicta.

[1]) Mulda. — [2]) U města Grimmy. — [3]) Kurfirst saský Fridrich. — [4]) Klášter Celský západně od Drážďan vypálen byl již před tím (v prosinci). Boj u Grimmy sveden ke konci roku 1429 neb na počátku následujícího. Tomkův DP. IV, 449, 450. — [5]) Jindřich z Plavna na Kinžwartě. — [5*]) Plavno ve Voigtlandu. — [6]) Byl to Hanuš z Rašova. — [7]) Snad Kronach (Bezold 38), ač tu útok byl odražen. — [8]) Má býti Kulmbach. Hrad Plassenburk u Kulmbachu se uhájil. — [9]) Jan Sulzbašský. — [10]) Beheimštejn. — [1]) Smil Holický ze Šternberka na Zaječicích. — [2]) Vilém Jeník z Mečkova. — [3]) Čísla následující se nesrovnávají se svrchu udanými (srov. Palackého D. III, 2 str. 329); o vysvětlení toho rozdílu pokouší se Tomek v DP. IV, str. 448—9; srov. též str. 457.

1430 et peditum LII milia, curruum tria milia et in quolibet curru pre multitudine prede minime sex equi, hoc octo, X, XII, XIV equi aliquos currus vix trahebant et vegerunt; et dicebant, quod bene civitates munitas, castra fortalicia circummunita ultra centum aquisiverunt, destruxerunt et concremaverunt; et capitaneum de Lipsk et quosdam barones Misnenses captivos secum adduxerunt; qui reversi sunt ad Boemiam et Pragam anno domini MCCCCXXX eadem septi-
Feb. 24 mana ante et post festum sancti Mathie ante carnisprivium.

Eodem anno in quadragesima traxerunt in Slesiam et ibi iterum magnum dampnum et predam fecerunt et multa milia pecorum et pecudum secum in Boemiam abegerunt. Et civitates Brigam dictam Brzeh et Niemcz suis obsederunt et suos ibi in dictis civitatibus in possessione dimiserunt.

p. Apr. 6 Deinde eodem anno post festum Pasce divisi sunt in duo agmina dicta woyska, sic quod Welko capitaneus cum Parvo Procopio presbitero et cum Johanne Zmrzlik et cum quibusdam de Nova civitate Pragensi, eorum ipsius civitatis quarta parte, et cum tota secta Orfanorum et magna parte Taboriensium et presertim cum Philippo [4], tunc capitaneo in Ostromecz, se ad metas regni Ungarie protraxerunt et equitaverunt et perrexerunt et ibi duos conflictus, unum cum quibusdam capitaneis domini regis Sigismundi de Moravia in metis Austrie habuerunt, ubi eiusdem secte Taboriensium et Orphanorum, ut dicebatur, circa quandam ecclesiam in Moravia in metis Austrie centum et quinquaginta sunt interfecti et plures. Secundum vero conflictum seu certamen habuerunt in metis Ungarie [4*] cum gentibus dicti domini regis et presertim Boemis, Moravis, Ungaris et gentibus dictis Raczy, ubi Welko, capitaneus Orfanorum, est interfectus cum multis aliis, ut dicebatur, ad duo milia et in villis sunt concremati, et presertim Johannes de Stezow et Martinko, familiares Johannis Zmrzliconis, et dicebatur, quod ipsis equi sunt in curribus et sub equitibus interfecti et mortui ultra duo milia; et sic successive per quasdam 1430
aquas et lutositates pontes facientes in nocte fugierunt et Pragam reversi sunt.

Anno eodem ɔc XXX feria III ante Marga- Jul. 11
rethe suprascripti recipientes ipsis Prage loco Welkone quendam sarratorem dictum Czert, quem militem licet ribaldum [c]) fecerant, pro capitaneo [5]) se ante fortalicium Horzowicz, quod tunc quidam Sigismundus de Egra [5*]) hereditarie tenuit et possedit et tunc dominis Hanussio et Friderico de Colowrat residentibus in Krassow et Libsstain servivit, cum pixidibus satis magnis et una machina posuerunt et cum ipsis pixidibus et machina in ipsum fortalicium sagittaverunt, proiecerunt et sic diebus novem transactis ipse Sigismundus tractatu, ut cum ipsis esset et ad campos cum ipsis traheret, sicut mox traxit, ipsum fortalicium et bona ipsis dedit et ipsi ulterius ea bona Johanni Zmrzlikoni potenter dederunt.

Eodem anno ɔc XXX feria V ante festum Jul. 20
sancte Marie Magdalene idem omnes et cum eis in adiutorium Zatenses et Lunenses, Slanenses, et armigeri et gentes ipsis adherentes [d]) cum magnis pixidibus tribus et multis aliis minoribus et cum tribus machinis castrum dicti domini Friderici dictum Libsstain circumvallaverunt, in quo castro erant capitanei Johannes dictus Smykusky et Johannes dictus Bukowsky, et ibi dictis pixidibus et machinis sagittantes et per sturm et aliis diversis modis ipsum castrum conabantur aquirere et lucrare; ipsi vero se viriliter defenderunt; in quo castro erant in dicta obsidione eorum boni famuli ultra LXXX; ultimo cum ibi iacuerunt septem septimanas, dominus Fridericus et dominus Hanussius, frater ipsius, de Krassow cum ipsis tractatus amicabiles inierunt et sunt cum ipsis amicabiliter concordati et ad Antiquam civitatem Pragensem et presbiterum Procopium et ipsorum sectas converserunt et ipsis fidelitatem et iuvamen promiserunt; et sic a dicto castro recesserunt.

Presbiter vero Procopius, cum sic secta [e]) Orphanorum, ipsius secta et capitaneus suus Jo-

---

[c]) cod. ribaldam. — [d]) cod. adherentibus. — [e]) cod. cum sit cum secta; cum sic secta Tomek DP. IV, 461.

[4]) Filip z Padařova. — [4*]) U Trnavy. — [5]) Srov. DP. IV, 467. — [5*]) Sigmund Huler.

1430 hannes Kromiessin divisi erant, se cum omni agmine suo in Moraviam transtulit et magnum nocumentum circum Brunam civitatem fecit et castrum Stermberk, quem tunc vidua uxor domini Petri [6]) tenuit, circumvallavit et ibi per octo septimanas iacens, ipsum castrum per tractatus dicta vidua sibi et ipsis dedit in potestatem. Deinde dictus presbiter Procopius cum dicto exercitu eadem septimana ante et post Assum-
Aug. 15 cionem beate Marie virginis ad Boemiam venerunt et ad districtum [f]) Plznensem et circum Plznam magnum fecerunt nocumentum; dominus vero Johannes de Opoczen cum suo exercitu ad ipsos venit ibidem in adiutorium dicto presbitero Procopio et suis complicibus, qui se multis septimanis per dictum districtum hinc et inde destruentes iactabant et equitabant cum uno mille equitum et bene X milibus peditum et septem sexagenis curruum.

Jul. 6 Anno ɔc XXX feria V post Procopii mortuus est famosus Przedbor de Radisina [7]) in Carlsstain. Et post aliquot septimanas cum responsione refutatoria per ipsum contraria reveнerunt a rege Polonie.

c. Aug. 24 Eodem anno ɔc XXX circa festum Bartholomei [8]) idem presbiter Procopius, Jacobus Kromiessin, dominus Johannes de Opoczen cum suis supradictis complicibus se in Slesiam diverterunt et civitatem et castrum Otmochow episcopi Wratislaviensis cum pixidibus et per tractatus aquisiverunt et in dicto territorio magnum nocumentum fecerunt.

1431 Anno domini ɔc XXXI concordati simul Orphanorum secta cum secta presbiteri Procopii in Montibus Cutnis et deinde simul omnes in territorium Luzacie et ante civitatem Zitaviam in ieiunio diverterunt et suburbium destruxerunt et concremaverunt et ad regem Polonie de secta predicta eorum quidam pro consilio et auxilio tunc tempore ieiunii equitaverunt. Rex vero Si-
Feb. 10 gismundus eciam sabbato ante carnisprivium de Constancia cum multis principibus et episcopis Nornbergam revenit et ibidem ultra medium 1431
quadragesime permansit.

Anno ut supra feria II post Lamperti inter- Sept. 18
fectus est Mauricius Kropacz prope Karlsstain mane.

Eodem anno circa Nativitatis domini mor- c. Dec. 25
tuus est famosus Mathias Brus de Kowarzow in Zwiekow.

Eodem anno, videlicet MCCCCXXXI tempore Mart. 22
ieiunii feria V ante festum Annuncciacionis hora post meridiem interfecti sunt ex vulneracione sagittarum famosi domini armigeri Johannes de Wrabie et Nicolaus dictus Gineczky et tercius Benessko ante fortalicium Wiklefisco Orphanorum Knancouis [9]) et ipsi volebant per sturm viceversa lucrare ipsum fortalicium et sic interfecti.

Ipso anno circa Ascensionem domini fuit c. Mai. 9
magnus concursus Wiklefistarum Prage, deinde secta Orfanorum se transsumsit in territorium Luzacie ante civitatem Lybawam, quam Wiklefiste obsederant, et quidam de secta Orphanorum et Theutunici tunc ipsam circumvallaverant; tunc eciam dominus Zdeslaus [10]) et dominus Nicolaus de Lobkowicz fuerunt nunccii ex parte domini Sigismundi regis Prage concordiam ex parte dicti domini regis attentantes; tunc eciam Pragenses et Thaborienses dominum Wilhelmum Kostkam et Benessium de Mokrowus cum quibusdam civibus cum domino Zdeslao ad dominum regem Sigismundum in Egram civitatem pro audienda voluntate sua destinaverunt. Qui post duas septimanas reversi sunt a domino dicto rege sine omni fine de Egra.

Eodem anno XXXI in vigilia sancti Petri Jun. 28
et circa presbiter Procopius cum Johanne Kromiessin et eorum complicibus et equitibus, peditibus et curribus, ymmo post eum Pragenses omnium civitatum, cum ipsis quasi omnes civitates munite de Boemia preter Budweis et Pontem et Thyn Horssowiensem et preter Loket, alie vero omnes civitates, et quidem Genik de Nedanicz [g]) [1]), qui tunc totum episcopatum Lutho-

[f]) cod. eddistratum. — [g]) cod. Wedanicz.

[6]) Perchta, vdova Petra ze Šternberka na Konopišti. — [7]) P. z Radešina; sr. Palackého D. III, 2 str. 175. — [8]) Dle Tomkova DP. IV, str. 471 omyl místo circa festum Martini (11 listop.). — [9]) Srov. A. Sedláčka Hrady a Zámky VI, 225. — [10]) Purkrabí Karlštejnský Zdeslav Tluksa z Buřenic. — [1]) Jeník z Mečkova jinak z Nedanic.

1431 misnensem potenter tenuit et occupavit, et Thaborenses cum secta Orphanorum et eorum sectis civitatem Plznam circumvallaverunt; et cum eis erant gentes et clientes domini Menhardi de Nova domo et dominus Hanussius de Kolowrat cum gentibus suis et sui fratris domini Friderici de Libstain iuvantes dicto presbitero Procopio, Pragensibus, Taborensibus, Orphanis et eorum sectis contra civitatem Plznam et contra dominum Crussinam de Swamberg [2], et ibi nichil lucrare valentes, sed multa blada destruentes et concremantes in campum ad Thyn Horssowiensem diverterunt et ibi suburbium concremaverunt circa festum sancti Jacobi [3], quam civitatem Tyn tunc tenuit famosus armiger Zdenko de Drstka, qui ipsam civitatem viriliter cum suis amicis et suis servis defenderunt, deinde predicte secte ex quadam fraude reverterunt, ut Theutunici in Boemiam venirent, ut infra scribitur, et in villis et opidis prope et circa castra Carlstain, Hradek, Lopata, Radynie et civitatem Plznam in bladis et frumentis magnum nocumentum per consumcionem et in pecoribus, pecudibus et equis fecerunt.

6. Jul. 25

Eodem anno XXXI circa festum sancti Petri [4]) illustres principes Fridericus, burgravius Normbergensis et marchio Brandeburgensis, N. [5]) marchio Misnensis, Hanussius, dux Bavarie, et quidam a domino Eugenio tunc papa quarto missus cardinalis [6]) et alii multi principes, comites, barones et domini cum gentibus civitatum imperialium versus occidentem, ut communiter dicebatur, eorum [gg]) quadraginta milia CCCL equitum et nonaginta milia vel citra peditum et novem milia curruum potenter in Boemiam venerunt et prope civitatem Tachoviam castra metarunt et in districtu illo duces circa [h]) duas septimanas iacuerunt et circum castrum Sswamberg et circum Thachoviam multa opida et villas, ut dicebatur ducentas et plus, concremaverunt. Presbiter quoque Procopius et alter presbiter Procopius dictus Bassus cum eorum sectis, videlicet Thaborensibus, Orphanorum et Wiklefistarum cum Pragensibus contra eos viriliter 1431
cum tribus milibus curruum, cum quinque milibus equitum et cum quinquaginta milibus peditum, ut communiter dicebatur, cum multis pixidibus, in quas sicut caput lapides intrare potuerunt, processerunt ante festum Assumcionis beate Marie virginis tercio et quarto diebus. Teutunici vero predicti cum presciverunt ipsos contra se procedere, per silvam retro Domazlicz fugierunt, ex istis vero quidam eos insequebantur per ipsam silvam et ipsis Theutunicis, ut communiter dicebatur, ultra tria milia curruum cum pixidibus magnis et minoribus bene CXXX cum eorum diversis rebus, vestimentis, armis, equis, cifis argenteis et cruce domini dicti cardinalis aurea receperunt et in huiusmodi insecucione ultra ducentos occiderunt et pro maiori parte Ytalicos dicti cardinalis et deinde in Boemiam cum magna preda revenerunt.

Aug. 15

Dux Austrie.

Eodem tempore Albertus, dux Austrie, qui tunc habuit filiam regis Sigismundi, Romanorum, Ungarie, Boemie, Dalmacie ɔc regis filiam, qui rex sibi duci in dotalicium dederat marchionatum Moravie, ipsam Moraviam potenter et cum magno exercitu intravit, quia eciam tunc tenuit civitates Olomucz, Brunam, Giglaviam, Hradisstie, Znoymo, Pohorzelicze, Gemnicze et plures alias civitates, et tunc aquisivit per potenciam quoddam fortalicium dictum Kygiow et ibidem, ut dicebatur, eorum ultra quinquaginta captivaverunt et, ut dicebatur, omnes morti tradiderunt. Quidam vero tercia secta insurrexerat in Moravia, qui Mediocres vocati, quia [i]) voluerunt, ut tantum census legitimi [k]) legitimis dominis solvantur, alia onera iniusta ut transirent, sed corpus Christi ut sub utraque specie per communes homines comunicaretur, quorum, ut dicebatur, erant congregati XIV milia vel circa, quos dominus dux per potenciam de campis repulit, qui ad quedam castra et civitates fugierunt.

[gg]) cod. cum. — [h]) cod. circa duces. — [i]) cod. que. — [k]) cod. legitimum.

[2]) Hynek Krušina ze Švamberka, hejtman kraje Plzenského. — [3]) Srov. Tomkův DP. IV, str. 491. — [4]) Míněn jest svátek sv. Petra v okovech (1 srpna), jak již Pešina (Dobner 167) poznamenal. — [5]) Fridrich. — [6]) Julian Cesarini.

1431 Presbiter quoque Procopius cum suis complicibus tunc in Slesiam erat diversus, quia sui [l]) in civitate Nyemcz per terrigenas erant obsessi et volebant eos cum magnis pixidibus et machinis per aliquot septimanas lucrare; et cum sensierunt presbiterum Procopium contra se procedere et prope esse, omnes de campis fugierunt ad castrum et civitates suas et ipse suos libertavit. Deinde ad alias sectas, videlicet Procopium Parvum et sectam Orphanorum et Taborienses in Moraviam processit; predictus quoque dux senciens eos contra se sic omnes eorum exercitus [m]) procedere, gentes suas ad civitates suas predictas et quedam sua castra iussit intrare et cum residuo in Austriam equitavit, predicte vero secte Taborensium civitates in Moravia tunc tenuerunt Ewanczicze, Crumlow, Gewissowicze, Towaczowicze ɔc et in Austria quandam ecclesiam dictam Tagiow.

Rex Sigismundus quasi per totam illam estatem fuit Nornberge, sed post dictam fugam Teutu-
c. Sept. 8 nicorum occidentalium [n]) circa Nativitatem beate Marie virginis in civitatem [o]) Pazel pro generali consilio celebrando cum quibusdam principibus equitavit [7]).

Eodem anno ɔc XXXI circa et post festum Assumcionis beate Virginis terrigene territorii Luzacie circumvallaverunt civitatem, Wiklefistas(que) in eadem, dictam Libawa et per aliquot septimanas iacentes ipsam civitatem una cum gentibus in eadem aquisiverunt et lucraverunt per potenciam.

Eodem anno secundo vel tercio die ante
Aug. 13 aut 14 Assumcionem [8]) beate Marie virginis de Antiqua civitate peregrinantibus cum corpore Cristi ex causa vindicte contra Teutunicos pons ante castrum Pragense cum dictis peregrinantibus ruptus est anterior, ubi, ut communiter dicebatur, XVI statim mortui et LX et ultra graviter offensi, quorum quidam mortui sunt in brevi.

Eodem anno sabbato post festum sancti Galli de secta Thaboriensi capitanei Toma de Wlassim et Nicolaus cum fratre dicti Sokolowe et Leskowecz [9]) cum eorum complicibus ad Austriam [p]), ut dicebatur, sexcentis equestribus et quatuor cum medio milibus peditum, cum sex sexagenis curruum pro vino colligendo et reciplendo in Austriam equitaverunt et multa vasa vini, aliarum rerum receperunt. tandem in itinere et reversu gentes ducis Austrie et tunc eciam marchionis Moravie, qui habuit filiam regis Sigismundi predicti sibi in coniugem, et ibidem ipsius capitaneus dominus Kragierz [10]), ut dicebatur, cum XVI milibus equitum et peditum Wiklefistas prope civitatem Waydhof conflictu invaserunt et contra se hinc inde hostiliter pugnaverunt, sic ultimo gentes ducis evicerunt et, ut dicebatur, citra quatuor milia Wiklefistarum interfecerunt et meliores et nobiliores septingentos captivaverunt et vinctos in Wiennam secum adduxerunt et omnes currus cum pixidibus et vino recepto et aliis rebus ipsis receperunt. Thomas vero et Nicolaus Sokol capitanei cum quibusdam paucis aditis [q]) equis et ascensis ad domos proprias revenerunt; qui Nicolaus Sokol tunc fortalicium Rzeczicze archiepiscopatus Pragensis et totum illum districtum per potenciam et adiutorio Wiklefistarum et vi tenuit et possedit.

Eodem anno [1]) post Assumcionem beate Marie virginis presbiter Procopius cum secta Wiklefistarum et alter presbiter Procopius Parvus. Procopko, cum secta Orphanorum et cum eis dominus Hanussius et filius domini Friderici de Kolowrat iam ipsis adherens se in Slesiam de districtu Plznensi diverterunt et ibi, qui erant circumvallati de secta eorum in civitate Nyemcz, salvos fecerunt, quia terrigene Slesie ante ipsos ad domilicia sine nocumento equitaverunt. Deinde se sic omnes ad Opaviam et deinde ad Unga-

---

[l]) cod. sue. — [m]) cod. exoratus. — [n]) cod. occidentalem. — [o]) cod. civitate. — [p]) cod. complicibus Moma de Wlassim et Sokol pro vino ad Austriam. — [q]) additis codex; t. j. našedše koně.

[7]) Sigmund tenkráte v Basileji nebyl. Srov. Aschbach Gesch. K. Sigmunds III, 485. — [8]) Berghauer (viz poznámku ve vydání Dobnerově str. 170) opravil: *Nativitatem*, tak že by událost připadla na den 6 neb 7 září. S tím se srovnává Tomek v DP. IV, str. 499. — [9]) Mikuláš Sokol z Lamberka na Řečici s bratrem a Arnošt Leskovec na Humpolci. — [10]) Lipolt Krajíř. — [1]) Srov. výše první odstavec této stránky.

1431 riam ultra flumen Walih et prope civitatem dictam Nuitra [r]) et ibi in districtu illo in opidis et villis equorum, bovum et aliarum rerum magnam predam receperunt et nocumentum fecerunt; abinde presbiter Procopius Maior et dominus Hanussius de Kolowrat cum suo exercitu a Orfanis recesserunt ad Brodam Ungaricalem. Presbiter vero Procopius Minor [s]) et Czapko [2]), tunc capitaneus Orfanorum, et filius domini Friderici de Kolowrat resedentis in Libstain et Johannes de Zdiar dictus Smikusky et Sigismundus Huler de Horzowicz cum civibus de Grecz regine et aliis civitatensibus et armigeris districtus illius cum secta et exercitu Orfanorum circa et prope civitatem Gilava in Ungaria remanserunt, ut communiter dicebatur, eorum ultra septem milia equitum et peditum cum trecentis et ultra curribus. Et sic congregati Ungari et Boemi quidam, servitores domini Sigismundi regis, et Moravi contra eos processerunt conflictu et novem diebus cum ipsis successive conflictuantes, sic quod ultimo dicta secta et exercitus Orfanorum ante eos fugam dedit et in eadem fuga, ut dicebatur, CC et quinquaginta et ultra currus cum pixidibus et rebus diversis dimiserunt et, ut dicebatur, vix eorum duo milia redierunt et L vel circa currus. Alii vero, videlicet Sigismundus Horzowsky sunt per Ungaros captivati et per gentes regis interfecti et in fuga in dicto flumine submersi. Et hec duraverunt per totum autumpnum et
Dec. 25 usque festum et prope Nativitatis domini eorum illuc transitus et reditus et multi eorum Orfanorum sunt mortui frigore, quia tunc erat incipiendo
Nov. 11 a festo sancti Martini continuum et intensissimum frigus. Secta vero Orfanorum ad Nativitatis domini in modica quantitate revenerunt Pragam.

Nov. 25 Deinde eodem anno circa festum s. Katherine exercitus presbiteri Procopii Maioris cum Thaborensibus et illis de Ostromecz, ut dicebatur, eorum equitum et peditum circa X milia se in Austriam diverterunt et quandam civitatem dictam Liczow invaserunt et in eodem districtu usque Circumcisionem domini et ultra nocumenta 1431 Jan. 1
magna facientes continuaverunt.

Eodem anno residua pars Orfanorum cito post Nativitatem domini se ad bona domini Zbinconis Leporis de Hazmburg diverterunt prope Hazmburg, gentesque domini Sbinconis predicti eorum equites XL vel circa quosdam de dictis Orfanis invaserunt et eorum septem interfecerunt et XXV vel circa captivarunt, quos ad arbitrium domini Johannis Leporis de Budina liberos dimisit.

Anno domini MCCCCXXXII dominico post 1432
Dorothee fuit magnus concursus et convocacio Pra- Febr. 10
ge Wiklefistarum, Thaboriensium, Orfanorum, capitaneorum eorum, videlicet presbiteri Procopii Maioris et presbiteri Procopii Minoris, Czapconis, capitanei Orphanorum, et Otticonis, capitanei Taborensium [3]). Et tunc semper yems magna et intensa continuabatur et sic concluserunt, quod se eorum maior pars in Slesiam diverterunt: et primo in Luzaciam equitaverunt et deinde in Slesiam et ibi hostiliter magnum nocumentum fecerunt.

Eodem anno prima et secunda septimanis in ieiunio erat ex nive continue quasi ningente magna inundacio aquarum per totam Boemiam et alibi, que non fuit tanta a XL et ultra annis. Que secte suprascripte Taborensium et Orfanonorum se in territorium Bramburk diverterunt et eodem ieiunio et usque civitatem Frangffurt et ultra magnum fecerunt nocumentum in dicto territorio et in Lusacie territorio, usque festum
Stanislai primo in Bohemiam revenerunt. Mai

Eodem anno et estate se ante civitatem Olomucz diverterunt et ibi magnum fecerunt nocumentum, deinde rescientes, Slezitas [t]) et Wratislavienses in civitate (Strzelin) [u]) terminum habere, ab Olomucz equites ante miserunt et cum curribus eos equites suos [v]) sexingentos sunt insecuti et ipsam civitatem per sturm lucraverant et captivos quingentos de Wratislavia et Slesia captivarunt, inter quos erant quatuor consules

[r]) cod. Tuitra; časoslovo třeba doplniti, nejspíše *diverterunt.* — [s]) cod. Maior et Hanussius de Kolowrat cum suo exercitu. — [t]) cod. Slezite. — [u]) Jméno města v ruk. schází; že tak doplniti třeba (Střelín, Strehlen), patrno z jiných pramenů. Srov. Grünhagen 222; Palackého D III, 2 str. 51; Tomkův DP. IV, 527. — [v]) cod. suo.

[2]) Jan Čapek ze Sán. — [3]) Otík z Lozy.

1432 Jul. 25 et Nespor armiger et ipsis CCC loricas receperunt; hec facta circa festum s. Jacobi [4]; 15 et CCCC equos.

Fridericus de Kolowrat.

Eodem anno ɔc XXXII tunc in castro Carlsstain erat burgravius dominus Zdeslaus miles de Burzenicz et gubernator castri erat frater ipsius Cunso de Burzenicz et capitaneus supra gentes predicti domini regis Sigismundi et supra gentes domini Zdeslai erat famosus armiger Rus de Hrziessihlaw [5], dominusque Fridericus Kolowrat de Libstain erat eorum, videlicet regalium et domini Zdeslai capitalis inimicus, nec cum ipsis treugas pacis quovismodo habere voluit. Contingitque, Apr. 1 quod feria III eodem anno in octava Anuncciacionis beate Marie virginis dictus Fridericus in curru perrexit Pragam habens secum equites circa quinquaginta. Tandem predicte gentes de Carlstain, eorum equites LVI et peditum LX vel citra, contra ipsum processerunt et ipse Fridericus hoc presciens ad equum sedit et metquintus ad unam partem et quidam ipsius servitores, ut dicebatur, Johannes, Swamberk et Stiepanko vel Simonek, eorum quatuor, ad aliam partem supra montes evaserunt, aliique ipsius familiares, equites et pedites, se opposuerunt se defendere volentes et, cum equites de Carlstain in eos hostiliter irruerunt, ipsi fugam dederunt et in villam Chrustenicz mixtim cucurrerunt et ibi eorum aliquot dehastarunt, sic quod eorum duos interfecerunt et XLI captivarunt et triginta novem (equos) [vv] equites cum sellis receperunt et decem bonas loricas receperunt et XXIII balistas et currum panno rubeo contectum et quatuor equos in curru. Et sic cum dicta victima in Carlstain revenerunt, captivi vero erant principales Hugwicz, Stegar, Pinta, Ottik, Zbramyr, Slechta, Lantfrid et alii usque ad numerum predictum [6].

Mai. 19 Eodem anno videlicet XXXII feria II ante s. Urbani sex diebus Fridericus de Libstain et Hanus (de) Colowrat, frater suus [w], patruelis Benessius Swinie et dominus de Petrzpurk [7] 1432 congregati cum equestribus et peditibus, eorum trecenti et ultra, in villis Novy Dwuor, Kramy, Ketczicze et aliis tribus villis pecudes et pecora abegerunt, qui villani et pauperes homines eos insecuti fuerunt et ipsi in silvis clam pedestres conservaverunt et, cum isti pauperes homines propter eorum bona et res ad eos venerunt, ipsi pedestres et equestres in eos irruerunt et eorum X et ultra occiderunt et multos graviter vulneraverunt et secum captivos ultra XXX adduxerunt. Doleat nunc omnipotens deus de tali abhominabili iniuria et in evum!

Eodem anno mortuus est dictus Fridericus Colowrat de Libstain in castro Libstain feria IV Jul. 16 post Margarathe et reliquit quinquaginta et ultra captivos, villanos et alios, quos captivaverat minus iuste, in turbis et truncis graviter tentos. Oret pro anima sua, quis vult!

Eodem anno post festum Stanislai predicte Mai. 8 secte Procopii presbiteri Maioris Taborensium et Minoris Procopii Orfanorum se in Slesiam diverterunt [8]) et deinde in Ungariam et sic circa festum sancti Johannis civitatem Trnawa lucra c. Jun. 24 verunt hostiliter; successive ad annale forum, ac si mercatores essent, in civitatem venerunt et, cum eorum exercitus prope civitatem advenit, extunc isti, qui quasi mercatores diversi in civitatem Trnawa venerant, sencientes, suos complices iam circa civitatem in nocte esse, ad valvas concurrerunt et valvas duas effregerunt et suos in civitatem inmiserunt et ipsam civitatem obsederunt.

Eodem anno ɔc videlicet XXXII circa festum sancti Johannis Viklefiste quidam de Moravia c. Jun. 24 per tradimentum cuiusdam conversi dicti monasterii Hradistie prope Olomucz ipsum monasterium hostiliter lucraverunt.

Aqua magna, pons Pragensis rupta.

Eodem anno ɔc videlicet XXXII in estate, que estas fuit multum gravis, quia a festo sancti Apr. 23 Georgii non pluit nisi semel satis modicum usque Jul. 20

[vv]) Srov. také v přídavku o bitce u Chrustenic. — [w]) cod. Fr. et H. de Libstain Colowrat et frater suus.

[4]) Udání časové se vztahuje k návratu do Čech; Střelín se vzdal již 16 června. — [5]) Rús ze Hřešihlav a ze Svinné. — [6]) Viz o témž kratčeji v přídavku. — [7]) Jenec z Petersburka. — [8]) Srov. Tomkův DP. IV, str. 529. Míněna tím nejspíše předešlá výprava do Slezska.

1432 dominicam, que ceciderat in illam sillabam *fus*,
Jul. 19 et sabbato ante predictam dominicam hora quasi XXIIII cepit pluere et pluebat quottidie usque
Jul. 23 feria III ipso die Marie Magdalene. Et sic feria
Jul. 21 II in vigilia s. Magdalene in nocte et feria III
Jul. 22 ipso die fuit tanta inundacio aquarum, sic quod tantam veteres senes et decrepiti homines utriusque sexus non recordabantur, sic quod multas villas, opida, molendina, fenum, frumenta messa, acervos bladorum et feni aqua receperat et de diversis rivis, rivulis, fluminibus in tantum aqua fuit a gravi coartata, sic quod per nimiam obstruccionem lignorum, domorum, feni, bladorum quasi Pragensis pontis decursus aquarum fuit obstructus, sic quod quasi per totam civitatem Antiquam Pragensem, ymmo in platea communi circa mediastinum et per alios vicos et plateas grandis aqua fluebat et magnum dampnum in celariis, in pontibus diversis fecit et ultimo propter dictam obstruccionem pontis quatuor testudines [x]) et tres stube seu sustentacula pontis lapidei Pragensis et quinque testudines [x]) tunc sunt rupte et evulse; et sic illa aqua per pontem tenta rupto ponte per vehementem descensum suum recepit et destruxit omnia molendina in civitate Pragensi, que fluvium Multavia(m) adiacebant preter duo, que eciam satis destructa fuerunt, et sursum per aliquot miliaria, sic quod panis erat in civitate Pragensi multum in caro foro, quod prius erat pro duobus nummis, tunc erat vix pro uno grosso; et multi homines per Boemiam tunc per nimiam inundacionem diversarum aquarum sunt submersi, quia cum opidis, villis et domibus et integris molendinis homines et res et substanciam eorum aqua ex inproviso et vehementer recepit, sic quod multus fletus erat in Boemia, Misne, in Drazdan [xx]) et alibi iuxta rivos et flumina. Tunc eciam secta Orphanorum eadem estate circumvallaverunt castrum Potstain et secundum Friczstain [9]) et tercium Peckam nono die post festum
Aug. 3 sancti Jacobi, castrum vero Freyczstain cito cum eis concordavit. Ista vero duo castra se defendebant usque festum s. Dorothee ad alium annum (Feb. 6 1433)
et demum concordaverunt.

Rex Sigismundus ad coronacionem.

Eodem anno ɔc videlicet XXXII serenissimus princeps et dominus, dominus Sigismundus, Romanorum, Ungarie, Boemie, Dalmacie, Croacie ɔc rex, felicis recordacionis Karoli, Romanorum imperatoris, filius, in vere se in Mediolanum transtulit, deinde eadem estate in civitatem Placenciam pervenit et ibi aliquot septimanis ex causis racionabilibus permansit et deinde in civitatem Parmam pervenit et iter faciendo versus Romam pro corona sacri imperii ultima laborando. Eodem anno proclamari consilium sacrum universale in civitate Basiliensi dicta Pazel suo et sancti patris [y]) Eugenii, tunc pape quarti, nominibus procuravit celebrandum ad universarum personarum spiritualium et secularium tocius christianitatis reformacionem.

Eodem anno et estate predictus dominus rex in festo Johannis Baptiste et circa in civita- Jun. 24
tem Lucam Tuskanie pervenit iter predictum faciendo et ante predictam civitatem contra Florentinos et in ipsorum gentibus quendam conflictum fecerunt et est lucratus, quod dictorum Florentinorum ad CCCC sunt captivati et nece prostrati. Deinde processit ad civitatem Senez [10]); et gentes nonnulli regis Arragunie et ducis Mediolanensis et de Janua ipsum regem in dicto itinere fideliter adiuvabant et una cum eo iter faciebant versus Romam pro dyademate imperiali suscipiendo.

Predictum vero consilium Basiliense, cuius directores erant dominus Julianus, sacri pallacii apostolici et domini Eugenii pape legatus, et illustris princeps et dux Wilhelmus Bavarie, qui locum tunc regis Sigismundi tenuit, inceptum fuit anno predicto ɔc videlicet XXXII circa Assumcionem beate Marie virginis, in quo erant c. Aug. 15
archiepiscopus Mediolanensis, archiepiscopus de Anglia et quinque cardinales et magna congre-

---

x) cod. testitudines. — xx) cod. Drozdan. — y) cod. patrum.

9) Fridštejn. — 10) Siena. Udání časová o pobytu Sigmundově v Italii, který se počal již 1431, nejsou správná (srov. regesta v Aschbachově Gesch. K. Sigmunds); tak do Lukky přišel již 31 května. O domnělém vítězství Sigmundově viz Aschbacha IV, 80.

1432 gacio archiepiscoporum, spiritualium, episcoporum, doctorum et principum secularium ɔc.

c. Sept. 28 Eadem estate circa festum s. Venceslai marchio Misnensis [1]) cum suo marchionatu et Saxonum fecit treugas pacis cum Pragensibus, Taborensibus, Orfanis et eorum sectis ad duos annos, pro quo dedit eis IX milia flor.

Item duces Slesie et Slesite idem fecerunt et dederunt eis pro dictis treugis mille VIC sexagenas grossorum.

Sept. 25 Eodem anno ɔc videlicet XXXII in quatuor temporibus feria V ante sancti Venceslai dimissi sunt captivi hinc inde domini Hanussii, domini Friderici, iam mortui, et de bonis Slapi [2]) per arbitrium iudicum per Pragenses, Taborienses et Orfanos constitutos.

Oct. 27 Eodem anno feria II in vigilia sanctorum Simonis et Jude apostolorum Przibiko de Klenowy, qui tunc civitatem Mysam tenuit, Johannes Zmrzlik, Swoyssi de Zahradka [3]), qui tunc Wilstain et Rokyczan tenebat, et gentes domini Menhardi de Nova domo, et de Harawicz, de Sicca, de Glatovia et de Domazlicz circumvallaverunt castrum Lopata, in quo ex senioribus erat Przibiko de Zasanicz, Liczko magnus et quidam dictus Slechta de Wilharticz, sed castrum Wilharticz tunc tenuit dominus Menhardus suprascriptus, castrum vero Lopata tunc tenuit Habardus [4]) dictus Lopata. Qui ipsum castrum defenderunt usque annum ɔc XXXIII usque festum
Feb. 6 (1433) sancte Dorothee [5]) et diucius pre fame et siti in dicto castro se defendere non valentes ipsum castrum soli incenderunt et, quo quis potuit, transiverunt, isti vero ante castrum iacentes ipsum castrum rupserunt et destruxerunt.

Eodem anno ɔc videlicet XXXII sabbato in
Dec. 6 festo sancti Nicolai [6]) dominus Wilhelmus Kostka [7]), Beuessius de Mokrowus, Pragenses magistri Rokycana et Englis et alii sacerdotes ex parte Pragensium et Taborensium et Orfanorum de Praga post Basiliam dictam Pazl ad consilium 1432 generale equitaverunt et cum eis dominus Zdeslaus Tluxa de Burzenicz, tum burgravius in Carlstain, racione salvi conductus [*]) eorum Wiklefistarum.

c. Dec. 25 Item eodem anno videlicet XXXII ante Nativitatem domini inmediate fuit eciam magna aqua in fluminibus, sed non tanta, quanta erat prius.

Eodem anno ɔc videlicet XXXII ante Nativitatem domini prope [8]) factum est conflictum inter quosdam Taborenses, quorum fuerunt ultra duo milia, et gentes ducis Austrie in Austria prope Znoymo, ubi dicebatur, quod ex utraque parte fuerunt ultra quingenti interfecti, sed plus Taborensium quam Australium: et receperunt Taborenses ultra ducentos equos equites [9]) dominis Kragierz et Puchomerz [10]) et Taborenses ipsis Australibus XI pixides seu bombardas dictas hufnicze. Et nocte adveniente Taborenses recesserunt. Australes vero eos insequebantur usque ad crastinum ad vesperas et non valuerunt [**]) eos investigare.

1433 Jan. 1 Anno domini MCCCCXXXIII a Circumcisione domini usque festum Valentini erant tanti nives Feb. 14 communiter hominibus usque pudibunda et tantum frigus et gelua, sic quod pre frigore homines in viis diversis moriebantur.

Eodem anno Pardus [1]), capitaneus presbiteri Procopii et Taborensium in campis perseverancium, eorum equitum, ut dicebatur, septingenti et peditum VII vel VIII milia et currus CCC vel citra habentes se in Ungariam in territorium sive districtum dictum Spiss transtulerunt et ibi opida et villas solempnes circum Gremnicz [2]) expugnaverunt et magnam predam receperunt et ad festum Corporis Christi [3]) in Boemiam reve- Jun. 11 nerunt.

Mai. 8 Eodem anno in festo Stanislai et circa revenerunt suprascripti ambasiatores, qui in Ba-

*) cod. conductu. — **) cod. voluerunt.

1) Fridrich. — 2) K zboží Slapskému, někdy kláštera Zbraslavského, potom však pod ochranou Karlštejnských, náležely vesnice svrchu k 19 květnu jmenované. — 3) Svojše ze Zahrádky. — 4) Habart z Hrádku. — 5) Dle St. L. stalo se to „poslední týden před masopustem“, tedy něco později (po 15 únoru). — 6) Dne 6 prosince se poslové sešli v Domažlicích. — 7) Vilém Kostka z Postupic. — 8) Tou dobou se výprava vracela z Rakous. Srov. Palackého D. III, 3 str. 61.; Tomkův DP. IV, 543. — 9) Balbin poznamenal in m. *gisdny konie*. — 10) Leopold Krajíř a Jiří z Puchheimu. — 1) Jan Pardus z Hrádku. — 2) Kremnice. — 3) Srov. Tomkův DP. IV, 577.

1433 siliam ad consilium generale equitaverunt, et cum eis presbiter Procopius Rasus, qui eciam ad eundem consilium cum predictis ambasiatoribus equitaverat, revenerunt et cum ipsis ab eodem consilio Basiliensi solempnes ambasiatores, videlicet Magne Constancie et de Auspurk episcopi [4]) et quidam tercius solemnis auditor sacri palacii apostolici et dominus Egidius, magnus doctor Parisiensis, et dominus decanus Ratisponensis [5]) et alii ad hos tres doctores et consiliarii [a]) plurimorum principum ad Boemie et Moravie barones, milites, terrigenas, civitates et communitates; et ipsa septimana post festum
Jun. 22 sancti Viti fuit magna congregacio terrigenarum predictarum [b]) et magna audiencia Prage in collegio [c]) et disputaciones ex utraque parte supra quatuor articulis, pro quibus Boemi et Moravi instabant, per magistros et sacerdotes eorum ex una et dictos episcopos et doctores, ambasiatores sacri consilii Basiliensis, parte ex altera, ymmo et super aliis XXVIII articulis, in quibus dicti Boemi quidam et Moravi cum ipso consilio et episcopis et doctoribus suprascriptis discordabant, et sic ipse concursus et disputaciones a festo
Jun. 15 Jul. 4 sancti Viti usque festum s. Procopii continuabatur, sed proch dolor nichil finaliter concluserunt, solum quod dicti Boemi et Moravi tres ex suis, videlicet magistrum Procopium de Plzna, dominum Martinum dictum Lupacz, presbiterum simplicem, et Mathiam dictum Lauda de Piska, cum dictis episcopis et ambasiatoribus ad con-
Jul. 10 silium predictum feria VI ante Margarethe direxerunt.

Eodem anno in vigilia Sophie, ipso die feria V Ascensionis domini [6]) dominus rex Sigismundus supra et infrascriptus urbem Romanam equitavit, qui cum magna solempnitate per dominum Eugenium papam et per Romanos tamquam rex Romanorum est susceptus; sole tercio die Geminorum, luna vero in gauda Piscium.

Rex Sigismundus coronatur in imperium. 1433

Item eodem anno ꝯc videlicet XXXIII dominico ipso die sancti Spiritus, pridie ante festum sancti Urbani, in illa sillaba ***net***, die 24 mensis Maii [7]), quod tunc ipso die sol erat in signo Geminorum XIII die et luna in Leone, capite eius, videlicet primo die, invictissimus princeps et dominus, dominus Sigismundus, dei gracia Romanorum imperator semper Augustus ac Ungarie, Boemie, Dalmacie et Croacie ꝯc rex per sanctissimum in Christo patrem et dominum, dominum Eugenium quartum sacrosancte ac universalis ecclesie Romane militantis summum pontificem, cum magna sollempnitate missa prius per eundem dominum papam decantata, adhibitis ad hoc omnibus cerimoniis, que de iure vel consuetudine adhiberi debuerunt, diademate imperiali in ecclesia s. Petri ante altare sancti Mauricii in imperatorem Romanum et tocius Christianitatis dominum coronavit [d]) eundem per porreccionem et sumcionem dominici corporis ad bona spiritualia et temporalia exercenda confirmando, deindeque ipsi domini, papa et imperator, se [e]) concorditer et multum amicabiliter finem tractaverunt [f]), quibus ambobus in regimine ipsorum erga eorum subdiciones altissimus det profectum nunc et in evum!

Eodem anno feria IV post s. Viti hora quasi vigesima prima sol ecclipsabatur per totale suum corpus. Et eadem septimana et post duas ebdomadas erant magne inundaciones aquarum, sic quod ipso tempore a festo Marie Magdalene usque festum sancte Margarethe [g]) de anno ꝯc videlicet XXXIII erant sexies inundaciones magne aquarum, que in bladis [h]) et segetibus et molendinis et pratis magnum nocumentum fecerunt, prout eciam superius continetur. Jun. 17

Item Sigismundus imperator post suam coronacionem inicium tale fecit suarum literarum:

---

a) cod. consilia. — b) ita cod. — c) cod. collogio. — d) ita cod. — e) ita cod. — f) ita cod. — g) Má býti: a festo s. Margarethe usque festum Marie Magdalene, t. j. od 13—22 července. — h) cod. blotis.

4) Filibert biskup v Coutances v Normandii a Petr Augšpurský. — 5) Jan Palomar, arcijahen Barcelonský, Jiljí Carlier, Cambrajský děkan, a probošt Fridrich Parsberger. — 6) K téže události se udává dvojí datum od sebe týden vzdálené, 14 května a 21 května. Sigmund vjel do Říma 21 května. — 7) Sigmund byl korunován dne 31 května; 24 května (ten den před sv. Urbanem) bylo týden před tím. Srov. předešlou poznámku.

1433 Sigismundus, dei gracia Romanorum imperator semper Augustus ac Ungarie, Boemie, Dalmacie, Croacie 㲨 rex, notum facimus 㲨, finem vero talem: datum Rome feria 㲨 regnorum nostrorum, anno Hungarie XLVII, Romanorum XXIII, Boemie XIII et imperii primo.

Czapko perrexit Poloniam.

Eodem anno 㲨 XXXIII Czapko [7*] suprascriptus, capitaneus secte Orphanorum in campis continue perseverancium, una cum ipsa secta, ut dicebatur, septingentis vel citra equitum et VII vel VIIIM peditum et cum CCCL curribus tempore Maii se in Poloniam in adiutorium regi Polonie contra cruciferos Prutenos trans-
c. Apr. 23 tulerunt et precipue circa festum sancti Georgii, ibique quasi tota estate continuaverunt et magnum nocumentum Prutenis [i]) fecerunt una [k]) cum gentibus Gagalonis, regis Polonie, et reversi sunt
c. Oct. 16 in Boemiam circa festum sancti Galli cum gaudio et leticia, prout eciam inferius patebit.

De circumvallacione Plzne.

Eodem anno 㲨 XXXIII presbiter Bedrzich [8]) et Pardus, capitanei secte presbiteri Procopii Rasi, ut dicebatur, VIIC vel citra equitum et VI vel VII milia peditum cum CCC vel citra curribus se ante civitatem Plznam in villa Skor-
Jul. 14 navi [9]) feria III post festum sancte Margarethe hostiliter locaverunt et castra contra eandem civitatem metaverunt ipsam lucrare conantes et deinde circumvallaverunt ab utraque parte; et hoc erat in crastino festi sancte Margarethe, quia tunc erat festum sancte Margarethe feria II.

Jul. 20 Eodem anno feria II in octava sancte Margarethe in illa sillaba *fus* obiit strenuus miles dominus Zdeslaus Tluxa de Burzenicz, Zdeslaus, burgravius in castro Carlstain, et sepultus est in ecclesia sancti Palmacii sub eodem castro in crastino solempniter.

Rzitka in Bavariam.

Eodem anno 㲨 videlicet XXXIII illa septimana ante festum sancti Venceslai Pardus, capitaneus secte Taborensium ante Plznam iacencium 1433
et castra metancium, et Johannes Rzitka [10]), tunc capitaneus in Domazlicz, ut communiter veridice dicebatur, cum quingentis et ultra equitibus et cum mille quadringentis peditibus se in Bavariam transtulerunt versus Cubam et magnam summam pecorum receperant et aliarum rerum. Tandem centum [l]) eos sunt insecuti cum peditibus equites et conflictum simul inierunt et ultimo Teutunici vicerunt, sic quod ex Boemis, ut communiter dicebatur, vix equitum XXX et peditum centum sunt reversi [1]). Pardus vero et Johannes Rzitka ab ipsis fugierunt. Et Pardus reversus ante Plznam eadem septimana est a suis complicibus captus et vinctus et dominus et presbiter Procopius tunc a quodam ribaldo dicto Twaroh fuit ad caput cum sede seu scabello graviter vulneratus et captus, sed (post) [m]) paucos dies liberatus.

Eodem anno imperator Sigismundus in festo Sept. 28
sancti Venceslai de Roma in Basiliam ad consilium venit [2]).

Eodem anno et tempore ante et post festum sancti Venceslai apparuit per multos dies sero et nocte cometa cum gauda supra protensa versus occidentem, ut speratur, supra metas Francie et Anglie. Et modico post eodem anno erat pestilencia magna Prage et in Boemia.

Eodem anno feria II post sancti Wenceslai Oct. 5
obiit dominus Johannes de Liten [3]) et ibidem in ecclesia sepultus est.

Eodem anno obiit domina Margaretha, contoralis Prziechonis Hrziczonis de Skrzipiel [4]) et soror germana B., sabbato ante Galli et sepulta Oct. 10
in ecclesia in Przibram. Orate deum pro ea et omnipotens deus misereatur anime sue in eternum!

Revenit Czapko de Polonia.

Eodem anno 㲨 XXXIII illa septimana, in qua erat festum Galli, revenit Czapko, capitaneus Oct. 16
Orfanorum, una cum ipsis Orphanis de Polonia et de Prusia.

---

[i]) cod. Prutonis. — [k]) cod. unam. — [l]) cod. centumina; continue Dobner. — [m]) Dobner 182.

[7*]) Jan Čapek ze Sán. — [8]) Bedřich ze Strážnice. — [9]) Skvrňany. — [10]) Jan Řitka z Bezdědic. — [1]) Srov. Tomkův DP. IV, 601. — [2]) Sigmund přišel do Basileje 11 října. — [3]) Jan z Valdeka na Litni patřil k obhájcům Karlštejna. — [4]) Přech Hřič z Nehasic na Skřipli. Srov. Sedláčkovy Hrady VI, 222.

1433

Revenerunt ambasiatores, dominus episcopus et alii, de Basilia.

c. Oct. 18 Eodem anno circa festum sancti Luce evangeliste [5]) dicti ambasiatores Magister Procopius de Plzna, presbiter Martinus dictus Lupacz et Mathias de Pieska de Basilia a consilio generali in Boemiam una cum episcopo Magne [n]) Constancie de limitibus Anglie et suprascripto domino auditore Johanne de Palomar et aliis doctoribus et magistris a dicto consilio destinatis revenerunt.

p. Jan. 6 (1434) Item anno ꝯc XXXIII [o]) post Epiphaniam domini suprascripti, episcopus et auditor et cum ipsis Cunsso et Rus de Carlstain [6]) et dominus Martinus Lupacz sine omni fine de Praga in Basiliam ad dominum Sigismundum imperatorem et ad consilium reequitaverunt.

Eodem anno ꝯc XXXIII et tempore, quo ante Plznam iacuerunt in quinque campis seu locis circum Plznam dicte secte, suos per diversos districtus Boemie destinaverunt, qui multociens cum curribus multis exeuntes villanis et opidanis frumenta eorum tritulaverunt, pecudes et pecora et diversas hospitalitates vi receperunt et quedam ad sectas ipsas ante Plznam et quedam ad castra et ad propria domicilia deduxerunt, receperunt et abegerunt et nocumentum mirabile per plures districtus Boemie fecerunt.

1434 Item anno ꝯc XXXIV gentes imperatoris Sigismundi et cum ipsis Przibiko reversus ad imperatorem de Klenowy dederunt super Plznam, ut dicebatur, VIIC mensuras frumentorum equites, hostibus Wiklefistis ibidem iacentibus, et hoc fe-
Mart. 30 ria III Pasce in illa sillaba *trice*.

Eodem anno circa Ascensionem domini, vi-
Apr. 25 delicet dominico ante Philippi et Jacobi apostolorum, nix magna bene ad unum passum et in
Apr. 26 crastino feria II per multas provincias supernivit.

Eodem anno post Philippi et Jacobi aposto-
Mai. 5 lorum feria IV ante Ascensionem domini [7]) predictus Przibiko cum gentibus imperatoris predicti, videlicet Zdenkone dicto Drstka, tunc tenentis [p]) Tyn Horssowiensem, et Hrdonio de Dubnan, tunc tenentis [q]) castrum Radynie, et Zbinkone de Koczowi, tunc tenentis [r]) castrum Necztiny, et domini de Swamberg et Busko Czalta, tunc tenens castrum Rabstain [8]), dederunt frumenta et necessitates diversas [s]) super Plznam, Taborensibus et Orfanorum secta et Pragensibus de Maiori et Nova civitatibus circumiacentibus, ut dicebatur, ad septingentos strichones. 1434

Domini intraverunt Minorem civitatem Pragensem.

Eodem anno ꝯc XXXIV feria V ipso die Ascensionis domini nobiles domini dominus Menhardus de Nova domo, dominus Hincze dictus Ptaczek de Purstain de Lipi [9]), residens in Ratay et in Polna, dominus Petrus de Janowicz, residens in Chlumecz, dominus Wilhelmus Kostka de Postupicz cum aliis terrigenis Boemie habentes XII milia vel circa equitum et peditum pro bono pacis ante Pragam venerunt, deinde Minorem civitatem Pragensem intraverunt. Et cives Maioris civitatis Pragensis ad eos exiverunt et concordiam ad sedandum disturbia [ss]) in regno Boemie fecerunt, ut ipsis hoc idem iuvarent et pacem disponerent. Et isti omnes simul ad cives Nove civitatis Pragensis destinaverunt, ut ipsis intranquillitates et disturbia in regno Boemie mitigare et sedare ac pacem disponere iuvarent contra sectas Taborensium, Orphanorum et aliorum eorum complicum continue in campis degencium et multa nocumenta in regno faciencium. Qui cives Nove civitatis Pragensis pro eo, quia (habebant) [s*]) secum in civitate tunc presbiterum Procopium, presbiterum Ambrosium, Andream dictum Kersky [10]), tunc capitaneum Taborensium, et Nicolaum de Paderow, secundum capitaneum eorundem, proterve et superbe responderunt nolentes hoc idem facere, sed quia dictis sectis volunt adherere. Et sic cives Maioris civitatis ipsos statim diffidarunt Mai. 6

[n]) cod. magno. — [o]) ita cod. — [p]) ita cod. — [q]) ita cod. — [r]) ita cod. — [s]) cod. diversis. — [ss]) cod. disturbiam. — [s*]) doplnil Pešina (Dobner 184).

[5]) Poslové přijeli do Prahy dne 22 října. — [6]) Kuneš z Buřenic a Rús z Hřešihlav. — [7]) Sotva lze pochybovati, že se tu týž příběh vypravuje dvakráte, nejprvé na tomto místě a podruhé k 5 květnu, kdy se skutečně zběhl. Viz Tomkův DP. IV, str. 638. — [8]) Zdeněk Drštka, Hrdoň z Dubňan, Zbyněk z Kocova, Hynek Krušina ze Švamberka, Bušek Calta z Kamenné Hory. — [9]) Hynek Ptáček z Pirkštejna. — [10]) Ondřej Keřský.

1434 et mox intromissis dominis ad suam civitatem cum gentibus eorum per pontem in Novam civitatem potenter et hostiliter irruerunt et se invicem crudeliter percusserunt, sic tamen, quod domini et gentes ipsorum et populus Maioris civitatis Novocivitatenses vicerunt et quosdam interfecerunt; et quidam cum dictis Procopio presbitero et prescriptis, quo quis scivit, de civitate Nova fugierunt, reliquos vero captivaverunt et multa bona de dicta civitate in Maiorem civitatem et gentes dominorum predictorum receperunt
Mai. 7 et exduxerunt. In crastino vero feria VI hora quasi sexta predicti [t]) domini barones cum ipsorum gentibus de civitate predicta ad campos exiverunt, prius tamen dictam Novam civitatem civitati Maiori ad obedienciam deducentes. Hec enim facta sunt in illa sillaba *Jo han sta nis.*

Mai. 8 Anno eodem ac videlicet XXXIV sabbato ipso die sancti Stanislai predicte secte Taborensium et Orfanorum auditis, que facta sunt de civitate Pragensi, cum ipsorum complicibus, videlicet Zatensibus, Veronensibus et aliis quartis civitatum, que ad circumvallacionem Plznensem expediverant, concrematis castris [u]), sepis [v]), domibus, que circummetaverant, et in eisdem multos infirmos et vulneratos similiter, qui cum ipsis ibidem iacuerunt, concremaverunt et deinde ipso mane cum magna confusione recesserunt versus Hostomnicz et deinde ad Przibram et deinde versus Tabor. In predicta vero circumvallacione Plzne erant nobiles domini dominus Wilhelmus de Rizmberk, alias [w]) de Sswihow, dominus Pertolt de Rizmberk, residens in Dolan, Hrdko [x]) dictus de Kutta de Duban, Lwiko de Rowny [1]), iudex vero tunc Plznensis erat Venceslaus Ditlikonis, consules Johanko et quidam dictus Naroznik, Koranda; predictique domini et alii homines militaris status, cum ipsis iudex, consules et cives defenderunt se viriliter et audacter XLIII septimanis [xx]) continue minus tribus diebus.

Mai. 11 Eodem anno feria III post Stanislai fuit infirmus magister Johannes Rokyczana, predicator ecclesie sancte Marie ante Letam curiam Pragensem et plebanus intrusus et magnus Wiklefista, qui in consilio Basiliensi predicto ipsum articulum comunionis sub utraque specie corporis dominici populo seculari affirmabat, defendebat et in probacionem stabat per scripturas, que pro intencione sua probanda allegare sibi videbantur.

Circumvallacio Borotin.

Eodem die Taborenses de civitate Tabor fortalicium domini Nicolai de Borotin [2]) Borotin circumvallaverunt, deinde mox non lucrato recesserunt.

Eodem anno videlicet XXXIV feria III ipso Mai. 25
die sancti Urbani gentes dominorum Ulrici de Rosenberg, Johannis de Rabie [3]) et domini Menhart de Nova domo, tunc cum ipso Prage equitante [x*]), ante Pragam erant et dominus Johannes de Swamberk [4]), Zdenko Drstka, dominus Alsso de Zyeberk [5]) et de districtu Plznensi habentes sexingentos equites et decem milia vel circa peditum in adiutorium Antique civitatis Pragensis et dominis Menhardo et Ptaczkoni suprascriptis et domino Alssoni de Sternberk contra Taborenses et Orfanorum sectam venerunt.

Tachlowicze.

Et ipso die dominus Johannes de Sswamberk et predicti Drstka, Plznenses [y]) et de Rabie Bohuslaus burgravius [6]) fortalicium Tachlowicze hostiliter lucraverunt a quodam Oldra de Zhudowicz, qui se eciam metXI dedit in captivitatem et non fuit ausus se defendere, et deinde in cra-
stino prope Zabiehlicz in adiutorium dominis Mai. 26
Menhardo, Ptaczkoni, domino Alssoni de Sternberk et Pragensibus contra Taborenses et Orfanos venerunt.

Conflictum magnum.

Eodem anno videlicet MCCCCXXXIV domi- Mai. 30
nico, die solis, ipso die sancti Crispini [z]), in illa sillaba *cris pan*, die XXX mensis Maii hora vespe-

[t]) cod. predam; predicti Dobner. — [u]) cod. castrum. — [v]) ita cod. — [w]) cod. Aless. — [x]) cod. Hadko. — [xx]) cod. conseptimanis. Písař snad chtěl již psáti následující con-tinue. — [x*]) Snad by se mělo čísti: tum ipso Prage existente. — [y]) cod. Plznensis. — [z]) Bylo by 25 října.

[1]) Lvík z Rovného. — [2]) Mikuláš z Landštejna a z Borotína, který byl přešel od strany táborské k jednotě panské. — [3]) Jan z Risenberka a z Rabí. — [4]) Jan Krušina ze Švamberka. — [5]) Aleš z Žeberka. — [6]) Bohuslav purkrabí na Rabí. Srov. Tomkův DP. IV, 642.

1434 rarum vel quasi, indiccione duodecima, tercio kalendas Junii, sedecimo gradu solis, et tunc C erat litera dominicalis, pontificatus sanctissimi in Cristo patris et domini, domini Eugenii pape quarto [a]) anno, ipsius imperii vero serenissimi principis et domini, domini Sigismundi, dei gracia imperatoris Romanorum semper Augusti ac Ungarie, Boemie, Dalmacie, Croacie ac regis, anno secundo, inter civitates Kurzym et Brodam Boemicalem prope villam [b]). Et ipso die sol erat in signo Geminorum et luna in gauda sive fine Piscium.

Nobiles barones et domini dominus Menhardus de Nova domo, dominus Ptaczko de Lipii alias de Ratay et de Polna, dominus Alsso de Sternberk alias de Holicz, domini Czenkonis filius [7]) de Wesele alias de Wartmberk, dominus Herant de Cunstat iuvenis residens in Podiebrad [8]), ex parte vero domini Ulrici de Roznberk dominus Nicolaus miles dictus Krchlebecz [9]), Chwal de Chmelny, capitanei ipsius, Janko Prziedborii [c]) cum gentibus dicti domini Ulrici de Rosennberg, ut dicebatur, CC vel citra equites et VIII milia peditum, et dominus Johannes de Swamberg, magnificus dominus Alsso de Zeberg, dominus Borsso, licet pedestris et pauper, de Ossyek, Zdenko de Drstka, Protiwa de Sweyssin, Hadko [d]) de Pabgenicz, Burian et Johannes fratres de Bugstain [10]), diversi armigeri de districtu Plznensi et aliqui cives de Plzna, Bohuslaus, burgravius domini Johannis de Rabie, Venceslaus Warleich de Frimburg, Humprecht de Koczow et gentes domini Venceslai de Michalowicz residentis in Strakonicz, cruciferi, Venceslaus Struch, purgravius de Wlharticz domini Menhardi predicti, Dionisius dictus Borzek [1]), Petrus Zmrzlik de Sweyssin residens in Orlik, Benessius de Myslin prope Mirowicz, Wilhelmus de Jaroslawicz, subburgravius Karlstain castri cum sociis de dicto castro, videlicet Mathia dicto, Stephano dicto Stietina, Venceslao de 1434
Skrhlow, Leonardo, famulo Bartosskonis de Drahonicz, Mathia [e]) nigro, Mauricio, Pechone et duobus hastonibus et aliis pluribus abinde equestribus et peditibus; ac eciam cives nonnulli de omnibus civitatibus Pragensibus et cives de Mielnik; predicti domini barones et milites et cives et clientes habentes omnes simul, ut communiter dicebatur, mille equites et decem milia peditum vel citra et duodecim vel citra sexagenas curruum cum defendiculis ipsorum et pixidibus; et Czernyn [2]), dominus Petrus de Chlumecz [3]), dominus Benessius de Duba residens in Kozlo [4]), Jakubko de Bozegiow, burgravius domine Perchte vidue de Conopist cum dicte domine gentibus ex una parte; et presbiter Procopius Rasus, tunc capitaneus secte Taborensium, cum ipsis Taborensibus campestribus, et Johannes dictus [f]) Czapko de Ssan, tunc supremus capitaneus secte Zizkonis Orfanorum similiter in campis a XII annis continuancium et bellancium, et presbiter Prokopko dictus Parvus Procopius et Andreas [g]) dictus Kersky, capitaneus eciam Taborensium de Thabor, civibus de ibidem et civibus de Werona, Slana, Zacz, Luna, Kurzim, Kolin, Montis Cutnis, Broda Boemicalis, Czaslaw, Nymburg, Grecz regine, Jaromirz, Trutnow, Dwuor, Altamuta, Glatovia, Prachaticz, Domazlicz, Piesek, Litomierzicz, Rohacz de Duba, Zagimacz de Giwissovicz [5]) cum aliis ipsorum complicibus, ut communiter dicebatur, VIIC equites et novem milia vel citra (peditum).... curruum [g*]), XL et plus pixides dictas hufnicze cum aliis pixidibus et ipsorum defendiculis parte ex altera conflictum intraverunt. Et predicti barones domini fingentes [h]) se quasi ab ipsis fugere et a gauda curruum ipsorum optimas gentes domini Ulrici de Roznberg predicti, de districtibus Plznensi, Prachinensi, domini Menhardi et de Carlstain in gauda et

[a]) cod. quarti. — [b]) Jméno schází. Míněna zde nejspíše vesnice Hřiby, jak již Pešina (Dobner 187) doplnil. Viz St. Let. Srov. H. Toman v Osvětě 1890. — [c]) cod. Prziedbonii. — [d]) cod. Hadko. (Snad má býti Hrdko.) — [e]) cod. Mathie. — [f]) cod. Johanne dicto. — [g]) cod. andax. Andreas Pešina. — [g*]) peditum doplnil Pešina (Dobner 188). Že počet vozů schází a že 40 se vztahuje k houfnicím, poznamenal H. Toman (v článku o bitvě u Lipan v Osvětě 1890), jenž podle St. Let. doplňuje: sex sexagenas. — [h]) cod. surgentes.

[7]) Jindřich. — [8]) Jiří z Poděbrad, pozdější král. Srovn. Palackého Děj. III, 2 str. 151; Tomkův DP. IV, str. 642. — [9]) Purkrabí zvíkovský. — [10]) Burian a Jan z Gutštejna. — [1]) Diviš Bořek z Miletínka. — [2]) Jan Černín z Vysoké. — [3]) Petr z Janovic na Chlumci. — [4]) Beneš z Dubé na Kozlém. — [5]) Sezima z Kunštatu a z Jevišovic.

1434 tergo curruum ipsorum cum vexillo domini de Roznberk clam et secrete, quod hastas et balistas apprehensas ad terram declinantes [i]), ordinaverunt et verso quasi tergo et gauda curruum ipsorum ab ipsis hostibus Taborensibus et Orfanis ac quasi recedere et fugere conantes. Tandem ipsi hostes ipsos cum curribus suis ad gaudam curruum dominorum insequebantur de pixidibus acriter sagittantes et clamantes: fugiunt, fugiunt et fugam dant! et appropinquati ad currus dominorum cum ipsorum curribus quasi per medium stadium vel citra de curribus ipsorum hostiliter exiverunt in currus dominorum irruere volentes. Tandem gentes dominorum et domini erecto velo sive vexillo domini Roznberk et alio extra suos currus contra ipsos iam prope existentes exierunt et viriliter cum ipsis pugnaverunt et ipsos sic audacter et acriter percusserunt. quod sicut diceret Miserere mei deus. illum psalmum [6]). Taborenses et Orfani fugam et tergum dederunt et in suos currus reverti volebant, ut ipsos circum se clauderent, sicque predicti domini et gentes cum ipsis ita celeriter et agiliter ipsos percucientes insequebantur, quod cum ipsis in eorum currus incurrerunt et ibi in eisdem curribus dictos presbiteros ambos Procopios predictos et plures presbiteros de eorum secta maligna interfecerunt et ipsorum multos in curribus et de curribus fugientes et ipsos insequentes, pedestres et equestres, interfecerunt et occiderunt et Gyram Ussati [k]) et Marssonem Krsnak [7]) subcapitaneos captivaverunt [l]). Et [8]) sic communiter dicebatur (ab hiis), qui ibidem tunc erant, quia predicte secte decem milia cum $2^1/_2$C habuerunt. et soli hoc idem dicebant. et vix eorum IIIC fugierunt; hos [m]) omnes in loco et incursu versus Brodam Boemicalem et prope Brodam interfecerunt et cremaverunt et omnes currus, pixides, arma et defendicula ipsis receperunt; dictus vero Czapko et Andreas Kersky. capitanei predicti. in Colo-
niam fugierunt equites cum eorum paucis com- 1434
plicibus peditibus. Et domini et gentes supra-
scripti ipsos in crastino usque Coloniam sunt Mai. 31
insecuti et ibidem quadam concordia interveniente,
videlicet ut idem Czapko et Kersky et Colonienses
cum ipsis adherentibus sint Prage in termino
seu concursu magno omnium dominorum, civita-
tum et terrigenarum et, qui(d)cunque ibi in festo
sancti Johannis Baptiste dictatum et conclusum
fuerit per dominos terrigenas et civitates, in illis
debent stare et contentari, et sic predicti domini
et terrigene campum distraxerunt et ad domicilia
redierunt proclamato termino Prage in festo
sancti Johannis Baptiste. Dominus vero Alsso
de Sternberk cum domino Johanne de Sswam-
berg et suprascriptis de districtu Plznensi et
Wilhelmo de Jaroslawicz, subpurgravio castri
Carlstain. cum ipsorum exercitu equitum, pedi-
tum et curruum se in districtum Slanense [n]) di-
verterunt et ante fortalicium Rzysuty [9]) castra
metaverunt et lucrare illud conabantur hostiliter,
tandem hoc idem per unum diem et unam noc-
tem exequi non valentes extunc feria IV in illa Jun. 9
sillaba *pri mi*, die nona mensis Junii. in octava
sancti Marcelli ad sua domicilia [o]) revertebantur.
Tandem Jakubko de Moravia, qui tunc castrum
et civitatem Bielina violenter aquisita tenuit et
possedit et qui tunc cum Zatensibus, Lunensi-
bus, Slanensibus ante castrum Kostomlati in di-
strictu Zatensi castra metaverant ipsum hostiliter
lucrare cupientes, quod castrum tunc tenuit do-
minus Sigismundus de War(t)mberg, residens in
Dieczin [10]). predictos dominum Alssonem cum
ipsorum exercitu Plznensium ac hostiliter cum
ducentibus quinquaginta vel circa equitibus et
tribus milibus cum quingentis peditum de pre-
dictis civitatibus et districtibus fuit usque prope
villam Rzewniczow insecutus cum curribus, pixi-
dibus et aliis defendiculis, cumque prefati do-
mini et Plznenses et subpurgravius de Carlstain

[i]) ita cod. — [k]) cod. vstati; Wssati Dobner. — [l]) cod. capitaverunt. — [m]) cod. hoc. — [n]) ita cod. — [o]) cod. cum a domicilia.

[6]) Viz pozn. ve vydání Dobnerově (str. 188): Ignota manus (t. pozdější přípisek v rukopise Boleluckého) hanc sententiam his verbis explicat: intra spatium temporis, quo psalmus Miserere recitari posset. — [7]) Jíra Ušatý a Mareš Kršňák. [8]) O číslech, které udává Bartošek, srov. pozn. v Tomkově DP. IV, str. 644, 648; i článek Tomanův o bitvě u Lipan v Osvětě 1890. — [9]) Řisuty držel Jakoubek z Vřesovic (Bílinský), o němž hned potom. Srov. Tomkův DP. IV, 650. — [10]) Sigmund Děčínský z Wartenberka. Srov. Tomkův DP. IV, str. 641.

1434 in silvam prope Rzewniczow cum ipsorum exercitu et curribus pervenerunt, tandem predictus Jakubko cum suis equitibus et peditibus ipsos in silvam insequendo et ipsis visis et quasi ipsos pro fugitivis habendo magnum cum suo exercitu clamorem fecit, qui domini suprascripti et de districtu Plznensium conversi cum suis equitibus et quibusdam peditibus, curribus postpositis, in ipsum Jakubkonem et suos complices hostiliter et viriliter irruerunt, ipseque dorsum cum suis dedit et usque ad suos currus bene e converso ad XV stadia fugit cum suis equitibus et peditibus. sed predicti domini et Plznenses sibi equites et pedites bene, ut a veredicis tunc presentibus dicebatur, centum et quinquaginta et ultra sunt interfecti, tantum loco et in fuga, quod si cito ad currus non fugissent, multos ex ipsis interfecissent. Tandem predicti domini ad propria et ipse Jakubko cum residuo suo exercitu ante ipsum castrum Kostomlat reversi sunt et domini ex suo exercitu quendam dictum Mladie de Wylemow et quendam dictum Chmelniczky et plures alios captivaverunt et secum ad propria abduxerunt preter ipsum Mladie qui, quod sit captivus, negavit et suo iuramento se iustificavit.

Equitaverunt Ratispanam ad dominum imperatorem.

Item eodem anno ɔc videlicet XXXIV ipsa septimana infra octavas sancti Johannis Baptiste fuit magnus concursus baronum, dominorum, terrigenarum Prage. ubi eciam pars domini imperatoris suprascripti affuit, videlicet dominus Ulricus de Rosennberg, dominus Puota de Czastolowicz, dominus Sbinco Zagiecz, dominus Arnostus Wlassymsky et alii quam plures servitores domini imperatoris. ubi conclusum est ex parte Wiklefistarum, ut ad dominum imperatorem equitarent dominus Menhardus de Nova domo, dominus Ptaczko de Ratay et dominus Czenko [1] iuvenis de Wartmberg, militares vero Benessius de Mokrowus [p]), Czapko de Ssan, capitaneus Orfa- 1434
norum, dominus Wilhelmus Kostka, Smirzicky [2]), civiles vero Johannes dictus Welwar [3]); feria III ipso die sancti Laurencii suprascripti et domi- Aug. 10
nus cum ipsis Wilhelmus Kostka, Johannes de Smirzicz, magister Johannes de Rokyczan et dominus Martinus Lupacz et magister Marcus [4]) ad dominum imperatorem Ratispanam transiverunt equites.

Eodem anno ɔc XXXIV feria III post festum Jul. 27
sancti Jacobi erat inundacio aquarum maxima in flumine Mzye sub castro Carlstain, maior tribus ulnis quam priores, videlicet que erat in vigilia sancte Marie Magdalene ante duos annos. (1432 Jul. 21)

Bedrzich captus per Hoym.

Eodem anno videlicet XXXIV circa festum Assuncionis sancte Marie presbiter Bedrzich [5]) cum centum octuaginta equitibus est a quibusdam [q]) dictis Hoym [6]) in Slesia in castro Fallemberg [7]) per invitacionem, ac si alicubi vellet civitatem [8]) invadere, captivatus.

Eodem anno ɔc videlicet XXXIV ipso die sancti Augustini nobilis Burian de Gutstain cum aliquibus de districtu Plznensi pecudes ante Veronam abegerunt et tunc cives eos insequebantur Veronenses et sic predicti Plznenses cum Burian conversi in ipsos irruerunt et sex ipsorum interfecerunt et LXVI captivaverunt et secum in Rabstain et ad alia castra adduxerunt.

Eodem anno circa festum sancti Venceslai c. Sept. 28
reversi sunt predicti domini Menhardus, Ptaczko, Czenko [9]) ɔc a domino imperatore de Ratispana et ipsa septimana post festum sancti Galli con- Oct. 23
cursum et terminum magnum super responsione domini imperatoris facienda Wiklefiste habuerunt. Et tunc Prage ibidem mortuus est dominus Henricus, domini Czenkonis filius, et ductus est per suos de Praga mortuus.

Item Nativitatis domini anno infrascripto Dec. 25
erat die dominico et erat B litera dominicalis. (1435)

p) cod. Mokrowy. — q) cod. quosdam.

1) T. j. syn Čenkův Jindřich. — 2) Jan Smiřický. — 3) Soused Starého města Pražského. — 4) Marek z Hradce, který však nejspíše potom nahrazen byl Lupáčem. Tomkův DP. IV, str. 654. — 5) Kněz Bedřich ze Strážnice, jenž sl. posádce táborské na Němčím. Srov. Grünhagen 261. — 6) Hajn z Černova (Hayn von Tschirne) a bratr jeho ml. — 7) Falkenštejn. — 8) Město Löwenberk. — 9) t. syn Čenkův.

1435 **Imperator Sigismundus.**

p. Jan. 1 Anno domini MCCCCXXXV post Circumcisionem domini [10]) dominus Sigismundus imperator de Ratispana per Danubium infra fretavit seu navigavit in Prespurk.

Ostromecz.

Mart. 17 Eodem anno ipso die sancte Gedrudis, quod erat feria V, nobilis dominus dictus Ptaczko de Lipii, residens in Ratay, cum domino Benessio de Duba, residente in Kozle, cum famoso Jakubkone de Bozegiow, purgravio domine Perchte vidue de Konopist, et cum ipsius gentibus et strenuus miles dominus Nicolaus in Zwiekow [1]) cum gentibus domini Ulrici de Rosennberg circumvallaverunt Philippum [2]) capitaneum cum suis
Apr. 25 complicibus in Ostromecz et feria II post Georgii venerunt ad circumvallantes nobiles domini Alsso de Sternberk, alias de Holicz, qui tunc castrum Hradek tenuit, et dominus Jenczo de Petrsspurk [3]) cum quinquaginta equitibus, undecim curribus et ducentis peditibus.

Mai. 15 Item dominico ipso die sancte Sophie venit ad eos dominus Hanussius Kolowrat cum centum XXV equitibus et trecentis peditibus.

c. Mai. 1 Eodem anno, videlicet XXXV circa festum sanctorum Philippi et Jacobi apostolorum Divisius Borzek [4]), tunc purgravius ex parte civium Maioris civitatis Pragensis in castro Pragensi, et cives civitatis eiusdem et dominus Janko miles de Russynow [5]), qui tunc castrum Lichtmburg tenuit, circumvallaverunt Coloniam Boemicalem, in qua erant adhuc quidam de secta presbiteri Procopii et alterius presbiteri Procopkonis interfectorum et Zizkonis olim.

Mai. 22 Eodem anno dominico ante Urbani Philippus de Ostromecz cum suis complicibus dedit dictum castrum dominis suprascriptis et cum suis equitavit in civitatem Thabor supra Usk Luznicz.

Lomnicze lucrata.

c. Mart. 25 Item eodem anno ꝯc videlicet XXXV circa Annuncciacionem beate Marie virginis nobilis dominus Ulricus de Rosennberg fortalicium dictum Lomnicze cum suis et civibus de Budweis circumvallavit, in quo fortalicio quidam Johannes dictus Carnifex erat tunc capitaneus, quod per vim cum Taboritis olim aquisiverant, cum quo Johanne, ut dicebatur, in dicta obsidione erant de civitate Tabor et Taboritarum ultra centum, et ibidem per tria quartalia anni in eadem obsidione continuavit et postea ipsis quingentas sexagenas dedit et ipsi sibi fortalicium condescenderunt. 1435

Imperator venit Moraviam.

Eodem anno imperator Sigismundus de Ungaria circa festum sancti Procopii venit in Moraviam in civitatem Brunam, ad quem ibidem venerunt nobiles domini dominus Menhardus de Nova domo, dominus Alsso de Sternberk, dominus Hyncze dictus Ptaczko de Purstain, Divisius Porzek [r]) de Miletinek, tunc ex parte civium Pragensium purgravius Pragensis, dominus Hanussius de Kolowrat, Johannes dictus Smirziczky tunc tenens castra Bezdiezi, Helfmburg, Rudnicz, Huskam, Jakubko de Moravia tunc tenens Bielinam, Kostomlati, Kysperk [s]), Engspurk [6]) castra, Zluticze, Usk super Albea et Teplice civitates et cum eis multi milites et terrigene Boemi et Pragenses cum pluribus civitatibus, cives tam de Moravia quam de Boemia, ubi eciam fuit dux Austrie, tunc eciam marchio Moravie, suprascriptus ad tractandum de unione et pace Boemie et Moravie et Slesie terrarum. c. Jul. 4

Item eodem anno ꝯc videlicet XXXV circa festum sancti Procopii interfectus est famosus Przibiko dictus Koczka de Skal, tunc in Zwiekow morans, in via per Thaboritas non remote a civitate Piesek. c. Jul. 4

Et ipsa septimana ante hoc submersus est metquintus famosus Jacobus dictus Kyselicze; transfretavit in navi sub Zwiekow per Multaviam, cum quibus navis ex inproviso perversa est et ipsi sic sunt submersi. Jun. 27

r) ita cod. — s) cod. Krsperk t. j. Kyšperk (Supí hora).

10) Nesprávně místo 1 října 1434. Srov. Palacký Würdigung 229. — 1) Mikuláš Krchlebec, purkrabí zvíkovský. — 2) Filip z Padařova. — 3) Jenec z Peterspurka. — 4) Diviš Bořek z Miletínka. — 5) Jan Hertvík z Rušinova. — 6) Andělská hora.

1435 Jul. 14 Eodem anno feria V in vigilia Divisionis apostolorum hora vesperorum vel quasi fuit ventus validus et magnus forte media hora, qualis non fuit a triginta annis, qui multum nocumentum fecit in castris domibus tectum rumpendo et edificia diversa et in quibusdam districtibus in Boemia et presertim prope Knyn grando blada percussit et magnum nocumentum fecit.

Magnus concursus Prage.

Oct. 21 Eodem anno ɔc videlicet XXXV feria VI ipso die sanctarum Undecim milia virginum fuit magnus concursus baronum, videlicet dominus Menhardus de Nova domo, dominus Hyncze dictus Ptaczek [t]) de Piergstain alias de Polna, dominus Aless de Sternberg dictus Holiczky, dominus Petrus de Zwierzeticz [u]), dominus Herart de Cunstat, dominus Hanussius de Colowrat et famosi armigeri dominus Wilhelmus miles dictus Kostka de Postupicz, Divisius de Colowrat [7]), Johannes de Smirzicz, Johannes de Russynow et quam plures alii barones, armigeri, clientes, cives et civitates de Boemia in civitate Pragensi congregati, qui tunc multis tractatibus prehabitis concluserunt de pace regni et consenserunt in dominum regni Boemie sub certis condicionibus et articulis, qui ipsis pro bono regni utiles esse videbantur, videlicet in dominum, dominum Sigismundum, Romanorum imperatorem et Ungarie regem suprascriptum, qui tunc in Ungaria in Novograd curia morabatur, et illuc ad eum predicti barones, armigeri et cives Pragenses equitaverunt post tres septimanas; tunc ibidem eciam magistrum Johannem [v]) in archiepiscopum Pragensem proclamaverunt.

Imperator venit in Gihlaw.

1436 Item anno domini MCCCCXXXVI feria III ante festum sancti Viti, die duodecima Junii [8]) potentissimus princeps et dominus, dominus Sigismundus, Romanorum imperator ɔc venit de Ungaria in Giglaviam in metas Moravie, baronesque Boemie, milites, terrigene et potentes 1436 civitatum suprascripti quasi omnes ad ipsum ipsa septimana ibidem venerunt et pro bono pacis et unionis simul diligenter tractabant. Tandem feria quinta in crastino festi sancti Procopii, die quinta Julii predicti barones, milites, terrigene et cives corone Boemie ipsum dominum Sigismundum imperatorem suprascriptum unanimiter et concorditer in regem Boemie erexerunt, condicionemque Magister Johannes Rokyczana de consensu legatorum a sede apostolica et sacro consilio, quod tunc in civitate Pazl continuabatur, et domini imperatoris predicti ac baronum, militum, terrigenarum et civitatum potestatum [w]) de communione sub utraque specie in ecclesia pronunciavit in hunc modum: Quod quicunque personarum secularium postularet sive sub una sive sub utraque specie corpus dominicum communicare, ut eidem iuxta suam postulacionem preberetur, uni alios vi non coercendo nec diffamando [9]). Item nota, quod anno domini MCCCCXXXVI erat annus bisextilis et erat A et G litere dominicales et Nativitatis domini erat feria tercia.

Eodem anno ɔc videlicet XXXVI feria sexta Jul. 13 ipso die sancte Margarethe erant circum castrum Carlstain fulgura et tonitrua magna et in rivulis ex utraque parte castri magna inundacio aquarum, quod ab una parte rotam molendini cum tota [x]) gasa recepit, ab alia vero parte castri ex impetu domunculam seu gasam probi hominis Johannis dicti Hrzebenarz, nuncii communis, subvertit aqua et domunculam cum ipsius tribus pueris iuvenibus recepit et submersit, inter quos unus puer cum cunabulo est receptus et submersus, et ipse cum conthorali sua vix exnatavit; et tunc sol erat in fine Cancri et luna similiter in fine Cancri.

Et tunc adhuc imperator Sigismundus cum baronibus, militibus, terrigenis et civitatum potestatibus suprascriptis erat in Iglavia et erant ipso anno tonitrua magna, qua non fuerunt a multis annis. Ipso anno feria VI et sabbato ante Assun- Jul. 10, 11 cionem beate Marie virginis cives Pragenses cum

---

t) cod. Hyncze dictus Rokyczan Ptaczek. — u) cod. Petrus de Smirzicz Zwierzeticz. — v) Později rukou nadepsáno Rokiczanam. — w) potestates codex; potestatum Dobner 194. — x) cod. rote; tota Dobner.

7) Tak čteme sice v rukopise, avšak místo neznámého odjinud rytíře toho jména třeba nejspíše položiti Diviše Bořka z Miletínka. — 8) Sigmund přijel do Jihlavy již 5 června. — 9) T. j. jedni druhých aby nenutili a netupili.

1436 aliis quibusdam civitatibus et terrigenis pro domino imperatore supradicto pro eo adducendo in Boemiam et deinde Pragam equitaverunt.

Imperator venit Pragam.

Aug. 23 Anno eodem feria quinta in vigilia sancti Bartholomei dominus Sigismundus imperator hora meridiei vel quasi cum magna solempnitate venit Pragam una cum domina, domina Barbara, conthorali sua, Ungarie ɔc regina, nondum tamen ad imperium et Boemie reginam coronata, ubi per barones, milites, terrigenas, cives Pragenses et alios cives plurium civitatum tanquam dominus et rex Boemie est assumptus et sibi claves de civitate et castro ante portam per magistros civium et cives sunt presentate et ipse eas viceversa eisdem commisit. Et ibidem est pax proclamata et concursus communis tocius regni celebrandus mox tempore sequenti; et ipso die luna erat in Aquario et sol in Virgine, die ipsius signi VI, quod factum erat die XXIII mensis Augusti presentibus duce Stetinensi et comite de Czil et baronibus Boemie domino Menhardo de Nova domo, Alssone de Sternberg alias de Holicz, domino Hynczone de Pirstein dicto Ptaczek alias de Polna, domino Sbincone de Hazmburg, domino Petro de Zwierzeticz, domino Girzikone de Wysmburg, Divissio Borzek de Miletinek, tunc purgravio Pragensi, domino Wilhelmo milite dicto Kostka de Postupicz et aliis multis[y]) principibus, comitibus, baronibus, militibus, Ungarie, Boemie, Slesie, Moravie terrarum terrigenis, de quorum titulis non constat ad presens.

Nota quod suprascriptus dominus Sigismundus imperator in magestatus[yy]) suo sigillo sic se scripsit: Sigismundus imperator, dei gracia Romanorum semper Augustus ac Ungarie, Boemie, Dalmacie, Croacie, Rame, Servie, Gallicie, Lodomerie, Commie, Bulgarie rex et Lucemburgensis heres. In alia vero parte erat sculpta aquila cum duobus capitibus et circum quodlibet caput erat dyadema insignitum, circum quam aquilam erant litere circumferenciales tales: Aquila Ezechielis, missa sponse de celis, volat avis sine meta, quod nec vates nec propheta evolavit alcius. 1436

Eodem anno feria V post Martini[10]) dominus Wilhelmus Kostka tunc tenens bona Litomysl versus Grecz regine hostiliter cum multis gentibus equitibus et peditibus processit et prope civitatem predictam in quadam villa[1]) per unum miliare a civitate iacuit. Qui de civitate exeuntes manu armata in ipsos iacentes irruerunt et ibi dominum Wilhelmum predictum in lecto et cum ipso, ut dicebatur, centum interfecerunt et trecentos captivaverunt et currus, pixides, equos et arma receperunt et ad civitatem deduxerunt. Nov. 15

Barbara imperatrix coronata est.

Item anno domini MCCCCXXXVII feria II in carnisprivio, die XI mensis Februarii, infra missarum solempnia serenissima princeps et domina, domina Barbara, comitis filia Czilicii dicti de Czil et suprascripti domini Sigismundi imperatoris legitima contoralis, in castro Pragensi in ecclesia cathedrali sancti Viti in summo per reverendum in Cristo patrem et dominum dominum N.[2]), de Magna Constancia episcopum, in reginam Boemie de consensu baronum, militum, terrigenarum et Pragensium ac aliarum civitatum ex[z]) voluntate est solempniter, servatis omnibus iuribus et consuetudinibus ad hoc condignis, Boemicali corona est coronata presentibus domino imperatore suprascripto, duce Stetinensi, domino Ulrico de Rosennberg, Menhardo de Nova domo, Crussina de Cumburg, Petro de Michalowicz, Sbincone de Hazmburg, Johanne de Usk, Henrico de Straz, Alssone de Sternberg alias de Holicz, Hinczone dicto Ptaczek de Pirstain alias de Ratay, Arnosto de Wlassim et aliis pluribus baronibus, militibus, terrigenis et civitatum communitatibus; et tunc sol erat in Piscibus gradu primo et luna in prima parte Thauri. 1437

Eodem anno ɔc videlicet XXXVII in quatuor temporibus ieiunii suprascriptus dominus imperator una cum baronibus domino Nicolao de Hazmburg residente in Cost, supremo iudice, domino Alssone de Sternberg alias de Holicz, Febr. 20 etc.

---

y) cod. et alii milites; aliis militis Dobner. — yy) ita cod. — z) cod. et.

10) Dle St. L. se to stalo již 6 listop. (v úterý po Všech svatých). — 1) Vysoká. — 2) Filibert.

1437 camerario supremo, domino Alssone de Rysmburg [2*]), notario supremo, domino Ulrico de Rozmberg, domino Menhardo de Nova domo, purgravio castri Pragensis, domino Alberto de Coldicz residente in Bielina, iudice curie, domino Sbincone de Hazmburk, domino Nicolao de Laynstain [3]) residente [a]) in Borotin, domino Hincone de Czerwena Hora [4]), domino Petro de Zwierzeticz residente [b]) in Tchorzowicz, domino Hinczone de Pirgstain dicto Ptaczek, tunc magistro monete; et strenuo milite domino Zawissio dicto Hrzicz de Gymlin et famosis Alssone dicto Hurt et Hrzicz de Swynarzow [5]), Johanne de Wolstain [6]) et dicto Wilhelmo Chrt [7]); et sic duodecim barones et octo armigeri: primo iudicio presedit in castro Pragensi in magna stuba ab hora 3 arum usque ad vesperas et aliis diebus bene [c]) per unum mensem iudicio presiderunt et ibi multa iura edixerunt et proclamaverunt. Et inter cetera predicto domino imperatori ad unum integrum censum sancti Georgii per totum regnum sibi dandum, videlicet medietatem in medio quadragesime et aliam medietatem in festo sancti Laurenti consenserunt et proclamaverunt.

Apr. 23 Eodem anno in festo sancti Georgii domina Ewka, relicta domini Zdeslai Tluxe de Burzenicz, tradita est in uxorem legitimam domino Henrico dicto Zagimacz de Gewissovicz, qui tunc tenuit et possedit monasterium sancti Procopii, et ibidem cum rebus suis eidem deducta est.

Mai. 1 Eodem anno in festo et circa festum sanctorum Philippi et Jacobi apostolorum Rohacz de Duba cum suis complicibus in monte dicto Syon, quem ipse Rohacz sic appellavit et ibidem castrum novum edificavit, est per dominum Hinczonem de Pirstain, residentem in Ratay et Polna, tunc magistrum curie et monete domini imperatoris predicti, cum gentibus domini imperatoris et civibus Pragensibus circumvallatus et eodem

Sept. 2 anno feria II [8]) ante Nativitatis beate Virginis per sturm vinctus [d]) et captus, lucratus et cum 1437
eo Wysko, miles de Polonia, et Martinus presbiter [9]) residens [e]).

Eodem anno in quatuor temporibus ante Mai. 24
festum sancti Trinitatis et per continuos quatuordecim dies dominus imperator et domini barones et armigeri suprascripti in castro Pragensi secundario presiderunt iudicio et multas edicciones et iura inter terrigenas Boemie edixerunt et sentenciaverunt ac concluserunt.

Eodem anno ɔc videlicet XXXVII post festum p. Jun. 24
sancti Johannis Baptiste dominus Sigismundus imperator suprascriptus de civitate Pragensi in Egram equitavit ad tractandum cum marchione Misnensi et duce Johanne Bavarie, ut restituerent castra et civitates, que ad coronam Boemie pertinent, et post quinque septimanas Pragam revenit. (Aug. 16)

Item eodem anno feria IV post Margarethe Jul. 17
obiit famosus armiger Mikess de Lidicz [10]), residens in Kozolup, purgravius in Carlstain, mortuus est et sepultus in ecclesia sancti Palmacii.

Eodem die venit solempnis ambasiator Ungarorum Pragam veridice referens, quod gentes Ungarorum, Boemorum, Moravie et Polonie per plura congregati multos Turcos et paganos bello in campo bene XL milia et ultra vicerunt [1]), inter quos Ungaros quidam Pangracz erat capitaneus, et circa Assumcionem beate Marie virgi- c. Aug. 15
nis quatuor duces dictorum paganorum gentes Ungarorum domino imperatori Pragam adduxerunt vinctos.

Rohacz.

Anno ɔc XXXVII dominico ipso die Nativi- Sept. 8
tatis beate Marie virginis cum Viscone, milite de Polonia, et presbitero Martino dicto Prostrzedek et quodam dicto Zeleny, optimo sagittario de pixidibus, et cum purgravio suo de monte Syon cum aliis XLVI captivis Pragam per gentes domini imperatoris aportatus est et statim ad

---

[a]) cod. residentis. — [b]) cod. residentis. — [c]) Místo bene u Dobnera chybně 7. Srov. Tomkův DP. VI, 20. — [d]) ita cod. — [e]) cod resid. (skráceně); residui(que) opravuje Dobner 198.

[2*]) Aleš Vřešťovský z Risenburka. — [3]) z Landštejna. — [4]) Hynek Červenohorský z Náchoda a na Aberspachu. — [5]) Aleš Hřič neb Hurt z Pozdně. — [6]) Ctibor z Wolfštejna. — [7]) Vilém Chrt ze Zahrádky. — Bartošek neuvádí jmen všech 20 kmetů soudu zemského. Scházející viz v Palackého D. III, 3 str. 232. — [8]) Dle St. L. bylo to v pátek před Narozením matky boží (6 září). — [9]) Vyšek Račinský a kněz Martin Prostředek z Hradce. — [10]) Mikeš Poledne z Lidic. — [1]) U Bělehradu v Srbsku.

1437 Sept. 8 pretorium ad tormenta ductus est et tormentisati sunt acriter et in crastino feria secunda ipse Rohacz in cathena et cingulo deauratis et alii in cathenis rubeis et quinque ipsorum in rubea veste in numero LIII sunt suspensi, quia prius erant septem captivi eius [2]), videlicet Gindrzissek, Baba, Hrdinka, Zidek et alii ipsorum complices.

Anno ꝛc XXXVII ipsa septimana ante festum
Nov. 4 sancti Martini [3]) quidam dictus Pardus [4]), olim capitaneus secte Orfanorum, habens CCC et ultra equites et nescitur quot pedites civitatem dictam Litewl [5]) in Moravia hostiliter invaserunt et erant iam quasi potentes. Sed quidam cives ad quandam turrim ascenderunt et demum Olomucenses supervenerunt et per scalas in civitatem intraverunt ipso die et ibi CCXCIII equos equites receperunt et multos interfecerunt et bene eorum centum quinquaginta vel citra captivaverunt, ex quibus tercio die viginti suspenderunt, Pardusque met-XX^{us} evasit et in crastino sub castro dicto est cum suis omnibus complicibus captivatus et ipsis equos, arma, argentum, vestes, currus Olomucenses receperunt. Captivi erant Geniconis filius [f]) . . . dominico in vigilia Martini die X Novembris.

Nov. 10 Eodem anno dominico ante s. Martini mane suprascriptus dominus imperator de Praga in Znoymo cum magno comitatu venit [6]) et cum domina Barbara, Ungarie et Boemie regina, equitavit et cum eis comes Cilicie habens bene mille equites et currus ultra centum et pedites aliquot centena.

Sigismundus imperator obiit.

Item eodem anno, videlicet MCCCCXXXVII feria II hora XXIII suprascriptus dominus Sigismundus imperator in eadem civitate Znoymo
Dec. 9 in crastino festi Concepcionis beate Marie virginis per infirmitatem pollicis in pede causa principali in domino de hoc seculo migravit; dominus omnipotens misereatur anime sue nunc et in evum; pontificatus sanctissimi in Cristo patris et domini domini Eugenii pape quarti [g]) anno ꝛc, indiccione 1438 ꝛc, die IX Decembris. Et ductus in Ungariam et in Novograd sepultus est.

De rege Adalberto.

Item anno domini MCCCCXXXVIII post predictum imperatorem Sigismundum, regem Ungarie, Boemie ꝛc, illustrissimus princeps et dominus, dominus Albertus, dux Austrie, qui nobilissimam dominam, dominam Elizabeth, filiam domini imperatoris [h]), est in regem Ungarie electus et in Ungaria in loco solito et consueto servatis servandis cum magna solempnitate coronatus est. Et eodem anno in vere [i]) [7]) eciam per electores sacri imperii est electus in regem Romanorum.

Eodem eciam anno dominico post Ascen- p. Mai. 22
sionem domini et ipsa septimana venit in Iglaviam et ibi per barones Boemie, videlicet dominum Ulricum de Rosennberg, dominum Menhardum et dominum Johannem de Nova domo, dictum dominum Crussinam de Swamberg, dominum Johannem de Ryzmberk alias de Skala [8]), dominum Henricum de Straze et alias terrigenas, videlicet Buriano de Guttstain, Sbincone de Coczow [9]) et dictis [k]) Leskowecz, Malowecz, Rabstain [10]), dominum Henricum de Plawno et cives Pragenses, Gurinienses, Montis cutnis et aliarum plurium civitatum et baronum et terrigenarum est in regem Boemie electus et feria sexta in crastino Corporis Christi, quod erat feria VI ante festum sancti Viti, die XIII Junii, hora vesperorum cum magna solempnitate in civitatem Pragensem pro domino est adductus et assumptus.

Eodem anno dominico ipso die sanctorum Jun. 29
Petri et Pauli apostolorum, die prima Julii [l]), hora tercia dictus dominus Albertus in ecclesia et capella sancti Viti est in regem Boemie coronatus, circa quam coronacionem coronam ante eum sub celo ducto portaverunt domini dominus Ulricus de Rosennberg, dominus Menhardus de Nova domo, supremus purgravius Pragensis, do-

---

[f]) Po slově filius v ruk. půl řádky zůstává prázdné. — [g]) cod. quinti. — [h]) ita codex. — [i]) cod. vero. — [k]) cod. dictus.

[2]) Srov. Tomkův DP. VI, 39. — [3]) Dle St. L. na den Všech svatých (1 listop.). — [4]) Jan Pardus z Horky. — [5]) Litovle. — [6]) T. j. vyjel z Prahy. Dle Star. Let. stalo se to v pondělí na den sv. Martina (11 listop.). — [7]) Dne 18 března. — [8]) Jan Švihovský z Risenberka. — [9]) Zbyněk z Kocova na Nečtinách. — [10]) Arnošt Leskovec, Jan Malovec z Pacova, Prokop z Rabštejna. — [l]) Chybně.

1438 minus Nicolaus dictus Zagiecz de Hazmburg alias de Kost, supremus iudex regni Boemie, et dominus Hanussius de Kolowrat alias de Krassuow, hii quatuor quilibet partem suam tenens coronam portaverunt, dominus vero Venceslaus de Michalowicz, tunc ordinis cruciferorum sancti Johannis Jerosolimitani per Boemiam ɔc prior generalis, sceptrum, dictusque Crussina de Kumburg [2]) gladium, vero dominus Johannes de Ryzmberk alias de Rabie [3]) pomum aureum cum cruce ante dictum dominum regem deferebant, ante et post coronacionem, presentibus domino Sigismundo de Dieczin, Johanne domino Crussina, domino Henrico de Watmberg, dominis Johanne et Ulrico de Nova domo, domino Petro de Abrspach, de Swamberg, dominis Wilhelmo et Alberto de Perstain [4]), domino Henrico de Straze, domino Nicolao de Borotin et aliis pluribus dominis et baronibus, magistro civium et consulibus et Maioris et Nove ac Minoris civitatum Pragensium; episcopusque Olomucensis ipsum coronavit sede archiepiscopali tunc vacante, presentibus dominis Constancie Magne et Luthomislensis episcopis [l]) et multis aliis prelatis ɔc, dominis, civibus regni Boemie et Cilicie ac Sannberg [5]) comitibus et domino de Wolse [6]) et quam pluribus dominis de Austria et Ungaria.

Et statim forte decimo die post predictam coronacionem quidam Poloni, de Ostrorog et Johannes, palatini [m]) de Poznonia et alter de Dunaw [7]), ut dicebatur, cum quinque milibus equitum cum presbitero Bedrzichone, qui tunc civitatem Coloniam tenuit, et cum Johanne Czapcone suprascriptis et Johanne de Russinow et Benessio de Mokrowus [n]) et aliis Boemis, eorum complicibus, et precipue cum adiutorio civitatum regine et domini Hinczonis de Pirstain alias de Ratay dicti Ptaczek in Boemiam venerunt et magnum nocumentum per rapturam et ignem fecerunt in diversis districtibus regni Boemie et contra regem predictum.

Eodem anno ɔc XXXVIII dominico post Vincula sancti Petri, die tercia Augusti predictus dominus rex quasi cum omnibus comitibus, baronis [o]), dominis, militibus, terrigenis, civibus et eorum potestatibus suprascriptis de civitate Pragensi contra dictos Polonos et Boemos, eorum complices, in campos versus Rziczan [p]) exivit, cui marchio Misnensis [8]) cum duobus milibus equitum et tribus milibus peditum et dominus Johannes [9]), dux Bavarie, ut communiter dicebatur, cum mille equitibus et peditibus in adiutorium venerunt et dictos Polonos insecuti sunt usque ante civitatem Tabor et feria IV inmediate sequenti, die VI Augusti contra dictam civitatem et Polonos castra metaverunt. Et feria III ante Assumcionem gentes domini regis ipsis Polonis et Thaborensibus currus receperunt et concremaverunt et multos interfecerunt. 1438 Aug. 12

Eodem anno post Vincula sancti Petri, die IV Augusti dominus Alsso de Sternberg, residens in Hradek, diffidavit per literam domino Menhardo et suis et Petrus, filius suus, cum suis similiter diffidavit. Aug. 4

Eodem anno sabbato in vigilia Mathei ewangeliste [10]) dominus Albertus rex una cum marchione Misnensi et Pragensibus a Tabor Pragam revenit. Et post hoc statim marchio Misnensis cum suo comitatu et exercitu versus Misnam equitavit et perrexit et dominus Petrus, domini Alssonis filius, de Sternberg alias de Holicz, tunc castrum Hradek tenentes, de dicto castro cum ducentis vel citra equitibus et cum civibus Zatensibus et Lunensibus, ut dicebatur, eorum equitum et in curribus peditum quatuor milibus cum eorum complicibus dictum marchionem et suum exercitum hostiliter insecuti, qui tunc in Lowossicz [q]) nocturnabat, et in crastino, feria III, sancti Mauricii [1]) insecuti sunt eum ardenter et fortiter. Qui in dicta insecucione conversus conflictum inivit et, ut dicebatur, cum quingentis mille interfecit et similiter, ut dicebatur, mille quatuor Sept. 20 Sept. 23

[l]) cod. episc pus. — [m]) cod. de Palatini. — [n]) cod. Mokrovnik. — [o]) ita codex. — [p]) cod. Rzirzam. — [q]) cod. Lawossicz.

[2]) Hynek Krušina z Lichtenburka na Kumburce. — [3]) Dle jiné zprávy byl to Hašek z Valdštejna. Srov. Palackého D. III, 3 str. 289. — [4]) z Pernštejna. — [5]) Oldřich Celský a hrabě z Šaumberka. — [6]) Albrecht Reinprecht z Walse. — [7]) Vévodové Sudivoj z Ostroroha Poznaňský a Jan z Tenčína Sandomiřský. — [8]) Fridrich. — [9]) Dle St. Let. Krištof. — [10]) Toho dne král vjel do Prahy. — [1]) T. j. v úterý, nazejtří po sv. Mauriciovi.

1438 centena et ultra captivos secum in Misnam abduxit. Hec facta sunt inter Pontem et Bielinam prope villam Zelenicze [2]).

Eodem anno et estate predictus rex Albertus in Wratislaviam equitavit ad tractandum inter ipsum et regem Polonie de concordia et non est effectum consecuta, cuius iter fuit de Praga feria III ante Adalberti [3]).

1439 Item anno domini MCCCCXXXIX Turcones et pagani circumvallaverunt castrum ducis Disputi [4]) dictum Strziebrnik [5]) prope metas Ungarie. Rex vero suprascriptus de Wratislavia in Ungariam equitavit et ibi congregatis exercitibus Ungarorum tantum contra dictos Turcos processit cupiens ipsum castrum liberare, sed ob quandam aquam non valuit, sic quod ipsum castrum est per Turcos lucratum et aquisitum, predictusque rex reversus est in Ungariam et deinde volebat equitare Austriam et deinde in Boemiam, sed de Budin veniens in Longdorff [6]) septem miliaria a Budin super infirmitate dicta czerwena nemocz aliquot septimanis prius decumbens circa octavam sancti Galli [7]) diem suum clausit extremum, cuius anima requiescat in sancta pace, quia fuit bonus, licet Theutunicus, audax et misericors!

Nov. 12 Eodem anno post festum sancti Martini in crastino cepit yemps grandis, qualis non fuit a XXX annis, et quasi continue duraverunt gelua (Apr. 9 1440) magna, nives et frigora usque festum sancti Ambrosii et citra.

1440 Eodem anno fuit concursus magnus dominorum, baronum, militum, armigerorum, terrigenarum et civitatum in civitate Pragensi circa festum Purificacionis [8]) et duravit per quatuor septimanas propter quasdam dissensiones [r]) Magistri Johannis Rokyczana et aliorum sacerdotum, sed ultimo pulcremodo omnes se invicem composuerunt.

Item anno domini MCCCCXL circa festum 1440 c. Jun. 24 sancti Johannis et post fuit magnus concursus Prage dominorum, baronum, terrigenarum et civitatum et spiritualium de eligendo rege Boemie, ubi ex se duodecim dominos, octo milites et armigeros elegerunt et quosdam de civitatibus [9]) et Magistrum Johannem Rokyczan pro eligendo rege.

Eodem anno feria VI post festum sancti Jul. 29 Jacobi fuit magna tradicio de civitate Pragensi facta, sic quod, ut veridice dicebatur, Benessius de Mokrowus, Colda [10]), Sweyczer, Ssoff [1]) cum quibusdam presbiteri Bedrzichonis, qui tunc Coloniam tenebat, cum ipsorum conplicibus habentes pacta cum quibusdam de Antiqua et Nova civitatibus Pragensis [s]) quandam mrzize, que erat prope valvam dicta Porziczka supra fossam, per quam ductus aque per murum Nove civitatis erat, efregerunt et Novam civitatem pertransierunt eorum bene, ut dicebatur, trecenti vel citra et usque ad portam Antique civitatis proximam curie regali pervenerunt et ibi clamaverunt super portulanum, ut aperiret, quia pisces ducunt super forum, cito, ne morerentur; portulanus vero, quia tunc infirmabatur, direxit uxorem, ut ipsis aperiret, uxor vero descendens seram deseravit, sed cathena nondum deposita per foramen respexit et vidit multos armatos cum lanceis stare, balistis et aliis defendiculis et continuo viceversa seravit et supra virum clamavit et vir supra cives et, quando clamor invaluit, isti metu per idem foramen recesserunt, quia plures eorum complices equites et pedites ante murum Nove civitatis Pragensis habuerunt. Quidam vero Ambrosius, civis [t]) Antique civitatis de domo a alba campana [2]) fugam dedit, qui in via captus, et secundus de domo a albo urso [3]) contra collegium eciam in civitate captus post multa martirii tormenta tanquam proditores abiudicati et demum

---

[r]) cod. quadam disesionis. — [s]) ita cod. — [t]) cod. civibus.

[2]) Želenice. — [3]) Král Albrecht vyjel z Prahy v úterý dne 21 října; feria III ante Adalberti by bylo dne 22 dubna. Snad Bartošek napsal post Adalberti míně tím sv. Vojtěcha přenesení, jež v Polsku se slavilo dne 20 října. — [4]) Despoty či knížete srbského Jiřího Brankoviče. — [5]) Nejspíše Smederevo. Srov. Palackého D. III, 3 str. 306. — [6]) Nesmile u Ostřihoma. — [7]) Král Albrecht zemřel dne 27 října: týden po sv. Havlu (16 října) připadá na den 23 října. — [8]) Sněm počal se hned na počátku roku 1440 a trval několik neděl. — [9]) Zvoleno bylo na sněmě dne 15 června pánův 18, rytířův 14 a tolikéž měšťanův. — [10]) Jan Kolda z Žampacha. — [1]) Sveikar a Šof (Šafgoč) r. 1439 zradou se byli zmocnili hradu Trosek. — [2]) Augustin (ne Ambrož) Forster. — [3]) Ambrož Ješna.

1440 post aliquot dies quilibet ante domum suam est
salva gracia capite truncatus.

Eodum anno ɔc videlicet XL quidam Mathias dictus Smolarz et Ondrassko frenifex, cives
Oct. 4 Antique civitatis Pragensis, feria III in vigilia
octave sancti Venceslai, ut per precones clamatum
erat, propter tradicionem et conspiracionem suprascriptis ante mediastinum Antique civitatis Pragensis hora meridiei vel quasi capitibus sunt
truncati.

Oct. 8 Eodem anno sabbato post festum sancti
Francisci dominus Ulricus, filius domini Menhardi de Nova domo [4]), de mandato patris sui Sigismundum Bolochowecz [5]), nuper burgravium in Carlstain, captivaverunt et in castro ad captivitatem imposuerunt. Et eodem die dominus Ulricus in Novam domum de Carlstain equitavit, tunc Jacobo de Rzietka purgravio in Carlstain manente; et dimissus post quindecim septimanas.

1441 Mart. 8 Item anno domini MCCCCXLI in quatuor
temporibus ieiunii fuit magnus concursus principum, baronum, militum, terrigenarum et civitatum Prage ad tractandum de rege futuro.

Mart. 23 Et eodem anno feria V in vigilia Annuncciacionis beate Marie virginis fuit ventus validus
Mart. 24 a medio noctis usque eadem vigilia per totam
diem sic quod in districtu circum Carlstain multas domos, horrea et structuras subvertit.

Jun. 16 Eodem anno feria VI in crastino sancti Viti
et corporis Cristi opidum sive Budi post missarum solempnia a quodam sutore ibidem commorante sub Carlstain sunt totaliter concremate, sic quod tantum una domus remansit inferius sub castro; et tunc dominus Menhardus fuit Wienne aput reginam, Alberti regis relictam.

c. Apr. 16 Anno domini ɔc XLI circa festum Pasce
Turcorum magna multitudo venerunt potenter in Ungariam ad confinium Septem castrorum [6]) volentes ibidem obsidere. Et terrigene et Ungari congregati in eos irruerunt et eorum circa XV milia interfecerunt et alii fugierunt; sic domino Menhardo de illis partibus scribebatur pro certo.

Eodem anno feria quarta ante Johannis do- 1441 Jun. 21
minus Menhardus et Jakubko miles [7]) Wiennam ad reginam Elizabeth de Praga equitaverunt.

Illis eciam temporibus illustrissimus princeps et dominus, dominus dux Austrie super coronacionem ad regnum imperii in Aquisgranum equitavit.

Eciam ipso anno infra festum sancti Pro- Jul. 4
copii et festum sancte Margarethe erant quasi Jul. 13
nebule et fumi, quales prius nunquam homines recolebant, sic quod sol mane et de vespere quasi sanguineus apparebat in Boemia, et continuavit per decem dies.

Eodem anno erat tempore veris et estatis magna siccitas, qualis non fuit a multis annis,
quia non pluebat a festo sancti Georgii usque Apr. 23
festum sancti Johannis, et propter siccitatem Jun. 24
multa frumenta, videlicet ordeum, pisum, avena, fenum exigua et pauca fuerunt.

Regina Elizabet mortua.

Item anno domini MCCCCXLII in vigilia 1442
Nativitatis domini [8]) in Ungaria in Rab [u]) mortua est nobilissima princeps et domina, domina Elizabeth, filia domini Sigismundi imperatoris et coniunx domini Alberti, Romanorum, Ungarie, Boemie ɔc regis suprascriptorum, que reliquit duas filias et Ladislaum filium circa tres annos habentem, merito Ungarie et Boemie regem et heredem legittimum.

Eodem anno cepit magnum frigus esse circa festum Omnium sanctorum et nives magni et gelua erant et continuaverunt usque annum ɔc XLIII. Et tunc erat defectus magnus in feno et avena et vie erant male propter nimiam magnitudinem nivis.

Item anno ɔc XLIII circa Nativitatis bea- 1443
tissime Marie virginis mortuus est Jacobus fa- c. Sept. 8
mosus de Rzitka, purgravius castri Carlstain.

Eodem anno [v]) circa festum sancti Venceslai c. Sept. 28
domini barones et civitates equitaverunt Wiennam ad regem Romanorum pro rege Boemie tractando.

* * *

u) cod. inras. — v) cod. die.

4) Menhartovi odevzdán Karlštejn roku 1437 od krále Sigmunda. — 5) Sigmund Bolechovec z Pušperka. — 6) Sedmihrady. — 7) Jakub Bílinský z Vřesovic. — 8) Královna Alžběta zemřela již dne 19 prosince.

(1394) Mai. 8 Item [9]) anno domini MCCCCXLIV [w]) feria VI ipso die sancti Stanislai captivatus est rex Venceslaus Boemie in Verona per dominum Jodocum [x]), marchionem Moravie, et dominos terrestres et ductus in castrum Pragense et deinde in Austriam et dimissus per amicabiles tractatus.

1397 Jun. 11 Anno MCCCLXXXXVII feria II Penthecosten domini interfecti sunt in Carlstain.

1401 c. Jul. 25 Anno MCCCCI circa festum sancti Jacobi Jodocus, marchio Moravie, et marchiones Misnenses et Wolframus, archiepiscopus Pragensis, et barones Boemie iacuerunt ante Pragam contra dominum Venceslaum, Boemie regem, post festum sancti Jacobi inmediate.

(1402) Item anno domini MCCCLXXXXIX [y]) circa Johannis captus tunc dominus Venceslaus, rex Boemie, per Sigismundum, regem Ungarie, fratrem suum germanum, et in Wiennam deportatus.

1451 Anno domini MCCCCLI fundamentum factum est nove turris in Nova civitate sabbato ante Apr. 17 dominicam Domine ne longe.

1464 Anno domini MCCCCLXIIII factum est fundamentum nove turris in Parva parte penes domum Sasky in loco, ubi erat domus Cunssonis Mai. 24 sutoris, feria V ipso die ante Urbani; et hoc fuit feria V ante festum sancte Trinitatis.

1450 Anno domini MCCCCL erat iubileus annus Romanorum.

Sept. 4 Eodem anno feria VI post festum sancti Egidii dominus Georgius de Podiebrad equitavit Misnam cum magno exercitu equitum et peditum et cum multitudine currus et magnum dampnum fecerunt et concremaverunt totam terram et feria Oct. 15 V ante festum Galli lucraverunt civitatem dictam Kerowi [z]) et ibi magnam predam receperunt. Et concordia facta cum principe Misnensi reversi Oct. 27 sunt Pragam cum magna preda feria III ante Omnium sanctorum.

Nov. 25 Eodem anno in festo s. Katherine fuit concursus magnus Prage

Anno MCCCCLII combustum est Bethleem 1452 una pars feria III in die sancti Jacobi apostoli Jul. 25 maioris.

Anno domini MCCCCLIII decolatus est Ven- 1453 ceslaus dictus Durssmid feria II [a]) in vigilia sanc- Apr. 30 torum Philippi et Jacobi apostolorum.

Eodem anno feria VI ante Nativitatem beate Sept. 7 Marie virginis decolatus est dominus Johannes de Smirzicz.

Eodem anno MCCCCLIII feria IV ante Si- Oct. 24 monis et Jude venit rex Ladislaus Pragam hora XXI. Et coronatus est in regem Boemie dominico die in die sanctorum Simonis et Jude anno supra Oct. 28 et fuit in sua etate XIV annorum. Sigismundus habuit 2½ annum.

Item anno domini MCCCCLVII rex Ladi- 1457 slaus venit Pragam in die sancti Michaelis et Sept. 29 fuit feria V. Idem rex Ladislaus mortuus est in Nov. 23 die Clementis hora XXIII. Et sepultus est in castro Pragensi feria VI in die sancte Katherine Nov. 25 virginis cum magna solempnitate eodem anno ut supra.

Item pan Hanuss [10]) naiprwe przi mnie [b]) B. 1421 dobyl miesteczka Przibramie dobrze oplankowaneho a mnoho obile, sladuow a sspize pobral leta MCCCCXXI, w vtery przed weliku noczi [1]). Mart. 18

Anno ɔc XXII feria III post palmarum 1422 Apr. 7 dominus Hanussius expugnavit Przibram secunda vice, ubi Chlewczonem Slamydum, Stiepankonem de Mislin captivavit et XLII equos equites receperunt et ultra viginti captivos receperunt.

Item ipse dominus Hanussius Przibram tercio expugnavit, quando eciam et fortalicium infra duas septimanas lucratus est.

Item dominus Hanussius quarta vice Przibram expugnavit [2]), quando Parcifal, Venceslaus, Bohuslawconis amicus, et Surowecz eidem sunt ibidem interfecti.

Item anno ɔc XXII in festo sancti Laurencii Aug. 10 dominus Hanussius aquisivit per disturbium Hra-

---

[w]) Má býti 1394. — [x]) cod. Judocum. — [y]) Má býti 1402. — [z]) Gera (Gerow). — [a]) cod. III. — [b]) Tak má ruk.

[9]) V ruk. přídavek následuje hned po kronice beze všeho poznamenání. — [10]) Hanuš z Kolovrat. — [1]) Srov. Tomkův DP. IV. str. 141. — [2]) Dle výkladu Tomkova DP. IV, str. 255 dobýval, ale nedobyl, podobně jako svrchu r. 1421 a 7 dubna 1422.

1422 dek castrum, ubi Absolonem Bielobozkam Hrzicz [3]), Johannem, Friderici filium, de Walcz cum aliis quinquaginta captivavit.

Item eodem anno cito post hoc Zibrzid, frater Absolonis [c]), ipsum castrum Hradek obsedit et dominus Hanussius mox equitavit ad ipsum circumvallandum et, cum ipse Zibrzid eos vidit equitantes, de castro predicto per aliam partem fugit super Rakownik.

Item ipse dominus Hanussius cum dicto Alssone de Sternberg civitatem Rakownik per disturbium aquisiverant et civitatem excremaverunt, sed ecclesiam lucrare non val(u)erunt.

Item ipse dominus Hanussius cum gentibus dicti domini Alssonis, quando dictus Zibrzid de castro Hradek fugit in civitatem Rakownik, tunc fuerunt eum insecuti in Rakownik et ipse ante ipsos fugit ulterius in Zacz et ipsi domini cum ipsorum gentibus ipsam civitatem Rakownik et ecclesiam sicut fortalicium bonam expugnaverunt [4]).

Item dominus Hanussius civitatem Brzeznicz bene lignis et sepis [d]) munitam cum domino Wilhelmo de Sswihow [5]) expugnantes excremaverunt.

Item anno ↄc XXIV [6]) dominus Hanussius gentes Zmrzlikonis, videlicet Absolonem, Kowarziconem cum XVIII equitibus et CCC vel citra peditibus prope villam Hlubossie in campis per conflictum evicit, ubi XVI militares et centum XV cives de Przibram et laicos cum ipsorum defendiculis captivavit, reliqui vero in silvas fugierunt.

Item gentes sue et cum ipsis B. [7]) et gentes 1422
domini Alssonis predicti [8]), quando ante Carlstain iacuerunt, dominum Johannem Srssen militem, Stanislaum Poray, Johannem Koczowsky cum aliis XII Polonis prope ecclesiam Borek [9]) in campis per conflictum captivaverunt.

Item gentes domini Hanussii, videlicet Bohuslawko [10]), B., et alios XXIIII Polonos [e]) captivaverunt, quando Janconem Przedborii [1]) et Parcifal [2]) in obsidionem in castrum Carlstain conduxerunt, et ipsis XXII balistas receperunt; et alii fugierunt.

Item fuerunt circa disturbium cum domino Hanussio in districtu Slanensi circa fortalicium, quod vix non lucratum [3]); item circa Taklowicz [4]) circa sturm [f]).

Item anno ↄc XXI de castro Pragensi in 1421
Stodokl [5]) ecclesiam expugnavimus inimicis ibi fugitivis, et ibidem XVI captivos militares cum equis captivaverunt cum dominis Alberto de Bieskowicz, domino Sswabone.

Item vectores cum XII curribus et gentibus inter ipsos Pragam ducentibus eorum bene quinquaginta evicimus, equos ultra XXX recepimus in vado in Minori civitate Pragensi.

Item dominum Fridericum Kolowrat de Lib- (1432)
stain in campo convicimus, ubi quadraginta captivos militares cepimus et XLII equos equites recepimus prope villam Chrustenicz [6]).

Item dominus Hanussius predictus cum aliis (1421)
expugnavit suburbium in Glatovia satis bonum et firmum.

---

[c]) cod. Absoloni. — [d]) ita cod. — [e]) cod. aliis . . . Polonis. — [f]) cod. Sturm.

[3]) Absolon ze Chříče. — [4]) Srov. Tomkův DP. IV, 255. — [5]) Vilém Švihovský z Risenberka. — [6]) Rukopis má tento letopočet. Avšak již Dobner ve svém vydání (str. 216) vyslovil mínění, že jest to omyl místo r. 1422. O bitce této by byla tedy zpráva dvojí, jedna v kronice k 8 září 1422 a druhá v přídavku na tomto místě. V podrobnostech se ovšem obě zprávy nekryjí úplně. — [7]) Bartošek sám, jak poznamenal in marg. Balbin. — [8]) Alše Holického ze Šternberka, o němž něco výše řeč byla. — [9]) Borek u Tmaně. — [10]) Nejspíše týž Bohuslávek, jemuž přítelem byl Václav padlý, když Hanuš z Kolovrat po čtvrté o Příbram se pokoušel. Balbin in marg. poznamenal: idem. — [1]) Janek, syn Předbora z Radešína, jenž se nacházel na hradě. — [2]) Dle účtů karlštejnských (ruk. kapituly pražské) r. 1423 byl na Karlštejně Janko filius Przedborii. Jest to nejspíše týž Janek Předborův, jenž r. 1434 bojoval u Lipan. Běželo tedy r. 1422 o uvedení některých osob, zejména tohoto Jana, do hradu skrze lid páně Hanušův vedený Bohuslávkem, při čemž se strhla šrůtka s Poláky. Jest-li Parcifal zde jmenovaný týž, který potom padl, když pan Hanuš po čtvrté Příbramě dobýval, nezůstal na hradě. — [3]) Jméno tvrze schází. — [4]) Tachlovice. — [5]) Stodůlky za Motolem. Albrecht z Běškovic a Jan Šváb z Jikve byli vůdcové toho výpadu (viz Tomkův DP. IV, 157), při kterém, jak patrno ze slova „expugnavimus“, byl též Bartošek. Srov. také následující odstavec. — [6]) Srov. obšírnější vypravování o témže příběhu v kronice k 1 dubnu 1432.

1421 Item bis in Plznam venit cum suis gentibus
(1424) contra Zizkam ipsos defendendo et eum usque Kralowicz insequendo [7].
(1422) Item semel in Misam venit cum gentibus suis et ipsos ab inimicis ipsorum, qui ante Cutstain iacuerunt et deinde ante Misam, repulit. Et tunc eciam Tyn [8] liberavit ab eisdem cum aliis [9].
1310 Item léta božieho 1310 [g]) korunován král Jan Karluov [h]) a byl živ po svém korunovánie 36 leth. Téhož léta žena krále Janova a dci Václava druhého poslednie Elška, dědična královstvie Českého, byla oddána za Jana, syna Jindřichova, sedmého ciesaře Římského. Léta
1316 božieho tisícieho třístého 16 narodil se Karel král pridie ydus máje, jenž od krále Karla Franského na biřmovánie vzal jméno, neb na křtu jmenován byl Václavem.
1318 Item léta božieho 1318 narodil se druhý syn Přemysl.
1322 Léta ɔc 1322 narodil sě Jan, markrabin [10]) otec.
1323 Léta božieho 1323 narodily se dvě dceři blížence Anna a Alžběta v krajině bavorské.
1330 Item léta božieho 1330 Alžběta, česká a polská královna, umřela v stáří 39 let, ale králováše 20ho létha.
1340 Léta božieho 1340 oslepen byl král Jan.
1344 Léta božieho 1344 zvolen Arnošt, první arcibiskup. Toho léta založen nový Pražský kostel; také mansyonáři ustanoveni.
1344 Téhož léta stalo se založenie biskupstvie
(1342 Feb. 3) Litomyšlského [i]). Téhož léta obořil se pražský most den sv. Blažeje [k]).
(1346) Item léta božieho 1346 [l]) zvolen král Karel. [1]) Téhož léta byly kobylky v České zemi a snědly všecko osenie.

Item léta božieho 1347 potvrzeno [m]) všecko umění zboru pražského. — Téhož léta korunován 1347
Karel [n]) s svú manželkú na královstvie české. — Téhož létha umřel Ludvík, který se četl králem Římským. — Téhož léta založeni jsú Karmeliti [2]) a Slovany.
Item léta božieho 1348 založeno město Nové Pražské. 1348
Téhož léta bylo třesenie země veliké v nešpory den svatého Pavla na vieru obrácenie. Jan. 25
Téhož léta umřela Blance. Téhož léta sjela se Anna s králem [3]).
Item léta božieho 1349 [o]) přišli jsú mrskáči 1349
do země. Téhož léta [4]) bylo přenesenie svátosti (1350)
Římské.
Item léta božieho 1350 počalo se první milostivé léto v Římě. 1350
Léta božieho 1351 stalo se založenie kanovníkuov řeholních [5]). 1351
Item léta božieho 1354 byl korunován král Karel [6]). (1355)
Léta božieho 1361 narodil se král Václav v městě Nornberce a tu jest křtěn. 1361
Item léta božieho 1364 narodila se [7]) Alžběta, císařovna a královna česká.
Item léta božieho 1365 přeneseno tělo svatého Zigmunda do Prahy u vigiljí svatého Vá- 1365 Sept. 27
clava z města Agnensis [8]).
Item léta božieho 1366 narodila se Anna, první rodička [9]), králová Anglická. 1366
Léta božieho 1368 Zigmund, král Uherský, narodil se *Vale(n)ti* [10]). 1368
Item léta božieho 1370 narodil se knéz Jan, Lužnický markrabě. 1370
Item léta božieho 1370 shořelo město Slaný a lidu mnoho ten den na svatého Pancrací. 1370 Mai. 12

[g]) cod. 1410. — [h]) cod. kraluov. Srov. Chronicon Boh. (Höfler I, 3): Johannes . . . pater Caroli. — [i]) cod. Litomyšlské. — [k]) Stalo se 1342. — [l]) cod. 1342. — [m]) cod. potvrzenie. [n]) cod. Krale. — [o]) cod. 1341.

[7]) Srov. v kronice k 20 červnu 1424. — [8]) Horšův Týn. — [9]) Srov. Tomkův DP. IV, str. 244. — [10]) Patrně míněn Jošt. — [1]) Totiž za krále římského. — [2]) U Matky boží Sněžné. — [3]) Sňatek Karlův s Annou Falckou slaven byl teprv r. 1349. — [4]) Stalo se r. 1350. — [5]) Na Karlově. O letopočtu viz pozn. v Emlerově vydání kroniky Františkovy Fontes IV. str. 455. Srov. Tomkův DP. II, str. 23. — [6]) T. v Římě za císaře (5 dubna 1355). — [7]) Nejspíše má býti „korunována“, totiž Alžběta Pomořská (18 června 1363). Srov. Dobner IV, 132. — [8]) Správně Agaunensis (Agaunum čili S. Maurice). O dni viz pozn. v Tomkově DP. II, 55, kde se přednost dává udání Beneše z Waitmile (F. IV, 533), že se to stalo dne 28 srpna. — [9]) T. j. první dcera Alžběty Pomořské, později Richarda II, krále anglického, manželka. – [10]) V rukop. waleti. Viz cisiojanus k 14 a 15 únoru.

1374 Item léta božieho 1374 byla potopa v Praze
Feb. 12 až do prahu svatého Jiljí tu neděli před maso-
Feb. 19 pustem. Téhož léta první neděli v puostě byla
voda veliká až do svatého Linharta. Ta voda
mnoho dobrých domóv zkazila a také mlýny
pobrala.

1378 Item léta božieho 1378 umřel jest ciesař
Nov. 29 Karel ten den před svatým Ondřejem; a téhož
dne shořel špitál u mostu u Praze a shořelo
chudých něco.

1380 Item léta božieho 1380 počel se mor v Če-
Jul. 13 chách o svaté panně Markrethě a byl po všie
České zemi až do podzimi.

(1389) Item léta božieho 1388 [1]) spáleni jsú židé
u Praze a zbořeni byli jich domové.

1387 Item létha božieho 1387 korunován král
Sigmund na královstvie uherské.

1392 Item léta božieho 1392 ten den před sva-
Dec. 5 tým Mikulášem byla voda veliká okolo Prahy a
mlýny pobrala a okolo špitála v pivnicích plno
vody bylo.

1394 Item létha božieho 1397 [2]) král Václav byl
Mai. 8 jat na svatého Stanislava od pánóv zemských a
puštěn po patnadcti nedělech, a to jednal puště-
nie [p]) Jan. bratr jeho, vývoda Gerlický.

1399 Dec. 6 Item léta božieho 1399 den svatého Miku-
láše shořelo mnoho oděnie i jiných mnohých věcí
na rathúze v Starém městě.

1404 Anno Domini MCCCCIV suspensus est Zul
infra octavam Procopii [3]).

(1401) Toho létha, jako Jošt, markrabě Moravský,
s markrabiemi dvěma Míšenskými leželi u Prahy,
v středu po veliké noci umřel Jan z Drahynic, Apr. 6
otec B. [4]), a položen u Příbrami v kostele před
prostředním oltářem za kněze Wolframa arcibi-
skupa, jenž také ležel před Prahú a proti králi
Václavovi [5]).

Item létha božieho 1407 den svatého Martina 1407 Nov. 11
počela se zima veliká v Čechách, že lidé na ce-
stách zimú mřeli, a stála ustavičně až do svatého (1408)
Valentina anebo i do svatého Petra v puostě; Feb. 14 Feb. 22
a potom já na druhé léto totižto 1408 ten týden
po hromniciech jel sem do Vlach.

Anno domini MCCCCXI in festo sancti Wen- 1411 Sept.
ceslai mortuus est dominus Zbinco de Hazmburg, 28
archiepiscopus Pragensis, in civitate Prespurg et
sepultus est in castro Pragensi.

Anno MCCCCIX in festo Pasce feria III 1409
mortua est domina Prziba. Dominus misererea-
tur sui!

Anno Domini MCCCCX die XV Julii com- 1410 Jul. 15
missum est grande bellum inter regem Polonie
et Cruciferos Prutenos et rex vicit bellum et, ut
a veridicis dicebatur tunc presentibus, quod in
eodem bello magister [q]) Cruciferorum et sexcenti [r])
Cruciferi et sex milia militum clientum et ipsis
in servicio existencium gentes regis interfecerunt;
et ultimo in castrum Mawburg fugierunt rege,
duce Witoldo eos sequente et rege Tartarorum.

Item anno Domini MCCCCXX in vigilia 1420
Purificacionis Marie obiit domina Anna, relicta Feb.
Johannis de Drahinicz, mater Barthosconis, se- 1
pulta in Skrzipel [6]) in ecclesia ante magnum al-
tare. Deus omnipotens misereatur anime sue et
perducat in vitam eternam. Amen.

[p]) ruk. pusknicz. — [q]) ita cod. — [r]) ita cod.

[1]) Má býti 1389. Též kronika u Höflera I, 5 má 1388. — [2]) Má býti 1394. — [3]) Jan Zůl z Ostředka. Srov. Tomkův DP. III, 420. Stalo se dne 6 července, nedlouho po sv. Prokopu (4 července). — [4]) Balbin in m. poznamenal: Bartosska. — [5]) Viz svrchu str. 625. — [6]) Srov. v kronice k r. 1438 (str. 611).

SEZNAM JMEN OSOBNÍCH A MÍSTNÍCH.

(Číslo znamená stranu.)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

KNIHTISKÁRNA J. OTTY V PRAZE

Stanford University Libraries
3 6105 018 748 504

